

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

"BALKAN DİLLERİNDEKİ TÜRKÇE KÜLTÜR KELİMELEİ"

CİLT I

Yüksek Lisans Tezi

41385

Hazırlayan
Hatice Kutlar AKSEL

Danışman
Doç. Dr. Kemal YÜCE

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İZMİR
1995

41385

YAZARIN

Soyadı : AKSEL
Adı : HATİCE

Merkezimizde Dolunacaktır.

Kayıt No: 41385

TEZİN ADI

Türkçe : Balkan Dillerindeki Türkçe Kültür Kelimeleri

Yabancı Dil : Turkic Cultural Word in the Balkan Languages

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans Doktora Doçentlik Tıpta Uzmanlık Sanatta Yeterlik

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite :

Fakülte :

Enstitü :

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : YÜCE, Kemal

Ünvanı : Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL :

Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI :

XX + 657

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

- 1- Balkan dillerine geçen Türkçe kelimeler
- 2- Kültür kelimeleri indeksi
- 3- Bu konuda yapılan çalışmalar bibliyografyası

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER :

- 1-
- 2-
- 3-
- 4-
- 5-

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER : (Konunuzla ilgili yabancı indeks,abstrakt ve thesaurus'ları kullanınız.)

- 1-
- 2-
- 3-
- 4-
- 5-

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum.

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir.

3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezinin tamamının fotokopisi alınabilir.

Yazarın İsmi : H. Akatlı

Tarih : 31.3.1985

ÖZET

Tezin giriş bölümünde, ilk önce Balkan tarihi gözden geçirilmiştir. Bu dönem, Osmanlı öncesi ve sonrası olarak incelenmiştir. Tarihî ilişkilerin dillere de yansıdığı ve kelime alış-verişlerinde önemi tesbit edilmiştir. Alfabetik olarak düzenlenen metin kısmında, Balkan dillerine ve Macarca'ya giren toplam 2862 kelime, mukayeseli olarak incelenmiştir. Her kelime için, önce Türkçe Sözlük'teki anlam verilmiş, daha sonra da, bu dillerde yapılan çeşitli etimolojik sözlük ve incelemelerden elde edilen sonuçlar kaydedilmiştir. İndeks kısmı da, mukayeseli olarak düzenlenmiş ve kullanım açısından pratik hale getirilmiştir. Son bölümde de, Balkan dilleri ve Türkçe ile olan dil ilişkileri konusu çerçevesinde, başlangıcından günümüze dek yapılan çalışmalar, bir bibliyografya halinde sunulmuştur.

SUMMARY

In the entrance of this thesis, first of all, the history of Balkan has been looked over. This period has been examined pre and post Ottoman. The historical relations, which also reflect upon languages, have been confirmed important role on dealing words between different languages. In the part of text which was alphabeticly ordered, totally 2862 words that entered into Balkan and Hungarian languages, have been comperativly examined. For each word, firstly, the meaning in Turkish dictionary has been given, than, gathered results which were from various ethimologic dictionaries and other studies in these languages, have been recorded. In the part of Index, 12 groups which belongs to material culture, have been found and to these, the verbs have been added. In addition, the index part has been ordered comperativly and, has been made practically useable. In the last part, the studies which comes from begining until present, in terms of linguistic relations between Turkish and Balkan languages, have been represented well coordinately.

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 03./04./1995 tarih ve 7. sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin maddesine göre Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Hatice Kutlar Aksel'in "Balkan Dillerindeki Türkçe Kültür Kelimeleri" konulu tezi incelenmiş ve aday 03./04./1995 tarihinde, saat 15.30 'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 90. dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı olduğu olduğuna oy birliği ile karar verildi.

BAŞKAN

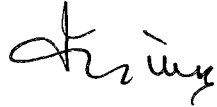
Prof. Dr. Günay Karadağ

Prof. Dr. Serif Ali Bozkaplan

ÜYE

Doç. Dr. Kemal Tüce

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Balkan Dillerindeki Türkçe Kültür Kelimeleri" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma baş vurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynak kısmında gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıp yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

..31/..3../ 1995

Hatice Kutlar AKSEL

H. Aksel

İÇİNDEKİLER

* Kısaltmalar.....	I
* Ön söz.....	II
* Giriş.....	IV
* Sözlük	1
* İndeks	551
* Konu ile ilgili çalışmalar bibliyografyası.....	627
* Kaynaklar	654

KISALTMALAR

- arn. : arnavutça
- bul. : bulgarca
- Kak. 1973 : Kakuk, S., Recherches sur l'Histoire De La Langue Osmanlie Des XVIe et XVIIe siècles, Les éléments osmanlis de la Langue Hongroise, Akadémiai Kiadó, Budapest 1973.
- Lok.1927 : Lokotsch, Karl, Etimologisches Wörterbuch Der Europäischen (Germanischen, Romanischen und Slavischen) Wörter Orientalischen Ursprung, Heidelberg, 1927.
- mac. : macarca
- Mik. 1884 : Miklosich, Franz, Die Türkischen Elemente in den Südost-und Osteuropäischen Sprachen (Griechisch, Albanisch, Rumunisch, Bulgarisch, Serbisch, Klein Russisch, Gross Russisch, Polnisch), Erste Hälfte, 1884.
- Mik. 1888 : Miklosich, Franz, Die Türkischen Elemente in den Südost-und Osteuropäischen Sprachen (Griechisch, Albanisch, Rumunisch, Bulgarisch, Serbisch, Klein Russisch, Gross Russisch, Polnisch), Erste Hälfte, 1888.
- Osm.-TS. : Osmanlıca-Türkçe Sözlük, Haz. Mustafa Nihat Özön, İnkılâp ve Aka Kit., 6.bas. İstanbul, 1979.
- rom. : romence
- sırp. : sırpça-hırvatça
- Şkal.1985 : Škalyić, Abdulah, Turcizmi u Srpskohırvatском Jeziku , 5.bas., Sarajevo, 1985.
- T.S. : Türkçe Sözlük, TDK Yay., Ankara, 1988.
- yun. : Yunanca

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın başlangıcındaki amacım, Balkan dillerine geçen Türkçe kültür kelimeleri konusunda, sadece maddî ve manevî kültür alanında kullanılan kelimeleri tesbit etmektir. Her Balkan dili ve bunlara ilâveten Macarca için de ayrı bir bölüm hazırlamayı düşünüyordum. Daha sonraki incelemelerimde, aynı kelimenin çeşitli dillerde farklı anlamlar kazandığını gördüm. Aynı kelimeyi girdiği dillerde tekrar tekrar işaretlemem gerekiyordu; ayrıca, "maddî kültür kelimeleri" ve "manevî kültür kelimeleri" diye konuyu belli başlı iki grupta düzenlemekten de vazgeçimin sebepleri vardı. "Manevî kültür" ile ilgili olan kelimeler, Osmanlı İmparatorluğu döneminin sona ermesinden ve Balkanlarda yeni bir sosyal düzenin kurulmasından sonra, önemini büyük ölçüde yitirmişti. Sadece Balkanlardaki Müslüman halk arasında hâlâ önemli olmaya devam ediyorlardı.

Daha sonra, bu konuda ilk düşünüldenden farklı bir çalışma yapmaya karar verdim. Balkan dillerine geçen çok sayıda kelimeleri, her hangi bir ayırım yapmaksızın topladım. Bunları alfabetik bir sırayla düzenledim. Önce kelimenin Türkçe Sözlük'teki anlamını ilgili maddeden olduğu gibi aktardım. Bunun altına da, hangi dillere geçtiğini ve kazandığı anlamları verdim. Bir kelime veya nesne ile ilgili olan bütün şekilleri aynı madde içinde gösterdim. Bu alfabetik kısma "maddî" ve "manevî" kültüre dahil olan bütün türkçe ve türkçe üzerinden geçen çoğu arapça ve farsça olan kelimeleri inceledim. Yer ve şahıs isimleri ise bu konu dışında tutulmuşlardır. Bunun sebebi, şahıs isimlerinin çoğu İslâmî isimlerdi ve sadece müslümanlar arasında kullanılmaktaydı; fakat nesnelere adını alan şahıs isimleri, aile isimleri veya lâkaplar, adını aldığı nesne ile ilgili olan maddede gösterilmiştir. Yer isimlerine gelince, bu konu çok kapsamlı ve başlı başına incelenmesi gereken bir konudur.

Alfabetik kısımdaki kelimelerin sayısı, 2862'yi buldu.

Bu kısımdan sonra, sadece maddî kültür ile ilgili olan ve çoğu günümüzde de kullanılmaya devam eden kelimelerin indeksini hazırladım. Bu kısmı, fiilleri de dahil ederek, 13 gruba ayırdım. Alfabetik kısımdaki bütünlük gibi, indeks kısmında da aynı kelime etrafında toplanan kelime varyasyonlarını ve türemelerini ayrı ayrı gruplara dahil ettim. Örneğin; "yapılar ve yapı unsurları" grubu içinde gösterilen "kapı" kelimesi altında, Osmanlı İmparatorluğu zamanında kullanılan "kapıcı başı, kapı kâhyası, kapıcı ağası" gibi, günümüzde kul-

lanılmayan kelimeleri "iş, uğraş ve meslek adları" gurubu içinde gösterdim. Bu indeks kısmı da mukayeseli olarak gösterilmiştir. Böylece, hem kelime, hem de kelimenin girdiği diller, ayrıca da o dilde hangi kelimelerin kullanıldığı (örneğin; romencede hangi meyve isimlerinin olduğu), kolayca görülebilir. Gurubun sonunda da bu kelimelerin toplam sayısını vermeyi uygun buldum.

İndeks kısmından sonra, Balkanlar ve türkçe arasındaki tarihî ve dil ilişkileri konusunda, eski zamanlardan başlayarak yapılan çalışmaları içeren geniş bir bibliyografya hazırladım.

Bibliyografyadan da anlaşılacağı üzere, söz konusu dillerin türkçe ile ilişkileri konusunda, 1880'lerden beri yüzlerce makale ve kitap yayınlanmıştır. Çok değişik ülkelerde ve eski devirlerde yapılan bu yayınları edinmem, çalışmamın en büyük güçlüğü idi. Bu yoldaki güçlüklerin büyük kısmını aşmama yardımcı olan Ege Ü. Tarih Bölümü Araş. Gör. Dr. Mehmet Ersan'a teşekkür ediyorum.

Son olarak da; danışman hocam Doç. Dr. Kemal Yüce'ye ve bu konuda yardımlarını ve desteğini gördüğüm hocam Doç. Dr. Günay Karaağaç'a, ayrıca çalışmalarım sırasında bana her türlü kolaylığı sağlayan Adnan Menderes Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Doç. Dr. Adnan İnce'ye ve dekanımız Prof. Dr. Abdullah Yaylalı'ya da müteşekkirim.

Hatice Kutlar Aksel

G İ R İ Ő

Balkan toprakları, asırlar boyunca, çeşitli medeniyetlere sahne olmuştur. Başka kavimler gelmeden önce, buranın bilinen ilk sakinleri, gúneydeki büyük Yunan medeniyetini kuran Yunanlı'lar ve kuzeyde Yugoslavya topraklarında yaşayan İlrirler idi. Daha sonra, Romalılar'ın da burada kurdukları egemenlikler olmuştur. Kuzeyde ise Traklar oturmaktaydılar.

Balkan halkının ve Avrupalıların Türklerle ilk tanışmaları, Osmanlı İmparatorluğundan çok önceleri olmuştur. Anadolu ve Karadeniz kuzeyi yolu ile çok çeşitli Türk toplulukları Avrupa'ya geçtiler ve buralarda söz sahibi oldular.

Tarihte "Kavimler Büyük Göçleri" adı ile bilinen hareketler, Hunlar'ın esas kitlesinin 370-375 yıllarında İdil nehrini geçip batıya Karadeniz'in kuzeyini takip ederek geçmeleriyle başlamış oluyordu (1).

Bunun neticesinde, Kafkaslar'ın ve Karadeniz'in kuzeyinden başlayarak, pek çok kavim yer değıŐtirmiŐtir.

"463 sıralarında, Juan Juan'lar, Doğı Asya'dan Avarlar'ı, onlar da Sabirler'i bugünkü Alma Ata ve Isık Göl çevresindeki yurtlarından çıkardılar. Bunun sonucunda, Sabirler Ogurlar'a saldırarak batıya attılar. Tahmine göre, önce doğı zümresini teşkil eden Onogurlar çekilmeye mecbur oldular ve Sir-Derya çevresindeki Hazar Denizi'ne kadar uzanan eski kervan yolunu takip ederek, Kafkasya'nın kuzey-doğı eteklerinden Don nehrine kadar, otlakları ile az çok eski yurtlarına benzeyen sahaları yeni yurt olarak işgal ettiler. Etíl nehrinin sol kıyısında kalan kısımları, kuzeyde otlaklar arayarak, daha sonra İdil Bulgarları Yurdu adı verilen sahaya ulaştılar" (2).

Hun Türkleri'nden sonra, IX. ve X. asırlarda kuzeyden Avrupa'ya Türk kavim ve boylarının akını kesilmedi. Önceleri Avarlar, Peçenekler, Kuman-Kıpçaklar ve Oğuzlar, daha sonraları ise gúneyden Çepni, Hotan ve Lezgilerin göçleri, asırlarca devam etti.

560 yıllarında Avarlar'ın başında Bayar Han adlı hanları vardı. Bayar'ın idaresinde, Avarlar Balkanlar'da büyük bir fetihe giriştiler.

463'den sonra Karadeniz kuzeyinde görülen Ogur kavimleri Őunlardır: Oğur-

lar, Onogurlar, Şaragurlar, Uturgurlar (30 Ogurlar), Kuturgurlar (9 Ogurlar) (3). Kuturgurlar, ancak 547'den sonra Balkanlar'da görünürler. Bunlar Tuna-Dnyeper ve Don arasındaki bölgeye yerleştiler ve Bizanslılar'la sürekli savaştılar (4).

Avrupa ve Balkan tarihine damgasını varan diğer iki kavim de Peçenek ve Kuman-Kıpçak kavimleridir.

"Peçenekler'in esas kitlesinin, 860'lardan sonra, İdil nehrini geçip, Batı'ya doğru ilerlemeleri ile, Karadeniz kuzeyinde, vaktiyle 375'den sonra Hunlar ve 558'lerde Avarlar'ın hareketleri zamanına benzer yeni göç hareketleri başlamış oldu" (5). Peçenekler, Kuzey Bulgaristan'da 1025-1036 yılları arasında (XI. asır) bir kaç akın düzenlediler. 1122 yılına kadar, yeni yeni Peçenek akınları, Kuzey Bulgaristan'ı, Trakya'yı kapladı. "1048 yılından sonra bir çok Peçenek zümresinin Bizans'ın hizmetine girdiği ve hatta Anadolu'ya dahi gönderildikleri biliniyor. Anadolu'da Peçenekler'le ilgili bir çok yer adı, her halde işte bu Bizanslılar tarafından yerleştirilen Peçenekler'in izleri olsa gerektir" (6). Ne yazık ki, Peçenekler ne bir "devlet" kurabilmişler, ne de kendilerini korumak ve devam ettirmek için her hangi bir siyaset geliştirebilmişlerdir. Peçenekler sürekli batıya kaymışlar ve sonunda iç mücadelerle birbirlerini yaktıktan sonra, Bizans tarafından sınır bekçileri olarak kullanılmışlardır" (7). "Karadeniz sahillerinde uzun zaman kalan ve göçebelerin en eskisi sayılan Peçenekler'den bugün etnik bir bütün olarak çok az iz kalmıştır; ancak Rusya'da, Macaristan'da ve Anadolu'da bazı yer adları bunun hatırasını ayakta tutuyor" (8).

Torklar'ın (Guzlar'ın veya Oguzlar'ın) ve Peçenekler'in ardından, Karadeniz'in kuzeyine daha kalabalık guruplar halinde Kuman-Kıpçaklar gelmişlerdir. Kuman-Kıpçaklar, İrtiş-Talas ve Tuna'ya kadar uzanan bölgeyi baştan başa işgal etmişlerdir.

"Urallar'ın doğusunda Kimek (Kemek), Yimek (Yemek), Kıpçak (Kıfçak) adı ile bilinen bu kavim, Bizanslarda Kuman ve Ruslar'da da "sarışın" mânâsına gelen Polovtsı olarak tanınmışlardır" (9). Kuman-Kıpçaklar'ın Tuna boyuna gelmeleri, tahminen 1087 yılındadır. Kumanlar, daha sonradan Peçenekler gibi kaybolup gitmemişlerdir. Büyük bir kısmı Kırım'a yerleştiler. Kumanlar'ın batı kolları da Macaristan'a doğru gitmişler ve orada kralların askerî hizmetine girerek yerleşik hayata geçmişlerdir. Diğer bir kısmı ise Yugoslavya'nın adını Kumanlar'dan alan "Kumanova" bölgesini mesken tutmuşlardır.

Bulgar Türkleri'ne gelince; bunlar Büyük Hun birliği içindeki tarihî Türk boylarındandır. Bulgar adının tarihî kaynaklarda ilk anılışı, 482 tarihinde İmparator Zenon'un Bulgarlar'ı yardıma çağırması dolayısıyla ; fakat bundan daha önce, Bizans tarihçilerinden Retor Priskas ile Suidis, 463 yılında Şaragur, Ugor, Onogur adlı Hun kabilelerinin Karadeniz'in kuzeyinde, Tuna ırmağının Kozlu ile Volga arasındaki bozkırlarda yerleşmiş olduklarını kaydederler. Bizans tarihçilerinin kaydettikleri bu kabilelerin, Attila'nın oğlu İrnek'in başkanlığındaki birliğe dahil oldukları anlaşılıyor. Zaten Bulgar adının "bulga-" fiilinin kökünden türediği ve "karışmışlar" anlamına geldiği, bugün için isbatlanmış durumdadır. Demek oluyor ki, Bulgarlar bu kavimlerin karışmasından ortaya çıkmışlardır (10).

İlk Bulgarlar ise, 583 yıllarında Dulo ailesine mensup Kubrat'ın başkanlığında toplandılar. Bu birlik, daha sonraları başlıca üç guruba ayrıldı: Birinci gurup, yeni kurulan Hazar Devleti egemenliğine girdi. İkinci gurup, İdil (Volga) ırmağı boyunca Büyük Bulgaristan devletini kurdu, üçüncü gurup ise Hazarlar'dan ayrılarak Tuna yakınlarına yerleşti. Bu sonuncular, Bulgar Türkleri'nin esas kitlesini meydana getirdiler. Kubrat Han, Onogur ve müttefikleriyle birleşerek, Büyük Bulgaristan'ı kurdu. Kubrat'ın ölümünden sonra, yerine oğlu Asparuh (veya İsparih) Han geçti. Asparuh'un yönetiminde bu kabileler, Tuna nehri- ni bir daha geri dönmek üzere aştılar. Tuna ağzındaki, savunulması kolay olan deltalara yerleştiler. Asparuh Han, Tuna Bulgar Devleti'nin kurucusu sayılmaktadır. Daha sonra Onogurlar, Kutrigur ve diğer Türk kavimlerinden oluşan Bulgar ordusuyla aşağı Tuna taraflarına çekildi.

Bundan sonra, Bulgar Türkleri'nin kaderleri, İslâvlar'la birlikte, birbirine paralel olarak gelişecekti. Bu yüzden, kısaca İslâvlar'dan bahsetmek yerinde olacaktır:

İslâvlar, Balkan topraklarına gelip yerleşen ve Türk olmayan kavimlerden biridir. İslâvlar'ın asıl vatanı, Dnyeper ve Vistula nehirleri ile, daha çok Pripet bataklıkları çevresi olarak gösteriliyor (11).

Eski İslâvlar, yarı göçebe olarak yaşayan, balıkçılık ve avcılıkla geçi- nen bir halktı. İslâvlar, VI. asıra kadar Gotlar'ın etkisi altındaydılar. Bu asırda Hunlar Got hâkimiyetine son verince, İslâvlar da Hunlar'a tâbi oldular. Orta Dnyeper (Özi) nehrini takip ederek, Karadeniz'e doğru inmeğe başladılar. Bunun sonucunda, karşılaştıkları Türk unsurlarla ya doğrudan doğruya, ya da başka bir kavim aracılığı ile ilişkiye geçmişlerdir. V. asıra rastlayan bu

yıllarda, kuzeyden Tuna kıyılarına inerek, zamanla münferit kabileler halinde Tuna üzerinden Balkan yarımadasına sızdılar ve buralarda kendilerine özgü kültürleriyle yaşamakta olan Traklar arasında yerleşmeye başladılar (12).

"İslâvlığın tarihinde, Avarlar'ın önemli rolü vardır. Büyük İslâv ileri hareketi, VII-IX. asırlarda Alman toprağına, Elbe nehri yakınlarına kadar sokuldu. Bunu da tahrik edenler Avarlar olmuştur. Avarlar Balkanlar'da da İslâvların yol açıcıları olmuşlardır. İslâvlar ile Avarlar arasında çok sıkı münasebet kurulmuştu" (13).

Onogurlar, Kutrigurlar ve diğer Türk kavimlerinden oluşan Bulgar ordusuyla aşağı Tuna taraflarına çekilen Bulgar devletinin kurucusu Asparuh Han, güney İslâv kavimleriyle işbirliği yaparak, Kuzey Bulgaristan'ın büyük bölümü ile bütün Dobruca'yı ele geçirdi. Bu birliği dağıtmak için harekete geçen Bizans İmparatoru IV. Konstantin, amacına ulaşamayarak yenildi. Bunun sonucunda, IV. Konstantin, bu toprakların onların malı olduğunu kabul edip, barış anlaşması imzaladı (679). Asparuh Han da bunun karşılığında, başka kavimlerin Tuna'yı ele geçirmesine engel olmayı kabul etti. Bizan ise, kendilerine bir sınır vergisi de ödeyecekti. IV. Konstantin'in yenilgisi üzerine, ortak düşmana karşı kazanılan zaferin yarattığı sevinçle, Bulgarlar ve İslâvlar, birbirlerine daha çok yaklaştılar; fakat İslâvlar 7 kabileden oluşuyorlardı, dolayısıyla daha kalabalaktılar. Traklar ve Şamanist Bulgarlar, İslâvlar arasında azınlıkta kaldılar. Bundan sonra İslâvca konuşmaya ve çocuklarına İslâvca adlar vermeye başladılar (14).

Asparuh'tan sonra yerine geçen Tervel, İmparator Justinianus'un tahtını yeniden ele geçirmesine askerî bakımdan yardım etti. Justinianus da, Bulgarlar'a Trakya'nın büyük bir kısmını bıraktı. Böylece imparatorluk başkenti savunmasız kaldı. V. Konstantin, sonradan bu bölgeyi tekrar almaya çalıştı.

Tuna boyu Türk Bulgarları'nın ağabeyleri sayılan İdil boyu Bulgarları tarafından, Birinci Bulgaristan'ın dağılışı üzerine Büyük Bulgaristan kuruldu. Bunlar hakkında en eski bilgiye, 933 tarihinde Halife Muktedir zamanında, İdil Bulgarları'na gönderilen heyette bulunan İbnî Fadlan'ın eserinde rastlanır. Burada, birbirinden uzak iki Türk topluluğunun kültür bakımından farklı oldukları kaydedilmektedir. Bu ayrılık, özellikle 5. asırdan sonra bir kaç kola ayrılan Bulgarlar'ın yerleştikleri iklim, milletlerarası ilişkiler ve coğrafyanın tesiri ile meydana gelmiş, millî karakterde kendisini gösterdi. Nitekim, Büyük Bulgaristan Türkleri daha 7. asırdan başlayarak Arap ve komşu Türk boyları

rının etkisinde kalarak, X. asırda İslâmiyet'i kabul ettikleri halde, Tuna boyu Bulgarları, Bizans ve İslâv etkisiyle IX. asırda Hristiyanlığı benimsediler.

Bulgaristan topraklarının fethini IX. asırda Krum Han tamamladı. Krum Han ve oğulları Omurtag ve Boris zamanında Karpat havzasının doğu kısmı, Peşte'ye kadar olan bölge, Bulgarlar'ın elinde idi (15). Omurtag Han, Tuna-Tisza arasındaki toprakları ele geçirdiği gibi, Tuna ötesinin güneyinde uzanan topraklara da ulaşmıştı. Bütün bu topraklar, Macarlar'ın yurt tutmasına (896) değin, Bulgar egemenliği altında kalmıştı (16).

I. Boris'in Hristiyanlığı resmî bir din olarak kabul etmesi, Bulgar tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. I. Boris'in amacı, başlangıçta Bizans'ın etkisinden surtulabilmek için, Roma'daki dinî liderliği kabul etmekti; ama sonra İstanbul'un fethini kolaylaştıracağını düşünerek, İstanbul'daki patriğe bağlandı.

Boris, 864'de Hristiyan olduktan sonra, Bulgaristan artık İslâv ve Bizans kültür çevresine bağlı bir devlet sayılır. Hristiyanlık kabul edildikten sonra, Güney İslâvları'na devlet kapısında eşit haklar tanındı. Hristiyanlık ve İslâvlık, Bulgar Hanlığı'nda gittikçe güç kazandı.

Boris'ten sonra, yerine oğlu Simeon geçti ve Sırp topraklarını Belgrad, Batı Makedonya ve Arnavutluk'a kadar kontrolü altına alarak, Büyük Bulgaristan'ı kurmaya girişti.

I. Bulgar krallığı, II. Boris zamanında (969-972) yıkıldı. Ülkeyi önce Ruslar, sonra Bizanslılar işgal ettiler. Bizans hâkimiyeti 1018'den 1186'ya dek sürdü.

XI. asrın ikinci yarısından sonra, Bulgaristan'ı Peçenek, Guz ve Kuman-Kıpçaklar istilâya başladılar. Özellikle Kuman-Kıpçaklar, Bulgaristan'da Bizans'a karşı beslenen hareketleri desteklediler ve Asen Han idaresinde İkinci Bulgar Krallığı'nı kurdular. Bizans, bu sıralarda, Anadolu'daki Selçuklu Türkleri ile mücadele ediyordu.

II. Bulgar Krallığı, Balkanlar'ın en kuvvetli devleti olduğu sırada, 1241'de, Moğollar, Bulgaristan'ı istilâ ettiler. Moğollar, Asen'in oğlunu, kendilerini tanımaya zorladılar. Moğol istilâsından sonra, Bulgaristan çökmeye başladı. Arnavutluk, Makedonya ve Trakya kaybedildi.

II. Bulgar Krallığına da Osmanlı Türkleri son vermişlerdir.

Görülüyor ki, Bulgar tarihi, İslâv karışmalarına rağmen, Türklük tarihinden ayrı değildir.

*

Türk olmayan ve önce Balkanlar'a, sonra da Avrupa'nın doğu kısımlarına yerleşen kavimlerden bir diğeri de Macarlar idi.

Macarlar, Fin-Ugor halklarından biridir. Ayrıca "Batı Sibir'deki Ostyaklar'ın bir budağı olup, bir dereceye kadar Başkurtlar'la karışmışlardı" (17).

Macarlar'ın çoğunluğunu oluşturan 7 Macar kabilesi, 830 sıralarında, Don ile Dnyeper nehirleri arasında kalan Levedia bölgesinde görünürler. 889'a kadar burada göçebe bir hayat sürdürürler. Bu sıralarda Hazarlar'ın hâkimiyeti altındaydılar. Bunun neticesinde Macarlar, Hazarlar'la epey karışmışlar ve onların özellikle üst tabakalarını Hazarlar'a ait zümreler teşkil etmişlerdi.

M.S. V-IX. asırlar arasında, Onogur (10 Ok) birliğinde de yaşayan Macarlar vardı. Avrupalılar'ın Macarlar'a verdiği "Hungar" adı, işte buradan, Onogur'un islâv dillerindeki söylenişinden gelir.

Macarlar, daha sonra doğu komşuları olan Peçenekler'in baskısıyla batıya göç ederler. Bunlara Kabarlar denen bazı Hazar kolları da katıldı. Bu kabilelerin bir kısmı, M.S. 889'da Tuna'nın ağzına ulaşarak, kendilerini kovalayan Peçenekler'le birleşen Bulgarlar'a karşı, Yunan İmparatorluğu'nun hizmetine girdiler.

Macarlar'ın bugünkü yurtlarına yerleşmelerinden sonra, Karpat havzasında küçümsenmeyecek bir takım Avar ve Bulgar kolları kalmıştı. Bu etnik kalıntılar, komşu kavimler tarafından hızla emilmişlerse de, yer ve kişi adlarında göze çarpan izler bırakmışlardır.

Daha önce, Kumanlar'dan bahsederken, Kumanlar'ın bir kısmının Macaristan'a gidip yerleştiklerini söylemiştik. "Macaristan'daki Kuman-Kıpçaklar, Türk dillerini ve geleneklerini asırlar boyunca korumuşlar, ancak XVI-XVII. asırlar içerisinde Macarlaşmışlardır. Hatta aralarındaki bazı küçük guruplar, dil bakımından belki de bu devirden çok sonra Macarlaşmışlardır" (18).

*

Arnavutluk tarihi, bu halklarinki kadar olaylı ve hareketli geçmemiştir. Arnavutlar'ın menşei hakkında, tarihçiler kesin bir bilgi vermemektedirler. Tarihçilerin bir kısmı İlirler'i, diğer bir kısmı ise Traklar'ı onların atası saymaktadırlar. Bilindiği gibi, İlirler ilk çağda büyük bir İliya devleti kurmuşlardır. M.Ö.168'de Roma generali Aemilius Paullus, Epir, Makedonya ve İliya'yı Roma hâkimiyetine katıyor. M.S. 395'de Roma İmparatorluğu ikiye bölününce, Doğu ve Batı Roma İmparatorlukları arasındaki sınır, Arnavutluk'un ortasından geçiyordu.

Coğrafi durum bakımından da Arnavutluk başka memleketlere göre, barbar istilâları ile çok az yüz yüze gelmişlerdir. V. asırda Gotlar, VI. asırdan sonra İslâvlar, bu topraklarla ilk defa tanışıyorlardı.

619'da Avarlar, Arnavutluk'a sonuç alamadıkları bir baskın yaptılar.

*

Roma halkının menşei hakkında da aynı şekilde bir tereddüt vardır. Romen halkının M.S.III-XII. asırlar arasında ülkeye yerleşen Romalı öncesi ve Romalı sonrası halklarla çeşitli ırkların karışmasından doğduğu sanılır; fakat tarihçilerle etnologlar, Romen milletinin oluşmasında bu halklardan hangisinin ağır bastığını henüz tesbit edememişlerdir.

Romalılar, milâttan çok önce Trakya kabilelerinin hâkimiyetleri altına almaya çalıştılar ve M.S. 75 yılında, aşağı Tuna'ya ulaştılar. Augustus devrinde de Mesia'yı kurdular. Bugünkü Eflâk'ta yaşayan Get kabilelerine himayelerini kabul ettirdiler. Daha sonra dağlık bölge ve Batı Eflâk ile sınırlanan bir Daçya eyaleti kuruldu. Kuzeyde bağımsız Daçlar kaldılar. Eyalet 271-275 arasında Aureilianus tarafından boşaltıldı ve Roma, sadece, küçük İskitya denilen Dobruca'yı muhafaza etti. Göçler esnasında, doğudan gelen bu halklar da, bu bölgelerde çok az kalıyor, daha zengin ve kalabalık olan bölgelere saldırıyorlardı.

Romanyalılar'ın adına, ancak XIII. asırdan kalma belgelerde rastlanır. X-XIII. asırlar arası Romanyalılar ve İslâvlar'ın karışık olarak yaşadıkları küçük bir prenslik kuruldu; fakat X-XI. asırda Macaristan Erdel'i (Transilvanya) feth ederek, buralara Saksonlar'ı ve Makedonlar'ı yerleştirdi.

Macarlar'ın Ortodokslar üzerine baskı kurması üzerine, Romenler'in bir kısmı Tuna ovalarına doğru göç ederek, orada bağımsız yaşayan ırkdaşlarıyla buluştular; fakat siyasi bir bütünlük kurmaları, ancak XX. asırda gerçekleşti.

*

Yunan tarihi ise, eski Bizans'ın tarihi ile başbaşa gitmektedir.

Bizans İmparatorluğu ya da Doğu Roma İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu'nun doğu bölümünde 330-395 yıllarında kurulmuş olan bir devlettir. 1453'e (İstanbul'un fethi) dek ayakta kaldı; varlığını 1461'e kadar Trabzon İmparatorluğu aracılığıyla sürdürdü.

Bizans İmparatorluğu, hen Tuna üzerinden German ve İslâv barbarlarının, hem de Fırat bölgesi içinde Persler'in yaptıkları akınlara karşı, Romalılar'ın doğudaki topraklarını savunmak zorunda kalmalarından doğdu. Bunu sağlamak için, imparatorluğa, cepheye Roma'dan daha yakın ve daha kolay korunabilen yeni bir siyasal ve askerî merkez gerekiyordu. Konstantin'in Konstantinopolis'i kurmakla yaptığı seçim (330), bununla açıklanmaktadır.

Bizans İmparatorluğu, 395'de Roma İmparatorluğu'nun, farklı ama birleşik iki devlete ayrılmasıyla doğdu. Bu devletlerde yasaların yayımlanması ve adaletin yerine getirilmesi iki imparator adına yapılıyordu. Batı İmparatorluğu'nun çöküşü ve Odoaker'in imparatorluk nişanelerini Zenon'a geri vermesi üzerine, Doğu İmparatoru'nun tüm Roma İmparatorluğu'nu yeniden birleştirmesi gündeme gelince (476), Bizans İmparatorluğu'nun etkinliği arttı. Doğu Roma İmparatorluğu da denilen Bizans İmparatorluğu, o tarihte üç geniş bölgeden oluşuyordu: kuzeyde Adriya denizi kıyılarına ulaşan bir çizgiyle sınırlı Balkan yarımadası; Asya, Pontos ve Doğu diocesis'lerini, kuzeydoğu'da Kafkasya kıyılarındaki müstahkem kevkileri, zengin ve dar Gürcistan ovasını, Kafkasya geçitlerine, Hazar steplerine ve Mezopotamya'ya giden tüm yolları denetim altında tutan stratejik Doğu Anadolu platosunu ve Anadolu-Suriye sınırında imparatorluğun ordu ve yol sisteminin düğüm noktasını oluşturan Edessa ile birlikte Fırat kıvrımını da kapsayan asya toprakları; son olarak, başta zengin buğday ambarı Mısır olmak üzere Nil'in ağzından Sirte körfezine kadar uzanan Akdeniz kıyılarını içeren Afrika toprakları.

Basileios'un (867-886) kurduğu Makedonya hanedanı döneminde (867-1057) imparatorluğu gücü doruk noktasına vardı. IV. Leon ve VII. Konstantin yasa koyucu büyük hükümdarlardı; I. Romanos Lekapenos, II. Nikephoros ve I. İoannes ise büyük komutanlardı. Bunlar pek bölgeyi, Araplar'dan geri aldılar. II. Basileios (967-1025) ise soyluları dize getirdi, Bulgaristan'ı fethetti, Araplar'ı yendi ve imparatorluğu en geniş sınırlarına ulaştırarak döneminin en büyük hükümdarı olarak belirdi.

1057-1081 arasındaki karışıklık yıllarında, imparatorluk, daha önce elde ettiği üstünlükleri tümüyle yitirdi; büyük mülk sahipleri, iktidarı yeniden ele geçirdiler; Bizanslılar'ı Malazgirt'te yenen (1071) Türkler, Anadolu Selçuklu devletini kurdular. Gerilemeyi durduran Komnenoslar (1081-1185) Haçlı seferlerinden yararlanarak, yitirilen toprakları geri aldılar; ancak, Mikhael Kerlarios'un din alanında ayrılığıyla ağırlaşan Bizans-Latin anlaşmazlığı, Doğu'da büsbütün şiddetlendi.

Angeloslar hanedanı döneminde (1185-1204) imparatorluk yıkıldı. Bulgaristan ve Sırbistan yeniden bağımsızlıklarını kazandı ve bir taht kavgasından yararlanan Latinler, Konstantinopolis'i ele geçirdiler. Bu olay, IV. Haçlı seferi sırasında oldu.

Bölünmüş imparatorluk dönemi (1204-1461), Latinler, Bizanslılar ve Türkler arasında savaşlarla geçti. 1204'deki Latin istilâsı sonucunda, Bizans İmparatorluğu dört devlete ayrıldı: Doğu Latin İmparatorluğu, İznik İmparatorluğu, Trabzon İmparatorluğu ve Epeiros despotluğu. Uluslararası büyük ticaret yollarının dışında kalan ve Türkler'e karşı kendini umutsuzca savunan Bizans yavaş yavaş yok olmaktaydı. İç savaşlarla zayıf düşen son Palaiologoslar, imparatorluğun Avrupa'daki eyaletlerini teker teker ele geçiren Türkler'e karşı Batı'nın yardımını sağlayabilmek için, papalıkla yeniden dinsel birlik kurmaya çalıştılar. Osmanlılar İstanbul'u (1453) ve Trabzon'u (1461) fethetti; çok geçmeden de son Latin ve Bizans kentlerini de ele geçirdi.

Bizans İmparatorluğu, zayıflıklarına karşın, varlığını bin yıldan fazla sürdürdü (395-1461). İktidarın el değiştirmesini düzenleyen kesin bir yasadan yoksun olmasının acısını çekti; saray karışıklıkları birbirini izledi; düşünce incelikleri din kavgalarının çoğalmasına yol açtı; imparatorun siyasal güçle dinsel yetkiyi birbiriyle karıştırmaması, çoğu kez hem devlete, hem de kiliseye zarar verdi. Bununla birlikte, Bizans, kuzeyde Hunlar, Avarlar, İslâvlar, Bulgarlar, Ruslar ve Peçenekler'in, doğu ve güneydeyse Türkler, Persler ve araplar'ın tehditlerine karşı koymayı bildi. Öte yandan, Bizans Ortaçağ'ın en parlak uygarlığının merkezi oldu, etkisini çok uzaklarda bile duyurdu.

Osmanlı İmparatorluğu öncesindeki Balkanlar tarihini ve Türk kavimleri ile ilişkilerini özetledikten sonra, yine Türkler'in Balkan milletleri üzerinde 500 yıl boyunca hâkimiyet kurdukları Osmanlı İmparatorluğu dönemine de bir

atalım:

Osmanlılar, Balkanlar'a Bulgar toprakları üzerinden açılmışlardır. Bulgar toprakları, I. Murad devrinde (1362-1389) feth edildi. Daha sonra Osmanlılar'a bağlı olarak 3 parçaya bölündü: Vidin ve Dobruca beylikleri ile Tırnova kralığı. Her üçü de, Osmanlılar'a bağlı olmayı kabul etti.

Osmanlı Türkleri buraya geldiğinde, Bulgaristan'da bir çok yerli boyar arasında bir iç mücadele vardı, karışık ve başsız bir durum söz konusuydu. Osmanlılar Bulgaristan'a birlik, düzenli ve merkezî bir idare getirdiler.

Yıldırım Bayezid devrinde, Osmanlılar'a isyan etmeleri üzerine, 1393'de Tırnova, 1396'da Niğbolu zaferinden sonra Vidin ve 1400'de Dobruca zapt edildi ve Bulgar krallığı tamamen ortadan kaldırıldı. Bulgaristan, Sofya'da oturan Rumeli Beylerbeyi tarafından idare edildi. Tam 500 sene süreyle Bulgaristan'ı Osmanlılar idare ettiler. Osmanlı tarihi boyunca, Anadolu'dan getirilen Türkler, bu bölgelere yerleştirildiler. Bu yüzdendir ki, bir çok Bulgar Türk ağız, Anadolu ağızlarından bazısı ile büyük bir benzerlik gösterir.

Bulgar fethini, Sırbistan ve Makedonya'nın feth edilmesi izler. Arnavutluk, Yıldırım Bayezid devrinde (1394'den sonra) doğrudan doğruya Osmanlı idaresine bağlandı ve bu ortak yaşayış, 1912'ye dek sürdü. Buraya da Anadolu'dan gelen Saruhanlı Türkmenler yerleştirildi. Bu göçmenlerle birlikte, Osmanlı tımar sistemi de yerleşmeğe başladı. Toprağın idaresi "Arnavut ili Sancağı Beyi" unvanı ile uç beylerbeyine verildi. Yerli Arnavut prensleri de tımar kadrosuna girdiler. Çoğu Hristiyan olan bu prensler, zamanla müslüman oldular. 1501 yılında, Arnavutluk'un Osmanlılar tarafından işgali tamamlandı.

Osmanlı İmparatorluğu, Romanya'da da 400 seneyi aşan bir süre hâkim oldu. Bu Osmanlı-Türk devri iki bölüme ayrılabilir: XV. asırdan XVIII. asır başlangıcına kadar olan devre ve XVIII. asırdan XIX. asırın ikinci yarısına kadar olan devre.

Osmanlılar'ın Romanya devleti kurulmadan önce, bu ülkeyle olan ilişkileri, "Memleketeyn" denilen Boğdan ve Eflâk ile başladı. I. Mehmed, Eflâk voyvodası Mihail'i yenerek, Dobruca'ya girdi, Boğdan'a akınlar yaptı ve Akkerman kalesini kuşattı, fakat kaleyi alamadı.

Boğdan voyvodası Alexandru Cel Bun, 1431'de, II. Murad'ın ordularına karşı mücadele etti; fakat Türk baskısı kuzeye doğru yayılmaya devam etti.

1455'de Petru Aron, Fatih'in metbuluğunu tanımak zorunda kaldı. Boğdan Türk askerî sistemi içine girerek, devlete yıllık vergi ödemeye başladı. Osmanlılar da, Boğdan'ın iç işlerine ve voyvodanın imtiyazlarına karışmadılar.

Eflâk ile Osmanlı ilişkileri de, Vlaicu zamanında başlar.Vlaicu, 1373'de I.Murad ile anlaştı; bu anlaşma daha sonra da devam etti. Bununla birlikte, Osmanlılar'ın Eflâk üzerinde hâkimiyet kurması, Mirce zamanında oldu.Fatih Sultan Mehmed, 1462'de Tuna'yı geçerek, Eflâk'a girdi. XVI. asırda da Eflâk, Osmanlı İmparatorluğu'na katıldı.

Boğdan voyvodalarından Dimitrie Cantemir, Osmanlılar'a ihanet ederek, Rusya'ya kaçtı ve çarın müşaviri oldu. Bunun üzerine Boğdan voyvodalığına Osmanlı devletinin kontrolü altındaki Fenerli Rum beyleri getirildi. Boğdan kilisesi yeniden İstanbul patrikliğine bağlandı; fakat daha sonra Rumlar ülkenin iç işlerine karışmaya başladılar. II. Mehmud devrinde de Rum voyvodalarının hakimiyetine son verildi.

Yunanistan'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi, I. Murad devrinde, II. Bayezid'in 1500 yılında Venedikliler'in elinde bulunan limanları zapt etmesine kadar sürdü.

İlk Osmanlı-Macar ilişkileri ise, XIV. asırda başladı. Balkanlar'a yerleşen Osmanlılar'a karşı, Papa V. Urban, bütün batıyı birliğe çağırdı ve Macaristan, Sırbistan, Bosna ve Eflâk devletlerini bir araya topladı. Başkumandanlığa Büyük Macaristan kralı, I.Lajos getirildi. İlerleyen Haçlı ordusu, Türk akıncılarına Sırp Sındığı denilen yerde yenildi (1364).

Daha sonra Macarlar, Bulgarlar'dan Vidin şehrini aldılar.Macaristan ve Erdel, Birinci Kosova Savaşı'ndan sonra,Türk akıncılarının hücumuna uğradı. Kanunî'nin 1526 yılında Budin'e girmesiyle, Macaristan feth edildi. Macaristan da yaklaşık 150 yıl süreyle de, Osmanlı hâkimiyetinde kaldı.

Bütün bu tarihî ilişkiler dile yansıdı ve doğal olarak dillerde de çeşitli değişiklikler meydana geldi.Osmanlı hâkimiyetinin Balkan dilleri üzerindeki tesirlerine geçmeden önce, eski Bulgar Türkçesi'nden kalan dil yadigârlarına kısaca değinelim. Bu eserler, 5 grupta toplanabilirler: 1) Hun Türkleri'nden kalan bazı kelimeler; 2) Tuna Bulgarları'na ait, han şeceresindeki

kelimeler; 3) Bizans kaynaklarında rastlanan özel adlar ve onomastik unsurlar; 4) Arap ve Rus kaynaklarındaki bazı kelimeler; 5) İdil boyundaki Büyük Bulgarlar'a ait mezar taşı kitabeleri. Talât Tekin'in "Volga Bulgar Kitabeleri ve Volga Bulgarcası" ve "Tuna Bulgarları ve Dilleri" adlı çalışmaları, bu konuda büyük bir öneme sahiptirler (19).

Türkler'in 500 sene boyunca komşuluk yaptığı, savaştığı ve idare ettiği memleketlerin gelenek-görenek ve dillerinde, doğal olarak pek çok değişiklik olmuştur. Feth edilen bu bölgelere yeni bir din, yeni bir sosyal düzen ve devlet idaresi, yeni müesseseler ve yeni bir dil gelmiştir. Türkçe, bu bölgenin resmî dili olmuştur. Yeni hiyerarşik düzen neticesinde, devlet idaresi ile orduya ait kelimeler, Balkan dillerine yerleşmeğe başlamıştır; fakat böyle zarurî olarak yerleşen kelimelerden başka, Osmanlı kültür medeniyeti, yerli manevî ve maddî hayatı da etkilemiştir. Osmanlılar, kısa bir süre içinde, buldukları her yerde, o devir için çağdaş eğitim ve sosyal müesseseler kurmuşlardır. Bunun yanında, Balkanlar'daki şehirciliği de etkilemişlerdir. Anadolu'dan Balkanlar'a yerleştirilen Türk ahalisinin de bunda önemli rolü vardır.

Anadolu'dan Balkanlar'a ve Bulgaristan'a sistemli bir "iskân politikası" ile fetihlerin başladığı XIV. asrın ikinci yarısından sonra, özellikle II. Bayezid (1447-1512) döneminde kitlesel bir durum alan yerleştirmeler olmuştur. Balkanlar'a gelen Türk nüfus zamanla artmış, Türkleşme ile birlikte, özellikle Bosna ve Arnavutluk'ta İslâmlaşma başlamıştır. Ayrıca "komşuluk ilişkisi içerisinde iki dilli unsurlar ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar, kelime alınışında, özel şartları yani iki dillilik şartlarını yaratmışlardır" (20).

Balkan edebî ve halk dillerinde Türkçe kelimelerden başka, bir takım ekler de girmiştir: -lı, -li, -lu, -lü; -lık, -lik, -luk, -lük ve -cı, -ci, -cu, -cü ekleri bugün de Balkan dilleri arasında işlek eklerden sayılmaktadır. Böyle Türkçe eklerden başka Farsça ve Arapça ekler dahi kullanılmıştır. Balkan dillerine giren ekler konusunda İsmail Eren'in geniş bir çalışması bulunmaktadır (21).

Eski Türk uruklarının Güney İslâvlar'la temasa geçişi, Proto Bulgarlar'ın Balkan İslâvları'yla birlikte, VII. asırda Bulgarlar'la karışıp kaynaşan Kuman-Kıpçak, Tatar unsurları, nihayet Osmanlı Türkleri'nin Bulgarlar'la yüzyıllarca süren ilişkisi, Bulgaristan'da Türkoloji'nin gelişmesi için sağlam bir temel teşkil etmektedir. Bulgar diline Türkçe'den giren kelimeler, Bulgar ve yabancı bilginler tarafından uzun zamandan beri incelenmektedir. Bu alanda ilk ciddi çalışma, Prof. B. Tsonev tarafından yapılmıştır.

1929'da da Sofya Üniversitesi yıllığında "Bulgar dilinde Türkçe'den alınmış olan kelimeler " başlıklı bir yazı yayımlamıştır.

Daha sonraki yıllarda da bu kelimelerin sayısını tesbit etmek için Bulgar Bilimler Akademisi'ne bağlı Bulgar Dili Enstitüsü tarafından 1982 yılında Sofya'da "Bulgar Dilindeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü" yayımlanmıştır. Ayrıca Sofya'da bilim ve kültür yayınlarından Bulgarca Sözlük'ün 3.baskısı taranmış, Bulgarca'da 2557 yabancı kelime saptanmış ve alfabetik olarak yayımlanmışlardır. "Bulgar dili, yıllardır bu almalardan temizlenmeğe çalışıldığı halde, pek çok Türkçe söz, dilde vatandaşlık hakkı kazanmış, kullanılmakta ve yabancılıkları hiç de belli olmamaktadır. Örn. kibrit, fitil, böbrek, kaval, tavan, tenekiya (teneke), para, şayak, vb. daha pek çok kelimeler, en tabii bir şekilde kullanılmaktadır" (22).

"Bilindiği gibi, pek çok çağdaş Bulgar aile adları, keza Türkçe'den alınmıştır. Bu adların değiştirilmesi için de şimdiye kadar, hiç bir şey yapılmamıştır" (23).

Sırbistan da 500 sene gibi uzun bir zaman, Türk hâkimiyeti altında kaldığından, Sırpça ve Hırvatça'da ve Makedonca'da pek çok Türkçe kelime mevcuttur. Bu konuda pek çok araştırma yapılmış ve eser yayımlanmıştır. Bu dilde kullanılan yabancı unsurlara karşı ilk ilgi, O.Blau tarafından uyandırılmıştır. Bizim de yararlandığımız kaynaklardan biri olan F.Miklosich ise, bu konuyu bilimsel bir şekilde ele almış ve İslâm dillerini kapsayan geniş bazı çalışmalar yapmıştır (24).

Yukarıda da belittiğimiz gibi, "Türkçe kelimeler halk arasında çeşitli ilişkilerle, Türk askerleri yoluyla, Türk devlet memurlarının çalışmalarıyla, İstanbul'a okumaya giden, sonra da doğum yerlerine dönen Bosna'lı Müslümanlar aracılığı ile ve diğer yollarla Sırpça-Hırvatça'ya yerleşmişlerdir". Bu satırlar, şimdilik Sırpça -Hırvatça'ya giren unsurların en mükemmel sözlüğü olarak kabul edilen eserin sahibi A. Şkalyiş'e aittir (25). 6878 kadar Türkçe kelimeyi (özel adlar ve yer adları dahil) içine alan bu sözlükte, bazı alanlara ait deyimlerin hemen tamamının Türkçe olduğunu görmekteyiz.

Tome Sazdov adındaki araştırmacı da Makedonca'da Türkçe'deki şekliyle kullanılan 23 atasözünü tesbit etmiştir (26).

Türkçe'nin Romence üzerindeki tesiri, daha X. asırda başlamıştır. Peçe-

nekler, IX. asrın sonları ile XI. asrın başları arasında, Romanya'nın güneyini teşkil eden Eflâk'da bulunmuşlardı. Romanya'nın çeşitli bölgelerindeki Beçene-aga, Picineogu, Beşineu gibi orman, dağ ve şehir adları, bu Peçenekler'in izlerini taşır. Ayrıca az da olsa, çeşitli alanlarda Peçenek Türkçesinden Romançe'ye giren kelimeler de mevcuttur. Örn. boier "asil", bozdugan "hükümlerlik sembolü âsa, coliba "kulübe" gibi. Daha sonra gelen Kuman -Kıpçaklar da derin izler bırakmışlardır. Bunlar bugünkü Eflâk ve Boğdan'a yerleşmişlerdir. Bu bölge, XII. asıra kadar Comania adı ile bilinir. Ayrıca bugün de Romanya'da Coman, Comanesti, Comanca, Comaneasca, Comani, Comana... gibi adlar taşıyan şehirler vardır. Kumanlar'dan Romence'ye pek çok Türkçe kelime de girmiştir: cîrmîziu "kırmızı", dulap "dolap", harbuz "karpuz", tabul "davul", aga "general" ... gibi.

Osmanlı İmparatorluğu dönemi ile, tekrar yoğun bir şekilde Türkçe kelimelerin Romence'ye girdiğini görüyoruz.

XVI. asır ortasından itibaren, Romen beyleri, yanlarında Romence-Türkçe bilen tercümanlar bulundurmuşlardır. Bu dili daha iyi öğrenebilmek için de, İstanbul'a gidenler bile oluyordu.

XIX. asrın ortalarına doğru, Romen yazar ve araştırmacıları, eski Romence tarihî ve edebî metinlerini anlamakta zorlanmaya başladılar; çünkü bu metinlerde pek çok Türkçe kelime bulunmaktaydı. Böylece, tanınmış Romen yazarı Yon Heliade Radulescu, 1849 yılında, Romen dilinde mevcut bazı Türkçe kelimeleri ilk defa tesbit etti ve uzun bir liste halinde düzenledi. Dil bilgini Alks Ci-hak ise, 1879'da leksik unsurların bir istatistiğini yaparak, Romen dilinde Latin, İslâv ve diğer unsurlardan başka, beşte bir nispetine Türkçe kelimelerin mevcut olduğunu saptadı (27).

Bu konuda en başarılı çalışmaları dil bilgini L.Şaineanu yapmıştır. Daha 1885 yılında "Romen dilinde Türkçe unsurlar" adıyla bir etüt yapmıştır. İlk şekli bir başlangıç olan bu etüt üzerinde 15 yıl çalıştıktan sonra, 1900 yılında eserini çok zenginleşmiş ve tamamlanmış bir şekilde "Romen Dili ve Kültürü Üzerinde ŞarkTesiri" başlığı ile 3 cilt halinde yayımlamıştır (28). Dolayısıyla, Romance'de de kullanılmakta olan pek çok Türkçe kelime mevcuttur.

Arnavutça'ya giren Türkçe unsurlar konusunda derli-toplu bir inceleme mevcut değildir. Daha çok halk edebiyatı sahasındaki Türk etkisi üzerinde yapılmış çalışma bulunmaktadır. G.Meyer'in etimolojik sözlüğü, bize çalışmamızda kaynaklık etmiştir (29).

Yunanca'daki Türkçe unsurlar konusunda, C.Coukudis'in çalışması çok önemli sayılmaktadır (30). Yazar ön sözde, iki milletin 500 yıl birlikte yaşadıklarını söylüyor ve karşılıklı olarak birbirlerine verilen kelimeleri inceliyor.

Coukidis, Türkler'in Yunanlılar'dan 900 kelime aldıklarını, buna karşılık Yunanca'ya 3000'den fazla Türke kelimeyi verdiklerini söylüyor. Ayrıca, günümüzde mahallî lehçelerin malı olarak kalmayıp, bütün Yunanlılar tarafından bilinen kelimelerin sayısını da işaretleyip, sayısını 891 olarak vermektedir. Eserinde Türkçe ekler üzerinde yaptığı örnekli çalışmalar da bulunmaktadır.

Géza Fehér, Türkçe'nin Macarca'ya etkisini üç bölüme ayırıyor: a) Eski çağlardaki tarihî ilişkiler sırasında, Macar dilindeki Türk etkisinin, Macar yaşantısının hemen hemen bütün alanlarında yaygın olduğunu belirtiyor; b) Macar dilindeki Türkçe kelimelerin ikinci tabakasının Kuman-Peçenek kelimeleri olduğunu söylüyor; c) XVI ve XVII. asırlarda Macar diline yüzlerce Osmanlı-Türk asıllı kelimenin girdiği belirtiyor (31).

Macarca'ya geçen kelimelerin bazıları, doğrudan Türkçe'den değil de, Balkanlar'daki İslâm dillerinden, bilhassa Sırpça-Hırvatça ve Romence üzerinden geçti.İslâmca'dan geçiş, bu gurup kelimelerin fonolojik özellikleri ile kesin olarak ispatlanmaktadır; fakat bazı kelimeler için böyle bir kriter mevcut değildir.

Eski devirlerden (XVI-XVII. asır) kalma Macar kaynaklarında, 1500 kadar Türkçe kelime tesbit edilmiştir.Yönetimle ilgili kavramların dışında, bu kelimelerin büyük bir kısmını eşya kültürü çerçevesine dahil olan kelimeler oluşturmaktadır. Bu kelimelerin sayısı 250 kadardır. Bunların çoğunu silâhlar, at takımları, giyim ve ev eşyası, vs. oluşturmaktadır.

Askerlik ve yönetimle ilgili olan 450 kadar kelimenin çoğu, bugün unutulmuştur. Kalan kelimeler de, mânâsı değişmiş bir şekilde kullanılmaktadır.

Macar dilinin Osmanlıca'dan gelme unsurları hakkında Z.Gombocz, S.Kakuk, J.Nemeth, I.Kunos, H.eren , G. Berczi gibi ünlü türkologlar tarafından bir çok araştırma yapılmışsa da, bu konuda toplu bir çalışma mevcut değildir.

NOTLAR

- 1- Kurat,A.N.: IV-XVIII. yy.larda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Murat Yay., 2.bas.,Ankara 1993, s. 13.
- 2- Rasonyi,L.: Tarihte Türklük, TDAE Yay., Ankara 1971, s. 39.
- 3- " , age.,s. 89.
- 4- " age, s.90.
- 5- Kurat,A.N., age, s. 46.
- 6- " age, s. 63.
- 7- " age, s. 294.
- 8- " , age, s. 293.
- 9- " age, s. 294.
- 10- Tekin,Talât: Tuna Bulgarları ve Dilleri, TDK Yay., Ank. 1987, s.1.
- 11- Rasonyi, age, s. 81,
- 12- Şerifgil,Enver M.: "Göçler ve yer adları", TDAD, c.2, Ağustos, 1980, S.7, s.95.
- 13- Rasonya, age, s. 82-93.
- 14- Şerifgi, agm, s.95.
- 15- Rasonyi, age, s.93.
- 16- Blaskoviç,J.: "Slovakya'da Eski Türkçe yer adları", Bilimsel Bildiriler, TDK. Yay., 1972, s. 296.
- 17- Kurat, A.N.,age, s.46.
- 18- Kongur,İstvan-Mandoky: "Büyük Kumanistan ve Küçük Kumanistan ağızlarında Kuman asıllı unsurlar", Bilimsel Bildiriler,TDK.Yay., 1972, s. 921.
- 19- Tekin,Talât: Volga Bulgar Kitabeleri ve Volga Bulgarcası", TDK. Yay., Ankara 1988; Tuna Bulgarları ve Dilleri, TDK. Yay., Ankara 1987.
- 20- Hazai,G...: "Rumeli ağızlarının tarihi", Belleten, 1960, s.209.
- 21- Eren, İsmail: "Güney İslâv, Sırp-Hırvat, Bulgar dillerinde kullanılan Türkçe ekler", XI. Türk Dil Kurultayı'nda okunan Bilimsel Bildirilerden ayrı basım, Ankara, 1963.
- 22- Miyatev,P.: "Bulgaristan Türkleri'nin dili üzerinde karşılıklı yabancı etki", I. Milletlerarası Türk. Kongr., s. 501.

- 23- Miyatev, agm., s. 503.
- 24- Miklosich, F.: Die Türkischen Elemente in den Südost-und Osteuropaischen Sprachen, Nachtrag, I-II, Wien, 1888-1890.
- 25- Şkalyiç,A.: Turcizmi u Srpskohırvatskom jeziku, Sarajevo, 1985.
- 26- Sazdov,Tome: "Makedon atasözleri ile deyimlerinde Türkçe unsurlar",s.202.
- 27- Guboğlu, M.: "Rumanya Türkolojisi ve Rumén dillerinde Türkçe sözler hakkında bazı araştırmalar", XI. Mill.ara.Türk. Kongr., s.267.
- 28- Şaineanu, L.: "Elemente turçesti în limba romana, Aus der Revista pentru istorie, archeologie şi filologie, Bucureşti, 1885.
- 29- Meyer,G.: Etymologischen Wöretrbuch der albanischen Sprache, Starssburg , 1891.
- 30- Coukidis,C.: Leksilogion Ellinikon Lekseon Paragomenon ek tis Tourkikis (Türkçe'den geçme Yunanca kelimeler sözlüğü), Atina , 1960.
- 31- Fehér, Géza: "Türk çömlekçi ve bakırcı zanaatlarının Macar dilindeki hatıraları", Bilimsel Bildiriler, TDK.Yay., 1972, s. 377.

aba 1.Yünden, dövülerek yapılan kalın ve kaba kumaş. 2. Bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük. 3. Bu kumaştan yapılmış olan. 4. Eskiden dervişlerin giydiği abadan yapılmış önu açık hırka (TS).

* rom.: aba "rahip cübbesi yapmakta kullanılan kaba kumaş"; abag^u "bu kumaşı satan kimse" (Lok.1927,nr.2); abad^vziu "abacı" (Mik.1884,s.5); abagerie "abacılık ticareti", bundan da: abager, abageresc, abad^vzerie "aynı" (Mik.1884,s.1); ab^uoara, ab^ulut^u "abacılık" (Lok.1927,nr.2); (Sain. 46).

* bul.: aba "aynı" (Lok.1927,nr.2); aben "abadan yapılmış olan"; abad^vzi- ja "abacı"; abad^vzelek "abacılık"; abajlija "abalı" (Mik.1884,s.5).

* sırp.: aba "kalın çuha" (Lok.1927, nr.2); aben "abadan yapılan"; aben- jak "abadan yapılmış olan"; abad^vzija "abacı"; abad^vziluk "abacılık"; abajlija "abalı" (Mik.1884, s.5).

* yun.: ámpás "aba" (Mik.1884,s.5).

* mac.: aba "aba kumaş"; abás "aba kumaşını satan kimse, abacı" (Kak. 1973,s.22).

abanî 1. İpekten, sarımtırak dallı nakış- larla işlenmiş bir tür beyaz kumaş. 2. Bu kumaştan yapılmış (TS).

* sırp.: ab^unija "1.ipekli ve nakışlı bir çeşit kadın baş örtüsü veya sarık için kullanılan bir çeşit kumaş; 2.bu kumaştan yapılan kadın baş ör-

tüsü" (Şkal.1985,s65-66).

abanoz Abanozgillerin ağır, sert ve siyah renkli tahtası (TS).

* rom.: abanos "abanoz",mec. "güçlü, kuvvetli" (Lok.1927,nr.3); (Sain. 46).

* bul.: abanoz "aynı" (Mik.1884,s5).

* sırp.: abanos "aynı" (Mik.1884,s. 5).

abayi 1. Ev dokuması yünden üst giyeceği, 2. Hayvan örtüsü (Osm.-TS).

* rom.: abai(e) "hayvan örtüsü" (Kak. 1973,s.22).

* sırp.: abajija, abaja "abayi, hayvan örtüsü" (Mik.1884,s.5); ab^uija, ab^uhija, ab^uha, ab^uija, ab^ujlija, hab^uija, ab^urahija "abayi, hayvan örtüsü" (Kak.1973,s.22).

* mac.: abaj "abayi, hayvan örtüsü" (Kak.1973,s.22).

abdal 1.Eskiden bazı gezgin dervişlere verilen ad, 2.Aptal (TS).

* sırp.: ábdal "budala, aptal" (Şkal. 1985,s.66).

âbdar 1.Sulu, taze, 2. Parlak, hoş. 3. Keskin, zağlı (Osm.TS).

* rom.: abitir "daha iyi, en iyi, en mükemmel" (Lok.1927,nr.5).

abdest 1.Müslümanların, namaz kılabil-

mek için el,ağız, burun,yüz, kol, ayak yıkama ve başa, enseye ıslak el gezdirme, kulağı temizleme biçiminde yaptıkları arınma.2. İdrar yapma ve kalın bağırsağı boşaltma (TS).

* rom.: abdés "abdest" (Meyer,G.1891, s.1); abdest,abdes (Sain.III,135).

* bul.: abdez "abdest"; riza abdeslija "abdest bezi"(Mik.1884,s.5).

* sırp.: abdest,abdes,avdes,avdez,avdest "abdest"; avdest uzimati "abdest almak" (Mik.1884,s.5).

* arn.: avdes "abdest" (Mik.1884.s5); abdést,abdés "abdest" (Kak.1973,s.23).

* yun.: ámpntésti "abdest" (Kak.1973, s.23).

* mac.: abdeszt "abdest" (Kak.1973, s.23).

abraş 1. Alaca benekli. 2.(Bitki yapraklarında) Klorofil azlığından dolayı açık renkte lekeleri olan. 3.hlk. Çilli, çopur yüzlü,açık renk gözlü, çapar. 4. Deseni ve atkısı bozuk halı. 5. Çarpık, eğri,düzgün olmayan. 6. Ters,kaba, görümsüz (TS).

* rom.: abraş "alaca,benekli -atlar için-; mec. "uğursuz,meşum" (Lok.1927, nr.9); jabraš (Mik.1884,s.5).

* bul.: abraş, abraşljiv "benekli,lekeli" (Meyer,G.1891,s.2); abraşést "çilli" (Mik.1884,s.5).

* sırp.: abraşljiv "benekli,lekeli" (Mik.1884,s.5).

* arn.: abraş "albinos,akşın" (Mik. 1884,s.5).

acaba Merak,kararsızlık ve kuşku anlamıdır (TS).

* bul.: adžaba "acaba" (Mik.1884,s5).

* yun.: átsimpitos (Mik.1884,s.5).

acele 1.Çabuk davranma zorunluğu, ivedi, ivenessizlik. 2. Vakit geçirmeden, tez olarak (TS):

* bul.: adžele "acele" (Mik.1884,s.5).

Acem hlk. İranlı (TS).

* sırp.: adžam, adžem "İranlı"; adžamski "İranlı"; adžamljanin "İranlı"; adžamouka "İran kılıcı" (Mik.1884,s.6).

* arn.: adžemistan "İran; İranlı" (Meyer,G.,1891,s.2).

acemi 1. Bir işin yabancısı olan, eli işe alışmamış, bir işi beceremeyen. 2. İşinde, mesleğinde ilerlememiş. 3. Bir yerin, bir şeyin yabancısı. 4. tar. Saraya yeni alınmış cariye-lere verilen ad. (acemi oğlanı: tar. yeniçeri ocağında yetiştirilmek üzere tutsaklardan vye devşirme yoluyla Hristiyanlardan toplanan çocuk (TS).

* rom.: adžemiü, adžamiü "acemi,toy": (Mik.1884,s.6); agemiü, ageamiü "bir şeye vakıf olmayan, yeni başlayan, acemi" (Lok.1927,nr.29).

* bul.: adžamija "acemi"; adžamılık "acemilik (konče adžemijče: acemi at)" (Mik.1884,s.6).

* sırp.: adžamija "acemi,toy"; adžem oğlani "yeniçeri ocağında vya sultanın sarayında görevli olan, eğitilmiş çocuk" (Mik.1884,s.6).

* yun.:átçami, átsamis "acemi" (Mik.

1884,s.6).

* arn.: axhami "genç,taze, toy" (Kak. 1973,s.26).

acı 1. Tat alma organında bazı maddelerin bıraktığı yakıcı durum, tatlı karşıtı. 2. Tadı bu nitelikte olan. 3.mec. Keskin, hoş gitmeyen,şiddetli. 4. (Renk için) Koyu. 5. Dışarıdan gelen bir etki ile dış organlarda birdenbire duyulan ve o etkilerin kalkması ile rahatsız, ıstırap. 6. mec. Kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı, korkunç. 7.mec. Ölüm, yangın,deprem gibi olayların yarattığı üzüntü, keder, elem (TS).

* arn.: a^vdis (a^vdis) "acı" (Mik.1884, s.6).

acımak 1. Tadı acı duruma gelmek, acılaşmak. 2. Acılı, ağrılı olmak. 3. Başkasının acısına ortak olmak veya durumundan üzüntü duymak. 4. Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzülmek, merhamet etmek. 5. Bir şeyi vermeye kıyamamak veya verdiği, elden çıkardığına üzülmek (TS).

* bul.: ad^vzedisuvam "acımak, üzülmek" (Mik.1884,s.6).

* arn.: azzedis "merhamet" (Mik.1884, s.6).

âciz 1. Gücü bir işe yetmez olan, güçsüz. 2. Beceriksiz (TS).

* sırp.: âdziz "âciz,güçsüz" (Şkal. 1985,s.71).

açık 1. Açılmış,kapalı olmayan, kapalı karşıtı. 2. Engelsiz. 3. Örtüsüz, çıplak. 4. Boş. 5. Boş, münhal. 6. Aralığı çok. 7. İşler durumda olan. 8. Kolay anlaşılır,vazih. 9. Gizliliği olmayan, olduğu gibi görünen. 10. Her türlü düşüncüyü hoşgörüyü karşılayabilen, etkisinde kalabilen. 11.(Renk için) Koyu olmayan. 12. (Kitap,resim,film için) Sevişme sahnelerini bütün çıplaklığıyla

anlatan. 13. Kapalı olmayan yer.14. Belli bir yerin biraz uzağı.15.Denizin kıyından uzakça olan yeri. 16.Doğru olarak, açıkça. 17. Bir ihtiyacın karşılanamaması durumu (TS).

* bul.: a^vik "açık"; a^vik duma "açık hava"; a^vtisuvam "açmak" (Mik.1884, s. 5).

* sırp.: ha^vik "açık;boş" (Mik.1884, s.5).

* arn.: a^vik "açık; berrak; aşikar"; a^vikle^k "açıklık, berraklık" (Mik. 1884,s.5); at^vik "açık; saf" (Meyer, G. 1891,s.20).

* yun.: atsik mavi "açık mavi" (Mik. (1884,s.5).

* mac.: acsik "filika,sandal" (Kak. 1973,s.27).

ada 1. Her yanı su ile çevrilmiş kara parçası. 2. Çevresi yollarla belirlenmiş olan arsa ve böyle bir arsayı kaplayan yapılar topluluğu (TS).

* rom.: adaliu^u "Tuna nehriindeki adalarda oturan kimse, adalı" (Mik. 1888,s.2).

* bul.: ada "ada"; adali^a "adalı"; adali^jka "(fem.) adalı" (Mik.1884, s.5).

* sırp.: ada "ada" (Mik.1884,s.5).

* arn.: had "ada" (Mik.1884,s.5); hadé "ada" (Meyer,G.,1891,s.144).

adalet 1. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk, türe. 2. Bu işi uygulayan, yerine getiren devlet kuruluşları. 3. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme (TS).

* sırp.: adalet "adalet,hak, hukuk"

(Mik.1884,s.5); adâlet "aynı" (Şkal. 1985;s. 69).

adam 1. İnsan. 2. Erkek kişi. 3. İyi yetiştirilmiş, değerli kimse. 4. Birinin yanında ve işinde bulunan kimse. 5. Birinin yararlandığı, kullandığı kimse. 6. Birinin sözünü dinleyen, nazını çeken kimse, kayırmacı. 7. İyi huylu, güvenilir kimse. 8. (Belgisiz zamir yerine) Herkes, kim olursa olsun. 9. Görevli kimse. 10. (İsim tamlamalarında) Bir alanda derin bilgisi olan veya bir alanı benimseyen. 11. hlk. Es, koca (TS).

* sırp.: âdam "adam; insanlık, beşer" (Şkal.1985,s.69).

adaş Adları aynı olanlardan her biri(TS).

* bul.: adaş^v "aynı" (Mik.1884,s.5).

* sırp.: âdeš^v, âdaš^v "adaş" (Şkal.1985, s.69).

âdet 1. Bir kimsenin yapmaya alışmış olduğu şey, alışkı. 2. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre. 3. Ay başı (TS).

* rom.: adet "âdet, kaide, kural; eskiden "vergi" anlamında" (Lok.1927, nr.16); (Sain.46); adetiü^u "adet" (Meyer,G.,s.2).

* bul.: adet, hadet, andet "âdet" (Mik. 1884,s.5).

* sırp.: adet, hadet "âdet" (Mik.1884, s.5); âdet, hâdet "alışkanlık; töre" (Şkal.1985,s.69).

* arn.: adet (Mik.1884,s.5).

* yun.: ântéti (Mik.1884,s.5).

âdeta 1. Bayağı, basbayağı, hemen hemen, sanki. 2. Bayağı yürüyüşle (TS).

* sırp.: âdetā "âdeta; doğrudan doğruya" (Şkal.1985,s.69).

adım 1. Yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri. 2. Bir adımda alınan yol (bu uzunluk 75 cm. sayılır). 3. Girişim, hamle. 4. mat. Bir gösterge ucunun eş olarak ayrılmış yaylardan biri boyunca aldığı yol. 5. sp. Ayakta temel duruştan, bir ayağın türlü yönlerde iki ayak boyu kadar ara ile yer değiştirmesi. 6. Teknolojide iki dişli arasındaki aralık (TS).

* bul.: adım "adım, ayak atışı" (Mik. 1884,s.5).

aferin 1. Okşama, alkışlama, beğenme gibi duyguları belirtmek için söylenir, bravo. 2. Eskiden öğrencilere verilen beğenme kâğıdı (TS).

* rom.: aferim "aferin!, bravo!" (Lok. 1927,nr.23); aferem (Mik.1884,s.6).

* bul.: aferim "aynı" (Mik.1884,s.6).

* sırp.: aferim (Mik.1884,s.6) ; (Kak. 1973,s.27).

* arn.: aferim (Mik.1884,s.6) ; aférim "aferin" (Meyer,G.,1891,s.3).

* yun.: áferim (Kak.1973,s.27).

* mac.: aferim, efferim, afferun "aferin" (Kak.1973,s.28).

afet 1. Doğanın sebep olduğu yıkım. 2. Kıran. 3. Çok kötü. 4. mec. Güzelliği ile insanı şaşkına çeviren, aklını başından alan kadın. 5. tıp Hastalıkların dokularda yaptığı bozukluk (TS).

* sırp.: avet, avetinja "hayal, cin" (Mik.1884,s.6) ; âvet, âvet "korkunç yaratık, cin" (Şkal.1985,s.106).

afiyet Hasta olmama durumu, sağlık, esen

lik (TS).

* sırp.: afijetōlā "afiyet olsun !"
(Şkal.1985, s.72).

afyon Olgunlaşmamış haşhaş kapsüllerine yapılan çizintilerden sızan, sonradan katılan süt; içinde morfin ve kodein gibi çok uyuşturucu maddeler bulunan, güçlü bir zehir olmakla birlikte, hekimlikte kullanılan değerli bir ilâç (TS).

* rom.: afion "afyon" (Lok.1927,nr.25) ; ofion (Mik.1884,s.6).

* bul.: afion "aynı" (Lok.1927,nr.25); afion, ofion (Mik.1884,s.6).

* sırp.: afiyun (Lok.1927,nr.25) ; afijun (Mik.1884,s.6) ; afiōn, afijūn "afyon" (Şkal.1985,s.72).

* arn.: afion "afyon" (Mik.1884,s.6); afiōn (Meyer,G.1891,s.3).

* yun.: opion (Mik.1884,s.6).

* mac.: afium (Mik.1884,s.6); afiōn, afium, áfium "afyon" (Kak.1973,s.28).

ağa 1. Kırlık kesimde geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse. 2.Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklerle verilen san. 3. Büyük kardeş, ağabey. 4.Okur yazar olmayan yaşlıca kişilerin adlarıyla birlikte kullanılan san. 5.tar. Osmanlı İmparatorluğunda bazı kuruluşların başında bulunanlara verilen resmî san (TS).

* rom.: aga, agha, agia "eski zamanlarda güvenlik görevlisine verilen ad", buradan da: adžie "polis", adžesk "polislik" (Mik.1884,s.6).

* bul.: aga "ağa", agalık "ağalık" (Mik.1884,s.6).

* sırp.: aga, haga "ağa", çok. agaları "ağalar", agaluk "ağalık;küçük si-pahilik" (Mik.1884,s.6).

* arn.: aga "ağa", çok. agaları tı "ağalar" (Mik.1884,s.6); agá (Meyer,G.1891,s.4).

* yun.: agás, agās "ağa" (Mik.1884,s.6).

* mac.: aga, ajája "ağa"; aga zade "ağa zade" (Kak.1973,s.29).

ağaç 1.Gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki. 2. Direk. 3. Bu gibibitkilerin gövdesinden ve dallarından yapılan (TS).

* sırp.: kraljagač "salkım ağacı;a-kasya" (Mik.1884,s.6).

ağda Kaynatılarak çok koyu ve yapışkan bir macun durumuna getirilen pekmez veya limonlu şeker eriyiği (TS).

* sırp.: ağda "kaynatılmış şeker,ağda" (Şkal.1985,s.73).

ağıl 1.Koyun ve keçi sürülerinin gecelediği, çit veya duvarla çevrili yer. 2. Bazı yıldızların, özellikle ayın çevresinde görülen geniş ve aydınlık teker, ayla, hale. 3.sin.Bazı görüntülerdeki çok ışıklı cisimleri çevreleyen ışıklı teker (TS).

* bul.: ıgıl, agıl "kışla" (Mik.1884,s.6).

ağırlık 1. Ağır olma durumu. 2. Değerli olma durumu. 3.Ağır başlılık. 4. Tehlikeli olma durumu. 5. Sıkıntılı, bunaltıcı durum. 6.ask. Orduda bir birliğin cephanesi, yiyecek ve eşya yükleri. 7. Çeyizini düzmek için güveyin geline verdiği para, kalın. 8. Uyuşukluk ve gevşeklik durumu. 9. uykuda i-

ken gelen ve insana boğulur gibi bir duygu veren durum. 10.fiz. Yer çekiminin, bir cismin molekülleri üzerindeki etkisinin oluşturduğu bileşke. 11.Takı. 12. Yük, külfet. 13. Sorumluluk. 14. Etki, baskı,güçlük. 15. Dikkati ve önemi bir şey üzerinde yoğunlaştırmak. 16. Terazilerde tartma işi yapılırken bir kefeye konulan nesne. 17. Değerlendirmelerde herhangi bir konu veya evreye, olağanın üzerinde ve belli oranda, fazladan bir değer tanınması (TS).

* rom.: ağ^urlıc, ang^urlıc "yük, ağırlık" (Lok.1927,nr.31); ağırlıc (Mik. 1884,s.6).

* bul.: agarl^uak, agirlik "ağırlık; güvenin geline verdiği para" (Kak.1973, s.29).

* sırp.: ağırluk "aynı" (Kak.1973,s.29).

* arn.: ağ^ullek "ağırlık" (Kak.1973,s. 29).

* mac.: agerlik, agyellik, agillik, agollik "ağırlık" (Kak.1973,s.29).

ağırsak 1. Yün,iplik eğirilen iği ağırlaştırmak için alt ucuna geçirilen yarım küre biçiminde, ortası delik ağaç veya kemik parça. 2. Teker biçiminde yassı nesne, kurs (TS).

* sırp.: agr^vsak, agr^vska "ağırsak"(Mik. 1884,s.6); ağ^vsak "aynı" (Şkal.1985, s.73).

ağız 1.Yüzde, avurtlarla iki çene arasında, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinleri almaya yarayan boşluk. 2. Bu boşluğun dudakları çevrelediği bölümü. 3. Kapların veya içi boş şeylerin açık yanı. 4. Bir akar suyun denize veya göle döküldüğü yer, munsap. 5. Koy, körfez,liman, yol gibi yerlerin açık yanı. 8. Bir dilin sınırları içinde, bölgele ve sınıflara göre değişen söyleyiş özelliği. 9. Birini yanıltmak,kandırmak amacıyla dolambaçlı birtakım

sözler söyleme özelliği. 10. müz.Bir bölge ezgilerinde görülen özelliklerin tümü. 11. Bazen "kez" anlamına gelir. 12. (Tehlikeli şeyler için) Pek yakın yer (TS).

* bul.: az "ağız" (Mik.1884,s.6).

* arn.: ağız "ağız" (Mik.1884,s.6).

ağızlık 1. Bir ucuna sigara takılan,öbür ucundan nefes çekilen çubuk biçimindeki araç. 2. Nefesli çalgılarda ağza gelen yer. 3. Yemiş küfelerinin üzerine yapraklı dallarla yapılan kapak. 4. Kuyu bileziği. 5. Su tesisatında su alıp vermeye yarayan vanalı uç. 6. Hayvanın ısırmasına, zararlı bir şey yemesine engel olmak için ağzına takılan tel, deri gibi kafes. 7. (Dokümacılıkta) Çözgünün açılıp kapandığı ve içinde mekiğin geçtiği yer. 8. Telefon ve benzeri cihazlarda ağza yaklaştırılan bölüm. 9.hlk. Bir şeyin başladığı yer. 10.hlk.Huni (TS).

* bul.: azlık "barut fitili" (Mik. 1884,s.6).

ağız otu esk. Topları ateşlemek için talyaya konulan ve barutun patlamasına sebep olan madde (TS).

* arn.: ağızot "aynı" , ağızotlek "aynı" (Mik.1884,s.6); agézót; agézotlék "ağızotu" (Meyer,G.1891, s.4).

ahbap 1. Kendisiyle yakın ilişki kurulup sevilen sayılan kimse . 2.tkz. Seslenme sözü olarak da kullanılır (TS).

* sırp.: àhbāb "dost,ahbap"; ahbāb-luk, ahbāpluk "ahbaplık,dostluk" (Şkal.1985,s.74).

ahdname 1.Antlaşma kâğıdı. 2. Bir antlaşmanın iki tarafça imzalanmış kâğıdı (Osm.-T.S).

- * rom.: ahtinameá ,ahtinam, actinamea "ahdname" (Kak.1973,s.30).
- * sırp.: ahnâma, ahdnâma "ahdname" (Kak.1973,s.30).
- * mac.: atnâme, atanâme, atnahame,athname, atnam, attnâme, adname "ahdname" (Kak.1973,s.30).
- ahenk** 1.Uyum. 2. mec. Uyuşma, anlaşma. 3. Çalgılı eğlence (TS).
- * bul. aing "çalgılı eğlence" (Mik. 1884,s.7).
- * arn.: ahéng "yemekli eğlence yeri" (Mik.1884,s.7); ahéng-gu "müzikteki uyum" (Meyer,G.1891,s.4).
- ahır** Evcil büyük baş hayvanların barındığı kapalı yer,hayvan damı (TS).
- * bul.: ahır, jaher, jahar "ahır, at ahır" (Lok. 1927,nr.36); (Mik.1884,s.7); (Meyer,G.1891,s.5); jahâr, ahâr (Kak.1973,s.32).
- * sırp.: ahar, har, aar, ar, akar, ahar "ahır" (Mik.1884,s.7), (Meyer,G.1891 s.5); (Lok.1927,nr.36); âhar, âar, âr, jâr "ahır" (Kak.1973,s.32).
- * arn.: achur "ahır" (Mik.1884,s.7); ahúr "aynı" (Meyer,G.1891,s.5); ahúr (Kak.1973,s.32).
- * yun.: áhoúri "ahır" (Mik.1884,s.7); (Meyer,G.1891,s.5); (Kak.1973,s.32).
- * mac.: aher kihâja, ajer kihaja "ahır kahyası" (Kak.1973,s.32).
- ahir** 1. Son,sonraki, âhır. 2.Sonra, en sonra, sonunda (TS).
- * sırp.: ahir "sonunda" (Mik.1884,s.7); âhir-zêman "kıyametten önceki dönem" (Şkal.1985,s.74).
- ahmak** Aklını gereği gibi kullanamayan, bön,budala,aptal (TS).
- * rom.: acmac "tecrübesiz,beceriksiz (Lok.1927,nr.35); akmak (Mik. 1884,s.7).
- * bul.: ahmak "ahmak"; ahmalık,ahmaşki, ahmaklık "ahmaksızlık, akılsızlık,delilik" (Mik.1884,s.7).
- * sırp.:akmak "ahmak" (Mik.1884,s.7).
- * arn.: ahmakllêk "ahmaklık" (Kaleşi, Bil.Bild.1972,s.147).
- ahret** Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya (TS).
- * sırp.: ahrit "öteki dünya, ahret" (Şkal.1985,s.74).
- ahval** 1.Durumlar, haller, vaziyetler. 2.Davranışlar. 3. Olaylar (TS).
- * sırp.: aval, avala "fena,kötü; rahatsızlık" (Mik.1884,s.7).
- ahvat** 1.İhtiyatlı. 2. Çok lâyık, pek uygun (Osm.-T.S).
- * sırp.: alvat, avlat, halvat, alvatan, avlatan "geniş, vasi,bol, zengin" (Mik.1884,s.7).
- aidat** Gelirler, ihsanlar, paylar (Osm.-TS).
- * rom.: avaet "kira; vergi" (Lok.1927, nr.37).

ahtapot 1.zool. Kafadan bacaklılardan, dokunaçlı bir mürekkep balığı türü (Octopus). 2.hlk. Genellikle burun zarı üzerinde çıkan bir çeşit ur, polip (TS).

* bul.: ahtapod "ahtapot" (Mik.1884, s.1).

* sırp.: ahtapod "aynı" (Mik.1884,s.1).

* arn.: ahtapód-di, ehtapód-di "ahtapot" (Meyer,G.,1891,s.3).

* yun.: ohtapódi, htapódi "ahtapot" (Mik.1884,s.1).

akar Kiraya verilerek gelir getiren ev, dükkân, tarla , bağ gibi mülk (TS).

* rom.: acaret, acareturî "gayrimenkul" (Kak.1973,nr.43); akaret "aynı" (Mik.1884,s.8).

akçe 1.Küçük gümüş para. 2.Her tür madenî para (TS).

* rom.: accé , acceá "bir çeşit para" (Kak.1973,s.32).

* sırp.: binjašće "bin akçe, bin para"; birašće "bir akçe, bir para" (Mik.1884,s.8; Şkal.1985, s.143); melemasće "hekim parası, ilâç parası" (Mik.1884,s.8); àkča, akçe, àšća (Kak.1973,s.32).

* mac.: akča; agheza "akçe" (Kak.1973, s.32).

akıl 1.Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us. 2. Hafıza, bellek. 3. Öğüt,salık verilen yol. 4. Düşünce, kanı (TS).

* bul.: akıl "akıl"; akıllija "akıllı" (Mik.1884,s.8).

* sırp.: àkil "akıllı" (Şkal.1985,s.79).

akıncı 1.Düşman ülkesine akın yapan savaşçı. 2. sp. Görevi karşı tarafa top sürmek ve sayı yapmak olan ön sıradaki oyuncu, forvet (TS).

* rom.: achingiî, echingiî "akıncı" (Kak.1973,s.33).

* sırp.: akindžiĵa "hafif süvari" (Mik,1888,s.3); akindžiĵa, akindžiĵe (Kak.1973,s.33).

* mac.: akanczi "akıncı"; akancsa, akangya, akancsgya, akangzia, akoniciok "akıncı"; aknekcsi passa "akıncı başı" (Kak.1973,s.33).

akide Şekerin kaynatılarak ağda durumuna getirilmesi yolu ile yapılmış renkli ve kokulu, ağızda güç eriyen şeker, daha çok akide şekeri denir (TS).

* rom.: acadea, acadele "akide" (Lok.1927,nr.44); akadé (Mik.1884,s.8).

* bul.: agda "akide" (Mik.1884,s.8).

akran Yaşça denk, yaşıt, boydaş,öğür (TS).

* sırp.: akram "benzer,eş" (Mik.1884, s.8); àkrān, àkrām (Şkal.1985,s.97).

akrep 1.zool. Akreplerden, sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli bir iğnesi olan böcek (Scorpio). 2. Saatin iki ibresinden küçüğü (TS).

* rom.: skorpie "akrep" (Mik.1884, s.8).

* sırp.: akrep, akrap, jakrep "akrep" (Mik.1884,s.8); àkrep, jàkrep "1.akrep, 2. saatin göstergesi" (Şkal.1985,s.79).

* arn.: hakrep, škrapje, skrap, krap

"akrep" (Mik.1884,s.8).

* yun.: skorpios "akrep" (Mik.1884, s.8).

akşam 1. Gündüzün son ve gecenin ilk saatleri. 2. Gece. 3. Akşam vakti kılınan namaz (TS).

* bul.: aksam "akşam" (Meyer,G.1891, s.7; Mik.1884,s.7).

* sırp. aksam, haksam "akşam" (Mik. 1884,s.7; Şkal.1985,s.79).

al (I) 1. Kanın rengi, kızıl, kırmızı. 2.Bu renkte olan. 3. (At donu için) Dorunun açığı, kızıla çalan. 4. Yüze sürülen pembe düzgün, allık (TS).

* bul.: al "al,kırmızı" (Lok.1927,nr. 48;Mik.1884,s.8); alen, halen, alêst "al olan, kırmızı renkteki"; alenêja se "allaşmak, kırmızılaşmak"; alsa- mija "kırmızı başörtüsü" (Mik.1884, s.8).

* sırp.: al "kırmızı" (Lok.1927,nr.48; Mik.1884,s.8); al çoha "al çuha", alen, alast, alat, alatast, alatuşa, alav "kızıla çalan donu olan at"; albaşca , alçaşica, alica ,lal "kırmızı bir çiçek" (Mik.1884,s.8).

* arn.: al "erguvan rengi" (Meyer,G., 1891,s.7); (Mik.1884,s.8).

al (II) hlk. Aldatma, düzen, tuzak, hile (TS).

* sırp.: al "haksız yere itham, suç isnadı" (Mik.1884,s.8).

ala 1. Karışık renkli, çok renkli,alaca. 2. hlk. Açık kestane renginde olan, elâ (göz). 3. hlk. Kekliğin boynundaki

siyah halka. 4. Ala balığının kısaltılmış adı (TS).

* bul.: ala "karışık renkli, alacalı kumaş" (Mik.1884,s.9).

* sırp.: ala "aynı" (Mik.1884,s.9).

alaca 1.Birkaç rengin karışımından oluşan renk. 2. İki veya daha çok renkli. 3. Bir kaç renkli iplikten yapılmış dokuma. 4. Ağaçta ilk olgunlaşan meyve 5.Keklik,bıldırcın gibi kuşları avlamak için kullanılan iki renkli bez. 6. Meyvelere, daha çok üzüme düşen ben. 7.mec. Kötü huy (TS).

* rom.: alagea "iyi bir cins basma kumaş" (Lok.1927,nr.50); aledza "hint kumaşı, basma"; sam-aladze "şam alacası, iyi bir cins ipekli kumaş" (Mik.1884,s.9).

* bul.: aladza "çok renkli kumaş" (Mik.1884,s.9).

* sırp.: aladza "alaca"; sam-aladza "şam alacası, iyi bir cins ipekli kumaş" (Mik.1884,s.9).

* arn.: allaxha "alaca kumaş" (Kak. 1973,s.34).

* yun.: alatçias "alaca kumaş" (Mik. 1884,s.9).

* mac.: aladta "alaca kumaş" (Kak. 1973,s.34).

alâka 1. İlgi. 2. Gönül bağı (TS).

* arn.: ilakaa "akrabalık, hısımlık, yakınlık" (Mik.1884,s.9;Meyer G.,1891,s.8)

alâmet 1.Belirti, işaret, iz,nişan. 2. Büyüklük, irilik bakımından şaşı-

lacak durumda olan şey (TS).

* sırp. alâmet "alamet, belirti, nişan"
(Şkal.1985,s.87).

* arn.: alamét, elamét "alâmet, işaret, belirti" (Meyer,G.,1891,s.8).

alay 1. Herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk. 2. Çok kalabalık. 3. Bütünü, hepsi. 4. ask. Genel olarak üç tabur (süvarilerde dört veya beş bölük) ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu (TS).

* rom.: alaj "alay" (Mik.1884,s.9);
alaj "alay, maiyet" (Lok.1927,nr.51).

* bul.: alaj "şenlik, bayram, festival"
(Mik.1884,s.9); alaj "alay, maiyet"
(Lok.1927,nr.51).

* sırp.: alaj "askerî birlik"; alaj-barjak "alay bayrağı", ala-barjak "aynı"; alaj-beg, alibega "alay beyi"; alajbarjaktar "alay bayraktarı" (Mik.1884,s.9); alaj "geçit töreni yapan askerî kıta" (Lok.1927,nr.51); âlābeg, alājbeg "alaybeyi"; âlāj çaus "alay çavuşu" (Kak.1973,s.35).

* arn.: alláj "alay" (Kak.1973,s.34).

* yun.: állagi, allái, álay (Mik.1884,s.9).

* mac.: hadi alaj "gösterişli askerî kıta"; alaj "alay"; alaj basa "alay başı"; alajbék, alajbéğ, allajbék "alay beyi"; alaj csaus, alaj csausz "alay çavuşu" (Kak.1973,s.34-35).

alçak 1.Yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı. 2.Aşağı, yüksek olmayan (yer).

3. (Boy için) Kısa. 4.mec. Bile bile en kötü, en ahlâksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, soysuz, namert, rezil, hain (TS).

* sırp.: alçak "fena, kötü, bayağı, adi" (Mik.1884,s.10); âlçak "alçak, değersiz kimse" (Şkal.,1985,s.86).

alçı Alçı taşının pişirilip toz durumuna getirilmesinden elde edilen madde (TS).

* sırp.: âlcija "alçı" (Şkal.1985,s.87).

* arn. altši "alçı" (Meyer,G.,1891,s.8).

alem 1. Bayrak. 2. Minare, kubbe, sancak direği gibi yüksek şeylerin tepesinde bulunan, madenden yapılmış ay yıldız veya lâle biçiminde süs (TS).

* rom.: alem "hilâl ve yıldız" (Lok.1927,nr.53).

* bul.: alem "aynı" (Mik.1884,s.10).

* sırp.: âlem "hilâl ve yıldız" (Şkal.1985,s.87); âlem, âlem "değerli taş, pırlanta" (Şkal.1985,s.88).

âlem 1. Yer yüzü ve gök yüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün, evren. 2.Dünya, cihan. 3. Aynı konu ile ilgili kimseler veya bu kimselerin uğraşlarının bütünü. 4. Hayvan veya bitkilerin bütünü. 5.Durum ve şartlar. 6. Herkes, başkaları. 7. Ortam, çevre. 8.mec. Eğlence. 9. Kendine özgü birçok niteliği bulunan şey veya kimse. 10. Duygu,düşünce, düş gücü (TS).

* sırp.: âlem "dünya, evren" (Şkal.1985,s.88).

* arn. alem "insanlık, dünya,evren" (Meyer,G.1891,s.8).

alemdar 1. Bayrağı veya sancağı taşıyan, bayraktar, sancaktar. 2. mec. Önder (TS).

* sırp.: amaldar (Mik.1884,s.10); Alémdar "soyadı"; alemdār, ālemdar "alemdar" (Kak.1973,s.35).

* mac.: aladár "alemdar"; aladár "şahıs ismi"; Alládár "soyadı" (Kak.1973, s.35).

âlet 1. Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne. 2. Bir sanatı yapmaya, uygulamaya yarayan özel araç, aygıt. 3. Bir makineyi oluşturan ve işlemesine yardım eden parçalardan her biri. 4. mec. Hoş görülmeyen bir işe yardımcı veya aracı olmayı kabul eden kimse, maşa (TS).

* rom.: halat, olat "âlet" (Meyer,G., 1891,s.8); halat "ev eşyası" (Mik. 1884,s.10).

* sırp.: alat, gen. alata, alta, halat "âlet"; alatlijika "âletli" (Mik.1884 s.10); âlât,hâlât, hâlâta "âlet" (Şkal.1985,s.83).

* arn.: alât "âlet"; halate "âletler" (Meyer,G.1891,s.8).

alışmak 1. Bir işi tekrarlayarak kolaylıkla yapabilmek. 2. Yadırgamaz duruma gelmek. 3. Uyar duruma gelmek, uygun gelmek, intibak etmek. 4. Sürekli ister olmak. 5. Bağlanmak, ısınmak. 6. Etkisini yitirmek. 7. Evcilleşmek, ehlileşmek. 8. Tutuşmak, yanmaya başlamak (TS).

* bul.: alaštisam "alışmak" (Meyer,G., 1891,s.9); alāšek "alışık" (Mik.1884, s.10).

* sırp.: ališkin, ališkan "alışkın, alışmış olan"; ališma "alışma"; alištisati "alışmak" (Şkal.1985,s.89).

* arn.: aleštis "alıştım"; aleštisem "ilerlemek" (Meyer,G.1891,s.9).

alış veriş 1. Alım satım işi, 2. mec. İlişki, münasebet (TS).

* rom.: ališveriš "alış veriş" (Lok. 1927,nr.61; Mik.1884,s.10).

* sırp.: àliš-vèriš, àliš-vèriš, ališvèriš, ališvèriš "alışveriş" (Şkal.1985,s.89).

* arn.: ališveriš "alışveriş" (Meyer, (G.,1891,s.8).

* yun.: alısverisi "alış-veriş" (Meyer,G.1891,s.8).

alkış Bir şeyin beğenildiğini, onaylandığını anlatmak için el çırpma, alkışlama (TS).

* rom.: alcâş "alkış haykırışları" (Kak.1973,s.37).

* mac.: alkicz "alkış" (Kak.1973,s. 37).

Allah 1. Kâinatta var olan her şeyin yaratıcısı, koruyucusu olduğuna ve tek olduğuna inanılan yüce ve üstün varlık, Yaradan, Tanrı, Rab, Mevlâ. 2. mec. Allah adı bazı isim tamlamalarında tamlanan kelimeyi güçlendirir (TS).

* rom.: alah, allah, allach "Allah" (Lok.1927,s.59); Aláh !; Ala !. Ala! Hala Hala !; halila ! "Allah Allah!" (Kak.1973,s.37-38).

* bul.: jalahi "allah" (Mik.1884,s. 10); ala ala ! "Allah Allah!" (Kak. 1973,s.37-38); alajlem "allahül-âlem: Allah bilir !" (Mik.1884, s.10).

* sırp.: alah, halah, jalah "Allah"; halakati "Allah'ı anmak"; halaknuti, halekati, alakanje "Allah diye bağır-mak" (Mik.1884,s.10); Alāh, Alah; alāh !, Ālah !, Āla-hĀla !, hĀla-hĀla !, Āla-Āla ! (Kak.1973,s.37-38; Şkal.1985,s.82); Ālah aşkuna! "Allah aşkına !"; Alah belâsuni vèr-sun ! "Allah belâsını versin !"; alāhbilur !, alāhbirum ! "Allah bi- lir ! "; Ālah bĕr ! "Allah bir !"; alahçerĕm !, alahkerim !, alacè-rĕm ! "Allah kerim !"; alahemānet ! alahemānetōlā ! "Allaha emanet !"; Ālah hĕfzējlē ! "Allah korusun !"; alahicun ! Ālah-ı-cun ! "Allah için !"; alahmubārecōlā ! Ālah mubārecōlā ! "kutlarım, hayırlı olsun !"; Ālah rĕbum ! "Allah !, Allah versin !"; Ālah rāhmetējlē ! Ālah rāhmetĕlē ! "Allah rahmet eylesin !"; alahselā-met ! "Allah selāmet versin, Allah yardımcın olsun !"; alahuālem, alā-lem "Allah bilir!"; Ālahu-ekber "E-zanın ilk sözü; hayret bildiren ni-da"; alahunēmrilē "Allah'ın emriyle; Allah'ın buyurduğu gibi"; alahvèr-sun "Allah versin" (Şkal.1985,s.82-83).

* arn.: alā "Allah" (Meyer,G.,1891,s.8); bĕsmilahi "Bismillahi" (Mik.1884,s.10); allā, jallā "Allah" (Kak.1973,s.37-38).

* yun.: allāh, alla "Allah" (Mik.1884,s.10); āllāh, alla "Ah Tanrım !" (Kak.1973,s.37-38).

* mac.: Alla, Allāh, Allah "Allah"; Allahü "Allahım !"; Alla Alla ! "Al-

lah Allah !"; alaha ! "Allah Allah !" (Kak.1973,s.37-38).

allak bullak Alt üst, karmakarışık (TS).

* rom.: alabodura, arababura "inti-zamsızlık; karmakarışık, tarumar" (Lok.1927,nr. 52); alababule "kar-makarışık, alt-üst" (Mik.1884,s.9).

* sırp.: alakast, alakaça, arlakaça, alapaça "düşüncesiz, ihtiyatsız; hoppa" (Mik.1884,s.9).

alp esk. Yiğit, kahraman (TS).

* sırp.: alba "kuvvetli kimse" (Mik.1888,s.4).

altı 1.Beşten sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam,6, VI. 2.Beşten bir artık (TS).

* sırp.: antiluk "altılık" (Mik.1884,s.10); ālti "altı"; altiluk "altılık, 6 kuruş veya okka değerinde olan" (Şkal.1985,s.90).

altın 1. Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 Cde eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, kısaltması Au. 2.Altından yapılmış. 3. Altından yapılmış sikke. 4.mec. Niteliği iyi olan, üstün nitelikte olan, değerli (TS).

* rom.: altıngic "bir cins tere, bot. Trapaeolum maius; kırmızı çiçekli bir bitki" (Lok.1927,nr.61); al-tıngic, altıngea, altanĕc "krizantem çiçeği" (Kak.1973,s.38).

* bul.: altan "altın" (Lok.1927,nr.61); altēnen, altēnçe, altanĕcina "altıncık";alminka "bir bitki"

(Kak.1973,s.38).

* sırp.: aldim (Mik.1884,s.10); ltun, altın "altın" (Kak.1973,s.38).

* arn.: alténbás^V "cilt üzerindeki tüy-leri gidermede kullanılan yakı,ya-pışkan madde " (Meyer,G.,1891,s.8).

* mac.: altmiczele "altın renkli diba kumaş" (Kak.1973,s.38).

ama 1. Çelişkili ve tutarsız iki cümle-yi birbirine bağlamaya yarar. 2. Uyar-ma veya şartlı bir ifade niteliğinde olan bir cümleyi, başka bir cümleye bağlamaya yarar. 3. Beklenmeyen bir sonucu anlatan iki cümleyi onun sebebi durumunda olan cümleye bağlar. 4. Bir yargıyı veya bir buyruğu pekiştirmek için cümlenin sonuna getirilir. 6.Amma (TS).

* rom.:ama, ma "ne !, sahi mi !" (Lok. 1927,nr.64); ma (Mik.1884,s.11).

* bul.: ama, ami "bilâkis, ama, fakat" (Lok.1927,nr.64); ama (Meyer,G.1891, s.9); ama, ami (Mik.1884,s.11).

* sırp. ama "lâkin, ama" (Lok.1927,nr. 64); ema (Mik.1884,s.11).

* arn.: amá "ama" (Meyer,G.,1891,s.9).

* yun.: má "ama" (Mik.1884,s.11).

aman 1. Yardım istendiğini anlatır. 2. Bir suçun bağışlanmasının istenildiğini anlatır. 3. Rica anlatır. 4. Usanç ve öfke anlatır. 5. Dikkat uyandırmak için kullanılır. 6. Çok beğenmeyi anlatır. 7. Şaşma anlatır (TS).

* rom.: aman "inayet, kerem, af" (Lok. 1927,nr.66); aman (Mik.1884,s.11).

* bul.: aman "aman" (Mik.1884,s.10).

* sırp.: aman "iyi dileklilik"; amanom "aman dilemek" (Mik.1884,s.10);

ámán !, ámán "yardım dileme sözü, imdat; sevgi ve bağışlama bildiren söz" (Şkal.1985,s.92).

* arn.: aman "merhamet, acılamak"; ha-man "aynı" (Mik,1884,s.11; Meyer,G. 1891,s.9).

* yun.: ámán "aman" (Kak.1973,s.38-39).

* mac.: Aman Oglı "şahıs ismi: Aman Oglu" (Kak.1973,s.38-39).

ambar 1.Genellikle tahıl saklanan yer. 2. Yiyecek ve bazı eşyanın saklandığı yer. 3. Geminin yük koymaya ayrılmış yeri. 4. Eşya taşıma işleri yapan kurum veya ortaklık. 5. Kum, çakıl gibi yapı malzemesini ölçmekte kullanılan ve her yanı çoğunlukla 75 cm olan küp ölçek. 6. mec. Genellikle tahılın çok üretildiği yer, bölge (TS).

* rom.: ambar, hambar "ambar" (Mik. 1884,s.11); ambar, hambar "ambar, depo, silo" (Lok.1927); hambar, am-bar (Kak.1973,s.39).

* bul.: ambar, hambar "ambar" (Mik. 1884,s.11); ambar, hambar "aynı" (Kak.1973,s.39).

* sırp.: ambar, hambar "ambar"; ambar-ski "ambarlık" (Mik.1884,s.11); hámbar, Ĥmbār, Ĥnbār, hĤmbār, hĤn-bār, ambār "ambar" (Kak.1973,s.39).

* arn.: ambár, hambár "ambar" (Mik. 1884,s.11; Meyer,G.1891,s.9); hambár, ambár "ambar" (Kak.1973,s. 39).

* yun.: ámpári (Mik.1884,s.11);ám-pari "büyük mağaza, depo"(Kak.1973, s.39).

* mac.: hambár, hombár, hámbar, hum-

bâr "ambar,depo" (Kak.1973,s.39).

amber 1.Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde. 2.Güzel kokulu bazı maddelerin ortak adı (TS).

* rom.: ambră^u, ambru "amber" (Lok.1927, nr.78).

* bul.: amberija, amberjâ "amber"(Mik. 1884,s.11).

* sırp.: ambar, ambra; amberija "amber" (Mik.1884,s.11); âmber, ânber, âmbra "amber" (Şkal.1985,s.93).

* yun.: âmpâri "amber" (Mik.1884,s. 11).

amca 1. Babanın erkek kardeşi. 2. Yaşlı erkeklere saygı için kullanılan seslenme (TS).

* bul.: amidžija "amca" (Mik.1884,s. 11); amidžija "aynı" (Meyer,G.,1891, s.2).

* sırp.: amidža "amca" (Mik.1884,s. 11); âmidža "1.İhtiyar adan; 2.Amca" (Şkal.1985,s.94).

âmed 1. Gelme, geliş. 2.Gelen, giren. 3. Hükümet merkezinde bulunan il memuru (Osm.-TS).

* rom.: amandea "çabuk,hızlı" (Lok.1927, nr.65).

âmin "Allah kabul etsin" anlamında, duaların arasında ve sonunda kullanılır (TS).

* sırp.: aminati "amin demek " (Lok. 1927,nr.68); âmīn ! "amin"; amī-^{-v} nās "amin diyen kimse"; aminati, âminati "amin diyerek dua etmek";

âminkovati "amin ! diyerek dua etmek" (Şkal.1985,s.94).

Anadolu Anadolu .

* rom.: anadol "bir çeşit kürk manto" (Lok.1927,nr.76); anadol "aynı" (Mik.1884,s.11).

* bul.: anadol "Anadolu" (Mik.1884, s.11).

* sırp.: anadol, anadolija, "Anadolu"; anadolac "Anadolulu" (Mik. 1884,s.11).

* arn.: anadolî, anadolija "Anadolu" (Meyer,G.1891,s.10).

* yun.: ânatoî "Anadolu" (Mik.1884, s.11).

* mac. Anadol "Anadolu" (Kak.1973, s.40).

anahtar 1. Bir kilidi açıp kapamak için kullanılan araç, açar, açkı. 2. Bir şeyin zembereğini kurmak için kullanılan araç, kurgu. 3. Şifre yazmak ve çözmek için kararlaştırılmış olan yol. 4.fiz. İstenilen yere veya aygıta, isteğe göre elektrik akımının geçmesini sağlamak için kullanılan düzen, komütatör. 5. Somunları veya vidaları çevirerek sıkıştırıp gevşetmek için kullanılan çelik saplı araç. 6.müz. Notaların müzik merdivenindeki yükseklik derecelerini göstermek ve buna göre okunmasını sağlamak için portenin başına konulan işaret. 7. Konserve kutularının kapağını keserek açmaya yarayan âlet, açacak. 8.mec. Vesile, araç, vasıta (TS).

* bul.: anahtar "anahtar" (Mik.1884, s.11).

* yun.: anahtirion (Mik.1884,s.11).

anasır esk. unsurlar, öğeler (TS).

* sırp.: anasar, nasar "XV. yy.a ait kitap,risâle" (Mik.1884,s.12).

anason bot. Maydanozgillerden, kokulu tohumu hamur işlerinde ve rakı yapımında kullanılan, yurdumuzda ekimi yapılan bitki (Pimpinella anisum) (TS).

* rom.: anason "aynı" (Mik.1884,s.12).

* bul.: anason "anason"; anasonlija, anasonev "anasonlu" (Mik.1884,s.12).

* sırp.: anason "aynı" (Mik.1884,s.12).

* yun.: anison, anison, aniton, aniton "anason" (Mik.1884,s.12).

ancak 1. "Yalnız, sadece gibi sınırlama anlatır. 2."Olsa olsa", "en çok", "daha çok", "güçlülük" gibi, bir şeyin daha çoğunun, ilerisinin olmadığını gösterir. 3. "Lâkin", "ama3", "yalnız" gibi bir düşünceye karşıt ikinci bir düşünceyi anlatır. 4. En erken (TS).

* bul.: andzak "ancak" (Mik.1884,s.11).

Antep fıstığı bot. 1. Antep fıstığıgillerin örnek bitkisi, yurdumuzda Gazi Antep ve Siirt bölgelerinde yetişen, yanlış olarak Şam fıstığı da denilen bir ağaç (Pistacia veria). 2. Bu ağacın, ince ve sert kabuklu, yağlı yemişi (TS).

* rom.: antep "antep fıstığı " (Mik. 1884,s.12).

antika 1. Eski çağlardan kalma eser veya tarihî değeri olan eski eşya. 2. mec. Genele, olağana, geleneğe aykırı, acayip,tuhaf. 3.Mendil, örtü, yatak çarşafı gibi bezlerin kenarlarına paralel ipliklerden bir bölümü çekilip dikey olanların ikisi, üçü bir arada iplik ile sarılarak yapılan diş diş süs,sıçan dişi, ajur. 4. Antik (TS).

* sırp.: àntika "tarihî değeri olan; her günlük olmayan, fazla sık kullanılmayan " (Şkal.1985,s.96).

apansız, apansızın Hiç beklenmedik bir sırada, pek ansızın (TS).

* arn.: apansés "ansızın,birdenbire" (Meyer,G.1891,s.13).

ar Utanma, utanç duyma (TS).

* rom.: arsyz "arsız, utanmaz" (Lok. 1927,nr.87).

* sırp.: har "ar, utanma duygusu"; harluk "benlik; sarhoşluk" (Mik. 1884,s.12); âr, hâr "utanma duygusu" (Şkal.1985,s.96).

araba 1. Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı. 2. araba ile taşınmış veya taşınacak miktar (TS).

* rom.: araba, haraba "nakil aracı"; arabagiü "arabacı" (Lok.1927,nr. 90); araba, haraba "araba"; arabad-^vziü, arabad^vzilek "arabacılık" (Mik. 1884,s.12); harabagiü, harabaciü, arabagiü "arabacı" (Kak.1973,s.41).

* bul.: araba "araba" (Lok.1927,nr. 90); arabad^vzija "arabacı"; arabad^vzilek "arabacılık" (Mik.1884,s.12); arabad^vzija "arabacı" (Kak.1973,s. 41).

* sırp.: araba "araba" (Lok.1927,nr. 90); arabad^vzija, r^habad^vzija "arabacı" (Kak.1973,s.41).

* arn.: arabaxhî (Kak.1973,s.41).

* yun.: arampántçís "arabacı" (Kak. 1973,s.41).

* mac.: arabacsi "arabacı " (Kak.1973, s.41).

arakçin Kavuk altına giyilen takke (Osm.-TS).

* sırp.: arak^Vcin, arâk^Vcin, râk^Vcin "arakçin" (Kak.1973,s.42); arâk^Vcin, râk^Vcin "şapkanın altına giyilen ve teri toplayan pamuklu bir çeşit takke" (Şkal.1985,s.96).

* mac.: aracsin, arachyn; aranycsö; arakcsin "aynı" (Kak.1973,s.42).

aralık 1. İki şey arasındaki açıklık, mesafe. 2. Sıra, vakit. 3.Uygun, elverişli durum, fırsat. 4. Evin iki bölümü veya iki oda arasındaki dar geçit, geçenek, koridor. 5. Yılın 31 gün süren son ayı, ilk kânun. 6. Ayak yolu. 7. Yarı açık, tam kapanmamış. 8. fiz. Bir sesi bir başka sestem, kalına veya inceye doğru ayıran uzaklık. 9.sp. Toplu beden eğitiminde art arda dizilenleri ayıran açıklık. 10. müz. Portenin paralel çizgileri arasındaki boşluk. 11.(Basımcılıkta) Harfler veya satırlar arasındaki açıklık, espas (TS).

* rom.: aralek "oda; aralık; açıklık; mesafe" (Mik.1884,s.12); aralıc "aralık" (Meyer,G.,1891,s.14); aralıc "yer, mahal; aralık" (Lok.1927,nr.88).

* sırp.:âraluk, arâluk, haraluk "açıklık, aralık; koridor" (Şkal.1985,s.96).

* arn.: aralek "aralık"; haralek "koridor, geçit" (Mik.1884,s.12; Meyer,G.s.14).

Arap 1. (Yakın Doğu'da İsrail dışında) Arap Yarımadasında ve Kuzey Afrika'da yaşayan halk veya bu halkın soyundan olan (kimse). 2. Arabistan'a veya Arap halkına özgü olan (şey). 3. hlk. Zenci, fellâh. 4. Koyu esmer veya kara. 5. hlk. Negatif fotoğraf (TS).

* rom.: arab, arap, harap "arap,zenci" (Lok.1927,nr.89; Mik.1884,s.12).

* bul.: arap, arapin "zenci" (Lok.1927,nr.89; Mik.1884,s.12).

* sırp.: arapin "zenci" (Lok.1927,nr.89); arap (Mik.1884,s.12).

* arn.: arap, harap "arap" (Mik.1884,s.12); arapeška "Arap kadın" (Meyer,G.,1891,s.11).

* yun.: ârapıs "arap" (Mik.1884,s..2).

ardıç bot. Servigillerden, güzel kokulu yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilâç olarak kullanılan bir ağaççık (Juniperus) (TS).

* sırp.: ârdiç^V "ardıç, bot. juniperus communis L. Fam. Coniferae" (Şkal.1985,s.97).

arı zool. Zar kanatlılardan, bal ve bal mumu yapan, iğnesiyle sokan böcek (Apis mellifica) (TS).

* arn.: ârézé, ânézé "küçük yaban arısı;arı" (Meyer,G.,1891,s.14).

ark İçinden su akıtmak için toprağı kazarak yapılan açık oluk, arık, hark, cetvel, kanal (TS).

* bul.: hark "kanal, ark" (Mik.1884,s.72).

arka 1. Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı. 2. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi. 3. Geri kalan bölüm. 4. Art, peş. 5. Otururken sırtın dayandığı yer. 6. (İnsan için) Vücut, beden. 7. Arkada olan arkada bulunan. 8. mec. Koruyucu, kayırıcı, iltimasçı, piston (TS).

* bul.: arka "arka; himaye, hamilik" (Mik.1884,s.13).

* sırp.: arka "arka" (Mik.1884,s.13);
ârka "arka, sırt;arka taraf" (Şkal.
1985,s.97).

* arn.: arkapæ "arka kapıdan: küçük ka-
pı" (Meyer,G.,1891,s.15).

arkadaş 1. Bir işte birlikte bulunanlar-
dan her biri, hempa, refik, yaren.
2. Birbirlerine karşı sevgi ve anlayış
gösteren kimselerden her biri (TS).

* sırp.: ârkadaš, âkardāš "arkadaş; or-
tak" (Şkal.1985,s.97).

arkan Kalın ip, halat, urgan.

* rom.: arcan "av esnasında kullanı-
lan,avı yakalamak için atılan ip"
(Lok.1927,nr.102; Sain. 16); arkan
"ip,urgan" (Mik.1884,s.13).

armağan 1. Birini sevindirmek,mutlu et-
mek için verilen şey, hediye. 2. Ödül.
3. Bir bilim adamının emek verdiği dal-
da onu anmak için hazırlanan bilimsel
eser. 4.mec. Bağış, ihsan (TS).

* bul.: armagan, armigan "armağan" (Mik.
1884,s.13; lok. 1927,nr. 103).

* sırp.: armagan "armağan"; armagani
"armağanlar" (Mik.1884,s. 13; Lok.
1927,nr.103); armāgan, harmāgan,
amālgam "armağan " (Şkal.1985,s.98).

armut 1.bot. Gülgillerden,çiçekleri beyaz,
yurdumuzun her yerinde yetişen bir a-
ğaç (Pirus communis).2. Bu ağacın ren-
gi sarıdan yeşile kadar değişebilen
tatlı, sulu, yumuşak, ufak çekirdekli
meyvesi 3.argo Fazla bön (TS).

* sırp.: ârmut "armut" (Şkal.1985,s.
98).

Arnavut 1. Arnavutluk halkından veya bu
halkın soyundan olan kimse. 2. Bu hal-

ha özgü olan (şey) (TS).

* rom.: arneut, arneutesek "Arnavut"
(Mik.1884,s.13); arnăut "Arnavut";
arnăutesc, arnăutin "Arnavut erkek",
arnătească "Arnavut kadın" (Lok.
1927,nr.104).

* bul.: arnaut, arnavut "arnavut";
arnautçe "Arnavut çocuk" (Mik.1884,
s.13); arnautin "Arnavut" (Lok.1927,
nr. 104).

* sırp.: arnaut, arnautin, arnavutin
"Arnavut" (Mik.1884,s.13; Lok.1927,
nr.104).

* arn.: arnăut "Arnavut" (Meyer,G.,
1891,s.16).

* yun.: arnavitis, arvanitis, alvani-
tis "Arnavut" (Meyer,G.,s.16).

* mac.: arnót, Arnot "soyadı"; ar-
nolt, Arnolt "şahıs ismi"; Arnold
"şahıs ismi"; arnauthok "Arnavut-
luk" (Kak.1973,s.42).

arpa bot. 1. Buğdaygillerden, taneleri
ekmek ve bira yapımında kullanılan,
hayvanlara yem olarak verilen, yurdu-
muzda çok yetiştirilen bir bitki (Hor-
deum vulgare). 2. Bu bitkinin tanele-
ri (TS).

* rom.: arpekoš (Mik.1884,s.13); ar-
pagic "kesilmiş pırasa" (Lok.1927,
nr.105).

* bul.: arpá "arpa"; arpalíc "arpa-
lık" (Kak.1973,s.43).

* sırp.: arpakoša "arpa tanesi" (Mik.
1884,s.13); ârpa "arpa" (Şkal.1985,
s.98); ârpa "arpa"; arpâluk "arpa-
lık" (Kak.1973,s.43).

* arn.: elb "arpa" (Mik.1884,s.13).

* yun.:ârpalihi "arpa"(Kak.1973,s.43).

* mac.: ârpa "arpa" (Mik.1884,s.13);
arpaczi "arpacı"; arpa emin, ârpa-
-jemin, ârpa emin, ârpamen "arpa emi-
ni"; arpalog, ârpalug, arpadug, arpa-
luk "arpalık" (Kak.1973,s.43).

arpacık 1. Göz kapağının kenarında çıkan küçük çıban, it dirseği. 2.Tüfek, tabanca gibi ateşli silâhlarda namlunun en ileri bölümünde bulunan ve nişan alırken gezle birlikte göz ile hedef arasında aynı çizgi üzerine getirilen küçük çıkıntı. 3. Arpa biçiminde şehriye (TS).

* rom.: arpaçike, harpaçike "arpacık" (Mik.1884,s.13).

* bul.: arpadzik "arpacık" (Mik.1884,s.13).

* sırp.: arpadzik "arpacık soğanı" (Mik.1884,s.13); arpadzik "arpacık soğanı" (Şkal.1985,s.98).

* arn.: arpaxhik "arpacık soğanı" (Kaleşi H., Bil. Bild.1972,s.145)..

arsız 1. Utanması, sıkılması olmayan, yılgınlık, yüzsüz (kimse). 2. Aç gözlü davranan (kimse). 3. mec. Kolayca üreyebilen (bitki) (TS).

* rom.: arsez "arsız" (Mik.1884,s.13).

* bul.: arsezin "eşkiya, haydut, hırsız" (Mik.1884,s.13).

* sırp.: rsuz, rsuzin "arsız, hırsız, yankesici"; rsuzluk "arsızlık, hırsızlık" (Mik.1884,s.13).

* arn.: arseze "cüretkâr, küstah, arsız, pişkin" (Mik.1884,s.13); ârséze "cüretkâr, küstah, arsız, pervasız,

şımarık" (Meyer, G.,1891,s.16).

* yun.: arsitsis "utanmaz, yüzsüz, arsız" (Meyer,G.,1891,s.16).

arşın, **arşın** zool.1. Kedigillerden, erkekleri yelesi, yırtıcı, Afrika'da yaşayan, uzunluğu 160 cm, kuyruğu 70 cm ve ucu püsküllü, çok koyu sarı renkli güçlü bir memeli türü, arşın. 2.mec. Gürbüz ve yiğit adam (TS).

* rom.: arşın, leu "arşın" (Mik.1884,s.13).

* bul.: arşın, arşın "arşın" (Mik.1884,s.13); arşın "arşın" (Lok.1927, nr.107); arşın, arşın, arşını "arşın" (Meyer,G.,1891,s.18).

* sırp.: arşın, lav "arşın" (Mik.1884,s.13); arşın "arşın" (Lok.1927, nr.107); arşın "arşın" (Şkal.1985,s.99).

* arn.: arşın "arşın" (Meyer,G.,1891,s.18).

* yun.: arşınis, arşınıs, arşını "arşın" (Kak,1973,s.44).

* mac.: arşını "arşın" (Meyer,G.,1891,s.18); Oroşlân, Arşlân, Arazlân, Arşlambek, Raslân, Roslân, Arşlân, Reszlân, Raszlân, Arşlâm "arşın ismi" (Kak.1973,s.43); orşlân, arşlân (Mik. 1884,s.13).

arşın esk. Yaklaşık olarak 68 cm ye eşit olan uzunluk ölçüsü (TS).

* rom.: arşın "arşın" (Mik.1884,s.13; Lok.1927,nr. 108); arşın "arşın" (Kak.1973,s.44).

* bul.: arşın, reşin, rışın "arşın"

(Mik.1884,s.13; Lok. 1927,nr.108);
arşın, rışın "arşın" (Kak.1973,s.
44).

* sırp.: arşın, harşın "arşın" (Mik.
1884,s.13; Lok.1927,nr.108; Sain.46);
ârşın "arşın" (Kak.1973,s.44).

* arn.: arşi, arşini, arşın "arşın"
(Kak.1973,s.44).

* yun.: ârtiritsi (Mik.1884,s.13).

* mac.: arsin "arşın" (Kak.1973,s.44).

artmak 1. Eskisinden daha çok çoğalmak.
2. Gereğince harcadıktan sonra bir
miktar geri kalmak. 3. Değeri yüksel-
mek, fazlalaşmak (TS).

* rom.: arterdisesk, aterdisesk, arti-
rosesk "artmak, arttırmak" (Mik.1884,
s.14); artirisire "arttırmak"; atârdisi
"fiyatını arttırmak, pahalılaştır-
mak" (Lok.1927,nr.110).

* bul.: artisam, artisuvam "artakalmak,
yetmek"; artek "çok, artık, artan mik-
tar" atardisam, atardisuvam; arter-
mak, çoğaltmak" (Mik.1884,s.14).

* sırp.: arta "artık" (Mik.1884,s.14);
artèrisati, altèrisati "artırmak; fi-
yatını arttırmak" (Şkal.1985,s.99).

* yun.: ârtiritsi "arttırmak" (Mik.1884,
s.14).

arz 1. Sunma. 2. (Büyük bir makama) Anlat-
ma, bildirme (TS).

* rom.: arz, harz "arz, sunma"; arz oda-
si "arz odası" (Kak.1973,s.45).

* sırp.: arza "arz"; arzi odaja "arz
odası" (Mik.1884,s.14); arza, arz

"arz"; ârz-odaja "arz odası" (Kak.
1973,s.44-45); ârziti, hârziti "ar-
zetmek, sunmak"; ârz-ôdaja, ârzi-
ôdaja "arz odası" (Şkal.1985,s.100)

arzuhal Dilekçe, istida (TS).

* rom.: arzuhal, arzoval, harzoval "ar-
zuhal" (Meyer,G.1891,s.16-17).

* sırp.: arzoal "dava, istida" ; arzo-
van "arzuhal" (Mik.1884,s.14); arzû-
hâl, arzôhâl, arzûvâl, arzôâl, ar-
zôvân "arzuhal, istida" (Şkal.1985,
s.100).

* arn.: arzuhal "arzuhal" (Mik.1884,
s.14); arzuâl, arzuhâl "arzuhal, is-
tidanâme, rica" (Meyer,G.,1891,s.
16-17).

* yun.: arzouhâli "arzuhal" (Mik.1884,
s.14); (Kak.1973,s.45).

* bul.: harzual, harzuvâl "arzuhal"
(Kak.1973,s.45).

* mac.: arzuâl, arzoâl, harzuâl "ar-
zuhal" (Kak.1973,s.45).

ases 1.esk. Gece bekçisi. 2. tar. Osman-
lı İmparatorluğunda yeniçeri ocağının
kaldırılmasından önceki güvenlik gö-
revlisi (TS).

* rom.: hasas-başa "ases başı" (Kak.
1973,s.46).

* sırp.: âsazbaşa; âsas, hâsas "ka-
rakol" (Kak.1973,s.45-46); âsas,
hâsas "gece bekçisi" (Şkal.1985,
s.100).

* mac.: haszasz basi "ases başı";
hâzas pasa, hâzas pasi, haszáz ba-

sa, haszâs basa, hasas basa; assâs
bacha "ases başı" (Kak.1973,s.45-
-46)

asi Baş kaldıran, isyan eden (TS).

* bul.: asedžija, aseçija "asi" (Mik.
1884,s.14).

* sırp.: asi, hasi "asi, isyan eden"
(Mik.1884,s.14); âsija, hâsija, hâ-
sî "asi; zorba"; asiluk, hasiluk
"asilik; serserilik"; âsî, hâsî se
uçiniti "asi olmak, kabalaşmak; ser-
seri olmak" (Şkal.1985,s.101).

asker 1. Erden mareşale kadar orduda gö-
revli bulunan herkes. 2. Askerlik gö-
revi veya ödevi. 3. Ordunun yalnız er
rütbesinde olan bölümü. 4. Topluluk dü-
zenine saygısı olan, disiplinli. 5.Yur-
dun korunması yolunda iyi dövüşmesini
başaran (TS).

* rom.: ascher "asker" (Kak.1973,s.46).

* bul.: asker, askjer "asker; askerlik"
(Mik.1884,s.14).

* sırp.: asker, àsker, âskêr, asker "as-
ker" (Kak.1973,s.46).

* arn.: asker, askér "asker; askerî a-
lay" (Mik.1884,s.14); astjér "a-
lay" (Meyer,G.,1891,s.18); asqér
(Kak.1973,s.46).

* yun.: ashéri "alay" (Mik.1884,s.14;
Meyer,G.,1891,s.18); ashéri "asker"
(Kak.1973,s.46).

* mac.: askar "asker" (Kak.1973,s.46).

askı 1. Üzerine herhangi bir şey asmaya
yarar nesne. 2.Pantolon veya giysile-
rin düşmesini önlemek için omuzdan aşıl-
rılan bağ. 3. Artırma, eksiltme gibi

resmî iş ilânlarının ilgili daier du-
varında belli bir zaman süresince asıl-
lı durması. 4. Hastahanelerde kırık
kol veya bacakların asılarak tutturul-
duğu araç. 5. Çay, kahve taşımaya ya-
rar kahveci tepsisi, fener. 6. Sak-
lanmak için tavana asılmış dizi veya
hevenk. 7. Yeni yapılan yapıların çatı-
tısına, ev sahibi tarafından usta için
veya düğün arabalarına düğün sahibi
tarafından arabacı için armağan olarak
asılan kumaş.8.Gelinin oturacağı yerin
üstüne asılan süsler.9.Kadınların kul-
landıği altın dizisi veya zincirli mü-
cevherat. 10. Düğünlerde geline yakın-
ları tarafından takılan hediye. 11.
İpek böceğinin kozasını sarması için
yanına konulan çalı çırpı. 12.Saz şa-
irleri arasında yapılan deyiş yarışın-
da üstün gelene verilmem için duvara
asılan kumaş, tabanca gibi ödül (TS).

* bul.: askija "elbise askısı" (Mik.
1884,s.14).

* arn.:askij "elbise askısı" (Mik.
1884,s.14).

aslî Temel olarak alınan, esas olan
(TS).

* bul.: asıl "gerçek, hakikî" (Mik.
1884,s.14); asle "aslî" (Meyer,G.,
1891,s.18).

* sırp.: asli "aslî,kesin"; asli
vasli "unutkan" (Mik.1884,s.14);
asli "kesin,gerçek, hakikî" (Şkal.
1985,s.101).

* asli "asli, hakiki, gerçek,sahih"
(Mik.1884,s.14; Meyer,G.,1891,s.
18).

asma bot. 1. Asmagillerden, dalları çar-
dak üzerine yayılan bitkilere genel
olarak verilen ad. 2. Belirli bir tür
üzüm veren bitki (Vitis) (TS).

* rom.: asmeçuj, asmeçjuk "bahçe çen-
tiği,asma çubuğu" (Mik.1884,s.14);

- asmaciuc, asmatuc, asmatuchi^{uu} "asmacık:birbitki" (Lok.1927,nr.125).
- * bul.: asma "asma çubuğu" (Mik.1884, s.14).
- * sırp.: àsma, hàsma "asma, üzüm asma-sı" (Şkal.1985,s.101).
- astar** 1.Giyecek, perde, çanta, ayakkabı gibi şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat. 2. Sıva veya boyadan önce vurulan kat. 3. Gemicilikte bir şeyi sağlamlaştırmak için kullanılan bez, halat, ağaç,vb (TS).
- * rom.: astar "astar; filtre bezi" (Lok. 1927,nr.122); astar "aynı" (Mik.1884, s.14); astâr (Kak.1973,s.47).
- * bul.: astar "astar" (Mik.1884,s.14; Meyer,G.1891,s.19); astarlek "astarlık" (Mik.1884,s.14); astâr, hastâr "astar" (Kak.1973,s.47).
- * sırp. astar "pamuklu kumaş" (Mik.1884, s.14); àstâr, hàstâr "astar" (Şkal. 1985,s.101; Kak.1973,s.47).
- * arn.: astâr "elbise astarı" (Meyer, G.,1891,s.19); astar (Mik.1884,s. 14); astâr (Kak.1973,s.47).
- * yun.: astarı, astarini, astaritsi "astar" (Mik.1884,s.14); àstâri, as-tar (Kak.1973,s.47).
- * mac.: ezther, ezta, izta; izler, izlar, astar "astar" (Kak.1973,s. 47).
- aşçı** 1.Yemek pişiren kimse, ahçı. 2.Yemek pişirip satan kimse. 3. Yemek yenilen dükkân, aş evi, lokanta (TS).
- * rom.: ahçı "aşçı" (Mik.1884,s.14).
- * bul.: ahçıja "ahçı" (Lok.1927,nr. 117); ahtşija, aştşija "ahçı" (Meyer G.,1891,s.4-5); ahçıja "erkek aşçı"; ahçıjka "kadın aşçı"; ahçıjnica "aş evi", ahçıbaşa "aşçı başı"; ahçılek, aşçıjtja "aşçılık" ; aşavija, haşavija "aş evi" (Mik.1884,s.14).
- * sırp.: aşçıja "aşçı" (Lok.1927,nr. 117); aşçıja "aşçı"; aşçıjnica "aş evi"; aşçılık "aşçılık"; ajçıbaşa "aşçı başı"; aştuk "masraf" (Mik. 1884,s.14).
- * arn.: ahçı "aşçı" (Mik.1884,s.14); ahtşi, aktşi, hatşi "ahçı"; hatşihân "mutfak" (Meyer,G.,1891,s.4-5).
- * mac.: ahtşi "aşçı" (Meyer,G.,1891, s.4-5).
- aşık** 1. anat. Baldır kemiği ile eklemleşerek bileğin belli başlı oynak merkezini oluşturan, ayak bileğinde bulunan küçük kemiklerden biri. 2. Yapı çatılarında, uzun mertek, aşırma (TS).
- * rom.: arşik "aşık kemiği" (Mik.1884, s.15); arşic "ayak bileği kemiği; kemik oyunu" (Meyer,G.,1891,s.19); (Lok.1927,nr.124).
- * bul.: aşık "zar" (Mik.1884,s.15).
- * arn.: aşık "aşık kemiği oyunu" (Mik. 1884,s.15; Meyer,G.1891,s.19).
- âşık** 1.Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun (kimse). 2. Halk içinde yetişen, deyişlerini sazla söyleyen, sözlü şiir geleneğine bağlı halk şairi. 3. Sevişen bir çiftten kadına oranla genellikle erkeğe verilen ad. 4.Dalgın kalender (kimse). 5. Ahabap, arkadaş gibi bir seslenme (TS).

* bul.: a^vşk, e^vşk "aşk,sevgi" (Meyer,G., 1891,s.19); a^vşık "âşık, seven,tutkun" (Mik.1884,s.15).

* sırp.: a^vşık "âşık"; a^vsibiçar (âşık-ı bîçâre) "bir bitkinin ismi,bot. aquilegia vulgaris"; e^vskile "muktedir, kabiliyetli,kuvvetli" (Mik.1884,s.15); â^vşık, â^vşık "âşık,seven kimse; aşkından dolayı dalgın olan (derviş)"; a^vşıkcija, a^vşıgd^vziya "âşık"; a^vşıklıja "âşık,seven kimse"; a^vşıkluk "âşıklık"; â^vşikovati, â^vşikovānje "sevgili ile aşk üzerine konuşmak, sohbet etmek"; â^vşık se u^vçiniti "âşık olmak, sevdalanmak"; â^vşk, â^vşık "aşk,arzu" (Şkal.1985, s.102-103).

* arn.: a^vşık "âşık, seven; buradan da: çocuk sevgisi"; ar^vşık, ar^vşiki "âşık"; ar^vşıklék "aşk,sevgi"; a^vşikoj "âşık olma" (Meyer,G.,1891,s.19); a^vşık, ar^vşık, a^vşk "aşk,âşık"; ar^vşiklek, a^vşiklek "sevgi, aşk" (Mik.1884,s.15).

aşılama 1. Organizmada bağışıklık yaratmak veya yerleşmiş bir hastalığa karşı koyabilmek için hazırlanmış bir aşığı vücuda vermek, aşı yapmak. 2. Elde edilmesi istenilen herhangi bir ağacın bir parçasını anaç üzerine kaynaştırarak üretmek. 3. Başkasına hastalık geçirmek. 4. mec. Bir takım düşünce veya duyguları başkasına benimsetmek, telkin etmek. 5. Soğuğa sıcak, sığağa soğuk su katmak (TS).

* bul.: a^vşladisam "aşılama"; a^vşlama "aşılı"; ara^vşladisam "kesmek, budamak, aşılama" (Mik.1884,s.15).

* sırp.: a^vşlama, ar^vşlama, r^vşlama, ara^vşlama, kara^vşlama "bir çeşit kiraz veya soğan" (Mik.1884,s.15);

a^vşlama, ar^vşlama "aşılanmış bir cins kiraz, Allium fistulosum" (Şkal. 1985,s. 103).

aşıkâre Açıkça, belli ederek, saklamadan (TS).

* arn. a^vşıkare, a^vşits^vare "açıkça, aleni" (Meyer,G.,1891,s.19).

aşüre Buğday, nohut gibi taneleri,kuru yemişleri şekerle kaynatarak yapılan bir tür tatlı (TS).

* sırp.: a^vşüre, ha^vşüre "aşüre" (Şkal. 1985,s.104).

at 1.zool. Atgillerden, binme, yük çekme veya taşıma gibi hizmetlerde kullanılan memeli hayvan. 2. Satrançta,her yönde siyahtan beyaza ve beyazdan siyaha bir hane atlayarak L biçiminde hareket eden taş (TS).

* rom.: hat "at (halk şiirlerinde)" (Lok.1927,nr.128); bahmet "cins tatar atı- Moldavyadaki halk şarkılarında geçer-" (Lok.1927,nr.128; Sain.16).

* bul.: at "at,aygır" (Lok.1927,nr. 128); hat "Arap atı olmayan, fakat iyi soylu at", at^vçe "küçük at"; atlija "atlı"; atmejdān "at meydanı"; atpazar "at pazarı" (Mik.1884,s. 15).

* sırp.: at "at,aygır" (Lok.1927,nr. 128); at, hat "aygır"; at^vçe "doldurmak,şişirmek"; atli, atlija "atlı"; atmejdān "at meydanı" (Mik. 1884,s.15); Atmejdān "At Meydanı, bir yerin adı" (Kak.1973,s.48); ât, âta, hât, hâta "cins at"; âtmej-

- dān, Ĥt-mèjdān "atların satıldığı meydan, at piyasası" (Şkal.1985,s.104-105).
- * arn.: at "aygır" (Mik.1884,s.15 ; (Meyer,G.,1891,s.20); atlarĚ "atlar" (Kaleši,H., Bil.Bild.1972,s.144).
- * yun.: ati, atlida (Mik.1884,s.15); atmeintāni "at meydanı" (Kak.1973, s.48).
- * mac.: Athmedan, Atmedan, Achmedānu "At meydanı" (Kak.1973,s.48).
- ata** 1.Baba. 2.Dedelerden ve büyük babalar-
dan her biri (TS).
- * arn. at "baba" (Meyer,G.,1891,s.20).
- ateş** 1. Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla be-
liren ısı ve ışık, od. 2. Tutuşmuş olan
cisim. 3. Isıtma veya pişirme için kul-
lanılan yer veya araç. 4. Patlayıcı sil-
lâhların atılması. 5. Vücut ısı. 6.
mec. Coşkunluk. 7.mec. Tehlike, felâket.
8. Kırmızı, alev renginde olan (TS).
- * sırp.: atesĎjemija "ateş gemisi" (Mik.
1884,s.15); àtes^V "ateş"; atesĎemija
"ateş gemisi" (Kak.1973,s.47; Şkal.
1985,s.104).
- * arn.: atesĎgemij "ateş gemisi" (Mik.
1884,s.15); atesĎgemij (Kak.1973,s.
47).
- * mac. Deli Athes, Deli Ates "şahıs
ismi" (Kak.1973,s.47).
- atlas** Yüzü parlak, sık dokunmuş bir tür
ipekli kumaş (TS).
- * rom.: atlas, atlaz "saten" (Lok.1927,
nr.131); atlas (Mik.1884,s.15).
- * bul.: atlaz "saten" (Lok.1927,nr.131);
atlaz (Mik.1884,s.15).
- * sırp.: atlas "saten" (Lok.1927,nr.
131); àtlaz, àtlaz "saten kumaş"
(Şkal.1985,s.104).
- * yun.: àtlátsi (Mik.1884,s.15).
- atmaca** 1.zool. Kartalgillerden, ava
alıştırılabilen küçük bir yırtıcı
kuş (Accipiter nisus), 2.Sapan (TS).
- * bul.: atmadĎza "atmaca" (Mik.1884,s.
15).
- * sırp.: akmadĎza "avlanırken kulla-
nılan herhangi bir yırtıcı kuş"
(Mik.1884,s,15); atmāĎca, akmadĎza,
atmādĎza, atmaĎce "atmaca" (Kak.1973,
s.47); atmādĎza, akmadĎza "avcılık-
ta kullanılan yırtıcı kuş" (Şkal.
1985,s.105).
- * mac.: atmeczi basi "av esnasında
atmaca kullanmakla görevli kimse"
(Kak.1973,s.47).
- av** 1.Karada veya denizde evcil olmayan
hayvanları vurma veya yakalama işi.
2. Bir hayvanın, bir başka hayvanı
yemek için yakalaması. 3. Bu yollarla
yakalanan hayvan. 4. mec. Tuzağa düşü-
rülen, kendisinden yararlanan kim-
se (TS).
- * rom.: avgi-başa "avcı başı" (Kak.
1973,s.48).
- * sırp.: àvdĎzibaĎa "avcı başı" (Kak.
1973,s.48); àvdĎzibaĎa "avcı başı" ;
àvdĎzija, àvdĎzija "avcı"; avdĎziluk
"avcılık" (Şkal.1985,s.105-106).
- * mac. auucezi bassi "avcı başı" (Kak.
1973,s.48).

avaid 1. Mal ve akçe olarak gelirler.
2. Bahşışlar (Osm.-TS).

* rom.: avaed, avaet "vergi, harç, haraç" (Mik.1884,s.15).

avaz Yüksek ses, nara (TS).

* sırp.: avaz "ses, seda" (Mik.1884, s.15); àvāz "ses" (Şkal.1985, s.105).

avlu Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan (TS).

* rom.: avlie "park" (Lok.1927,nr.137).

* bul.: avlija, avlijka "avlu" (Mik.1884,s.15).

* sırp.: avlija "avlu"; havla-mahrama, havlija "gelin duvağı" (Mik.1884,s.15); àvlija "duvarlarla çevrili eve ait yer, avlu" (Şkal.1985,s.106).

* arn.: avlij "avlu" (Mik.1884,s.15); avlā "avlu; saray, büyük konak" (Meyer,G.,1891,s.20).

avn 1. Yardım. 2.Yardım eden. 3.Özel isim olarak, Süleyman Peygamberle birlikte olan bir cin (Osm.-TS).

* arn.: ondā, onā "fayda, istifade, yardım" (Meyer,G.,1891,s. 315).

ayakkabı Özellikle sokakta ayağı korumak için giyilen ve altı kösele, lâstik gibi dayanıklı maddelerden yapılan ayak giyeceğı, pabuç (TS).

* sırp.: àjakabija, àjak-kâbija "ayakkabı" (Şkal.1985,s.76).

ayak teri Hizmet için bir yere gönderilen kimseye verilen ücret, ayak kirası (TS).

* bul.: ajakter "ayak teri, müjdelik" (Mik.1884,s.7).

ayak yolu İnsanın besin artıklarıyla idrarını boşalttığı yer, apteshane, helâ, kademhane, memişhane, kenef, tualet (TS).

* sırp.: ajakólija "ayak yolu, helâ" (Şkal.1985,s.76).

âyan esk. 1. İleri gelenler. 2. Senato üyeleri (TS).

* rom.: aian "ileri gelenler" (Lok.1927,nr.38); aian, haian "âyan" (Meyer,G.,1891,s.6).

* bul.: ajanin, ajan "âyan" (Mik.1884,s.7).

* sırp.: ajan "âyan" (Mik.1884,s.7); àjān (Şkal.1985,s.76).

* arn.: ajān "muhtar" (Meyer,G.1891, s.6).

aygır Damızlık erkek at (TS).

* bul.: ajger "aygır" (Mik.1884,s.7); ajgır "aygır" (Lok.1927,nr.40).

* sırp.: ajgir, angir "aygır" (Mik.1884,s.7); ajgir "aygır" (Lok.1927, nr.40); àjgir, àngir "aygır"; ajgır-ačā "kısırak" (Şkal.1985,s.77).

aylak 1. işsiz, boş gezen, avare. 2. İşsiz, bir şey yapmayarak (TS).

* bul.: ajljak "boş, işsiz, aylak"; ajljaklek "aylaklık" (Mik.1884,s.7).

aylık 1.Birine, görevi karşılığı olarak veya geçimi için her ay ödenen para,

maaş. 2. Bir ay içinde olan veya bir süren. 3. Ayda bir kez yapılan veya çıkan. 4. ... aydan beri var olan (TS).

* bul.: ajlek "aylık"; ajlek^vcija "aylıkçı" (Mik.1884,s.7).

* sırp.: ajluk "ücret, maaş"; ajluk^vcija "aylıkçı, maaş alan" (Mik.1884,s.7); àjluk, ájluk "aylık ücret"; ajlúk^vcija, ajlúgdžija "aylık ücret alan işçi veya hizmetçi" (Şkal.1985,s. 77).

ayna 1. Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilâlı ve sırlı cam. 2. den. Gemilerde işaretçi erlerin kullandığı dürbün. 3. den. Akıntı ve anaforun birleştiği yerde oluşan su burgacı. 4. Doğramacılık ve yapıcılıkta çerçeve içine geçirilen tahta veya taş levha. 5. den. Küreğin yassı uç bölümü. 6. (Atlarda) Diz kapağı. 7. argo İyi bir durumda, yolunda. 8. (Karagöz oyununda) Perde. 9. mec. Bir olayı, bir durumu yansıtan, göz önünde canlandıran olay, durum, şey (TS).

* bul.: ajnadžija "kurnaz, hileci kimse" (Mik.1884,s.8).

* sırp.: àjna "ayna" (Şkal.1985,s.77).

ayran 1. Süt veya yoğurt yayıkta çalkalanarak yağı alındıktan sonra kalan sulu bölüm. 2. Yoğurdu sulandırarak yapılan içecek (TS).

* bul.: ajrjan "ayran" (Mik.1884,s.8).

* sırp.: àjran "ayran" (Şkal.1985,s.78).

ayva bot.1. Gülgillerden, çiçekleri iri ve pembe, yapraklarının altı tüylü, orta yükseklikte bir ağaç (Cydonia vulgaris). 2. Bu ağacın büyük, sarı renkte, tüylü, mayhoş, dokusu sertçe, ufak çekirdekli meyvesi (TS).

* sırp.: avajlija, avajlika, vajlika

"bir çeşit elma" (Mik.1884,s.8); awajlija "bir çeşit elma" (Lok.1927, nr. 39).

az 1. Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik, çok karşıtı. 2. Nicelik, güç, nitelik, süre bakımından eksiklik bildirir (TS).

* bul.: azbaf^vca "küçük bahçe" (Mik.1884 s.15).

* sırp.: azba^{vv}ca "küçük bahçe" (Mik.1884,s.15).

azap 1. (Müslümanlıkta) Dünyada günah işlemiş olanlara ahrette verilecek ceza. 2. Organik veya ruhî büyük sıkıntı, ezinç (TS).

* rom.: àzap^u "azap" (Kak.1973,s.50).

* sırp.: àzap, àzab "azap, dert, sıkıntı"; Àzapagić, Azabagić "soyadı" (Kak.1973,s.51); àzēb, àzāp "aynı" (Şkal.1985,s.106).

* arn.: azáp "ceza, işkence" (Meyer, G.1891,s.21).

* yun.: átsápis "azap" (Kak.1973,s.50).

* mac. assapus, asapius; azap "azap, işkence"; azap aga, azáp aga, aszap aga, azab aga "azap ağası" (Kak.1973,s.51).

azat 1. Serbest bırakma. 2. esk. Okullarda paydos. 3. Serbest bırakılmış olan (TS).

* bul.: azad^vi "serbest bırakan, azat eden" (Mik.1884,s.16).

* sırp.: âzād "azat edilen, hür" (Şkal.1985,s.106).

* arn.: azat "boş, serbest, avare; izinli"(Mik.1884,s.16); azát "boş,serbest, izinli; serbest bırakma" (Meyer,G.1891,s.21).

* yun.: ázátis "azat etme" (Mik.1884,s.16).

azgın 1.Azmış olan. 2. (Ten için) Çabuk iltihaplanan, yarası hemen kapanmayan. 3. (Çocuk için) Çok yaramaz. 4. Cinsel istekleri aşırı olan (TS).

* sırp.: ázgin "azgın"; azgınluk "azgınlık" (Şkal.1985,s.107).

azletmek Bir görevliyi işinden ayırıp açıkta bırakmak, görevden almak, çıkarmak(TS).

* rom.: azlu, mazil, mazili, mazilie "azletmek" (Mik.1884,s.16).

* yun.: mazodlis, manzodlis, mazouleuis, manzuleús "azletmek" (Mik.1884,s.16).

azmak (I) hlk. 1. Küçük su birikintisi, gölcük. 2. Bataklık (TS).

* bul.: (h)azmak "bataklık çamuru, balçık" (Meyer,G.1891;s.149).

* arn.: hazmák "bataklık; su birikintisi" (Meyer,G.1891,s.149).

azmak (II) 1. Taşkınlıkta ileri gitmek, kötülüğünü artırmak. 2. (Deniz, ırmak vb. için) Kabarmak, taşmak. 3. (Yara, hastalık vb. için) Etkili, tehlikeli duruma gelmek. 4. Cinsel duyguları artmak.5. (Çamaşır) Artık ağartılamaz duruma gelmek. 6. (Hayvanlar için) İki ayrı ırktandoğmak (TS).

* rom.: jazme "nefret,tiksinme" (Mik.1884,s.16).

* bul.: azdisam "neşesinden kabına sığmamak, taşkınlık yapmak"; azgen "azgın" (Mik.1884,s.16).

* sırp.: azdisati "fenalaşmak,kötüleşmek" (Mik.1884,s.16); ázdisati "azmak, azgınlaşmak"; ázgin "azgın"; azgınluk "azgınlık" (Şkal.1985,s.107).

* arn.: azgan "pervasız, cesur, yiğit, yürekli" (Mik.1884,s.16); azgán, hazgán "utanmaz, arsız; cesur,yiğit" (Meyer,G.1891,s.21).

* yun.: ásdiziu "azmak" (Mik.1884,s.16).

Azrail Tahiri buyruğu ile insanların canını almakla görevli olduğuna inanılan melek (TS).

* sırp.: Azrıl "Azrail" (Şkal.1985, s.107).

baba 1. Çocuğu olmuş erkek. 2. Bir çocuğa göre kendisinin dünyaya gelmesinde etken olan erkek. 3. esk. Tarikatların bazısında tekke büyüğü. 4. Bu gibi kimselere verilen unvan. 5. mec. Silâh kaçakçılığı ve uyuşturucu madde ticareti gibi kirli ve gizli işler yapan çetenin başı. 6. mec. Yaratıcı, kurucu kimse. 7. den. Gemi veya iskelede halatın ta-kıldığı yuvarlak başlı, iri demir, ağaç veya beton dikme. 8. Kazılarda çıkarılan toprağın miktarını hesaplayabilmek için yer yer bırakılan toprak dikme. 9. Çatı mertegi. 10. Koruyucu, babalık duyguları ile dolu kimse; bir ülkeye veya bir topluluğa yararlı olmuş kimse. 11. Ata. (TS).

* rom.: baba "baba; ihtiyar adam"; baba^v, babaie "baba"; babalîc "ihtiyar adam" (Lok.1927,nr.146); babak, babake, babalîc "ihtiyar adam" (Mik. 1884,s.16); babacâ^u "baba" (Meyer,G., 1891,s.21).

* bul.: baba, babo; babaja, babajko "baba" (Mik.1884,s.16); babâ "baba" (Kak. 1973,s.52).

* sırp.: baba, babo, babajko; babajin: "baba"; babaluk "kayınpeder" (Mik. 1884,s.16); bâbo, bâba, bâba "baba" (Kak.1973,s.52); bâba "ihtiyar adam; derviş"; bâbajka "babanın annesi, nene"; babâluk "babalık"; bâbo, bâba, bâbaja, bâbajko, bâbuka "dede; ihtiyar adam"; babôvina bâbovina "babalık; babadan kalan mal varlığı, miras" (Şkal.1985,s.109).

* arn.: babâ "baba" (Mik.1884,s.16); babâ "baba" (Kak.1973,s.52).

* yun.: mpâmpa, babâ "baba" (Mik.1884,

s.16); mpampâs, mpampas "baba" (Kak. 1973,s.52).

* mac.: Baba "soyadı"; baba "çok ihtiyar kimse"; Ali Baba "şahıs ismi" (Kak.1973,s.52).

bacâ 1. Dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan maden veya kâgir yol. 2. Su yolu, lâğım, maden ocağı gibi yer altı yapılarının hava deliği (TS).

* rom.: bedâg^v "bacâ-lucarne" (Mik. 1884,s.17); bageâcâ^u "dam penceresi" (Meyer,G.1891,s.22).

* bul.: badža, bacâ^v "bacâ, bacâ açıklığı" (Mik.1884,s.17).

* sırp.: badža^v, çor-badža^v "bacâ,kör bacâ"; badžamet "bacâ temizleyicisi" (Mik.1884,s.17); bādža^v "bacâ, dumanın çıkması için açılan hava deliği" (Şkal.1985,s.110).

* arn.: badže, badža, badži "çatı deliği,bacâ" (Mik.1884,s.17).

* yun.: mpantzas "bacâ" (Mik.1884,s. 17).

bacak 1. Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü. 2. Hayvanlarda yürümeye veya atlamaya yarayan organ. 3. Bazı şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri, ayak. 4. (Oyun kâğıtlarında) Oğlan,vale (TS).

* bul.: badžak^v "bacak" (Mik.1884,s. 17).

* sırp.: badžak^v "bacak"; badžaklija "esk.Felemenk altınına verilen ad"

(Mik.1884,s.17); bād^vzak, batak "bacak, but"; bad^vzâkli "bacaklı, uzun bacakları olan; güzel bacaklı"; bad^vzaklija "uzun bacaklı kimse; esk.Felemenk altını" (Şkal.1985,s.111).

bacanak Karıları kardeş olan erkeklerden her biri (TS).

* bul.: bad^vženak "bacanak"; ba^vzanaci "bacanaklar"; bid^vžanak "bacanak" (Mik.1884,s.17).

* sırp.: bad^vženak "bacanak" (Mik.1884, s. 17); bad^vžânak, bad^vžênak, bad^vžânac, bad^vžânog, pa^všânog, pa^všânac "bacanak" (Şkal.1985,s.111).

bacı hlk. 1. Büyük kız kardeş, abla. 2. hlk. Kız kardeş. 3. Bir evde uzun zaman çalışmış yaşlı kadınlara (daha çok yaşlı zenci kadınlara) verilen unvan. 4. esk. Tarikat şeyhlerinin karısı (TS).

* arn.: bad^vžâ "abla" (Meyer,G.1891,s.22).

baç tar.1. Osmanlı İmparatorluğunda gümrük vergisi. 2. Zorla alınan para, haraç (TS).

* bul.: baç^v "verilme, teslim, satış" (Lok.1927,nr.166); ba^vždar "vergi toplayan, vergi tahsildarı"; ba^vždarnica "vergi dairesi" (Mik.1884,s.16); ba^vždar "vergi tahsildarı" (Meyer,G.,1891,s.30).

* sırp.: ba^vždar "vergi tahsildarı"; ba^vždarina "vergi" (Lok.1927,nr.166); ba^vždarnica, ba^vždarina "vergi geliri"; bardarina, badjafer "aynı" (Mik.1884,s.16); bād^vdār "vergi ödemekle yükümlü kimse; kontrol eden,

ölçen"; bād^vdarica "vergi ödemekle yükümlü olan kadın"; ba^vždarina "vergi" (Şkal.1985,s.127).

* arn.: ba^vždar "vergi" (Mik.1884, s.16); ba^vždar "vergi tahsildarı"; ba^vždarâ "vergi"; ba^vždarlêk "vergi dairesi" (Meyer,G.,1891,s.30).

badana Duvarları boyamak için kullanılan sulandırılmış kireç veya boya (TS).

* rom.: bidinea "beyaz fırça" (Lok.1927,nr.156); badana, bidina, bidine "bir çeşit büyük boya fırçası" (Mik.1884,s.16).

* bul.: badanosvane "badanalamak" (Mik.1884,s.16).

badem 1.bot. Gülgillerden, yurdumuzun her yerinde yetişen ağaç (Amygdalus communis). 2. Bu ağacın yaş veya kuru yenilen yemişi (TS).

* bul.: badem "badem" (Lok.1927,nr.154); bajam "aynı" (Meyer,G.,1891, s.24); badem "aynı" (Mik.1884,s.16).

* sırp.: badem "badem" (Lok.1927,nr.154); badem, bajam "aynı" (Mik.1884, s.16); bād^vem, bāj^vam "badem"; bād^vem-pīrlīt "evde dokunan ve bademe benzeyen şekillerle renklendirilen bez"; bād^vem-zejtin "badem yağı" (Şkal.1985,s.110).

* arn.: bajame, badām, madēm "badem" (Meyer,G.1891,s.24); badam, bajame, badema "badem" (Mik.1884,s.16).

badem ezmesi Ezilmiş bademle yapılan şe-

kerleme (TS).

* sırp.: bádemezma "badem ezmesi"
(Şkal.1985,s.110).

badya Ağzı geniş,yayvan, büyükçe su kabı (TS).

* rom.: bādū "yayık" (Lok.1927,nr. 159).

bağa 1. hlk. Kaplumbağa. 2. Deniz kaplum-
bağasının kabuğu. 3.Kaplumbağa kabuğu,
4. Kaplumbağa kabuğundan yapılmış veya
bu kabuğu andırır biçimde olan. 5.Ur
(TS).

* sırp.: бага, bagljiv "bağa hastalığı-
na yakalanan, kendisinde ur çıkan";
bagav "topal,aksak" (Mik.1884,s.17);
bàga "özellikle atların toynaklarında
görülen hastalık; ur"; bāgav "ayağın-
da bağa olan, bağa hastalığına yakala-
nan kimse" (Şkal.1985,s.111).

bağan hlk. 1.Vakti gelmeden ölü doğan yav-
ru, düşük. 2. Ölü doğan kuzunun derisi
(TS).

* bul.: baana "ölü kuzu derisi" (Mik.
1884,s.17).

* sırp.: bagana, bagane "ölü kuzu de-
risi"; bāgane "yeni doğmuş kuzu;mec.
çocuk" (Şkal.1985,s.111).

bağırsak anat. Sindirim organının mideden
anüse kadar olan, ince bağırsak ve ka-
lın bağırsaktan oluşan bölümü (TS).

* rom.: bāiri, bāere "bağırsak" (Lok.
1927,nr. 174).

bağışlamak 1.Bir mal veya hakkı karşılık
beklemeden birine vermek,teberru etmek.
2. Herhangi bir kötü davranış için ce-

za vermektan vazgeçmek, affetmek.3.
Görevden çekmek, almak. 4.Deyimlerde
"Tanrı esirgesin, ayırmasın" gibi an-
lamlarda kullanılır (TS).

* bul.: başladisam "bağışladım"; baş-
ladiša "bağışladı" (Mik.1884,s.17).

bağlama 1.Bağlamak işi. 2. Üç çift tel-
li bir saz. 3. Yapılarda duvarları
birbirine bağlayan kiriş, putrel vb.
(TS).

* rom.: balama, balamale "reze,men-
teşe,bağlama" (Lok.1927,nr.173;
Mik.1884,s.17).

* bul.: bağlama "bağlama,reze"(Mik.
1884,s.17).

* sırp.: bağlama "reze,menteşe" (Mik.
1884,s.17); baglja "kuru ot veya sa-
man demeti" (Mik.1884,s.17); bağla-
ma, bağlamica "bağlama (saz); reze,
menteşe" (Şkal.1985,s.112).

bahadır Savaşlarda çarpışmalarda gücü ve
yılmazlığıyla üstünlük kazanan kimse
(TS).

* rom.: bahardîrcă "yaşlı ve cilveli
kadın" (Lok.1927,s.16); bater (Mik.
1884,s.18).

* mac.: bātor, Bātory "şahıs ismi"
(Mik.1884,s.18); Behadir, Behalir,
Béhādi "şahıs ismi" (Kak.1973,s.
66).

bahar 1. (Kutey yarım küre için) 21
martta gündüz gece eşitliğiyle başla-
yarak 22 haziranda gün dönümü ile bi-
ten, kış ve yaz arasındaki mevsim;
ilkyaz, ilkbahar. 2. Bu mevsimde a-
ğaçlarda açan çiçekler ve yapraklar.
3. mec. Gençlik çağı (TS).

* sırp.: behar "çiçek, güzel kokulu

bitki" (Mik.1884,s.24); bēhār, mēhār "meyve ağacının çiçeği"; behārati, behèrati "çiçeklenmek"; bēhār-çifti-jáne "üzerinde çiçek desenleri olan kadın donu,şalvarı"; behārli "çiçeklenmiş olan, çiçekli" (Şkal.1985,s.131).

* arn.: behar "bahar,yaz" (Mik.1884,s.24); behar "koku,ıtır" (Mik.1884,s.24); behār "bahar,yaz" (Meyer,G.,s.31).

baharat Tarçın, karanfil, zencefil, kara biber gibi maddelerin toplu adı (TS).

* arn. báhéra "baharat" (Meyer,G.1891,s.31).

bahçe 1. Sebze yetiştirilen yer, bostan. 2. Çiçek ve ağaç yetiştirilen yer (TS).

* bul.: bafča "bahçe" (Lok.1927,nr.169); bahçija, bahča, başca, bakča, bača "bahçe" (Mik.1884,s.17).

* sırp.: başca "bahçe" (Lok.1927,nr.169); bahča, bakča, bača,"bahçe" (Mik.1884,s.17).

* arn.: bahçe, bača "bahçe" (Mik.1884,s.17); bahtsé, batsá, batse, basté, bakgu "bahçe"(Meyer,G.,1891,s.23).

* yun.: mpahtsé "bahçe" (Mik.1884,s.17).

bahçıvan 1. Geçimini bahçe ürünlerini yetiştirip satmakla sağlayan kimse. 2. Bir bahçenin düzenlenmesi ve bakımıyla görevli kimse (TS).

* bul.: bahçıvan, bahçevanın "bahçıvan" (Mik.1884,s.17).

* sırp.: başcovan "bahçıvan"; başcar "bahçeci,bahçıvan" (Mik.1884,s.17); başcovān, baštōvān "bahçıvan" (Şkal.1985,s.123).

* arn.: bahtsevān, bagdži "bahçıvan" (Meyer,G.,1891,s.23).

bahis 1.Konuşulan şey, konu. 2. Görüşünde veya iddiasında haklı çıkacak tarafta bir şey verilmesini kabul eden sözlü anlaşma (TS).

* bul.: bas "bahis,iddia" (Mik.1884,s.18).

* arn.: bast, bas "bahis,iddia" (Mik.1884,s.18; Meyer,G.1891,s.28).

bahşiş Bir hizmet görene hakkından ayrı olarak verilen para (TS).

* rom.: bacsis "bahşiş" (Lok.1927,nr.178); baksis "bahşiş" (Mik.1884,s.17); basşiş (Kak.1973,s.54).

* bul.: baksis "bahşiş" (Lok.1927,nr.178; Mik.1884,s.17); çok. bahşişe; bahşiş (Kak.1973,s.54).

* sırp.: baksis "bahşiş" (Lok.1927,nr.178; Mik.1884,s.17); baksis (Kak.1973,s.54).

* arn.: baksis, baksis "bahşiş" (Mik.1884,s.17; Meyer,G.1891,s.24); bahcişh, bakshish (Kak.1973,s.54).

* yun.: mpahtsisı, mpahsisı "bahşiş" (Mik.1884,s.17); mpazisi (Kak.1973,s.54).

baht Talih, kut, kader, şans, felek (TS)

* bul.: baht "baht"; bahtlija "baht-

lı"; bahtlijka "bahtlı (kadın)" (Mik. 1884,s.18).

* sırp.: baht, bat "baht"; batli, batlija "bahtlı kişi" (Mik.1884,s.18); bāht, bāt "baht, talih"; bāhtli, bātli "bahtlı, bāhtlija, bātlija "bahtlı, talihli" (Şkal.1985,s.112-113).

* arn.: bahte, baft "talih, kısmet, şans" (Meyer, G., 1891, s.23); bahte, baft "baht" (Mik.1884,s.18).

bakam Baklagillerden, odunundan kırmızı boya çıkarılan bir ağaç, bakkam (Haematoxylon campechianum) (TS).

* rom.: bācan "mavi ağaç" (Lok.1927, nr. 190); bakan (Mik.1884,s.19).

* bul.: bakam "renkli tahta" (Mik.1884, s.19).

* sırp.: bakam, bakamiti, nabakamiti "bakamla boyamak" (Mik.1884,s.19); bākam "bakam bitkisinden çıkarılan ve makyaj maddesi olarak kullanılan madde"; bakāmī "bakam yani kırmızı renge benzeyen"; bākamiti se "yüzü bakam ile boyamak" (Şkal.1985, s.115).

* yun.: mpahām, mpahāmi "bakam" (Mik. 1884,s.19).

bakır 1.kim. Atom numarası 29, yoğunluğu n.95 olan, 1084 C ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli element. Kısaltması Cu. 2. Bakırdan yapılmış kap. 3. Bakırdan yapılmış (TS).

* bul.: bakır "bakır, bakır kap" (Lok. 1927,nr.193); baher "bakır kazan";

bakerdžija "bakırcı"; bakrač "bakraç, kazan" (Mik.1884,s.19).

* sırp.: bakar "bakır" (Lok.1927,nr. 193); bakren, bakarli, bakarlija "bakırlı, bakırdan yapılmış olan"; bakračlija "bakırdan üzengi"; bakrač, bakra "bakraç, kazan"; bakaruša "bakır çan" (Mik.1884,s.19); bakār "bakır metali; bakır kap"; bakārdžija, bakārdžija "bakırcı"; bakārlija "bakraç, kazan"; bakrāč, bakrāčlija, bakrāčlije "bakraç"; bakrēnjak "bakırdan veya başka bir metalden yapılan para"; bakrīli, bakrīli "bakırlı"; bakrīsuz "kalaysız bakır kap" (Şkal.1985,s.116-117).

* arn.: baker, bakerte "bakır, bakırdan yapılmış olan"; bakerdžij "bakırcı"; bakrač, pagrač, pragač "bakraç" (Mik.1884,s.19); bakér, bakér "bakır"; bakérté "bakırdan yapılan" (Meyer, G., 1891, s.24).

* yun.: mpahiri, mpahrī "bakır" (Mik. 1884,s.19).

* mac.: bogrács "bakraç" (Mik.1884,s. 19).

bakiye esk. Artık, artan, kalan, geri kalan, kalıntı (TS).

* sırp.: bākija "bakiye, artan" (Şkal. 1985,s.116).

* arn.: bakī "mecburiyet, mükellefiyet, tahhüt" (Meyer, G., 1891, s.24).

bakkal 1.Yiyecek, içecek ve başka ihtiyaç maddelerini perakende olarak satan kimse. 2.Bu gibi şeylerin satıldığı dükkân (TS).

* rom.: bacal, bācan "manav"; bācānesā "kadın manav"; bācāliā, bācāmā "bakkaal dükkânı" (Mik.1884,s.18); bacāl, bācan "bakkaal" (Kak.1973,s.55).

* bul.: bakaliya "bakkaal, bakkaliye" (Lok.1927,nr.189); bakal, bakalin "bakkaal dükkânı olan"; bakalnica "bakkaal dükkânı" (Mik.1884,s.18); bakāl (Kak.1973,s.55).

* sırp.: bakalski jespap "bakkaal kıyafeti" (Lok.1927,nr.189); bakal "bakkaal" (Mik.1884,s.18); bākāl "bakkaal" (Kak.1973,s.55); bākāl, bākalin "bakkaal" (Şkal.1985,s.15).

* arn.: bakāl "büfeci, hırdavatçı, çerçi" (Meyer,G.1891,s.24); bakal, bakaldži "bakkaal" (Mik.1884,s.18); bakall (Kak.1973,s.55).

* yun.: mpahālis "bakkaal" (Mik.1884,s.18); mpahālis (Kak.1973,s.55).

* mac.: bakály "bakkaal" (Kak.1973,s.55).

bakla bot. 1. Baklagillerden, yurdumuzun her yerinde yetiştirilen, taneleri badıç içinde bulunan bir bitki (Vicia faba). 2. Bu bitkinin yeşil ürünü veya kuru tanesi. 3. Bir zinciri oluşturan halka veya parçalardan her biri (TS).

* sırp.: bakla "bakla" (Şkal.1985,s.116).

* arn.: bakl'é "fasulye" (Meyer,G.1891,s.24).

baklava Çok ince yufkadan yapılarak arasına ceviz, badem gibi şeyler konulan tatlı (TS).

* rom.: baclava "ballı, tatlı, badem-

li kurabiye" (Lok.1927,nr.191); baklava (Mik.1884,s.19).

* sırp.: baklava "baklava"; djul-baklava "gül baklavası" (Mik.1884,s.19); baklāva "baklava" (Şkal.1985,s.116).

bakraç 1.Çoğunlukla bakırdan yapılan küçük kova. 2.Bir bakracın alabildiği miktar (TS).(bk.bakır)

* bul.: bakrāč "bakraç" (Kak.1973,s.56).

* sırp.: bākṛāč "bakraç" (Kak.1973,s.56; Şkal.1985,s.116).

* arn.: brakatše, pagrātš, pragātš "bakır kap, bakraç" (Meyer,G.,1891,s.44); bakrāč (Kak.1973,s.56).

* yun.: mpahrāts "bakraç" (Kak.1973,s.56).

* mac.: bogrācs, bogrāncs, bagrāts, bokrācs, bokrāncs, bokrācs, bugrācs "küçük kazan; üstten kulplu tencere" (Kak.1973,s.56).

bal 1.Özellikle bal arılarının bitki ve çiçeklerinden topladıkları bal özünden yapıp, kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde. 2. Olgunlaşmış incirin, dışına sızan tatlısı. 3. Ağaçların kabuğundan sızarak pıhtılaşan besi suyu (TS).

* rom.: baloş "bal"; balmoş "buğdaylı pişmiş süt kaymağı" (Mik.1884,s.19); balgiū "balcı" ; balbaş, babaş "ballı su" (Lok.1927,nr.201).

balaban hlk 1. İri, büyük. 2. Şişman, gürbüz (kimse, çocuk) (TS).

* bul.: balaban "iri kimse" (Mik.1884, s.19).

* sırp.: balaban "iri, büyük; şişman kimse"; balaban "iri kimse; iri cins horoz" (Şkal.1985, s.117).

balçak hlk. 1. Kabza. 2. Kabzanın demir siperi (TS).

* bul.: balçak, baldžak, bardžak "kabza, kılıç sapı" (Mik.1884, s.19).

* sırp.: balçak, bačca, baldžak, bardjak "kılıç sapı" (Mik.1884, s.19); bâlçak, bâlča "kılıç sapı" (Şkal.1985, s.118)

baldır 1. Bacağın dizden ayak bileğine kadar olan bölümü, incik, 2. Bu bölümün yumuşak ve şişkin olan arka tarafı (TS).

* bul.: balder "baldır" (Mik.1884, s.19).

baldıran 1. bot. Maydanozgillerden, nemli yerlerde yetişen zehirli bitkilerin ortak adı, ağu otu. 2. Bu bitkiden çıkarılan zehir (TS).

* mac.: baldrian "baldıran" (Mik.1884, s.19).

baldız Erkeğe göre karısının kız kardeşi (TS).

* bul.: baldeza, baldaza "baldız, kadının kız kardeşi" (Mik.1884, s.19).

* sırp.: balduza "baldız" (Şkal.1985, s.118).

balgam Solunum organlarının salgıladığı, ağızdan dışarı atılan sümüksü madde (TS).

* sırp.: bālgam, bālgan "balgam" (Şkal.1985, s.118).

* arn.: balgām "balgam" (Mik.1884, s.19; Meyer, G.1891, s.24).

balık zool. Omurgalılardan, suda yaşayan solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı (TS).

* bul.: balugdžija "balıkçı" (Mik.1884 s.19).

* sırp.: baluk "balık parçası" (Lok.1927, nr.208); balukot "balık otu" (Mik.1884, s.19); balugdžija "balıkçı" (Mik.1884, s.19); bāluk "balık"; bālukjag "balık yağı" (Şkal.1985, s.119).

* arn.: bal'uke "bayanların önü kısas kesilmiş olan saç" (Meyer, G., 1891, s.25).

bâli, bâliye Eski, köhne (Osm.-TS).

* sırp.: bali, balija "Türkler için söylenen alay lâkabı: "saf, köylü Türk" anlamında" (Mik.1884, s.19); bâlija "müslüman köylü" (Şkal.1985, s.118).

balkon 1. Bir yapının genellikle üst katlarında dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili bölümü. 2. Tiyatro ve sinema gibi büyük salonlarda asma kat (TS).

* rom.: balcon "balkon" (Lok.1927, nr.197).

* bul.: balkon "balkon" (Lok.1927, nr.197).

* sırp.: balkon "balkon" (Lok.1927, nr.197).

* arn.: balkue-oî "pëncere" (Meyer,G., s.24).

balta Kesmek, yarmak, yontmak gibi işlerde kullanılan ağaç saplı, demir araç (TS).

* rom.: bältac, bältag "savaş baltası, topuz" (Lok.1927,nr.207); baltadziü "baltacı"; baltak "balta" (Mik.1884, s.20); baltagiü "baltacı"; baltagi-basa "baltacı başı"; baltagilar-cheaiasi "baltacılar kâhyası" (Kak.1973,s.58).

* bul.: balta "balta" (Lok.1927,nr.207); baltija, baltadziija "baltacı" (Mik.1884,s.20); baltá "balta"; baltadziija "baltacı" (Kak.1973,s.57).

* sîrp.: balta "balta" (Lok.1927,nr.207); baltati "baltalamak" (Mik.1884, s.20); bálta "balta"; baltádziija "baltacı" (Kak.1973,s.57); bálta, bálta "balta"; baltáluk,baltálik "ağaçların kesilmesi için ayrılan ağaçlık yer" (Şkal.1985,s.118-119).

* arn.: baltë "balta" (Kak.1973,s.57).

* yun.: mpaltás,mpaltatsís "balta,balta taşımak" (Mik.1884,s.20); mpaltás "balta" (Kak.1973,s.57); mpaltantzís "balta" (Kak.1973,s.57).

* mac.: balta "balta" (Mik.1884,s.20); Haczy Balta "şahıs ismi"; baltacsi, baltadsi, baldacsi, baldàcsi "baltacı"; baltacsia "baltacı"; baltacsi pasa, baltsi basa "baltacı başı"; baltaczilarok tihája "baltacılar kahyası" (Kak.1973,s.58).

balyemez Eskiden kara ve deniz savaşlarında kullanılan, orta çapta, uzun menzilli tunçtan top (TS).

* rom.: balimez, baliemez "büyük kalibreli top" (Lok.1927,nr.201);

* sîrp.: baljèmez "balyemez topu" (Şkal.1985,s.119).

bamya bot. 1. Ebe gümecigillerden bir bitki (Hibiscus esculentus). 2. Bu bitkinin hem taze, hem kurutulmuş yenilen ürünü (TS).

* rom.: bamie, bamă, bambă "ham ebe-gümece,bamya" (Lok.1927,nr.210); bambie, bame "bamya" (Mik.1884,s.20).

* bul.: bamnja "bamya" (Mik.1884,s.20).

* sîrp.: bamnja (Mik.1884,s.20); bāmja, bāmija, bāmuja, bāmlja "bamya" (Şkal.1985,s.119).

* arn.: bamjé "bamya" (Meyer,G.,1891, s.25).

* yun.: mpámia (Mik.1884,s.20).

bâr 1. Yük, ağırlık. 2. Kez, defa. 3. İzin. 4. Yemiş, meyva.5.Kale, duvar (Osm.-TS).

* sîrp.: bar "kemiye, miktar"; barom "bir kere" (Mik.1884,s.20).

barak hlk. 1. Tüylü, kıllı çuha, kebe. 2. Bir cins tüylü av köpeği (TS).

* bul.: barak "barak köpeği" (Mik.1884, s.20).

* sîrp.: barak "bir cins uzun tüylü köpek" (Mik.1884,s.20); bårak "uzun

tüylü, dağınık saçlı, karışık tüylü; uzun tüylü at, köpek veya uzun saçlı kimse" (Şkal.1985,s.120).

* arn.: barák "tez ayaklı" (Meyer,G., 1891,s.26).

barbunya 1.zool.Barbunyagillerden, kırmızı pullu,beyaz etli,kemikli bir balık (Mullus barbatus). 2. Taneleri yuvarlak oval veya yassı, kırmızı benekli bir tür fasulya (TS).

* bul.: barbun "barbunya -tekir-balığı" (Mik.1884,s.20).

* yun.: mpapmpoúni "barbunya,tekir balığı" (Mik.1884,s.20).

barbut Zarla oynanan bir çeşit kumar (TS).

* sırp.: bárbut "bir zar oyunu" (Şkal. 1985,s.120).

bardak 1.Su ve benzeri şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap. 2. Bir bardağın alacağı miktar. 3. (Bazı bölgelerde) Toprak testi (TS).

* rom.: bardac, bardac^u "testi; mürekkep hokkası",buradan türeyen: bårdăcută^u "bardakçık" (Lok.1927,nr. 230); bardak, bardake "bardak" (Mik.1884, s.20).

* bul.: bardak "bardak" (Lok.1927,nr. 230); bardak, barduk; bârdač (Mik. 1884,s.20).

* sırp.: bardak "bardak" (Lok.1927,nr. 230); bardak "bardak"; bardagdžija "bardakçı"; bardaklija "bir cins erik" (Mik.1884,s.20); bårdāk "tahta, toprak veya bakırdan su kabı"; bardăkčija, bardăgdžija "bardakçı"; bardăklija "iri bir cins erik" (Şkal.

1985,s.120-121).

* arn.: bardak "çanak,çömlek; zambak"; bardakçi "çanak-çömlekçi" (Mik.1884, s.20); bardak "testi, bardak, su bardağı; zambak -ayaklı bardağa benzerliğinden dolayı-"; "su kabarcığı, sabun kabarcığı" (Meyer,G.1891, s.27).

* yun.: mpardáhi(Mik.1884,s.20).

barış 1.Barişmak işi. 2. Savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh. 3. Böyle bir antlaşmadan sonra insanlık tarihindeki süreç. 3. "Devlet işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır."-Anayasa. (TS).

* bul.: barasık "şart,kararlaştırma, anlaşma"(Lok.1927,nr. 258); barasık "barışık"; barastisam "barışmak" (Mik.1884,s.21).

bari Hiç olmazsa, hiç değilse, o halde, öyle ise (TS).

* rom.: barem, barim "hiç olmazsa, bari"(Lok.1927,nr. 254).

* bul.: bare "bari; bununla beraber; buna rağmen" (Lok.1927,nr.245); bare, bar, barem,barim "aynı" (Mik. 1884,s.21).

* sırp.: bare "bari; bununla beraber; buna rağmen"(Lok.1927,nr.245); bar, bare, barem,bari, barım "aynı" (Mik. 1884,s.21); bâr, bârem "bari, hiç olmazsa" (Şkal.1985,s.120).

* arn.: bare "bari" (Mik.1884,s.21); bari "bari"(Meyer,G.1891,s.27).

* mac.: b̄ar, b̄arcsak, hab̄ar "bari" (Mik. 1884,s.21).

barut Ateşli silâhla bir merminin atılmasına veya herhangi bir aracın fırlatılmasına yarayan, patlayıcı, katı madde (TS).

* bul.: barut "barut"; barit^vcija "barutçu", baruthana "baruthane" (Mik. 1884,s.20).

* sırp.: barut "barut"; barutana "baruthane" (Mik.1884,s.20); bar^vcija, bar^vrdzija "barut üreten veya satan kimse"; bar^vrdi "barut renginde olan"; b̄arut, b̄arūt "barut"; baruthana, barutana, b̄arūthana, b̄arūtana "baruthane" (Şkal.1984,s.121).

* arn.: barūt, barót "barut"; baru^vci "barut fabrikası" (Mik.1884,s.20; Meyer,G.1891,s.27).

* yun.: mparoūti "barut" (Mik.1884,s.20).

basamak 1. Bir yere çıkarken veya bir yerden inerken basılan ve art arda gelen, birbirinden belirli aralıklarla yükselen düz yüzeylerden her biri. 2. Derece, aşama, kerte. 3.mec. Bir amaca ulaşmak için yararlanılan kişi, durum veya yer. 4. (Aritmetikte) On kuralına göre yazılmış bir sayının, her rakamının bulunduğu sıra, hane. 5. (Cebirde) bir tam denklemde bulunan bilinmeyen en yüksek kuvveti (TS).

* bul.: basamacı "basamaklar" (Mik. 1884,s.21).

* sırp.: basamak "basamak" (Mik.1884,s.20); b̄asamak, basamak "merdiven basamağı" (Şkal.1985,s.121).

baskı 1. Bir eserin basılış biçimi veya

durumu. 2. Bası sayısı. 3. Bir eserin basılarak tekrarlanan her bir kezi. 4. Giysinin içine kıvrılıp dikilen kenarı. 5. Hak ve özgürlükleri kısıtlayarak zor altında bulundurma durumu, tazyik. 6. Bir maddeyi sıkıp ezen âlet, pres. 7. psikol.Belirli ruhî etkinlik ve süreçleri,kışının isteği dışında bilinç altına itmesi veya bu itilenlerin bilince çıkmasını önleme durumu.8. sp. Karşı takım oyuncusunun hareketini ve sonuç almasını engellemek amacıyla uygulanan yakın savunma durumu (TS).

* bul.:baskija "tahta, kalas" (Mik. 1884,s.21).

* sırp.: baskija, baskijati "Mik.1884,s. 21); baskija "özellikle çit yapmakta kullanılan ince tahta" (Şkal. 1985,s.212).

baskın 1. Suç işlediği veya suçluların bulunduğu sanılan bir yere ansızın girme. 2. Kısa süreli,beklenmedik saldırı. 3. (Sertlik, zorluk bakımından) Üstün (TS).

* bul.: baskenlek "baskınlık" (Mik. 1884,s.21).

basma 1. Basmak işi. 2. Üzerinde bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş. 3. Bu kumaştan yapılmış olan. 4. Gazete, dergi, kitap gibi bası ile hazırlanmış yazılı şeyler, matbua. 5. Basılmış, matbu. 6. İskambil kâğıdı ile oynana bir oyun. 7.hlk. Gübre, tezék (TS).

* rom.: basma "mendil,başörtüsü", bundan da: b̄asm̄alut̄a (Lok.1927,nr. 264); basmadzi^vu, basmandzi^vu "basmacı" (Mik.1884,s.21).

* bul.: basma "baskı; baskılı keten bezi" (Lok.1927,nr.264); basmadzi^vja "basmacı"; basmadzelek "basmacılık" (Mik.1884,s.21).

* sırp.: basma "baskı; baskılı keten bezi" (Lok.1927,nr.264); bäsma "bez,basma" (Şkal.1985,s.121).

basmak 1. Ayak tabanı vücudun veya bacağın ağırlığını verecek biçimde bir yere veya bir şeyin üstüne koymak. 2. (Küçük çocuklar için) Ayakta durabilmek. 3. Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek. 4. Sıkıştırarak yerleştirmek. 5. Bası işi yapmak, tabetmek. 6. Örtmek, bürümek, kaplamak. 7. Bir şey üzerinde kalıp, mühür gibi bir araçla iz yapmak. 8. Baskın yapmak. 9. Bazı isimlerle birlikte sertlik, aşırılık anlamlarında yardımcı fiil olarak kullanılır. 10. Bir kimse bir yaşa girmek. 11. Çevreyi kaplamak. 12. Basınç yaparak sıvı ve gazları itmek. 13. Kümes hayvanları kuluçkaya yatmak (TS).

* bul.: bastisam, bastişa, bastisvam "basmak; baskına uğramak, yağmalamak" (Mik.1884,s.21).

* sırp.: bastisati "basmak" (Mik.1884, s. 21); bäsati "basmak, sert adımlarla yürümek; basmak, yağmalamak"; bästi "yağlalanmak, basılmak"; bästi-sati "yağmalamak, basmak; talân etmek" (Şkal.1985,s. 121-122).

baş 1. İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız gibi organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser. 2. Bir topluluğu yöneten kimse. 3. Başlangıç. 4. Temel, esas. 5. Arazide en yüksek nokta. 6. Bir şeyin genellikle toparlakça ucu. 7. Bir şeyin uçlarından biri. 8. Kasaplık hayvanlarda ve bazı yiyeceklerde tane. 9. Para değiştirirken verilen veya alınan üstelik, sarrafiye. 10. Bir şeyin yakını veya çevresi. 11. "Baş" kelimesi bir çok deyimde "öz varlık" anlamını taşıyan bir zamir niteliğindedir. 12. "Önem veya yönetim bakımından ileride olan, en önemli, en üstün" anlamında birleşik kelimeler yapar. 13. Güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş derecenin en yükseki. 14. "... başına" ad-

lardan sonra ve nicelik anlatan kelimeden önce gelerek üleştirme anlamı verir. 15. den. Deniz teknelerinde ön taraf (TS).

* rom.: baş, başiü, başa "âmir" (Lok. 1927, nr. 260); baş-aga "baş ağa"; baş-ciaus "baş çavuş"; baş-câpitan "baş kaptan" (Kak.1973,s.60).

* bul.: baş "birinci, ilk" (Lok.1927, nr. 260); başlek "başlık"; baş-haramija "harami başı"; baş-junaci "yiğitlerin başı"; baş-deliya "deli başı" (Mik.1884,s.21).

* sırp.: baş "geminin ön tarafı" (Lok. 1927,nr.260); baş-knez "baş prens"; başluk "öreke, yular"; başa "paşa"; başaluk "paşalık"; başiti "bir paşa gibi yaşamak"; djever başa, di-ver-bäsa "kocanın erkek kardeşlerinin en büyüğü" (Mik.1884,s.21); başaga, baş-äga "baş ağa"; baş-cäuş, baş-cäuş; başcaüş "baş çavuş" (Kak.1973,s.59;Şkal.1985,s. 122-123).

* arn.: baş "sıvı ruhu, esans" (Meyer, G.1891,s.28).

* yun.: mpasias, mpasäs, mpäsı "akçe farkı, pirim, ikramiye" (Mik.1884, s. 22).

* mac.: pas aga, bas aga, bäs aga, basa aga, pasa aga, basa aga "baş ağa"; Pas pulugh budai pasa "Budin şehrinin bölük başısı"; bas-csauz "baş çavuş"; bas-haznadâr, bas hasznadâr "hazinedar başı"; bass-kapitány, bas-kapitán "baş kaptan"; passa kiaya, basa tihaja, pasa ti-

haja, passa kihaja, basi tihája "baş kâhya"; bas teskercesi, bas teszkerecsi, bäs teszkerecsi, bas tecskerezi "baş tezkereci,baş yazıcı" (Kak.1973, s.58,59,60).

başbuğ 1. Eski Türklerde baş, başkan, komutan. 2. tar. Osmanlı İmparatorluğunda savaş zamanı başka birliklerden ayrılıp bir araya getirilerek oluşan birliğin veya milis güçlerinin komutanı (TS).

* rom.: baş-bog "ordu başı" (Kak.1973, s. 59).

* mac.: basbúg, basbog, bäsbug "başbuğ" (Kak.1973,s.59).

başibozuk 1. Askerlerin arasına katılmış sivil savaşçı. 2. Düzensiz topluluk (TS).

* rom.: basibuzuc "düzensiz asker; ser-seri" (Lok.1927,nr.266).

* bul.: başebozuk "başibozuk" (Mik. 1884,s.21).

* arn.: başibozuk "düzensiz asker" (Mik. 1884,s.21).

başka 1. Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge. 2. Nitelik yönünden alışılmışın dışında bir üstünlüğü olan. 3. Konu edilen, bilinenden ayrı nesne ve kimse için tekil veya çoğul olarak başkası, başkaları biçiminde kullanılır. 4. "Ayrıca, üstelik, bir yana" anlamlarında (TS).

* rom.: başca "bundan başka; büsbütün başka bir şey" (Lok.1927,nr.263); başka, deabaška "daha başka"; beşkelui, beşkui "ayırarak, uzaklaştırmak" (Mik.1884,s.22).

* bul.: başka "başka"; başkalek "başkalık" (Mik.1884,s.22).

* sırp.: başka "başka"; başkaluk "başkalık"; na başka, po başka "daha başka"; başkalučiti "ayırarak, uzaklaştırmak" (Mik.1884,s.22); başka "başka,farklı"; başkalučenje "başkalaştırmak"; başkalučiti "başkalaştırmak, ayırarak"; başkaluk "diğer bölümlerden ayrılmış, özelleştirilmiş bölüm; özel oda" (Şkal.1985,s.124).

* arn.: başke "beraber,birlikte" (Mik. 1884,s.22).

başlık 1.Genellikle başı korumak için giyilen nesne, takke, külâh, serpuş. 2. Hayvan koşumunun başa geçirilen bölümü. 3. Bir sütunun, bir direğin tepeliği. 4. Bir yazının, bir kitabın bölümlerinin başına konulan ve konuyu kısaca tanıtan yazı,serlevha, an-tet. 5. Bazı bölgelerde, evlenirken, damadın kaynatasına ödemesi görenek olan para. 6. Tablaların veya iş parçalarının düzgün kalmasını sağlamak amacı ile baş taraflarına takılan parça. 7. Tekerlek parmaklarının çakılı olduğu kısım, top (TS).

* arn.: pasnik "yaşmak, duvak" (Meyer, G.1891,s.323).

başmak esk. Ayakkabı, paşmak (TS).

* rom.: pašmac "ayakkabı" (Kak.1973, s. 322).

* bul.: başmak "ayakkabı" (Lok.1927, s.265); pašmak "aynı" (Mik.1884,s. 22).

* sırp.: pašmag "ayakkabı" (Lok.1927, nr.265); pašmage, pašmage, pašmag, pašmaga, pašmaga, başmak, başmag, başmaka "paşmak,ayakkabı" (Kak.1973, s. 322).

* arn.: pašmangé "sandalet"; pasu-

mak'é "topuksuz bayan terliği" (Meyer,G.,1891,s.324); pashmangë "başmak, sandalet" (Kak.1973,s.322).

* yun.: paisoumáhi, patsoumáhi (Mik.1884,s.22; Meyer,G.1891,s.324); pasoumáhi "sandalet, çeşitli ayakkabı" (Kak.1973,s.322).

* mac.: pacsmak "ayakkabı, sandalet, potin"; patsmagotska "küçük sandalet" (Kak.1973,s.321-322).

bat 1. Kaz. 2. Uzun boyunlu sürahi, desti. 3. Meşinden yapılmış çanak, maşrapa (Osm.-TS).

* rom.: pate "kaz" (Mik.1884,s.22).

* bul.: pater "erkek ördek"; patka, patica, pate "ördek" (Mik.1884,s.22).

* sırp.: patak "erkek ördek"; patka "ördek" (Mik.1884,s.22).

* arn.: pate, pat, patak, patok "ördek" (Mik.1884,s.22).

batak 1.Üzerine basınca çöken çamurlaşmış toprak. 2.mec. Hayır gelmez, yarar sağlamaz, batmış (TS).

* arn.: baták "batak, bataklık" (Meyer, G.1891,s.29).

batakçı 1. Borcunu ödememeyi alışkanlık haline getirmiş olan (kimse). 2. Eline geçen parayı batıran (TS).

* rom.: bătaciu, bătăleas "hileci, hilekâr, dolandırıcı, batakçı" (Lok.1927, nr. 268).

* bul.: batakçija "borcunu ödemeyen kimse, batakçı" (Mik.1884,s.22).

* sırp.: batak "batakçı"; batákçija,

batâgdžija "batakçı, dolandırıcı"; batakçiluk, batâgdžiluk "batakçılık, dolandırıcılık"; batâkluk "batakçılık, dolandırıcılık" (Şkal.1985,s.125).

batmak 1. Bir sıvının üstünde iken içine gömülme. 2. (Güneş, Ay, yıldız için) Dünyanın dönüşü dolayısıyla ufkun altına inmek. 3. İflâs etmek. 4. Kirlenmek. 5. Saplanmak. 6. Dokunmak, incitmek. 7. (Tedirgin etmemesi gereken şeyler için) Tedirgin etmek. 8. Hoşa gitmeyen bir duruma uğramak. 9. Yok olmak. 10. mec. Daha kötü bir duruma uğramak (TS).

* bul.: batisam "yere batmak"; batardisam "değiştirmek,değiş tokuş yapmak" (Mik.1884,s.22).

* sırp.: batlak "çamura saplanmak" (Mik.1884,s.22); bătisati "batmak"; batèrisati "batırmak, yok etmek, ortadan kaldırmak" (Şkal.1985,s.126).

* arn.: batıs "suda boğmak, yoketmek, mahvetmek"; batèrdis "batırmak,yok etmek,ortadan kaldırmak" (Meyer,G.,1891,s.29).

battal 1. İşe yaramaz, kullanılmaz. 2. Alışılmış olandan büyük (TS).

* rom.: batalisi, bețeleu "çıtkırıldım,mec."; batalama "ışık, aydınlık" (Mik.1884, s.22); batalama "batalname, herhangi bir kötü işi işleyen vesika" (Mik.1884,s.22).

* bul.: batal "battal"; batal-bunar "kullanılmayan su kuyusu"; batalama "battalname, herhangi bir kötü işi işleyen vesika" (Mik.1884,s.22).

* sırp.: batal, bataliti,zabataliti

"ihmal edilmek, bakımsızlık yüzünden harap olmak" (Mik.1884,s.22); bātāl "düzensiz, bakımsız; gerekenden daha büyük, uzun"; bātālija "bakımsız olan şey, harabe gibi olan"; bātāliti "bozmak, harabetmek" (Şkal.1985,s.125).

* arn.: batal "harap, battal" (Mik.1884, s.22); bātāl "sürülmemiş, işlenmemiş, boş, تنها, ıssız" (Meyer,G.1891,s.29).

bayağı 1. Aşağılık, pespaye. 2. Kibar olmayan, basit, adî, sıradan, amiyane, banal. 3. Her zamanki gibi olan, hiçbir özelliği bulunmayan. 4. Hemen hemen, âdeta. 5. Gerçekten, çok, oldukça, epey. 6. Çok iyi, pek âlâ (TS).

* sırp.: bajagi, bajaga, bojagi "bayağı, her zamanki gibi" (Mik.1884,s.18); bajâgi "her zamanki gibi" (Şkal.1985,s.113).

* arn.: bajagi "oldukça, bir hayli, epeyce" (Mik.1884,s.18).

bayat 1. Taze olmayan. 2. mec. Güncelliğini, önemini, özelliğini yitirmiş, çok söylenmiş (TS).

* bul.: bajat "bayat" (Mik.1884,s.18).

* sırp.: bajat "bayat" (Mik.1884,s.18); bājat, bājatan "bayay, eskimiş, taze olmayan" (Şkal.1985,s.113).

* arn.: bajât "eski, bozulmuş-ekmek, et,yağ için-" (Meyer,G.1891,s.24); bajat "bayat" (Mik.1884,s.18).

* yun.: mpagiátihos "bayat" (Meyer, G.1891,s.24); magiatizu (Mik.1884,s.18).

bayılmak 1. Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini

kaybetmek. 2. Çok hoşlanmak, çok sevmek. 3. Sıcak, açlık, susuzluk, yorgunluk gibi etkenlerle dayanma gücünü yitirmek. 4. argo Vermek, ödemek (TS).

* sırp.: bailisati se, bajilisiati se, baildisati se, bajildisati se "kendini kaybetmek, bayılmak"; bailma, bajılma "bayılma, baygınlık, kendini kaybetmek" (Şkal.1985,s.113).

* arn.: bajaldis "bayılmak, kendini kaybetmek, helâk olmak" (Mik.1884, s.18; Meyer,G.1891,s.24).

* yun.: mpaflitsu, mpailisma, mpafluitsu (Mik.1884,s.18).

bayır Küçük yokuş (TS).

* bul.: bajir, bajir^vçe, bajir^vcina "bayır,yokuş" (Mik.1884,s.18).

* sırp.: bair "bayır" (Mik.1884,s.18); bāir, bājir, bāer, bājer "bayır, hafif yokuş yer" (Şkal.1985, s.113).

bayrak 1. Bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dik dörtgen biçiminde kumaş. 2. mec. Öncü. 3. mec. Simge, sembol (TS).

* rom.: bairac "bayrak" (Lok.1927,nr.182); bairác "aynı" (Meyer, G.1891, s.23); bairàc "bayrak" (Kak.1973, s.61).

* bul.: bajrak "bayrak" (Lok.1927,nr.182); bajrak, berjak "bayrak" (Mik.1884,s.18); bairak, barjak "aynı" (Meyer,G.1891,s.23).

* sırp.: barjak "bayrak" (Lok.1927, nr.182); barjak (Mik.1884,s.18);

bàjrak, bårjak "bayrak" (Kak.1973,s. 61); bårjak, bårjak "aynı" (Şkal.1985, s.113).

* arn.: bajrak, barjak "bayrak" (Mik. 1884,s.18); bairác, barják "aynı" (Meyer, G.1891,s.23)̄̄ barják, baj- rák (Kak.1973,s.61).

* yun.: mpaĩrâhi "bayrak" (Mik.1884, s.18; Meyer,G.1891,s.23); mpargı- âhi "bayrak" (Kak.1973,s.61).

bayraktar Bayrağı taşıyan kimse (TS).

* rom.: bairacdar "bayraktar" (Lok.1927, nr. 182); bairactâr, baeractar, bara- ectar, baraictar "bayraktar" (Kak. 1973,s.61).

* bul.: bajraktar, bajraktarin "bayrak- tar" (Mik.1884,s.18); bairaktar, ba- irâktar "bayraktar" (Kak.1973,s.61).

* sırp.: barjaktar "bayraktar" (Mik. 1884,s.18); bajrâktâr, barjâktâr, ba- raktâr "aynı" (Kak.1973,s.61).

* arn.: bajraktar, barjaktar "bayrak- tar" (Mik.1884,s.18); bairaktâr "aynı" (Meyer,G.1891.s.23); bairac- taar, bajraktâr "bayraktar" (Kak. 1973,s.61).

* yun.: mpaĩrahtâris "bayraktar" (Kak. 1973,s.61).

* mac.: barjaktâr "bayraktar" (Kak. 1973,s.61).

bayram 1. Millî veya dinî bakımdan öne- mi olan ve kutlanan gün veya günler. 2. mec. Sevinç, neşe (TS).

* rom.: bairam "şenlik, bayram " (Lok.

1927,nr. 183); bairâm, baraiam "bay- ram" (Kak.1973,s.62).

* bul.: bajram "bayram" (Mik.1884,s. 18); bairâm "bayram" (Kak.1973,s. 62).

* sırp.: barjam "bayram"; barjamske haljine "bayramlık kıyafetler"; barjamovati "bayramlaşmak" (Mik. 1884,s.18); bårjam, bájram "bayram"; Bájram "şahıs ismi" (Kak.1973,s. 62); bájram, bårjam "bayram" ; baj- ramluk " bayram günü verilen hediye" Bájram mubârek -mubârec̄- Ūlsun!, Bájram mubârek ōlā ! "İyi Bayram- lar !"; bájram-nâmâz "bayram nama- zı"; bájramovati "bayramlaşmak" (Şkal.1985,s.114-115).

* arn.: bajram "bayram" (Mik.1884,s. 18); bajrâm "aynı" (Kak.1973,s. 62).

* yun.: mpaĩrâmi "bayram" (Kak.1973, s. 62); (Mik.1884,s.18).

* mac.: Bajram, bajram, Bayran, bai- ran, bajrân, Bajrân "bayram; şahıs ismi"; Hacsibajaran "Hacı Bayram: şahıs ismi"; bajrâm, Bajrâm, bájrán, bajarân, bajarân, beirum "bayram"; Barjân, barjân, Barjan, Banjanbek, Barjanbek, barjan, barjam, baream; Barjâm, bårjân, baraiân, bårjâm "bayram; şahıs adı" (Kak.1973,s. 62).

bazı 1. Birtakım, kimi. 2.Ara sıra, ara- da bir, kimi vakit (TS).

* bul.: bazikeret "bazı kere, bazı de- fa, ara sıra" (Mik.1884,s.23).

bazlama, bazlamaç 1. Sacda pişirilmiş yuvarlak pide. 2. tatlısı bol, kalın gözleme (TS).

* sırp.: bazlâmaça "Yumurta, yağ ve unla yapılan bir çeşit kalın pide" (Şkal.1985,s.126).

bebek 1.Meme veya kucak çocuğu. 2. Plâstik, tahta, bez vb.den yapılan insan biçiminde oyuncak. 3. Sevgi seslenişi olarak kullanılır (TS).

* sırp.: bebe, beba "bebek" (Mik.1884, s. 23).

* arn.: bebe "yeni doğmuş çocuk; kopya, suret, tasvir" (Mik.1884,s. 23); bebe "yeni doğmuş çocuk; sudaki yansıma" (Meyer, G.1891,s.30).

bedava Karşılıksız, parasız, emeksiz (TS).

* bul.: badihawa, badiawa "parasız, bedava" (Lok.1927,nr. 160); badijava "bedava"; badijavâdzija "bedavacı", ze bedava "bedavaya" (Mik.1884,s. 16).

* sırp.: badawad "bedava" (Lok.1927, nr. 160); badjava, badava, badavad, badavade "bedava"; badavadžija "bedavacı"; bambadava "besbedava"; badavadisati "avare, serbest, bomboş dolaşmak" (Mik.1884,s.16); badâva "bedava, ücretsiz"; badavâdzija "hazırcı, bedavacı"; badavâdzisati "işsiz vakit geçirmek, hiç bir iş yapmadan oturmak" (Şkal.1985,s.110).

* arn.: badjavâ "bedava" (Meyer,G., 1891,s.22).

beddua İlenme, ilenç (TS).

* sırp.: bidati se "beddua etmek, lanetlemek" (Mik.1884,s.23); bēd-dōva, bētdova, bedōva "beddua, ilenme" (Şkal.1985,s.128).

bedel 1. Değer, fiyat, kıymet. 2. Bir şeyin yerini tutabilen karşılık. 3. Eşit. 4. Askerlik yapmamak veya yapılacak süreyi kısaltmak isteyenlerin devlete ödedikleri para. 5. Başkasının adına ve onun parası ile hacca giden kimse (TS).

* bul.: bedel "bir çeşit vergi" (Mik. 1884,s.23).

* sırp.: bēdel, bēdelj "para ile askerlik yapan kimse, paralı asker; başkasının adına ve onun parası ile hacca giden kimse" (Şkal.1985,s. 128).

beden 1. Canlı varlıkların maddî bölümü, vücut. 2. Vücudun, baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü, gövde. 3. Kale duvarı (TS).

* rom.: bedean "duvar" (Meyer,G.1891, s. 30).

* bul.: beden "istihkâm siperi; set, bent" (Mik.1884,s.23).

* sırp.: beden, bedem "istihkâm siperi; set, bent" (Mik.1884,s. 23); bēdem bēden, bēdem, bēden "şehrin etrafını çeviren kalın duvar; kale duvarı" (Şkal.1985,s.128).

* arn.: bedén "duvar parmaklığı, trabzan; bayan mantosu, elbise üstlüğü, bayan kemeri" (Meyer, G.1891,s.30).

* yun.: mpenténi (Mik.1884,s.23).

bedesten İçinde değerli eşya alınıp sa-

tılan kapalı çarşı (TS).

- * rom.: bezesten "bedesten" (Mik.1884, s.26); bezestin, bezesten "bedesten" (Kak, 1973,s.71).
- * bul.: bezistan, bezisten "bedesten"; bezistandži^vija "bedestenci" (Mik.1884, s.26); bezistén "aynı" (Kak.1973,s.71).
- * sırp.: bezistan "bedesten" (Mik.1884, s.26); bezisten, bezistan "aynı" (Kak. 1973,s.71); bezistan, bezisten "bedesten, kapalı çarşı" (Şkal.1985,s.141).
- * arn.: bezistan, bezestén "bedesten" (Kak.1973,s.71).
- * yun.: mpézéstini, mpézéstáni "bedesten" (Mik.1884,s.26); mpezestáni, mpentesténi "bedesten" (Kak.1973,s.71).
- * mac.: biszezem, bezestanus, bezesztem, bezesten "bedesten"; bezesztem tihája "bedesten kâhyası" (Kak.1973, s.71).

bedevî 1.Çölde, çadırda yaşayan göçebe. 2. Böyle bir hayat sürdüren kimse. 3. Bedevîlik tarikatından olan derviş (TS).

- * rom.: bidiviu "arap atı" (Lok.1927, nr. 164).
- * bul.: bedavija "bedevi" (Mik.1884, s. 23).
- * sırp.: bedev "bedevi"; bedev, bedeva, bedevija "arap atı"; bedevij^vča "küç.arap atı" (Mik.1884,s.23); bedèvija "arap soylu kısrak, arap kısrığı" (Şkal.1985,s.128).

beğenmek 1. İyi veya güzel bulmak. 2. Benzerleri arasından birini seçip ayırmak. 3. Onaylamak, kabul etmek, tasvip etmek (TS).

- * bul.: bejendisuvam, bendisem "beğenmek" (Mik.1884,s.24).
- * sırp.: begenisati, bijenisati "beğenmek" (Mik.1884,s.24); begèndisati, begènisati, degènisati "beğenmek,hoşlanmak; hoşşa giden bir şeyi seçmek"; begènisānje "beğenme; hoşlanma, hoşşa gitme";begènisati se "hoşlanmak; birbirini beğenmek" (Şkal.1985,s.129-130).
- * arn.: begenis "beğenmek" (Mik.1884, s.24); begenis, begnis, bejendis "onaylamak, razı olmak, kabul etmek"; begnî "rıza,tasdik" (Meyer, G.,1891,s.31).
- * yun.: mpegentis, mpeñentitsu "beğenmek" (Mik.1884,s.24).

bekâr 1.Evlenmemiş kimse. 2. Evli olduğu halde ailesinden ayrı, yalnız yaşayan kimse (TS).

- * rom.: becher "bekâr" (Lok.1927,nr. 284); bekjar, bekjerie "bekâr; bekârlık" (Mik.1884,s.24); bechi^uâr "bekâr" (Meyer,G.1891,s.34).
- * bul.: bekarin "bekâr" (Lok.1927, nr.284); bekjar "bekâr"; bitjar-ski "bekârca", betjar, betjarin "bekâr"; bekjarlek, bekjarstvo, bekjar^vstina "bekârlık" (Mik.1884, s. 24); bekjar "bekâr" (Meyer,G. 1891,s.34).
- * sırp.: beçar "bekâr" (Lok.1927,nr. 284); beçar "bekâr; yabancı; günde-

likçi"; beçarina "bekârlık" (Mik.1884, s.24); bêçâr "bekâr, evlenmemiş kimse; yalnız genç"; beçârac "bekâr kelimesi ile başlayan bir gurup şarkıya verilen isim"; beçârluk "bekârlık"; bêçarovânje, beçarovânje "bekârca yaşamak"; bêçarovati, beçarovati "aynı", beçârûsa "bekâr ve serbest bir hayat yaşayan kadın; ergenlik sivilcesi" (Şkal.1985, s.127-128).

- * arn.: beçar, becciaar "bekâr" (Mik. 1884, s.24); betşâr "bekâr, evlenmemiş kimse" (Meyer, G.1891, s.34).
- * yun.: mpehiaris "bekâr" (Mik.1884, s. 24; Meyer, G.1891, s.34).
- * mac.: betyâr "köylü genci-übermüthiger Bauernjunge ?" (Mik.1884, s.24).

bekçi Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse (TS).

- * bul.: bektşija "köy bekçisi" (Meyer, G.1891, s.31); bekçija "bekçi; köy bekçisi" (Mik.1884, s.24).
- * sırp.: bekçija "bekçi" (Şkal.1985, s. 133).
- * arn.: bektşî, bektşî "bekçi" (Meyer, G.1891, s.31); bekçi "aynı" (Mik.1884, s.24).

beklemek 1. Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak. 2. Süre tanımak, acele etmemek. 3. Bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek. 4. Ümmak. 5. Karşılaşılması ihtimali bulunmak. 6. Aramak, istemek (TS).

- * bul.: bekleme, beklentija "bekleme, beklenti" (Mik.1884, s.24).

bekri İçkiye düşkün, içkici, ayyaş (TS).

- * rom.: becriu "ihmalkâr; ayyaş, düşkün" (Lok.1927, nr.285); becrilik "bekrilik, ayyaşlık" (Lok.1927, nr. 284); becriu "zevкли, sefalı"; becrilek "bekrilik; zevk, sefa" (Mik. 1884, s.25).
- * bul.: bekrija "bekri, ayyaş" (Mik. 1884, s.25).
- * sırp.: bekri, bekrija "bekri, ayyaş"; bekrijat "ayyaş olmak, bekri olmak" (Mik.1884, s.25); bêkrija, becrijâş "sık sık ve çok içki içen kimse, sarhoş"; becrijati "sarhoş olmak, ayyaşlık etmek" (Şkal.1985, s.133).
- * yun.: mpehris, mpehrilihi "bekri, becrilik" (Mik.1884, s.25).

bel Toprağı kazmaya veya kirizma yapmaya yarayan, uzun saplı, ayakla basılacak yeri tahta, ucu sivri kürek veya çatal biçiminde bir tarım aracı (TS).

- * arn.: bel' "kazma, bel" (Meyer, G. 1891, s.31).

belâ 1. Çinden çıkılması güç, sakıncalı durum. 2. Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse. 3. Hak edilen ceza. 4. (İstenmedik bir davranışa zorlayan) Etki (TS).

- * rom.: bela, belea "talihsizlik, güçlük"; belâleu "zayıf, güçsüz" (Lok. 1927, nr.194); bela, bele "belâ"; beleleu "belâlı, çetin" (Mik.1884, s. 25).
- * bul.: belja "belâ"; beljalija "ta-

lihsiz,şanssız" (Mik.1884,s.25).

(Meyer,G.1891,s.32).

- * sırp.: belaj "belâ"; belaisati "bir belâya uğramak" (Mik.1884,s.25); bëlāj "şanssızlık, talihsizlik, belâ"; belâjisati, belâisati "zorlanmak, güç bir hayat yaşamak"; belâjli "talihsiz, birçok derdi ve sıkıntısı olan kimse" (Şkal.1985,s.134).
- * arn.: belja "kaza" (Mik.1884,s.25); bel'ā "kaza; kötü durum,sıkıntı" (Meyer,1891,s.31).
- * yun.: mpeliás "belâ" (Mik.1884,s.25).

belge Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman (TS).

- * bul.: belêg, beležka, biležka, beleži, beležêva, belek, belenci, bêlêci,beležuva, bêležit, bêlêz "işaret, âlâmet, iz, emare"; bêlêzja "işaretlemek" (Mik.1884,s.28).
- * sırp.: biljeg "iz,işaret"; bilje, bilježje "iz,işaret"; obiližje, bilje-ga, biljegati, biljegovati, bilježiti, bilježati "işaretlemek, iz koymak" (Mik.1884,s.28).
- * arn.: beleg "iz,işaret" (Mik.1884,s.28).
- * mac.: bélyeg "aynı" (Mik.1884,s.28).

beli Evet (Osm.-TS).

- * sırp.: beli "elbette" (Mik.1884,s.25).
- * arn.: beli "elbette" (Mik.1884,s.25); bel'i "bu suretle, böylece"

belki 1. Muhtemel olarak, olabilir ki, 2. Olsa olsa, ihtimal (TS).

- * bul.: belkı, belıki, belke, belci "belki" (Mik.1884,s.25).
- * sırp.: belci, belkim, belcim "belki" (Mik.1884,s.25); bëlčim, bël-kim, bëlci, bëlki "olabilir ki,belki" (Şkal.1985,s.134).
- * arn.: belçim, belçida, belda "belki,belki de" (Mik.1884,s.25); bel'tsīm, bel'tsidâ, bel'dâ, beita "belki" (Meyer,G.1891,s.32).
- * yun.: mpélhi "belki" (Mik.1884,s.25).

Belkis Yemen'de bulunan Saba ülkesinin hükümdarı kadın.Süleyman peygamberle olan kıssası meşhurdur (Osm.-TS).

- * rom.: balcîz, balcâz "çirkin;kalın, kaba; dinç,kuvvetli" (Lok.1927,nr.s.203).

bel soğukluğu tıp. Üreme organlarının akıntılı ve bulaşıcı hastalığı (TS).

- * sırp.: bənsaukluk, bəlsaukluk "bel soğukluğu" (Şkal.1985,s.137).

ben 1. Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı. 2. En çok üzümde görülen olgunlaşma belirtisi. 3. hlk. Saçta, sakalda beliren beyazlık (TS).

- * rom.: benghîū "yapma bencik" (Lok. 1927,nr.288); benliju, bengju "benli" (Mik.1884,s.25).
- * bul.: benka "kara ben"; benlis-

- vam "beneklemek, benlemek" (Mik.1884, s. 25).
- * sırp.: ben "ben" (Mik.1884,s.25).
- bengilik** 1.Zamanla ilgisi, başlangıcı ve sonu olmayan varlık. 2. Ölmezlik. 3.Sonsuz ve ölçülmez zaman (TS).
- * sırp.: bendjiluk, bendjeluk "uyuşturucu nitelikli bir bitki" (Mik.1884,s. 25); bëndija, bëndžiya "bayıltmak veya uyuşturmak amacıyla kullanılan bitki", bëndijānje, bendžijānje "bayıltmak,uyuşturmak"; bëndiluk, bëndèluk, bendžiluk, bendžèluk "bir çeşit uyuşturucu bitki" (Şkal.1985,s.136).
- benimsemek** 1. Bir şeyi kendine mal etmek, sahip çıkmak, kabullenmek,tesahup etmek. 2.mec. Bir şeye, birine bağlanmak, ısınmak (TS).
- * bul.: benum "benim" (Mik.1884,s.25).
- * sırp.: benum "benim" (Mik.1884,s.25).
- bent** 1.esk.Bağ, rabıt. 2.Kanun maddesi;kitaplarda kendi içinde bütünlük oluşturulan bölüm. 3.Suyu biriktirmek için önüne yapılan set, bütet. 4. esk.Gazete yazısı. 5. ed.Bağlam (TS).
- * rom.: bind "bayrak,sancak" (Mik.1884, s. 25).
- * bul.: bent "bent,set" (Mik.1884,s. 25).
- * sırp.: bent "set"; zabentiti "set yapmak, bütet açmak" (Mik.1884,s. 25); bënt, bënd, bènat, bënta "set, bent, bütet" (Şkal.1985,s. 137).
- benzemek** 1. İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak. 2. Sanını uyandırmak, ... gibi görünmek (TS).
- * sırp.: benzèisati, benzèjisati "benzemek, andırmak" (Şkal.1985,s. 137).
- beraber** 1.Birlikte, bir arada. 2. esk. Aynı düzeyde (TS).
- * bul.: barabar, beraber "beraber, birlikte" (Mik.1884,s.25).
- * sırp.: barabar "aynı çizgide, aynı düzeyde"; barabariti se "berabere kalmak" (Mik.1884,s.25); baràbār "beraber,birlikte; aynı şekilde"; barabàriti "berabere kalmak; aynı hizada bulunmak" (Şkal.1985,s.120).
- * arn.: barabaris "denk gelmek"; barabas, baras̄, bara, baraj, barabar "eşit,denk" (Mik.1884,s.25); barabār "eşit,benzer,aynı"; barabās̄, baras̄ "eşit,denk"; baras, baraj, bara "eşit,denk"; barabaris, barabatsoj "mukayese,kıyas, mukayese etmek; eşit,denk" (Meyer,G.1891,s. 26).
- berat** 1.Bir buluştan, bir haktan yararlanmak için devletçe verilen belge, patent. 2.tar. Osmanlı İmparatorluğunda bir göreve atanan, aylık bağlanan, san,nişan veya ayrıcalık verilen kişiler için çıkarılan padişah buyruğu (TS).
- * rom.: berat "belge,patent" (Lok. 1927,nr.226); berat "belge,izin belgesi" (Mik.1884,s.26); berát, barat, bérat, bereat "berat,izin belgesi" (Kak.1973,s.68).
- * bul.: berat "berat", beratlija "beratlı" (Mik.1884,s.26); berát "ay-

- nl" (Kak.1973,s.68).
- * sırp.: berat "berat" (Mik.1884,s.26); barat, berat, b̄erāt "aynı"(Kak.1973,s.68); b̄erāt "padişah tarafından ayrıcalıklı kimseler için verilen belge; izin belgesi veya görevlendirilme belgesi"; berātlija "kendisine berat verilmiş olan kimse"; b̄erāt-spahiluk "berat ya da ödül olarak verilen sipahilik"(Şkal.1985, s. 137).
- * arn.: berat "berat" (Mik.1884,s.26); berāt, barāt "ehliyet, belge" (Meyer, G.1891,s.32); barath, berāt "aynı" (Kak.1973,s.68).
- * yun.: mparāti "berat" (Mik.1884,s.26); mparātion, mparāti, mperāti "berat" (Kak.1973,s.68).
- * mac.: berat, barat "berat" (Kak.1973, s.68).
- berbat** 1.Kötü. 2.Bozuk. 3.Çirkin, beğenilmeyen. 4.Darmadağın, bakımsız, perişan, viran (TS).
- * rom.: berbant "berbat,kötü"; berbantlek "berbat olma durumu, kötülük, fenalık" (Mik.1884,s.26).
- * sırp.: b̄erbāt, berēbāt "pis,kirli, kötü; kötü durumda olmak, kendini kötü hissetmek" (Şkal.1985,s.138).
- berber** 1.Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse. 2.Bu işin yapıldığı dükkân (TS).
- * rom.: berbelie "traş mendili,havlusu" (Lok.1927,nr.291); berbjer "berber" (Mik.1884,s.26); berb̄er "berber"; berber-başa "berber başı" (Kak.1973,s.69).
- * bul.: berberin, berber "berber"; berberlik, belbennica, berberana "berber dükkânı,berberhane" (Mik.1884,s.26); berb̄er, belber (Kak.1973,s.69).
- * sırp.: berberin,berber "berber" (Mik.1884,s.26); b̄erber, b̄ember (Kak.1973,s.69); b̄erber, b̄erberin, b̄ember "berber"; b̄erb̄ernica "berber dükkânı" (Şkal.1985,s.138).
- * arn.: berber "berber" (Mik.1884,s.26); berb̄er "aynı"; berberhané, berberân "berber dükkânı" (Meyer, G.1891,s.32); berbeer, berb̄er "berber"; berberbash "berber başı" (Kak.1973,s.69).
- * yun.: mparmp̄eris, mpermp̄erāhi "berber" (Mik.1884,s.26); mparmp̄eris (Kak.1973,s.69).
- * mac.: belb̄er "berber" (Meyer,G., 1891,s32); berber "aynı"; Berber "soyadı"; Beber "soyadı" (Kak.1973, s.69); barber basi "berber başı" (Kak.1973,s.69).
- bereket** 1.Bolluk, gürlük,ongunluk,feyz, feyezan. 2. İyi ki, neyse ki, iyi bir rastlantı olarak. 3. hlk. Yağmur (TS).
- * rom.: berechet "bolluk, bereket" (Lok.1927,nr.222); bereket "bereket"; bereketleu "bereketli" (Mik.1884,s.26).
- * bul.: bereket "çokluk, bolluk"(Lok.1927,nr.222); beriket "bereket"; bereketlija, bereketen "bereketli";

- beritet,beritetni "bereketli" (Mik. 1884,s.26).
- * sırp.: beričet^V "bereket,bolluk"(Lok. 1927,nr.222); beričeta "bereketli" (Mik.1884,s.26); beričet,berèket "bolluk,çokluk,bereket"; beričetan "bereketli"; beričètli, berekètli "bereketli"; beričètuz,beričèsuz, berekèt-suz "bereketsiz"; beričetsùzluk, bereketsùzluk "bereketsizlik" (Şkal. 1985,s.138-139).
- * arn.: berreket "hasat,mahsul, hububat"; berrekjaves "bereket versin! -teşekkür sözü-" (Mik.1884,s.26; Meyer,G.1891,s.33).
- * yun.: mperehèt, mperehèti "bereket" (Mik.1884,s.26).
- besbelli** 1.Açık, apaçık, çok belli. 2. Anlaşıldığına göre, anlaşılıyor ki (TS).
- * sırp.: besbeli "besbelli" (Mik.1884, s.25); bèzbeli, bezbèli "besbelli, hiç şüphesiz,kuşkusuz" (Şkal.1985,s 140).
- beslemek** 1.Yiyecek ve içeceğini sağlamak, 2. Yedirmek. 3. Semirtmek. 4. Eklenmek, katılmak, çoğaltmak. 5. Bir şeyi korumak veya sağlamca durmasını sağlamak için, çevresini veya altını desteklemek, doldurmak, pekiştirmek. 6.Yetiştirmek. 7.mec. Bir duyguyu gönülde yaşatmak. 8.mec. Maddî yardım yapmak,desteklemek (TS).
- * sırp.: besleisati "beslemek; uymak, muvafık gelmek" (Mik.1884,s.26); beslèisati, beslèjisati "beslemek; yardım etmek" ; beslèma "besleme, besleme işini yapma" (Şkal.1985,s. s.139).
- * yun.: peslégese "beslemek" (Mik.1884 s. 26).
- beş** 1.Dörtten sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam,5,V. 2. Dörtten bir fazla (TS).
- * rom.: beşli^U "beşli"; beşléga "beşli ağa" (Kak.1973,s.70).
- * bul.: beşlik^V "beş kuruluşluk para": (Mik.1884,s.26).
- * sırp.: beşluk^V "beşlik"; beşlija^V "beşli" (Mik.1884,s.26); bèşlija "beşli"; bèşlaga "beşli ağa"; Bèşlagiç "soyadı" (Kak.1973,s.70); bèş^V "beş"; bèşlaga "beş kişidin oluşan, eski bir askerî birlik"; bèşlija "atlı beş kişiden oluşan gurup"; bèşluk^V "beş kuruluş değerinde eski bir para" (Şkal.1985,s.139-140).
- * arn.: bişlek^V "beşlik"; bèşparmak "beş parmak"(Mik.1884,s.26).
- * mac.: beşli "yeniçerilikte, bir askerî gurup"; beslia "aynı"; Bessia,Beslia "soyadı"; beslia aga, besli aga, besizli aga,beseli aga, bisli aga, besli agászi "beşli ağa" (Kak.1973,s.70).
- beşik** 1.Süt çocuklarını yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir çeşit küçük karyola. 2.mec. Bir şeyin doğup geliştiği yer. 3. sp.Yüz üstü yatışta,geriye bükülü ayak bileklerini ellerle kavrayarak karın üzerinde baş ve ayak yönünde sallanma (TS).

* bul.: bešik "tahta beşik" (Lok.1927, nr. 294; Mik.1884,s.26).

* sîrp.: bešika "beşik" (Lok.1927,nr. s.294; Mik.1884,s.26); bēšika, béša "beşik" (Şkal.1985,s. 139).

beter Daha kötü (TS).

* bul.: beter "beter,daha kötü" (Mik. 1884,s.23).

* sîrp.: beter "beter,daha kötü" (Mik. 1884,s.23); bēter "kötü, fena davranışlı kimse"; betèrnijī "daha beter, beterin beteri"; beterùn-bēter "beterin beteri,kötünün kötüsü" (Şkal.1985, s. 140).

bey 1.Günümüzde erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. 2. Erkek özel adları yerine kullanılır. 3. Eş,koca. 4. esk. Zengin, ileri gelen kimse, bay. 5.İskambil kâğıtlarından biri (TS).

* rom.: beiu "bey"; beilic "bir beye yaraşır ağır başlılık,vakar"; beizadea "beyzâde, bey oğlu" (Lok.1927, nr. 282); bëiu, beg "bey"; beglerbëiu, beilerbeiu "beyler beyi"; beilicciu "beylikçi"; beilicci efendi "beylik efendisi"; beizadeà, beizdadea, bezdadea, bezedeà, bizdadea "beyzade" (Kak.1973,s.65-66).

* bul.: beg, bej "bey" (Lok.1927,nr. 282); beg,bej "bey"; beglik "beylik"; bejlic "beylik"; begliški, beglikçi-ja, bejlikçija "beylikçi"; begovica, bejevica, bedžici "bey karısı" (Mik. 1884,s.24); beu "bey"; bejlikçija "beylikçi" (Kak.1973,s.64).

* sîrp.: beg, bej "bey" (Lok.1927,nr.

282); beg, bej "bey"; begluk "devlet hazinesi,mal sandığı"; begovac,beglerbeg "beyler beyi"; begzada "beyzâde,bey çocuğu" (Mik.1884,s.24); bēg,bēgo "bey"; begčehāja "bey kahyâsı"; bēgler-bēg, bēglerbeg "beyler beyi"; begzâda "beyzâde" (Kak. 1973,s.65); bēg "bey"; begčehāja, bēg-čehāja "bey kahyâsı"; bēgefendija, bēg-efèndija "beyefendi"; bēglerbeg "beylerbeyi"; beglerbēgluk "beyler beyliği"; bēgluk "beylik" ; bēgluk-timār "beylik tımârı";bēgovac "beyin soyundan olan kimse"; begòvât "beylik,bey olma durumu"; bēgovica "bey karısı"; bēgovina "bey toprağı" (Şkal.1985,s. 129-130-131).

* arn.: beg "bey" (Mik.1884,s.24); bek-gu, be "bey" (Meyer,G.1891,s. 31); bek, be, beg, bej, beu "bey" (Kak.1973,s.63,64).

* yun.: mpéig, mpéitsadés "bey,beyzade" (Mik.1884,s.24); mpéis, mpégis "bey"; mpeñlesmpéis "beyler beyi"; mpétsadés, mpeñtsadés "bey zade" (Kak.1973,s.65-66).

* mac.: beg,bek, beek,beegh,bék, bég, bög "bey"; bék tihāja "bey kahyâsı"; beglerbeg, biglerbeg, beglerbek,beglerbegi, beglerbék, beklerbeg "beyler beyi"; beglegcsi, beglekcsi, beglikcsi "beylikçi, beylik sahibi"; beglice effendi, beglitz effendi "beylik efendisi" ; begogli, bék ogli, bég ogli "bey oğlu"; bék szadik, begzade, bekszadia begzâde, bekszâde,bégzâde "beyzade"

(Kak.1973,s.65-66).

1884,s.27); bihûde "boşuna, boş ye-
re,nafile" (Şkal.1985,s.142).

beyaban esk. Çöl (TS).

* rom.: b̄arāgan "çölümsü, işlenmemiş,
verimsiz toprak; memleket,; makilik
yer";buradan da : B̄arāgan "Romanya-
da Tuna ovasına verilen isim" (Lok.
1927,nr.252).

beyan 1.Söyleme, bildirme. 2.ed.esk.Bir
eserde,düşüncelerin, duyguların, hayal-
lerin doğuş ve değerlerini, bunların
anlatımında tutulacak yolları konu edi-
nen bir edebiyat bilgisi dalı (TS).

* sırp.: bejan "açık, âşikar" (Mik.1884,
s. 24); b̄ejān, b̄eān "açıkça, alenen";
b̄ejānīl̄e "açıkça, açık bir şekilde"
(Şkal.1985,s.132).

beyaz 1.Ak, kara karşıtı. 2.Bu renkte
olan. 3. Beyaz ırktan olan kimse. 4.
(Baskıda) Normal karalıkta görünen harf
çeşidi (TS).

* sırp.: bejaz "beyaz; rengi beyaz o-
lan atlara verilen isim" (Mik.1884,
s.24); b̄ejaz, b̄ejās, b̄eaz, b̄ehās "be-
yaz"; bejāzī "beyaz boya, beyaz renk";
bejāzli "beyaz" (Şkal.1985,s.132).

beygir 1. At. 2. Yük taşıyan, araba çe-
ken, üstüne binilen at. 3. sp.Atlama
beygiri (TS).

* rom.: beghir "at" (Lok.1927,nr.244);
begir "beygir" (Mik.1884,s.21).

* sırp.: b̄ejgir b̄engir "at" (Şkal.1985,
s. 133).

beyhude 1.Boşuna. 2. Yararsız, anlam-
sız (TS).

* sırp.: bevud "beyhude, boşuna" (Mik.

beyit 1.Ev. 2. ed. Anlam bakımından bir-
birine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir
parçası (TS).

* arn.: beite "mısra,beyit,şiir,man-
zume" (Meyer,G.1891,s.31); bejte
"aynı" (Kak.1973,s.70).

* yun.: mpégit "beyit,mısra" (Kak.
1973,s.70).

* mac.: bejt "beyit,mısra" (Kak.1973,
s. 70).

bez 1.Pamuk veya keten ipliğinden yapı-
lan dokuma. 2.Pamuktan ,düz dokuma.
3. Herhangi bir cins kumaş. 4.Herhan-
gi bir iş için kullanılan dokuma. 5.
Gelişigüzel kumaş parçası, çaput.
6.Bezden yapılmış (TS).

* rom.: bazea, basea "pazen parçası,
bez parçası" (Lok.1927,nr.280).

* sırp.: bez "bez"; bezar "bezci,ku-
maş yapan veya satan kimse" (Mik.
1884,s.27); b̄ez "bez,kumaş; evde
dokunan kumaş" (Şkal.1985,s.140).

* arn.: beze "kumaş" (Mik.1884,s.
27); beze "pamuklu kumaş" (Meyer,G.
1891,s.34).

bezir 1.Keten tohumu. 2. Bezir yağı(TS).

* rom.: bizire "haşhaş yağı,kim. Ole-
um papaveris" (Lok.1927,nr.295).

bezirgân 1.esk. Tüccar. 2. Alış verişte
çok kâr amacını güden kimse. 3.mec.
Mesleğini sadece kazanç için kulla-
nan kimse. 4. Yahudilere verilen ad
(TS).

* rom.: bazargidean "bezirgan" (Mik.

- 1884,s.23); bazarghián, pazarghian "bezirgan" (Kak.1973,s.63).
- * bul.: bazirgjan, bazdrigjan "bezirgan"; bazdirgjançe, bazdrigjançe "bezirgan genç"; bazdričan "bezirgan" (Mik.1884,s.22); bazirgan "aynı" (Kak.1973,s.63).
- * sırp.: bazerdjan, bazdrđjan "bezirgan"; bazerdjambaša "bezirgan başı" (Mik.1884,s.23); bazèrđān, bazārđān, bazrđān, bazdrđān "bezirgan" (Kak.1973,s.63); bazrđān "bezirgan, bazerdān-baša "bezirgan başı" (Şkal.1985,s.126).
- * arn.: bezerjan "bezirgan"; bezerjanlek "bezirganlık" (Mik.1884,s.23); bezérjān "satıcı"; bezérjanlék "tüccarlık; ticaret" (Meyer,G.1891,s.29-30); bezërjān "bezirgan" (Kak.1973,s.63).
- * yun.: mpazarhanós, mpezergénis "bezirgan" (Kak.1973,s.63).
- * mac.: bazargán "bezirgan" (Kak.1973,s.63).
- bezmek** Bezgin duruma gelmek, bezginlik getirmek, bıkip usanmak (TS).
- * bul.: bezdisuvam, bezdisam "bezmek, usanmak" (Mik.1884,s.26).
- * arn.: bezdis, bezdišt "bezmek" (Mik.1884,s.26); bezdis "usanmak,bezmek" (Meyer,G.1891,s.34).
- * yun.: mpezerizu (Mik.1884,s.26).

bıçak 1. Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç. 2. Çeşitli kesme işlerinde kullanılan keskin ağızlı araç.

- * bul.: biçakçıja "bıçakçı" (Kak.1973,s.72); biçakçıja, biçagdzđija "bıçakçı"; biçim "biçme,kesme" (Mik.1884,s.27); bixhák, biçák "bıçak" (Kak.1973,s.71-72).
- * sırp.: biçak, biçak "bıçak"(Kak.1973 s.71-72); biçakçıja "bıçakçı"; Biçakčić "soyadı" (Kak.1973,s.72); biçak "bıçak"; biçakçıja "bıçakçı, bıçak yapıp satan kimse" (Şkal.1985,s.141).
- * arn.: bidžák, bitsák "bıçak" (Meyer, G.1891,s.35).
- * yun.: mpotsahtsiıs "bıçakçı" (Mik.1884,s.27).
- * mac.: bicsak, bicsag "bıçak"; Bichyakcszi Ogli "lâkap" (Kak.1973,s.72).
- bıçkı** 1. Tahta veya ağaç biçmekte kullanılan, karşılıklı iki sapı olan ve iki kişi tarafından kullanılan büyük testere. 2. Motorla çalışan bir çeşit güçlü testere. 3. Saraç bıçağı. 4.hlk. Bağ budamaya yarayan dişli bıçak (TS).
- * rom.: beškije "testere,bıçkı" (Mik.1884,s.27).
- * bul.: biçkija "kunduracı bıçağı,biz" (Lok.1927,nr.377); biçkija "bıçak, testere,bıçkı" (Mik.1884,s.27).
- * sırp.: biçke "testere,bıçak" (Lok.1927,nr.377); biçkija "kunduracı bıçağı,biz" (Lok.1927,nr.377; Mik.1884,s.27).

bırakmak 1.Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak. 2.Koymak. 3. Bir işi başka bir zamana ertelemek. 4. Unutmak. 5. Eski durumunu değiştirmemek. 6. Saklamak,

artırmak. 7. Bir işin sorumluluğunu, yükümlülüğünü başkasına vermeye, görevlendirmek. 8. engel olmamak. 9. Sarkıtmak. 10. (Ölen, ayrılan birinden iş, nesne vb.) Kalmak. 11. Bir alışkanlıktan veya bir işten vaz geçmek. 12. Uğraşmaz olmak, artık uğraşmamak. 13. (Bıyık veya sakal) Uzatmak. 14. Özgürlük vermek, hürriyetine kavuşmasını sağlamak. 15. Boşamak. 16. Kötü bir durumda terk etmek. 17. Ayrılmak; terk etmek. 18. Sınıf geçirmemek, döndürmek. 19. Bir pazarlıkta, belli bir fiyata vermeyi kabul etmek. 20. Bakılmak, korunmak için vermek. 22. Yanına almamak, yanına götürmemek. 23. Sahiplik hakkını başkasına vermek. 24. Yapışık olan bir şey yapışıklıktan kurtulmak. 25. (Bulduğu veya dokunduğu yerde) Oluşturmak, meydana getirmek (TS).

* arn.: braktis "bırakma, vazgeçme" (Meyer, G.1891, s.44); braktisem "bırakmak, terketmek, vazgeçmek" (Mik. 1884, s.27).

biber bot. 1. Patlıcangillerden, yurdumuzda çok yetişen bir bitki (capsicum annum). 2. Bu bitkinin, taze yemeye sebze olarak yenilen veya kurutulup baharat olarak yararlanılan ürünü (TS).

* bul.: piper, peper "biber" (Mik. 1884, s.27).

* sırp.: biber "biber"; biberli "biberli"; biberiti "biberlemek" (Mik. 1884, s.27); biber "biber" (Kak. 1973, s.72); biber "biber"; biberli "biberli" (Şkal. 1985, s.141).

* arn.: bibér, pipér "biber" (Mik. 1884, s.27; Meyer, G.1891, s.35); bibeer, bibér, pipér "biber" (Kak. 1973, s.72).

* yun.: piperi, péperi "biber" (Mik. 1884, s.27; Meyer, G.1891, s.35).

* mac. biber "biber"; Biber "lakâp" (Kak. 1973, s.72).

biçare Çaresiz, zavallı (kimse) (TS).

* rom.: biçera "kol, pazı" (Mik. 1884, s. 27).

biçme 1. Biçmek işi. 2. mat. Alt ve üst tabanları birbirine paralel ve eşit iki çokgenden, yanal ayırıcıları da eşit ve paralel doğrulardan oluşan çok düzlemli cisim, menşur, prizma. 3. Yontulmuş yapı taşı (TS).

* mac.: biczme "tahta, kalas" (Kak. 1973, s.73).

bid'ât esk. 1. İslâm dininde Hz. Muhammed zamanından sonra ortaya çıkan değişik yargılar ve ilkeler. 2. Sonradan türeyen şey (TS).

* sırp.: bidat "vergi" (Mik. 1884, s. 27); bid'at, bidât, bidaht "yeni ortaya çıkan şey, moda; vergi" (Şkal. 1985, s.141)

biğünah Suçsuz, günahsız (TS).

* arn.: bigonĭ "iftira, suç isnadı, itham" (Meyer, G.1891, s.36).

bile 1. esk. Birlikte. 2. Aynı zamanda, de, dahi. 3. Üstelik (TS).

* bul.: bile "bile, hatta" (Mik. 1884, s.27).

* sırp.: bile "hatta, bile" (Mik. 1884, s.27).

* arn.: bile "yanında, -den başka"; bil'é "hiç olmazsa, bari" (Meyer, G.1891, s.36).

bileği taşı Bıçak, çakı, makas gibi kesici araçları bilemekte kullanılan ince taneli sarı şist (TS).

- * bul.: bilegija, bilgija "bileği" (Mik.1884,s.27).
- * sırp.: belegija "bileği" (Mik.1884, s.27); belègija "bileği taşı" (Şkal.1985,s.134).
- bilezik** 1.Bileğe süs için takılan halka. 2.İki borunun ucunu birleştirmeye yarayan halkaya benzer parça. 3.Motor pistonlarına, yağlama,soğutma, özellikle sızıntıyı önleme gibi amaçlarla yerleştirilmiş, genel olarak dökme demirden yapılmış, uçları açık ve esnek halde. 4.argo. Kelepçe (TS).
- * bul.: belezica "bilezik" (Lok.1927, nr. 306); bilezik, belezuk "bilezik"; belezii "çok.bilezikler" (Mik.1884, s.27).
- * sırp.: bilenzuka "bilezik; kelepçe" (Lok.1927,nr. 306); belenzuka, belendjuka "bilezik" (Mik.1884,s.27); belènzuka,belènzuke, belènzuci "altın veya başka bir şeyden yapılan bilezik; kelepçe" (Şkal.1985,s.134).
- * arn.: bülezük, belendzike "bilezik" (Mik.1884,s.27).
- * mac.: bilincs, kézbilincs "kelepçe" (Mik.1884,s.27).
- billâhi** 1."Tanrı'ya ant içerim" anlamında bir ant. 2. "İnan olsun" anlamında kullanılır (TS).
- * bul.: billjaha "billâhi" (Mik.1884, s.28).
- * sırp.: bilah "yemin sözü: vallâhi billâhi"; vala i bila, valaj bilaj "aynı" (Mik.1884,s.28); bilâhi !, bilâh !, billâhi, billâh, bilâ, bilâj "billahi! Allaha yemin ederim ki !" (Şkal.1985,s.142).
- billûr** 1.Bazı cisimlerin aldıkları geometrik biçim. 2. Duru ve temiz kesme cam, kristal. 3. Billûrdan yapılmış (TS).
- * bul.: biljur "billûr" (Mik.1884,s.28).
- * sırp.: bilur,biljur "kristal,billûr" (Mik.1884,s.28); biljūr,bilūr "billûr,kristal" (Şkal.1985,s.143).
- * arn.: biljur "billûr" (Mik.1884,s.28); bil'ûr, bül'âr "kristal" (Meyer,G.1891,s.36).
- * Yun.: bírollos "billûr" (Mik.1884, s.28).
- bilmezlenmek** Bilmiyor gibi görünmek, bilmezlikten gelmek, tecahül etmek (TS).
- * sırp.: bilmezi "bilmez, bilmeyen" (Mik.1884,s.28).
- bina** 1.Yapı. 2. esk. Arapça fiil çatısını konu edinen bilim ve kitap. 3.esk. gr. Çatı (TS).
- * rom.: bina "yapı,bina; duvarcılık işi"; binagiũ "yapı ustası" (Lok.1927,nr.309); bina "bina" (Mik.1884, s.28).
- * bul.: bina "yapı,bina" (Mik.1884,s.28).
- * sırp.: bina "yapı,bina" (Mik.1884, s.28); bina "ev,yapı,bina" (Şkal.1985,s.143).
- * arn.: bina "temel,esas",binara "büyük yapı" (Mik.1884,s.28); binâ

"temel, esas; büyük yapı"; binare "bina, yapı" (Meyer, G.1891, s.36).

binbaşı ask. Rütbesi yüzbaşı ile yarbay arasında bulunan ve asıl görevi tabur komutanlığı olan subay (TS).

* rom.: bimbaša "binbaşı" (Lok.1927, nr.307); bumbašir "bimbaşı" (Mik.1884, s.28).

* bul.: bimbašija, bumbašir "bir paşanın veya sultanın adamı; bimbaşı" (Mik.1884, s.28).

* sırp.: bimbaša "binbaşı" (Mik.1884, s.28); b̄imbaša, b̄inbaša "binbaşı, tabur komutanı" (Şkal.1985, s.143).

* yun.: mp̄mpasis "binbaşı" (Mik.1884, s.28).

binek 1. Binmeye ayrılmış şey ve daha çok at. 2. Üzerine binilen, binmeye yarayan (TS).

* bul.: bineg "at, binek atı"; binija "ata binmek işi, atla gitmek"; binek-çija, binedžija "binici" (Mik.1884, s.28).

* sırp.: binjek, binjak "binek atı, at"; binjedžija, binjadžija "binici"; binjektaš, binjaktaš, binjtaš, binjašer-kamen, binjek-kamen, binjektu-kamenu, binjekteš-kamen, binjataš-kamen "binek taşı" (Mik.1884, s.28); b̄injedžija, b̄injadžija "iyi ata binen, binici"; b̄injek, b̄injāk "binek atı"; b̄injektaš, b̄injektaš, binjèktaš, binjekteš, b̄injek kamen, binjekt kamen, binjašer kamen "binek taşı, ata binerken kullanılan taş" (Şkal.1985, s.144).

binici hlk. 1. Binme işi. 2. Kapı, dolap gibi şeylerin, kanatları kapanınca kalan aralığı örtebilmek için bu kanatların kenarına çakılan çita (TS).

* sırp.: binija "içine kapı sürgüsünün sürüldüğü kapı direği, kapı mertergi" (Mik.1884, s.28); b̄inija "aynı" (Şkal.1985, s.143).

binici 1. Binen. 2. Ata iyi binen kimse (TS).

* rom.: binigiū "ahır hizmetçisi, seyis" (Lok.1927, nr.308).

* sırp.: b̄injedžija, b̄injadžija "ata iyi binen kimse, binici" (Şkal.1985, s.144).

biniş 1. Binmek işi veya biçimi. 2. esk. Atlı alay. 3. esk. Atlı alayda giyilen giysi. 4. tar. Yüksek aşamalı bilginlerin ve yeniçeri subaylarının giydikleri cüppe. 5. Üniversite öğretim üyelerinin giydikleri cüppe (TS).

* rom.: binis "takım elbisenin bir parçası" (Lok.1927, nr.308); binişel "elbise" (Mik.1884, s.28).

* bul.: biniš "biniş" (Mik.1884, s.28).

* sırp.: binjiš "üstlük, palto" (Mik.1884, s.28); b̄injiš, b̄iniš, b̄injiš, b̄inīš "çuhadan yapılan bol üstlük" (Şkal.1985, s.144).

* arn.: biniš "palto" (Mik.1884, s.28); biniš "manto" (Meyer, G.1891, s.36).

* yun.: mpenisi "biniş, palto" (Mik.1884, s.28).

bir 1. Sayıların ilki. 2. Bu sayıyı gös-

teren rakam,1,I. 3. Bu sayı kadar olan. 4. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösterir. 5.Tek. 6.Birleşik. 7.Eş,aynı, bir boyda. 8. Ortaklaşa olan, müş-terek. 9. Değer,önem bakımlarından bir-birinden farksız, birbirine eşit,birbi-rine benzer. 10. Yükleme durumunda olan bir isim takımının belirtileni olarak kullanıldığında, belirtenin hor görüldü-ğünü anlatır.11. Sıfat veya zarf duru-munda başına geldiği kelimelere kuvvet, istek veya kesin olmayan anlamalar ka-tar. 12.zf. (Tekrarlanarak) Bir kez. . 13. zf. Sadece. 14.Ancak, yalnız (TS).

* rom.: he^vsiu "hiç bir şey" (Mik.1884, s.29).

* sırp.:bir "uygun gelen, mutabık ka-lan"; bir zaman "bir zaman"; birdem, brdem "bir kez" (Mik.1884,s.29); b^r "bir; hepsi bir,hepsi aynı"; b^r a^{vv}şce, b^ra^{vv}şce "bir akçe,birpara"; b^rden, b^rdem "birden,aniden"; b^rim "(onlardan) biri" b^rind^vzi "birinci; en iyi"; b^rkatica "tek katlı ev; geniş tuğlalı duvar; bir nakış çeşi-di; geniş ve bol taç yapraklı çiçek", b^rrluk "birlik,beraberlik" (Şkal.1985, s.144-145).

birader 1.Erkek kardeş. 2."Yahu,dost,ar-kadaş" anlamında seslenme olarak kulla-nılır. 3.Masonların birbirlerine verdik-leri ad (TS).

* sırp.: burazer "birader" (Mik.1884,s. 29); burázer,biráder "birader,erkek kardeş; dost,arkadaş" (Şkal.1985,s. 154).

* arn.: burazér "erkek kardeş" (Meyer, G.1891,s.54).

birli İskambil,domino gibi oyunlarda bir işaretini taşıyan kâğıt veya pul,as (TS).

* rom.: berlic "iskambil oyununda birli" (Lok.1927,nr.311); berlik "aynı" (Mik.1884,s.29).

biteviye,bitevi Aynı biçimde, sürekli olarak (TS).

* bul.: butjuvija "biteviye" (Mik. 1884,s.34).

* sırp.: bitevi, bitevija "biteviye, sürekli olarak" (Mik.1884,s.34); bitèvija "herhangi bir maden parça-sından yapılan uzun ve yassı mız-rak,çubuk" (Şkal.1985,s.146).

bitirmek 1.Bitmesini sağlamak,sona er-dirmek, tüketmek, tamamlamak, sonuç-landırmak. 2.Güçsüz düşürmek, bitkin duruma getirmek, yormak. 3. Onulmaz duruma getirmek (TS).

* rom.: beterme "muvafakiyet, anlaş-ma, müttefiklik verilen karar" (Lok. 1927,nr.317); beterme, biterme "aynı" (Mik.1884,s.29).

* sırp.: bitirisati "bitirmek" (Şkal. 1985,s.146).

bitmek 1.Tükenmek. 2. Sona ermek,tamam-lanmak. 3. Çok yorulmak, güçsüz kal-mak, çok zayıflamak. 4. argo.Çok sev-mek, bayılmak, beğenmek (TS).

* rom.: bitisi "bitmek"; bitisire "bitirmek" (Mik.1884,s.24).

* bul.: bitisuvam, bitisam, bittisam "bitmek,tükenmek" (Mik.1884,s.29).

* sırp.: bitisati "suç,cürüm" (Mik. 1884,s.29); bitisati "ölmek,yok ol-mak, bitmek,tükenmek" (Şkal.1985,s. 29).

* arn.: bitis "bitirme,son verme" (Meyer,G.1891,s.38; Mik.1884,s.29).

biz Katı bir şeyi dikerken iğne geçirecek yeri delmek için kullanılan, çelikten yapılmış,sivri uçlu ve ağaç saplı araç,tığ (TS).

* arn.: bis-zi "kunduracı bizi" (Meyer,G.1891,s.39).

boğa Damızlık erkek sığır (TS).

* rom.: buha^{uu} "boğa; büyük manivela, kaldıraç" (Lok.1927,nr.339); buhaj "boğa" (Mik.1884,s.31).

* bul.: buga "boğa" (Lok.1927,nr.339); boga "boğa" (Mik.1884,s.32).

* arn.: bogá, bogé-ja "kırmak; kırdırmak" (Meyer,G.1891,s.40).

* yun.: mpougàs "boğa" (Mik.1884,s.31).

boğası İnce bez,astar (TS).

* rom.: bogasi^u "keten bezinden yapılan astar", bundan da: bogasier "astar yapan veya satan kimse"; bogasierie "astar satılan yer" (Lok.1927, nr.324; Sain. 47,ML 11888); bogazie, bogasier, bogeseres "boğası" (Mik. 1884,s.32); bogasi^u, bogasi, bogasie "boğası" (Kak.1973,s.74).

* bul.: bogasija "boğası" (Kak.1973,s. 74).

* sırp.: bungasije "bir çeşit pantolon" (Mik.1884,s.32); bogàsija, bogòsija, bogasi^lja "boğası" (Kak.1973, s.74).

* arn.: buhasi "boğası" (Kak.1973,s. 74).

* yun.: mpohasi, mpouhasi "boğası" (Mik.1884,s.32); mpogasi "boğası" (Kak.1973,s.74).

* mac.: bogazia, bogasia, bogazsia, bagazira, bogozia, bogacsia, bogácsia, bogázia "boğası" (Kak.1973,s. 74).

boğaz 1.Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik. 2.Şişe,güğümlü gibi kaplarda ağza yakın dar bölüm. 3. İki dağ arasında dar geçit, derbent. 4.coğr. İki kara arasındaki dar deniz. 5.mec. Yiyeceği,içeceği sağlanan kimse. 6.mec. Yeme içme. 7. Yedirip içirme yükümü, iase (TS).

* rom.: bogaz, boaz "deniz geçidi, kanal,boğaz" (Lok.1927,nr.323); boaz "boğaz,geçit" (Mik.1884,s.29); bogáz, boaz, bohaz "boğaz" (Kak.1973, s.74).

* bul.: bogaz, boaz "dar geçit,boğaz" (Mik.1884,s.29); bogáz,boaz "aynı" (Kak.1973,s.74).

* sırp.: bogaz "dar geçit,boğaz"(Mik. 1884,s.29); bogazluk "boyna takılan takı" (Mik.1884,s.29); bøgaz "boğaz" (Kak.1973,s.74); bøgaz "boyun, gırtlak,boğaz; dar geçit" (Şkal.1985 s.146).

* arn.: bugàs-zi "gırtlak, boğaz; kıstak,dar geçit; deniz boğazı" (Meyer,G.1891,s.50); bugàs "aynı" (Kak. 1973,s.74).

* yun.: mpogázi "boğaz" (Mik.1884,s. 29); mpogási, mpugási "boğaz" (Kak. 1973,s.74).

* mac.: Bogaz, Boáz, Bogasz, Buváz, Bogosz, boház,Bugaz, Bogáz "Boğaz";

bogaz "kanal" (Kak.1973,s.74).

bohça 1.İçine çamaşır, elbise gibi şeyler koyup sarmaya yarayan dört köşe kumaş. 2.Ufak ve seçme tütün dengi (TS).

* rom.: boccea "balya,denk; dört köşeli şal"; boccealic "baş örtüsü"; boccegiü, bocceangiü "çerçü",küç.boccelutâ "aynı" (Lok.1927,nr.325); bokçe "bohça"; bokcedziü "bohçacı", bokcealeu "bohçalık" (Mik.1884,s.28); bogcea, boccea, botşalék "önlük"; bordzalék "uzun beyaz önlük" (Meyer, G.1891,s.40); boccealic "elbiseden oluşan hediye" (Meyer,G.1891,s.40); boccea, bohcea, bohgea,botcea "bohça" (Kak.1973,s.75).

* bul.: bohça, bohçalek "giysiden ibaret hediye" (Mik.1884.s.29); bohça "aynı" (Kak.1973,s.75).

* sırp.: boşca "bohça yapılan bez,kumaş bohçalık"; bogçaluk, boşçaluk "gömlek,pantolon ve çoraptan oluşan hediye bohçası" (Mik.1884,s.28); böşca, böhca, bökca "aynı" (Kak.1973,s.75); böşca, böhca, bökca "baş örtüsü; bir şeyi sarmaya yarayan dört köşe kumaş parçası"; boşçaluk, bohçaluk, bokçaluk "giysi parçalarından ibaret hediye bohçası" (Şkal.1985,s.149).

* arn.: bohtşe "önlük" (Meyer,G.1891,s.40); bohçe, böçe "bohça, önlük" (Kak.1973,s.75).

* yun.: mpouhtsás "bohça" (Kak.1973,s.75).

* mac.: bocsa "bohça" (Kak.1973,s.75).

bokluk kaba 1.Pislik. 2.mec. Kötü durum (TS).

* rom.: bocluc,bucluk "gübre, fıski; karma karışık, alt-üst,darmadağınık"; buclucgiü, bucluas "fenalık yapan, geveze, boşboğaz; argo bok herif" (Lok.1927,nr.329).

* bul.: bokluk "bokluk,pislik;kötü durum" (Mik.1884,s.30).

* sırp.: bök "insan pisliği; pis, kirli"; bökruk "dışkılık, gübre" (Şkal.1985,s.147).

bol 1.İçine girecek şeyin boyutlarından daha büyük veya geniş olan,dar karşıtı. 2.(Nicelik bakımından) Olağandan veya alışılıandan çok,kıt karşıtı (TS).

* rom.: bolbol "fazlalık, aşırılık" (Lok.1927,nr.330); belşug, buluk, belşuga "çokluk,bolluk" (Mik.1884,s.30).

* bul.: bol "çok",bolluk "bolluk,berket" (Mik.1884,s.30).

* sırp.: bolbolice, bozbolice, bozbole "bol,çok" (Mik.1884,s.30); böl, böl-böl "geniş,bol; bol,çok" (Şkal.1985,s.147).

* arn.: bol, bole "bol,bolluk" (Mik.1884,s.30); bol "bol,geniş; çok, bolluk, çokluk" ; bolék "bolluk, çokluk" (Meyer,G.1891,s.41).

boncuk Cam, taş, sedef, tahta, plâstik gibi maddelerden yapılan, ortası delik, çoğu yuvarlak ve renkli süs nesnesi (TS).

* rom.: bunciuc, pungiu "boncuk"

(Kak.1973,s.76).

* bul.: buncuk^V "boncuk" (Lok.1927,nr. 354); buncuk^V "sancak" (Kak.1973,s. 76).

* sırp.: buncuk^V, bândzuci^V, bândzük^V "boncuk" (Kak.1973,s.76); bândzuci^V, tek.bândzük^V "çeşitli maddelerden yapılan, ortası delik yuvarlak" (Şkal.1973,s.147).

* mac.: bonchik, bonczok, bonchyogh, boncsók, bñncsók, boncsak, boncsok, bonts, bontz "boncuk" (Kak.1973,s. 76).

boran coğr. Rüzgâr, şimşek ve gök gürültüsü ile ortaya çıkan sağnak yağışlı hava olayı (TS).

* bul.: bura, burja "şiddetli fırtına, kasırga, tipi" (Lok.1927,nr. 357).

borazan 1.Üfleyerek çalınan, perdesiz çalgı. 2. Bu boruyu çalan kimse (TS).

* rom.: boloza, bolozan, borozan, bura-zan "büyük kayık" (Kak.1973,s.77).

* bul.: boruzan "borozan" (Kak.1973,s. 77).

* sırp.: boròzan, bolozan, buruzân "borazan" (Kak.1973,s.77); borozan "borazan" (Şkal.1985,s.148).

* yun.: mpouratsánis "borazan" (Kak. 1973,s.77).

* mac.: borozán "büyük kayık" (Kak. 1973,s.77).

borç 1.Ödenmesi gerekli para veya başka bir şey. 2.mec. Birine karşı bir şeyi yerine getirmek gerekliliği, yükümlü-

lük, vecibe (TS).

* rom.: bordže^V "borç" (Mik.1884,s. 30).

* bul.: borč^V "borç"; borčlija^V "borçlu"; borčljêsam, borčesam "borçlanmak" (Mik.1884,s.30).

* sırp.: bõrčlija^V "borçlu, bir yükümlülüğü olan kimse" (Şkal.1985,s. 148).

* arn.: bordž^V, borč^V "borç"; bordžlji^V, boržloj^V "borçlu olmak"; bordžlonem "borçluyum" (Mik.1884,s.30); bortš^V-dži^V, bordžé^V "borç, para borcu"; bordžl'i^V "borçlu"; boržl'on "borçluyum"; bordžl'onem "borçlu olmak" (Meyer,G.1891,s.42).

* mac.: bordže^V "borç" (Meyer,G.1891, s.42).

bostan 1.Sebze bahçesi. 2. Kavun, karpuz tarlası. 3. Kavun ve karpuzla verilen ortak ad (TS).

* rom.: bostan "kabak;kavun-karpuz"; bostanerie "sebze bahçesi"; bostangiü^U "bostancı, bahçıvan" (Lok. 1927,nr.332); bostan "kabak"; bostane "kavun karpuz bahçesi" (Mik. 1884,s. 30); bostangiü^U "bostancı"; bostangi-basa "bostancı başı" (Kak. 1973,s.78).

* bul.: bostan "kavun-karpuz" (Lok. 1973,nr. 332); bostanište^V, bostan-çe^V "bostan"; bostandžija^V "bostancı" (Mik.1884,s.30); bostandži-ba-šija^V "bostancı başı"; bostandžilek^V "bostancılık" (Mik.1884,s.30).

- * sırp.: bostan "kavun-karpuz" (Lok. 1927,nr.332); bostanj "bostan"; bostandžija "bostancı"; bostandži-baša "bostancı başı" (Mik.1884,s.30); bostandžija "bostancı"; bostandži-baša "bostancı başı" (Kak.1973,s.77-78); bāstan "bostan,bahçe; kavun-karpuz"; bostandžibaša "yeniçerilikte, bostanlardan sorumlu olan kişi,bostancıbaşı"; bostandžija "bahçıvan,bostancı"; bostanzžiluk "bostancılık,bahçevancılık"; bostānluk "bahçe" (Şkal. 1985,s.148).
- * arn.: bostān "kavun-karpuz tarlası"; bostandži "bostancı" (Meyer,G.1891,s.42); bostanxhi "bostancı" (Kak.1973,s.77).
- * yun.: mpostāni, mpostantzis "bostan" (Mik.1884,s.30); mpostanttsis "bostancı"; mpostantsimpasis "boştancı başı" (Kak.1973,s.78).
- * mac.: boztaniczi, bosztancsi, bosznancsi, bostandsi, bosztāncsi, boszangi, bostanzi, bustandsi, bostansi "bostancı"; bosztancsia, bosztanzsia, boztansia "bostancı"; bosztancsi pasa (basa), bosztandzsi pasa (basa), bosztāndzsi pasa, bosztancsy basi, bosztandcsi passa, bostandsi passi "bostancı başı"; bosztanczi Csauzok "bostancı çavuşu"; bosztandsilar kiāja "bostancı kahyası" (Kak.1973,s.77-78).
- boş** 1.İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan. 2.İşsiz. 3.mec. Bir işe yaramayan. 4.mec.Bilgisiz. 5.Görevlisi olmayan (iş,görev), münhal. 6.Yapılacak işi olmayan. 7.mec. Verimsiz. 8.mec. Anlamsız (TS).
- * rom.: boş "boş" (Mik.1884,s.30).
- * bul.: boš "boş" (Mik.1884,s.30).
- * sırp.: boš "boş"; bošarija "boş, boş olan,boşluk"; bōš "boş,dolu olmayan; bir yüzük oyunu" (Şkal. 1985,s.149).
- * arn.: boš "boş,faydasız" (Mik.1884,s.30; Meyer,G.1891,s.42).
- boşluk** 1.Oyuk,çukur, kapanmamış yer. 2. Kesinti, kopukluk. 3.Boş geçen süre. 4.Eksiklik,yoksunluk duygusu. 5.mec. Yetersizlik. 6.fiz.İçinde hiçbir cisim bulunmayan uzay,vakum (TS).
- * sırp.: bōšluk "boşluk" (Şkal.1985,s.149).
- boy** 1.Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık. 2. Bir yüzeyde, en sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, en karşıtı. 3.Uzunluk. 4. Yol,ırmak,deniz kıyısı. 5.Kumaş için ölçü (TS).
- * rom.: boiū "görünüş; boy,kamet" (Lok.1927,nr.327).
- * bul.: boj "boy"; bojlija "boylu, uzun boylu" (Lok.1927,nr.327;Mik. 1884,s.29).
- * sırp.: boj "boy"; bojlija "boylu, uzun boylu" (Lok.1927,nr.327;Mik. 1884,s.29); bōj "boy,uzunluk"; bōjlija "uzun boylu kimse" (Şkal. 1985,s.146-147).
- * arn.: boje "boy" (Mik.1884,s.29).
- * yun.: mpōī, mpōgi "boy" (Mik.1884,s.29).

boya 1.Renk vermek,dış etkilerden korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan renkli madde. 2.Renk. 3.hlk. Yazmak için kullanılan mürekkep. 4.mec. Aldatıcı görünüş (TS).

* rom.: boia "boya,ruj,düzgün"; boia-gi^u, boiangi^u "boyacı"; boiangerie "boyacı dükkânı" (Lok.1927,nr.328); boja,bojale, boji, bojandzi^u "boyacı" (Mik.1884,s.30).

* bul.: boja "boya,ruj" (Lok.1927,nr.328); boja "boya"; bojadisuvam, bojadisam "boyamak"; bojama "boyama;boyalı"; bojadzija, bojdzija "boyacı"; bojadzilek "boyacılık" (Mik.1884,s.29).

* sırp.: boja "boya,ruj" (Lok.1927,nr.328); boja "boya"; bøjali "boyalı"; bojadisati, bojatiše, bojaisati, bojaisar, bojiti, nabojiti, obojiti "boyamak"; bojadzija "boyacı" (Mik.1884,s.29-30); bøjja "boya,renk"; bojâdisati "boyamak"; bojâdisati se, bojâtisati se "boyamak,badanalamamak"; bojâdzija,bøjadzija "boyacı"; bojâli "boyalı,boyanmış olan"; bojâluk "içinde hazırlanmış boya olan kap"; bojâma "boya, boyalı olan nesne; baş örtüsü; boyalı kumaş veya elbise"; bøjiti "boyamak,boya sürmek" (Şkal.1985,s.146-147).

* arn.: boje "boya"; bojaçi "boyacı"; bojatis "boyamak" (Mik.1884,s.30; Meyer,G.1891,s.40).

* yun.: mpogiá, mpogiatizu, mpogianisis "boya; boyacı" (Mik.1884,s.30).

çirilip süs olarak bağlanan uzun,enlice kumaş parçası,kravat (TS).

* sırp.: bujûnbag, bujûnbak, bojûnbag, bojûnbak, bajûnbag, bajûnbak "boyun bağı, kravat" (Şkal.1985,s.152).

boza Arpa, darı,mısır, buğday gibi tahılların hamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca, tatlı veya mayhoş içecek (TS).

* rom.: bozan "bir çeşit bira" (Lok.1927,nr.376); buza, boza "boza" (Mik.1884,s.33); bozagli^u "bozacı" (Kak.1973,s.78).

* bul.: boza "boza" (Lok.1927,nr.376); buza "boza" (Mik.1884,s.33); bozadzija "bozacı" (Kak.1973,s.78).

* sırp.: buza "boza" (Lok.1927,nr.376;Mik.1884,s.33); buzadzija "bozacı" (Mik.1884,s.33); bozâdzija, buzâdzija, bøjadzija,bøjadzija "bozacı"; Bozâdzic "soyadı" (Kak.1973,s.78); bøjza, bøjza "boza"; bozâdzija, buzâdzija, bøjadzija, bøjadzija "bozacı" (Şkal.1985,s.149).

* arn.: boze "nohut unundan yapılan içecek"; bozadzi "bozacı" (Mik.1884,s.33; Meyer,G.1891,s.43); bozaxhi "bozacı" (Kak.1973,s.78).

* yun.: mposás, pozás "boza" (Mik.1884,s.33).

* mac.: boza "boza" (Mik.1884,s.33); bozacia "bozacı" (Kak.1973,s.78).

boyun bağı Gömlek yakasının altından ge-

bozdoğan 1.zool. Birdoğan türü (Falco aesalon). 2.tar.Yeniçeriler tara-

findan kullanılan ve atların eyerlerinde asılı duran altı toplu gürz (TS).

* rom.: buzdugan "savaş dipçığı; kumanda karargâhı (?) (Lok.1927,nr.333); bozdagan "bozdoğan, gürz" (Mik.1884, s.30); buzdugân "bozdoğan,gürz" (Kak.1973,s.79).

* bul.: buzdogan "topuz" (Lok.1927,nr.333); buzdugan, bozduganin,bozdogan, bozduvan,buzdogan,buzdovan, budzogan, bozdoganin "topuz" (Mik.1884,s.30); bozdogan,bozdugan "topuz,gürz" (Kak.1973,s.79).

* sırp.: buzdohan "topuz" (Lok.1973,nr.333); buzdovan, buzdohan "aynı" (Mik.1884,s.30); buzdòhan, buzdòvan,buzdòvân, buzdùhan "aynı" (Kak.1973,s.79); buzdòvân, buzdòhân "topuz"; buzdohànlija "iri ve çok tatlı bir cins armut" (Şkal.1985,s.157).

* yun.: pousdoganon "topuz, buzdoğan" (Mik.1884,s.30); mpousntougân "topuz" (Kak.1973,s.79).

* mac.: buzogán, buzgány "topuz" (Mik.1884,s.30); Bozdogan "şahıs ismi", bozdwgan, buzdogán, budzogány,budzogán, buzdugán, buzdugány, budzogán, buzdugán,buzdugány,buzdigán,buzdigány "bozdoğan,topuz" (Kak.1973,s.78).

bozmak 1.Bir şeyi kendisinden beklenilen işi yapamayacak duruma getirmek. 2. Bir yerin, bir şeyin düzenini karıştırmak. 3.Dokunmak, zarar vermek. 4.mec. Kötü duruma getirmek. 5. Geçersiz bir duruma getirmek. 6.Büyük parayı ufak birimlere ayırmak. 7.mec. Bir kimseyi beklemediği bir davranış karşısında bırakarak veya sözünü yalana çıkararak

küçük düşürmek. 8.Bozguna uğratmak, yenmek, mağlûp etmek. 9.Altını paraya çevirmek,bozdurmak. 10.Bağ veya bostanın son ürününü toplamak. 12.mec. Aklını yitirecek derecede bir şeye düşkün olmak. 13. Biçimini ve kullanılmasını değiştirmek. 14. Bırakmak,dağıtmak (TS).

* bul.: bozdisam,bozdisvam"bozmak": (Mik.1884,s.31).

* sırp.: bòzdisati "bozmak,işe yaramaz hale getirmek" (Şkal.1985,s.150).

bozuk (I) 1.Bozulmuş olan. 2.(Bir organ) Görevini yapamaz duruma gelmiş. 3. mec. Kızgın,sıkıntılı. 4. Madenî, küçük değerli para (TS).

* bul.: bozuk "bozuk"; baş^V bozuk "başı bozuk-düzensiz asker" (Mik.1884,s.31).

* sırp.: bòzuk "bozulmuş olan,işe yaramaz durumdaki,bozuk" (Şkal.1985,s.150).

* arn.: baş^Vibuzuk "başıbozuk-düzensiz asker" (Mik.1884,s.31).

bozuk (II) müz. Türk halk müziğinde,bağlamadan biraz büyük ve meydan sazından küçük dokuz telli bir saz (TS).

* arn.: buzúk "altı telli büyük bir saz" (Meyer,G.1891,s.57).

bozuşmak Araları açılmak, dostlukları bozulmak (TS).

* bul.: bozuştisam, bozuştisuvam "bozuşmak" (Mik.1884,s.31).

böbrek anat. Kandaki zararlı maddeleri süzen,idrar salan,omurganın sağ ve sol yanında bulunan çift organlardan

her biri (TS).

* bul.: bubreg "böbrek" (Lok.1927,nr. 337); bubrek,bubredzi(çok) ;beb-
rêk"böbrek" (Mik.1884,s.34).

* sırp.: bubrek "böbrek" (Lok.1927,nr. 337); bubreg, bubrežak "böbrek" (Mik. 1884,s.34); búbreg "böbrek" (Şkal. 1985,s.150).

* arn.: bubureke "karaciğer" (Mik.1884, s.34); bubureké "kara ciğer"; bub-
rék "böbrek" (Meyer,G.1891,s.50).

* yun.: poumpréhi "böbrek" (Mik.1884, s.34).

bölük 1.Bir bütünü oluşturan parçaların her biri,kısım. 2. Bir kuruluşun yönetim birimlerinden her biri, departman, seksiyon. 3.ped.Bir okul veya üniversitenin herhangi bir bilim ve uzmanlık dalında eğitim sağlayan birimlerinden her biri,departman. 4.mec. Çağ,devir. 5.mat. Bölme işlemi sonunda elde edilen sayı. 6.biy.Canlıların bölümlenmesinde filumların bir araya gelmesiyle oluşan birlik (TS).

* rom.: bulubaşa "muhafız kıtası (eskiden, şimdi ise: çingene reisi" (Lok. 1927,nr.353); buluk "bölük"; bulu-
başa "bölük başı" (Mik.1884,s.31); buluc "bölük" (Meyer,G.1891,s.58); buluc "aynı" (Kak.1973,s.79); buluc-
başa^u,buliucbaşa^u,bulubaşa^u, bulibaşa^u
"bölük başı" (Kak.1973,s.79-80).

* bul.: buljuk "bölük"; buljuk-başa^v
"bölük başı" (Mik.1884,s.31); buljuk
"bölük" (Meyer,G.1891,s.58); bolok,
boluk "bölük"; buljukbaşa^v "bölük ba-
şı" (Kak.1973,s.80).

* sırp.: buljuk "bölük"; buljum-başa^v
"bölük başı" (Mik.1884,s.31); bulik,

buluk, buljak, büljuk "bölük"; bül-
jubasa^v,büljumbaşa^v,buljimbaşa^v, buljug-
başa^v, büljukbaşa^v "bölük başı" (Kak. 1973,s.79-80; Şkal.1985,s.153).

* arn.: bülük, bülükçi "bölük" (Mik. 1884,s.31); bülük "küme,gurup,sü-
rü; kıta,müfreze"; bülüktsü^v "bir
gurubun,kümenin yöneticisi" (Meyer, G.1891,s.58); bylyk, byllýk "bölük" (Kak.1973,s.79).

* yun.: mpouloúhi "bölük" (Mik.1884, s.31); mpouloúhi,mpoulouhtsis "bö-
lük" (Meyer,G.1891,s.58); mpouhoú-
hi "bölük"; mpouloúhmpasis "bölük
başı" (Kak.1973,s.80).

* mac.: bölök "bölük"; buljuk "aynı";
bulyok aga "bölük ağası"; bülwg ba-
sy, bölök basi, bölüg basi "bölük
başı"; bulyok basa (pasa), bulyug
basa (pasa), buling basa, bulyog
pasa, buluk basa "bölük başı"; bulyog
oda basa "bölük oda başı"; buluk sz-
pahi, buluk szpahia "bölük sipahi-
si" (Kak.1973,s.81).

bön Budala,saf (TS).

* sırp.: bena, benast "bön,aptal";
benetati "bönlük" (Mik.1884,s.31);
bènast "budala, aptal,kalın kafa-
lı" (Şkal.1985,s.135).

börek Açılmış hamurun veya yufkanın ara-
sına peynir,kıyma, ıspanak gibi şeyler
konularak pişirilen çeşitli biçimler-
de hamur işi (TS).

* bul.: bjurek "börek" (Mik.1884,s.
54).

* sırp.: bûrek "etli börek"; burêdži-

ci, burèdzik "bir yemek:börekçik"
(Şkal.1985,s.154).

bre 1."Ey,hey" anlamında kullanılır.2.
"Be" yerine kullanılır. 3."Vay" gibi
şaşma anlatır. 4. Tekrarlanan iki emir
kipi arasına getirilerek işin sürekliliğini
anlatır. 5.Şaşkınlık, coşku anlatır (TS).

* rom.: bre (Mik.1884,s.31); bre ! (Kak.
1973,s.81).

* bul.: bre (Mik.1884,s.31); bre, more
(Meyer,G.1891,s.286; Kak.1973,s.81).

* sırp.: bre "seslenme ünlemi" (Mik.
1884,s.31); brĕ , bĕ (Kak.1973,s.
81).

* arn.: more (Mik.1883,s.31); moré, mre,
more "aynı" (Meyer,G.1891,s.286);
bre ! (Kak.1973,s.81).

* yun.: mpré, vré, muré, m're, vré (Mik.
1884,s.31); mpré, vré, moré (Meyer,
G.1891,s.286); mpré (Kak.1973,s.81).

* mac.: bre ! "hey !" (Kak.1973,s.81).

bucak 1.Kenar,köşe, yer. 2.İlçelerin, bir
müdürle yönetilen bölümlerinden her bi-
ri,nahiye (TS).

* rom.: budzak "Romanya'da Besarabya
denilen bölge" (Mik.1884,s.31); buge-
ac "Besarabya'nın çok sıcak olan gü-
ney tarafları" (Meyer,G.1891,s.50).

* bul.: budzak (Mik.1884,s.31).

* sırp.: bûdzak "açı; köşe,bucak" (Şkal.
1973,s.151).

* arn.: budzak "köşe,bucak" (Mik.1884,
s.31; Meyer,G.1891,s.50).

buçuk (Sayı ve üleştirme sıfatlarından
sonra gelir,tek başına kullanılmaz)..
... ve yarım (TS).

* sırp.: buçuk "bir tahıl ölçüsü bi-
rimi" (Mik.1884,s.31); buçuk "buçuk,
yarım" (Şkal.1985,s.150).

budak 1.Ağacın dal olacak sürgünü. 2.Dal
3.Dalın gövde içindeki başlangıç yeri
olan ve tahtalarda görülen yuvarlak
koyuca renkte sert bölüm (TS).

* sırp.: budak "büyük ağaç dalı; bu-
dak" (Mik.1884,s.31); bûdāk "diken-
li dal" (Şkal.1985,s.151).

budala 1.Zekâca geri. 2.mec. Bir şeye
aşırı ölçüde düşkün. 3.is. Zekâca ge-
ri olan kimse (TS).

* rom.: bululac "sade, basit, rağbet
görmeyen"; budulas "budala,aptal";
budahală, buduhălă "hortlayan ölü"
(Lok.1927,nr. 338); budalaş "budala"
(Mik.1884,s.31).

* bul.: budala "budala,aptal" (Lok.
1927,nr.338); budalski "budalaca";
budalaş, budalaştina "budalalık";
pobudali "delirmek,aklını kaçırmak"
(Mik.1884,s.31).

* sırp.: budala "budala,deli divane"
(Lok.1927,nr.338); budalast,buda-
laş "budala"; budalina "budalalık",
budalisati, budaliti, bulandisati
"budalalaşmak" (Mik.1884,s.31); bu-
dâla "deli,budala, aklını kaçırmış";
budalâluk "budalalık"; budalâsati,
budalésati "budalalaşmak"; budâlast
"budala,deli" (Şkal.1985,s.151).

* arn.: budal "budala"; budalice, bu-
dalek,budaliye "budalalık" (Mik.

- 1884,s.31); budál "budala,aptal"; budalı "budalalık" (Meyer,G.1891,s.50).
- * yun.: mpountalās "budala" (Mik.1884,s.31).
- buğu** 1.Isı etkisiyle gaz durumuna geçen sıvı. 2.Soğuk bir cisim üzerinde ince bir tabaka durumunda yoğunlaşmış sıvı (TS).
- * sırp.: bugija "buharlaşmak, buğulaşmak" (Mik.1884,s.31); bûgija "buhar; toz" (Şkal.1985,s.152).
- buhar** Isı etkisiyle sıvıların ve bazı katıların dönüştükleri gaz durumu (TS).
- * arn.: buhâr "baca,ocak" (Meyer,G.1891,s.51).
- buhur** Dinî törenlerde yakılan kokulu ağaç vb. maddeler (TS).
- * sırp.: bûhur "tütsü yapılan çeşitli kokulu madde" (Şkal.1985,s.152).
- buhurdan** Buhurluk (TS):
- * rom.: buhurdan "buhurdan"; buhurdan-giü "buhurdan yakan,buhurdancı" (Lok.1927,nr.343).
- * sırp.: buhurđanluk, buhurđār "buhurdan" (Şkal.1985,s.152).
- bukağı** 1.esk. Ağır cezalıların ayaklarına takılıp ucuna pranga bağlanan demir halka. 2.Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir,demir köstek (TS).
- * bul.: bukagija, bukaji, bukadija, bokai "bukağı,pranga" (Mik.1884,s.32).
- * sırp.: bukagije "pranga" (Mik.1884,s.32); bukâgije "mahkûmların ayakları-na takılan zincir,pranga" (Şkal.1985 s.153).
- * arn.: bukagije "bukağı" (Mik.1884,s.32); bukagî "atların ayaklarına takılan demir kelepçe,bukağı" (Meyer,G.1891,s.51).
- bula** hlk. Yenge, amca veya dayı karısı (TS).
- * bul.: bula "Türk kadını"; anlam kaymasıyla: "haşhaş; vahşi kırlangıç; gelincik"; bulka "nişanlı kız veya gelin; haşhaş" (Lok.1927,nr.349); bula "Türk kadını"; bule, bulka "nişanlı kız;gelin"; bulja "kadının erkek kardeşi; büyük kız kardeş,abla; ihtiyar kadın"; bulçe (küç. şekli) (Mik.1884,s.32).
- * sırp.: bula "türk kadını"; bulka "kır haşhaşı, yabancı haşhaş" (Lok.1927,nr.349); bula "türk kadını"; bula, bulka "haşhaş"; jendja, jendji-bula "gelin alayında gelinle birlikte giden kadın, yenge kadın"(Mik.1884,s.32); bûla "müslümanlık hakkında dinî bilgiler veren kadın; kadınların sorunlarında onlara gerekli bilgileri vererek kendilerine yardımcı olan kadın"; bûla "müslüman kadını; evlenmiş kadın,gelin" (Şkal.1985,s.153).
- * arn.: bule "müslüman kadın" (Mik.1884,s.32; Meyer,G.1891,s.52).
- * yun.: mpoula (Mik.1884,s.32).
- bulamaç** 1.Sulu, cıvık hamur. 2.Bu koyulukta yapılan çeşitli hamur yemekleri. 3. mec. Karışık, oradan buradan top-

lanmış (TS).

* sırp.: bulumač^v, bulumač "bulamaç, la-
pa" (Mik.1884,s.32); bulâmač^v, bulâ-
mač^v, bulûmač^v "un, şeker ve yağ ile ya-
pılan bir yemek; yağ ve un ile yapı-
lan koyu çorba; fırıncıların simitle-
ri pişirmeden önce üzerlerine sürdük-
leri sulu un" (Şkal.1985,s.153).

* arn.: bürmét, bül'met "muhallebi, süt-
laç türü tatlı" (Meyer,G.1891,s.58).

bulgur 1.Kaynatılıp kurutulduktan ve ka-
buğu çıkarıldıktan sonra kırılan buğ-
day. 2.sert ve ufak taneler durumunda
yağan kar, ebe bulguru (TS).

* rom.: bulgur "kırılmış hububat"; bul-
gâr^u, bulgâre^u "kesek; bulgur" (Lok.
1927,nr.352; Sain. 47); bulgur, bul-
ger, bulguros, bulguri "bulgur" (Mik.
1884,s.33); bulgûr "aynı" (Kak.1973,
s.82).

* bul.: blegur, bełgur, balgur, bulgur
"bulgur" (Mik.1884,s.33); bulgur, bu-
gur, balgur, burgul "bulgur" (Kak.1973,
s.82).

* sırp.: bulgur, bungur, bungurati (Mik.
1884,s.33); bûngur, bûlgur (Kak.1973,
s.82; Şkal.1985,s.154).

* arn.: bullgûr "bulgur" (Kak.1973,s.
82).

* yun.: phigoûri "bulgur" (Mik.1884,s.
33); mpoulgoûri "bulgur" (Kak.1973,
s.82).

* mac. Bongor Amhát "şahıs ismi"; bon-
gor bûza; bongor kâsa "bulgur" (Kak.
1973,s.82).

bumbar 1.Büyük baş ve küçük baş hayvan-
ların kalın bağırsağı. 2.Bu bağırsağa
ciğer, kıyma, pirinç veya bulgur dol-
durularak yapılan yemek. 3. Soğuğun
girmesini önlemek için kapı ve pençe-
re aralıklarına takılan, içi pamuk do-
lu, uzun bez kılıf (TS).

* sırp.: bumbâr "koyun gömleğinden ya-
pılan bir yemek" (Şkal.1985,s.154).

burç Kale duvarlarından daha yüksek, yu-
varlak, dört köşe veya çok köşeli kale
çıkıntısı. 2. astr. Zodyak üzerinde
yer alan on iki takım yıldız verilen
ortak ad (TS).

* arn.: burg "zindan" (Mik.1884,s.33).

burgu 1.Tahtada belirli delik açmaya ya-
rayan delgiye takılı sarma, yivli çe-
likâlet. 2. Tıpa çekmeye yarayan,ucu
sivri ve helis biçiminde demir âlet,
tirbuşon. 3. Yerin orta ve derin kat-
manlarına inebilmeyi sağlayan delici
âlet. 4.Telli sazlarda telleri germeye
yarayan mandal (TS).

* rom.: burghi^u "burgu" (Lok.1927,nr.
363); burgias^v "döndürmek, burmak"
(Mik.1884,s.33).

* bul.: burgija "burgu" (Mik.1884,s.
33).

* sırp.: burgija, burgijati, burgija^v
"burgu; burgulamak,döndürmek" (Mik.
1884,s.33); bûrgja "burgu" (Şkal.
1985,s.155).

* arn.: burgij "burgu" (Mik.1884,s.
33); burgî "burgu, matkap,vida"
(Meyer,G.1891,s.54).

burma 1.Burmak işi. 2.Sarığı burma tat-
lısının bir adı. 3. Burularak yapılmış
bilezik. 4. Burulmuş, burularak yapılmış,
kıvrılmış. 5.Hadım etme, iğdiş
etme. 6.hlk. Musluk. 7.hlk. Eğrilmek
için bükülmüş yün. 8.hlk. Yaş iken bu-

rularak kurutulmuş ot. 9.hlk.Kuru incir (TS).

* rom.: burma "dönme,devir; vida" (Lok. 1927,nr.227).

* bul.: burma "vida" (Lok.1927,nr.363); burma, burmalija, burmanlija, barmulija, burmanlija, brinka "madenî halka"; burmka, burma "burma,vida" (Mik. 1884,s.33).

* sırp.: burma "halka,vida" (Lok.1927, nr. 363); burma "vida; parlak taşlı yüzük"; brnjica "küpe" (Mik.1884,s. 33); burma "altından veya başka değerli bir madenden yapılan taşsız yüzük,nikâh yüzüğü; burma, vida; burulmuş herhangi bir şey"; burmalı "burulmuş gibi bir şekli olan nesne" (Şkal. 1985,s.155).

* arn.: burme "iş'al deliği" (Mik.1884, s.33); burmé "vida,burma"; bermed "vida" (Meyer,G.1891,s.55).

burun otu Buruna çekilen tütün, enfiye (TS).

* bul.: burnot "burun otu, enfiye" (Mik. 1884,s.33); burnót, burmut, burnut (Kak.1973,s.83).

* sırp.: burnut, burmut "burun otu,enfiye" (Mik.1884,s.33); burmut, burnut, burnot, bornót, bornot "burun otu" (Kak.1973,s.83).

* arn.: burnot "burun otu,enfiye" (Mik. 1884,s.33; Meyer,G.1891,s.55); burnót, burrnót "burun otu" (Kak.1973,s.83).

* mac.: bornót,burnót, burnót, barnót, bornot "burun otu" (Kak.1973,s.83).

buse Öpücük, öpme, öpüş (TS).

* rom.: buză "dudak" (Meyer,G.1891,s. 57).

* bul.: buza "yanak" (Lok.1927,nr. 368); buza "yanak" (Meyer,G.1891,s. 57).

* arn.: buzé "dudak; kenar, kıyı; bir kabın gagası,kenar; ağız"; buzalā "kalın ve büyük dudakları olan"; pérbuzé "kenarı olan,kenarlı" (Meyer,G.1891,s.57).

* mac.: budză "dudak" (Meyer,G.1891,s. 57).

but 1.Vücudun kalça ile diz arasındaki bölümü.2. Hayvanların, bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü (TS).

* rom.: but "but"; butură "ağaç kütüğü"; buturugă "kırık veya kesik parça"; buturoş "butlu" (Lok.1927, s. 30); but "but" (Mik.1884,s.31).

* bul.: but "butun arka tarafı,kıç" (Lok.1927, s.30; Mik.1884,s.31).

* sırp.: but "but" (Lok.1927,s.30; Mik.1884,s.31); butrast "kısa ve kalın,şişman"; büt "but,kalça" (Şkal 1985,s.156).

* arn.: but "but" (Meyer,G.1891,s56; Mik.1884,s.31).

buyrultu 1.tar. Sadrazam,vezir,beylerbeyi gibi yüksek devlet görevlilerince yazılan buyruk. 2.İrade (TS).

* rom.: buiurdiū, buiurtiū, buiurultiū, buirultiū "buyrultu" (Kak.1973, s.85).

* bul.: bujrultija "buyrultu" (Kak.1973, s.85).

* sırp.: bujuruntija, buruntija, bujruntija, burjuntija, burintija, burintija, bujrultija, bujrultija "buyrultu" (Kak.1973,s.85; Şkal.1985,s.152).

* yun.: mpougournti "buyrultu" (Kak.1973,s.85).

* mac.: bujurdum, bujurdı, bujurdli, bujurdé, bujrunti, bujurulti,bujutul-ti, bujradi, barjunti, burjinti, bujrundi, bujrundi, bujirulti "buyurultu"; bujurdia, bujundia,burjuntia, barjuntia, bujurultia "buyrultu" (Kak.1973,s.84-85).

buyurmak 1.Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek. 2. Söylemek, demek, düşüncesini bildirmek. 3. Gelmek,gitmek,geçmek, girmek. 5. "Etmek,eylemek" anlamında yardımcı fiil olarak kullanılır (TS).

* bul.: bujur "buyur,emret !" (Lok.1927 nr.346); bujurdisam, bujurdisvam "buyurmak"; bujur, bujurultija,bujrum, birum "buyurun !" (Mik.1884,s.32).

* sırp.: bujur "buyur,buyurun !" (Lok.1927,nr.346); bujur, bujurum "buyurun !"; bujruntija, buruntije, burjuntija "buyrultu, vezir mektubu" (Mik.1884,s.32).

* yun.: mpougoupnti "buyrultu" (Mik.1884,s.32).

buz 1.Donarak katı duruma gelmiş su. 2. ünl. Çok soğuk ber etki uyandıran şey veya kimseleri anlatmak için kullanılır (TS).

* sırp.: bülz gibi ! "buz gibi soğuk"

(Şkal.1985,s.157).

buzacağı Sütten kesilmemiş sığır yavrusu (TS).

* bul.: bozaja, bozavam,bozna, boznavam, bozvam "emme, emiş"; bizaja, bizam, bozajnik "meme çocuğu, süt emen çocuk"; bozajniçe, bozalak, boska "meme ucu" (Mik.1884,s.34).

* yun.: buzânu, búzu, buzı, buzâhi "buzacağı" (Mik.1884,s.34).

* mac.: borju "buzacağı"(Mik.1884,s.34).

bükme 1.Bükme işi. 2.Bükülmüş kaytan veya iplik. 3.anat. Vücudun bir bölümünü yanındaki bölüm üzerine kıvrırma (TS).

* rom.: buklu "saç lülesi,zülüf"; bukluk "dolaşık, karışık"; bukme "şerit,kaytan" (Mik.1884,s.31).

* sırp.: buçme "bükülmüş şey" (Mik.1884,s.31); buçma, bukma "bükülmüş kalın pamuk, kaytan; şalvarlara veya kadın donlarına geçirilen bağ" (Şkal.1985,s.150).

bülbül 1.zool. Kara tavukgillerden,sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş (Luscinia megarhynchos). 2.mec. Sesi çok güzel olan kimse (TS).

* rom.: bilbilju "bülbül" (Mik.1884, s.34).

* bul.: bilbjul,bilbil, buljbulj, bilibiliçe, bilibiliçina, bulbul, buljbulj "bülbül" (Mik.1884,s.34).

* sırp.: bumbul "bülbül" (Mik.1884, s.34); bülbul,bumbul,bilbil,bilbül

"bülbül" (Kak.1973,s.73); bûbbul,bûm-
bul "bülbül" (Şkal.1985,s.153).

* arn.: büljbülj,biljbilj,birbilj "bül-
bül" (Mik.1884,s.34); bil'bil, bül'-
bül, birbil', brbül "bülbül; dut ağa-
cından yapılan çocuk düdüğü" (Meyer,
G.1891,s.36); bilbil,bilblı, biljbilj,
byljbylj, birbilj, bylbyl, birbir
"bülbül" (Kak.1973,s.73).

* yun.: mpoulmpouli "bülbül" (Kak.1973,
s.73).

* mac.: bilbil "bülbül" (Kak.1973,s.73).

bürd Çubuklu (yollu) kumaş (Osm.-TS).

* arn.: bürdé "çaprak, haşa, gaashiye"
(Meyer,G.1891,s.58).

bürümcük 1.Ham ipekten dokunmuş ince bez.
2.Ham ipekten dokunan bir tür iç çama-
şırı kumaşı (TS).

* rom.: burungie "gaz bezi; ince tül";
borangie "ham ipekten dokuma" (Lok.
1927,nr.367); burundzuk "bürümcük"
(Mik.1884,s.33); barangic, borangic,
burung^uuc, burangic, boronc^uuc "bü-
rümcük" (Kak.1973,s.84).

* bul.: burundzuk, burundzukli, burun-
dzuklija, burundzi, burundzu "bez,
kumaş" (Mik.1884,s.33); burundzuk
"aynı" (Kak.1973,s.84).

* sırp.: burundzuk "ipekli keten ku-
maş"; burundzuk, burundzukli "bü-
rümcük kumaşından yapılan gömlek"
(Mik.1884,s.33); burundzuk, bunđuruk
"bürümcük" (Kak.1973,s.84);
burundzuk, bunđuruk "çok ince do-
kunmuş ipekli kumaş" (Şkal.1985,

s.155).

* mac.: burongok "bürümcük"; barán-
csik "yüz örtüsü,peçe" (Kak.1973,s.
86).

bütün 1.Eksiksiz, tam. 2.Parçalanmamış.
3.Çok sayıdaki varlık ve nesnelere
hepsi, bütünü. 4. Ufaklık olmayan (pa-
ra). 5. Birlik, tamlık (TS).

* sırp.: butun, butum, butom, butum
"bütün" (Mik.1884,s.34); bütum,bü-
tun "bütün"; büzbutum, bûsbutum "büs-
bütün" (Şkal.1985,s.156).

büyük 1.(Somut nesnelere için) Boyutla-
rı,benzerlerinden daha fazla olan,kü-
çük karşıtı. 2.(Soyut kavramlar için)
Çok ortalamayı aşan. 3.Niceliği çok
olan. 4. Üstün niteliği olan. 5.Ye-
tişkin,belli bir yaşa gelmiş. 6.Ö-
nemli (TS).

* rom.: buiuc-imbrohör, buiuc-imira-
hör "büyük imrahör"-bk.imrahör-
(Kak.1973,s.86); buiuc-tescheregiu
"büyük tezkereci" (Kak.1973,s.86).

* mac.: buyuk emir akhör "büyük im-
rahör"-bk.imrahör-; bujuk tezkere-
si, bujuk tezkerecsi, bijuk tesz-
kerecsi, byüg tezkerek, bujuk tesz-
kerecsi "büyük tezkereci" (Kak.1973,
s.86).

C

caba 1. Bir şey ödemedi, para vermeden alınan şey, bedava. 2. Fazla olarak, üstelik (TS).

* rom.: geabā^u, degeabā^u "nafile, boş yere; bedava" (Lok.1927,nr.625); dža^v-ba, dedžaba "bedava; boşuna, beyhude" (Mik.1884,s.53).

* bul.: badžewa^v "boş yere; bedava" (Lok.1927,nr.625).

* sırp.: džaba, djaba "parasız,bedava"; džabaisati "hediye etmek, bahşetmek" (Mik.1884,s.53); džāba, džābica "bedava,parasız; hediye olarak verilen şey; ısmarlanan içecek"; džabaisati "hediye etmek,sunmak"; džabāluk "ücretsiz olan, bedavaya alınan şey"; džābē, džāba "bedava, ücretsiz" (Şkal.1985,s.231).

* arn.: džabā^v "bedava,parasız; boşuna, beyhude" (Meyer,G.1891,s.79).

cadde Şehir içinde ana yol (TS).

* sırp.: džada "cadde, yol" (Mik.1884,s.52); džāda "yol,cadde" (Şkal.1985,s.231).

* arn.: džadé "cadde" (Mik.1884,s.52; Meyer,G.1891,s.79).

cadı 1.Geceleri dolaşarak insanlara kötülük ettiğine inanılan hortlak. 2.mec. Huysuz, çirkin, ihtiyar kadın. 3.esk. Çok güzel göz (TS).

* sırp.: džadija, džādija "cadı,ihtiyar kadın" (Kak.1973,s.87); džādija,

džādija "cadı; yaşlı kadın" (Şkal.1985,s.231).

* mac.: Czadi "ihtiyar kadın"; Acik Ciazı "şahıs ismi" (Kak.1973,s.87).

cahil 1.Öğrenim görmemiş, okumamış,bilgisiz. 2.Belli bir konuda yeterli bilgisi olmayan. 3.hlk.Deneysiz, genç, toy (delikanlı veya kız) (TS).

* sırp.: džāhil "cahil; okuması yazması olmayan kimse"; džahiljet "cahillik,bilmezlik"; džahiluk "cahillik" (Şkal.1985,s.231-232).

caiz esk.Din,yasa, töre veya başka baktımdan işlenmesinde,yapılmasında sakınca olmayan,yapılıp işlenmesine izin verilen, uygun, yerinde sayılan, yakışık alan (TS).

* sırp.: gjaiz "caiz,uygun" (Mik.1884,s.52); džāiz, džāiz "izin verilmiş olan,uygun; dinen yapılması caiz olan" (Şkal.1985,s.232).

cam 1.Soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim. 2. Tümü veya bir bölümü bu maddeden yapılmış sırça. 3.Pencere. 4.esk.Kadeh,içki (TS).

* rom.: geam "pencere camı"; geamlîc "camlı geçit,koridor"; geamgiū "camcı" (Lok.1927,nr.650); džeam "cam"; džeamerie "camlı"; džamdziū "camcı" (Mik.1884,s.52).

* bul.: džam "cam" (Lok.1927,nr.650); džamli, džamlija "camlı" (Mik.1884,

s.52).

- * sırp.: džam "cam" (Lok.1927,nr.650); džamli "camlı" (Mik.1884,s.52); džam "cam"; džamdžija "camcı"; džamli, džamli-mali "camlı, camdan yapılmış"; džamli-çak "camlı küçük pencere"; džamlija, džamajlija "camdan yapılmış olan şey"; džamluk "camlı raf veya dolap" (Şkal.1985,s. 232-233).
- * arn.: džam "cam" (Mik.1884,s.52; Meyer, G.1891,s.80).
- * yun.: ntzami "cam" (Mik.1884,s.52).

camadan 1.esk. Çapraz düğmeli, ipek veya sırma işlemeli bir tür kısa yelek. 2.den. Dört köşe yelkenleri boğarak yüzeylerini küçültme işi (TS).

- * rom.: geamantan "yelek; el çantası, valiz" (Lok.1927,nr.652); džeamandan, džemandan "aynı" (Mik.1884,s.53).
- * bul.: zemadan, cemadan "yelek" (Lok.1927,nr.652); džamadan, zemadan, cemadan, cemadan, zemandance "aynı" (Mik.1884,s.53).
- * sırp.: džamadan "yelek" (Mik.1884,s.53); džamadan, džemadan "çuha veya kadifeden yapılan ve entarinin üstüne giyilen bir çeşit yelek" (Şkal.1985,s.232).
- * arn.: džamadan "yelek" (Mik.1884,s.53; Meyer,G.1891,s.80).
- * yun.: tzamandās "yelek" (Mik.1884,s.53).

cambaz 1.Yerde ve tel,at,bisiklet vb. üzerinde dengeye dayanan, tehlikeli, heyecan verici gösterileri yapan kimse, akrobat. 2.At alıp satan veya ye-

tiştiren kimse. 3.Usta,becerikli kimse. 4.mec. Kurnaz,hileci (TS).

- * rom.: geambaş "at tarağı,kaşağı; dolandırıcı; alçak herif,rezil" (Lok.1927,nr.660); džambaş "dolandırıcı" (Mik.1884,s.53); geambaş "entrikacı; dalavereci" (Meyer, G.1891,s.80).
- * bul.: djengubez "hileci,hilekâr, dolandırıcı; yankesici" (Lok.1927,nr.660); zambazin "ip cambazı" (Mik.1884,s.53).
- * sırp.: džambas "at satıcısı, at cambazı" (Mik.1884,s.53); džambās, džambāz "at satıcısı; dolandırıcı, hilekâr" (Şkal.1985,s.232).
- * arn.: džambas "dolandırıcı" (Mik.1884,s.53); džambās, džamās-zi "atıp tutan, palavracı"; tsambās "dolandırıcı,hileci kimse" (Meyer,G.1891,s.80).
- * yun.: tsampāsīs "cambaz" (Mik.1884,s.53).

cami Müslümanların hep birlikte namaz kılmak için toplandıkları yer (TS).

- * rom.: geamiă, geamie "cami" (Lok.1927,nr.655); giamie "aynı" (Kak.1973,s.88).
- * bul.: džamija "cami" (Mik.1884,s.53; Kak.1973,s.88).
- * sırp.: džamija "cami" (Mik.1884,s.53; Kak.1973,s.88; Şkal.1985,s.232).
- * arn.: džamii, džami "cami" (Mik.1884,s.53); džamī "aynı" (Meyer,G.1891,s.80); xhami "aynı" (Kak.1973,s.

88).

* yun.: tsami, vtsami "cami" (Mik.1884, s.53); tsami, ntazmi "büyük cami" (Kak.1973,s.88).

* mac.: csami "büyük cami" (Kak.1973, s.88).

can 1.İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağladığına ve ölümlü vücuttan ayrıldığına inanılan madde dışı varlık. 2. Yaşama. 3.Güç,dirlik. 4.Kişi. 5.İnsanın kendivarlığı özü. 6.Gönül. 7.Bektaşılık ve Mevlevîlikte tarikat kardeşi. 8. Yakınlık duygusu belirten bir seslenme sözü. 9. Çok içten, sevimli, sevilen, şirin (TS).

* bul.: džan "can"; džanem !, džanim "canım !" (Mik.1884,s.53); ja ganam ! "benim biricğim !" (Mik.1884,s.53); džanim "canım " (Kak.1973,s.89).

* sırp.: džanum, džanom "canım,sevdiğim !" (Mik.1884,s.53); džanum, džanum "canım" (Kak.1973,s.89); džân,džâna, džân,džâna, džâna "can" (Şkal.1985,s.233).

* mac. Csanum Kocsa, Csánum Kosa "şahıs ismi" (Kak.1973,s.89).

can eriği bot. Genellikle yeşilken yenen bir tür erik (TS).

* sırp.: džânarika "can eriği" (Şkal.1985,s.233).

canfes 1.Üzerinde desen bulunmayan, ince dokunmuş, parlak, tok, ipekli kumaş (TS).

* sırp.: džânfez "bir çeşit ipekli dokuma" (Şkal.1985,s.233).

car hlk. Bazı yerlerde kadınların boydan boya örtündükleri çarşaf, zar (TS).

* rom.: gear "şal" (Lok.1927,nr.668).

cebe esk. 1. Zırh. 2.Silâh (TS).

* sırp.: džeba, džebe "boyundan geçirilerek giyilen yelek şeklindeki levha,zırh" (Mik.1884,s.53).

cebeci tar. Silâh yapan, onaran ve bakımı ile görevli bulunan; savaşta ordunun silâh ve cephanesini ulaştıran yaya kapıkulu ocaklarından bir sınıf asker (TS).

* rom.: gebegiü "cebeci,silâh yapan kimse" (Kak.1973,s.90); gebegi-başa "cebeci başı" (Kak.1973,s.90).

* sırp.: džebedžije "cebeci" (Kak.1973,s.90); džèbedžije "savaşta ordunun silâh ve cephanesini ulaştıran yaya kapıkulu ocaklarından bir sınıf asker" (Şkal.1985,s.234).

* yun.: tsempetsimpasis "cebeci başı" (Kak.1973,s.90).

* mac.: csebezi, desebedcsi, csebessi "cebeci"; csebecsia, zebezia,czebedzia, gebegicziak,csebecsie, zebcsiek "cebeci"; csebecsi aga "cebeci ağası"; dczebecsi bassi "cebeci başı"; csebecsi tihaja "cebeci kâhyası" (Kak.1973,s.90).

cehennem 1.Dinî inanışlara göre, kötülük yapanların öldükten sonra ceza görecekları yer,tamu. 2.mec. Çok sıkıntılı yer (TS).

* rom.: dženune "cehennem" (Mik.1884, s.53).

* sırp.: džeenem "cehennem" (Mik.1884, s.53); džehènem,džeènem, džénem "ce-

hennem" (Kak.1973,s.91);džehènem,džehènem "cehennem"; džehenèmlija "cehennemlik" (Şkal.1985,s.235).

- * arn.: džehenem,džehnem "cehennem" (Mik.1884,s.53; Meyer,G.1891,s.80); xhehemém "aynı" (Kak.1973,s.91).
- * mac.: csehenem,dsehennem "cehennem" (Kak.1973,s.91).

Celâlî tar.ilk olarak Yavuz Sultan Selim devrinde ortaya çıkan Bozoklu Derviş Celâl'in adamlarına ve ondan yana olanlara, sonraları da türeyen bütün eşkiyaya verilen ad (TS).

- * sırp.: Dželalija "şahıs ismi" (Kak.1973,s.92).
- * yun.: tselalis, tsılalis "asi,baş kaldıran" (Kak.1973,s.92).
- * mac.: Csilali "şahıs ismi"; cselláli, dzalaj "asi,baş kaldıran"; cselalia, csilalia, zilalia, gselalia, dzalaliek "asilik" (Kak.1973,s.91-92).

celep 1.Koyun, keçi, sığır gibi kesilecek hayvanların ticaretini yapan kimse. 2.tar. Topkapı,Galata,İbrahim Paşa ve Edirne Saraylarına alınıp türlü devlet hizmetleri için aday olarak yetiştirilen genç (TS).

- * rom.: gelep "yeni gelen kimse; yabancı,ecnebi" (Lok.1973,s.648).
- * bul.: dželep, džlepin,džileb,džileb, džilebçe "hayvan tüccarı,celep" (Mik.1884,s.54).
- * sırp.: dželep, džlepdžija, dželepčija "hayvan tüccarı" (Mik.1884,s.54); džèlep, èlep, èljep "hayvan tüccarı" (Şkal.1985,s.236).

cellât 1.Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse. 2.mec. Katı yürekli, kolaylıkla suç işleyen, zalim (TS).

- * rom.: gelat "cellât; Sinekçil Kuşu, zoo. Muscicapa L." (Lok.1927,nr.649); gelât, gialat "cellât" (Kak.1973,s.92).
- * bul.: dželatin,dželaçe, džalaçe, celjat "cellât" (Mik.1884,s.54); dželat "cellât" (Kak.1973,s.92).
- * sırp.: dželat "cellât" (Mik.1884,s.54); džèlât, džèlat "cellât" (Kak.1973,s.92); džèlât "cellât; sevimsiz ve katı yürekli kimse" (Şkal.1985,s.236)
- * arn.: dželât "cellât" (Mik.1884,s.54; Meyer,G.1891,s.80); xhellât, xhelat "cellât" (Kak.1973,s.92).
- * yun.: tzellatis, tsélâtis "cellât" (Mik.1884,s.54); ggéllâtis, tzelâtis "cellât" (Kak.1973,s.92).

cemaat 1.Bir imama uyup namaz kılan kişiler. 2.İnsan kalabalığı. 3.Bir dinden veya bir soydan olanların topluluğu (TS).

- * sırp.: džemat "cemaat,topluluk" (Şkal.1985,s.236-237).
- * arn.: džemát "halk,ahali; nüfus" (Meyer,G.1891,s.81).

cemiyet 1.Dernek. 2.Topluluk,toplum. 3.Düğün. 4.ed.Birbirine uygun veya zıt anlamlı kelimeleri tenasüp veya tezat sanatları yoluyla bir araya getirme (TS).

- * sırp.: džemijet "topluluk,dernek" (Şkal.1985,s.237).

- * rom.: žumat "kalabalık, izdiham;miktar" (Mik.1884,s.54).
- cenaze** 1.Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış ölü. 2.Cenaze töreni (TS).
- * sırp.: dženáza, džennáza "cenaze"
dženáze-námáz "cenaze namazı" (Şkal.1985,s.238).
- cenk** 1.Savaş, kavga. 2.mec. Büyük çaba, uğraş, kavga; çekişme (TS).
- * bul.: džeink "kavga,çekişme" (Mik.1884,s.54).
- * sırp.: džénak, džénjak "dokuma tezgâhı; kavga, savaş" (Mik.1884,s.54); džénjak, džénak, džénak, džének "savaş,çarpışma, mücadele"; džènjkovánje, džènkovánje "savaşmak, çarpışmak" (Şkal.1985,s.238).
- * yun.: tségghi "savaş,çarpışma" (Mik.1884,s.54).
- cennet** 1.Dinî inanışlarına göre, iyilik yapanların, günâhsızların,öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer; uçmak. 2.mec. Çok güzel yer (TS).
- * sırp.: džénet "cennet" (Mik.1884,s.54); džènet "cennet"; džènetlija "cennetli" (Şkal.1985,s.238).
- * arn.: džehnet, džénet "cennet" (Mik.1884,s.54); džènet "cennet" (Meyer,G.1891,s.81).
- cep** 1.Genellikle bir şey koymaya yarar, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış torba veya giysinin üzerine konulan parça ile yapılmış yer. 2. İsim tamlamalarının da,tamlayan görevinde "cebe sığabilecek boyda" anlamını verir. 3. ask.Savaş alanının bir yerinde düşmanın getirilmesiyle ortaya çıkan taktik durum, çökertme. 4. Trafiği kolaylaştırmak için yaya kaldırımlarında veya yollarda yapılan cep biçimindeki taşıt yanaşma yeri (TS).
- * bul.: džéeb, džáb "cep" (Lok.1927, nr.641); džéep "cep", džéepove "cep-ler" (Mik.1884,s.53; Meyer,G.1891, s.81); džéeb, džáb "cep" (Kak.1973, s.89).
- * sırp.: džéeb "cep" (Lok.1927,nr.641); žéep "cep" (Mik.1884,s.53); džéep,žéep, džéep, džéep, žéep "cep" (Kak.1973,s.89); džéep "cep"; džéepárac, džéep-parási "bozuk para şeklindeki para"; džéep-hásluk,džéepásluk "cep harçlığı; günlük harcamalarda kullanılan para" (Şkal.1985, s.238).
- * arn.: džéep, džáb "cep" (Mik.1884, s.53); džéep, džéep-ba "cep"; žáb "tütün kesesi"; xhep "cep" (Kak.1973,s.89).
- * yun.: tsépi "cep" (Mik.1884,s.53; Meyer,G.1891,s.81); tsépi, ntsépi "cep" (Kak.1973,s.89).
- * mac.: zseb "cep" (Mik.1884,s.53); dzope "aynı" (Meyer,G.1891s.81); zseb, seb "cep" (Kak.1973,s.89).
- cephane** Ateşli silâhlarla atılmak için hazırlanan her türlü patlayıcı madde (TS).
- * rom.: gephanà, gebehane, gephana, giabhana, cephana, zaphana "cephane" (Kak.1973,s.91).

- * bul.: džefana "cephane" (Mik.1884,s. 53); džepane "cephane" (Kak.1973,s. 91).
- * sırp.: džebehana, džebana, džefana "cephane, mühimmat; silâh deposu" (Mik.1884,s.53); džebàna,džebèhàna, džebahàna, džefàna, džephàna, džeb- hàna,džebàna, džepàna,džebeàna,čephà- na "cephane" (Kak.1973,s.91; Şkal. 1985,s.234).
- * arn.: džepan "cephane" (Mik.1884,s. 53; džephané, džepan "barut deposu" (Meyer,G.1891s.81); xhephané, xhe- pân (Kak.1973,s. 91).
- * yun.: tsemphanés "cephane" (Mik.1884, s.53); tzemphanés, tzemphanés (Kak. 1973,s.91).
- * mac.: czebehann,csebhàne, csepkané "cephane" (Kak.1973,s.91).
- cepken** Kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giy- sisi (TS).
- * rom.: cepchen "ceket, yelek" (Lok. 1927,nr. 409).
- cerrah** 1.Operatör. 2. esk.Önemsiz yara- ları iyileştiren kimse (TS).
- * rom.: gerac "cerrah" (Lok.1927,nr. 690); džerah "cerrah" (Mik.1884,s. 54; Meyer,G.1891,s.81).
- * bul.: džeraf "cerrah" (Mik.1884,s. 54; Meyer,G.1891,s.81).
- * sırp.: džPeràh,džèrràh "yaraları iyileştiren kimse" (Şkal.1985,s. 239).
- * arn.: džerah "cerrah" (Mik.1884,s. 54); džerâh "aynı" (Meyer,G.1891,s. 54).
- cet** Dede, büyük baba, ata (TS).
- * rom.: get-beget "gerçek,hâlis,su katılmamıs, hilesiz" (Lok.1927,nr. 634).
- * arn.: džet "menşe,nesep, kaynak"; džetli "bir kaynaktan gelen, nese- bi olan" (Meyer,1891,s.81).
- cetvel** 1.Doğru çizgileri çizmeye yara- yan,dereceli veya derecesiz, tahta- dan,plâstikten veya madenden yapılmış araç,çizgilik. 2.Liste, çizelge. 3. esk. Ark,su kanalı (TS).
- * sırp.: džédvel "cetvel" (Şkal.1985, s.235).
- cevahir** Elmas, yakut gibi değerli taşlar, mücevher (TS).
- * rom.: džuvaer "cevahir"; džuvaer- džiu "cevahirci" (Mik.1884,s.54).
- * bul.: živair; živajiržija "cevahir; cevahirci" (Mik.1884,s.54).
- * sırp.: djevair, dževajir "mücevher, değerli nesne"; žiburžija "cevahir- ci" (Mik.1884,s.54); dževerdar, dževerdan, džeferdar,džefrdar,če- verdan, džeferdao "bir çeşit tüfek" (Mik.1884,s.54); dževâhir, dževâjir "değerli taşlar; bir araya toplan- mış altın para ve değerli taşlardan oluşan yığın" (Şkal.1985,s.,239).
- * arn.: dževahir "pırlanta" (Mik.1884, s.54; Meyer,G.1891,s.81).

- * Yun.: tzovaşri, tzovaerizşs, tsovaşriho "cevahir" (Mik.1884,s.81).
- cevap** Bir soruya, bir isteği, bir söz veya yazıya verilen karşılık, yanıt (TS).
- * Bul.: dževap, džovap, džuvap, džuvap "cevap" (Mik.1884,s.54).
- * Sırp.: dževap, djevap, dževapiti "cevap"; dževāb, dževāp, đevāp "cevap" (Şkal.1985,s.239).
- * Arn.: dževāp "cevap" (Mik.1884,s.54; Meyer,G.1891,s.81).
- cevher** 1. Bir şeyin özü, maya, gevher. 2. Değerli süs taşı, mücevher. 3. mec. İyi yetenek. 4. fel. Töz (TS).
- * Rom.: giuvaer "cevahir, kıymetli taş"; giuvaerica "mücevherat"; giuvaerģiŭ "mücevherat" (Lok.1927,nr. 694).
- * Sırp.: džever "bir çelik: Şam çeliği veya Şam kılıcı" (Mik.1884,s.54).
- * Arn.: dževerdžil'e "kimyasal bir madde, nitro, afronitro" (Meyer,G.1891,s. 81).
- ceviz** 1. bot. Cevizgillerin örnek bitkisi olan, uzun ömürlü, gövdesi kalın, kerestesi değerli, yurdumuzda çok yetişen ağaç (Juglans regia). 2. Bu ağacın yağlı, nişastalı yemişi, koz. 3. Ceviz ağacının kerestesinden yapılmış (TS).
- * Sırp.: dževiz, dževiz-òrah "Hint cevizi" (Şkal.1985,s.240).
- ceza** 1. uygun görölmeyen tepki ve davranışları önlemek için üzüntü, sıkıntı, acı veren uygulama. 2. huk. Suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı devletin koy-
- duğu sınırlama: "...kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz" -Anayasa. (TS).
- * Arn.: džezanagdie "para cezası" (Mik 1884,s.54); džezā "ceza"; džezānagdje "para cezası" (Meyer,G.1891,s. 81).
- cezve** Kahve pişirmeye yarayan, saplı, silindire benzer küçük kap (TS).
- * Bul.: džezve "cezve" (Mik.1884,s. 54).
- * Sırp.: džezva, dževza "kahve piřirilen bakır kap" (Şkal.1985,s.240).
- * Arn.: džezvé, džezé "cezve" (Meyer, G.1891,s.81).
- cıda** esk. Mızrak (TS).
- * Sırp.: džida, žide, žida "kargı, mızrak" (Mik.1884,s.55); džida "uzun ve ince mızrak, cıda; bayrak sopası" (Şkal.1985,s.240); džida, žida, žida "cıda, kargı" (Kak.1973, s.94).
- * Rom.: giudea "mızrak" (Kak.1973,s. 94).
- * Mac.: dzsida "cıda" (Mik.1884,s. 55); dzsida, csida, sida, dsidse, dzsidza "mızrak" (Kak.1973,s.94).
- cımbız** 1. Kıl gibi ince şeyleri tutmak veya çekmek için kullanılan küçük maşa. 2. Özellikle dokumacılıkta kumaş yüzlerindeki düğüm, çöp gibi maddeleri temizlemekte kullanılan el aracı (TS).
- * Rom.: cimbiștră, țimbiștră "cımbız" (Lok.1927,nr. 759); cimbiștră,

- tsimbidh,tsimmbidhe "cimbız" (Mik. 1884,s.41).
- * bul.: d^vimbiz "cimbız" (Mik.1884,s. 41).
- * sırp.: ^vcimbistre "cimbız" (Şkal.1985, s.176).
- * arn.: tsimbis "cimbız"; tsimp-bi "pen- se,cimbız"; tsimbé "gaga";tsimbid-di "ateş maşası"; tsimbide "çatı merte- ği" (Meyer,G.1891,s.440); tsimbis; tsimb "çimdiklemek"; tsimbillia, tsim- bidh "cimbız" (Mik.1884,s.41).
- * yun.: tsimpis "maşa"; tsimpid "ateş maşası"; tsimpida "maşa" (Meyer,G. 1891,s.440); tzimpis; tsimpida; tzim- pidi,tsimpistra "cimbız" (Mik.1884, s.41).
- * mac.: timbide "cimbız" (Meyer,G.1891, s.440).
- cıva** kim. Atom sayısı 80, atom ağırlı- ğı 200.5 olan, donma noktası -38.8 C olduğundan, bayağı sıcaklıkta sıvı olarak bulunan,yoğunluğu 13.59 olan, gümüş renginde bir element. Kısaltma- sı Hg. (TS).
- * arn.: ^vživé "cıva" (Meyer,G.1891,s. 488).
- cibre** Sıkılıp suyu alınan üzüm ve başka meyvelerin posası (TS).
- * sırp.: d^vibra "posa" (Mik.1884,s. 54).
- cici** Sevimli, cana yakın, hoş, güzel, hoşça giden (TS).
- * sırp.: d^vidža "hala; teyze" (Mik. 1884,s.55); d^vidža "çocuk oyuncu- ğı"; d^vidžali, d^vidžajli, d^vindžà- li "süslenmiş, süslü"; d^vidžati "süslemek" (Şkal.1985,s.240).
- * arn.: dzidzé, d^vidžé "kıvılcım"; d^vidžélimé "parlak olan bir şey" (Meyer,G.1891,s.79).
- ciğer** 1. Ak ciğerlerle kara ciğerin ortak adı. 2. (Kasaplıkta) Ak ciğer, yürek ve kara ciğerin oluşturduğu takım. 3. mec. Yürek,iç (TS).
- * bul.: d^viger "ak ciğer " (Mik.1884, s.55); d^viger: bel d^viger "ak ci- ğer"; ^vçeren d^viger "kara ciğer" (Lok.1927,nr.719).
- * sırp.: bjela d^vigerica "ak ciğer"; crna d^vigerica "kara ciğer"; mrke d^vigerice "her iki ciğer birlikte" (Mik.1884,s.55; Lok.1927,nr.719); d^vigerica, d^vigera, d^vigarica "ci- ğer, kara ciğer"(Şkal.1985,s.240).
- * yun.: tsigeri, tziéri "ciğer" (Kak. 1973,s.94).
- cihat** Din uğruna yapılan savaş (TS).
- * sırp.: d^vihād "din savaşı" (Şkal. 1985,s.241).
- cilâ** 1.Bir şeyi parlatmak için kullanı- lan kimyasal birleşik.2.Parlaklık. 3. mec. Gereksiz süs, gösteriş (TS).
- * arn.: d^vil'héú "parlak" (Meyer,G. 1891,s. 81).
- cilt** 1.Deri, ten. 2. Formaları veya yaprakları birbirine dikilerek veya yapıştırılarak bir kitaba geçirilen deri, bez veya kâğıtla kaplı kapak. 3. Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri (TS).

- * sırp.: džilt "kitap cildi" (Şkal. 1985,s.242).
- cimri** Elindeki parayı harcamayıp türlü sıkıntıları göze alarak para biriktiren, eli sıkı, pinti hasis, nekes (TS).
- * sırp.: džimrija "pinti,cimri" (Mik. 1884,s.55); džimrija "cimri,eli sıkı"; džimrijata "cimrileşmek,eli sıkı olmak" (Şkal.1985,s.242).
- cin** 1.Masallara ve bazı inançlara göre, göze görünmeyen yaratık. 2.mec. Akıllı, zeki (TS).
- * rom.: džin "hayâl,cin,hortlak" (Mik. 1884,s.55); gin "karakoncolos" (Lok. 1927,nr. 723).
- * bul.: žid "cin,hortlak" (Mik.1884,s. 55).
- * sırp.: džin "dev, gulyabani; şeytan" (Mik.1884,s.55); džin "gözle görülmeyen ruh,kötü ruh" (Şkal.1985,s. 242).
- * arn.: džint "kötü ruh" (Mik.1884,s. 55).
- cirit** 1. At koşturup birbirine değnek atarak topluca oynanan oyun.2.Bu oyunda atılan değnek (TS).
- * rom.: gerid "atış mızrağı" (Lok. 1927,nr.681); gerid, geret, giret, girit "cirit" (Kak.1973,s.95).
- * bul.: čilik "sırık oyunu" (Mik.1884, s.55); džerit; džilit "cirit" (Kak. 1973,s.95).
- * sırp.: džilit "atış sopası, kargı" (Lok.1927,nr.681;Mik.1884,s.55); džilati se "oynamak,zıplamak"; čili-tati "aynı"; džilitčija "ciritçi, cirit oyuncusu" (Mik.1884,s.55); džilit, džirit, džilit, džilit "cirit" (Kak.1973,s.95); džilit, džilit "cirit"; džilitati se, džilatati se "cirit fırlatmak; mec. zıplamak,atlamak" (Şkal.1985,s.241-242).
- * arn.: dželit "ok" (Meyer,G.1891,s. 80).
- * yun.: niziritis, nizeriti "cirit" (Mik.1884,s.55); ntzeritis,ntzeriti, tzéaiti "cirit" (Kak.1973,s. 95).
- * mac.: csirit "cirit" (Kak.1973,s. 95).
- civan** 1.Yakışıklı genç erkek veya genç kadın. 2.Genç ve yakışıklı olan (TS).
- * sırp.: adživan "sevgili,gözde; eşcinsel delikanlı" (Mik.1884,s.56).
- * mac. Zuian,Csuvan, Dsivén, Csiván "şahıs adı" (Kak.1973,s.95).
- civar** Yöre, yakın yer, dolay (TS).
- * sırp.: dživar "civar" (Mik.1884,s. 55); dživār, džèvār "bir yerleşim biriminin çevresi,civar" (Şkal.1985, s.242).
- cop** 1.Kalın kısa değnek. 2.Polislerin kullandığı araç veyalâstik sopa (TS).
- * rom.: čiob "cam,testi,saksı vs. gibi şeylerin kırığı" (Mik.1884,s. 42).
- * arn.: tsopé "değnek,sopa"; tsopé-to'n' , tsopézóh "ufalama" (Meyer, G.1891,s.42).

cömert 1.Para ve malını esirgmeden veren, eli açık, selek, semih. 2.mec. Verimli (TS).

* sırp.: dzömert, dzómet "cömert,eli açık" (Şkal.1985,s.243).

* arn.: cumert, dzümert "cömert" (Mik.1884,s.55); dzümért, tsumért "cömert, eli açık" (Meyer,G.1891,s.82).

cuma Haftanın altıncı günü, perşembe ile cumartase arasındaki gün (TS).

* rom.: jumet "miktar, nicelik; yapmak, toplamak" (Lok.1927,nr. 748).

* sırp.: dzüma, dzümāj, dzumāja "ibadetle camide geçirilen kutsal gün; cuma günü" (Şkal.1985,s.243).

* arn.: dzumā "cuma" (Meyer,G.1891,s.82).

cumhur 1.Halk. 2.Topluluk (TS).

* sırp.: dzümhūr "halk,topluluk; kalabalık" (Şkal.1985,s.244).

* arn.: zumhur "gürültü,patırtı, şamata" (Mik.1884,s.55); zumhūr "aynı" (Meyer,G.1891,s.489).

cübbe Hukukçuların, üniversitelerde belli bir aşamaya ulaşmış olan bilim adamlarının, din adamlarının elbise üstüne giydikleri uzun, yenleri geniş, düğmesiz giysi (TS).

* rom.: dzubé, zebun (Mik.1884,s.55); giubca "köylülerin giydikleri uzun giysi" (Lok.1927,nr.737).

* bul.: dzube, zobe; dzubina, cübe, zabunçe "bir çeşit üst giysisi, üstlük" (Mik.1884,s.55).

* sırp.: dzupa "bir çeşit kadın gömle-

gi"; dzupet, dzup "bir kadın giysisi" (Mik.1884,s.55).; dzübe, dzüba "müslüman din adamlarının giydikleri, siyah çuhadan yapılan üstlük; zıbın" (Şkal.1985,s.243).

* arn.: dzup "kürk" (Mik.1884,s.55); dzubé, dzubé, dzübé "kürk etek; yağmurluk" (Meyer,G.1891,s.82).

* yun.: zoüpa (Mik.1884,s.82).

cüce Boyu, normalden çok daha kısa olan (kimse) (TS).

* rom.: giugeá "cüce" (Meyer,G.1891,s.82).

* bul.: dzudže "cüce" (Mik.1884,s.56).

* sırp.: dzüdzā, dzüdzē "cüce,kısa boylu kimse; normal boyundan daha ufak olan yaratık,hayvan" (Şkal.1985 s.243).

* arn.: dzutš, dzudži, dzutšmadžudš "cüce" (Meyer,G.1891,s.82).

* yun.: tsoutsés "cüce" (Mik.1884,s.56).

cücük 1.Filiz, tomurcuk. 2.hlk. Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv. 3.hlk. Kuş yavrusu. 4.Soğan, marul gibi katmerli bitkilerin en iç bölümü. 5.Bir şeyin küçüğü veya onu andıran bir parçası (TS).

* rom.: giugiuli "okşamak" (Lok.1927, nr. 738).

cülûs esk.Hükümdarlık tahtına çıkma, tahta oturma (TS).

* arn.: dzulus dzelus "cülûs" (Mik.1884,s.56); dzelš, dzülüš "cülûs,tah-

ta çıkma" (Meyer,G.1891,s.80).

cümbüş 1.Eğlenti. 2.müz. Maden gövdeli, tambura benzer bir saz (TS).

* rom.: džjumbuš^v "konuşma, sohbet; eğlenti, eğlence"; džjumbüle^u "keyifli, neşeli, eğlenceli" (Mik.1884,s.56); giumbus "eğlence" (Lok.1927,nr.59).

* bul.: džzumbuš^v "eğlenti" (Mik.1884,s.56).

* sırp.: džzumbüşati, džzumbüşati "eğlenmek, eğlence düzenlemek"; džzumbüş^v, džzumbüş, džzumbüş^v, džzumbüş "eğlence, sohbet"; džzumbüşli, džzumbüşli, džzumbüşli, džzumbüşli "eğlenceli, komik"; džzumbüşlija, džzumbüşlija, džzumbüşlija, džzumbüşlija "eğlenceli ve komik olan" (Şkal.1985,s.244).

cünüp Cinsel yaklaşımdan sonra, dinin buyurduğu yolda heniz yıkanmadığı için temiz sayılmayan (kimse), cenabet (TS).

* sırp.: džzünup, džzünup, džzünupast "yıkanılması gereken hallerden sonra yıkanmayan kimse, cenabet; uğursuz kimse"; džzünupluk "yıkanmadan oturma hali, cenabetlik" (Şkal.1985,.244).

* arn.: džzenabét "düşüncesiz, hoppa, hafif meşrep kimse" (Meyer,G.1891,s.81).

cürüm 1.huk. Suç. 2.Yanlışıklık,kusur veya hatada doğan durum (TS).

* rom.: geremea "ceza" (Lok.1927,nr.683).

cüzdan 1.Cebe girecek büyüklükte, para

ve kâğıt koymaya yarar küçük çanta. 2. Bir kimsenin kimliğini bildirmek için resmî bir yerden kendisine verilen, cep defteri biçimindeki belge (TS).

* rom.: gizdan "cüzdan" (Mik.1884,s.56); ghizdan "cüzdan"; ghiozdan "okul çantası" (Lok.1927,nr. 758; Sa-in. 52).

* sırp.: džzuzdan "cüzdan"; srma džzuzdan "gümüş işlemeli cüzdan" (Mik.1884,s.56); džzuzdan "cüzdan; para kesesi" (Şkal.1985,s.244).

çadır Keçe, deri, kıl dokuma veya sık dokunmuş kalın bezden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ (TS). Kadınların baş örtüsü (Osm.-TS).

* rom.: ceadîr "çadır"; (tü.çadır yeşilli'nden): ceadişiü "yeşil, elma yeşilli" (Lok.1927, nr.380); ^vşatre, ^vşetrar, ^vşatrerie "bir rütbe" (Mik.1884, s.34); ciadîr "çadır" (Kak.1973, s.97).

* bul.: ^vşadır, ^vşatra "çadır" (Lok.1927, nr. 380); ^vçader, ^vşater, ^vşatra, ^vşator, ^vçadar, ^vçadir, ^vşetrec "çadır" (Mik. 1884, s.34).

* sırp.: ^vçador, ^vşator "çadır" (Lok.1927, nr. 380); ^vşatra "çadır" (Mik.1884, s. 34); ^vçadördzija "çadır imâlatçısı"; ^vçadördzic "soyadı" (Kak.1973, s. 97); ^vçador, ^vşator "çadır"; ^vçador-bëz, ^vçadorbez "bir çeşit kalın kumaş, çadır bezi"; ^vçadördzija "çadır yapıp satan kimse, çadırcı" (Şkal.1985, s.159).

* arn.: ^vçadere, ^vçadre, ^vşator, ^vçader "şemsiye" (Mik.1884, s.35); ^vtsatré, ^vtsadére, ^vşatore "çadır; şemsiye" (Meyer, G.1891, s.443); ^vçadrë, ^vçadër "aynı" (Kak.1973, s.97).

* yun.: tsantîri, tsantîrı "çadır" (Mik.1884, s.35); tsantîrı (Kak. 1973, s.97).

* mac.: sátor (Mik.1884, s.35); chatorchia ; sátor, çator, çdor "çadır" (Kak.1973, s.97).

çakal 1.zool. Et oburlardan, sürü durumunda yaşayan, kurttan küçük bir yaban hayvanı (Canis aureus). 2.argo Kurnaz, yalancı, düzençi, aşağılık kimse.3. hlk. Titiz, huysuz, görgüsüz (TS).

* rom.: ceacal "çakal" (Lok.1927, nr. 1929).

* sırp.: ^vçagalj, ^vçakal "çakal" (Mik. 1884, s.35); ^vşakal "çakal" (Lok.1927, nr. 1929); ^vçagalj, ^vşakal "çakal" (Şkal.1985, s.159).

* arn.: ^vçakal "çakal" (Mik.1884, s. 35); ^vtsakál "aynı" (Meyer, G.1891, s. 443).

* yun.: tsahális "çakal" (Mik.1884, s. 35).

çakı 1.Açılıp kapanan bir veya birkaç ağızlı küçük cep bıçağı. 2. Deniz çakısı (TS).

* bul.: ^vçakija, ^vçekija "çakı" (Mik. 1884, s.35).

* sırp.: ^vçakija "cep bıçağı, çakı" (Şkal.1985, s.160).

çakıl Küçük veya orta boyda taş parçası (TS).

* bul.: ^vçakel "çakıl" (Mik.1884, s. 35).

* sırp.: ^vçagalj, ^vçaglja "katılmış çamur" (Mik.1884, s.35).

çakır 1.(Göz için) Mavi hareli elâ. 2. Çakır doğan (TS).

* rom.: ceacar "renkli gözlü; şaşlı";
ciocîrlan, ciocîrlie "tarla kuşu, çayır kuşu" (Lok.1927, nr. 386); çjaker "şaşlı" (Mik.1884, s.35); ciacâr-gi-basa "çakırcı başlı" (Kak.1973, s.97-98).

* sırp.: çakar "mavi göz; şaşlı" (Mik.1884, s.35); çakar "mavi ve şaşlı göz"; çakar, bedevija "bir cins at"; çakarast "şaşlı göz" (Mik.1884, s.35); çakirdžija, çakirdžija "doğan yetiştiricisi, doğancı" (Kak.1973, s.97-98); çakar "mavi veya yeşil gözleri olan; şaşlı"; çakar, çakr "eskiden avlarda kullanılan eğitilmiş doğan"; çakarast "çakır; şaşlı"; çakirdžija, çakirdžija "çakır yetiştiricisi veya av esnasında doğanı kullanan kimse" (Şkal.1985, s.160).

* mac.: chiakargcy passa, tczakerczi bassi "doğanlı başlı" (Kak.1974, s.97-98).

çakmak (I) 1. Taşa vurulup kıvılcım çıkarılan çelik parçası. 2. Çelik, taş ve tutuşacak maddeden yapılmış tutuşturma âleti.

(II) 1. Vurarak sokup yerleştirmek. 2. Çivi ile tutturmak. 3. Kazık çakıp hayvan bağlamak. 4. argo Kabul edilmeyecek bir şeyi kurnazlıkla kabul ettirmek. 5. argo Vurmak. 6. Bir şeyi başka bir şeye sürtmek, vurmak veya çarpmak. 7. Sezinlemek, anlamak, farkına varmak. 8. argo İçki içmek. 9. Parıldamak, ışık vermek (TS).

* bul.: çekan "çekiç" (Lok.1927, nr. 384); çakmak "çakmak" (Mik.1884, s.35).

* sırp.: žig "damga, mühür"; çaka-

nac "çekiç" (Lok.1927, nr. 384); çakmak, çarmak "çakmak"; çakmalı "kaş" (Mik.1884, s.35); çakmak "çakmak, çakmak taşı"; çakmaklı, çakmaklı, çakmalı "kara ve güzel vasıflarından dolayı: kaş"; çakmak-öbrve "güzel kaş" (Şkal.1985, s.160).

* arn.: çakmak "çakmak" (Mik.1884, s.35); tsakmak "çakmak; 1/2 kuruş değerindeki para" (Meyer, G.1891, s.443); tsakıs "çakmak" (Meyer, G.1891, s.439).

* yun.: tsahizu, tsahınu "kırmak, koparmak" (Mik.1884, s.35); tsahisu (Meyer, G.1891, s.439).

çakşır 1. Bir çeşit erkek şalvarı. 2. Kuşların ayakta bulunan ve süs gibi görünen tüy (TS).

* rom.: ceacsiri^u "geniş bir pantolon" (Lok.1927, nr.385); çjaksiri^u "çakşır" (Mik.1884, s.35).

* sırp.: çaksire "dar ve uzun pantolon" (Lok.1927, nr.385); çaksire "çakşır; bunun çeşitli türleri arasında: kadifli "kadife", mor-çöhe "mor çuha"; od saje "saya kumaşından"; şajakli "şayaklı"; al-çöhe "al çuha" (Mik.1884, s.35); çaksirā^v, çaksirā^v "çakşır giyen kimse, çakşırlı"; çaksire "geniş, paçaları dar ve kopçalı bir çeşit erkek pantolonu"; çaksirlija "çakşırlı, çakşır giyen kimse" (Şkal.1985, s.160).

* yun.: sazıria, tsahsiria, tsazıria "çakşırlı" (Mik.1884, s.35).

çalgı 1.Müzik âleti, enstrüman. 2.Çalgı çalma,müzik. 3.Müzik topluluğu (TS).

* sırp.: ^včalgiya "üfleli müzik âleti; müzik âleti"; ^včalgijanje "çalmak, müzik yapmak" (Şkal.1985,s.161).

* arn.: ^vtšal'gı "çalar saatin çaları; müzik topluluğu" (Meyer,G.1891,s.444).

çalgıcı Çalgı çalmayı kendine meslek edinmiş kimse (TS).

* sırp.: ^včalgidžija, ^včalgadžija "çalgıcı" (Şkal.1985,s.161).

çalı bot. Böğürtlen, ahı dudu gibi ağaççıktan küçük, dalları çok çatallı ve sapları odunsu bitki (TS).

* bul.: ^včaliya "çalı" (Mik.1884,s.35).

* sırp.: ^včaliya "çalı" (Mik.1884,s.35); ^včaliya "çalı, dikenli dal" (Şkal.1985,s.161).

çalışkan Çok çalışan, çalışmayı seven, faal (TS).

* sırp.: ^včališkin, ^včališkan "çalışkan" (Şkal.1985,s.161).

çalışmak 1.Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak. 2.İşi veya görevi olmak. 3.İş üzerinde bulunmak. 4.(Makine veya âletler için) İşe yarar durumda olmak veya işlemekte bulunmak. 5.Bir şeyi yapmak için gereken çarelere başvurmamak, o şeyi gerçekleştirmek için kendini zorlamak,çaba harcamak. 6. Bir şeyi öğrenmek veya yapmak için emek vermek (TS).

* rom.: tsilixtisi, ^včelahtisi "çalışmak" (Mik.1884,s.35).

* bul.: ^včalaštisuvam "çalışmak" (Mik.

1884,s.35).

* sırp.: ^včalištisati, ^včališiti "çalışmak" (Şkal.1985,s.161).

* arn.: ^včalestis, ^včalestisije, ^včaltis "çalışmak" (Mik.1884,s.35); ^vtšaléstis "çalışmak"; ^vtšalésti "çalışmak, gayret etmek" (Meyer,G.1891,s.443).

çalma 1. Çalmak işi, sirkat. 2.Başa sarılan sarık. 3.Çalınmış. 4.Kakmalı olmayan,kalemle işlenmiş. 5.hlk.Kibrit (TS).

* rom.: cealma "türban,sarık" (Lok. 1927,nr.388); ^včjalma, ^všalme "sarık" (Mik.1884,s.35); ^vcialmá, celma "aynı" (Kak.1973,s.98).

* bul.: ^včalma "türban,sarık" (Lok. 1927,nr.388; Mik.1884,s.35); ^včalma "aynı" (Kak.1973,s.98).

* sırp.: ^včalma "türban,sarık" (Lok. 1927,nr.388); ^včalma, ^včalmašica "aynı" (Mik.1884,s.35); ^včala "davul,darbuka çalmak" (Mik.1884,s.36); ^včálma, ^včálma "sarık,türban" (Kak.1973,s.98); ^včálma, ^včálma "sarık,türban" (Şkal.1985,s.161).

* arn.: ^včalem "sarık,çalma" (Mik. 1884,s.35); ^vtšalém, ^vtšalém "aynı" (Meyer,G.1891,s.443); ^vdžal'm "eşek anırması"; ^vdžal'mari "gürültü,şamata"; ^včalakati "gürültü yapmak" (Meyer,G.1891,s.80); ^včall'm, ^včall-me "sarık,türban" (Kak.1973,s.98).

* yun.: nızalmás "sarık,türban" (Mik. 1884,s.35); ntzalmás tzalmás "sarık,türban" (Kak.1973,s.98).

* mac.: csalma "sarık,türban" (Mik. 1884,s.36); csalma, csilma "sarık,türban; türk askeri" (Kak.1973,s.98).

çalpara 1.Parmaklara takılıp çalınan zil veya buna benzer ses çıkarıcı araç. 2.zool. Açıklarda kumluk alanlarda yaşayan ve ağları keserek balıkçılara zarar veren bir çeşit çağanoz (Portunus puber) (TS).

* rom.: geampara, geambara "çalpara, müzik âleti" (Lok.1927,nr.400); tsampara, zampara "aynı" (Mik.1884, s.36).

* bul.: Çmpari "çalpara" (Mik.1884,s. 36; Meyer,G.1891,s.444).

* sırp.: Çampàra "ata takılan gemin ucundaki demir zincir"; Çampàretà, Çampàrètà "çalpara" (Şkal.1985,s. 162).

* arn.: Çapara "Türk müziğinde kullanılan küçük zil" (Mik.1884,s.36); tsapara, tsaparé "çalpara" (Meyer,G.1891, s.444).

çam bot. Çamgillerin örnek bitkisi olan ve yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı (Pinus) (TS).

* rom.: ceam "çam" (Lok.1927,nr.389).

* sırp.: Çam "çam"; Çam, Çamac "tekne; yumuşak bir ağaçtan yapılan yelkenli"; Çamdžija "tekne çekici" (Mik.1884,s. 36); Çam "çam ağacı"; Çamovina "çam, çam ağacı" (Şkal.1985,s.162).

* arn.: Çam "çam" (Mik.1884,s.36); tsam "çam; reçine, çam sakızı" (Meyer,G.1891,s.444).

çamaşır 1.İç giysisi. 2. Yıkaması ge-

rekli kirli. 3. Kirli eşyaları yıkama işi (TS).

* sırp.: Çamâşır "giysi, çamaşır" (Şkal.1985,s.162; Çamâşır "çamaşır, çarşaf" (Kak.1973,s.98-99).

* mac.: Csamasir "soyadı" (Kak.1973,s. 98-99).

çam sakızı Çam ağacından çıkarılan reçine (TS).

* bul.: Çam sakız "çam sakızı,reçine" (Mik.1884,s.36).

* sırp.: Çam-sâkaz "çam sakızı,reçine" (Şkal.1985,s.162).

çamur 1.Su ile karışıp, bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak,balçık. 2. hlk. Yapı işlerinde kullanılan çeşitli malzeme ile yapılan harç. 3. mec. Sataşkan, çevresine tedirginlik veren, sulu (kimse) (TS).

* rom.: Çimur "yapı harcı,sıva" (Mik. 1884,s.36).

* sırp.: Çamurlijà "çamurlu,bataklık" (Mik.1884,s.36).

çan İçinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkaran madenden araç, kampana (TS).

* sırp.: Çaktar, Çaktor "koyun çingırağı"; Çktaraš "çingıraklı" (Mik. 1884,s.36).

çanak 1.Toprak, metal vb.den yapılmış yayvan, çukurca kap. 2.bot. Çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü (TS).

* rom.: ceanac, cenac "büyük tabak, çanak,kâse" (Lok.1927,nr.391); Çanak "aynı" (Mik.1884,s.36).

* sırp.: ^včanak "tahta çanak"; ^včancic, ^včancina, ^včancar, ^včnkoliz "bedavacı, çanak yalayıcı" ^včangrizalo "çanak yalayıcı, şahsiyetsiz kimse"; ^včinija "çanak" (Mik.1884,s.36); ^včanak "tahta tabak, çanak" (Şkal.1985,s.162).

* arn.: ^včanak, ^včanakthi "Batterie am Feuerschloss ?" (Mik.1884,s.36); ^vtšanák, ^vtšenák "çanak"; ^vtšanákd "Batterie am Feuerschloss ?" (Meyer,G. 1891,s.444).

* yun.: tzanáhi "çanak" (Mik.1884,s.36).

* mac.: csanak "çanak" (Mik.1884,s.36).

çanta Kösele, meşin, kumaş gibi hafif malzemeden yapılıp büyüklüğüne göre para, evrak, yiyecek koyup taşımaya yarayan kap(TS).

* rom.: geantă^u, gentulita "seyahat çantası; fişeklik" (Lok.1927,nr.393); ^vdžante "çanta" (Mik.1884,s.36).

* bul.: ^vçanta "çanta" (Mik.1884,s.36).

* sırp.: ^včanta, ^včanta, ^včantra "deri torba, çanta"; ^včantalija, ^včantalija "çantalı" (Şkal.1985,s.162).

* arn.: ^vçanta "çanta" (Mik.1884,s.36); ^vtšanté "aynı" (Meyer,1891,s.444).

çapa 1.Tarlalarda toprağı işlemek için kullanılan ağaç saplı demir kazı aracı. 2.Çapalamak işi (TS).

* rom.: ^vçape, ^vsape "çapa" (Mik.1884,s.36).

* bul.: ^vçapa "çapa" (Mik.1884,s.36).

* arn.: ^vçape "çapa" (Mik.1884,s.36).

* yun.: tsapı, tsápa "çapa" (Mik.1884,s.36).

çapkın 1.Geçici aşklar arkasında koşan. 2. Cinsellik taşıyan veya hatırlatan. 3. Haylaz. 4. Okşayıcı bir söz gibi de kullanılır (TS).

* rom.: ceapcîn "tırıs yürüyüşlü at; kurnaz, açığız ; hileci,hilekâr" (Lok.1927,nr. 394).

* bul.: ^vçapkena (at) "hızlı koşan, dört nala giden at" (Mik.1884,s.36).

* sırp.: ^vçavkun "küçük adımlarla çok hızlı giden at" (Mik.1884,s.36); ^vçapkun, ^vçavkun "çapkın delikanlı; küçük adımlı ve hızlı giden at" (Şkal.1985,s.163).

* arn.: ^vçaplı; ^vçap, ^vçape "adım" (Mik.1884,s.36).

çaprak Eyer örtüsü, şaprak (TS).

* ^vsabraka "at eyeri" (Lok.1927,nr.395).

* mac.: csáprág "çaprak" (Mik.1884,s.36).

çapraz 1. Eğik olarak birbiriyle kesişen. 2. sp. Güreşte hasmının koltuk altından kol geçirip sarma oyunu; bir veya iki kolla yapıldığına göre tek çapraz ve çift çapraz denir. 3. hlk. Kopça, düğme (TS).

* rom.: ceapraz "kaytan, şerit"; ceaprazar "kaytancı"; ceaprazărie "kaytancılık" (Lok.1927,nr. 396); ^vçjapraz, ^vçeprag, ^vçeprezar, ^vçepregar "çapraz" (Mik.1884,s.36).

- * bul.: ^VÇaprak "toka" (Mik.1884,s. 36).
- * sırp.: ^VÇamprage "sap,kabza" (Mik.1884, s.36); ^VÇâpraz, ^VÇâpras "birbirine çapraz olarak ayakları beyaz olan at; ipleri çapraz olarak bağlanmış salıncak; atın koşmasını engellemek için atın önünde duran ip"(Şkal.1985,s. 163).
- * arn.: ^Vtsaprâs-zi "eteğin alt kısmına konan volan,süs" (Meyer,G.1891,s. 444).
- * yun.: tsaprâsi (Mik.1884,s.36).

çardak 1.Tarla, bahçe gibi yerlerde ağaç dallarından örülmüş barınak. 2. Asma gibi bitkilerin dallarını sardırma için direklerle yapılmış yer. 3. Kameriye (TS).

- * rom.: cerdac, ceardac "balkon" (Lok. 1927,nr. 397); ^Vçardak "çadır" (Mik. 1884,s.37); ciardac, cerdac, cerdâk "çardak" (Kak.1973,s.99).
- * bul.: ^Vçirdak, ^Vçardak, ^Vçerdak, ^Vçordok "dehliz" (Lok.1927,nr.397); ^Vçardak, ^Vçordak, ^Vçerdak "çardak" (Mik. 1884,s.37); ^Vçerdak, ^Vçardak "aynı" (Kak.1973,s.99).
- * sırp.: ^Vçardak "balkon" (Lok.1927, nr. 397); ^Vçardak, ^Vçarda "çardak"; ^Vçardaklija "çardaklı" (Mik.1884,s. 37); ^Vçârdâk, ^Vçerdag "çardak" (Kak. 1973,s.99); ^Vçârdâk "büyük bahçesi veya çardağı olan ev, yapı; önü açık ve iyi bir manzarası olan büyük oda"; ^Vçardaklija "önü açık ve güzel bir manzarası olan büyük oda; asma bitkisi" (Şkal.1985,s.164).

- * arn.: ^Vçardak "örtülü, kapalı geçit; dehliz; tahta taban, döşeme" (Mik.1884,s.37); ^Vtsardâk "tahta döşeme; kapalı dehliz"; ^Vdžardâk "çardak" (Meyer,G.1981,s.444); çardâk, çardâk "çardak" (Kak.1973,s. 99).
- * yun.: tsardâhi (Mik.1884,s.37); ntzarntâhi, tsarntâhi "çardak,balkon" (Kak.1973,s.99).
- * mac.: csordak, csardak, csârda, scurtâk,csârdâk, csarda, csardâk, csardak "korunmasız açık yapı"(Kak. 1973,s.99).

çare 1. Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu. 2. Bir şeyi önleme, tedavi yolu, deva (TS).

- * sırp.: ^Vçâra, ^Vçâre, çâra, çare "çare,yardım, medet" (Şkal.1985,s. 163).
- * arn.: ^Vçajr "çare" (Mik.1884,s.37).

çarık 1.Tabaklanmamış sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayak giyeceği. 2. Araba yokuş aşağı giderken tekerleği frenlemek için altına sürülen demir hevha. 3. argo Para cüzdanı (TS).

- * rom.: cioarec,cioarec^u "beyaz,yünlü köylü pantolonu" (Lok.1927,nr. 401); tseruhi "çarık" (Mik.1884,s. 37).
- * sırp.: ^Vçarugdžija "çarıkçı" (Mik. 1884,s.37); ^Vçaruk, ^Vçarug "çarık"; ^Vçarükcija, ^Vçarugdžija "çarıkçı" (Şkal.1985,s.165).

* arn.: tsarike "köy ayakkabısı, çarık" (Meyer,G.1891,s.439).

* yun.: tzarouhi, tsarouhi "çarık" (Mik.1884,s.37).

* t̄aruhi "çarık" (Meyer,G.1891,s.439).

çark 1.Bir eksenin döndürdüğü tekerlek biçimindeki makine parçası. 2. ask.Herhangi bir kıtanın, biçimini ve düzenini bozmadan kanatlarından biri çevresinde dönerek yön değiştirmesi (TS).

* rom.: çark "çember"; çarkleü "çarklı" (Mik.1884,s.37).

* bul.: çarklija "çarklı,çark mekanizması olan" (Mik.1884,s.37).

* sırp.: çarak, çarka "tüfeğin kilit mekanizması parçası" (Mik.1884,s.37); çarak, çark "çeşitli mekanizmaların dönen tekerleği, çemberi; bazı metal âletleri temizlemekte kullanılan araç; çakmaklı tüfeklerde, çakmağı kaldıran çelik yuvarlak" (Şkal.1985, s.163).

* arn.: çark "daire, halka; tüfeğin horozu" (Mik.1884,s.37).

* yun.: tzârhi, tzérhi "aynı" (Mik.1884, s.37).

çarşaf 1.Yatağın üstüne serilen veya yorgan kaplanan bez örtü. 2. esk. Eskiden kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, etekli sokak giysisi (TS).

* rom.: cearceaf, cearsaf "çarşaf; kadınların örtündükleri giysi" (Lok. 1927,nr. 691); çiarçiaf "çarşaf" (Mik.1884,s.37).

* bul.: çarsaf, çercav, çerçaf "çar-

şaf" (Mik.1884,s.37).

* sırp.: çarşaf, çarşav "çarşaf" (Mik. 1884,s.37); çarşaf, çarşav "yatak çarşafı; kadınların örtündükleri giysisi" (Şkal.1985,s.165).

* arn.: çjarçjaf "keten bezi, keten örtü"; çarşaf "sofra bezi"; çarşaf, çerşaf "sofra örtüsü" (Mik.1884,s. 37); tsartsáf, tsartsáf "keten bez" (Meyer,G.1891,s.445).

* yun.: tsartsáfı "çarşaf" (Mik.1884, s.37).

çarşı Dükkânların bulunduğu alış veriş yeri (TS).

* bul.: çarşija "çarşı" (Mik.1884,s. 37).

* sırp.: çarşija "çarşı" (Mik.1884,s. 37); çarşija "çarşı"; çarsilija, çarsinlija "çarşıda çalışan kimse, çarşı esnafı"; çarşi-çehája, çarşu-çehája, çarşıçehája, çarsuçehája "çarşı kahyası" (Şkal.1985,s. 165).

* yun.: tzarsı "çarşı" (Mik.1884,s. 37).

çatal 1.İki veya daha çok kola ayrılan değnek. 2.Yol, ağaç gibi, kollara ayrılan şeylerin ayrılma yeri. 3.Dallı olan şeylerin her kolu. 4.Yemek yerken kullanılan iki, üç veya dört uzun dişli çoğunlukla metal araç. 5.Dirgen. 6. Ucu kollara ayrılmış. 7.İki taraflı. 8. İki anlamlı, iki türlü anlaşılabilir (TS).

* bul.: çetal-mamuza "çatal mahmuz" (Mik.1884,s.37).

* sırp.: ^vçatali jular "çatal yular"; ^vçatal, ^vçatale "çatal"; ^vçatalast, ^vçatali "çatalı" (Mik.1884,s.37); ^vçatal "çatal"; ^vçatal, çatal "iki uçlu at yuları"; ^vçatalast "çatallanmış, ucu çatal olan"; ^vçatali "çatalı" (Şkal.1985,s.165).

çatı 1.Bir yapının, bir evin damını kuran parçaların bütünü. 2.Birbirine çatılmış, çakılmış şeylerin bütünü. 3.Yapının tavanı ile damı arasındaki genellelikle az kullanılan yer.4.İnsan ve hayvanda iskeletin kuruluşu. 5.mec.Barılan, sığınılan yer. 6.mec. Belli bir maksada yönelik kimselerin oluşturduğu kuruluş. 7.gr. Özne veya nesne durumlarına göre, belirli çatı eklerinin fiil eklerinin fiil kök veya gövdelerine getirilen türev, bina. 8.min. Bir yapıyı örten ve eğik yüzeyleri olan damın tahtadan iç yapısı. 9.ed. Hikâye, roman piyes gibi edebî türlerde olay kuruluşu, kurgu (TS).

* arn.: ^vtşatı "dam, çatı" (Meyer,G.1891 s. 445).

çatki 1.Uç uca, birbirine çatılan şeylerin bütünü. 2. Sehpa. 3.Alından geçerek başın çevresine çember gibi bağlanan bağ, kaşbastı. 4. Bir işin bütünü'nün veya parçalarının bir araya getirilmesinde uyulan yöntem (TS).

* sırp.: ^vçatiija, ^vçatliija "çatki, başın çevresine çember gibi bağlanan bağ"; ^vçatkija, ^vçatiija, çatkija,çatiija, çaptija "gelinlerin başlarına örtülen ince ipek kumaş,duvak; bir çeşit kadın baş örtüsü" (Şkal.1985,s.166).

çatma 1.Çatmak işi. 2. Provada geçici olarak bir giysiye iliştirilmiş olan parça. 3. Duvarları ağaç gövdesinden birbirine takılarak ve çivisiz olarak yapılan yayla evi, yörük çadırı. 4.Bir çeşit döşemelik kumaş. 5. Ahşap yapı-

larda ağaç iskeletin temel parçaları. 6. Semerin ağaç kısmı. (Çatma kaş: aralarında kılız yer olmayıp birbirine kavuşmuş olan kaşlar) (TS).

* bul.: ^vçatma-ve^vda, ^vçatmalı ve^vza "çatma kaş" (Mik.1884,s.38).

* ^vçatmalı "bitişik, çatma kaş" (Şkal.1985,s.166).

çatmak 1.Değnek, kılıç, tüfek gibi uzun şeylerden birkaç tanesini, tepelerinden birbirine çaprazlama dayayarak durdurmak. 2.(Kereste,vb. gereci)Birbirine tutturmak. 3.Bir şeyi yapmak için gerekli parçaları bir araya getirmek. 4. (Yükü hayvana) İki yanlı yüklemek. 5.(Başa yenemi, çatki, yazma gibi şeyleri) Bağlamak. 6. (Kaş,yüz için) Sertlik, öfke bildiren bir duruma sokmak. 7. Üzücü olaylarla karşılaşmak. 8. Birine sert sözler söylemek veya yazılar yazmak. 9. Rastlamak, karşılaşmak. 10. Sırası gelmek, zamanı gelmek (TS).

* sırp.: ^vçatisati "birbirlerine yanıştırmak"; ^vçatma "duvarın yıkılmasını önlemek için yapılan çit"; ^vçatmara "aynı" (Mik.1884,s.38); ^vçatma "içine çapraz veya paralel tahtalar konduktan sonra sıvalanan ev duvarı; tahtadan duvar"; ^vçatmara "içinde çatma duvarları olan ev,çatmalı ev" (Şkal.1985,s.166).

çatpat 1.Biraz yarım yamalak. 2.Ara sıra 3. uygunsuz zamanlarda, vakitli, vakitsiz (TS).

* rom.: ceatpat "tesâdüfen, arasıra, bazen" (Lok.1927,nr. 403).

çavuş 1.tar. Osmanlı devleti teşkilâtında çeşitli hizmetler yapan görevli. 2. tar. Osmanlı ordusunda üst komutanların buyruklarını ast komutanlara u-

laştıran görevli. 3. ask. Onbaşidan sonra gelen ve görevi manga komutanlığı olan er rütbesi. 4. Bir işin veya işçilerin başında bulunan ve onları yöneten sorumlu kimse. 5. Askerî okullarda sınıf birincisi (TS).

* rom.: *ciauș* "kapıcı; karakolda görevli çavuş"; *ciausel*, *ciausesc* "aynı" (Lok.1927,nr.404); *čjauš* "çavuş" (Mik.1884,s.38); *ciauș* "çavuş"; *ciauș-bașa* "çavuş başı" (Kak.1973,s.101).

* bul.: *čauš* "çavuş,yüksek rütbeli bekçi" (Lok.1927,nr.404); *čjauš*, *čauš* "çavuş"(Mik.1884,s.38); *čauš* "aynı" (Kak.1973,s.101).

* sırp.: *čauš* "çavuş; yüksek rütbeli bekçi" (Lok.1927,nr.404); *čauš*, *čauš*, *čájo* "çavuş"; *čauš* *baša* "çavuş başı" (Kak.1973,s.101); *čauš*, *čauš* "esk. çavuş"; *čauš* *baša* "çavuş başı" (Şkal.1985,s.166-167).

* arn.: *čaušh* "çavuş" (Kak.1973,s.101).

* yun.: *tšaousis* "çavuş" (Mik.1884,s.38); *tšaousis*, *ts aousis*, *tšaousios* "çavuş" (Kak.1973,s.101); *hiaoúsm-pasis* "çavuş başı" (Kak.1973,s.101).

* mac.: *csaus*, *csausz*, *csauz*, *chaoz*, *čjaŷuz*, *csavoz*, *csavuz*, *czahuz*, *csavuz*, *csahusz*, *csavusz*, *czávus*, *csavos*, *csáuz*, *csousz* "çavuş"; *csausz* *aga* "çavuş ağası"; *csausz* *pasa* (basa), *csaus* *pasa*, *csausz* *basi*, *csauz* *basa*, *csaus-basa* "çavuş başı"; *csausz* *bék* "çavuş beyi"; *scauzlár* *kihaja*, *csauszlar* *tihaja*, *csauszlar* *tihája*, *csauszlar* *tiha*, *csauszlar* *tihaja* "çavuşlar kahyâsı" (Kak.1973,

s.101-102).

çay 1.bot. Çaygillerden bir ağaççık (*Thea chinensis*). 2. Bu ağaççığın özel işlemlerle kurutulan yaprağı. 3. Bu yaprakların haşlanması ile elde edilen güzel kokulu ve sarımtırak kırmızı renkli içecek. 4. Konukların çay,börek, pasta gibi içecek ve yiyeceklerle ağırlandığı toplantı. 5. Müzikli toplantı (TS).

* rom.: *čjaj* "yeşil çay" (Mik.1884,s.35).

* bul.: *čaj* "çay" (Mik.1884,s.35).

* sırp.: *čaj* "çay" (Şkal.1985,s.159).

* yun. *tzái* "çay" (Mik.1884,s.35).

çayır 1.Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer. 2.Böyle yerde biten otlar (TS).

* rom.: *ceir* "çayır" (Mik.1884,s.35; Meyer,G.1891,s.443).

* bul.: *čir*, *čire*, *čure* "çayır" (Mik.1884,s.35).

* sırp.: *čajir* "çayır" (Mik.1884,s.35); *čajir*, *čajir*, *čajer* "çayır,otlak" (Şkal.1985,s.159).

* arn.: *čairi*, *čaire*, *čaer*, *čair* "çayır" (Mik.1884,s.35); *tšair*, *tšaire* "çayır, otlak" (Meyer,G.1891,s.443).

çehre 1.Yüz, sime. 2. mec. Görünüş. 3. mec. Somurtkanlık (TS).

* rom.: *čehre* "çehre,yüz" (Mik.1884,s.38).

* sırp.: *čehru* "çehre,yüz" (Mik.1884,s.38); *čehra* "yüz, çehre, yüzün gö-

rünümlü" (Şkal.1985,s.167).

çeki 1.Tartı. 2.İki yüz elli kiloya eşit olan, odun, kireç gibi ağır ve kaba şeyleri tartmakta kullanılan bir ağırlık ölçüsü. 3.hlk. Kadınların başlarına bağladıkları örtü. 4.Çeki düzen. 5.mec. Üzüntü, sıkıntı (TS).

* arn.: ^včekji "başa vurmuyacak, sarhoş etmeyecek kadar içilen içki" (Mik. 1884,s.38); ^vtšekĭ "aynı" (Meyer,G. 1891,s.446).

çekiç 1. Çivi çakmak, madenleri dövmek gibi işlerde kullanılan ve bir sapla dövecek bir maden bölümden yapılmış araç. 2.sp. Atletizm yarışmalarında fırlatılan demir küre biçiminde araç (TS).

* rom.: ^včokan, ^včokin "eyer -ön- kaşı" (Mik.1884,s.38).

* bul.: ^včuk, ^včukan, ^včukom, ^včjukam "çekiç"; ^vščukam, ^vpočukovam "çekiçle brş. çakmak" (Mik.1884,s.38).

* sırp.: ^včekić, ^včekić "çekiç"; ^včeki-^včovati "bir şeyi çekiçle çakmak"; ^včakanac "büyük çekiç" (Mik.1884,s. 38); ^včekić "çekiç"; ^včekićati "çekiçle vurmak, çakmak"; ^včekićovati "çekiçle çakmak, çalışmak" (Şkal.1985,s. 168).

* arn.: tsekan, ^včekić, ^včekan "çekiç"; ^včekán, ^včokane "kapı tokmağı" (Mik. 1884,s.38); ^vtšekán, ^vtšekitš "çekiç" (Meyer,G.1891,s.445).

* yun.: tsouhání "çekiç" (Mik.1884,s. 38).

* mac.: csákány, ^včekić, ^včeküć, ^včeküs "çekiç" (Mik.1884,s.38).

çekme 1.Çekmek işi. 2.Masa, dolap gibi şeylerin dışarıya çekilen gözü, çekmece. 3.Yüksekteki ince dalları çekip kesmeye yarar, ay biçiminde, uzun saplı, ağız tırtıklı bıçak. 4.Düzgün biçimli. 5.Çekilerek giyilen veya kullanılan. 6.Parmak veya mızrapla çalınan çalgı. 7.Ağacın yapısındaki nem oranının azalması sonucu boyutlarının küçülmesi. 8.İş yaparken giyilen bir tür şalvar. 9.sp.Vücut bölümlerinin bükücü kas gücü ile bir direnci kendisine yaklaştırması (TS).

* sırp.: ^včekme "gümüşten veya pirinçten yapılan toka"; ^včekmek-čuprija "iner-kalkar köprü" (Mik.1884,s. 39); ^včekma "eski tip evlerde, pencerelerin iner-kalkar pancuru; iner kalkar köprü; masa çekmecesesi; giysilerdeki küçük gümüş tokacıklar"; ^včekmeli "çekmeceleri olan, çekmeli" (Şkal.1985,s.168).

çekmece 1.Çekme. 2. İçinde mücevherat veya başka değerli şeyler saklanan küçük, süslü sandık. 3.Gemilerin barınabilecekleri koy (TS).

* rom.: cecmegea "çekmece" (Lok.1927, nr.405; Mik.1884,s.39).

* sırp.: ^včekmedže "çekmece"; ^včekmek-^včuprija "iner kalkar köprü" (Mik. 1884,s.39); ^včekmedža, ^včekmedže "sandıklarda bulunan ve kapağı andıran, içine öteberi konan bölüm, çekmece" (Şkal.1985,s.168).

çekmen bil. 1.Çeşitli hayvanlarda, asalaklarda yer değiştirmeye, kendini bir yere bağlamaya veya yutmaya yarayan organ, vantuz. 2.Şişe çekmekte kullanılan araç (TS).

* rom.: sucman, suman "köylü buluzu" (Lok.1927,nr.406).

çektirme 1.Çektirmek işi. 2.Çektiri. 3.den. Büyük yelken kayığı. 4.Sökülebilir elbise, yemek ve salon dolaplarının tablalarını birbirine tutturmak için metal veya plâstikten yapılmış bağlatı parçası (TS).

* mac.: csekterme "kadırga", csektere, csekteri "büyük kadırga" (Kak.1973, s.102).

celebi 1.Görgülü, terbiyeli, olgun (kimse). 2.esk.Bay. 3.esk. Bektaşî ve Mevlî pirlерinin en büyüklerine verilen unvan. 4.Hristiyan tüccar (TS).

* rom.: celebîu "zarif,kibar; züppe" (Lok.1927,nr.407); çilibîu "zarif, kibar kimse" (Mik.1884,s.39); celebîu, cilibîu "celebi, aynı" (Kak.1973,s.103).

* bul.: çelebi, çelebija, çelebijçe, çelebifçe "celebi, zarif,kibar genç" (Mik.1884,s.39); çelebi, çelebija "aynı" (Kak.1973,s.103).

* sırp.: çelebi, çelebija, çelebiç. "celebi"; çelebijati "çelebilik" (Mik.1884,s.39); çelèbi, çelebija "aynı" (Kak.1973,s.103); çelèbi "soylu,kibar"; çelèbija "soylu, kibar kimse; soylu bir aileden gelen gençlere verilen unvan"; çelèbija "kadın ismi"; çelebijati se "süslenmek" (Şkal.1985,s.168-169).

* yun.: tzelempis, tzeleptihos "celebi" (Mik.1884,s.39); tzelempi "celebi" (Kak.1973,s.103).

* mac.: cselebi, cserebi, cselebia "celebi" (Kak.1973,s.103).

çelenk 1.Çiçek, dal ve yapraklarla ya-

pılmış halka. 2.esk.Kadınların başlarına taktıkları mücevher veya madenden yapılmış sorguç (TS).

* bul.: çelenkove "çelenkler" (Mik.1884,s.39).

* sırp.: çelenka, çelenjak, celenkaş "gümüş süslemeli yay, çelenk" (Mik.1884,s.39); çelēnka "altın ve gümüş işlemeli ve arasında değerli taşların da bulunduğu ve kalpakların ya da sarıkların ön tarafına takılan değerli süs" (Şkal.1985,s.170).

* arn.: çelenga "çelenk,süs" (Mik.1884,s.39); tselengé "bayrak,sancak" (Meyer,G.1891,s.446).

çelik 1.Su verilerek çok sert ve esnek bir duruma getirilebilen, birleşiminde az miktarda karbon bulunan demir ve karbon alaşımı, pulat. 2.Çelikten yapılmış (TS).

* rom.: cilic "çelik; çelik parıltısı" (Lok.1927,nr.408); çilik, çilikuri "çelik parıltısı" (Mik.1884, s.39).

* bul.: çelik "çelik" (Lok.1927,nr.408); çelikov "çelikten yapılmış şey" (Mik.1884,s.39).

* sırp.: çelik "çelik" (Lok.1927,nr.408); çelik "aynı"; çelikli, çelican "çelikten yapılmış" (Mik.1884, s.39); çelik "çelik"; çelikli "çelikten yapılmış olan" (Şkal.1985, s.170).

* arn.: çelik "çelik" (Mik.1884,s.39); tsel'ik "aynı" (Meyer,G.1891, s.446).

* yun.: tzelihi "çelik" (Mik.1884,s.39).

çember 1.mat. Merkez denilen sabit bir noktadan aynı uzaklık ve düzlemdeki noktalar kümesinin oluşturduğu kapalı eğri. 2.Bu biçime getirilmiş katı cisimlerin çevresi. 3.Çocukların oynamak için çevirip arkasından koştukları tekerlek biçiminde oyuncak. 4.Sandık, denk, fıçı gibi şeylerin dağılmaması için üzerlerine geçirilen dayanıklı bir cisimden kuşak. 5.Büyük yazma yenemi. 6.mec.Aşılması, çözümü güç durum. 7.sp. İçinden topun geçmesiyle sayı kazanılan ağırlı demir halka (TS).

* rom.: cimber, cimbel, cimbir, cumber, gimbir "çember" (Kak.1973,s.103).

* bul.: ^vçembér, ^vcumber "çember" (Kak.1973,s.103).

* sırp.: ^vçember "müslüman kadınların başlarına örttükleri örtü"; ^vçemberli, ^vçimbari "çevresinde demir bir halka bulunan nesne"; ^vçampar, ^vçamparaga "at koşum takımının zinciri" (Mik.1884,s.39); ^vçember "çember" (Kak.1973,s.103); ^vçember "beyaz ve ince kumaş,şifon; müslüman kadınların başlarına örttükleri,çok beyaz ince kumaştan yapılan örtü" (Şkal.1985,s.170).

* arn.: ^vtsembér, ^vtşimber "peçe, tül örtü" (Meyer,G.1891,s.446); çembér, cimber "aynı" (Kak.1973,s.103).

* yun.: tzempéri "kadınların başlarına örttükleri örte" (Mik.1884,s.39); tzempéri, tsemperl "aynı" (Kak.1973,s.103).

* mac.: cseomber, cseombeor, cseember

"kadınların başlarına taktıkları bant, saç bandı"(Kak.1973,s.103).

çene 1.Omurgalılardan kemik veya kıkırdak ile desteklenen, altlı üstlü dişleri taşıyan ve ağzın açılıp kapanmasını sağlayan parça. 2.zool.Omurgasız hayvanlarda buna benzeyen yapı. 3. Mengene veya kerpeten gibi araçların eşyayı sıkıştıran karşılıklı iki parçasından her biri. 4.mec. Çok konuşma huyu (TS).

* sırp.: ^vçéne, ^vçèhne, ^vçéneta, ^vçèh-neta "çene, çeneli,mec. Çok konuşma huyu" (Şkal.1985,s.171).

çengel Bir yere takılmaya, geçirilmeye yarayan eğri demir (TS).

* rom.: cinghiel "çengel,kanca" (Lok.1927,nr.392); ^vçingel "çengel" (Mik.1884,s.39).

* bul.: ^vçengel "çengel" (Mik.1884,s.39).

* sırp.: ^vçengel, ^vçenkin "çengel" (Mik.1884,s.39); ^vçèngel, ^vçèndèl "demir kanca, cengel"; ^vçèngele, ^vçèndèle "kasapların etlerini astıkları demir kanca" (Şkal.1985,s.171).

* arn.: ^vçengel "sivri uçlu demir çengel,kanca" (Mik.1884,s.39); tsingél "bir oyunda kullanılan ince tahta" (Meyer,G.1891,s.441).

* yun.: szıghéli "çengel" (Mik.1884,s.39).

çengi Çalgı eşliğinde oynamayı meslek edinmiş kadın (TS).

* rom.: cinghie "bir müzik âleti"; cinghésa "bu müzik âletini çalan

kimse" (Kak.1973,s.104).

* sırp.: ^Včengija "kadın dansöz" (Mik. 1884,s.39); ^Včengija "çalgıcı; çalgı eşliğinde oynayan kadın"; Čingrija "bir müzik âleti" (Kak.1973,s.104); ^Včengija "dansöz, müzik eşliğinde oynayan kimse"; ^Včengijati "oynamak" (Şkal.1985,s.171).

* mac.: chingia, csinca "bir çeşit müzik âleti"; csinsiás, csinziás "bu müzik âletini çalan kimse" (Kak. 1973,s.104).

çeragâh, çerageh Otlak (Osm.-TS).

* sırp.: ^Včergija "çayır,otlak" (Mik. 1884,s.39).

çerçeve 1.Resim,yazı, ayna gibi şeyleri süslemek veya bir yere asılabilecek duruma getirmek için bunlara geçirilen kenarlık. 2.Kapı, pencere ile bunların cam veya tablalarının yerleştirilmiş olduğu kenarlık. 3.mec. Bir düşünce alanının sınırları veya bu sınırlar içindeki alan. 4.Beden eğitiminde asılma ve tırmanmalar için kullanılan araç (TS).

* rom.: cercevea "pencere çerçevesi; çerçeve, kenarlık" (Lok.1927,nr. 411); ^Včerčeve "aynı" (Mik.1884,s. 39).

* bul.: ^Včerčeve "çerçeve"; ^Včerčevaledisam "çerçevelemek" (Mik.1884,s. 39).

* sırp.: ^Včerčivo "çerçeve" (Mik.1884, s.39); ^Včèrcivo, ^Včèrciv, ^Včèrčeva "bir şeyin kenarı, çerçeve"(Şkal. 1985,s.189).

* arn.: ^Včerčive "çerçeve" (Mik.1884, s.39); ^Vtšertšivé "çerçeve" "Meyer, G.1891,s.446).

* yun.: tzertzefés, tzertzevés, tzer-tzivé "çerçeve" (Mik.1884,s.39).

çerçi 1.Köy, pazar ve benzeri yerlerde dolaşarak ufak tefek tuhafiye eşyası satan gezginci esnaf. 2.(Bazı bölgelerde) Tuhafiyeci (TS).

* rom.: cercelar "çerçi" Lok.1927,nr. 410).

çerez 1.Asıl yemekten sayılmayan,peynir, zeytin gibi yiyecekler. 2.Yemek dışında yenilen yaş veya kuru yemiş gibi şeyler (TS).

* sırp.: ^Včerez "pişirilmiş üzüm" (Mik. 1884,s.40); ^Včèrez "çeşitli kuru meyveye verilen ortak ad; herhangi mutlu bir olay sonucunda, bunu kutlamak için dağıtılan çeşitli kuru yemiş türünde yiyecek" (Şkal.1985,s. 171).

çerge 1.Derme çatma çadır,göçebe çadırı. 2.Çingene çadırı. 3.tar. Otağ (TS).

* rom.: cergă "köy halısı; araba örtüsü; örtü" (Lok.1927,nr.412); ^Včerge "örtü, halı" (Mik.1884,s.40).

* bul.: ^Včerga "çadır; kalın dokuma" (Lok.1927,nr.412).

* sırp.: ^Včerga "çadır; sandalye" (Lok. 1927,nr.412; Sain. 49); ^Včerga "çingene çadırı"; ^Včergaš "aynı çadır altında yaşayanlar, çingene"; ^Včergija "aynı" (Mik.1884,s.40),

- ^VĈerga; ^VĈerga "çingene çadırı; çingene kulübesi ; küçük çadır" (Şkal.1985, s.172).
- * bul.: ^Vĉerga "büyük halı; örtü"; ^Vĉergar "göçebe"; ^Vĉerga "aynı" (Mik.1884, s.40).
- * arn.: cerge "karışık desenli yünlü dokuma; örümcek ağı" (Mik.1884,s.40); tsergé "karışık desenli yünlü dokuma; bu dokumadan yapılan çadır; örümcek ağı; bez parçası, paçavra"; tsergé "yün örtü" (Meyer,G.1891,s.440).
- * mac.: cserga "çingene çadırı" (Mik.1884,s.40).
- çeribaşı** 1.tar. Alay beyi. 2. Çingene topluluklarının başı (TS).
- * rom.: ciribàs "çeribaşı" (Kak.1973,s.104).
- * sırp.: ^Vĉeribaša, ^Vĉeribaša, ^Vĉeribašija "çeribaşı" (Kak.1973,s.104).
- * arn.: çiribash "çeri başı" (Kak.1973, s.104).
- * yun.: tsirimpasis "bölük başı" (Kak.1973,s.104).
- * mac.: cserbasa, csiri baszi, cseri pasa, cseri basa, csiri pasa "bölük başı, kumandan" (Kak.1973,s.104).
- Çerkez** 1.Kafkasya'da yaşayan bir boy veya bu boydan olan kimse. 2.Çerkezlere özgü, Çerkezlerle ilgili (TS).
- * rom.: cerchèz "çerkez" (Kak.1973,s.104-105).
- * bul.: ĉerkéz "aynı" (Kak.1973,s.104-105).
- * * sırp.: ĉerkās, ĉerkes "Çerkez" (Kak.1973,s.104-105).
- * mac.: cherkezek, cserkesz, cserkesz, csergesz, Cserkez, tserkész "Çerkez; soyadı; şahıs adı" (Kak.1973, s.104).
- çerviş** 1.Kasaplık hayvanlardan elde edilen çeşitli yağların eritilmiş. 2.Yemeğin sulu kısmı (TS).
- * rom.: cerviş, cereviş "don yağı, iç yağı, sığırın iç yağı" (Lok.1927, nr.413;Mik.1884,s.40).
- çeşit** 1.Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tür, nevi. 2.Canlıların bölümlenmesinde, bireylerden oluşan, türden daha küçük birlik. 3. Türülü (TS).
- * rom.: ĉișit "tür,çeşit; tercih" (Mik.1884,s.40).
- * sırp.: ĉèșit "tür, çeşit" (Şkal.1985,s.172).
- çeşme** Çoğunlukla herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalıklı su hazinesi veya yapısı (TS).
- * rom.: ĉeșme "çeşme" (Mik.1884,s.40); cismeà, cesmea, ciusmea "çeşme" (Kak.1973,s.105).
- * bul.: ĉeșma, ĉușma "çeşme" (Mik.1884,s.40); ĉesma "çeşme" (Kak.1973, s.105).
- * sırp.: ĉeșma, ĉesma "çeşme" (Mik.1884,s.40); ĉeșma, ĉesma, ĉeșma,

- ^Vçesma "çeşme" (Kak.1973,s.105); ^Vçesma, ^Vçesma, ^Vçesma "çeşme"; ^Vçesma-taş "çeşme taşı" (Şkal.1985,s.172).
- * arn.: ^Vçesme "çeşme" (Mik.1884,s.40); çesme "aynı" (Kak.1973,s.105),
- * mac.: csekme, csetsme, csecsme "çeşme" (Kak.1973,s.105).
- çeşni** 1.(Yiyecek,içecek için) Tat, tadımlık. 2.mec. Hoşa giden bir özellik (TS).
- * rom.: cişni^ü, cesni^ü "tat,lezzet" (Kak.1973,s.105).
- * sırp.: ^Vçesnedjer "çeşnidar" (Mik.1884,s.37); ^Vçesnedjer "içkilerin çeşnisine bakan kimse, çeşneci"(Kak.1973,s.105).
- * mac.: csesniger bassa, ch^yesnico bassa, chernegir basi "çeşneci başı" (Kak.1973,s.105).
- çevre** 1.Bir şeyin yakını, dolayı, etraf. 2. mec.Bir kimse ile ilişkisi bulunanlar, muhit. 3.mec. Aynı konu ile ilgili bulunan kimselerin tümü,muhit. 4. Kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam. 5.Sırma işlemeli mendil.6. mat. Düzlem üzerindeki bir şekli sınırlayan çizgi. 7.sos.Hayatın gelişmesinde etki yapan tabii,toplumsal,kültürel dış faktörlerin bütünlüğü. 8.gr. Bir birimden önce veya sonra gelen aynı türden birimlerin tümü; bunların oluşturduğu küçük kontekst (TS).
- * rom.: gevrea "bir çeşit diba kumaş" (Lok.1973,s.414).
- * bul.: ^Vdzevre "nakışlı mendil, elbezi" (Mik.1884,s.40).
- * sırp.: ^Včevra, ^Včevra, ^Včevre "altın veya sırma işlemeli, çok ince kumaştan yapılan mendil,elbezi" (Şkal.1985,s.173).
- * yun.: tsévré "çevre, işlemeli mendil" (Mik.1884,s.40).
- çeyiz** Gelin için hazırlanan her türlü eşya (TS).
- * bul.: ^Vcejiz "çeyiz" (Mik.1884,s.38).
- * sırp.: ^Vceiz, ^Vcehiz "çeyiz" (Mik.1884,s.38); ^Vceiz,^Vcehiz, ^Vcehiz "çeyiz"; ^Vceizluk, ^Vcehizluk "çeyiz,çeyizlik" (Şkal.1985,s.167).
- çeyrek** 1.Dörtte bir. 2.esk.Gümüş meci diyenin dörtte biri değerinde olan beş kuruş. 3.On beş dakikalık zaman. 4.argo Alman markı (TS).
- * rom.: cerchi^ü "beş kuruş değerindeki eski bir para, sikke" (Lok.1927,nr.399).
- * bul.: ^Vçejrek, ^Vçerek "çeyrek" (Mik.1884,s.38).
- * sırp.: ^Vcejrek, ^Vçerek,^Vçereg, ^Vçere-^Vçar "çeyrek" (Mik.1884,s.38); ^Včejre-^Včiti, ^Včerečiti "bölmek, ayırmak"; ^Včejrek, ^Včerek, ^Včereg "dörtte bir, çeyrek; dört parçaya ayrılmış kesilmiş kuzu veya koyun" (Şkal.1985,s.167).
- * arn.: ^Vçerek "saatin dörtte biri, çeyrek saat"; ^Vtšereké "çeyrek saat"; ^Vtšekérdék "çeyrek parça" (Meyer G.1891,s.446).
- çıban** Vücudun herhangi bir yerinde oluşan ve çoğu, deride şişkinlik,kızartı, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin

birikimi (TS).

* sırp.: ^včiba, ^včibùljica, ^včivùljica
"yüzdeki sivilce, çıban" (Şkal.1985,
s.173).

Çıfıt 1.Yahudi. 2. hkr.Hileci, düzen-
baz (TS).

* rom.: ciufut "cimri,pinti; tefeci;
Yahudi" (Lok.1927,nr. 424); ^vçifut
"Yahudi; cimri,pinti"; ^vciufut "dik-
kafalı,serkeş"; ^vciufulek "dik kafa-
lılık,serkeşlik" (Mik.1884,s.,41);
ciufùt,cifut "aynı" (Kak.1973,s.108).

* bul.: ^vçifut, ^vçifutin "cimri,pinti;
Yahudi" (Lok.1927,nr.424);^vçifut "Ya-
hudi"; ^vçifutka "Yahudi kadın"; ^vçi-
futçe "Yahudi çocuk" (Mik.1884,s.
41); cifuttete "Yahudilik; pintilik"
(Kak.1973,s.108).

* sırp.: ^vçivutin "Yahudi" (Lok.1927,
nr.424); ^vçivutin, ^vçivut "Yahudi";
^vçivutana "Yahudi evi" (Mik.1884,s.
41); ^vçiput,^vçifut, ^vçivut, ^vçifut,^vçi-
vut "Yahudi" (Kak.1973,s.108);
^vÇifut, ^vÇifutin, ^vÇivut, ^vÇivutin "Ya-
hudi; cimri,pinti"; ^vçifuthàna "Ya-
hudilerin ibadet yeri,havra" (Şkal.
1985,s.175-L76).

* arn.: ^vçifut, ^vçifuterišt "Yahudi"
(Mik.1884,s.41); ^vtšifùt "Yahudi"
^vtšifutérišt "Yahudilik" (Meyer,G.
1891,s.447); ^vçifùt "Yahudi" (Kak.
1973,s.108).

* yun.: tsifoùtis "Yahudi" (Kak.1973,
s.108).

* mac.: Csifut "soyadı"; csifut "Ya-

hudi"; Csifet, Csufud, Csaffut
"soyadı" (Kak.1973,s.108).

çıkıntı 1.Bir yüzeyde ileri doğru çıkan
bölüm. 2.Bir metni düzeltmek veya ona
bir şey eklemek içinsatır dışına yazı-
lan yazı,çıkma (TS).

* rom.: ciochină "eyer-ön-kaşı" (Lok.
1927,nr.449).

çıkılmak 1.İçeriden, dışarıya varmak,git-
mek. 2.Elde edilmek, sağlanmak,istih-
sal edilmek. 3.Bir meslek veya bilim
kurumunda okuyup sınavını vererek ye-
tişmiş olmak,mezun olmak. 4.Ayrılmak,
ilgisini kesmek. 5.Süresi dolunca ay-
rılmak. 6. Yapılmak, yürüme. 7.Yeti-
şecek ölçüde olmak. 8.Eksilmek. 9.So-
nuca ulaşmak. 10. Sıyrılmak, ayrıl-
mak. 11.mec.Harcama zorunda kalmak.
12.Herhangi bir durumda olduğu anla-
şılmak. 13.Bir durumla ilgili nite-
liklerini yitirmek, bir durumdan baş-
ka bir duruma geçmek. 14.Bir şeyin yu-
karısına varmak veya yükselmek. 15.
Bir inceleme, bir araştırma sonucu
bulmak. 16. İş için, yetkili birini
makamında görmek. 17. Talihine veya pa-
yına düşmek, isabet etmek, vurmak.
18. Gitmek,koyulmak. 19. Bir konu yet-
kililerce karara bağlanmak. 20. Bir-
denbire görünmek. 21.Mal olmak. 22.0-
yunda herhangi bir rolü oynamak.
23. (Bir yere) Ulaşmak, varmak. 24.
Karaya ayak basmak. 25. (Söylenti,ha-
ber) Yayılmak, duyulmak. 26.Olmak,bu-
lunmak, var olmak. 27. Bir iddia ile
ortalıkta görünmek. 28. Yayılmak. 29.
Karşı gelebilmek, boy ölçüşmek. 30.
Bulaşmak. 31.(Yapı için) Yapmak. 32.
Bulduğu yeri bırakıp başka yere geç-
mek, taşınmak, ayrılmak. 33. Bir se-
beple bulunulan yerden ayrılmak. 34.
Niteliği anlaşılmak. 35. Davranışta
herhangi bir niteliği bulunmak. 36.
Yerinden oynamak. 37. Görünür veya
belli bir durumda bulunmak. 38. Oluş-
mak, olmak. 39. Piyasaya sürülmek.
40. Bitmek, büyüme, sürmek. 41. Ve-
rilmek. 42. (Ay veya mevsim) Geçmek.
43. Yeni yetişip satışa sunulmak.
44. Yükselmek, artmak. 45. Arttırmak,

fiyatı yükseltmek. 46. Sesini yükseltmek. 47. Büyük aptes bozmak. 48. Giderilmek, yok olmak. 49. (Akıl,iç,hatır gibi kelimelerle) Unutmak. 50. (Ay, güneş) Doğmak. 51. argo Vermeye katlanmak. 52. Yayımlanmak. 53. Gelmek. 54. Gerçekleşmek. 55. Bulduğu yerden ayrılmak; fırlamak, kopmak. 56.(Bir şeyin) Düzeni bozulmak, eskisinden daha değişik, kötü bir duruma girmek. 57. Flört etmek (TS).

* sırp.: ^včik "çık,gel"; ^včikati "birine meydan okumak" (Mik.1884,s.40); ^včik ! "meydan okuma sözü: çık !"; ^včikàrma "birini kızdırmak, birini zıvanadan çıkarmak"; ^včikati "birine meydan okumak, kavgaya çağırmak" (Şkal.1985, s.176).

* arn.: t^všik "dışarı çık ! (şarkı sözlerinde geçer)" (Meyer,G.1891,s.447).

çıkırık 1.Kuyudan kovayı çekmeye yarayan ve el ile çevrilen araç. 2.İplik bükme, iplik sarmak gibi işlerde kullanılan, el veya ayakla çevrilen dolap. 3.fiz. Ağır bir şeyi çekecek ipin sarılmasına yarayan ve bir eksen üzerinde uzunca bir kolla çevrilerek dönen silindir (TS).

* rom.: cicric "çıkırık, iplik çıkırığı, makara ,bobin " (Lok.1927,nr.448).

* bul.: ^včıkırık, ^včekrk "çıkırık" (Meyer, G.1891,s.447); ^včıkırık "çıkırık" ; ^včakrekčija "çıkan kemikleri yerine takan kimse, çıkıkçı" (Mik.1884,s. 40).

* sırp.: ^včekrk "iplik sarılan çıkırık, makara";^včkrkli, ^včekrklija "çıkırıklı, öreke; ^včekrkar "çıkırıkçı" (Mik.1884, s.40).

* arn.: t^všikrik, t^všekérk "iplik çıkırık-

ğı, makara" (Meyer,G.1891,s.447); ^včkerk, ^včikrik "makara tekerleği, iplik çıkırığı"; ^včkerk, kekerk "çıkırık" (Mik.1884,s.40).

* yun.: tsipríhi, tziprihi "çıkırık" (Meyer,G.1891,s.447; Mik.1884,s. 40).

çınar bot. İki çeneklilerden, 30 m ye kadar uzayabilen, gövdesi kalın, uzun ömürlü, geniş yapraklı bir ağaç (Platanus) (TS).

* bul.: ^včinar "çınar" (Mik.1884,s. 41).

* arn.: ^včinar "çınar" (Mik.1884,s. 41; Meyer,G.1891,s.447).

çingirak 1.Küçük çan. 2.İçindeki tanelerin hareketiyle ses çıkaran metal yuvarlak nesne (TS).

* sırp.: ^včingrija "çingirak, küçük çan" (Şkal.1985,s.177).

çıplak 1.Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan. 2.(Baş için) Saçsız. 3.Üzerinde bitki bulunmayan. 4.İçinde, gerekli eşya bulunmayan. 5. mec. Yalın, süssüz, 6.mec. Olduğu gibi, apaçık. 7.is. Çıplak vücut,nü. n. Yoksul kimse (TS).

* sırp.: ^včiplak "çıplak" (Şkal.1985, s.177).

* arn.: t^všulák, t^všuplák "eyeri olmayan,eyersiz"; t^všulakó j "açık;çıplak" (Meyer,G.1891,s.449).

çıra 1.Çam gibi reçineli ağaçların yağlı ve çabuk yanmaya elverişli bölümü. 2. hık. Lâmba (TS).

* bul.: Ćirāk "çıra" (Kak.1973,s.107).

* sırp.: Ćirak "çıra" (Mik.1884,s.40); Ćirāk, Ćirjāk "çıra" (Kak.1973,s.107); Ćirāk, Ćirjāk "çıra, ışık veren nesne; mec. iyi bir ücretle bir iş yapmaya hak kazanan kimse" (Şkal.1884,s.177).

* mac.: cziraczy "çıracı" (Kak.1973,s.107).

çırak 1.Zanaat öğrenmek için bir ustanın yanında çalışan kimse. 2. Dükkânda ayak işlerine bakan kimse. 3.esk. Saray veya daire gibi büyük yerlerde yıllarca hizmet ettikten sonra geçimi sağlanarak izin verilen kimse (TS).

* rom.: Ćirak, Ćirakladisi "çekmek, kaldırmak; şekil vermek" (Mik.1884,s.40); cirác, cerac "satın alan,müşteri" (Kak.1973,s.106); cirac "çırkak; sır ortağı, sırdaş"; ciraclíc "öğrenme, çıraklık" (Lok.1927,nr.426).

* bul.: Ćirak "işçi, amele" (Mik.1884,s.40); Ćirak "çırak" (Kak.1973,s.106).

* sırp.: Ćirak "hizmetçi,uşak" (Mik.1884,s.40); Ćirāk, Ćirjāk "hizmetçi; çırak"; Ćirāković "soyadı" (Kak.1973,s.106); Ćirāk "çırak, meslek öğrencisi"; Ćirākluk "çıraklık hizmeti" (Şkal.1985,s.177).

* arn.: Ćirak "çırak" (Mik.1884,s.40); tširāk "çırak" (Meyer,G.1891,s.448); çirāk "aynı" (Kak.1973,s.106).

* yun.: tsouráhis "çırak" (Mik.1884,

s.40); tsouráhis, tséráhi "çırak" (Kak.1973,s.106).

* mac.: Chyrák "şahıs ismi"; csirjak, csirag, csirág, csirak, csorák, csürák, cirák "korunan, kollanan kimse" (Kak.1973,s.106).

çırılçıplak 1.Çırçıplak. 2.mec. Çok açık ve yalın bir durumda (TS).

* sırp.: Ćin-Ćiplak "çırılçıplak,tamamiyle çıplak, üzerinde hiç elbisesi olmayan; hiç bir şeyi olmayan" (Şkal.1985,s.176).

çırpı 1.Dal, budak kırpıntısı. 2.Boyalı ve gergin bir sicimi yay gibi çekip bırakmak yoluyla çizgi çizme (TS).

* rom.: ciripie "ölçü şeridi, mesura; doğru, düz çizgi,hat" (Lok.1927,nr.450).

çiçek 1.bot. Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu,renkli bölümü. 2. Çiçek açan kır veya bahçe bitkisi. 3. mec. Davranışları hafif, toplum kurallarına uymayan kimse. 4.tıp İrinli kabarcıklar dökerek yüzde izler bırakan ateşli, ağır ve bulaşıcı bir hastalık. 5.kim. Süblimleşme veya çiçeksime yoluyla elde edilen toz (TS).

* bul.: Ćiĉelijan, Ćiĉeklija, Ćiĉeklii "çiçekli" (Mik.1884,s.40).

* sırp.: Ćiĉak, Ćiĉek "çiçek", Ćiĉekli "çiçekli"; Ćiĉekluk, Ćiĉeklik "çiçeklik; üzerinde çok çiçeği bulunduğundan çiçekliğe benzetilen şey" (Şkal.1985,s.173-174).

* arn.: tšitšék "dans eden kimse;dans-

ç1" (Meyer,G.1891,s.448).

* yun.: tsitséhi "çiçek" (Mik.1884, s.40).

çift 1.(Nesneler için) Birbirini tamamlayan iki tekten oluşan. 2.Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş. 3.Toprağı sürmek için birlikte koşulan iki hayvan. 4.Küçük maşa veya cımbız (TS).

* bul.: çift "çift, öküz boyunduruğu" (Lok.1927,nr.423); çift, çift; çift, çift "çift tabanca"; çift ve çift, çift, çift "çifte, çift olan şey"; çiftjani "çiçekli basma" (Mik.1884,s.41).

* sırp.: çift "çift, iki kişilik grup" (Lok.1927,nr. 423); çift "çift"; çifta, çifti "çifte"; çiftijan "desenli kumaş"; çifti hane, çiftijane, çiftijane, çiftijani "kadınların giydikleri çiçekli don" (Mik.1884,s. 41); çift, çift "çif, iki nesnelik"; çiftast "başında iki beyaz lekesi olan at"; çiftázeta, çiftázeta, çiftázeta, çiftázeta "kadın kemerlerinde bulunan kopça; kaytanlardaki çift çift bulunan işleme"; çifttek, çifttek "bir çocuk oyunu: çift-tek"; çiftèkati se "çift-tek oyununu oynamak"; çiftèlija, çiftèlija "alnında beyaz lekeleri olan at; düzenbaz, hileci kimse"; çiftijáne, çiftijáne, çiftijáne "kadın donu; paçaları başka bir kumaştan eklenen kadın şalvarı" (Şkal.1985,s.174-175).

* arn.: tsift "çift" (Meyer,G.1891,s.447).

çiftçi Geçimini toprağı ekerek sağlayan kimse, rençber (TS).

* bul.: çiftçi "çiftçi,köylü" (Lok.1927,nr.423); çiftçi "çiftçi" (Mik.1884,s.41).

* sırp.: çiftçi, çiftçi "çiftçi" (Mik.1884,s.41); çiftçi, çiftçi, çiftçi "çiftçi, toprağı olmayıp, ağanın veya beyin toprağında oturup çalışan köylü" (Şkal.1985,s.174).

çifte 1.İkisi bir arada bulunan veya ikili. 2.(Sandal,kayık için) Çift kürekli. 3.At, eşek ve katırın arka ayaklarıyla vuruşu, tekme. 4.İki namlulu av tüfeğı (TS).

* sırp.: çifta "at veya eşeğın arka ayaklarıyla vuruşu, çifte; at,eşek veya katırın arka ayakları"; çiftati se "çifte atmak"; çiftte, çiftā, çiftte, çiftā "çift kat veya çift dişi; tabanı kalın bir çeşit ayakkabı"; çiftte-hāmām "kadınlar ve erkekler için ayrı bölümleri bulunan hamam"; çiftte teliija, çiftteliija "iki telli saz"; çiftnuti se "çiftelemek" (Şkal.1985,s.174-175).

çiftlik Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen ve orada çalışanların oturması için evleri bulunan geniş toprak parçası (TS).

* rom.: çiftlic, çiftlic, çiftlic, çiftlic, çiftlic "çiftlik" (Kak.1973,s.107).

* bul.: çiftlik "çiftlik" (Lok.1927, nr.423); çiftlik, çiftlik, çiftlik "aynı"; çiftlidzi "aynı" (Mik.1884,

- s.41); ^vçiflik "çiftlik" (Kak.1973,s.107).
- * sırp.: ^vçifluk, ^vçiflik, ^vçitluk, ^vçitluçiti, ^vçivlak "çiftlik"; ^vçitluk-sahibija, ^vçitlugd^vçidija "çiftlik sahibi" (Mik.1885,s.41); ^vçiflik, ^vçifluk, ^vçivlik, ^vçiftluk, ^vçitluk, ^vçivlak, ^vçivluk "çiftlik" (Kak.1973,s.107); ^vçifluk, ^vçiftluk, ^vçitluk, ^vçivlak "çiftlik"; ^vçifluk-Sahibija, ^vçitluk-sahibija "çiftlik sahibi" (Şkal.1985,s.174).
- * arn.: ^vçiflik, ^vçiflek, ^vçuflek, ^vçuplek "çiftlik" (Mik.1884,s.41); ^vtşiflik, ^vtşiflik "çiftlik; küçük köy evi" (Meyer,G.1891, s.447); çifllik, çifllik, çiflik "çiftlik" (Kak.1973,s.107).
- * yun.: tsiftlihi, tsiflihi "çiftlik" (Kak.1973,s.107).
- * mac.: csivtlik, csiflik, csiflityé-ben, cseflek, cseflik "çiftlik"; csifliczek "küçük çiftlik" (Kak.1973,s.107).
- çil** 1.Çoğunlukla yüzde oluşan kahve rengi küçük benekler. 2. Aynada oluşan leke. 3.Köklerdeki kıl gibi ince uzantılar. 4.Tüyünde küçük benekler bulunan (hayvan). 5.Yeni ve parlak (TS).
- * sırp.: ^vçilās, ^vçilo "çil at, benekli at" (Şkal.1985,s.176); ^vçilās, ^vçilas, ^vçile "beyaz at" (Mik.1884,s.41).
- çile** 1.İpek,yün, pamuk gibi her türlü iplik kangalı. 2.Yay kirişi (TS).
- * arn.: ^vtşil'e "iplik,ip, tire" (Meyer, G.1891,s.447).
- çilingir Kilit**, anahtar gibi demircili-
- gin ince işlerini yapan usta (TS).
- * mac.: czölinöczer pasa "çilingir başı" (Kak.1973,s.109).
- çimen** 1.Kendiliğinden yetişmiş çim. 2. Çemen (TS).
- * bul.: ^vçim, ^vçemen "çimen" (Mik.1884,s.41).
- * sırp.: ^vçimen, ^vçemen "çimen" (Mik.1884,s.41); ^vçemen, ^vçimen, ^vçimen, ^vçimen "çimen,yeşil ot" (Şka.1985,s.170).
- Çingene** 1.Hindistan'da çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde göçebe olarak yaşayan bir topluluk veya bu topluluktan olan kimse. 2. mec. Cimri (TS).
- * bul.: ciganin "erkek çingene"; ciganca "kadın çingene" (Mik.1884,s.41).
- * sırp.: ciganin "erkek çingene"; ciganca "kadın çingene"; ciganluk,ciganiti, ciganisati "çingenelik" (Mik.1884,s.41).
- * arn.: ^vtşingar, ^vtşinkár "iki yüzlü, vefasız, hain" (Meyer,G.1891,s.447).
- * yun.: tsigganos "çingene" (Mik.1884,s.41).
- çini** Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı ve genellikle çiçek resimleriyle bezeli, pişmiş balçık levha,fayans. 2.Sırlı ve süslü, pişmiş balçıktan yapılmış olan (TS).
- * bul.: ^vçanija "çanak,sahan" (Mik.1884,s.41).

- * sırp.: ^včinija "sahan, çanak" (Mik.1884, s.41); ^včinieli "çinili, çiniden yapılmış olan"; ^včinieliija, ^včiniija, ^včimlija, ^včiniija, ^včimlija "porselen veya metalden yapılan süslü iğne"; ^včinija "porselen tabak, çanak; porselen" (Şkal. 1985, s.176-177).
- * arn.: ^včini, ^včni "porselen; porselen tabak" (Mik.1884, s.41); ^vtsénî "porselen tabak" (Meyer, G.1891, s.447).
- * yun.: tzini "yarı porselen şey" (Mik. 1884, s.41).
- çintiyan** hlk. İçi astarlı kadın donu, kadın şalvarı (TS).
- * sırp.: ^včiftijáne, ^včintijáne, ^včivtijáne, ^včiktijáni, ^včintijáni, ^včiftijáne "bir çeşit kadın donu, şalvarı; öni başka bir kumaştan yapılan bir çeşit şalvar" (Şkal.1985, s.175).
- çiriş** Çiriş otunun kökünün öğütülmesiyle yapılan ve su ile karılarak tutkal gibi kullanılan esmer, sarı bir toz (TS).
- * rom.: ciriş "ciltçilerin ve marangozların kullandıkları, toz yapıştırıcıdan elde edilen macun" (Lok.1927, nr. 427); ^vçiriş, cir "aynı" (Mik.1884, s.41); ciriş "aynı" (Kak.1973, s.109).
- * bul.: ^vçiriş "çiriş" (Kak.1973, s.109).
- * sırp.: ^vçiriş, ^vçiriz "çiriş" (Mik.1884, s.41); ^vçiriş, ^vçiriş, ^vçiriş "çiriş" (Kak.1973, s.109); ^vçiriş, ^vçiriş "yapıştırıcı, ayakkabı yapıştırıcısı"; ^vçirişli "yapışmış olan; yapıştırılmış kumaş" (Şkal.1985, s.194).
- * arn.: çirişh "çiriş" (Kak.1973, s.109).
- * yun.: tsirisi "çiriş" (Kak.1973, s.109).
- * mac.: csiriz "çiriş, zamk" (Mik.1884, s.41); csirész, csiréz, csiriz, csiriz, csiriz, csirisz, csiriz, csiliz, ciriz "çiriş" (Kak.1973, s.109).
- çirkin** 1.Göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı. 2.Yakışık almayan (TS).
- * sırp.: ^vçirkin-agić "soyadı" (Kak. 1973, s.109).
- * mac.: Csirkin, Csirke "şahıs adı" (Kak.1973, s.109).
- çit** hlk. 1.Pamuktan dokunmuş basma. 2.Baş örtüsü, yazma, yemeni (TS).
- * rom.: cit "ince basma, çizgili kumaş"; citarea "basma kumaş" (Lok. 1927, nr. 428); ^vçit "hindî, Farsî" (Mik.1884, s.42); cit "kumaş" (Kak. 1973, s.109).
- * sırp.: ^vçitma "bir çeşit dantelâ, oya" (Mik.1884, s.42); ^vçit (Kak. 1973, s.109); ^vçit "desenli pamuklu dokuma, basma, çit" (Şkal.1985, s.177).
- * yun.: tsita "sivriltmek, yontmak" (Mik.1884, s.42); tsita "çit, basma kumaş" (Kak.1973, s.109).
- * mac.: csit "Rumeli pamuklusu, pamuklu kumaşı" (Kak.1973, s.109).
- çivi** 1.İki şeyi birbirine tutturmak için çakılan, ucu sivri, başlı, metal veya ağaçtan yapılmış ufak çubuk. 2. Kalkan balığının üzerindeki düğmeye benzer kemiksi oluşum (TS).

* bul.: Ćivija "ćivi" (Mik.1884,s.42).

* sırp.: Ćivija "ćivi"; Ćivijati "ćivilemek"; Ćiviluk, Ćivluk "ćivili,ćivilik"; Ćivinjak "ćivilemek için kullanılan matkap" (Mik.1884,s.42); Ćivija "tahta veya metal ćivi" (Şkal.1985,s.178).

* arn.: Ćivije "ćivi" (Mik.1884,s.42); tšivĭ "ćivi; kazık" (Meyer,G.1891,s.448).

ćivit Eskiden ćivit otundan, bu gün yapay yollarla elde edilen, mavi renkli, sarılığını gidermek için çamaşırın son suyuna karıştırılan toz boya (TS).

* rom.: civit "ćivit mavisi" (Lok.1927,nr.429; Mik.1884,s.42).

* sırp.: Ćivit "ćivit" (Mik.1884,s.42); Ćivit "ćivit mavisi"; Ćivitār "ćivit satıcısı"; Ćivitli "ćivit rengi gibi olan"; Ćivitnjāk "içinde ćivit kaynatılan kap" (Şkal.1985,s.178).

ćizme Koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir çeşit ayakkabı (TS).

* rom.: cizmă "ćizme" (Lok.1927,nr.431); Ćizme "ćizme"; Ćizmar "ćizmecisi"; Ćizmerease "ćizmecisi"; Ćizmeri, Ćizmerie "ćizmecisi dükkânı" (Mik.1884,s.42); cizmă "ćizme" (Kak.1973,s.110).

* bul.: Ćizım, Ćizma "ćizme" (Lok.1927,nr.431); Ćizmi, Ćizma "aynı" (Kak.1973,s.110).

* sırp.: Ćizma "ćizme" (Lok.1927,nr.431); Ćizmar, Ćizmedžija "ćizmecisi"

(Mik.1884,s.42); Ćizma "ćizme"; Ćizmedžija, Ćizmedžija "ćizmecisi" (Kak.1973,s.110); Ćizma "ćizme, postal"; Ćizmedžija, Ćizmedžija "ćizmecisi"; Ćizmedžiluk, Ćizmedžiluk "Sarayevo şehrinde, çizmecilerin bulunduğu çarşı" (Şkal.1985,s.178).

* arn.: Ćisme "ćizme"; Ćismedži "ćizmecisi" (Mik.1884,s.42); tšizme "ćizme" (Meyer,G.1891,s.448); çizme "aynı" (Kak.1973,s.110).

* mac.: csizma "ćizme" (Mik.1884,s.42); csizma, csizma, csizma, csidma, csizme, csezma, csidma, csizma, csidma, csezma, scězma "ćizme"; Csizmadi"soyadı"; csizmacsia, scizmazia, Csizmazia "şahıs adı"; csizmadia, csizmadia, csizmadija, scizmadea, csidmadia "ćizmecisi" (Kak.1973,s.110).

çoban 1.Davar, koyun, keçi, sığır,manda sürülerini güdüp otlatan kimse.
2. Çulpan (TS).

* rom.: Ćioban, Ćjobanke "çoban" (Mik.1884,s.42); cioban "çoban" (Lok.1927,nr.433); cioban "aynı" (Kak.1973,s.110).

* bul.: Ćoban, Ćobanin "çoban" (Lok.1927,nr.433; Mik.1884,s.42); cioban "çoban" (Kak.1973,s.110).

* sırp.: Ćoban, Ćobanin "çoban" (Lok.1927,nr.433); Ćobanica, Ćobance "çoban-kadın veya çocuk"; Ćoban bašă "çoban başı"; Ćobanija "çoban ücreti, maaşı" (Mik.1884,s.42); Ćoban "çoban" (Kak.1973,s.110);

čoban, čobanin "çoban"; čoban-bàša "çoban başı"; Čobánija "Sarayevo şehrinde bir mahalle ve cami ismi"; čobánluk "çobanlık mesleği" (Şkal. 1985,s.178-179).

* arn.: čoban "çoban" (Mik.1884,s.42); tšobán "çoban" (Meyer, G.1891,s.448); cioban, çobán "aynı" (Kak.1973, s. 110).

* yun.: tzompános, tsopánis "çoban" (Mik.1884,s.42); tzopános, tsompánis "çoban" (Kak.1973,s.110-111).

* mac.: csoban cyoban "çoban"; Chio-ban "şahıs ismi"; Czobán "soyadı"; csobán, csamán, sóbán "çoban" (Kak. 1973,s.110).

çok 1.Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan ,az karşıtı. 2. Sayı, güçlük, süre vb. bakımından aşırılık bildirir (TS).

* sırp.: čok "çok" (Mik.1884,s.42); čök "çok,fazla"; čök jàšā ! "çok ya-şa !"; čökluk "çokluk, fazlalık" (Şkal.1985,s.179-180).

çolak Eli veya kolu sakat olan (TS).

* rom.: ciolac "çolak" (Lok.1927,nr. 437); čiolak "kötürüm; tek kollu" (Mik.1884,s.42); ciolàc "çolak" (Kak. 1973,s.112).

* bul.: čulka "çolak" (Lok.1927,s. 42); čòlák "çolak" (Kak.1973,s.112).

* sırp.: čolak "çolak" (Mik.1884,s. 42); čòlak "çolak"; Čòlaković "soy-adı"; čòlak, čolak, čòlak, čolo "ço-lak" (Kak.1973,s.112); čòlak, čòlo

"tek kolu olmayan veya tek kolu sa- kat olan kimse; parmakları sakat o- lan" (Şkal.1985,s.180).

* arn.: čolak "çolak" (Mik.1884,s. 42); tšolák "tek kollu" (Meyer,G. 1891,s.448); çollák "çolak" (Kak. 1973,s.112).

* mac.: Csolak "şahıs adı" (Kak.1973, s. 112).

çomak Değnek (TS).

* rom.: ciomag "çomak"; ciomagaş, ci-omăgeală "çomaklı" (Lok.1927,nr. 438); čjomag, čjomegaš "sopa,değ- nek" (Mik.1884,s.42).

* sırp.: čomaga "çomak, bir ucu ça- tal olan sopa" (Şkal.1985,s. 180).

* arn.: čomaje "çoban değneği" (Mik. 1884,s.42); tšomage "çoban değneği" (Meyer,G.1891,s.448).

çorak 1.Bitkisi iyi olmayan veya hiç bitki vermeyen, verimli olmayan. 2. (Su için) Acı. 3. Toprak damlara çe- kilen su geçirmeyen killi toprak. 4. Bazı toprakların yüzünde beyaz bir katman durumunda toplanan ve eskiden barut yapmakta kullanılan potaslı, sutlu tuz (TS).

* arn.: tšurk, tšurgu "fazla bol olmayan, cılız su kaynağı" (Meyer, G.1891,s.450).

çorap Çeşitli ipliklerden örülen, a- yağa giyilen giyecek (TS).

* rom.: čiorap "çorap"; čiorepar "ço- rapçı" (Mik.1884,s.43); ciorap "ço- rap" (Meyer,G.1891,s. 450).

* bul.: ^vçorab, ^vçorap, ^vçorapi "çorap";
^vçorapçija "çorapçı" (Mik.1884,s.
43).

* sırp.: ^vçorap, ^vçorapa "çorap" ; ^vçorapa
"çorapçı" (Mik.1884,s.43); ^vçà-
rapa, ^vçòrapa "çorap" (Şkal.1985,s.
164).

* arn.: ^vçurape, ^vçurap "çorap" (Mik.1884,
s.43); ^vtşurape, ^vtşarape, ^vtşarâp "ço-
rap" (Meyer,G.1891,s.450).

* yun.: tzourâpi "çorap" (Mik.1884,s.
43).

çorba Sebzeyle veya etle hazırlanan sı-
cak, sulu içecek (TS).

* rom.: ciorba "çorba"; ciorbalîc "çor-
ba kâsesi" ; ciorbalita "çorbalık"
(Lok.1927,nr. 440); ^vçiorbe "çorba"
(Mik.1884,s.43) ; ciòrbă ^u"çorba" (Kak.
1973,s.113).

* bul.: ^vçorba "çorba" (Lok.1927,nr.
440); ^vçorba "çorba" (Mik.1884,s.
43); ^vçorbâ "aynı" (Kak.1973,s.113).

* sırp.: ^vçorba "çorba" (Lok.1927,nr.
440); ^vçorba "aynı" (Mik.1884,s.
43); ^vçòrba, ^vçòrba "aynı" (Kak.1973,
s.112); ^vçòrba, ^vçòrba "çorba, aş";
^vçorbâluk "derin kâse, çorba kâsesi"
(Şkal.1985,s.180).

* arn.: ^vçiorbe "çorba" (Mik.1884,s.43);
^vtşorbe "aynı" (Meyer,G.1891,s.448);
çorbë "aynı" (Kak.1973,s.113).

* yun.: tsormpâs, tsorbâs "çorba" (Kak.
1973,s.112-113).

* mac.: csorba "çorba" (Mik.1884,s.43);
Chorba, Csorba "lâkap"; csorba "çorba"

(Kak.1973,s.112-113).

çorbacı 1.Çorba pişirip satan kimse.
2.tar. Taşrada halkın Hristiyan ileri
gelenlerine verdiği unvan. 3. tar.
Yeniçerilerde bir birlik komutanı.
4.den. Tayfaların gemi sahibine ver-
dikleri ad (TS).

* rom.: ciorbagiu "saygıdeğer kişi,
bay, adam" (Lok.1927,nr. 440);
ciorbagiü "aynı" (Kak.1973,s.113).

* bul.: ^vçorbadžija "erkek kardeş, bi-
rader; ev sahibi" ; ^vçorbadžijka
"ev sahibi kadın" (Mik.1884,s.43).

* sırp.: ^vçorbadžija "patron" (Mik.
1884,s.43); ^vçòrbadžija, ^vçòrbadži
"çorbacı, ileri gelen kimse" (Kak.
1973,s.113);^vçòrbadžija, ^vçòrbadži
"yeniçerilikte bir birliğin komu-
tanı; çorpa pişiren kimse, çorba-
cı" (Şkal.1985,s.180).

* yun.: tsorpmatzis "yeniçerilikte
bir sınıf" (Kak.1973,s.113).

* mac.: czurbacziler, csömbördzsi,
csömbredzsi, csorbacsi, csömbrecsi,
csömböröcsi, zömböröcsi, csemeri,
csörbadsi, csorbazi, csorbasi
"yeniçerilikte çorbacı sınıfı";
csorbazia, csorbacsia, csorbadcziak,
csorbacziek, csorbacsa, csorbadzsia
"çorbacı"; csembruzi aga, csemeröcsi
aga, csömeröcsi aga, csömböröcsi
aga, csorbacsi aga "çorbacı ağası"
(Kak.1973,s.113-114).

çotra Ağaçtan yapılmış küçük su kabı
(TS).

* rom.: citură ^u, ciutură ^u "kova; tahta

matarası; pipo, cubuklu ağızlık" (Lok. 1927,nr. 442; Mik.1884,s.43).

* bul.: ^vçotra, ^vçutura "şişe; tahta matara" (Lok.1927,nr. 442; Mik.1884,s.43).

* sırp.: ^vçutura "şişe; tahta matara" (Lok.1927,nr. 442; Mik.1884,s.43); ^vçutura " tahta matara veya metal asker matarası" (Şkal.1985,s.182).

* arn.: ^vçutere "aynı" (Mik.1884,s.43); ^vtsotré, ^vtsütüre "tahta şarap kabı" (Meyer,G.1891,s. 449).

* yun.: tsıótra "aynı" (Meyer,G.1891, s.449).

* mac.: csutora "matara" (Mik.1884,s.43).

çögür 1.bot. Maydanozgillerden bir çeşit dikenli yaban bitkisi. 2.Tohumdan yetiştirilmiş küçük fidan (TS).

* sırp.: ^vçogan, ^vçögen, ^vçöganot, ^vçoganj, ^vçögenj, ^vçugan, ^vçuganj, ^vçügen, ^vçügenj "çögür bitkisi; bu bitkinin tahin ve koz helvalarda kullanılan öğütülmüş kök suyu" (Şkal.1985,s.179).

çömlek Toprak tencere (TS).

* arn.: ^vçjümlék (Mik.1884,s.43); ^vtsümlék "mangal, fırın, ocak" (Meyer,G.1891,s.450).

çörek 1.Az yağlı, bazen şekerli ve yumurtalı, gevrekçe bir hamur işi. 2. astr. Bir gök cisminin tekerlek biçiminde görülen yüzü, kurs (TS).

* rom.: ciurechl^u "bir çeşit çörek; pas-

ta" (Lok.1927,nr. 411); ^vçjurekl^u "aynı" (Mik.1884,s.43).

* sırp.: ^vçürek "beyaz undan yapılan çörek" (Şkal.1985,s.181).

çörek otu bot. Düğün çiçeğigillerden bir bitki ve bunun çöreklere çeşni katmak için ekilen, susam iriliğindeki siyah tohumu (Nigella damascena) (TS).

* sırp.: ^vçürekot, ^vçjrekotica "çörek otu" (Şkal.1985,s.181).

çubuk 1.Körpe dal. 2. Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey. 3.Tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık. 4.Kumaşta düz çizgi. 5.den. Ana direkler üzerine sürülen ikinci ve üçüncü direk parçası (TS).

* rom.: ciubuc "pipo çubuğu; pervaz" (Lok.1927,nr. 447); ^vçibuk, ^vciubuk "çubuk"; ^vçiubukçiu^u "çubukçu" (Mik.1884,s.43).

* bul.: ^vçibuk "çubuk, ağızlık" (Lok.1927,nr. 447); ^vçibuk, ^vçibuçe, ^vçjubuci "ağızlık" (Mik.1884,s.43).

* sırp.: ^vçibuk "çubuk,ağızlık" (Lok.1927,nr. 447); ^vçibuk "ağızlık"; ^vçibukçija "çubukçu"; ^vçibukluk "çubukluk"; ^vçibuklija "çubuklu" (Mik.1884,s.43); ^vçibuk "bir ucuna sigaranın takıldığı uzun sigaralık; yol,hat, uzun çizgi"; ^vçibuk-büz "çizgili dokuma, çubuklu bez"; ^vçibukçija, ^vçibügdžija "çubuk, ağızlık yapan kimse"; ^vçibuklija "borusunda uzun çizgileri olan bir tüfek; çizgili kumaş"; ^vçibukluk "içinde ağızlıkların tutulduğu kese, ağızlık kesesi; eyere takılan ve içine çubuk ve şemsi-

- yenin konulduğu, 1 m. uzunluğunda abadan yapılan ve üzeri deri ile kaplanan torba" (Şkal.1985,s.173).
- * arn.: ^včibuk, ^včubuk "çubuk, ağızlık" (Mik.1884,s.43); ^vtšimbúk "tütün çubuğu" (Meyer,G.1891,s.447).
- * yun.: tsımpoúkhi "tütün çubuğu" (Mik.1884,s.43).
- çuha** Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş (TS).
- * rom.: ^včorke "çuha" (Mik.1884,s.42); ^utohá "aynı" (Meyer,G.1891,s.442).
- * bul.: ^včoha "çuha" (Lok.1927,nr. 435; Mik.1884,s.42); ^včoha "aynı" (Meyer, G.1891,s.442; Kak.1973,s.111).
- * sırp.: ^včoha "çuha; çuha elbise" (Lok.1973,s.435); ^včoha, ^včoha, ^včoa, ^včoja, ^včova, ^vdžoka "çuha" (Kak.1973,s.111); ^včoha, ^včova, ^včokali, ^včošan, ^včohane "çuha" (Mik.1884,s.42); ^včoha, ^včoja "bir çeşit yumuşak ve kaliteli dokuma"; ^včoháli "çuhadan yapılmış" (Şkal.1985, s.179).
- * arn.: coche "yünlü kumaş" (Mik.1884, s.42); tsohé, tsoxé, tsoha "yün örtü" (Meyer,G.1891,s.442); cohě "aynı"(Kak.1973,s. 111).
- * yun.: tzóha, tzohénos "çuha" (Mik.1884,s.42); tsóha "yün kumaş" (Meyer, G.1891,s.442); tzóha, tsóha "çuha" (Kak.1973,s.111).
- * mac.: csuha "elbise,giyecek" (Mik.1884,s.42); csuha "aynı" (Meyer,G.1891,s.442); csuha, csoha, csúha, csuhé, csuve "çuha giysi" (Kak.1973, s.111).
- çuhadar** tar. Bir dairenin dışardaki ayak işlerine bakan kimse (TS).
- * rom.: ciohadar "hizmetçi, uşak" (Lok.1927,nr. 435); ^včjokoj "hizmetçi,uşak"; ^včjokoajke, ^včohadar "çuhadar" (Mik.1884,s. 42); ciohodâr, ciuhadar "çuhadar,hizmetçi"; ciohodar-aga "çuhadar ağa" (Kak.1973, s.112).
- * bul.: ^včohadarin, ^včo'adara, ^včohadare "vale; çuhadar" (Mik.1884,s.42); ^včohadar "aynı" (Kak.1973,s.112).
- * sırp.: ^včohadar, ^včohadaru "çuhadar" (Mik.1884,s.42); ^včohâdâr, ^včohòdâr, ^včohadâr, ^včokadâr "çuhadar" (Kak.1973,s.112); ^včohòdâr, ^včohâdâr "sultan, paşa veya sancak beyi uşağı!" (Şkal.1985,s.179).
- * yun.: tsohantaraños "çuhadar" (Mik.1884,s.42); tsohantaraños "aynı" (Kak.1973,s.112).
- * mac.: chohodar, csuhadâr, csudahâr, csuhatâr "çuhadar"; csuhadar aga "çuhadar ağası" (Kak.1973,s.111-112).
- çul** 1.Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma. 2.Kıldan veya yünden yapılmış hayvan örtüsü. 3.tkz. Giyim, giysi (TS).
- * rom.: cioltar "yamçı" (Lok.1927, nr. 443); tsol "çul" (Mik.1884,s.43); cioltâr "at örtüsü" (Kak.1973, s.114).
- * bul.: ^vçul "çuval bezi; örtü" (Mik.

1884,s.43).

* sırp.: ^vcul, ^vçultan "at örtüsü, atın sırtına konan örtü" (Mik.1884,s.43); ^vçül "at örtüsü; kışın camilerin ve tekkelerin kapısına veya eski evlerin kapılarına örtülen kalın deri örtü"; ^vçülhana, ^vçülhan "at takımlarının konulduğu oda veya avlu"; ^vçultan "at örtüsü" (Şkal.1985,s.181).

* arn.: ^vcul "örtü" (Mik.1884,s. 43); ^vtsul "aynı" (Meyer,G.1891,s.449).

* yun.: tsoğli "örtü" (Meyen,G.1891, s.449).

* mac.: csoltár "üzerinde örtü olan, örtülü" (Mik.1884,s.43); csutár, chwtar, csoltár, chyolthar, csotár, chotar, csótár, csujtór, csultár, csóltár, csújtár, csojtár, sujtar "örtü" (Kak.1973,s.114).

çullama 1.Çullamak işi. 2.hlk. Tavşan ve kuzu eti ile kızartılmış hamur yemeği (TS).

* rom.: ciulama "koyu bir sosla birlikte pişirilen tavuk" (Lok.1927,nr. 444).

çuval Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba (TS).

* bul.: ^vçuval, ^vçoval "çuval" (Mik.1884, s.44).

* sırp.: ^vçuvāl "çuval" (Şkal.1985,s. 182).

* yun.: tzoubáli "çuval" (Mik.1884,s. 44).

çuvaldız Çuval gibi dokumalar dikmekte

kullanılan, ucu yassı ve eğri, büyük iğne (TS).

* sırp.: ^vçuvâlduz, ^vçuvâldus "çuval veya kalın yünlü şeyleri dikmekte kullanılan büyük iğne" (Şkal.1985, s.182).

çükündür hlk. Pancar (TS).

* bul.: ^vçukundur "turp,pancar " (Mik. 1884,s.43).

* sırp.: ^vçukundruk "mısır koçanı;pancar,turp" (Mik.1884,s.43); ^vçukûndruk "pancar, turp" (Şkal.1985,s. 181).

çünkü Şundan dolayı, şu sebeple (TS).

* sırp.: ^vçunki "çünkü, şundan dolayı" (Şkal.1985,s.181).

çürük 1.Çürümüş olan. 2.Sağlam ve dayanıklı olmayan. 3.mec. Sağlam bir temelle veya kanıtlara dayanmayan. 4.Vurma veya sıkıştırma yüzünden vücutta oluşan mor leke (TS).

* rom.: ciuruc "ayak takımı, serseriler, külhanbeyleri" (Lok.1927,nr. 446); ciuriuc "çürük" (Kak.1973,s. 114).

* bul.: ^vçurük "çürük" (Kak.1973,s. 114).

* sırp.: ^vçuruk "çabuk kırılan, sağlam olmayan" (Mik.1884,s.44); ^vçuruk "çürük" (Kak.1973,s.114); ^vçuruk "sağlam olmayan, çürük"; ^vçurukluk "çürüklük, sağlam olmama"; ^vçuruk-tđhta "çürük tahta; mec. yaş tahtaya basmak,kandırılmak" (Şkal.1985,s. 182).

* arn.: t^vsuruktis "bozulmuş, çürümüş";
t^všorodilem "çürümek, bozulmak" (Me-
yer,G.1891,s.450); çyrÿk "çürük"
(Kak.1973,s.114).

* mac.: csuruk-para "değersiz para"
(Kak.1973,s.114).

D

dadı Çocuk bakımı ile görevlendirilmiş kadın (TS).

- * rom.: dadă^u , dadacă^u "dadı; süt anne; büyük kızkardeş, abla" (Lok.1927,nr. 455); ddake "aynı" (Mik.1884,s.44; Meyer,G.1891,s.58).
- * bul.: dada, dadija "dadı; büyük kızkardeş,abla" (Lok.1927,nr. 455; Mik. 1884,s.44).
- * sırp.: dada, dadilja, dadija "dadı; abla" (Lok.1927,nr.455; Mik.1884,s. 44); dàdija, dàdilja, dàda, dàja "çocukların bakımından sorumlu olan kadın,dadı" ; dadijati "çocukları korumak ve onlara bakmak" (Şkal.1985, s.203).
- * arn.: dade, taje "dadı" (Mik.1884,s. 44); dadé "hizmetçi kız,besleme" (Meyer,G.1891,s.58).
- * yun.: ntantá, babá "büyük anne" (Mik. 1884,s.44).
- * mac.: dada "büyük anne" (Mik.1884,s. 44); dado "büyük anne" (Meyer,G.1891, s.58).

dağarcık 1.Meşin torba. 2. mec.Bilgi. 3.müz. Repertuar (TS).

- * rom.: țegirtse "çuval, torba" (Mik. 1884,s.44).
- * bul.: tagar "zembil; sepet" (Mik.

1884,s.44); tagra "aynı" (Mik.1888, s.66).

- * sırp.: dagardžić, tarčug "kayıslı büyük çanta" (Mik.1884,s.44); dagara "mangal" (Mik.1888,s. 66); dàgara "iki tahta sapı olan ve hayvanların su içtikleri tahta kap; içinde kor bulundurulmuş ve üzerinde kahve pişirilen bir çeşit mangal; içine yemek veya süt konulan büyük ve derin toprak kap"; dagârčić, dagârdžik "deriden çoban torbası; eskiden köylülerin boyunlarına astıkları ve yardım toplamakta kullandıkları tahtadan uzunca kap" (Şkal. 1985,s.203-204).
 - * arn.: tagar "torba" (Mik.1884,s. 46).
 - * yun.: tagári "seyahat çantası" (Mik. 1884,s.44; Mik.1888,s.66).
- dâhi** Olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü olan (kimse) (TS).
- * rom.: dahi^u "eşkiya; asi" (Meyer, G.1891,s.58).
 - * sırp.: dâhija, dahija, dâija, daija "kanunlara karşı gelen zorba, eşkiya"; dahiluk, dailuk "eşkiyalık, asilik, zorbalık" (Şkal. 1985,s. 204).

* arn.: daş "dinç, kuvvetli delikanlı; eşkiya, haydut; cesur, yiğit kimse"; dahı "canlı, coşkulu" (Meyer,G.1891, s.58).

daima Her zaman, her vakit, sürekli olarak (TS).

* sırp.: dajma "daimî, mütemadiyen" (Mik.1884,s.44); dâimā "her zaman, daima, ebediyen" (Şkal.1985,s.205).

* arn.: dajim, daima "daima, her zaman" (Mik.1884,s.44; Meyer,G.1891,s.59).

* mac.: daimá "aynı" (Meyer,G.1891,s.59).

daire 1.mat. Bir çemberin içinde kalan düzlem parçası. 2.Bir yapının konut olarak kullanılan bölümlerinden her biri, kat. 3.Belirli devlet işlerini çevirmekle görevli kuruluşlardan her biri ve bunların içinde çalıştıkları yapı. 4. Bir yapı veya gemide belli bir işe ayrılmış bölüm. 5. mec. (Soyut kavramlar için) Belli sınır, ölçü. 6.müz. Saz takımında usul vurmaya yarayan tef (TS).

* rom.: daerea "trampet,davul"; dairea "çingiraklı tef, daire" (Lok.1927, nr. 464); dajre "aynı" (Mik.1884,s.44).

* sırp.: daire "el davulu, daire"(Mik.1884,s.44); daıra, dahıra "saraylarda kabuller için kullanılan bölüm; topluluk,halka; cinlerin toplanma yeri"; daıra,daire "bir avlunun etrafında toplanmış olan dükkânlar topluluğu"; daire, dahire, çok.daireta "etrafında metal plâkaları olan def" (Şkal.1985,s.205).

* arn.: dâire "müzik âleti:daire" (Mik.1884,s.44; Meyer,G.1891,s.59).

dakika 1.Bir saatlik zamanın altmışta biri. 2.mat. Bir derecenin altmışta biri. 3.An, zaman (TS).

* rom.: dică "an"; adică "yani; asıl, esasında" (Lok.1927,nr.466); dika "an" (Mik.1884,s.44).

* arn.: dekika, dakika "an,lahza" (Mik.1884,s.44); dakık, dekık, daki-ké, dekiká "an, dakika" (Meyer,G.1891,s.59).

dal 1.Ağacın gövdesinden ayrılan koldan her biri. 2.mec. Kol, bölüm. 3.biy. Canlıların bölümlenmesinde, sınıfların bir araya gelmesiyle oluşan birlik, şube (TS).

* bul.: dal, dalovi "ağaç dalı" (Mik.1884,s.44).

dalak 1.anat. Midenin arkasında,diyaf-ramın altında, sol böbreğin üstünde, yassı, uzunca, ak yuvar üreten ve yıpranmış al yuvarları toplayan,damarlı gevşek bir dokudan oluşmuş organ. 2.zool. Omurgalı hayvanlarda lenf bezine benzeyen ve kan damarları çok olan bir organ. 3.hlk. Bal peteği. 4. Tekerlek biçiminde kaşar peyniri (TS).

* rom.: dalac "veba kabarcığı,veba; dalak iltihabı" (Lok.1927,nr.469); dalak, delak "cerahatli sivilce" (Mik.1884,s.45).

* bul.: dalak "dalak; dalak hastalığı" (Lok.1927,nr. 469; Mik.1884,s.45).

* sırp.: dalak "dalak sertliği" (Lok.

1927,nr. 469); dalak, dalka, dalaka
"dalak sertliği" (Mik.1884,s.45);
dàlak "dalak hastalığı, dalak sert-
liği" (Şkal.1985,s.206).

* arn.: dallje "şiş, yumru" (Mik.1884,
s.45).

dalavere Yalan dolanla gizlice görülen
kötü iş, gizli oyun (TS).

* sırp.: dalavèra "dalavere, düzen-
bazlık, kötü iş" (Şkal.1985,s.206).

dalga 1.Deniz veya göl gibi geniş su yü-
zeylerinde genellikle rüzgârın,depremin
vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hare-
ket. 2.(Sıcak, soğuk, moda için) Belli
bir süre etkili olan dönem. 3.fiz.Tit-
reşimin bir ortam içinde yayılma hareke-
ti. 4. Bir yüzeydeki kıvrım. 5. Saçla-
rın kıvrım genişliği. 6. argo Gizli iş,
dalavere. 7. argo Esrar, eroin gibi
uyuşturucu maddelerin verdiği keyif du-
rumu. 8. argo Dalgınlık. 9. argo Geçici
sevgili (TS).

* rom.: dalgurı^u "dalga" (Mik.1884,s.
45).

* bul.: dalga,dılga "-deniz- dalga"
(Lok.1927,nr. 470); dııga "aynı"
(Mik.1884,s.45).

* sırp.: dalga "dalga" (Mik.1884,s.
45); dàlga "dalga; denizdeki fırtı-
na" (Şkal.1985,s.206).

dalgın 1.Çevresinde olup bitenleri fark
edemeyecek kadar düşüncelere dalmış o-
lan veya dikkatini belirli bir konu üs-
tünde toplayamayan, gafil. 2. Kendinden
geçmiş (TS).

* sırp.: dàlgin "dalgın, derin düşün-
celere dalmış olan"; dàldisati "de-
rin düşüncelere dalmak, derin derin
düşünmek" (Şkal.1985,s.206).

dalkavuk 1.Kendisine çıkar ve yarar
sağlayacak olanlara aşırı bir saygı
ve hayranlık göstererek yaranmak is-
teyen kimse, şaklaban. 2.tar. Saray-
larda devlet büyüklerini nükteli söz-
lerle eğlendiren kimse (TS).

* rom.: dalcauc "parazit, asalak,ça-
nak yalayıcı" (Lok.1927,nr.472);
delkeuk "aynı" (Mik.1884,s.45).

dalmak 1.Suyun içine bütünüyle ve hız-
la girmek. 2.Bir yerin içine girmek.
3. mec. Başka bir şeyle uğraşamayacak
veya başka bir şeyi düşünemeyecek bi-
çimde kendini bir şeye kaptırmak. 4.
(Hasta) Kendini bilmez duruma gelmek,
kendinden geçmek. 5.Uyumak. 6. sp.Gü-
reşte dalma oyununu yapmak (TS),

* arn.: daldıs, dalédis "bir şey için
heyecanlanmak, cesaretlenmek";
dalédı "heyecan, coşkunluk, şevk"
(Meyer,G.1891,s.59).

dam 1.Yapıları dış etkilerden korumak
amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kire-
mit kaplı bölüm. 2.Toprak damlı ev,
küçük ev, köy evi. 3.hlk. Ahır. 4.ar-
go Tutuk evi (TS).

* bul.: dam "ahır, at ahır" (Mik.
1884,s.45).

damasko Çoğunlukla döşemelik olarak kul-
lanılan, keten ve ipek karışımı bir
tür kumaş (TS).

* bul.: dimeskija, dimiskija, dimici-
ja "bir tür kılıç" (Mik.1884,s.
47).

* sırp.: demiskinja, dimiskija,dimiş-
ćije, danezkinje, danickinja "bir
çeşit kılıç" (Mik.1884,s.47-48);di-
miskija, dimiskinja, dimişćija, de-
miskija, demişćija, damaskinja
"bir çeşit kılıç, Şam'da imâl edilen

kılıç, Şam kılıcı" (Şkal.1985,s. 218).

- * arn.: dhimiški^vji "kılıç" (Mik.1884, s.48).
- * yun.: ntamáskhi "kılıç" (Mik.1884,s. 48).

damga 1.Bir şeyin üzerine bir nişan, bir işaret basmaya yarayan araç. 2.Bu araçla basılan nişan, işaret. 3.mec. Bir kimsenin adını kötüye çıkaran, yüz kı-zartıcı durum. 4.mec. Bir şeyin kime, hangi çağa ait olduğunu gösteren belirgin iz, işaret, nitelik (TS).

- * rom.: danga "ateşle yapılan işaret, mühür, damga"(Lok.1927,nr. 478).
- * bul.: damga "mühür, damga; mühürlemek, damgalamak" (Lok.1927,nr. 478; Mik.1884,s.45).
- * sırp.: danga, dagma "işaret, marka" (Lok.1927,nr.478); dagma, danga "mar-ka, iz"; dagandži^vja "hayvanları damgalayan kimse, damgacı"; damgadže "aynı"; dagmeisati, dagmalaisati "damgalamak" (Mik.1884,s.45); dâg-ma, dânga "damga, mühür; damgalamak, işaretlemek"; dagmalâisati "damga vurmak, mühürlemek" (Şkal.1985,s. 204).
- * arn.: damke, damkoj "damga" (Mik. 1884,s.45); damké "mühür, damga;cen-dere, pres" ; damkón "damgalamak" (Meyer,G.1891,s.61).

damla 1.Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı. 2.Damlalıkla kullanılan ilâç. 3. Kalbe inen inme; felç; 4.mec. Çok az. 5. Damla biçiminde olan (ziynet) (TS).

- * rom.: dambla, damla "damla"; damb-lagi^u "damlacı" (Lok.1927,nr. 479); damblale^u "aynı" (Mik.1884,s.45).
- * bul.: damla "damla" (Lok.1927,nr. 479); damla "felç,inme" (Mik.1884, s. 45).
- * arn.: dambla, damula "felç,inme" (Mik.1884,s.45); damblá, damulá "ay-nı" (Meyer,G.1891,s. 61).

danışmend 1.Bilgi sahibi. 2.Tanzimattan önce, kadılar yanında çalışan mülâzım, stajyer (Osm.-TS).

- * mac.: talisman "bilgin, okumuş kim-se" (Kak.1973,s.116).

dara 1.Kabıyla birlikte tartılan bir nesnenin kabının ağırlığı. 2.Bu kabın ağırlığına karşılık olarak terazinin öbür kefesine konulan ağırlık. 3.İçin-de yük taşınan aracın boş durumdaki ağırlığı (TS).

- * rom.: tara, dara "ağırlık" (Mik.1888 s.68).
- * bul.: dara "ağırlık" (Mik.1888,s. 68).
- * sırp.: tara, dara "ağırlık" (Mik. 1888,s. 68).
- * arn.: tare "ağırlık" (Mik.1888, s. 68); taré "ağırlık" (Meyer,G.1891, s.424).
- * yun.: tára "ağırlık" (Mik.1888,s. 68).

darphane Para basılan yer (TS).

- * rom.: tarpana, tarapana "darphane" (Mik.1884,s.45;Mik.1888,s. 85);

tarapaná "darphane" (Meyer,G.1891, s. 424).

* sırp.: tarafhàna, tarafàna, taraphàna, tarapàna "para basılan yer, darppane" (Şkal.1985,s.600).

* arn.: tarapane "darphane" (Mik.1888, s.85); tarafane "aynı" (Meyer,G.1891, s.424).

dava 1.Hukukî korunmanın bir hüküm ile sağlanması için yargı organlarına başvurma. 2. İleri sürülerek savunulan düşünce, çözümlenmesi gerekli olan konu, sav. 3. mec. Sorun. 4.mec. Ülkü. 5.ar-go Sevgili (TS).

* rom.: dever, dava "iş,husus; satış muameleleri,satış" (Lok.1927,nr. 505); devre, davadžiu "dava, davacı"; davudžija "davacı" (Mik.1884,s.46).

* bul.: dawija "dava"; dawadžija "şikayetçi,davacı" (Lok.1927,nr. 505); dava "dava" (Mik.1884,s.46).

* sırp.: dawa, dawija "dava" (Lok.1927, nr. 505); davija "dava"; davudžija "davacı" (Mik.1884,s.46); dâva, dâvi-ja "dava; şikayet"; davèçija "davacı, şikayetçi"; davijânje "davalas-mak"; davijati se "birini şikayet et-mek, birine dava açmak" (Şkal.1985, s.207).

* arn.: davije, dave "dava"; davč^vi, davdž^vi "avukat, dava vekili" (Mik. 1884,s.46); davé, davá "dava"; davdž^vi "avukat" (Meyer,G.1891,s. 62).

* yun.: ntavh̄s, ntavi, ntavádis "dava; davacı" (Mik.1884,s.46).

davar 1.Koyun ve keçiye verilen ortak ad. 2.Koyun veya keçi sürüsü (TS).

* rom.: tarnice "davar" (Mik.1888,s. 77).

* bul.: tovar, tovari "yük, ağırlık"; tovarja, tovarvam "yüklemek"; ras-tovarja, rastovarmam "yüklemek,yük yükleyip bu yükü indirmek" (Mik,1888 s.77).

* sırp.: tovar "at yükü"; tovar "eşek" (Mik.1888,s. 77).

* mac.: tár "yük" (Mik.1888,s.77).

davet 1.Çağrı, çağırma. 2.Yemekli toplantı (TS).

* sırp.: dâvet "her hangi özel bir günde evde yapılan kalabalık eğlen-ce" (Şkal.1985,s.207).

davlumbaz 1.Dumanı toplayıp bacaya vermeye yarayan çıkıntı. 2.Yandan çarklı vapurların çarklarını örten yarım daire biçimindeki kapak (TS).

* bul.: talambah "davul" (Mik.1888, s.78).

* sırp.: talambas, talambah, talumbas "davlumbaz" (Mik.1888,s.78).

davul Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı (TS).

* rom.: daul "davul" (Mik.1884,s. 46); tubulhana "Türk müziği" (Mik. 1884,s.45).

* bul.: daboani "davul" (Mik.1884, s. 46).

* sırp.: daulbas "küçük davul"; dam-

bulhana, dabulana "Türk müziği" (Mik. 1884, s.46); dambulhane "aynı" (Mik. 1888,s.65); daùlbaz, daùlbas, davùlbaz, talàmbas, talànbas, tulùmbaz, dovùlbas " büyük davul; genel olarak davul türü çalgı"; daùlbazile "davullu, davulla birlikte"; dabulhàna, dabulàna, davulhàna, daulhàna, dambulhàna, danburàna "davul veya trampetlerden oluşan müzik topluluğu, bando takımı" (Şkal.1985,s.203).

- * arn.: daule "davul" (Mik.1884,s.46); daule "büyük davul" (Meyer,G.1891,s.62); tolombas "davul" (Mik.1888,s.78).

dayak 1.(Bir insanı veya bir hayvanı) Dövmek işi, patak, kötek. 2.Bir şeyin yıkılmaması için dayatılan ağaç, destek, payanda. 3.Evlerin kapısının açılmaması için kapının arkasına konulan kol, destek, sürgü (TS).

- * sırp.: dàjak "değnek; duvarlara dayanan destek" (Şkal.1985,s.205).
- * arn.: dajak "yük hayvanlarına yük yüklemekte veya indirmekte kullanılan destek tahtası" (Meyer,G.1891,s.59).

dayanmak 1.Bir yere yaslanmak, kendini dayamak. 2.Kullanılışı uzun sürmek, dayanıklı olmak. 3.Zarar görmemek, varlığını korumak, hasar görmemek. 4.Birinden, bir şeyden güç almak, güvenmek; istinat etmek. 5. Tutunmak, karşı durmak. 6.Bir şeyin üzerinde kurulmuş olmak, istinat etmek. 7. Güç bir duruma katlanmak, çekmek, sabretmek, tahammül etmek. 8. Varmak, ulaşmak. 9.Bütün gücünü kullanarak bir işi yapmak. 10. (İstenmeyen işler için) Sonunda birinin veya bir şeyin üzerinde kalmak.11. Hız vermek. 12. Yetişmek, yeter olmak (TS).

* rom.: deinui, deini "sürmek,devam etmek" (Mik.1884,s.44); dâinui "sürmek,devam etmek" (Lok.1927,nr.1993).

* sırp.: dajana ! "dayan ! tutun !"; dajanisati, dajandišiti, dajandisati "dayanmak, karşı koymak, mukavemet etmek"; dajak "dayanak" (Mik. 1884,s.44); dajàna, dajàna ! "dayanmak, güvenmek; dayan !,tutun !"; dajànisati se, dojànisati se "dayanmak, sabretmek; tutunmak; güvenmek"; dajànli, dojànli "dayanıklı, güçlü, sabırlı" (Şkal.1985,s.206).

* yun.: ntaglântı "dayanmak" (Mik.1884 s.44).

dayı 1.Annenin erkek kardeşi, 2.mec. Bir kimsenin kayıracısı olan, sözü geçer kimse. 3. hlk. Yaşlı erkeklere seslenme sözü olarak kullanılır. 4. tar. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Tunus,Cezayir ve Trablusgarp'ta seçimle başa getirilen yönetici. 5. hlk. Cesur, yiğit (TS).

* rom.: daică, doică "süt anne" (Lok. 1927,nr. 462).

* sırp.: daidža, daiža, dainica "dayı, annenin erkek kardeşi"; dajica, dajo, dajilja, dajko "dayı" (Mik. 1884,s.44); dâidža, dâjidža, dâjdža, dâidža, dâjo, dâjko, dâja "dayı, annenin erkek kardeşi"; dâidžić "dayı oğlu"; dâidžinica, dâidžinca, dâjdžinca, dainica, dainica, dajinica, dajinica "dayı karısı" (Şkal.1985, s.204).

* arn.: daj,daje, dajko "dayı" (Mik. 1884,s.44); dajé-a, dajë "dayı";

dáiko "annenin kardeşi, dayı" (Meyer, G.1891,s.59).

debbe hlk. Kulplu ve ağız kapaklı bakırdan su kabı, güğüm (TS).

* sırp.: debe "içine bal vb. konulan kapaklı ve saplı yuvarlak şekilli tahta kap" (Mik.1884,s.46); dëba, dëbe "içine kaymak, bal,yağ vs. konulan kapaklı yuvarlak bakır veya tahta kap; yağ, bal,pekmez konan küçük kap" (Şkal.1985,s.208).

defter Genellikle hafif bir kapak içerisinde,bir araya tutturulmuş kâğıt yapıları (TS).

* rom.: teftèr "defter"; teftergü "defterci"; tefterdar,defterdar "defterdar" (Kak.1973,s.118).

* bul.: defter, tefter "defter" (Mik, 1884,1888,s.46, 70); defter, teftèr "aynı" (Kak.1973,s.117).

* sırp.: tefter "defter"; tefteriti "defter tutmak"; teftedar "defterdar"; timar teftedare "timar defterdarı" (Mik.1884,s.46; Mik.1888,s. 70); tepter, tefter, tevter,tëfter, dëfter "defter"; teftédâr, teftèrdâr, deftèrdâr "defterdar" (Kak.1973,s. 118) ; tëfter, tëvter,dëfter "defter; tüccarların tuttukları hesap defteri"; teftèrdâr, deftèrdâr,teftédâr "Osm.İmp.da görevli kimse, defterdar"; tefterhâna, defterhâna "muhasbe veya doküman merkezi"; Tefterdâreviç, Tefterdârija "soyadı"; tefterihakânija, defterihakânija "defter hazırlanan, yapılan yer"; tëfte-

riti "deftere yazı yazmak, defter tutmak" (Şkal.1985,s.606).

* arn.: tefter "defter; kütük kayıt defteri" (Mik.1888,s.70; Meyer,G. 1891,s.425); teftèr, defter "aynı" (Kak.1973,s.117).

* yun.: diftéra "defter" (Mik.1884, s.46); teftèri "defter" (Mik.1888, s.70); teftèri "aynı" (Kak.1973,s. 117).

* mac.: tefter,defter,teftel "defter"; tefterdsi "defter tutan, defterci"; teftedâr, tefterdâr, teftedor,defterdâr,tefterdâr, tefterdâr, teftedâr, tevtedâr, tevter dâr "defterdar"; tefterdar beg, defterdar beg "defterdar beyi"; tefterdar csaus "defterdar çavuşu"; defterdar azem "büyük defterdar"; tefterdâr pasa, defterdâr basa, teftedâr pasa "defterdar paşası"; defter emin, tefter eming, tefter emini "defter emini"; tefter tihâja (kihâja, tiha), defter tihaja, tevter tiha "defter kahyâsı, kethüdası" (Kak.1973,s.118-120).

değmek 1.Aralık kalmayınca kadar birbirine yaklaşmak,dokunmak, temas etmek. 2.ulaşmak, erişmek. 3. İstenilen yere düşmek, rast gelmek, isabet etmek (TS).

* sırp.: dëgdisati "yetişmek, ulaşmak; yakınına gelmek,değmek" (Şkal.1985, s.208).

* arn.: degdīs "gönderme, yollama"; degdisem "yakınına gelmek, ulaşmak" (Meyer,G.1891,s.62).

değnek 1.Elde taşınacak incelikte düzgün ağaç, sopa. 2.Değnekle atılan dayak (TS).

* bul.: degenek "sopa,değnek" (Kak. 1973,s.120).

* sırp.: degenek, denderek "ekseriyetle falaka için kullanılan sopa" (Mik. 1884,s. 46); degének "değnek,sopa" (Kak.1973,s.120); degènek "sopa, falaka için kullanılan değnek"; degènevçiti "sopalamak, sopa atmak" (Şkal. 1985,s.209).

* mac.: dögenyeg, dögönyek,dögönyeg, dögönyöz "değnek, sopa" (Kak.1973,s. 120).

dehr 1.Zaman, 2.cihan. 3.Devir. 4.Dünya (Osm.-TS).

* arn.: tehîr "zaman, vakit; devir" (Meyer,G.1891,s.425).

dek esk. 1.Düzen, hile. 2.Tokuşma, çatışma. 3.Sağlam (TS).

* arn.: dek "hile,desise" (Meyer,G. 1891,s.63).

deli 1.Aklını yitirmiş olan, aklî dengesi bozulmuş olan, mecnun. 2.mec. Davranışları aşırı ve taşkın olan (kimse), çılgın. 3.mec. Aşırı derecede düşkün. 4. Çoşkun, azgın (TS).

* rom.: deliü "cüretli, cesur, yürekli" (Lok.1927,nr. 506); deliü "hassa karakolundaki asker" (Mik. 1884,s.46); deli başü "deli başı" (Kak.1973,s.121).

* bul.: deli "cüretli, cesaretli;deli"; delija "kahraman, yiğit" (Lok. 1927,nr. 506); delija, delibaş^v, de-

libaş^vija "deli, delibaşı"; delinski "delice, yiğitçe" ; delikanlio "delikanlı" (Mik.1884,s.46); deli "deli"; Deli "soyadı"; delibaş^v "deli başı" (Kak.1973,s.120-121).

* sırp.: deli "cüretkâr"; delija "askerî bir sınıf" (Lok.1927,nr. 506); deli "cesur, yiğit, cüretli, kendine çokgüvenen"; delija "muharip asker"; delinsko odjelo "deli kıyafeti"; delibaş^va, delibaş^vinica "delibaş, delibaşlık"; deliluk "delilik" (Mik. 1884,s.46); dèli, dèlija "aynı"; dèlibaş^va "delibaş" (Kak.1973 s.121); dèli "deli, sağı solu belli olmayan"; dèlibaş^va "delilerin başı; en cesur olan yiğit"; Dèlibaşıç "soyadı"; dèlija "yiğit, yiğitlik; kuralsız bir hayat yaşayan ve vakitini hiç düşünmeden geçiren kimse"; dèlijas "delice, delicesine"; delikanlija "delikanlı, genç" (Şkal.1985 s.209-210).

* arn.: djal "oğlan,delikanlı"; déli "sabit, dimdik" (Mik.1884,s.46).

* yun.: ntehîs "deli" (Mik.1884,s. 46); ntélîs "deli; askerî bir türk bölüğü" (Kak.1973,s.121).

* mac.: deli, dalia "deli" (Mik.1884, s. 46); Deli "soyadı; şahıs adı"; deli, dali "deli"; Dali "soyadı"; delia, dalia, deliás "deli; askerî bir Türk bölüğü"; Deli balta "şahıs adı"; deli basa, deli pasa "deli başı; askerî türk bölüğünün başı" (Kak.1973,s.120-121).

demet 1.Bağlanarak oluşturulmuş deste, bağlam. 2.Bitki veya çiçek bağlamı. 3. bot. Üstün yapılı bitkilerde öz suların akmasına yarayan, bitkiye desteklik eden damarlı veya lifli kordon. 4. anat. Uzunlamasına birbirine bitişik olarak bir arada bulunan sinir ve kas telleri topluluğu. 5. fiz. Bir atomun parçalanmasından doğan elektriklenmiş taneciklerin yörüngelerinden oluşan ışık topluluğu (TS).

* sırp.: deme "deste, demet" (Mik. 1884,s.46); dëme, dëmet "demet, tutam" (Şkal.1985,s.211).

demir 1.kim. Atom sayısı 26, atom ağırlığı 55.847 olan, mavimsi esmer renkte, 7,8 yoğunluğunda, 1510 C de eriyen, özellikle çelik,döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element. Kısaltması Fe. 2.Bazı nesnelere demirden yapılmış parçası. 3. Ayakkabı topuğuna veya ayakkabı burununa aşınmayı önlemek için çakılan, özel olarak yapılmış madenden parça. 4. den.Gemilerin dalgalara, akıntılara kapılarak yer değiştirmemesi için suya atılan,zincirle gemiye bağlı bulunan, ucu çengelli ağır demir araç, çapa. 5. Demirden yapılmış (TS).

* rom.: demerlie, dimirlie "tahıl yığını, hububat yığını" (Mik.1884,s. 46); dimerlie "demirli" (Kak.1973,s. 121).

* bul.: demir "demir" (Lok.1927,nr. 508); demir "demir" (Kak.1973,s. 121).

* sırp.: demir "demir" (Lok.1927,nr. 508); demir,demirli "demirli"; demir-kapıja "demir kapı"; demir-pendzer "demir pencere" (Mik.1884,s. 46); dëmir "demir"; Dëmir "şahıs adı" (Kak.1973,s.121); dëmir "demir; dericilerin ve ayakkabıcıların kullandıkları bir âlet"; Dëmir "erkek

ismi"; demirdžija "demirci"; Demirdžić "soyadı"; dëmiri, dëmir "pencerelere takılan kafeslerin mandalı" Dëmir-kapıja, Dëmir Kapıja "Vardar nehrindeki bir geçitin adı"; demirli "demirli, demirden yapılmış olan; demirli herhangi birşey, örn.demir pencere"; demirlija, dimirlija "sınıf olarak kullanılan büyük bakır tepsi" (Şkal.1985,s.211).

* mac.: Demir, Demer, Tymur, Demér "şahıs adı"; demer "demir" (Kak. 1973,s.121); Demirhám "şahıs adı" (Kak.1973,s.122).

deniz 1.Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı,tuzlu su kütlesi. 2.Bu su kütlelerinin belirli bir parçası. 3.(Denizde) Dalga olma durumu. 4.mec. Geniş alan. 5.mec. Sınırsız genişlik, çokluk, yoğunluk. 6. Aydaki düzlükler (TS).

* sırp.: denjiz "deniz" (Mik.1884,s. 46); dënjiz "deniz"; denizī "deniz rengi" (Kak.1973,s.122); denzī "yeşil-mavi renk, deniz rengi"; dënjiz "deniz" (Şkal.1985,s.211-212).

* mac.: tenger "deniz" (Mik.1884,s. 46); dengiz beglerbegh, dengez beglerbeg "deniz beylerbeyi, büyük amiral" (Kak.1973,s.122).

denk 1.Yük hayvanlarının sağ ve soluna konulan iki yük parçasından her biri. 2.Yatak, yorgan ,kumaş gibi eşyanın sarılıp bağlanmasıyla oluşan yük, balya. 3.Ağırlık bakımından eşit olan. 4.mec. Uygun, nitelik yönünden eşit. 5.fiz.Destekleri paralel, yönleri aynı, şiddetleri eşit bulunan güçler (TS).

- * rom.: teane "denk,paket"; tenculer "denk yapılan" (Lok.1927,nr. 484); tencanc "denk" (Mik.1884,s.46).
- * bul.: denk "denk,balya" (Lok.1927,nr. 484; Mik.1884,s.46).
- * sırp.: denjak "denk,balya" (Lok.1927, nr.484; Mik.1884,s.46); dënjak "bal-ya, denk; omuzda taşınan yük"; dëncani "denk haline getirilmiş olan" (Şkal.1985,s.211).
- * arn.: denk "paket,denk" (Mik.1884,s. 46); denk-gu "demet,deste, yığın,balya" (Meyer,G.1891,s.63).
- * yun.: téggı "denk" (Mik.1884,s.46).
- derbeder** Yaşayışı ve davranışı düzensiz (kimse) (TS).
- * rom.: derbedeu^u, derbeder "serseri, haylaz, tembel" (Lok.1927,nr.492); deberdeu^u "serseri" (Mik.1884,s.47).
- * sırp.: derbèder, derbènder,derbèdenica "derbeder, serseri; evsiz bark-sız kimse" (Şkal.1985,s.212).
- derbent** esk. 1.İki dağ arasındaki geçit yeri, boğaz.2.Sınırlarda bulunan küçük kale (TS).
- * rom.: derebant, dorobant, trabant "sınır karakolcusu" (Lok.1927,nr. 490); dërebant,dorobants "hassa muhafızı"; dırıbanı "aynı" (Mik.1884, s. 46); derbent "sınır karakolcusu" (Kak.1973,s.123).
- * bul.: derven "karakol görevlisi"; dervendziko, dervendzelek "derbentlik, sınır bekçiliği" (Mik.1884,s. s.47); dervént "aynı" (Kak.1973,s. 123).
- * sırp.: derventa "sınır karakolu görevlisi" (Mik.1884,s.47); dërbent, dërbend, dërvend "aynı" (Kak.1973,s.123); derbëndzija, dervëndzija "sınır muhafızı; değirmenci"; dërbent, dërbend, dërvend,dërvend "dağ geçidi, sınır geçidi" (Şkal.1985,s.212).
- * arn.: derven "bekçi, muhafız" (Mik. 1884,s.47).
- * yun.: ntérbéni "derbent, muhafız" (Mik.1884,s.47); tarampanoi "aynı" (Mik.1884,s.46); ntérbéni "aynı" (Kak.1973,s.123).
- * mac.: darabant "sınır bekçisi" (Mik. 1884,s.46); dervend "güçlü,kuvvetli; dargeçit, boğaz" ; dervent "aynı" (Kak.1973,s.123).
- dere** 1.Genellikle yazın kuruyan küçük akar su ve bunların yatağı. 2. İki dağ arasındaki uzun çukur. 3. Damlarda yağmur sularını toplayarak oluğa veren çinko veya kiremit yol (TS).
- * sırp.: dëra "dere" (Şkal.1985,s. 212).
- derebeyi** 1.Topraklarını derebeylik düzenine göre yöneten kimse. 2. mec. Zorba (TS).
- * sırp.: dëribeg, dërebeg "feodal bey, derebeyi" (Şkal.1985,s.212).
- derece** 1.Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mer-tebe. 2.fiz. Ölçü âletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bulunan başlıca bölümlerden her biri. 3.kim. Bir çözeltinin yoğunluğunu ölçmede kullanılan bi-

rim. 4.mat. Bir çemberin 360'ta birine eşit olan açı birimi. 5. Sıcaklık ölçer, termometre. 6.Denli,kadar. 7.sp. Sporda başarı gösterme (TS).

* sırp.: derèdža "derece,basamak; durum, hal,konum" (Şkal.1985,s.212).

derman 1.Güç,takat,mecal. 2.İlâç. 3.mec. Çıkar yol,çare (TS).

* bul.: derman "derman, çare" (Mik.1884, s.47).

* sırp.: dèrmān "derman, çare; yardım"; dermāndzī "çeşitli kötü durumlarda yardım eden kimse, çare bulan kimse" (Şkal.1985,s.213).

* arn.: derman "vasıta, çare; ilâç" (Mik.1884,s.47).

* yun.: ntermāni "çare, derman" (Mik. 1884,s.47).

dernek 1.Toplantı,düğün. 2.Pazar veya panayır kurulan gün, deri. 3.Belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için kurulan yasal topluluk, cemiyet (TS).

* sırp.: dernek "pazar, çarşı, panayır" (Mik.1884,s.47); dèrnek "toplantı, dernek; düğün-dernek, eğlence"; derneçiti "eğlenmek, sefa sürmek" (Şkal. 1985,s.213).

ders 1.Bir konuda öğretmenin öğrenciye sınıfta, belirli bir sürede verdiği bilgi. 2. Bu bilgi aktarımı için ayrılan süre. 3. Öğrencinin öğrenmek zorunda olduğu bilgi. 4.mec. Bir olayın bellekte bıraktığı öğretici iz,öğüt, ibret (TS).

* sırp.: dèrs "ders"; dèrshana "ders yapılan, ders verilen yer,dershane" (Şkal.1985,s. 213).

dert 1.Üzüntü. 2.Hastalık, ağrı. 3.mec. Sorun, kaygı. 4.hlk. Ur (TS).

* bul.: dert "endişe, korku,dert" (Lok.1927,nr.493); derdovi "çok. dertler" (Mik.1884,s.47).

* sırp.: dert "endişe, korku" (Lok. 1927,nr. 493); dert,dertli "dertli" (Mik.1884,s.47); dèrt "dert, sıkıntı, endişe,hastalık"; dèrtan "dertli,kaygılı"; dèrtli, dèrdli, dèrtliji "dertli,üzüntülü, hasta"; dèrtlija "derdi olan veya hasta olan kimse" (Şkal.1985,s.213).

* arn.: dert "dert,üzüntü"; dertimen "bedbaht,bir felâkete uğramış" (Mik. 1884,s.47).

* yun.: ntérti "dert" (Mik.1884,s. 47).

derviş 1.Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse. 2.mec. Alçak gönüllü ve her şeyi hoş gören kimse. 3.Yoksulluğu,çilekeşliği benimsemiş kimse. 4. Kırlangıç balığının pek küçüğü (TS).

* rom.: derviş "derviş" (Lok.1927,nr. 496); derviş "aynı" (Kak.1973,s. 123).

* bul.: derwiş "derviş" (Lok.1927,nr. 496); derviş "aynı"; podervişi "dervişleşmek" (Mik.1884,s.47); derviş "aynı" (Kak.1973,s.123).

* sırp.: derviş "derviş" (Lok.1973,s. 496); derviş "aynı"; podervişi "dervişleşmek" (Mik.1884,s.47); dèrvīš "derviş"; Dèrviš, Dèrvīš, Dèrvo,Dèdo, Dèduka, Dèdica "şahıs isimleri" (Kak.1973,s.123);

dêrvîš^v "derviş, tarikat mensubu; iyi huylu ve davranışlı, dindar kimse"; dervîšâne^v "bir derviş gibi yaşayan kimse"; dervîšluk^v "dervişlik, derviş gibi yaşamak" (Şkal.1985,s.213-214).

* arn.: dervîš^v "derviş" (Mik.1884,s.47); dervish "aynı" (Kak.1973,s.123).

* yun.: dervîsis, ntervîsis "derviş" (Mik.1884,s.47); ntervîsis "aynı" (Kak.1973,s.123).

* mac.: Dervis "şahıs adı"; dervîš "derviş" (Kak.1973,s.123).

derya 1.esk.Deniz. 2.mec.Bilgili kimse. 3.mec. Bir şeyinbol olduğu yer (TS).

* sırp.: dêrjā "deniz gibi derin, geniş veya büyük olan -şey-" (Şkal.1985,s.212).

deste 1.Cinsleri aynı veya birbirine yakın olan şeylerin bir arada bağlanmış, demet, bağlam. 2.mec. Çok. 3. Kılıç,bıçak,vb.nin elle tutulacak yeri,kabza. 4. sp. Yağlı güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş dereceden en küçüğü (TS).

* rom.: teste "kitap kâğıdı, kağıt destesi; düzine" (Lok.1927,nr. 498); teste "deste, düzine" (Mik.1994,s.47); testea "deste,demet" (Mik.1888,s.73).

* bul.: teste "deste,demet" (Lok.1927,nr. 498); teste "kâğıt destesi" (Mik.1888,s.73).

* sırp.: teste "düzine"; testebaša^v "düzine nümunesi" (Mik.1888,s.73); tète "10 parçadan oluşan destе,demet; bazan 12 parçalık şeye de denir" (Şkal.1985,s.614).

* arn.: teste "deste" (Mik.1888,s.73); testé, teste "kağıt destesi, iskambil kağıdı destesi" (Meyer,G.1891,s.428).

* yun.: testés, ntéstés "deste" (Mik.1888,s.73).

destmal El silecek,mendil (Osm.-TS).

* rom.: testimal, testemal "baş veya boyun şalı; 30 yaşını geçen kadınların uzun basma veya keten kumaştan yaptıkları ve kullandıkları örtü" (Lok.1927,nr. 500); destemal, testemel, destemeli "baş örtüsü" (Mik.1884,s.47); testemél,tistimel "aynı" (Kak.1973,s.124).

* bul.: testemal "mendil" (Mik.1884,s.47); testemél "aynı" (Kak.1973,s.124).

* sırp.: testemelj, testemélj "mendil" (Kak.1973,s.124).

* arn.: destemel "mendil" (Mik.1884,s.47); destemél "aynı" (Kak.1973,s.124).

* yun.: ntesteméli "mendil" (Mik.1884,s.47); ntesteméli "aynı" (Kak.1973,s.124).

* mac.: tesztemél,tesztamen,tesztemén, tesztenél, tesztemény,kesztamény, kesztemény "destmal,mendil" (Kak.1973,s.124).

destur 1.İzin, müsaade. 2.ünl. "Yol verin", "savulun", "izin verin" anlamında kullanılır. 3.ünl.Pis su dökerken cin çarpmasın diye kullanılır (TS).

* sırp.: dèstūr! " genellikle şeyhle-

rin ve dervişlerin kullandıkları "i-
zin verin!, izinlidir!" anlamındaki
söz" (Şkal.1985,s.214).

dev 1.Korkunç, çok iri ve olağanüstü güç-
lü masal yaratığı. 2.Olağanüstü irilik-
te olan. 3. mec. Çok büyük, çok önem-
li (TS).

* bul.: diw "dev" (Lok.1927,nr.509);
gorski div, sızmudiv; diva "kötü pe-
ri" (Mik.1884,s.49).

* sırp.: diw "dev" (Lok.1927,nr.509);
div "dev" (Mik.1884,s.49); dŕv "şey-
tan" (Kak.1973,s.124); dŕv "mitolo-
jik yaratık: çok güçlü ve olağanüstü
iriolan yaratık" (Şkal.1985,s.220).

* arn.: dif-vi, def-vi "insanüstü bir
kuvveti olan; dev" (Meyer,G.1891,s.
66).

* mac.: Dew "şahıs ismi" (Kak.1973,s.
124).

deve Geviş getiren memelilerden, boynu
uzun, sırtında bir veya iki hörgücü
olan, yük taşımakta kullanılan hay-
van (Camelus) (TS).

* sırp.: dewa "deve" (Lok.1927,nr.
510; Mik.1884,s.47); devédžija, dè-
vedžija "deveci"; Dèvedžija, Dèved-
žič "soyadı" (Kak.1973,s.125); dè-
va "deve" (Şkal.1985,s.214).

* arn.: deve "deve" (Mik.1884,s.47).

* mac.: teve "deve" (Mik.1884,s.47);
deneczi "deveci"; deneczia, teveczia
"deveci"; deueczi bassi "deveci ba-
şı" (Kak.1973,s.125).

devir Kendine özgü bir özellik taşıyan

zaman parçası (TS).

* sırp.: dever "belirsiz bir zaman"
(Mik.1884,s.47); dèver-dùn'jā, dèvri-
-dùn'jā "hayat mücadelesi, yaşam sa-
vaşı"; dèvr, dèvar, dèver "birisi-
nin ölümünden sonra, onu toprağa ver-
meden önce yapılan dinsel işlemler"
(Şkal.1985,s.214,215).

devir (II) 1.Dönme, dönüş. 2.esk.Dolaş-
ma. 3.Aktarılma. 4.Bir malın mülkiye-
tini veya bir mal üzerindeki hakkı
bir başkasına geçirme. 5.Bir görevin
bir kimseden bir başkasına geçmesi.
6.Sürekli ve düzenli değişme, çevrim.
7.fiz. Bir hareket, birbirinin aynı
olan ve eşit zamanlarda yapılan baş-
ka hareketlerden oluştuğunda hareket-
lerin her biri veya bunların yapılma-
sı için geçen her zaman aralığı, peri-
yot (TS).

* sırp.: dèver "hayat kavgası, yaşam
mücadelesi, hayatın dertleriyle mü-
cadele ederek yaşamak; hayatın dert-
leri; dert, sıkıntı, felâket" (Şkal.
1985,s.214).

devlet 1.Toprak bütünlüğüne bağlı ola-
rak siyasî bakımdan teşkilâtlanmış
millet veya milletler topluluğunun
oluşturduğu tüzel varlık. 2.Devletin
yönetim katı, hükümet. 3. mec. Mutlu-
luk,; talih (TS).

* sırp.: dèvlet, dèvljet "padişahlık,
padişahlık ülkesi; padişah; talih,
şans"; Dèvleta, Dèvla "kadın adı";
Devlètlija "Hz.Muhammed -Uğurlu, ta-
lihli anlamında-" (Şkal.1985,s.214-
-215).

* arn.: daul'ét "şans, talih" (Meyer,
G.1891,s.62).

* yun.: ntevléti "şans, talih" (Mik.

1884,s.47).

dışarı dışarısı 1.Dış çevre, dış yer, hariç. 2.Kişinin konutundan ayrı olan yer. 3. Yurt dışı. 4. Dışa,dış çevreye (TS).

* sırp.: dişer "dışarı !, dışarı çık!"; dişerisati "defetmek" (Mik.1884,s.48); dişari ! dişeri ! dişer ! "dışarı !, defol !"; dişarisati, dişerisati "birisini dışarıya atmak, defetmek" (Şkal.1985,s.219).

diba esk.Altın ve gümüş işlemeli bir tür ipek kumaş (TS).

* sırp.: diba, diva "diba kumaş" (Mik.1884,s.48); diba "bir çeşit ağır dokuma, nakışlı brokar kumaş, atlas" (Şkal.1985,s.216).

dibek 1,Taştan veya ağaçtan yapılmış büyük havan. 2.Dibekte dövülmüş olan (TS).

* rom.: durbác "tahta fıçı, varil" (Meyer,G.1891,s.78).

* sırp.: dîbek "dibek; dericilerin kullandıkları dibek" (Şkal.1985,s.216).

* arn.: dübék "yayık" (Mik.1884,s.48; Meyer,G.1891,s.78).

dikel hlk. Bel (TS).

* bul.: dikeli "dikel, genellikle iri ve çirkin dişler dibeye benzetilir" (Mik.1884,s.48).

* arn.: dikül "iki dişli bel" (Meyer, G.1891,s.85).

* yun.: dihéli, dhella "iki uçlu kaz-

ma" (Mik.1884,s.48); dihéli "aynı" (Meyer,G.1891,s.85).

dikiş 1.Dikmek işi. 2. Dikme biçimi. 3. Dikilen yer. 4.Giysi üzerinde gözle görülen dikilmiş iplik yolu. 5. Dikilecek şey. 6. Giysi biçip dikme işi, terzilik (TS).

* rom.: dichiş "teferruat; kadınların süslenme işi" (Lok.1927,nr.517).

* sırp.: dikiş, diğış "dikiş; çakşırlardaki süsleme amaçlı dikiş"; di-kışlija, diğışlija "pamuk astarlı ve üzerinde çeşitli sırma ve altın gaytanlı işlemleri olan kürk" (Şkal.1985,s.216).

dikkat 1.Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık. 2.mec. İlgi,özen. 3. Dikkat ediniz ! (TS).

* sırp.: dîkat "dikkat, itina"; dikatiti "dikkat etmek, sakınmak"; dikâtli "dikkatli"; dîkat uçniti "dikkat etmek, sakınmak" (Şkal.1985,s.216).

dilber Alımlı, güzel (kadın) (TS).

* bul.: dilber "güzelkadın" (Lok.1927,nr.519); dulber "aynı" (Mik.1884,s.48).

* sırp.: dilber "güzel" (Lok.1927,nr.519); dilber, dilberija, dilberiko "güzel kız" (Mik.1884,s.48); dîlber "güzel, sevgili, sevilen kadın veya erkek; güzel alımlı, yakışıklı kimse"; dilberka "sevgili, güzel kadın; genellikle kadınların -- söyledikleri, bir çeşit lirik şarkı"

(Şkal.1985,s.217-218).

- * arn.: dülber "bir erkeğin sevgilisi" (Mik.1884,s.48); dül'bér, dürbér "aynı" (Meyer,G.1891,s.78).

dilenci 1.Geçimini dilenerek sağlayan (kimse). 2. mec. Israrla ve arsızca bir şeyi isteyen (kimse) (TS).

- * bul.: dëljazi, teldži, deledži "dilenci" (Mik.1888,s.75).

dilmaç Çevirici, tercüman (TS).

- * rom.: telmaç "dilmaç, tercüman" (Mik.1888,s.75).
- * bul.: tılmaç "dilmaç,tercüman" (Mik.1884,s.75).
- * sırp.: tolmaç, tomaç "dilmaç,tercüman"; tılmaçiti,tumaçiti "çevirmek,yorumlamak" (Mik.1888,s.75).
- * mac.: dolmaçs "tercüman" (Mik.1888,s.75).

dimi Sıkı dokunmuş bir tür pamuklu kumaş (TS).

- * rom.: dimie "kalın kumaş" (Lok.1927, nr.521); dimie,dimikaton,dumikaton, mikaton "bir çeşit kumaş" (Mik.1884, s.48); dimie "dimi, geniş pantolon, şalvar" (Kak.1973,s.126).
- * bul.: dimija "beyaz ve kalın kumaş, bu kumaştan yapılan bol pantolon, şalvar" (Lok.1927,nr. 521); dimija "aynı" (Kak.1973,s.126).
- * sırp.: dimije "uzun, beyaz pantolon" (Lok.1927,nr.521); dimije, dimlije, dimit "şalvar" (Mik.1884,s.48); dimije, dimlije, dimije "şalvar, geniş

pantolon" (Kak.1973,s.126); dimije "kadınların giydikleri bir çeşit şalvar, bu şalvarlar basma, yün veya ipek kumaşlardan yapılır. Bir dimi için yaklaşık 6 m. kumaş gerekmektedir" ; dimiluk, dimijâluk, dimjâluk "bir şalvarın dikilmesi için gereken kumaş" (Şkal.1985,s.218).

- * arn.: dimii, dimi "şalvar" (Mik.1884,s.48); dimi "pantolon, şalvar" (Meyer,G.1891,s.67); dimi "aynı" (Kak.1973,s.126).
- * yun.: dimitos, dimiton "kumaş" (Mik.1884,s.48).
- * mac.: demi, dimin "şalvar" (Kak.1973,s.126).

dimiski Şam ile ilgili, oraya ait (Osm.-TS).

- * bul.: dimiski "bir çeşit bıçak" (Meyer,G.1891,s.67).
- * sırp.: dimiskija, dimišćija, dimiškinja, dimiškija, demiskija, demišćija, damaskinja, demeskija, demesćija "Şam kılıcı" (Kak.1973,s.125); dimiskija, dimiškinja, dimišćija, demiskija, demišćija, damaskinja "Şam kılıcı, Şam'da imâl edilen kılıç" (Şkal.1985,s.218).
- * arn.: dimasqi, dhimisqi, dimisqi "Şam kılıcı" (Kak.1973,s.125).
- * mac.: deméczki, dömetzky, demecki, dömöcki, demöski "Şam kılıcı" (Kak.1973,s.125).

din 1.Doğa üstü güçlere, çeşitli kutsal

varlıklara, tanrıya inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum. 2. Bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen. 3. mec. İna, nılıp çok bağlanılan düşünce, inanç veya ülkü (TS).

* sırp.: din "din"; dimsuz, dinsiz "dinsiz"; dinduşmanın "din düşmanı" (Mik. 1884, s.48); dîn "din, dinî kural"; dîn-düşman "din düşmanı"; dînsuz "dinsiz" (Şkal.1985, s.218-219).

dinar 1. Yaklaşık olarak altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para. 2. Yugoslavya, İran, Irak ve Tunus'un para birimi (TS).

* rom.: dinar "mangır, metelik" (Mik. 1884, s.48).

* sırp.: dinar "küçük bir para birimi" (Mik.1884, s.48); dînār "eski Yugoslavyanın para birimi" (Şkal.1985, s.219).

* arn.: dinar, danar "para" (Mik.1884, s.48); danār, dénār, duar, dinār "para, altın para" (Meyer, G.1891, s.48).

* yun.: dinārion "para" (Mik.1884, s.48).

dinlemek 1. İştirmek için kulak vermek. 2. Birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak. 3. Uymak, baş eğmek, itaat etmek. 4. Kulakla veya dinleme âletiyle hastayı muayene etmek (TS).

* sırp.: dinlêisati, dinlêjisati "dinlemek" (Şkal.1985, s.219).

dip 1. Oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü. 2. Taban. 3. Dikili duran bir şeyin yanı başı. 4. Kapalı bir yerin kapağına göre en uzak bölümü (TS).

* sırp.: dîb "güğümlerin alt kısmı, di-

bi"; dîpluk "kılıç sapı" (Şkal.1985, s. 216, 219).

direk 1. Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek. 2. (Kimi özel adlarda) Sütun. 3. mec. En önemli kimse (TS).

* rom.: dric "araba şasisi"; direchie "sütunlar arası, kemer, revak" (Lok. 1927, nr.522); direklie "direkli" (Mik.1884, s.48); derec, direg "direk" (Kak.1973, s.126).

* bul.: direk "sütun, direk, kazık" (Lok.1927, nr. 522; Mik.1884, s.48); direk "direk" (Kak.1973, s.126).

* sırp.: direk "direk, kazık" (Lok. 1927, nr. 522); direk, direklija "direkli" (Mik.1884, s.48); direk "direk" (Kak.1973, s.126); direk "direk, kazık, temel; mec. öncü, en önemli kimse"; dirêklija "uzun çizgiler şeklindeki kilim veya kumaş deseni" (Şkal.1985, s.219).

* arn.: direk "sütun, kolon, direk" (Mik.1884, s.48); dirék "aynı" (Meyer, G.1891, s.67; Kak.1973, s.126).

* yun.: nteréhi "destek, payanda" (Meyer, G.1891, s.67); nterehi "direk, mertek" (Kak.1973, s.126).

* mac.: direk "mertek, kalas" (Kak. 1973, s.126).

dirhem 1. Okkanın 400'de 1'ine eşit olan, 3,148 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü; İstanbul için bir dirhem 3,207 gr olarak tespit edilmiştir. 2. Bir tür gümüş para (TS).

* rom.: dram "bir okkanın 400/1 öl-

çüsü. Bu ölçü çeşitli yerlerde değişebilmektedir" (Lok.1927,nr. 523).

* bul.: diremli "dirhemli" (Mik.1884,s. 48).

* sırp.: dirhem "gram; gümüş para"; dirhemli "gümüş paralarla süslenmiş olan" (Şkal.1985,s.219).

* arn.: derhem "dirhem" (Mik.1884,s. 48).

* yun.: drahmı "para" (Mik.1884,s. 48).

dirlik 1.hlk. Yaşayış, hayat sağlık, varlık,geçim. 2.Huzur,erinç. 3.tar. Osmanlı İmparatorluğunda bir hizmete karşılık olmak üzere bir kimseye devletçe verilen aylık veya bir yere bağlı gelir (TS).

* sırp.: dirluk "ücret, maaş; geçinmek için gerekli olan para" (Şkal. 1985,s.219).

diş 1.Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert,beyaz organlardan her biri. 2. Çark, testere, tarak gibi çentikli şeylerdeki çıkıntılıların her biri. 3.(Sarımsak dilimi ve karanfil gibi diş benzetilen şeyler için) Tane. 4. zool. Omurgalı hayvanların çenelerinde veya ilkel yapıllı omurgalıların gırtlak ve ağızlarında bulunan kemiksi sert parçalar. 5.Bazı dantel ve işlemele- rin kenarlarındaki yuvarlak sivri bölüm (TS).

* sırp.: diš, fildiš "fildişi" (Mik. 1884,s.48).

divan 1.tar.Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis. 2.Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser. 3. Sedir (TS).

* rom.: divan "şiirlerin toplandığı

eser; sedir" (Lok.1927,nr.526); divan "sedir" (Mik.1884,s.49); divan "yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis"; divan-
-ciaus "divan çavuşu"; divan-efendi "divan yazıcısı"; divan-
-chiatip "divan katibi" (Kak.1973,s.127).

* bul.: divan "sedir; şiirlerin toplandığı eser" (Lok.1927,nr.526); divan "el pençe durmak" (Mik.1884,s. 49); divan "aynı" (Kak.1973,s.127).

* sırp.: divan "divan,sedir"; divan divaniti, divaniti "el pençe durmak" (Mik.1884,s.49); divan "aynı" (Kak. 1973,s.127); divan, divan "topluluk, kurul, cemiyet; devlet veya padişah kurulu; avlu, ev; padişah sarayı, padişah tahtı; söyleşme, söz,mükaleme; bir çeşit sedir, kanape"; divanhana, divanana, divhana, divhana "eski tip evlerde, odanın önündeki geçit, sofa"; divanija "padişah fermanlarındaki arapça yazı" ; divaniti "söyleşmek,konuşma yapmak; sevgi üzerine sohbet etmek"; divan-
-kabànica "kalın ve sağlam yün kumaştan yapılan kırmızı renkli palto" (Şkal.1985,s.220).

* arn.: divan "aynı" (Mik.1884,s. 49; Kak.1973,s.127).

* yun.: divanı, ntiváni "divan" (Mik. 1884,s.49); ntiváni "divan, kanape" (Kak.1973,s.127).

* mac.: divány, diván,déván,dévány, divány,diéván, tivan "divan, kanape"; divanbeki "divan beyi"; diváni csauz, diván csaus, divánbeli

csauz "divan çavuşu"; divan effendi, dévân effendi, dévâny effendi "divan yazıcısı"; divan kihatibler "divan katipleri"; dévân teszkere, dévân, teszkere "divan tezkeresi" (Kak.1973,s. 128-129).

divane 1.Deli, kaçık, budala. 2.mec. Bir şeye çok düşkün olan (TS).

* sırp.: divanija "yarı deli,divane" (Mik.1884,s.49); divânija "deli,divane, yarım akıllı" (Şkal.1985,s. 220).

divit esk. Genellikle kuşak arasında taşınılan ve kalemligi ile hokkası bir arada olan yazı takımı (TS).

* bul.: divit "divit" (Mik.1884,s. 49).

* sırp.: divit "divit" (Mik.1884,s. 49); divet "mürekkebi ile birlikte olan yazı kamışı, kalemi" (Şkal. 1985,s.220).

diz 1.Kaval,baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer. 2.Oturulduğunda uyluğun üst yanı (TS).

* bul.: diz "diz"; dizlik "dizlik" (Mik.1884,s.49).

* sırp.: dizluci, dizluke "dizlik; tozluklardaki işlemler" (Şkal.1985, s. 221).

* arn.: dize "kumaş"; tizgé "tozluk bağı"; dizébák "diz bağı" (Meyer, G.1891,s.68).

dizdar tar. Kale muhafızı, kale bekçisi (TS).

* rom.: dizdâr "kale muhafızı" (Kak. 1973,s.129).

* sırp.: dizdar "kale muhafızı" (Mik. 1884,s.49); dazdar, dizdar, dizdâr "kale muhafızı"; Dizdâr "şahıs ismi"; Dizdâreviç "soyadı" (Kak.1973, s.129); dizdâr, dizdârac "kale muhafızı" (Şkal.1985,s.221).

* arn.: dizdar "kale komutanı" (Kak. 1973,s.129).

* mac.: dizdar, dezdâr "kale muhafızı"; Dezdâr, Disder "şahıs adı"; dazdar, dazdarus "kale kumandanı" (Kak.1973,s.129).

dizgin Gemin uçlarına bağlanarak hayvanı yöneltmeye yarayan kayış (TS).

* rom.: disghin, desghin "(atların) sıçraması" (Lok.1927,nr.527); dizgin (Mik.1884,s.49).

* bul.: dizgin "dizgin" (Lok.1927,nr. 527; Mik.1884,s.49).

* sırp.: dizgin, dizden "dizgin" (Lok. 1927,nr. 527); dizgen, dizgin,dizgun,dizgum "dizgin, at kayışı" (Mik. 1884,s.49); dizgin, dizgin, dizgen, dizgun "deriden yapılan kayış,dizgin"; dizgini (çok.) "atların hareketlerini yönlendirmek için, onlara bağlanan kayış,dizgin" (Şkal.1985, s.221).

* arn.: disgjin "dizgin" (Mik.1884, s. 49); dizgin "dizgin" (Meyer,G., 1891,s.431).

dizi 1.Bir iplik veya tel üzerine dizilmiş inci, boncuk gibi şeylerin

oluşturduğu bütün, sıra. 2. Herhangi bir bakımdan bir bütün oluşturan şeylerin tümü,seri. 3. Yan yana, art arda veya zaman sırasına göre sıralanmış biriyle ilişkili nesne veya olayların oluşturduğu bütün sıra. 4. ask. Saf durumundaki bir kıtanın, birbiri arkasınca duran erlerine verilen ad. 5. mat. Değerleri artarak veya eksilerek art arda gelen terimler takımı. 6. Aynı söz dizimsel bağlam içinde birbirinin yerini alabilecek olan ve güçlü bir karşıtlık bağıntısı kuran öğelerin oluşturduğu bütün ,paradigma. 7. sin. ve Tv. Dizi film. 8. müz. Bir oktavın içinde sıralanan sekiz sesin bütünü (TS).

* sırp.: dŷz, dŷza "dizi, aynı hizada dizilmiş olan şeyler"; dŷzija, dŷska "altın, inci veya mercandan yapılmış gerdanlık" (Şkal.1985,s. 221); dizija "inci dizisi"; dizah "dizi" (Mik.1884, s. 49).

doğan zool. Kartalgillerden, küçük kuş, fare vb. ile beslenen ve alıştırılarak kuş avında kullanılan yırtıcı bir kuş (Falco) (TS).

* rom.: dogangi-basa "doğancı başı" (Kak.1973,s.130).

* bul.: dogan, dugan "doğan" (Mik.1884, s. 49).

* sırp.: dogàndžija, doàndžija "doğancı"; dogàndžibaša "doğancı başı" (Kak. 1973,s.130); dògan "doğan"; dogàndžibaša "Osm.İmp.da av esnasında doğanları kullanan, onlardan sorumlu kimse, doğancı başı"; dogàndžija,doàndžija, dogàndžije (çok.) "doğanla av avlayan kimse; Osm. İmp. da,düzenlenen avlar için doğanları yetiştiren ve eğiten kimse" (Şkal.1985,s.221-22).

* mac.: doganchillar "doğanlılar"; Do-hancsiogli "sahıs ismi"; doganczi ba-

ssi, dovancsi passa "doğancı başı" (Kak.1973,s.130).

doğramacılık Doğramacı olma durumu veya doğramacının sanatı (TS).

* sırp.: dogramadžiluk "doğramacılık"; dogramàdžija "tahtadan çeşitli eşyalar yapan ahşap ustası,doğramacı" (Şkal.1985,s.222).

doğru 1.Bir ucundan öbür ucuna kadar yönü değişmeyen, eğri ve çarpık karşıtı. 2.Gerçek, yalan olmayan. 3.Akla, mantığa uygun. 4.Yasa, yöntem ve ahlâka bağlı, dürüst, namuslu, 5.Gerçeğe veya kurala uygun . 6.Gerçek,hakkikat. 7.mat.İki nokta arasındaki en kısa çizgi. 8. Yanlıssız, eksiksiz. 9. Hiçbir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca. 10. Karşı yönünce. 11. (Zaman anlatan kelimelerden sonra) Yakın, yakınlarında (TS).

* bul.: dur "dosdoğru" (Mik.1884,s. 49).

* arn.: dogri "doğru, dosdoğru" (Mik. 1884,s.49); dogré, dogri "doğru, doğruca" (Meyer,G.1891,s.70).

dokunmak 1.Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık gibi türlü niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak,değmek, el sürmek, temas etmek. 2.Karıştırmak. 3.Almak, kullanmak, el sürmek. 4. Sağlığını bozmak. 5.Tedirgin etmek, sataşmak. 6. (İyilik,kötülük gibi kavramlarda) Olmak. 7. (İnsan için) İçine işlemek, duygulandırmak, etkilemek, koymak, batmak. 8.İlişkin, ilgili olmak,değirmek. 9.Hafifçe değmek. 10. Onur, anlayış vb. ile uyumsuz bir durum ortaya çıkmak (TS).

* sırp.: dokùnisati "dokunmak, içine işlemek,duygulandırmak, rahatsız etmek"; dokùndisati "aynı" (Şkal.1985, s.222).

dolama 1.Dolamak işi. 2. tıp Tırnak yöresindeki yumuşak bölümlerin, bazen de kemiğin iltihaplanmasından ileri gelen ağrılı şiş. 3.Giysilerin üstüne giyilen, önü açık bir tür üstlük (TS).

* rom.: dulama "uzun iç elbisesi; kadınların giydikleri bir çeşit üstlük"; dulāmītā "aynı" (Lok.1927,nr.530); dulāmā "aynı" (Kak.1973,s.130).

* bul.: dolama "uzun üst giysisi"(Lok. 1927,nr. 530; Mik.1884,s.50); dolamā "aynı" (Kak.1973,s.130).

* sırp.: dolama "uzun iç giysisi" (Lok. 1927,nr. 530; Mik.1884,s.50); dōlama, dōlam "aynı" (Kak.1973,s.130); dōlama "eskiden giyilen, çuhadan yapılan, kollu kadın veya erkek üstlüğü" (Şkal. 1985,s.222).

* arn.: dolām "uzun elbise"; dolamā "kırmızı omuz örtüsü" (Meyer,G.1891, s. 70); dollām, dollamā, dollamē "uzun elbise" (Kak.1973,s.130).

* yun.: doulamās, ntoulamās "uzun elbise" (Mik.1884,s.50); ntoulamās "aynı" (Kak.1973,s.130).

* mac.: dolmány "uzun elbise" (Mik. 1884,s.50; Meyer,G.1891,s.70-71); dolama, dolma "üstlük"; dulmanica, doman, dolamán,dolmán,dolmány, doleman, dalman, dolamán, dalmán, dolimán, dōlmány dolama, dómán, dolamant, dolomant gyolománt, tolománt "dolama, üstlük" (Kak.1973,s.131).

dolanmak 1.Bir şeyin çevresine sarılmak. 2. Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek. 3. Karışmak, dolaşmak. 4.Gelişigüzel gezmek (TS).

* bul.: daldisati "dolanmak" (Mik.1884 s. 50).

* arn.: dalendi "huzursuzluk,heyecan; telâş; endişe"; donlendis,tantis "rahatsız etmek, endişe uyandırmak" (Mik.1884,s.50).

* yun.: ntalntizu "dolanmak"; ntolantrizu "dolandırmak" (Mik.1884,s. 50).

dolap 1.Genellikle tahtadan yapılmış, bölme veya çekmelerine eşya konulan, kapaklı mobilya. 2.Dönerek çalışan ve özellikle su çeken düzen. 3.Dönme dolap. 4.mec.Düzen, hile,manevra. 5.(İstanbul bedesteninde) Dükkân (TS).

* rom.: dulap "dolap; salıncak; mec. hile, entrika"; dulāpārie, dulāpior "aynı" (Lok.1927,nr. 529; Mik.1884, s. 50).

* bul.: dulap "dolap" (Lok.1927,nr. 529); dulap, dolap "aynı" (Mik.1884, s.50).

* sırp.: dolap,dolaf "dolap" (Mik.1884 s.50); dōlāf, dōlāp "çekmeceli dolap; değirmen tekerleği, çarkı" (Şkal.1985,s.222).

* arn.: dolāp "duvara gömülü dolap, gömme dolap,yüklük" (Mik.1884,s. 50; Meyer,G.1891,s.71).

* yun.: ntoulāpi, doulāppin "dolap" (Mik.1884,s.50).

dolma 1.Dolmak işi. 2.Bazı sebze ve tavuk, kuzu gibi hayvanların içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek. 3.Doldurularak yapılan.4. argo Yalan, hile,dalavere (TS).

- * rom.: dulme "bir cins kabak" (Mik. 1884,s.50).
- * sırp.: dolma "dolma içi, dolmalık harç" (Mik.1884,s.50); dõlma "dolma,dolma biber; kıyma ve pirinçle doldurulan biber"; dolmâdzik "kuzu ciğerinden yapılan bir yemek" (Şkal. 1985,s.223).
- * yun.: ntolmās "dolma biber" (Mik.1884, s.50).

dolmak 1.Dolu duruma gelmek. 2.Bir yere iyice yayılmak, kaplamak. 3. Bir yerde pek çok kimse toplanmak,kalabalık duruma gelmek. 4. (Süre,hesap) Tamamlanmak. 5. mec. Sabrı tükenip öfkesi taşacak duruma gelmek (TS).

- * rom.: doldora "dolu, dopdolu" (Lok. 1927,nr.531).
- * sırp.: dõlmiti "doldurmak"; dolîdati "doldurmak; mideyi çok fazla kahve içerek şişirmek; ölçüden fazla içmek" (Şkal.1985,s.223).

dolu 1.İçi boş olmayan, dolmuş, meşbu, boş karşıtı. 2.Bir yerde sayıca çok. 3. Boş yeri yok, her yeri tutulmuş. 4. Boş vakti olmayan, meşgul. 5.(İş, uğraş, olay vb. için) Çok olan. 6.(Top, tüfek gibi ateşli silâhlar için) İçinde atılacak mermisi bulunan. 7. İçki doldurulmuş bardak. 8.mec.Bir duygunun güçlü etkisinde olan. 9. (Tornacılıkta) Delik açılmamış, oyulmamış (gereç) (TS).

- * sırp.: dolija "birisinin şerefine doldurulmuş içki bardağı"; dolibaša "bi içki sofrasına katılan kimse" (Mik. 1884,s.50); dõlija, tõlija, tõla "şerefe içilen dolu içki bardağı" (Şkal.1985,s.223).

domuz 1.zool. Çift parmaklılardan, eti ve yağı için beslenen evcil hayvan (Sus scrofa domestica), 2.hlk.Hain, aksi, ters inatçı (TS).

- * rom.: domuz "domuz" (Kak.1973,s. 131).
- * sırp.: dõmus, dõmuz "domuz" (Kak. 1973,s.131); dõmuz "domuz; mec.inatçı, hain,aksi kimse"; dõmuzluk "kızgınlık ve inat; inatçılık, dik kafalılık,domuzluk"; dõmuzovina "domuzluk" (Şkal.1985,s.223-224).

- * arn.: domūs "domuz" (Meyer,G.1891, s.71; Kak.1973,s.131).
- * mac.: domasz, damasz, domasz, domuz, domász "domuz; yaban domuzu" (Kak. 1973,s.131).

don 1.hlk. Giysi. 2.Vücutun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi, külot. 3. At tüyünün rengi (TS).

- * bul.: donove "-çok.- donlar" (Mik. 1884,s.50).
- * sırp.: dõnluk "don,çakşır veya şalvar yapmakta kullanılan çuha veya başka bir kumaş" (Şkal.1985,s.224).

donanma 1.Donanmak işi. 2.Bir devletin deniz kuvvetleri, savaş gemileri. 3. Belli bir amaçla kullanılan gemilerin bütünü. 4.Bayramlarda, sevinçli günlerde bayrak, ışık kullanarak, fişek yakarak yapılan şenlik (TS).

- * rom.: dunanmâ, dulalma, dunalma "ışık donanması; donanma" (Kak.1973, s. 133).
- * bul.: donanma "eğlence, şenlik" (Mik.1884,s.50).

- * sırp.: donànma "ışık donanması" (Kak. 1973,s.132); donànma "herhangi bir şenlik dolayısıyla yakılan ışık donanması" (Şkal.1985,s.224).
- * arn.: donome "donanma" (Meyer,G.1891, s.71); donomë "donanma" (Kak.1973,s. 132).
- * yun.: ntounanmàs, ntounamàs "donanma" (Mik.1884,s.50); ntouanmàs "ışık donanması" (Kak.1973,s.131-132).
- * mac.: dunàsma, dunalma, dimalma, demalma, donanma, donalma "ışık donanması" (Kak.1973,s.132-133).
- donatmak** 1.Birinin giyimini sağlamak. 2. Göz alıcı şeyler kullanarak gösterişli bir duruma getirmek, süslemek. 3.Bir şeyin iş görebilmesi için gereken nesnelere, gereçleri katmak,teçhiz etmek. 4.mec. Sövmek veya azarlamak (TS).
- * arn.: donatıs "süslemek"; donitë "süs, ziyet" (Meyer,G.1891,s.71).
- dondurma** 1.Dondurmak işi. 2.Şekerli sütün veya meyve sularının dondurulmasıyla hazırlanan soğuk yiyecek (TS).
- * sırp.: dõndurma, dõldurma "dondurma"; dondurmàdžija, doldurmàdžija "dondurma yapıp satan kimse, dondurmacı" (Şkal.1985,s.224).
- doru** 1.Gövdesi kızıl, ayakları ve yele- si kara olan (at). 2.Bu renkte olan (at donu) (TS).
- * bul.: doriya, doriyes "kahverengi (at)" (Lok.1927,nr.532); dorjan, dorijan, doralija, dorušan, dorien- çe,dorest,doria, doriega "doru at" (Mik.1884,s.50).
- * sırp.: dorin, dorat "doru at" (Lok. 1927,nr. 532); dora, doru, dorat, dore at, doratast, dorast "doru at" (Mik.1884,s.50); dõrat, dõro "kı- zıl tüylü at"; dõratast "koyu kı- rı- mızı, kızıl renk" (Şkal.1985,s.224).
- * arn.: dori "kahverengi-kızıl at" (Meyer,G.1891,s.72).
- dost** 1.Sevilen, güvenilen, yakın arka- daş, gönüldeş, iyi görüşülen (kimse), düşman karşıtı. 2.İyi geçinen, arala- rında iyi ilişki bulunan. 3.Erkek veya kadının evlilik dışı ilişki kurduğu kimse. 4. Bazı hayvanların sahibine gösterdiği sevgi için kullanılır. 5.Bir şeye düşkün olan, aşırı ilgi du- yan kimse (TS).
- * bul.: dost "dost" (Mik.1884,s.50; Kak.1973,s.132); dosluk "dostluk" (Kak.1973,s.132).
- * sırp.: dost, dos "dost"; dostluk, dosluk "dostluk" (Mik.1884,s.50); dõst,dõst "dost"; dõsluk,dõsluk "dostluk" (Kak.1973,s.132); dõst, dõst "dost"; dõsluk, dõstluk "dost- luk"; dõsluciti "dost olmak, seviş- mek" (Şkal.1985,s.224).
- * mac.: dosztum "dostum"; doszlenk- sàg, dosztluksàg "dostluk" (Kak. 1973,s.132).
- dönüm** 1. 1 000 m²lik bir alan ölçüsü. 2.Tekrarlanan belli bir olayın tamam- lanması ve yenisinin başlaması. 3.esk. Eni boyu kırkar mimar arşını olan alan ölçüsü. 4.Gidip gelme ile yapılan bir işin her seferi. 5.Dönme işi (TS).
- * rom.: duium "yığın, küme; kalaba- lık" (Lok.1927,nr. 528).
- * bul.: d'ul'um, d'un'um "dönüm" (Kak.

- * sırp.: dùnum, dulum "dönüm" (Kak. 1973,s.132); dùnum, dulum "1000 m²'lik alan ölçüsü, dönüm" (Şkal. 1985,s.228).
- * mac.: dulum, dulum "dönüm" (Kak.1973, s.132).

döşek 1.Yatak. 2.Gemi gövdesinde, su basıncı, çarpma, karaya oturma vb. durumlarda darbeleri karşılayabilecek, yük ve makinelerin ağırlığına dayanabilecek dirençteki yapı gereci. 3.hık. Dövülmek üzere harman yerine serilen ekin sapları (TS).

- * bul.: dušek "döşek" (Lok.1927,nr. 533); djušek, dušek "döşek"; djušeklik "döşeklik" (Mik.1884,s.52).
- * sırp.: dušek "döşek" (Lok.1927,nr. 533); dušek "döşek"; dušekluk "yatak dolabı, yüklük" (Mik.1884,s.52); dušek "yün döşek, yatak"; dušek-hasta "çok hasta, ağır hasta"; dušekluk "içine yatak-yorgan konulan dolap, yüklük; döşek yapmakta kullanılan kumaş" (Şkal.1985,s.229).
- * arn.: dušek "döşek"; dušeklek "döşeklik"; dušek "yatak,döşek, minder; yorgan" (Meyer,G.1891,s.78-79).

döşeme 1.Döşemek işi. 2.Yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb.kaplama. 3. Bir yapının döşenmesine yarayan her türlü eşya mefruşat. 4. Koltuk,kanepa,divan gibi eşyaların kumaş, yay, pamuk vb. bölümleri. 5.ed. Halk edebiyatında ve türkülerde önce söylenen, bazen tekerleme biçiminde olan uyaklı giriş bölümü (TS).

- * rom.: duşumea "döşeme" (Lok.1927,nr. 534); duşamea, duşumea, duşmea "döşeme" (Mik.1884,s.52); duşumeà, du-

şumè "döşeme" (Kak.1973,s.137).

- * sırp.: dušema "döşeme" (Kak.1973, s.137); dušema "ev eşyası,döşeme eşyası" ; dušeme "1 x 2 m. ebatlarında, kadınların feracelerin üzerine geçirdikleri ipek karışımı beyaz bez çarşaf" (Şkal.1985,s.229).
- * arn.: dušeme "döşeme" (Mik.1884,s. 52); dušeme "döşeme" (Meyer,G.1891, s.79); dyšheme, dyšhemé "aynı" (Kak. 1973,s.137).
- * yun.: ntousemés, ntousimés "döşeme" (Kak.1973,s.137).
- * mac.: dwsenneh "döşeme" (Kak.1973, s.137).

dua 1.Tanrı'ya yalvarma, yakarış. 2.İbadet veya yakarma amacıyla okunan dinî değeri olan metin (TS).

- * sırp.: dova "dua" (Mik.1884,s.50); dòva "dua,yakarış"; dovádžija doádžija "kendisi veya bir başkası için dualar eden kimse,duacı"; dòvu činiti "dua etmek,Tanrı'ya yakarmak"; dòvu učiniti "Tanrı'ya kendisinin veya bir başkasının iyiliği için dua etmek" (Şkal.1985,s.224-225).
- * arn.: duvâ "dua" (Mik.1884,s.50; Meyer,G.1891,s.78).

dubara 1.Tavla oyununda her iki zarın ikili düşmesi. 2.argo Oyun,düzen (TS).

- * rom.: dubara "hile,desise" (Mik. 1884,s.50).
- * sırp.: dubára "tavla oyununda ikili zarlar; hile, aldatma, oyun" (Şkal. 1985,s.225).

dudak: Ağzın, dişleri örden ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri (TS).

* bul.: dudaklija "kalın dudakları olan, dudaklı" (Mik.1884,s.50).

dudu 1.Kadınlara verilen bir unvan hanım. 2. Yaşlı Ermeni kadını (TS).

* rom.: duduke "hanım kız, küçük hanım" (Mik.1884,s.51).

* bul.: dudum "sevgilim" (Mik.1884,s.51).

duman 1.Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelerle buğu bulunan kara veya esmer renkli gaz. 2. Havalanın tozların veya sisin havada oluşturduğu bulanıklık. 3.argo Kötü, yaman. 4. argo Esrar (TS).

* rom.: duhán "duman; tütün dumanı" (Kak.1973,s.133).

* bul.: duhán, dumán "duman" (Kak.1973, s. 133-134).

* sırp.: duhan "tütün" (Lok.1927,nr. 539); duhan, duvan "duman" (Mik.1884, s.51); dūhān, dūvān,duvān,duān, dūmān,dūmān "duman" (Kak.1973,s.133-134); dūhān,dūvān "tütün"; duhānkesa, duvānkesa, duhānčesa, duvānčesa, dūhān-kēsa, dūhān-česa,dūvān-kēsa, dūvān-čēsa "tütün kesesi"; duhāndžija, duvāndžija, duhāndžija,duvāndžija "tütüncü, tütün içen kimse" ; duhāniti, duvāniti "tütün içmek; tütün temin etmek"; duhāniti se, duvāniti se "tütün bulundurmak" (Şkal.1985,s. 226).

* arn.: duhán "tütün" (Mik.1884,s. 51; Meyer,G.1891,s.76); duhán "aynı"

(Kak.1973,s.133).

* mac.: dohány "tütün" (Mik.1884,s. 51); dohán, dohány, duhán, duhány, dovány, dahán,duván,duvaony "tütün, tütün dumanı"; Dumán "bir at cinsi" (Kak.1973,s.133-134).

duraç hlk. Heykel, sütun gibi şeylerin üstüne konulduğu parça, ayak, taban, kaide (TS).

* sırp.: durādžak "durulan, durulması gereken yer; tespихlerde bulunan tepelik; bebeklerin tutunup ayağa kalkmaya çalıştıkları tahta nesne" (Şkal.1985,s.228).

* arn.: duradžak "üç ayaklı sehpa" (Meyer,G.1891,s.51).

durak 1.Tren,tramvay, otobüs gibi genel taşıtların durmak zorunda olduğu veya durabileceği yer. 2.esk. Cümle sonundaki nokta. 3.ed. Hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerde ölçü kalıpları içindeki durma yerleri. 4.müz. Bir ölçü uzunluğunda susma. 5.gr. Konuşmada, anlamın gerektirdiği biçimde kelimeler arasındaki ses kesintisi (TS).

* sırp.: dūrak "durulan yer,durak"; Dūrāk, Dūrak "erkek ismi"(Şkal.1985, s.228).

durmak 1.Hareketsiz kalmak, yürümez olmak. 2.İşlemez olmak,çalışmamak. 3.Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğlenmek, tevakkuf etmek. 4.Dinmek,kesilmek. 5.Varlığını sürdürmek. 6.Var olmak. 7.Beklemek, dikilmek. 8. Yaşamak. 9.Birisinin malı olarak bulunmak veya o malla ilişkisi olmak. 10. Kalmak. 11. Hareketsiz durumda olmak.12. Bir yerde olmak veya bulunmak. 13.Belli bir durumda,bir görevde bulunmak. 14. (Olumsuz biçimiyle) Ara vermeden, sürekli olarak. 15. Bir konuyla çok ilgilenmek, üstüne düşmek. 16. Kök

veya gövdeleri sonuna -a (-e) eki almış fiilimsilere veya çekimli bir fiille süreklilik bildiren birleşik fiiller oluşturur (TS).

* rom.: dur ! "dur !" (Kak.1973,s.134).

* sırp.: durma "durmaksızın fasılasız" (Lok.1927,nr. 548); dur,dura ! "dur !" durbak "dur ve bak !"; durma "durmaksızın, fasılasız" (Mik.1884,s.51); dūr ! dūra ! "dur !" (Kak.1973,s.134); dūr !, dūra ! "dur !,kıınıldama !"; Dūran, Dūro "erkek ismi"; dūrāsan,dūrātan,dūrēcan "sabırlı,dayanıklı"; dūrati "sabretmek, dayanmak, katlanmak"; dūr-bāk ! "kalk da bak, bir bak !"; dūr bakāluk ! "kalk da bakalım !, bekle de görelim !" (Şkal.1985, s.228).

* arn.: dura !, dur ! "dur !" (Mik.1884, s. 51); dura "dur !" (Meyer,G.1891, s.77); durōh, dērōh, nduris "bir şeye tahammül etmek, sabretmek,katlanmak"; durım "sabır,tahammül"; durūat^vsm,duru^vsm "sabırlı, sebatlı"; durati "sabretmek, tahammül etmek"; durūk "aynı" (Meyer,G.1891,s.77); dura ! "dur !" (Kak.1973,s.134).

* mac.: dur ! "dur !" (Kak.1973,s.134).

dut 1.Dutgillerden, kuzey yarım kürenin genellikle ılıman bölgelerinde yetişen, yarpaklarıyla ipek böceği beslenen ağaç (Morus). 2.Bu ağacın, ak, kara, pembe renkte ekşi veya tatlı,sulu meyvesi (TS).

* rom.: dud "dut ağacı"; dudā "dut" (Lok.1927,nr. 2118).

* bul.: dud "dut" (Lok.1927,nr.2118).

* sırp.: dud "dut" (Mik.1884,s.51;Lok.

1927,nr.2118); dūd "dut" (Şkal.1985, s. 226).

* arn.: dude "dut" (Mik.1884,s.51); dudé "dut,dut ağacı" (Meyer,G.1891, s.76).

duvak 1.Gelinin başını, bazen de yüzünü kapayan dantel veya tül den örtü. 2. hlk.Küp, tandır baca gibi şeylerin taş veya topraktan yapılmış kapağı. 3. hlk. Bazı bebeklerin doğduğu zaman başlarını çevreleyen zar (TS).

* bul.: dulak, duvak "duvak" (Mik.1884 s.51; Meyer,G.1891,s.78).

* sırp.: duvak "duvak"; al-duvak "al duvak" (Mik.1884,s.78); dūvak, dūvāk "gelinlere takılan ince tül örtü,duvak" (Şkal.1985,s.230).

* arn.: duvāk,dulāk "gelin duvağı" (Meyer,G.1891,s.78).

duvar 1.Bir yapının yanlarını dışı karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan dikey düzlem. 2.Bir toprak parçasını sınırlayan taş,tuğla, kerpiçten yapılan engel. 3.mec. Engel. 4.Sonuçsuz, sonuç vermeyen yer. 5.sp. Voleybolde ağ üzerinde karşı takım oyuncusunun vuruşuna karşı koyma (TS).

* bul.: duvar "duvar" (Mik.1884,s. 49).

* sırp.: duvar "duvar" (Mik.1884,s. 49); dūvār "duvar"; dūvārdzija, dūvārdzija "duvarcı" (Şkal.1985,s. 230).

duymak 1.İşitmek, ses almak. 2.Bilgi almak, öğrenmek, haber almak. 3.mec. Sezmek, fark etmek, hissetmek. 4.Do-kunma, koklama vb. duyularla algılamak, hissetmek. 5.Nesnelere dokunmak-

makla onların sıcaklık, soğukluk, sertlik, ağırlık, hareket gibi fizik durumlarından bilgi edinmek, hissetmek. 6. Bir ruh durumu içine girmek (TS).

* sırp.: dùjisati se "farkına varmak, sezme, anlamak" (Şkal.1985,s.226).

düdük 1.İçinden hava veya buhar geçirilince keskin ses çıkaran ve işaret vermek için kullanılan araç. 2.argo Akılsız, boş kafalı (TS).

* bul.: duduk "düdük, kaval" (Lok.1927, nr. 536; Mik.1884,s.51).

* sırp.: duduk "düdük, kaval" (Lok.1927, nr. 536); duduk,duda, dudaljka "düdük" (Mik.1884,s.51); dùduk "tek delikli küçük düdük; ağaç kabuğundan yapılan uzun çoban kavalı" (Şkal.1985, s.226).

* mac.: duda, dudás "düdük" (Mik.1884, s.51).

düğme 1.Giyecek,yorgan vb.nin bazı yerle, rine ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturmalık. 2.Çevrilmek veya üzerine basılmak yoluyla bir elektrik akımını açan, kapayan herhangi bir makineyi işleten veya durduran parça, komütatör. 3.zool.Üst deri altındaki kıkırdak ve yağdan oluşmuş düğme biçimindeki çıkıntı (TS).

* bul.: dugme "düğme; düğüm" (Lok.1927, nr. 540; Mik.1884,s.51).

* sırp.: dugme "düğme" (Lok.1927,nr. 540); dugme, dugma, dugmeta, dugmetah "düğme"; dugmali, dugnali "düğmeli" (Mik.1884,s.51); dùgme, çok.dùgmeta, dùgmētā "düğme; düğmesi olan" (Şkal. 1985,s.226).

düğün 1.Evlenme dolayısıyla yapılan tören,eğlence. 2.Sünnet düğünü (TS).

* sırp.: dùđun "düğün" (Şkal.1985,s. 226).

dükkân 1.Perakende satış yapan esnafın, küçük zanaatçıların satış yaptıkları veya çalıştıkları yer. 2.mec. Görevli olarak çalışılan yer,iş yeri. 3. argo Kumarhane (TS).

* rom.: dughiana "ufak tefek eşya satılan yer" (Lok.1927,nr. 542); dugjane "dükkân"; dugendziü "dükkâncı" (Mik.1884,s.51).

* bul.: dukan "dükkân"; djukjan "atelye, iş yeri" (Lok.1927,nr. 542); dukjan, djukjan,djugen ,dogen, digen, dutjan "dükkân"; digindzija "dükkâncı"; dukjandzice "küçük dükkân" (Mik.1884,s.51); dukân "dükkân" (Kak.1973,s.133).

* sırp.: dućan "dükkân, atelye, iş yeri"; doganja "ticarî işletme" (Lok.1927,nr. 542); dućan "dükkân"; dućandzija, dućančija "dükkâncı" (Mik.1884,s.51); dùćan "dükkân" (Kak.1973,s.133);dùćan "ticarî işletme, dükkân"; dućandzija "tüccar" (Şkal.1985,s.225-226).

* arn.: dukjan,dükjan,dugaj "dükkân" (Mik.1884,s.51); dukân, dükân, dutvén, dugáj "bir satıcının iş yeri; hırdavatçı dükkânı" (Meyer,G.1891, s.77); duqân, dyqân "dükkân" (Kak. 1973,s.133).

* yun.: ntouxláni "dükkân, mağaza" (Kak.1973,s.133).

* mac.: dogány "kasap tezgâhı" (Mik. 1884,s.51); duttyán "dükkân, mağaza" (Kak.1973,s.133).

dülger Yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse (TS).

* rom.: dulgher "dülger"; dulgherie "dülgerlik" (Lok.1927,nr.553); dulgerlek "dülgerlik" (Mik.1884,s.51).

* bul.: dulger, dulgerin "dülger" (Lok. 1927,nr.553); djulgerin, dulger,djulger, delgerin,delger, dunger "dülger" (Mik.1884,s.51).

* sırp.: dunder, dunderin "dülger" (Lok. 1927,nr. 553); dundjer, dundjerin, dendjerluk "dülger; dülgerlik"; dundjerisati "dülgerlik etmek, onarmak" (Mik.1884,s.51); dündeer, dündeerin "dülger"; dundèrisati "dülgerlik mesleğiyle uğraşmak"; dundèrluk "dülgerlik mesleği" (Şkal.1985,s.227).

* arn.: dül'gér "marangoz" (Meyer,G. 1891,s.78).

dümbelek 1.Ağzına deri gerilmiş, çanak biçiminde, darbukaya benzer bir çeşit çalgı. 2.hlk. Anlayışsız, sersem (TS).

* rom.: timbelechiü "zil"; timbelegiü "dümbelek" (Lok.1927,nr. 546); tumbelek "aynı" (Mik.1884,s.52).

* bul.: tjumbelek "davul, dümbelek" (Mik.1884,s.52).

* yun.: toumpelékhi "dümbelek" (Mik. 1884,s.52).

dümen 1.Hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan ha-

reketli parça. 2.argo Dalavere, hile. 3. mec. Yönetim, idare (TS).

* rom.: dumengiü "dümençi" (Kak.1973, s.136).

* bul.: dumen "dümen" (Lok.1927,nr. 547); djumen, demen "dümen" (Mik. 1884,s.52).

* sırp.: dumen "dümen" (Lok.1927,nr. 547); dumen, dumenisati "dümen,dümenlemek"; dumendžiija "dümençi" (Mik. 1884,s.52); dumèndžiija, dumèdžiija "dümençi" (Kak.1973,s.136); dümen "dümen"; dumèndžiija, dumèdžiija "dümençi"; dümeniti,dumènisati "dümeni yönetmek, idare etmek"(Şkal.1985,s. 227).

* arn.: dümen "dümen" (Mik.1884,s. 52); dümén, dümé-ni "dümen" (Meyer, G.1891,s.78).

* yun.: tímóni "dümen" (Mik.1884,s. 52).

* mac.: timone "dümen" (Meyer,G.1891, s.78); dumencsi passa, dümençi başı "dümençi başı" (Kak.1973,s.136).

dünya 1.El gün, herkes. 2.Dış, çevre, ortam. 3.İnançları bir olan ülke veya insanlar topluluğu. 4.Duygu, düşünce ve hayal âlemi. 5. astr. Üstünde yaşadığımız gök cismi (TS).

* rom.: duniâja, duñâja "dünya" (Mik. 1884,s.52).

* sırp.: dùn'jā, dùnjā "dünya,bu âlem"; dun'jálućina, dunjálućina, dun'jáluk, dunjáluk, dunajluk "bu dünya; dünya üzerindeki insan topluluğu, beşer"; dùn'jā-mâl,dunjā-mâl "bu dünyadaki yaratılmış olan

her şey; mal-mülk" (Şkal.1985,s.227).

* arn.: düña, duñaja, durñā "dünya" (Mik. 1884,s.52); düñá, dūrñá, dulña, duñá "dünya" (Meyer,G.1891,s.78).

* yun.: ntouniās "dünya" (Mik.1884,s.52).

düpedüz 1.Çok düz ve doğru bir biçimde, dümdüz olarak 2. mec. Başka bir amaç gütmeyen, açıktan açığa, açıkçası, gerçekten. 3.Yalın, basit, süssüz (TS).

* sırp.: dibidüz "düpedüz,tamamen, sonuna kadar" (Şkal.1985,s.216).

dürbün fiz.Uzaktaki cisimlerin görüntülerini büyütme veya yaklaştırmaya yarayan, objektif ve oküler adlı iki mercekten oluşan optik âlet (TS).

* bul.: durbisna "dürbün" (Mik.1884,s.52).

* sırp.: durbin "dürbün" (Mik.1884,s.52); dūrbin "dürbün"; durbiniti "dürbünle bakmak, seyretmek" (Şkal.1985, s.228-229).

* arn.: dürbi, düljbi "dürbün" (Mik. 1884,s.52); dūrbi, dül'bı "teleskop" (Meyer,G.1891,s.78).

düstur esk. 1.Genel kural, kaide. 2.Yasaları içine alan kitap (TS).

* sırp.: dūstūr "Osm. İmp.da yasalı içeren kitap" (Şkal.1985,s.229).

düşman 1.Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan(kimse), yağı, hasım. 2. Birbirleriyle savaşan devletler ve bu devletlerin asker, sivil bütün uyrukları. 3. Aralarında birbiriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan tarafların her biri. 4. Bir şeyin yaşama-

sına, barınmasına engel olan(güç,tutum vb). 5.mec. Bir şeyi büyük ölçüde kullanıp tüketen. 6.mec. Bazı şeylerden nefret eden,tiksinen kimse (TS).

* rom.: duşman "düşman"; duşmanca "düşman kadın"; duşmānie, duşmanesc "düşmanlık" (Lok.1927,nr. 554); duşman, duşmenesk, duşmenos, duşmenie "düşmanlık"; duşmeni "düşmanlar" (Mik.1884,s.52); duşmān "düşman" (Kak.1973,s.135-136).

* bul.: duşman, duşmanin "düşman" (Lok.1927,nr.554); duşmanin,duşman; duşmanka "düşman kadın"; duşmanski "düşmanca", duşmanče "küçük düşman"; duşmanin "düşman" (Mik.1884,s.52).

* sırp.: dusman, dusmanin "düşman" (Lok.1927,nr.554); duşmanin,duşman "düşman" (Mik.1884,s.52); dūsmān, dūsmān, dūsmān "düşman" (Kak.1973, s. 135); dūsmān, dūsmān,dūsmānin "düşman,dost olmayan kimse"; duşmānluk, duşmānluk "düşmanlık" (Şkal. 1985,s.229).

* arn.: düsme "düşman" (Mik.1884,s.52); duşmēn "amansız düşman" (Meyer, G.1891,s.77); dushmēn,dushmān "düşman" (Kak.1973,s.136).

* yun.: dusmenis "düşman" (Mik.1884, s.52).

* mac.: dusmány,dusmān "düşman" (Kak. 1973,s.135).

düvel esk. Devletler (TS).

* sırp.: dūvel "padişah,kral; padişahlık, devlet" (Şkal.1985,s.230).

düz 1.Yatay durumda olan, eğik ve dik olmayan. 2.Kıvrımlı olmayan,doğru. 3.Yüzeyinde girinti çıkıntı olmayan, müstevî. 4.Kısa ökçeli, ökçesiz (ayak-kabı). 5.Yayvan, altı derin olmayan. 6. Kıvrırcık veya dalgalı olmayan(saç). 7. Yalın, sade,süссüz. 8.Çizgisiz, de-sensiz ve tek renkli. 9.Engebesiz olan yer, düzlük, ova (TS).

* rom.: tiz "isimleri aynı olanlar"
(Mik.1884,s.52).

* sırp.: dizija "alçak, basık yer"
(Mik.1884,s.52); düz "düz, engebe-siz" (Şkal.1985,s.230).

* arn.: düsté "düz,yassı; düzgün";
düstó j "düzleştirmek, düz hale ge-tirmek" (Meyer,G.1891,s.78).

düzen 1.Belli yöntem, ilke veya yasala-ra göre kurulmuş olan durum, uyum,ni-zam, sistem. 2.Soyut ve somut nesnelere bir sıraya , bir hedefe, bir amaca göre sıralanması. 3. Yerleştirme, tertip. 4.Bir devletin bellibaşlı ilkeleri bakımından yönetimde tuttuğu yol,yöne-tim biçimi,rejim. 5.sos. Toplumsal bir yapı içinde öğelerin bütüne,bütünün öğelere ve öğelerin birbirlerine göre ilişkileri. 6.hlk.Âlet edevat takımı, 7.hlk.Bez dokuma tezgâhı. 8.müz. Müzik âletlerinde ses ayarı, akort. 9.mec.Do-lap, hile (TS).

* sırp.: dùzen "bol makyajlı ve süslü kadın; müzik âletleri ile sesler çı-karmak, akort etmek"; dùzeniti "süs-lenmek-püslenmek" ; duzènlı "süslü, bakımlı" (Şkal.1985,s.230).

* arn.: düzén, kara düzén (Meyer,G. 1891,s.79).

düzine 1.Aynı cinsten olan nesnelere iki tanesinin bir arada olması. 2.mec. Çok. (TS).

* sırp.: dùzina "12 parçadan oluşan

deste, düzine" (Şkal.1985,s.230).

* arn.: duziné "düzine" (Meyer,G.1891, s.78).

düzme 1.Düzmek işi. 2.Gerçek olmayan, aslına benzetilerek uydurulan, uydurma, sahte (TS).

* arn.: düzmé "sadakatsizlik, vefa-sızlık, ihanet" (Meyer,G.1891,s.79).

düzmek 1.Bir ihtiyacı karşılamak ama-cıyla birçok şeyleri birbirini tamam-layacak biçimde bir araya getirmek. 2. Düzene sokmak, düzene koymak, sıra-lamak, elverişli, uygun bir duruma getirmek. 3.Yaratmak, oluşturmak, mey-dana getirmek. 4.Uydurmak. 5.kaba Cinsel ilişkide bulunmak (TS).

* bul.: duzdısam "düzmek" (Mik.1884, s.52).

düz taban anat. 1.Tabiî ayak kemerinin kaybolması ile oluşan yapısal bozuk-luk. 2. Tabanı kemerli olmayan. 3.Dar tabanlı bir tür rende. 4.mec. Uğursuz (TS).

* sırp.: dustaban "düztaban" (Meyer, G.1891,s.78); dùstaban, düstaban, düztaban, dustanànlija "düz taban" (Şkal.1985,s.229).

E

ebcet Arap alfabesinin her harfi bir rakamı karşılayan ve anlamsız sekiz kelimeden oluşan değişik bir düzeni. Bu düzende baştaki elif harfinden başlanarak, her harfe, birden ona kadar birer birer, ondan yüze kadar onar onar, yüzden bine kadar yüzer yüzer artırmak yoluyla bir değer verilmiştir (TS).

* sırp.: èbdžed^V-hèsab, èbdžed^V -hèsap
"ebcet hesabı" (Şkal.1985,s.261).

ebe 1.Doğum işini yaptıran kadın. 2.hlk. Büyük anne, nine. 3.Genellikle çocuk oyunlarında baş olan veya takıma karşı tek başına oynayan çocuk (TS).

* sırp.: èbējka, éba, héba "büyük anne, nine; süt anne; ebe, doğum yaptıran kadın" (Şkal.1985,s.261).

* arn.: ebe "ebe" (Meyer,G.1891,s.93).

ebileh esk. Akılsız, budala, alık (TS).

* sırp.: èblehū, hàblehū, hàblehō
"budala, aptal, alık" (Şkal.1985,s.261).

ecel Hayatın sonu, ölüm zamanı (TS).

* sırp.: èdžel^V "ecel,ölüm zamanı"
(Şkal.1985,s.262).

* arn.: džel^V "ecel, ölüm" (Meyer,G.1891,s.80).

ecnebi 1.Başka devlet uyruğunda olan (kimse), yabancı. 2. (Sıfat tamlamalarında) Başka devlet (TS).

* sırp.: edžnèbiya "yabancı,ecnebi"
(Şkal.1985,s.262).

ecza Kimyasal yollarla elde edilen, ilâç yapmaya yarayan veya sanayide türlü işlerde kullanılan maddelerin genel adı (TS).

* sırp.: edžžadžija^V, evžadžija^V, hevžèdžija^V "eczacı, ilâç satan kimse"; edžžadžiluk^V, evžadžiluk^V, hevžedžiluk^V "eczacılık"; edžžahàna^V, edžžadži-hàna^V, evžadžàna^V, hevžedžàna^V "eczane" (Şkal.1985,s.262).

edepsiz 1.Utanılacak işleri hiç sıkılmadan yapan, utanmaz, sıkılmaz, terbiyesiz. 2. Sakınılacak kötü (kimse), şirret (TS).

* sırp.: edèpsuz "terbiyesiz, utanmaz kimse; sıf. terbiyesiz, utanmaz"; edepsùzluk "edepsizlik, terbiyesizlik" (Şkal.1985,s.262).

efendi 1.esk.Eğitim görmüş kişi için özel adlardan sonra kullanılan unvan. 2.Günümüzde bey unvanından farklı olarak özel adlardan sonra kullanılan ikinci derecede bir unvan. 3.Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse. 4. Koca. 5.mec. Saygıdeğer, ince, çelebi. 6.ünl.(Erkekler için) Seslenme sözü olarak kullanılır (TS).

* rom.: efèndi "efendi" (Kak.1973,s.138).

* bul.: efèndi, efendija "efendi"

(Kak.1973,s.138).

* sırp.: efendija, efendi "bilgili veya tahsilli adamlara verilen Türkçe unvan" (Mik.1884,s.56); efèndi, efèndija "efendi" (Kak.1973,s.138); efèndija, efèndi "efendi, beyefendi; dinî bakımdan tahsil görmüş olan ve yetkin kişi"; efendiluk "efendilik"; efèndum, èfendum, efèndum-bènum, efèndisi -bènum "Bosna'da kullanılan ve "benim efendim" anlamındaki hitap sözü" (Şkal.1985,s.262-263).

* mac.: efendi, effendi, fendi, efendisége "efendi" (Kak.1973,s.138).

efkâr 1.esk. Düşünceler,fikirler. 2.tzk. Tasa, kaygı (TS).

* sırp.: èfçār, èfkār "büyük dertler, kötü fikirler" (Şkal.1985,s.262).

eğe Madenleri, tahtayı vb.yi yontmak,düzeltilmek, perdahlamak için kullanılan, sert, ensiz, çelik araç (TS).

* sırp.: ege "eğe" (Mik.1884,s.56); jège, ège "eğe"; egèndija "eğe ile eğlenen madenlerden -demir, bakır, tunç- dökülen toz" (Şkal.1985,s.263,367).

eğlence 1.Eğlenmek işi. 2.Neşeli ve hoşça vakit geçirten şey. 3.Neşeli ve hoşça vakit geçirilen toplantı (TS).

* rom.: eginge, eglindi "istirahat, dinlenme, mola" (Lok.1927,nr.560).

* bul.: eglendže "eğlence" (Lok.1927, nr. 560).

* sırp.: eglen, jeglen "konuşma,sohbet; eğlence " (Lok.1927,nr. 560); èglèn,

èglen, jèglèn, eglèna "sohbet,dost meclisinde edilen sohbet,konuşma"; èglèn-bèglèn, èglen-bèglen "uzun konuşma; sonuçsuz konuşma,görüşme"; eglèndže "eğlence"; eglèndži "eğlenceli, eğlendirici"; eglèndžija "eğlenen kimse; çok konuşan,konuşkan kimse" (Şkal.1985,s.263-264).

eğlenmek 1.Neşeli, hoşça vakit geçirmek. 2.Bir kimsenin herhangi bir kusuru veya zayıf noktası ile alay etmek. 3.Bir yerde durmak, beklemek, tevakuf etmek. 4.Oyalanmak (TS).

* rom.: eglindže "konuşma, sohbet,eğlence"; a se eglindisi "eğlenmek, sohbet etmek" (Mik.1884,s.56).

* sırp.: eglen,jeglen, jeglendže "eğlence"; jeglendžija "geveze,boşboğaz"; jeglenisati "gevezelik etmek, sohbet etmek"; eglendisati, eglendisem "sohbet etmek,konuşmak" (Mik.1884,s.56); eglènisati, jeglènisati, eglèndisati "sohbet etmek, konuşmak" (Şkal.1985,s.264).

* arn.: egl'endisem "eğlenmek" (Meyer, G.1891,s.94).

* Yun.: églentzés, églentsédes; glentizu, glentáu, glentáru "eğlence" (Mik.1884,s.56).

ehven 1.Daha az kötü, yeğ, zararsız. 2.Ucuz (TS).

* sırp.: èhven "daha az kötü, daha iyi durumda olan"; ehvèniĵi, ehvèni-je "daha iyi olan, daha üstün"; èhveni-šār "iki kötü şeyden, daha az kötüsü" (Şkal.1985,s.264).

ejder, ejderha 1. Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, dragon. 2. Büyük yılan (TS).

* bul.: aždaha se, aždaha "ejderha" (Meyer, G.1891, s.97); aždër, aždër, aždaha "aynı" (Mik.1884, s.16); aždaha "aynı"; aždër "yılan" (Lok.1927, nr. 142).

* sırp.: aždër, aždaha, aždaja, aždaha, aždaj, haždaja "ejderha" (Mik.1884, s.16); aždër "yılan"; aždaha "ejderha" (Lok.1927, nr. 142); aždaha, haždaha, aždaja, haždaja "ejderha"; aždër "aynı" (Şkal.1985, s.108).

* arn.: eždérhá, eštérhá "büyük yılan; ejderha" (Meyer, G.1891, s.97); ešterha "aynı" (Mik.1884, s.16).

ekmek 1. Çeşitli tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sahta veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek. 2. İnsanı geçindirecek iş, kazanç. 3. hlk. Yemek, aş (TS).

* bul.: ekmekčija "ekmekçi" (Kak.1973, s.140).

* sırp.: jekmekčija, jekmedžija, jekmedžiluk "ekmekçilik" (Mik.1884, s.58); ekmèdžija, ekmèsdžija, ekmèkčija, ekmečija "ekmekçi" (Kak.1973, s.140); èkme "ekmek"; ekmèkčija, ekmeščija, ekmèdžija "ekmekçi"; ekmešcinica, ekmèšcinica, ekmèdžinica "ekmek fırını" (Şkal.1985, s.265).

* mac.: Echmeczki Ogli, Ekmekcsi Ogli "şahıs adı"; ethmecsi "ekmekçi" (Kak.1973, s.140).

ekmek kadayıfı Yuvarlak pide biçiminde

yapılıp kurutulan kadayıfa, ateş üzerinde koyu şerbet içirilerek hazırlanan tatlı (TS).

* sırp.: èkme-kadâif, èkme-kadâif "ekmek kadayıfı" (Şkal.1985, s.265).

ekser hlk. Büyük çivi, enser (TS).

* sırp.: èkser, jèkser "büyük çivi, mih" (Şkal.1985, s.266).

ekseri En çok, en çoğu, çoğu kez (TS).

* sırp.: ekser "aynı" (Mik.1884, s.56); èkseri "en çok, en çoğu, çoğu kez" (Şkal.1985, s.266).

eksik 1. Gerekli duyulan, ihtiyaç duyulan (şey), noksan. 2. (Bütüne göre) Bir bölümü olmayan, natamam. 3. Mükemmel olmayan, kusurlu, mualllel, sakat. 4. Az (TS).

* bul.: eksik, iksikleme "eksik" (Mik.1884, s.56).

* sırp.: eksik "eksik", eksikluk "eksiklik" (Mik.1884, s.56); èksik, jèksik "tam olmayan, eksik, kusurlu"; eksikluk, esikluk "eksiklik, tam olmama, kusurluluk; Allah tarafından bir günahın bedeli olarak verilen ceza" (Şkal.1985, s.266).

* arn.: esik "eksik" (Mik.1884, s.56); esik "noksan, eksik, kıt, az" (Meyer, G.1891, s.97).

ekşi 1. Sirke veya limon tadında olan. 2. Bu tadı veren şey (TS).

* sırp.: èkşi "ekşi"; èkşiya "çeşitli meyvelerden yapılan, nane ile tatlandırılmış komposto" (Şkal.1985, s.266).

elbet, elbette Her halde, şüphesiz, kuşkusuz (TS).

* rom.: elbet, helbet "elbette" (Mik. 1884,s.56); elbet "aynı" (Lok.1927, nr.56).

* sırp.: elbetena, helbetene "evet, tabii" (Mik.1884,s.56); èlbet, elbète, elbètenā, hëlbet, helbète, helbètenā "elbette, kuşkusuz, tabii ki" (Şkal. 1985,s.266).

elçi 1. Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir. 2. Bir uzlaşma sağlamak veya iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse. 3. Yalvaç, peygamber, resul (TS).

* rom.: elciū "elçi" (Lok.1927,nr.561); elciū, elciesk "elçi" (Mik.1884,s.56); elciū "aynı" (Kak.1973,s.140).

* bul.: ilcija, elcija "elçi" (Lok.1927, nr. 561; Mik.1884,s.56); elcie "aynı" (Kak.1973,s.140).

* sırp.: elcija "elçi" (Lok.1927,nr. 561; Mik.1884,s.56); èlcija "aynı" (Kak.1973,s.140); èlcija "yabancı ülkelere gönderilen elçi"; èlci-bàsa "elçi başı" (Şkal.1985,s.266).

* arn.: ilci "elçi" (Mik.1884,s.56); el"tsi "elçi, delege" (Meyer,G.1891, s.94); eljçi "aynı" (Kak.1973,s.140).

* yun.: èltsis, èltzi "elçi" (Kak. 1973,s.140).

* mac.: Elczi "soyadı"; elcsi "elçi" (Kak.1973,s.140).

elma bot. 1. Gülgillerden, çiçekleri pembe veya beyaz bir ağaç (Pirus malus). 2.

Bu ağacın kabuğu parlak, sert, kırmızıdan yeşile kadar türlü renkte, kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı, dokusu gevrek, ufak çekirdekli meyvesi (TS).

* rom.: alma "doğranmış pırasa" (Lok. 1927,nr. 562).

* sırp.: alma "elma" (Mik.1888,s. 4); àlma "elma"; àlma-çurak "tilki kürkü" (Şkal.1985,s.89).

* mac.: àlma "elma" (Mik.1888 ,s.4).

elmas 1. Billûrlaşmış arı karbon. 2. Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş. 3. Elmastıraş. 4. Elmas taşlarıyla süslenmiş (TS).

* bul.: almaz, jalnaz "elmas"; jalnazlar "kıymetli taş satıcısı"; almaz taşı "elmas taşı" (Mik.1884,s.57); almaz "elmas" (Lok.1927,nr.60).

* sırp.: almaz "elmas" (Mik.1884,s. 57; Lok.1927, nr. 60); àlmās, èlmās àlmāz, èlmāz "elmas, değerli taş; cam kesmeye yarayan âlet; àlmās, Èlmās, Almāsa "erkek ve kadın ismi"; almāsī "açık pembe renk"; almasija "jelatin ve şekerle yapılan bir tatlı"; almāsli "değerli taşlarla süslenmiş olan" (Şkal.1985,s.90).

* arn.: elmasılmaz "elmas" (Mik.1884, s.57); el'mās-zi, l'maz "elmas" (Meyer,G.1891,s.94)

* yun.: àdāmas "elmas" (Mik.1884,s. 57).

emanet 1. Korunmak için birine veya bir yere bırakılan eşya, kimse vb., inan, vedia. 2. Bir kimse ile birine gönderilen şey. 3. Eşyanın emanet olarak bırakıldığı yer. 4. esk. Bazı devlet dairelerine verilen ad. 5. Can (TS).

- * rom.: amanet, amanetare, amaneta "emanet" (Mik.1884,s.10); amanet "rehin" (Lok.1927,nr. 66).
- * bul.: amanet "emanet" (Mik.1884,s. 11); amanet "rehin" (Lok.1927,nr. 66).
- * sırp.: amanet, amanat, manet, amamet "emanet" (Mik.1884,s.10); amanet "rehin" (Lok.1927,nr.66); amànet, amànet, amànat, emànet "emanet edilen şey; güven, itimat; emanete verilen, korunması için emanet edilen herhangi bir şey; delikanlı ile bir genç kızın söz niyetine birbirlerine verdikleri hediye"; amànetiti "genç kızla erkeğin birbirlerine söz mahiyetinde hediye vermeleri"; amànetnik "postada para karşılığında yollanan mektup; hizmet karşılığında yapılan akitlerin bağlandığı renkli iplik" (Şkal.1985,s.92).
- * arn.: amanet, hamanet "emanet" (Mik. 1884,s.11); amanét "emanet; saklanan şey" (Meyer,G.1891,s.9).
- * mac.: amanele "emanet olarak bırakılan eşyaların konulduğu,tutulduğu yer" (Kak.1973,s.39).
- * yun.: àmanéti, amanàti, àmaneteu "emanet" (Mik.1884,s.11); àmanéti, amanàti "emanet" (Meyer,G.1891,s. 9).
- emin** 1.İnanılır, güvenilir. 2.Sakıncasız, emniyetli, tehlikesiz. 3. Şüphesi olmayan. 4.tar. Osmanlı İmparatorluğunda bazı devlet görevlerindeki sorumlu kişilere verilen ad (TS).
- * rom.: emin "devlet görevindeki sorumlu kişi" (Kak.1973,s.141).
- * bul.: emen "emin, güvenilir" (Mik. 1884,s.57).
- * sırp.: jemin "köy yöneticisi"; eminkluk "köy yöneticiliği görevi" (Mik. 1884,s.57); Emin,Jemin "şahıs adı"; èmīn,jèmin "emin,güvenilir" (Kak. 1973,s.141); èmīn "güvenilir, inanılır kimse; sıf. emin, güvenilir, güvenli; Emin, Èmo "erkek ismi"; Emina, Mina, Èma, Èmka, Minka "kadın ismi"; eminkluk "eminlik, güvenilirlik" (Şkal.1985,s.267-268).
- * yun.: èmīni "emin" (Kak.1973,s.141).
- * mac.: emin, ennyng, emeny, emen, emīn, eming, emeng, emming, eminy, emèn, iming "emin, güvenilir" (Kak. 1973,s.141).
- emir**I 1.Buyruk,komut. 2.Bir makamdan öbürüne geçerken, görevliye verilen belge.
(II) Araplarda ve daha başka Müslüman ülkelerde bir kavim, şehir veya emirle yönetilen bölge (TS).
- * rom.: amire "emir,buyruk"; amironje "emir vermek" (Mik.1884,s.57); emir "emir, prens"; emri-inam, embru-inam "pasaport" (Kak.1973,s. 142,144).
- * bul.: emir, emirçe, emirin "emir, prens" (Mik.1884,s.57); emir, emir "aynı" (Kak.1973,s.142).
- * sırp.: èmīr,àmīr "emir,prens" (Kak. 1973,s.142); Èmer, Èmr, hÈmer, Èmar, èmer "emir,buyruk" (Kak.1973, s.144); èmīr "emir,prens; yönetici"; Emīra,Emīra "kadın ismi"; emīrul-mū minīn "müslümanların , özellikle de islâmi ülkelerin yöneticisi";

- emri-ilâhî** "Allah'ın emri,takdiri"
(Şkal.1985,s.267 -268).
- * arn.: emer "emir,hüküm" (Mik.1884,s.57; Meyer,G.1891,s.95); emer "emir,buyruk" (Kak.1973,s.144).
- * yun.: ámirâs "emir,prens" (Kak.1973,s.142).
- * mac.:emer, emir, émir "emir,prens" (Kak.1973,s.142); emir "emir,buyruk"; emmer patisah "padişah emri"; emri serif "emri şerif" (Kak.1973,s.144).
- emsal** 1.Benzerler. 2.Yaşıt,eşit,denk. 3.Örnek. 4.esk. mat. Kat sayı (TS).
- * sırp.: èmsāl "emsal,örnek,benzer" (Şkal.1985,s.268).
- endaze** esk.1.65 cm boyunda bir uzunluk ölçüsü. 2.mec. Ölçü (TS).
- * sırp.: endeze, andeçeta "endaze" (Mik.1884,s.57); endèze, endâze, indèze, endèçe "bir uzunluk ölçüsü,endaze; ayakkabıcıların kartondan ayakkabı kalıbı çıkarmakta kullandıkları bir ölçü" (Şkal.1985,s.268).
- * arn.: andeze "endaze" (Mik.1884,s.57); endezé "aynı" (Meyer,G.1891,s.95).
- enfiye** 1.Çürütülmüş tütünden yapılan ve burna çekilen keyif verici toz, burun otu. 2.Burna çekilmek için hazırlanmış toz ilâç (TS).
- * bul.: emfiye "enfiye" (Mik.1884,s.57).
- * sırp.: enfiya nefiija "enfiye, burun otu" (Şkal.1985,s.269).
- enginar** bot. Birleşikgillerden, çok yıllık dikenli bitki (Cynara scolymus) (TS).
- * rom.: anghinară "enginar" (Lok.1927,nr. 563); anginar "aynı" (Mik.1884,s.57).
- * bul.: anginar "enginar" (Mik.1884,s.57).
- * yun.: ághinára "enginar" (Mik.1884,s.57).
- entari** 1.Genellikle tek parçalı kadın giyeceği. 2.Arap ülkelerinde erkeklerin giydiği uzun,düz üstlük (TS).
- * rom.: anteriü, antereü "entari" (Mik.1884,s.12); anteriü, antereü "doğudaki papazların, dervişlerin giydikleri uzun iç elbisesi; köylü eteği" (Lok.1927,nr. 84); anteriü "entari" (Meyer,G.1891,s.11).
- * bul.: anterija, anterifçe "entari" (Mik.1884,s.12); anterija "kollu, kısa iç elbisesi" (Lok.1927,nr. 84); anterija "entari" (Meyer,G.1891,s.11).
- * sırp.: anterija, hanterija "entari"; anteriluk "entari" (Mik.1884,s.12); anterija "kollu, kısa iç elbisesi" (Lok.1927,nr. 84); antèrija, hantèrija "bir çeşit üst giysisi"; anteriluk "bir entarinin dikilebileceği kadar kumaş" (Şkal.1985,s.95).
- * arn.: anderi "rahiplerin iç elbisesi"(Meyer,G.1891,s.11).
- * yun.: ántiri "entari" (Mik.1884,s.12); ántér "aynı" (Meyer,G.1891,s.11).

erbap Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse (TS).

* sırp.: èrbāb, èrbāp "uzman, bir işten iyi anlayan; yetkin, yetenekli" (Şkal. 1985, s.269).

ergen 1. Erginlik çağında olan. 2. Henüz evlenmemiş kimse, bekâr (TS).

* bul.: irgen, jergen, jergenin, ergen, jergenci, jergençe "ergen, genç"; ergenlak, ergenlık "ergenlik, gençlik" (Mik.1884, s.57).

erguvan bot. Baklagillerden, eflâtunla kırmızı arası renkte çiçek açan, güzel bir süs ağacı (Cercis siliquastrum) (TS).

* rom.: jorgovan "erguvan" (Mik.1884, s.57); iorgovan "ispanyol leylâğı, bot. syringa vulgaris" (Lok.1927, nr. 97).

* sırp.: jergovan jargovan, jorgovan "erguvan" (Mik.1884, s.57); jergovan "aynı" (Lok.1927, nr. 97); adžuvān "genç, delikanlı; sevgili, sevilen" (Şkal.1985, s.71); jorgovān, jargovān, jergovān, jardževān "erguvan"; jorgovānī, jargovānī "erguvan rengi; bu renkte olan" (Şkal.1985, s.373).

* arn.: jargovan, argovān (Meyer, G. 1891, s.161).

* yun.: ágravāni, ágrobāni "erguvan" (Meyer, G.1891, s.161).

* mac.: orgonafa "erguvan" (Mik.1884, s.57).

erişte 1. Kesilip kurutulmuş hamur, ev makarnası. 2. hlk. Deniz yosunu (TS).

* sırp.: jèrište, jèrišće, jerište, jerišće, erište, erišće "ev makarnası, erişte"; jèrišnī "erişteden yapılan pilâv" (Şkal.1985, s.370).

* arn.: rište "makarna" (Meyer, G.1891, s.367).

erkân 1. Bir topluluğun ileri gelenleri, büyüker, üstler. 2. ask. General veya amiral aşamasındaki askerler. 3. Yol, yöntem. 4. esk. Temeller, esaslar (TS).

* sırp.: erkāni-ajālet "bir yerin ileri gelenleri" (Şkal.1985, s.270).

erkek 1. İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiye dölleyecek cinsten olanı. 2. biy. Sperma oluşturan organizma. 3. Yetişkin adam. 4. Koca. 5. mec. Sözüne güvenilir, mert. 6. Girintili ve çıkıntılı olmak üzere bir çift oluşturan nesnelere çıkıntılı. 7. Sert, kolay bükülmez (TS).

* sırp.: èrček, èrkek, èrček "erkek; erkeklik" (Şkal.1985, s.269).

erzak Uzun süre saklanabilen yiyeceklerin genel adı (TS).

* sırp.: èrzāk "erzak, yiyecek, besin" (Şkal.1985, s.270).

esir 1. Tutsak. 2. Köle. 3. mec. Bir düşünceye veya bir kimseye körü körüne bağlı olan kimse (TS).

* sırp.: jèsir, èsir "esir, tutsak"; jesirluk, esirluk "esirlik, tutsaklık"; jèsir vçiniti "esir etmek, tutsak etmek" (Şkal.1985, s.370).

* arn.: asarét "düşman; rakip, hasım" (Meyer, G.1891, s.18).

eski 1.Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan. 2.Çok kullanılmaktan yıpranmış, harap olmuş. 3. Bir önceki, sabık. 4. Geçerli olmayan. 5. Herhangi bir meslekte uzun süreden beri çalışmış olan. 6.Geçmiş çağlardaki.7. (Takısız ad tamlamalarında tamlanan olarak kullanılınca alaylı olarak) Herhangi bir görevden düştüğü veya durumunu yitirdiği için bir kimsenin eski saygınlığının kalmadığını bildirir. 8. Mesleğinde uzmanlaşmış, tecrübesi olan (TS).

* bul.: eski "eski" (Mik.1884,s.57).

* sırp.: ešci "eski" (Mik.1884,s.57); èski, èšci "eski"; èskija "eskimiş herhangi bir şey; eski bakır vs." (Şkal.1985,s.270-271).

esmer 1.Siyaha çalan buğday rengi. 2. Teni ve saçları karaya çalan, koyu buğday rengi olan (kimse), yağız (TS).

* bul.: esmer "esmer, koyu" (Mik.1884, s.57).

* sırp.: èsmer "esmer,koyu renkli"; èsmerast "koyuca renkli, esmerce" (Şkal.1985,s.271).

* arn.: esmér,asmar "rengi siyaha çalan"(Meyer,G.1891,s.97).

esnaf 1.El zanaatları veya küçük ticaretle geçinen kimselere verilen genel ad. 2. argo Kötü yola sapsmış olan kadın. 3.mec. Başlıca kaygısı mesleğini yozlaştırarak çok para kazanmak olan kimse (TS).

* rom.: isnaf "esnaf" (Mik.1884,s.57).

* bul.: isnaf "esnaf" (Mik.1884,s.57).

* sırp.: èsnáf "esnaf; meslek sahibi olan; aynı meslekle uğraşan kimse-

ler"; esnáflija, esnáflija "meslek sahibi"; esnáflik "herhangi bir meslekle uğraşmak,esnaflık" (Şkal.1985, s.271).

* yun.: isínáf "esnaf" (Mik.1884,s.57).

esrar (I) Gizler,sırlar.

(II) Hint kenevirinden çıkarılan ve kullanılacak miktara göre uyarıcı, sarhoş edici veya uyuşturucu etkileri olan bir madde (TS).

* sırp.: èsrār "1.giz, sır; 2.haşhaş" (Şkal.1985,s.271).

esvap esk. Giysi, giyecek, elbise (TS).

* sırp.: èspāp, èsbāp "giysi, giyecek, elbise; satılık giysi" (Şkal.1985,s.271).

eş 1.Birbirinin aynı olan veya birbirine çok benzeyen iki şeyden her biri, benzeri. 2.Karı kocadan her biri, hayat arkadaşı, refik,refika. 3.Birlikte yaşayan dişi ve erkek hayvandan her biri. 4.hlk.Kuma, ortak. 5.hlk. Arkadaş. 6.hlk. Etene, son, meşime. 7. İkişer kişilik gruplarla oynanan oyunlarda,ortak oynayan iki kişiden her birinin öbürüne göre durumu (TS).

* bul.: eš "çift" (Mik.1884,s.58).

eşek 1.zool. Atgillerden, uzun kulaklı, binek ve hizmet hayvanı, merkep (Equus asinus), 2.mec. Kaba, yeteneksiz, inatçı kimse. 3. hlk.Odun kesmek için kullanılan üç veya dört ayaklı sehpa. 4.hlk. Duvar örmek,sıva yapmak gibi işlerde kullanılan dört ayaklı sehpa (TS).

* sırp.: ešek "eşek"(Lok.1927,nr.565); èšek "eşek"; èšekluk "eşeklik, ahmaklık" (Şkal.1985,s.271-72).

eşkâl esk.Biçimler,şekiller, kılık (TS).

* sırp.: êžgāl, êšgāl "kendisinden korkulan veya sakınılan kişinin yüzü veya görünüşü" (Şkal.1985,s.274).

eşkiya 1.Dağda, kırdada yol kesen hırsızlar,haydutlar. 2.Haydut, kır hırsızı (TS).

* sırp.: êskija "eşkiya, haydutlar; kaçak eşya, özellikle tütün" (Şkal.1985,s.272).

eşkin 1.Atın bir tür hızlı yürüyüşü. 2. Böyle yürüyen (at). 3.Böyle bir yürüyüş ile (TS).

* sırp.: êskin "atın hızlı yürüyüş veya koşma biçimi;böyle yürüyen at" (Şkal.1985,s.272).

eşkinçi Savaşa giden eyalet askeri (TS).

* sırp.: êskindzija "silâhlı atlı asker" (Şkal.1985,s.272).

eşraf Bir yerin zenginleri, sözü geçenler, ileri gelenler (TS).

* sırp.: êšraf "bir yerin ileri gelenleri,liderleri" (Şkal.1985,s.272).

eşya Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir, cansız varlıkların bütünü (TS).

* sırp.: eşjā "ev eşyası, eşya" (Şkal.1985,s.272).

etba' Birine bağlı olup her hususta kendinden ayrılmayanlar, uşaklar, hizmetçiler (Osm,-TS).

* rom.: ecpaea "maiyet" (Lok.1927,nr.

917).

etek 1.Giysin belden aşağıda kalan bölümü. 2.Vücudun belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi. 3. Giysin alt kenarı. 4.Çadır, kanepenin örtüsü gibi kumaştan olan şeylerin yere sarkan bölümü. 5.Dağ, tepe, yığın gibi yamaçlı şeylerin alt bölümü. 6.Edep yeri. 7. Yağmur sularının, çatının bazı yerlerinden içeri sızmasını önlemek için yapılan saç örtü (TS).

* sırp.: êtek "etek,kadın eteği" (Şkal.1985,s.272).

etraf 1.Yanlar, taraflar. 2. Çevre.3. Bir kimsenin sürekli ilişkide bulunduğu kimseler, yakınlar, muhit (TS).

* sırp.: êtraf "etraf, çevre" (Şkal.1985,s.272).

evlât 1.Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk. 2.Soy, döl. 3. ün. Yaşlı kimselerin çocukları yaşındakilere kullandıkları bir seslenme (TS).

* sırp.: evlad, hevrad "soy,döl" (Mik.1884,s.58; êvlād "soy,döl; doğmuş çocuk" (Şkal.1985,s.272).

* arn.: uladé "fürû; zürriyet" (Meyer, G.1891,s.456).

evliya 1.Erenler, ermişler, veliler. 2.Yatır (TS).

* sırp.: evlija "evliya; iyi huylı kimse" Şkal.1985,s.273).

evrak 1.Kâğıt yaprakları, kitap sayfaları. 2.Yazılmış kitaplar, mektuplar veya yazılar (TS).

* sırp.: êvrak "kâğıt yapraklar; sözleşme kâğıdı veya belge"; evrâki-perišan "düzenlenmemiş ve dağınık

durumdaki belgeler, döküman" (Şkal. 1985,s.273).

eyalet 1.Çoğunlukla valilerce yönetilen ve yönetim bakımından bir tür bağımsızlığı olan büyük il. 2.tar. Osmanlı İmparatorluğunda en büyük sivil ve askerî yönetim bölgesi (TS).

* rom.: olat "vilayet" (Lok.1927,nr. 559; Mik.1884,s.56).

* sırp.: ajâlet "bir valinin yönetimi altındaki yer, bölge" (Şkal.1985, s.76).

ezan İslâmlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yaptığı çağrı (TS).

* sırp.: ezan "ezan" (Mik.1884,s.58);
èzān, jèzān "ezan" (Şkal.1985,s. 273).

ezber 1.Bir metni veya bir sözü eksiksiz tekrarleyebilecek biçimde akılda tutma. 2.Ezber edilecek ders (TS).

* sırp.: ezberlèisati "akılda tutmak, ezberlemek"; èzberli "akıldan, ezberle"(Şkal.1985,s.274).

eziyet Aşırı güçlük ve sıkıntı, üzü (TS).

* sırp.: eziyet "huzursuzluk, rahatsızlık; eziyet, sıkıntı"; eziyeti ti "eziyet çekmek, sıkıntılı olmak"; eziyètli "sıkıntılı, huzursuz, rahatsız" (Şkal.1985,s.274).

F

fağfur 1.esk.Çin imparatorlarına verilen unvan. 2.Çin'de yapılmış kâse, tabak, vazo gibi porselen eşya (TS).

* rom.: farfurie "porselen, tabak"; farfurisarâ^u, farfuriutâ^u "fincan tabağı" (Lok.1927,nr. 569); farfurie "tabak"; farfurerie "porselen işi, porselencilik" (Mik.1884,s.59).

* bul.: farfor, farforija "porselen" (Lok.1927,nr. 569); farfor, farforija, farforčica "aynı" (Mik.1884,s. 59).

* sırp.: fagfûrija "çin porseleni; porselenden yapılan herhangi bir şey" (Şkal.1985,s.275).

* arn.: farfuri "porselen" (Meyer,G. 1891,s.99).

* yun.: farfourî, férfiri, farfarâs "porselen" (Şkal.1985,s.275).

faiz 1.İşletmek için bir yere ödünç verilen paraya karşılık alınan kâr, getiri, ürem, nema. 2.ekon. Kapitalist ekonomide, artık değerın değişikliğe uğramış biçimi olarak paranın fiyatı, kiralanan paranın kira bedeli (TS).

* bul.: fauzcija^v "tefecî" (Mik.1884,s. 59).

* sırp.: fáiz "faiz, ürem" (Şkal.1985, s.275).

fakir 1.Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fukara. 2.Zavallı. 3.(Nesneler için) Olması gerekenden az. 4.-mec:esk. Alçak gönüllülük için birinci kişi zamiri görevinde kullanılırdı. 5.Hindistan'da yokluğa, eziyete kendini aleştermiş derviş (TS).

* sırp.: fâkîr "fakir, yoksul; hint fakiri"; fakirak "fakirce, yoksulca" (Şkal.1985,s.276).

fal Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası gibi şeylere bakarak anlam çıkarma (TS).

* sırp.: fale "fal" (Mik.1884,s.59); fâł, fâle "fal"; falêtârka, fâle-târka "falcı kadın"; falêtati, falêtânje "fal bakmak, fal açmak" (Şkal.1985,s.276).

falaka 1.Ceza olarak ayak tabanlarına vurmakta kullanılan, ayakları uygun bir durumda sıkıştırıp tutan kalınca bir sopa ile bunun iki ucuna bağlı bir ipi olan işkence aracı. 2.Bu araçla uygulanan dayak cezası. 3.Bazı kaldıraçlarda kullanılan ucu iple bağlı ağaç parçası (TS).

* rom.: falangâ^u "ayak tabanlarına sopa ile vurmak" (Lok.1927,nr. 578); falaga "aynı" (Kak.1973,s.148).

* sırp.: falage, falake, valake "falaka" (Mik.1884,s.59); fâłake, vâ-lake, fâłage "falaka" (Kak.1973,s.

148); fĥlake, vĥlake "falaka"
(Şkal.1985,s.276).

* mac.: kalafa, falaka "falaka" (Kak.
1973,s.148); falkacsi "falakacı"
(Kak.1973,s.149).

falan 1.Söylenmesi istenmeyen veya ge-
rekli görülmeyen bir özel adın yerini
tutar. 2.Tarih,yer, kişi ve benzeri
sözlerle sıfat tamlamaları yapıldığın-
da, bu tamlamalar, tekrarlanmak isten-
meyen şeyleri genel olarak anlatmaya
yarar. 3.Cümlede belirtilen nesne veya
nesnelere sonra gelerek "ve benzer-
leri" anlamında kullanılır (TS).

* sırp.: fālān "falan"; fālān-filān,
filān-fālān,fālān-filānovič "falan-
lar, şunlar bunlar"; fālān-füstuk
"birisi, filanca" (Şkal.1985,s.276).

falya 1.esk. Topları ateşlemek için ağız
otunun konulduğu delik. 2.Kapıp koyu-
verme, salıverme (TS).

* sırp.: fĥlja, vĥlja, fāljića "top-
larda bulunan ve barutun konulup ateş-
lendiği yer"; falēdzija "topları a-
teşleyen kimse" (Şkal.1985,s.276).

farfara 1.Ağzı kalabalık,gürültücü.
2.Övüngen (TS).

* rom.: farfara "geveze" (Lok.1927,
nr. 589); ferfare, ferfale; farafas-
tik "gevezelik"; farfasit "dili
dolaşan, kekeme" (Mik.1884,s.59); fir-
firiū "düşüncesiz"; pifiriū "has-
talıklı, zayıf bünyeli kimse" (Mik.
1884,s.59).

* sırp.: farforiti, ferforiti "geveze-
lik etmek" (Mik.1884,s.59).

fark Bir kimsenin veya nesnenin bir
başkasıyla karıştırılmamasını sağla-
yan ayrılık; benzer şeyleri birbirin-
den ayıran özellik, başkalık, ayırım.
2. man. Ayırım (TS).

* sırp.: fèrkli, fàrkli "farklı, baş-
kasına benzemeyen"; fèrklijī "seç-
kin, farklı,güzel" (Şkal.1985,s.
280).

* arn.: fark, ferk "fark" (Meyer,G.
1891,s.99).

Farsça İran devletinin resmî dili (TS).

* bul.: farsija "kibar Türkçe" (Mik.
1884,s.62).

farz 1.Müslümanlıkta, özür olmadıkça
yapılması zorunlu, yapılmaması günah
sayılan. 2.mec.Yapmak zorunda kalınan
sey, boyun borcu (TS).

* fĥrz "farz" (Şkal.1985,s.277).

fasulye bot. 1.Fasulyegillerden, bar-
bunya, çalı, Ayşekadın, horoz gibi
birçok türleri bulunan bitki (Phaseo-
lus vulgaris). 2.Bu bitkinin sebze o-
larak yararlanılan yeşil ürünü ve ku-
ru tohumları (TS).

* rom.: fasole, fažol, façula, faço-
la "fasulye" (Meyer,G.1891,s.111).

* bul.: fasul "fasulye" (Meyer,G.1891,
s. 111; 323); vasul "fasulye" (Mik.
1884,s.61).

* arn.: frašul'e, frašual, frassuel,
fasul' "fasulye" (Meyer,G.1891,s.
111); pasúl', pazúl' (Meyer,G.1891,
s.323).

* yun.: fasoúli "fasulye" (Meyer,G.
1891,s.111); fasúlia (Mik.1884,s.

61); fasoûli (Meyer, G.1891,s.323).

* mac.: fasulliu "fasulye" (Meyer,G.1891,s.111).

fayda Yarar, kâr (TS).

* bul.: fajda "fayda" (Lok.1927,nr.571); fajda; fajdalija "faydalı"; fajdosam, fajdozemane "faydalanmak" (Mik.1884,s.59).

* sırp.: fajda, wajda "fayda" (Lok.1927, nr. 571); fajda, vajda; fajdisati, vajdisati "faydalanmak" (Mik.1884,s.59); fâjda, vâjda "fayda, kazanç"; fajdelênisati se "faydalanmak,yararlanmak"; fajdêli "faydalı"; fâjdisânje, vâjdisânje "faydalanmak"; fâjdisati, vâjdisati "bir şeyden bir yararın olması, faydalanmak" (Şkal.1985, s.276).

* arn.: fajde "fayda" (Mik.1884,s.59); faidê "fayda, kazanç"; faidedži "tefecî" (Meyer,G.1891,s.98).

fazilet Erdem (TS).

* sırp.: fazilet, fadilet "fazilet,erdem"; Fazila "kadın ismi" (Şkal.1985, s.278).

fazla 1.Gereğinden, alışılmıştan çok, aşırı (olan), ziyade. 2. Daha çok ,aşkın. 3. Artmış olan. 4. Gereksiz,yersiz (TS).

* sırp.: fâzla "fazla, çok" (Şkal.1985,s.278).

felâket 1.Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum,yıkım, belâ. 2.Çok kötü. 3.Şaşkınlık,hayret,

aşırılık bildirir (TS).

* sırp.: felâcet "felaket, talihsizlik,uğursuzluk"; felâçêti "herhangi kötü bir duruma uğrayanlara denir" (Şkal.1985,s.278).

ferace esk. 1.Kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yaka-sız, çoğu kez eteklere kadar uzayan, üst giysisi. 2.Dervişlerin giydiği bol bir tür hırka (TS).

* rom.: geregea "bol kollu manto,kadın mantosu" (Lok.1927,nr.603); feredže "aynı" (Mik.1884,s.59); feregea "ferace" (Kak.1973,s.150).

* bul.: feredže, feredža "gelinin giydiği üstlük" (Lok.1927,nr.603); feredže, feredžija, veredžja "bir çeşit kadın giysisi" (Mik.1884,s.59); feredži, feredže, feredža "aynı" (Kak.1973,s.150).

* sırp.: feredža, weredža "üstlük" (Lok.1927,nr.603;Mik.1883,s.59); fereža, feredža, fereses, fêerdža, vêredža "ferace" (Kak.1973,s.150); fêredža, vêredža "bir çeşit kadın üstlüğü, mantosu" (Şkal.1985,s.279).

* arn.: ferexhê "aynı" (Kak.1973,s.150).

* yun.: feretzé, ferentsés, feretsés "üstlük" (Mik.1884,s.59); feretzés "uzun manto, kadın mantosu" (Kak.1973,s.150).

* mac.: ferradsse, feredsse "kadın mantosu" (Kak.1973,s.150).

feragat Hakkından kendi isteğiyle vazgeçmek, el çekmek (TS).

- * sırp.: ferâgatiti se, ferâgetiti se
"feragat etmek, bir şeyden vaz geç-
met" (Şkal.1985,s.279).
- ferah** (Kalp, gönül,iç vb. için) Sıkıntı-
sız, tasasız, sevinçli olma durumu, se-
vinme, sevinç, iç rahatlığı,gönül açık-
lığı (TS).
- * sırp.: ferâhluk "açıklık, rahatlık"
(Şkal.1985,s.279).
- ferman** 1.Buyruk, emir. 2.tar. Osmanlı İm-
paratorluğunda padişahın verdiği,uyul-
ması gerekli hükümleri taşıyan yazılı
buyruk, yarlık (TS).
- * rom.: ferman "ferman,buyruk" (Lok.
1927,nr.594); firmân, ferman "fer-
man,buyruk" (Kak.1973,s.152).
- * bul.: ferman, fermân "ferman,buyruk"
(Mik.1884,s.59;Kak.1973,s.152).
- * sırp.: ferman (Mik.1884,s.59); fêr-
mân,vèrmân "ferman,buyruk" (Kak.1973,
s.152); fêrmân, vèrmân "padişah buy-
ruğu,ferman; mec. Uzun mektup" (Şkal.
1985,s.280).
- * arn.: ferman "aynı" (Mik.1884,s.59);
fermân (Kak.1973,s.152).
- * yun.: fermâni "ferman" (Kak.1973,s.
152).
- * mac.: fermân, fermânt,fermâny, fir-
ma, firmân "ferman" (Kak.1973,s.
152).
- fermene** esk. Türlü nakışlarla işlemeli,
önü kavuşmayan,yeleğe benzeyen bir giy-
si (TS).
- * rom.: fermenea "ceket veya yelek"
(Lok.1927,nr.604); fermené "aynı" (Me-
yer,G.1891,s.101).
- * sırp.: fêrmen, fêrman "çuha, kadife
veya şayaktan yapılan, gaytanlarla
süslü bir giysi" (Şkal.1985,s.280).
- * arn.: fermel'é "gümüş veya altın
şeritli, kolsuz ceket"; fermen, fer-
mene "birçeşit kolsuz erkek yeleği"
(Meyer,G.1891,s.101).
- ferz** esk. Satranç oyununda vezir (TS).
- * bul.: ferz "satranç oyununda ve-
zir" (Mik.1884,s.60).
- fes** esk. Şapka yerine kullanılan, kır-
mızı, kalın çuhadan yapılmış, tepe-
sinde püskülü olan,silindir biçiminde
başlık (TS).
- * rom.: fes "fes" (Lok.1927,nr.596).
- * bul.: fes, fefçe, fefçina "fes"
(Mik.1884,s.60).
- * sırp.: fes, ves, fesa, finofesa,
finofesié "fes" (Mik.1884,s.60);
fês "fes", fêsiç "küç.aynı"; fî-
no-fês "güzel,uygun fes" (Şkal.1985,
s.281,283).
- * arn.: fes "fes" (Mik.1884,s.60);
fesé, feste, fešte, festak "fes"
(Meyer,G.1891,s.102).
- * yun.: fesi "fes" (Mik.1884,s.60).
- fesat** 1.Bozukluk. 2.Karışıklık,kargaşa-
lık,ara bozuculuk. 3.Hergangi bir ko-
nuda iyimser olmayan,kötü yorumlayan.
4.Karıştırmacı, ara bozucu. 5.Hile (TS)
- * sırp.: fêsâr, fêsât "kargaşalık,kö-
tülük; uyumsuzluk"; fesâdzija, fe-
sâçija "kötülük yapan,kargaşalık çı-
karan kimse; her şey için kötü düşü-
nen kimse"; fesâditi, fîsâd praviti,

fēsād zametati "kötülük yapmak, fena işlerde bulunmak; uyumsuzluk çıkarmak" (Şkal.1985,s.281).

fesleğen Ballı babagillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, yaprakları güzel kokulu, beyaz veya pembe çiçekli, bir yıllık ve otsu bir süs bitkisi, reyhan (Ocimum basilicum) (TS).

* bul.: bosilek, busujok, bosiljok "fesleğen"; bosiljok, bosilek, bosiljek "aynı" (Meyer,G.1891,s.44).

* sırp.: feslidjan, fesligen, feslidjen, feslidžen, vesligen, meslidjen, mislodjin, velsagenj "fesleğen" (Mik.1881,s.60); bošelak, bosiljak, bosioak "aynı" (Mik.1884,s.60); fesliđan, fesliđen, fesliđen, fesliđan "fesleğen" (Şkal.1985,s.281).

* arn.: feselgjen, sefergjen "fesleğen", basilek "aynı" (Mik.1884,s.60); bozél'ók, bosil'ók, borsil'ók, basil'ék, bazil'ék, vasil'ikua; fesélgén, sefergén "fesleğen" (Meyer,G.1891,s.44).

* yun.: basilikhón (Mik.1884,s.60).

fetih Bir şehir veya ülkeyi savaşarak almak, ülke açmak (TS).

* sırp.: fet "fetih" (Mik.1884,s.60); fēth učiniti, fēt učiniti "fethetmek"; fētovati "almak, zapt etmek"; Fēthija, Féto "erkek ismi"; Fethija "kadın ismi" (Şkal.1985,s.281).

* arn.: fet "tâbi kılmak, feth etmek"; baj fet "feth etmek, zaptetmek" (Meyer,G.1891,s.102).

fetva tar, İslâm hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislâm veya müftü tarafından verilebilen belge (TS).

* rom.: fetvâ, fetfâ "fetva" (Kak.1973,s.153).

* bul.: fetfa "aynı" (Mik.1884,s.60); fetvâ "fetva" (Kak.1973,s.153).

* sırp.: vetma "fetva" (Mik.1884,s.60); fêtva, fêtfa "fetva" (Kak.1973,s.153); fêtva "fetva"; fêtva-èmin "İslâm dinine göre, fetva verebilecek düzeydeki kimse" (Şkal.1985,s.281-282).

* yun.: féltıfâş, fetfâş, fétvâ "fetva" (Kak.1973,s.153).

* mac.: fetva, fetra, fetfa "fetva" (Kak.1973,s.153).

fıçı 1.Bir araya getirilerek çemberlerle tutturulmuş ensiz tahtalardan yapılan, yuvarlak, karnı şişkin ve altı üstü düz kap. 2.Bir fıçının alabildiği ölçü (TS).

* sırp.: vuçija "fıçı, tekne" (Mik.1884,s.62); fùçija, vùçija "fıçı" (Kak.1973,s.157); fùçija vùçija "tahta fıçısı" (Şkal.1985,s.285).

* arn.: futşî "şarap teknesi" (Meyer, G.1891,s.115); fuçl "fıçısı" (Kak.1973,s.157).

* mac.: fucsi "fıçısı" (Kak.1973,s.157).

fındık 1.Kayıngillerden, kuzey yarım kürenin ılık yerlerinde ve yurdumuzun daha çok Doğu Karadeniz bölgesinde yetişen bir ağaççık (Corylus avellana).

2. Bu ağaççığının sert bir kabuk içinde bulunan yağlı, nişastalı ürünü. 3.argo. Hileli zar (TS).

* rom.: funduc "eski bir para, akçe" (Lok.1927,nr.617); bondoc,bunduc "tıknaz, kalın ve şişman" (Lok.1927,nr.355); funduc "bir para birimi" (Kak.1973,s.154).

* bul.: fentek, fendek "tüfek kurşunu" (Mik.1884,s.60).

* sırp.: Fündük, Vündük "soyadı"; fündük "fındık"; funkàklija "bir cins para" (Kak.1973,s.154); fündük "fındık"; fundüklija " eskiden kullanılan bir para" (Şkal.1985,s.286).

* arn.: fundük "fındık" (Meyer,G.1891,s.114); fundük "fındık" (Kak.1973,s.154).

* yun.: fountoukhi "fındık" (Mik.1884,s.60); pountoukhi "fındık" (Kak.1973,s.154).

* mac.: Funduk "şahis ismi" (Kak.1973,s.154).

fırça 1.Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cilâ sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl veya kila benzer başka tellerden yapılan araç. 2.mec. Resim yapma sanatı veya biçimi (TS).

* rom.: vîrtâ "fırça" (Meyer,G.1891,s.103).

* sırp.: frçâ "fırça" (Şkal.1985,s.285).

* arn.: vurtse "fırça" (Mik.1884,s.60); fértşe, vurtse, vurtsón, vurtsós "fırça" (Meyer,G.1891,s.103).

* yun.: bouştsa "fırça" (Mik.1884,s.60).

fırın 1.Her yandan aynı derecede ısı alarak ekme, pasta vb. pişirmeye yarayan, tavanı tonoz biçiminde, önünde tek açıklık bulunan ocak. 2. Ekme, pasta vb.nin pişirildiği ve satıldığı dükkân. 3.İsı verici bir düzenekle çalışan, yiyecekleri pişirmeye veya ısıtmaya yarayan âlet. 4.Bir maddeyi fiziksel veya kimyasaldeğişikliğe uğratmak amacıyla ısıtılan âlet. 5.Fırında pişirilmiş (TS).

* rom.: furme "fırın" (Mik.1884,s.62).

* bul.: furun, furna, vurna, vurnija, voruna "fırın" (Mik.1884,s.62); furun,furna "fırın" (Meyer,G.1891,s.114).

* sırp.: furuna, vuruna "fırın"; vurunđija "fırınıcı" (Mik.1884,s.62); furuna, vurunâ "fırın; toprak fırın"; furunđija, vurunđija "fırınıcı, fırın yapıp satan kimse" (Şkal.1985,s.286).

* arn.: fūr, fuṛé "fırın"; fuṛétâr "fırınıcı" (Meyer,G.1891,s.114).

* yun.: foŭrnos, founnâris "fırın" (Mik.1884,s.62).

fırsat Uygun zaman, uygun durum veya şart, vesile (TS).

* rom.: fursant "fırsat" (Lok.1927,nr.619; Mik.1884,s.62).

* sırp.: fûrsat "fırsat, uygun zaman" (Şkal.1985,s.286).

fırtına 1.Yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr. 2.Bu rüzgârın denizde veya kum çöllerinde yarattığı dalgalanma. 3.mec.Güç atlatılan kötü durum. 4.mec.Karşı düşünce veya durumların yarattığı karışıklık; sıkıntı. 5. coğr. Saatteki hızı 70 mil olan rüz -

gâr (TS).

- * rom.: fortune "fırtına" (Mik.1884, s.60); furtunâ "aynı" (Kak.1973, s.155).
- * bul.: fortuna, fartuna "fırtına" (Mik.1884, s.60); fortuna "aynı" (Kak.1973, s.154).
- * sırp.: fortuna, frtuna, vrtuna "fırtına" (Mik.1884, s.60); frtuna, furtuna "fırtına" (Kak.1973, s.154); frtuna, furtuna "fırtına" (Şkal.1985, s.285).
- * arn.: furtune "fırtına" (Mik.1884, s.60); furtuné "fırtına" (Meyer, G.1891, s.114); fertuně "aynı" (Kak.1973, s.154).
- * yun.: fourtoúna "fırtına" (Mik.1884, s.60); fourtoúna "aynı" (Kak.1973, s.155).
- * mac.: fortuna "fırtına" (Kak.1973, s.154).

fıskiye Havuzda suyu yukarıya doğru, türlü biçimlerde fıskırtan ağızlık, fıskırık (TS).

- * sırp.: fiskija "fıskiye" (Şkal.1985, s.284).

fıstık Antep fıstığı, çam fıstığı veya yer fıstığı denilen yemişlerin genel adı (TS).

- * rom.: fistic "fıstık" (Kak.1973, s.620); gistik, fistike "fıstık"; fisticikiú "sarı-yeşil" (Mik.1884, s.61); fistic "fıstık ağacı"; fisticâ "fıstık" (Lok.1927, nr. 1664).
- * bul.: fistaška "fıstık" (Mik.1884, s.

61).

- * sırp.: fústuk "fıstık" (Şkal.1985, s.286).
- * arn.: festek "fıstık ve onun çekirdeği" (Mik.1884, s.61); fésték "aynı" (Meyer, G.1891, s.104).
- * yun.: pıstakhla, pıstákhion "fıstık" (Mik.1884, s.61).

fıskı Atgillerin taze tersi (TS).

- * sırp.: vuškija "at idrarı" (Mik.1884, s.61); fúškija "at tersi" (Şkal.1985, s.286).
- * yun.: fouskhi "aynı" (Mik.1884, s.61).

fidan 1.Ağaç ve ağaççıkların yeni yetişi. 2.Başka bir yere dikilmek için bulunduğu yerden çıkarılan taze ağaç, dikme (TS).

- * bul.: fidan, fidanka, fidançe "fidan, fidancık" (Mik.1884, s.60).
- * sırp.: fiden, fidem, fidim, fidan "fidan, taze dal" (Şkal.1985, s.282).
- * arn.: fidan "fidan" (Mik.1884, s.60); fidane "bitki; ağaç fidanı" (Meyer, G.1891, s.104).
- * yun.: futáni "fidan" (Mik.1884, s.60).

fidyeinecat esk. Kurtulma bedeli, kurtulmalık (TS).

- * sırp.: fid'ja fidye; müslümanların birinin ölümünün ardından, onun günâhlarının bağışlanması için verdikleri para" (Şkal.1985, s.282).

gâr (TS).

- * rom.: fortune "firtına" (Mik.1884, s.60); furtun^u "aynı" (Kak.1973, s.155).
- * bul.: fortuna, fartuna "firtına" (Mik.1884, s.60); fortuna "aynı" (Kak.1973, s.154).
- * sırp.: fortuna, frtuna, vrtuna "firtına" (Mik.1884, s.60); frtuna, furtuna "firtına" (Kak.1973, s.154); frtuna, furtuna "firtına" (Şkal.1985, s.285).
- * arn.: furtune "firtına" (Mik.1884, s.60); furtuné "firtına" (Meyer, G.1891, s.114); fertuně "aynı" (Kak.1973, s.154).
- * yun.: fourtoúna "firtına" (Mik.1884, s.60); fourtoúna "aynı" (Kak.1973, s.155).
- * mac.: fortuna "firtına" (Kak.1973, s.154).

fıskiye Havuzda suyu yukarıya doğru, türlü biçimlerde fıskırtan ağızlık, fıskırık (TS).

- * sırp.: fiskija "fıskiye" (Şkal.1985, s.284).

fıstık Antep fıstığı, çam fıstığı veya yer fıstığı denilen yemişlerin genel adı (TS).

- * rom.: fistic "fıstık" (Kak.1973, s.620); gistik, fistike "fıstık"; fistiki^u "sarı-yeşil" (Mik.1884, s.61); fistic "fıstık ağacı"; fistica^u "fıstık" (Lok.1927, nr. 1664).
- * bul.: fistaška "fıstık" (Mik.1884, s.

61).

- * sırp.: füstuk "fıstık" (Şkal.1985, s.286).
- * arn.: festek "fıstık ve onun çekirdeği" (Mik.1884, s.61); fésték "aynı" (Meyer, G.1891, s.104).
- * yun.: pistakhía, pistákhion "fıstık" (Mik.1884, s.61).

fışkı Atgillerin taze tersi (TS).

- * sırp.: vuškija "at idrarı" (Mik.1884, s.61); fúškija "at tersi" (Şkal.1985, s.286).
- * yun.: fouskhl "aynı" (Mik.1884, s.61).

fidan 1.Ağaç ve ağaççıkların yeni yetişi. 2.Başka bir yere dikilmek için bulunduğu yerden çıkarılan taze ağaç, dikme (TS).

- * bul.: fidan, fidanka, fidançe "fidan, fidancık" (Mik.1884, s.60).
- * sırp.: fiden, fidem, fidim, fidan "fidan, taze dal" (Şkal.1985, s.282).
- * arn.: fidan "fidan" (Mik.1884, s.60); fidane "bitki; ağaç fidanı" (Meyer, G.1891, s.104).
- * yun.: futáni "fidan" (Mik.1884, s.60).

fidyeinecat esk. Kurtulma bedeli, kurtulmalık (TS).

- * sırp.: fid'ja fidye; müslümanların birinin ölümünün ardından, onun günâhlarının bağışlanması için verdikleri para" (Şkal.1985, s.282).

gên, feligên, filigean "fincan" (Kak. 1973,s.155-156).

* bul.: fildžan "fincan" (Lok.1927,nr. 608); filčan "fincan" (Kak.1973,s. 155-156).

* sırp.: fildžan, findžan "fincan" (Lok. 1927,nr. 608; Mik.1884,s.61); fildžan, findžan, findžan, fiñcan, vildžan "fincan" (Kak.1973,s.155; Şkal.1985, s.283).

* arn.: fildžan "kahve fincanı" (Mik. 1884,s.61); fil'džan "türk kahvesi fincanı" (Meyer,G.1891,s.105); filxhán "aynı" (Kak.1973,s.155-156).

* yun.: filtzáni, flitzáni, flutzáni, filtsiáni "fincan" (Mik.1884,s.61).

* mac.: findzsán, fincsán,fildzsán, fincsál,findzsa, fincsia, filcsán, findzsia, fincsa "fincan" (Kak.1973, s.155).

firak esk.Ayrılış, ayrılık (TS).

* arn.:firák "yas, keder, üzüntü" (Meyer,G.1891,s.105).

firavun 1.tar.Eski Mısır hükümdarlarına verilen unvan. 2. mec.Kibirli, surat-sız ve kötü yürekli kimse. 3.İskambil kâğıtlarıyla oynanan bir çeşit oyun (TS).

* sırp.: firàun, firàvn, firàunka "çingene, çingene kadını; mec. yüz­süz, utanmaz,inatçı kimse"; firàunluk "çingenelik"; firànija "çingenelik" ; Firàun,Firàvn "Firavun" (Şkal.1985,s. 283-284).

firuze min. Küpe ve yüzük taşı gibi bezek işlerinde kullanılan, mavi renkli, saydam olmayan hidratlı doğal alüminyum ve fosfattan oluşan değerli bir mineral (TS).

* rom.: peruzea "firuze" (Lok.1927, nr. 609); peruze "aynı" (Mik.1888, s. 41); peruze "firuze" (Meyer,G. 1891,s.329).

* bul.: birjuza "firuze" (Lok.1927, nr. 609).

* sırp.: piruz "firuze" (Lok.1927, nr.609); piruz "firuze" (Mik.1888, s.41); piróze, pîrüz "değerli bir taş, firuze"; pirózi "mavi-yeşil ve değerli taş firuzenin renginde olan";Fîrüz, Fîröz "erkek ismi" (Şkal.1985,s.284,519).

* arn.: peruşane "altın, kıymetli taş veya inci ile süslenmiş alın bantı" (Meyer,G.1891,s.329).

* yun.: perouzé "firuze" (Mik.1888, s.41); pîroutsés "firuze" (Meyer, G.1891,s.329).

fistan 1.Giysi. 2. (İskoç,Arnavut ve Yunanlılarda) Erkeklerin giydikleri kısa, plili eteklik (TS).

* rom.: fiste, fustanlıu "kumaş; elbise" (Mik.1884,s.60); fustan "elbiselik"; fustanlıc "elbiselik kumaş" (Kak.1973,s.156).

* bul.: fistan, fustan "kadın eteği" (Lok.1927,nr.621); fastan, fusta "fistan,elbise" (Mik.1884,s.60); fistán,fustán "elbise,etek" (Kak. 1973,s.156).

* sırp.: fistan, fustan "kadın eteği" (Lok.1927,nr.621); fiŝtan, fuŝtan "aynı" (Mik.1884,s.60); fiŝtān, fūŝtān, viŝtān "fistan" (Kak.1973,s.156); fiŝtān, viŝtān,fūŝtān "kadın etekliđi; eteđe benzeyen yöresel erkek kıyafeti"; fiŝtānlija "yöresel olarak fiŝtan giyen kimse"; fiŝtānluk "bir fiŝtan için gereken kumaŝ"(Ŗkal.1985,s.284).

* arn.: fustan, festan "fistan" (Mik.1884,s.60); fuŝtān, fuŝtane, fuŝté, fuŝtanelé "kadın eteği" (Meyer,G.1891,s.115); fuŝtān, fiŝtān "fistan" (Kak.1973,s.156).

* yun.: foustāni "erkek eteği" (Kak.1973,s.621); foustani, foustonéla (Mik.1884,s.60).

* mac.: fosztān, foszlān, fosztāny, foszlōny, foszlyōn, foszlāng, foszlōncz, foszlānk "fistan" (Kak.1973,s.156).

fişek 1.Tüfek,tabanca gibi hafif ateşli silāhların içine, atılmak için sü-rülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın uçuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephané, kurşun. 2.Donanma ve ŝenliklerde kullanılan çeşitli yanıcı veya patlayıcı maddeler. 3. esk.Silindir biçiminde üst üste konarak kāđıda sarılmış madenî para. 4. Fişek biçiminde yapılmış baharat ambalāđı (TS).

* rom.: fiŝec,fiŝic "fişek; para tomarı" (Lok.1927,nr.610); fişek, fiŝik "fişek" (Mik.1884,s.61).

* bul.: fişek "fişek" (Mik.1884,s.61).

* sırp.: fiŝek "fiŝek" (Lok.1927,nr.610); fiŝek, fiŝekluk "fiŝeklik"; fiŝek-čese "fiŝek kesesi"; fiŝeklije, fiŝecnica "fiŝeklik" (Mik.1884,s.61); fiŝek, viŝek "fiŝek; kađıt kese"; fiŝekčija,fiŝegdždija "fiŝek yapıp satan kimse"; fiŝek-čèsa "içinde barut bulunan kese veya kutu"; fiŝeklije "üzerinde fiŝekler bulunan deri kuŝak"; fiŝekluk, fiŝekluci "içinde fiŝek taŝınan büyük deri torba" (Ŗkal.1985,s.284).

* arn.: fūŝek "fiŝek" (Mik.1884,s.61); fūŝék "aynı" (Meyer,G.1891,s.115).

* yun.: fiŝekhi, fuségli "fişek,fiŝekli" (Mik.1884,s.61).

* mac.: fişek, müŝek "fişek" (Mik.1884 s.61).

fitil 1.Lāmbada,kandilde ve mumda yağın, çakmakta benzinin yanmasını sağlayan, türlü biçimlerde bükülmüş veya dokunmuş pamuktan yapılan genellikle yağ çekici madde. 2.Derin yaraların tedavisinde, yara içine salınan steril gaz bezi şeridi. 3.Anüse konulan donmuş yağ kıvamında ve koni biçiminde ilāç. 4.esk.Eskiden topları ve şimdi lāđımları ateŝlemekte kullanılan kaytan biçiminde tutuŝucu madde. 5.Kumaşın altına kaytan biçiminde bükülmüş bir şey koyup üstten dikerek yapılan kabartma yol. 6.Koltuk ve sandalye gibi oturulan eşyanın yapımında dikilmiş veya çivileri gizlemekte kullanılan şerit. 7.Dokunuŝunda yolları olan kumaş. 8. Elli kāđıtle oynanan ve en az sayısı olanın kazanması-kuralına dayanan bir iskambil oyunu (TS).

* rom.: fitil "fitil; kıŝkırtma,tahrik" (Lok.1927,nr.600); fitil,feŝ-

- tile "fitil" (Mik.1884,s.60).
- * bul.: fitilj "fitil" (Lok.1927,nr. 600); fitil, fetil "fitil" (Mik.1884, s.60).
- * sırp.: fitilj "fitil" (Lok.1927,nr. 600); fitilj,vitilj,vitilja^v "ışık aygıtı" (Mik.1884,s.60); fitilj "petrol lâmbalarındaki pamuklu kaytan; eski tüfekleri ve topları ateşleme mekanizması; tedavi amacıyla kulağa konulan ve yakılan kumaş parçası" (Şkal.1985,s.284).
- * arn.: fitil "fitil" (Mik.1884,s.60; Meyer,G.1891,s.106).
- * Yun.: pitili, ftüli, futılı "fitil" (Mik.1884,s.60).
- * mac.: fitile "fitil" (Meyer,G.1891,s. 106).
- fitne** 1.Geçimsizlik, karışıklık, kargaşa. 2. Fitnici, ara bozucu (TS).
- * rom.: fit "aldatmak,sır ifşa etmek" (Lok.1927,nr.611).
- * sırp.: fîtne "arabozucu,fesat kimse"; fitnèdžija "ara bozucu, fesat; insanların kötülüğünü düşünen kimse"; fitnèluk "fitnelik, entrika"; fîtnija,fîtmija "ara bozucu, büyücü kadın" (Şkal.1985,s.285).
- fiyat** 1.Alım veya satımda bir şeyin para karşılığındaki değeri, eder,paha. 2. ekon.Bir mal veya iş gücü için uygun görülen para karşılığı. 3. ekon. Bir değer ile para birimi arasındaki ilişki (TS).
- * rom.: fiât, fient "ücret, tarife" (Kak.1973,s.155).
- * sırp.: fijāt "fiyat,değer,kıymet" (Kak.1973,s.155); fijāt "değer,kıymet"; fijâtiti, ofijâtiti "değer biçmek, fiyat koymak" (Şkal.1985,282)
- * mac.: fiat "değer,kıymet" (Kak.1973, s.155).
- fodul** Üstünlük taslayan, gururlanan (TS).
- * rom.: fudul "gururlu, kibirli"; fudulache "züppe, zevzek"; fudulie "farfaralık, kendini beğenmişlik" (Lok.1927,nr.613); fudul; fuduli "kendini beğenmiş,zevzek"; fudulie "gevezelik" (Mik.1884,s.62).
- * bul.: fodul, fudul,fodulin, fudulin "züppe" (Lok.1927,nr.613); fodul, fudul "kibirli"; fudulin "kibirlilik"; fodul^vstina "kibirlilik"; hodaliya, hodulstvo "aynı" (Mik.1884, s.62).
- * arn.: fodulj, fundulj "kendini beğenmiş" (Mik.1884,s.62); fodül "iddiacı, utanmaz,küstah"; fundül "gevezelik" (Meyer,G.1891,s.109).
- Frenk** 1.Anglosakson, Cermen veya Lâtin ırklarının birinden olan kimse. 2. tar. Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad (TS).
- frengi** tıp Genellikle cinsel birleşmelerle bulaşan,tedavi edilmezse inme, körlük, delilik gibi sonuçlara kadar varan, dölle de geçerek vücutta ve akılca sakat bir soyun yetişmesine yol açan hastalık (TS).
- * rom.: frengie "diba kumaş" (Lok. 1927,nr. 612).
- * bul.: frengija "Avrupa'da imâl edilen"; sablja frengija "frenk kılıcı"; frenglija "frenkli" (Mik.1884

s.61).

* sırp.: frëndija "Avrupa tarzında inşâ edilen kule"; frèngi "Avrupâî"; frènjak "frengi hastalığı" (Şkal.1985,s.285).

fuhuş 1.İçinde bulunulan toplumun kurallarına uymayan cinsel ilişkide bulunma; bir veya birkaç kişiyle para karşılığında cinsel ilişkide bulunma. 2. esk. Taşkınlık, aşırı davranış (TS).

* sırp.: fùhuş^v "utanmazlık,yüzsüzlük; terbiyesizce sözler" (Şkal. 1985,s.285).

fukara 1.Yoksul, fakir, fıkara. 2.Zavallı.3.Derviş (TS).

* bul.: fakir "fakir,fukara" (Mik.1884,s.62).

* sırp.: furak "ukara"; fukara, fakir fukaru "fukara, fakir fukara" (Mik.1884,s.62); fukàra, fùkar "fukara, yoksul"; fukaràluk "fukaralık,yoksulluk" ; fukaràstina^v "yoksulluk" (Şkal.1985,s.285-286).

* arn.: fukara "fakir yoksul" (Mik.1884,s.62); fukarà-ja "dilenci" (Meyer,G.1891,s.114).

futa esk.İpekli peştamal (TS).

* rom.: fotă^u, fotită^u "köylü kadınların önlüğü,peştamal" (Lok.1927,nr.622); fute, fote "aynı" (Mik.1884,s.62; Meyer,G.1891,s.115); fôtă^u "aynı" (Kak.1973,s.157).

* bul.: futa, huta "önlük" (Lok.1927,nr.62); futa "aynı" (Mik.1884,s.62); fota, fûta "aynı" (Kak.1973,s.157).

* sırp.: futa "önlük" (Lok.1927,nr.622); fûta, vûta "aynı" (Kak.1973,s.157); fûta,fûta, lûta, vûta "önlük" (Şkal.1985,s.286).

* arn.: fute "önlük" (Mik.1884,s.62); futé "aynı" (Meyer,G.1891,s.115); futë "aynı" (Kak.1973,s.157).

* yun.: foută^s "aynı" (Mik.1884,s.62); poută^s "aynı" (Kak.1973,s.115).

* mac.: futa "önlük" (Mik.1884,s.62); fută^u "aynı" (Meyer,G.1891,s.115); futa, fota, fûta "futa kumaş" (Kak.1973,s.157).

gaddar Acıması olmayan, başkalarına hak-sızlık eden, insafsız davranan, kıyıcı (TS).

* sırp.: għdar "zorbalık, kötülük, fernalık, kıyıcılık"; għdar uciniti "kötülük etmek, zarar vermek, kıymak" (Şkal.1985, s.287).

gaddare 1.Uzun kama. 2.İki tarafı keskin kılıç (Osm.-TS).

* sırp.: gadoru, gadorah, kadorah, kadare, gadarija, gadar, gadora "bir çeşit kılıç" (Mik.1884, s.62); gādara, għdarija, kādara, āgadara "iki tarafı da keskin, bir çeşit ağır kılıç" (Şkal.1985, s.287).

gaflet esk.Dalgınlık, dikkatsizlik, aymazlık, dalgı, ihtiyatsızlık (TS).

* sırp.: gāflet "gaflet, dikkatsizlik, ihtiyatsızlık"; gāfil "gafil, habersiz, ihtiyatsız kimse" (Şkal.1985, s.287).

gaga 1.Genel olarak kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ. 2.argo. Ağız (TS).

* bul.: gaga "gaga" (Mik.1884, s.62).

gaile 1.Sıkıntı, dert, keder, üzüntü. 2.Üğraştırıcı, pürüzlü iş, yük. 3.İstenmeyen durum, baş belâsı (TS).

* rom.: gaileie "endişe, üzüntü, dert" (Mik.1884, s.63).

* bul.: gajle "endişe, üzüntü, dert" (Mik.1884, s.63).

* sırp.: gajle "dert, üzüntü" (Mik.1884, s.53); gaila, gājla "dert, üzüntü, ıstırap; yorucu veya zor iş, uğraş" (Şkal.1985, s.288).

* arn.: gailje "endişe, keder" (Mik.1884, s.63); gail'e "endişe, üzüntü, dert; iş-güç, meşguliyet"; gail' "neşesizlik, isteksizlik" (Meyer, G.1891, s.117).

galiba Görünüşe göre, sanılır ki, anlaşılan (TS).

* sırp.: gālibā "görünüşe göre, galiba" (Şkal.1985, s.289).

gani 1.esk. Zengin, varlıklı. 2.Bol (TS).

* sırp.: gānī "zengin, varlıklı; bol" ; Gānija, Gāno "erkek ismi"; ganiluk "zenginlik, bolluk" (Şkal.1985, s.289).

* arn.: ganilek "bolluk, fazlalık, zenginlik" (Mik.1884, s.63); ganī "bolluk, fazlalık, zenginlik, bereket"; ganilék "bolluk, fazlalık, zenginlik"; ganilój "bol olmak, fazlalaşmak" (Meyer, G.1891, s.119).

garaz, garez 1.esk.Hedef, amaç, maksat. 2.Birine karşı güdülen kötülük etme isteği, kin, düşmanlık (TS).

* sırp.: gâraz "garaz, kin, düşmanlık; maksat, amaç" (Şkal.1985, s.289).

* arn.: garaz "nefret" (Mik.1884, s.63); gara's-zi "kincilik, garaz" (Meyer, G.1891, s.119).

gargara 1.Yutmadan, su veya başka bir sıvı ile boğazı çalkalama işi. 2.Bu maksatla kullanılan ilâçlı sıvı (TS).

* sırp.: gargàra "ağzı çalkalam" (Şkal.1985, s.289).

* arn.: gargará "gargara etmek" (Meyer, G.1891, s.120).

* yun.: gargàra, gargaritu "gargara" (Meyer, G.1891, s.120).

garip 1.Kimsesiz, zavallı. 2.Yabancı, gurbette yaşayan, elgin. 3.Yadırganan, anlaşılmamış, gizli yönleri olan, yabansı, tuhaf. 4.mec.Dokunaklı, hüznü veren. 5.ünl.Şaşılacak bir şey karşısında söylenir (TS).

* sırp.: gârib, gârip, gârīb, gârīp "yabancı, yanında kimsesi olmayan, kimsesiz, zavallı; garip, aşılmamış, tuhaf" (Şkal.1985, s.290).

garp esk.Batı (TS).

* sırp.: garbin "güneybatı rüzgârı" (Mik.1884, s.63).

* arn.: garbūt "barbar"; garbutsé "barbarlık" (Meyer, G.1891, s.119).

* yun.: garmpīs "güneybatı" (Mik.1884, s.63).

gâvur 1.kaba Müslüman olmayan kimse, Hristiyan. 2.Dinsiz kimse. 3.mec. Merhametsiz, acımasız, inatçı (TS).

* sırp.: èàur, èàurin, èàvur "müslüman olmayan, dinsiz; hristiyan" èàurka "müslüman olmayan, hristiyan"; èaùr-luk "inançsızlık, dinsizlik"; Èa-urska "gâvurların yaşadıkları yer veya devlet" (Şkal.1985, s.246-247).

gayda müz. Zurnalı ve tulumlu bir çalgı (TS).

* bul.: gajda "gayda" (Lok.1927, nr.643); gajda "aynı"; gajdar "gayda çalan" (Mik.1884, s.62).

* sırp.: gajde "gayda" (Lok.1927, nr.643); gajde, gadlje "aynı" (Mik.1884, s.62); gâjde "gayda" (Şkal.1985, s.288).

* yun.: ghâlda "gayda" (Mik.1884, s.63).

* mac.: gajde "aynı" (Mik.1884, s.63).

gayret 1.esk. Kutsal sayılan şeylere yabancıların saldırmasını görmekten doğan dayanamama duygusu. 2.Olağanüstü çalışma çaba, çalışma isteği. 3.Koruma, esirgeme, kayırma duygusu (TS).

* sırp.: gajret "yardım, destek" (Mik.1884, s.63); gâjret, gâiret, gârjet "yardım, destek, esirgeme"; gajret !, garjet ! "hadî dayan !, ha gayret !" gâjretiti, gârjetiti "çalışmak, çabalamak, uğraşmak" (Şkal.1985, s.288).

* arn.: gairet, gahiret "gayret, yardım" (Mik.1884, s.63); gairét, gahirét "cesaret, yiğitlik" (Meyer, G.

1891,s.117).

gazal Ceylan (TS).

* rom.: gazelâ "gazal,ceylan" (Lok.1927, nr.699).

* sırp.: gazèla "Afrika antilopu, gazal" (Şkal.1985,s.290).

gazap Öfke, kızgınlık,hiddet (TS).

* bul.: gazep^Vcija "öfkeli,hiddetli" (Mik.1884,s. 63; Meyer,G.1891,s.122).

* sırp.: gâzap, gâzab,gâzep "öfke,hiddet,kızgınlık; talihsizlik, bahtsızlık"; gazâpluk "talihsizlik" (Şkal.1985,s.290).

* arn.: gazepp "tehlike,varta" (Mik.1884,s.63); gazép "tehlike,felâket, varta; öfke,hiddet" (Meyer,G.1891,s.122).

* yun.: gazépi "tehlike,varta" (Mik.1884,s.63; Meyer,G.1891,s.122).

gazel 1.Divan edebiyatında beş ile on beş beyit arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, en çok lirik konularda yazılan nazım biçimi. 2.müz. Türk müziğinde belli bir kurala bağlı olmadan bir kişi tarafından herhangi bir makamda gezinerek sesle yapılan taksim (TS).

* sırp.: gâzel "ilk iki mısraı birbiriyle, diğerleri de ayrı kafiyeli uzun lirik şarkı" (Şkal.1985,s.291).

gazi 1.(İslâmlıkta) Düşmanla savaşan veya savaş yapmış (kimse). 2.Olağanüstü yararlıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara veya şehirlere devlet tarafından verilen onur unvanı. 3.Savaştan

sağ ve zafer kazanmış olarak dönen (kimse) (TS).

* rom.: gaziü "yiğit" (Kak.1973,s.159).

* bul.: gâzi "gazi; yiğit" (Kak.1973, s.159).

* sırp.: gaziya "kahraman,yiğit"(Mik.1884,s.63); gâzi, gaziya "aynı" (Kak.1973,s.159); gâzi, gâziya "yiğit, savaş kahramanı"; gaziluk "yiğitlik, kahramanlık" (Şkal.1985,s.290).

* mac.: Ghaszi, Gâzi "soyadı" (Kak.1973,s.159).

gecelik 1.Geceye özgü olan, gece kullanılan. 2.Yatakta giyilen giysi,gömlek. 3.Bir gece için ödenen ücret (TS).

* rom.: ghigilic "gece takkesi" (Lok.1985,s.704).

* sırp.: gëd^Vzeluk, dëd^Vzeluk "erkek pijaması, evde giyilen erkek kıyafeti" (Şkal.1985,s.290).

geç 1.Kararlaştırılan,beklenen veya alışılan zamandan sonra,erken karşıtı. 2.Belirli zamandan sonra olan (TS).

* bul.: gik^Vcenlija "geciken,geç gelen" (Mik.1888,s.11).

geçirme Geçirmek işi (TS).

* sırp.: dječ^Verma, ječ^Verma "kolsuz yelek" (Mik.1888,s.5).

gelir 1.Bir kimseye veya topluluğa belli zamanlarda, belli yerlerden gelen para, varidat. 2. Bir ekonomik bi-

rimin belli bir süre içinde kazandığı para (ücret, aylık,kira vb.), varidat, irat (TS).

* rom.: ghelir "gelir,kazanç" (Lok. 1927,nr.798); gelir "kazanç" (Mik. 1888,s.12).

* arn.: gelér "gelir,kazanç" (Meyer, G.1891,s.122).

gelmek 1.Bir şeye gitmek,varmak. 2.Ge-riye dönmek. 3.Oturmaya, ziyarete gitmek. 4. İsbet etmek. 5. Varmak,ulaşmak. 6. Varlığını sürdürmek,yaşamak, intikal etmek. 7.Ortaya çıkmak,doğmak. 8. Belli bir süre dolmak veya belli bir zamana ulaşmak. 9...kadar olmak. 10.Çıkmak,yönelmek. 11.İzlemek, takip etmek. 12.Bir yerden alınıp bir yere ulaştırılmak. 13.Katılmak, eklenmek, türemek. 14.Daha önce üzerinde durulmuş olan bir konuya yeniden dönmek. 15. Sonuç çıkmak. 16.Dayanmak,tahammül etmek. 17.Kendine yapılan herhangi bir davranış veya durumu iyi karşılamak. 18. Bir şeye sonradan inanmak,doğruluğuna hak vermek, eğilim göstermek. 20. Kazanılmak,sağlanılmak. 21. Uymak. 22. Olmak, -e uğramak. 23.Akmak. 24. Düşmek,rast gelmek. 25. Görünmek, sanılmak. 26. Uygun düşmek. 27. Başlamak, ortaya çıkmak. 28.Mal olmak. 29.Biriyle birlikte gitmek. 30. (Zaman gösteren sözlerle birlikte) Başlamak, ulaşmak. 31. İhtiyaç anlatan deyimler kurmaya yarar. 32. Sürerlik fiili yapmaya yarar. 33. -mez,-mezlik ile birlikte yapmacık anlatan deyimler kurmaya yarar. 34. Yönelme durumundaki bazı kelimelere getirilerek birleşik fiil yapar. 35.Gelmek fiilinin olumlu emir kipi, bazen öğüt, istek anlatır. 36.Gel, gelsin biçiminde "elinde ise" anlamında da kullanılır. 37. ...-dikçe, ...-eceği biçiminde kullanılan fiilimsilerden sonra geldiğinde önceki fiille ilgili olarak pekiştirilmiş bir istek ve sürerlik bildirir. 38. (Sıralama gösteren kelimelerle ve sıralama sayı sıfatları ile) Herhangi bir sırada bulunmak (TS).

* bul.: gel, jela, ela, ila,jala "gel",

jelate, elate ilate, poelati, ilate "gelin,geliniz" (Mik.1888,s.12).

* sırp.: ela, gela, djela "gel";djedjek "gel-git" (Mik.1888,s.12); èġl !, gġl ! "gel !"; èġla !,gġla ! "gel, hoş geldin,buyur !"; èġl bùraje "gel buraya"; èġldi,gġldi "geldi,yetişti"; èledžek,èlecek" (Şkal.1985,s.248).

* yun.: ġla "gel, geliniz" (Mik.1888, s.12).

gem Atı yönetmek için ağzına takılan demir (TS).

* sırp.: èġm "atın ağzına takılan gem" (Şkal.1985,s.248).

* yun.: ghémi "gem" (Mik.1888,s.12).

gemi Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt,sefine (TS).

* rom.: ghimie "gemi" (Lok.1927,nr. 709); gimije "gemi" (Mik.1888,s. 12); ghimie "aynı" (Kak.1973,s. 159).

* bul.: gemija "gemi" (Lok.1927,nr. 709); gjemija, gemija, gimijka, dže- mija "gemi"; gemidžija "gemici" (Mik.1888,s.12); ghemia, gemija "aynı" (Kak.1973,s.159).

* sırp.: žemija "gemi" (Lok.1927,nr. 709); djemija,džemija "gemi" ; djemidžija "gemici" (Mik.1888,s. 12); gèmija, èemija,dimija,gimija "gemi" (Kak.1973,s.159); èemija, gèmija "gemi"; èemidžija "gemici,de-

nizci" (Şkal.1985,s.248).

* arn.: ğemĭ "gemi"; ğemédzĭ "denizci" (Meyer,G.1891,s.138); gjemi, gjemij "gemi"; gjemedzĭ "gemici"; atesġgjemij "vapur"(Mik.1888,s.12); gjemĭ "gemi" (Kak.1973,s.159).

* yun.: géméntsĭs "gemi" (Mik.1888,s.12); géémi "gemi" (Kak.1973,s.159).

* mac.: gemia, gemie, gémia, gimea, gömia, demia,gemija, gimia "gemi" (Kak.1973,s.159-160).

gene 1.Yeniden,bir daha, yine,tekrar. 2. Öyle de olsa; öyle olmasına karşılık. 3.Öylesi de (TS).

* sırp.: dène "gene, bir daha,yine" (Şkal.1985,s.249).

* arn.: ğenc "yeniden,bir daha,tekrar" (Meyer,G.1891,s.138).

gerçek 1.Bir durum, bir nesne veya bir nitelik olarak var olan,varlığı inkâr edilemeyen, olgu durumunda olan,hakkî. 2.Aslına uygun nitelikler taşıyan, sahici. 3.Temel,başlıca, asıl. 4.Doğadaki gibi olan, doğayı olduğu gibi yansıtan. 5. Gerçek durum,gerçeklik,realite. 6.Yalan olmayan, doğru olan şey. 7. fel.Düşünülen ,tasarımlanan, imgenelenen şeylere karşıt olarak var olan (TS).

* sırp.: dèrġek, dèġek "gerçek,sahici" (Şkal.1985,s.249).

gerdanlık Çoğu değerli taş ve madenlerden veya altın paradan yapılmış, boyna takılan takı,kolye (TS).

* rom.: gherdan, ghiordan "gerdanlık, inci gerdanlık" (Lok.1927,nr.675); gerdan "gerdanlık" (Mik.1888,s.12).

* bul.: gerdan "gerdanlık" (Lok.1927, nr. 675); gerdan, djerdan, ġerdan "altın paracıklardan yapılan gerdanlık" (Mik.1888,s.12).

* sırp.: dġerdan "gerdanlık" (Lok.1927 nr.675); djerdan,ġerdan "gerdanlık" (Mik.1888,s.12); dèrdān, ġèrdān, ġendār "gerdanlık; kesilmiş koyunun boynu" (Şkal.1985,s.249).

* arn.: ġerdān,ġerdān "gerdanlık, kolye; atların göğüs kemeri" (Meyer,G.1891,s.139); gjerdan "aynı" (Mik.1888,s.12).

gerdek 1.Gelin ile güveyin düğün gecesi yalnız kaldıkları oda. 2.Zifaf (TS).

* bul.: gerdek "gerdek" (Mik.1888, s.13).

* sırp.: djerdek "istirahat yeri" (Mik.1888,s.13); dèrdek,ġèrdek "genç evlilerin ilk gece yalnız kaldıkları oda; zifaf" (Şkal.1985, s.249).

* arn.: ġerdék "zifaf yatağı" (Meyer, G.1891,s.139); gjerdeġ "gerdek" (Mik.1888,s.13).

gergef Üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar, çoğu dik dörtgen biçiminde olan çerçeve (TS).

* rom.: gergef "gergef" (Mik.1888,s.12); gerghef "aynı" (Lok.1927,nr.1091).

* bul.: gergev, gergjaf, girgev, girġev "gergef" (Mik.1888,s.12); girġev "aynı" (Lok.1927,nr.1051).

* sırp.: djerdjef, djerdjev "gergef, kasnak" (Mik.1888,s.12); d^vzèrd^vzew "gergef" (Lok.1927,nr.1091); dèr-
dèf, dèrdèv "gergef,kasnak" (Şkal. 1985,s.249).

* yun.: gherghéfi "gergef" (Mik.1888,s. 12).

geriz Lağım,keriz (TS).

* bul.: geriz "lağım" (Mik.1888,s.4).

* sırp.: dèriz, d^vzèriz "lağım,ge-
riz; avlu veya bahçenin ortasından
geçen su yolu" (Şkal.1985,s.249).

* arn.: ğeris-zi "su kanalı, su boru-
su" (Meyer,G.1891,s.139); geriz "ay-
nı" (Mik.1888,s.4).

germsud Bir çeşit kumaş -(fars.germ "sı-
caklık,ısı" ve sūd "faydalanmak,menfa-
at") (Lok.1927,nr.684).

* rom.: ghermesit "bir çeşit atlas
kumaş" (Lok.1985,s.684).

gevrek 1.Kolayca kırılıp ufalanan. 2.
(Gülüş için) Şen,neşeli. 3.Ağzın için-
de kolayca parçalanıp dağılacak biçim-
de hazırlanmış bir tür çörek (TS).

* rom.: covrig "simit"; covrigar "si-
mitçi" (Lok.1927,nr.1282).

* bul.: kowrig "küçük pasta" (Lok.
1927,nr.1282).

* sırp.: çurek, çurek "gevrek,çörek"
(Mik.1888,s.12); dèvrek "bir çeşit
yuvarlak simit"; dèvrèk^vçija "gevrek
yapıp satan kimse,gevrekçi" (Şkal.
1985,s.250).

geyik 1.zool. Geyikgillerden,erkekle-
rinin başında uzun ve çatallı boynuz-
ları olan memeli hayvan(Cervuş elap-
hus). 2.argo Karısının veya başka bir
kadın yakınının ihanetine uğramış er-
kek (TS).

* sırp.: gèik, gèjik "geyik" (Şkal.
1985,s.291).

gezmek 1.Hava almak, hoş vakit geçir-
mek gibi bir amaçla bir yere gitmek,
seyran etmek. 2.Bir yerde dolaşmak,
yürümek. 3.Gitmek,başvurmak. 4.Bulun-
mak. 5.Bir yeri görüp incelemek.6.
(Hasta için) Ayağa kalkmak. 7.Herhan-
gi bir biçimde giyinmek. 8.Bir yerde
gezi yapmak (TS).

* bul.: gezder "gezin" ; gezije "ya-
olarak yapılan gezinti" (Şkal.1985,
s.12).

* sırp.: gezgind^vzija "çok gezen,çok
yeri gezip görmüş olan" (Şkal.1985,
s.291).

* arn.: ğezdis "etrafta gezmek,dolaş-
mak,gezinmek,dolaşmak"; ğezd^z, ğez-
disjé "dolaşılmak,gezilmek" (Meyer,
G.1891,s.139); gjezdis "gezmek"
(Mik.1884,s.12).

gıda Besin (TS).

* sırp.: gılda "ölçü,tartı" (Şkal.1985,
s.291).

gırtlak 1.anat. Soluk borusunun üst bö-
lümü, imik,hançere. 2.mec.Yiyip içme
(TS).

* rom.: beregată^u "gırtlak,boğaz" (Lok.
1985,s.27).

gıybet esk.Çekiştirme, yerme,kötüleme,
kov (TS).

* sırp.: gıbet "çekiştirme"; gibècija "çekiştiren kimse"; gıbetiti "gıybet etmek, çekiştirmek" (Şkal.1985,s.291).

gidi 1.Şaka yollu söylenen azarlama sözü. 2.Bir şeye duyulan özlem ve isteği belirtmek için kullanılır. 3. hlk.Ahlâksız,pezevenk (TS).

* rom.: ghidi "hey sen !"; ghiduş "şakacı,cambaz"; ghiduşie "maskaralık, soytarıklık,dolandırıcılık" (Lok.1927, nr.718;Mik.1888,s.12); ghidi "soytarıklık" (Kak.1973,s.160).

* bul.: gidiya, gidi, gedi, gediya "herif"; egidi, ejgidi, degidi, dejgidi, dejdi "hey gidi !" (Mik.1888,s.12).

* sırp.: djidi ! "iyi,güzel !"; djido, djidiya "yankeşici, hırsız"; džidio, djida "fesat,arabozan" (Mik.1888,s.12); éidi, éidiya, éidi, gidi,éido, éida "gidi" (Kak.1973,s.160); éidiya, éido,éida "birini şaka yollu ile azarlamak için söylenen söz; yiğit" (Şkal., 1985,s.251).

* arn.: gjidi "gidi" (Kak.1973,s.160); ğidi "gitmiş !,kaybolmuş !" (Meyer, G.1891,s.140).

* yun.: gxidés "gidi" (Kak.1973,s.160).

* mac.: gyaur gidi "gidi gâvur"; csifut gidi "gidi Yahudi"; gidi nemczi "gidi Alman !" (Kak.1973,s.160).

gidiş 1.Gitmek işi. 2.Gitme biçimi, tempo. 3.mec.Tutum,durum,davranış. 4.tar. Bir yere gitme (TS).

* sırp.: gidiş, gidiş "yol,tarz" (Şkal.1985,s.291).

girdap 1.coğr. Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek yaptığı çevrinti, ters akıntıların oluşturduğu dönme,burkaç. 2.mec. Tehlikeli yer veya durum (TS).

* rom.: gherdap "girdap,çevrinti" (Lok.1927,nr.724); gierdap "aynı" (Mik.1888,s.13).

* sırp.: djerdap "Tuna nehrindeki kayalık ve tehlikeli yer" (Mik.1888, s.13).

giysi Her türlü giyim eşyası,giyecek, elbise,libas çamaşır (TS).

* sırp.: djeisiya,djeisiyu "giysi" (Mik.1888,s.11); deisiya, dejisiya,dejsiya "giysi,elbise" (Şkal. 1985,s.247).

gonca Henüz açılmamış veya açılmak üzere olan çiçek (TS).

* bul.: gondže-gjula "gonca gül" (Mik.1888,s.63).

* sırp.: gondže "tomurcuk halindeki gül" (Mik.1884,s.63).

* arn.: gondžé, kondžé "gonca" (Meyer,G.1891,s.127).

* yun.: hontsé "gonca" (Meyer,G.1891, s.127).

göden, göden bağırsağı 1.Kalın bağırsağın son bölümü, rektum. 3.Karın,işkembe, 3.Mide (TS).

* rom.: ghiuden "sucuk; yassı şekilde preslenmiş kuru sucuk" (Lok.1927,

nr.726); giuden "aynı" (Mik.1888,s.13).

gögüs 1.Vücutun boyunla karın arasında bulunan ve yürek, ak ciğer gibi organları içine alan bölümü, sine. 2.Bu vücut bölümünün ön tarafı, sırt karşıtı. 3. Bu bölümün içindeki organlar. 4. mec.Meme (TS).

* arn. göks "gögüs,sine "(Meyer,G.1891, s.141).

gök 1.İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, feza. 2.Yer yüzünün üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, sema. 3.Gök yüzünün, denizin rengi, mavi veya yeşile çalan mavi. 4.hlk. Olgunlaşmamış (TS).

* sırp.: djoga, djogo "gök"; djogin, djoguša, djoga, kök at "beyaz at" (Mik.1888,s. 13); đögat, đogo "beyaz at; ahmak, bön" (Şkal.1985,s.251-252).

göl 1.coğr. Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan, toprakla çevrili,derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü. 2.Yapay su birikintisi (TS).

* rom.: ghiol, ghiole "göl,havuz" (Lok. 1927,nr.729); giol "aynı" (Mik.1888, s.13).

* bul.: geol "bataklık" (Mik.1888,s.13).

* sırp.: đöl "göl; bataklık" (Şkal. 1985,s.252).

* arn.: gjol "göl" (Mik.1888,s.13).

gön 1.Tabaklanmış deri. 2.Köşele. 3.hlk. Hayvan derisi (TS).

* sırp.: djon "taban,pençe" (Mik.1888, s.13); đön, đöna "kösele, kalın deri";

đöniti "ayakkabıların altına pençe koymak"; đön-đöbraz "utanmaz,arsız, utanması olmayan kimse"; đönpara "gön parçası,pençe" (Şkal.1985,s.252).

gönüllü 1.Ağır ve tehlikeli bir işi yapmayı hiçbir yükümü yokken isteyerek üstlenen. 2.Çok istekli. 3.Seven kimse veya sevgili (TS).

* rom.: ghionguli "gönüllü"; ghiunghiu-uler-agasi, ghiuler aga(si) "gönüllüler ağası" (Kak.1973,s.160-161).

* sırp.: đönülüja, đönlija "gönüllü"; đönlaga, đönluaga "gönüllü ağası" (Kak.1973,s.160-161).; đönlije, đönlije "gönüllü asker sınıfı"; đönlaga, đönluaga "gönüllü ağası" (Şkal. 1985,s.252).

* mac.: gyonli, gyömlia, gyemli "gönüllü"; giemlia, gyömlia, gyimlia, gyünlia, gyomlia, gyumlia "gönüllü"; gyomli aga, gimaly aga, günli aga, gyömlia aga, gyönli aga, gyünli aga, guinle aga, gyönli agha, gömlia aga, gömlia aga "gönüllü ağası"; gyeömlia kihaja "gönüllü kahyası" (Kak. 1973,s.160-161).

göt kaba 1.Anüs. 2.Alt taraf, dip. 3. Kaba et, kış, popo. 4.mec. Güç veya yüreklilik (TS).

* sırp.: djotluk "pantolonun arka tarafı" (Mik.1888,s.13); đötluk "pantolon veya çakşırın arka tarafı" (Şkal.1985,s.252).

göz bağcılık 1.Gözü aldatmak amacıyla özel olarak hazırlanmış araçlarla göz

bağı yapma sanatı, illüzyonizm. 2.El çabukluğu ile göz boyama (TS).

* bul.: gjuz baažija "hokkabaz"; gjuz-baažilek "hokkabazlık" (Mik.1888,s.13).

* sırp.: đžzbajadžija, đžzbojadžija, đžzbajidžija "büyücü, sihirbaz"; đžz-bajadžiluk, đžz-bojadžiluk, đžz-bajidžiluk "göz boyacılık, sihirbazlık, büyücülük; sihir, büyü" (Şkal.1985,s.253).

gözleme Sacda veya yağda kızartılan, tatlı veya tuzlu bir hamur işi (TS).

* sırp.: đuzlèma, đuzlème "tatlı gözleme" (Şkal.1985,s.260).

gözlük 1.Görme bozukluğu olan gözlerin daha iyi görmesine veya gözleri korumaya yarayan, bir çerçeveye yerleştirilmiş çift camdan oluşan araç. 2.Atların çevreden ürkmeleri için gözlerinin iki yanına takılan siper. 3.Gözene (TS).

* sırp.: đözluci "gözlük"; đozlùklija "gözlük takan kimse, gözlüklü" (Şkal.1985,s.253).

* arn.: džüzlük, ğüzlük "gözlük" (Meyer, G.1891,s.82).

gurbet Doğup yaşanılmış olan yerden uzak yer (TS).

* bul.: gurbetluk "gurbet,gurbetlik" (Mik.1884,s.64).

* sırp.: gurbet "gurbet"; gurbetaš, gurbetin "göçebe çingene" (Mik.1884,s.64); ğurbet "yabancı memleketlere gitme; para kazanma amacıyla gitme"; ğurbetin, ğurbet "göçebe çingene"; gurbècija, gurbètcija "yabancı ülke-

de yaşayan veya orada para kazanan kimse"; gurbètlik "gurbetlik" (Şkal.1985,s.293).

* arn.: kurbet, ğurbet "gurbet"; ğurbet "gurbetlik" (Mik.1884,s.64); kurbét "seyahat; gurbet"; ğurbet "gurbet"; kürbétš "gurbetçi"; kurbat "çingene,elekçi" (Meyer,G.1891,s.215).

güsül İslâm dininin gerekli gördüğü durumlarda ve biçimde yıkanıp aptes alma, boy aptesi (TS).

* sırp.: ğüsul "güsül" (Şkal.1985,s.293).

gübre Verimini artırmak için toprağa dökülen her türlü hayvan dışkısı, kimyasal veya bitkisel madde,kemre (TS).

* bul.: gjubre "gübre" (Mik.1888,s.13).

* djubre "gübre"; podjubriti "gübrelemek" (Mik.1888,s.13); đubre, đubre "gübre, pislik" (Şkal.1985,s.253).

* yun.: khópros "gübre" (Mik.1888,s.13).

güç 1.Ağır ve yorucu emekle yapılan, müşkül. 2.Yapılması zor, çetin. 3.Zorlukla (TS).

* bul.: djudž "yas,matem" (Mik.1888,s.13).

* arn.: ğütš, ğütšm "güç,müşkül,zor" (Meyer,G.1891,s.143).

gügüm Yandan kulplu, boynu uzun,genellikle bakırdan su kabı (TS).

* rom.: ĉjaun "gügüm" (Mik.1884,s.43):

* bul.: ĉugun "gügüm"; gugunik "kazan, tencere" (Mik.1884,s.43).

* sırp.: djugum "bakırdan büyük su kabı" ; djugun "aynı" (Mik.1884,s.43); ðüğum,džüğum "geniş ağızlı bakırdan su kabı; sütçülerin süt dağıtmakta kullandıkları sütçü gügümü; kahvenin pişirildiği kap" (Şkal.1985,s.254).

gül bot. 1.Gülgillerin örnek bitkisi (Rosa). 2.Bu bitkinin katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği (TS).

* bul.: gul "gül" (Lok.1927,nr.740); gjul "gül"(Mik.1888,s.13).

* sırp.: džul "gül" (Lok.1927,nr.740); djul "gül"; djuls, djulsa, djul-sija "gül suyu"; djul-başca "gül bahçesi" (Mik.1888,s.13-14); ðül "gül"; Đüla "kadın ismi"; ðulan-başcèjik "gülle dolu bahçe"; ðül-başca "gül bahçesi"; Đulbègija, ðül-Bègija "kadın ismi"; ðül-bèhār "gül dalı,gül"; Đulbehāra "kadın ismi" (Şkal.1985,s.254-255).

* arn.: ğul "gül" (Meyer,G.1891,s.142).

* yun.: ghoğli "gül" (Mik.1888,s.14).

gülâb Gül suyu (Osm.-TS).

* sırp.: djulabija "bir cins kırmızı ve tatlı elma" (Mik.1888,s.14); ðulâbija,ġulābī "bir çeşit kokulu maddelerle hazırlanan muhallebi" ; ġulābiyye "bir çeşit kek" (Kak.1973, s.95) ; ðulâbija "çok sulu ve tatlı bir cins elma" (Şkal.1985,s.254).

* mac.: gyülep "kaşık kaşık içilen bir çeşit ilâç" (Kak.1973,s.95).

gülbank esk.Hep bir ağızdan ve makamla yapılan dua veya ant (TS).

* sırp.: ðùlbek,ðöva, ðùlbe-döva, ðùlbend-döva,ðùlbek, ĉuldètłji döva "hep bir ağızdan yapılan dua" (Şkal.1985,s.255).

gülbeşeker Gül çiçeği ve şeker ile yapılan macun kıvamında bir çeşit reçel (TS).

* sırp.: ðulbešècer, ðulbešecer "gül yapraklarından yapılan bir reçel" (Şkal.1985,s.255).

gülġn 1.Gül renginde. 2.Kırmızı, pembe. 3.Şirin'in atının adı (Osm-TS).

* rom.: ghiulghiuliū, ghiurghiuliū "pembe" (Lok.1927,nr.745).

gülistan esk.Gül bahçesi (TS).

* sırp.: ðulistān "gül bahçesi" (Şkal.1985,s.256).

güllâç 1.Nişastadan yapılan, çok ince kuru yufka; bu yufkadan hazırlanan tatlı. 2.Tadı hoş olmayan toz durumdaki bazı ilâçların kolayca yutulması için bunların içine kondukları, nişastadan küçük kap (TS).

* sırp.: ðùnlāç "ince yufkadan yapılan bir çeşit tatlı" (Şkal.1985,s.257-258).

gülle 1.Eskiden som taş veya demirden, yuvarlak bir biçimde yapılırken, günümüzde çelikten silindir biçiminde,bir ucu sivri olarak yapılan top mermişi.

2.sp. Atletizm yarışmalarında atılan piriñ veya piriñten daha sert bir maddeden yapılan, erkekler için 7.257 kg, kadınlar için 4 kg olan madeni küre (TS).

* rom.: ghiulea "top güllesi; bomba" (Lok.1927,nr.730); ghiule "aynı" (Meyer,G.1891,s.143); giule "aynı" (Mik.1888,s.14).

* bul.: gulle "gülle" (Lok.1927,nr.730); gjule "aynı" (Meyer,G.1891,s.143); gjulle, gjule,gjurleta "gülle" (Mik.1888,s.14).

* sırp.: žulle "atış güllesi" (Lok.1927,nr.730); djule "aynı" (Meyer,G.1891,s.143; Mik.1888,s.14).

* arn.: gül'é "top güllesi" (Meyer,G.1891,s.143); gjülje "aynı" (Mik.1888,s.14).

gümrük 1.Bir ülkeye giren veya bir ülkeden çıkan mal ve eşya üzerinden alınan vergi. 2.Bir verginin alınması işlemiyle uğraşan devlet kuruluşu. 3. Bir ülkenin giriş ve çıkışında gümrük denetim ve gözetiminin yapıldığı yer (TS).

* rom.: ghiumbruc, ghiunruc, iumbruk, iumbruk, imbruk "gümrük"; ghiumbruci^u, ghiumbrucci^u, ghiumrucci^u "gümrükçü" (Kak.1973,s.162).

* bul.: gümrük "gümrük; gümrük dairesi" (Lok.1927,nr.751); gjumruk, gjumrjuk "gümrük"; gjumrju^vcija "gümrükçü" (Mik.1888,s.14); gjumruk, djumruk "gümrük" (Meyer,G.1891,s.82).

* sırp.: džumruk "gümrük,vergi" (Lok.1927,nr.751); djumruk; djumrukšana "gümrük evi,vergi dairesi"; djumruk^vcija "gümrükçü" (Mik.1888,s.14);

đumruk, èumruk, ðomruk,èumluk "gümrük"; èumrùgdžija, èumrùk^vcija, èumlùgdžija "gümrükçü" (Kak.1973,s.162) èumruk, èumluk "gümrük,vergi"; èumrùk^vcija, èumrùgdžija, èumlùgdžija "gümrükçü,vergici";èumrukšana,èumrukšana "gümrük evi,vergi dairesi" (Şkal.1985,s.257).

* arn.: giamrak; ciümrükdžii; džüm-rük; kumerkj, kumerkjar "gümrük, gümrükçü" (Mik.1888,s.14); džüm-rük "vergi dairesi" (Meyer,G.1891,s.82); kumérk, kurmék "vergi,gümrük";kumerkár "vergici,gümrükçü" (Meyer,G.1891,s.213).

* yun.: khoumérkhi, khoumerkhiáris "gümrük,gümrük dairesi" (Mik.1888,s.14); khoumérhi "aynı" (Meyer,G.1891,s.213); ghioumproúkhi "gümrük"; ghioumprouhtzís "gümrükçü" (Kak.1973,s.162).

* mac.: cumerche "gümrük" (Meyer,G.1891,s.213); gyumruk, gyüm-rük "gümrük"; gyüm-rükcsi, gyüm-rühcsi "gümrükçü"; gyömri emin "gümrük emini" (Kak.1973,s.161-162).

gümüş 1. Atom sayısı 47, atom ağırlığı 107.88, yoğunluğu 10.5 olan, 960 C'ye doğru sıvı durumuna geçen,parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element. Kısaltması Ag. 2.Bu elementten yapılmış (TS).

* bul.: gjumiš "gümüş"; gjumjušliján "gümüslü" (Mik.1888,s.14).

* sırp.: djumiš "gümüş"; djumušli "gümüslü" (Mik.1888,s.14); èumiš, èumuš, èirliš "gümüş"; èumšli "gü-

müşlü, gümüştən yapılan"; dumişlija "gümüştən yapılan herhangi bir şey" (Şkal.1985,s.256,257).

günah 1.Dince suç sayılan iş veya davranış. 2.Acımaya yol açacak kötü davranış, yazık. 3.(Bazı deyimlerde) Sorumluluk, vebal (TS).

* sırp.: đunāh, gūnāh "günah"; đunāh-čār, gunāhčār "günahkâr, çok günahı olan " (Şkal.1985,s.257).

* arn.: günāh, ğināh, ğünāf, dzünāh, dzināf "günah"; günafkâr, dzünaf-šār "günahkar" (Meyer,G.1891,s.143); gjunah "günah"; gjinahiar "günahkâr"; dzünah,dzünahčār, gjünaf, gjünafkjar "günahkâr" (Mik.1888,s.14).

gündelik 1.Her günkü,yevmî. 2.Her gün yayımlanan, her gün çıkan. 3.Gün hesabıyla veya her gün ödenen para, yevmiye (TS).

* bul.: gjundelikçija "gündelikçi" (Mik.1888,s.14).

* sırp.: đundüluk,gundüluk "günlük, gündelik"; đundülükçija, gundülükçija "günlükçü, gündelikçi" (Şkal.1985,s.257).

gürültü 1.Aralarında uyum bulunmayan düzensiz seslerin bütünü, patırtı, şamata. 2.mec. Birçok kişinin karıştığı kavga,karışıklık veya tartışma (TS).

* sırp.: đurültija, đurüntija "gürültü,patırtı" (Şkal.1985,s.258).

güveç 1.İçinde yemek pişirilen toprak kap. 2.Bu kapta pişirilen yemek (TS).

* rom.: ghiveciū "saksı; tava" (Lok.1927,nr.756); giveciū "güveç" (Mik.

1888,s.14).

* sırp.: djuveče "bir çeşit tava" (Mik.1888,s.14); đuveč, đuveče "sebzelerle pişirilen bir etyemeği" (Şkal.1985,s.259).

güvey 1.Evlenmekte olan bir erkeğe,evlenme töreni sırasında verilen ad. 2.Bir kızın ailesinden olan büyüklere göre kızın kocası,damat (TS).

* sırp.: djuvegija, djuveglija "güvey" (Mik.1888,s.13); đuvègija,đuvèglija "yeni evli erkek" (Şkal.1985,s.259).

güvez Mora çalan kırmızı (TS).

* rom.: ghiviziū "kahverengi" (Lok.1927,nr.757; Meyer,G.1891,s.143); giviziū "kahverengi" (Mik.1888,s.14).

* sırp.: djeuvz,djuvez "pembe, gül rengi"; djuvezlija,djulvezija,djulvezlija "pembe renkli ipekli bir kumaş" (Mik.1888,s.14); đuvez "koyu kırmızı renk"; đuvèzli "koyu kırmızı renkli, bu renkte olan"; đuvèzlija, đulvèzija, đulvèzlija "kadın şalvarı yapmakta kullanılan kırmızı renkli bir ipekli; kırmızı çuha" (Şkal.1985,s.259).

* arn.: ğüvér "koyu kırmızı" (Meyer,G.1891,s.143).

güya Sözde,sanki (TS).

* bul.: djoa "güya" (Mik.1888,s.13).

* sırp.: djoja "güya" (Mik.1888,s.13); êôjā, kao ꞑ;ojā, kođôja "güya,

sanki" (Şkal.1985,s.252).

* arn.: goja, güyâ "gibi, takriben,
aşağı yukarı" (Meyer,G.1891,s.141).

güzel 1.Biçimindeki uyum ve ölçülerinde-
ki denge ile hoş a giderek hayranlık u-
yandıran. 2.İyi;hoş. 3.Beklenene uygun
düşen ve başarı düşüncesi uyandıran.
4. Soyluluk ve ahlâkî üstünlük düşünce-
si uyandıran. 5.Görgü kurallarına uy-
gun olan. 6. (Hava için) Sakin, hoş.
7. Okşayıcı, aldatıcı, kandırıcı. 8.Pek
iyi, doğru. 9.Hoşa giden,beğenilen, iyi,
doğru bir biçimde. 10. Güzel kız veya
kadın (TS).

* bul.: gjuzellijka "güzel kadın" (Mik.
1888,s. 14).

* sırp.: djuzel, djuzli, çuzel,djuze-
li"güzel" (Mik.1888,s.14); ðuzel "gü-
zel" (Kak.1973,s.163); ðuzèli, ðuz-
èlli "güzel, hoş"; ðuzel,ðuzel "gü-
zel,hoş; güzel kadın"; ðuzèluk "gü-
zellik" (Şkal.1985,s.259).

* mac.: giozel "güzel" (Kak.1973,s.163).

güzin 1.Seçilmiş. 2.Seçkin (Osm.-TS).

* bul.: guzen,guzni "güzin,seçkin"
(Mik.1888,s.14).

H

haber 1. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık. 2. İletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi. 3. Bilgi. 4. esk. gr. Yükleme (TS).

* rom.: habar, haber "endişe, sıkıntı, dert" (Lok.1927, nr.763); habar "aynı" (Mik.1884, s.70).

* bul.: haber "haber" (Lok.1927, nr.763); haber, aber "haber"; haberdžija, aberdžija "haberci"; haberdžijka "haberci kadın" (Mik.1884, s.70).

* sırp.: haber, habar "haber" (Lok.1927, nr.763); haber; habronosa "postacı, haberci"; habernik, haberdar, haberdak "haberdar" (Mik.1884, s.70); hâber, hâbar, âber "haber; haberli olmak, bilmek"; habêrdâr, abêrdâr, habêrdâk, habêrdârka, abêrdârka "haberci, haber götüren; haber vermek amacıyla kullanılan top veya tüfek"; habêrdžija "haberci, postacı"; habêrnîk, abêrnîk "haberci; haber vermek amacıyla kullanılan top veya tüfek, işaret topu veya tüfeği"; habernosa "haber götüren kadın, dedikoducu kadın"; hâber učiniti "haber vermek; haber yaymak" (Şkal.1985, s.294-295).

* arn.: haber, haberdar, haberdis "bildirmek, haber vermek, haberdar etmek" (Mik.1884, s.70); habér "haber"; haberdis "haber vermek, haberdar etmek"; haberdâr "haberci, ulak" (Meyer,

1891, s.144).

* yun.: hampéri, hampári "haber" (Mik.1884, s.70).

hacet 1. Herhangi bir şey için gerekli olma; gereklilik, lüzum. 2. Tanrı'dan veya kutsal sayılan kişiden beklenen dilek. 3. (Küçük veya büyük) Aptes. 4. İhtiyaç duyulan şey (TS).

* sırp.: hâdzet "ihtiyaç, lüzum"; hâdzet-rêçât, hâdzirêçât, hâdzi-trêçât "namazın ardından, herhangi bir dilek için ayrıca kılınan rekâat" (Şkal.1985, s.295)

* arn.: hadžet "endişe, sıkıntı, dert" (Mik.1884, s.65); hadžét "endişe, sıkıntı, dert; kusur, hata" (Meyer, G.1891, s.144).

hacı 1. Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman. 2. Kudüs'ü, Efes'i veya başka kutsal bir yeri ziyaret etmiş olan Hristiyan (TS).

* rom.: agiü, agia "hacı"; agialîc "Kudüs'te hacı olma, Kudüs hacılığı" (Lok.1927, nr.777); hadžiü, adžiü, adžialîk "hacılık" (Mik.1884, s.65); hagiü, agiü "haca" (Kak.1973, s.165).

* bul.: hadžija "hacı" (Lok.1927, nr.777); hažijski, hadžilek "hacılık" (Mik.1884, s.65).

* sîrp.: hacija "hacı" (Lok.1927,nr. 777); hadži, hadžija, adžija, hadžu "hacı"; hadžinica "hacılık"; adžiler-bajram, adžinski bajram "hacılar bayramı,kurban bayramı"; hadžiluk "hacılık" (Mik.1884,s.65); hâdži, hâdžija, hâdžo,hâdži, hadži, hadžija, adži, adžija, haži, hažija, haž, hađi, hađi, hađi-ja, hađi, ađi "hacı" (Kak.1973,s.164-165); hâdž, hâdža "hac"; hâdžija, hâdži "hacı"; Hadžilar-bajram, Hadžilaj-bajram "hacılar bayramı, Kurban Bayramı"; hadžiléjlek, hadžilélek, adžilélek "leylek"; hadžiluk "hacılık, hacca Mekke'ye veya Kudüs'e gitmek"; hadžinedòmak "hacca gitmek isteyen, ancak bu maksadına eremeyen kimse"; hâdžo "hacı olmasa bile sakal bırakan ve başında beyaz sarık taşıyan kimselere denir" (Şkal.1985,s.295,296).

* arn.: hadži, adži "hacı"; adžilek "hacılık"; hadžii "hacılar" (Mik.1884, s.65); hadžî, adžî "hacı"; adžilek "hacılık" (Meyer,G.1891,s.144); haxhi "hacı" (Kak.1973,s.165).

* yun.: hatzîs, hantsîs "hacı" (Mik. 1884,s.65); hantzîs "hacı" (Kak.1973, s.65).

* mac.: Hacsî, hacsî, hadsi, Hadzsi, Hacsin, Hazi, Hazi, Hagzi "hacı; şahıs ismi"; hacsia "hacı" (Kak.1973, s.164-165).

hadım Kısırlaştırılmış, enenmiş erkek (TS).

* rom.: hadîm, hadîmb, hadîn, cadîn "hadım uşak" (Kak.1973,s.165-166).

* bul.: ademin "hadım" (Mik.1884,s. 70).

* sîrp.: hadum, hadumac "cinsiyetsizlik; hadım edilen" (Mik.1884,s.70); hâdum, âdum "hadım" (Kak.1973,s. 165-166).

* arn.: hadem, haden "hadım"; hadum "aynı" (Mik.1884,s.70); hadém, hadén "hadım" (Meyer,G.1891,s.144); hadém, hadén "aynı" (Kak.1973,s.165-166).

* mac.: Hadum, Hadom, Hadon, Hadin "soyadı; hadım" (Kak.1973,s.165).

hadis 1.Hz. Muhammedin genel kural değerindeki söz ve davranışları. 2.Bu söz ve davranışları inceleyen bilim (TS).

* sîrp.: hâdîs "hadis" (Şkal.1985,s. 295).

hafız 1.esk. Koruyan, saklayan. 2.Kuran'ı bütünüyle ezbere bilen ve okuyabilen kimse. 3. argo Aptal, ahmak, bön 4. argo Bir şeyi anlamadan ezberleyen kimse (TS).

* sîrp.: afiz "edebiyatçı" (Mik.1884, s.65); hâfiz, hâfuz, âfiz, âfuz "hafız" (Kak.1973,s.166); hâfiz, hâfuz, âfiz, âfuz "ezbere kuran okuyan kimse"; Hafîza, Hâfiza "kadın ismi"; hafîzluk "hafızlık, kur'anı ezbere okuma işi; hafızlık mesleği" (Şkal.297).

* mac.: Hafiz "soyadı"; Afiz, Hafis "şahıs ismi" (Kak.1973,s.166).

hafif 1.Tartıda ağırlığı az gelen, yeğni., ağır karşıtı. 2.Güç veya yorucu olmayan, kolay olmayan. 3. Ağır

başlı olmayan, ciddi olmayan, hoppa.
4. (Yiyecek için) Miktarı az, sindirimi kolay. 5. Kalınlığı veya yoğunluğu az olan. 6. Etkisi az olan. 7. Zorlu olmayan. 8. Önemli olmayan. 9. (Uyku için) Çabuk uyanılan. 10. Çok dik olmayan (sırt, yokuş). 11. Gücü azolan, belli belirsiz. 12. Sıkıntısız, ferah. 13. Belli belirsiz (TS).

* rom.: afif "fakir, fukara; sefil adam" (Lok.1927, nr. 773); afif "fakir" (Mik. 1884, s.70).

* sırp.: hàfif, hàfif "kolay, zor olmayan; şişman olmayan, zayıf; hafif elbise" (Şkal.1985, s.296).

hafta Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem (TS).

* sırp.: ehta, evta "hafta" (Mik.1884, s.64); hàfta, èfta "hafta, haftanın günleri"; heftàluk, eftàluk "haftalık, bir hafta için olan" (Şkal.1985, s.325).

* arn.: jaf "hafta" (Mik.1884, s.64).

haham Yahudi din adamı (TS).

* rom.: haham "haham" (Mik.1884, s.70).

* sırp.: hàham "Yahudi din adamı"; hàhambaša "haham başı" (Şkal.1985, s.297).

hain 1. Hıyanet eden (kimse). 2. Zarar vermekten, üzmetten veya kötülük yapmaktan hoşlanan (kimse). 3. Bazen sitemli bir seslenme olarak kullanılır. 4. Kötü bir niyet taşıyan (TS).

* rom.: hain "hilekâr, hileci, kinci"; hainie "hainlik" (Lok.1927, nr.784); hain "inatçılık, dik kafalılık" (Mik.

1884, s.70); hain "aynı" (Kak.1973, s.166).

* sırp.: hainin "hain"; hainstvo "hainlik" (Mik.1884, s.70); hàin, hàjin, ájin, hàin, hàjin "hain" (Kak.1973, s.166); hàin, hàjin, hàjinin, ájin, hàin, hàjin, hàjinin "hain, ihanet eden, kötülük düşünen; güvenilmez; kötü" (Şkal.1985, s.297).

* arn.: hain, hajn "hain" (Mik.1884, s.70); hain "hırsız, yankesici"; hain "hırsızlık, yankesicilik" (Meyer, G.1891, s.145); hain, hain "aynı" (Kak.1973, s.166).

* yun.: hianétihos "hıyanetlik" (Mik.1884, s.70); hainis "hain" (Kak.1973, s.166).

* mac.: hain "hain" (Kak.1973, s.166).

hak 1. Adalet. 2. Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç. 3. Dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk. 4. Geçmiş ve harcanmış emek. 5. Pay. 6. Emek karşılığı ücret. 7. Doğru, gerçek (TS).

* rom.: hac "mükafaat, karşılık, bedel" (Lok.1927, nr.789; Mik.1884, s.66).

* bul.: hak "hak" (Lok.1927, nr.789); hak "hak, ücret" (Mik.1884, s.66).

* sırp.: hak "hak" (Lok.1927, nr.789); hak, ak "hak; ücret; mükafaat" (Mik.1884, s.66); hâk, âk "hak, doğru, doğruluk; çiftçilere yıllık olarak ağalarından veya beylerinden kendilerine verilen, ayrılan toprak"; hàka doçi čemu "bir şeyin hakkın-

dan gelmek" ; hâka glave doçi "aynı; ceza olarak bir şeyi almak, cezalandırmak"; hâk Alâh "Allah gerçek!, Allah bir !; hâkli "haklı, doğru"; hâksuz "haksız, gerçek değil"; haksûzluk "haksızlık"; hâk-tarafûndan "Allah tarafından" (Şkal.1985, s. 301-302).

* arn.: hake "hak, ücret, mükafaat"; hak, ak "hak, ücret, maaş" (Mik.1884, s. 66); hak "aynı" (Meyer, G.1891, s. 145).

hakaret Onur kırma, onura dokunma, küçültücü söz veya davranış (TS).

* sırp.: hakâre, hakâra, hakâret "çirkinlik"; hakâret "hakaret, aşağılama; utanç" (Şkal.1985, s.302).

hakikat 1. Bir işin doğrusu, gerçek, asıl, esas. 2. Gerçeklik. 3. z.f. Gerçekten, doğrusu (TS).

* sırp.: hakikat "gerçek, hakikat; gerçeklik"; hakikâne "gerçeklik, hakikaten; gerçekten olan" (Şkal.1985, s. 302).

* arn.: hakikat, akikat "hakikat, gerçek" (Mik.1884, s.66); akikât "gerçek" (Meyer, G.1891, s.7).

hâkim 1. Egemenliğini yürüten, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren, egemen. 2. Yargıç. 3. Başta gelen, başta olan, baskın çıkan. 4. Duygu, davranış vb, yi iradesiyle denetleyebilen (kimse). 5. Yüksekten bir yeri bütün olarak gören. 6. biy. Benzerleri arasında güç ve önem bakımından başta gelen, dominant, başat (TS).

* sırp.: hâkim, hâcim "yargıç" (Kak.

1973, s.167); hâkim, hâcim "hakim, kadı, yargıç" (Şkal.1985, s.302).

* mac.: hatyim "bir eyaletin yöneticisi" (Kak.1973, s.167).

hâl 1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet. 2. Davranış, tutum, tavır. 3. Şimdiki zaman, içinde yaşanılan zaman. 4. Güç, kuvvet, takat. 5. mec. Kötü durum, sıkıntı, dert (TS).

* rom.: hal "acınacak durum, vaziyet" (Lok.1927, nr.790); hâl "hâl, durum" (Mik.1884, s.66).

* sırp.: hal, al, halat "hâl" (Mik. 1884, s.66); hâl, âl, jâl "hâl, durum; kötü durum, sıkıntı, dert" (Şkal. 1985, s.302).

* arn.: hal "gam, dert, endişe; şanssızlık" (Mik.1884, s.66); hal "takat, mecal; vasıta, çare; husus, cihet; kaza; dert, gam, kaygı; ruhî sıkıntı, ızdırıp"; haléstis "gamlanmak, dertlenmek"; haltâr "dertli, gamlı" (Meyer, G.1891, s.145).

* yun.: hâli "hal, durum" (Mik.1884, s. 66).

hala Birine göre babasının kız kardeşi (TS).

* sırp.: hâla "hala; babanın veya annenin kız kardeşi" (Şkal.1985, s. 303).

* arn.: halle, hall "hala" (Mik.1884, s.70); halé "hala" (Meyer, G.1891, s.145).

hâlâ Şimdiye kadar veya o zamana kadar,

henüz (TS).

* sırp.: hâlâ "hâlâ, sürekli olarak, durmaksızın" (Şkal.1985,s.303).

halayık Kadın köle, cariye (TS).

* bul.: alajka, halaike "hizmetçi" (Mik.1884,s.71); halaik, halaika "kadın köle,hizmetçi" (Kak.1973,s.167).

* sırp.: halajka, alâjka "kadın köle, hizmetçi" (Kak.1973,s.167).

* arn.: hallajkë "kadın köle" (Kak.1973, s.167).

* mac.: halajka "kadın köle" (Kak.1973, s.167).

halhal Kadınların ayak bileklerine taktıkları bilezik (TS).

* rom.: harhal "halhal" (Meyer,G.1891, s.178).

* sırp.: alala "bilezik" (Mik.1884,s.71).

* arn.: karkal'é "bilezik; kuş ibiği" (Meyer,G.1891,s.178).

* yun.: harhâli "halhal,bilezik" (Mik.1884,s.71); harhâli "aynı" (Meyer,G.1891,s.178).

halı Yere veya mobilya üstüne serilmek, duvara gerilmek için, çoğu yünden dokunan, kısa ve sık tüylü,nakışlı,kalın yaygı (TS).

* bul.: halija "halı"; halina "uzun üstlük,önlük" (Lok.1927,nr.797).

* sırp.: haljina "elbise" (Lok.1927, nr.797); hâlîja "kaliteli el veya

İran halısı" (Şkal.1985,s.305).

* arn.: hali "halı" (Mik.1884,s.71); hal'î "halı" (Meyer,G.1891,s.146).

* yun.: hali "halı" (Mik.1884,s.71).

halife 1.Hz.Muhammedin vekili olarak Müslümanların imamlığını ve şeriatın koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse. 2.Hükümdar. 3.Osmanlı padişahlarının kullandıkları unvanlardan biri. 4.Babıali kalemlerinde kâtip.5. mec. Çok iyi yetişmiş, eğitilmiş kimse (TS).

* sırp.: anif, anife "halife" (Mik.1884,s.71); halifa, hâlî, kâlîf, halifet, alifet "halife; bütün müslümanların dinî lideri" (Şkal.1985, s.304).

* yun.: halifäs "halife" (Mik.1884,s.71).

halim esk.(İnsanlar için) Yumuşak huylu (TS).

* rom.: halima "harikulâde olay,vaka -özellikle "Binbir Gece" masallarında geçen-" (Lok.1927,nr.800).

* sırp.: Hâlîm "erkek ismi"; Halîma "kadın ismi" (Şkal.1985,s.305).

halis Katışık olmayan, katışiksız,saf (TS).

* sırp.: hâlis "saf, temiz,kirlenmemiş" (Şkal.1985,s.305).

halk 1.Aynı ülkede yaşayan, aynı uyrupta olan insan topluluğu. 2.Aynı soydan gelen, ayrı ülkelerin uyruğu olarak yaşayan insan topluluğu. 3.Bir ülke içerisinde yaşayan değişik soylardan insan topluluklarının her biri. 4.Belli bir bölgede veya çevrede

yaşayanların bütünü. 5.Yöneticilere göre bir ülkedeki yurttaşların bütünü. 6. Aydınların dışında kalan topluluk (TS).

* sırp.: hǎlk "halk, insan topluluğu; yaratılmış olanlar" (Şkal.1985,s.305).

* arn.: halk "halk" (Mik.1884,s.71); halk "halk,insanlar" (Meyer,G.1891,s.145).

halka 1.Çeşitli metallerden veya tahtadan yapılmış çember. 2.Çember biçiminde çeşitli nesnelere yapılmış tutturma aracı. 3.Değerli metallere yapılan çember biçimindeki süs eşyası. 4. Su gibi sıvıların içine katı bir nesnenin düşmesiyle oluşan, gittikçe büyüyerek açılan çembere benzeyen biçim. 5.Çember biçiminde dizilmiş topluluk. 6. Uykusuzluk, yorgunluk,üzüntü gibi sebeplerle göz altında beliren koyuluk. 7.Bir tür ufak,yağlı ve tuzlu simit. 8.sp.Yerden yüksekliği ayarlanabilen aralıklara asılı iki halatın uçlarına takılan 18 cm. çapında, 28 mm. kalınlığında tahta veya deri kaplı iki demir halkadan oluşan asılma araçlarından her biri (TS).

* rom.: halca "yüzük"; alca "çengel,kanca; Türk halka oyunu" (Lok.1927,nr.801); halke "yüzük,halka" (Mik.1884,s.67).

* bul.: halka "halka,yüzük" (Lok.1927,nr.801); halka "yüzük,halka"; alca, halčica "halkacık" (Mik.1884,s.67).

* sırp.: halka "demir halka; kapı tokmağı" (Lok.1927,nr.801); halka, alka "kapı tokmağı" (Mik.1884,s.67); hǎlka, ǎlka, hǎlka,ǎlka "halka,çember; kapı tokmağı"; halkàli, alkàli "üzerinde halkası olan, halkalı" (Şkal.1985,s.305).

* arn.: halka "zincir halkası;bilezik; gerdanlık"; halk,hauka "aynı" (Mik.1884,s.67); halké "kapı tokmağı;bilezik" (Meyer,G.1891,s.145).

* yun.: halhǎs "halka" (Mik.1884,s.67).

hallaç Yünü,pamuğu yay veya tokmak gibi araçla kabartma, ditme işini yapan kimse, atımcı (TS).

* sırp.: hǎlāč "pamuk atıcı"; halāčluk "halaçlık işi,mesleği" (Şkal.1985,s.303).

halvet 1.esk.Issız yerde yalnız kalma. 2. esk.Issız ve kapalı yer. 3.Hamamlarda çok sıcak küçük yer (TS).

* sırp.: alvat "geniş,vasi,bol" (Mik.1884,s.71); hǎlvat, ǎlvat,ǎvlat "eski tip evlerdeki büyük oda"; hǎlvatan, ǎlvatan "geniş,bol"; hǎlvat-ǎvlija "etrafı yüksek duvarlarla çevrili olan avlu"; hǎlvat-čǎdor "geniş ve oldukça da düzenli çadır"; hǎlvat-pòdrum "hayvan ahır olarak kullanılan geniş ve düzenli bodrum" (Şkal.1985,s.306-307).

ham 1.(Meyve için) Yenecek kadar olgun olmayan. 2.İşlenmemiş (madde). 3.İdmanlı. 4.mec. Gerçekleşme kolaylığı veya imkânı olmayan. 5.mec.Kaba,incelmemiş (TS).

* arn.: ham "merasim atı; çalıştırılmayan at" (Meyer,G.1891,s.146).

hamail esk. 1.Omuzdan çapraz olarak beleden bağ, hamaylı. 2.Muska (TS).

* rom.: hamailiŭ "muska,hamail"

(Kak.1973,s.169).

- * bul.: hamalin, amalija, amajlija "tılsım, muska"; ajmanlija, majlija "zarif altın paracık" (Mik.1884,s.67).
- * sırp.: hamajlija, amajlija, amalija "muska"; hamajlija "tılsım, muska, tılsım kutucuğu" (Mik.1884,s.67); hamalıja, hamajlija, amajlija, amalıja, hamajle "hamayı, muska" (Kak.1973,s.169); hamajlija, amajlija, amalıja "deri veya kumaşın içine saklanan muşka" (Şkal.1985,s.307).
- * arn.: haimal'ı "muska" (Meyer,G.1891,s.144); hajmali "aynı" (Kak.1973,s.169).
- * yun.: hama'li "muska" (Mik.1884,s.67).
- * mac.: hamayly, hamalia "muska, hamail" (Kak.1973,s.169).

hamal Ücretle yük taşıyarak geçinen kimse, taşıyıcı, yükçü (TS).

- * rom.: hamal "yük ve eşya taşıyıcısı"; hamalıc "aynı, hamallık" (Lok.1927, nr.806); hamal, mahal "hamal" (Mik.1884,s.67).; hamâl, mahal "hamal" (Kak.1973,s.169).
- * bul.: hamal, hamalin "yük taşıyan" (Lok.1927, nr.806); hamalin, hamal, amal "hamal" (Meyer,G.1891,s.146); hamâl "aynı" (Kak.1973,s.169).
- * sırp.: hamal "hamal" (Lok.1927, nr.806); hamal, amal, amalin "aynı" (Mik.1884,s.67); hãmāl, ĩãmāl "aynı" (Kak.1973,s.169); hãmāl, âmāl "hamal, taşıyıcı"; hamalija, amali-

ja "hamala, taşıdığı yük için ödenen para, hamaliye parası" (Şkal.1985,s.307).

- * arn.: hamâl, hamád, ambâl "hamal, yük taşıyan kimse" (Meyer,G.1891,s.146); hamal, hamadh, haimalii "hamal" (Mik.1884,s.67); hamâl, hamáll "hamal" (Kak.1973,s.169).
- * yun.: hamâlis "hamal" (Kak.1973,s.169).
- * mac.: hamalos, hanalyos "hamal" (Kak.1973,s.169).

hamam Yıkanılacak yer, yunak, ısı dam (TS).

- * rom.: hamam "hamam" (Kak.1973,s.169).
- * bul.: hamam, hamám "hamam" (Mik.1884 s.67; Kak.1973,s.169).
- * sırp.: hamam, amam "hamam"; hamam-džik "hamamcık" (Mik.1884,s.67); Pamām, hãmām "hamam" (Kak.1973,s.169); hãmām, âmām "genel hamam; evde bulunan banyo"; hamãmdžija, amãmdžija "hamamcı"; hamãmdžik, amãmdžik "ev banyosu, evde bulunan banyo"; hãmām-kěsa "hamam kesesi"; hãmām-lè-đen "genellikle bakırdan yapılan büyük leğen"; hãmām-těs "hamam taşı" (Şkal.1985,s.308).
- * arn.: hamam, amam "hamam" (Mik.1884,s.67); hamám, amam "hamam" (Meyer,G.1891,s.146); hamám, amám "aynı" (Kak.1973,s.169).
- * yun.: hamámi "hamam" (Mik.1884,s.67; Kak.1973,s.169).

* mac.: hamán "hamam" (Kak.1973,s.169).

hamur 1.Unun su veya başka sıvılarla yoğrulmuş durumu. 2.(Kâğıt için) Nite-lik,tür. 3.(Ekmek ve hamur işleri için) İyi pişmemiş. 4.mec. Öz, asıl,maya (TS).

* sırp.: hâmur, hãmür "hamur"; hamûr-
luk, amûrluk "fırıncıların hamur yo-
ğurdukları bölüm,hamurluk" (Şkal.
1985,s.309).

han (I) 1.Osmanlı padişahlarının adları-
nın sonuna getirilen unvan. 2.Doğu ül-
kelerinde yerli beyler ve Kırım giray-
ları için kullanılan unvan (TS).

* rom.: han "Tatar prensi" (Lok.1927,
nr.808); han "han; Tatar hanı" (Kak.
1973,s.171).

* bul.: han "han" (Lok.1927,nr.808; Kak.
1973,s.170-171).

* sırp.: han "han,prens" (Lok.1927,nr.
808); hân, kân "han" (Kak.1973,s.
170-171); hân, kân "padişah,yöneti-
ci; Moğol ve Türk hakanlarına ve-
rilen unvan" (Şkal.1985,s.309).

* mac.: hân,kâm, Kâm bék, hâm,khâm,
khân "Tatar hanı" (Kak.1973,s.170);
hamlar hain "hanlar hanı"; hânzade
"han oğlu,presn" (Kak.1973,s.173).

han (II) 1.Yol üzerinde veya kasabalar-
da yolcuların konaklamalarına yarayan
yapı. 2.Büyük şehirlerde serbest mes-
leklerde çalışanların oda veya daire
tutup çalıştıkları birkaç katlı yapı
(TS).

* rom.: han "lokanta,han" (Lok.1927,
nr.809); han "han"; hânđziü "hancı"

(Mik.1884,s.71); hangiü "hancı"
(Meyer,G.1891,s.146); han "aynı"
(Kak.1973,s.171).

* bul.: han, an "han"; handžija, and-
žija "hancı" (Mik.1884,s.71); han
"aynı" (Kak.1973,s.171).

* sırp.: han "han"; handžija "han-
cı" (Mik.1884,s.71); hân, ân "han,
otel" (Kak.1973,s.171); hân,hâna,
ân,âna "yolcuların konakladıkları
ve geçeledikleri yer,han"; hândži-
ja, hândžija, ândžija "han işleten
kimse,hancı" (Şkal.1985,s.309-310).

* arn.: han "lokanta"; handži "han-
cı" (Mik.1884,s.71); han "han,mi-
safirhane;meyhane, lokanta"; han-
dži "meyhaneci,lokantacı; hancı"
(Meyer,G.1891,s.146); han "han"
(Kak.1973,s.171).

* yun.: hâni "han" (Mik.1884,s.71);
khâni; khantzîs "han;hancı" (Meyer,
1891,s.146); khâni "aynı" (Kak.
1973,s.171).

* mac.: hâm, han,hân "han,otel" (Kak.
1973,s.171).

hançer Ucu eğri ve sivri, kamaya ben-
zer, silâh olarak kullanılan bir tür
bıçak (TS).

* rom.: handžer "hançer" (Mik.1884,
s.71); hanger "hançer" (Meyer,G.
1891,s.146); hangèr, hamger, han-
giar "hançer" (Kak.1973,s.172).

* bul.: handžar "hançer,bıçak" (Mik.
1884,s.71).

* sırp.: handžar "hançer" (Mik.1884,

s.71); handžar, hančar, andžar, anžar, hanžar, händžar, hänzär, ändžar "hançer" (Kak.1973,s.172); händžar, àndžar "70-80 cm.uzunluğunda bıçak" (Şkal.1985,s.310).

- * arn.: handžar, hadžar "hançer" (Mik.1884,s.71); handžär "geniş kasap bıçağı"; hanžaros "hançerle öldürülen, hançerlenen" (Meyer,G.1891,s.146); hanxhär "hançer" (Kak.1973,s.172).
- * yun.: khantzäri "hançer" (Mik.1884,s.71); hantzära, hantzéri "hançer" (Kak.1973,s.172).

- * mac.: hancsar, hancsär, hangyär, hangar, hanzsar, hansarth, hanzsär, hansärt, hangysar, hancsér, hantzsär "hançer" (Kak.1973,s.171-172).

hanedan 1.tar.Hükümdar veya devlet büyüğü gibi bir kişiye dayanan soy,büyük aile. 2.esk.mec.Belli ve büyük soydan gelen. 3.mec. Eli açık ve konuksever (TS).

- * sırp.: hanèdän "konuksever evsahibi" (Şkal.1985,s.310).

hanım 1.Kız ve kadınlara verilen unvan, bayan. 2. Karı,eş. 3.Kadınlığın bütün iyi niteliklerini taşıyan. 4.Toplumsal durumu, varlığı iyi olan, hizmetinde bulunulan kadın (TS).

- * rom.: hanîmâ "hanım" (Meyer,G.1891,s.12; Kak.1973,s.172).
- * bul.: hanıma, hanema, anema "hanım, eş, zevce" (Mik.1884,s.71); hanıma, hanum, hanuma "hanım" (Meyer,G.1891,s.12).
- * sırp.: hánuma, hanúma, hánum "hanım" (Kak.1973,s.172); hanúma, hánum,

hánka, hánkija "hanım; kadın" (Şkal.1985,s.311).

- * arn.: aném, haném "kadınlara verilen unvan" (Meyer,G.1891,s.12).
- * yun.: khandómıssa "hanım" (Mik.1884,s.71; Meyer,G.1891,s.12); khandóm "prenses; hanım" (Kak.1973,s.172).
- * mac.: hánem hánon, hanon "hanım; prenses" (Kak.1973,s.172).

hap 1.kolayca yutulabilmesi için küçük toparlak durumuna getirilmiş ilâç. 2.argo. Bir içimlik afyon (TS).

- * rom.: hap "hap" (Lok.1927,nr.762); hapure "hap, hapcık" (Mik.1884,s.65).
- * bul.: hap "hap" (Mik.1884,s.65).
- * sırp.: hâp, âp "hap, ilâç" (Şkal.1985,s.311).
- * arn.: hap "hap" (Mik.1884,s.65; Meyer,G.1891,s.146).
- * yun.: khâpi "hap" (Mik.1884,s.65).

hapis 1.Bir yere kapatıp salıvermeme. 2. Yasalara göre suç belirlenen bir kimseyi ceza evine koyma cezası. 3. Cezaya çarptırılmış suçluların kapatıldıkları yer, ceza evi, hapisane. 4. Ceza evine kapatılmış kimse mahpus. 5.Pulları salıvermemek, kapatmak temeline dayanan bir çeşit tavla oyunu (TS).

- * rom.: hapse "hapis" (Mik.1884,s.65).
- * bul.: absan, absen "hapis"; absandžija "hapishaneci"; hapuzi "mahpus"; hapehzhana "hapishane" (Mik.1884,s.65).

* sırp.: haps, hapsana "hapishane"; hapsiti, uapsiti "hapsetmek"; uapst^Ven, hapsenik "hapis edilen, mahpus" (Mik.1884, s.65); hāps, āps, hāvs, hāvst, āvs, āvst, āpst "hapis"; hapsāna, apsāna, havsāna, avsāna "hapishane"; hapsāndžija, apsāndžija, avsāndžija "hapishaneci, hapishane görevlisi"; hāpsār "mahpus"; hāpsenīk, āpsenīk "mahpus"; hāpsiti, āpsiti, hāvsiti, āvsiti "hapsetmek, özgürlüğünü engellemek" (Şkal. 1985, s.311).

* arn.: haps, hapsos "hapsetmek, mahpus etmek"; haps, apsone, hapsana "hapishane" (Mik.1884, s.65); haps "hapishane"; hapsane, apsane "aynı" (Meyer, G.1891, s.166).

* yun.: khāfis khāfi "hapis" (Mik.1884, s.65).

* mac.: hapse "hapis" (Meyer, G.1891, s.147).

haraç 1. tar. Osmanlı Türklerinde genel olarak toprak sahiplerinden devletçe alınan vergi. 2. Osmanlı Türklerinde Müslüman olmayanların devlete ödemekle yükümlü oldukları vergi. 3. Bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para.

* rom.: harač^V "haraç" (Mik.1884, s.71); harāciū^U "haraç"; haracciū^U "haraççı" (Kak.1973, s.173-174).

* bul.: harač^V, arač^V "vergi"; arač^V "vergici, haraççı" (Mik.1884, s.71); harāč^V "aynı" (Kak.1973, s.173-174).

* sırp.: harač^V, harača^V "nüfus başına alınan vergi"; haračar, haračlija "haraçlı" (Mik.1884, s.71); hārāč^V, ārāč^V "haraç, vergi"; harāčlija "ha-

raçlı" (Kak.1973, s.173-174); hārač^V, hārāč^V, ārač^V, ārāč^V "haraç, vergi; bir şey yapmakta kullanılan malzeme; dericilerin deri tabakladıkları yer; çakşır ve fermeneleri süsleyen kaytan"; hārāč^V, ārāč^V "Osmanlı imparatorluğunda, nüfus başına alınan vergi"; harāč^Viti "haraç almak, haraca bağlamak"; harāč^Vlija, arāč^Vlija "haraç toplayan kimse, vergici" (Şkal. 1985, s.312).

* arn.: harač^V "haraç" (Mik.1884, s.71); harātš^V "vergi, harç"; harātš^Vnik "haraç toplayan"; harach, harāč "aynı" (Kak.1973, s.173-174).

* yun.: kharātsi, kharatzı, kharatzis "haraç" (Mik.1884, s.71); kharātzi, kharātsi "haraç"; kharatzis "haraççı" (Kak.1973, s.173, 174).

* mac.: harācs "haraç"; haradsi, haracsi "haraççı"; haracsia, harācsija "haraççı" (Kak.1973, s.173, 174).

haram 1. Din kurallarına aykırı olan, dince yasak olan. 2. mec. Yasak (TS).

* rom.: haram "faydası olmayan, kanunsuz, gayri meşru" (Lok.1927, nr.819); haram "haram, helâl olmayan"; haram ! "(beddua) Uğursuzluğa, şanssızlığa sebep olsun ! Haram olsun !" (Mik.1884, s.67); haram "caiz olmayan" (Meyer, G.1891, s.167).

* bul.: haram "haram" (Mik.1884, s.67); haram "lanet okumak, beddua etmek" (Meyer, G.1891, s.147).

- * sırp.: haram, aram "lânet,beddua"; haramiti "beddua etmek,lânet okumak"; (Mik.1884,s.67; Meyer,G.1891,s.147); hârâm, ârâm "İslâm dinince yasaklanan her şey; doğru olmayan,hatalı olan"; harâmiti, hârâmim "izin vermemek,haram etmek,helâl etmemek"; hârâm-mâl "helâl yollarla kazanılmayan mal"; hârâmösüm ! "(beddua sözü) haram olsun !" (Şkal.1985,s.313).
- * arn.: haram "haksız,insafsız" (Mik.1884,s.67); harâm, arâm "aynı"; raxamı, rahami "garaz,kin,öfke" (Meyer,G.1891,s.147;360).
- * yun.: kharâmi "haram" (Mik.1884,s.67; Meyer,G.1891,s.147).

harami esk. Hırsız,haydut (TS).

- * rom.: harâm-başa, aram-başa, arimbaşa "harami başı" (Kak.1973,s.174); harâmbaş "harami başı, hırsızların başı" (Lok.1927,nr.821).
- * bul.: aramija "hırsız" (Lok.1927,nr.821); haramija, aramija "hırsız"; baş-haramija "harami başı"; aramlija "hırsız malı, çalıntı mal"; aramifçe "küçük hırsız" (Mik.1884,s.67).
- * sırp.: haramzada, aranzada "hırsız, yankesici -tahkîr edici lâkap" (Mik.1884,s.67; Meyer,G.1891,s.147); hârambaşa, ârambaşa "haramî başı" (Kak.1973,s.174).; haramija "hırsız, haydut" (Lok.1973,s.821); haramija "haramî"; harambaşa "haramî başı"; harambastvo "haramî başılık" (Mik.1884,s.67); harâmiya, arâmiya "hara-

mi" (Kak.1973,s.174); harâmiya, arâmiya, harâmiya, arâmiya "hırsız,haydut"; hârambaşa, ârambaşa "haramilerin başı, haydut çetesinin reisi"; ramzâda, haramzâde, aramzâda, aramzâde "piç,gayrimeşru çocuk; mec. işe yaramaz, serseri,haylaz" (Şkal.1985,s.313).

- * arn.: aramzad "haramzade" (Mik.1884,s.67); haramı "alçak"; aranzadé "alçak" (Meyer,G.1891,s.147); harami "haksız,insafsız" (Mik.1884,s.67; Kak.1973,s.174).; harambash "harami başı" (Kak.1973,s.174).
- * yun.: kharamıs, kharamós "harami" (Mik.1884,s.67); kharamıs "aynı" (Kak.1973,s.174).
- * mac.: haramia, harambasa "harami, harami başı" (Mik.1884,s.67); haramia, heramia, haramja "harami" (Kak.1973,s.174); harambasa, harân basa, harumbasa, harân basa, harumbasa, haram passa, harambasi "harami başı" (Kak.1973,s.174); harambék "harami beyi" (Kak.1973,s.174).

haranı hlk. Büyük tencere (TS).

- * sırp.: harâniya, arâniya "büyük bakır kazan, büyük kazan" (Şkal.1985,s.313).

harar Çoğu kıldan dokunmuş,büyük çuval (TS).

- * rom.: arar "örtü; araba örtüsü" (Lok.1927,nr.822); harar, arar "çadır bezi,kumaşı" (Mik.1884,s.67);

Meyer,G.1891,s.147); harârî^ü,haral,
arar "aynı" (Kak.1973,s.175).

* sırp.: harar "keçi kılından yapılan
çuval" (Mik.1884,s.67; hârâr, ârâr
"aynı" (Kak.1973,s.175); hârâr,ârâr
"keçi kılından yapılan büyük çuval"
(Şkal.1985,s.313).

* arn.: harâr, hanâr "keçi kılından ya-
pılan çuval,torba" (Meyer,G.1891,s.
147); harâr, hanâr "aynı" (Kak.1973,
s.175).

* yun.: kharâri "harar" (Kak.1973,s.
175).

* mac.: hara, harâr, harâl,harály,hêr-
aly "harar"(Kak.1973,s.175).

harbe 1.Kısa mızrak. 2.Harbi (TS).

* rom.: arbiü "tüfek harbesi" (Lok.
1927,nr.823); arbir, ar'gir, alibiü
"harbe" (Mik.1884,s.68); arbiü, ar-
bir "aynı" (Meyer,G.1891,s.147).

* bul.: harbija "harbe,kargı,mızrak"
(Mik.1884,s.68); harbija "aynı" (Me-
yer,G.1891,s.147).

* sırp.: harbija, arbiija "kargı,mız-
rak,harbe" (Mik.1884,s.68); hârba
"atılan kısa mızrak,kargı"; hârbi-
ja,ârbija "çakmaklı tüfeklerdeki
metal veya tahta mandal" (Şkal.1985,
s.314).

* arn.: harbi "mızrak,kargı" (Mik.1884,
s.68); harbî, arbî "aynı" (Meyer,G.
1891,s.147).

harç 1.Harcanan para, masraf. 2.Resmî
işlerde devlet hazinesine ödenen para.

3. Yapıda tuğla veya taşların örgüsü-
nü pekitmek, duvarları sıvamak için
kullanılan, toprak, saman veya kum,
kireç, çimento gibi şeyleri su ile
kararak yapılan çamur, karışım. 4.
Bir yemeğin yapılmasında kullanılan,
tat veren maddelerin bütünü. 5. Giysi-
ler dikilirken kullanılan tamamlayıcı
veya süsleyici şeyler. 6.Bahçıvan-
lıkta değişik nitelikteki toprak vb.
maddelerin karıştırılmasıyla hazır-
lanmış toprak (TS).

* rom.: hargiü "harç" (Meyer,G.1891,
s.148; Kak.1973,s.175).

* bul.: hardž, harç, harçve, arça
"masraflar, harcama" (Mik.1884,s.
72); hardž "aynı" (Meyer,G.1891,s.
148); harç "aynı" (Kak.1973,s.
175).

* sırp.: harač, arač, harča "masraf-
lar"; harçiti "harcamak, sarfet-
mek" (Mik.1884,s.72); hârač, hârc,
ârač, ârc "aynı" (Kak.1973,s.175);
hârçalija, harâçlija,ârçalija,arç-
lija "çok kurşun -barut- harcayan
tüfek"; hârač, hârc,ârač, ârc "har-
canacak para,masraf; bir şeyin ya-
pılması için gereken malzeme; deri-
cilerin derilerini tabakladıkları
yer; fermene veya çakşırların süs-
lenmesinde kullanılan kaytan" (Şkal.
1985,s.312,314).

* arn.: harç "masraf; ücret,maaş";
arçve "verme,dağıtma" (Mik.1884,
s.72); hartš, hardže "masraf,üc-
ret"; artš, ardžoj "masraf,harca-
ma"; ardžim "gıda maddeleri,erzak"
(Meyer,G.1891,s. 148); harç "aynı"
(Kak.1973,s.175).

* yun.: khártzi "gider,masraf" (Kak.

1973,s.175).

- * mac.: harács, harácsolni "harç; masraf"(Mik.1884,s.72); harcs-maszrafi "gider,masraf" (Kak.1973,s.175).

hardall.bot. Turpgillerden 100-150 cm. yükseklikte, sarı çiçekli,deriyi yakıcı nitelikte olan ve tohumu hekimlikte kullanılan, tadı acı ve bir yıllık bir bitki (Brassica nigra). 2.Bu tohumun toz durumuna getirilmiş veya sirke ile karıştırılarak yapılmış macunu (TS).

- * bul.: hardal "aynı" (Mik.1884,s.71).
* sırp.: hàrdal,àrdal "aynı" (Şkal.1985,s.314).
* yun.: khardali "hardal" (Mik.1884,s.314).

hardaliye İçine hardal katılarak yapılan üzüm şırası (TS).

- * sırp.: hardaliya, ardaliya "içine hardal katılan, erik, incir, elma veya armuttan yapılan bir içecek, şıra" (Şkal.1985,s.314).

hare 1.Bazı nesne, canlı,göz vb.de dalgalanır gibi görünen parlak çizgiler, meneviş, dalgır. 2.Üzerinde dalgalı çizgiler bulunan kumaş. 3.esk. Çok sert taş,mermer (TS).

- * sırp.: hàra "içinde çizgiler bulunan bir çeşit ipekli dokuma"; harèlija, harèli,harèşli "demir kısmı çizgili olan tüfek" (Şkal.1985,s.311,315).

hareket 1.Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi,devinim. 2.Vücudu oynatma,kıpırdatma veya kıvılcık. 3.Davranış.

4.Yola çıkma. 5.Belirli bir amaca varmak için birbiri ardınca yapılan ilerlemeler, akım. 6.Yer sarsıntısı,deprem. 8.(Demir yollarında) Katarların düzenlenmesi ve hangi saatlerde yola çıkıp hangi duraklarda karşılaşılabileceklerini düzenleme işleri. 9.müz. Bir parçanın yavaşlık,çabukluk derecesi. 10.sp.Kas ve eklemelerin, belli doğal şartlar içerisinde işlemeleri sonucu vücut bölümlerinde düzenli ve olumlu etkilerle oluşturdukları yer değişimi. 11.fel.Devinim (TS).

- * sırp.: harècet,harèket,arècet "hareket,devinim; hazırlık; malzeme durumu" ; harecètli,herecètli "hareketli,tez canlı" (Şkal.1985,s.314).

harem 1.tar.Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm. 2.Bu bölümde oturan kadınların hepsi. 3.esk.Karı, eş (TS).

- * rom.: harem "harem" (Lok.1927, nr. 819); harem "aynı" (Mik.1884,s.67); harém "aynı" (Kak.1973,s.176).
* bul.: harem "harem" (Lok.1927,nr. 819); harem, arem "aynı" (Mik.1884,s.67);harém "aynı" (Kak.1927,nr.176).
* sırp.: harem "harem" (Lok.1927,nr. 819); harem "aynı" (Mik.1884,s.67); hàrem, àrem "aynı" (Kak.1973,s.176); hàrem,àrem "müslüman evlerinde, erkeklerin girmesinin yasak olduğu ve kadınların oturduğu bölüm"; harèmluk, arèmluk "haremlük, harem odası; cami avlusunda bulunan mezarlık" (Şkal.1985,s.315).
* arn.: harem "harem" (Mik.1884,s.67); harém "aynı" (Kak.1973,s.176).
* yun.: kharémi "harem" (Mik.1884,s.

s.67); kharémi "harem" (Kak.1973,s.176).

* mac.: hárem "harem"; három aga "harem ağası" (Kak.1973,s.176).

harf Dildeki bir sesi gösteren ve alfabe-yi oluşturan işaretlerden her biri (TS).

* sırp.: hárf, ħrf "harf" (Şkal.1985, s.315).

harir esk. İpek (TS).

* sırp.: hářr, ħřr, ħřř "evde imâl edilen ipek kumaş; arasında ipek teller bulunan pamuklu kumaş" (Şkal.1985, s.315).

harman 1.Tahıl demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi. 2.Bu işin yapıldığı yer veya mevsim. 3.Bir çok çeşitten birer parça alıp yeni birleşim oluşturma işi (TS).

* rom.: arman "harman; etrafı duvar veya çitle çevrili olan alan" (Lok.1927, nr.869); arman "harman"; armandžiū "harmancı" (Mik.1884,s.72).

* bul.: harman "harman" (Lok.1927,nr.869); harman, arman "aynı" (Mik.1884, s.72).

* sırp.: arman "harman" (Mik.1884,s.72); hářman, ħřman "harman"; harmãndžija, armãndžija "tütün içinde çalışan kimse" (Şkal.1985,s.315,316).

harnup bot.Keçi boynuzu (TS).

* arn.: harúp "keçiboynuzu" (Meyer,G.1891,s.148).

* yun.: kharómpa "harnup,keçi boynuzu" (Mik.1884,s.72).

has 1.Özgü,mahsus. 2.Katıksız, en iyi cinsten;saf. 3.mec. İyi nitelikleri kendinde toplamış olan (kişi). 4.tar. Osmanlı Devletinde yüz bir akçeyi aşan dirlik. 5. Hükümdara özgü olan (TS).

* rom.: has "dirlik,has"; has-oda "has odası" (Kak.1973,s.179).

* sırp.: asovina "haslık; devlet veya hükümdara ait olan" (Mik.1884,s.72); hās, hās, ħs, ħs "has,dirlik" (Kak.1973,s.176-177); hās,hāsovi "padişahın mal varlığı; devletin mal varlığı; dirlik"; hās, hās, ħs, ħs "özel,has; orjinal, saf, katıksız" (Şkal.1985,s.316).

* yun.: khásikhos "has,dirlik" (Kak.1973,s.176,177).

* mac.: hasz "has,dirlik"; cház oda "has odası" (Kak.1973,s.176-178).

haseki 1.Osmanlı Devletinde bir görevde eskimiş olanlara verilen unvan.2. Bostancı ocağının küçük dereceli subayları. 3.Osmanlı sarayında karavaşlar arasından seçilen padişah gözdesi (TS).

* rom.: hasèchiū, hasec,asec,asechiū, hasichiū "muhafız askeri"; hasec-hi-aga, hasichi-aga "haseki ağası"; hasechi-sultanā "hasiki sultan" (Kak.1973,s.178).

* bul.: haseki "haseki" (Mik.1884,s.72).

* sırp.: hasèčija "haseki" (Kak.1973, s.178); hasèčije "Osm.İmparatorluğunda, orduda görevli olan seçilmiş

olan asker" (Şkal.1985,s.316).

- * mac.: haszeki "haseki"; Haszeki "soyadı"; Haszaki "soyadı"; huszeki aga, haszeki aga, haszék aga "haseki ağası"; hasáki szultana "haseki sultan" (Kak.1973,s.177-178).

haset Kıskançlık, çekememezlik,günü (TS).

- * sırp.: hàsed "çekememezlik"; hasèci-ja "çekemeyen,kıskanç" (Şkal.1985,s.316).
- * arn.: hasetkjar "rakip" (Mik.1884,s.68); hasetkar "aynı" (Meyer,G.1891,s.148); asét "kıskançlık,haset,kin,garaz" (Meyer,G.1891,s.18).

hâsil Olan, ortaya çıkan,görünen (TS).

- * sırp.: hâsul, âsul,âsol "iyi yapılmış olan,lezzetli (yemek)"; hasûlat "hasılat,kazanç"; hâsuliti, âsuliti, âsoliti "bir şeyi usulüne göre yapmak,hazırlamak"; hasûlnijī "iyi hazırlanmış,iyi yapılmış (yemek,vs)" (Şkal.1985,s.317).
- * arn.: hâsel'é "başaklı yeşil ekin" (Meyer,G.1891,s.148).

hasım 1.Düşman,yağı. 2.Bir oyun,dava veya yarışta karşı taraf (TS).

- * bul.: asmija "hasım" (Mik.1884,s.72).
- * sırp.: hàsum,âsum "muhalefet; dost olmayan, düşman" (Şkal.1985,s.318).
- * arn.: hasm "düşman"; hasmeri "düşmanlık,husumet"; hasmoj "düşmanlık et-

mek" (Mik.1884,s.72); hasm, ašm "düşman", hasmón "düşmanlık,kin beslemek"; hasménĭ,hasmérĭ "düşmanlık" (Meyer,G.1891,s.148).

hasır 1.Saz,kabuk,yaprak gibi bir bitki maddesiyle örülmüş taban veya tavvan örtüsü. 2.Tamamı veya bir bölümü böyle bir örgüden yapılmış olan (TS).

- * rom.: hasur "hasır" (Mik.1884,s.68; Meyer,G.1891,s.148).
- * bul.: hasır "hasır" (Lok.1927,nr.836); has.er, aser,haserče "hasır"; haserdžija "hasırcı" (Mik.1884,s.68).
- * sırp.: hasura "hasır"(Lok.1927,nr.836); hasura, asura "hasır"; hasurdžija "hasırcı" (Mik.1884,s.318); hàsura,âsura "kamuş veya sazdan örülen örtü" (Şkal.1985,s.318).
- * arn.: hazer, hasere, aser "hasır" (Mik.1884,s.68); hâséré, asér "hasır" (Meyer,G.1891,s.148).

hasret Özlem (TS).

- * sırp.: hàsret "kaybedilenbir şeye duyulan özlem; hasret,arzu,özlem"; hasrètli "hasret dolu, hasret çeken" (Şkal.1985,s.317).
- * arn.: hassaret "hasret,özlem" (Mik.1884,s.68).

hasta 1.Sağlığı bozuk olan,esenliği yerinde olmayan (kimse,hayvan). 2. Zihinsel yetenekleri bozulmuş olan. 3.argo Parasız,züğürt (TS).

- * sırp.: hasta, asta "hasta"; asta-

luk "hastalık" (Mik.1884,s.72); hâs-
ta,âsta "hasta,hastalıkli"; hastalê-
nisati se,hastelênisati se, astalêni-
sati se "hastalanmak"; hastâluk,astâ-
luk "hastalık" (Şkal.1985,s.317).

hastahane Hastaların yatırılarak tedavi
edildikleri sağlık kurumu (TS).

- * sırp.: hastahâna, hastana, astâna
"hastane" (Şkal.1985,s.317).
- * arn.: hastahân "hastahane" (Mik.1884,
s.72; Meyer,G.1891,s.148).

hâşâ 1.Bir durum veya davranışın kesin-
likle kabul edilmediğini anlatır. 2.
Dince aykırı görülen bir ihtimalden
söz edilirken, zorunlu olarak kullanı-
lır (TS).

- * sırp.: haşâ "hâşâ " (Mik.1884,s.
68); hâşâ !, âşâ ! "hâşâ !, Allah
göstermesin !" (Şkal.1985,s.318).
- * arn.: haşâ, haşâ "aynı" (Mik.1884,s.
68; Meyer,G.1891,s.148).

haşarat 1.Böcekler. 2. mec.Değersiz ve
zararlı kimseler (TS).

- * sırp.: haşêrât "böcek topluluğu, haşa-
rat" (Şkal.1985,s.318).

haşarı 1.Çok yaramaz,ele avuca sığmayan
(çocuk). 2.Huysuz, azgın(hayvan) (TS).

- * sırp.: haşarija, aşarija, aşarijast
"yaramaz,haşarı; yaramazlık,haşarı-
lık" (Mik.1884,s.68); haşârija, aşâ-
rija "yaramaz, haşarı, sataşkan genç,
çocuk veya kız (at)"; haşârijast, aşâ-
rijast "haşarı,yaramaz"; haşâriluk,
aşâriluk "haşarılık,yaramazlık" (Şkal.

1985,s.318).

- * arn.: haşarî "ele avuca sığmaz,ha-
şarı (çocuklar için)" (Meyer,G.1891,
s.149).

haşhaş bot.Gelincikgillerden, kapsül-
lerinden afyon,tohumlarından da yağ
çıkarılan bir yıllık ve otsu bir kül-
tür bitkisi (Papaver somniferum) (TS).

- * bul.: haşîş "haşhaş" (Mik.1884,s.
72).
- * sırp.: hâşîş, hâşîş, âşîş, âşîş
"haşhaş" (Şkal.1985,s.319).

- * arn.: haşâş "haşhaş; haşhaş yağı"
(Mik.1884,s.72); haşâş, haşâf deli
"haşhaş; haşhaş yağı" (Meyer,G.1891,
s.149).

hat 1.esk.Çizgi. 2.esk.Yazı. 3.Ulaşım
sağlayan bir taşıtın uğradığı yerle-
rin bütünü,yol,geçek. 4.Elektrik akı-
mı taşıyan tel veya kablo sistemi.
5.Telefon,telgraf,televizyon gibi a-
raçlarla iletişim sağlayan yol,kana-
l. 6.Sınır. 7.Yüzü biçimlendiren
çizgi veya kırışık.8. Vücut biçimi
(TS).

- * rom.: hat "sınır kenarı,sınır ta-
şı; hükümdar yazısı"; hatîşerif
"hükümdar emri,buyruğu"; hatihuma-
iûm, hatihumaiû, humaiû "hatt-ihü-
mâyûn"; hatîşerif, atîşerif "hatt-ı
şerif" (Mik.1884,s.73; Lok.1927,
nr.843;Kak.1973,s.179-180).

- * bul.: hat, hatîşerif "hükümdar
buyruğu" (Mik.1884,s.73).

- * sırp.: hatihumâjûn,hâtti-humâjûn,
hatihumajum "hatt-ı hümayûn";
hatîşêrif, hâti-şêrif "hatt-ı şe-
rif" (Kak.1973,s.179-180).

hât "mektup; el yazısı"; hâtât "arapça yazı yazan kimse"; hatihumâjân "padişah fermanı"; hatîşêrif "padişah fermanı" (Şkal.1985,s.319-320).

* mac.: hati homajom, hati humajum "hatt-i humâyun"; hattiserif, hatiserif, hatsiriph, hatisseref, hatiserif, hadiserif, hatiseréf "hatt-ı şerif" (Kak.1973,s.179-180).

hata 1.Yanlıştır, yanlışlık, yanılğı. 2.İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış, yanılma, yanılğı. 3. Suç, günah, kusur (TS).

* arn.: hatá, haté "şanssız tesadüf; ihtiyaç, hacet" (Meyer,G.1891,s.149).

* yun.: hatâs "terslik, sakınca; mutsuzluk; felâket" (Meyer,G.1891,s.149).

hatır 1.Düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl. 2.Gönül, kalp. 3.Birine karşı duyulan saygı, sevgi. 4.Durum, keyif, hâl (TS).

* rom.: hatir "himayecilik, korumacılık; iltifat, lutûf, teveccüh" (Lok.1927,nr.842;Mik.1884,s.73; Meyer,G.1891,s.149).

* bul.: hater, hatar, ater, atar "hatır, gönül, kalp" (Mik.1884,s.72; Meyer,G.1891,s.149).

* sırp.: hator, hater, hatar "hatır" (Mik.1884,s.72); hâtar, hâtara, hâtra, hâtor, hâter, hâtur, âtur, âtor, hâjter, âjter "hatır, düşünce, zihin; arzu, aşk, sevda"; hatârdžija, hatârdžija, hatôrdžija, hatûrdžija "kendi arzularına ve isteklerine gö-

re davranan kimse"; hâtar iskvariti "niyet etmek, istemek"; hâtariti "birisine karşı istek duymak"; hatâr-ljiv "hatır-gönül gözetken kimse" (Şkal.1985,s.319-320).

* arn.: hater, hater "sevgi, hatır" (Mik.1884,s.73); hatér, hatér "arzu, istek" (Meyer,G.1891,s.1149).

* yun.: khatîri "hatır, arzu, istek" (Mik.1884,s.73; Meyer,G.1891,s.72).

hatta Bile, hem de, üstelik, ayrıca (TS).

* rom.: hât "bile, hatta" (Lok.1927, nr.844).

hatun 1.Kadın. 2.Bayan, hanım. 3. Eş, zevce. 4.tar.Yüksek makamdaki kadınlara ve hakan eşlerine verilen unvan (TS).

* bul.: kadena "hatun, kadın" (Mik.1884 s.73).

* sırp.: kâduna, kâda, kâde "hanım, hatun; saygıdeğer hanımefendi" (Şkal.1985,s.379).

hav Kadife, çuha, yün vb.nin yüzeyindeki ince tüy (TS).

* bul.: hav, av, af "(etekte) hav" (Mik.1884,s.68).

* sırp.: af "tüy, kıl" (Mik.1884,s.68); hâv, âv, hâvka, âvka "kadife vb. kumaşlardaki ince tüy" (Şkal.1985, s.321).

hava 1.Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gazkarışımı. 2. Meteorolojik olayların bütünü. 3. Canlı-

lar üzerindeki etkisine göre hava yuvarının durumu. 4.Gök yüzü. 5.Çevreyi kuşanat boşluk. 6.Gök doğrultusu. 7. E-sinti. 8.Müzik parçalarında tür. 9.Müzik âletlerinden çıkan ses perdesi. 10. Keyif,âlem. 11.(Görünüş,davranış, söz vb. için) Bir kimsenin durumunu belirten özellik. 12. Tarz, üslûp. 13. Durum, ortam, atmosfer. 14.Sonuçsuz, anlamsız, boş durum,davranış,söz vb. 15.Çekicilik, albeni, alım. 16.Keyif, âlem (TS).

* rom.: avae, havej "gök mavisi"(Mik. 1884,s.64).

* bul.: hava "hava,ısı" (Mik.1884,s. 64); hava "hava" (Meyer,G.1891,s. 149).

* sırp.: hàva, àva "hava,ısı, sıcaklık; boşluk"; havàdār "temiz havanın olduğu yer,havadar" (Şkal.1985, s.321).

* arn.: havaa, avaa "hava" (Mik.1884, s.64); havá, avá "hava,iklim" (Meyer, G.1891,s.149).

* mac.: avae "hava" (Meyer,G.1891,s. 149).

havadis İlgi ile karşılanabilecek haber (TS).

* rom.: havadiš "havadis,haber" (Mik. 1884,s.68).

* sırp.: havàdis "havadis,haber, yeni haber" (Şkal.1985,s.321).

havale 1.Bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ısmarlama,devretme. 2. Banka, postahane vb.nin aracılığıyla gönderilen para. 3. Postahane, banka vb.nin aracılığıyla para gönderildiğinde, gönderenle alacak olanın adları ve para miktarı yazılı kâğıt, havale kâğıdı, havalename. 4.Gebelerde, küçük çocuklarda görülen bir çeşit çır-

pınmalı, bazen ateşli de olabilen hastalık. 5.Bir arsayı çevirmek,kapamak için çekilen perde veya duvar. 6.Yüksek ve büyük bir görünüşü olmak (TS).

* rom.: havale "askerî rütbe; memuriyet" (Mik.1884,s.68); havaleà "yük,ağırlık" (Meyer,G.1891,s.20).

* sırp.: havála "duvarların üstüne konan ve avlu veya evin dışarıdan görünmesini engelleyen engel; bir işi bir başkasına devretme" (Şkal.1985, s.322).

* avál "boyun eğmek" (Meyer,G.1891,s. 20).

havan 1.İçinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan,tahta, taş, maden veya plâstikten yapılan kap. 2. esk.Tütün kıyma makinesi (TS).

* bul.: havan "havan" (Mik.1884,s.68).

* sırp.: havan,avan "havan". (Mik.1884, s.68); hàvan, àvan "içinde çeşitli maddelerin dövülerek ufalandığı havan; içinde kavrulmuş kahvenin dövüldüğü dibek; tütün kırmakta kullanılan mekanizma" ; havàndžija "tütün kıran kimse"; havanteste "havanın vuran parçası"; hàvan-tòp, hàva-tòp "havan topu" (Şkal.1985,s. 322).

* arn.: avan "havan" (Mik.1884,s. 68); haván, avàn "havan" (Meyer,G. 1891,s.149).

* mac.: avane "havan" (Meyer,G.1891, s.149).

havlu Kurulanmaya yarayan havlı bez (TS).

- * bul.: havlija "havlu" (Kak.1973,s.180).
- * sırp.: hàvlija, àvlija, hàvli,àvli "havlu" (Kak.1973,s.180); hàvli,havli, àvli, avlîli "havlu; büyük bir çeşit örtü"; hàvlija, àvlija "elbezi,havlu; müslüman kadınların başlarına örttükleri büyük bir örtü" (Şkal.1985,s.322-323).
- * arn.: havllî "havlu" (Kak.1973,s.180).
- * yun.: khavli "bir tür kumaş; boyun atkısı, şal" (Kak.1973,s.180).
- * mac.: haulj "havlu" (Kak.1973,s.180).
- havra** 1.Yahudi tapınağı,sinagog. 2.mec. Çok gürültülü yer (TS).
- * rom.: havre "havra" (Mik.1884,s.73).
- * bul.: havra, avra "havra" (Mik.1884,s.73).
- * sırp.: avra "havra" (Mik.1884,s.73); hàvra,àvra "havra" (Şkal.1985,s.323).
- * arn.: avré "havra" (Meyer,G.1891,s.21).
- havuç** bot. Maydanozgillerden,koni biçimindeki etli kökü için sevze olarak yetiştirilen iki yıllık otsu bir kök bitkisi, yeregeçen,pürçüklü (Daucus carota) (TS).
- * bul.: auç^v "havuç" (Mik1884,s.64).
- * yun.: khavou̇tzı "havuç" (Mik.1884,s.64).
- havuz** 1.Su biriktirmek, yüzmek veya çevreyi güzelleştirmek gibi amaçlarla altı ve yanları mermer, beton ve benzeri şeylerden yapılarak içine su doldurulan, genellikle üstü açık yer. 2.Kum, asit vb. konulan çukur yer. 3.den. Büyük gemilerin onarılmak için çekildikleri yer (TS).
- * rom.: havuz "havuz; sarnıç" (Lok.1927,nr. 846); havuz "küçük havuz" (Mik.1884,s.68).
- * bul.: havuz "havuz" (Lok.1927,nr. 846); havuz "aynı" (Mik.1884,s.68; Meyer,G.1891,s.149).
- * sırp.: hãvuz hãuz, hãvz "havuz; i-i-çinde su toplanan büyük çukur" (Şkal.1985,s.323).
- * arn.: haús-zi "uçurum,dipsizlik; cehennem"; aús "havuz"; avs "uçurum, dipsizlik"; avs i deitit "denizlerin derinliği" (Meyer,G.1891,s.149).
- havyar** Tuzla hazırlanmış yarı ezme durumunda, genellikle mersin balığı yumurtası (TS).
- * bul.: hajwar, hajwer "havyar" (Lok.1927,nr.851); hajver, ajver, hajvarêst "havyar" (Mik.1884,s.73).
- * sırp.: hajwar "havyar" (Lok.1927,nr. 851); hajvar ajvar "aynı" (Mik.1884,s.73); hàjvār, àjvār,kàvijār "tuzlanmış balık yumurtası; bir çeşit salata" (Şkal.1985,s.301).
- * yun.: khaviáarı "havyar" (Mik.1884,s.73).
- hayat** 1.Genellikle köy ve kasaba evlerinde üstü kapalı, bir veya birkaç yanı açık sofa. 2.Avlu. 3.hlk.Balkon. 4. hlk.Sundurma (TS).

* bul.: hajat, ajat "salon; kiler, mahzen" (Mik.1884,s.66; Meyer, G.1891, s.145).

* sırp.: hajat, vajat "küçük oda; kiler" (Mik.1884,s.66); hājāt, vājāt, ājāt "eski evlerde büyük koridor, hol; kiler; oda, mahzen" (Şkal.1985, s.299).

* arn.: hajat "zeminle bir olan, üstün-oda olan çardak" (Mik.1884,s.66); hajāt "toprak zeminle bir olan oda" (Meyer, G.1891, s.145).

haydamak hlk. 1.Çifte koşulan hayvanı sürmek, dehlemek. 2.argo Kovmak, defetmek (TS).

* rom.: aīdamac, haīdamac "eşkiya, haydut; topuz, çomak" (Lok.1927, nr.780):

* sırp.: hajdāla, ajdāla "sokaklarda çok gezen, çok dolaşan kadın" (Şkal.1985, s.299).

haydi, hadi 1.İsteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılır. 2.Kabul ve onama bildirir. 3.İhtimal belirtir. 4.Hafifseme, alay etme belirtir. 5.Hoş görme anlamında kullanılır (TS).

* rom.: ai, aida, aidem, aīdeī "kalk !, git !" (Lok.1927, nr.779); haide "haydi" (Mik.1884, s.64); hāide, haīda, aīda, aīde "haydi !" (Kak.1973, s.181).

* bul.: hajda, hajdate "haydi !" (Lok.1927, nr.779); hajde, ajde, hajdile "haydi gelin (kalkın vs.) !"; ajte, hajda "aynı" (Mik.1884, s.64); hājde "aynı" (Kak.1973, s.181).

* sırp.: hajde, hajdemo, hajdete, haj-

te "haydi !" (Mik.1884, s.64); hājde !, hājde !, hājdemo ! hājdemo !, ājde !, ājdemo ! "haydi !, gelin !" (Şkal.1985, s.299); (Kak.1973, s.181).

* arn.: hajde, haid "haydi " (Mik.1884, s.64); haide, hai "git !"; hāideni "gidin !" (Meyer, G.1891, s.144); haide "aynı" (Kak.1973, s.181).

* yun.: hāinté, āinte "haydi" (Mik.1884, s.64); hāinté "haydi" (Kak.1973, s.181).

* mac.: hajde !, hajda, hajdi ! "haydi, yallah !" (Kak.1973, s.181).

haydut 1.Silâhlı soygun yapan kimse, eşkiya şaki. 2.Yaramaz, sevimli çocuk (TS).

* rom.: haiduc "haydut, soyguncu; sınıır askeri " (Lok.1927, nr.781); hajduk "soyguncu, hırsız"; hajdućie "haydutluk" (Mik.1884, s.66; Meyer, G.1891, s.144).

* bul.: hajdut "haydut, eşkiya" (Lok.1927, nr.781); hajdutin, hajdut, ajdut, hajduk, fajduk, hajdućki, hajdutski, ajdutin "haydut"; hajdutluk "haydutluk" (Mik.1884, s.66).

* sırp.: hajduk "haydut" (Lok.1927, nr.781); hajduk, hajdućiti "haydut, haydutluk" (Mik.1884, s.66); hajdućija "sınırlarda kaçakçılık yapmak"; hājdućkī "haydutluk, kaçakçılık; firarilik"; hājduk, ājduk "haydut; kaçakçı ; firarî"; hajdukluk "haydutluk; eşkiyalık"; hajdukòvati, ajdukòvati, hājdukovati, ājukovati "haydutluk, eşkiyalık yapmak"

(Şkal.1985,s.299-300).

- * arn.: hajdut, haiduc "haydut,eşkıya" (Mik.1884,s.66); haidút "hırsız,yankesici, soyguncu" (Meyer,G.1891,s.144).
- * yun.: khaĩntoútis "haydut, eşkıya; hırsız,yankesici" (Mik.1884,s.66).
- * mac.: hajdú "hırsız,yankesici; hü-küm giymiş suçlu" (Mik.1884,s.66).

hayır 1.İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım. 2.İyi,hayırlı,yararlı,faydalı (TS).

- * bul.: hair "hayır,iyilik"; haerli, hairlija "hayırlı,uğurlu" (Mik.1884,s.70).
- * sırp.: hair "hayır"; haer dova "iyi dua"; hairli "hayırlı"; hair ala ! "hayrola !" (Mik.1884,s.70); hãir,!, hãjir, hãjr, ãir, ãjir, ãjr "şans, iyilik,kut,uğur; faydalı,yararlı" ; hãir-dòva,hãjir-dòva,hãjr-dòva, ãir-dova "hayır dua; iyi bir dilek için edilen dua"; haĩrdžija "bir hayır yapan kimse"; hãir hãsa !, hãjir hãsa ! "Allah göstermesin !"; hãir-haber, ãir-aber "hayırlı haber,sevinçli haber"; haĩrin,hãjirin "uğurlu,kutlu"; hãir insalãh !, hãjir insalãh ?!, hãjr insalãh ?!, hãir insalãh ! "hayırdır insallah !"; hairli,hajĩrli, aĩrli "hayırlı,uğurlu"; hairli ! ,hajĩrli !, hairli òl-sun! hajĩrli olsun ! "hayırlısı olsun !"; haĩrlija,hajĩrlija "hayırlı kimse"; haĩrolã ?!, hãjrolã ?!, haĩralã ?!, hãjirulã !, hãjrulah ?! "hay-

rola !"; hãir-sahĩbija,hãjir-sahĩbija "hayır sahibi, iyilikçi kimse"; hairsuz, hajĩrsuz,aĩrsuz "hayırsız,uğursuz kimse veya şey"; hãir-zè-mãn "hayırlı zaman" (Şkal.1985,s.297-298).

- * arn.: heir "hayır,iyilik"; hajr "aynı"; hajrsez "hırsız,yankesici" (Mik.1884,s.70); hair,hajér "hayırlı;talihli; faydalı"; hairsús "talihsiz; hırsız,yankesici" (Meyer, G.1891,s.145).

haylaz 1.Hoşa gitmeyen davranışlarda bulunan (kimse),hayta. 2.Çalışma gücü varken çalışmayan, aylaklık eden, tembel (TS).

- * sırp.: hàjlaz, àjlaz "haylaz,ser-seri,yaramaz kimse"(Şkal.1985,s.300).
- * arn.: hailaz, hahilaz "haylaz,yaramaz" (Mik.1884,s.66); kailãs-zi "aynı" (Meyer,İ.1891,s.166).

haymana 1.Basıboş hayvanların salındığı çayırılık. 2.hlk.Tembel (TS).

- * rom.: haimana "işsiz,haylaz, tembel,serseri"; haimãni "haylazlık, tembellik" (Lok.1927,nr.783); haĩmanã "aynı" (Meyer,G.1891,s.144).
- * sırp.: ajmãna "hayvan,yaratık" (Şkal.1985,s.77).
- * arn.: haimanã "serseri,avare" (Meyer,G.1891,s.144).

hayran 1.Çok beğenen, hayranlık duyan. 2.Birini beğenen,hayranlık duyan kimse (TS).

* sırp.: hayran olmak; şaşkın olmak, şaşkırmak" (Şkal.1985,s.300).

hayvan 1.Bitkilerden farklı olarak,duygu ve hareket yeteneği olan canlı yaratık. 2.İnsandan farklı olarak, dil ve akıldan yoksun canlı yaratık. 3.At,eşek, katır gibi türlü hizmetlerde kullanılan yaratık. 4.mec.Akılsız,duygusuz, kaba, hoyrak (kimse). 5.kaba Bir seslenme biçimi (TS).

* sırp.: hajvan "hayvan" (Mik.1884,s.66); hàjvān, àjvān "hayvan,yaratık"; hàjvān-hèçim,hàjvān-dòktor "hayvan doktoru,veteriner" (Şkal.1985,s.301).

* arn.: haivan "hayvan" (Mik.1884,s.66); haivān "hayvan" (Meyer,G.1891,s.145).

haz 1.Hoşa giden duygulanma,hoşlanma. 2.fel. Bir şeyden duygusal veya manevî sevinç duyma. 3.psikol. Sürdürülmesi istenen ılımlı ve doyunluk veren coşku (TS).

* rom.: haz "cazibe,alımlılık; heyecan;haz duyma"; hazli^ü, hazos "hazlı, haz veren" (Lok.1927,nr.856; Mik.1884,s.69; Meyer,G.1891,s.149).

* arn.: hazdisem "artmak,çoğalmak,büyümek" (Mik.1884,s.69); hazdisem "artmak, çoğalmak, azmak" (Meyer,G.1891,s.149).

* yun.: khazı "haz" (Mik.1884,s.69; Meyer,G.1891,s.149).

hazır 1.Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade, müheyya. 2.Belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirilmiş. 3. Belirli bir biçimde yapılmış olarak satılan, alıcı bekleyen. 4. Başına getirildiği fiilin bir fırsat sayıldığı-

ğını anlatır (TS).

* sırp.: hazur !, azur ! "hazır !"; hazır ola, hazur alah "hazır olsun"; azur alaj,; azurati "hazır olmak"; azurovati "aynı" (Mik.1884,s.69); hâzur, hâzuran, âzur, âzuran "hazır, hazır durumda"; hazûrati se, azurati se "hazırlamak, hazırlanmak"; hâzurōlā !, hâzurālā !, âzurōlā !, âzurālā ! "hazır olsun !, hazır ol" (Şkal.1985,s.324-325).

* arn.: hazer,hazr, azer, hazer "hazır" (Mik.1884,s.69); hazér "hazır" (Meyer,G.1891,s.149); azér "hazır, amade" (Meyer,G.1891,s.21).

* yun.: khaziri, khazırı "hazır" (Mik.1884,s.69; Meyer,G.1891,s.21).

hazine 1.Altın,gümüş, mücevher. 2.Değerli şeylerin saklandığı yer. 3.Gömülü veya saklı iken bulunan değerli şeylerin bütünü. 4.Devlet malı, parası veya bunların saklandığı yer.5. Kaynak. 6. mec.Büyük bağlılık duyulan, değer verilen şey veya kimse (TS).

* rom.: hazna "hazine odası, hazine"; (Lok.1927,nr.855; Mik.1884,s.73; Meyer,G.1891,s.149); haznatâr,haznetar, haznadar "hazinedar"; haznatar-başa, haznadar-başa "hazinedar başı" (Kak.1973,s.182).

* bul.: hazna "çok para; hazine" (Lok.1927,nr.855); hazna, azna, hazno "hazine"; haznatar, haznadar, aznadar, aznator^vçe "hazinedar" (Mik.1884,s.73); haznadâr,haznatâr "hazinedar" (Kak.1973,s.1827).

* sırp.: hazna "hazine" (Lok.1927,nr.

855); hazna "kasa; hazine"; haznadar "sayman"; hazna-odaja "hazine odası" (Mik.1884,s.73); haznādār,haznatar, haznēdār,aznādār "hazinedar" (Kak.1973,s.182); hāzna,āzna "hazine"; haznādār,haznēdār,aznādār "hazinedar, hazine bekçisi" (Şkal.1985,s.323).

* arn.: hazine, hazne, hazne "hazine"; haznatar "hazinedar" (Mik.1884,s.73); hazné, hāziné, haziné "hazine,kasa"; aznadór "sayman" (Meyer,G.1891,s.149); haznatār "hazinedar,sayman" (Kak.1973,s.182).

* yun.: haznés, hazanás, haznás "hazine" (Mik.1884,s.730 hasnatáris,haznadáris,hazinentáris "hazinedar"(Kak.1973,s.182).

* mac.: haszon "hazine" (Mik.1884,s.73); hasznadar, hasznadár "hazinedar"; Hasznadár "soyadı"; haznadár, hasznatár, khasznadár; hasznadár basi, hasznadár basa, hasznadár passa, hasznedar passa "hazinedar başı" (Kak.1973,s.181-182).

hediye 1.Armağan. 2.(Kutsal kitaplar için) Fiyat (TS).

* sırp.: hedíja "hediye, armağan" (Şkal.1985,s.325).

hekim İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilâçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor,tabip (TS).

* bul.: hekim,ekim, ekimdžija, hikim-džijka "hekim" (Mik.1884,s.69;Meyer,G.1891,s.155).

* sırp.: hécim ,écim "hekim"; heçimluk,

heçimstina "hekimlik" (Mik.1884,s.69; Meyer,G,1891,s.151); hēçim,hēkim, èçim "hekim,doktor"; hēçimbaša, èçimbaša "hekim başı, baş hekim" (Şkal.1985,s.325).

* arn.: hekjim,eçim "hekim" (Mik.1884,s.69); hekim "doktor,hekim" (Meyer,G.1891,s.151).

helâ Ayak yolu,yüz numara, apteshane, tualet (TS).

* bul.: hale "helâ" (Lok.1927,nr.791; Mik.1884,s.21); Meyer,G.1891,s.145).

* sırp.: hala "helâ" (Lok.1927,nr.791); hala, ala "kir,pislik; ayak yolu, helâ" (Mik.1884,s.71); hâla, âla "helâ, ayak yolu" (Şkal.1985,s.303).

* arn.: halje "helâ" (Mik.1884,s.71); hal'e "helâ" (Meyer,G.1891,s.145).

* yun.: khalés "helâ" (Mik.1884,s.71); khalkhās "helâ" (Meyer,G.1891,s.145).

helâk 1.Ölme, öldürme, yok etme,yok olma. 2.mec.Bitkin bir duruma gelme veya getirme (TS).

* sırp.: hēlāč "helâk olan, bitkin duruma gelen veya böyle bir hâle gelme" (Şkal.1985,s.326).

helâl 1.Dinin kurallarına aykırı olmayan,dince yasaklanmamış olan,haram karşıtı. 2.mec.hlk.Nikâhlı eş. 3.Kural lara, geleneklere uygun (olarak) (TS).

* rom.: halal "sağlık,selâmet, esen-

lik; bereket" (Lok.1927,nr.794; Mik. 1884,s.66).

* bul.: alal, halal "helâl,uğurlu" (Mik. 1884,s.66).

* sırp.: halal "bereket,bolluk"; alal, halaliti, alaliti "helâlleşmek"; halalio, halaljuje "helâlleşmek,helâl etmek" (Mik.1884,s.66); hâlâl,âlâl "dinen sakıncası olmayan; yapılmasında hiçbir sakınca olmayan; helâl etmek"; halâliti, alâliti "helâl etmek; sunmak,bağışlamak"; halâliti se. "bir kişinin bir diğerine bütün emeklerini veya iyiliklerini helâl etmesi, helâlleşme"; hâlâl-mâl "helâl yollarla kazanılmış mal"; hâlâlösüm ! "helâl olsun !"; hâlâl ti bilo !, àlâl ti bilo ! "benden sana helâl olsun"; hâlâl uciniti "helâl etmek,bağışlamak"; halâluk "helallik"; halal-jivati "helâlleşmek" (Şkal.1985,s. 304).

* arn.: halal, hallallstıs "helâlleşmek" (Mik.1884,s.66); halâl "adil, doğru; af,bağış" (Meyer,G.1891,s. 145).

* yun.: khalâli "helâl" (Mik.1884,s. 66).

hele 1."Özellikle","hiç olmazsa", "herşeyden önce" anlamıyla,bir sözün başına veya sonuna getirilerek belirtilen şeyin ayrıcalığını anlatır. 2."Sonunda" anlamıyla geçiken davranışları bildirmek için kullanılır. 3.Uyarma, korkutma veya vaat anlatır (TS).

* sırp.: hèle, hèlem,èle, èlem "hele"; hèle-hèle ? "öyle mi! dediğin gibi mi?" ; hèle nèise, hèlem nè-

ise, hèle nējse, hèlem nējse, èle nèise, nèise, èlem nèise, nējse "hele neyse, ne olursa olsun !" (Şkal.1985,s.326).

helva Şeker,yağ, un veya irmikle yapılan tatlı (TS).

* rom.: halva, halvită^u, alva, alvită "yumurta akı, ceviz ve şeker, çoğu zaman da bal katılarak kızıl-sarı bir renk alana dek pişirilen bir tatlı"; alvagiü "tatlıcı" (Lok.1927, nr.804; Mik.1884,s.69); halvagiü "helvacı" (Kak.1973,s.168).

* sırp.: halva alva "bir çeşit unlu tatlı"; halvaluk; sevinçli bir olay durumunda verilen bahşiş"; halva-džija "helvacı" (Mik.1884,s.69); hĀlvadžija, halvadžija, halvèdžija, Ālvadžija "helvacı" (Kak.1973,s. 168); hĀlva, hālva, Ālva, ālva, hālvuša, ālvuša "unla yapılan tatlı, helva"; hĀlvadžija, halvadžija, halvèdžija, Ālvadžija "helva yapıp satan kimse, helvacı"; HĀlvadžiluk, Halvadžiluk 1908 yılında Sarayevó şehrinde helvacı dükkânlarının bulunduğu çarşı"; halvāluk, alvāluk "ayakkabı ve giysi türünde verilen bir çeşit hediye" (Şkal.1985,s.306).

* arn.: hallvaxhi "helvacı" (Kak. 1973,s.168).

* yun.: khalvĥs "helvacı"; khalvadō-pitta "helvacı" (Mik.1884,s.69); khalvantzıs "helvacı" (Kak.1973,s. 168).

* mac.: halvadsia "helvacı"; halvad-

si pasa "helvacı başı" (Kak.1973,s.168).

hem 1. Bir kimseyi uyararak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için "özelliikle", "zaten", "bir de", "şurası da var ki" anlamlarında kullanılır. 2. Açıklayıcı nitelikte olan ikinci cümleyi birinciye bağlar. 3. Hem...hem biçiminde takrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlar (TS).

* bul.: em, hem "hem" (Mik.1884,s.64; Meyer,G.1891,s.151).

* sırp.: hēm, hēm...hēm, ěm, ěm...ěm "hem,hem de" (Şkal.1985,s.326).

* arn.: hem "hem" (Mik.1884,s.64); hem-hem "gerek...gerek...; hem... ve hem de" (Meyer,G.1891,s.151).

hemşehri 1. Aynı ilden olan kimse, memleketli. 2. "Arkadaş,ahbab" anlamında bir seslenme sözü olarak kullanılır (TS).

* sırp.: hemšerija "hemşehri" (Mik.1884,s.64); hēmšerija, hēmso, ěmšerija, ěmso "memleketli,aynı bölgeden olan;mec. dost,arkadaş"; hemšeriluk,emšeriluk "memleketlilik; dostluk,arkadaşlık" (Şkal.1985,s.327).

hendek Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur (TS).

* rom.: hindic "hendek" (Lok.1927,nr.812); hāndic "hendek" (Meyer,G.1891,s.151); hendik,hindik "aynı" (Mik.1884,s.71).

* bul.: hendek "hendek" (Meyer,G.1891,s.151); hendek, endek "aynı" (Mik.1884,s.71).

* sırp.: hendek, endek, jendek "hendek" (Mik.1884,s.71); hēndek,ēndek, jēndek "kazılmış çukur,hendek" (Şkal.1985,s.327).

* arn.: hendéc "hendek" (Meyer,G.1891,s.151); hendek "aynı" (Mik.1884,s.71).

* yun.: khantákhı "hendek" (Meyer,G.1891,s.151); khantákhı, khantakhúnu "aynı" (Mik.1884,s.71).

hengâme Patırtı, gürültü,kavga (TS).

* sırp.: hendáma, hanéáma, enéáma, anéáma "karışıklık,büyük karmaşa; karmakarışık durum" (Şkal.1985,s.327).

hep 1. Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün,tüm olarak. 2. Sürekli olarak, her zaman, daima. 3. (Hepimiz,hepiniz, hepsi biçiminde iyelik ekleri alarak) Bir şeyi oluşturan parçaların bütünü anlamadır (TS).

* rom.: epiec "hepyek: iskambil oyununda çift as gelmesi durumu" (Lok.1927,nr.859).

* sırp.: hēp,hèpisi "hepsi, hepsi bir, birlikte"; hèpisi bīr "hepsi bir, hepsi aynı, farksız"; hēpjek "(tavla veya dominoda) iki zarın da bir sayılı olması, çift bir" (Şkal.1985,s.327).

hergele 1. Bineğe veya yük taşımaya alıştırmamış at veya eşek sürüsü. 2. mec. Terbiyesiz, görgüsüz kimseler için bir sövgü sözü olarak kullanılır (TS).

* rom.: hergheie "hârâ veya mandıra

atı" (Lok.1927,nr.826); hergelie,ergelie "hergele" (Mik.1884,s.64).

* bul.: hergile "hârâ"; hergiledžija, ergela "mec.hergele" (Mik.1884,s.64).

* sırp.: hergela, ergela "hergele" (Mik.1884,s.64); hergêla, herdêla, ergêla, erdêla "başiboş bırakılmış at sürüsü; böyle sürüde yetişmiş olan at"; hergêlâš,herdêlâš, ergêlâš, erdêlâš "hergele atı" (Şkal.1985,s.328).

* arn.: ergel'é "büyük baş hayvan sürüsü" (Meyer,G.1891,s.96).

hesap 1.Aritmetik. 2.Matematiksel işlem. 3.Alacaklı veya borçlu olma durumu.4. Ödenecek ücretin tutarı. 5. Oranlama, tahmin. 6.Bir girişimin,bir işin başarıya ulaşması için alınan önlemlerin bütünü. 7.(İsim tamlamalarında tamlanan olarak) "Tutum","durum" veya "anlayış" anlamına gelir (TS).

* bul.: hesap "hesap" (Mik.1884,s.68).

* sırp.: hesap, asap, esap "hesap"; hesapiti, esapiti, prohesapiti "hesaplamak"; hesabljâše, esapjâše "hesap etmek" (Mik.1884,s.68); hêsâb,hêsâp,êsâb, êsâp,jêsâp "hesap; sayı; eder,değer"; hesâbiti,hasâpiti, esâbiti,esâpiti "hesaplamak, toplamak" (Şkal.1985, s.328).

* arn.: hesap "hesap" (Mik.1884,s.68); isâp "hüküm,kaide,talimat" (Meyer,G.1891,s.159).

heybe 1.Binek hayvanının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan,içine öte beri koymaya yarayan, kilim veya

halıdan yapılmış iki gözlü torba. 2. Sapı omuza geçirilebilen tek gözlü bir tür çanta (TS).

* sırp.: egbe,egbeta, elba, egbetah "deri torba" (Mik.1884,s.64); hêgbe,hêgbeta, êgbe, êgbeta,êlbeta, hêljbeta "torba,heybe"; hêgbedžija, êgbedžija "torbacı; torbalarda bir şeyleri taşıyıp satan kimse" (Şkal.1985,s.325).

* arn.: hejbe, hebet "heybe" (Mik.1884,s.64); heibé,héibe "deri çanta,sırt çantası" (Meyer,G.1891,s.150).

heybet 1.Korku ve saygı uyandıran.2. Büyük,ulu,azametli (TS).

* sırp.: hêjbet "irilik,gösteriş, heybet; büyük,iri; korku uyandıran; aşırı büyük"; hejbêtli "çok iri,büyük olan"; hejbêtluk "heybetli olma durumu; büyük ve iri olma durumu" (Şkal.1985,s.326).

hezar 1.Bin. 2. Pek çok (Osm.TS).

* sırp.: jezero "bin" (Lok.1927,nr.853).

* mac.: ezer "bin" (Mik.1884,s.65).

hinzır 1.esk.Domuz. 2.mec.Katı yürekli, kötü düşünen,gaddar. 3.mec. Genellikle hoş giden bir davranış ve durum için şaka yollu söylenir (TS).

* sırp.: hînzîr "domuz; katı yürekli,gaddar" (Şkal.1985,s.331).

hırka 1.Önden açık,kollu, genellikle yünden üst giysisi. 2.Daha çok so-

ğuktan korunmak için giyilen, kumaştan, bazen içi pamukla beslenmiş, ceket biçiminde giysi. 3.Dervişlerin giydikleri üst giysisi (TS).

* sırp.: h^hka, h^hka "uzun veya kısa, kadınlar veya erkekler için, içi pamuklu bir çeşit üst giysisi" (Şkal.1985, s.334).

hırsız Çalan (kimse), uğru (TS).

* rom.: hursuz, ursuz "ters, aksi; dost olmayan; sert, haşın" (Lok.1927, nr. 891).

* bul.: harsızın "hırsız"; hırzızcı "aynı" (Mik.1884, s.73); harsız "hırsız" (Kak.1973, s.183).

* sırp.: rsuz, rsuzin "dolandırıcı"; rsuzluk "dolandırıcılık"; hrsuz, rzuzica "hırsız kadın veya erkek" (Mik. 1884, s.73); h^hrsuz, ^hrsuz "hırsız" (Kak. 1973, s.183); h^hrsuz, h^hrsuzin, ^hrsuz, ^hrsuzin "hırsız"; hrsuzluk, rsuzluk "hırsızlık, çalma" (Şkal.1985, s.334).

* mac.: hircsuz, hirsiz "hırsız" (Kak. 1973, s.183).

hiyanet 1.Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet. 2.Güveni kötüye kullanma, aldatma, vefasızlık. 3.Vefasız (TS).

* sırp.: hij^hanet, ij^hanet "hiyanet, hainlik; hain"; hijan^hetluk "hainlik, hiyanetlik" (Şkal.1985, s.330).

hicret 1.Göç. 2.tar.İslâm takviminde tarih başı sayılan Hz.Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi (TS).

* sırp.: hid^hzra, h^hedzra, hid^hzret "hic-

ret" (Kak.1973, s.183-184); hid^hzret "taşınma, göç, başka bir yere yerleşme" (Şkal.1985, s.329).

* mac.: Hedzsra "Hicret" (Kak.1973, s.183).

hiç 1.Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştirir. 2.Soru cümlelerinde belirsiz bir zamanı anlatır. 3. Bir soruya açık bir cevap verilmek istenmediğinde cevap cümlesinin başına getirilir. 4.Boş, değersiz, önemsiz olan şey veya kimse (TS).

* rom.: hiç^h "hiç" (Lok.1927, nr.860); hiç^h "hiç" (Mik.1884, s.65; Meyer, G. 1891, s.153).

* bul.: hiç^h, iç^h "hiç" (Lok.1927, nr. 860; Mik.1884, s.65; Meyer, G.1891, s. 153).

* sırp.: hiç^h "hiç" (Lok.1927, nr.860); hiç^h, iç^h "hiç, hiç bir şey"; hiçbir^hşej "hiç bir şey"; hiçcolmasē "bari, hiç olmazsa"; hiçulürmi "hiç olur mu; şaşılacak şey" (Şkal.1985, s. 329).

* arn.: hiç^h "hiç"; hiç^hi "hiç bir zaman, asla" (Mik.1884, s.65); hitš^h "hiç"; hitš^h-dé, hitš^hi "hiç" (Meyer, G. 1891, s.153).

hikâye 1.Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması. 2.ed.Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü. 3.Aslı olmayan söz, olay (TS).

* sırp.: hiç^haja, hik^haja "hikâye, anlatma" (Şkal.1985, s.329).

* arn.: kahet "tarih, efsane, mit" (Mik. 1884, s.69); ikajét, h^hukajét "hikâ-

ye; anlatı, rivayet" (Meyer,G.1891, s.158).

hikmet 1.Bilgelik. 2.esk.Felsefe. 3.Sebep,gizli sebep. 4. Tanrı'nın insanlara anlaşılmasını amaçlı. 5.esk. Özlü söz, vecize. 6.esk.Fizik (TS).

* sırp.: hiçmet, hikmet, icmet "hikmet, felsefe; şaşılacak şey; giz"; hiçmèt- li "garip,şaşılacak şey; hikmet" (Şkal.1985,s.329).

* arn.: hukmet,hükmet "harikuladelik; şaşılacak şey" (Mik.1884,s.69).

hilâl 1.Ayça, yeni ay. 2.esk.Çocukların okuma öğrenmeye başladıklarında satır ve sözleri şaşırmmamak için söz üzerinde gezdirdikleri ucu sivri, uzunca bir gösterme aracı (TS).

* bul.: hilal "hilâl,ay" (Mik.1884,s. 73).

* sırp.: ilal "hilâl" (Mik.1884,s. 73); hilâl,ilâl "bir ucu sivri olan ve dişleri temizlemekte, diğer ucu kaşık şeklinde olan ve kabuklu- şeyleri açmakta kullandıkları kemik- ten uzun çubuk" (Şkal.1985,s.330).

* yun.: khilâli (Mik.1884,s.73).

hilat tar. Padişahların, gönül almak, ödüllendirmek için birine giydirdikleri değerli kumaş veya kürkten yapılmış kaftan (TS).

* rom.: halat "hilat" (Lok.1927,nr. 864; Mik.1884,s.73).

* sırp.: halyna "yatak kıyafeti,hırka" (Lok.1927,nr.864); alet "şeref- lendirme elbisesi" (Mik.1884,s.73); hilat "elbise,giysi" (Şkal.1985,s. 330).

hile 1.Birini aldatmak,yanıltmak için yapılan düzen,dolap,oyun, desise,entrika. 2.Çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katma (TS).

* bul.: hile "hile" (Mik.1884,s.69).

* sırp.: hila, ila "aldatma,hile, sahtekârlık" (Mik.1884,s.69);hila, hilla, hinla, ila, ilbe "hile,düzen,sahtekârlık"; hilêçâr,ilêçâr "hileci,hilekâr,düzenbaz"; hileçârluk,ileçârluk "hilekârlık,sahtekârlık" (Şkal.1985,s.330).

* arn.: hile "oyunda yapılan hile"; hill "hile,sahtekârlık" (Mik.1884, s.69); hile,hilé "hile,sahtekârlık, özellikle oyun esnasında yapılan hile" (Meyer,G.1891,s.152).

himar Eşek (Ösm.-TS).

* rom.: gumar "eşek" (Mik.1884,s.69).

* bul.: magarec, magare "erkek eşek"; magarica "dişi eşek" (Mik.1884,s. 69).

* sırp.: magarac,magare "erkek eşek"; magarica "dişi eşek"; magarçiti "eşekçe davranmak" (Mik.1884,s.69).

* arn.: gomar; magar; margaç, margace "eşek,küçük eşek" (Mik.1884,s.69); gomâr "eşek"; gumar, gomaritsé "dişi eşek" (Meyer,G.1891,s.126).

* yun.: gomâri "eşek" (Mik.1884,s. 69; Meyer,G.1891,s.126).

* mac.: gumâru "yabanî eşek" (Meyer, G.1891,s.126-127).

hindî 1.Hintli. 2.Hindistan veya Hint-

liler ile ilgili (Osm.-TS).

* sırp.: intuša^V "dişi hindi" (Mik. 1884,s.65); hñnd-džèviz, hñnt-džèviz, hñndžèviz "hint cevizi"; hñnd-jag, hñnt-jäg "Hint yağı"; Hñnt "Hindistan"; hñnta-jèmenta "çok uzak yerlerin ifadesinde kullanılır: Hint ve Yemen'de" (Şkal.1985, s.331).

* mac.: hindj "Hint kumaşı" (Kak.1973, s.184).

hirfet 1.Sanat, 2.Kazanç. 3.Esnaf işi (Osm.-TS).

* rom.: rufet "zanaat,iş"; rufetaš^V "esnaf,zanaatkâr" (Mik.1884,s.69).

* sırp.: rufet, ruvet "iş,meslek"; rufetlija "iş-güç sahibi" (Mik.1884,s.69); rúfet, rúvet "zanaat,meslek; esnaf"; rufètlija, ruvètlija "meslek sahibi, zanaatkâr" (Şkal.1985,s.536).

* yun.: řoufèti "iş,meslek" (Mik.1884, s.69).

hisar esk. Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçükkale,kermen, germen (TS).

* sırp.: hisar "hisar " (Kak.1973,s.185).

* mac.: hiszâr ktiha "hisar kahyâsı" (Kak.1973,s.185).

hisse 1.Pay. 2.mec. Bir olaydan çıkarılan ders (TS).

* sırp.: ise "hisse" (Mik.1884,s.69); hìse,ìse, hìsa,ìsa "hisse,pay";

hisèdār, isèdār "hissedar" (Şkal.1985 s.331).

* arn.: hisse,his "hisse" (Mik.1884, s.69); hisé,hise "hisse" (Meyer,G. 1891,s.152).

hizmet 1.Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma. 2.Görev, iş. 3.Bakım,özen, ihtimam (TS).

* rom.: huzmet "teslim; kullanılmaz, işe yaramaz" (Lok.1927,nr.861).

* bul.: hizmet, izmet "hizmet"(Mik. 1884,s.73).

* sırp.: izmet "hizmet"; izmet^V çini-ti "hizmet etmek" (Mik.1884,s.73); hìzmet,izmet "hizmet" (Şkal.1985, s.332).

* arn.: üzmet, hüsmet, ismet, üsmet "hizmet" (Mik.1884,s.73); üzmét, hužmèt "hizmet,vazife" (Meyer,G. 1891,s.461).

hizmetçi 1.Hizmet gören kimse. 2.Belli bir ücretle ev işlerini yapmak için tutulan kadın (TS).

* bul.: izmitjar, izmekjar "hizmetkâr,hizmetçi"; izmetçii^V "hizmetçiler"; izmekjarka "hizmetçi kadın" (Mik.1884,s.73).

* sırp.: izmečar "erkek hizmetçi"; izmečarka "kadın hizmetçi" (Mik.1884 s.73); hizmèçija, hizmèdžija, izmèçija, izmèdžija "hizmetçi"; hizmè-ār, izmèčār, hizmečàrica, izmečàrica "hizmetçiler;kadın hizmetçi"; hizmečariti, izmečàriti "hizmet etmek,hizmeçi gibi çalışmak"; hizme-

çârluk, izmeçârluk "hizmetçilik, hizmetçilik mesleği" (Şkal.1985,s. 331-332).

* arn.: hiusmekjaru, iuzmitiaru,üzmekjar, hüzmekjar, usmeçar "hizmetçi; hizmetçilik" (Mik.1884,s.73); hüzmekâr, üzmetşar "hizmetçi" (Meyer,G. 1891,s.461).

hoca 1.Müslümanlıkta din görevlisi. 2. Öğretmen. 3.esk.Medresede öğrenim gören sarıklı, cübbeli din adamı. 4.mec. Akıl öğretene, öğüt veren kimse (TS).

* rom.: hoge "hoca" (Lok.1927,nr.850); odžea "hoca" (Mik.1884,s.73); hõge "aynı" (Kak.1973,s.186).

* bul.: hodža "din hocası" (Lok.1927, nr.850;Mik.1884,s.73); hõdža "aynı" (Kak.1973,s.186).

* sırp.: hodža "din hocası" (Lok.1927, nr.850; Mik.1884,s.73); hõdža, kodža, õdža "hoca" (Kak.1973,s.185-186); hõdža, õdža "dinî hoca"; hõdža "mekteplerdeki din hocalarına verilen isim"; hõdžaluk "hocalık mesleği" (Şkal.1985,s.332).

* arn.: hoç "hoca" (Mik.1884,s.73); hoxhë "hoca" (Kak.1973,s.186).

* yun.: khõtziâs, khõtsas "hoca, cami hocası" (Kak.1973,s.186).

* mac.: gazda "hoca" (Mik.1884,s. 73); hoghssa,hogsa "hoca";Hocsa "soyadı"; hocsa, hozsa, Hozya, hogia, hocsia, hodzsa "hoca" (Kak.1973,s. 185-186).

hokka Metal,cam veya topraktan küçük

kap (TS).

* sırp.: hõka "küçük mürekkep hokkası; küçük yuvarlak kutu" (Şkal.1985, s.332).

hokkabaz 1.El çabukluğu ile birtakım şaşırtıcı olaylar yapmayı meslek edinen kimse. 2.mec. Başkalarını aldatacak yalan dolanla iş gören (TS).

* rom.: cabaz "soytarı"; cabazlıc "güldürücü hikâye, latife" (Lok.1927, nr.880); kabaz, kabazlıc "aynı" (Mik. 1884,s.69).

* arn.: okadži "şaka yapan, şakacı; hokkabaz"; ok "saka, eğlence,latife" (Meyer,G.1891,s.315); hog "şaka, latife" (Mik.1884,s.69).

hor Değersiz,önemi olmayan, aşağı (TS).

* arn.: hor "çok yoksul,çok zavallı" (Mik.1884,s.74); hor "fakir,zavallı; önemsiz,değersiz" (Meyer,G. 1891,s.153).

horoz 1.zool Tavukgillerden, tavuğun erkeği olan kümes hayvanı. 2.Ateşli silâhlarda çakmak taşına veya mermi- nin kapsülüne vurmaya yarayan metal parça. 3.Kapı zembereğinin mandalı. 4.mec. Kabadayı erkek (TS).

* sırp.: oroz "horoz" (Mik.1884,s. 74); hõroz, hõroz,hõrõz, õroz,õroz, õrõz "horoz; av tüfeklerinde ve tüfeklerinde bulunan bir parça" (Şkal.1985,s.333).

hoş 1.Beğenilen,duyguları okşayan,zevk veren. 2.bağ. Bununla birlikte. 3.Beğenilen, duyguları okşayan bir biçimde; hoş geldiniz: Gelene söylenen e-

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON BÜROSU**

senleme sözü (TS).

* sırp.: hõs^v "güzel, iyi, hoş; uygun"; hõs^v-bõs^v ! "hoş geldiniz !"; hõs^v bül- dum !, hõs^v bülduk ! "hoş ve iyi du- rumda bulduk!-hoş geldiniz sözüne karşı söylenir-"; hõs^vældija, hõz^væel- dija, hõsgeldija, hõzgeldija "hoş gel- diniz merasimi"; hõs^v æeldun ! hõs^v geldun ! hõs^v æeldiniz !, hõs^v geldi- niz "hoş geldiniz !, hoş gelmişler !" (Şkal.1985,s.333).

* mac.: hos gieldi, hosgeldi, hosgelti "hoş geldiniz !" (Kak.1973,s.186).

hoşaf Şeker şurubunda, bütün veya di- limler durumunda kaynatılmış meyve, kom- posto (TS).

* bul.: hoşav^v "hoşaf" (Mik.1884,s. 74); xoşav^v, oşaf^v "hoşaf" (Meyer,G. 1891,s.153).

* sırp.: hõs^vaf, hõs^vap, õs^vaf, õs^vap "mey- ve kompostosu; kaynatılmış meyve"; hoşafàna, hoşafhàna, oşafàna, şafàna "bahçede meyve kurutmak amacıyla ya- pılan fırın"; hoşàfluk "yemeğin so- nunda servis edilen hoşaf veya hafif tatlı türü şey"(Şkal.1985,s.333).

* arn.: haşaf^v "incir veya erikten ya- pılan yiyecek, komposto" (Mik.1884,s. 74); hoşáf, haşáf, oşáf "bir çeşit meyve kompostosu" (Meyer,G.1891,s. 153).

hoşnut Bir davranış, bir durum veya bir kimseden memnun olan, yakınması olma- yan (TS).

* arn.: hoşnuk^v; hoşnuklek^v; hoşnut, oşnut "memnun, hoşnut" (Mik.1884,s.74);

hoşnút, oşnút, hoşnúk "hoşnut, mem- nun"; xoşnúk "memnunluk, hoşnutluk"; hoşnuklék "memnunluk, hoşnutluk" (Me- yer,G.1891,s.153).

hovarda 1.Zevki için para harcamaktan kaçınmayan (kimse). 2.Çapkın. 3.Uykun- suz kadının paralı âşığı (TS).

* sırp.: hovàrda "hovarda, çapkın, serseri" (Şkal.1985,s.334).

hoyrat 1.Kaba, kırıcı ve hırpalayıcı. 2.Güneydoğu Anadolu'da ve Irak'ta tek başına söylenen bir çeşit ezgi (TS).

* bul.: horijatski "hoyratça" (Mik. 1884,s.74).

* sırp.: horjatin, hurjatin "alçak, rezil herif"; horjatkinja "alçak, re- zil kadın"; horjatski "hoyratça, rezilce"; kurjatin, orjat "alçak, re- zil" (Mik.1884,s.74); hòjrat, hòr- jat, hòjratin, hòrjatin, òjrat, òrjat, hùrjat, òjratin, òrjatin "kaba sa- ba kimse; saf, kaba" (Şkal.1985,s. 332).

hoşmerim Tuzsuz taze peynirden, nişas- ta, pirinç unu konarak yapılan hel- va (TS).

* arn.: hoşmár^v "tavada yapılan bir çeşit tatlı omlet" (Meyer,G.1891,s. 153).

hub Güzel, hoş, iyi (Osm.-TS).

* bul.: hubaw "güzel, iyi"; hubost "güzellik, iyilik" (Lok.1927,nr. 873); hubav, ubav "iyi"; hubavina, hubost, hubus, hubavec, hubaven

- "iyi, güzel olan" (Mik.1884,s.74).
- * sırp.: hubaw "güzel, iyi"; hubawost "iyilik, güzellik" (Lok.1927,nr.873); ubav "aynı" (Mik.1884,s.74).
- hudut** 1.Sınır. 2.mec. Uç,son (TS).
- * sırp.: hūdūt, hūdūd, ūdūt, ūdūt "hudut, sınır"; hudu^Vcije "hudutçu, hudut çizen kimse" (Şkal.1985,s.335).
- * arn.: hudūt, udūt "hudut, sınır" (Meyer,G.1891,s.154).
- huni** 1.Bir sıvıyı ağız dar bir kaba aktarmak için kullanılan koni biçimindeki araç. 2.hlk. Ağızlık (TS).
- * bul.: hunija, honija, fonija "huni" (Mik.1884,s.74).
- * arn.: hon^ı "huni"; hon "delik, çukur, oyuk; gırtlak, boğaz; uçurum"; honéps "hazmetme, sindirme" (Meyer,G.1891,s.153).
- * yun.: khoni, khonion, khōni (Mik.1884,s.74).
- hurda** 1.Parçalanmış, döküntü durumuna gelmiş. 2.İşe yarayamayacak derecede bozulup sakatlanmış, zarar görmüş. 3. Eski maden parçası (TS).
- * sırp.: hūrda, ūrda "doğuran bir ineğin sütünden yapılan bir çeşit tatlı" (Şkal.1985,s.336).
- huri** Cennette yaşadığına inanılan kızlara verilen ad (TS).
- * sırp.: hūrija "huri" (Kak.1973,s.187); hūrija "cennet güzeli"(Şkal.1985,s.336).
- * mac.: hauri "huri" (Kak.1973,s.187).
- hurma** Hurma ağacının yemişi, bot palmiyegillerin eski çağlardan beri Kuzey Afrika'da kültürü yapılan örnek bitkisi (Phoenix dactylifera) (TS).
- * rom.: curmal "hurma"; curmala "hurma ağacı" (Lok.1927,nr.885); kurmal, kurmale "hurma" (Mik.1884,s.74); curmal "aynı" (Meyer,G.1891,s.155).
- * bul.: hurma, furma "hurma"(Lok.1927,nr.885); furma "aynı" (Mik.1884,s.74; Meyer,G.1891,s.155).
- * sırp.: hurma, urma "hurma" (Lok.1927,nr.885; Mik.1884,s.74); hūrma, ūrma "hurma"; hurmā^Vžik, hurmā^Vsica "bir çeşit tatlı" (Şkal.1985,s.336).
- * arn.: hurma, hulm "hurma" (Mik.1884,s.74); hurmā, hurmé, hul'm "hurma, hurma ağacı" (Meyer,G.1891,s.154).
- * yun.: khourmās, khourmādi "hurma" (Mik.1884,s.74); khourmādi, khourmās "aynı" (Meyer,G.1891,s.155).
- * mac.: hurmae "hurma" (Meyer,G.1891,s.155).
- hutbe** Cuma ve bayram namazlarında minberde okunan dua ve verilen öğüt (TS).
- * sırp.: hūtba, hūdba "aynı" (Şkal.1985,s.337).
- huy** 1.İnsanın yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü,mizaç, tabiat. 2.İç güdü durumunu almış alışkanlık (TS).
- * sırp.: hūja, ūja "huy,yaratılış ö-

zelliği; asabiyet, sinir"; hujâli, hujlîv, ujâli, ùjlîv "huylu; asabî, sinirli, huzursuz" (Şkal.1985,s.335).

huzur 1.Dirlik,baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık. 2.(Bazı deyimlerde) ön, yan,kat,makam. 3.esk.(Bir yerde) Bulunma. 4.esk. Padişah katı (TS).

* rom.: huzur "sükût, sessizlik; kayıtsızlık, ilgisizlik" (Lok.1927, nr.877; Mik.1884, s.70).

* sırp.: huzūr, ùzūr "huzur, dinlenme, sükûnet" (Şkal.1985, s.337).

* yun.: khouzou̇ri, khouzouréuo "huzur" (Mik.1884, s.70).

hüccet 1.man. esk. Belgit. 2.Tanıt (TS).

* rom. hogèt "belge" (Kak.1973, s.188).

* bul.: hodžat "belge, tanıt" (Kak. 1973, s.188).

* sırp.: hüdžet, hožat, hožet, hužet, hočet, hučet, hudžet, hočet, udžet, ùdžet "belge" (Kak.1973, s.188); hüdžet, ùdžet "mahkeme kâğıdı; resmî belge, doküman" (Şkal.1985, s.335).

* arn.: üdžét "belge, doküman" (Meyer, G. 1891, s.460); üdžét "aynı" (Kak.1973, s.188).

* yun.: khotzéti "belge" (Kak.1973, s.188).

* mac.: hücset, hudset, hüdset, hücset, hucset, hocset "hüccet, belge" (Kak.1973, s.188).

hücre 1.biy. ve anat.İnce bir zar içindeki protoplâzma ve çekirdekten oluşmuş, bir organizmanın yapı ve gö-

rev bakımlarından en küçük birliği, göze. 2.Küçük oda. 3.Tutukluların veya hükümlülerin yalnız olarak kapatıldıkları küçük oda. 4.mec. Siyasî bir inançla gizli olarak çalışan bir örgütün genellikle aynı yerde çalışanlarının oluşturduğu topluluk (TS).

* sırp.: hüdžera, hudžera, ùdžera, udžera "evde erzak depolanan küçük oda; kulübe" (Şkal.1985, s.335).

* arn.: hüdžere "çekmece, çekmece gözü" (Meyer, G.1891, s.155; Mik.1884, s.70); ùdžé "in, mağara"; udžera "fakirhane, sefil yer" (Meyer, G.1891 s.455).

hücum 1.Saldırma, saldırı, saldırış. 2.Üşüşme, bir yere toplanma. 3.Sert eleştiri. 4.sp.Gol atmak veya sayı kazanmak amacıyla yapılan akın, hamle. 5. İleri (TS).

* sırp.: hüdžum, ùdžum "saldırma, hücum; hücum etmek, saldırmak" (Şkal.1985, s.335).

hüdhüd Çavuşkuşu. Süleyman Peygamber ile Saba kraliçesi Belkis arasında haber getirip götürülen kuş (TS).

* sırp.: hüdhud "çavuş kuşu" (Şkal. 1985, s.335).

hüküm 1.Yargı. 2.Egemenlik. 3.Önem, geçerlilik. 4. Etki, hız, şiddet (TS).

* sırp.: hüćum, hüćum, hüćum "hüküm, karar"; hüćmêtisati, hüćmêtisati "hatırlamak, farkına varmak, aklına gelmek" (Şkal.1985, s.335).

* arn.: hüćsm "kudret, güç, iktidar, otorite; hüküm, karar" (Meyer, G.1891, s.155).

hükümet 1.Devletin görevlerini yerine getirmesini sağlayan yetkili organ,bakanlar kurulu, kabine. 2.Bir ülkenin yönetim kuruluşları. 3. Devlet yönetimi. 4.Hükümet konağı (TS).

(Mik.1884,s.65).

* sırp.: hućümet, hukümet, ućümet
"hükümet, rejim,yönetim; yöneticilerin , devleti yönetenlerin buldukları yapı" (Şkal.1985,s.335).

* arn.: hütsümét "hüküm,karar " (Meyer, G.1891,s.155); hekjemet "hüküm,karar" (Mik.1884,s.69).

hüner Beceri isteyen ustalık, beceriklilik (TS).

* bul.: uner "mucize,keramet", juneri "mucizeler,kerametler"; unerdžija, hunerdžija "hüner sahibi,mucize gösteren kimse" (Mik.1884,s.1884).

* sırp.: hünjer "ustalık,beceri,hüner" (Şkal.1985,s.336).

* arn.: hünér "iyi vasıflar,özellikler; üstünlük,meziyet" (Mik.1884,s.65; Meyer,G.1891,s.155).

hünkâr tar.Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir unvan (TS).

* mac.: hutıâr csahuz "hünkâr çavuşu" (Kak.1973,s.189).

hürmet Saygı (TS).

* sırp.: hürmet "hürmet,saygı" (Şkal. 1985,s.336).

Hürmüz 1.Zerdüştlerin hayır tanrısı. 2. Eski İran takviminde güneş yıldızının ilk günü. 3. Jüpiter (Müşteri) Yıldızının adı (Osm.-TS).

* rom.: urmuz "yalancı, sahte inci"

I, İ

ılıca Suyu sıcak olarak yerden çıkan hamam, kaplıca, kudret hamamı (TS).

* sırp.: ilidža "sıcak hamam"; ilidžar "sıcak hamamda yıkanan" (Mik.1884, s.58); ilidža, ilidža "ılıca, sıcak su banyosu" (Şkal.1985, s.344).

* arn.: lidže "ılıca" (Mik.1884, s.58); l'ézé, l'idzé "sıcak su pınarı"; ilidža "sıcak su hamamı" (Meyer, G.1891, s.244).

ırgat 1. Tarım işçisi, rençber. 2. Yapı işçisi. 3. den. Gemilerde ve yapılarda yatay kollarla ve birkaç kişi tarafından çevrilen bocurgat (TS).

* rom.: argat "ırgat" (Mik.1884, s.58).

* bul.: argat, argatçe, argatin "ırgat, işçi"; argatuvan "ırgatlık etmek"; argatluk "ırgatlık, işçilik" (Mik.1884, s.58).

* sırp.: argatin "ırgat"; argatlija "ırgatlık"; argatluk "ırgatlık"; argatovati "ırgatlık" (Mik.1884, s.58); ırgat, ırgatin, ırgat, ırgatin "işçi, amele"; ırgatluk, ırgatluk "işçilik, amelelik"; ırgatovati, ırgatovati "ırgatlık, amelelik etmek" (Şkal.1985, s.349).

* arn.: ergat "çiftçi, ziraatçı" (Mik.1884, s.58); argat "çiftçi; gündelikçi";

argatešé "bayan gündelikçi"; ergat "gündelikçi" (Meyer, G.1891, s.15).

ırz Bir kimsenin, başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti (TS).

* bul.: arzlija "namuslu" (Mik.1884, s.58; Meyer, G.1891, s.96).

* sırp.: rz, rza, rs, herz "utanma, mahcubiyet, namus" (Mik.1884, s.58); řz, řřz, řěrz "ırz, namus, utanma duygusu" (Şkal.1985, s.537).

* arn.: ers-zi "namus, ırz"; erzéli "namuslu" (Meyer, G.1891, s.96).

ıslah 1. Düzeltme, iyileştirme. 2. Bir hayvan veya bitki türünden daha iyi verim alabilmek amacıyla yapılan işlem (TS).

* sırp.: islāh "iyi; doğru, düzgün; ıslah edilmiş, düzenlenmiş"; islahāna "Zenaat, meslek okulu"; islāh ućiniti "ıslah etmek, düzenlemek, iyileştirmek" (Şkal.1985, s.350).

ıslatmak 1. Islak duruma getirmek. 2. argo Dayak atmak veya ağır hakarete bulunmak (TS).

* sırp.: isleisati "(yaradan) su akmak" (Mik.1884, s.58).

ısmarlamak 1. Bir şeyin yapılmasını veya getirilmesini, bu işlerle uğraşan birine söylemek, sipariş etmek. 2. Parasını kendi ödeyerek başkaları için yiyecek veya içecek getirilmesini söylemek. 3. Kendi için bir şey alınmasını başkasına söylemek. 4. Bir şeyin, bir kimsenin bakılmasının, korunmasını birine veya birinin gözetilmesine bırakmak, emanet etmek. 5. Bir işin yapılmasını, bırakılmasını veya o işten vazgeçilmesini söylemek (TS).

* sırp.: smarlama "ısmarlamak, sipariş etmek" (Mik.1884, s.58); smarlâisati, smârĵâĵisâtî "ısmarlamak, sipariş etmek"; smârlama "ısmarlama olarak yaptırılan şey -elbise veya ayakkabı-" (Şkal.1985, s.568).

ıtır 1. Güzel koku. 2. İtır çiçeği, bot. sardunyagillerden, yaprakları güzel kokulu, çiçekleri türlü renklerde bir süs bitkisi (Pelargonium radícula) (TS).

* rom.: endrişaim, indrişaim, indrişai "ıtır çiçeği" (Lok.1927, nr.920); andrişca "ıtır çiçeği" (Lok.1927, nr.2172).

itlak esk. Salıverme, koyuverme (TS).

* sırp.: itlak "salıvermek, serbest bırakmak" (Mik.1884, s.77); itlāk -buĵrũntija, itljāk -burũntija, itlāk, itljāk "izin belgesi" (Şkal.1985, s.354).

ızgara 1. Metal çubukların, ağaç dallarının, aralıklı sıralanmasıyla yapılan parmaklık veya kafes biçiminde araç. 2. Et, balık, köfte gibi yiyecekleri pişirmekte kullanılan araç. 3. Bu araç üstünde pişmiş. 4. Pisliklerin su yollarını tıkamasını önlemek veya havalandırmak amacıyla su yollarının üzerine konulan parmaklıklı demir (TS).

* bul.: skara "ızgara" (Meyer, G.1891, s.386).

* arn.: skaré "ızgara" (Meyer, G.1891, s.386).

* yun.: skhára, éskhára "ızgara" (Meyer, G.1891, s.386).

ibadet 1. Tanrı buyruklarını yerine getirme, Tanrı'ya yönelen saygı davranışı, tapınma. 2. Âyin, kült (TS).

* sırp.: ibâdet "Allah'a yalvarma, nânaz kılma ve dinin gereklerini yerine getirme; ibadet etmek, namaz kılmak, vs." (Şkal.1985, s.338).

* ärn.: ibadét "huzurda eğilme" (Meyer, G.1891, s.157).

iblis 1. Şeytan. 2. mec. Kötü, düzensiz (TS).

* sırp.: iblīs, iblīz "iblis, şeytan" (Şkal.1985, s.338).

ibre 1. Ölçü âletlerinde sayı veya işaret göstermeye yarayan hareketli iğne. 2. Çam, ardıç, sedir gibi ağaçların yaprağı (TS).

* rom.: indre, andre, undre "iğne, ibre" (Mik.1884, s.75).

* sırp.: ibrete, imbrete "kadın giysilerindeki süslü kopça, tokacık" (Şkal.1985, s.338).

ibret 1. Yanlış, kötü davranışlardan sakinmeyi sağlayan olgu veya bu gibi olgulardan alınması gereken sonuç, ders. 2. hlk. Çirkin, kötü, acayip (TS).

* sırp.: ibret "ibret, ders; şaşılacak şey, inanılması güç olan şey";

ibretiti se, ibrènisati se "şaşır-
mak,şaşmak, garip bulmak" (Şkal.1985,
s.338).

ibrik Su ve sulu şeyler koymaya yarayan
kulplu, emzikli kap (TS).

- * rom.: ibric "ibrik" (Lok.1927,nr.
894); ibric "ibrik"; ibriçtâr "içki
dağıtan,saki" (Kak.1973,s.190-191).
- * bul.: ibrik "yıkanma esnasında su
dökülen kap, testi" (Lok.1927,nr.894);
ibrik, ebriki, ibriki "ibrik" (Mik.
1884,s.58); ibrik "bakırdan su kabı"
(Meyer,G.1891,s.48); ibrik,ibrik "ay-
nı" (Kak.1973,s.190).
- * sırp.: ibrik,imbrik "yıkanma esnasın-
da su dökülen kap,testi" (Lok.1927,
nr.894); ibrik, imbrik "bakırdan yı-
kama kabı" (Mik.1884,s.58); ibrik,
imbrik "bakırdan su kabı; kahve ser-
vis edilen bakırdan küçük kap" (Şkal.
1985,s.338-339); ibrik, imbrik "aynı"
(Kak.1973,s.190).
- * arn.: ibrig, jebrik "toprak veya me-
tal kap" (Mik.1884,s.58); brik "kü-
çük kap"; ibrik "toprak veya metal
kap" (Meyer,G.1891,s.48); ibrih,
ıbrib, ibrik "ibrik" (Kak.1973,s.
190).
- * yun.: imrikhi, mrikhi "ibrik"
(Mik.1884,s.58); imrikhi, mrikhi
"ibrik" (Meyer,G.1891,s.48); mrik-
hi, imrikhi, imrikh "ibrik" (Kak.
1973,s.190-191).
- * mac.: ibrik "ibrik" (Mik.1884,s.58);
ibrik,iprikelni, iprikalni, ibrikalni,
iprikelni "ibrik"; ibriktar aga

"ibriktar ağa" (Kak.1973,s.190-191).

ibrişim Kalınca bükülmüş ipek iplik
(TS).

- * rom.: ibrişin, ibrişinar "ibrişim"
(Mik.1884,s.75); ibrişim,ibrişin
"ipek iplik;iplik"; ibrişinar
"aynı" (Lok.1927,nr.10); ibrişim,
ibrişin "ibrişim" (Kak.1973,s.191).
- * bul.: ibrişim "ibrişim"; ibrişim-
sko "ibrişimden yapılan" (Mik.1884,
s.75); ibrişim "aynı" (Kak.1973,s.
191).
- * sırp.: ibrişim,brişim "ibrişim";
ibrişim-tkanica "ibrişim dokuma";
ibrişimli "ibrişimli"; imbrişim
"ibrişim,ibrişimli" (Mik.1884,s.
75); ibrişim, imbrişim "aynı" (Kak.
1973,s.191); ibrişim "ipek iplik;
iyi cins pamuk iplik; ibrişimden ya-
pılan kemer; ibrişimden yapılan do-
kua"; ibrişimli "ibrişimden yapı-
lan" (Şkal.1985,s.339).
- * arn.: bërshim "ibrişim" (Kak.1973,
s.191).
- * yun.: imprisimi "ibrişim" (Kak.1973,
s.191).
- * mac.: ibrisim "ibrişim" (Kak.1973,
s.191).

iç 1.Herhangi bir durumun,cismin veya
alanın sınırları arasında bulunan bir
yer,dahil,dış kadıştı. 2.Oyuk olan ve-
ya oyuk sayılabilen şeylerin boşluğu.
3. Cisimlerin yüzeyleri arasında ka-
lan her nokta. 4.(Toplu bir durumda
bulunan) Kimse veya nesnelere ara-
sında bulunan kimse veya nesne. 5.
Ten ile dış giysiler arası. 6.Kabuğu
olan veya dışı kabuk durumunda bulu-

nan yiyeceklerde kabuğun sardığı bölüm. 7.Pirinç,soğan ve baharatla hazırlanan, dolmalarda kullanılan karışım. 8.Mide, bağırsak,karın. 9.Akıl,gönül,irade gibi insanın manevî varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri. 10. Bir ülkede, şehirde, toplulukta vb. de olan veya yapılan. 11. (Somut kavramlarda) İki veya ikiden çok şeyde merkeze daha yakın olan. 12.İnsanın manevî varlığıyla ilgili olan 13. İçle, iç işleri ile ilgili (TS).

* rom.: içi^U-aga "iç ağası"; içi^U-mehter "iç mehter" (Kak.1973,s.192).

* sırp.: iç^Vaga, iç^Vaga "iç ağası" (Kak. 1973,s.192); iç^Vaga "sarayın iç işleriyle görevli olan kimse, iç ağası" (Şkal.1985,s.339).

* mac.: ics-aga, jes-aga "iç ağası"; acs kapi aga "iç kapı ağası"; icz-kapuczia "iç kapıcısı"; iczmekter "iç mehteri" (Kak.1973,s.192).

içki 1.İçinde alkol bulunan içecek. 2. İçki içme işi (TS).

* sırp.: içki^Vja "alkollü içecek; içecek"; içki^Vjaš "içkici, alkolik" (Şkal. 1985,s.339).

içlik hlk. İçe giyilen çamaşır,iç gömleği (TS).

* sırp.: iç^Vluk,iş^Vluk "kışın,soğuk havalarda giyilen, sıcak tutan yelek" (Şkal.1985,s.339).

iç oğlanı tar. Osmanlı imparatorluğunda, saraylarda türlü devlet hizmetleri için aday olarak yetiştirilen gençlere verilen ad, celep (TS).

* rom.: icioglân "iç oğlanı" (Kak.1973, s.192-193).

* bul.: iç^Voglan "iç oğlanı" (Lok.1927, nr. 895); iç^Volan "aynı" (Mik.1884,s. 75).

* sırp.: iç^Voglan,iç^Voglanin "iç oğlanı" (Lok.1927,nr.895); iç^Voglanin "aynı" (Mik.1884,s.75); iç^Voglan,hiç^Voglan "iç oğlanı" (Kak.1973,s.192-193); iç^Voglan,hiç^Voglan "çeşitli görevler için yetiştirilen genç" (Şkal. 1985,s.339).

* yun.: ikhoglâni "iç oğlanı" (Mik. 1884,s.75); itsoglâni "aynı" (Kak. 1973,s.192-193).

* mac.: icsoglân, isoglân "iç oğlanı" (Kak.1973,s.192).

idare 1.Yönetme,yönetim,çekip çevirme. 2.Ülke işlerinin yürütülmesi, kamuya ilişkin hizmetlerin bütünü. 3.Bir kurum veya kuruluşun yönetildiği yer. 4.Bir kurumun işlerini yürüten kurul. 5. Tutum. 6.İdare kandili veya lâmbası (TS).

* sırp.: idâra "idare, yönetim; hayatın gereklerini yerine getirme; idare etmek, gerektiği kadar para harcamak"; idâretiti se "idare etmek, fazla para harcamaktan sakınmak" (Şkal.1985,s.340).

ifrit 1.(Doğu masal ve efsanelerinde) Kötü ve korkunç cin. 2.mec. Öfkeli, ortalığı birbirine katan kimse (TS).

* sırp.: ifrîz, ifrît, ifrîskinja, ifrîtkinja "kötü cin,şeytan; mec. çok asabî, çok sinirli kimse -erkek veya kadın-" ; ifrîzluk "asabiyet,öfke" (Şkal.1985,s.341).

iftar 1.Oruç açma, oruç bozma. 2.Oruç açma zamanı. 3.Ramazanda akşam yemeği (TS).

* sırp.: iftār "Ramazan'da akşam yemeği"; iftāriti (se) "yemek yemek; Ramazan ayında orucu açmak"; iftār-luk "iftar vakti yenilen yemek" (Şkal. 1985,s.341).

iftira Kasıtlı ve asılsız suç yükleme, kara çalma,bühtan (TS).

* bul.: iftiriya, ivtrija,iftira, ftiriya "iftira" (Mik.1884,s.75).

* sırp.: iftira, ivtira "iftira" (Mik. 1884,s.75); iftira "iftira" (Şkal. 1985,s.341).

iğde bot. 1.İğdegillerin örnek bitkisi olan bir ağaç (Elaeagnus). 2.Bu ağacın zeytin biçiminde,kabuğu kırmızıya çalan sarı renkte beyaz unlu, tadı mayhoş yemişi (TS).

* sırp.: iğda, iğde "iğde"(Şkal.1985, s.341).

iğdiş Erkeklik bezleri çıkarılarak veya burularak erkeklik görevini yapamayacak duruma getirilmiş olan (hayvan ve özellikle at) (TS).

* arn.: hidic^v "iğdiş edilmiş at" (Mik. 1884,s.75); hiditš^v, jeditš^v "aynı" (Meyer,G.1891,s.152).

iğne 1.Dikiş dikmeye yarayan,ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç. 2.İki şeyi birbirine tutturmaya yarar ince, uzun,ucu sivri,metal araç. 3.Toplu iğnenin süs olarak kullanılan türü. 4.Altındaki iğne ile tutturulan süs eşyası. 5.Bazı araçların ucu sivri parçaları. 6.Kaslar veya damar yoluyla vücuda sıvı bir ilâcı vermek için kullanılan araç, enjek-

tör,sırınga. 7. Zerk yolu ile vücuda verilen ilâç. 8.Vücuda bu yolla ilâç verme işi. 9.mec. Dokunaklı söz. 10. Bazı böceklerde bulunan savunma organı. 11. Oltanın ucundaki küçük çengel. 12.bot. Bitkilerde yumurtacıkla tepecik arasındaki sapçık (TS).

* rom.: iglita "çengelli iğne" (Lok. 1927,nr.957).

* sırp.: ignèlija "çakmaklı tüfeklerden farklı olarak, iğneli modern tüfek" (Şkal.1985,s.341).

ihmal Gereken ilgiyi göstermeme,boşlama, savsaklama, savsama, önem vermememe (TS).

* sırp.: ihmāl "ihmal,umursamazlık"; ihmāldžija "bir şeyi önemsemeyen, savsaklayan kimse,ihmalci"; ihmāli-ti "ihmal etmek, savsaklamak"; ihmāl-luk "ihmal itme, savsaklama,boş verme" (Şkal.1985,s.342).

ihram 1.Eskiden Yunanlıların,Romalıların, günümüzde de Berberîlerin büründükleri geniş,beyaz, yünlü çarşaftan giysi. 2.Kâbe'ye girerken hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü. 3.Yün yaygı (TS).

* sırp.: ihrām "Hacıların,hacılıkları süresince,Mekke'de giydikleri yün,pamuk veya ketenden,beyaz renkli ve dikişsiz giysi" (Şkal.1985, s.342).

ihtiyar 1.Yaşlı,kocamış olan (kimse). 2. Baba veya anne (TS).

* sırp.: ihtijar,iktijar "ihtiyar" (Mik.1884,s.54); ihtijār, iktijār "ihtiyar,yaşlı"; ihtijārluk "ihtiyarlık" (Şkal.1985,s.342).

ikbal 1.Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu. 2. esk. İstek, arzu. 3. tar. Padişaha veya şehzadeye eş olmaya aday, gözde, cariyeye (TS).

* sırp.: igbāl, ikbāl "talih, şans"; igbāli, ikbāli "şanslı, talihli"; igbālsuz, ikbālsuz "talihsiz, bahtsız" (Şkal. 1985, s.341).

iki 1. Birden sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam, g, II. 2. Birden bir artık (TS).

* rom.: ichiū "kemik oyununda zarın iki gelmesi" (Lok.1927, nr.900).

* sırp.: ići-tuglija "iki tuğlu paşa" (Mik.1884, s.75); ići, iki "iki sayısı"; ićikatica "iki katlı olan şey; genellikle kadifeden yapılan ve nakışlı olan bayan giysisi"; ićituglija, ićtuglija "iki tuğlu paşa; mec. iki karısı olan erkek" (Şkal.1985, s.340).

ikindi 1.Öğle ile akşam arasındaki süre. 2. İkinci vaktin kılınan namaz (TS).

* rom.: chindie "ikindi namazı" (Lok. 1927, nr.901); kindii "aynı" (Mik.1884, s.75); chindie "aynı" (Kak.1973, s.193).

* bul.: ikindija "ikindi namazı, ikindi vakti"; kindija "aynı" (Mik.1884, s.75).

* sırp.: ićindija "ikindi vakti; ikindi namazı" (Mik.1884, s.75); ićindija, ikindija, ikindia, jećindija, jekindija "ikindi" (Kak.1973, s.193); ićindija, ikindija, jećindija, jekindija "ikindi vakti; ikindi namazı"; ićindijās, ikindijās "ikindi vakti sı-

rasında yenilen yemek" (Şkal.1985, s. 339-340).

ikram 1.Konuğu ağırlama. 2.Bir şeyi armağan olarak verme, sunma. 3.Alışverişte satıcının alıcıya yaptığı indirim. 4.Sunulan şey (TS).

* rom.: icram, icram "ikram" (Meyer, G. 1891, s.158).

* sırp.: ićrām, ikrām "ikram, konuğu ağırlama"; ićramli, ikrāmli "konuksever kimse" (Şkal.1985, s.340).

* arn.: ikrām "kabul, ikram"; ikirām "iltifat, iyi karşılama"; ikératón "alınma, kabul"; béj ikrām "ikram etmek, sunmak" (Meyer, G.1891, s.158).

iksir 1.Eskiden hayatı ölümsüzleştirmek, madenleri altına çevirmek gibi olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı. 2.İç ferahlatıcı ilâç veya içki. 3. Aşk ilham eden büyülü içki (TS).

* rom.: likser "iksir" (Mik.1884, s.57).

iktiza esk.Gerekli olma, gerekme (TS).

* rom.: ihtizaa "fayda, istifade" (Mik. 1884, s.75).

* bul.: ihtiza "fayda" (Mik.1884, s.75).

* sırp.: iktizā Ćiniti "iktiza etmek, yetişmek" (Şkal.1985, s.343).

* arn.: itizaa, idizaa "ihtiyaç" (Mik. 1884, s.75); itizā, idizā, dizā "hacet, ihtiyaç, lüzum, zaruret" (Meyer, G.1891, s.159).

* mac.: ihtiza "lüzum" (Meyer, G.1891, s.159).

ilâç 1. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için, türlü yollardan kullanılan madde, em, deva, 2. mec. Çare, önlem (TS).

* bul.: ilâç^V, iljaç^V "ilâç" (Meyer, G. 1891, s.158; Mik.1884, s.58).

* sırp.: îlâdž^V, îlâdž^V, îlâc^V, îlâc^V "ilâç"; îlâdžiti (se) "ilâç içmek, tedavi olmak"; îlâdžli "ilâçlı" (Şkal. 1985, s.343).

* arn.: il'atš^V "ilâç, deva" (Meyer, G. 1891, s.158); iljaç^V, ilač^V "ilâç" (Mik. 1884, s.58).

ilâhî 1. Tanrı'ya özgü, tanrısal. 2. mec. Çok güzel, mükemmel. 3. Tanrı'yı övmek, ona dua etmek için yazılıp makamla okunan nazım (TS).

* sırp.: îlâhîcun ! "Allah için, Allah adına !"; îlâhîja "dinî şarkı, ilâhi"; îlâhî jârabi "Allahım !" (Şkal.1985, s.343).

ilâm 1. esk. Bildirme, anlatma. 2. huk. Bir davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren resmî belge (TS).

* bul.: ilam "hüküm, karar" (Mik.1884, s.75).

* sırp.: ilum "ilâm" (Mik.1884, s.75); îlâm "kadı tarafından verilen kararname; mahkeme kararı" (Şkal. 1985, s.343).

ilik 1. Giysilerin, yorgan çarşaflarının, yastık kılıflarının vb.nin gereken belirli yerlerine iplikle örülerek, parça geçirilerek veya biye ile yapılan küçük yarık (TS).

* sırp.: ilika "ilik, düğmenin geçmesi için giysilere açılan delik" (Mik.

1884, s.75); ilika, ilike, jêljike "düğmelerin geçmesi için giysilere açılan, bazı nakışlı delik"; îlikli "ilikli, bir dizi iliği olan"; îlikluk "ilik" (Şkal.1985, s.344).

ilim Bilim (TS).

* sırp.: îlum "ilim, bilgi, bilme"; îlûmli "çok bilen, tahsilli"; îlum-sahîbiya "bilgili kimse, ilim sahibi" (Şkal.1985, s.344-345).

* arn.: ilm "hikmet; malumat, bilgi" (Mik.1884, s.75); ilm "aynı"; hilm "heves, temayül; mizaç, huy" (Meyer, G.1891, s.158).

illet 1. Hastalık. 2. mec. Hastalık dereesine varan alışkanlık. 3. mec. Bozukluk. 4. Kızdıran, sinirlendiren şey veya kimse. 5. fel. esk. Sebep (TS).

* sırp.: îlet "hastalık" (Şkal.1985, s.344).

imam 1. Cemaate namaz kıldırان kimse. 2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse. 3. Hz. Muhammed'den sonra onun vekilliği görevini üzerine alan halifele-re verilen unvan. 4. Bazı küçük İslâm devletlerinde devlet başkanı. 5. En önde bulunan, önder (TS).

* rom.: imam "imam" (Lok.1927, nr. 905); imâm, iman "imam" (Kak.1973, s.195).

* bul.: imâm "imam" (Kak.1973, s.195).

* sırp.: îmâm "imam" (Kak.1973, s.195); imâm "imam"; imâma "türban, sarık"; imâmet, imamêtlik "imamlık mesleği, imamlık hizmeti"; Imâmi-Âzam "Hanefi mezhebinin lideri duru-

- mundaki imama verilen unvan " (Şkal. 1985,s.345).
- * arn.: imām "imam" (Kak.1973,s.195).
- * yun.: imāmis "imam" (Kak.1973,s.195).
- * mac.: imān "imam" (Kak.1973,s.195).
- imambayıldı** Bir çeşit zeytin yağlı patlıcan yemeği (TS).
- * sırp.: imām-bajıldı "imambayıldı,bir patlıcan yemeği" (Şkal.1985,s.345).
- imame** Tespihlerin baş tarafına geçirilen uzunca parça (TS).
- * rom.: imamea "kehribar ağzlık" (Lok. 1927,nr.906); imamea "aynı" (Mik. 1884,s.75).
- * sırp.: imam "çubukluk,ağzlık" (Mik. 1884,s.75).
- iman** 1.Dinin ortaya koyduğu dogmalara inanma, din inancı, kutsal inanç, inanç, itikat. 2.İslâm dinine inanma. 3.mec. Güçlü inanç, inan (TS).
- * bul.: iman "iman" (Mik.1884,s.75).
- * sırp.: iman "iman" (Mik.1884,s.75); imān, imān, amān, jaman "bir tek Allah'a inanma; İslâm dini" ; iman-dova "müslüman birine ölümünden sonra defnedilirken üzerine konan arapça yazılmış dua"; imānsuz "inançsız, dinsiz" (Şkal.1985,s.345-346).
- imaret, imarethane** tar. Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulmuş hayır kurumu (TS).
- * sırp.: imāret, imāre "yoksullara yiyecek dağıtan yer" (Şkal.1985,s.346).
- * yun.: imarēti "darü'l-aceze, bakım yurdu" (Mik.1884,s.75).
- imbik** Damıtmaya yarayan,damıtma işinde kullanılan araç,damıtıcı (TS).
- * rom.: alambic "imbik" (Lok.1927,nr.79).
- * bul.: alambik "damıtma kabı,imbik" (Mik.1884,s.9).
- * sırp.: lambik "imbik" (Mik.1884,s.9); imbek "damıtmada kullanılan düzenek" (Şkal.1985,s.346).
- * yun.: ambıŝ, ambikhos "bardak,kadeh" (Mik.1884,s.9).
- imdat** 1.Tehlikede olana yapılan yardım. 2.ünl. Yetişin !,Kurtarın ! (TS).
- * bul.: imdat "imdat,yardım" (Mik.1884,s.76).
- * sırp.: indat "imdat; yardım çağırma" (Mik.1884,s.76); indāt, imdāt, hındāt "yardım,yardım etme" (Şkal. 1985,s.347).
- imrahor** tar.Padişah ahırlarına ve onlarla ilgili gereçlere bakmakla görevli kimse (TS).
- * rom.: salahor "gündelikçi" (Mik. 1884,s.48); imbrahor "ahır hizmetçisi, ahır uşağı" (Lok.1927,nr.69); imbrohòr, imirahor, miriahor "imrahor" (Kak.1973,s.143).
- * sırp.: imrahòr, mirahòr, imraor, imrahòr "imrahor" (Kak.1973,s.143); imrahòr, mirahòr "sarayın atlara bakmakla yükümlü hizmetlisi" (Şkal. 1985,s.346).

* yun.: ámourakhórios "imrahor" (Kak. 1973,s.143).

* mac.: imrehur,imrihor,imbrehor "imrahor"; Imrehor "soyadı"; imrehor "aynı"; İmrahor aga, imre úr aga,imrihur aga, imrehur aga "imrahor ağası"; Imre úr basa, İmrihur basa, imrekur basa, imrehur basa, imbrahar basi, Jambrahor bassi, imbar horbastia "imrahor başı" (Kak.1973,s.143).

imsak 1.esk.Bir şeyden el çekerek nefsi-ne hâkim olma, perhiz. 2.(Ramazanda) Oruca başlama zamanı. 3.esk. Cimrilik (TS).

* sırp.: ìmsāk, ìmsāc "oruca başlama zamanı"; imsakija "imsak vakitlerini bildiren tablo" (Şkal.1985,s.346).

inat 1.Bir konuda direnme,ayak direme, diretme, direnim. 2.Birine karşı çıkmak, karşı düşünce ileri sürme. 3.hlk. İnatçı (TS).

* rom.: inat "garaz,kin"; inakciū "kindar" (Mik.1884,s.76).

* bul.: inaet, inat "inat"; inatçii "inatçı" (Mik.1884,s.76).

* sırp.: inat "inatçılık,dikkafalılık; dil dalaşı,atışma"; inadžija "kavgacı"; inaditi, inatiti "kavga etmek, inatlaşmak" (Mik.1884,s.76); inaçija, inádžija "inatçı; geçimsiz kimse"; inaçiluk "inatçılık"; inād,ināt "inat,kapris,dik kafalılık; geçimsizlik"; ináditi se, inátiti se "inatlaşmak" (Şkal.1985,s.346).

* arn.: inat, inatšii "inatçı" (Mik.1884,s.76); inát "inatçılık; kötülük,hıya-

net"; inatšii "inatçı" (Meyer,G.1891,s.159).

* yun.: Ináti, gínáti, génáti "inat; kötülük" (Mik.1884,s.76).

inci 1.İstiridyeye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli,küçük,sert,sedef renginde süs tanesi. 2. Yanlışıyla sebebiyle gülünç olan söz veya cümle (TS).

* sırp.: endže, endžije "inci",djindjuha, djindjuve "incik-boncuk" (Mik.1884,s.76); indžu-korijen,indžir-korijen "inci tanesi" (Şkal.1985,s.347).

* arn.: indži, adžii, idži,dži "inci; sahte inci,boncuk" (Mik.1884,s.76); indžī, idžī, džī "inci" (Meyer,G.1891,s.159).

* mac.: gyöngy "inci" (Mik.1884,s.76).

incir bot. 1.Dutgillerden,asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli ağaç (Ficus carica). 2. Bu ağacın etli,tatlı yemişi (TS).

* sırp.: indžir "incir" (Şkal.1985,s.347).

inkâr Yaptığını,söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, yadsıma (TS).

* bul.: inkjar "inkâr etmek" (Mik.1884,s.76); inkjar "aynı" (Meyer,G.1891,s.309).

* sırp.: inčar "inkâr" (Mik.1884,s.76); inčar, inkâr "inkâr"; inčariti "inkâr etmek,reddetmek" (Şkal.1985,s.347).

* arn.: nikjar "inkâr" (Mik.1884,s.76); nikâr "inkâr etmek" (Meyer,G.1891,s.309).

insaf 1.Merhamete,vicdana veya mantığa dayanan adalet. 2."Acı,düşün" anlamında kullanılır (TS).

* sırp.: insâf "insaf,vicdan"; insâfli "insafli,vicdanlı"; insâfsuz "insafsız; duygusuz ve sevgisiz kimse" (Şkal.1985,s.347).

* arn.: paa insaff "insaf,vicdan" (Mik.1884,s.76); insâf "doğru, haklı, adaletli,insafli;pa-insâf "insafsız,gadard,merhametsiz,zalim" (Meyer,G.1891,s.159).

* arn.: insâfı (Mik.1884,s.76;Meyer,G.1891,s.159).

insan 1.Memeligillerden, iki eli olan, iki ayak üzerinde dolaşan,sözle anlaşılan, akli ve düşünme yeteneği olan en gelişmiş canlı. 2.Bu türden olan canlı. 3. mec.Huy ve ahlâk yönünden üstün nitelikli (kimse). 4.Belirsiz zamir gibi de kullanılır (TS).

* bul.: insan "insan" (Mik.1884,s.76).

* sırp.: insan,isan "insan" (Mik.1884,s.76); insân, iksân, ihsân, isân "insan,kişi"; insanijet "insaniyet,insanlık"; insanskî, insanski "insanca,insana ait" (Şkal.1985,s.347).

* arn.: insân "şahıs,kişi,kimse" (Meyer,G.1891,s.159); insan "aynı" (Mik.1884,s.76).

inşallah "Tanrı dilerse" anlamında dilek anlatır (TS).

* rom.: işala "Allah'ın yardımıyla,in-

şallah" (Lok.1927,nr.59); işala "aynı" (Kak.1973,s.196).

* bul.:işalla,işallah, işalla "inşallah" (Kak.1973,s.196).

* sırp.: inşalâh !, inşanlâh ! "inşallah,Allah izin verirse !" (Şkal.1985,s.347).

* yun.: insallâh, insalla "inşallah" (Kak.1973,s.196).

* mac.: iszsz Alla, is Alla, inş alla "inşallah" (Kak.1973,s.196).

ipek 1.İpek böceği kozaları çözümlenerek çıkarılan ve dokumacılıkta kullanılan çok ince,esnek ve parlak tel. 2.Bu telden yapılmış (TS).

* sırp.: İpek "Kosova'daki Pek şehrinin Türkçe adı"; ipèklija "ipek gömlek" (Şkal.1985,s.348).

irade 1.esk.İstek,dilek. 2.esk.Buyruk. 3.Bir şeyi yapıp yapmamaya karar verme gücü. 4.psikol.İstenç (TS).

* sırp.: irâda "padişah fermanı,emri" (Şkal.1985,s.348).

irat 1.Gelir. 2.Gelir getiren mülk. 3. esk.Söyleme (TS).

* rom.: irat "gelir,irat" (Mik.1884,s.76).

* sırp.: irād,irāt "gelir getiren mülk, gelir,irat" (Şkal.1985,s.348).

irmik helvası İrmikten yapılan bir çeşit helva; irmik: Sert buğdaydan elde edilen, taneleri iri, glutence zengin un (TS).

* sırp.: irmek-hälva "irmik helvası"

(Şkal.1985,s.349).

ishal Sürgün,iç sürme, ötürük,amel (TS).

* sırp.: iŝhāl "ishal"; ishāluk "ishal olma durumu" (Şkal.1985,s.349).

iskemle 1.Arkalıksız sandalye. 2.Üstüne sigara tablası, çiçek vazosu gibi şeyler konulan küçük masa. 3. Sandalye (TS).

* rom.: schemni-aga(si), schimni-aga-si, iskiemne agasi "iskemle ağası"; schemni-ciauş, schimni-ciauş "Tatar hanlarına veya Moldavya'da prenslere bağlı elçilik görevlisi" (Kak.1973, s.197-198).

* bul.: skamlija "iskemle" (Mik.1884,s.76); skèmle "aynı" (Kak.1973,s.197-198).

* sırp.: skemlija "iskemle" (Mik.1884, s.76); skèmlija, ŝcèmlija "iskemle" (Kak.1973,s.197-198).

* yun.: skhamnl "iskemle" (Mik.1884,s.76).

* mac.: szkembicsia "iskemleci" (Kak.1973,s.197).

İslâm 1.Haz.Muhammed'in yaydığı din,Müslümanlık. 2.Hz.Muhammed'in yaydığı din-den olan (kimse),Müslüman (TS).

* sırp.: İslām "şahıs ismi"; islām "islâm,müslüman" (Kak.1973,s.199); islām,İslām "müslümanlık dini; şahıs ismi"; islamijet "islâmiyet,müslümanlık" (Şkal.1985,s.350).

* mac.: islam "müslüman"; İslam császár "müslüman padişahı"; Iszlán, Isz-

lâm "şahıs ismi" (Kak.1973,s.199).

ispat Tanıt ve kanıt göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya çıkarma,tanıtlama, tanıt (TS).

* sırp.: ispāt "ispat,kanıtlama,kanıt"; ispātiti "kanıtlamak,ispat etmek"; ispātlik "kanıt,ispatlama"; ispāt uçinīti "ispat etmek,kanıtlamak" (Şkal.1985,s.350).

* arn.: ispāt "şahitlik; şhadetnâme" (Meyer,G.1891,s.159).

istek 1.Bir şeye duyulan eğilim, arzu. 2.Yerine getirilmesi (başkasından) istenilen şey,talep. 3.gr.İstek ve niyet kavramı veren isteme kipi. Türkçede bu kip fiil kök veya gövdesine -a/-e eki getirilerek kurulur. 4.psik. Belirli bir ihtiyacı karşılayacağı düşünülen nesne veya duruma karşı duyulan özlem,arzu (TS).

* sırp.: istek "istek,arzu; iştah" (Şkal.1985,s.351).

istihare Bir inanışa göre, girişilecek bir işin hayırlı olup olmadığını rüyadan anlamak için aptes alıp dua okuyarak uyuma (TS).

* sırp.: istihâra, istiâra, istijâra "bir işin hayırlı olup olmadığını rüyadan anlamak için namaz kılıp uyuma, böyle bir niyet için kılınan namaz" (Şkal.1985,s.352).

isyan 1.Herhangi bir amaçla kurulu düzene veya devlet güçlerine karşı gelme, baş kaldırma, ayaklanma. 2.Bir düzene veya emre boyun eğmeme, uymama, itaat etmeme (TS).

* sırp.: isjān "isyan,kargaşa; isyan etmek, ayaklanmak" (Şkal.1985,s.349)

işaret 1.Anlam yükletilen şey, anlamlı iz, im. 2. Belirti, gösterge, alâmet. 3.El, yüz hareketleriyle gösterme (TS).

* sırp.: ^vişaret "işaret" (Mik.1884,s.77); ^vişâret, ^vbeşâret "çeşitli hareketlerle gösterme; iz,im; işaret etmek"; ^vişâretiti "çeşitli el ve yüz hareketleriyle işaret etmek"(Şkal.1985,s.352).

* arn.: ^vişare, ^vşiare "işaret" (Mik.1884,s.77); ^vişarét, ^vişaré, ^vşjarét "işaret,iz" (Meyer,G.1891,s.159).

işçi 1.Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el uzluğunu kullanarak ücretle çalışan kimse. 2.zool Toplu olarak yaşayan böceklerde üreme yeteneğinde olmayan, topluluğun işlerini gören dişi veya erkek (TS).

* sırp.: ^{vv}işcija "işçi" (Şkal.1985,s.352).

işkembe 1.zool.Gevişgetirenlerin ilk ve en büyük mide bölümü. 2.Kasaplık hayvanlarda midayı oluşturan bölümlerin bütünü. 3.İşkembeden yapılan. 4.hkr. Mide (TS).

* rom.: schimbea "işkembe" (Lok.1927, nr. 913).

* bul.: ^vşkembe "işkembe; göbek.mide"; ^vşembjast "şişman,göbekli" (Mik.1888,s.63).

* sırp.: ^vşkembe "işkembe,mide"(Mik.1888,s.63); ^vşkèmbe, ^vşèmba "mide; işkembe; işkembeden yapılan yemek"; ^vşkèmbast "göbekli,işkembeli"; ^vşkembîçi "işkembeden yapılan yemek"; ^vşkémbo "işkembe,mide" (Şkal.1985,s.591).

işkembe çorbasi İşkembeden pişirilen çor-

ba.

* sırp.: ^vşkèmbe-^vçorba "işkembe çorbasi" (Şkal.1985,s.591).

işkence 1.Bir kimseye maddî veya manevî olarak yapılan aşırı eziyet. 2. Düşüncelerini öğrenmek amacıyla birine uygulanan eziyet. 3.Aşırı gerginlik, sıkıntılı durum, azap. 4.Vidalı bir tür sıkıştırma aracı (TS).

* rom.: schingiu "işkence, eziyet" (Lok.1927,nr.914).

işleme 1.İşlemek işi. 2.İnce ve süslü el işi,nakış. 3.mec. Herhangi bir konuyu ele alarak inceleme. 4.İnce ve süslü işlenmiş. 5.sin. Bir filmdeki gizli görüntüyü ürtaya çıkarmak için, gümüş bromürlü tabakanın lâboratuarda çeşitli kimyasal işlemlerden geçirilmesi (TS).

* bul.: ^vişleme "işleme,nakış" (Mik.1884,s.77).

* sırp.: ^vişlèma, ^veşlèma "çeşitli giysilere yapılan nakış,işleme"; ^vişlèisati "işlemek; bir sivilce veya çıbanın yavaş yavaş iltihap dolması" (Şkal.1985,s.353).

iştah 1.Yemek yeme isteği. 2.mec.İstek, arzı (TS).

* bul.: ^viştah "iştah" (Mik.1884,s.77;Meyer,G.1891,s.97).

* sırp.: ^viştal "iştah"; ^viştali "iştahlı" (Mik.1884,s.77); ^viştāh, ^viştāl "iştah,yeme isteği; arzu,istek"; ^viştāhli, ^viştāli "iştahlı; arzulu,istekli"; ^viştāhlija "çok iştahlı olan kimse; bir şeye aşırı bir isteği olan kimse"; ^viştahsuz

"iştahı olmayan; bir şey yap-
maya hiç isteği olmayan kimse" (Şkal.
1985,s.353).

işte 1.Gösterilirken veya bir şeye işa-
ret edilirken söylenir. 2.Anlatılan
bir sözün sonucuna gelindiğini göste-
rir. 3. Anlatılan şeye dikkat çekmek
için kullanılır (TS).

* sırp.: işte dældum "işte geldim,ye-
tiştım -misafirin evsahibine söyle-
diği söz-" (Şkal.1985,s.353).

* mac.: iste kaur "işte gavur !"
(Kak.1973,s.201).

itaat Söz dinleme,boyun eğme,buyruğa
uyma (TS).

* sırp.: itáat, itát "itaat, söz din-
leme; itaat etmek, boyun eğmek"
(Şkal.1985,s.353).

* arn.: itat "itaat" (Mik.1884,s.77);
itát,imtát "itaat, boyun eğmeklik"
(Meyer,G.1891,s.159).

itibar 1.Saygı görme,değerli,güvenilir
olma durumu,saygınlık, prestij. 2.
Borç ödemede güvenilir olma durumu,
kredi (TS).

* sırp.: itibār,ih̄tibār, iktibār "iti-
bar,saygınlık; itibar etmek, saygı
gösterme" (Şkal.1985,s.353).

iyi 1.İstenilen,beğenilen nitelikleri
taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kö-
tü karşıtı. 2.Bol, yararlı,kazançlı.
3. Uğurlu, hayırlı, iyilik getiren.
4. Esen,sağlıklı. 5.Yerinde, uygun.
6.Yeterli, yetecek miktarda olan.
7. İstenilen, beğenilen, yerinde,ya-
rarlı, uygun biçimde (TS).

* arn.: ē ē "iyi,iyi !" (Meyer,G.1891,

s.93).

izbe 1.Basık,loş,nemli, kuytu (yer).
2.Sapa (TS).

* rom.: izbā "soba, fırın" (Meyer,G.
1891,s.160).

* bul.: izba "kulübe, izbe;bodrum;
oda" (Meyer,G.1891,s.160).

* arn.: izbé "bodrum,kiler"(Meyer,G.
1891,s.160).

izin 1.Bir şey yapmak için verilen ve-
ya alınan özgürlük,müsaade, ruhsat,
icazet, mezuniyet. 2.Bir kimseye ça-
lıştığı yerce verilen tatil (TS).

* bul.: izin,izim, izun, izan "izin;
tatil" (Mik.1884,s.77;Meyer,G.1891,
s.160).

* sırp.: izun "izin" (Mik.1884,s.77);
izun, izum "izin,salıverme,özgür bı-
rakma"; izunâma "yazılı izin kâğıdı;
kadı tarafından şeriate uygun ola-
rak verilen izin kâğıdı" (Şkal.1985,
s.355).

* arn.: izen testir "izin teskeresi"
(Mik.1884,s.77); izén, izen "tatil;
izin,ruhsat" (Meyer,G.1891,s.160).

K

kaba 1.Özensiz, gelişigüzel yapılmış, sakil. 2. Taneleri iri.3.Terbiyesi, görgüsü kız, nezaketsiz. 4. mec.Terbiyeye, inceliğe aykırı. 5.Hafif olduğu halde kalın veya hacimli. 6.Kuyruk sokumunun iki yanındaki şişkin yer (TS).

* sırp.: kàba "iri,büyük; kaba, incelmemiş"; kàbast "iri, büyük,aşırır iri" (şkal.1985,s.376).

kabadayı 1.Korkusuz, iyi dövüşen,kendine özgü namus kurallarının dışına çıkmayan kimse. 2.mec.Babayiğit,koçak. 3.hlk. Bir şeyin en iyisi, en başka geleni (TS).

* sırp.: kabadàhija, kabadàhija, kàbadahija "zorba,kabadayı" (şkal.1985, s.376).

kabahat 1.uygunsuz hareket,çirkin,yakışksız davranış, suç,kusur,töhmet. 2. huk. Hafif hapis,para cezası veya meslek ve sanattan alıkonulma ile cezalandırılan hafif suç (TS).

* bul.: kabahat, kabaat, kabat,kabaet "kabahat"; kabahatlija, kabatlija, ukabahatja, kabaetlija "kabahatli" (Mik.1884,s.84); kabahat, kabajet "aynı" (Meyer,G.1891,s.164).

* sırp.: kabàhat, kabàat, kabàjet,kabàet "kabahat,suç"; kabahàtli "suçlu, kabahatli"; kabahàtlija "kabahatli, suçlu"; kabahàtluk "kabahat,suç"

(şkal.1985,s.376).

* arn.: kabahat "kabahat,suç" (Mik. 1884,s.84); kabahat, gabahét "suç, cürüm; yanılığı" (Meyer,G.1891,s.164).

kaban Kalçayı örten,paltoya benzeyen üst giysisi (TS).

* rom.: kabanitse "bir çeşit manto" (Mik.1884,s.90).

* sırp.: kabanica "uzun palto" (Mik. 1884,s.90).

* yun.: gampàs "palto" (Mik.1884,s. 90).

kabara 1.Dayanıklılık sağlamak amacıyla, ayakkabıların altına çakılan,iri başlı demir çivi. 2.Süs olarak odaların ahşap bölümlerine, türlü biçimler yapmak için çakılan iri başlı,sarı çivi (TS).

* sırp.: kàbare "metal toka veya nakışlarla süslü kadifeden yapılan bayan kemeri; giysilerde iri gümüş pulların olduğu süs tokası" (şkal. 1985,s.376).

kabarmak 1.Ağırlılığı artmadan hacmi büyümek. 2.(Sıvılar için) Yağışlardan veya kaynamaktan taşmaya yüz tutmak. 3. Niceliği artmak,büyüme. 4. şişmek, genişlemek. 5.(Hayvanlar için) Tüyleri dikilmek. 6.(Kumaş için) Üzerinde tüyler oluşmak,havlanmak. 7. Islanıp

veya ısınıp yerinden kurtulmak. 8. (Deniz) Dalgalanmak,büyük dalgalar oluşmak. 9.mec. Bulanmak.10.mec. (Öfke,sevgi gibi bazı duygular için) Gittikçe güçlenmek. 11.mec.Kafa tutmak, öfkelenip üstüne yürüyecek gibi davranmak. 12.mec. Böbürlenmek,gururlanmak (TS).

* sırp.: kabàrisati, kabàrdisati "kabarmak,taşmak, akmak" (Şkal.1985,s.376).

Kâbe 1.Hicaz'da Mekke şehrinde bulunan kutsal yapı. 2.İslâmların namaz kılar-ken yöneldikleri taraf; gücü olanların da hacı olmak için gidip ziyaret ettikleri yer (Osm.-TS).

* sırp.: ċaba, ċabi "kutsal şehir,Hristiyanlarca kutsal olan Kudüs,Müslümanlarca kutsal yer olan Mekke şehirleri" (Mik.1888,s.3); Ćaba,Kâba "Müslümanlar'ın kutsal şehri"; ċaba "Kâbe'ye gidiş; Kudüs ve Mekke şehirlerinin kutsal olma durumları"; ċabûtija, ċabürtija,kabûtija "müslümanların öldükten sonra tabutlarının üzerine konulan ve Kâbe'nin örtüsünden getirilen çuha parçası" (Şkal.1985,s.183).

* arn.: Ćabe, ciaab, ciaaba "Kâbe" (Mik.1888,s.3).

* yun.: khıampé "Kâbe" (Kak.1973,s.202).

* mac.: kiabe, tyabe, Tiahbe, Thyabe, csabe "Kâbe" (Kak.1973,s.202).

kabil (I) Olabilir, mümkün.

(II) 1.Türlü,gibi, benzer. 2.Tür,cins (TS).

* bul.: kabil "olabilir,mümkün" (Mik.1884,s.84).

* sırp.: kâbil "olabilir,mümkün; yapılabılır" (Şkal.1985,s.377).

kabile sos. Boy (TS).

* sırp.: kabila "soy,sop" (Şkal.1985,s.377).

* arn.: kabil'e "akraba,akrabalık, hısımlık,hısımlar" (Meyer,G.1891,s.164).

kabir Mezar,sin (TS).

* sırp.: kâbur "kabir,mezar" (Şkal.1985,s.377).

* arn.: kivur "defin,mezar" (Mik.1884,s.84).

* yun.: khiboûri, khuboûri "kabir, mezar" (Mik.1884,s.377).

kabuk 1.Bir şeyin üstünü kaplayan ve onu dış etkilere karşı koruyan,kendiliğinden oluşmuş, sertçe bölüm,kışır. 2. Ekmeğin pişme sırasında içinden daha çok sertleşen dış bölümü. 3.astr. Bir sıvı veya atmosferi dıştan saran, sert katman. 4.zool. Bir hayvanı dıştan örten kitinli,kalkerli,silisli,ke-miksi veya boynuzsu örtü, kavkı. 5. tıp. Deri üzerinde bir yaranın veya sivilcenin kurumasıyla oluşan sertçe bölüm (TS).

* rom.: kulbek "sümüklü böcek,salyangoz" (Mik.1884,s.84).

kabul 1.Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma. 2.(Konukları veya işi olanları) Yanına sokma, katına alma. 3. Sunulan bir şeyi, armağanı alma. 4.Bir öneriyi uygun bulma, onaylama. 5.Bir yere alınma (TS).

* rom.: cabul "cezanın indirilmesi; tenzilât"; cabulipsi "kendini kü-

çümseme" (Lok.1927,nr.982); kabul "heves, düşkünlük" (Mik.1884,s.84).

* bul.: kabul,kabulîş "kabul,kabul etme" (Mik.1884,s.84).

* sırp.: kabul "kabul"; kabuliti "almak, kabul etmek" (Mik.1884,s.84); kâbûl "kabul edilen,alınan"; kabûliti "kabul etmek,almak"; kabûlōsum !, kâbûlōsum ! "Allah bu iyiliğini kabul et-sin ! anlamında" (Şkal.1985,s.377).

* arn.: kabul "kabul,alma, razı gel-me"; ba kabul "razı olma, başarı elde etme" (Mik.1884,s.84); kabûl "rıza, tasdik"; bēn kabûl "razı" (Meyer, G.1891,s.164).

kabza Tutulacak yer, tutak, sap (TS).

* rom.: kapdže "ocak demiri"(Mik.1884,s.84).

* bul.: kapçet "sap,tutak" (Mik.1884,s.84).

* sırp.: kamze "bıçak sapı" (Mik.1884,s.84); kâbza, kâvza, kâmza, çok.kâbze, kâbzeta "kılıç,bıçak,hançer, vs. sapı, genellikle tahta, kemik vs.den yapılır" (Şkal.1985,s.377).

kaçak 1.Bağlı bulunduğu yerden veya yasadan kaçan, uzaklaşan (kimse). 2.Yasaca yapılması yasak olan veya yapılması için gerekli izin alınmayan. 3. Yasaca belirtilmiş gerekli gümrük ve vergileri ödenmeden bir yere sokulan veya bir yerden çıkarılan. 4. Bir kaptan, bir borudan gaz,sıvı veya bir tel-den akım kaçması. 5. Yasalara,kurallara uymayarak, gizlice (TS).

* sırp.: kaçak "yönetimden kaçan,kaçak; gizlice sokulmuş herhangi bir

mal: tütün, vs." (Şkal.1985,s.377).

* arn.: katşak "kaçak; kaçan,giden" (Meyer,G.1891,s.182).

kaçamak Mısır unundan yapılan yağlı bir yemek (TS).

* bul.: kaçamak "mısır bulamacı,kaçamak" (Meyer,G.1891,s.182).

* sırp.: kaçamak "mısır unundan yapılan yemek" (Şkal.1985,s.377).

* arn.: kaçamak "mısır bulamacı,kaçamak" (Meyer,G.1891,s.182).

kaçırmak 1.Kaçmasını sağlamak veya kaçmasına imkân yaratmak. 2. Bir işi belirlenen zamanda yapmamak. 3. Zor kullanılarak yanında götürmek. 4.Yararlanmamak; bir daha ele geçmemek üzere yitirmek. 5. Gitmek,kaçmak zorunda bırakmak. 6.Çalmak,kimsenin haberi olmadan götürmek, aşırmaq. 7.Yasal olmayan yoldan bir ülkeye mal sokmak veya çıkarmak. 8.ölçüyü, sınırı aşmak, fazlasına gitmek. 9. Sızdırmak. 10. İstemeyerek aptestini yapmak. 11.De-lirmek. 12.Bir araç veya âletle iş görürken aracı iyi kullanamama yüzünden herhangi bir zarara yol açmak. 13. Birini veya bir şeyi göstermek (TS).

* sırp.: kaçarisati "kaçırmak" (Şkal.1985,s.378).

* rom.: kaçarma "kaçakçılık" (Mik.1884,s.84).

kadayıf Undan yapılan, tatlı yapmaya yarar türlü biçimlerde yiyecek (TS).

* rom.: kataif "kadayıf, özellikle erişteye benzeyen şekilde olan" (Mik,1884,s.84); cataif,cadaif "tel kadayıfı ve kaymakla yapılan tatlı" (Lok.1927,nr.1125).

* sırp.: kadâif "kadayıf tatlısı"; kadâifnjāk "içinde kadayıfın pişirildiği derin tepsi" (Şkal.1985,s.378).

kadı Tanzimat'a kadar her türlü davalara, Tanzimat'la Medenî Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanlarına verilen ad (TS).

* rom.: cadi, cadiü "kadı" (Lok.1927,nr. 984); kadiü "aynı" (Mik.1884,s.84); cadiü "aynı" (Kak.1973,s.203).

* bul.: kadija "kadı" (Lok.1927,nr. 984); kadija;kadelek, kadalak, kedalak "kadı,kadılık" (Mik.1884,s.84; Meyer,G.1891,s.165).

* sırp.: kadija "kadı" (Lok.1927,nr. 984); kadija, kade, kadu "kadı"; kadiluk "kadılık" (Mik.1884,s.84);kâdija, kâzî, kâdî "aynı" (Kak.1973,s. 203); kâdija "şeriat yargıcı,kadı"; kadiluk "kadılık işi,mesleği; Osm. imp.'da yönetim birimlerinden biri"; kâzî, kâdî "kadı" (Şkal.1985,s.378, 404).

* arn.: kadij,kadi "kadı" (Mik.1884,s. 84); kadı "kadı" (Meyer,G.1891,s. 165); kadi "aynı" (Kak.1973,s.202-203).

* yun.: khatıs, khadıs, khantıs, khadılık "kadı,kadılık" (Mik.1884,s. 84); khatıs,khantıs "kadı" (Kak.1973, s.202-203).

* mac.: Kadi "şahıs adı"; Kadizade "soyadı"; kâdi, kadia "kadı"; Kadia "soyadı"; kâdija, kadija "aynı" (Kak.1973, s.202-203).

kadın 1.Dişi cinsten erişkin insan. 2. Evlenmiş kız. 3.esk. "Bayan" anlamında kullanılan bir unvan. 4. Analık veya ev yönetimi bakımından gereken erdemleri olan. 5.mec.Hizmetçi (TS).

* rom.: cadîna "müslüman kadını" (Lok. 1927,nr.989); cadînâ "aynı" (Meyer, G.1891,s.164).

* bul.: kadına "müslüman kadını; haşhaş" (Lok.1927,nr.989); kadına, kına,kadına, kadın,kaduna, kadena "müslüman kadını"; kadınka "saka kuşu"; diva kadınka "bir bitki" (Mik. 1884,s.85).

* sırp.: kaduna "müslüman kadını" (Lok 1927,nr.989); kaduna "müslüman kadını"; kadanžika, kada "kadıncık,aynı" (Mik.1884,s.85); kâduna,kâda, kâde "bayan,hanım; iyi ev hanımlığı özelliği taşıyan kadın"; kadundžika "kadıncık,hanımcık" (Şkal.1985, s.379).

* arn.: kadéné "kadın" (Meyer,G.1891, s.164).

kadınbudu Yumurtaya bulanarak yağda kızartılan bir tür pirinçli köfte (TS).

* sırp.: kâdun-bùtiçi "kadınbudu köfte" (Şkal.1985,s.379).

kadınğöbeği Kızartılarak yapılan, ortası çukurca, bir tür yumurtalı hamur tatlısı (TS).

* sırp.: kâdun-êùbegi "kadınğöbeği tatlısı" (Şkal.1985,s.379).

kadırga esk. Hem yelken,hem kürekle yol alan, özellikle Akdeniz'de kullanılan bir savaş gemisi (TS).

* rom.: katregu "kadırğa" (Mik.1884, s.85).

* sırp.: katrıga "kadırğa" (Mik.1884, s.85).

* yun.: khátérgon "kadırğa"(Mik.1884, s.85).

kadife 1.Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak,yumuşak kumaş. 2.Kadifeden yapılmış, kadife ile kaplanmış (TS).

* rom.: catifea,cadifeluta "kadife" (Lok.1927,nr.1125); katife "aynı"(Mik.1884,s.85).

* bul.: kadife "kadife" (Lok.1927,nr.1125); kadife "aynı"; kadifli "kadifeli"; kadifênka "kadife çiçeği" (Mik.1884,s.85).

* sırp.: kadife "kadife; havlu kumaş" (Lok.1927,nr.1125); kadifa,kadiva,kadifa "kadife"; kadifeli, kadifli "kadifeden yapılan"; kadiflija "kadifeden yapılan bir çeşit şapka (Mik.1884, s.85); kadifa "kadife"; kadifa,kadifca "kadife çiçeği,bot. Tagetes erectesL., Tagetes patulus L." (Şkal.1985, s.378).

* arn.: kadife "aynı" (Mik.1884,s.85); kadifé, kadüfe "aynı" (Meyer,G.1891, s.165).

kadir 1.Güçlü, gücü yeter, erkli. 2."Her şeye gücü yeter" anlamında Tanrı'nın sıfatlarından biri (TS).

* bul.: kadir "kadir,güçlü" (Lok.1927, nr.987); kıdar "muktedir"; kıdaren "güçlü,muktedir olan" (Mik.1884,s.

85; Meyer,G.1891,s.165).

* sırp.: kader,kadar "güçlü,muktedir, her şeye gücü yeten" (Lok.1927,nr.987); kadar "aynı" (Mik.1884,s.85); kâdar,kâder "muktedir,gücü yeten, bir şeyi yapabilme yeteneği olan" (Şkal.1985,s.378).

* arn.: kadér, kadré "şayan,değer,lâyık,muktedir"(Meyer,G.1891,s.165).

kafa 1.Baş (özellikle insan başı), ser. 2.Hayvanlarda genellikle ağız,göz,burun,kulak gibi organlarınbulunduğu, vücudun en ön bölümü. 3.mec. Görüş ve inançların etkisi altında beliren düşünme ve yargılama yolu, zihniyet. 4. mec. Kavrama ve anlama yeteneği, zekâ, zihin. 5.Bellek. 6.Zıpzip taşının büyük boyu. 7.Mekanik bir bütünün parçası (TS).

* rom.: ceafă "ense,boyun" (Lok.1927, nr.990); Ćjafë "aynı" (Mik.1884,s.85); ceafa "aynı" (Meyer,G.1891,s.219).

* arn.: Ćaf, Ćafe "kafa,ense" (Mik.1884,s.85); kafé "boğaz,gırtlak,boyun,gerdan; ayak ve el bileği" (Meyer,G.1891,s.219).

kafes 1.Aralıklı telden,metal veya ağaç çubuklardan yapılmış, genellikle taşınabilir koyacak. 2.Vahşi hayvanlar için demir çubuklarla yapılmış taşınabilir bölme. 3.Çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış,pencerelere takılan siper. 5.Ahşap yapıların direk ve çatmalardan oluşan kaplama tah-taları dışında kalan iskeleti. 6.ar-go Hapishane (TS).

* rom.: cafas "parmaklık,kafes" (Lok.1927,nr.993); kafas "aynı" (Mik.1884,s.85).

- * bul.: kafes "kafes, parmaklık" (Lok. 1927, nr. 993); kafes, kafes, kavez "aynı" (Mik. 1884, s. 85); kafes, kavez, kafaz "aynı" (Meyer, G. 1891, s. 165).
- * sırp.: kafes "kafes, parmaklık" (Lok. 1927, nr. 993); kavez, kafes, kafaz "kafes"; kafazlı "kafesli" (Mik. 1884, s. 85); kâfaz "kareli kumaş veya kareli bohça; kırmızı kareli bohça"; kafâzlı, kafêzli "kareli; pencerelerdeki tahta perde, kafes; tahta perde ile ayrılan"; kafâzlija "kareli kumaş veya bohça"; kâfaz, kâvez, kâfaz "kafes; eski evlerin pencerelerinde bulunan tahta perde"; kâfaz-bêz, kâfaz-bêz "bir çeşit kareli kumaş"; kafêzlija, kafâzlija "tahta perdeli bir odada yaşayan kimse; kareli kumaştan dikilen elbise" (Şkal. 1985, s. 379-380).
- * arn.: kafaz, kafes, kafas "kafes" (Mik. 1884, s. 85); kafés, kafás-zi "kafes; pencere parmaklığı" (Meyer, G. 1891, s. 165).
- * yun.: khafási, khafásion "kafes" (Mik. 1884, s. 85).

kâfir 1. Tanrı'nın varlığını inkâr eden (kimse). 2. hık. Genellikle Hristiyanlara verilen ad. 3. mec. Acımasız, zalim. 4. mec. Sevilen birine takılma, sitem yollu kullanılır (TS).

- * rom.: ghiaur "gâvur, kâfir" (Meyer, G. 1891, s. 184); ghiaùr "aynı" (Kak. 1973, s. 205).
- * bul.: kaur, kaurin "gâvur, erkek gâvur, Hristiyan erkek"; kaurka, kavurka "Hristiyan kadın"; kavurski "gâvurca"; gjaurka "gâvurca" (kjafir "ay-

nı" (Mik. 1888, s. 3; Meyer, G. 1891, s. 183); gâùr "aynı" (Kak. 1973, s. 205).

- * sırp.: kaur, kaurin, djaur, djaurin "gâvur erkek, hristiyan"; kaurkin-ja "gâvur, Hristiyan kadın"; kaurski "gâvurca"; gjaurluk "gâvurluk" (Mik. 1884, s. 3; Meyer, G. 1891, s. 184); kaurin, kaur, đaurin, đaur, ćâfir, đaur, đâvur, ćâfir, kâfir, đaur, ćâfir, kâvur "gâvur, kâfir" (Kak. 1973, s. 205); ćâfir, kâfir "inançsız; müslüman olmayan kimse"; ćafirluk, kafirluk "bir yaratıcının olduğuna inanmama; müslüman olmama" (Şkal. 1985, s. 183, 184).
- * arn.: kaúr, kaur "Hristiyanlara Türklerin verdikleri isim"; kaúrî, kahurî "hristiyanlık"; kafir, kâfêr "dinsiz, imansız" (Meyer, G. 1891, s. 184), kaur, karr, gjaurr "aynı" (Mik. 1888, s. 3); kaúr "aynı" (Kak. 1973, s. 205).
- * yun.: hhaourides "gâvur"; khaour "gâvur, hristiyan" (Kak. 1973, s. 205).
- * mac.: gyaur, kavor, csafir, gyavur, kaur, chaur "kâfir, gâvur" (Kak. 1973, s. 205).

kaftan tar. Çoğu ipek bir çeşit uzun, süslü üst giysisi (TS).

- * rom.: kaftan "kaftan"; kaftanle^u kaftanlı; bir tören giysisi giyen" (Mik. 1884, s. 85); caftan "kaftan" (Lok. 1927, nr. 774); caftàn, cãftan; caftangi^u "kaftancı"; caftangi-ba^u sã "kaftancı başı" (Kak. 1973, s. 207).
- * bul.: kaftan "kaftan" (Mik. 1884, s. 85); kaftan "aynı" (Lok. 1927, nr.

774); kaftan, kaftàn "aynı" (Kak.1973, s.206).

* sırp.: kaftan "kaftan" (Mik.1884,s.85); kaftan "aynı" (Lok.1927,nr.774); kàftan "aynı" (Kak.1973,s.206); kàftan "genellikle çuhadan yapılan uzun bir üst giysisi" (Şkal.1985,s.380).

* arn.: kaftán "kaftan" (Meyer,G.1891, s.166); kaftán "aynı" (Kak.1973,s.206).

* yun.: khaftáni "kaftan"(Mik.1884, s.85).

* mac.: kaftány,kaftány "kaftan" (Mik.1884,s.85); kaftán,kaftný, kaptán, kaptány,koptán, kaptan, kàftán, cafetan "kaftan"; kaftancsi "kaftancı"; kaftáncsi pasa "kaftancı başı" (Kak.1973,s.206-207).

kâfur,kâfuru 1.Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan,beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, çok ıtırılı bir madde. 2.mec. Çok beyaz (TS).

* sırp.: çafurija "kâfur" (Mik.1888,s.3).

* yun.: khâfoura, khâmfora, khánfora, khıafiri "kâfur" (Mik.1884,s.3).

kâgir Taş veya tuğladan yapılmış olan (TS).

* rom.: gherghir "sandık odası; kubbeli oda" (Lok.1927,nr.1092); gergir "kubbeli hazine odası" (Mik.1888,s.4).

kâğıt 1.Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan,yazı yaz-

maya, basmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak. 2. Yazılı kâğıt yaprağı,pusula, tezkere. 3.Yazılı sınav kâğıdı. 4.İskambil kâğıdı. 5.hlk. Kâğıt para. 6.Kâğıttan yapılmış. 7. Belge ve doküman (TS).

* sırp.: çage, çageta "kâğıt" (Mik.1888,s.3); çât "sigara kâğıdı"(Kak.1973,s.207); çâge "kâğıt; sigara kâğıdı" (Şkal.1985,s.184).

* mac.: kegat-eminy, kihát emin "kâğıt emini,mühürdar" (Kak.1973,s.207).

kahır 1.Yok etme,ezme, perişan etme, mahvetme. 2.Derin üzüntü veya acı, sıkıntı (TS).

* bul.: kahır, kahar "kahır"; kâhîren "kahırlı"; kaharlıja,ukaharjavam "kahırlı,kahırlanmak"; kâhîr kâhîrin "sefalet,yoksulluk; sıkıntı" (Mik.1884,s.85).

* sırp.: kar "endişe,sıkıntı,dert"; karli "gamlı,kederli"; bezkarno "endişesiz,rahat" (Mik.1884,s.85); kâhar,kâar,kâr "kahır,dert, üzüntü; çirkinlik, fenalık"; kahârli, kârli "kahırlı,dertli, neşesiz,üzüntülü"; kâhar uçiniti "kahretmek,perişan etmek"(Şkal.1985,s.380).

kahkaha Gülerken çıkan ses (TS).

* sırp.: kahkâha "yüksek sesle gülmek,kahkaha atmak" (Şkal.1985,s.381).

kahpe 1.kaba Orospu. 2.mec. Dönek (TS).

* bul.: kafpe "kahpe" (Mik.1884,s.

s.86); kafpe,kape "kahpe" (Meyer,G. 1891,s.166).

- * sırp.: kafesi "kahpe" (Mik.1884,s. 86); kahpèluk "utanmazlık,terbiyesizlik,ahlâksızlık"; kâhpija, kâpija, kâhpe "orospu,fahişe; utanmaz, yüzsüz"; kahpijati se "terbiyesizlik etmek,zina yapmak, utanmazca davranmak" (Şkal.1985,s.381).
- * arn.: kahpé, kapé, kafpe "orospu,fahişe" (Meyer,G.1891,s.166).
- * yun.: khakhpé "kahpe" (Mik.1884,s.86).

kahraman 1.Savaşta veya tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse),alp,yiğit. 2. Bir olayda önemli yeri olan kimse. 3. ed.Roman,hikâye, tiyatro ve benzeri edebiyat türlerinde en önemli kişi (TS).

- * sırp.: kahrîmān "kahraman,yiğit"; Kahrîmān, Kâhro "erkek ismi"; kahrîmānluk "kahramanlık,yiğitlik" (Şkal.1985,s. 381).

kahvaltı 1.Genellikle sabahları ve ikindi üstü yenilen hafif yemek. 2.Bu biçimde düzenlenmiş yemek (TS).

- * rom.: cafaltîc "kahvaltı" (Kak.1973, s.209).
- * bul.: kavaltîja "kahvaltı" (Kak.1973, s.208).
- * sırp.: kahvâltija, kaftijâl "kahvaltı" (Kak.1973,s.208); kahvâltija "aynı" (Şkal.1985,s.381).
- * yun.: khafalti "kahvaltı" (Kak.1973, s.208-209).
- * mac.: kavaltét "kahvaltı" (Kak.1973,

s.208).

kahve 1.bot. Sıcak iklimlerde yetişen, kök boyasığıllardan bir ağaç (Coffea arabica). 2.Bu ağacın meyve çekirdeği. 3. Bu çekirdeklerin kavrulup dövülmesiyle elde edilen toz. 4.Bu tozla hazırlanan içecek. 5.Kahve, çay, ıhlamur,bira, nargile içilen,tavla, domino, bilârd, kâğıt oyunları vb. oynanan yer, kahvehane (TS).

- * rom.: cafe, cafea "kahve" (Lok.1927, nr.1005); cafea "kahve"; kafedziü "kahveci"; kafenea "kahvehane"; cahvé "kahve"; cafegiü, cafigiü, cahfegiü, cahvegiü "kahveci" (Kak. 1973,s.208-209).
- * bul.: kahve "kahve" (Lok.1927,nr. 1005); kahve, kafe "kahve"; kahvene, kafene, kavene "kahvehane" (Mik. 1884,s.85); kavé, kaive, kafé, kahvé "kahve" (Kak.1973,s.208).
- * sırp.: kahwa, kafa "kahve" (Lok. 1927,nr.1005); kava, kafa "kahve"; kafana, kavana "kahvehane"; kahvedžiija, kavedžiija, kafandžiija "kahveci" (Mik.1884,s.85); kâva, kâfa, kâhva "kahve" (Kak.1973,s.208); kahvedžiija, kavèdžiija, kafédžiija "kahveci" (Kak.1973,s.209); kâhva, kâfa, kâva "kahve; kahvehane"; kahvâjî "kahve renginde olan"; kahvâna "kahvehane"; kâhva-parâsi "sadece bir kahve içebilecek kadar olan para"; kahvèdžiija, kavèdžiija, kafédžiija "kahve pişiren kimse; bir kahvehane işleten kimse"; kahvènisati "kahve içmek"; kahvenjâci "kahve pişirilen kaplar"; kâhve-òdžāk,kâhvodžāk "kahve pişirilen ocak,kahve ocağı"; kafâ-

na "kahvehane" (Şkal.1985,s.379,381-382).

* arn.: kafe "kahve" (Mik.1884,s.85); kafé, kafe "kahve"; kafené "kahvehane" (Meyer,G.1891,s.165); kafexhi "kahveci" (Kak.1973,s.209).

* yun.: khafés, khavés, khafé "kahve" (Mik.1884,s.85); khafeneŕon "kahvehane" (Meyer,G.1891,s.165); khaavés, khafés "kahve" (Kak.1973,s.208); kha-fentzís "kahvehane" (Kak.1973,s.209).

* mac.: kává, kavé, káhvé "kahve" (Kak.1973,s.208); cavécsi "kahveci" (Kak.1973,s.209).

* arn.: kadĕnĕ "kâhya kadın" (Kak.1973,s.242).

* yun.: khiagiĕs, khékhagiĕs "kâhya" (Mik.1888,s.4); khekhagiádés, khekha-hiás "kâhya"; khantina "kadın,bayan" (Kak.1973,s.243).

* mac.: kihája, kihaja, chechayga, kiha,kiaja, kehája, tihaja, tihája, tiha, tyihája, tija "kâhya"; kihaja-bég (bék); kihája bég,bék, kéhája bég, tihája bék, tihabég, tiahája bég "kâhya bey"; tihaja teftedár "kâhya defterdarı"; kaden kiája "kâhya kadın" (Kak.1973,s.241-242).

kâhya 1.Konak,çiftik vb. yerlerde türlü işleri yapmakla görevli kimse. 2.esk. Esnaf kuruluşlarında lonca başkanı. 3. mec.Başkasının işine karışan kimse. 4. (Motorlu taşıtlar için) Değnekçi (TS).

* rom.: kihaj "levâzım âmiri, idare amiri" (Mik.1888,s.4); chehaià, chihaià, chihai^u, chiaia "kâhya"; cheaià-bei^u, chihaià -bei^u "kâhya bey"; chehaià cadĕnâ "kâhya kadın" (Kak.1973,s.241-242).

* bul.: kihaja, kehâja, kjehaja "kâhya" (Mik.1888,s.4); kihajâ "kâhya"; kadina "kâhya kadın" (Kak.1973,s.241-242).

* sırp.: ĉehaja, ĉaja "düzenleyici"; ĉaja, ĉethaja "kâhya" (Mik.1888,s.4); ĉehaja, ĉâja, kehaja, kihaja, ĉehâja, ĉehâja, ĉeâja, ĉajo "kâhya"; haduma,kaduma, kâduna, kâda, kâde "kâhya kadın" (Kak.1973,s.241-242):

kaide 1.Kural. 2.Taban,duraç, ayaklık, 3.Kalça (TS).

* sırp.: kâjda, kâjda "melodi,ezgi; müzik notası"; kâjdanka "müzik notalarının yazıldığı yer,notalık" (Şkal.1985,s.383).

kakım,kakum zool.Sansargillerden,yazın esmer kırmızı, kışın beyaz renkli kürkü değerli, etçil hayvan, as, ermin (Mustela erminea) (TS).

* rom.: cacom,cacam "kakım; kakım kürkü" (Lok.1927,nr.1020); kakom "aynı" (Mik.1884,s.87).

kâkül Alnın üzerine düşen kısa kesilmiş saç,perçem (TS).

* rom.: câciulâ "kuş tepeliği,kuş sorgucu" (Lok.1927,nr.1019).

* bul.: kaçul, kaçula "saç perçemi, kukuleta" (Lok.1927,nr.1019).

kalabalık 1.Çok sayıda insan topluluğu.
2. Gereksiz, karışık şeyler topluluğu.
3.Sayıca çok (TS).

- * rom.: kalabalek "kalabalık" (Mik. 1884,s.87); calabalıc "bagaj,eşya; gürültü,şamata, patırtı" (Lok.1927, nr.645)^calabalıc "aynı" (Kak.1973, s.209).
- * bul.: kalabalık, kalabalak, kalabaluk "kalabalık" (Mik.1884,s.87); kalabalık "aynı" (Lok.1927,nr.645); kalabalık, kalabalak "kalabalık" (Kak. 1973,s.209).
- * sırp.: kalabaluk, kalabuk "kalabalık" (Mik.1884,s.87); kalabaluk "eşya,bagaj,yük; miktar,nicelik" (Lok. 1927,nr.645); kalabağluk,kalabağlak "kalabalık" (Kak.1973,s.209);kalabağluk "çokluk,kalabalık; sayıca çok, dolu" (Şkal.1985,s.385).
- * arn.: kalabalek "olay yerindeki insan topluluğu; ağırlık,yük"; kallabalek "aynı" (Mik.1884,s.87); kalabá, kalabé "kavga, münakaşa"; kalabalék "sıkışıklık,kargaşalık, karışıklık; eyşa, yük" (Meyer,G.1891,s.168); kallaballĕk, kallaballúk "kalabalık" (Kak.1973,s.209).
- * yun.: khalampalikhi, khalampalikh "kalabalık" (Kak.1973,s.209).
- * mac.: kalabalok, halabalok, kalabalik, kalabulok "kalabalık" (Kak.1973, s.209).

kalafat 1.den.Geminin kaplama tahtaları arasını üstüğü ile doldurup ziftleyerek su geçirmez duruma getirme işi.
2. tar. Aşağısı da, yukarısı geniş bir

çeşit yeniçeri başlığı. 3.tar.Osmanlı İmpararotluğunda vezir veya yüksek mevkide devlet adamlarının giydikleri bir başlık. 4.mec.Onarma, tamir etme (TS).

- * rom.: calfatate, calfátui "kalafat" (Lok.1927,nr.1022); calafaciú "kalafatçı" (Kak.1973,s.209-210).
- * bul.: kalafat "kalafat" (Lok.1927, nr.1022; Mik.1884,s.88).
- * sırp.: kalavatiti "kalafatlamak" (Lok.1927,nr.1022); kalavat "kalafat" (Mik.1884,s.88); kalafát "aynı" (Kak.1973,s.209-210); kaláfat "gemilere katran süren usta; yeniçeri ağalarının giydikleri kırmızı kü-lâh"; kaláfatiti, kalávati "ge-lişi güzel çalışma, iş yapma" (Şkal. 1985,s.385).
- * arn.: kalafatis "kapamak,tıkamak" (Mik.1884,s.88; Meyer,G.1891,s.167).
- * yun.: khalafátis, khalafató "kalafat" (Mik.1884,s.88).
- * mac.: chalaffgilar "kalafatçı" (Kak. 1973,s.209).

kalay 1.kim. Atom numarası 50, atom ağırlığı 118,7 olan, gümüş beyazlığında 232 C de eriyen, 7,29 yoğunluğunda, kolay işlenebilen, yumuşak bir element. Kısaltması Sn. 2.Kalaylanmış bir kabın üzerindeki alaşım tabakası. 3. mec. (İnsan için) Aldatıcı görünüş. 4.argo Sövme, küfür (TS).

- * rom.: kalandziu "kalaycı" (Mik.1884, s.87); calangiú "aynı" (Meyer,G.1891 s.167).
- * bul.: kalaj "kalay"; kalajisvam "kalaylamak"; kalajdzija "kalaycı"

(Mik.1884,s.87).

- * sırp.: kalaj "kalay"; kalajlija "kalaylı kap"; kalajdžija "kalaycı" (Mik.1884,s.87); kalajli "kalaylı" (Mik.1884,s.87); kâlaj "kalay"; kalâjdžija "kapları kalaylayan kimse,kalaycı"; kalâjisân, kalâisân "kalaylı,kalaylanmış olan"; kalâjisati,kalâisati "kalaylamak, kapları kalayla kaplamak" ; kalâjli "kalaylı,kalaylanmış olan;mec. parlak,süslü, hoş, güzel" (Şkal.1985,s.386).
- * arn.: kalaj "kalay"; kalajdži "kalaycı"; kalais, kalajdis "kalaylı" (Mik.1884,s.87); kalâj "kalay"; kalais, kalaidis "kalaylamak" (Meyer,G.1891, s.167).
- * yun.: khalâf "kalay" (Mik.1884,s.87).

kalçın Üstüne başka bir şey giyilmek için abadan veya meşinden yapılan çizme biçiminde ayak giysisi (TS).

- * rom.: kalcun "kalçın" (Mik.1884,s.87).
- * bul.: kalçine, çok.kalcuni "kalçın" (Mik.1884,s.87).
- * sırp.: kalçine "çuhadan yapılan bir çeşit çorap" (Mik.1884,s.87); kalçine "çizmenin içine giyilen abadan veya yünden yapılan beyaz renkli çorap" (Şkal.1985,s.386).
- * yun.: khaltsounion "kalçın" (Mik.1884, s.87).

kaldırım 1.Yollarda taşlarla yapılan döşeme. 2.Yaya kaldırımını,trotuar (TS).

- * rom.: caldarîm "taş kaldırım"; calda-

rîngiü "kaldırımçı" (Lok.1927,nr.1028); kalderîm "aynı" (Mik.1884,s.87).

- * bul.: kaldırım, kaldırma "kaldırım" (Lok.1927,nr.1028); kaldarım,kaldırma "aynı" (Mik.1884,s.87).
- * sırp.: kaldırme "şose, kaldırımlı cadde" (Lok.1927,nr.1028); kaldırma "kaldırım"; kaldırmiti, kaldırmissati "kaldırımlamak"; kaldırmdžija "kaldırımçı" (Mik.1884,s.87);kaldırma "taşlı yol veya avlu"; kaldırmdžija, kaldırmdžija "kaldırım yapan kimse"; kaldırmija "büyük şehirlerde cadde kenarındaki yaya yürüme yolu,yaya kaldırım"; kaldırmissati, kaldırmiti "kaldırım döşemek,kaldırımlamak" (Şkal.1985,s.387).

kaldırmak 1.Bulunduğu yerden almak. 2. Yukarı doğru hareket ettirmek. 3.Yükseltmek. 4. (Ürün için) Toplamak,taşımak. 5.Çekmek, taşımak. 6.mec.Katlanmak, tahammül etmek. 7. mec.Uygun gelmek,götürmek,yakışmak. 8.Bir kuruluşun çalışmasına son vermek,feshetmek, lağvetmek. 9.Hastayı hastahaneye yatırmak. 10.(Ölü için) Gerekli töreni yapılarak gömmek. 11.largo Çalmak, aşırarak. 12. Alıp başka yere götürmek,toplamak. 13. Uyandırmak. 14.Piyasadan çekmek. 15. Elin ulaşamayacağı yere koymak; saklamak. 16.Kaçırmak. 17.İyi etmek, iyileştirmek. 18. Bir şeyden çokça sattın almak (TS).

- * sırp.: kâldera ! "kaldır !" (Şkal.1985,s.386).

kale 1.tar. Düşmanın gelmesi beklenebilen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı. 2.mec. Genellikle bir düşüncenin

savunulduğu, sürdürüldüğü yer. 3.sp. Takımla oynanan top oyunlarında topun sokulmasına çalışılan yer. 4.Satranç tahtasının dört köşesine dikilen kale biçiminde taş (TS).

* bul.: kale "saray,şato" (Mik.1884,s.87).

* arn.: kalja, kalââ, kalâ "kale" (Mik.1884,s.87); kal'â, kal'é "kale,burç" (Meyer,G.1891,s.170).

kalem 1.Yazmak,çizmek gibi işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç. 2.Resmî kuruluşlarda yazı işlerinin görüldüğü yer. 3.Yontma işlerinde kullanılan ucu sivri veya keskin araç. 4.Çeşit.5.mec.(Bazı deyimlerde) Yazı. 6.mec.Yazar (TS).

* rom.: calem "büro;yazıhane"; calemgiü "yazıcı" (Lok.1927,nr.1023).

* bul.: kalem "kamış kalem" (Lok.1927,nr.1023).

* sırp.: kalem "kamış kalem"; kalam "aşılanmış dal" (Lok.1927,nr.1023); kalam "kalem"; kalamçe "küçük kalem"; (Mik.1884,s.87); kâlem, kâlam "kalem, kamış kalem, makara,bobin; ağaçların aşılama amacıyla açılan kertik; çizmek,çizgi yapmakta kullanılan araç"; kâlemiti, kâlamiti "ağaçlara kertik açmak,aşı yapmak; sivilce patlatmak"; kalèmlî "aşılanmış,aşılı bitki; okumuş-yazmış kimse"; kâlemljenje "bitkileri aşılama; sivilceleri patlatmak; metallere çizgiler çizmek"; kalèmtraş, kalèntaş, kalèntres "kamış kalemleri yontmakta kullanılan araç"; kalèmusa "aşılanmış iyi bir cins gül" (Şkal.1985,s.387).

* arn.: kalam "kamış kalem"; kaljem "kamış yazı kalemi"; kalem "aynı" (Mik.1884,s.87).

* yun.: khalâmi "kamış,saz" (Mik.1884,s.87).

kalender 1.Gösterişsiz,sade yaşamaktan yana olan, alçak gönüllü (kimse),ehlîdil,rint. 2.(Büyük K ile) esk.Kalenderiye tarikatından olan kimse (TS).

* mac.: Kalender "şahıs adı"; kalma-ter "kalender,derviş" (Kak.1973,s.210).

kalfa 1.Aşaması çırakla usta arasında bulunan, zanaatçı. 2. Ustalıktan yetişme mimar yardımcısı. 3.esk. Saraylarda ve büyük konaklarda halayıkların başında bulunan kadın. 4.esk.İlk okullarda hoca yardımcısı. 5.Çocukları evlerinden alarak okula, okuldan evlerine götüren kimse (TS).

* rom.: kalfe "kalfa" (Mik.1884,s.87); calfa "zanaatkâr,usta" (Lok.1927,nr.798); cãlfã "aynı" (Kak.1973,s.210).

* bul.: kalfa "kalfa" (Mik.1884,s.87); kalfa "aynı"(Kak.1973,s.798); kâlfa "aynı" (Kak.1973,s.210).

* sırp.: kalfa "kalfa" (Mik.1884,s.87); kalfa "aynı" (Lok.1927,nr.798); kâlfa, kâlfa "aynı" (Kak.1973,s.210); kâlfa "esnaflıkta, usta yardımcısı; mekteplerde hoca yardımcısı"; kâlfaşa "kalfabaşı" (Şkal.1985,s.387-388).

* arn.: kalfe "kalfa" (Mik.1884,s.87); kalfé "çırak; bir zanaat kolunda kalfa" (Meyer,G.1891,s.169).

* yun.: khalfás "kalfa,yardımcı" (Kak. 1973,s.210).

* mac.: kalfa "kalfa" (Kak.1973,s. 210).

kalık hlk. 1.Kalmış,artmış,eskimiş. 2. Evlenme çağı geçmiş,evde kalmış (kız) (TS).

* rom.: calic "yoksul,sefil,miskin; sakat adam"; cālāciā "sefalet,zaruret,fakirlik,fukaralık" (Lok.1927, nr.1040).

kalıp 1.Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç. 2. Genellikle küp biçiminde bir kalıba dökülerek yapılmış olan. 3.Biçki modeli,patron. 4. Belirli biçim. 5.mec.Gösterişli görünüş. 6.mec. Biçim, durum (TS).

* rom.: calīb, calīp, calup "döküm kalıbı,model,kalıp"; calupciū "hilekâr, dolandırıcı" (Lok.1927,nr.1030); kalep "aynı" (Mik.1884,s.87).

* bul.: kalıp "kalıp" (Lok.1927,nr. 1030); kalıp,kalup "kalıp,model" (Mik. 1884,s.87).

* sırp.: kalup "döküm kalıbı; ayakkabı kalıbı" (Lok.1927,nr.1030; Mik.1884, s.87); kâlup,kâluf "model,örnek,numune; fesleri düzeltmeye yarayan fes biçimli araç; metallere şekil verilmekte kullanılan araç" ; kalūpdzija, kalūfdzija "fes kalıplayan kimse;kalıpçılık işi ile uğraşan kimse"; kalūpdzīnca, kalūfdzīnca "fes kalıplama işi,kalıpçılık"; kâlupiti, kâlufiti "bir şeye şekil vermek,kalıplamak"; kalūpli, kalūfli "iyi görünüş-

lü,hoş şekilli, yakışıklı" (Şkal. 1985,s.389).

* arn.: kalep,kalup "döküm kalıbı; pervaz,kiriş; mısır koçanı" (Mik. 1884,s.87); kalūp,kalép "model,şekil"; kalimpodjé "ayakkabı kalıbı" (Meyer,G.1891,s.169-170).

* yun.: khalóupi, khalópois, khalápoous, khalopódion, khallpódion, khalápódi "kalıp" (Mik.1884,s.87); khalópous "kalıp" (Meyer,G.1891,s. 170).

* mac.: cālupé "kalıp" (Meyer,G.1891, s.170).

kalkan (I) 1. Oktan veya kılıçtan korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık. 2. mec.Koruyucu. (II) zool.Yan yüzergillerden,büyük, yassı, derisi düğme veya çivi denilen birtakım sivri kemiklerle örtülü,beyaz etli balık (Scophtalmus maximus) (TS).

* rom.: kalkan "kalkan,zırh" (Mik. 1884,s.88).

* bul.: kalkan "dam,çatı; dil balığı" (Lok.1927,nr.1034); kalıkanı,kalkan "şemsiye" (Mik.1884,s.88).

* sırp.: kalkan "dam,çatı; kalkan" (Lok.1927,nr.1034); kâlkan "eskiden kadınların giydiği, bir cins süslü başlık; başlık,şapka; avlu kapısına yakın olan ve kapı açıldığında dışardan görülmemesi için konulan bir çeşit tahta perde; eyer" (Şkal.1985,s.388).

* arn.: kalkan "zırh" (Mik.1884,s. 88); kalkan "zırh,kalkan" (Meyer,G.

1891,s.169).

* yun.: khalkhâni "kalkan" (Mik.1884, s.88).

* mac.: kalkan baluk "kalkan balığı" (Kak.1973,s.211).

kalleş Sözünde durmayıp bir işin yüz üstü kalmasına yol açan;birine gizlice kötülük eden (TS).

* sırp.: kalaš^v "yaramaz, haylaz; hilekâr"; kalašiti^v "hilekârlık" (Mik.1884, s.88).

kalmak 1.Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek. 2.(Zaman,uzaklık veya nice-lik için) Belirtilen miktarda bulunmak. 3. Konaklamak,konmak. 4.Oturmak,yaşamak. 5.Hayatını sürdürmek,yaşamak. 6.Varlığını korumak,sürdürmek. 7.Oyalanmak, vakit geçirmek. 8.Sınıf geçmemek. 9. İşlemez, yürümez duruma gelmek. 10. Geriye atılmak, ertelenmek. 11. Görevi veya yetkisi içinde olmak, düşmek. 12. Bir şeyle kaplanmak,bir şeye bulunmak. 13.Bir işi belli bir noktada bırakmak, ara vermek. 14. Geçmek.15. Geri kalmak, yapmamak. 16.Belli bir gelirle geçinmek zorunda bulunmak. 17. Yetinmek. 18. (Olumsuz olarak) Olmak, meydana gelmek. 19.(yar.) Olmak,herhangi bir durumda bulunmak. 20.Herhangi bir durumu sürdürmek. 21(yar.) Kök veya gövdeleri sonuna -e (-a) eki almış fiilimsilerle sürerlik bildiren birleşik fiiller oluşturur. 22.Bazı -ip ekiyle yapılmış fiilimsilerden sonra da gelerek sürerlik bildirir (TS).

* arn.: kaldis "kalma,durma" (Meyer, G.1891,s.167).

kalp 1.Düzme, sahte (para). 2.mec. Yalancı,kendine güvenilmeyen. 3.İşe yaramaz tembel (TS).

* rom.: calp "fenalık; sahtecilik"; calpuzan "kalpazan; hileci,dolan-

dırıcılık"; calpupanie, calpuzan-lîc "sahtecilik,hilekârlık, kalpazanlık" (Lok.1927,nr.1027); kalp "sahte, yalancı"; kalpuzan "kalpazan,düzenbaz" (Mik.1884,s.87).

* bul.: kalpaw "sahte, yalancı" (Lok. 1927,nr.1027); kalpazanin, kalpazan "kalpazan"; kalpazalek "kalpazanlık"; kalpava "sahte, kalp para" (Mik.1884,s.87).

* sırp.: kalp "kalp,sahte"; kalpazan "dolandırıcı,kalpazan" (Mik.1884,s. 87); kâlp,kâlb "sahte,kalp"; kalpòzan "dolandırıcı,sahtekâr" (Şkal. 1985,s.388).

* yun.: khalpouzânis "kalpazan" (Mik. 1884,s.87).

kalpak Kesik koni biçiminde deri,kürk veya kumaştan yapılmış başlık (TS).

* rom.: calpak "kürk kasket" (Lok. 1927,nr.1039); kalpak "aynı" (Mik. 1884,s.88); calpàc (Kak.1973,s. 211).

* bul.: kalpak "kürk kasket" (Lok. 1927,nr.1039; Mik.1884,s.88).

* sırp.: kalpak "kürk kasket"; klo- buk "şapka,kasket" (Lok.1927,nr. 1039); kalpak, kalpaçina^v "kalpak"; kalpakçija^v "kalpakçı" (Mik.1884,s. 88); kalpak "aynı" (Kak.1973,s. 211); kâlpak "kürkten yapılan bir çeşit asker şapkası" (Şkal.1985, s.388).

* yun.: khalpâkhi "kalpak" (Mik.1884, s.88); khaloupâkhi, khalpâkhi,

khalpákh "kalpak" (Kak.1973,s.211).
* mac.: kalpag "kalpak" (Mik.1884,s.88); kalpag, kalpok, kaplog, kalpog, kalapag, kalpak "kalpak" (Kak.1973,s.211).

kaltak 1.Üzeri meşin, halı gibi şeylerle kaplanmamış olan eyerin tahta bölümü. 2.Kuskunsuz eyer. 3.kaba İffetsiz,namussuz kadın (TS).

* sırp.: kaltak "eyerin tahta kısmı; eyer derisi" (Mik.1884,s.88); kàltak "tatar tipi tahta eyer; eyerin tahta kısmı; mac. iffetsiz kadın" (Şkal.1985,s.389).

kalya Sade yağ ile pişirilen bir çeşit kabak veya patlıcan yemeği (TS).

* rom.: kelîje "bir çeşit poğaç, börek" (Mik.1884,s.88).

* sırp.: kalja "bir yemek" (Mik.1884,s.88); kàlyya "lahanadan veya patatesten yapılan etli bir yemek" (Şkal.1985,s.389).

kama 1.Silâh olarak kullanılan, ucu sivri, iki ağız da keskin uzun bıçak. 2. Kütüğü yarmak için kullanılan ucu sivri,yassı, enli çivi, takoz, kısık. 3.Topun gerisini kapayan kapak. 4.hlk. Oyunda kazanılan her parti. 5.hlk.0-yunda sayı (TS).

* sırp.: kâma "iki yanı da keskin bir çeşit bıçak" (Şkal.1985,s.389).

kambur 1.Bel kemiğinin göğüs kemiğinin eğrilmesi veya raşitizm sonucu sırtta ve göğüste oluşan tümsek. 2.Bazı hayvanların sırtındaki çıkıntı. 3.Kamburu olan (kimse). 4.Yapı veya eşyada dışarıya doğru eğrilme. 5.mec.Sıkıntı,dert (TS).

* bul.: kambur "kambur" (Mik.1884,s.89; Meyer,G.1891,s.172).

* arn.: kamburjas "eğmek,bükme" (Mik.1884,s.89); kamburjâs "eğmek,bükme"; kamburjâsure "kambur" (Meyer,G.1891,s.172).

* yun.: khampoúra "kambur"; khampoúris "kambur,kamburu olan" (Mik.1884,s.89; Meyer,G.1891,s.172).

kamçı 1.Bir ucuna ip,deri vb. bağlı vurma aracı. 2.den.Bir ucu biryere bağlı, öbür ucu herhangi bir işte kullanılmak için serbest bırakılan halat. 3.biy. Spermatozoitlerde ve bazı tek hücreli hayvanlarda hareketi sağlayan ipliksi organ (TS).

* bul.: kamčik, kamdžija "kamçı,kırbaç" (Lok.1927,nr.1042); kamdžija, kamdžika,kamšik "kamçı" (Mik.1884,s.89); kamšik,kamdžika "aynı" (Meyer,G.1891,s.173).

* sırp.: kamčija "kamçı" (Lok.1927,nr.1042);kamdžija, kandžija "kamçı,kırbaç"; kamdžijati "kamçılama" (Mik.1884,s.89); kâmdžija,kâmčija, kândžija "kamçı" (Kak.1973,s.211-212); kâmdžija, kândžija "kamçı,kırbaç"; kamdžijati, kandžijati "kamçılama,kırbaçlama" (Şkal.1985,s.390).

* arn.: kanči,kandžik "kamçı" (Mik.1884,s.89); kamtsš, kamtsšik, kandžik "kamçı,kırbaç" (Meyer,G.1891,s.173).

* yun.: khamtzihhi, khamtzia "kamçı" (Mik.1884,s.89; Meyer,G.1891,s.173).

* mac.: kancsuka "kamçı" (Meyer,G.1891, s.173).

kamış 1.bot.Buğdaygillerden,sulak,nemli yerlerde yetişen,boğumlu,sert gövdesi olan bitkilere verilen ad (Phragmites australis). 2.Bu bitkiden yapılmış. 3.Erkeklik organı,penis(TS).

* bul.: kamış, komış^v "kamış" (Lok.1927, nr.1047); kameş^v "kamış"; kameşlek "kamışlık,sazlık" (Mik.1884,s.89).

* sırp.: kamış^v "düdük kamışı" (Lok.1927, nr.1047; Mik.1884,s.89).

* arn.: kamış^v "düdük kamışı" (Mik.1884, s.89; Meyer,G.1891,s.172).

kanaat 1.Elindekiden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma,yetinme,fazlasını istememe, doyum. 2.Kanma, inanma. 3.Kanış,kanı, inanç,düşünce (TS).

* sırp.: kanaat "kanaat,yetinme"; kanaatiti "yetinmek, iktisatlı davranmak"; kanaatli, kanatli "iktisatlı,tutumlu kimse" (Şkal.1985,s.390).

kanal 1.Bazı bölgeleri sulamak,kurutmak amacıyla veya gemilerin işlemesine elverişli, insan eliyle açılmış su yolu. 2.coğr. İki kıyı arasındaki dar ve derin deniz. 3.anat. İçinden damar,sinir veya bir sıvı geçen yol. 4. Telefon, telgraf, televizyon gibi araçlarla iletişimi sağlayan yol,hat. 5.Tahtanın liflerine dik yönde açılan kırlangıç kuyruğu biçimli girinti (TS).

* arn.: kanâl "oluk,su yolu; masura; kaynak,pınar" (Meyer,G.1891,s.173).

kanara Kesim evi, mezbaha (TS).

* rom.: kanara "mezbaha" (Meyer,G.1891, s.173).

* sırp.: kânara "kesim yeri,mezbaha" (Şkal.1985,s.391).

* arn.: kanare "kesim yeri; kesim çukuru" (Meyer,G.1891,s.173).

kanat 1.Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ. 2.(Balıklarda) Yüzgeç. 3.Bir uçağın havada durmasını sağlayan taşıyıcı aedodinamik güçlerin etkilediği yatay yüzey. 4.Kapı, pencere,dolap gibi dikine açılıp kapanan şeylerin kapağı. 5.Yan, taraf. 6.Meclis, parti gibi topluluklarda düşünce yönünden özellik gösteren taraflardan her biri. 7.Fırıldak biçiminde olan şeylerde kol. 8.Angıç.9. ask. Savaşdüzenindeki ordunun iki yanından her biri, cenah. 10. sp.Futbol,hentbol vb. takım oyunlarında hücum hattının sağ ve sol uçlarında yer alan oyuncular (TS).

* rom.: canat "kapı veya pencere kanadı"(Lok.1927,nr.1048); kanat "aynı" (Mik.1884,s.89; Meyer,G.1891,s.173).

* bul.: kanat "pencere veya kapı kanadı" (Lok.1927,nr.1048; Mik.1884,s.89).

* sırp.: kanat "pencere veya kapı kanadı"; kanet "iki duvar arasındaki kiriş" (Mik.1884,s.89); kânat "kanat-kuş kanadı, pencere kanadı,kapı kanadı vs.-(Şkal.1985,s.391).

* arn.: kanaté "kapı veya pencere kanadı" (Meyer,G.1891,s.173).

* yun.: khanátion "kanat"; khanâti (Mik.1884,s.89; Meyer,G.1891,s.173).

kanca Bir şey çekmeye yarar ucu demir çengelli çubuk (TS).

* rom.: cange "kanca,çengel;pençe,

tırnak" (Lok.1927,nr.1056); kanza^v
"kanca, çengel" (Mik.1884,s.89).

* bul.: kanza^v, kansa^v "kartal pençesi;
kanca,çengel" (Lok.1927,nr.1056); kan-
dza^v "kanca" (Mik.1884,s.89).

* sırp.: kanza^v, kansa^v "kartal pençesi;
kanca, çengel" (Lok.1927,nr.1056);
kandza^v, gandza^v "çengel,kanca; tırnak,
pençe" (Mik.1884,s.89); kãndza^v, kãn-
da "demir çengel,kanca; kartal gibi
yırtıcı kuşların pençesi" (Şkal.1985,
s.391).

* yun.: khãntsa "kanca"; gãntzos "ay-
nı" (Mik.1884,s.89).

* mac.: gants "ışık veren,parıldayan"
(Mik.1884,s.89).

kandırmak 1.Kanmasını sağlamak,inan-
dırmak,ikna etmek. 2.Aldatmak. 3.İçme,
yeme isteğini karşılamak (TS).

* sırp.: kandërisati "birini bir şeye
kandırmak, bir şey için ikna etmek;
kãndisati, kandisati "kanmak,ikna ol-
mak" (Şkal.1985,s.391).

kandil 1.İçinde sıvı bir yağ ve fitil
bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma ara-
cı. 2.argo Çok sarhoş. 3.Kandil gece-
si (TS).

* bul.: kandilo "kandil" (Mik.1884,s.
89).

* sırp.: kandilo "kandil" (Mik.1884,s.
89); kãndîl, kãndîlj "kandil" (Kak.
1973,s.212); kãndîlj,kãndîl "içinde
yağ ve fitili olan ve kandil olarak
kullanılan cam kap" (Şkal.1985,s.
391).

* arn.: kandil "kandil"(Mik.1884,s.
89); kandil'e "azizlere yakılan
mum veya kandil"; kanil'é "lâmba,
kandil"; kandil'é "lâmba,kandil";
kandil'e "lâmba" (Meyer,G.1891,s.
173);kandil "aynı" (Kak.1973,s.
212).

* yun.: khandîli "kandil"(Mik.1884,s.
89); khantîla, khantîlîéri "lâmba,
kandil" (Meyer,G.1891,s.173).

kangal 1.Tel,kurşun boru gibi uzun ve
bükülebilir şeylerin halka biçimin-
de sarılmasıyla yapılan bağ. 2.Bu bi-
çimde bükülmüş şeylerin her bir halka-
sı (TS).

* sırp.: kangal "deste,rulo" ; kançe^v-
lo "yumak,çile; demet,deste;yığın;
iplik" (Mik.1884,s.89); kãngal "ru-
lo,kangal,deste" (Şkal.1985,s.391).

kanlı 1.Kan bulaşmış. 2.Kanı olan. 3.
Kan dökülmesine sebep olan. 4.İste-
yerek kan dökmüş olan (kimse),hun-
riz, katil. 5.Kanlanmış olan. 6.tıp.
Kanı yoğun olan, demevî (TS).

* sırp.: kãnli "kanlı; mec. kan gibi
kırmızı olan" (Şkal.1985,s.391).

kantar 1.Ağırlık sıfırken yatay duran
bir kaldıraç koluna dik olarak tut-
turulmuş bir ibrenin sapmasıyla küt-
leleri tartan araç. 2.Tartılacak küt-
le, alttaki çengele takılınca sarmal
bir yaya bağlı olan ve normal olarak
sıfırı gösteren bir okun, yanlarda
gösterilmiş ağırlık birimleri hiza-
sına gelmesiyle kütle ağırlığını be-
lirleyen bir tür tartı âleti, el kan-
tarı. 3.Baskül. 4.esk. 56,452 kg ağır-
lığında veya 44 okkalık bir ağırlık
ve sığa birimi (TS).

* rom.: cîntar "kantar"; cîntargiü^u

- "kantarcı" (Lok.1927,nr.1178); kantar "kantarcı" (Mik.1884,s.90); cântâr "kantar"; cântariü "aynı" (Kak.1973,s.213).
- * bul.: kantar ,kantar "kantar"(Mik.1884,s.90).
- * sırp.: kantar "kantar"; kantardžija "kantarcı" (Mik.1884,s.90); kântâr, kândâr "kantar" (Kak.1973,s.213); kântâr,kântâr "ağırlık ölçmekte kullanılan,demirden yapılan araç"; kantâr-cila, kantârdila "barut ölçülen metal ölçü âleti"; kantârdšija "kantarcılık mesleğini yapan; kantar imâl eden kimse"; kantarija "kantarda tartılacak şeyler için ödenen para" (Şkal.1985,s.392).
- * arn.: kantar,kandar, kannar "kantar" (Mik.1884,s.90); kandâr,kannâr "büyük tartı âleti" (Meyer,G.1891,s.173); kandâr, kandar "aynı" (Kak.1973,s.212-213).
- * yun.: khantâri, khantâré, khéntin-ârión "kantar" (Mik.1884,s.90; Meyer,G.1891,s.173); khantâri "kantar" (Kak.1973,s.212-213).
- * mac.: kântâr "kantar" (Kak.1973,s.212).
- kantarma** Azılı atları zapt etmek için dillerini bastırarak biçimde yapılmış demir araç (TS).
- * rom.: cataramã "toka,çengel" (Lok.1927,nr.1058); kataramë "toka" (Mik.1884,s.90).
- * sırp.: katarma, katarmu "toka,çengel" (Mik.1884,s.90); katârma "gem,
- yular" (Şkal.1985,s.400).
- kan taşı** Hematit (TS).
- * bul.: kan-taşlija "kan taşı,kan taşlı" (Mik.1884,s.90).
- kanun** Yasa (TS).
- * rom.: canonnamea "kanun,kanunnâme" (Kak.1973,s.213).
- * sırp.: kânün, kânun,kânün "kanun"; kanun-name,kanün-nâma, kânünnâma, konunâma "kanun name" (Kak.1973,s.213); kânün "kanun,yasa; bir çeşit arap kökenli müzik âleti"; kanunâma "kanun name,kanun kitabı"; kanündži-ja "kanun koyucu,kanun yapıcı"(Şkal.1985,s.392).
- * arn.: kanun "kanun" (Mik.1884,s.90); kanón "hüküm,talimatname;kanun; dince verilen ceza";kanonís "düzenleme,tanzim etme"; kanún "hukuk,kanun"; kanós "tehdit etme,korkutma"; kanost "tehdit etmek" (Meyer,G.1891,s.174); kanún "kanun" (Meyer,G.1891,s.213).
- * yun.: khanón "kanun"(Mik.1884,s.90); khanónos, khanonitzo "kanun" (Meyer,G.1891,s.174).
- * mac.: canonã "kanun" (Meyer,G.1891,s.174); kanum, kanon, kânón "kanun"; kanon-name "kanun nâme" (Kak.1973,s.213).
- kapak** 1.Her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne. 2. Dolap,sandık gibi şeyleri örtmeye yarayan parça. 3.Kitap,defter gibi şeylerin en üstüne geçirilen kırı-

lıf. 4. Biçilen ağaç kütüklerinin iki yanından çıkan düzgün olmayan tahta (TS).

* rom.: capac "kapak" (Lok.1927,nr. 1061).

* bul.: kapak "kapak"; kepenk "kapı kanadı" (Lok.1927,nr.1061;Mik.1884,s. 90).

* sırp.: kapak "kapak; göz kapağı" (Lok. 1927,nr. 1061); kapak "kapak"; kapci "gözkapakları" (Mik.1884,s.90); kâpak "kapak -pencere, tencere, göz-"; kapâklija "Osm. İmp. zamanında kurşunların bulunduğu yerde bir kapağın olduğu ilk modern tüfek; kapaklı kap" (Şkal.1985,s.392).

kapama 1.Kapamak işi. 2.Taze soğan ve marulla pişirilmiş kuzu eti yemeği. 3. esk.Üst baş, giyecek takımı. 4.Kapatma (TS).

* sırp.: kapâma "kapalı bir kapta pişirilen sebzele bir et yemeği" (Şkal. 1985,s.393).

kapamak 1.Bir açıklığı örtmek için, bir şeyi, açıkyerin üzerine getirmek. 2.Bir şeyin görünmesine engel olmak. 3.Geçiş engellemek. 4.Tıkmak, içini doldurmak. 5.(Su, elektrik için) Gelişini kesmek. 6. Çalışamaz, görev ve iş yapamaz duruma getirmek. 7. Üzerinde durmamak, bir şey üzerinde konuşmayı bırakmak. 8. Bir yere sokup dışarı çıkmasına engel olmak, hapsetmek. 9.Ortalıktan alıp saklamak. 10. Karşılıklı olmak (TS).

* sırp.: kâpariti "kilitlemek" (Şkal. 1985,s.393).

kapan 1.Bazı hayvanları yakalamak için kullanılan, hayvanın ayağının değmesiyle

le işleyen tuzak. 2.mec. Düzen,hile (TS).

* rom.: capangă, capcană "kapan,tuzak; pusu"; capan "ambar,depo, kiler"; capanlıu "erzak veya kumanya dağıtıcısı" (Lok.1927,nr.1062); kapange, kapkan "ağ,tuzak"(Mik.1884,s.90).

* bul.: kapan "kapan,tuzak" (Lok.1927,nr.1062);kapan, kapançe "kapan,küçük kapan" (Mik.1884,s.90).

kapı 1.Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. 2.Bu açıklıkta-ki açılıp kapanan kanat. 3.Gelir,geçim,kısmet sağlayan yer, kaynak veya imkân. 4.Gidere yol açan ihtiyaç. 5. (Tavla oyununda) İki pul üst üste getirilerek karşı oyuncunun o yeri kullanmasına engel olan yer. 6.mec. Ev gezmesi için gidilen yer. 7.Devlet dairesi. 8.mec. Çok yakın zaman. 9. tar.Resmî daire (TS).

* rom.: kapu-kihajü "kapı kahyası" (Mik.1884,s.90); capugiü, capegiü, capigiü "kapıcı"; capugi-basa, capegi-basa, capigi-basa "kapıcı başı"; capugiler-bulucbaşı "kapıcılar bölük başısı"; capugilar-chehaiasi, capegilar-chiaiesi, capigiler-chiaiası "kapıcılar kâhyası"; capuchehaiâ, capichehaia, capichihai "kapı kâhyası" (Kak.1973,s.215-217).

* bul.: kahija "kapı"; kapudžija, kapidžija "kapıcı"; kapasez, kapesiz "kapısız,serseri, avare,derbeder" (Mik.1884,s.90).

* sırp.: kapija "kapı"; kapidžik "kapıcık"; kapidžija "kapıcı" (Mik.

1884,s.90); kapidžija "kapıcı"; kapidži-baša, kapudžibaša "kapıcı başı"; kapučehaja, kàpu-čehaja "kapı kâhya - sı" (Kak.1973,s.214-217); kapidžija "kapıcı"; kapidžik, kàpidžik "küçük kapı,kapıcık"; kàpija "kapı; mec. pa-dişah sarayı"; kapijati "kilitlemek"; kàpi-kòmšija "kapı komşusu"; kapučehaja "padişahlık sarayında en yüksek rütbeli görevli"; kapudžibaša, kapidžibaša "kapıcı başı" (Şkal.1985,s.394).

* arn.: kapidžik "kapıcık" (Mik.1884,s.90); kapidžik "küçük kapı,kapıcık" (Meyer,G.1891,s.175).

* yun.: khapoutsimpasīs "kapıcı başı" (Mik.1884,s.90); khapiagas "kabu ağası,kapı subayı"; khapitsīdes "kapıcı, saray kapıcısı"; khapoutsimpasis "kapıcı başı"; khamou-khakhagiās, khapi-khekhagiās "kapı kâhyası" (Kak.1973,s.214-217).

* mac.: kapi aga kapu aga, kapu ağası "kapı ağası"; kapucsi, kapiersci, kapudsi "kapıcı, saray kapıcısı"; kapucsia, kapocsia,kapiersci, kapucziha, kapogysa, kapudzsia, kapugzia, kapucsija "kapıcı"; capigiaga "kapıcı ağası"; kapucsi basa (pasa), kapocsi basa (pasa), kopaczi passa, kapiersci basa (pasa) "kapıcı başı"; kapucsi pasa csauz "kapıcı başı çavuşu"; kapucsy bulyug basa, kapucsi bulyuk basa "kapıcı bölük başısı"; kapicsiler kihaja, kapucsilâr kihaja, kapuc-ci tihâja, kapiersiler kihaja, kapocsilâr kihaja, kapucsi tihâja,ka-

picsiler kihaja, kapocsilâr tiha "kapıcılar kâhyası"; kapihia, kapi-tihâja, kapikihâja, kapikiha, kapukehaja, kapitija "kapı kâhyası"; kapi jancsâr "kapı yeniçerisi" (Kak,1973,s.214-217).

kaplama 1.Kaplamak işi. 2.Bir şeyin dışına süsleme veya koruma amacıyla geçirilen başka maddeden kat. 3. Üstü herhangi bir başka maddeyle kaplanmış olan. 4. Kalınlığı 5 mm.den az, ince ağaç levha (TS).

* rom.: cãptusi "astarlamak"; cãptuseala "astar" (Lok.1927,nr.1065); kepleme "bir çeşit giysi" (Mik.1884,s.90).

* bul.: kaplama "astar" (Mik.1884,s.90; Meyer,G.1891,s.174).

* sırp.: kapamadžija "kaplamacı" (Mik.1884,s.90); kaplâma, paklâma "evi kaplamakta kullanılan doğranmış tah-ta; bir çeşit beyaz ekmek, somun"; kaplâisati, kaplâjisati "kapamak, kaplamak, örtmek; bir şeyin üzerini kapatmak,örtmek" (Şkal.1985,s.393).

* arn.: kaplame (Mik.1884,s.90); kapamá "uzun etek" (Meyer,G.1891,s.174).

* mac.: cãplãmã "kaplama" (Meyer,G.1891,s.174).

kaplan zool. Kedigillerden, enine siyah çizgili, koyu sarı postu olan, Asya-da yaşayan çevik ve yırtıcı hayvan (Felis tigris) (TS).

* rom.: caplân "bir çeşit Türk asker sınıfı; kaplan"; caplan-poş "kaplan derisi, kaplan postu" (Kak.

1973,s.217).

* bul.: kaplan "kaplan" (Lok.1927,nr. 1066); kaplân "aynı" (Kak.1973,s.217).

* sırp.: kaplan "leopar" (Lok.1927,nr. 1066); kâplan "kaplan"; Kaplan "şahıs adı" (Kak.1973,s.217; Şkal.1985, s.394).

* arn.: kaplan "leopar,panter" (Mik. 1884,s.90); kaplân "leopar" (Meyer, G.1891,s.176); kaplân, kapplân "kaplan" (Kak.1973,s.217).

* yun.: khaplânion "kaplan" (Mik.1884, s.90); khaplâni "kaplan" (Meyer,G. 1891,s.176).

* mac.: Kaplan, Kâplân, Kaplân "şahıs ismi" (Kak.1973,s.217).

kaplıca Ilıca (TS).

* sırp.: kühlidže "şifalı banyo, ılıca,kaplıca; yemek pişirilen küçük bakır kap" (Şkal.1985,s.425).

kaplumbağa zool.Kaplumbağalardan, çok sert ve kemiksi bir kabuk içinde yaşayan, ağır yürüyüşlü,dört ayaklı, sürüngen hayvan (Testudo).

* rom.: бага "kaplumbağa" (Mik.1884, s.17; Lok.1927,nr.167).

kapmak 1.Birdenbire yakalayarak, çekeerek almak. 2. Isırıp parçalamak. 3. Koparmak, kıstırmak. 4.İşitir işitmez veya görür görmez bellemek ve öğrenmek. 5.(Yer için) Ayırmak, tutmak. 6. Bulaşmış olmak,geçmek (TS).

* arn.: kap "tutma,yakalama,alma"; kaplis "baskına uğratma,üzerine atlama; ezip çigneme" (Meyer,G.1891,

s.174).

kaptan 1.Gemi yönetimiyle ilgili en yüksek görevli. 2.(Spor oyunlarında) Takım başı. 3. Kaptan pilot (TS).

* rom.: kapudan, kaptan "kaptan"; câpitan-paşa, capudanpaşa "kaptan paşa" (Kak.1973,s.217,218).

* bul.: kapitan "kaptan" (Mik.1884, s.91).

* sırp.: kapètan,kapudan "kaptan"; kapûdanpaşa "kaptan paşa" (Kak.1973, s.217-218); kapûdanpaşa "Osm.İmp. da deniz kuvvetleri komutanı" (Şkal. 1985,s.394).

* arn.: kapedan, kapidan "silâhlı bir çetenin hristiyan komutanı" (Mik. 1884,s.91); kapidan "kaptan" (Kak. 1973,s.217).

* yun. khapoudampasâs "kaptan paşa" (Mik. 1884,s.91); khapetân pasâs "aynı" (Kak.1973,s.218).

* mac.: kapitansag "kaptan odası"; kapudân, kapitân "kaptan"; Kapitân "soyadı"; kanitan bék, kabetân bék, kapitân bek, kapitány bek "kaptan bey"; kapitan basa, kapitân pasa, kapetân passa, kapitány başa, kapitány pasa,kapidan pasa, kaputân pasa, kaptân pasa "kaptan paşa,büyük amiral" (Kak.1973,s.218).

kâr 1.Alış veriş işlerinin sağladığı para kazancı. 2.mec. Yarar, fayda. 3. tic. Maliyet fiyatıyla satış fiyatı arasındaki fark (TS).

* bul.: k'ar "kazanç,kâr" (Lok.1927,

nr.1069); kjar "kazanç"; kjar kjar-rit,kjar kjarosale "kâr sağlamak,kâr elde etmek" (Mik.1888,s.4).

* sırp.: ċar "ticaret,iş" (Lok.1927,nr.1069); ċar "alış-veriş, ticaret; kazanç" ; ċariti "ticaret yapmak"; ċardžija "tüccar"; zaċariti "ticaret yapmak, pazarlık etmek" (Mik.1888,s.4); ċâr "kâr,kazanç"; ċardžija "ticaret yapıp kâr elde eden kimse,tüccar"; ċariti "ticaret yapmak"; ċarenje "ticaret işiyle uğraşmak" (Şkal.1985,s.184).

* arn.: kār "kazanç,kâr"; tšār "kâr,kazanç" (Meyer,G.1891,s.220).

kara 1.En koyu renk, siyah, ak,beyaz karıştı. 2.Bu renkte olan. 3.Esmer. 4.Çoğu kez tür belirtmeye yarar. 5.mec. Kötü, uğursuz, sıkıntılı (TS).

* rom.: cara "kara " (Kak.1973,s.219).

* bul.: kara "kara,siyah;korkunç,dehşet verici" (Lok.1927,nr.1070); karagroš "bir para birimi" (Lok.1927,nr.1070); kàra "kara,siyah" (Kak.1973,s.218-219); karagroš "bir ispanyol parası";karaduzen "bir çeşit saz" (Mik.1884,s.91).

* sırp.: karagroš "bir para birimi" (Lok.1927,nr.1070); kàra "kara,siyah" (Kak.1973,s.219); karakosa "kara saç"; karaboju "kara boya"; kara akšam "kara akşam"; karabogdanska "Boğdan,Moldavya";karaulah, kara eflak, kara veladž "Eflâk"; karamluk "karanlık,zulmet" (Mik.1884,s.91); kàra "kara,siyah"; karabàsan "karabasan"; kàrabatak "bataklı; bir cins

kuş"; Karabògdānska "Moldavya, doğu Romanya"; kàraboja "siyah boya; bir cins yarı değerli taş"; kàra duzen "dört telli bir cins saz" (Şkal.1985,s.394-395).

* arn.: karaboje "karaboya" (Mik.1884,s.91); kará "kara yağız at"; kara-bašé "kara böcek"; karabatak "dalgiç kuşu"; kàrabojé "kara boya"; karabozán "boru; trompet"; karabulák "turna kuşu"; karagròš "para,akçe" (Meyer,G.1891,s.176-177).

* yun.: kharampògia "kara boya" (Mik.1884,s.91).

* mac.: Kara "soyadı" (Kak.1973,s.218).

karagöz 1.Deve derisinden veya mukavadan kesilip boyanmış insan biçimlerini beyaz bir perde üzerine arkadan ışık vererek yansıtma yoluyla oynatılan oyun. 2.(Büyük K ile) Bu oyunda halk görüşünü ve duyusunu veren kimse (TS).

* rom.: caraghios "soytarı; deli"; caraghioslíc "soytarılık;şaka" (Lok.1927,s.1079; Mik.1884,s.74); caraghioz, caraghioš "kukla oyununda soytarı; kukla" (Kak.1973,s.219-220).

* sırp.: kàrađoz "karagöz" (Kak.1973,s.219-220); kàrađoz "karagöz oyunu; komedyen, soytarı; hokkabaz" (Şkal.1985,s.395).

* arn.: karagjòz "karagöz oyunu" (Kak.1973,s.219-220).

* yun.: Kharagkhiòz "şahıs ismi"(Kak.1973,s.219-220).

* mac.: Karagöz "şahıs ismi" (Kak. 1973,s.219-220).

karakol 1.Güvenliği sağlamakla görevli kimselerin bulunduğu konut. 2. Huzuru ve güvenliği sağlamak için hükümete bağlı her türlü silâhlı kuvvet, kol,devriye (TS).

* rom.: caraul^u "nöbetçi" (Lok.1927, nr. 1078); karaul, karaule "aynı" (Mik.1884,s.91); caraül "aynı" (Kak. 1973,s.222).

* bul.: karaul,karawul,karakol "nöbet" (Lok.1927,nr.1078); karaul,karavul "aynı" (Mik.1884,s.91).

* sırp.: karaula, karawula "kule,nöbetçi kulesi" (Lok.1927,nr.1078); karaula, kalaura; karakol "karakol" (Mik.1884,s.91); karàula "karakol" (Kak.1973,s.223); kàrakol "gece bekçisi; genel olarak bekçi,nöbetçi"; karàula "nöbetçi kulesi, karakol; askerî sınır karakolu" (Şkal.1985, s.395,397).

* arn.: karaul,karul,karol "karakol" (Mik.1884,s.91); karaül,karül,karól "nöbetçi er; karakol görevlisi" (Meyer,G.1891,s.177); karaüll, karüll,karóll, kara kól "nöbetçi" (Kak.1973,s.222).

* yun.: kharaouli "nöbetçi; karakol" (Kak.1973,s.222).

* mac.: Karabul "bir cins ata verilen isim" ; caragulhane "nöbetçi evi; karakol" (Kak.1973,s.223).

karakoncolos 1.Çocukları korkutmaya yarayan gerçek dışı bir yaratık,uma-

cı, hayalet. 2. mec. Çok çirkin kimse (TS).

* bul.: kérékondžul, korokondžere "karakoncolos" (Meyer,G.1891,s.179); korokondžere, karakončê, kerekondžul "hayalet,cin,hortlak" (Mik.1884, s.98).

* sırp.: karâkòndžula, karâkândžula "karakoncolos"; karandžòloz "kara cin, kötü ruh" (Şkal.1985,s.395, 396).

* arn.: karkandžòl "hayal,cin,hortlak" (Meyer,G.1891,s.179).

* yun.: khalikhántsueros "aynı" (Meyer,G.1891,s.179).

kara kulak zool.Kedigillerden, çakala benzer vahşî bir hayvan (Caracal melanotis) (TS).

* rom.: karakolak "aynı" (Mik.1884, s.91).

karakuşI zool. Kartal türünden karakuşlara verilen ad (TS).

* rom.: koroj "karakuş" (Mik.1884,s. 91).

* bul.: kargo "karakuş" (Mik.1884,s. 91).

* sırp.: karakosa "kartal" (Lok.1927, nr.1082); kraguj, kraguljac "atmaca" (Mik.1884,s.91).

karakuş (II) hlk. Atların ayaklarında şiş yapan bir hastalık (TS).

* sırp.: kàrakuş^v "aynı" (Şkal.1985, s.395).

Karaman Karaman Beyliği.

- * rom.: caraman "kara inek" (Kak.1973, s.222).
- * bul.: Karamán "Karaman"(Kak.1973,s. 221).
- * sırp.:Karàman ,Karmar,Karımān "Karaman"; Karàman "aile ismi"; Karamānli-ja "aile ismi" (Kak.1973,s.221-222); Karàman "soyadı";karāmānka,karāvānka "Türkiye'den getirilen bir armut cinsi" (Şkal.1985,s.395-396).
- * yun.: kharamanlides "Anadolu'lu süvari askeri"; karamanlides "Karamanlı" (Kak.1973,s.222).
- * mac.: Karman, Karaman "şahıs ismi"; Karaman "Karaman Beyliği"; Karamán, Karamány, Kármán, Karmány,Karman,Kormán,Kormány,Kalamany "şahıs ismi ve Karaman Beyliği"; Karamanî "şahıs ismi"; Karamánli "soyadı" (Kak.1973,s. 222).

karanfil bot. 1.Karanfilgillerden,güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi (Dianthus caryophyllus). 2.Mersingillerden, Molük adalarında, Filipinler'de ve Hindistan'da yetişen bir ağaç (Caryophyllus aromaticus). 3.Bu ağacın karanfil yağı elde edilen vebaharat olarak kullanılan, koyu renkli, küçük çivi biçimindeki tomurcuğu (TS).

- * rom.: garoufâ, carofil, garofil "karanfil" (Lok.1927,nr.1085); carofil "aynı" (Meyer,G.1891,s.177); karofil, gariofil, garofil "aynı" (Mik.1884, s.91).
- * bul.: kalamfir, karamfil "karanfil" (Lok.1927,nr.1085); karamfil,karan-

fil,karafil, kalenfer,kalamfir,kalanfir "karanfil" (Mik.1884,s.91).

- * sırp.: karamfil "karanfil" (Lok.1927, nr. 1085); karanfil, karavilje,karanfič, garofao, garanfil "aynı" (Mik.1884,s.91); karànfil,karàmfil, karànfir,kalànfir "karanfil çiçeği, karanfil denilen baharat"; Karànfil "erkek ismi"; karànfilčič "karanfil çiçeği"; karàngilka "gümüş işlemeli bir tüfek" (Şkal.1985,s. 396).
- * yun.: karoúfillon, karoúmfoul,karoumfil "karanfil" (Lok.1927,nr. 1085); kharuófullon, kharuofúli, garúfalon, garoúfalon, garófalon "karanfil" (Mik.1884,s.91).
- * arn.: karanfilj,karafilj "karanfil" (Mik.1884,s.91); karanfíl, karafil', kasrafil "karanfil" (Meyer,G.1891, s.177).

karanlık 1.Işığı olmayan, bütünü veya bir parçası ışıktan yoksun olan. 2. Işık olmama durumu. 3. mec.Gereğince anlaşılıp bilinmeyen, ne olacağı, sonu belli olmayan (durum). 4. mec.Yasalara, töreye uygun olmayan; karışık (TS).

- * sırp.: karànluk,karàmluk "karanlık" (Şkal.1985,s.396).

karar 1.Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı. 2.(Herhangi bir durum için) Tartışılarak verilen kesin yargı. 3. Bu yargıyı bildiren belge. 4. Değişmeyen,düzenli durum. 5. müz. Türk müziğinde, taksim yaparken ana makama dönüş. 6.(Hava için) Değişmez olma. 7.Tam ölçüsünde, ne az ne çok (TS).

* bul.: karar "sabit,sağlam,dayanıklı; sözleşme,uzlaşma"(Mik.1884,s.91).

* sırp.: karar "muvazene, denklik" (Mik. 1884,s.91); kârār "karar; basamak, derece; ölçü, birşeyin tam ölçüsü" (Şkal.1985,s.396).

kara sevda 1.Umutsuz ve güçlü aşk. 2. psikol. Kişinin belirli bir sebep olmadan çöküntü durumuna girip çevreden gelen uyaranlara kapanması,güçlü suç veya günah duyguları içine düşmesi durumu, malihulya, melânkoli (TS).

* sırp.: karasêvdāh, kâra-sêvdāh "kara sevda; sevgiden doğan melankoli durumu; güçlü aşk" (Şkal.1985,s.397).

kârd Bıçak(Osm.-TS).

* rom.: koarde "kılıç" (Mik.1888,s.4).

* sırp.: korda, çorda, djorda "kılıç, pala" (Mik.1888,s.4).

* arn.: korde "kılıç,düz pala" (Mik. 1888,s.4).

* mac.: kard "kılıç,pala" (Mik.1888, s.4).

kardeş 1.Aynı ana babadan doğmuş veya ana babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı .2.Yaşça küçük olan kardeş, 3.mec. Aralarında çok değer verilen ortak bir bağ bulunanlardan her biri. 4.Seslenme sözü olarak kullanılır (TS).

* rom.: cãrdãsie "gürûh,takım, cemaat" (Lok.1927,nr.1089); cãrdãsesc, cãrdãsie "kardeşlik" (Kak.1973,s.223).

* bul.: kardaş "erkek kardeş" (Lok. 1927,nr.1089; Mik.1884,s.92); kar-

dâş "kardeş" (Kak.1973,s.223).

* sırp.: kardaş "erkek kardeş" (Lok. 1927,nr.1089; Mik.1884,s.92);kâr-dâş, kãrdãş "kardeş" (Kak.1973,s. 223); kãrdãş "arkadaş, dost" (Şkal. 1985,s.397).

* yun.: kharntâsis "kardeş" (Kak.1973, s.223).

* mac.: kardas "kardeş" (Kak.1973,s. 223).

karga zool.Kargagillerden,kanatları geniş, tüyleri kara renkte,tarla ve bahçelere çok zarar veren bir kuş (Corvus) (TS).

* bul.: garga "karga" (Lok.1927,nr. 1090; Mik.1884,s.92).

* sırp.: kãrga "kıyııcı,katil" (Şkal. 1985,s.397).

* yun.: khãrga (Mik.1884,s.92).

kargı 1.Gövdesi 5-6 m yüksekliğe erişebilen çok yıllık bir bitki (Arundo donax),kamış saz. 2. Dalyanlarda büyük balıklar için kullanılan demir kanca. 3. esk.Silâh olarak kullanılan,ucu sivri ve demirli uzun mızrak (TS).

* sırp.: kãrgija, hãrgiya "bir çeşit kargı,mızrak; ateşli silâhlara barut doldurmakta kullanılan çubuk" (Şkal.1985,s.397).

* arn.: garğî "kargı,mızrak,harbe"; gerğî, gergdžî "kargı taşıyan"; garğis "sapan,mancınık" (Meyer,G. 1891,s.120).

karınca 1.zool.Zar kanatlılardan,birçok türü bulunan böceklerin genel a-

dı (Formica). 2. Madenlerde, döküm sırasında arada hava kalmaktan veya pastan ileri gelen ufak boşluk (TS).

* arn.: karandžá, karandžé "karınca" (Meyer,G.1891,s.177).

karişik 1.Ayrı nitelikteki şeylerden oluşmuş. 2.Karışmış olan,düzensiz, dağınık, intizamsız. 3.Saf olmayan. 4. Halk inancına göre cin ve perilerle ilişkisi olan. 5.Çalkantı, kargaşa, gerginlik içinde olan. 6.Anlaşılması güç olan, açık seçik olmayan (TS).

* sırp.: karişik "karişik" (Mik.1884,s.92); karişik "karişik; karıştırılmış tahıl,yem; çeşitli müzik parçalarından yapılan şarkı kompozisyonu"; Karişik "soyadı"; kariştirisati "karıştırmak"; kariştirisati se "yabancı şeylerle karışmak, birbirine dolaşmak"; kârma-karişik "karma karişik, darma dağınık; hiç bir şeyin yerinde olmaması durumu" (Şkal.1985,s.397).

karnabit esk.Karnabahar (TS).

* rom.: conopidá "karnabahar" (Meyer, G.1891,s.214).

* arn.: kunipide "karnabahar" (Meyer, G.1891,s.214).

* yun.: khounoupdia "karnabahar" (Meyer,G.1891,s.214).

karpuz 1.bot. Kabakgillerden, sürüngen gövdeli bir bitki (Citrullus vulgaris). 2. Bu bitkinin iri ve sulu meyvesi. 3. Karpuz biçiminde yuvarlak ve iri şey (TS).

* rom.: harbuz, harbus "karpuz" (Mik. 1884,s.92); carpuz,carpus "karpuz" (Lok.1927,nr.824).

* bul.: karpuz "karpuz" (Lok.1927,nr. 824).

* sırp.: karpuz "karpuz" (Mik.1884,s.92); karpuz,karpuz "aynı" (Lok.1927 nr. 824); kârpuz "karpuz"; kârpuzi "karpuz renginde " (Şkal.1985, s.398).

* arn.: karpuz "karpuz" (Mik.1884,s.92); karpuz-zi "karpuz" (Meyer,G. 1891,s.179).

* yun.: kharpoúzi "karpuz" (Mik.1884, s.92).

karşı 1.Bir şeyin, bir yerin, bir kim- senin önü, esastutulan yüzünün ilerisi. 2.Yol, deniz, ırmak vb.nin öbür kıyısı veya yanı. 3.Ön,kat,huzur. 4. Bulunulan yere göre önde, ileride olan. 5. Karşıt,zıt,muhalif. 6.Yüzünü bir şeye doğru çevirerek. 7.Karşılık olarak, mukabil. 8. ed.İçin,hakkında. 9. (Zaman anlatan kelimelerle) Doğru, sularında (TS).

* rom.: karşi "karşı taraf" (Mik.1884, s.92).

* arn.: karşi "karşı;yüzyüze" (Mik. 1884,s.92); karşi "karşısında,karşı karşıya,yüzyüze" (Meyer,G.1891, s.179).

* yun.: kharsí "karşı" (Mik.1884,s.92; Meyer,G.1891,s.179).

* mac.: carsí "karşı" (Meyer,G.1891, s.179).

kartal zool.Kartalgillerden,genel olarak kızıl siyah tüylü, çok güçlü, yuvasını yüksek kayalıklar üzerinde kuran, iri bir yırtıcı kuş (Aquila) (TS).

* bul.: kertal "kartal"; kertali "çok.

kartallar" (Mik.1884,s.92).

Karun (Zenginliğiyle bilinen ünlü Karun'un adından) Çok zengin kimse (TS).

* sırp.: arum, harum "dik kafalı, inatçı" (Mik.1884,s.68).

* arn.: harum "aynı" (Mik.1884,s.68); arum, harum "inatçı, dik kafalı"; harum "aynı" (Meyer,G.1891,s.16, 148).

kasaba Şehirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi (TS).

* bul.: kasaba "kasaba" (Mik.1884,s.92).

* sırp.: kasaba "kasaba" (Mik.1884,s.92); kasâba "kasaba, küçük kent"; kasabâlija "kasabalı" (Şkal.1985,s.398).

* arn.: kasab "kasaba" (Mik.1884,s.92); kasabâ, kasabé "kasaba" (Meyer, 1891,s.180).

kasap 1.Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse. 2.Bu alışverişin yapıldığı dükkân. 3.mec.Kan dökücü, hunhar (TS).

* rom.: casap "kasap"; cāsāpnie "kasap dükkânı" (Lok.1927,nr.1118); kasap "kasap" (Mik.1884,s.93); casâp, cāsap, kasap "kasap"; casap-
-basa, hasap-basa "kasap başı" (Kak.1973,s.224-225).

* bul.: kasap, kasapin, kasap "kasap"; kasapnica "mezbahe, kesim yeri" (Lok.1927,nr.1118; Mik.1884,s.93); kasâp,

kasâb "kasap" (Kak.1973,s.224).

* sırp.: kasap, kasapin "kasap"; kasapnica "kesim yeri,mezbahe" (Lok.1927,nr.1118); kasapin "kasap"; kasapnica, kasaphane "mezbahe" (Mik.1884,s.93); kâsap "aynı" (Kak.1973,s.224); kâsap,kâsapin "kasap"; kâsapiti "kesmek, et doğramak"; kâsapnica "mezbahe, kesim yeri; kasap dükkânı" (Şkal.1985,s.398).

* arn.: kasap, kasapan "kasap" (Mik.1884,s.93); kasâp "kasap"; kasapân "mezbahe" (Meyer,G.1891,s.180); chasap, kasâp "kasap" (Kak.1973,s.224).

* yun.: khasâp, khasapis "kasap" (Mik.1884,s.93); khasâpis "kasap"; khasâmpasis "kasap başı" (Kak.1973,s.224-225).

* mac.: Kaszap "aile ismi, soyismi"; Kaszap "soyadı"; kaszap "kasap"; kaszap "aynı"; kasza passzi, kaszap pasa, kaszap pasa, caszâp basi "kasap başı" (Kak.1973,s.224-225).

kâse Cam, çini, toprak vb.den yapılmış derince çanak (TS).

* rom.: chisea "kavanoz, reçel kavanozu" (Lok.1927,nr.1105).

* sırp.: časa "bir çeşit derin sahan, kâse" (Mik.1888,s.4); čâsa "çorba, süt veya hafif tatlıların serviş yapıldığı derin ve küçük çanak" (Şkal.1985,s.184).

* arn.: kjase "bir tahıl ölçüsü birimi" (Mik.1888,s.4); kâsé, kâse

toprak çömlek, çanak"; "bir çeşit ta-
hıl ölçüsü" (Meyer, G.1891, s.221).

kasım patı bot. Birleşikgillerden, çi-
çekleri iri katmerli ve türlü renk-
te, sonbahardan kışa değin açan bir süs
bitkisi, krizantem (Chrysanthemum) (TS).

* sırp.: kâsumpa^v "kasımpatı" (Şkal.
1985, s.399).

kasıt 1. Amaç, istek, maksat. 2. Öldürme, ya-
ralama veya zarar vermek isteme, kötü
niyet (TS).

* bul.: kasten, enkasten, enkast "kas-
den, isteyerek" (Lok.1927, nr.1110;
Meyer, G.1891, s.180; Mik.1884, s.92).

* sırp.: kaste, kasten "kasden, isteye-
rek" (Lok.1927, nr.1110); kasten, kas-
tile, kastilice "hususen, hususî o-
larak, kasden" (Mik.1884, s.92); kast
"amaç, istek"; kâsten, ĩksten "kasten,
isteyerek"; kâstīle, kâstīlicē, ĩkas-
tile, kâstil "kasten, isteyerek"; kâs-
titi "amaçlamak, niyet etmek, kast et-
mek"; kâst uciniti "kararlaştırmak,
kast etmek, niyetlemek" (Şkal.1985, s.
399).

kasnak 1. Enli çember. 2. Kalbur ve tef
gibi şeylerin tahta çemberi. 3. Nakış
işlemeye yarayan, tahtadan çember. 4.
Pehlivanların giydikleri kispetin bele
gelen bölümü. 5. tek. Makinelerde, bir
milden başka bile hareket geçiren ka-
yışların takıldığı demir çember. 6.
sp. Kıyıları oluk biçiminde pervazlı me-
tal veya tahtadan yapılmış çember. 7.
mim. Bir sütunun gövdesini oluşturan
silindirik biçimindeki taşların her bi-
ri (TS).

* sırp.: kâsmak "bir nakış çeşidi; u-
zun bayan giysisi yapılan nakışlı

bir çeşit kumaş" (Şkal.1985, s.399).

kasnı Çadır uşağı, şeytan derisi gibi
bitkilerden elde edilen bir zank (TS).

* rom.: kasne "zank" (Mik.1884, s.93).

kasvet Sıkıntı, iç sıkıntısı (TS).

* rom.: casabert "kasvet, sıkıntı,
kasavet" (Meyer, G.1891, s.180).

* bul.: kasavet "endişe, sıkıntı, dert"
(Mik.1884, s.92).

* sırp.: kasâvet "kasavet, endişe, sı-
kıntı, dert"; kasavêtili "dertli, sı-
kıntılı" (Şkal.1985, s.398).

* arn.: kasavet "kasvet, dert" (Mik.
1884, s.92); kasavét "dert verme, üz-
me" (Meyer, G.1891, s.180).

kaş 1. Gözlerin üzerinde kemerli birer
çizgi oluşturan kısa kıllar. 2. Ke-
merli ve çıkıntılı şey veya yer. 3.
Sarp kayalık uçurum. 4. Eyerin ön ve
arkasındaki çıkıntılı bölük. 5. hlk.
Duvar, bağ ve bahçelerde toprak yıga-
rak yapılan sınır, set (TS).

* sırp.: Karakaş^v "soyadı"; kârakâşli
"kara kaşlı" (Kak.1973, s.220); kâ-
rakaşli "kara kaşlı"; kâş^v "kaş; eye-
rin ön ve arka taraftaki çıkık bö-
lümleri" (Şkal.1985, s.395, 399).

* mac.: Harakas, Karakas, Karakàs,
Karakàs "sahıs ismi: Karakaş" (Kak.
1973, s.220).

kaşağı 1. Hayvanları tımar etmek için kul-
lanılan, saçtan, dişli araç. 2. Sırtı
kaşımak için kullanılan uzun saplı,
ucu kaşık veya el biçiminde, tırtık-
lı araç (TS).

- * sırp.: kašagija "kaşağı" (Mik.1884, s.93); česağija "atları tımar etmekte kullanılan demir fırça,kaşağı"; kašagija "aynı"; kašagijati "kaşağı ile atları tımar etmek" (Şkal.1985, s.172;399).
- * arn.: kašagi, kašai "kaşağı" (Mik. 1884,s.93); kašagi, kašai "kaşağı"; kašagis "kaşağılamak" (Meyer,G.1891, s.181).

kaşık 1.Sulu veya bazı ufak taneli yiyecekleri ağıza götürmeye yarayan,saplı sofraya aracı. 2.Ucu iğneli kaşık biçimindeki olta (TS).

- * rom.: caşică "kaşık" (Meyer,G.1891, s.181).
- * sırp.: kašika "kaşık,tahta kaşık" (Lok.1927,nr.1120); kašika "tahta kaşık"; kašičar "kaşıkçı" (Mik.1884, s.93);kašika, kaša "kaşık" (Şkal. 1985,s.399).
- * arn.: kašik "kaşık" (Meyer,G. 1891, s.181).

kat 1.Bir yapıda iki döşeme arasında yer alan daire veya odaların bütünü. 2. Bir yüzey üzerinde az veya çok kalın bir biçimde, düzgün olarak yayılmış bulunan şey; üst üste konulmuş şeylerden her biri ,tabaka. 3.(Giyecekler için) Takım. 4.Daire. 5.Ön,yan,huzur, makam, nezdi. 6.Bütülen veya kıvrılan bir şeyin her kıvrımı. 7.Makam,mevki. 8.Nicelikçe kez,defa, misil. 9.mat. Tekrarlanan bir sayının toplamı.10. jeol. Jeoloji zamanlarından bir dönem içinde oluşmuş katmanlı kayalar (TS).

- * rom.: cat "bina katı"; cută "kıvrım,buruşuk" (Lok.1927,nr.1121); kat "aynı" (Mik.1884,s.93).

- * bul.: kat "bina katı" (Lok.1927,nr. 1121; Mik.1884,s.93).
- * sırp.: kat "bina katı" (Lok.1927,nr. 1121); kat "kat kat sarılmış iplik" (Mik.1884,s.93); kăt "sıra, dizi; dizi dizi,kat kat durumunda olan" (Şkal.1985,s.400).
- * arn.: kat,katua "zemin kat" (Mik. 1884,s.93); katé "apartman katı" (Meyer,G.1891,s.181).

katır 1.zool Atgillerden,kısrak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan. 2.mec. İnatçı ve huy-suz (TS).

- * rom.: catîr, catîră "katır" (Lok. 1927,nr.1131); kater, katîr "aynı" (Mik.1884,s.93); catîr "katır" (Kak.1973,s.226).
- * bul.: katır "katır" (Lok.1927,nr. 1131; Mik.1884,s.93); kâter: "katır" katerdžija "katırcı" (Mik.1884,s. 193).
- * sırp.: katura "katır" (Lok.1927,nr. 1131; Mik.1884,s.93); kâtura (Kak. 1973,s.226); kâtura "aynı" (Şkal. 1985,s.401).
- * mac.: kater, katár "katır" ; katerczi, katercsi, Katarcsi, Katarczi, Katarczi ogli, Katercsolloli, Katorgsi ogli, Katerghi Ogli, Katergsi ogli "katırcı;soyadı"; katerczi basa "katırcı başı" (Kak.1973,s.226-227).

katil 1.insan öldüren kimse, cani. 2. Öldürücü, ölüme sebep olan (TS).

- * sırp.: katil "cinayet suçu işleyen, katil"; katal ferman "sultan tarafından yazılan cezalandırma mektubu" (Mik.1884,s.93); kâtil "katil,cani"; katilski "katilce,canice"; kâtul,kâ-tal "birini öldürme,katletme"; kâtul-bujrun-tija "birinin öldürülmesi için yazılan mektup,ferman"; kâtul-fêrman, kâtal-fêman, katâluk, katâli fêrman "birinin öldürülmesi için yazılan ferman"; kâtul uçin^viti,kâtal uçin^viti "öldürmek,katletmek, yok etmek" (Şkal.1985,s.400-401).
- * arn.: katil "gaddar,merhametsiz,zalim"; katil-jaramaz "gaddar kimse" (Mik.1884,s.93); katil "gaddar,merhametsiz" (Meyer,G.1891,s.181).
- kâtip** Sekreter,yazman (TS).
- * rom.: chiatip "kâtip" (Kak.1973,s.227).
- * bul.: kitipin "yazıcı,kâtip" (Mik.1888,s.4); katib,katip "aynı" (Kak.1973,s.227).
- * sırp.: çatip,çata,çato "yazıcı" (Mik.1884,s.4); çata, çatib, çatip,çato, kâtib "kâtip" (Kak.1973,s.227); çatib,çatip,kâtib, çata, çato "yazıcı, kâtip";çatib-bâ^vsa, çatiba^vsa "baş yazıcı,kâtip başı" (Şkal.1985,s.185).
- * arn.: ciatip "kâtip,yazıcı" (Mik.1888,s.4); ciatip "aynı" (Kak.1973,s.227).
- * yun.: khiatipis "yazıcı"(Kak.1973,s.227).
- * mac.: tyató,csató "yazıcı"; Tyató "soyadı" (Kak.1973,s.227).
- katmer** 1.Bir şeyi oluşturan katlardan her biri. 2.Arasına yağ veya kaymak sürülerek katlanmış yufka ekmeği. (TS).
- * sırp.: kâtm^{er} "bir çeşit çiçek,karanfil çiçeği"; katm^{er}li "dallarında ve üzerinde çok çiçekleri olan; çiçekli" (Şkal.1985,s.400).
- * arn.: kadmer,katm^{er} "katlanmış,büyükmüş" (Meyer,G.1891,s.165).
- katran** kim.Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında,kara renkte ,ağır,is kokulu, suda erimeyen bir madde.Bitkilerden çıkarılanına bitki katranı, maden kömüründen elde edilenine de maden katranı denir (TS).
- * rom.: catran "katran; zehir,safra"; cãtrãni "katranlı"(Lok.1927,nr.1128); katran "aynı" (Mik.1884,s.93); catrãn "aynı" (Kak.1973,s.227).
- * bul.: katran "katran" (Lok.1927,nr.1128); katran,katranı "aynı" (Mik.1884,s.93); katrãn "aynı" (Kak.1973,s.227).
- * sırp.: katran, katram "gemiye sürülen katran" (Lok.1927,nr.1128); iskatramiti "katran sürmek,katranlamak" (Mik.1884,s.93); kâtrãn "aynı" (Kak.1973,s.227); kâtrãn "kokulu ve yoğun katran";katrãndzija "katranla çalışan veya katran süren kimse"; katrãnisati "katran sürmek,katranlamak"; katrãnli "katranlı,katran sürülmüş olan" (Şkal.1985,s.400).

- * arn.: katrân "katran" (Kak.1973,s.227).
- * yun.: khatrân,khatrâni, khatrâmi "katran" (Mik.1884,s.93); khatrâni "katran" (Kak.1973,s.227).
- * mac.: kâtrány "araba dingil yağı" (Mik.1884,s.93);kâtrân, kâtrány,katrân,katrány, kĕtrân, kĕtrány "katran" (Kak.1973,s.227).
- kav** 1.Kav mantarlarından kurutularak elde edilen,çabuk tutuşan, süngerimsi madde. 2.hlk.Yılanın deri değiştirirken attığı deri (TS).
- * arn.: kaf "kav" (Meyer,G.1891,s.165).
- kavaf** Ucuz,özenmeden ve bayğı cins ayakkabı yapan veya satan esnaf (TS).
- * rom.: kavaf "ayakkabıcı" (Mik.1884,s.70); cavaf "ayakkabıcı;ayakkabı satıcısı"; cāvāfre "ayakkabıcı dükkânı" (Lok.1927,nr.772).
- kavak** bot.Söğütgillerden,sulak bölgelerde yetişen,boyu bazı türlerinde 30 veya 40 m ye değin çıkan,kerestesinden yararlanılan bir ağaç (Populus) (TS).
- * bul.: kawak "kawak"; diw kawak "telli kavak" (Lok.1927,nr.1134).
- * sırp.: kâvak,kâvadžik "kawak" (Şkal.1985,s.402).
- * yun.: khavákhion "kawak " (Mik.1884,s.94).
- kaval** Kamıştan yapılan,genellikle çobanların çaldığı,yumuşak sesli, perdeli büyük düdük (TS).
- * rom.: caval "kaval,çoban düdüğü" (Lok.1927,nr.1135); kaval "aynı" (Mik.1884,s.94).
- * bul.: kawal "kaval" (Lok.1927,nr.1135); kaval,kafal "aynı"; kafaldžija, kavaldžija "kavalcı" (Mik.1884,s.94).
- * sırp.: kaval "kısa tüfek,karabina tüfeği" (Lok.1927,nr.1135); kaval "bir çeşit tüfek"; kavalija "bir çeşit top" (Mik.1884,s.94); kaval "düdük,kaval"; kavàlija "modern toplardan önce kullanılan bir çeşit küçük top" (Şkal.1985,s.402).
- * arn.: kaval "kaval" (Mik.1884,s.94); kavál "çoban düdüğü,kaval"; kavaldži "kaval çalan kimse" (Meyer,G.1891,s.184).
- kavanoz** 1.Topraktan veya camdan, ağzı geniş, orta veya ufak boyda kap. 2....kavanoz dolusu (TS).
- * rom.: gavanoz "bir çeşit büyük testi,küp" (Mik.1884,s.94).
- * sırp.:kavònoz "büyük cam kap,kavanoz" (Şkal.1985,s.403).
- kavas** 1.Elçilik veya konsolosluklarda çalışan, özel giysisi olan koruma memuru. 2.esk. Banka,patrikhane gibi yerlerde koruyucu. 3.tar. Önemli bir makamı ve bu makamdaki yöneticiyi koruyan kimse, yasakçı (TS).
- * rom.: kavaz "koruyucu" (Meyer,G.1891,s.121).
- * bul.: kawaz "kavas,kapıcı"; kavazin "polis görevlisi" (Lok.1927,nr.1140); kavaz, gavaz "aynı" (Mik.1884,s.94; Meyer,G.1891,s.121).
- * sırp.: kavazin "polis görevlisi"

(Lok.1927,nr.1140); kavaz "geceleleri paşayı korumakla görevli olan kimse"; kavasba^v "kavas başı" (Mik.1884,s.94); kāvāz,gāvāz "kavas,bekçi, koruma görevlisi" (Şkal.1985,s.402).

* arn.: gavas "kavas"; gavazba^v "kavaz başı" (Mik.1884,s.94); gavas "polis görevlisi" (Meyer,G.1891,s.121).

kavata 1.Oyma ağaç kap. 2.bot. Sert ve fazla kızarmayan bir domates türü (Solanum capsicum grossum) (TS).

* rom.: kovate "tahta tabak,çanak" (Mik.1884,s.94); covatā^u "tekne" (Meyer,G.1891,s.127).

* arn.: govaté "sıva harcının taşınmasında kullanılan tahta araç;tekne,kayık,sandal" (Meyer,G.1891,s.127).

* yun.: gavāda, khavāda "aynı" (Meyer,1891,s.127).

kavga 1.Düşmanca davranış veya sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş,münazaa. 2.esk. Savaş.3. mec.Herhangi bir amaca erişmek,bir şeyi elde etmek veya bir şeye karşı koyabilmek için harcanan çaba,verilen mücadele (TS).

* bul.: kavga, kabga "kavga; gürültü, patırtı"; kavgad^vzija "kavgacı";kavgad^vzuçe "kavgacı çocuk,genç" (Mik.1884,s.94); kawga "kavga,münakaşa" (Lok.1927,nr. 696).

* sırp.: kavga, kavgu "kavga";kavgad^vzija, kabgad^vzija "kavgacı" (Mik.1884,s.94); kavgitise "kavgaya tutuşmak,kavga etmek" (Mik.1884,s.94); kawga "kavga,münakaşa" (Lok.

1927,nr.696); kāvga, kāvga "kavga, münakaşa; küçük savaş,kargaşa"; kāvgad^vzija,kāvgad^vzija "kavgacı, tartışma veya kavga çıkararak kimse" (Şkal.1985,s.402).

* yun.: khaugās "kavga" (Mik.1884,s.94).

kavi esk. Dayanıklılık,güçlü,zorlu (TS).

* sırp.: kāvī "güçlü,sağlam" (Şkal.1985,s.403).

* arn.: kavişim "kuvvetli; sabırlı, sebatlı" (Meyer,G.1891,s.184).

kavil esk.1.Söz. 2.Sözleşme,anlaşma (TS).

* bul.: kaul "söz;sözleşme" (Mik.1884,s.94; Meyer,G.1891,s.183).

* sırp.: kaul "söz,konuşma; sözleşme" (Şkal.1985,s.401).

* arn.: kaul "sözleşme,anlaşma" (Mik.1884,s.94); kaul "aynı" (Meyer,G.1891,s.183).

kavlak 1.Kabuğu dökülmüş. 2.Güneşten derisi soyulan (kimse).(TS).

* sırp.: kavlak "dericilikte geçen bir terim: deri üzerinde sadece ayaklarda ve kulaklarda kalan ve kireçleme esnasında dökülmeyen ince tüyler" (Şkal.1985,s.403).

kavramak 1.Elle sıkıca tutmak. 2.mec. Her yönünü anlamak, iyice anlamak,tam anlamak (TS).

* sırp.: kavraisati,kavraisavati "kav-

ramak,yakalamak,tutmak" (Mik.1884,s.94); kavrásita "çevirmek,döndürmek" (Şkal.1985,s.403).

kavuk 1.hlk. İçi boş şey. 2.esk.Sarık sarılan başlık. 3.anat.İdrar torbası,mesane (TS).

* rom.: cauc "şapka,kadife şapka"; cauc-giü "şapka fabrikası,şapka imâl edilen yer" (Lok.1927,nr.1137); keuk "kavuk"; keukçiu "kavuk yapan,kavukçu" (Mik.1884,s.94; Meyer,G.1891,s.183); cauc "aynı" (Kak.1973,s.228).

* bul.: kaúk "kavuk" (Kak.1973,s.228).

* sırp.: kauke, kaukçin "kavuk" (Mik.1884,s.94); kâúk, kâúk "kavuk" (Kak.1973,s.228); kâúk,kâúk "kavuk"; kâ-úkçija, kaúgdžija "kavuk yapan kimse" (Şkal.1985,s.401).

* arn.: kauk "kavuk,şapka" (Mik.1884,s.94); kaúk, kavuke "kavuk" (Meyer,G.1891,s.183); kaúk "aynı" (Kak.1973,s.228).

* yun.: khavóukhi "türban,kavuk" (Mik.1884,s.94; Meyer,G.1891,s.183); khavóukhi "aynı" (Kak.1973,s.228).

* mac.: kauuk "kavuk" (Kak.1973,s.228).

kavun bot. 1.Kabakgillerden,sürgünen gövdeli, iri meyveli bir bitki (Cucumis melo). 2.Bu bitkinin genellikle güzel kokulu, sulu ve etli meyvesi (TS).

sırp.: kâvun "kavun" (Şkal.1985,s.403).

kavurmak 1.Bir şeyi bir kabın içinde su katmadan kızartarak pişirmek. 2.

(Rüzgâr, soğuk,sıcak vb. için) Kurutmak; yakmak. 3.mec. Çok üzmek,yakmak, mahvetmek (TS).

* bul.: kavarma "kavurma" (Mik.1884,s.94).

* sırp.: kaurma "bağırsaklar; işkembe" (Mik.1884,s.94); kavurma, kavurma "kavurulmuş ve dondurulmuş et" (Şkal.1985,s.403).

* arn.: kauris, kavardis "kavurma" (Mik.1884,s.94); kauris,kavardis "kızartma,kavurma" (Meyer,G.1891,s.184).

* yun.: khavourmâs "kavurma" (Mik.1884,s.94); khavourdizu "aynı" (Meyer,G.1891,s.184).

kaygana 1.Omlet. 2. Yumurta çalkanarak yapılan bir çeşit tatlı (TS).

* bul.: kavgana "kaygana yumurta" (Mik.1884,s.86); jaica kavgana "kaygana yumurta" (Meyer,G.1891,s.166).

* sırp.: kajgana "bir çeşit yumurta yemeği" (Mik.1884,s.86); kâjgana "yumurta ile yapılan biryemek"(Şkal.1985,s.383).

* arn.: kaikanâ "yumurta yemeği" (Meyer,G.1891,s.166).

kayık 1.Kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne. 2.Bir yana kaymış (TS).

* rom.: caic "barka,şantal"; caie-giü "barka kılavuzu" (Lok.1927,nr.1014); caic "aynı" (Kak.1973,s.229).

* bul.: kaik "10 kişilik,kayık, sandal" (Lok.1927,nr.1014); kaik,kaj-

čija "kayık,kayıkçı" (Mik.1884,s.86);
kaik "aynı" (Kak.1973,s.229).

* sırp.: kaik "10 kişilik kayık,sandal"
(Lok.1927,s.1014); kaik "kayık";ka-
ikdžija, kaikčija "kayıkçı" (Mik.1884,
s.86);kàik,kâik, kâjik,kâjak,kâič
"kayık" (Kak.1973,s.229); kâik,kâjik,
kâjak "kayık,sandal"; kaikčija,kaig-
džija, kajikčija, kajirgdžija "kayık-
çı, kayığı yürüten kimse" (Şkal.1985,
s.382).

* arn.: kajik "kayık" (Kak..1973,s.
229).

* yun.: khaıkı, khaıkhtsis "kayık,ka-
yıkçı" (Mik.1884,s.86); khaıkhi,kha-
ık "kayık" (Kak.1973,s.229).

* mac.: kaik,kajik,kaják "kayık" (Kak.
1973,s.229).

kayın Karı veya kocaya göre birbirlerin-
in erkek kardeşi,kayın birader (TS).

* sırp.: kâin,kâjin "karının kardeşi,
kayınbirader " (Şkal.1985,s.382).

kayıp 1.Yitme, yitim. 2.Yitik,zayi (TS).

* sırp.: gajip ućinio "kaybetmek,yi-
tirmek" (Mik.1884,s.63).

kayırsı bot.1.Gülgillerden bir ağaç (Pru-
nus arneiaca). 2.Bu ağacın açık turun-
cu renkte, eti sulu, güzel kokulu,tek
sert çekirdekli tatlı meyvesi. 3.Be-
yazı pişmiş, sarımsı yarı pişmiş (yu-
murta (TS).

* rom.: cais "kayırsı ağacı"; caisa "ka-
yısı"; caisi^ü "kayırsı rengi" (Lok.
1927,nr.1074); kais, kaise,kaisi^ü
"kayırsı" (Mik.1884,s.86); caıs "kayırsı-

ayırsı" (Kak.1973,s.231).

* bul.: kajisij "kayırsı,kayırsı ağacı"
(Lok.1927,nr.1012); kajisija "aynı"
(Mik.1884,s.86).

* sırp.: kajcija "kayırsı,kayırsı ağa-
cı" (Lok.1927,nr.1012); kajcija,ka-
cija "kayırsı" (Mik.1884,s.86); kaj-
cija, kâisija, kâjsija "kayırsı"
(Kak.1973,s.231); kâjsija,kâisija
"kayırsı" (Şkal.1985,s.385).

* arn.:kansii "kayırsı" (Mik.1884,s.
86); kansı "aynı" (Meyer,G.1891,s.
174); kajisi "aynı" (Kak.1973,s.
231).

* yun.: khaısion, khaısia "kayırsı"
(Mik.1884,s.86; Meyer,G.1891,s.
174); khaısi "aynı" (Kak.1973,s.
231).

* mac.: kajszı-baraczk "kayırsı" (Mik.
1884,s.86); kajszin,kajszı, kajszin,
kajszén "kayırsı"; szin "renk" (Kak.
1973,s.231).

kayırs 1.Bağlamak,tutmak veya sıkılmak a-
macıyla kullanılan,dar ve uzun köse-
le dilimi. 2.Ustura bilenen cilâlı
kösele (TS).

* bul.: kaiş "kayırs,kemer" (Lok.1927,
nr.1015); kaiş,kajış "aynı" (Mik.
1884,s.86).

* sırp.: kaiş "kayırs,kemer" (Lok.1927,
nr.1015); kaiş, kaişati "kayırs,ka-
yırsıla bağlamak"(Mik.1884,s.86); kâ-
iş, kâjış "kayırs,deri kemer; metal-
den halka"; kajâsa, kâjâs "deri ke-
mer" (Şkal.1985,s.382,383).

kayıt 1.Bir yere mal ederek deftere geçirme, 2.Bir yazının, bir hesabın tarih, numara vb.nin veya kopyasının bir yerde yazılı bulunması. 3.mec.Sınırlama, davranışlarını çerçeveleme. 4.mec.Şart. 5.Önem verme, gözetme. 6.Resmî belge. 7.Ses veya resmi, manyetik bant üzerine geçirme işlemi (TS).

* bul.: kandali "zincirli,bağlı" (Mik. 1884,s.84).

* sırp.: kajda "müzik notası"; kajde "çeşitli biçimlerde şarkı" (Mik.1884, s.86); kâjt,kâit,kâjd "işaretlemek, kaydetmek;belge, kayıt mektubu"(Şkal. 1985,s.383).

kaymak (I) 1.Sütün yüzünde zar durumunda toplanan, paçık sarı renkli, koyu yağlı katmak. 2.Sütü yayvan kaplar içinde ve hafif ateşte tutarak elde edilen koyu, yağlı öz. 3.Yağmur ve selden sonra toprağın üzerinde kalan özlü tabaka. 4.mec. Bir şeyin en iyi ve seçkin bölümü (TS).

* rom.: caimac "kaymak"; caimaci "kaymaklı" (Lok.1927,nr.1009).

* bul.: kajmak "kaymak" (Lok.1927,nr. 1009; Mik.1884,s.86).

* sırp.: kajmak "kaymak" (Lok.1927,nr. 1009); kajmak, okajmaçiti "kaymak, kaymak tutmak" (Mik.1884,s.86); kajmak "süt kaymağı; pişirilmiş kahvenin üzerindeki köpük; mec.Bir şeyin en iyisi,en seçkini"; kâjmak-baklava "cevizli erine kaymak katılan bir baklava çeşidi,kaymaklı baklava"; kajmâkli "kaymaklı,kaymaktan yapılmış"; kajmâklija "içine kaymak katılan börek veya başka bir yemek"; üzeri kaymak tutan kahve" (Şkal. 1985,s.383-384).

* arn.: kajmak "kaymak" (Mik.1884,s. 86); kaimak "kaymak" (Meyer,g.1891, s.166).

* yun.: khaĩmâkhion "kaymak" (Mik. 1884,s.86).

kaymak (II) 1.Düz, ıslak veya kaygan bir yüzey üzerinde sürtünerek kolayca yer değiştirmek.2.Kaygan bir yüzey üzerinde birdenbire dengesini yitirmek. 3.Yerini değiştirmek. 4. Yer,durum değiştirmek. 5.mec. Görüş,düşünce veya tutumunu değiştirmek. 6.mec. "istemeden bir şey yapmak" anlamıyla bazı deyimlerde geçer. 7. Anlamı değiştirmek. 8.Kurtulmak (TS).

* sırp.: kâjdisati "kaymak" (Şkal. 1985,s.383).

kaymakam 1.Bir ilçenin en büyük yönetim görevlisi, ilçebay. 2.esk. Yarbay (TS).

* rom.: caimacom "kaymakâm" (Lok.1927, nr.1010); kajmakam,kajmakan "kaymakam" (Mik.1884,s.86); caimacâm, cãimãcam, caimacan "kaymakam"; Caimacãm-pasa "kaymakam paşa" (Kak. 1973,s.229-230).

* bul.: kajmakamin,kajmakam "kaymakam" (Mik.1884,s.86); kajmakâm "aynı" (Kak.1973,s.229-230).

* sırp.: kajmâkân,kajmâkâm,kajmêkâm "kaymakam" (Kak.1973,s.229-230); kajmêkâm,kajmâkâm "kaymakam" (Şkal. 1985,s.384).

* arn.: kajmakan "kaymakam" (Mik.1884, s.86); kajmekâm "aynı" (Kak.1973, s.229-230).

* yun.: khaĩmâkhâmis "kaymakam" (Kak.

1973,s.229-230).

* mac.: kajmekám, cahimacham, kajmekán, kainmechám, kajmakám, kajmikám, caymecamb, kajmekán, kajmèkám, kajmikán, kajmikány, kajmekjam, kalmakan, kalmakány "kaymakam" ;kajmekám-tihája, kajmekán-tihája, kajmekán-kihaja, kajmèkám-kéhaja, kajmakán tihája "kaymakam kahyası"; kajmekam pasa, kajmekán pasa, kajmekám basa "kaymakam paşa"; kajmekám passa thihája "kaymakam paşa kâhyası" (Kak.1973,s.229-230).

kaynak Bir suyun çıktığı yer,kaynarca, pınar,memba. 2.Bir şeyin çıktığı yer, menşe. 3. Bir haberin çıktığı yer.4. Araştırma ve incelemede yararlanılan belge. 5.fiz. Herhangi bir enerjinin oluşup çevreye yayıldığı yer. 6.İki metal veya yapay parçayı ısıll yolla birleştirme yöntemi,kaynaştırıp yapıştırma işi (TS).

* sırp.: kâjnak "su pınarı, memba" (Şkal.1985,s.383).

Kayseri Kayseri ili.

* sırp.: kâjsarije "bir çeşit ayakka-bı,çizme"; kâjsar, kâjsar "deri,sahtiyan"; kajsèrli,kajsârli "kırmızı renkli sahtiyan " (Kak.1973,s.230-231); kâjsar,kâjsar "kırmızı renkli sahtiyan,deri, kırmızı keçi derisi"; kâjsarije, kâjsarije "kayseri derisinden yapılan çizme"; kâjsar-jèmenije, kâjsar-jèmenije,kâjsar-jèmeliye "kırmızı keçi derisinden yapılan yemeni"; kajsârli,kajsèrli "kayseri derisinden yapılan herhangi bir eşya" (Şkal.1985,s.384).

* mac.: kajszeri karmazzsin "koyu kırmızı renkli Kayseri derisi,sahtiyan" (Kak.1973,s.230).

kaytan 1.Pamuk veya ipekten sicim. 2. den. Yelkeni yarı kapatmak için kullanılan örgü halat (TS).

* rom.: gejtán "kaytan,şerit" (Mik.1884,s.86); gâitan "aynı" (Lok.1927,nr.644; Meyer,G.1891,s.117); gâitán "kordon, şerit,kaytan" (Kak.1973,nr.231).

* bul.: gajtan "kaytan" (Mik.1884,s.86); gajtan "ip" (Lok.1927,nr.644; Meyer,G.1891,s.117).

* sırp.: gajtan "kaytan" (Mik.1884,s.86); gajtan "ip" (Lok.1927,nr.644); gâjtan,gâjtan "kaytan" (Kak.1973,s.231); gâjtan "pamuk veya ipek sicim" gajtândžija "kaytan yapan veya sa-tan kimse"; gâjtaniti "giysilere kaytan dikmek"; gajtánlije,gajtáni-je "kaytanlı" (Şkal.1985,s.288).

* arn.: gaitán, gal'tán "şerit,kaytan" (Meyer,G.1891,s.117); gajtán "aynı" (Kak.1973,s.231).

* yun.: gaitáni "gaytan" (Mik.1884,s.86); gaitáni "kaytan" (Meyer,G.1891,s.117).

* mac.: gayten,kaythán "şerit,kaytan" (Kak.1973,s.231).

kaza 1.Can veya mal kaybına veya zararına sebep olan kötü olay. 2.Vaktinde kılınmayan namazı veya tutulmayan orucu sonradan dinî kurallara uygun olarak yerine getirme. 3.esk.Yargı, yargılama. 4.esk. Kadının görevi. 5.

İlçe,kaymakamlık (TS).

- * rom.: cazà "nahiye,bölge" (Kak.1973, s.232).
- * bul.: kaza "nahiye,bölge" (Mik.1884, s.94).
- * sırp.: kaza, kàzā " (Kak.1973,s.232); kàzā "kaza,bir kadının yönetimi altında bulunan yer"; kàzā, kazàeta "kaza namazı" (Şkal.1985,s.403).
- * arn.: kazà "bölge,nahiye" (Kak.1973, s.232).
- * yun.: khazàs "kaza" (Kak.1973,s.232).
- * mac.: kàzà "bir kadının yönetimi altında bulunan yer,nahiye" (Kak.1973, s.232).

kazak 1.Rusya'da ve İran'da ayrı bir sınıf oluşturan atlı asker. 2.mec. Karısına söz geçirebilen, dediğini yaptı-
rabilen erkek,kılıbık karşıtı (TS).

- * rom.: kazak "yol kesen haydut; ser-seri,sergüzeşt" (Mik.1884,s.94).
- * bul.: kazak "aynı" (Mik.1884,s.94).

kazan 1.Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarar büyük,derin ve kulplu kap. 2.Buhar makinelerinde, kalorifer tesisatında,suyun kaynatıldığı kapalı kap (TS).

- * rom.: cazan "yemek kazanı"(Lok.1927, nr.1144); kazan "aynı" (Mik.1884,s.95); cazàn "aynı" (Kak.1973,s.232).
- * bul.: kazan "kazan" (Lok.1927,nr.1144); kazan "kazan"; kazandžija "kazancı" (Mik.1884,s.95); kazàs "aynı" (Kak.1973,s.232).
- * sırp.: kazan "kazan" (Lok.1927,nr.

1144); kazan "kazan"; kazanski "kazandan"; kazandžija "kazancı"; kazanija "kazan kirâsı" (Mik.1884,s.95); kàzan "kazan" (Kak.1973,s.232); kàzan "büyük bakır kazan"; kàzan-džija, kazàndžija "bakırdan kazan ve başka şeyler yapan kimse,kazancı"; kàzandziluk,kazandžiluk,Kàzandžiluk "kazancılık mesleği; kazancılardan bulunduğu iş yerleri; Sarayevoda şehrinde,kazancıların bulunduğu çarşıya verilen isim"(Şkal.1985,s.403-404).

- * arn.: kazan "kazan"; kazandžija "kazancı" (Mik.1884,s.95); kazàn, gazàn "kazan"; kazandžž "bakırcı" (Meyer,G.1891,s.184); cazan,kazàn, gazàn "kazan" (Kak.1973,s.232).
- * yun.: khazàni, khasani "kazan" (Mik.1884,s.95); khazàni "kazan" (Kak.1973,s.232).
- * mac.: kazàn "kazan" (Mik.1884,s.95); Kazann bassa,Kazan, kazàn, kazàn, kaszàn, kozsàng, kozàn "büyük kazan,kazan" (Kak.1973,s.232).

kazanmak 1.Kazanç sağlamak. 2.Olumlu, iyi bir sonuç elde etmek. 3.Çıkmak, isabet etmek. 4.Edinmek,sahip olmak. 5.Uğramak, yakalanmak. 6.Kendinden yana çekmek. 7.Ele geçirmek,fethetmek. 8.Yenmek, galip gelmek (TS).

- * bul.: kazandisam "kazanmak" (Mik.1884,s.95).
- * sırp.: kazànisati "kazanmak" (Şkal.1985,s.404).
- * yun.: khazàni, kazàni "kazanmak" (Mik.1884,s.95).

kazasker tar. İlmiye sınıfının yüksek derecesinde bulunan devlet görevlisi (TS).

* rom.: cadiaschër, cazascher, caziascher, cazeschier, caziascher, cazischer "kazasker" (Kak.1973,s.203-204).

* sırp.: kadiasker, kazâsker, kaziasker "kazasker" (Kak.1973,s.203-204); kazâsker "aynı" (Şkal.1985,s.404).

* yun.: khazaskhêris "yargıç asker" (Kak.1973,s.203-204).

* mac.: cadilescher, cadolescher, kazi assker, kaziaszker, kazeszker, hadiâz-kér, kadileszker, kadieszker, kadeszker, kazâsker, kazaszker, kadileszter, kazi aszttyer "kazasker, yargıç asker" (Kak.1973,s.203-204).

kazaz esk. Ham ipeği iplik ve ibrişim durumuna getiren kimse (TS).

* sırp.: kazaz "aynı" (Mik.1884,s.95); ipek ve pamuk ipliklerden çeşitli şeyler üreten kimse" (Şkal.1985,s.404).

kazık 1.Toprağa çakılmak için hazırlanmış, ucu sivri çubuk. 2.Direk,sopa. 3.Yapıların temelinde kullanılan,toprağa çakılan veya toprak içine giren tahta, maden veya betonarmeden silindir, prizma vb. biçimindeki uzun parça. 4.esk. İnsanı üzerine oturtarar öldürdükleri yere dik çakılmış sivri uçlu odun veya şiş. 5.esk. Kazığa oturtarak uygulanan öldürme cezası. 6.sp.Güreşte,güreşçinin, elini hasmının kispeti içine sokarak yaptığı oyun. 7. Alış verişte aldatılma (TS).

* bul.: kazık "kazık" (Lok.1927,nr.1146).

* sırp.: kazuk "kazık" (Lok.1927,nr.

1146;Mik.1884,s.95); kâzuk "kazık" ; kâzukâşçe "gemicilerin limanlarda geceleme için ödedikleri para"(Şkal.1985,s.404).

kazma 1.Kazmak işi. 2. Toprağı kazıp kaldırmak, düzeltmek gibi işlerde kullanılan ağaç saplı demir araç.3. Kazılarak yapılmış (TS).

* rom.: cazma "kürek; çift taraflı balta" (Lok.1927,nr.1145); kazma "aynı" (Mik.1884,s.95).

* sırp.: kazma "kazma" (Mik.1884,s.95); kâzma "aynı" (Şkal.1985,s.404).

* arn.: kasma, kazme "kazma" (Mik.1884,s.95); kazmé "bağ kazması"; kazmán "toprak kazması" (Meyer,G.1891,s.184).

kazmak 1.Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak. 2.Bu yolla çukur,kuyu, yol vb. oluşturmak. 3.Hakketmek (TS).

* sırp.: kazdrma "hendek, tabya" (Mik.1884,s.95).

kebab 1.Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et. 2. Kızartma, çevirme veya kavurma yoluyla hazırlanan her türlü yiyecek. 3.Kavrulmuş,kızarmış. 4.mec.Yanmış, yanık (TS).

* sırp.: kebab "kebab" (Mik.1888,s.4).

* bul.: kebab, çebap "kebab" (Mik.1888,s.4).

* sırp.: çebap, çevap "bir çeşit kızartma" (Mik.1888,s.4); çêvâb, çêvap, çêbâp "kebab"; çevâpçici,çe-

vâpçič "ızgara üzerinde pişirilen et veya kıyma"; çevâpçija, çevâbdžija, čebâpçija "kebab yapıp satan kimse, kebabçı" (Şkal.1985, s.192).

kebe Kısa kepenek (TS).

- * rom.: kebe "kaban, manto" (Mik.1888, s.5).
- * sırp.: čebe "battaniye"; čebedžija "battaniyeci" (Mik.1888, s.5); čebe "kalın ve kaba yün örtü, battaniye"; čebedžija, čēbedžija "kebe, battaniye yapan ve satan kimse" (Şkal.1985, s.185).

keçe 1.Yapağı veya keçi kılının dokunmadan, yalnızca dövülmesiyle elde edilen, kaba kumaş. 2.Bu kumaştan yapılmış olan. 3.Yere serilen halı, kilim gibi yünlü döşemelik (TS).

- * rom.: checeà "keçe" (Kak.1973, s.233).
- * sırp.: ceča "keçe; soğuk ve dağlık yerlerde yağmurdan ve soğuktan korunmak için giyilen üstlük" (Lok.1927, nr. 1148); čeca "keçe" (Mik.1888, s.5); čeca, čēce, kēce, keca, keče, čeca "keçe" (Kak.1973, s.233); kēce, kēceta "Arnavutların giydikleri dövülmüş yünden beyaz başlık; dövülmüş keçi kılından yapılan ve eyere konulan örtü"; kēceržija "keçi kılından keçe yapan kimse" (Şkal.1985, s.404-405).
- * yun.: khetsés "keçe" (Kak.1973, s.233).
- * mac.: kecse "bir çeşit manto" (Lok.1927, nr.1148); kecse, kecsi, kecsés "keçe yapmak" (Kak.1973, s.233);

Kecsegsi oğli "şahıs adı" (Kak.1973, s.233).

keçi zool. Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli evcil hayvan (Capra hircus). 2.Bu hayvanın dişisi. 3.mec.İnatçı (TS).

- * arn.: kets, kats, ketš "keçi"; ked-di, kid-di "erkek keçi, teke"; katsik "keçitüyü" (Meyer, G.1891, s.185).
- * yun.: khatzihi "keçi" (Mik.1888, s.5; Meyer, G.1891, s.185).
- * mac.: kacske "keçi" (Meyer, G.1891, s.185).

keçi boynuzu 1.bot. Baklagillerden, ke-restesi marangozlukta, kabukları tabaklıkta kullanılan bir ağaç, harnup (Ceratonia siliqua). 2.Bu ağacın baklamsı, şekerli olan yemişi, harnup (TS).

- * arn.: tsotsobanuze "keçi boynuzu bitkisi ve bu bitkinin meyvesi" (Meyer, G.1891, s.449).

keder Acı (TS).

- * sırp.: čēder "dert, üzüntü, keder"; čēderiti se "dertlenmek, kederlenmek" (Şkal.1985, s.185).
- * arn.: gedér "keder, dert"; dzedér, tšedér "zarar, ziyan" (Meyer, G.1891, s.138).

kefe (I) Terazı gözlerinden her biri. (II) hlk. Semercilerin kullandığı bir tür araç (TS).

- * rom.: kelfenez "fırçalamak" (Mik.1884, s.5); chelfăni "dövmek"; chel-

fânealâ "kavga" (Lok.1927,nr.995).

- * sırp.: kèfa "fırça" (Kak.1973,s.233); kèfa "kefe,fırça"; kèfati "fırçalamak, kefe ile temizlemek; mec. birine hakaret etmek" (Şkal.1985,s.405).
- * mac.: kefe,keffe,kefü "sert kıllı fırça"; keféske "küçük fırça" (Kak.1973, s.233); kefe "aynı" (Mik.1888,s.5).

kefen Gömülmeden önce ölünün sarıldığı beyaz bez, kefin (TS).

- * sırp.: çefen-aga "ölünün gömülmesi" (Mik.1888,s.5); çefini,kefini,çèfin, kâfin "kefen" (Şkal.1985,s.186).

kefil Borçlu borcunu ödemediğinde veya bir kimse verdiği sözü yerine getirmede bütün sorumluluğu üzerine alan kimse (TS).

- * bul.: kefil "kefil"; kefilname "kefil mektubu" (Mik.1888,s.5).
- * sırp.: çefil "kefil" (Mik.1888,s.5); çèfil,kèfil "kefil"; çefilèma, çefilèma "kefil olmak"; çefiliti (se) "kefil olmak, kefillik" (Şkal.1985,s.186).

kehribar 1.Süs eşyası yapımında kullanılan, açık sarıdan kıızıla kadar türlü renklerde, yarı saydam,kolay kırılır ve ber yere hızlıca sürtüldüğünde hafif cisimleri kendine çeken,fosilleşmiş reçine, samankapan. 2.Bu maddeden yapılmış (TS).

- * rom.: chihlibar,chihtmlimbar,chihtmlimbar "kehribar" (Lok.1927,nr.1004; Meyer,G.1891,s.221); kihlibar "aynı" (Mik.1888,s.4).
- * bul.: kehlibar "kehribar" (Lok.1927, nr.1004); kehlibar,çeribar,çelibar

"kehribar" (Meyer,G.1891,s.221); kehlibar "aynı" (Mik.1888,s.4).

- * sırp.: hilibar "kehribar" (Lok.1927,nr.1004); çelibar,çilibar,çilibar,çiribar "aynı" (Mik.1888,s.4); çilibār,çehrübār, çehlibār, çehlübār,çilimbār "kehlibar" (Şkal.1985,s.193).

* arn.: kehribār, tsel'ibār "kehlibar" (Meyer,G.1891,s.221).

* yun.: kekhrimpāri "kehribar" (Lok.1927,nr.1004).

* mac.: gyanta "reçine"; gyantār "kehribar" (Lok.1927,nr.1004).

kel 1.Vücutun kıllı yerlerinde üreye yol açan bir tür mantarın,kılların dökülmesine yol açtığı bulaşıcı bir hastalık. 2.Bu hastalığa tutularak saç dökülmüş olan (kimse). 3.Kalıtıma bağlı olarak veya yaşlılık sebebiyle saçları dökülmüş olan. 4.mec. (Doğa için) Çıplak. 5.(Bitki için) Gelişmemiş, cılız. 6.mec.İçinde az eşya bulunan (TS).

* rom.: chel "kel"; chelie "saçsızlık, kel kafalılık, dazlaklık" (Lok.1927, nr.1152); kel,keleş "kel,kel kafa" (Mik.1888,s.5); chel "aynı" (Meyer, G.1891,s.223).

* bul.: kel "kel,uyuz" (Lok.1927,nr.1152); kel, çela "kel,saçsız" (Meyer,G.1891,s.223); kel, kelêv "kel" kelçju "kel" (Mik.1888,s.5).

* sırp.: cela "saçsız,dazlak" (Lok.1927,nr.1152); çela, çelav, çelo "başın saçsız kalan yeri" (Mik.1888, s.5); çēla, çēlavōst "uyuz hasta-

lığından dolayı başta bulunan saçların dökülmesi; kellik"; ċelav "kellik" (Şkal.1985,s.187).

- * arn.: ċele, cel, celaik "kellik"; kjirose "kel kafa" (Mik.1888,s.5); k'ere, k'eré "kel kafa"; k'erós-zi, k'irds "kel kafa"; k'irosé "kellik, kel kafalılık" (Meyer,G.1891,s.223).

kelâm esk.1.Söz. 2.Söyleyiş biçimi,söyleme. 3.Tanrı'nın varlığını ve İslâm dininin doğruluğunu konu edinen bilim (TS).

- * sırp.: kèlām, ċèlām "söz,konuşma"; kelâmi-kâdīm "Kur'an" (Şkal.1985,s.405).

kelepir Değerinden çok aşağıda bir fiyatla alınan veya alınabilecek olan (şey) (TS).

- * rom.: chilipir "kelepir"; chilipir-giū "şanslı,talihli" (Lok.1927,nr.1156); kilipir "kazanç,kâr" (Mik.1888,s.5; Meyer,G.1891,s.221).
- * sırp.: ċelepīr "ganimet"; ċelepīriti "yağmalamak,çapulculuk etmek" (Mik.1888,s.5); ċelèpir, ċelepīr "ucuza mal etme, kâr; çapul, yağma"; ċelepīriti "kelepir almak,ucuza kapatmak; yağmalamak" (Şkal.1985,s.187).
- * yun.: khelepoûri "keşif; bulunan şey" (Meyer,G.1891,s.221).
- * arn.: kel'epir "ganimet,keşif" (Meyer,G.1891,s.221).

keleş hlk. 1.Yiğit,cesur,bahadır. 2.Çok yakışıklı, çok güzel. 3.hlk. Vücut yapısı gösterişsiz. 4.hlk.Çirkin,kötü.

5.hlk.Kel (TS).

- * bul.: keleş^v "kel,çıplak"; kaleş^v "karışık renkli,alaca bulaca" (Mik.1888,s.5).

kellepuş Baş giyeceği (Osm.-TS).

- * sırp.: ċelepōš, ċelepūš "koni şekilli birbaşlık" (Mik.1888,s.5); ċèlepōš, ċelèpōš "kavukların altına giyilen tatte; pamuktan örülen ber çeşit takke" (Şkal.1985,s.187).
- * arn.: kel'epōše, kel'epotše "fesin altına giyilen beyaz takke" (Meyer,G.1891,s.221).

kemâl Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik,erginlik, eksiksizlik. 2.En yüksek değer (TS).

- * sırp.: ċemāl,kemāl "olgunluk,tamlık; bir şey yönünden kendini tam olarak yetiştirme; fizik ve akıl yönünden olgunluk, ergenlik" (Şkal.1985,s.188).
- * arn.: kjemal,chiemal "mükemmellik" (Mik.1888,s.6); kemâl "resmî tel-lâl" (Meyer,G.1891,s.222).

keman 1.esk. Yay. 2.Dört telli,çenenin altına dayayarak çalınan yaylı çalgı (TS).

- * bul.: svirka kemeniga, kemenika "üflelemeli bir çalgının adı" (Mik.1888,s.6).
- * sırp.: ċemane, ċimane "keman" (Mik.1888,s.6); ċemâne, ċimâne "keman"; ċemène "delik açmakta kullanılan

bir bıçakçı âleti" (Şkal.1985,s.188).

- * arn.: ċemal "keman" (Mik.1888,s.6); kċmane, kċmendže, tšemál, tšamál, tšemale, tšemandže "keman" (Meyer,G.1891,s.222).

kemer 1.Bebe dolayarak toka ile tutturulan, kumaş,deri veya metalden yapılan belbağı. 2.Etek,pantolon gibi giysilerin bele gelen bölümü. 3. esk.Özellikle yolculukta kullanılan, üzerinde altın para yerleştirmeye yarar gözleri olan meşin kuşak. 4.mim.İki sütun veya ayağı birbirine üstten yarım çember,basık eğri, yonca yaprağı gibi biçimlerde bağlayan ve üzerine gelen duvar ağırlıklarını, iki yanındaki ayaklara bindiren tonos bağlantı. 5.Emniyet kemeri. 6. Kemiklerden oluşmuş kemer biçiminde tavan. 7.jeoll.Katmanlı kayaçlarda bir kıvrımın kabarık tepe yeri, tekne karşıtı. 8.Tümsek (TS).

- * rom.: chimir "kemer" (Lok.1927,nr.1041); kemer,kimir "aynı" (Mik.1888,s.6).
- * bul.: kemer "kemer,kemerli tavan" (Lok.1927,nr.1041); kemer "kubbe,kemer" (Mik.1888,s.6).
- * sırp.: cemer "kemer,kemerli tavan" (Lok.1927,nr.1041); ċemer "kemer,kubbe"; ċemerli "kemerli"; ċemerlije, ċemerin "kemer,kemerli" (Mik.1888,s.6); ċemèrli "kemerli, kubbeli"; ċemèrlija, ċemèrlija "eğri bir çeşit kılıç" (Şkal.1985,s.188-189).
- * arn.: kjemer, ċemer "taş kemer,kubbe" (Mik.1888,s.6).
- * yun.: khemèri "kemer,kubbe"; khıemèri "kemerli,kubbeli" (Mik.1888,s.6).

kemha esk.Bir çeşit ipek kumaş (TS).

- * bul.: kamuha "diba kumaş"(Lok.1927,nr.1043; Mik.1888,s.6).
- * sırp.: kamka "diba kumaş" (Lok.1927,nr.1043).
- * yun.: khamoukhás, khamoukhás "aynı" (Mik.1888,s.6).
- * mac.: kamuka "aynı" (Mik.1888,s.6).

kenar 1.Bir şeyin, biryerin bitiş kısmı veya yakını,kıyı. 2.Bir şeyi çevreleyen çizgi. 3.Pervaz,çizgi, antika, baskı gibi çevre süsleri. 4.mat.Bir biçimi sınırlayan çizgilerden her biri. 5.Merkezden uzak olan,kuytu, ıssız,sapa tenha.(TS).

- * rom.: kenar "kenar" (Lok.1927,nr.1049; Mik.1888,s.2); chenar "aynı" (Meyer,G.1891,s.222).
- * bul.: kenar "kenar" (Mik.1888,s.6); kenar,ċenar "aynı" (Meyer,G.1891,s.222).
- * sırp.: ċenar, djenar "sınır,hudut,son" (Mik.1888,s.6); ċenar "kenar,çerçeve,sınır; sayfa kenarı; sınır, uç; halının yeri örtmediği yerlere konan örtü; kenarlanmış şekilde işlenen mendil" (Şkal.1985,s.189).
- * arn.: kjenar "kenar" (Mik.1888,s.6); kénar "kenar, su kenarı; sahil; bez,mendil kenarı" (Meyer,G.1891,s.222).
- * yun.: khenári "kenar" (Mik.1888,s.6; Meyer,G.1891,s.222).

kenef kaba 1.Ayak yolu. 2.Pis,berbat.

* rom.: cheneaf "kenef" (Meyer,G.1891, s.222).

* sırp.: ĉenifa, kènef "kenef, helâ" (Şkal.1985,s.189).

* arn.: Ćenef "bölge,mıntıka, taraf; ayak yolu, helâ" (Mik.1888,s.6); ĳenéf, tĳenéf "ayak yolu, helâ" (Meyer, G.1891,s.222).

kenevir bot. Kendirgillerden, sapındaki liflerden halt, çuval gibi kaba örgüler yapılan, iki evcikli birbitki, kendir (Cannabis sativa) (TS).

* bul.: kenevir "keten bezi" (Mik.1888, s.5).

* sırp.: ĉenèvīr, ĳenèvīr "kenevir; bundan yapılan ip, halat" (Şkal.1985, s.189).

* mac.: kender "kendir, kenevir" (Mik. 1888,s.6).

kepçe 1.Sulu yiyecekleri karıştırmaya, dağıtmaya yarar, uzun saplı, yuvarlak ve derince kaşık. 2.Erimiş madeni kalıba dökmek için kullanılan büyük kaşık. 3.Saplı bir çembere geçirilmiş olan, balık veya kelebek tutmada kullanılan ağ. 4. Bir kepçenin alabildiği miktarda olan. 5. Tahıl, kömür, kum gibi dökme yüklerin yüklenip boşaltılmasında kullanılan, iki veya daha çok çeneden oluşmuş araç. 6.den. Gemilerde, ortasında dümen evi bulunan yuvarlak kış çıkıntısı. 7.sp. Güreşte hasmın arkasından bacakları arasına el sokma oyunu (TS).

* sırp.: kèvcija, kèpcija "uzun saplı büyük kaşık, kepçe; güğümlere ve ibriklere su doldurmakta kullanılan bir çeşit kepçe" (Şkal.1985, s.407).

kepenek 1.Çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük (TS).

*rom.: chepeneag "manto" (Lok.1927,nr. 1159); kepenêg "aynı" (Mik.1888,s. 6).

* bul.: kepeneg "kepenek; manto" (Lok. 1927,nr.1159); kenenêk "aynı" (Mik. 1888,s.6).

* sırp.: kepen "manto" (Lok.1927,nr. 1159).

* mac.: köpöny, köpeny, köpenyeg "kepenek" (Mik.1888,s.6).

kepenk Genellikle dükkânları kapamak için kullanılan, saç levha veya türlü biçimlerde demir veya tahta kanat (TS).

* rom.: chepeng "kapak" (Lok.1927,nr. 1160); kepeng "kanat" (Mik.1888,s.6).

* bul.: kepenek "aynı" (Mik.1888,s.6).

* sırp.: ĉepenak, ĉefenak, ĉefenke "kepenk" (Mik.1888,s.6); ĉèfenak, ĉèpenak "eski dükkânlarda kapı yerine geçen kanat" (Şkal.1985,s.185-186).

* arn.: kjepengj, kjepengji "kepenk, kanat" (Mik.1888,s. 6); ĳepénk "kapak" (Meyer,G.1891,s.223).

keramet 1.Erimiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğa üstü, şaşkınlık uyandırıcı durum. 2.Olağanüstü durum. 3. Keramet sayılabilecek nitelikte olan şey (TS).

* sırp.: kerámet, ĉerámet "olağanüstü yetenek, keramet" ; kerámet-sahibi-ja "dini bakımından yetkin ve kera-

met gösteren kimse" (Şkal.1985,s. 405-406).

kerata 1.Karısı tarafından aldatılan erkek. 2.Sevgi ile söylenen sitem sözü. 3.Ayakkabı çakeceği (TS).

* sırp.: çòrata, çèrota "çizme veya ayakkabı giyerken kullanılan kaşık şeklindeki ayakkabı çakeceği; ahlâkı bozuk kimse,terbiyesiz" (Şkal.1985, s.196).

kere Kez,yol, defa, sefer (TS).

* bul.: bazikeret "bazı kereler" (Mik. 1888,s.7).

kerem esk. 1.Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. 2. Bağış olarak verme, iyilik, lütuf (TS).

* rom.: cherem "keyif,neşe; mizaç,huy; iltifât, lütuf" (Lok.1927,nr.1083); kerem "aynı" (Mik.1888,s.7).

kereste 1.Tomrukların boyuna biçilme- siyle elde edilen marangozluk ve inşa- at odunu. 2.mec. Kaba saba kimse. 3. Ayakkabı yapımında kullanılan gereç (TS).

* rom.: cherestea "kereste"; chereste- gi^u "keresteci" (Lok.1927,nr.1162); kerestej "kereste"; kerestari^u "keres- tecilik" (Mik.1888,s.7).

* bul.: kereste "kereste" (Mik.1888,s. 7).

* sırp.: kerasta "kereste" (Mik.1888,s. 7); çerèsta "kereste; genel olarak bir şeyin imâl edilmesinde kullanı- lan, bir şey yapmak için -ayakkabı, yemek, vs.- gereken malzeme"; çeres-

tèd^vziya "kereste tüccarı" (Şkal. 1985,s.190).

* arn.: kisitee "kereste" (Mik.1888,s. 7).

kerevet Üzerine şilte serilerek yatma- ya veya oturmaya yarayan, tahtadan seki, sedir (TS).

* rom.: crivât "kerevet,kanep" (Kak. 1973,s.234).

* bul.: krevet "karyola" (Mik.1888,s. 7); crevét, kervât "aynı" (Kak.1973, s.234).

* sırp.: krevet "karyola" (Mik.1888, s.7); krévet "aynı" (Kak.1973,s.234),

* arn.: krevét "yatak,karyola" (Meyer, G.1891,s.205); krevét, krevât "ay- nı" (Kak.1973,s.234).

* yun.: khrávvatos, krevâti, kravvâ- tion, krevvéti, khávvatos "kerevet" (Mik.1888,s.7); khrevvâti "aynı" (Meyer,G.1891,s.235).

* mac.: kerevet, kelevet, kelebet "ke- revet, kanape" (Kak.1973,s.234).

kereviz bot. Maydanozgillerden,kökleri ve yaprakları sebze olarak kullanılan kokulu bir bitki (Apium graveolens) (TS).

* sırp.: çereviz "kereviz" (Mik.1888, s.7); çerèviz, çerèviz "kereviz" (Şkal.1985,s.190).

kerhane Genel ev (TS).

* bul.: çerhana "koyun ve keçilerin kesildiği mezbaha ve deri işletme-

si" (Mik.1888,s.4).

- * sırp.: ćerana "sabun fabrikası" (Mik. 1888,s.4); ćërhana, ćëhrana "işyeri; deri işletmesi; dükkân" (Şkal.1985,s. 190).

kerkes Akbaba (kuşu) (Osm.-TS).

- * sırp.: ćërkezi, ćërkezi "eskiden giyilen bir gömleğin bol olan kolları, bol olduklarından dolayı, kanata benzetilmişlerdir" (Şkal.1985,s.190).

kerpiç 1.Duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla. 2. Kerpiçten yapılmış (TS).

- * bul.: kerpiç^V, kirpiç^V "pişmemiş tuğla" (Lok.1927,nr.1184; Mik.1888,s. 2).

- * sırp.: cerpic, ćerpic "pişmemiş tuğla" (Lok.1927,nr.1184); ćerpić, ćerpić (Mik.1888,s.7; Meyer,G.1891,s. 224); ćërpić^V "pişirilmeyip güneşte kurutulan tuğla" (Şkal.1985,s.190).

- * arn.: kjerpić^V "balçık tuğlası" (Mik. 1888,s.7); kerpitš^V "kerpiç, balçık tuğla" (Meyer,G.1891,s.224).

kerrake esk.İnce softan hafif ve dar bir üstlük (TS).

- * rom.: cheraché, chereché "kerrake" (Meyer,G.1891,s.42).

- * sırp.:ćerèce, ćerèce^V, ćerèca "bir çeşit manto,kaban "ipek veya pamuk ve başka bir çeşit iplik ile dokunan ve kimi zaman çizgili, kimi zaman da kareli olan ev dokuması kumaş"; ćerećèli "kerekeden yapı-

lan"; ćerećèlija "kerekeden dikilen gömlek "(Şkal.1985,s.189-190).

kertik 1.Kertilmiş olan. 2.Kertilmiş yer, gedik,çentik (TS).

- * rom.: chertic "yarık,kertik,çentik" (Lok.1927,nr.1164); kertik "aynı" (Mik.1884,s.7).

- * sırp.: ćert "yonga" (Mik.1888,s. 7); ćërt "ağaç veya tahtaya açılan yarık"; ćërtovi "kertik yerlerden birbirinin içine geçirilen tahtalar" (Şkal.1985,s.190).

kervan 1.Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı. 2. mec.Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler (TS).

- * rom.: kervan "kervan"; kervandžiu "kervancı"; karvasara "kervansaray" (Mik.1888,s.7); caravană, chervană "kervan"; chervăsărie "ambar,antrepo; ticaret merkezi" (Lok.1927, nr.1075); carvasară, chervăsărie "kervansaray" (Meyer, G.1891,s.177).

- * bul.: kervan, karvan "kervan"; karavandžija, kervandžija "kervancı"; karavansaraj "kervansaray" (Mik.1888 s.7); kerwan "aynı" (Lok.1927,nr. 1075); karvan, caravan "aynı"; kersare "aynı"; karavansaraj "kervansaray" (Meyer,G.1891,s.177).

- * sırp.: karvan, korvan "kervan" (Mik. 1888,s.7); karawan "aynı" (Lok.1927, nr.1076); karāvān-sarāj, kōrvān-sarāj "kervansaray" (Kak.1973,s.224); karāvān, karavāna "yüklenmiş araba, at veya deve katarı" (Şkal.1985,s.

397).

- * arn.: karavan, karvan "kervan" (Mik. 1888, s.7); karavàn, karvàn "kervan" (Meyer, G.1891, s.177).
- * yun.: kharváni, khérváni "kervan" (Mik.1888, s.7).
- * mac.: karuazaria, karuazária, karvas-zaljáj "kervansaray" (Kak.1973, s.224).

kesat 1.alış verişte durgunluk. 2.Yokluk, kıtlık (TS).

- * sırp.: česátluk, česátluk "alış ve-risteki durgunluk, kesatlık durumu" (Şkal.1985, s.190).

kese 1.Cepte taşınan, içine para, tütün gibi şeyler konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba. 2. Bazı şeylerin üzerine geçirilen, kumaştan çanta biçiminde kap. 3. Yıkılırken kir çıkartmak için ele geçirilen, vücudu ovmaya yarayan, bürümcükten, cep biçiminde bez. 4. mec. Bir kimsenin kendisine ait parası veya serveti. 5. bot. Su bitkilerinde içi hava ile dolu olan ve bitkinin suda yüzer durumda kalmasını sağlayan şişkinlik. 6. Herhangi bir kese miktarında olan. 7. anat. Organizmanın bazı boşluklarına verilen ad. 8. tar. Beş yüz kuruşluk para birimi (TS).

- * rom.: kise "kese" (Mik.1888, s.7); chise "kese"; kseté "metal fişeklik" (Meyer, G.1891, s.224); chiseà, chesea "kese, para kesesi"; chesedâr, chiesadar "kesedâr" (Kak.1973, s.235-236).
- * bul.: kesija "kese, para kesesi" (Lok.1927, nr.1185); kesija, kesina, kesa "kese"; kesedžija, kisdžija "keseci"; kesedživče "keseye ortak kimse anlamında" (Mik.1888, s.

7; Meyer, G.1891, s.224).

- * sırp.: kesa "kese, fişeklik" (Lok. 1927, nr.1185); kesa, česa "kese"; kesedžija, česedžijaa, česerdžija "eşkuya, haydut" (Mik.1888, s.7); kěsa, čěsa "kese"; kěsedžija, čěsedžija "keseci" (Kak.1973, s.235); čěsedžija, kěsedžija "haydut; yan-kesici" (Şkal.1985, s.191).

- * arn.: kjesse "kese"; kjessete, česse, čes "bir çeşit fişeklik, fişek torbası" (Mik.1888, s.7); kšesé "kese" (Meyer, G.1891, s.224); qese "aynı" (Kak.1973, s.235).

- * yun.: khésés, khesiá, khiasés "para kesesi, torba; içinde 500 kuruş olan torba" (Kak.1973, s.235).

- * mac.: kesze "para kesesi, torba"; keszecsí "keseci"; Kazechy Aga "kesaci ağa"; keszedâr "kesedar." (Kak.1973, s.235-236).

keser Tahta, ağaç yontmaya yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı, öteki yanı çivi çakmaya uygun çelik araç (TS).

- * sırp.: keser, česer "keser" (Mik. 1884, s.7); česer, kěser "bir tarafı keskin, bir şey çakmağa veya kesmeye yarayan çelik araç" (Şkal.1985 s.191).
- * arn.: kšesér, tšesér "balta" (Meyer, G.1891, s.224).

kesim 1. Kesmek işi. 2. Bölüm, parça, kısım, sektör. 3. Bölge, bölüm. 4. Kesme zamanı. 5. Belli bir bölüm. 6. İşaretlenmiş belli yer. 7. Terzinin belli bir

ölçü ve örneğe göre kumaşa biçim vermesi işi, fason. 8.tar. Hazineye ait herhangi bir gelirin belli bir bedel karşılığı keseneğe verilmesi. 9.hlk.Boy bos, endam (TS).

* sırp.: kesim, kesima^vca, çesam "koyun veya mahsul cinsinden mal beyan etmek" (Mik.1888,s.7); k^uesim, ç^uesim "koyun veya inekleri bir ağıla verip, oradan elde edilen ürünlerden bir pay alma işi" (Şkal.1985,s.406).

keskin 1.Çok kesici, iyi kesen. 2.mec. Etkili ,sert. 3.mec. Görevini iyi yapan. 4.(Ses için) Tiz (TS).

* bul.: keskin "keskin" (Meyer,G.1891, s.224).

* sırp.: çeskin, çeskinica "ateşli,kızgın, hararetli" (Mik.1888,s. 8);çeskin "keskin; acı; kızgın" (Şkal.1985, s.191).

* arn.: çeskin "ateşli,kızgın" (Mik. 1888,s.8); keskin, t^veskkın "ateşli; kızgın" (Meyer,G.1891,s.224).

kesme 1.Kesme işi. 2.Teneke, sac gibi şeyleri kesmek için kullanılan makas. 3.esk.Lokum. 4. mat.Çizgisel iki doğru parçası ve bir eğri yayı ile sınırlanan düzlem yüzeyi. 5.sin. İki çekimin birbirine doğrudan doğruya bağlanmasından, iki ayrı çekimin birbirini izlemesinden doğan durum. 6. Küp biçiminde veya köşeli olarak kesilmiş olan. 7. Kesin,değişmez,maktu. 8. ed.Nazımda veya nesirde, bir cümleyi sonu anlayacak biçimde yarım bırakma sanatı, kat (TS).

* sırp.: çesma "kesme,kesme işi; kovuk,delik; gömleklerin kollarına yapılan delik işi süsleme"; çesmati "kesmek, delik yapmak,delmek"; çesmecı "azar azar kalan arpa, yulaf

gibi tahılları, kırık saman,sap gibi yemlerle karıştırıp, hayvan yemi yapmak" (Şkal.1985,s.191).

kestane 1.bot. Kayıngillerden, ılıman iklimlerde yetişen, 25-30 m kadar boylanabilen, kerestesi doğramacılıkta kullanılan bir orman ağacı (Castanea sativa). 2.Bu ağacın yenebilen meyvesi. 3.Kestane rengi (TS).

* rom.: kastan, kestane "kestane" (Mik. 1888,s.8); c^uastan^u "aynı" (Meyer,G. 1891,s.191).

* bul.: kesten, kestan "kestane" (Mik. 1888,s.8); kesten "aynı" (Meyer,G. 1891,s.191); k^esten "aynı" (Kak.1973, s.236).

* sırp.: kesten, kestenjev "kestane" (Mik.1888,s.8); k^est^en, k^est^en "kestane" (Kak.1973,s.236); k^est^en "kestane"; kesten^vzi^vja "kestane pişirip satan kimse,kestaneci"; Kest^vend^vzi^vc "soyadı" (Şkal.1985,s.407).

* arn.: keste^vne, ge^vste^vne "kestane" (Mik.1888,s.8); k^este^vne, g^este^vne "kestane, kestane ağacı" (Meyer,G. 1891,s.191).

* yun.: kh^astanon "kestane" (Mik.1888, s.8); kh^astanon, k^hastania "kesta, ne" (Meyer,G.1891,s.191).

* mac.: g^uast^uanie "kestane" (Meyer,G. 1891,s.191); kestone "kestane" (Kak. 1973,s.236).

keşif 1.esk. Ortaya çıkarma, meydana çıkarma, açma. 2.Var olduğu daha önce bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkarılması. 3.huk. Bir olay veya durumun oluş sebeplerini anlayabilmek için yerinde inceleme yapma. 4.Gizli

olan bir şey hakkında geniş bilgi edinme. 5.mec. Bir şeyin olacağını önceden anlama, sezme,tahmin (TS).

* sırp.: kev^vs "eski bir heykel,âbide" (Mik.1888,s.8); ç^vvs, ç^vfs, ç^vs "bir şeyi incelemek için toplanan komisyon, keşif heyeti; bir âfet sonunda yapılan zarar tespit çalışması"; ç^vsi-ti, ç^vfsiti "incele, gezip görme; âfet tespit çalışması" (Şkal.1985,s.192).

keşiş Hristiyanlarda, manastırda yaşayan, hiç evlenmemiş papaz, karabaş,rahip (TS).

* sırp.: k^vsiš "papaz,keşiş" (Şkal.1985,s.407).

keşke Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek "ne olurdu" gibi özlem veya pişmanlık anlatır,keşki (TS).

* bul.: kješke "keşke, Allah vere de !" (Mik.1888,s.4).

keşkek hlk.İyice dövülmüş ve uzun süre birlikte kaynatılmış et ve buğdayla yapılan bir yemek (TS).

* rom.: cheschet "bir çeşit çorba" (Lok.1927,nr.1167).

* bul.: keške "keşkek" (Mik.1888,s.8).

* sırp.: keške, çeške, çeşket "buğday ve etle yapılan bir yemek" (Mik.1888,s.8); k^vške, ç^vške, k^vşkek, ç^vşkek "dövülmüş buğday ve tavuk eti ile yapılan bir yemek" (Şkal.1985,s.407).

keten 1.bot. Ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki (Linumusatissimum). 2.Bu bitkinin liflerinden yapılmış (dokuma vb).

* sırp.: keten, çeten "keten" (Mik.1888,s.8); k^veten, ç^veten "keten" (Kak.1973,s.236); ç^veten,k^veten "keten" (Şkal.1985,s.191).

* mac.: Ketencsi "soyadı: Ketenci" (Kak.1973,s.236).

keten helva, keten helvası Kavrulmuş şekerden yapılan, pamuk görünüşünde bir çeşit helva (TS).

* sırp.: çeten halva "keten helva" (Mik.1888,s.8); ç^veten-hâlva,ç^veten-hâlva, çetenija "keten helva" (Şkal.1985,s.191).

kethüda tar.Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan,onların bir takım işlerini gören kimse, kâhya (TS)..

* rom.: chihaiü "kethüda,kâhya" (Lok.1927,nr.1123).

kevgir 1.Uzun saplı, yayvan ve delikli kepeç. 2.Haşlanmış yiyeceklerin sıvılarını veya bazı sıvıları süzmek için kullanılan, delikli, genellikle yuvarlak biçimli mutfak kabı, süzgeç (TS).

* sırp.: djevdjir "delikli metal kap" (Mik.1888,s.8).

keyif 1.Vücut esenliği, sağlık. 2.Canlılık, tasasızlık, iç rahatlığı. 3.Hoş vakit geçirme. 4. İstek,heves, zevk. 5. İspirtolu içki ve başka maddeler kullanıldığında insanda görülen durum. 6.Yolsuz ve kural dışı istek. 7.argo Esrar (TS).

* rom.: chef "keyif,neşe,şenlik,rahatlık"; chefliü, chefoş "keyifli, şen, neşeli" (Lok.1927,nr.1007); kef "keyif" (Mik1888,s.5).

* bul.: kejf,kef "heves,istek,keyif,neşe" (Lok.1927,nr.1007); kef,keif,kje-if "keyif,iyi durum"; kefsiz "keyif-siz" (Mik.1888,s.5).

* sırp.: cef, ceif,ceip "heves,istek" (Lok.1927,nr.1007);çeip,çeiv, çef "keyif, iyi durum" (Mik.1888,s.5); çĭf, çĭjif, çĭjf,çĭf,kĕjf, çĭiv "iyi durum,hal, keyif,neşe,esenlik; istek, arzu"; çĭifli, çĭjfli, kĕjfli,çĭfli "keyifli; istekli,arzulu"; çĭifsuz, çĭjfsuz, kĕjfsuz "keyifsiz,rahatsız; biraz hasta durumda olan,hal-siz" (Şkal.1985,s.187).

* arn.: çef "memnuniyet; zevk,eğlence" (Mik.1888,s.5).

* yun.: khĕfi, khĕflĭs "keyif,keyifli" (Mik.1888,s.5).

kezzap Derişik nitrik asidin halk arasındaki yeri (TS).

* rom.: kezap "kezzap" (Mik.1888,s.8); chezap "aynı" (Lok.1927,nr.2082).

* sırp.: çezap "kezzap" (Mik.1888,s.8); çĕzāp, çĕzāb "kezzap, nitrik asitli su" (Şkal.1985,s.192).

kible 1.Namazda yönelinen yön. 2. Güneyden esen yel. 3.mec. Sıkıntılı bir durumda yardım umarak başvuru yeri (TS).

* sırp.: kĭbla,kĭbla "müslümanların namazda yöneldikleri, Kâbe ve Mekke'nin olduğu taraf"; kibletnāma, kiblenāma, kĭbrenāma "pusula" (Şkal.1985,s.407).

kıç 1.Kuyruk sokumu bölgesi, popo, ma-

kat. 2.(Bazı bölgelerde) Bacak,ayak. 3. (Deniz teknelerinde) Art taraf. 4. Arka bölümde olan (TS).

* bul.: keç^v "atların arka tarafı" (Mik.1884,s.95).

* arn.: katš^v "arka tarafta,geride" (Meyer,G.1891,s.182).

kılaptan 1.Pirinç,bakır,kalay gibi maddenlerden çekilerek gümüş ve altın yıldız vurulmuş ince metal iplik. 2. Pamuk ipliğine sırma katılarak eğrilmiş iplik. 3.Bu tür iplikten yapılmış (TS).

* bul.: kalabadan "altın ipliği benzeyen gümüş veya bakır telcik" (Lok.1927,nr.1275); klabadan,klabodan "varak halindeki altın veya yıldız" (Mik.1888,s.95); klabodaan,kalabadan "aynı" (Kak.1973,s.244-245).

* sırp.: klobodan "altın yıldız vurulmuş telcik" (Lok.1927,nr.1275; Mik.1884,s.95); klobòdan, klobàdan "aynı" (Kak.1973,s.244-245); klobàdan "ipek veya pamuk ipliğine ince altın telcik geçirerek yapılan parlak şerit" (Şkal.1985,s.410).

* mac.: klabodan,kladobán,labodan,clabodnure "kılaptan"; klabodános,elebodános "nakışlı diba" (Kak.1973,s.244-245)

kılavuz 1.Genel olarak yol gösteren kimse,rehber. 2.Yol,yöntem gösteren şey. 3. Evlenecek olan erkek veya kadına eş bulan kimse. 4.mec. Ruhî ve zihnî bakımdan yol gösteren, ışık tutan kimse. 5.tek. Somun veya boru içine yiv açmakta kullanılan araç. 6. tek. (Dar, uzun bir yerde) Kolaylıkla bükülebi-len tel, kablo vb. geçirilirken bunla-

rın ucuna bağlanan sert nesne. 7.sin. Makaradaki filmlerin başında ve sonunda yer alan, filmin alıcı, yıkama aracı, basım aracı, gösterici gibi araçlara takılıp çıkarılmasında kolaylık sağlayan, asıl film için pay bırakan çeşitli renklerde film parçası. 8. den. Bir devletin kılavuz alınması mecburî olan sularında gemilere yol gösteren kimse (TS).

* rom.: cālāuz "kılavuz, rehber, öncü" (Lok.1927, nr.1276); keleuz, keleuzi "kılavuz" (Mik.1884, s.95); cālāuz "aynı" (Meyer, G.1891, s.169); cālāuz "kılavuz, rehber; yönetici" (Kak.1973, s.237).

* bul.: kalauz, kalawuz "kılavuz, rehber, öncü" (Lok.1927, nr.1276); kolauz "aynı" (Mik.1884, s.95) kalauz, kolauz "aynı" (Meyer, G.1891, s.169); kalaüz "aynı" (Kak.1973, s.237).

* sırp.: kalauz "kılavuz, rehber" (Lok. 1927, nr.1276); kolauz "aynı" (Mik. 1884, s.95); kalāuz, kalāvuz "kılavuz" (Kak.1973, s.237); kalāuz, kalāvuz "kılavuz, rehber ; her kapıyı açabilen özel bir anahtar, maymuncuk"; kalāuziti "yol göstermek, kılavuzluk etmek" (Şkal.1985, s.386).

* arn.: kulauz, kalauz "kılavuz, rehber" (Mik.1884, s.95); kalaūs-zi, kulauz-zi "casus; yol gösterici, kılavuz" (Meyer, G.1891, s.169).

* Yun.: khalaouzin "kılavuz" (Meyer, G.1891, s.169).

* mac.: kalauz "kılavuz" (Mik.1884, s.95); Chalauf "soyadı"; kalavuz, kalauz "kılavuz, rehber" (Kak.1973, s.237).

kılıç 1. Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten araç. 2. Saban ökçesini oka bağlayan ağaç parçası (TS).

* rom.: cālâciū "kılıç"; cālâciū-caftan "kılıç kaftan: kılıçlı tören kaftanı" (Kak.1973, s.237-238).

* bul.: kılıç, kalıç, kalaç "kılıç" (Kak.1973, s.237); kelec, kalec "kılıç"; kalakcija, kalakcifce "kılıç yapan"; kalaklija "kılıçlı" (Mik. 1884, s.96); kılıç "aynı" (Meyer, G. 1891, s.192).

* sırp.: kflūč, kflīč "kılıç"; kulūcija, kflūcija "kılıç imâlathanesi" kulūclija, kflūclija "kılıçlı" (Kak. 1973, s.237-238); kflūč, kflīč "kılıç, pala"; krlūclija, kulūclija "üzerinde kılıç taşıyan kimse"; krlūkcija, kulūkcija, krlūcija, kulūcija, kulūgdzija "kılıç yapıp satan kimse, kılıççı" (Şkal.1985, s.419).

* arn.: kl'etsé, kél'ets "kılıç" (Meyer, G.1891, s.192); këllëç "kılıç" (Kak.1973, s.237).

* mac.: Kilidzs "şahıs ismi"; Kilits-Baluska "kılıç balığı"; kilics-kaftan "törenlerde giyilen kılıçlı kaftan" (Kak.1973, s.237-238).

kılıf 1. Bir şeyi korumak için kendi biçimine göre, çoğunlukla yumuşak bir nesneden yapılmış özel kap. 2. mec. Yol-suz bir işe bulunan sudan gerekçe (TS).

* rom.: cālāf, cālāf, chilf "kılıf" (Meyer, G.1891, s.186); kilf, kelef

"kılıf" (Mik.1884,s.63); cālāf "kap, muhafaza"; cālāfat "kapak,kap" (Lok. 1927,nr.720).

* bul.: kaliv,kaluf "kılıf" (Meyer,G. 1891,s.186); kaliv "aynı" (Mik.1884, s.63).

* sırp.: kaluf "kılıf" (Mik.1884,s.63); kāluf, kālup "kutlu,kılıf -para, si- gara, vs.için-" (Şkal.1985,s.389).

* arn.: kéléf, kulúf "kılıç kını,kın, kılıf, okluk" (Meyer,G.1891,s.186); kelef "kap.muhafaza" (Mik.1884,s.63).

kına Kına ağacının kurutulmuş yaprakla- rından elde edilen, saç ve elleri boyay- maktaki kullanılan toz (TS).

* rom.: kēm,km "kına"; kenı "renkli" (Mik.1884,s.96); cānā, cānealā "saç boyası" (Lok.1927,nr.867).

* bul.: kına "kına" (Lok.1927,nr.867).

* sırp.: kına, kna "kına"; nakniše "kı- nalanmak"; okniti "kınalamak" (Mik. 1884,s.96); kna "kına" (Lok.1927,nr. 867); knđ, kına,křna,kāna, k'na, kē- na, knāšca, kn'ca "kına; müslümanla- rın düğünlerinin ilk gecesine veri- len ad"; knénje,křnénje, křnānje "el- lere,ayaklara veya saçlara kına yak- mak"; kn'iti, kīnati, kşnati "kına- lamak"; knivālja, knjivālja "geline kına yakan kadın veya kız" (Şkal.1985, s.411).

* yun.: khnās "aynı" (Mik.1884,s.96).

kınnap Sicim (TS).

* bul.: konop "kenevir ip" (Lok.1927,

nr.1248; Mik.1884,s.96).

* sırp.: konab, konop "kenevir ipi" (Lok.1927,nr.1248); kanap konop, ko- nopac "kenevir ipi"(Mik.1884,s.96); kanāpa, kanāfa,kānāp,kānāf "kenevir ipi,halat" (Şkal.1985,s.390).

* arn.: konop "halak,kenevir ipi" (Mik. 1884,s.96).

kıraat esk. 1.Okuma, 2.Okuma kitabı. 3. Kuran'ın belli kural ve işaretlerine göre okunması (TS).

* sırp.: kirāet "Kur'an'ı doğru ola- rak okuma"; kiraethāna "kütüphane, okuma yeri" (Şkal.1985,s.409).

kırat 1.Elmas, zümrüt gibi değerli taş- ların tartısında kullanılan iki desi- gramlık ölçü birimi. 2. mec.Nitelik, değer,düzye, seviye (TS).

* rom.: carat "kırat" (Lok.1927,nr. 1182).

* arn.: karat "kırat" (Mik.1884,s. 96).

* yun.: kherátion "kırat" (Mik.1884, s.96).

kırba 1.esk.Sakaların içinde su taşı- dıkları ağız dar, altı geniş,deriden yapılmış kap. 2.hlk. (Çocuklarda) Ka- rın şişmesiyle beliren bir hastalık. 3. mec. Çok su içen kimse (TS).

* sırp.: kşba "su kabı" (Şkal.1985,s. 417).

kırbaç Kıl,tek parça deri veya uzun es- nek bir değneğin ucuna sırim bağlana- rak yapılmış vurma aracı (TS).

* rom.: gîrbaciū "kırbaç,kamçı";

cârbâciû "dayak cezalarında -falaka-
da- kullanılan sopa,değnek" (Lok.1927,
nr.1279); kerbaç, gîrbaç "kırbaç"
(Mik.1884,s.96); gârbâciû "aynı" (Kak.
1973,s.238).

* bul.: korbaç "deriden yapılan kamçı,
kırbaç" (Lok.1927,nr.1279).

* sırp.: korobaç "kırbaç,kamçı" (Lok.
1927,nr.1279); korbaç "aynı" (Mik.
1884,s.96); kôrbâç, kûrbâç, kôrbâş,
kr̂baç "aynı" (Kak.1973,s.238); kôr-
bâç, kr̂bâç "örülmüş deriden yapılan
kırbaç" (Şkal.1985,s.416).

* arn.: gerbaç "kırbaç" (Mik.1884,s.96);
gêrbâts "sığır siniri kamçı" (Meyer,
G.1891,s.123); gêrbâç, kêrbâç "kır-
baç" (Kak.1973,s.238).

* yun.: khourmpâtsi, khirmpâtsi "kır-
baç" (Kak.1973,s.238).

* mac.: korbács "kırbaç" (Mik.1884,s.
96); korbats, korbács, karbâts, kor-
bécs, korbács, kolbács, kôlbács "kır-
baç"; korbácsolni "kırbaçlı" (Kak.
1973,s.238).

kırkayak zool.1.eklem bacaklıların çok
ayaklılar sınıfına giren, taşların al-
tında yaşayan,vücudu yuvarlak ve uzun
bir böcek (Julus terrestris). 2.Kasık
biti (TS).

* rom.: cãrcãiac "tesbih böceği" (Lok.
1927,nr.1280).

* sırp.: krkâjak "kasık biti" (Şkal.
1985,s.418).

kırkmak 1.Bir şeyi uçlarından kesmek.
2. (Saç,sakal, tüy için) Kesmek. 3.Bir
hayvanın tüylerini kesmek (TS).

* bul.: kırkmalija "kırkılmış saç tu-
tım,perçem" (Mik.1884,s.96); perçe
korkmalija "kırkılmış perçem" (Me-
yer,G.1891,s.188).

* sırp.: krkleisati "kısaltmak,kısa
kesmek,kırkmak"; krklama "kırkmalılı"
(Mik.1884,s.96); krklâsati, krklâ-
jisati "kesilmiş bir koyunu parça-
lara ayırmak, parçalamak"; krklâma,
kerklâma "kesilmiş bir koyunu, par-
çalara ayırıp, kurutmaya hazır bir
hale getirmek"; krklêsita, krklêji-
sati, krklâsita, krklâjisati "deri-
göcüklerin kol kısımlarındaki tüy-
leri temizlemek,kesmek"; krklêma,
krklêma "deri ceketlere konan yünün
hazırlanıp dikilmesi"; krkma "alın-
daki saçları kısaltmak; rus modeli
saç kesimi"; krmeta, kfmêta "zülûf,
perçem" (Şkal.1985,s.419).

* arn.: kërkmá "kadınların alnındaki
kesilmiş,kısaltılmış saçlar,saç per-
çemi" (Meyer,G.1891,s.188).

kırkmak 1.(Sert şeyleri) Vurarak veya e-
zerek parçalamak. 2.İri parçalara a-
yırmak. 3.Belirli bir biçimde katlamak
4. Öldürmek, yok olmasına sebep ol-
mak. 5.Azaltmak, indirmek. 6.mec. Gü-
cünü, etkisini azaltmak. 7.mec. Yok
etmek. 8.tic. İndirimle almak. 9.Di-
leğini kabul etmeyerek veya beklenme-
yen bir davranış karşısında bırakarak
gücendirmek, incitmek. 10. (Tavla gibi
oyunlarda) Karşı oyuncunun pulunu o-
yun dışında bırakmak. 11.Vücut kemik-
lerinden birini parçalamak. 12. (Ta-
hıl için) İri ve kaba öğütmek. 13.(Ha-
reket durumundaki canlının veya taşı-
tın) Yönünü değiştirmek, çevirmek,dön-
dürmek. 14.argo Kaçmak, uzaklaşmak.15.
Daha iyi bir sonuç elde etmek (TS).

* rom.: curma "kesmek, bir şeye ara

vermek" (Lok.1927,nr.1278); kurm "kesmek, bir şeye ara vermek"; prekurm "aynı"; kurmej "parça,kısım, adet" (Mik.1884,s96).

* sırp.: krdisati, çordisati "fesat, felâket, birini felâkete sürüklemek" (Mik.1884,s.96); krdisati "kırmak,bozmak, parçalamak" (Şkal.1985,s.418).

* arn.: kerdıs "kılıçtan geçirmek,katletmek"; kerdı "katliam";kerdis, kerdı "aynı" (Meyer,G.1891,s.188).

kırmız Kırmız böceğinden çıkarılan parlak al boya, çiçek boyası (TS).

* rom.: cärmiz "kırmız" (Lok.1927,nr.1219); kermiz "kırmız" (Mik.1884, s.96; Meyer,G.1891,s.188).

* sırp.: grimiz "erguvan rengi" (Lok.1927,nr.1219); krmēz "kırmız böceğinden çıkarılan boya; kırmız rengindeki gibi kırmızı renkli olan; köylülerin başlarına sardıkları kırmızı yünlü şal"; krmēzi "kırmız gibi kırmızı renkli olan"; krmzi, krmzli "kırmızı" (Şkal.1985,s.420).

* bul.: kırmız "erguvan rengi" (Lok.1927,nr.1219); kermez "kırmız"; karmazin, hrimiz "kırmız,kırmızı" (Mik.1884,s.96; Meyer,G.1891,s.188).

* arn.: kremes,kermisi "kırmız" (Mik.1884,s.96); kermēs-zi "kızılılık"; kermē "kızıl kırmızı" (Meyer,G.1891, s.188).

* yun.: khrimezitikhos "kırmız" (Mik.1884,s.96).

kısa 1.Boyu, uzunluğu az olan, uzun karıştı. 2.Az süren, uzun olmayan. 3.Ayrıntısı çok olmayan. 4.Kısaca, kısaltarak. 5.Kısa olan şey (TS).

* bul.: kes "kısa" (Mik.1884,s.97).

kıskanmak 1.Sevgide veya kendisiyle ilişkili şeylerde bir başkasının ortaklığına veya üstün turumda görünmesine dayanamamak. 2. Herhangi birbakiından kendinden üstün gördüğü birinin bu üstünlüğünden acı duymak, günölemek, haset etmek. 3.Esirgemek, çok görmek. 4. Bir şeye,en küçüksaygısızlık gösterilmesine bile dayanamamak. 5. mec.Yerinde olmayı istemek, imrenmek (TS).

* bul.: kaskandisvam "kıskanmak" (Mik.1884,s.97).

* arn.: kėskān,kėskānlėk "kıskançlık" (Meyer,G.1891,s.190).

kısmet 1.Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip. 2.(Kız veya kadın için) Evlenme talihi. 3.Olayların kötü sonuçlarını tevekkülle karşılama durumu. 4.ünl. "Şimdiden belli değil,ya olur ya olmaz" anlamında (TS).

* bul.: kesmet,kasmet,kismet "talih, kısmet, kader" (Mik.1884,s.97).

* sırp.: kismet, kfsmet "kısmet,kader", kismētlija "kısmetli, talihli" (Şkal.1985,s.409).

kışla 1.Askerlerin toplu olarak barındıkları büyük yapı. 2.hlk. Koyun ve keçi sürülerinin gecelediği veya kışın barındığı kapalı ağıl (TS).

* rom.: cāsłā "küçük baş hayvan ağılı"; cāsłārie "çiftlik" (Lok.1927, nr.1281); chislėc "kışla" (Kak.1973, s.239).

* bul.: keşla, kaşla "ağıl, mandıra; kışla" (Mik.1884,s.97); kışlâ "aynı" (Kak.1973,s.239).

* sırp.: kişlak, kışlak "kışla" (Kak.1973,s.239); kışla "askerî kışla" (Şkal.1985,s.420).

* arn.: kuşlaa, kerşlak "kışla" (Mik.1884,s.97); kërşlâh "aynı" (Meyer,G.1891,s.189).

* mac. kislak "kışlak; kışla" (Kak.1973,s.239).

kışlak 1.hlk. Kışın barınılan yer. 2.Kışın orduların,göçebe oymaklarının hayvanlarıyla birlikte yayladan inip konakladıkları yer (TS).

* sırp.: kişlak, kışlak "kışın barınılan yer,kışlık; kışın koyunların barındıkları, dağların aşağı eteklerindeki bölge" (Şkal.1985,s.410).

kıta 1.Yer yüzündeki beş büyük kara parçasından her biri, ana kara. 2.ask.Silâhlı veya silâhsız erlerin, bir komutanın emrinde bir araya gelmesinden oluşan birlik. 3.ed. Dörtlük (TS).

* rom.: chitâ "deste,demet; pay,hisse" (Lok.1927,nr. 1191).

Kıtay Tataristan'da Kuzey Çin taraflarında bir bölgenin adı (TS).

* rom.: kitaj "pamuklu astar" (Mik.1884,s.77).

kıyafet 1.Kılık. 2. Resmî giysi (TS).

* rom.: caifet "şekil,biçim; elbise,kıyafet" (Lok.1927,nr.1173); kaifet "kılıç;kıyafet,elbise" (Mik.1884,s.95); caifet "aynı" (Meyer,G.1891,s.219).

* sırp.: kijâfet "kıyafet,elbise"; kijâfêti "güzel giysili" (Şkal.1985,s.408).

* arn.: k'af't "kılık,kıyafet" (Meyer,G.1891,s.219).

* yun.: khıaféti "elbise,kıyafet" (Meyer,G.1891,s.219).

kıyamet 1.Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölüle-
rin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman. 2.mec. Gürültülü karışıklık, gürültü,patırtı (TS).

* sırp.: kijamet "dünyanın sonu,kıyamet" (Mik.1884,s.95); kijamêcija "her şeyi panik yapan,telâşa kapılan kimse"; kijâmet "kıyamet günü; mec. talihsizlik, felâket,kargaşalık"; kijâmetiti "telâşa kapılmak, paniklemek" (Şkal.1985,s.408).

* arn.: kiamet "kıyamet günü" (Mik.1884,s.95); kamét "korku,telâş,dehşet" (Meyer,G.1891,s.220).

kıyma 1.Kıymak işi. 2.Kıyılmış et. 3. hlk. Küçük kuş başı etlerden kavru-
rak yapılmış kışlık kavurma (TS).

* sırp.: kınma "doğranmış veya kıyılmış et"; kime-tâhta "üzerinde et doğranan kalın tahta, kıyma tahtası" (Şkal.1985,s.409).

kıymak 1.Çok ince ve küçük parçalar durumunda doğramak. 2. mec. Acımadan vermek,esirgememek, feda etmek. 3. mec. Acımayıp ö.dürmek. 4. mec. Acımayarak büyük bir kötülük etmek,zulmetmek. 5.Nikâh kıymak (TS).

* bul.: kajdisam "öldürmek; tahrib etmek, yıkmak,mahvetmek" (Mik.1884,

s.95).

* sırp.: kidisati "birine kıymak, öldürmek" (Mik.1884,s.95); k̄idisati, kindisati, k̄eisati, k̄ehisati "kıymak, öldürmek, cinayet işlemek; mahvetmek, yok etmek" (Şkal.1985,s.407-408); kidisati, kindisati, kehisati "kıymak, mahvetmek"; kinjiti "işkence, azap, ceza" (Mik.1884,s.96).

* mac.: k̄in "ıstırap, eziyet, cefa, işkence" (Mik.1884,s.96).

kıymet Değer (TS).

* bul.: kajmetlija "iyi bakılan, kıymetli"; keymetli "aynı" (Mik.1884,s.95).

* sırp.: ćimlija, ćumišli "kıymetli" (Mik.1884,s.95); k̄imet "kıymet, değer"; Kimeta, Ćimeta, ćima "kadın ismi"; kim̄etli "kıymetli, değerli, pahalı" (Şkal.1985,s.408-409).

* arn.: k̄ümet, kimet "kıymet" (Mik.1884,s.95); k̄ümet "fiyat, bedel" (Meyer, G. 1891,s. 219).

kız 1.Dişi çocuk. 2. Cinsî ilişkide bulunmamış dişi, kız oğlan kız, erden, bakire. 3.Dişi cinsten birine daha yaşlı biri tarafından seslenilirken kullanılır. 4.İskambil kâğıtlarında kız resimli kâğıt. 5. Dişi (TS).

* rom.: kezlar agase "kızlar ağası" (Mik.1884,s.97); c̄azlar-aga "kızlar ağası" (Kak.1973,s.240).

* bul.: kezim ! "benim kızım !" (Mik. 1884,s.97).

* sırp.: krzlaraga "kızlar ağası" (Mik.

1884,s.97); k̄ızlar-aga, k̄ızlaraga, k̄r̄zlaraga "kızlar ağası" (Kak.1973,s.240); kizlaraga, k̄r̄zlaraga "sultan haremının baş sorumlusu"; kizluk, k̄r̄zluk "kızlık, bekâret" (Şkal.1985,s.410).

* yun.: khızlâragas "kızlar ağası" (Kak.1973,s.240).

* mac.: kezlâr aga, kizlâr aga, k̄özlar aga, kezlér aga, keszléraga, kezler aga, kizlar aga, kizlar agaszi "kızlar ağası" ; kezlârbék "kızlar beyi" (Kak.1973,s.240).

kızıl 1.Parlak kırmızı renk. 2.Bu renkte olan. 3.mec. Aşırı derecede olan. 4.mec. Komünist. 5.tıp. Daha çok küçük yaşlarda görülen, bulşıcı, yüksek ateşli, kırmızı renkte geniş lekeler döktüren, kuluçka dönemi üç dört gün süren tehlikeli hastalık. 6.hlk. Altın (TS).

* sırp.: k̄r̄zli "kızıl" (Şkal.1985,s.421).

Kızılbaş Şii mezhebinin bir kolundan olanlara verilen ad (TS).

* rom.: cazilbâş "Kızılbaş; İranlı" (Kak.1973,s.240).

* bul.: kazalıbaşı, kazalbaşka "Kızılbaş, Kızılbaşlık" (Mik.1884,s.97).

* sırp.: ćeselbaš "Kızılbaş" (Mik. 1884, s.97); ćes̄elbaš, ćes̄ebaš, ćeselpaša "İranlı"; kuzulbaš, kuzulbaša "Kızılbaş"; kizibâsi, kizilbaš̄i "İranlı"; k̄izilbaš̄ "Kızılbaş" (Kak.1973,s.239-240); kizibâsi, krzilbaš̄i "Kızılbaş, Kızılbaşlık" (Şkal.

1985,s.410).

- * mac.: kuzul basa, kuzul bas, Cozul bassa, kazul basa, kazul pasa, közöl-bas, kazılbas, küzülbas, kazülbas "İranlı; Kızılbaş" (Kak.1973,s.239).

kibar 1.Davranış, düşünce, duygu bakımından ince,nazik olan (kimse). 2.Şık, seçkin,değerli. 3.Zengin,soylu, köklü (kimse,aile), 4.esk.Büyükler,ulular (TS).

- * bul.: kibâr "kibar" (Kak.1973,s.241).
- * sırp.: kibār,ćibār,kibār,ćibār "kibar" (Kak.1973,s.241);kibār,ćibār,kibār,ćibār "kibar,nazik,ince davranışlı" (Şkal.1985,s.407).
- * arn.: qibâr "kibar" (Kak.1973,s.241).
- * mac.: Csebâr "şahıs ismi" (Kak.1973,s.241).

kibir 1.esk. Büyüklük,ululuk. 2.Kendini büyük görme,başkalarından üstün tutma, büyüklenme. 3.Onur,gurur (TS).

- * rom.: gibirdik "mağrur,gururlu,kibirli" (Meyer,G.1891,s.225).
- * sırp.: ćibur, kibur "kibir,gurur,kendini beğenmişlik"; ćiburli,kiburli "kibirli,gururlu" (Şkal.1985,s.193).
- * arn.: kjabrē "ihtişam,tantana,dēbebe"; kjabar "lükse,ihtişama alışkın olan" (Mik.1888,s.2); kibre "aynı" (Meyer,G.1891,s.225).

kibrit 1.Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan,küçük tahta veya karton parçası. 2.İçinde kibrit çöple-

rini bulunduran küçük kutu. 3.esk.Kükürt (TS).

- * rom.: chibrit "kibrit"; chibritel-nitâ "aynı" (Lok.1927, nr.1171); kibrit "aynı" (Mik.1884,s.8; Meyer,G.1891,s.225).
- * bul.: kibrit "kibrit" (Mik.1888,s.8; Meyer,G.1891,s.225).
- * sırp.: ćibret,ćibrit,ćibru "kükürtlü fitil" (Mik.1888,s.8);ćibrit,ćibret, kibrit,ćibra "kibrit,kükürtlü çöp" (Şkal.1985,s.192).
- * yun.: khımpriti "kibrit" (Meyer,G.1891,s.225).
- * arn.: kibrit, tşibrit "kibrit" (Meyer,G.1891,s.225).

kil Islandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak (TS).

- * rom.: chilermenea "kilermeni" (Lok.1927,nr.1175) (kilermeni: esk.Eczacılıkta kullanılmış olan kırmızı renkli kil (TS)).
- * sırp.: ćil "çömlekçilikte kullanılan kil,balçık" (Şkal.1985,s.193).

kile Genellikle tahıl ölçmede kullanılan bir ölçek (TS).

- * rom.: chilâ "tahıl,hububat ölçüsü, bu ölçü çeşitli yerlerde değişik değişik olur" (Lok.1927,nr.1174; Meyer,G.1891,s.226); chilâ "aynı" (Kak.1973,s.243).
- * bul.: kilo, kila "kile" (Meyer,G.1891,s.226); kila "aynı" (Kak.1973,s.243).

* sırp.: kila, kila "kile" (Kak.1973, s.243); ċila "barut taşınan torba" (Şkal.1985,s.193).

* arn.: kilé "tahıl, hububat ölçüsü" (Meyer, G.1891, s.226); killë "aynı" (Kak.1973, s.243).

* yun.: khilés "kile" (Meyer, G.1891, s.226); khilés "aynı" (Kak.1973, s.243).

* mac.: kila "kile" (Kak.1973, s.243).

kiler 1.Yiyecek, içecek ve erzakın saklandığı oda, ambar veya dolap. 2.mec.Ambar (TS).

* rom.: kelar "mahzen ustası, mahzenci" (Mik.1888, s.8); chelargi-başa "kilerci başı"; chelèr "kiler" (Kak.1973, s.240).

* bul.: kelar, kiler, keler, keral "kiler" (Mik.1888, s.8); kilér "aynı" (Kak.1973, s.243).

* sırp.: kiljer, ċiler "kiler"; ċelija "hücre" (Mik.1888, s.8); ċiler, kiler, kiljër "kiler" (Şkal.1985, s.193); kilêr, ċiler, ċiler, kiler, kiljër "kiler" (Kak.1973, s.243).

* arn.: ċiler; kjeli "hücre"; kjiljar "bodrum, mahzen"; kjilarċi "mahzenci, mahzen görevlisi" (Mik.1888, s.8); k'elċ "küçük kiler, hücre"; k'il'âr "kiler, mutfak"; kil'artšċ "kilerci" (Meyer, G.1891, s.221); qilarxhi "kilerci"; qilâr, qilér "kiler" (Kak.1973, s.243).

* yun.: khellârion "kiler" (Mik.1888, s.8); khelli "aynı" (Meyer, G.1891, s.221).

* mac.: kilerczi bassa, kilergsi pasi "kilerci başı"; chelèr "kiler" (Kak.1973, s.240).

kilim Döşeme, divan gibi yerlere serilen genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma (TS).

* rom.: chilim "kilim" (Lok.1927, nr.1176); kilim "aynı" (Mik.1888, s.9); Meyer, G.1891, s.226); chilim "aynı" (Kak.1973, s.244).

* bul.: kilim, kelim "kilim" (Lok.1927, nr.1176; Mik.1888, s.9); kċilim "aynı", (Kak.1973, s.244).

* sırp.: kilim, ċilim "kilim" (Lok.1927, nr.1176; Mik.1884, s.9); kċilim, ċċilim, ċilim, kilim "kilim" (Kak.1973, nr.243-244); ċilim, kilim "kilim" (Şkal.1985, s.193).

* arn.: kjilim, ċilimi, tsilimi, tsiljimi "kundak çocuğu, bebek" (Mik.1888, s.9); kil'im, tsel'üm "kilim" (Meyer, G.1891, s.226); qilim "kilim" (Kak.1973, s.244).

* yun.: tsilimi, khulimon "kilim" (Mik.1884, s.9; Meyer, G.1891, s.226); khulimi, khilimi "kilim" (Kak.1973, s.244).

* mac.: kilim "aynı" (Mik.1888, s.9); kilim, kilin, kiliny, kilén, kilin, killiny, csilin "kilim"; chilin, tyilim "aynı" (Kak.1973, s.243-244).

kilit 1.Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen birparça yardımıyla çalışan kapatma âleti. 2.den. Bir yanı değirmi, öbür yanına demir çubuk geçi-

rilmiş olan yarım halka. 3.hlk. Atların alınından alt çenesine uzanan beyazlık (TS).

* sırp.: ćilit "kilit" (Mik.1888,s.9); ćilit,kilit "kilit"; ćilitlëma "yeni doğan bebeklerde görülen çenenin kilitlenmesi hastalığı"; ćilitli,kilitli "kilitli,sürgülü" (Şkal.1985,s.193).

kimyon bot. 1.Maydanozgillerden, 50 cm. kadar yükseklikte, beyaz veya pembe çiçekli,bir yıllık,ıtırılı ve otsu bir bitki (Cuminum cyminum). 2.Bu bitkinin tohumundan elde edilen ve bahar olarak kullanılan toz (TS).

* rom.: chimion "kimyon" (Lok.1927, nr.1046); chimin,chimion "kimyon" (Meyer,G.1891,s.227).

* bul.: kimnon "kimyon" (Lok.1927,nr.1046).

* sırp.: kim "kimyon" (Lok.1927,nr.1046).

* arn.: kimino, kimin "kimyon" (Meyer,G.1891,s.227).

* yun.: kúminon "kimyon" (Lok.1927,nr.1046).

kin Öç almayı amaçlayan gizli düşmanlık, garez (TS).

* sırp.: kĭn,kĭm,ćĭn, kĭvnja "kin,öfke, düşmanlık"; kĭnjiti "kin gütmek,öfkelenmek" (Şkal.1985,s.409).

kir 1.Herhangi bir şeyin veya vücudun üzerinde oluşan,biriken pislik. 2.mec. Utanılacak durum,leke (TS).

* bul.: kir "vücut kiri"; kirliw "kirli" (Lok.1927,nr.1180); kir "kir";

kirliw "kirli"; kerlivja "kirletmek,pisletmek" (Mik.1888,s.9).

* arn.: kūrē "sümük"; kūrāš, kūrāk "sümüklü çocuk"; kūrōni "kirletme, pisletme; paçavraya çevirme" (Meyer,G.1891,s.230).

kira 1.Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi birşeyin belli bir bedel karşılığında,bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar. 2. Bu biçimde tutulan bir şey için karşılık olarak ödenen para (TS).

* rom.: chiriă "kira"; chirigiŭ "kiracı" (Lok.1927,nr.1181); kirie "kira"; kiriaš "kiracı"; kiridžiŭ "arabacı" (Mik.1888,s.9); chirigiŭ, chiragiŭ "kiracı" (Kak.1973,s.244).

* bul.: kirija "nakliye ücreti, araba ücreti"; kira"; kiradžija "arabacı, kiracı" (Lok.1927,nr.1181); kirija "kira"; kiridžija, kiradžija, kiradžije "kiracı" (Mik.1888,s.9).

* sırp.: kirija "kira; nakliye ücreti"; kiridžija "arabacı" (Lok.1927, nr.1181); kirija "kira"; kiridžija "arabacı"; kiradžija "kiracı"; ćirica "hizmetçi,uşak" (Mik.1888,s.9); kiridžija, ćiridžija,kirájdžija, kiridžija "kiracı" (Kak.1973, s.244); kirájdžija,kirájdžija "kiracı"; kiridžija,ćiridžija "atı ve arabası olan bir kimsenin, taşıdığı yük karşılığında aldığı para"; kiridžijanje "kiracılık işleriyle uğraşmak"; kiridžiluk "kiracılık işi"; kirija,ćirija "kira; kira hizmeti karşılığında ödenen para" (Şkal.

1985,s.409).

* arn.: kjira "kira"; kjirač^vi "kiracı" ; čiraa,kiraa "kira" (Mik.1888, s.9); kirā,kürā' "kira"; kiradž^v "at kiralayan kimse" (Meyer,G.1891,s.228); qiraxhi "aynı" (Kak.1973,s.244).

* yun.: khurās "kiracı"; khurats^vis "kiracı" (Mik.1888,s.9); khirats^vis "kiracı,yol kirası ödeyen" (Kak.1973,s.244).

* mac.: chiradž^vi "kiracı" (Meyer,G.1891, s.228); kiladsi, kiracsi, kiracsia "kiracı;yolculuk esnasında bir yeri kiralayan kimse" (Kak.1973,s.244).

kireç 1.Mermer,tebeşir,kireç taşı, alçı taşı gibi birçok taşın maddesini oluşturan kalsiyum oksit, (CaO). 2.Kalsiyum hidroksit, Ca(OH)₂ (TS).

* bul.: kireč^v "kireç" (Lok.1927,nr. 1183; Mik.1888,s.9).

* sırp.: kreč^v "kireç" (Lok.1927,nr. 1183); kreč^v "kireç"; kreč^viti, okreč^viti "kireçlemek,kireç sürmek" (Mik. 1884,s.9);krēč^v "kireç"; kreč^vana "taşların pişirilip kireç elde edilen fırın" (Şkal.1985,s.418).

* arn.: čerek, kjereč^v "yapı harcı; sıva; alçı" (Mik.1888,s.9); kerét^vs,tserét^vs "yapı harcı;kireç" (Meyer,G.1891, s.224).

kiremit Yapıların çatılarını örtmekte kullanılan, yan yana dizilerek,suyu aşağıya geçirmeden dışarı akıtacak biçimde yapılmış, kızıl toprağın renginde, pişmiş balçı levha (TS).

* rom.: keremide "kiremit" (Mik.1888,

s.7).

* bul.: keremida, geramida,kjeramida, kjeremet,kjeremit,kjeremida "kiremit" (Mik.1888,s.7).

* sırp.: čerèmid,čerèmit,čeràmida, čerémida "kiremit" (Şkal.1985,s. 190).

* yun.: khéramida, kheramidı,kheramis "kiremit" (Mik.1888,s.7; Meyer, G.1891,s.223).

kiriş 1.Bazı telli müzik araçlarında kullanılan, hayvan bağırsaklarından yapılan tel. 2. Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ. 3.mim.Dört köşe kalın keresteden,demirden veya betonarmeden yapılmış yatay destek parçası. 4.mat. Bir eğrinin iki noktasını birleştiren doğru parçası.5.anat. Kasların uçlarında bulunan,kasları kemiklere ve başka organlara bağlayan beyazımsı kordon (TS).

* bul.: kiriš^v "kiriş,direk,mertek" (Mik.1888,s.9).

* sırp.: čiriš^v "bir çeşit kalas" (Mik. 1888,s.9).

kirpik 1.Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri. 2. bot. zool Tüy gibi,küçük ve ince uzantı veya uzantılar (TS).

* arn.: kjerpik, čerpik "kirpik" (Mik. 1888,s.9); kerpik' "kirpik" (Meyer, G.1891,s.224).

kispet Yağlı güreşte pehlivanların giydikleri, belden baldıra kadar uzanan, dar paçalı meşin pantolon (TS).

* sırp.: čispet,čisvet, kispvet "giysi, elbise; güzel elbise"; čispètli "güzel giyimli, güzel giysileri olan"

(Şkal.1985,s.194).

kitap esk.1.Ciltli veya ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.
2. Herhangi bir konuda yazılmış eser.
3. Kutsal kitap (TS).

* bul.: kitip "kitap" (Mik.1888,s.9).

* sırp.: ćitab,ćitap "kitap; kutsal kitap"; ćatiba "sözlük" (Mik.1888,s.9).ćitāb, ćitap,kitāb "kitap;kannun kitabı; dini nitelikli kitap; Kur'ân"; ćitābija,kitābija "dinî ve kutsal kitaplardan herhangi biri"; ćitabija "doğu ülkelerinden getirilen bir çeşit çizgili desenli kumaş"; ćitāplija "Kur'ân'a inanan kimse"; ćitāpten,kitāpten "kitaptan,kitapta yazdığı gibi" (Şkal.1985,s.194).

* arn.:ćitab "kitap"; kara ćitab "kutsal kitap" (Mik.1888,s.9); ketāp, tsetāp-bi "Kur'ân" (Meyer,G.1891,s.224).

kocaman 1.Çok iri, büyük,koca. 2.Yaşça büyük olan (TS).

* rom.: cogeomite, coşcogea "koskocaman, dehşetli büyük; iri" (Lok.1927,nr. 1193).

* bul.: kodzobaşja,kodzidžija "koca baş,koca başlı" (Mik.1884,s.97).

* sırp.: kodzamiti "büyümüş,kocamış,yetişkin; yaşlı" (Mik.1888,s.97); kōdža "ihtiyar,yaşlı; büyük, iri,koca"; kōdžabaša, kōdžobaša "lider,öncü; köy yöneticisi"; kōdzaman "aşırı büyü,kocaman"; kōdzamiti "kocaman,büs-

büyük" (Şkal.1985,s.411).

koçan 1.Marul,lâhana gibi sebzelerde yaprakların çıktığı sert gövde. 2.Mısırın tanelerini taşıyan, üzeri yaprakla sarılı,püsküllü meyvesi; mısırın taneleri atıldıktan sonra kalan serbölüm. 3.Defter biçimindeki makbuz ve biletlerin zımbalı bölümü koparıldıktan sonra cilde bağlı kalan parçası. 4.hlk. Tapu senedi (TS).

* rom.: cocean "mısır veya lahâna koçanı" (Lok.1927,nr.1192); cocean "sap,koçan" (Meyer,G.1891,s.203).

* sırp.: kočēn "koçan" (Lok.1927,nr. 1192).

* arn.: kotsān, kotsā-n "sebzelerin koçanı,göbeği" (Meyer,G.1891,s.203).

* yun.: khotsāni "sap" (Meyer,G.1891,s.203).

* mac.: cutān "lahâna" (Meyer,G.1891,s.203).

koçu esk. 1.Süslü bir çeşit gezme arabası. 2.Direkler üzerine, yüksekte kurulmuş zahire ambarı (TS).

* bul.: kočija "koçu" (Meyer,G.1891,s.203).

* sırp.: kōčije "kapalı araba" (Şkal.1985,s.411).

* arn.: kotsī,kotsé "araba; fayton" (Meyer,G.1891,s.203).

* mac.: kocsi "koçu" (Meyer,G.1891,s.203).

kodoş hlk. 1.Yolsuz birleşmelerde aracılık eden kimse, pezevenk. 2.Bu anlamda kullanılan sövgü sözü (TS).

* sırp.: kòdoš^v "pezevenk" (Şkal.1985, s.411).

* arn.: kodòš^v, kadoš^v "pezevenk" (Meyer, G.1891,s.193).

kokona 1.esk.Hristiyan kadınlarına verilen ad. 2.mec.Süsüne düşkün kadın (TS).

* rom.: kokon "asil,kibar adam"; kokoane, kokonitš^v, kokonaš^v "bayan" (Mik. 1884,s.98).

* bul.: kokona, kokorko "züppe -kadın veya erkek-" (Mik.1884,s.98).

* yun.: khokhóna, khokhóna "aynı" (Mik. 1884,s.98).

kokoroz 1.Mısır. 2.mec.Sivri uçlu uzun şey. 3.argo. Çirkin kimse (TS).

* sırp.: kukuruz "mısır" (Lok.1927,nr. 1230; Mik.1884,s.98).

* bul.: kukuruz; mumuruza, mûruza "mısır koçanı" (Mik.1884,s.98).

kokoz argo Parası olmayan, zügürt (TS).

* sırp.: kòkuz "parası olmayan kimse; parasız, zügürt" ; kokùzluk "parasızlık, zügürtlük" (Şkal.1985,s. 412).

koku 1.Nesnelerden yayılan küçücük zerelelerin burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu. 2.Güzel kokmak için sürülen esans. 3. mec.Belirti, işaret (TS).

* sırp.: kòkija "koku" (Şkal.1985,s. 412).

kol 1.İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm. 2.(Ko-

yun, dana, kuzu vb.için) Ön ayağın üst bölümü. 3.Giysinin kolu saran bölümü. 4. Ağaçlarda gövdeden ayrılan kalın dal. 5. Makinelerde tutup çevirmeye veya çekmeye yarayan ağaç veya metal parça. 6.Bazı çalgıların elle tutulan sap bölümü. 7. Bir koltukta, bir divanda kol dayamaya yarayan parça. 8.Bir şeyin ayrıldığı bölümlerden her biri, dal, kısım, brans. 9. Güvenliği sağlamak amacıyla dolaşan polis, jandarma veya asker topluluğu, karakol, devriye. 10. İş takımı, ekip, trup. 11.ask.Kanat. 12. Dizi. 13.den. Bir halatı oluşturan bü-külmüş lif demetlerinden her biri (TS).

* sırp.: kòl-čeňaja "kol kâhyası, ağa yardımcısı"; kòldžija "kolcu, padişahlık görevlisi"; kòltahta "abacıların ve terzilerin çakşırları ütülemekte kullandıkları tahta" (Şkal. 1985,s.413).

* arn.: kol' "küme, yığın, sürü, kalabalık, insan sürüsü, gurup" (Meyer, G.1891,s.195).

kolan 1.Hayvanın semerini veya eyerini bağlamak için göğüsten aşırılarak sıkılan yassı kemer. 2.Dokuma, deri, kenevir gibi maddelerden yapılan yassı ve enlice bağ. 3.hlk. Yünden veya ipekten yapılmış, üzeri işli ince kuşak (TS).

* rom.: colan "kolan, kadın kemeri" (Lok.1927,nr.1195); colán "at eyeri kolanı" (Kak.1973,s.245).

* bul.: kolan "eyer kolanı; kuşak, kemer" (Lok.1927,nr.1195; Mik. 1884,s. 98); kolán "aynı" (Kak.1973,s.245).

* sırp.: kolan "eyer kolanı; kuşak, kemer" (Lok.1927,nr.1195; Mik.1884, s.98); kòlan "aynı" (Kak.1973,s. 245); kòlan "kadın veya erkek kemeri; eyer veya semer kayışı, kolanı" (Şkal.1985,s.412).

- * arn.: kolan "eyer kayışı" (Mik.1884, s.98); kolân "aynı" (Meyer,G.1891,s.195); kollân "aynı" (Kak.1973,s.245).
- * yun.: kholânion "kolan" (Mik.1884,s.98); kholâni "at eyeri kolanı" (Kak.1973,s.245).
- * mac.: kulan,kılan "at kolanı" (Kak.1973,s.245).

kolay 1.Sıkıntı çekmeden,yorulmadan yapılabilen,emeksiz,zahmetsiz,güç ve zor karşıtı. 2.Kolayca,sıkıntısız bir biçimde,basit. 3.Kolaylık (TS).

- * bul.: kolaj "kolay" (Mik.1888,s.98).
- * sırp.: kôlāj "kolay,zor olmayan"; kolājdele !,kolâdede !, kolâder ! "kolay gelsin"; kolājluk "kolaylık"; kolalâjsati "bir işi kolaylamak,zor tarafını bitirmek"; kololojsâvati "bir işi kolayca yapmak,zorlanmamak";kôlaliye "yuvarlak toka; yuvarlak süs taneleri olan küpe" (Şkal.1985,s.412).
- * arn.: kolaj, kolajçim,kolai "kolay"; kolailek "kolaylık" (Mik.1884,s.98); kolāj "kolay"; kolâitsim "kolayca" (Meyer,G.1891s.195).

kolçak 1.Yalnız baş parmağı ayrı,diğer dört parmağı bir örülmüş yün eldiven. 2.Ceket veya gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk. 3.Kola geçirilen işaretli bağ,pazı-bent. 4. tar.Zırhın kola geçirilen parçası (TS).

- * rom.: colceag "manşon" (Lok.1927, nr. 1196); kolçjak "kola geçirilen eğreti kolluk" (Mik.1884,s.98).
- * bul.: kolçak "kolçak" (Lok.1927,

nr. 1196).

- * sırp.: kolçak "manşon; eğreti kol" (Lok.1927,nr.1196; Mik.1884,s.98); kûlçak"çuha veya yün parçasından yapılan dirseklere ve çakşırların dizlik yerlerine konulan yama" (Şkal.1985,s.423).

koldemir Kol ve demir (bk.kol ve demir: TS).

- * arn.: kol'demir "destek,dayak,pa-yanda" (Meyer,G.1891,s.195).

koltuk 1.Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer. 2.Kol dayayacak yerleri olan geniş ve rahat sandalye. 3.Eski düğünlerde güveyle gelinin konuklar arasından kol kola geçmeleri töreni. 4.(Yapıcılıkta) Yan destek. 5.Demirledikten sonra gemiyi iskeleye,rihtıma veya başka bir gemiye bağlayan ip. 6.mec.Koltuklama veya koltuklanma. 7.mec. Kayırma,destek. 8.esk. Kenar,tenha yer. 9.mec.Yüksek mevki,makam. 10. argo Genel ev.11. hlk. Mısır ve buğday fidesinin yanlarından çıkan filizler (TS).

- * rom.: coltuc "dirseklik; baş yastığı" (Lok.1927,nr.1199);kultuk "aynı" (Mik.1884,s.98).
- * sırp.: kôltuk "koltuk,kanep; küçük yastık"; koltükçija "yastık,minder vs. yapan usta" (Şkal.1985,s.413).

komşu 1.Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad. 2.Sınır ortaklığı bulunan,mücavir (TS).

- * bul.: komşu, komşija "komşu" (Lok.1927,nr.1201; Mik.1884,s.98).
- * sırp.: komşija, komuşija "komşu" (Lok.1927,nr.1201; komşija, komşij-

ka "komşu,komşu kadın" (Mik.1884,s. 98); kòmšija, kònsija "komşu"; kom-
šiluk,konšiluk "komşuluk" (Şkal.1985,
s.413).

* arn.: kompsī, kojšij "komşu" (Mik.
1884,s.98); kompsī, koišī "komşu" (Me-
yer,G.1891,s.196).

* yun.: khontá, khumssin "komşu" (Mik.
1884,s.98).

konak 1.Büyük ve gösterişli ev. 2.Hükû-
met işlerinin görüldüğü yapı. 3.esk.
Araba veya hayvanla bir günde alınan
yol. 4. esk.Yolculukta geceyi geçir-
mek için inilen,konaklanılan yer. 5.
zool.Konakçı (TS).

* rom.: conac "otel,han; lokanta; pos-
tane"; conăcar, conăcărie "otal veya
lokanta sahibi" (Lok.1927,nr.1202);
konak "aynı" (Mik.1884,s.98); conăc,
"konak"; conacciū "konakçı" (Kak.1973,
s.245-246).

* bul.: konak "konak,han" (Lok.1927,nr.
1202); konak,konluk "konak" (Mik.1884,
s.98); konák,kunak "aynı" (Kak.1927,
nr.245).

* sırp.: konak "mesken,barınak; otel,
han" (Lok.1927,nr.1202); konak "ay-
nı"; konakovati "konaklamak"; kona-
viti "aynı"; konakčija, konagdžija
"konakçı subay" (Mik.1884,s.98);
kónak "konak,mesken" ; konákčija,ko-
nagdžija "konakçı"(Kak.1973,s.246);
kónacište "konaklamak,gecelemek";
kónaciti,kónakovati "gecelemek,gece-
yi geçirmek"; kónak "han,otel, böy-
le yerlerde geceleme; bir gün birge-
ce durmadan gitmek,yolculuk etmek;

çok güzel yapılmış ev,konak; vali
veya başka yüksek rütbeli kişilerin
görev yaptığı bina; erkeklere ayrı-
lan bölüm, erkek evi"; konákčija,ko-
nagdžija "başka birinin yanında ge-
ceyi geçiren kimse"; kóndisati "ge-
celemek" (Şkal.1985,s.414).

* arn.: konák "han,misafirhane" (Meyer,
G.1891,s.1967); koneps,kondis "ge-
celemek" (Mik.1884,s.98); arn. co-
nacu, konák "aynı" (Kak.1973,s.245).

* yun.: khonéúo "konak"; kondis "ge-
celemek" (Meyer,G.1891,s.196); kho-
néous "gecelemek; khonákhi "konak,
han" (Mik.1884,s.98); khonákhi "du-
rak,konacak yer,istasyon; konak" ;
khonakhzís "konakçı" (Kak.1973,s.
245-246).

* mac.: cundisi "konaklamak" (Meyer,G.
1891,s.197); konak, konák,kónak
"durak,istasyon" (Kak.1973,s.245);
Kunakcsi "şahıs ismi"; konakcsi,
konakezi "konaklayan" (Kak.1973,s.
246).

konç Ayağa giyilen şeylerde ayak bile-
ğinden baldıra doğru olan bölüm (TS).

* sırp.: kòndža "çizmenin bilekler-
den dize kadar çıkan bölümü" (Şkal.
1985,s.414).

konuşmak 1.Bir dilin kelimeyeriyle dü-
şüncesini anlatmak. 2.Belli bir konu-
dan söz etmek. 3.Bir konuda karşılık-
lı söz etmek,sohbet etmek. 4.Söylev
vermek,konuşma yapmak. 5.Konuşma dili
olarak kullanmak. 6.Düşüncesini her-
hangi bir araç kullanarak anlatmak.
7. İlişki kurmak veya ilişkiyi sürdür-
mek. 8.Belli bir biçimde söylemek. 9.

mec. Geçerli olmak, etkili olmak. 10. Şık ve zarif görünmek. 11. Flört etmek (TS).

* sırp.: konüşma "konuşma; dostça sohbet; konüştisati (se) "konuşmak; dost sohbeti yapmak" (Şkal.1985,s.415).

kopça Bir giysinin iki yanını bitiştirmeye yarayan ve metal bir halka ile bir çengelden oluşan araç (TS).

* rom.: copceã "kopça" (Lok.1927,nr.1203); kopćie "kopça"; kopke; în-kopćez "kopçalamak" (Mik.1884,s.99); copce "aynı" (Meyer,G.1891,s.198).

* bul.: kopča "ufak çengel,kopça" (Lok.1927,nr.1203); kopće "aynı" (Mik.1884,s.99); kopča, kopće, kovča "kopça,çengel" (Meyer,G.1891,s.198).

* sırp.: kopča "ufak çengel,kopça" (Lok.1927,nr.1203); kopča, kovča, kovće "aynı" (Mik.1884,s.99); kōpča, kōvča "kopça,ufak kanca,çengel -giysilere konan-"; kopčali,kovčali "kopçalı,kapalı"; kopčaluk,kovčaluk "ayak kısımlarında kopçaları olan pantolon veya çakşır"; kōpčati "kopçalamak, giysilerde düğmeleri kapatmak" (Şkal.1985,s.415).

* arn.: kopse "kopça" (Mik.1884,s.99); kopše, komtše "kopça,küçük çengel" (Meyer,G.1891,s.198).

* mac.: kapocs, kapcsolni "kopça" (Mik.1884,s.99).

kopil argo. 1.Arsız sokak çocuğu. 2.Piç (TS).

* sırp.: kopilan, kopiljan "kopil";

kōpile, kōpilād "piç çocuk; serseri, haylaz; kahve değirmenindeki yuvarlak bir parçaya verilen isim" (Şkal.1985,s.415).

kopmak 1.Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak. 2.Yerinden ayrılmak. 3.Gövden ayrılmak. 4.mec. (Gürültü veya tehlikeli olaylar için) Birdenbire başlamak veya ortaya çıkmak. 5. mec. Bütün ilişkileri kesilip büsbütün ayrılmak veya uzaklaşmak. 6.mec. Uzaklaşmak,kurtulmak. 7.mec. Çok ağrımak. 8. hlk.Koşmak,hızla gitmek (TS).

* sırp.: koptisati "saldırmak,hücum etmek; vurmak" (Mik.1884,s.99); kōptisati "aniden görünmek, ortaya çıkmak" (Şkal.1985,s.415).

kopuz esk. Ozanların çaldığı telli bir Türk sazı (TS).

* rom.: cobuz,cobzã "mandoli; küçük çoban kavalı"(Lok.1927,nr.1206); konze "kanuna benzer ber çalgı"; kobzar "kopuz çalan kimse" (Mik.1884,s.99).

* arn.: buzuc "altı telli büyük gitar" (Mik.1884,s.99).

* yun.: khoumpouzi "bir çalgı" (Mik.1884,s.99).

* mac.: koboz "kontrbas tipi çalgı" (Mik.1884,s.99).

korkmak 1.Korku duymak,ürkmek,dehşete kapılmak. 2.Kaygı duymak,endişe etmek. 3. Çekinmek,sakınmak,saygı duymak. 4. Yapamamak,cesaret edememek (TS).

* sırp.: korkâluk,kalkâluk "yüksek yerlere yapılan ve aşağıya düşmeyi

engelleyen kısım,korkuluk"; kòrkija
"korku,endişe"; kòrkma ! "korkma !"
(Şkal.1985,s.416).

korkuluk 1.Tarlalarda,bağ, bahçe ve bostanlarda kuşların zarar vermesini önlemek için konulan, insanın benzeyen kukla. 2.Düşme tehlikesi olan yerlere çekilen duvar veya parmaklık. 3.mec.Kendisine verilen işi yapmayan veya ancak yer doldurmaya yarayan kimse veya topluluk (TS).

* sırp.: korkàluk,kalkàluk "yüksek yerlerden düşmeyi engelleyen set,korkuluk" (Şkal.1985,s.416).

* arn.: korkuluk "tüfek tetiğinin kavis şeklindeki parçası" (Mik.1884,s.99); korkolúk, kèrkélék "aynı" (Meyer,G.1891,s.200).

korsan 1.Düşman veya kendi ulusunun gemilerine saldıran deniz haydudu. 2.mec.Başkalarının hakkını zor kullanarak alan kimse. 3.mec. Bir hakkı izinsiz olarak kullanan (TS).

* bul.: korser "korsan" (Mik.1884,s.101); korser, gulsar,gusar "aynı" (Meyer,G.1891,s.217).

* sırp.: gulsar, usar,gusar gusa "korsan,saldıran" (Mik.1884,s.101).

* arn.: kusar, kuseri, kusar "hırsız,korsan" (Mik.1884,s.101); kusàr "hırsız,haydut"; kusérǎ "hırsızlık"; kusérišt "hırsızlık yoluyla,hırsızlık yaparak" (Meyer,G.1891,s.217).

* yun.: khoursàris, khoursàros "hırsız,korsan" (Mik.1884,s.101; Meyer,G.1891,s.217).

koru Bakımlı küçük orman (TS).

* rom.: kuriak "küçük koru" (Mik.1884,s.99); curugiù "emekli asker" (Kak.1973,s.246).

* bul.: kurija, korija, korjak "koru,orman" (Mik.1884,s.99); korija "orman" (Meyer,G.1891,s.200); korudži-ja,kurudži-ja "korucu, orman bekçisi" (Kak.1973,s.246).

* sırp.: korùdži-ja "korucu,orman bekçisi";kòradži-ja "yeniçerilikte bir bölüm" (Kak.1973,s.246); kòradži-ja "yeniçerilikte özel bir sınıf"; Kòradži-ja "soyadı"; karùdži-ja "korucu,orman bekçisi" (Şkal.1985,s.416).

* arn.: korie "küçük orman,koru"; škóré, škóré "çalılık,fundalık,funda ormanı" (Meyer,G.1891,s.199-200).

* mac.: corucsi jancsàrok "yeniçerilikte bir sınıf" (Kak.1973,s.246).

koşu Koşarak yapılan yarış (TS).

* bul.: kòšija "koşu" (Mik.1884,s.99).

* sırp.: kòšija "koşu,yarış" (Mik.1884,s.99); kòšija "koşu,yarış; sonunda bir armağanın olduğu biryarışa hazırlanan"; kòšijaš "koşucu -at veya kişi-" (Şkal.1985,s.417).

* yun.: khosi "koşu" (Mik.1884,s.99).

koşum 1.Araba hayvanının kayış takımı. 2. Hayvanın arabaya koşulması (TS).

* bul.: kòšum "çift kayış,koşum" (Mik.1884,s.99).

kova Genellikle su veya sulu şeyleri içine koyup taşımaya, kuyudan su çekmeye yarayan,üstünden kulplu kap. 2.

argo. Futbolde çok gol yiyen kaleci ve-takım (TS).

* rom.: kofe "kova" (Mik.1884,s.97);
cofã "ölçü,mikyas" (Meyer,G.1891,s.
203).

* bul.: kofa "kova" (Mik.1884,s.97).

* sırp.: kôva,kôfa "kuyudan su çı-
karılan araç,kova" (Şkal.1985,s.
417).

* arn.: kove, kof "kova" (Mik.1884,s.
97); kové "kova; küçük kap"; kof "kö-
va" (Meyer,G.1891,s.203).

* yun.: khouvãs "kova" (Mik.1884,s.97);
khoufa, khoufásion "aynı" (Meyer,G.
1891,s.203).

* mac.: cofe "tahta kova,güğü" (Meyer,
G.1891,s.203).

kovan 1.Arılara barınak olarak yapılan,
türlü biçimdeki tahta, sepet veya san-
dık. 2.Fişegin kapsül,barut ve kurşun
taşıyan yuva bölümü,kapçık. 3.hlk.Yayık
(TS).

* sırp.: kovanluk "kovan" ; kovandžija
"arıcı,kovancı" (Mik.1884,s.99);
kòvan "kovan, arı kovanı; boş kur-
şun kapsülü"; kovandžija "kovancı,
arıcı"; kovandžiluk "kovancılık,arı-
cılık"; kovànluk "kovanlık" (Şkal.
1985,s.417).

koyu 1.Yoğunluğundan dolayı güç akan,
sulu karşıtı. 2.Karaya kaçan (renk),
açık karşıtı. 3. mec. (Bazı nitelikler
için) Aşırı. 4.mec. Derin,hararetli
(TS).

* sırp.: kôj "koyu,kapalı renk";
kôješil,kôjašin "koyu yeşil renk";
kôjvišnjevi "koyu vişne rengi" (Şkal.

1985,s.412).

koyun 1.Göğüsle giysi arası. 2.(Yatmak-
ta iken) Kollar arası,kucak. 3.mec.
Koruyucu, şefkatli çevre (TS).

* bul.: kujun-džepove,kojun,džobovi,
kujun džepovi "koyun,göğüs cepleri,
elbisenin göğüs kısmında bulunan cep-
ler" (Mik.1884,s.97).

koz 1.Ceviz. 2. İskambil oyunlarında di-
ğer kâğıtları alabilen,onlara üstün
tutulan belirli renk ve işaretteki
kâğıt. 3.mec. Başarı fırsatı olan el-
verişli durum,saldırış ve savunma fir-
satı (TS).

* rom.: coz "başarı,üstünlük" (Lok.
1927,nr.1217); koz "aynı" (Mik.1884,
s.99).

* yun.: khózion "aynı" (Mik.1884,s.
99).

koz helva,koz helvası Ceviz ve şekerle
yapılan ağdalı bir tür helva (TS).

* sırp.: kôs-hälva, kôsälva "koz hel-
vası" (Şkal.1985,s.416).

köçek 1.Kadın kılığına girip çengi gi-
bi oynayan erkeklere verilen ad. 2.
mec. Ağır başlı davranışları olmayan
kimse (TS).

* sırp.: çöcek "oyuncu,dansöz"; çöceç-
ka igra "oyun,köçeklerin oynadığı o-
yun"; çöceçkinja "kadın dansöz" (Şkal.
1985,s.179).

köfte Genellikle kıyılmış etten,bazen
de tavuk,balık veya patatesten yapı-
lan, türlü biçimlerde pişirilen ye-
mek (TS).

* rom.: chiftea, chiftelița "köfte"

(Lok.1927,nr.1226); kifte "aynı" (Mik. köle tar.Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten mahrum bırakılan veya başkasından satın alınan erkek,kul,esir. 2.Birinin emri altında bulunan,özgür olmayan kimse. 3.mec.Herhangi bir şeye aşırı derecede bağlı olan kimse (TS).

* bul.: kufte "köfte" (Lok.1927,nr.1226).

* sırp.: ćufteta "köfte" (Lok.1927,nr.1226; Mik.1888,s.11); ćufteta "köfte" (Meyer,G.1891,s.324); ćufte,ćufteta "köfte" (Şkal.1985,s.198).

* arn.: patatsüfté, kufte "köfte" (Meyer,G.1891,s.324).

* yun.: kheftés "köfte" (Mik.1888,s.11); kheftéa "aynı" (Meyer,G.1891,s.324).

köfter Üzüm sırasıyla nişasta kaynatılarak ve tepsilere dökülüp kesildikten sonra kurutulmuş bir çeşit pestil (TS).

* sırp.: ćufter "üzüm sırasında yapılan bir yemek" (Şkal.1985,s.198).

kök 1.Bitkileri toprağa bağlayan ve onların, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm. 2. (Bazı şeylerde) Dip bölüm. 3.(Köküyle ve sapıyla çıkarılan bitkilerde) Tane. 3. mec.Dip,temel,esas. 5. mec.Kaynak,köken. 6.mec. Bir kimseyi bir yere bağlayan manevî temel güçlerin bütünü. 7.gr. Kelimenin her türlü ekler çıkarıldıktan sonra kalan anlamlı bölümü. 8.kim.Olağan şartlarda çevresinden yalıtılamayan, ancak birçok tepkimede nitelik değiştirmeden geçebilen atom kümesi. 9.mat.(Denklemde) Bilinmeyen yerine konulduğunda uygun düşen gerçek veya birleşik değer (TS).

* sırp.: ćök "kök; soy,sop, köken"; ćöksuz "kökü,soyu sopu olmayan kimse,köksüz; hiç bir yakını olmayan kimse" (Şkal.1985,s.195).

* arn.: kül' "çingene" (Meyer,G.1891,s.229).

kömür 1.Karbonlu maddelerin kapalı ve havasız yerlerde için için yanmasından veya çok uzun süre derin toprak katmanları altında kalıp birtakım kimyasal değişmelere uğramasından oluşan, siyah renkli,bitkisel kaynaklı,içinde yüksek oranda karbon bulunan katı yakıt. 2. Koyu kara rengi belirtmek için kullanılır (TS).

* bul.: k'umur,k'imur "kömür"; kumurica "kömür ocağı" (Lok.1927,nr.1200).

* sırp.: cumur "kömür" (Lok.1927,nr.1200); ćumur "kömür"; ćumurana "kömür çıkarılan yer"; cumurdžija "kömürücü" (Mik.1888,s.9); ćumur "odun veya taş kömürü"; ćumurana, ćumurahana "odun yakılarak odun kömürü elde edilen yer"; ćumurdžija "kömür elde edip satan kimse,kömürücü"(Şkal.1985,s.199).

* arn.: ciümür "kömür" (Mik.1888,s.9); kumür,tsumür "kömür" (Meyer,G.1891,s.230).

köpek zool. 1.Köpekgillerden,boy ve biçim bakımından pek çok cinsleri olan, çok iyi koku alan,sadık; bekçilik,avcılık gibi işler için beslenen memeli hayvan (Canis familiaris).2.mec.Aşağılık niyetlerle yaltaklanan veya davranışları kötü olan kimse için sövücü sözü olarak kullanılır (TS).

* sırp.: ćopetluk "alçaklık,bayağılık" (Mik.1888,s.10); ćòpek,kòpek, ćòpek "köpek"; ćopèkluk,kopèkluk "köpeklik,aşağılık,alçaklık" (Şkal.1985,s.195).

köprü 1.Herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birbirine bağlayan veya trafik akımını kesmeden üstten geçmesini sağlayan, ahşap,kâgir,beton veya demir yapı. 2. den.Geminin önünü iyice görecek bir yükseklikte, sancaktan iskeleye kadar kurulan kumanda yeri. 3.mec.İki şey arasında bağ veya ilişkiyi sağlayan şey. 4.tıp. Olmayan dişlerin yerini tutmak veya takma dişleri ağızdaki dişlere sağlam tutturmak amacıyla yapılan diş protezi. 5.sp. Güreşte omuzları yere değdirmemek için ayakları ve alını yere dayayıp beli yukarı kaldırarak alınan durum. 6.sp. Vücutun, sırt yere dönük olarak el, baş veya diz yere dayanarak yay biçiminde aldığı durum (TS).

* bul.: k'uprija "köprü" (Lok.1927,nr.1205); kjuprija "aynı" (Mik.1888,s.10).

* sırp.: ćuprija "köprü" (Lok.1927,nr.1205); ćuprija "köprü" (Mik.1888,s.10); ćòprija "köprü; kahve deđirmenin birparçası" (Şkal.1985,s.200).

* yun.: khioúmpion "köprü" (Mik.1888,s.10).

kör 1.Görme duygusu olmayan,görmez. 2. Keskinliği yeterli olmayan. 3.Az aydınlık veren. 4.mec. Arkası tıkalı olan veya işlek olmayan. 5.mec.Olguları sezme ve kavrama yetisi,dikkati olmayan. 6.mec. Duyarlılığını yitirmiş. 7.Bu kelime bazı deyimlerde kötüleyici bir sıfat gibi kullanılır (TS).

* rom.: chior "tek gözlü" (Lok.1927,nr.1207); kior, kiori,kiorîş "şaşıklık" (Mik.1888,s.9).

* bul.: k'or "kör" (Lok.1927,nr.1207); tĕrav,kjorav "kör"; okjoravĕje "kör olmak" (Mik.1888,s.9).

* sırp.: cor "tek gözü kör olan" (Lok.1927,nr.1207); ćorav, ćoraviti "tek gözlü olmak"; ćoravica; ćoro "kör"; ćor-balta "kör,keskin olmayan balta"; ćor-badĵa "kör baca"; ćor-fişek "kör fişek"; ćor-pazar "kör pazar"; ćor-sokak "çıkılmaz sokak"; ćor-laisati "körleşmek" (Mik.1888,s.9); ćör "bir veya iki gözü kör olan kimse"; ćóra,ćóra "kör at"; ćorak,ćorac "manevra kurşunu,sahte kurşun"; ćörav "bir gözü kör olan"; ćöraviti "körleşmek"; ćorbādĵa, ćörbadĵa "diđer bacalara nisbetle daha küçük olan baca"; ćörbalta, ćörbālta "keskin olmayan balta"; ćorbūdĵāk, ćörbudĵāk "karanlık sokak; kritik,tehlikeli durum"; ćörćutuk, ćorćutuk "çok sarhoş,körkütük sarhoş olan"; ćörfişek "barutsuz kurşun"; ćorlâisati "iyice dikkat etmeden atılmak veya karanlıkta yavaş yavaş yürümek"; ćörlućiti "inatlaşmak"; ćörluk "inat dik kafalılık"; ćornîmet "kendisine yapılan iyilikleri unutan kimse,nankör" (Şkal.1985,s.195-196).

* arn.: kjorr,ciorr,ćor,ćorue "kör" (Mik.1888,s.9); kōr "kör" (Meyer,G.1891,s.228); ğoré "şanssız,bahtsız" (Meyer,G.1891,s.141).

kör ebe Gözleri bağlı olan ebenin,oyuna katılan öteki çocukları yakalamaya çalıştığı çocuk oyunu (TS).

* sırp.: ćorabāka "kör ebe oyunu" (Şkal.

köse Bıyığı,sakalı çıkmayan (erkek)
(TS).

- * bul.: k'ose "köse" (Lok.1927,nr.1210); kjose, kjusema "köse" (Mik.1888,s.10; Meyer,G.1891,s.229).
- * sırp.: cosaw "sakalsız"; cosa "saç" (Lok.1927,nr.1210); ćosa, ćoso,ćosav, ćosast "köse" (Mik.1888,s.10); ćosa, ćoso "köse" (Kak.1973,s.249); ćoso,ćosa "hiç sakalı olmayan veya seyrek bıyık ve sakalı olan erkek; iyi huylu sakın erkek"; ćosati "eğlenmek,şakalaşmak" (Şkal.1985,s.197).
- * arn.: kjose "köse" (Mik.1888,s.10); k'ose "köse" (Meyer,G.1891,s.229); qose,kosë "köse" (Kak.1973,s.249).
- * yun.: khiosès "köse,sakalsız" (Kak.1973,s.249).
- * mac.: Keösze "şahıs ismi"; Krosze "soyadı"; kösze "sakalı çıkmamış,tüy-süz" (Kak.1973,s.249).

kösele 1.Ayakkabı tabanı, bavul, çanta yapımında kullanılan,büyük baş hayvanların işlenmiş derisi. 2.Köseleden yapılmış olan (TS).

- * rom.: chiusaleu "kösele" (Kak.1973,s.249).
- * bul.: kusele "kösele" (Kak.1973,s.249).
- * sırp.: ćusèle "kösele" (Kak.1973,s.249); ćusèle "işlenmiş hayvan derisi" (Şkal.1985,s.201).
- * yun.: khioselès "kösele" (Kak.1973,s.249).
- * mac.: keszele "kösele" (Kak.1973,s.249).

köstek 1.Hayvanın kaçmasını önlemek için iki ayağına bağlanan kısa ip veya zincir. 2.Saat,kılıç,anahtar gibi şeylerin ucuna takılan zincir. 3.Koşulan atların tepmesini önlemek için kuskun kayışına eklenen kayış. 4.Balık iğnesini oltaya bağlayan, bir iki karış uzunluğunda kıl veya misina parçası.5. mes. Engel (TS).

- * rom.: chistoc "atların ayaklarına vurulan zincir" (Lok.1927,nr.1211); kiostek "aynı" (Mik.1888,s.10; Meyer,G.1891,s.229).
- * bul.: kustek,kostek "atların ayaklarına vurulan zincir" (Lok.1927,nr.1211); kjustek "aynı" (Mik.1888,s.10; Meyer,G.1891,s.229).
- * sırp.: custek "atların ayaklarına vurulan zincir" (Lok.1927,nr.1211); ćustek "mahpuslar için zincir,pranga" (Mik.1888,s.10); ćustek "atların kaçmaması ve koşmaması için ayaklarına vurulan zincir" (Şkal.1985,s.201).
- * arn.: kjostek "köstek,saat zinciri; atların ayaklarına vurulan zincir" (Mik.1888,s.10); kosték "aynı" (Meyer,G.1891,s.229).

köse 1.Birbirine kesen iki çizginin, iki düzlemin oluşturduğu açı,zaviye. 2.İki duvarın birleştiği girintili veya çıkıntılı yer. 3.İki sokağın kesiştiği yer. 4.Bölüm,yer veya yan.5. mec.Kuytu,tenha veya üçra yer. 6.mec. Kimsenin uğramadığı, aramadığı yer. 7. sp.Futbol alanını oluşturan yan ve kale çizgilerinin kesişme noktalarından her biri,korner (TS).

- * bul.: kjoše, kjuše, tēše, tēš, tjoše, tjoš "köşe" (Mik.1888,s.10); koše, kuše "köşe" (Lok.1927,nr.732).

* sırp.: ćosa, ćose "köşe"; ćošeli "köşeli" (Mik.1888,s.10); coše "aynı" (Lok.1927,nr.732); ćošē, ćošā "köşe; köşe,bucak"; ćošēli "köşeli"; ćoškast "köşeli, köşede olan" (Şkal.1985,s.197).

* arn.: kjoše "köşe; küçük dükkân" (Mik.1888,s.10); k'oše, kšé "köşe; küçük satış kulübesi"; košli "köşeli" (Meyer,G.1891,s.229).

köşk Bahçe içinde yapılmış süslü ev,kasır (TS).

* rom.: kuške "Yahudilerin evi" (Mik.1888,s.10).

* bul.: kjošk "satış yapılan küçük dükkân; bahçeli ev" (Mik.1888,s.10); košk "köşk" (Lok.1927,nr.732).

* sırp.: ćosak "balkon" (Mik.1888,s.10); cošak "balkon" (Lok.1927,nr.732); ćošak, ćošak, ćošk "köşeli, köşe; balkon gibi çıkmalı yapılan büyük ve manzaralı oda; çardak" (Şkal.1985,s.197).

* arn.: kjoše "balkon" (Mik.1888,s.19); košk "küçük satış kulübesi" (Meyer,G.1891,s.229).

kötek 1.Baston,sopa, 2.Sopayla atılan dayak (TS).

* bul.: kotek "darbe,vuruş; dayak" (Lok.1927,nr.1213).

* sırp.: cotek "darbe,vuruş dayak" (Lok.1927,nr.1213); ćotek "vurma, darbe; hücum,taarruz" (Mik.1888,s.10); ćutek "sopa,baston; kötek, sopalamak" (Şkal.1985,s.201).

kötü 1.(Nesneler için) İstenilen,beğenilen nitelikte olmayan,fena, iyi karşıtı. 2.Zararlı,tehlikeli, 3.Korku, endişe veren. 4.Hoşa gitmeyen. 5.Kaba ve kırıcı. 6.Az,yetersiz. 7.Kişi veya toplum üzerinde olumsuz etkileri olan. 8. (İnsan için) İyi, gerekli niteliklere sahip olmayan. 9. İstenilmeyen,gereksiz davranışları olan veya bu davranışlara eğilimli olan (kimse). 10. İstenilmeyen,beğenilmeyen ,yararsız,uygun olmayan bir biçimde. 11.Aşırı,çok (TS).

* bul.: ćotija "korkak,yüreksiz"(Mik.1888,s.10); kjotija "korkak" (Meyer,G.1891,s.229).

* sırp.: ćotija "kötü,işe yaramaz kimse"; ćotiluk "yüzsüzlük,insaniyetsizlik" (Şkal.1985,s.197).

* arn.: kjotilek "korkaklık" (Mik.1888,s.10); kotǎ "korkak"; kotilék "korkaklık" (Meyer,G.1891,s.229).

* yun.: khıotézú "korkmak,ürkmek" (Mik.1888,s.10;Meyer,G.1891,s.229).

kötürüm 1.Yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen. 2.(Bacak için) Yürüyemeyecek derecede sakat. 3.mec.İşleyemeyen, iş yapamayan (TS).

* arn.: gütrüm, dzütürüm "kötürüm" (Meyer,G.1891,s.143).

köy 1.Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışmak gibi işlevlerle belirlenen,konutları ve öteki yapıları bu hayatı yansıtan yerleşme birimi. 2.Köy halkı (TS).

* sırp.: ćojluk "köy,köylük; bir ağaya bağlı ve ağanın da oturduğu yer, ağa köyü" (Şkal.1985,s.195); ćojlija,kójlija, ćójlija, kójlija "köylü" (Kak.1973,s.250; Şkal.1985,s.287).

kubbe Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam. 2.Kubbe biçiminde olan (TS).

* rom.: kubee "kubbe" (Mik.1884,s.99);
cubea "aynı" (Meyer,G.1891,s.209);
cubea, cumbea "kubbe" (Kak.1973,s.
250).

* bul.: kube "kubbe,kemer,kemerli ta-
van" (Lok.1927,nr.1221); kube "aynı";
kubeliya "kubbeli" (Mik.1884,s.99;
Meyer,G.1891,s.209); kubé "kubbe"
(Kak.1973,s250).

* sırp.: kube, kuba "kubbe,kemer,kemer-
li tavan" (Lok.1927,nr.1221); kuba,
kube "kilise kubbesi" (Mik.1884,s.
99; Meyer,G.1891,s.209);kùbe, kùba
"kubbe,kilise kubbesi; kahve değir-
meninin bir parçası"; kubèli "kub-
beli,kemerli" (Şkal.1985,s.421).

* arn.: kube,küb "kubbe" (Mik.1884,s.
99); kubé "kubbe" (Meyer,G.1891,s.
209); kubé "aynı" (Kak.1973,s.250).

* yun.: khoupés "kubbe,kemer" (Meyer,
G.1891,s.209); khoupés "aynı" (Kak.
1973,s.250).

* mac.: kubé vezérek "kubbe veziri"
(Kak.1973,s.250).

kubur 1.Ayak yolu deliğinden lâğıma
inen boru. 2.Boru biçiminde kap. 3.
esk.Bir çeşit tabanca,dolma tabanca
(TS).

* rom.: cobur "tabancalık" (Lok.1927,
nr. 1223); kobur "aynı" (Mik.1884,s.
99-100).

* bul.: kubur "küçük tabanca; tabanca
kılıfı" (Lok.1927,nr.1223); kubur,
kobur,kubure "aynı" (Mik.1884,s.99;

Meyer,G.1891,s.209).

* sırp.: kubura "küçük tabanca kılıfı;
küçük tabanca" (Lok.1927,nr.1223);
kubure "eyerde,tabanca konulan kı-
lıf"; kubur,kuburaş "eyer tabancası"
kuburiye, kuburlije "tabanca" (Mik.
1884,s.99); kùbura "barut dolduru-
lan küçük tüfek; küçük tüfeğin kon-
duğu, eyere takılan deri tüfek tor-
basi; evin içinde erkekler için ve-
ya mutfak işleri için ayrılan ayrı
bir bölüm; mezarların üzerine taştan
örülen veya tahtadan yapılan küp
şekilli sandık; mec. şanssızlık,fe-
lâket, bedbahtlık";kùburiya "siyah
kumaştan nakışlı tören giysisi";
kùburiti "hayatın dertleriyle müca-
dele etme; zorluklar içinde yaşama";
kubùrliya,kubùriya "kuburluğa konu-
lan küçük tüfek"; kubùrluk,kùbur
içine küçük bir tüfek konan deri tor-
ba" (Şkal.1985,s.421-422).

* arn.: kubure "tabanca;tüfek" (Mik.
1884,s.100); kubure, kobure "aynı"
(Meyer,G.1891,s.209).

* yun.: khoumpouşi "tabanca,tüfek"
(Mik.1884,s.100); khoumpouşi "taban-
ca; ok kuburu, okluk" (Meyer,G.1891,
s.209).

* mac.: cubure "tüfek" (Meyer,G.1891,
s.209).

kudret 1.Güç,erk,erke, iktidar. 2.Ye-
tenek. 3.Maddî güç,zenginlik. 4.Tanrı
yapısı. 5. Tanrı'nın ezeli gücü (TS).

* sırp.: kùdret "güç,yetenek; Tanrı-
nın gücü" ; kùdret-sât,kùdret-sâhat

kùdre-sàhat, kùdri-sàhat "dügünlerde geline kına yakılacağı zaman"; kùdret-tòpovi, kùdreti "bir hava olayı sonucunda,gökte bazı gümbürtülerin meydana gelmesine,halk arasında verilen isim" (Şkal.1985,s.422).

kuduz 1.Köpek,kedi, tilki gibi bazı memeli hayvanlardan insana geçen,genellikle çırpınma,sudan korkma,inme ile beliren,ölümle sonuçlanan hastalık. 2.mec.Az-mış. 3.Kuduz hastalığına yakalanmış (hayvan) (TS).

* sırp.: kùdruz,kùbuz "bir çeşit büyük topa verilen isim"; kùdur "asabî,inatçı" (Şkal.1985,s.422).

kul 1.Yabancı ülkelerden tutsak olarak getirilen ve alınıp satılabilen köle veya karavaş. 2.Tanrı'ya göre insan (TS).

* rom.: culuc "karakol,nöbet; muhafız kıtası" (Lok.1927,nr.1239); kuluk "aynı" (Mik.1884,s.100); cul "kulu" (Kak.1973,s. 251); culchehaià "yeniçirilikte kâhya"; culucciù "gece bekçisi, bekçi"; culoglu "piyade askeri" (Kak.1973,s.251-252)

* bul.: kuluk "kulluk,kölelik" (Mik. 1884,s.100); kol "kul"(Kak.1973,s. 251).

* sırp.: kuluk "gece bekçiliği" (Mik. 1884,s.100);kul "kul" (Kak.1973,s. 251); kùl-čehàja "kul kahyâsı"; kùluk "kulluk"; kulùgdžija, kulùkčija "gece bekçisi"; kulòglija,kulùglija "yeniçeri askeri" (Kak.1973,s.251-252); kulòglan "piyade veya atlı yeniçeri askeri"; kulòglija, kulùglija "yeniçeri askeri"; kùluçiti "kul-

luk etmek,para almadan çalışmak"; kulùgdžija, kulùkčija "gece devriyesi, gece bekçisi; yeniçeri ocağında alt rütbeli asker"; kùluk "parasız devlet hizmeti; doğrudan bir kazanç elde etmeden,ağır bir iş yapmak" (Şkal.1985,s.424).

* arn.: kolj,kuluk "karakol neferi, nöbetçi er" (Mik.1884,s.100); kuljúk "bekçilik" (Kak.1973,s.252).

* mac.: kul "kul,hizmetkâr"; kul ti-hàja,kùl-tihàja "kul kahyâsı"; kull tihaja bék "kul kahyâsı beyi"; kuluk,kulyuk "kulluk,hizmetkârlık"; Kul ogli "şahıs ismi" (Kak.1973,s. 251-252).

kula 1.Al ile kır arası bir at donu. 2. Bu renkte olan at (TS).

* bul.: kulaš "kula at"; kulija,kulast "aynı" (Mik.1884,s.100);kulist "fare tüylü at" (Lok.1927,nr.1231).

* sırp.: kulatast,kulaš, kulašast,kulašina, kulašica "kula at" (Mik.1884 s.100); kulaš, kulin "fare tüylü at" (Lok.1927,nr.1231); kùlāš "gri,kurşunî, fare tüylü at"; kulāšiti "ata binmek; kadınlarla birlikte olmak"; kùlatast "kurşunî, gri renk" (Şkal. 1985,s.423).

kulak 1.Başın her iki yanında bulunan işitme organı. 2.Bu organın,sesleri toplayıp içeriye almaya yarayan dış bölümü. 3.Balıklarda başın iki yanında bulunan ve ağızdan alıp solungaçlardan geçirdiği suyu dışarıya vermeye yarayan yarıklardan her biri. 4.Telli çalgılarda tel germeye yarayan burğu. 5.mec. Seslerin uygunluğunu seçebilme ve değerlendirebilme yeteneği. 6.Sa-

banın toprağa giren kısmının iki yanında bulunan ve toprağı yollara dökmeye yarayan parça. 7.Akar suların ve özellikle göllerin karaya giren ve durgunlaşan yerleri (TS).

* sırp.: kùlāk "kulağa geçirilen küpenin kancası"; kùlak-^Vçörba "yufkanın içine et konarak kaynatılan bir çeşit çorba" (Şkal.1985,s.423).

kulampara kaba Oğlanıcı (TS).

* sırp.: kulambàra "eşcinsellik" (Şkal.1985,s.423).

kule 1.Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı. 2.esk.Cihannüma (TS).

* rom.: culā^u "kule,kubbe,kubbeli yer; zindan" (Lok.1927,nr.1238); kule "aynı" (Mik.1884,s.100).

* bul.: kula "kule,saray,sato; dağ,tepe" (Lok.1927,nr.1238); kula "aynı" (Mik.1884,s.100).

* sırp.: kula "kule,saray" (Lok.1927,nr.1238; Mik.1884,s.100); kùla "pencere kısımlarında,dışarıdan gelen tehlikelere karşı tüfekle ateş edilecek oyukları bulunan sağlam bir yapı,kale; taştan yapılan yüksek yapı; kule" (Şkal.1985,s.423).

* arn.: kule "kule;kale" (Mik.1884,s.100); kulé "aynı" (Meyer,G.1891,s.212).

* yun.: khoûla "kule" (Mik.1884,s.100; Meyer,G.1891,s.212).

kullanmak 1.Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak. 2.Bir kimseyi bir hizmet-

te bulundurmak,çalıştırmak. 3.İşletmek,değerlendirmek. 4.Giymek,takmak. 5.Bir şeye alışmış olmak,içmek. 6.(Kelime için) Yazmak,söylemek. 7.Harcamak,sarf etmek. 8.(Birinden veya bir şeyden) Amacına ulaşmak için yararlanmak, onu amacına âlet etmek,sömürmek,istismar etmek. 9.araç veya âleti işletmek,yönetmek (TS).

* sırp.: kulânisati, kulândisati "bir şeyi kullanmak, harcamak" (Şkal.1985,s.423).

* arn.: kulandris "kullanma;işleme" (Meyer,G.1891,s.212).

kulübe 1.Kerpiç,saman veya ağaçtan yapılmış küçük,basit,ilkel ev. 2.Bir yeri beklemekle görevli kimsenin içinde bulunduğu küçük barınak. 3.Hayvanlar için yapılmış barınak. 4.mec. Alçak gönüllülük göstermek amacıyla "ev" anlamında kullanılır (TS).

* rom.: kolibe, kalive, kelive "kulübe" (Mik.1884,s.88).

* bul.: koliba, kjulbe, kolibar,kuliba, kulipçe^V "kulübe" (Mik.1884,s.88).

* sırp.: koliba "kulübe" (Mik.1884,s.88).

* arn.: khalûba "kulübe" (Mik.1884,s.88); khalûba "aynı"(Meyer,G.1891,s.170).

kum 1.Silisli kütlenin,kayaların,doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan ufak, sert taneciklerin bütünü. 2.Armut,ayva gibi bazı meyvelerin etli bölümlerindeki sert tanecikler. 3.Vücuttaki bezlerin, özellikle böbreğin ürettiği ince ve katı tanecikler (TS).

* sırp.: kumsal "kum" (Mik.1884,s.101); kûm "kum" (Şkal.1985,s.424).

- * arn.: kum "kum" (Meyer,G.1891,s.213).
- kumar** Ortaya para koyarak oynanan talih oyunu (TS).
- * sırp.: kōmār "parasına oyun,kumar"; komārdžija "kumarcı"; komardžiluk "kumarbazlık" (Şkal.1985,s.413).
- kumaş** Pamuk,yün,ipek gibi şeylerden makinede dokunmuş her türlü dokuma (TS).
- * rom.: comas,cumaş "ipekli kumaş"(Lok.1927,nr.1240); komāš "kumaş" (Mik.1884,s.101).
- * bul.: kumaš "kumaş" (Lok.1927,nr.1240); kumaš, komaš "kumaş"; kumašli "kumaşlı" (Mik.1884,s.100).
- * sırp.: kumaš "ipekli kumaş, atlas" (Lok.1927,nr.1240); kumaš "atlas"; kumašli "atlas kumaşlı" (Mik.1884,s.100); kumaš "eskiden dokunan atlas kumaş"; kumašli, kumaš "atlas kumaşından yapılan,ipekli" (Şkal.1985,s.424).
- * arn.: kumaš "manifaturacılık" (Meyer, G.1891,s. 213).
- * yun.: khoumāsi "kumaş" (Mik.1884,s.101).
- kumbara** 1.Para biriktirmek için kullanılan,bozuk veya kâğıt para atılan deliği olan, metal,toprak,plâstikten yapılmış küçük kap. 2.esk.Humbara (TS).
- * rom.: cumbaragi-basa "kumbaracı-humbaracı başı,bombacı" (Kak.1973,s.252).
- * bul.: kumbara "mermi; bomba" (Lok.1927,nr.1244); kombara "aynı" (Mik.1884,s.101).
- * sırp.: kumbara "mermi; bomba" (Lok.1927,nr.1244; Mik.1884,s.101);kumbarādžija "bombalama komutanı" (Kak.1973,s.252); kumbàra "eski bir çeşit gülle veya bomba; böyle gülle atan topa da aynı isim verilir"(Şkal.1985,s.424).
- * arn.: kumbará "bomba" (Meyer,G.1891,s.213).
- * yun.: khoumparatsis "bomcacı,kumbaracı" (Kak.1973,s.424).
- * mac.: kumbaracsi basi,kumbarazi basi "kumbaracı başı"(Kak.1973,s.252).
- kumkuma** 1.Küçük testi, çömlek. 2.mec. Kötü,olumsuz bir özelliği kendinde fazlasıyla toplayan kimse, olay,olgu veya yer (TS).
- * sırp.: kulkūma "yuvarlak veya küp şekilli mürekkep hokkası" (Şkal.1985,s.424).
- kumru** zool.Güvercinler takımından,güvercinden küçük,boz,gri renkli bir kuş (Streptopelia) (TS).
- * sırp.: kumrija "kumru kuşu; bayan ismi" (Mik.1884,s.101); kumirikuša "kumru kuşu"; kumrija,kumra "aynı"; Kumrija "kadın ismi"; kumrijast "kumru kuşu rengi" (Şkal.1985,s.425).
- kumsal** 1.Su kıyılarında oluşan kumlu yer plâj. 2.Kumlu (TS).
- * sırp.: kumsal "kum" (Mik.1884,s.101); kumsal "kum,kumsal"; kumsàluk "kumlu toprak,kumsal" (Şkal.1985,s.425).

kundak 1.Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez. 2.Kundağa sarılmış bebek. 3.Yangın çıkarmak için bir yere konulan tutuşmuş yağlı bez parçası,vb. 4.Saçları yemeninin içine alıp bağlama. 5.Tüfek gibi bazı ateşli silâhlarda bunları çeşitli yönlerle çevirmeye yarayan,namlunun altında bulunan ağaç veya metal bölüm. 6.mec. Ara bozma,fitne, fesat. 7.Arabalarda dingil yatağı (TS).

- * rom.: kondak "tüfek kundağı" (Mik. 1884,s.101; Meyer,G.1891,s.197).
- * bul.: kundak "tüfek kundağı" (Mik. 1884,s.101; Meyer,G.1891,s.197); kondak "aynı" (Kak.1973,s.253).
- * sırp.: kondak,kundar "tüfek kundağı" (Mik.1884,s.101); kùndak "aynı" (Kak.1973,s.253); kùndak "tüfeğin tahta kısmı"; kùndaçiti "vurmak,çakmak-mec.-" (Şkal.1985,s.425).
- * arn.: kondak "tüfek kundağı" (Mik. 1884,s.101); kondak "tüfek dipçığı, tüfek kundağı" (Meyer,G.1891,s.197).
- * yun.: khontákhi "tüfek kundağı" (Meyer,G.1891,s.197); khountákhi "aynı" (Kak.1973,s.253).
- * mac.: kundakczia "kundakçılar,bir şeyi yakanlar,ateşe verenler" (Kak. 1973,s.253).

kundura Kaba işlenmiş,bağısız,konçsuz ayakkabı (TS).

- * rom.: condur "çizme; hafif ayakkabı,dans ayakkabısı" (Lok.1927,nr. 1245); kondur "aynı" (Mik.1884,s.98).
- * bul.: kundura "ayakkabı,kundura" (Mik1884,,s.98).
- * sırp.: kùndura "kundura,ayakkabı";

kùndurdžija, kundùrdžija "kunduracı"
kùndurdžiluk,kundurdžiluk "kunduracılık mesleği; Sarayevo şehrinde, sadece ayakkabıcıların bulunduğu çarşıya verilen isim" (Şkal.1985,s.425).

- * arn.: konduré "ökçeli bayan terliği" (Meyer,G.1891,s.197).
- * yun.: khountoúra, khóntornos "kundura" (Mik.1884,s.98); khountoúra "terlik" (Meyer,G.1891,s.197).

kurabiye Un,yağ veya badem,fıstık gibi şeylerle yapılan, şekerli küçük çörek (TS).

- * rom.: corabea, gurabija "kurabiye" (Meyer,G.1891,s.215):
- * sırp.: gurabija "kurabiye" (Mik. 1884,s.14) gurábija "un,yağ ve şekerle yapılan kurabiye" (Şkal.1985, s.292).
- * arn.: kurabie "kurabiye" (Meyer,G. 1891,s.215); gurabî "susamsı, ekseriyetle de tuzlu simit"; gurabija "bir çeşit pasta" (Meyer,G.1891,s. 136).

Kuran İslâm dinini temel ilkelerini,Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren,Müslümanlığın temel kitabı,Kelâm-ı kadîm, Mushaf (TS).

- * rom.: Alcoran,Elcuran "Kuran"(Kak. 1973,s.37).
- * bul.: alkoran "Kuran" (Mik.1884,s. 101).
- * sırp.: alkuran,alkoran "Kuran"(Mik. 1884,s.101); alkòrân,alkùrân, âl-korân, âl-Kùrân "Kuran" (Kak.1973,

s.37); kùr'ân, kôrân "Kuran"; kùr-ân-hamâjlîja "Kuran'dan bazı parçaların yazıldığı ve boyunda taşınan muska, hamail"; kùrân-tâs "üzerinde Kuran'dan bazı parçaların yazıldığı ve sonra da bunların su konarak, mürekkeplerinin akıtıldığı tas. Daha sonra bu su, hasta olanlara şifalı su gibi içirilir" (Şkal.1985,s.426).

* arn.: koran "kuran" (Mik.1884,s.101); kurân "aynı" (Meyer,G.1891,s.199).

* mac.: alkorân,âlkorân ,khuran "Kuran" (Kak.1973,s.37,253).

kurban 1.Dinin bir buyruğunu veya bir adağı yerine getirmek için kesilen hayvan. 2.Müslümanlarda kurban bayramı. 3.mec.Bir ülkü uğrunda feda edilen veya kendini feda eden kimse. 4.mec. Bir kazada veya felâkette ölen kimse. 5. hlk. Bazı bölgelerde seslenme sözü olarak kullanılır (TS).

* rom.: curban "kurban" (Lok.1927,nr. 1208); kurbane "aynı" (Mik.1884,s. 101); curbân,corbân "kurban"; curban-bairam "kurban bayramı" (Kak.1973, s.254).

* bul.: kurban "kurban" (Lok.1927,nr. 1208; Mik.1884,s.101); curban "aynı" (Kak.1973,s.253).

* sırp.: kurban "kurban" (Lok.1927,nr. 1208; Mik.1884,s.101); kùrbân "kurba"; Kùrbân-bâjram "kurban bayramı" (Kak. 1973,s.253-254);kùrbân "kurban bayramında kesilen hayvan; kendini feda etmek"; Kùrbân-bâjram "kurban bayramı" (Şkal.1985,s.426).

* arn.: kurban "kurban" (Mik.1884,s. 101); kurbân "aynı" (Meyer,G.1891,s.

215); curban,kurbân "aynı" (Kak.1973 s.253).

* yun.: khourmpâni "kurban" (Mik.1884, s.101); khouroumpâni "aynı" (Kak. 1973,s.254).

* mac.: kurbân "kurban"; Kurbân Bajram, kurbân Bajram "kurban bayramı" (Kak.1973,s.253-254).

kurmak 1.Bir şeyin oluşmasına yardım eden parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek,monte etmek. 2.Hazırlamak. 3. (Yaylı, zembereklı şeylerde) Yayı veya zembereği germek. 4. Gereken şartları hazırlayıp kendi kendine olmaya bırakmak.5. (Etkisi ve önemi geniş, sürekli şeyler için) Meydana getirmek,tesis etmek. 6.Yapmak,inşa etmek. 7. Yapmak, oluşturmak. 8.Ortaklık sağlamak. 9.Belli bir işte beraber çalışacak kimseleri belirlemek. 10. Bir araya getirmek,toplamak. 11. Gizlice hazırlamak,tasarlamak. 12. Düşünmek. 13. Aklına koymak. 14. Zihinde büyütme. 15.mec.Bir kimseyi dedikodu veya telkinlerle başkasına karşı öfkelen-dirmek. 16. Sağlamak, oluşturmak (TS).

* bul.: kurdisam,kordisam,kurdisvam "hazırlamak,kurmak" (Mik.1884,s. 101); kurdisam,kurdisati "kurmak" (Meyer,G.1891,s.215-216).

* sırp.: kurisati "yapmak,hazırlamak" (Mik.1884,s.101); kùrisati,kùrdisati "hazırlamak,düzenlemek,yapmak; s-ati kurmak"; kùrisati se, kùrdisati se "kurulmak,hazırlanmak,yapılmak" (Şkal.1985,s.426).

* arn.: kurdis, kurmaré "tanzim etme, hazırlama" (Meyer,G.1891,s.215).

kurna Hamamlarda, musluk altında, içinde su biriktirilen,yuvarlak ve çoğunlukla mermer veya taş tekne (TS).

- * sırp.: kùrna "hamamlardaki kare şek-
lindeki tekne,kurna" (Şkal.1985,s.
426).
- kurnaz** Kolay kanmayan, başkalarını kan-
dirmasını ve ufak tefek oyunlarla ama-
cına erişmesini beceren, açık göz (TS).
- * sırp.: kùrnāz "kurnaz,hileci" (Şkal.
1985,s.427).
- kurs** 1.Yuvarlak ve yassı biçimli nesne,
ağırşak. 2.astr.Bir gök cisminin teker
biçiminde görülen yüzü,çörek (TS).
- * rom.: cursă^u "tuzak,kapan,ağ" (Meyer,
G.1891,s.216).
- * arn.: kurdé "tuzak,kapan; kurt kapa-
nı" (Meyer,G.1891,s.216).
- kursak** 1.zool. Kuşların yemek borusu
üzerinde bulunan, yiyeceklerin toplandı-
ğı torba biçiminde şişkin organ. 2.
Kuş kursağı şişirilip kurutulmuş yapı-
lan veya ona benzetilen şişkin şey.
3.hlk.Mide. 4.Kursak zarı ile yapılmış.
5. zool.Böceklerin ve solucanların sindi-
rim kanallarında bulunan, kuşların
kursağına benzeyen yapı (TS).
- * arn.: konsók "kuşların midesi veya
taşlığı" (Meyer,G.1891,s.197).
- kurşun** 1.kim.atom numarası 82, atom a-
ğırlığı 207,21, yoğunluğu 11,3 olan,
327,4 c de eriyen,yumuşak ve bükül-
gen, mavimsi esmer renkte bir ele-
men. Kısaltması Pb. 2.Tüfek,tabanca
gibi hafif ateşli silâhlarda kullanılan
mermi. 3.Kurşundan yapılmış (TS).
- * rom.: telcursum "kurşun" (Kak.1973,
s.254).
- * bul.: korsum^v "kurşun,tüfek mermisi"
(Lok.1927,nr.1259); kurşum^v,kruşum^v,
kruşumên^v,kroşjum^v "kurşun"; korsjumdži^v-
ja "kurşuncu" (Mik.1884,s.101).
- * sırp.: kursum^v "kurşun" (Lok.1927,nr.
1259; Mik.1884,s.101); kursum^v "kur-
şun" (Kak.1973,s.254);kursum^v "kurşun;
tüfek kurşunu"; kursümü^v "kurşun ren-
gi"; kursum-kâlem^v,kursum-kâlem^v "kur-
şun kalem"; kursümlija^v,kursünlija^v
"üzeri kurşun kaplı bina -cami,ha-
mam,vs.-"; kursum-sêter^v "kimyasal
bir madda"; kursum-vòda^v "kimyasal
bir madde" (Şkal.1985,s.427).
- * arn.: korsum^v "kurşun" (Mik.1884,s.
101); korsüm^v "tabanca mermisi" (Me-
yer,G.1891,s.200); korshum^v "aynı"
(Kak.1973,s.254).
- * yun.: khourssoümi, khoursioümi "bom-
ba" (Mik.1884,s.101; Meyer,G.1891,
s.200); khursoümi, khursoümi "kur-
şun" (Kak.1973,s.254).
- * mac.: kursin,korsin,korsin "kurşun"
(Kak.1973,s.254).
- kurtarmak** 1.Bir canlıyı bir felâkettten,
tehlikeden veya zor durumdan uzaklaş-
tırmak. 2.Kurtulmasını sağlamak,uzak-
laştırmak. 3.Kazandırmak,yeniden ele
geçirmek. 4.Bir şeye zarar gelmesini
önlemek. 5.Birinin cezalandırılmasına
engel olmak. 6.(Olumsuz olarak) Bir
şeyin değerini karşılamamak (TS).
- * bul.: kurtulisam,kurtuliša^v, kurtu-
lisvam "kurtulmak" (Mik.1884,s.102).
- * sırp.: kurtalisati "kurtulmak" (Mik.
1884,s.102); kùrtara,kùrtala "kur-
tuluş,kurtulma"; kurtârisati (se),
kurtâlisati (se), kutârisati (se),
kotârisati (se) "kurtarmak,birini
özgür bırakmak, birini bir şeyden

kurtarmak"; kùrtulīš, kùrtalīš, kùrtarīš "kurtuluş, kurtulma" (Şkal.1985, s.427).

kuskun Hayvanın kuyruğu altındangeçirilerek eyere bağlanan kayış (TS).

* bul.: kuskun "kuskun" (Lok.1927, nr. 1266; Mik.1884, s.102).

* sırp.: kuskun "kuskun" (Lok.1927, nr. 1266; Mik.1884, s.102); kùskun "kuskun; kadın başlıklarında bulunan ve kadının saçlarına bağlanıp, başlığın düşmesini engelleyen yün şerit" (Şkal.1985, s.427).

* arn.: kuskun "kuskun" (Mik.1884, s.102); kuskún, koskún "eyer kayışı, kuskun" (Meyer, G.1891, s.217).

kusur 1.Eksiklik, noksan, nakısa. 2.Özür. 3. Bilerek veya bilmeyerek bir işi gereği gibi yapmamak. 4.Elverişsiz durum. 5.hlk. Bir şeyden artan kısım, üst, küsur (TS).

* rom.: cusur "noksanlık, eksiklik; bakiye, kalan; yokluk, noksan" (Lok.1927, nr. 1268); kusur "aynı" (Mik.1884, s.102).

* bul.: kusur "noksanlık, eksiklik; bakiye, kalan; yokluk, noksan" (Lok.1927, nr.1268; Mik.1884, s.102).

* sırp.: kusur "geri kalan, bakiye, artık" (Lok.1927, nr.1268; Mik.1884, s.102); kùsūr "büyük paradan arta kalan küçük miktarda para; kusur, hata"; kusùrati se "bütünlemek, hesabı tamamlamak" (Şkal.1985, s.428).

* arn.: kusur "bakiye, kalan" (Mik.1884,

s.102); kusūr "bakiye, kalıntı; kusur, ayıp, noksanlık, eksiklik" (Meyer, G.1891, s.217).

* yun.: khousoúri "kusur, noksanlık" (Mik.1884, s.102).

kuşak 1.Bele sarılan uzun ve enli kumaş. 2.Sağlamlığını artırmak için, bir şeyin çevresine geçirilen ağaçtan veya metalden bağ. 3.sos.Yaklaşık olarak yirmi beş, otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın. 4.fel.Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu. 5.mat. Bir küre yüzeyi, paralel iki düzlemle kesildiğinde iki kesinin arasında kalan bölüm. 6.coğr. Yer yüzünün kutuplar, kutup daireleri ve dönencelerle belirlenen beş bölümden her biri. 7.astr.Yer yüzünde veya herhangi bir gök cisminde belli şartları sağlayan bölge. 8.sin.Henüz birleştirilmemiş ses ve görüntü taşıyan filmler (TS).

* bul.: kuşak, koşak "kuşak, bele sarılan kuşak" (Lok.1927, nr.1265; Mik.1884, s.102).

* sırp.: kuşak "bel kuşağı" (Lok.1927, nr. 1265); kuşak "omuzluk" (Mik.1884 s.102); kùşak "bel kuşağı; payanda, destek" (Şkal.1985, s.428).

kuşatmak 1.Çevresini sarmak, muhasara etmek. 2.Çevrelemek, çokça bulunmak. 3. Kaplamak. 4.Bele sarılıp bağlanan şeyleri başkasının beline bağlamak (TS).

* sırp.: kuşânma, kuşâtma, kuşhana "eskiden çırakların kalfa, kalfaların ise usta olması dolayısıyla yapılan tören"; kuşâtisati "böyle törenler esnasında adaylara bağlanan

kuşak" (Şkal.1985,s.428).

kuşluk Günün sabahla öğle arasındaki bölümü (TS).

* sırp.: kùşluk, kùşluk-vàkat "kuşluk vakti; öğle zamanı kılınan namaz"; kùşlukovati "öğle yemeği yemek" (Şkal. 1985,s.428; Kak.1973,s.256).

* mac.: kusluk-kor "sabahleyin"; Kusluk zamankot "sabahleyin,kuşluk vakti" (Kak.1973,s.256).

kutnu Pamuk veya ipekle karışık pamuktan dokunmuş kalın,ensiz kumaş çeşidi (TS).

* rom.: kutnie "kutnu" (Mik.1884,s.102).

* sırp.: kùtnija "elbiseyapılan altın sarısı renkli bir çeşitkumaş, kırmızı,beyaz veya siyah renkli çizgileri olur ve yün veya ipekten dokunur; kutnu kumaşından yapılan elbise"(Şkal. 1985,s.428).

kutu 1.İnce tahta,mukavva,teneke,plâstik vb.den yapılmış, genellikle kapaklı kap. 2.Elektrik akımı devrelerinde birleştirme yapmak veya akımı bir veya daha fazla kollara ayırmak için kullanılan araç. 3. Elektrik veya telefon tellerinin toplanıp bağlandığı kap. 4.mec. (Bir kimsede, bir yerde veya şeyde) İyi veya kötü bir özelliğin fazlalığını belirtir. 5.Kutunun alabildiği kadar olan (TS).

* rom.: cutie , cutiuta, cutivarâ "kutu" (Lok.1927,nr.1271); kutie,kutiutse, kutier "kutu" (Mik.1884,s. 102); cutie "aynı" (Kak.1973,s.257).

* bul.: kutija "kutu; enfiye kutusu" (Lok.1927,nr.1271; Mik.1884,s.102; Meyer,G.1891,s.218); kutija "aynı"

(Kak.1973,s.256).

* sırp.: kutija "kutu" (Lok.1927,nr. 1271; Mik.1884,s.102); kutia,kutija, kùtija "kutu" (Kak.1973,s.256);kùtija "içine kahve veya şeker konan, kapaklı tahta veya metal kutu; kahve değirmenin kapağı" (Şkal.1985,s. 428).

* arn.: kuti "kutu" (Mik.1884,s.102); kutî "kutu" (Meyer,G.1891,s.218; Kak. 1973,s.257).

* yun.: khoutî, khoutâkhi "kutu" (Mik. 1884,s.102; Meyer,G.1891,s.218).

* mac.: kuti "kutu" (Kak.1973,s.256).

kuvvet 1.Fiziksel güç,takat. 2.Güç.3. Şiddet,zor,cebir. 4.Yetke,erk,nüfuz. 5. Dayanıklı olma durumu,tahammül, mukavemet. 6.mat. Bir niceliğin kendisi ile çarpılarak yükseltildiği derecelerden her biri. 7.ask.Bir ülkenin savaşçı silâhlı kuruluşları veya gücü. 8.fiz. Durgunluğu harekete veya hareketi durgun bir durumaçeviren etken,direnci kıran veya dirençdoğuran özellik (TS).

* bul.: kuwet,kowet "kuvvet" (Lok.1927 nr.1273; Mik.1884,s.102;Meyer,G. 1891,s.219).

* sırp.: kowet "kuvvet" (Lok.1927,nr. 1271); kuvet "aynı" (Mik.1884,s. 102); kùvet,kùhvet "kuvvet,güç; askeri techizat"; kuvetlênisati "kuvvetlenmek,güç kazanmak"; kuvètli "kuvvetli,güçlü,dayanıklı" (Şkal. 1985,s.429).

* arn.: kuvet,kuvetsîm,küvet,kivet "kuvvetli,sağlam" (Mik.1884,s.102); kuvét "kuvvet"; kuvetsîm "kuvvetli,

sağlam" (Meyer,G.1891,s.219).

(Şkal.1985,s.422-423).

kuyruk 1.Hayvanların çoğunda,gövdenin art yanında bulunan,omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ. 2.Kuşlarda gövdenin art yanında bulunan tüy demeti. 3.Koyunun bazı türlerinde eritilerek yağı alınan bir uzantısı. 4.mec. Bazı şeylerde kuyruğa benzeyen uzantı veya baş tarafın aksi yönünde kalan bölüm.5.alay Birinin arkasına takılıp hiç ayrılmayan kimse. 6.İnsanların sıra beklemek için,art arda durarak oluşturduğu dizi. 7.Başın arkasına toplanmış saç demeti. 8.Birharfin bitiş çizgisine yakın yerde,birden birdönüş yapan kısa çizgi (TS).

* bul.: horıgu, heruglica "kuyruk"(Mik. 1884,s.100).

* sırp.: kurjuk "kuyruk" (Mik.1884,s. 100);kùjruk,kùrjuk "kuyruk" (Şkal. 1985,s.422).

kuyu 1.Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan,genellikle silindir biçiminde,çevresine duvar örülen,suyundan yararlanılan çukur. 2.Toprağa kazılan derince çukur. 3.mec. İçinden çıkılmayan durum veya yer (TS).

* sırp.: kùjija "derin su kuyusu" (Şkal.1985,s.422).

kuyumcu Değerli metal ve taşlardan bilezik,küpe gibi süs eşyası yapan veya satan kimse, mücevherci (TS).

* bul.: kujumdžija,kuvendžija,kuvendživče,kuvendžifče "kuyumcu"(Mik. 1884,s.100; Meyer,G.1891,s.210).

* sırp.: kujundžija "kuyumcu"; kujundžiluk "kuyumculuk" (Mik.1884,s. 100); kujùndžija, kulùndžija "kuyumcu"; kujundžiluk, kulundžiluk "kuyumculuk; Sarayevo şehrinde, kuyumcuların bulunduğu çarşıya verilen isim"

* arn.: kujundžija "kuyumcu" (Meyer,G. 1891,s.210).

kuzu 1.Koyun yavrusu. 2.Bir meyve veya sebteye bitişik olan küçükmeyve veya sebze. 3.Kuzu etinden yapılmış olan (yiyecek) (TS).

* bul.: kuzum ! "kuzum !-sevgi sözü-" (Mik1884,s.102).

* sırp.: kùz "kuzu"; kùzilender "kı-zartılmış bütün bir kuzunun sığabileceği kadar büyük olan tepsi";kùzitendžera "içine bütün bir kuzunun konduğu ve pişirildiği tencere"; kùzum ! "benim kuzum !" (Şkal.1985, s.429).

küçük 1.Boyutları,benzerlerinininkinden daha ufak olan,büyük karşıtı. 2.Eni boyu az. 3. Daha az yaşlı. 4.Niceliği az olan. 5.Niteliği aşağı olan, bayağı. 6.Geri aşamada. 7.Üstün yeteneği olmayan. 8.Büyümesini,gelişmesini henüz tamamlamış olan. 9.Çocuk (TS).

* rom.: chiuciue-imbrohohor "küçük im-rahoh"; chiuciuc-tescheregiu "küçük tezkereci" (Kak.1973,s.258).

* bul.: kjučjuk "küçük"; kjučudžuk "küçücük" (Mik.1888,s.11).

* sırp.: kùčuk "küçük" (Kak.1973,s. 257).

* mac.: kicsi,kicsike "küçük" (Mik. 1888,s.11); köcsök,kucsik,kucsig, kucsuk, kucsug, Kudsuk,Kücsök "soyadı"; kucsuk barjam, kucsük barjan, kucsuf bajram "küçük bayram"; kuczur emir achur, kucsug embrehoh

"küçük imrahor"; kucsug tihaja "küçük kâhya"; kucsuk teszkeresi, kucsuk teszkereci, kucsuk teszkere zi "küçük tezkereci" (Kak.1973,s.257-258).

küfe 1.Genellikle söğüt veya başka ağaç dallarından örülen,yük taşımaya yarayan, kaba ve dayanıklı sepet. 2.anat. Kaba et,kıç. 3.Bir küfenin alabileceği miktar (TS).

* rom.: cofā^u "kova,tahta ibrik" (Lok. 1927,nr.1225).

* sırp.: kofa "sepet,küfe; çanaklık"; kofan "sandık,kutu" (Lok.1927,nr. 1225).

küfür 1.Sövme, sövmek için söylenen söz, sövgü. 2.Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme ve bu yolda söylenen söz (TS).

* sırp.: ćufur,küfur "inançsızlık,Allah'ın varlığına inanmama; İslâm dinini terketme"; ćufur-besjeda,küfur besjeda "cezasının en ağır olduğu inançsızlık, dinsizlik"; ćufurluk,kufurluk "inançsızlık, Allah'a inanmama; İslâm dinini terketme durumu" (Şkal.1985,s.198).

küheylân Soylu Arap atı (TS).

* sırp.: ćuhèjlān, ćulèjhān, ćuljèj-hān "Arap soylu at" (Şkal.1985,s.198).

kükürt kim.Atom numarası 16,atom ağırlığı 32,06 olan,doğada saf veya başka cisimlerle birleşik olarak bulunan,sarı rınkli,119 C de eriyen ve 444 C de kaynayan element,sülf. Kısaltması S. (TS).

* sırp.: ćükurt,ćürkut "kükürt" (Şkal.

1985,s.198).

kül 1.Yanan şeylerden arta kalan toz madde. 2.Yanmış bir yapının kalıntısı (TS).

* sırp.: ćül "kül" (Şkal.1985,s.198).

külâh 1.esk.Erkeklerin giydiği genellikle keçeden,ucu sivri veya yüksek başlık. 2.İçine bazı şeyler koymak için huni biçiminde bükülmüş kâğıt kap. 3. Bu kabın alabileceği miktar. 4.mec. Oyun, hile (TS).

* rom.: chiulaf "şapka" (Lok.1927,nr. 1232); kiulaf "aynı" (Mik.1888,s.11; Meyer,G.1891,s.229).

* bul.: kjuljaf "şapka" (Mik.1888,s. 11; Meyer,G.1891,s.229).

* sırp.: dzarkula, zarkula "yeniçerilerin giydiği bir çeşit kalpak,altın işlemeli ve beyaz tüylü olur" (Mik.1888,s.37); ćulāh "beyaz yün başlık; Arnavutların giydiği bir çeşit başlık"; ćulāhčija "külâh yapan veya satan kimse"(Şkal.1985,s.198).

* arn.: kjulaf "koni biçimli derviş külâhı" (Mik.1888,s.11); k'ül'af, k'ul'ap-bi "derviş külâhı" (Meyer, G.1891,s.229).

külbastı Izgarada pişirilen kemiksiz et (TS).

* sırp.: ćülbastija, ćulbàstija,ćülbastija,ćulbàstija "ızgarada pişirilen dövülmüş et" (Şkal.1985,s. 254).

külçe 1.Eritilerek kalıba dökülmüş maden veya alaşım. 2.Yığın durumundaki

nesnelerin oluşturduğu küme. 3.Külçe durumunda olan (TS).

* sırp.: ćülçe "eritilen herhangi bir maden" (Şkal.1985,s.198).

külhan Hamamları ısıtan,hamamın altında bulunan kapalı ve geniş ocak,cehennemlik (TS).

* rom.: chiulhan "ziyafet" (Lok.1927, nr.1234).

* sırp.: ćulhan,ćulhana "hamamların altındaki bölüm,külhan"; Ćulhan "Sarayevoda Firuzbey hamamından adını alan bir sokak ismi"; ćulhândžija "hamamı ısıtan kimse"; ćulhânija, ćulânija,ćulânija "serseri, çok dolaşan kimse" (Şkal.1985,s.198-199).

külünk Taşları,kayaları parçalamakta kullanılan sivri kazma (TS).

* sırp.: ćulum,ćulumak,ćulumina "sivri kazma" (Mik.1888,s.11); ćulum "topuz, bozdoğan"; ćulumak "küçük topuz; küçük bir topuza benzeyen tokmak,çekiç" (Şkal.1985,s.199).

küme 1.Tümsek biçimindeki yığın. 2.Bir çok canlının veya nesnenin oluşturduğu topluluk ,grup. 3.Küme biçiminde olan, kümeyi andıran. 4.sp.Takımların durum ve nitelikleri göz önünde bulundurularak belli sayıdaki takımdan oluşturulan topluluk,lig. 5.sp. Koşullarda,kendiliğinden oluşan yarışçı gruplarının her birine verilen ad. 6.ped.Bir dersanede öğrencilerin,belli bir eğitim veya öğretim amacıyla bir süre için oluşturdukları takım veya öbek (TS).

* sırp.: ćuma "çıkıntı,kabartı; yığın" (Mik.1888,s.11); ćüma "yığın, kitle" (Şkal.1985,s.199).

* arn.: küm "küme,yığın" (Meyer,G.1891 s.219).

kümes 1.Tavuk,hindi gibi evcil hayvanların barınmasına yarayan kapalı yer. 2.mec. Ufak ev (TS).

* sırp.: ćumez "kümes" (Mik.1888,s.11); ćümez "kümes; küçük ve bakımsız ev,kulübe" (Şkal.1985,s.199).

* arn.: kjümez, kjümezi "kümes" (Mik.1888,s.11); kümés-zi,kumáts "kümes" (Meyer,G.1891,s.229).

künk Pişmiş toprak veya çimentodan yapılmış kalın su borusu (TS).

* sırp.: ćunak, ćunak "su borusu; suyun akması için yapılan küçük su teknesi"; ćünçe "küç.künk" (Şkal.1985, s.199).

* arn.: künk, küngé, tšung-u "künk, su borusu" (Meyer,G.1891,s.230).

küp 1.Su, pekmez,yağ gibi sıvıları veya un,buğday gibi tahılları saklamaya yarayan,geniş karınlı,dibi dar toprak kap. 2.argo Sarhoş. 3.Bazı deyimlerde çokluk,fazlalık bildirir (TS).

* rom.: chiub "büyük toprak çömlek" (Lok.1927,nr.1249); kjup "aynı" (Mik.1888,s.10; Meyer,G.1891,s.230).

* bul.: kjup "küp" (Mik.1888,s.10; Meyer,G.1891,s.230).

* sırp.: ćup,ćupa "küp"(Mik.1888,s.10); ćüp "iki tarafında sapları olan topraktan yapılan derin kap,küp" (Şkal.1985,s.200).

kürek 1.Toprak,kömür gibi şeyleri bir

yerden bir yere alıp atmaya, taşımaya yarayan ve yayvan bir bölümü, buna bağlı uzun bir sapı bulunan araç. 2. Küçük deniz teknelerini yürütmeye yarayan, bir ucu yassı, uzun ağaç. 3. Kürek çezası (TS).

* arn.: kjürek, çürek "kürek" (Mik.1888, s.11); kürék "kürek" (Meyer, G.1891, s.230).

kürk 1. Bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu. 2. Kürkten yapılmış (TS).

* rom.: chiurec "sepilenmiş deri"; chiürçü "kürkçü" (Kak.1973, s.259-260).

* bul.: kurka "manto" (Lok.1927, nr.1255); kurka "kürk"; tjurçija "kürkçü" (Mik.1888, s.11).

* sırp.: curak "kürklü manto" (Lok.1927, nr.1255); kurjak, çurak "kenarları kürkle bezenmiş etek"; çürçe "kürk"; çürçija "kürkçü"; çürçibaşa "kürkçü başı"; çürçiluk "kürkçülük"; çurdija "kısa kürk" (Mik.1888, s.11); çürak "içine kürk dikilen erkek palatosu"; çürçe "küçük, kısa kürk"; çürçibaşa "kürkçü ustası"; çürçija "kürk ve kürkten çeşitli şeyler imâl eden zanaatkâr; kürk tüccarı"; çürçiluk "kürkçülük mesleği" (Şkal.1985, s.200).

* arn.: ciürk "kürk"; ciürçii "kürkçü" (Mik.1888, s.11); kürk, tsürk "kürk"; tsürkdž, kürs "kürkçü" (Meyer, G.1891, s.230); çürçe "kürk ceket"; çurak "kürk etek" (Meyer, G.1891, s.82); qyrk "kürk" (Kak.1973, s.269).

* mac.: csurak, köürek "sepilenmiş de-

ri" (Kak.1973, s.259-260).

küskü 1. Taşa veya duvara delik açmak için kullanılan uzun, ağır ve bir ucu sivri demir. 2. hlk. Taş kaldırmakta kullanılan, uzun demir çubuk veya basit, ağaçtan kaldıraç (TS).

* sırp.: çuskija "manivela, kaldıraç; küskü" (Mik.1888, s.11); çüskija "delik açmakta kullanılan âlet; mec. Çok sarhoş olan ve ayakta durmakta güçlük çeken kimse" (Şkal.1985, s.201).

* arn.: kusk, tsusk "manivelâ" (Meyer, G.1891, s.230).

küspe 1. Hayvan yemi, yakacak ve gübre olarak kullanılan, yağı veya suyu çıkarılmış her türlü yağlı tohum ve bitki artığı. 2. Özü alınmış meyvelerin kalan bölümü (TS).

* bul.: kjuspe "küspe"; kjuspêv "küspe" (Mik.1888, s.11).

küstere 1. Bir çeşit uzun rende. 2. Değirmen taşı yapılan taş. 3. Bileği çarkı (TS).

* sırp.: çüstere "marangoz âleti, küstere" (Şkal.1985, s.201).

kütük 1. Kalın ağaç gövdesi. 2. Kesilmiş ağaç gövdesi. 3. Kesimden sonra ağaç gövdesinin toprakta kalan bölümü. 4. Asma fidanı. 5. Resmî kayıt defteri, ana defter. 6. Görgüsüz, kaba (kimse) (TS).

* sırp.: çütuk "ağaç gövdesi; tomruk" (Şkal.1985, s.202).

kütüphane 1. Kitaplık. 2. esk. Kitap satılan dükkân, kitap evi (TS).

* sırp.: kutubhâna, çutubhâna "kütüphane" (Şkal.1985, s.428).

L

lâcivert 1.Koyu mavi renk. 2.Koyu mavi renkte olan (TS).

* rom.: azur "mavi"; azuri^ü "gök rengi,gök mavisini" (Lok.1927,nr.1311); ladživerde "zeytin yeşili" (Mik.1888,s.15).

* bul.: lazur "mavi,gök rengi" (Lok.1927,nr.1311).

* yun.: lazourion "mavi" (Mik.1888,s.15).

lâden bot. 1.Lâdengillerden,Akdeniz ülkelerinde yetişen,tüylü ve genellikle yapışkan yapraklı,beyaz veya pembe çiçekli, reçinesi hekimlikte kullanılan bir bitki (Cistus creticus). 2.esk.Bu bitkiden elde edilen sürme,rastık (TS).

* sırp.: lâdem,lâden "sevgi sözlerinde söylenir,sevgi ifadesidir; macun şeklindeki bir ilâç; lâden ağacı" (Şkal.1985,s.430).

lâdes Tavuğun lâdes kemiğini iki kişinin birer ucundan tutarak kırması, birinin "aklımda" demeden bir şeyi ötekenden almasıyla yenilmiş sayılarak biten oyun (TS).

* rom.: jadeş^v "lâdes" (Mik.1884,s.78); iades "hatırımda" (Lok.1927,nr.922).

lâf 1.Söz,lâkırdı. 2.Sonuçsuz,yararı olmayan söz. 3.Konuşma. 4.Konu,mevzu,bahis. 5."Öyle şey olamaz", "bu sözün hiçbir değeri yok" anlamında,hafifseme yolu kullanılır (TS).

* rom.: laf "boş lâkırdı,gevezelik"; lafagi^ü "geveze,boşboğaz" (Lok.1927,nr.1287); laf "lâf"; lafadži^{vü} "geveze"; palaf,talaf "aynı" (Mik.1888,s.15).

* bul.: laf "söz,lâkırdı,lâf" (Lok.1927,nr.1287).

* sırp.: laf "söz,lâf" (Lok.1927,nr.1287; Mik.1888,s.15); lâf "söz,lâf; boş veya saçma lâf"; lâfadži^v "konuşkan kimse; geveze"; lâfiti,lâfovati "konuşmak,söyleşmek; boş boş konuşmak"; lafòzan "çok konuşan,gevezelik eden kimse" (Şkal.1985,s.430).

* arn.: laf "konuşma; sohbet"; lafos "konuşma" (Mik.1888,s.15); l'af,l'afe "müzâkere,görüşme; boş lâf,gevezelik"; l'afòs "konuşma"; l'afòsem "eğlenceli konuşma"; l'afazan "geveze" (Meyer,G.1891,s.233); lafozan "geveze" (Mik.1884,s.15).

* yun.: khóftéin láfia "boş lâf" (Mik.1888,s.15).

lâgım 1.Bir yerleşim merkezinde pis suların akıp gitmesi için yer altında açılmış kanal,geriz. 2.tar. Düşmanın kale duvarlarını yıkmak veya düşman ordugâhına zarar vermek amacıyla,düşman siperlerine doğru yer altından açılan dar yol (TS).

* rom.: lagām "kanal,lâğım" (Lok.1927, nr.1288); lagum "lâğım" (Mik.1888,s. 15; Meyer,G.1891); lagumgiu "lağım- cı" (Kak.1973,s.261).

* bul.: lagım "lağım" (Lok.1927,nr. 1288); lagem,lahem "aynı" (Mik.1888, s.15).

* sırp.: lagum "lâğım" (Lok.1927,nr. 1288); lagumdžija "lâğımçı"(Kak. 1973,s.261); lagum "lâğım"; lagum- džija "lâğımçı"; lakomica (oluk,su yolu" (Mik.1888,s.15); lăgum "lâğım"; lagumati "lâğım yapmak"; lagumdžija "lâğımçı; buradan soyadı: Lagumdži- ja" (Şkal.1985,s.430).

* arn.: lagem, lagam "lağım" (Mik.1888, s.15); lagém ,lagam "lâğım; yeraltı kanalı" (Meyer,G.1891,s.231).

* yun.: lagoúmi "lâğım" (Lok.1927,nr. 1288; Mik.1888,s.15); lagonmizis, la- gounmintsis "lâğımçı" (Kak.1973,s. 261).

* mac.: lăgăme "lâğım" (Meyer,G.1891, s.231); lagoncsi, lagumcsi, lagum- csia "lâğımçı" (Kak.1973,s.261).

lâhana bot.Turpgillerden, güz ve kış sebzesi olarak yetiştirilen ve birçok türü olan bitki,kelem (Brassica oleracea) (TS).

* sırp.: lahâni, lahâni "lâhana ren- ginde olan" (Şkal.1985,s.430).

* arn.: ljakne, ljakre "lâhana" (Mik. 1888,s.15); l'akné, l'akén, l'akér,l'ak- ré "bitki; sebze,lâhana" ; l'aknarmé "lâhana"; l'aknúr, l'akruar "birye- mek" (Meyer,G.1891,s.236).

* yun.: lâhéno, lakhanon "lâhana" (Mik. 1888,s.15).

lâhurî (Batı Pakistan'da Lahor şehrinin adından) Lahor'da yapılan bir tür şal, Lahor şalı (TS).

* sırp.: lâhūr,lâūr "bir çeşit çok ince yün dokuma,doğudan ithâl edi- lir"; lahûri "emin olmayan,kararsız, şüphesi -mec." (Şkal.1985,s.431).

lâkap Bir kimseye veya bir aileye ken- di adından ayrı olarak sonradan takı- lan, o kimsenin veya o ailenin bir öz- zelliğinden kaynaklanan ad (TS).

* sırp.: lăgab,lăgap,lăkap "lâkap, takma ad; soyadı" (Şkal.1985,s.430).

* arn.: l'agăp,gal'ap "soyadı" (Meyer, G.1891,s234).

lâkırdı 1.Söz. 2.Boş söz,dedikodu,lâf (TS).

* bul.: lakırdija "söz,lâkırdı" (Lok. 1927,nr.1297); lakerdija,lakardija "aynı" (Mik.1888,s.15).

* sırp.: lakrdija "söz; ciddi olmayan iş; oyun,şaka" (Lok.1927,nr.1297); lakrdija,lakrdijaš "lâkırdı,söz"; lakrdisati "konuşmak,lâf söylemek" (Mik.1888,s.15); lakrdija "aynı" (Kak.1973,s.261); lakrdija "söz,ko- nuşma; edebî değeri olmayan,sadece güldürme amacıyla yapılan komedi"; lakrdijaš "komedi,şakalaşma"; lakr- dijati "şakalaşmak,komik konuşmalar yapmak" (Şkal.1985,s.431).

* arn.: lakerdii "lâkırdı" (Mik.1888, s.15); l'akérđ "konuşma,sohbet; eğ-

lence" ; l'akérdőj "şakalaşmak, eğlenmek"(Meyer,G.1891,s.236); ljakër-di "aynı" (Kak.1973,s.261).

* mac.: lakerdi "söz,lâf" (Kak.1973,s.261).

lâl 1.Parlak kırmızı renkte, billûrlaşmış saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taş. 2.esk.Kırmızı renkli bir çeşit mürekkebe verilen ad. 3.Parlak kırmızı renkte olan(TS).

* sırp.: lal"kırmızı" (Lok.1927,nr.1298); lal "kırmızı"; lala "karışık renkli,çok renkli"; laleli "desenli" (Mik.1888,s.15); lâl "lâl rengi gibi kırmızı renk" (Şkal.1985,s.431).

lala 1.esk.Çocuğun bakım,eğitim ve öğretimiyle görevli kimse. 2.tar.Şehzadelerin özel eğitimcileri. 3.tar.Padişahların vezirlerine seslenirken kullandıkları hitap sözü (TS).

* rom.: lalâ "amca veya dayı" (Lok.1927,nr.1299); lele "yaşlı kız kardeş,abla; yaşlı kadın" (Meyer,G.1891,s.236); lalâ "aynı" (Kak.1973,s.261).

* bul.: lala "hâkim"; lalo "büyük erkek kardeş" (Lok.1927,nr.1299); lâlja "hala veya teyze"; lelêk "amca veya dayı" (Meyer,G.1891,s.236); lalâ "şehzadelerin eğitiminden sorumlu kimse" (Kak.1973,s.261).

* sırp.: lala "yüksek rütbeli kimse; saray adamı" (Lok.1927,nr.1299); lâlâ "aynı" (Kak.1973,s.261); lala, lala, lalo "aynı" (Mik.1888,s.15); lâlâ "sarayda görev yapan yüksek rütbeli kimse, padişah-

hın sevdiği ve saydığı kimse"; ló-la,lála "sevgili,sevilen; serseri, haylaz" (Şkal.1985,s.431,435).

* arn.: ljalje "baba" (Mik.1888,s.15); l'al'é-a, l'al'o-ua "baba,büyük baba; amca; büyük erkek kardeş" (Meyer,G.1891,s.236); ljaljê ,ljaljo "amca; büyük amca" (Kak.1973,s.261).

* yun.: lalâ "büyük anne" (Mik.1888,s.15); lalâs "büyük baba; hâkim"; lalâ "büyük anne" (Meyer,G.1891,s.236); lalâs "aynı" (Kak.1973,s.261).

* mac.: lalâ "amca veya dayı" (Meyer,G.1891,s.236); lala basa "lala başı" (Kak.1973,s.261).

lâle 1.bot. Zambakgillerden,yaprakları uzun ve mızraksı, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi (Tulipa Gesneriana). 2.Meyve koparmak için ucuna üçlü veya dörtlü çatal geçirilmiş sırık. 3.tar. Ağır hapis mahkûmlarının boynuna geçirilen demir halka (TS).

* rom.: lalea "lâle" (Lok.1927,nr.1300); lala "aynı" (Mik.1888,s.15).

* bul.: lala "lâle; haşhaş" (Lok.1927,nr.1300; Mik.1888,s.15).

* sırp.: lala "lâle" (Lok.1927,nr.1300); lala, lala "aynı" (Mik.1888,s.15); lála "lâle çiçeği; çiçek gibi güzel kimse,mec.; sevgili, sevilen"; lalêli "üzerinde lâle desenleri olan,lâlêli"; lalêlije "bir çeşit pabuç"(Şkal.1985,s.431).

* yun.: lalés "lâle" (Mik.1888,s.15).

lânet 1.Tanrı'nın sevgi ve ilgisinden mahrum olma,beddua. 2.Ter,berbat,çok kötü (TS).

* sırp.: lânet "lânet,beddua"; nálet "budduaya uğramış; mec. şeytan"; nálet şavla, nálet Šejtana "beddua: şeytan !"; nálet ga bilo ! "lânet olsun !"; naletlèma, naljetljèma "beddua"; náletnik "lânetlenmiş,şeytan"; náletōsum ! "şeytan götürsün,lânet ol sun ! (Şkal.1985,s.432,485).

* arn.: l'anét "talihsizlik,bahtsızlık; uğursuzluk" (Meyer,G.1891,s.237); nalet "lânet etmek,beddua okumak" (Mik.1888,s.31).

lâpa 1.Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu. 2.Keten tohumu ve benzeri bitkilerin kaynatılmasıyla elde edilen, sıcak olarak tülbent içinde vücuda dıştan uygulanan ilâç (TS).

* rom.: lapă^u "aynı" (Meyer,G.1891,s.237).

* arn.: l'apé "kötü pişirilmiş lezzetsiz yemek" (Meyer,G.1891,s.237).

* yun.: lapas "bulamaç,lapa" (Meyer,G.1891,s.237).

lâta esk. Osmanlılarda ilmiyenin giydiği bir tür üstlük (TS).

* sırp.: lâta "kısa cübbe" (Şkal.1985,s.432).

lâyık Nitelikleri,özü,hareketleri,davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan; bir kimseye uygun olan, yaraşan (TS).

* sırp.: lâik, lâjik "lâyık, birşeyi hakeden" (Şkal.1985,s.431).

* arn.: l'aïk "lâyık,değer,münasip, uygun" (Meyer,G.1891,s.235).

lâzım 1.Gerek,gerekli. 2.gr.esk.Geçişsiz (fiil) (TS).

* sırp.: lâzum "gerekli; gereken,gerekli olan" (Şkal.1985,s.432).

* arn.: l'azém "hacet,ihtiyaç" (Meyer,G.1891,s.239).

leblebi Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra fırında kavrulup eğlencelik olarak yenen nohut (TS).

* bul.: leblebi "leblebi" (Mik.1888,s.16).

* sırp.: leblèbija "pişmiş nohut,leblebi" (Şkal.1985,s.432).

* arn.: nebllebâ "leblebi" (Meyer,G.1891,s.302).

leğen 1.Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plâstikten,yayvan kap. 2.anat. Bütün üstün yapılı omurgalılarda, gövdenin arka veya alt ucunda bulunan, bir yandan bacaklarla eklemelenen kemik çatı,hav-sala (TS).

* rom.: lighean "çamaşır kurnası" (Lok.1927,nr.1290); ligean "aynı" (Mik.1888,s.16;Meyer,G.1891,s.234).

* bul.: lihen,lejen "kurna,leğen" (Lok.1927,nr.1290); lejen,lehen,ligen "tekne,kova" (Mik.1888,s.16).

* sırp.: ledjen "kurna,leğen" (Lok.1927,nr.1290); ledjen,ledjer,lendjer "tekne,kova" (Mik.1888,s.16); lèden,lègen,lèdan "el yıkama teknesi,lavabo" (Şkal.1985,s.433).

* arn.: lejen, ljeĝen (Mik.1888,s.16);
l'aĝén "geniş boyunlu şarap testisi";
laĝin,l'aĝiné "kap"; l'aĝı "vazo" (Me-
yer,G.1891,s.234).

* yun.: légéni, lagíni "leĝen" (Mik.
1888,s.16; Meyer,G.1891,s.234).

* mac.: leene "leĝen,çukur kap" (Meyer,
G.1891,s.234).

lehim 1.Erime noktaları düşük metalleri
tutturma işlemlerinde kullanılan, ka-
lay ve kurşun alaşımlarının genel adı.
2. Bu alaşımla yapılan işlem (TS).

* sırp.: lèhem, lêem, lèm "lehim malze-
mesi olarak kullanılan kalay"; lèhe-
miti, lèmiti "lehimlemek,lehim yapmak"
(Şkal.1985,s.433).

leke 1.Kirliliği gösteren iz. 2.Bir yü-
zeyde türlü sebepler dolayısıyla olu-
şan renk değişikliği. 3. mec.Yüz kızar-
tacak durum, namussuzluk,kara, şaibe.
4. tıp Vücutun herhangi bir yerinde ol-
uşan renk değişmesi. 5.astr. (Güneş,
Ay,gezegen için) Parlak bir yüzeyde gö-
rülen karanlık bölüm (TS).

* rom.: lichea "leke; kurnaz, alçak
kimse" (Lok.1927,nr.1292); likie "le-
ke" (Mik.1888,s.16; Meyer,G.1891,s.
240).

* bul.: leke "leke"; zaliçawam "kirlet-
mek,pisletmek" (Lok.1927,nr.1292);
(Mik1888,s.16; Meyer,G.1891,s.240).

* sırp.: leke "çil" (Lok.1927,nr.
1292); lèçe "pislik,leke" (Şkal.1985,
s.432).

* arn.: l'eke, l'etşe "leke; çil"; la-
l'ek'e "kusursuz,mükemmel,pürüzsüz"
(Meyer,G.1891,s.240).

lenduha Çok iri ve kaba (şey) (TS).

* sırp.: lendòhan,lendòan "tembellik";
lendohànluk "tembellik" (Şkal.1985,
s.434).

lenger 1.Yayvan ve kenarları geniş, bü-
yük bakır kap. 2.Bir lengerin alabi-
leceği miktarda olan (TS).

* sırp.: lenger "gemi demiri,çapa,
lenger" (Mik.1888,s.16); lènger,lèn-
der,lèder "gemi demiri,çapa; geniş
kenarlı büyük bakır sahan" (Şkal.
1985,s.434).

* arn.: l'engér "büyük düz çanak,sa-
han" (Meyer,G.1891,s.241).

leş 1.Kokmuş hayvan ölüsü. 2.Çok kötü
kokan (şey) (TS).

* rom.: leş "leş"; leşin "iktidar-
sızlık,kudretsizlik"; leşina "kuv-
vetsiz olma,takatten düşme" (Lok.
1927,nr.1306; Mik.1888,s.17).

* bul.: leş^v "leş" (Lok.1927,nr.1306;
(Mik.1888,s.17).

* sırp.: leş^v "leş" (Lok.1927,nr. 1306);
leşinar "kara akbaba" (Lok.1927,nr.
1306); leş^v "leş"; leşina "aynı"; le-
şinar "bir çeşit akbaba" (Mik.1888,
s.17); lèş^v, ljeş^v, lèşina "insan ve-
ya hayvan ölüsü,leş" (Şkal.1985,s.
434).

* arn.: ljeş^v "leş" (Mik.1888,s.17);
l'es^v "ölü,ceset,leş" (Meyer,G.1891,
s.241).

* yun.: lési "aynı" (Mik.1888,s.17;
Meyer,G.1891,s.241).

levent 1.tar.Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı. 2. mec. Boylu boslu, yakışıklı (kimse) (TS).

* rom.: levent "yürekli; yiğit, cesur kimse" (Lok.1927, nr.1316); levent "gönüllü asker" (Mik.1888, s.17); levent, levint "aynı" (Kak.1973, s.262).

* bul.: lewen, lewent "genç, kuvvetli erkek" (Lok.1927, nr.1316); levent, levent "züppe"; leventstvo "züppece"; leventovam "züppelik etmek"; leventski "züppe bir şekilde" (Mik.1888, s.17); levént (Kak.1973, s.262).

* sırp.: lewenta "türk denizcisi; züppe; yiğit, kahraman" (Lok.1927, nr.1316); lewenta, lewenta "avarelik, haylazlık"; lewenta "gönüllü asker" (Mik.1888, s.17); lèvènta "aynı" (Kak.1973, s.262); lèvènta "yiğit, cesur, yürekli" (Şkal.1985, s.434).

* yun.: levéntis "levent" (Mik.1888, s.17); levéntis "aynı" (Kak.1973, s.262).

* mac.: legény, lewenta "Mik.1888, s.17); levent, lewend, levénti "levent"; leventül "yiğitçe" (Kak.1973, s.262).

levha 1.Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha. 2.Tablo, resim, 3.Tabela (TS).

* sırp.: lèvha, lèhva "Kuran'dan alınan ve güzel bir yazı ile yazılan duvar yazısı"; lèvhi-màhfūz "Allah tarafından günah ve sevapların yazıldığına inanılan levha" (Şkal.1985, s.434).

leylâk bot.1.Zeytingillerden, yaprakları karşılıklı bir ağaççık (Syringa vulgaris). 2.Bu ağacın koni durumunda toplanmış, beyaz, eflâtun veya pembe renkte, güzel kokulu çiçekleri (TS).

* rom.: liliac "leylâk"; liliachiü "leylâk rengi"; lulachiü "çivit" (Lok.1927, nr.1319; Mik.1888, s.16).

* bul.: lil'ak, lulak "leylâk" (Lok.1927, nr.1319); lilêk, ljuleka "aynı" (Mik.1888, s.16).

* arn.: ljailja "leylâk" (Mik.1888, s.16); l'ail'â "aynı"; l'ail'âk "Yahudi tapınağı, sinagog" (Meyer, G.1891, s.235).

* yun.: leflâkhi, loulâkhion "leylâk" (Mik.1888, s.16).

leylek zool.Leyleksilerden, kışın tropikal Afrika'da yaşayan, siyah telekli, uzun gagalı, uzun bacaklı, büyük, beyaz göçmen kuş (Ciconia cicoina) (TS).

* rom.: liliac "yarasa" (Lok.1927, nr.1294; Mik.1888, s.16; Meyer, G.1891, s.241).

* bul.: ljiljak "baykuş" (Mik.1888, s.16).

* sırp.: lelek, lilac "leylek" (Lok.1927, nr.1294); lelek "karanlık, koyu" (Mik.1888, s.16); lèjlek, léjlek, lélek "leylek; mec. leylek çadır: bir çeşit çadır" (Şkal.1985, s.433).

* arn.: ljeljek, lelek "leylek" (Mik.1888, s.16); l'el'ék, l'eiléék "leylek" (Meyer, G.1891, s.241).

* yun.: lelékhi, lélekhas, lelékhas "leylek" (Mik.1888, s.16; Meyer, G.1891, s.241).

lezzet 1.Ağız yoluyla alınan tat. 2. mec. Herhangi bir şey karşısında duyulan zevk,haz (TS).

* sırp.: lèzet "lezzet,tat"; lezètli "lezzetli,tatlı"; lezètsiz "lezzetsiz,tatsız" (Şkal.1985,s.434).

* arn.: l'ezèt "hoşluk,tatlılık"; l'ezetsim "hoş,latif,lezzetli"; l'ezetohem "lezzet" (Meyer,G.1891,s.242).

libas esk. Giysi (TS).

* rom.: libadea "etek" (Lok.1927,nr.1317); libade "aynı" (Mik.1888,s.16).

* bul.: libade "bir çeşit yağmurluk" (Mik.1888,s.16).

* sırp.: libada "bir çeşit yağmurluk" (Mik.1888,s.16).

lif 1.Çok ince ve uzun parça. 2.Yıkanmak için kullanılan bitki telleri demeti veya bu amaçla türlü ipliklerden yapılmış örgü. 3.biy. Tel (TS).

* sırp.: lif "palmiye yapraklarından elde edilen ve sünger olarak kullanılan ve hamamda kullanılan araç" (Şkal.1985,s.435).

limon bot. 1.Turunçgillerden, 3-5 m.yükseklikte,kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaç (Citrus limonum). 2.Bu ağacın sarı renkli, kabuğu kokulu,suyu ekşi meyvesi (TS).

* rom.: lămîe "limon"; lamîu "limon ağacı" (Lok.1927,nr.1322); lemej, alemej "aynı" (Mik.1888,s.17).

* bul.: limon "limon" (Lok.1927,nr.

1322); limon,limun "aynı" (Mik.1888,s.17).

* sırp.: limun "limon" (Lok.1927,nr.1322); limun, lemun "aynı" (Mik.1888,s.17); lîmûn "limon"; limûndžik,limûnčić "bir çeşit ağaççık"; limûnî "limon gibi sarı renk"; limûntoz "limon tozu" (Şkal.1985,s.435).

* arn.: l'imôn,l'mue-oni "limon" (Meyer,G.1891,s.246).

* yun.: léimûni "limon" (Mik.1888,s.17).

* mac.: lémony "limon" (Mik.1888,s.17).

link hlk. Atın eşkin yürüyüşü (TS).

* arn.: l'ink "link,tırıs giderek" (Meyer,G.1891,s.246).

liva esk. 1.Sancak. 2.ask.Tuğgeneral.3. ask. Tugay (TS).

* yun.: livás "sancak" (Kak.1973,s.262).

* mac.: liva "sancak" (Kak.1973,s.262).

lobut 1.Kalın,kısa ve düzgün sopa. 2. Kol gücünü geliştirmek için kullanılan,gürgenden jimnastik aracı (TS).

* bul.: lobut,labut "sopa,değnek" (Lok.1927,nr.1327).

* sırp.: lobud "topuz,çomak" (Lok.1927,nr.1327).

lokma 1.Ağza bir defada alınıp götürü-

len yiyecek parçası, sokum. 2. Mayalı hamuru lokmalar durumunda kızgın yağa döküp kızarttıktan sonra şerbete atarak yapılan tatlı. 3. Türlü kalınlıktaki civataları, boşluğuna geçirip sökmeye veya sıkıştırmaya yarayan metalden âlet (TS).

* rom.: locma "lezzetli yemek; lokma" (Lok.1927, nr.1335); lokma "aynı" (Miki, 1888, s.17; Meyer, G.1891, s.233).

* sırp.: lokma, lokwa "lokma; bir lokmalık (et)" (Lok.1927, nr.1335; Mik. 1888, s.17); lókma "lokma" (Şkal.1985, s.435).

* arn.: lomke "lokma" (Mik.1888, s.17); lomké, lokmé "parça, dilim" (Meyer, G. 1891, s.233).

* yun.: lokhmás "lokma" (Mik.1888, s.17).

lokum Şekerli nişasta eriyiğini pişirip hafif ağdalaştırarak yapılan, küçük küp veya dik dörtgen biçiminde kesilen şekerleme, kesme, lâlitokum (TS).

* rom.: lucuma "tatlı ezme börek" (Lok. 1927, nr.1684).

* bul.: lokum "gülyağı ve bademle yapılan şekerli tatlı" (Lok.1927, nr. 134-135).

* sırp.: lokuma "lokum" (Mik.1888, s.17); lokuma "sert bir börek" (Lok. 1927, nr.1684); lókum "kurabiyeye benzer, uzun şekilli bir kurabiye; lokum; küp şeker" (Şkal.1985, s.435).

* yun.: loukhomás "lokum" (Mik.1888, s.17).

yumurta akının karıştırılmasından elde edilen, kırık, çatlak çanak çömlekleri, künkleri birleştirmekte kullanılan macun, lökün (TS).

* rom.: lichium, luchium "kuyu yapımında kullanılan bir çeşit çimento" (Lok.1927, nr.1328); lukjum, likjum, ludjum "aynı" (Mik.1888, s.17).

* bul.: liok "lök" (Mik.1888, s.17).

* sırp.: lucum "lök" (Lok.1927, nr. 1328); lućum "aynı" (Mik.1888, s.17); lûćum "lökün" (Şkal.1985, s.436).

lüle 1. Bükülmüş, dürülmüş şey. 2. Tütün çubuğu, pipo, nargile vb. nin ucuna takılan, tütün konulan yuva. 3. esk. Bir akarsu ölçü birimi. 4. Saç kıvrımı. 5. hlk. Su akan musluksuz boru (TS).

* rom.: lulea "tütün çubuğu" (Lok. 1927, nr.1336); lule "aynı" (Mik.1888 s.18).

* bul.: lula "tütün çubuğu, lüle" (Lok. 1927, nr.1336; Mik.1888, s.18; Meyer, G.1891, s.233).

* sırp.: lula "çubuk, çubuk kamışı" (Lok.1927, nr.1336); lula, lulu "aynı" (Mik.1888, s.18); lûla "tütün çubuğu; çeşmelerde bulunan, suyun aktığı çubuk" (Şkal.1985, s.436).

* arn.: lule "metal boru, çubuk" (Mik. 1888, s.18); lulé "aynı; damıtma borusu" (Meyer, G.1891, s.233).

* yun.: loulés, loulás "tütün çubuğu" (Mik.1888, s.18; Meyer, G.1891, s.233).

lök hlk. Kireç, zeytin yağı, pamuk ve

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

41385
II

"BALKAN DİLLERİNDEKİ TÜRKÇE KÜLTÜR KELİMELEİ"

CİLT II

Yüksek Lisans Tezi

41385

Hazırlayan
Hatice Kutlar AKSEL

Danışman
Doç. Dr. Kemal YÜCE

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İZMİR
1995

maaş Aylık (TS).

- * sırp.: mēās^v "aylık ücret,maaş"
(Şkal.1985,s.450).

mabeyin 1.esk.ara. 2.tar. Eski konaklar-
da harem ile selâmlık arasındaki daire.
3. tar.Padişah sarayı. 4. mec. İki ki-
şi arasındaki soğukluk (TS).

- * sırp.: mabèin,mabèjn, mabèjna "eski
konaklardaki geçme odası,büyük kori-
dor; eski konaklarda, kadınların dtur-
dukları ve diğer bölümlerden ayrı o-
lan bölüm" (Şkal.1985,s.438).

macun 1.Hamur kıvamına getirilmiş madde.
2.Boyacılıkta çatlak ve aralıkları ka-
pamak, camcılıkta camları tutturmak i-
çin kullanılan hamur kıvamında karışım.
3. Baharlı,tarçınlı,yumuşak ve yapış-
kan şekerleme (TS).

- * rom.: madžjun, madžjum "macun" (Mik.
1888,s.18).

- * bul.: mažun "macun" (Mik.1888,s.
18).

- * sırp.: madžun "macun; bir çeşit ye-
mek" (Mik.1888,s.18); mādžun "piş-
miş şekerli meyve; yoğun şekerli tat-
lı; pastacıların sattıkları bir şe-
kerleme; yapıştırıcı" (Şkal.1985,s.
438).

- * yun.: mantzoùni "macun" (Mik.1888,s.
18).

madde 1.Duyularla algılanabilen,bölüne-
bilen, ağırlığı olan nesne. 2.Öge,un-
sur. 3.Yasa,sözleşme, antlaşma gibi
metinlerde,her biri başlı başına bir
yargı getiren ve çoğu kez rakamla be-
lirtilen bölüm. 4. Sözlük ve ansiklo-
pedilerde tanımlanan, anlatılan keli-
me, ad veya konulardan her biri. 5.İ-
leri sürülen sorun. 6.Para,mal vb.ile
ilgili şey (TS).

- * rom.: made "temel,esas; sebep" (Mik.
1888,s.18).

maden 1.jeol.Yer kabuğunun bazı bölge-
lerinde çeşitli iç ve dış doğal etken-
lerle oluşan, ekonomik yönden değer
taşıyan mineral. 2.kim.Metal. 3.Maden
ocağı veya maden işletmesi. 4.mec.Çok
değerli şeyleri kapsayan kaynak. 5.
Kolay ve iyi kazanç sağlayan iş veya
parası elinden kolaylıkla alınan kim-
se. 6.Madenden yapılmış (TS).

- * rom.: madem "maden ocağı; metal"
(Lok.1927,nr.1341; Mik.1888,s.18;
Meyer,G.1891,s.252).

- * bul.: madem "maden ocağı" (Lok.1927
nr.1341; Mik.1888,s.18).

- * sırp.: majdan "maden" (Mik.1888,s.
18); mājdan "maden; taş veya maden
çıkarılan yer,ocak" (Şkal.1985,s.
443).

- * arn.: madem "metal" (Mik.1888,s.
18); madem "maden,metal" (Meyer,G.
1891,s.252).

- * mac.:madène "metal" (Meyer,G.1891,s.
252).

madrabaz 1.Hayvan,balık,sebze,meyve gibi yiyecekleri, yerinden getirerek toptan satan kimse. 2.mec.Hile yapan,hileci (TS).

* rom.: matrapazlîc "Yahudî pazarlığı, bezirganlık; hile" (Lok.1927,nr.1445; matrapazlîc, matrapazlerie "aynı" (Mik.1888,s.22).

mağara 1.Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan,barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu,in. 2. jeol. ve coğr. Karst bölgelerinde kireç taşlarının erimesiyle oluşan,büyük,birbirine koridorlarla bağlı yer altı kovukları (TS).

* sırp.: megâra "mağara,in; Sarayevoda , bir mahalle ismi" (Şkal.1985, s.452).

mağaza 1.Büyük dükkân. 3.Eşya ve azık deposu (TS).

* sırp.: mağaza "mağaza; kalın duvarlarla yapılan dükkân,depo,mahzen" (Şkal.1985,s.439).

* arn.: magazâ, magazé, makaze "mağaza, ambar,depo"; magazâ "mağaza"; magazôn "kolleksiyon,derleme" (Meyer, G.1891,s.253).

* yun.: magazı "mağaza,depo" (Meyer,G. 1891,s.253).

mağfîret Af,bağışlama (TS).

* sırp.: mağfîret "günâhlardan arınma,günâhların bağışlanması" (Şkal. 1985,s.439).

mağrur 1.Kurumlu,gururlu. 2. Gurur belirten (TS).

* arn.: magrur "akıllılık,hoşluk; gu-

gurur"; magruri "akıllı,hoş; kibirli, gururlu"; magrurôj "aynı" (Mik.1888, s.18; Meyer,G.1891,s.253).

mahalle 1.Bir şehrin bir kasabanın,büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri. 2.Bir mahallede oturan insanlar,mahalle halkı (TS).

* rom.: mahala "mahalle"; mahalagiü "mahalle sakini" (Lok.1927,nr.1350); mahala, mahaladžiu, mahadžoajke "mahallede oturan,mahalle sakini" (Mik. 1888,s.19; Meyer,G.1891,s.256).

* bul.: mağala "mahalle" (Lok.1927, nr. 1350); mahala, mahla "mahalle"; mahalđzija "mahalle sakini" (Mik. 1888,s.19).

* sırp.: mağala "mahalle" (Lok.1927, nr.1350); mahala "aynı" (Mik.1888,s. 19); mâhala, mâla,mâla "köy veya kasabanın bir bölümü; sokak,cadde"; mâhalbaşa,mâlbaşa "bir mahallenin ileri geleni"; mahalêlija "mahalle sakini"; mâhaljanin "aynı" (Şkal. 1985,s.439-440).

* arn.: mahal "mahalle" (Mik.1888,s. 19); mahalé "mahalle; ikametgâh" (Meyer,G.1891,s.254).

* yun.: makhalâs, makalôpon "mahalle" (Mik.1888,s.19; Meyer,G.1891,s.254).

mahdum esk.Erkek evlât,oğul (TS).

* sırp.: mâhdûm "erkek evlât,oğul" (Şkal.1985,s.440).

mahkeme 1.Bir yargıçtan veya bazen savcı ve yargıçlardan oluşan bir kurulun, yargı görevini yerine getirdikleri

yargı yeri. 2.Dava, duruşma,mahkeme (TS).

* sırp.: meščema, meščemu, mehçeme "mahkeme" (Mik.1888,s.23); mehçèma, meščèma, mehkèma "mahkeme,yargı binası" (Şkal.1985,s.453).

* arn.: mehçeme,meçem,meçjeme,mechi-ême "mahkeme" (Mik.1888,s.23); mekéme, metşeme, mehtşeme, metşk'eme "mahkeme" (Meyer,G.1891,s.268).

mahlûk esk.Yaratık,yaratılmış (TS).

* sırp.: mahlûk, mahlûkat,çok. "mahlûk,yaratılmış,yaratılmışlar" (Şkal.1985,s.440).

mahmude bot. 1.Çit sarmaşığigillerden, yaprakları ok ucu biçiminde,çiçekleri soluk sarı renkte, 50-100 cm. boyunda, çok yıllık ve otsu bir bitki (Convolvulus scammonia). 2. Bu bitkinin köklerinden çıkarılan, hekimlikte kullanılan, reçineye benzer bir madde (TS).

* yun.: makhmoutá, mamoutiá"bir bitki, bir çeşit sarmaşık" (Mik.1888,s.19).

mahmudiye Bu gün süs altını gibi kullanılan, II.Mahmut zamanında basılmış ince altın sikke (TS).

* rom.: mahmude "mahmudiye" (Mik.1888, s.19).

* sırp.: dukat mamudija "mahmudiye altını" (Mik.1888,s.19); mahmudija "mahmudiye"(Şkal.1985,s.441).

mahmur 1.Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olan. 2.Uykudan sonra üzerinde sersemlik,ağırlık bulunan, 3. Süzgül,dalgın bakışlı (göz) (TS).

* rom.: mahmur "az sarhoş"; mahmurie

"mahmurluk, sarhoşluğu takip eden başağrısı" (Lok.1927,nr. 1359); mahmûr "aynı" (Kak.1973,s.264-265).

* bul.: mahmuren "mahmur" (Lok.1927,nr. 1359); mahmuren, mihmuren "mahmur" (Mik.1888,s.19); mamuren "aynı" (Kak.1973,s.264).

* sırp.: mamuran "sarhoşluk yüzünden ortaya çıkan başağrısı" (Lok.1927, nr. 1359); mamur,mamuran "mahmur"; mamurluk "mahmurluk" (Mik.1888,s.19); māmuran "mahmur"; mamur,māhmūran, māmūran, māhmūran "mahmur" (Kak.1973 s.265); māhmūran, māmūran "sarhoşluktan sonraki başağrısı" ; mahmûrluk,mamûrluk "mahmurluk" (Şkal.1985, s.441).

* arn.: mafmurluk "mahmurluk" (Mik.1888,s.19); mafmurluk "sarhoşluk mahmurluğu" (Meyer,G.1891,s.253); mafmurluk "aynı" (Kak.1973,s.264-265).

* yun.: makhmouris, makhmouris, makhmouris, makhmouris "mahmur" (Kak.1973,s.265).

* mac.: mamoros,māmhuross, māmuros, má rmaros,mammorás, mahmurás "mahmur" (Kak.1973,s.264).

mahmuz 1.Çizmenin veya potinin arkasına takılan ve binek hayvanlarını dürtüp hızlandırmaya yarayan demir veya çelik parça. 2.Tavukgillerin ve bazı kuşların ayakları ardında bulunan,boyun yapısındaki sivri uzantı. 3.den. Eski tür savaş gemilerinde su kesimi altında, ileriye doğru uzanan,karşıdaki gemiyi batırabilen uzantı. 4. Köprü ayaklarında, basıncı azaltmak için suyun geldiği ve gittiği yanlardaki çıkıntı (TS).

* rom.: magmûzâ "mahmuz" (Kak.1973,s. 265).

* bul.: mahmuz "mahmuz" (Mik.1888,s. 18); mahmûz,mamûz "aynı" (Kak.1973,s. 1973,s.265).

* sırp.: mamuza "mahmuz"; mamuzati "mahmuzlamak" (Mik.1888,s.18);mâhmuza,mâmûza,mâmuz,mâmûza "aynı" (Kak.1973,s. 256); mâmuza "mahmuz" (Şkal.1985,s. 444).

* arn.: mamûz, mahmûzi "mahmuz" (Kak. 1973,s.265).

* yun.: makhmoûzi "mahmuz" (Kak.1973, s.265).

* mac.: mamuz,mamur "mahmuz" (Kak.1973, s.265).

mahrâma esk.Bazı bölgelerde kadınların sokağa çıkarken manto üstüne örttükleri işlemeli geniş örtü (TS).

* rom.: maramâ, nâframâ "genç,evli kadınların başlarına örttükleri örtü" (Lok.1927,nr. 1361); mahrame, marama, naframe "başörtüsü" (Mik.1888,s. 19); marâmâ, mahramâ, nâframâ "aynı" (Kak.1973,s.265).

* bul.: mahrâma "mahrâma" (Lok.1927,nr. 1361); mahrâma "örtü"; marama, maramica, mahrâma, bahrama, bahrâma "püskül,saçak" (Mik.1888,s.19); mahrâma, mahramâ, maramâ "marama" (Kak.1973,s. 265).

* sırp.: mahrâma "marama" (Lok.1927,nr. 1361); mahrâma, marama "baş örtüsü"; mahramica "aynı" (Mik.1888,s.19);mahrâma, mâhrama,mârâma "aynı" (Kak.1973,

s.265); mâhrama, mârâma "el bezi,peşkir; kadınların başlarını örttükleri örtü,bohça veya kumaş parçası" (Şkal. 1985,s.441).

* arn.: maram "marama" (Mik.1888,s. 19); marâm "sofra bezi,el bezi" (Meyer,G.1891,s.260); marâm, marhamâ "aynı" (Kak.1973,s.265).

* yun.: makhramâs "mahrâma" (Mik.1888, s.19).

* mac.: mahrâman, marhamon "mahrâma" (Kak.1973,s.265).

mahrûm Yoksun (TS).

* sırp.: mâhrûm "mahrûm,yoksun" (Şkal. 1985,s.441).

mahsul 1.Ürün. 2.mec. Ortaya çıkan,elde edilen şey,verim (TS).

* sırp.: mâhsûl,mahsûlât, mâsûl,mahsûlât "mahsul,elde edilen" (Şkal.1985, s.442).

* arn.: maksulj "bir tarladan veya bir ağaçtan toplanan ürün" (Mik.1888,s. 19); maksul "aynı" (Meyer,G.1891,s. 255).

mahsus 1.Özgülü. 2.Biri veya bir şey için ayrılmış,münhasır. 3. Özel olarak,bilhassa. 4.Bilerek, isteyerek. 5.Şaka olarak,şakadan (TS).

* sırp.: mâhsûs,mâhsûz, mâksûz "özel olarak,özel olarak,bilhassa"; mahsusi- ja,mahsuzija, maksuzija "özel olarak sunulan armağan,hediye"; mâhsûs sêlâm, mâhsûz sêlâm, mâksûz sêlâm "özel olarak gönderilen selâm" (Şkal.

1985,s.442).

mahşer 1.Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer. 2.mec.Büyük kalabalık (TS).

* sırp.: mähşer "kıyamet gününde toplanılacağına inanılan yer; büyük kalabalık,yığın,kitle" (Şkal.1985,s.442).

mahvolmak 1.Yok olmak. 2.Bozulup yararsız duruma gelmek. 3.Onulmaz duruma gelmek. 4.Boşa gitmek heba olmak (TS).

* sırp.: mähv biti, mäh uçiniti "mahvolmak,yokolmak; mahvetmek,yok etmek" (Şkal.1985,s.442).

mahya Ramazan gecelerinde, camilerde iki minare arasına gerilen ipler üzerine kandil veya elektrik ampulleriyle yazılan yazı veya yapılan resim. 2.Çatılarda iki eğik yüzeyin birleştiği bölüm (TS).

* sırp.: mähija "Ramazan aylarında ve kadir gecelerinde ışıklarla yazılan ve minare veya kulelere asılan yazı" (Şkal.1985,s.440).

mahzar esk. 1.Yüksek makamlı bir kimse- nin yanı,huzuru. 2.Yüksek bir makama sunulmak için yazılan çok imzalı dilekçe. 3.huk. Mahkeme sicil defteri (TS).

* sırp.: mähzar,mázar "bir yönetim birimine verilen toplu dilekçe"(Şkal. 1985,s.442).

mahzen Yapılarda yer altı deposu(TS).

* rom.: magaza, magazin "mağaza,mal deposu" (Lok.1927,nr.1362); magazie, magaza "aynı" (Mik.1888,s.19).

* bul.: magaza, magazin "mal deposu; mağaza" (Lok.1927,nr. 1362); magaza, maaza,maza "aynı" (Mik.1888,s.19).

* sırp.: magaza, magazin "mağaza,mal deposu"(Lok.1927,nr.1362); magaza "aynı"; magazadžija "mağazacı,depo- cu" (Mik.1888,s.19).

* arn.: magaz, magazı, magazoj; manga- za "satış mağazası" (Mik1888,s.19).

* Yun.: magazı, magazés "aynı" (Mik. 1888,s.19).

makam 1.Mevki,kat,yer. 2.müz. Türk müzi- ğinde bir dizinin işleniş biçimine verilen ad. 3.Yer (TS).

* sırp.: mēkām "Kuran'ı veya ezanı bir ahenkle okuma; müzik,ses,melodi;bi- rinin katı,huzur"; mekāmli "Kuran'ın veya ezanın ahenkle okunması" (Şkal. 1985,s.455).

makara 1.Üzerine iplik,tel,şerit gibi şeyler sarılan, kenarları çıkıntılı, eksenini boyunca delik silindir. 2.den. Bir yükün yukarıya kaldırılmasını sağ- layan araç. 3.den. Ağır yüklerin kal- dırılma ve indirilmesinde kullanılan, birbirine paralel iki veya daha çok tabla arasında dönen,kenarı çepeçevre oluklu tekerlek veya tekerleklerden oluşmuş mekanik âlet (TS).

* rom.: macara "vinç âleti" (Lok.1927, nr. 1371); makara "makara" (Mik. 1888,s.20; Meyer,G.1891,s.254).

* sırp.: makara "makara; yüksek bir yerden veya su kuyusundan su çekme- ye yarayan düzenek; iplik makarası" (Şkal.1985,s.443).

* arn.: makare "makara" (Mik.1888,s.

20); makaré "makara; dokuma tezgahlarında bulunan şaft" (Meyer,G.1891, s. 255).

makas 1.Bir eksen çevresinde dönebilecek biçimde çapraz eklemellenmiş,birbirine bakan yüzleri keskin iki çelik lâmadan oluşmuş, arasına yerleştirilen herhangi bir şeyi kesmeye yarayan araç. 2. Birbirine komşu iki demir yolu hattını hemen bunların uzantısındaki üçüncü hatta bağlamaya yarayan âlet. 3.Uygun bir açı oluşturacak biçimde birbirini kesen demir yolu hatları. 4.Üst üste konulmuş birkaç yassı çelikten yapılan araba yayı. 5.den. Üst uçları birbirine bağlı, alt uçları açık olan iki direkt kurulumuş, ağırlık kaldırma düzeni. 6. Çatı ve köprülerde genellikle ağaç veya çelikten yapılan, ağırlığı karşılıklı iki ayağa veya duvara aktaran çatılmış kiriş sistemi. 7.mec. Çalma, kırpma. 8. Dirsek. 9.zool. Bazı eklem bacaklı hayvanların ön ayaklarında bulunan, savunma ve saldırmada kullanılan kıskaç (TS).

* rom.: macáz "demiryolu makası" (Kak. 1973,s.266).

* sırp.: makaze "makas" (Mik.1888,s. 20); makoze, mäkaze, mäkase "makas" (Kak.1973,s. 266); mäkaze, mäkase "makaz" (Şkal.1985,s.443).

* arn.: makas "makas" (Mik.1888,s.20); makás "aynı" (Meyer,G.1891,s.255; Kak. 1973,s.266).

* yun.: kakhásı "travers,kiriş" (Kak. 1973,s.266).

* mac.: makaslik "travers,demiryolu traversi" (Kak.1973,s.266).

makat 1.Kıç. 2.Anüs,şerç. 3.Minderli alçak sedir. 4.Minder yüzü, minderin üzerine yayılan kumaş (TS).

* rom.: macat "yorgan; yatak örtüsü"

(Lok.1927,nr.1370).

* sırp.: mäkät "sedirlerin üzerin serilen kumaş,çuha veya kilim" (Şkal. 1985,s.443).

makbul 1.Kabul edilen. 2.Beğenilen,hoş karşılanan. 3.Geçer,geçerli (TS).

* mağbül, mäkübül "beğenilen, değerli, hoş giden; tercih edilen"; mağbül-döva "Allah tarafından kabul edilen dua"; mağbülniñi, mäkübülniñi "seçilen,toplanan,derlenen" (Şkal. 1985,s.439).

* arn.: maghbul "makbul,tercih edilen" (Mik.1888,s.18).

maksat İstenilen şey, amaç, gaye,erek (TS).

* sırp.: mäkсад,mäkсat "maksat,amaç" (Şkal.1985,s.443).

makul 1.Akla uygun, akıllıca. 2.Akıllıca iş gören,mantıklı.3.mec.Aşırı olmayan, uygun, elverişli. 4.Belirli (TS).

* sırp.: makul; makul uciniti "bir şey hakkında anlaşmak,sözleşmek" (Mik.1888,s.20); mäkul "akıllı,düşünceli; akıllıca,tutarlı bir şekilde" (Şkal.1985,s.444).

mal 1.Bir kimsenin veya bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan,taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü. 2. Birinin mülkiyeti altında bulunan büyük baş hayvanların bütünü. 3.Alınıp satılabilen her türlü ticaret eşyası. 4. mec. Bayağı, aşağılık,kötü kimse. 5. argo Esrar (TS).

* bul.: maldžija "mal sahibi, zengin"

kimse; hırsız" (Mik.1888,s.20).

* sırp.: mal, mahl "miras" (Mik.1888, s.20); māl "mal,mal varlığı; hazine ,zenginlik; büyük baş hayvan varlığı"; māl-sahîbija "varlıklı ,zengin kimse" (Şkal.1985,s.444).

* arn.: mal "mal" (Mik.1888,s.20); mal "madde;bolluk,zenginlik,servet" (Meyer,G.1891,s.256).

* yun.: mal "mal" (Meyer,G.1891,s.256).

malayani esk. Boş ve yararsız,saçma (TS).

* sırp.: mālājānī "boş ve saçma konuşmak,gevezeleki etmek" (Şkal.1985,s.444).

malûm 1.Bilinen, belli. 2.Bilinen konu, iş vb. 3.Evet,belli, biliniyor,kuşkusuz. 4. gr. Etken (fiil) (TS).

* sırp.: mālûm "bilinen,tanınan; tanınmış" (Şkal.1985,s.444).

mamur Bayındır (TS).

* sırp.: māmūr "düzenli,bayındır, iyi yapılmış (ev,şehir,dükkân,vs.);māmūr uçiniti "düzenlemek,tanzim etmek" (Şkal.1985,s.444).

mancınık 1.tar.Top yapımının bilinmediği çağlarda,kale yuhatmalarında, ağır taş gülle fırlatmakta kullanılan basit bir savaş aracı (TS).

* rom.: mandžjalik "manivela,kaldıraç" (Mik.1888,s.20).

mandal 1.Kapı gibi şeyleri kapalı tutmaya yarayan, döner tahta veya metal parça. 2.İpe serilen çamaşırı tuttur-

mak için kullanılan yaylı kıskaç. 3. Ut, keman gibi çalgıların tellerini geren düğme (TS).

* rom.: mandanea "bیلardo bandı"(Lok. 1927,nr.1390); mandalu "mandal"(Mik. 1888,s.20).

* bul.: mandalo "mandal"; mandalos-vam "mandallamak" (Mik.1888,s.20).

* sırp.: mandal, mandali "kapı mandalı" (Mik.1888,s.20); zamandaliti "mandallamak,kapatmak" (Mik.1888,s.20); mândal,mâldan,mândan "kapının üzerine geçirilen tahta veya demir sürgü"; mândaliti "mandalla kapıyı kapatmak,mandallamak" (Şkal.1985,s.445).

* arn.: mandal "mandal" (Mik.1888,s.20); mandâl "kapı mandalı; sap, kulp" (Meyer,G.1891,s.258).

* yun.: mântalos, mantalunu "mandal" (Mik.1888,s.20; Meyer,G.1891,s.258).

mangal İçine kor konalan, sacdan,bakır veya pirinçten, türlü biçimlerde üstü açık kap, korluk (TS).

* rom.: mangal "mangal" (Lok.1927,nr. 1392; Mik.1888,s.20).

* bul.: mangal "mangal"(Lok.1927,nr. 1392;Mik.1888,s.20).

* sırp.: mangal "mangal"(Lok.1927,nr. 1392;Mik.1888,s.20); mǎngala,mǎngal "üzerinde kahve yeya yemek yapılan bakırdan bir çeşit araç" (Şkal.1985, s.445).

* yun.: mangáli "mangal3(Mik.1888,s. 20).

mangır 1.esk.Bakırdan yapılmış iki bu-
çuk para değerinde sikke. 2.Nargile
lülesine konulmak için kömür tozundan
yapılan, çabuk tutuşur, tavla pulu
biçiminde bir çeşit yakacak. 3. mec.
argo Para (TS).

* rom.: mângâr, mangâr "mangır" (Kak.
1973,s.267).

* sırp.: mangura "bir çeşit para"(Mik.
1888,s.21); mângura, mângara, mân-
gar "mangır" (Kak.1973,s.267); mângar,
mângura "ilk Osmanlı padişahı zama-
nında çıkarılan bakır para,değeri ak-
çeden azdır; değeri düşük olan bakır
para; para"(Şkal.1985,s.445).

* arn.: mangër "mangır"(Kak.1973,s.
267).

* yun.: magkhourios "mangır"(Mik.1888,
s.21); mangkhira "küçük değerli bir
para"(Kak.1973,s.267).

* mac.: mângor "mangır" (Mik.1888,s.21);
mangur,mângor "aynı" (Kak.1973,s.267).

mâni Bir şeyin yapılmasını önleyen(TS).

* sırp.: mani "kiskançlık anlamlarında
kullanılır" (Mik.1888,s.21); mâni
"mâni,engel"; mânija "mani olma,en-
gelleme"; maniluk "manilik, düşman-
lık yüzünden engelleme" (Şkal.1985,
s.445).

mansıp esk.Makam,yüksek memuriyet (TS).

* rom.: mansúp, mansip,mansep "makam"
(Kak.1973,s.267).

* sırp.: mánsub, mánсіб, mánсіp,mán-
sub, mánsup "rütbe, makam" (Kak.1973,
s.267); mánсіб, mánсіp, mánsub,mán-

sup "devlet hizmeti, makam,rütbe"
(Şkal.1985,s.446)

* yun.: mansópi "mansıp,makam"(Kak.
1973,s.267).

* mac.: manszup,monczup "rütbe, makam"
(Kak.1973,s.267).

maraz 1.Hastalık,illet. 2.Dayanılması
güç durum. 3.mec.Huysuzluğu ve titiz-
liği ile can sıkan (TS).

* rom.: maraz "manevî veya ruhî so-
ğukluk veya hastalık" (Lok.1927,nr.
1404;Mik.1888,s.21).

* sırp.: maraz "hastalık" (Lok.1927,
nr. 1404; Mik.1888,s.21); mârâz "has-
talık; kronik hastalık"; mârâzi-mêvt
"ölümcül hastalık"; marâzli, marâzli-
jiv "ağır derecede hasta olan,kro-
nik hasta"; mârîz "sürekli hasta o-
lan"; marîzluk "geçmeyen hastalık"
(Şkal.1985,s.446).

* arn.: maraz "hastalık; verem"; ma-
razos "hastalanmak; rahatsızlanmak"
(Mik.1888,s. 21); marás, marazi "ay-
nı"; marazós "aynı" (Meyer,G.1891,s.
269).

* yun.: marázis marazáris, marainu
"marazlık,hastalık" (Mik1888,s.21).

marda Iskarta mal (TS).

* rom.: mardá "aynı" (Mik.1888,s.21).

* arn.: marda "kıtlık,azlık,noksanlık"
(Mik.1888,s.21); mardá, mardé "do-
landırıcılık, hile" (Meyer,G.1891,
s.269).

* yun.: mardás "aynı" (Mik.1888,s.21);

Meyer,G.1891,s.260).

marifet 1.Ustalık,hüner.2.Uygun olmayan, hoş gitmeyen,can sıkıcı iş veya davranış. 3.esk.Bilim,bilgi. 4.esk.Aracı, ikinci el.(TS).

* rom.: marafat "tavassut,aracılık; hilecilik,hilede ustalık" (Lok.1927, nr.1418); marafet "manevra,düzen,hiler"(Mik.1888,s.21; Meyer,G.1891,s.263).

* bul.: marifet "marifet" (Mik.1888,s.21;Meyer,G.1891,s.263).

* sırp.: marifet "marifet" (Mik.1888,s.21); marifet "ustalık,bilgi,hüner; uydurma,düzen"; marifetli "marifetli,yetenekli,usta; hileli,uydurma"; marifetluk "ustalık,bilgi,hüner; dolandırıcılık,kandırma"(Şkal.1985,s.446).

* arn.: marifet "ustalık,beceri"(Mik.1888,s.21); marifet "ustalık,hüner, zenaat" (Meyer,G.1891,s.263).

marpuç Nargileye takılan hortum biçiminde uzun ve bükülgen boru (TS).

* rom.: margiciu "nargilenin kamışı, borusu" (Lok.1927,nr. 1425); margic "aynı" (Mik.1888,s.21).

* sırp.: mârpič "sıvıların aktığı plâstik veya kumaş hortum,boru" (Şkal.1985,s.446).

marul Birleşikgillerden,geniş ve uzun olan yeşil yaprakları taze olarak yenilen bir bitki (Lactuca sativa) (TS).

* rom.: marulă ,marola "marul" (Lok.1927,nr.1430);marole "aynı" (Mik.1884,

s.21); marolă "aynı" (Meyer,G.1891, s.26).

* bul.: marul,maruli "marul" (Mik.1888 s.21); marul,marulja "aynı" (Meyer, Gb1891,s.261).

* sırp.: marulja "bir bitki" (Mik.1888 s.21).

* arn.: marulj "marul"(Mik.1888,s.21); marul,marul'é "marul,marul salatası" (Meyer,G.1891,s.261).

* yun.: marouli, maroulakhi "marul" (Mik.1888,s.21; Meyer,G.1891,s.261).

masat Bıçak bilemeye yarayan çelikten, çubuk biçiminde araç (TS).

* sırp.: masat "bileği taşı"(Lok.1927, nr. 1431; Mik.1888,s.21); mäsät "bileği taşı" (Şkal.1981,s.447).

maskara 1.Eğlendirici,sevimli,güldürücü, hoş. 2.(Küfür olarak söylendiğinde) Şerefsiz,haysiyetsiz, rezil. 3. Karnaval maskesi. 4. Kirpik boyası,rişmel (TS).

* rom.: măscară "tahkir sözü"; mascara-lic,măscărică "soytarı"(Lok.1927, nr. 1436); meskare "yüzkarası,ayıp, alçaklık"; meskeri "alçak,namussuz"; maskaralic "istihza,alay"; maskara-dziu "maskaralık" (Mik.1888,s.21).

* bul.: maskara "maskara" (Mik.1888, s.21; Meyer,G.1891,s.261).

* sırp.: maska, maskara "maskara"(Lok.1927,nr.1436); maskara, maškari,maskarî "maskara"(Mik.1888,s.21); maškara, maškara,maškare, maškare "boyalı yüz ,maske; karnaval" (Şkal.1985,

s.438).

* arn.: maskare "maskara,soytarı"; maskarii "istihza,alay" (Mik.1888,s.21); maskarâ, maskar'é "maskara,soytarı" (Meyer,G.1891,s.261).

* yun.: maskharâs maskharalikhî "maskara,maskaralık"(Mik.1888,s.21;Meyer,G.1891,s.261).

* mac.: mäsçärâ "maskara"(Meyer,G.1891,s.261).

maslahat esk. 1.İş,önemli iş, mesele. 2.kaba Erkeklik organı (TS).

* sırp.: maslâhat,maslâjat,maslâjet "herhangi bir yemeği yapmak için gereken malzeme; fayda, yarar; iyilik" (Şkal.1985,s.447).

* arn.: maslahat "iş, maslahat,meşguliyet" (Mik.1888,s.22); maslahât "iş,mesele" (Meyer,G.1891,s.261).

maslak esk. 1.Sürekli su akan boru. 2.Su yolu üzerinde bulunan su haznesi. 3.Büyük yalak (TS).

* rom.: maslag "ban otu" (Kak.1973,s.269).

* bul.: maslâk "maslak" (Kak.1973,s.269).

* sırp.: maslak,maslaç,maslâçak "ban otu"(Kak.1973,s.269).

* mac.: maszlak, maszlog "bot.ban otu"; maszlagos "aldatıcı" (Kak.1973,s.268).

masraf 1.Harcanan para,gider. 2.Bir şeyin yapımında kullanılan gereç,harç.

* bul.: masraf, mastraf "masraf"(Mik.1888,s.22).

* sırp.: mäsraf "harcama,masraf"; masrâfli "masraflı, büyük paralar gerektiren" (Şkal.1985,s.447).

masum 1.Suçsuz,günahsız. 2.Temiz,saf. 3.hlk.Küçük çocuk (TS).

* sırp.: mäsüm, mäsüm "çocuk"; mäsümçe, mäsümçäd "çocukcağız" (Şkal.1985,s.443).

maşa 1.Ateş veya kızgın bir şey tutmaya, korları karıştırmaya yarayan iki kollu metal araç. 2.Çok küçük şeyleri tutmaya yarayan küçük,kollu araç. 3.mec. Başkasının isteklerine, amaçlarına âlet olan kimse. 4.sp. Bisiklet çatısının ön ve arkasında, çatal biçiminde, tekerleklerin takıldığı parça. 5.Saçları kıvırmak,düzeltilmek için elektrik veya ateşle ısıtılan maşa biçiminde âlet (TS).

* yun.: masia "cımbız"(Meyer,G.1891,s.262); masia "maşa" (Mik.1888,s.22).

* sırp.: maša "ateş küreği" (Mey.1888,s.262); maše "maşa" (Mik.1888,s.22); maša "aynı" (Kak.1973,s.269); maša "kor ve ateş tutmakta kullanılan uzun saplı demir kürek"; maše, mašice "maşa" (Şkal.1985,s.447-448).

* arn.: mašá, mašé "ateş maşası" (Meyer,G.1891,s.262); mashà "aynı" (Kak.1973,s.269).

* mac.: massa "maşa" (Kak.1973,s.269).

maşallah 1."Ne güzel", "Allah nazardan saklasın" gibi beğenme duyguları anlatır. 2. Umulmadık durumlar karşısında

da şaşkınlık ve sitem belirtmek için söylenir. 3.Nazar değmemesi için çocukların üzerine iliştirilen ve üstünde "maşallah" yazılı nazarlık (TS).

* rom.: maşala "harikulade!, Tanrı seni korusun !" (Lok.1927,nr. 1433).

* sırp.: māšalāh ! māšālā !, māšalāh, māšallāh "şaşma veya beğenme sözü" (Şkal.1985,s.448).

maşrapa Metal,toprak vb.den yapılmış, ağzı açık,kulplu, küçük kap (TS).

* rom.: năstrăpa, năstrăpioară "bardak" (Lok.1927,nr.1439); mastrapē "aynı"(Mik.1888,s.25); mastrapă,năstrăpă "aynı"(Meyer,G.1891,s.262).

* bul.: maştrapa "kadeh,bardak" (Lok. 1927,nr.1439); maştrapa,năstrapa "aynı" (Mik.1888,s.25); maştrapa, maştrăp, maştrăfa "aynı" (Meyer,G.1891, s.262).

* sırp.: maştrăfa "kadeh,bardak" (Lok. 1927,nr.1439); maştrăfa, maştrăp,maştrăra "aynı" (Mik.1888,s.25); māštrăfa, māštrăp "bardak; içinde şerbet içilen süslü bardak" (Şkal.1985,s. 448).

* arn.: mastrapa "bardak" (Mik1888,s. 25); mastrapă, maştrăp, maştrăp "bardak"(Meyer,G.1891,s.262).

* yun.: mastrapa, maştrăpās "bardak" (Mik.1888,s.25); maştrăpās "aynı" (Meyer,G.1891,s.262).

* mac.: māštrăpă "bardak"(Meyer,G.1891, s.262).

mat Satranç oyununda taraflardan biri-

nin yenilgisi (TS).

* rom.: matofi "suç,cürüm; solmak,sarırmak,tazelikliğini kaybetmek" (Mik. 1888,s.22).

* sırp.: măt "satranç oyununda kaybetme,mat olma" (Şkal.1985,s.448).

matara Yolculukta veya askerlikte kullanılan,boyna veya bele asılı olarak taşınan,genellikle aba veya deri kaplı su kabı (TS).

* rom.: matarà "su kabı,matara"; mataragiū "mataracı" ; matargi-basa "mataracı başı" (Kak.1973,s.270).

* sırp.: matara "şarap kabı" (Mik. 1888,s.22); mătara "aynı"; matarà-džija "mataracı" (Kak.1973,s.270); mătara "yolculukta taşınan su kabı; teneke veya deriden yapılır"; mataràdžija "bir kervanın su işlemlerini halletmekle görevli kimse; matara yapan kimse" (Şkal.1985,s. 448).

* arn.: matăr "matara" (Meyer,G.1891, s.263); matăr, matarà "aynı" (Kak. 1973,s.270).

* yun.: matalis "matara" (Mik.1888,s. 22); matarás "aynı" (Kak.1973,s.270).

* mac.: matara "matara"; matarácsi, materegcsi, materegcsi "mataracı"; maturacsi pasi "mataracı başı" (Kak. 1973,s.270).

matkap Tahta, maden, beton vb. gibi sert maddeler üzerinde delik açmağa yarayan âlet, delik açma âleti, delgi (TS).

* sırp.: mătka "çelik burgulu, delik

açmakta kullanılan araç" (Şkal.1985, s.448).

matrak 1.esk.Kalın sopa, değnek. 2.argo Eğlenceli,gülünç,hoş (TS).

* sırp.: mâttrak,mândrak "tokmak,değnek,sopa; mec. erkeklik organı"(Şkal.1985,s.449).

matuf esk.1.Bir yöne eğilmiş. 2.Yönelttilmiş (TS).

* rom.: matuf "pis,kirli; ihmalkâr" (Lok.1927,nr.1447).

matuh esk.Bunamış,bunak (TS).

* rom.: matuf "aynı" (Mik.1888,s.22).

* sırp.: mâtūh,mâtūf, mâtūv "hafızası zayıf olan,bunamış olan ihtiyar"; matūhiti, matūṣiti "yaşlılıktan dolayı hafızanın zayıflaması"; matūhluk "ihtiyarlık bunaması" (Şkal.1985,s.449).

mavi 1.Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk; bulutsuz gök yüzünün rengi. 2. Bu renkte olan (TS).

* bul.: mavi "mavi" (Mik.1888,s.22).

* sırp.: mavi, maven "mavi"; maven "mavi renkli pamuklu iplik" (Mik.1888,s.22); mâvez, mâfez, mâhfez "mavi boyalı pamuk"; mâvi "gök rengi,mavi"; mavijās "mavi kanatlı güvercin"; mâvilo "boyamakta kullanılan mavi boya; çorap örmekte kullanılan mavi yün"; mâviti se "mavileşmek" (Şkal.1985,s.449).

* arn.: mavi "mavi" (Mik.1888,s.22) ;

mavi "mavi" (Meyer,G.1891,s.264).

* yun.: mavis, mavī, maviós "mavi" (Mik.1888,s.22).

maya 1.Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde,ferment. 2.mec. Yaradılış,öz nitelik. 3.kim.İçerdikleri enzimlerin katalizör niteliği etkisiyle şekerleri karbondioksit ve alkole dönüştüren birhücreli bitki organizması. 4.argo. Arsız, utanmaz kimse (TS).

* rom.: maia "maya" (Lok.1927,nr.1367); maja "yoğurt veya peynir mayası" (Mik.1888,s.19).

* sırp.: maja "maya" (Lok.1927,nr.1367); maja "maya; yoğurt mayası" (Mik.1888,s.19); mājā "maya,mayalık" (Şkal.1985,s.442).

mayasıl tıp 1.Birdenbire ortaya çıkarak gelişen kızartı, kaşınma,sulanma,kabuk bağlama gibi doku bozukluklarıyla kendini gösteren ve bulaşıcı olmayan bir deri hastalığı, egzama. 2.Basur (TS).

* bul.: majasıl "bir çeşit cüzzam" (Lok.1927,nr.1368); majasıl,majsıl "mayasıl" (Mik.1888,s.20).

* sırp.: mojasin "bir çeşit cüzzam" (Lok.1927,nr.1368); majàsıl,majàsir,mujàsıl "mayasıl,egzema; basur, hemeroid" (Şkal.1985,s.442).

* arn.: majasıl "basur" (Mik.1888,s.20; Meyer,G.1891,s.255).

maydanoz bot.Maydanozgillerden, 50-80 cm. yükseklikte, ufak yeşil yapraklı, özel kokulu iki yıllık otsu bir bitki (Petroselinum crispum) (TS).

* bul.: magdonos,magdanoz,majdanos

"nane" (Mik.1888,s.18; Meyer,G.1891, s.253).

* sırp.: majdonos "maydanoz" (Mik.1888, s.18); majdònos,majdònoz "maydanoz" (Şkal.1985,s.443).

* arn.: magdanos,baldanos "maydanoz" (Mik.1888,s.18); magdanòs,bagdanòs, baldànos, maidanò "maydanoz" (Meyer, G.1891,s.253).

* yun.: mahkedonisi "maydanoz" (Mik. 1888,s.18).

mayhoş 1.Tadı şekerli ve az ekşi olan. 2.mec. (Dostluk ilişkisi için) Bozulmuş veya bozulmaya yüz tutmuş olan (TS).

* sırp.: mājhoš, namājhoš "tadı ekşice olan; tadı az ekşi olan tatlı" (Şkal.1985,s.443).

maymun 1.İnsandan başka bütün primatlara verilen genel ad. 2.mec.Çirkin ve gülünç. 3.Taklitçi (TS).

* rom.: maimutā,momitā "maymun" (Lok. 1927,nr.1365); majmun,meymune "maymun" (Mik.1888,s.20).

* bul.: majmuna "maymun" (Lok.1927,nr. 1365; Mik.1888,s.20).

* sırp.: majmun "maymun" (Lok.1927, nr. 1365); majmun, küç.majmunče "maymun"; majmunast "maymun gibi" (Mik.1888,s.20); mājmun "maymun"; majmunisati "çok canlı ve hareketli davranmak,maymun gibi zıplamak"; majmunluk "şeytanlık,maymunluk" (Şkal. 1985,s.443).

* arn.: majmun "maymun" (Mik.1888,s.

20); maimūn "maymun" (Meyer,G.1891, s.254).

* yun.: maimōd "maymun" (Mik.1888,s. 20; meyer,G.1891,s.254).

* mac.: majom "maymun" (Mik.1888,s. 20); maimunu "aynı" (Meyer,G.1891,s. 254).

mazbata esk.Tutanak (TS).

* sırp.: mazbāta "herhangi bir konuda geniş açıklamalar yapılarak yazılmış olan tutanak,mazbata" (Şkal.1985 s.449).

mazgal Kale duvarlarında iç yanı geniş, dış yanı dar delik (TS).

* rom.: mǎzgal "aynı" (Meyer,G.1891, s.252).

* bul.: mazgal "açık,delik,gedik" (Mik.1888,s.22).

* sırp.: mazgal,mazgala,mazgale "gedik" (Mik.1888,s.22); mǎzgal "kale içinde cephane olarak kullanılan bölüm" (Şkal.1985,s.449).

* arn.: madsgale "mazgal" (Mik.1888, s.22); mazdgalé "aynı" (Meyer,G.1891, s.252).

mazi 1.Servigillerden,yaprakları alması ve küçük pullar biçiminde,gövdesi düz olan, dipten dallanan bir süs bitkisi (Thuya). 2.Hayvansal ve bitkisel asalakların bitkilerde oluşturduğu ur (TS).

* sırp.: mǎzija "çelik; bir bitki,mazi"; mǎzli "çelikten,çelik" (Şkal. 1985,s.450).

* arn.: mazî "mazi; düzgün,allık,ruj"
(Meyer,G.1891,s.264).

mazlum 1.Kendisine zulmedilen. 2.mec.
Sessiz ve uysal,boynu bükük (TS).

* sırp.: mázlūm "zulme uğramış kim-
se" (Şkal.1985,s.450).

mazul Azledilmiş,işinden çıkarılmış
(Osm.,TS).

* rom.: mazil "azledilmiş"; azlu "az-
letme" (Mik.1888,s.22); mazıl, mazıl,
manzil "azledilen" (Kak.1973,s.271).

* sırp: mázul "azledilen" (Şkal.1985,
s.450; Kak.1973,s.271).

* yun.: manzilis "azledilen" (Mik.1888,
s.22); mazilis, mazilis "azledilen"
(Kak.1973,s.271).

* mac.: mazor,mazul,mazur,mászul,mezul,
mazuly, mazúr "azledilen"(Kak.1973,
s.270).

mecelle 1.Kitap. 2.Fıkıh hükümleriyle
bu konudaki türlü içtihadı bir araya
getiren,Tanzimattan sonra hazırlanmış
olan, yasa yerine kullanılan eser (TS).

* sırp.: medžèla "1869'dan 1879'a ka-
dar yürürlükte olan Osmanlı kanunu"
(Şkal.1985,s.452).

mecidiye Eskiden kullanılan ve o zama-
nın 20 kuruşu değerinde olan gümüş sik-
ke (TS).

* sırp.: medžidija,medžedija "mecidiye";
medžija-fës, medžedija-fës, medžidi-
ja "Sultan Abdülmescit'ten adını a-
lan, iyi kaliteli bir fes" (Şkal.1985,
s.452).

* arn.: midžidije "bir altın para"
(Mik.1888,s.22).

meclis 1.Bir konuyu konuşmak veya gö-
rüşmek için yapılan toplantı ve bu
toplantının yapıldığı yer,şura. 2.Bir
konuyu konuşmak veya görüşmek için bir
araya gelmiş kimseler topluluğu. 3.
(Özel ad olarak) Türkiye Büyük Millet
Meclisi'nin kısaltılmışı. 4.Dostlar
toplantısı (TS).

* bul.: mizliĉ, mezliĉ, mežlik "mec-
lis" (Mik.1888,s.23).

* sırp.: mèdžlis,mèljđžis, mèljđžuz
"meclis" (Şkal.1985,s.452).

* arn.: medžlis "mahkeme" (Mik.1888,
s.23).

medet 1.Yardım,imdat. 2.Yardım,et,im-
dat -ünl.- (TS).

* sırp.: medet "medet,imdat" (Mik.
1888,s.22); mèdēt ! ,mēdēd ! "ay-
nı" (Kak.1973,s.271); mèdēt ! ,mē-
dēd ! "imdat,medet,yardım !"; mē-
dēt Allāh ! "Aman Allahım !"; mèdēt
jârabî ! "Allah'ım yardım et !"
(Şkal.1985,s.451).

* arn.: medet,mede't "imdat ! " (Me-
yer,G.1891,s.268); medet "aynı" (Mik.
1888,s.22).

* yun.: mentāti, mentéti "medet !"
(Mik.1888,s.22).

* mac.: medet "medet"(Kak.1973,s.
271).

medrese 1.İslâm ülkelerinde, genellik-
le İslâm dini kurallarına uygun bil-
gilerin okutulduğu yer. 2.esk.Fakülte
(TS).

* sırp.: medrèsa "mektep veya rüştîye ayarında,İslâmî dini okul";medresèlija, medrèslija "medrese öğrencisi"; medrèsli "medreseli,medreseye ait" (Şkal.1985,s.451-452).

meğer Bilinmeyen,farkında olunmayar bir durum için kullanılır,meğerse,oysaki (TS).

* rom.: macar "gerçi,meğer" (Lok.1927, nr. 1456); makar "meğer"; mekar "hiç olmazsa,bari; daima,her zaman" (Mik. 1888,s.23).

* bul.: makar, mekar "gerçi, meğer" (Mik.1888,s.23).

* sırp.: makar "her ne kadar, ise de" (Mik1888,s.23); medjer "buna göre,bu sebepten dolayı" (Mik.1888,s.23); mākār "hiç olmazsa,bari"; mēder "meğer,oysa ki" (Şkal.1985,s.443; 452).

* arn.: makar "dahi, keza,bile" (Mik. 1888,s.23); makār ,makarse "olabilir ki,ihtimal ki !" (Meyer,G.1891,s. 255).

* yun.: migâri, makhâri, magâri "meğer" (Mik.1888,s.23).

mehter tar. 1.Mehterhane takımında görevli kimse. 2.Osmanlılarda,çadırlara bakan uşak; mehterhane: 1.Osmanlılarda kös,nakkare,zil,zurna ve borulardan kurulan askerî mızıkâ takımını. 2.tar.Bu takımın bulunduğu yer. 3.argo Hapishane (TS).

* rom.: mehter "mehter"; mehterbaşa "mehterbaşı" (Kak.1973,s.272-273).

* bul.: mefter "mehter"; mihtardžija "davulcu" (Mik.1888,s.23); mehtèr "mehter" (Kak.1973,s.272).

* sırp.: mehterin "mızıkacı,çalgıcı"; mehterbaşa,meterbaşa "mehter başı, mehteri yöneten kimse" (Mik.1888,s. 23); mēkter,mēhter,mihter,meytar "mehter"; mektèr-başa, mēhterbaşa "mehterbaşı" (Kak.1973,s.273); mēkter,mēhter "mehterhane"; mēkterbaşa, mēhterbaşa "mehter şefi"; mekterhàna, mehterhàna "mehterhane" (Şkal. 1985,s.455-456).

* mac.: mehter,metter,mygter,makter, mekter "mehter"; mechter basi "mehter başı" (Kak.1973,s.272).

mekân 1.Yer,bulunulan yer. 2.Ev yurt, 3.esk.fiz.Üzay,feza (TS).

*sırp.: mēcān,mēkān,meçāna "mekân,yer"; meçāniti,meçāmiti "yerleşmek"; meçānsuz "bir yeri,bir evi olmayan kimse, yersiz-yurtsuz" (Şkal.1985,s.450).

mekik El veya otomatik dokuma tezgâhlarında atkı veya argaç denilen ve enine olan iplikleri, uzunlamasına olan arışların arasındang eçirmeye yarayan masuralı araç. 2.Oya yapmaktâ kullanılan,kemik,ağaç veya plâstikten,iki ucu sivri, arasından iplik geçecek bir yarığı bulunan küçük araç (TS).

* sırp.: meçik "mekik" (Mik.1888,s. 23); mēkik "dokuma tezgâhlarındaki araç" (Şkal.1985,s.455).

* arn.: mikjik "mekik" (Mik.1888,s. 23); mikik "aynı" (Meyer,G.1891,s. 278).

mekkâre tar.esk.Osmanlı ordusunda taşıma işlerinde kullanılan at,deve,katır gibi hayvanlara verilen ad; bu amaçla halktan ücret karşılığında kiralanan yük hayvanı (TS).

* sırp.: mečara "kiralanan at; kiralanan birmal; böyle kiralık atlar üzerinde yapılan taşımacılık işi" (Şkal. 1985,s.450)..

mekruh 1.İğrenç,tiksindirici. 2.İslâm dininde,dince yasaklanmadığı halde yapılmaması istenen (TS).

* sırp.: mèkrūh,mèçrūh "yasaklanmadığı halde, dince yapılmaması tavsiye edilen şey" (Şkal.1985,s.455).

mektep esk. Okul (TS).

* sırp.: mèkteb,mèktep, mèjtef,mèhtef "müslüman din okulu"; mèkteb-hödža, mèjtef-hödža "mektepte ders veren öğretmen,mektep hocası"; mèktebi-iptidaija, iptidaija "üç yıllık müslüman okulu,bu okulu bitirenler muallim olurlardı"; mèktebi-nuvāb,nuvāb "şeriata göre kadı yetiştiren okul"; mèktebi-nuvāblija, nuvāblija "bu okulu bitirmiş olan,kadı"; mektèblija, mejtèflija "mektep öğrencisi; okul bitirmiş,tahsilli kimse" (Şkal.1985,s.455).

mektup Bir şey haber vermek,bir şey sormak veya istemek için, birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen,zarfa konulmuş yazılı kâğıt,name (TS).

* rom.: mektup "mektup" (Mik.1888,s. 23); mektupciū "yazıcı,mektupçu"; mektupci efendi "büyük vezirin yazıcısı, mektupçu efendi" (Kak.1973,s. 273).

* sırp.: mektūbdžija "mektupçu" (Kak. 1973,s.273); mektūbdžija "mektupçu, yazıcı,sekreter" (Şkal.1985,s.456).

* mac.: megtupcsi, mektukcsi,metuphi "mektupçu" ; mektokczi effendi,, meghtepcsi effendi, megtupcsi effendi, mektukcsi effendi,mektupcsi-effendi,mechonpcsi effendi "mektupçu efendi,büyük vezirin yazıcısı" (Kak.1973,s.273).

melek Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevî varlık (TS).

* sırp.: mèleč, mèlek"melek" (Kak. 1973,s.273); mèleč, mèlek,melaiče, melaïke "melek"; Melèča,Melèka,Mélča, Mélka "kadın adı" (Şkal.1985,s. 456).

* arn.: melék "melek" (Meyer,G.1891, s.269); meléq "aynı" (Kak.1973,s. 273).

* mac.: Melek, Meleg "soyadı" (Kak. 1973,s.273).

melez 1.Değişik türden hayvan veya bitkiden üremiş (hayvan veya bitki),kıрма,azma,metis. 2.Değişik ırkta ana baba dan doğmuş olan (kimse). 3.mec.Katışık (TS).

* sırp.: melez "melez" (Mik.1888,s. 23); mèlez "karışık,melez; bir bezden az kalan miktarından yapılan küçük bir giysi,örn.don"; melèzli "melez bezinden yapılan"; melèzlija "melez bezinden yapılan gömlek veya don" (Şkal.1985,s.456).

* arn.: mel'eze "yarı ipekli kumaş" (Meyer,G.1891,s.269).

melun 1.Tanrı tarafından lânetlenmiş olan,lânetli. 2.mec.Nefretle karşıla-

nan, kötü. 3.Lânetlenmiş kimse (TS).

* sırp.: melun "şeytan,iblis" (Lok. 1927,nr.1383); mël'un "lânetlenmiş; şeytan"(Şkal.1985,s.456).

memişhane hlk.Ayak yolu,apteshane (TS).

* sırp.: memiṣhâna,meiṣhâna "ayakyolu, helâ" (Şkal.1985,s.457).

memleket 1.Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü,ülke. 2. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, yurt. 3.İklim ve üretim bakımından ele alınan bölge. 4.Bir ülkede yaşayan bireylerin bütünü (TS).

* bul.: memleket "memleket ; baba ocağı" (Mik.1888,s.24).

* sırp.: memlêce, memlêke,memlêcet,memlêket "memleket,ülke,toprak; doğum yeri; şehir,kent" (Şkal.1985,s.457).

* arn.: menletsét "bölge ,eyalet,vilayet" (Meyer,G.1891,s.270).

memur 1.Devlet hizmetinde aylıkla çalışan kimse,görevli. 2.Bir işle görevlendirilmiş olan, yükümlü (TS).

* sırp.: mémur "memur,hizmetli"; memurluk "memurluk hizmeti "(Şkal.1985,s.457).

mendil 1.Burun ve ter silmekte,bazen de el ve yüz kurulamakta kullanılan küçük, kare biçiminde dokuma. 2.İçine bazı şeyler konulan dokuma, yağlık (TS).

* sırp.: mëndilj,mendil "mendil" (Şkal. 1985,s.457).

menekşe bot.1.Menekşe gillerden,bir veya çok yıllık otsu bitki (Viola tricolor). 2.Bu bitkinin mor renkli,güzel

kokulu çiçeği (TS).

* rom.: mikṣunea "menekşe"; mikṣuniu "menekşe rengi"; mikṣandre "bir bitki" (Mik.1888,s.24; Meyer,G.1891,s.269); micṣurea "mart menekşesi" (Lok.1927,nr.310).

* bul.: mineṣ, meneṣ "menekşe" (Mik. 1888,s.24).

* sırp.: menêkṣa,menêkṣe, melêkṣa "menekşe"; menévṣa, menékṣa, minévṣa, minékṣa "ıslah edilmiş ev menekşesi" (Şkal.1985,s.457-458).

* arn.: menekṣe "menekşe" (Mik.1888, s.24); menekṣe,manuṣake, monuṣake, monosak'e "menekşe" (Meyer,G.1891, s.269).

* yun.: menezés "menekşe" (Mik.1888, s.24; Meyer,G.1891,s.269).

meneviş 1.Bir yüzeyde renk dalgalanması sonucu görülen parlaklık,hare. 2.bot. Terementi ağacının tohumu (TS).

* sırp.: meneviṣ, meleviṣ "menevişli, hareli" (Mik.1888,s.24);menèviṣ, menèfîṣ, melèviṣ "menekşe renginde olan" (Şkal.1985,s.458).

mengene 1.Onarma,işleme,düzeltilme gibi işlemlerin uygulanacağı nesneyi sıkıştırıp istenildiği gibi tutturmaya yarayan bir çeşit sıkıştırıcı âlet. 2.Yağını veya suyunu çıkarmak için ürünleri sıkıya yarayan âlet veya araç, pres (TS).

* bul.: mengeme "mengene,pres" (Mik. 1888,s.24);mengeme,mendjele "aynı" (Meyer,G.1891,s.269).

* sırp.: mendjele,mengele "mengene"

(Mik.1888,s.24); mendele,mengele
"mengene,pres" (Şkal.1985,s.457).

* arn.: mengéné "somun" (Meyer,G.1891,
s.269).

* yun.: mágganon "mengene" (Mik.1888,
s.24;Meyer,G.1891,s.269).

mengüş Küpe (Osm.-TS).

* rom.: mendju^vsiu, mindju^vsali "küpe"
(Mik.1888,s.24).

* bul.: mengü^vsi "küpe" (Lok.1927,nr.
1396); mengü^vsi,mengju^vsi, mendju^vsa,
mengju^vski,menduhii "küpe" (Mik.1888,
s.24).

* sırp.: mendž^vu^vse "küpe" (Lok.1927,nr.
1396); mendju^vse, mindju^vse,mendju^vsice
"küpe" (Mik.1888,s.24); mēndū^vsa,min-
ē^vsa, mēndū^vse, mīndū^vse,mēndū^vh "küpe"
(Şkal.1985,s.457).

* mac.: mengws "küpe" (Kak.1973,s.274).

menküb 1.Nekbete düşmüş,talihsiz. 2.Göz-
den ve mevkiinden düşmüş (Osm.-TS).

* sırp.: mǎngup "hayırsız evlât,serse-
ri; çapkın.hovarda" (Şkal.1985,s.
445).

menzil esk.1.Yolculukta dinlenmek ama-
cıyla durulan yer,konak. 2.İki konak
arasındaki uzaklık,erim. 3.Ordunun cep-
he gerisi işlerinin bütünü. 4.Bir gün-
lük yol. 5.tar. At değiştirmek veya
konaklamak için kervanların ve posta
tatarlarının indikleri bina veya han
(TS).

* rom.: mizil,mezil,menzil "posta is-
stasyonu" (Lok.1927,nr.1401); menzil,
mizil "aynı" (Mik.1888,s.24); men-
zil,mezil,minzil,mizil "menzil";
menzil buirultiü "menzil emri,men-

zil buyurultusu"; menzilgiü "menzil-
ci"; menzil-ferman "menzil fermanı"
(Kak.1973,s.274-275).

* bul.: mezil "menzil"; mezilena, mi-
ziljana "menzilhane,posta istasyo-
nu" (Mik.1888,s.24).

* sırp.: mezil "posta" (Lok.1927,nr.
1401); mezil,mezul "atlı posta";
mezilana,mezulana "posta istasyonu";
mezuldžija,mezildžija "postacı"(Mik.
1888,s.24); menzel,menzil,mēnzil,
mēnzul,mēzil,mēnzil,me'zil,mēzul
"menzil"; mezuldžija, menzildžija,
mezildžija,mezuldžija "menzilci"
(Kak.1973,s.274-275);mēnzil,mēnzul,
mēzil "Osm.İmp.zamanındaki tatar pos-
tası; posta taşımakta kullanılan ta-
tar atı"; menzildžija, mezildžija,
mezuldžija "at üzerinde posta taşı-
yan tatar postacısı"; menzilhàna,
menzilàna,mezilàna,mezulàna "posta
istasyonu" (Şkal.1985,s.458).

* yun.: mezili,menzili "menzil" (Mik.
1888,s.24); menzili "menzil,durak";
menziltsis "menzilci" (Kak.1973,s.
274-275).

* mac.: menzil "istasyon,durak"; men-
zil-bujutulti "menzil buyurultusu";
menzilcsiek "menzilci"; menzil fer-
mány,menzil fermán,menzill-fermány
"menzil fermanı" (Kak.1973,s.274-
-275).

mera Çayırılık,otlak (TS).

* rom.: miriste "saman dibi, anızlık"
(Lok.1927,nr.1403).

* sırp.: mèra,meràja "otlak,mera; her-
kese ait olan otlatma yeri" (Şkal.
1985,s.458).

merak 1.Bir şeyi anlamak veya öğrenmek
için duyulan istek. 2.Bir şeyi edinmek,
yapmak, bir şeye uğraşmak isteği. 3.
Düşkünlük,heves. 4.Kaygı,tasa (TS).

* sırp.: mèrāk "merak,öğrenme isteği;
heves,arzu,istek,bir şeye duyulan
özlem; bir şeye aşırı özlemden veya
istekten doğan ruh hali,melankoli";
merākli "arzulu,bir şeyi isteyen,ar-
zulayan; meraklı"; merāklija,merākli-
ja,merāgdžija,merākčija "bir şeye
aşırı istekli olan kimse; hayatın ta-
dını çıkarmasını bilen,zevкли kimse";
merāktisanje "merak etmek,öğrenmeyi
istemek; zevкли bir hayat yaşamak"
(Şkal.1985,s.459).

* arn.: marak "merak,ilgi" (Mik.1888,
s.24); marāk "sevgi,tutku,düşkünlük"
(Meyer,G.1891,s.263).

meram İstek,amaç,gaye,maksat (TS).

* sırp.: mèrām "arzu,istek; erek,ga-
ye,amaç" (Şkal.1985,s.459).

mercan zool.1.Tropik ve ılık denizlerde
yaşayan,geniş resifler oluşturan,mer-
canlar sınıfının örneği olan,kırmızı
kalker iskeletli hayvan (Corallium rub-
rum). 2.Bu hayvanın iskeletinden el-
de edilen,süs eşyaları yapımında kul-
lanılan madde. 3. Bu maddeden yapılmış.
4. zool.İzmaritgillerden,Atlan-
tik Okyanusu, Akdeniz ve Karadeniz'de
bulunan,açık kırmızı kenkte, eti beğen-
ilen bir balık (Pagrus pagrus) (TS).

* rom.: mārgean,mārgicā "mercan" (Lok.
1927,nr.1416); merđžan, merđžea

"boncuk" (Mik.1888,s.24); mārgèn
"mercan" (Kak.1973,s.275).

* bul.: merđžan "mercan" (Lok.1927,
nr.1416); merđžan,merđžan,merđžani,
merđžanka, merđžanlija "mercan,mer-
candan yapılan,mercanlı" (Mik.1888,
s.24); merđžan "aynı" (Kak.1973,s.
275).

* sırp.: merđžan, merđžanlija,merđjan
"mercan" (Mik.1888,s.24); mèrdžan
"mercan"; Merđžana "kadın ismi"
(Kak.1973,s.275); mèrdžan "mercan";
Merđžana, Mèrdža "kadın ismi";mèr-
džanka "mercan balığı"; mèrdžankinja
"mercanlarla süslenmiş olan küçük
tüfek"; merđžanli "mercanlarla süslü
olan,mercanlı" (Şkal.1985,s.459).

* arn.: merđžan "mercan" (Mik.1888,s.
24); merđžan "aynı" (Meyer,G.1891,
s.270); merxhān "mercan" (Kak.1973,
s.275).

* yun.: mertsāni "mercan" (Mik.1888,
s.24); mertzāni "aynı" (Kak.1973,
s.275).

* mac.: Medszān "şahıs ismi" (Kak.
1973,s.275).

mercimek 1.Baklagillerden,beyaz çiçek-
li bir tarım bitkisi (Lens culinaris).
2.Bu bitkinin,besin değeri yüksek,ufak,
yuvarlak ve yassıca tohumu,yasmık
(TS).

* bul.: merđžumek "mercimek" (Mik.1888,
s.24).

merdiven 1.Bir yere çıkmaya veya bir
yerden inmeye yarayan basamaklar di-
zisi (TS).

- * sırp.: merdiven,merdivene,merdevine "merdiven" (Mik.1888,s.33); mērdēvine, merdīven,berdīvan "merdiven, basamak" (Şkal.1985,s.459).
- meremmet** Meramet,üstünkörü onarma (Osm.-TS).
- * rom.: meremet "düzeltme,tamir"; meremetisi "tamir etmek,düzeltilmek" (Lok.1927,nr.1407; Mik.1888,s.24); meremét "aynı" (Meyer,G.1891,s.270).
- * sırp.: meremācija "çeşitli şeyleri tamir eden kimse"; merēmāt "bina, araba,veya başka bir şeyin tamiri; ev ,araba, vs.tamir etme işi; bina yapmak için,izinli olarak ağaç kesme işi"; meremātiti "tamir etmek,onarmak" (Şkal.1985,s.460).
- * arn.: merahmēt "iyileşmek, istirahat etmek"; meremetöj "iyileştirme" (Meyer,G.1891,s.270).
- * yun.: meremēti "bina onarmak" (Mik.1888,s.24).
- merhamet** Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan duyulan üzüntü,acıma (TS).
- * sırp.: meramet "merhametli" (Mik.1888,s.24); merhāmet,mehramēt "merhamet,acıma"; merhamētli "merhametli, yufka yürekli"; merhamētsiz "merhametsiz,duygusuz" (Şkal.1985,s.460).
- * arn.: merahmet "merhamet" (Mik.1888,s.24).
- merhem** 1.Deriye sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilâç. 2.mec.Çare (TS).
- * rom.: megléme "merhem" (Mik.1888,s.24).
- * bul.: mehlem "merhem,krem" (Lok.1927,nr.1378;Mik.1888,s.24); mehlem,mehlem "aynı" (Meyer,G.1891,s.269).
- * sırp.: melem "krem,merhem" (Lok.1927 nr.1378); melem,melemašce "doktor, ilâç parası" (Mik.1888,s.24); mēhlem, mēlem "ilâç olarak yaraların üzerine sürülen krem; mec. iyi huylu,efendi kimse" (Şkal.1985,s.453); mēlemašce "tedavi olmak amacıyla harcanan para,tedavi masrafı" (Şkal.1985,s.456).
- * arn.: melhem,meglem "merhem" (Mik.1888,s.24); mel'hém,mehl'em,meglem "merhem,krem" (Meyer,G.1891,s.269).
- * yun.: málagma "merhem" (Mik.1888,s.24; Meyer,G.1891,s.269).
- * mac.: megléme "merhem" (Meyer,G.1891,s.269).
- merhum** 1.Ölmüş bir Müslümandan söz edilirken "Tanrı'nın rahmetine kavuşmuş" anlamında kullanılır,rahmetli. 2.Ölmüş Müslüman erkek (TS).
- * sırp.: mērhum, mēhrūm "ölmüş,merhum,rahmetli" (Şkal.1985,s.460; Kak.1973,s.276).
- * mac.: Merhum,Mirhum "soyadı" (Kak.1973,s.276).
- merkez** 1.mat. Bir dairenin veya bir küre yüzeyinin her noktasından aynı uzaklıkta bulunan iç nokta,özek. 2.mat.Bir

kapalı eğrinin veya bazı çokgenlerde köşegenlerin kesişme noktası. 3. Bir ülkenin, bölgenin veya kuruluşun yönetim yer. 4. Bir işin öğretildiği yer. 5. Bir işin yoğun olarak yapıldığı yer. 6. Belirli bir yerin ortası. 7. Polis karakolu. 8. mec. Biçim, durum, yol (TS).

* rom.: merchez "zayıf nokta, zayıf taraf" (Lok.1927, nr.1423); merkez "merkez" (Mik.1888, s.25).

* sırp.: mèrcez, mèrkez "merkez, orta yer" (Şkal.1985, s.459).

mermer 1. Birleşiminde % 75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilâlanabilen, billûrlaşmış kireç taşı. 2. Bu taştan yapılmış (TS).

* bul.: mermer, mramor, mramoren, mramorlija, mramor, mlemor "mermer" (Mik.1888, s.25).

* sırp.: mermer, mramor "mermer"; mermerli "mermer" (Mik.1888, s.25); mèrmer "mermer"; mermèrli "mermerli, mermerden yapılmış olan" (Şkal.1985, s.460).

* arn.: mermer "mermer" (Mik.1888, s.25); marmár, mermér "aynı" (Meyer, G.1891, s.260).

* yun.: mármaron "mermer" (Mik.1888, s.25).

mertebe 1. Aşama, derece, rütbe. 2. Evre, safha (TS).

* rom.: mertepa "başlangıç, asıl, menşe" (Lok.1927, nr.1429).

* sırp.: mertèba "basamak, derece, rütbe; değer verme, saygı gösterme" (Şkal.1985, s.460).

mertek Yapıda kullanılan dört köşe veya yuvarlak, kalınca sıruk (TS).

* rom.: martac "kalın direk; kazık" (Lok.1927, nr.1458); martác "mertek" (Kak.1973, s.277).

* bul.: marták, mertèk "mertek, kalın direk" (Kak.1973, s.277).

* sırp.: mèrtek "mertek" (Kak.1973, s.277); mèrtek "direk, mertek, kazık" (Şkal.1985, s.460).

* mac.: mertek "mertek" (Kak.1973, s.277).

mescit 1. Cami. 2. İçinde cuma ve bayram namazı kılınmayan, minaresiz, küçük cami (TS).

* rom.: mecet "cami; Bükreş'teki Türk mezarlığı" (Lok.1927, nr.1435); mecèt, mecit "aynı" (Kak.1973, s.277).

* bul.: medžit "mescit" (Lok.1927, nr.1435); medžit, mečeta "aynı" (Mik.1888, s.25).

* sırp.: mečet "mescit" (Lok.1927, nr.1435); mečet, mečit "aynı" (Mik.1888, s.25); mečit, mečet, mežid, mešdžid "mescit" (Kak.1973, s.277); mešdžid, mečet, mečit "minberi ve minaresi olmayan küçük cami" (Şkal.1985, s.460).

* yun.: masgidion, magisdion, metziti-on, mentziti "mescit" (Mik.1888, s.25); mentziti, mentzèti "mescit" (Kak.1973, s.277).

* mac.: mecsit, mecset, mőcset, mecsed "mescit" (Kak.1973, s.277).

mesel esk. 1. Örnek alınacak söz. 2. Ata

- sözü. 3.Eğitici hikâye veya masal (TS). (Kak.1973,s.269).
- * sırp.: m̄selā "bir problem esnasında örnek verilen şey"; m̄selā "örnek, misal" (Şkal.1985,s.461).
- * arn.: meselē,mesel "darbı mesel,ata-lar sözü" (Meyer,G.1891,s.270).
- mest** Üzerine ayakkabı giyilen kısa konçlu, hafif ve yumuşak bir tür ayakkabı (TS).
- * rom.: mest,mest^u, meş^u "deri potinin altına giyilen,ökçesiz keçe ayakkabı, mest" (Lok.1927,nr.1459);mest "aynı" (Mik.1888,s.25); mest^u "aynı" (Meyer, G.1891,s.270).
- * sırp.: mestwa "mest" (Lok.1927,nr. 1459; Mik.1888,s.25); m̄stva, m̄stve "topuksuz ve yumuşak deriden yapılan bir çeşit ayakkabı,çorabın üstüne veya yalın ayağa giyilir" (Şkal.1985,s. 461).
- * arn.: mešt "mest" (Mik.1888,s.25); mešt "terlik" (Meyer,G.1891,s.270).
- * yun.: mésti "mest" (Mik.1888,s.25; Meyer,G.1891,s.270).
- meşale** Uçunda alev çıkararak yanıcı bir madde bulunan,aydınlatmaya yarayan değ-nek. (TS).
- * rom.: masala, masala "meşale"; ma-salagiu "meşaleci" (Lok.1927,nr.1432); masala "meşale,fener"; masaladži^v "meşaleci"(Mik.1888,s.25).
- * bul.: mašala "mesale" (Mik.1888,s. 25); mašala "aynı" (Kak.1973,s.269).
- * sırp.: mašala "meşale" (Lok.1927,nr. 1432; Mik.1888,s.25); mašala "meşale"
- * arn.: mashallā "meşale" (Kak.1973, s.269).
- * yun.: masalās "meşale" (Mik.1888,s. 25); masalās "aynı"; masalatsis "me-şaleci"(Kak.1973,s.269).
- * mac.: masal "meşale"; mosalaczia, masalácsia "meşaleci" (Kak.1973,s. 269).
- meşhur** 1.Ünlü,tanınmış,herkesçe bilinen,angın. 2.Ünlü,tanınmış kimse (TS).
- * sırp.: mešhūr "meşhur,tanınmış,ün-lü" (Şkal.1985,s.461).
- meşin** 1.Sepilenmiş koyun derisi. 2.Bu deriden yapılmış olan (TS).
- * rom.: mešinā "kahverengi koyun de-risi; köylü pantolonu" (Lok.1927, nr. 1469).
- * yun.: meşini "deri" (Mik.1888,s. 25).
- metelik** 1.esk.On para değerinde olan sikke. 2.mec. Çok az para (TS).
- * sırp.: m̄telik,metèlik "içinde az oranda gümüş bulunan, düşük değerli eski bir bakır para ,önceleri değeri 20 para iken,daha sonra 10 paraya düşmüştür" (Şkal.1985,s.461).
- metris** Askerin çarpışma sırasında korunması için yapılan toprak siper (TS).
- * rom.: meterez "tabya,siper" (Lok. 1927,nr.1475; Mik.1888,s.25).
- * bul.: meterez "tabya,siper" (Lok.

1927,nr.1475); meteris "aynı" (Mik. 1888,s.25).

* sırp.: meteriz "siper,set,tabya"(Lok. 1927,nr.1475); meteriz,meteriznjača "aynı";umeteriziti se "siper kazmak" (Mik.1888,s.25); metèriz "çukur,siper,tabya" (Şkal.1985,s.461).

* arn.: meteriz "duvar; siper" (Meyer, G.1891,s.271).

* yun.: meterizi, meterisi "duvar,siper" (Mik.1888,s.25).

mevlit 1.esk.Doğma, doğum. 2.Doğum yeri, insanın doğduğu yer. 3.Hz.Muhammed'in doğumunu,hayatını anlatan mesnevî. 4. Bu mesnevînin okunduğu dinî tören (TS).

* sırp.: mèvlūd "Muhammed'in doğumgünü olarak kabullenen gün; Hz.Muhammed'in doğumunun kutlandığı gün"; Mevlida, Mèvla "kadın ismi"; mevlūdi "Rebiul-evvel ve Rebiul-ahir ayları, bu aylar içinde, evlerde mevlüt törenleri yapılır" (Şkal.1985,s.462).

mevsim 1.Yılın,güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümden her biri sezon. 2.Bazı atmosfer olaylarının en çok belirdikleri zaman. 3. Herhangi bir ekimin yapıldığı veya bir ürünün yetiştiği dönem. 4.Herhangi bir şeyin etkinlik dönemi,sezon. 5.mec. Yaşam bölümü (TS).

* sırp.: mōnsūn "yılın bazı dönemlerinde,periyodik olarak esen rüzgârlar; kışın karadan denize, yazın denizden karaya doğru eserler" (Şkal. 1985,s.466).

meyan balı Meyan kökünden elde edilen

şurup (TS).

* rom.: miambal "meyan balı" (Mik. 1888,s.26); miambal "meyan kökü şurubu" (Lok.1927,nr.344).

meydan 1.Alan,saha. 2.Yarışma veya karşılaşma yeri. 3.Bulunulan yer ve çevresi,ortalık. 4.Fırsat,imkân veya vakt. 5.(Mevlevî tekkelerinden) Âyin yapılan yer (TS).

* rom.: maidan ,meidan "meydan; boş zaman; fırsat,vesile" (Lok.1927,nr. 1364).

* bul.: megdan "yer,meydan" (Lok.1927, nr.1364); megdan,medan,megdançe "meydan,meydancık" ; atmejdān "at meydanı" (Mik.1888,s.23).

* sırp.: mejdan "meydan" (Lok.1927, nr. 1364); mejdan,medan "meydan"; mejdanžija, megdandžija "muharip"; megdan,megdandžija "aynı" (Mik.1888, s.23); mèjdān,mègdān "meydan,boş alan; pazar yeri; kalabalığın toplandığı yer;savaş, meydan savaşı; kesin,belirli,açıkta,alenen belli olan" ; mejdāndžija, megdāndžija "meydanda gösteri yapan,güreşen" (Şkal. 1985,s.454).

* arn.: majdan,mejdan "meydan" (Mik. 1888,s.23); meidān,mjedān "açık alan; meydan"; mjedanlék "meydanlık" (Meyer,G.1891,s.268).

* yun.: mefntani "meydan" (Mik.1888, s.23).

meyhane 1.İçki satılan ve içilen yer, içki yeri. 2.Kabare (TS).

- * bul.: mehana "meyhane" (Lok.1927,nr. 1369); mehana, meana, mahana "meyhane"; mehandžija, mehandžijče, mehandžijka "meyhaneci erkek, çocuk veya kadın" (Mik.1888,s.23; Meyer,G.1891,s. 268).
- * sırp.: mehana "meyhane" (Lok.1927, nr. 1369); mehana "meyhane"; mehandžija "meyhaneci" (Mik.1888,s.23); mejhâna, mejhâna, mehâna "meyhane"; mejhândžija, mejhândžija "meyhaneci" (Şkal.1985,s.454).
- * arn.: mehan, mejhan "meyhane"; mejhanađži "meyhaneci" (Mik.1888,s.23); mehané "meyhane"; mehanedži "meyhaneci" (Meyer,G.1891,s.268).
- meyve** 1.Bitkilerde çiçeğin döllemesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan ve tohumları taşıyan organ,yemiş. 2.mec. Ürün,sonuç,kâr (TS).
- * sırp.: miva "meyve,yemiş" (Mik.1888, s.23); miva, mivka "meyve" (Şkal.1985, s.466).
- meyyit** 1.Ölü,ölmüş. 2.Ölmüş insan,ölü. 3.Çok zayıf (Osm.-TS).
- * sırp.: mejt "ölü,ceset" (Mik.1888, s.23); mèjtit,mèit "ölü" (Şkal.1985, s.454).
- * arn.: meit "ölü,ceset" (Meyer,G. 1891,s.268).
- mezar** Ölünün gömülü olduğu yer,kabir, sin,makber,gömüt (TS).
- * sırp.: mezar,mezhar "mezar" (Mik. 888,s.25); mèzâr,mèzhâr "mezar"; mezaristân "mezarlık"; mèzârluk,mezarlık "mezarlık"; mèzârtas "mezar taşı" (Şkal.1985,s.462).
- mezat** Artırma ile satış (TS).
- * rom.: mezat "mezat" (Lok.1927,nr. 1454; Mik.1888,s.25).
- * bul.: mezat "mezat" (Lok.1927,nr. 1454); meza "aynı" (Mik.1888,s.25).
- * sırp.: mèzet "müzayede,mezat": (Şkal. 1985,s.462).
- meze** 1.İçki içilirken yenilen yiyecek. 2.mec.Eğlence, alay (TS).
- * rom.: mezelîc "meze" (Lok.1927,nr. 1453); meze "meze"; mezelik "lezzetli yemek" (Mik.1888,s.26).
- * bul.: meze "meze"; mezelik "tatlı; meyve" (Lok.1927,nr.1453; Mik.1888, s.26).
- * sırp.: meze "meze" (Lok.1927,nr.1453); mezeta, mezet "meze" (Mik.1888,s. 26); mèza, mèze "rakı veya şarapla birlikte yenen yemek,meze"; mèzeti-ti "içki ile birlikte meze yemek"; mezetluk "meze,meze gibi olan" (Şkal. 1985,s.462-463).
- * arn.: meze "meze" (Mik.1888,s.26); meze "meze; kahvaltı" (Meyer,G.1891, s.270).
- * yun.: mezés "meze" (Mik.1888,s.26).
- mezhep** 1.Bir dinin görüş ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri. 2.esk.Öğreti. 3. mec.Anlayış,görüş (TS).
- * sırp.: çok.mèzhebi,tek.mèzheb "mezhep" (Şkal.1985,s.463).

mıknatıs 1. Demiri ve daha başka bazı metalleri çeken demir oksit. 2. Demiri çeken özelliği taşıyan veya sonradan bu özelliği kazanan her türlü madde (TS).

* bul.: muhladuz "mıknatıs" (Mik.1888, s.26).

mıskal esk. Her biri başka perdede bir sıra kamyş boğumundan yapılmış düdük, musikar (TS).

* rom.: muscal "çoban kavalı, düdük" (Lok.1927, nr.1514); muscâl "çoban kavalı" (Kok.1973, s.278).

* mac.: miszkâl "düdük, kaval" (Kak.1973, s.278).

mızrak 1. Uzun saplı ve sivri demir uçlu silâh, cıda. 2. sp. Atletizmde kullanılan cirit (TS).

* rom.: mazdrac "mızrak, kargı" (Lok.1927, nr.1476); mezdrak "mızrak" (Mik.1888, s.26); mǎzdrac "aynı" (Meyer, G.1891, s.277).

* bul.: muzrak "mızrak" (Lok.1927, nr.1476); mezdrak, mezd^vdrak, mazdrak, maz^vdrak, muzdrak, muzrak, mazrak "mezar taşı yazısı" (Mik.1888, s.26; Meyer, G.1891, s.277).

* sırp.: mızdrak "mızrak" (Lok.1927, nr.1476; Mik.1888, s.26); mızdrak, mızdrak "mızrak, kargı; bayrak sopası"; mızdrâklıja, mızdrâklıja "mızraklı, mızrağı olan" (Şkal.1985, s.466).

* arn.: mezdra-ri, mazdrak, mesdrak "mızrak" (Mik.1888, s.26); médrâk, mazdrâk, mezdra "kargı, mızrak" (Meyer, G.1891, s.277).

mide anat.1. Onurgalılarda, sindirim sisteminin, yemek borusu ile on iki parmak bağırsağı arasında besinlerin sindirime hazır duruma getirildiği, omurgasız hayvanlarda sindirim kanalının bu bölgeye karşılık olan bölgesi. 2. mec. Karın, karın bölgesi. 3. mec. Yemek yeme isteği (TS).

* sırp.: mída "medi" (Şkal.1985, s.463).

mihenk 1. Denek taşı. 2. mec. Birinin değerini, ahlâkını anlamaya yarayan ölçüt (TS).

* rom.: mehenghiu "mihenk taşı; kurnaz, açık göz" (Lok.1927, nr.1498).

* bul.: mehenk "mihenk" (Mik.1888, s.23).

mihnet Sıkıntı, üzüntü (TS).

* sırp.: muhânet "sıkıntı, dert, üzüntü" (Şkal.1985, s.469).

mihrap 1. Cami, mescit gibi yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer. 2. mec. Ümut bağlanan yer (TS).

* sırp.: mihrâb "kibleye bakan ve herkesin ona doğru yöneldiği yer, mihrap" (Şkal.1985, s.463).

mil 1. Türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince uzun metal çubuk. 2. Göze sürme çekmeye yarayan, kemik veya fil dişinden yapılmış ince uzun araç (TS).

* bul.: milja "mil, çubuk" (Mik.1888, s.26).

* sırp.: milj "mil" (Mik.1888, s.26); mîlj "sünnetçilerin kullandığı bir araç; uzun çubuk; tıbbî bir âlet"

(Şkal.1985,s.463).

* arn.: mil "mil" (Meyer,G.1891,s.278).

millet 1.Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan,aralarında dil,duygu,ülkü,gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu,ulus. 2.hlk.Benzer özellikleri olan topluluk. 3.Bir yerde bulunan kimselerin bütünü,herkes (TS).

* sırp.: mile, minle "halk"; millet "insan topluluğu" (Mik.1888,s.26); millet "millet,halk" (Şkal.1985,s.463).

* arn.: millet "halk; kabile,aşiret" (Mik.1888,s.26); mil'ét "aynı" (Meyer,G.1891,s.278).

mimar Yapıların plânını yapıp bunların gerçekleşmesini sağlayan,yöneten kimse (TS).

* rom.: meşmar "mimar"; meşmerie "mimarlık"; meşmar başa "mimar başı" (Mik.1888,s.26); maimar-başa "aynı" (Kak.1973,s.279).

* bul.: majmar,mejmar "mimar" (Kak.1973,s.279).

* sırp.: neimar "hizmet"; naimar "bir başkasına hizmet edenhizmetkâr" (Mik.1888,s.26); mimār,mèimār "mimar" (Kak.1973,s.279).

* yun.: maîmâris "mimar" (Mik.1888,s.26); maîmâris "aynı" (Kak.1973,s.279).

* mac.: majmár "mimar"(Kak.1973,s.279).

minare Namaz vaktinin geldiğini bildirmek için müezzinin çıkıp ezan okuduğu, bir veya birkaç şerefeli,çoğunlukla taştan,yüksek ve ince yapı (TS).

* rom.: minarea, minaret "minare" (Lok.

1927,nr.1463; Meyer,G.1891,s.279).

* sırp.: munara,munar "minare" (Mik.1888,s.26); munára,minára, mináret, mináre "minare" (Şkal.1985,s.474).

* arn.: minar "minare" (Mik.1888,s.26); minár "aynı" (Meyer,G.1891,s.279).

* yun.: minarés "minare"(Mik.1888,s.26; Meyer,G.1891,.279).

minder 1.İçi yumuşak bir madde ile doldurularak dikilen,oturmaya,yaslanmaya yarar şilte. 2.sp.Yer alıştırmalarında ve atlamalarda,yerin ve düşmelerin sertliğini gidermek için kullanılan, deri veya kauçuktan yapılmış şilte. 3. sp.Güreş karşılaşmalarının üzerinde yapıldığı, en az 10 cm kalınlığında, 9 m çapında birçember çizilmiş olan, çaprazlama köşeleri kırmızı ve mavi renklerle belirlenmiş yaygı (TS).

* rom.: mindir "minder,şilte; ot minder"; mindirigiü "minderci,ot minderler yapan"(Lok.1927,nr.1464; Mik.1888,s.26); mender,mindir "minder" (Meyer,G.1891,s.279).

* bul.: mender "minder" (Lok.1927,nr.1464; Mik.1888,s.26); mender,minder "minder" (Meyer,G.1891,s.279).

* sırp.: minder "minder" (Lok.1927,nr.1464); minder, minderluk "minder" (Mik.1888,s.26); minder "ot veya saman doldurulmuş şilte; seki"; mindèrluk "üzerinde minder olan sedir; minderlik,minder yapmakta kullanılan kuşaş" (Şkal.1985,s.464).

mine 1.Metal eşya üzerine vurulan renkli cam katmanı. 2.Saat kadranı. 3.Dişlerin taç kısmını kaplayan beyaz ve sert doku. 4.mec.İnce ve parlak nakış (TS).

- * sırp.: m^una "saatin kadranlarının bulunduğu minelenmiş yüzü" (Şkal. 1985,s. 464).
- mintan** 1.Yakasız,uzun kollu erkek gömleği. 2.Gömlek üzerine giyilen kollu yelek (TS).
- * rom.: mintean "pamuklu ceket,yelek" (Lok.1927,nr.1571).
- * sırp.: m^untān "pakullu,çuha veya yünlü bir çeşit giysi,mintan"(Şkal.1985,s.464).
- miralay** esk.ask.Albay (TS).
- * rom.: miralā^u "miralay" (Meyer,G. 1891,s.279).
- * sırp.: mirālāj "albay,miralay" (Şkal. 1985,s.464).
- miras** 1.Birine,ölen biryakınından kalan mal mülk,para veya servet,kalıt. 2.mec. Kalıtım yoluyla gelen herhangi bir özellik. 3.mec.Bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey (TS).
- * rom.: miraz "miras hissesi"; mirazenie "miraslık" (Lok.1927,nr.1467); miras,mirag "miras" (Mik.1888,s.26).
- * bul.: m^uraz "miras3(Mik.1888,s.26).
- * sırp.: miraz "miras"(Lok.1927,nr. 1467); miraz "miras"; miras^vcija "mirasçı"; miraz "büyük miktarda drahomama" (Mik.1888,s.26); mirāz,mirāz "miras,kalıt; gelinlerin drahoma olarak getirdikleri servet"; mirā^{vv}cija,mirāz^vdzija "mirasçı"; mirāska,mirāza^vca "kocasına yüklü miktarda servet götüren kız,zengin kız" (Şkal. 1985,s.464).
- * arn.: miras "miras" (Mik.1888,s.26); mirās "aynı"; miras^vt^z "mirasçı" (Meyer,G.1891,s.279).
- * yun.: moirāsion "miras" (Lok.1927, nr. 1467).
- miri** esk.1.Hükûmetin,hazinenin malı olan,beylik.2.Devlet hazinesi (TS).
- * rom.: mirie,miri "miri" (Kak.1973, s.279).
- * bul.: mirija "miri"; miriba^vste "miri başı" (Mik.1888,s.27; Meyer,G. 1891,s.279).
- * sırp.: mirija "miri"(Mik.1888,s. 27); mirija "aynı" (Kak.1973,s.279).
- * arn.: miri "hasılat icarı; kira bedeli"; mirid^vzi "kirâ toplayan kimse" (Meyer,G.1891,s.279).
- * yun.: meria, meréa "miri" (Mik.1888, s.27).
- * mac.: miri "miri" (Kak.1973,s.279).
- mirza** esk.Bazı Türk topluluklarında ve İran'da kullanılan bir soyluluk sanı (TS).
- * rom.: m^uirza'e,m^uirza "Tatar soylusu" (Kak.1973,s.280).
- * sırp.: mirza "prens"; M^uirza "şahıs adı" (Kak.1973,s.280).
- * mac.: merza,murza, merza, mirza, mrize "iranlı prens; prens"; Imirze "şahıs adı" (Kak.1973,s.280).
- misafir** 1.Konuk. 2.tıp esk.Gözün saydan tabakasında herhangi bir sebeple oluşan beyaz leke (TS).

* rom.: musafir "misafir" (Lok.1927, nr. 1510); musafir, mosafir "misafir"; mosafirlek "misafirlik" (Mik.1888, s. 29).

* sırp.: musafèret "yolculuk"; musáfir "misafir; yolcu"; musafirhàna, musáfirhana "yolcular için dinlenme evi, misafirhane"; musafirlik "misafirlik; yolculuk" (Şkal.1985, s.476).

* arn.: musarif "misafir" (Mik.1888, s. 29); musafir "misafir" (Meyer, G.1891, s.293).

* yun.: monsafris "misafir" (Mik. 1888, s.29).

misk Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde (TS).

* rom.: mosc "misk hayvanı"; moscuşor "misk" (Lok.1927, nr.1515); mişçét "misk" (Meyer, G.1891, s.280).

* sırp.: mişç, mişk "misk kokusu"; mişçija "güzel kokulu bir cins armut" (Şkal.1985, s.466).

* arn.: misk, müşk "misk" (Meyer, G.1891, s.280).

miskal esk. Birbuçuk dirhem değerinde eski bir ağırlık ölçü birimi (TS).

* rom.: muské "cilâlı tahta" (Mik.1888, s.27).

* sırp.: mişkāl "bir ağırlık ölçüsü; altının saflık derecesini anlamakta kullanılan ölçü" (Şkal.1985, s.465).

misket 1. Güzel kokulu meyveleri nitele-

mek için kullanılır. 2. Misket üzümünden yapılan şarap (TS).

* sırp.: mişket, mişçétin "bir cins güzel kokulu üzüm" (Şkal.1985, s.465).

miskin 1. Çok uyuşuk olan (kimse). 2. Hoş görülemeyecek durumlar karşısında tepki göstermeyen (kimse). 3. esk. Âciz, zavallı. 4. Cüzam hastalığına tutulmuş olan (kimse) (TS).

* rom.: meschin "zavallı, sefil" (Lok. 1927, nr.1470).

* sırp.: mişkīn "yoksul, fakir kimse"; miskinluk, mişkīn-hastalık "bir hastalık" (Şkal.1985, s.465).

misvak esk. 1. Kuzey Afrika, İran ve Hindistan'da yetişen dikensiz küçük bir ağaç (Salvadora persica). 2. Bu ağacın ucu dövülüp fırça durumuna getirilen ve diş temizliğinde kullanılması Müslümanlıkça sünnet olan çubuğu (TS).

* sırp.: mişvāč, mişvāk "misvak" (Şkal. 1985, s.466).

molla 1. tar. Büyük kadı. 2. Medrese öğrencisi. 3. esk. Büyük bilgin (TS).

* rom.: molà "molla" (Kak.1973, s. 281).

* bul.: mulla "molla" (Mik.1888, s.25); mollá "aynı" (Kak.1973, s.281).

* sırp.: mula "molla" (Mik.1888, s. 25); mùla, mùlla, mùnla, mola "molla" (Kak.1973, s.281); mùla mùlla, mùnla "tahsilli kimse, din bilgini; büyük şehirlerdeki kadı; sultanın okumuş adamlara verdiği unvan; bir din okuldaki öğrenciye verilen isim" (Şkal. 1985, s.472).

moloz 1.Toprak ve kireçle karışık taş kırıntılı, yapı döküntüsü. 2.mec.Değersiz,işe yaramaz şey veya kimse (TS).

* rom.: moloz "moloz; çöp; iri kum,çakıl" (Lok.1927,nr.1481; Mik.1888,s.27).

* bul.: moloz "moloz,iri kum,çakıl" (Mik.1888,s.27).

mor 1.Kırmızı ile mavinin karışmasından oluşan renk,menekşe renginin kırmızıya çalanı. 2.Bu renkte olan (TS).

* rom.: mormaviü "açık kırmızı ya da kırmızıya çalan renk" (Lok.1927,nr.1482); meriü, merliü, mieriü "gök mavisi"; marmaziü "mor menekşeye benzeyen renk" (Mik1888,s.27).

* bul.: mor "koyu mavi,lacivert"; morav,moraf "mavi,mor" (Mik.1888,s.27).

* sırp.: mor "mor,mavi"; morkast "mora benzeyen" (Mik.1888,s.27); mör "mor,menekşe rengi"; mörast "menekşe rengine benzer"; mör-düü "mordut"; mör-menëvis "mor-vişne rengi"; mör-patlidžan "patlıcan" (Şkal.1985,s.467).

* arn.: mor "gök mavi;menekşe rengi"; mūrē, mūrme "aynı" (Meyer,G.1891,s.286).

muamele 1.Davranma, davranış. 2.Yol,iz. 3.İşlem. 4.tic. esk. alış veriş. 5.kim. esk.İşlem (TS).

* rom.: muamelegiü "çerçi,tüccar" (Lok.1927,nr.1487); memular,mameledziü "hırdavatçı,çerçi" (Mik.1888,s.27).

muannit esk. İnat eden,inatçı, direnç,anıt (TS).

* sırp.: mahnit,mänit "öfkeli,sinirli"; mahnitluk,manitluk "kırgınlık,asabiyet" (Şkal.1985,s.441).

muavin 1.Yardımcı,yardım eden. 2.Bir görevlinin,bir yöneticinin işine yardım eden,yokluğunda yerini ve yetkilerini üzerine alan kimse (TS).

* sırp.: muávin "yardımcı" (Şkal.1985,s.467).

muayyen 1.Belli,belirli; kesin olarak belirlenmiş. 2.Kararlaştırılan (TS).

* sırp.: muàjen májen "özel olarak, özellikle" (Şkal.1985,s.467).

mucize 1.İnsanları hayran bırakan,tabiât üstü sayılan olay,tansık. 2.İnsan aklının alamayacağı olay. 3.mec. Olağanüstü,şaşırtıcı (TS).

* sırp.: mudžiza "peygamberlerin gösterdikleri mucizeler" (Şkal.1985,s.468).

mudi 1.esk. Emanet bırakan kimse. 2. (Bankaya) Para yatıran kimse (TS).

* arn.: müti "iyi tabiatlı, iyi huylu,iyi niyetli kimse" (Meyer,G.1891,s.296).

muhabbet 1.Sevgi. 2.Dostça konuşma,yarenlik (TS).

* sırp.: mehâbet,muhâbet "dostluk,muhabbet; dostça sohbet"; mehâbetiti,muhâbetiti,muhâbetisati "dostça sohbet etmek,konuşmak" (Şkal.1985,s.453).

muhafaza Koruma, saklama, korunum (TS).

- * rom.: muhafizea, muhafagea "garnizon; korunma, savunma" (Kak.1973, s.281).
- * sırp.: muhafèza "muhafaza" (Kak.1973, s.281); muhafèza "korunulan ve sakınılan yer" (Şkal.1985, s.469).
- * mac.: muhafezat, muhafejzet "garnizon" (Kak.1973, s.281).

muhafız 1. Birini veya birşeyi koruyan, kollayan, gözetken kimse, koruyucu. 2. esk. Bir kalenin veya bir şehrin önemli yerlerini korumak, düzeni ve güvenliği sağlamakla görevli komutan (TS).

- * rom.: muhafiz, muhafegi "kale koruyucusu" (Kak.1973, s.282).
- * sırp.: muhâfiz "muhafız" (Kak.1973, s.282); muhâfiz "kale koruyucusu, muhafız"; muhafızluk "muhafızlık işi, görevi" (Şkal.1985, s.469).
- * mac.: muhafiz "garnizon askeri" (Kak.1973, s.282).

muhallebi Süt, şeker ve pirinç unu katılarak yapılan bir tatlı (TS).

- * sırp.: muhalèbija "pirinç, un, süt ve şekerle yapılan bir tatlı" (Şkal.1985, s.469).

muhasara esk. Kuşatma, sarma, çevirme (TS).

- * sırp.: muasera, muhâseri "muhasara, sarma" (Mik.1888, s.27); muhasèra, muasèra "kuşatma, sarma" (Şkal.1985, s.470).

muhasebe 1. esk. Hesaplaşma, karşılıklı

hesap görme, 2. Hesap işleriyle uğraşma. 3. Hesapların bütünü. 4. Hesap işlerinin yürütüldüğü yer, saymanlık (TS).

- * rom.: muhasebeà, buhasebea "muhasesebe, hesap" (Kak.1973, s.284).
- * bul.: muhaz zebecsi "muhasebeci; sayman"; muhascségi basi "muhasebeci başı" (Kak.1973, s.284).

muhtaç 1. Bir şeye ihtiyaç duyan. 2. Yoksul, fakir (kimse) (TS).

- * sırp.: mùhtādž, mùhtāč, mùktādž, mùktāč "muhtaç, ihtiyaç sahibi, bir başkasının yardımına ihtiyacı olan kimse" (Şkal.1985, s.470).

muhtar 1. esk. Özerk. 2. Köy veya mahallenin yasalarla belirtilmiş işlerini yürütmek için o köy veya mahallede oturanların seçtikleri kimse (TS).

- * bul.: muhtâr "köy muhtarı" (Kak.1973, s.285).
- * sırp.: mùhtār, mùktār "köy muhtarı" (Kak.1973, s.285); mùhtār, mùktār "mahalle lideri, muhtar; köy muhtarı" (Şkal.1985, s.470).

mukaddem esk. 1. Önce gelen, önceki. 2. sos. ve man. Öncül (TS).

- * sırp.: mukâdem "özel olarak dokunmuş, erkek bel kuşağı" (Şkal.1985, s.471).

mukallit esk. Taklitçi. (TS).

- * rom.: mucalit "şakacı, eğlenceli" (Lok.1927, nr.1505); mukalit "eğlenceli, gülünç"; mukalitlek "şaka, eğlence" (Mik.1888, s.28).

mukavva 1.Karton. 2.Bu kâğıttan yapılmış (TS).

* rom.: mucava "mukavva" (Lok.1927,nr. 1508); mukava makava "aynı" (Mik. 1888,s.28).

* bul.: mokawa "mukavva" (Lok.1927,nr. 1508); mukava, mokava "aynı"(Mik. 1888,s.28).

* sırp.: mukàva "kalın karton"(Şkal. 1985,s.472).

mukayyet esk. 1.Bağlı olan,bağlanmış. 2.Bir şart veya kayıtla bağlı olan. 3. Yazılmış,yazılı,kayıtlı (TS).

* bul.: mukajat "ihtimamlı,dikkatli; ihtimam,özen"(Mik.1888,s.28).

* sırp.: mukajet,mukaet "dikkat,ihtimam"; mukaetiti,mukaetisati "dikkat etmek" (Mik.1888,s.28); mukàjet, "ilgili,dikkatli,özenli"; mukajètli "ilgili,dikkatli,özenli" (Şkal.1985, s.472).

* arn.: mukajet (Mik.1888,s.28); mukajèt "müškülât,zahmet" (Meyer,G.1891, s.289).

mum 1.Bir fitilin üzerine erimiş bal mumu, iç yağı, stearik asit veya parafin dökülüp genellikle silindir biçiminde dondurulan ışık aracı. 2. Bal mumu. 3. fiz.İşık yeğirliği birimi, kandela. 4.min. Kısmen oksitlenmiş katı hidrokarbonlar (TS).

* rom.: mungiu^u, munger "mumcu"; mungerie "mumculuk" (Lok.1927,nr.1510); mundžer^v "mumcu" (Mik.1888,s.28); mungiu^u "mumcu" (Kak.1973,s.286).

* sırp.: mum "mum" (Lok.1927,nr.1510);

mum "mum"; mumakaze "mum makazı" (Mik.1888,s.28); mûm,mûma "mum"; mûmdžija "mumcu"; mûm-mâkaze,mûmakaze "mum makazı"; mûm-tâhta,mûm-tâfta, mûmtahta,mûmtafta "mum tahtası, mumluk" mûmûrluk "yanan çıra" (Şkal, 1985,s.473; Kak. 1973,s.286).

* mac.: Mumczi "isim"(Kak.1973,s.286).

murat 1.İstek,dilek. 2.Amaç, erek,gaye (TS).

* sırp.: Mûrat "şahıs ismi" (Kak.1973, s. 287);mûrâd, mûrât "istek,bir şeye duyulan arzu"; murâdati "bir dileğin gerçekleşmesi için türbeye gidip dilek dilemek" (Şkal.1985,s. 474).

* arn.: murât-di, murvét "arzu,istek, niyet,maksat" (Meyer,G.1891,s. 291).

* mac.: Murat "şahıs ismi" (Kak.1973, s.474).

murdar 1.Kirli,pis. 2.cinsel birleşmeden sonra yıkanmamış kimse . 3.Şeriatı uygun olarak kesilmemiş olan (hayvan) (TS).

* rom.: murdar "murdar,pis" ; murdârri "kirletmek,pisletmek"; murdarie "pislik,çöp"; murdarlîc "murdarlık, pislik" (Lok.1927,nr.1516); murdar "murdar"; murdarlîc "pislik,murdarlık"; murderie, murdarisi,murderi "pis,kirli kimse" (Mik.1888,s.28).

* sırp.: murdar "temiz olmayan, yıkanmamış" (Lok.1927,nr. 1516); murdar "aynı" (Mik.1888,s.27); mûrdâr, mûrdarin "pis,kirli; pislik" ; mur-

- dârluk "pislik,kirlilik; büyük baş hayvanlarda ve atlarda görülen bir hastalık: derinin altında,karında görülür" (Şkal.1985,s.475).
- * arn.: murdar "murdar"; murdaris,murdareps, murdaroj "murdar kimse" (Mik. 1888,s.28); murdâr "kirli,pi"; murdaréps,murdaris,murdaróh "kirlenmiş, pislinmiş" (Meyer,G.1891,s.291).
- * yun.: mourdára, mourdáris, mourdaríá, mourdareú "murdar,kirli" (Mik. 1888,s.28; Meyer,G.1891,s. 291).
- musakka** Ufak parçalar biçiminde doğranmış sebzelerin kuş başı et veya kıyma ve soğanla pişirilmesiyle yapılan bir yemek (TS).
- * sırp.: mùsaka "musakka" (Şkal.1985, s. 476).
- musalla** 1.Namaz kılmaya yarayan açık yer. 2.Camilerde cenaze konulup önünde namaz kılınan yer (TS).
- * sırp.: musàla "müslümanların kalabalık bir topluluk halinde bayram namazlarını kıldıkları yer,açıklık" (Şkal.1985,s.476).
- musallat** Bir kimse veya şeyin üzerine bıktırarak kadar düşen (TS).
- * sırp.: musàlat "bıktıran, bezdiren kimse" (Şkal.1985,s.476).
- Mushaf** Kuran (TS).
- * sırp.: mùsāf "Mushaf,Kuran" (Şkal. 1985,s.476).
- musibet** 1.Ansızın gelen felâket,sıkıntı veren şey. 2.mec. Uğursuz (TS).
- * sırp.: musibet "talihsizlik,musibet,uğursuzluk" (Şkal.1985,s.477).
- muslin** 1.Sık dokunmuş,parlak,ince,yumuşak bir tür kumaş. 2.Bu kumaştan yapılmış olan (TS).
- * rom.: muselină "muslin" (Lok.1927, nr. 1484); musûl "muslin" (Meyer,G. 1891,s.293); musûl "musul kumaşı, muslin" (Kak.1973,s.291).
- * bul.: muselina "muslin" (Lok.1927, nr. 1484).
- * sırp.: muselin "muslin" (Lok.1927, nr. 1484); musul,musur "aynı" (Kak. 1973,s.291).
- * arn.: musul "muslin" (Meyer,G.1891, s. 293); musull "aynı" (Kak.1973, s. 291).
- * mac.: muszuly,muszul,muszoly,muszuj "muslin, musul kumaşı" (Kak.1973, s.291).
- musluk** 1.Takılmış bulunduğu boru veya kabın içindeki akışkanı, istenildiğinde akıtılabilecek bir düzende yapılmış açılır kapanır âlet. 2.El yıkamaya yarayan yer (TS).
- * rom.: musluc "musluk" (Lok.1927,nr. 1517; Mik.1888,s.28).
- muşamba** 1.Bir tarafına kauçuk veya yağlı boya sürülerek su geçirmeyecek duruma getirilen kalın bez. 2. Bu bezden yapılmış olan. 3. Su geçirmeyecek biçimde yapılmış yağmurluk. 4. Linolyum (TS).
- * rom.: musama "muşamba" (Lok.1927, nr. 1512); muşama "aynı" (Mik.1888,

s.20); muşama "aynı" (Meyer,G.1891,s. 296).

* bul.: moşama "muşamba" (Lok.1927,nr. 1512; Mik.1888,s. 30); moşama "aynı" (Meyer,G.1891,s. 296).

* sırp.: muşema "bir çeşit muşamba" (Lok.1927,nr.1512); muşema, muşeme, muşemah "muşamba" (Mik.1888,s.30); muşema "muşamba"; muşemali "muşambalı,muşambadan yapılmış" (Şkal.1985, s.478).

* arn.: müşmâm, müşmâ "pehlivan yakı- sı" (Meyer, G.1891,s.296).

muşmula 1.bot. Gülgillerden, 2-3 m yük- seklikte dikenli bir küçük ağaççık (*Mespilus germanica*). 2.Bu ağacın ol- gunlaşıp çürüdükten sonra yenilebilen, yuvarlak,mayhoş, buruk ve beş çekir- dekli meyvesi,döngel,beşbıyık (TS).

* rom.: moşmol "muşmula ağacı"; moş- moalâ "muşmula" (Lok.1927,nr.1518); muşmule, moşmoale, moşmol "muşmula" (Mik.1888,s.28; Meyer,G.1891,s.294).

* bul.: moşmula "muşmula" (Mik.1888, s.28).

* sırp.: muşmula "muşmula" (Mik.1888, s.28); müşmula, müşmulja "muşmula" (Şkal.1985,s.478).

* arn.: muşmule "muşmula" (Mik.1888, s. 28); muşmulé "muşmula" (Meyer,G. 1891,s.294).

* yun.: mousmoulon, moûsmoulon, moûs- poula, méspilon "muşmula" (Mik.1888, s.28).

mušta 1.Karşısındakine vurmak için özel

olarak açılmış deliklerine parmakların geçirilmesi ile kullanılan demir par- çası. 2.Kunduracıların, derileri vura- rak inceltmek için kullandıkları me- talden tokmak. 3.Parmağın biri bükü- lüp sivriltilerek vurulan yumruk (TS).

* rom.: musteà, muschea "kunduracı tokmağı" (Kak.1973,s.291).

* bul.: mušta "mušta" (Kak.1973,s. 291).

* sırp.: muştua, mušta, mùsta,mùsti- ja "kunduracı tokmağı" (Kak.1973,s. 291).

* yun.: moustanéa "yumruk"(Mik.1888, s.30).

* mac.: musta "kunduracıların kulan- dıkları tokmak"(Kak.1973,s.291).

muştu Sevindiren haber,sava,müjde (TS).

* sırp.: muştulùgdžija,muştulùkčija "müjdecî"; muştuluk "müjdelik" (Kak. 1985,s.292); muştuluk,muştuluk "her- hangi müjdeli,sevindirici bir ha- ber alındıktan sonra verilen bahşiş" muştulùkčija, muştulùgdžija "her- hangi iyi bir haberi getirip ,karşı- lığında bahşiş alan kimse,müjdecî" (Şkal.1985,s.479).

* arn.: mushtullùk "muştuluk" (Kak. 1973,s.292).

mutaf esk. 1.Keçi kılından hayvan çulu, yem torbası gibi şeyler dokuyan kim- se. 2.Keçi kılından dokunmuş veya ö- rülmüş hayvan çulu, yem torbasi gibi şey (TS).

* bul.: mutafa, mutava "keçi kılın- dan dokunan at örtüsü" (Mik1888,s.

28).

* sırp.: mutaf "keçi kılından dokunan at örtüsü" (Mik.1888,s.28); mütāp,mūtāb ,mūtāf,mūtāv "aynı"; mutāpçija, mutābdzija,mutāvdzija, mutāpçija,mu- tābdzija,mutāvdzija "keçi kılından çe- şitli şeyler dokuyankimse" (Şkal.1985, s.479).

* arn.: mutāf "keçi kılından dokunan at örtüsü" (Meyer,G.1891,s.294); mu- taf "at örtüsü" (Mik.1888,s.28).

mutfak 1.Yemek pişirilen yer. 2.Yiyecek- leri hazırlama sanatı (TS).

* rom.: mutpac-emini "sarayın mutfak kısmından sorumlu olan kimse,mut- fak emini"; mutpāh, mutpac, matbah, matbah "mutfak" (Kak.1973,s.292).

* bul.: mutbah,mutvak "mutfak" (Mik. 1888,s.22).

* sırp.: mütvak,mütvak "mutfak" (Kak. 1973,s.292; Şkal.1985,s.480).

* mac.: muslak emini "sarayın mutfak kısmından sorumlu olan kimse,mut- fak emini" (Kak.1973,s.292).

mutlak 1.Salt. 2.Saltık. 3.Kesin ola- rak,mutlaka (TS).

* bul.: mutlak,mutlek "kesinlik" (Mik.1888,s.29).

* sırp.: mutlak "muhakkak,elbette" (Mik.1888,s.29); mütlak,mütlakā "kesin olarak,kesinlikle" (Şkal. 1985,s.480).

mübarek 1.Verimli ,bereketli. 2.Kutlu,

uğurlu,kutsal. 3.Beğenilen,sevilen şey- ler için söylenir. 4.Kızılan, şaşılan kimse veya şeyler için alay yollu kul- lanılır. 5.Çok saygı duyulan (TS).

* sırp.: mubāreč, mubārek,bumbāreč "kutlu,hayırlı,uğurlu; hayırlı,iyi kimse; iyi huylu adam "; mubarèčī !, bumarèčī !, bumarèčè !" "kutlu ol- sun ! hayırlı olsun !"; mubarečlei- sati, mubareklèisati "kutlamak,teb- rik etmek"; mubārečōlā !, mubāre- kōlā ! "kutlu olsun !., mübarek ol- sun !" (Şkal.1985,s.467).

mübaşir Mahkemede duruşmaya girecekleri ve tanıkları çağıran,yargıcın emir- lerini bildiren,kâğıtları getirip gö- türen görevli (TS).

* sırp.: mubaşir,bumbaşir "mübaşir" (Mik.1888,s.29); mubaşir,bumbaşir, bumbaşir "mübaşir" (Şkal.1985,s. 468).

müderris esk. 1.Ders veren,profesör. 2. Medresede veya camide öğretmen (TS).

* sırp.: mudèris, mudèriz "ders ve- ren, medrese profesörü"; muderis- luk,muderizluk "medresede müderris- lik hizmeti,görevi" (Şkal.1985,s. 468).

* arn.: müderis "hatip" (Meyer,G.1891, s.295).

müdür İdare eden,yöneten,yönetmen,di- rektör (TS).

* sırp.: müdir "yönetici,müdür; Osm. imp.da bir köy veya şehir yöneti- cisi" (Şkal.1985,s.468).

müezzin Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi (TS).

* rom.: muezin "müezzin" (Lok.1927, nr. 1485).

* sırp.: muvezin "müezzin" (Lok.1927, nr. 1485; Mik.1888,s.27); mujèzin "müezzin"; mujezinluk "müezzinlik hizmeti" (Şkal.1985,s.471).

müfettiş Bir kuruluştaki işlerin konu ve tüzüklere uygun olarak yürütülüp yürütülmediğini denetleyen kimse (TS).

* sırp.: mufètis^v "müfettiş" (Şkal. 1985,s.468).

müflis Bir işte bütün parasını batır-
mış,batkın, iflâs etmiş (TS).

* rom.: mofluz "iflâs eden kimse"; mofluzi "iflâs etmek"; mofluzlîc "iflâs" (Lok.1927,nr.1491); moflus, mofluz,mufluz,mufluzlek, mufluzi "iflâs etmek, iflâs durumu" (Mik. 1888,s.29).

* bul.: mihljuzni "iflâs" (Lok. 1927,nr. 149); mihljuzin "iflâs den"; mihljuzluk "iflâs,müflislik" (Mik.1888,s. 29).

* sırp.: mùfliz "hiç parası olmayan kimse; iflâs eden tüccar" (Şkal. 1985,s.468).

* arn.: müslüs,mislis "iflâs" (Mik. 1888,s.29); müslüs, mislis "aynı" (Meyer,G.1891,s.295).

* yun.: moufloúzis "iflâs" (Mik.1888, s.29).

müft Bedava,beleş (TS).

* rom.: moft "yalandan bahane; saçma-
lama"; moftangiü "züppe"; moftangi-
oarcâ "süsüne düşkün kadın ya da
kız" (Lok.1927,nr. 1492); muftadziü^v
"cimri,pinti" (Mik.1888,s.27).

* sırp.: mufte, muhte "bedava,para-
sız"; mukdariti "otlakçı,parazit"
(Lok.1927,nr. 1492); mufte, mukte,
muktice "aynı"; muftadzija, mukta-
džija "beleşçi,bedavacı" (Mik.1888,
s.27); müftē, müktē "bedava,parasız";
müftadzija, müktadzija "beleşçi,her
şeyi bedavaya getirmek isteyen kim-
se" (Şkal.1985,s.468).

müftü İl ve ilçelerde Müslümanların
din işlerine bakan görevli (TS).

* rom.: muftiü^u "müftü" (Lok.1927,nr.
1493); muftiü^u, muhtiü^u, muftu "aynı"
(Kak.1973,s.293).

* bul.: muftij "müftü" (Mik.1888,s.
29).

* sırp.: muftija, muktija "müftü"
(Mik.1888,s.29); müftija, mühtija,
müktija, miftija "müftü" (Kak.1973,
s.293); müftija, mühtija ,müktija
"fetva verebilen din görevlisi";
muftiluk "müftülük mesleği,müftü-
lük" (Şkal.1985,s. 468-469).

* arn.: müftii "müftü" (Mik.1888,s.
29).

* yun.: moutis "müftü" (Mik.1888,s.
29); mouftis, moufétis "müftü" (Kak.
1973,s.293).

* mac.: müftius, mufti "müftü" (Kak.
1973,s.293).

mühendis Mühendislik mesleğinden olan kimse (TS).

* sırp.: muhèndis "mühendis" (Şkal. 1985, s.470).

mühlet Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için gösterilen süre, vade, mehil (TS).

* bul.: mjuhlet "mühlet, süre" (Mik. 1888, s.29; Meyer, G.1891, s.295).

* sırp.: mûhlet "süre, mühlet" (Şkal. 1985, s.470).

* arn.: mühlét "mühlet, süre" (Meyer, G.1891, s.295).

mühür 1. Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lâstik gibi şeylerden yapılmış araç, damga, kaşe. 2. Bu araçla basılan ve imza yerine geçen ad (TS).

* rom.: muhurdar "mühürdar" (Mik.1888, s.29); muhur "mühür" (Meyer, G.1891, s.295); muhurdâr "mühürdar" (Kak. 1973, s.294).

* bul.: mûhur "mühür" (Kak.1973, s.294).

* sırp.: muhur, mur "mühür"; murleisati "mühürlemek"; muhur-prsten "mühürlü yüzük"; muhur sajbija "mühür sahibi" (Mik.1888, s.29); muhurdâr "mühürdar"; mur, mohur, muhur, muher, mûhur "mühür" (Kak.1973, s.294); mùhur, mùr "mühür, damga"; muhurdâr "mühürdar"; muhurlèisati, muurlèisati, murlèisati "herhangi bir mektuba veya bir belgeye mühür basmak, mühürlemek"; muhûrli "mühürlü"; muhûrlija "üzerinde mühür bulunan şey; mühür vurma yetkisi bulunan kimse"; mù-

hur-sahîbija "padişahın mühürünü kendisinde bulunduran kimse"; muhur Sulèjman-pejgâmberv "Süleyman Peygamber'in mührü" (Şkal.1985, s.471).

* arn.: mühür, mihür "mühür"; mühürlis "mühür, damga" (Mik.1888, s.29); mühür "aynı" (Meyer, G.1891, s.295); myhyr "aynı" (Kak.1973, s.294).

* yun.: moukhourdâris "mühürdar" (Kak. 1973, s.294).

* mac.: muhundur, muhurdâr "mühürdar" (Kak.1973, s.293).

müjde 1. Sevindirici haber, muştı. 2. Muştuluk. 3. Sevindirici haber verileceği zaman söylenir (TS).

* rom.: muşdea "müjde" (Mik.1888, s.30); mujdeà "aynı" (Kak.1973, s.298).

* bul.: muşde, mızda "müjde" (Lok. 1927, nr. 1527); muşde "aynı"; muştuldžija "muştucu, müjde getiren" (Mik.1888, s.30).

* sırp.: muştuluk "güzel haber" (Lok. 1927, nr. 152); muştuluk "iyi haberler için verilen bahşış"; muştulugdžija, muştulukčija, muştulunđija "müjdecı, muştucu" (Mik.1888, s.30); mişde "müjde" (Kak.1973, s.298; Şkal.1985, s.466).

* arn.: müzdé "iyi haber" (Meyer, G. 1891, s.296); müzhde "aynı" (Kak.1973, s.298).

* yun.: mouzdés "müjde" (Meyer, G.1891, s.296); mouzntetsls "müjdecı" (Kak. 1973, s.298).

* mac.: musde "iyi haber,müjde" (Kak. 1973,s.298).

mükerrer esk.Tekrarlanmış,yenilenmiş (TS).

* rom.: mucarèr,mucarel "doğrulama, onaylama" (Kak.1973,s.286).

* mac.: mucharer nahme, mukarer nâ-me, mukaregnâme,muharrername "onaylama belgesi" (Kak.1973,s.286).

mülâzım esk. 1.Bir işe girmek için bir süre parasız olarak o işe devam eden. 2. ask.esk.Teğmen (TS).

* bul.: muljazimin "namzet,aday" (Mik. 1888,s.29).

* sırp.: mulâzım "teğmen (ask.)" (Şkal. 1985,s.472).

mülk 1.Ev,dükkân, arazi gibi taşınmaz mal. 2.esk. Devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke. 3.Vakıf olmayıp doğrudan doğruya birinin malı olan yer veya yapı (TS).

* rom.: meleag "arsa,gayrimenkul" (Lok. 1927,nr. 1509).

* bul.: mjulk "mal,mülk;mülkiyet" ; mjulkovi "mülkler,mallar" (Mik1888, s. 29).

* sırp.: mŭljać, mŭlāć, mŭljé, mŭlć "üzerine bina yapılabilecek olan boş arsa,arazi parçası" (Şkal.1985,s. 463); mŭlk,mŭlć, mŭljć, èmlāk, èmlāć "emlak,mülkler"; mŭlŭć "padişah,sultan" (Şkal.1985,s.473).

* yun.: moŭlkhi "mülk "(Mik.1888,s.29).

mümin 1.İnanan, inançlı,imanlı,mutekit.

2.Müslüman (TS).

* sırp.: mŭmin "inançlı,müslüman" (Kak. 1973,s.294);(Şkal.1985,s.473).

mümkün Muhtemel,olabilir,olası (TS).

* arn.: mumkin,memükjüm; memçum,medžum, memčym "mümkün,mümkünlük" (Mik.1888, s. 29); mumkŭm, memŭkŭm "mümkün"; memkŭm "olabilir" (Meyer,G.1891,s. 289).

münafık Ara bozan,bölücü,karıştırıcı, fesatçı,müfsit (TS).

* sırp.: munáficiti "ara bozmak"; munáfik "münafık,fesat,ara bozucu; kendine inanmadığı halde dindar gösteren kimse"; munafıkluk "münafıklık" (Şkal.1985,s.473).

* arn.: munafik "ikiyüzlü, riyâkar" (Meyer,G.1891,s.295).

münasip 1.Uygun,yerinde. 2.Beğenilen, hoş a giden,uygun (TS).

* bul.:munasip "münasip, uygun" (Mik. 1888,s.29).

* sırp.: munásib, munásip "uygun,yerinde,münasip" (Şkal.1985,s.474).

müraselât 1.Mektuplaşma. 2.Resmî kadı mektubu (Osm.-TS).

* bul.: murasela "kadıya gönderilen mektup" (Mik1888,s.29).

* sırp.: murasèla, muhasıla "bir istek veya bir emir içinkadıya gönderilen mektup" (Şkal.1985,s.475).

mürekkep Yazı yazmak, desen çizmek veya basmak için kullanılan, türlü renklerde sıvı madde (TS).

- * bul.: murekep "mürekkep" (Lok.1927, nr. 1517; Mik.1888, s.29); murekep, murecep "aynı" (Meyer, G.1891, s.295).
- * sırp.: murekef "mürekkep" (Lok.1927, nr.1517); murecef, murecep "mürekkep" (Mik.1888, s.29); murecef, murecep "mürekkep" (Şkal.1985, s.475)
- * arn.: murecep "mürekkep" (Mik.1888, s.29); mürekkep mirekep, meretsép "aynı" (Meyer, G.1891, s.295).

mürtet esk. Müslümanlığı bırakıp başka bir dine geçmiş olan (kimse) (TS).

- * rom.: murtad "aynı" (Kak.1973, s.287).
- * bul.: murtát "mürtet" (Kak.1973, s.287).
- * sırp.: murtat "hain" (Lok.1927, nr.1508); murtat "aleyhtar"; murtatin "mürtet" (Mik.1888, s.28); murtat, murtatin "hain; dinden çıkmış kimse"; murtátluk "hainlik, hıyanet" (Şkal.1985, s.475; Kak.1973, s.287).
- * yun.: mourtátis "mürtet" (Mik.1888, s.28); mourtátis "hristiyan dönmesi, dönme" (Kak.1973, s.287).
- * mac.: murtat "hristiyan dönmesi" (Kak.1975, s.287).

mürver bot. Hanımeligillerden, yaprakları karşılıklı, demet durumundaki beyaz çiçeklerinden hekimlikte yararlanılan meyvesi zeytine benzer bir ağaççık (Sambucus nigra) (TS).

- * sırp.: mürver "mürver çiçeği" (Şkal.

1985, s.476).

müsâdere 1. İşlenen bir suç karşılığı olarak, suçlunun malının bütünü veya bir bölümü üstündeki sahipliğine son verilmesi ve bu sahipliğin bir başka kuruluşa devredilmesi. 2. esk. Tanzi-mat'tan önce herhangi bir kişiye ait mallara, padişah adına el konulması (TS).

- * rom.: satora "zorla, cebren vergi tahsili" (Lok.1927, nr. 1509).

müsellem esk. İnkâr edilemeyen, karşı çıkılmayan, söz götürmez (TS).

- * sırp.: musèlem "kısmen veya tamamen devlet hizmetlerinden ayrılmış olan kimse" (Şkal.1985, s.477).

müselles 1. Üçlü. 2. Üçgen. 3. Kaynatılarak üçte ikisi buharlaştırılan içki (Osm.-TS).

- * sırp.: musèlez, musèles "pekmez, şıra" (Şkal.1985, s.477).

müsellim Teslim eden, veren. Osmanlı İmparatorluğunda vilâyet teşkilleri yapılıncaya kadar, eyalet bölümleri olan yerlerde memur; veya bir vali adına işgören kimse (Osm.-TS).

- * rom.: muselim "müsellim, bir çeşit kaymakam" (Kak.1973, s.295).
- * sırp.: muselim "müsellim" (Mik.1888, s.30); musèlim, muselin (m) "aynı" (Kak.1973, s.295); musèlim "kaymakamlara verilen unvan; bir paşaya sancaktan arpalık olarak verilen"; muselîmluk "müsellimlik, kaymakamlık hizmeti" (Şkal.1985, s.477).
- * yun.: mouselîmis "kaymakam, müsellim" (Kak.1973, s.295).

* mac.: muszelin,muszellim,muszelim,
muselmi "kaymakam" (Kak.1973,s.295).

Müslüman 1.İslâm dininden olan (kimse).
2. Dine bağlı,dindar. 3.Doğru, haktan
ayrılmaz (kimse) (TS).

* rom.: musulman "müslüman" (Lok.1927,
nr. 1516); busurmân,musulmân "aynı"
(Kak.1973,s.296).

* sırp.: muzulımanım, moslomanını,mus-
romanını, busloman,buslomain,busul-
man,busurmanin,busromanin,besermen-
ski, bestrmanski "müslüman" (Mik.1888,
s.30); mùslim, muslòman,musromanin,
busloman,busorman,busromanin,busurma-
nin,muslīmān,muslomanin,musromanje,
muslumanin "müslüman" (Kak.1973,s.
295-296); mùslim "müslüman"; muslī-
mān "islâm dininden olan kimse" (Şkal,
1985,s.477).

* arn.: müsülman "müslüman" (Mik1888,s.
30); muslimān "aynı" (Kak.1973,s.
296).

* yun.: mouselimides "müslümanlar";
mousoulmānos "müslüman" (Kak.1973,
s. 295-296).

* mac.: boszorka "müslüman"(Mik.1888,
s.30); moszlim "müslüman"; buzloman,
muszulmány,muszulmān, buszormān,mu-
zurmān, muzurmány,buszurmány,muszur-
mān,musulmān,muszurmány, musliman,
buszurmān "müslüman" (Kak.1973,s.
295-296).

müsvedde esk. 1.Yazı taslağı,karalama.
2. Bir şeyin kötü benzeri (TS).

* sırp.: musvèda "müsvedde,karalama "

(Şkal.1985,s.478).

müşavere esk.Danışma,danış (TS).

* rom.: muşāvereā "müşavere,görüşme"
(Meyer,G.1891,s.293).

* bul.: muşafere,moşjafire "müşavere,
görüşme" (Mik.1888,s.30); muşafere
"aynı" (Meyer,G.1891,s.293).

* sırp.: muşàvera "konuşma,danışma"
(Şkal.1985,s.478).

* arn.: muşavere "görüşme,müşavere"
(Mik.1888,s.30); muşaveré "toplan-
tı,içtima,heyet!"; muşaver "düşünüp
taşınmak" (Meyer,G.1891,s.293).

müşebbek Ağ ve kafes gibi örülmüş o-
lan (Osm.-TS).

* bul.: muşebak,muşabak "pencere par-
maklığı" (Mik.1888,s.30).

* sırp.: mùşebak, mùşepci, muşèbek,
muşèbeci "eski müslüman evlerinin
pencerelerindeki tahta kafes; delik-
li bir çeşit nakış" (Şkal.1985,s.
478).

müşteri Alıcı (TS).

* rom.:musteriū "müşteri" (Lok.1927,
nr. 1522; Mik.1888,s.30).

* bul.: mjušterija "müşteri" (Lok.
1927,nr. 1522; Mik.1888,s.30).

* sırp.: mušterija "müşteri" (Lok.1927
nr. 1522; Mik.1888,s.30); mušterija
"alıcı,müşteri; bir şeye isteği o-
lan kimse" (Şkal.1985,s.479).

* arn.: mešteri, mušterii "müşteri"

(Mik.1888,s.30); müsteri "aynı" (Meyer,G.1891,s.295).

* yun.: moustérís "müşteri"(Mik.1888, s.30).

müteferrika esk. 1.Küçük giderler için ayrılan para. 2.Güvenlik kuruluşlarında şüpheli kimselerin ilgili yerlere gönderilmek için geçici olarak barındırıldıkları bölüm. 3.tar. Padişah,vezir ve daha başka devlet büyüklerinin yanında, türlü hizmetlerde çalışan kimse (TS).

* rom.: mutefericà, mutafaraca "sultanın habercisi, ulak" (Kak.1973,s.297).

* sırp.: muteferika "ulak,haberci" (Kak. 1973,s.297).

* mac.: muteferrika, mutafaraga, mutafaraka, mutataraka, mutaferika, mutafarika, muteferika, muteferreka,mutafarekka "padişah,vezir gibi yüksek rütbeli kimselerin yanında çalışan kimse" (Kak.1973,s.296-297).

mütevelli huk.Bir vakfın yönetimi kendisine verilmiş olan kimse (TS).

* rom.: muteveliü "vakıf yöneticisi" (Kak.1973,s.297).

* bul.: mutevelija "mütevelli" (Kak. 1973,s.297).

* sırp.: mutevèlija "vakıf yöneticisi"; Mutevelić "soyadı" (Kak.1973, s.297).

* yun.: moutebelís "mütevelli" (Kak. 1973,s.297).

* mac.: mutaveli, mutoveli, muraveli, mutabeli, mutavelli,mutatzezi "cami vakıflarıyla ilgili olan, yöneti-

ci" (Kak.1973,s.297).

müzevir Söz götürüp getiren,ara bozan (TS).

* bul.: mjuzewirin "hilekâr,dolandırıcı" (Lok.1927,nr.1526); mjuzevirin "hilekâr,dolandırıcı"; mjuzevirlik "hilekârlık,dolandırıcılık" (Mik. 1888,s.30).

* sırp.: muzèvir "müzevir,ara bozucu"; muzevirluk "müzevirlik,ara bozuculuk" (Şkal.1985,s.480).

N

nabız 1.tıp. Kalp vuruşunun sağladığı kan basıncından dolayı atar damarlara ve özellikle bilekteki atar damara parmakla basıldığında duyulan kımıldama. 2.mec. Eğilim,düşünce,niyet (TS).

* bul.: mamez "mabız atışı" (Mik.1888, s.30).

nacak Sapı kısa, küçük odun baltası (TS).

* bul.: madžak^V "küçük topuz" (Lok. 1927,nr.1539); madžeci^V "küçük balta" (Mik.1888,s.31).

* sırp.: nadžak^V "küçük topuz"(Lok. 1927,nr.1539); nadžak^V "küçük topuz"; nadžacina^V "aynı" (Mik.1888,s.31); nadžak^V "uzun saplı savaş baltası, iki tarafı da keskin olur ve bir tarafında dağekiçe benzer bir çıkıntı bulunur"; nadžak^V-bâba, nadžagbaba^V "her zaman derli toplu olan kadın" (Şkal.1985,s.482).

* arn.: nadžake^V "küçük balta,nacak" (Mik.1888,s.31); madžake^V "küçük el baltası,nacak" (Meyer,G.1891,s.296).

nadan 1.esk.Bilgisiz,cahil. 2.mec.Nobran,kaba (TS).

* arn.: nadân "beceriksiz,hantal" (Meyer,G.1891,s.296).

nafaka 1.Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü,geçimlik. 2.huk. Birinin geçindirmekle yükümlü bulunduğu kimselere,mahkeme kararıyla bağlanan aylık (TS).

* rom.: nacafa "talih,kader, baht açıklığı" (Lok.1927,nr.1532).

* sırp.: nafâka, navâka, nabâka "geçimlik yiyecek ve içecek; yaşadığı müddetçe bu dünyada insanın Allah tarafından belirlenen rızıkı"; nafakâli "geçimlik,yiyecek içecek tarafından bol rızıklı olan,talihli kimse"; nafakâsuz "kıt geçim şartları içinde olan, nafakası kıt olan kimse" (Şkal.1985,s.483).

* arn.: nafâk "servet,sermaye" (Meyer,G.1891,s.296).

nafile 1.Yararsız,boşa giden,boş,işe yaramayan. 2. Boşuna,boş yere. 3.Fazladankılınan nazam veya tutulan oruç. (TS).

* sırp.: nafila,nafilja "boş yere,ge-reksiz olan; nafile namazı" (Şkal. 1985,s.483).

nahiye 1.Bucak. 2.Bölge (TS).

* rom.: nahiea "arazi,bölge,mıntıka" (Lok.1927,nr. 1540; Meyer,G.1891, s.296).

- * bul.: naija "arazi, toprak, mıntıka, bölge" (Mik.1888,s.31; Meyer,G.1891, s.296).
- * sırp.: nahija "arazi, toprak, mıntıka" (Mik.1888,s.31); nâhija "kadılık arazisinin belli bir toprağı, kadılığa bağılı bölge" (Şkal.1985,s.483).
- * arn.: nahije, nahie "nahiye, bölge" (Mik.1888,s.31); nahie "toprak, zemin" (Meyer,G.1891,s.296).
- nail** Erişmiş, ele geçirmiş, başarmış, kazanmış, ulaşmış (TS).
- * sırp.: nâil biti "herhangi bir arzu ya erişmek, amacına ulaşmak" (Şkal. 1985,s.484).
- naip** 1.tar.Tahtta hükümdar olmadığı zaman veya hükümdarın çocukluğu sırasında devleti yöneten kimse. 2.Naiplik yapan (TS).
- * rom.: nabab, namabia "çok zengin olan kimse" (Lok.1927,nr.1542).
- * sırp.: nâib "kadının yetkilerine sahip nahie yöneticisi" (Şkal.1985, s.483).
- nakış** 1.Genellikle kumaş üzerine renkli iplikler veya sırma ve sim kullanarak elle, makineyle yapılan işleme. 2.Özellikle duvar ve tavanları süslemek için yapılan resim. 3. müz.Beste ve semaîlerin, dört yerine iki haneli olanlarına verilen ad. 4.mec. Hile (TS).
- * sırp.: nagişli, nargişli "sırma veya ipek işlemeli; boyalı, resimli" (Şkal.1985,s.483).
- nakız** esk.Bozma, çözme; kırma (TS).
- * arn.: naks "canı tez, öfkesi topuğunda"; nakslék "tehevvür" (Meyer, G.1891,s.297).
- nakil** 1.Bir yerden alıp başka bir yere iletme, aktarma, taşıma, geçirme, aktarım. 2.Göç, taşınma. 3.Anlatma, söyleme, hikâye etme. 4.Bir görevden başka bir göreve atanma, tayin. 5.(Yazı, resim için) Aynısını başka bir şeyin üzerine yapma, kopya etme. 6.Başka dil-den bir eseri kendi diline çevirme, tercüme etme (TS).
- * arn.: nakelj "öteye götürme; anlatmak, söylemek, hikâye etmek" (Mik. 1888,s. 31); nakél "anlatmak, hikâye etmek" (Meyer,G.1891,s.297).
- nakit** Para, akçe (TS).
- * rom.: naht "nakit para" (Lok.1927, nr. 1544; Mik.1888,s.31; Meyer,G. 1891,s.296).
- * arn.: naft "servet, sermaye" (Mik. 1888,s.31); naft "servet, sermaye; tasarruf, mal" ; maht "drahoma" (Meyer,G.1891,s.296).
- nakkaş** esk.Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi (TS).
- * rom.: nacas-başa "nakkaş başı"; nacaslıc, nakazlıc "nakkaşlık" (Kak. 1973,s.299).
- * sırp.: nakas "nakkaş" (Kak.1973,s. 299; Şkal.1985,s.484).
- nalbant** Hayvanları nallayan kimse (TS).
- * rom.: nâlban "nalbant" (Lok.1927, nr.1549); nelban "aynı" (Mik.1888, s.31); nâlban "nalbant" (Meyer,G.

1891,s.8).

* bul.: nalbantın "nalbant" (Lok.1927, nr.1549); nalbantın,nalbatın,nalbant, nalbançe, nalbaçe, albatın "nalbant" (Mik.1888,s.31); nalbantın,albatın "aynı" (Meyer,G.1891,s.8).

* sırp.: nalbanta, nalbatın "nalbant" (Lok.1927,nr.1549); nalbanta, nalbantın, nalbadžija "nalbant" (Mik.1888,s.31); nãlbant,nãlbanta,nãlbantın "aynı"; nãlbantnica "nal çakılan yer" (Şkal.1985,s.485).

* arn.: alban,nalban "nalbant" (Mik.1888,s.31); albãn,nalbãn "aynı" (Meyer,G.1891,s.8).

* yun.: ntalpanis "nalbant" (Mik.1888,s.31); nalmpãntis "aynı" (Meyer,G.1891,s.8).

nalça 1.Ayakkabıların altına çakılan demir. 2.Katır,eşek,sığır gibi hayvanların tırnakları altına çakılan demir parçası (TS).

* sırp.: nalça "nalça" (Mik.1888,s.31); nãlça, nãlça "nal çivisi; erkek ayakkabı ve çizmelerinin altına çakılan demir"; nãlcadžija "ayakkabıların altına demir çakan kime" (Şkal.1985,s.485).

nalın Hamam gibi tabanı ıslak olan yerlerde kullanılan,üstü tasmalı, tabanı yüksek, ağaçtan bir çeşit takunya (TS).

* bul.: nalın "terlik,pabuç" (Lok.1927,nr.1547); nalın,nalini "nalın, terlik" (Mik.1888,s.31).

* sırp.: nalune "bir çeşit tahta ayak-

kabı" (Lok.1927,nr.1547); naluna, nalunu, nalune "nalın" (Mik.1888,s.31); nãlune, nãnule,nãlule, nãluna bir çeşit tahta terlik" ; nalündžija, nanıldžija "nalın yapıp satan kimse" (Şkal.1985,s.485-486).

nam 1. Ad. 2.Ün (TS).

* bul.: namdrpžija, namdaržija "ünlü, şöhretli" (Mik.1888,s.31).

* sırp.: nam "ün,isim" (Mik.1888,s.31); nãm "ün,şöhret"; nãmli "tanınmış,ünlü,şöhret" (Şkal.1985,s.486; 487).

* arn.: nam, nãm "söylenti,rivâyet; şan,şöhret, itibar, takdir" (Meyer, G.1891,s.297).

namahrem esk. 1.Evlenmelerinde yasa bakımından sakınca olmayan (kadın ve erkek). 2.Yabancı, el (TS).

* sırp.: namáhrem "ev halkından olmayan ve kadınların başlarını örtmelerini gerektiren kimse,yabancı" (Şkal.1985,s.486).

namaz Müslümanların günde beş kez yapmaları dince buyrulan ve dua okuyarak kıyam,rükû, sücut,kuut denilen beden durumlarını,kuralınca tekrarlayarak Tanrı'ya edilen ibadet,salât (TS).

* rom.: namas "namaz" (Lok.1927,nr.1552).

* sırp.: namaz, amaz "namaz" (Mik.1888,s.32); nãmãz "namaz"; nãmãzbez "müslüman kadınlarının namaz kırlarken örtündükleri örtü" (Şkal.1985,s.486).

- * mac.: akşam namaszi "akşam namazı" (Kak.1973,s.33).
- name** esk.Mektup (TS).
- * rom.: namea, ahtinamea "sözleşme, mukavele" (Lok.1927,nr. 1551); namea "aynı" (Kak.1973,s.300).
- * sırp.: nama,namu "mektup, emirname" (Mik.1888,s.32);nâma "aynı" (Kak.1973,s.300); nâma "mektup" (Şkal.1985, s. 486).
- * mac.: nahme,nâme, naamè "mektup,sözleşme,mukavele" (Kak.1973,s.300).
- namus** 1.Bir toplum içinde ahlâk kurallarına karşı beslenenbağlılık. 2.Dürüstlük, doğruluk. 3.Sililik, iffet (TS).
- * bul.: namuzlak "namus" (Mik.1888,s. 32).
- * sırp.: nâmûs, nâmûz "namus,dogruluk"; namûsli "namuslu,dürüst" (Şkal.1985, s.487).
- * yun.: nômos (Mik.1888,s.32).
- nane** bot. Ballıbabagillerden, yaprakları sapsız, çiçekleri beyaz veya menekşe renginde, ıtırılı,çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi (Mentha piperita) (TS).
- * sırp.: nana "nane" (Mik.1888,s.32); nâna "nane"; nâne-rûh,nâne ruh "nane ruhu"; nâne-şêçer "nane kokulu şeker"; nânijag, nânejag "nanenin kokulu yağı" (Şkal.1985,s.487).
- * arn.: nené "nane" (Meyer,G.1891,s. 303).
- nankör** Kendisine yapılan iyiliğin değerini bilmeyen, iyilik bilmez (TS).
- * sırp.: nânc̄or, nânc̄or "iyilik bilmez,nankör" (Şkal.1985,s.487).
- nar** bot. 1.Nargillerden, yaprakları karşılıklı,çiçekleri büyük,koyu kırmızı renkte, küçük bir ağaç (Punica granatum). 2.Bu ağacın kırmızımtırak sarı sert bir kabukla örtülü, içinde çok sayıda kırmızımtırak, sulu taneler taşıyan yuvarlak yemişi (TS).
- * sırp.: nâr,nâra "nar (Şkal.1985,s. 487).
- nara** 1.Haykıрма, bağırma. 2.Sarhoş veya külhanbeyi bağırması (TS).
- * sırp.: nâra "bağırma,haykıрма; atın kişnemesi" (Şkal.1985,s.487).
- narenciye** bot. Turunçgiller(TS).
- * rom.: nârântâ "portakal" (Lok.1927, nr. 1555);neranze, neranze, nerantşe "portakal" (Mik.1888,s.32); (Meyer,G.1891,s.298).
- * bul.: nerandži, neranča, naranki "portakal" (Mik.1888,s.32); (Meyer, G.1891,s.298).
- * sırp.: nerandža, naranča "portakal" (Mik.1888,s.32); nârândža ,nârânča "portakal,narenciye" ; nârândžast, nârânčast "portakal rengi" (Şkal. 1985,s.488).
- * arn.: naranč "portakal" (Mik1888,s. 32); narântš "turunç" (Meyer,G.1891, s.298).
- * yun.: merântsi "narenciye ,turunç" (Mik.1888,s.32; Meyer,G.1891,s.298).

* mac.: narancs "narenciye" (Mik.1888, s.32; Meyer,G.1891,s.298).

nargile Tömbeki denilen bir cins tütünün dumanının sudan geçirilerek içilmesini sağlayan araç (TS).

* rom.: narghilea "nargile" (Lok.1927, nr. 1556).

* sırp.: argila "nargile" (Mik.1888,s.32); nargila "aynı" (Şkal.1985,s.488).

narh Tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle ihtiyaç maddeleri için devletçe belirlenen fiyat (TS).

* rom.: nart "resim,harç,vergi" (Lok.1927,nr. 1557; Mik.1888,s.32); narc, nart "aynı" (Meyer,G.1891,s.298).

* bul.: nark "fiyat,bedel" (Mik.1888, s.32; Meyer,G.1891,s.298).

* sırp.: narak "yönetim tarafından belirlenen hayvan satış fiyatı" (Şkal.1985,s.488).

* arn.: nark "tarife,fiyat listesi" (Meyer,G.1891,s.298).

nasihat Ögüt (TS).

* sırp.: nasihat "öğüt" ; nasihâcija "öğüt veren kimse, nasihatçı"; nasihatiti,nasihatiti "öğüt vermek,nasihat etmek" (Şkal.1985,s.488).

* arn.: nasihat nasihat "ihtar,ikaz" (Mik.1888,s.32); nasihât, nasiât "ihtar,ikaz; öğüt,nasihat" (Meyer,G.1891,s.298).

nasip 1.Birinin payına düşen şey. 2.Bir kimsenin elde edebildiği, sahip oldu-

ğu şey. 3.Kısmet,talih,baht. 4.Günlük kazanç (TS).

* sırp.: nâsīb "kısmete düşen delikanlı veya kız; nasib olmak,sonuçlanmak" (Şkal.1985,s.488).

* arn.: nasip "talih,kader,kısmet,felek" (Meyer,G.1891,s.298).

naz 1.Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış,cilve. 2.İsteksiz gibi görünerek yalvarmak amacıyla yapılan davranış. 3.Şımarıklık (TS).

* rom.: naz, nazur^u "naz; burun kıvrırmak,nazlanmak" (Lok.1927,nr.1563); naz "nazlanmak"; nezuros "aynı" (Mik.1888,s.32); (Meyer,G.1891,s.298).

* bul.:nazinje,nazlija, nazlijo "nazlı,nazlanma" (Mik.1888,s.32; Meyer,G.1891,s.298).

* arn.: naz "cazibe,alımlılık" (Mik.1888,s.32); nas, nazi, naze "cilve,naz"; nazétuar "nazlanmak,cilve yapmak" (Meyer,G.1891,s.298).

* yun.: nazı "naz" (Mik.1888,s.32); (Meyer,G.1891,s.298).

nazar 1.esk. Bakış,bakma,göz atma. 2.esk. Bir konu hakkında düşünme,görüş. 3. Belli kimselerde bulunduğu inanan; insanlara,özellikle çocuklara, evcil hayvanlara,eve,mala mülke,hatta cansız nesnelere de zarar veren,bakıştaki çarpıcı ve öldürücü güç (TS).

* rom.: nazar "iltifat,himmet,lutûf" (Mik.1888,s.32; Lok.1927,nr.1564).

* sırp.: nâzar "nazar" (Şkal.1985,s.489).

nazır 1. Bir yere doğru bakan (ev, oda vb).
2. esk. Bakan (TS).

* rom.: nazır, nazır "nazır, bakan" (Kak. 1973, s. 301).

* sırp.: naazar "memur" (Mik. 1888, s. 32); nâzor, nâzir "bakan" (Kak. 1973, s. 489).

* mac.: nazur, nazul, nâzur "nazır, bakan"; nasul passa "nasır paşa"; mazul bék, nazul bég, nazur bég, nazır bég, nazul bék, nâzur bék, nâzur bék, nazur beki "nazır bey"; nazur bég tihaja, nazur bék tihâja "nazır bey kahyâsi"; nazur tijâja "nazır kahyâsi" (Kak. 1973, s. 301-302).

nazik 1. Başkalarına karşı saygılı davranan. 2. İnce yapılı, narin. 3. Özen, dikkat gösterilmezse kırılabilen, bozulabilen. 4. Özen gösterilmezse, gerekli önlemler alınmazsa kötüleşebilen, kritik. 5. Dikkat isteyen, özen gerektiren (TS).

* sırp.: nâzić "ince yapılı, hassas, güzel ve hassas vücutlu olan"; nazićane "nazik vücutlu; nazikçe, kibarca" (Şkal. 1985, s. 489).

necaset esk. 1. Pislik. 2. Dışkı, ters (TS).

* sırp.: nedzâset "hayvan veya insan pisliği, dışkı" (Şkal. 1985, s. 490).

nefer esk. 1. Derecesi olmayan asker, er. 2. Kimse (TS).

* rom.: nefer "asker, er; mürettebat" (Lok. 1927, nr. 1533).

* sırp.: nefera, neferah "nefer, asker" (Mik. 1888, s. 32); nêfer "asker; piyade er; genel olarak şehrli" (Şkal. 1985,

s. 490).

nefes 1. Soluk. 2. (Boş bir inançla) Şifa verir diye hastaya okuyup üfleme. 3. Sigara, pipo içilirken içe çekilen duman. 4. mec. Canlı varlık. 5. Bektaşî ve Alevîlerin görüş ve düşüncelerini belirtmek için yazılmış şiir (TS).

* sırp.: nêfes, nêfez "nefes, soluk"; nêfese tegliti "can çekişmek, ölmek" (Şkal. 1985, s. 490).

nefis 1. Öz varlık, kişilik. 2. İnsanın yeme içme gibi ihtiyaçlarının bütünü.

(II) Pek poş, istek uyandıran, çok güzel (TS).

* sırp.: nêfs "heves, arzu, istek" (Şkal. 1985, s. 490).

* arn.: neps, nepés "heves, arzu; oburluk, pis boğazlık; obur, boğazlı, iştahlı" (Meyer, G. 1891, s. 303).

neft 1. Organik maddelerin ayrışmasından oluşan tutuşur sıvıların birçoğuna verilen ad. 2. Çoğunlukla boyacılıkta kullanılan, petrol türevlerinden bir çeşit mineral yağ, neft yağı (TS).

* rom.: nafta, naft "petrol yağı, kara sakız" (Lok. 1927, nr. 1538); naft "neft" (Mik. 1888, s. 32).

* sırp.: nâfta "doğal kaynaklardan elde edilen mineral yönünden zengin yağ" (Şkal. 1985, s. 483).

* yun.: nâfta, néftı "neft" (Lok. 1927, nr. 1538); (Mik. 1888, s. 32).

nekes Eli sıkı, cimri (TS).

* arn.: nekjezi "pinti, cimri" (Mik. 1888, s. 33); nekés, nerkés, nekež

- "pinti,cimri" (Meyer,G.1891,s.303).
- nem** 1.Havada bulunan su buharı. 2.Hafif ıslaklık,rutubet (TS).
- * sırp.: mēm,nēm "nem"; mēmla,nēmla "nem"; mēmli, nēmli "nemli" (Şkal.1985,s.457).
- * arn.: nem "nem,ıslaklık,rutubet" (Meyer,G.1891,s.303).
- Nemçe** tar.Osmanlılarca, Avusturya'ya ve halkına verilen ad (TS).
- * bul.: mēm,nijem "dilsiz"; nēmec,nije-mac "Alman,Avusturyalı" (Meyer,G.1891,s.269).
- * arn.: meméts "dilsiz"; neméts,ne-ménts "Avusturyalı" (Meyer,G.1891,s.269).
- * mac.: nemcze, nemcs, nemczi "Nem-çe,Avusturya" (Kak.1973,s.302).
- nerede** "Hangi yerde?" anlamına yer zarfı (TS).
- * sırp.: nèrede "nerede?" (Şkal.1985,s.491).
- nergis** bot.Nergisgillerden,çiçekleri ay-rı veya bir kök sap üzerinde şemsiye durumunda,açılmadan önce bir yenle örtülü bulunan ve bazı türlerinde be-yaz,bazılarında sarı renkte, 20-80 cm yükseklikte,soğanlı bir süs bitki-si (Narcissus) (TS).
- * sırp.: nèrgič "nergis çiçeği" (Şkal.1985,s.491).
- * yun.: nergisán "nergis" (Mik.1888,s.33).
- neşter** tıp Kan almak,aşı yapmak veya küçük apseleri açmak için kullanılan ufak bıçak (TS).
- * rom.: nişter "neşter" (Lok.1927,nr.1576); nişter "aynı" (Mik.1888,s.34; Meyer,G.1891,s.304).
- * sırp.: nèşter "keskin doktor veya berber bıçağı, apseleri akıtmakta kullanılır" (Şkal.1985,s.491).
- * arn.: nişter,neşter "neşter" (Mik.1888,s.34); neştér, niştér "aynı" (Meyer,G.1891,s.304),
- * yun.: nestéri, nistéri "neşter" (Mik.1888,s.34; Meyer,G.1891,s.304).
- nevruz** 1.Eski bir İran takvimine göre, yılın ve baharın ilk günü sayılan martın yirmi ikisine rastlayan gün. 2.Nevruz günü kırlara çıkılarak yapı-lan bayram (TS).
- * sırp.: Nevrózi-sùltān, Nevruzı-sùl-tān, Sùltān Nèvrüz, Nèvrüz "baharın ilk günü olarak kabul edilen 21 Mart günü" (Şkal.1985,s.491).
- * arn.: nevruz "12 Mart'a rastlayan ve üzüm bağlarının budanmaya başlan-dığı ilk gün" (Mik.1888,s.33); nev-rús "aynı" (Meyer,G.1891,s.304).
- * mac.: Szultán Nürusz "Nevruz-i Sul-tan,nevruz" (Kak.1973,s.302).
- ney** müz. Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan,kaval biçiminde,yanık sesli,kamıştan birüfleme çalgısı (TS).
- * rom.: naiü, neiü "ney;kaval"; nain-giü "neyzen,kavalcı" (Lok.1927,nr.1541); naj "kaval" (Mik.1888,s.31).

* sırp.: nâj "dervişlerin törenleri esnasında çaldıkları uzun ve ince düdüğü,ney" (Şkal.1985,s.4847.

* yun.: nâf "ney,kaval" (Mik.1888,s.31).

neyse 1.Önemi yok,olan oldu. 2.Çok şükür,bereket versin. 3.Konuyu kapatalım, uzatmayalım,her ne ise (TS).

* sırp.: nêise, nêjse, hêrneise, hele-nêjse "neyse,her neyse" (Şkal.1985,s.490).

nışadır kim.Amonyak tuzu (TS).

* bul.: nişatir "nışadır" (Lok.1927, nr. 1581; Mik.1888,s.33).

* sırp.: nişador "nışadır" (Lok.1927, nr. 1581; Mik.1888,s.33); nişâdor, nişâder "nışadır" (Şkal.1985,s.493).

nihayet 1.Son. 2.Sonunda. 3.-den başka bir şey değil (TS).

* sırp.: nihâjet "son,uç; sonunda,nihayet" (Şkal.1985,s.492).

nikâh 1.Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak kanunî işlem. 2.esk.Nikâh sırasında erkeğin kadına borçlandığı para (TS).

* sırp.: niçe, niçah "nikâh,evlenme akdi" (Mik.1888,s.33); niçâh "nikâh, evlenme; nikâh mihri, erkeğin kadına verdiği para" (Şkal.1985,s.492).

* arn.: niğâ "para,nakit" (Meyer,G.1891,s.309).

nilüfer bot.Nilüfergillerden,yaprakları

yuvarlak ve geniş, çiçekleri beyaz,sarı,mavi ,pembe renkte, durgun sularda veya havuzlarda yetişen bir su bitkisi (Nymphaea) (TS).

* rom.: nenufar,nufâr "deniz gülü,nilüfer" (Lok.1927,nr.1570); nenufar, nufer, nufar "aynı" (Mik.1888,s.33).

* yun.: nenoúfar,noúpara "nilüfer" (Mik.1888,s.93).

nimet 1.İyilik,lütuf,ihsan. 2.İyi yaşamak için gerekli her şey. 3.Yiyecek içecek, özellikle ekmek. 4.mec. Yararlanılan imkân (TS).

* sırp.: nişmet "Allah'ın verdiği herşey, nimet; mec. ekmek" (Şkal.1985,s.492).

nine 1.Torunu olan kadın, büyük anne. 2.Yaşlı kadınlara seslenmek için kullanılır (TS).

* rom.: neneacâ "nine"; nene veya küç. nenisor "aziz,sevgili,kıymetli" (Lok.1927,nr.1553); nane "küçük kızkardeşin büyük ablasına seslenme sözü" (Mik.1888,s.33); nanâ, neneacâ "anne" (Meyer,G.1891,s.297).

* bul.: neni "küçük erkek kardeşin, büyük erkek kardeşine seslenme sözü"; nenjov, nenja "teyze,hala" (Mik.1888,s.33); neni "ihtiyar" (Meyer,G.1891,s.297).

* sırp.: nena, nana "anne" (Mik.1884,s.33); néna,nána, néne "nine, babanın veya annenin annesi; anne; ihtiyar kadın" (Şkal.1985,s.491).

* arn.: nenne, nanne, nan "anne" (Mik.

1888,s.33); nané, néné "anne"; néne, nénéñ "anne veya babanın annesi,ni-ne" (Meyer,G.1891,s.297).

* yun.: nánni "hala,teyze "(Meyer,G.1891,s.297).

* mac.: néne "anne" (Mik.1888,s.33; Meyer,G.1891,s.297).

nişan 1.İşaret, iz,belirti,alâmet. 2. Nişanlanma sırasında yapılan tören. 3. Evlenmek üzere birbirine söz verme, nişanlanma. 4.Kurşun,taş vb. ile vurulmak istenen hedef. 5.Hedefi vürmek için silâh,taş vb. ye gerekli doğrultuyu verme. 6. Gördükleri önemli işlerden dolayı kişileri onurlandırmak için devletçe verilen anmalık (TS).

* bul.: nişan^v "işaret,alâmet"; nişan^v-disa "damgalamak,işaretlemek"; puška nişan^vlija "tüfekle nişan atmak"(Mik.1888,s.33).

* sîrp.: nişan^v "nişan,marka"; nişandži^v-ja "nişancı"; lišan,likšan^v "nişan"; nişaniti^v "damgalamak,işaretlemek" (Mik.1888,s.33); nişan^v,nikšan^v "tüfekle bir yeri hedef almak; top ve tüfeklerin nişan almakta yapılan düzeneği; vücutta bulunan bir iz,leke veya ben; söz veya nişan esnasında verilen hediye; müslümanların mezar taşları"; nişaniti^v,nikšaniti^v "nişan almak,hedeflemek" (Şkal.1985,s.493).

* arn.: nişan^v,nişani^v "fevkâlade, iyi, mükemmel,kusursuz"; nişanoj^v "nişanlamak, markalamak" (Mik.1888,s.33); nişan^v,l'išan^v "nişan,iz, yara izi; nişan,medalya" (Meyer,G.1891,s.310).

* yun.: nisáni "nişan,damga" (Mik.1888 s.33).

nişancı 1.Attığı kurşun,taş vb. ile hedefi vürmekte ustalık kazanmış olan. 2. tar.Padişah divanı üyesi olan,antlaşma,berat, menşur,name ve fermanların başına tuğra çeken görevli,tevkici (TS).

* rom.: nisangi^u, nişangi^u "tar.nişancı"; nişangi-başa "nişancı başı" (Kak.1973,s.304).

*sîrp.: nişandži^v, niksandži^v "nişancı" (Kak.1973,s.304); nişandži^v-ja,niksandži^v "nişancı" (Şkal.1985,s.493).

* arn.: nishanxhi "nişancı" (Kak.1973,s.304).

* yun.: nisantsis "nişancı" (Kak.1973,s.304).

* mac.: nisancsi, nizanncsi,nisangy "nişancı"; Niszancsi "soyadı"; nisz-tândzsi, nissandsi,nissánsi, nichon-dichi "nişancı" (Kak.1973,,s.204); nisancsi basa,nisancsi pasa, nizanncsi basa, niszancsi pasa, miszangsi pasa, nizannczi passa, niszandcsi pasa, niszandsi basa,mistanncsi basa "nişancı başı"; nisancsibég "nişancı bey" (Kak.1973,s.304).

nişasta Tahıl tanelerinden mercimek,bezelye gibi bazı baklagillerden veya patates gibi birtakım yumrulardan özel yöntemlerle çıkarılan una benzer bir madde (TS).

* rom.: nişeštea, nişištea "nişasta" (Mik.1888,s.33); nişeşte, nişaste "aynı" (Meyer,G.1891,s.310).

* bul.: nišeste "nišasta" (Mik.1888,s. 33; Meyer,G.1891,s.310).

* sîrp.: nišeste "nišasta" (Mik.1888, s.33); nišeste, nišesta, nešesta "nišasta" (Şkal.1985,s.493).

* arn.: nišets "nišasta" (Mik.1888,s. 33); nišeste "aynı" (Meyer,G.1891, s.310).

* yun.: nisestéa "nišasta" (Meyer,G. 1891,s.310).

niyet 1.Bir şeyi yapmayı önceden iste-
yip düşünme, maksat. 2.Fal gibi kulla-
nılmak için yazılıp katlanmış veya
şekere sarılmış kâğıt parçası. 3.Namaz
kılmaya, oruç tutmaya ve aptes almaya
karar verip başlangıç duası okuma (TS).

* bul.: nijet "karar,niyet" (Mik.1888,
s. 33); nijet, nihet "aynı" (Meyer,G.
1888,s.309).

* sîrp.: nihet "niyet" (Mik.1888,s.
33); nîjet,nîjet "niyet,amaç; dinî
ibadetlerden,özellikle de namazlar-
dan önce, hangi namazın kılınaca-
ğını belirten söz"; nijetiti "niyet
etmek,amaçlamak"; nijètli "niyetli,
bir şeye niyet eden"; nîjet uçinîti
"niyet etmek,amaçlamak; namazdan ön-
ce niyet etmek" (Şkal.1985,s.492).

* arn.: nièt "maksat,murat,niyet" (Me-
yer,G.1891,s.492).

niza esk.Çekişme, bozuşma,kavga (TS).

* arn.: nizâ "meydan muharebesi" (Me-
yer,G.1891,s.310); niza "aynı" (Mik.
1888,s.34).

nizam Düzen (TS).

* sîrp.: nizâm "Osm.İmparatorluğunda,
1826 yılında kurulan düzenli ordu;
bu ordudaki asker; nizam,düzen,ter-
tip"; nizâmi-džèdid "yeni asker";
nizîmlija "nizam ordusundaki asker"
(Şkal.1985,s.493-494).

* arn.: nizan "türk askeri; müfreze"
(Mik.1888,s.34); nizâm "nizam,düzen;
türk askerî müfrezesi" (Meyer,G.
1891,s.310).

nohut bot. 1.Baklagillerden,birleşik te-
lek yapraklı, çiçekleri sarımtırak
renkte,meyvesi baklamsı, bol nišasta-
lı bir bitki (Cicer arietinum). 2.Bu
bitkinin yuvarlak tanesi (TS).

* rom.: năut, năhut, nohot "nohut"
(Lok.1927,nr.1577); nohot, neut "no-
hut" (Mik.1888,s.34).

* bul.: nuhud, nohut, nohud "nohut"
(Mik.1888,s.34).

* sîrp.: nôhut, nôut, năut "nohut"(Şkal.
1985,s.494).

noksan Eksik,eksiklik, kusur (TS).

* sîrp.: nôksân "noksan,eksik"; nok-
sânluk "noksanlık,eksiklik,yeter-
sizlik" (Şkal.1985,s.494).

nokta 1.Çok küçük boyutlarda işaret,be-
nek. 2.mat. Hiçbir boyutu olmayan işa-
ret. 3.Bazı harflerin üzerine konulan
küçük benek biçimindeki işaret,durak.
5.Yer. 6.Konu,konu ile ilgili önemli
bölüm. 7.Tek nöbetçi bulunan yer. 8.
Sınır,derece,radde (TS).

* sîrp.: nôkta "nokta" (Şkal.1985,s.
494).

nöbet 1.Sıra,keşik. 2.Sıra ile yapılan

görev, keşik. 3. Hastalık sebebiyle titreme, yüksek ateş. 4. Vakit vakit ortaya çıkan aynı türden fizyolojik bozuklukların bütünü. 5. Kez, defa (TS).

* sırp.: nóbet "nöbet, sıra"; nobècija "nöbetçi" (Şkal.1985, s.494).

nöbet şekeri Halk arasında ilâç olarak kullanılan billûrlaşmış şeker (TS).

* sırp.: nóbè-^všècer, nóbet-^všècer "nöbet şekeri" (Şkal.1985, s.494).

nur 1. Aydınlık, ışık, parıltı. 2. İlâhî bir güç tarafından gönderildiğine inanılan parlaklık (TS).

* rom.: nur "cazibe, albeni; büyü, sihir; letafet, zarafet"; nurliu^u "cazibeli, zarif" (Lok.1927, nr. 1580); nur "letafet, zarafet; cazibe, alımlılık"; nurliu^u "zarif, alımlı" (Mik.1888, s.34).

* sırp.: nur, nurak "iyi müslümanların mezarlarına gökten indiğine inanılan ışık" (Mik.1888, s. 34); nûr, nûrak, nûrka "ışık, aydınlık; nur; halk inancına göre, iyi müslümanların mezarlarına gökten inen kutsal ışık"; nûrli "ışıklı, aydınlık" (Şkal.1985, s.495).

* arn.: nur "parlak" "ışık; yüz, çehre" (Mik.1888, s.34); nûr "aynı" (Meyer, G.1891, s.312).

* yun.: nou^ri "çehre, surat; hal" (Mik. 1888, s.328).

nüfus 1. Kişi. 2. Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı. 3. Ortak bir özellik gösteren kimselerin bütünü (TS).

* sırp.: nüfûs, nüfûz "kalabalık, insan

topluluğu; mec. bir yerleşme birimi ile bilgiler içeren kitap, doküman"; nüfûs-têskera "nüfus kâğıdı"; nüfûs^{vv}cija "bir yerdeki nüfus sayısı ile ilgili bilgileri toplayan kimse" (Şkal.1985, s.494-495).

* arn.: nofûs, nofus-zi "insan, sakin; kuvvet, kudret; kişi, şahıs" (Meyer, G.1891, s.303).

nüfuz 1. (İçine) Geçme. 2. mec. Söz geçirme, erk (TS).

* sırp.: nüfûz, nüfûs "kudret, güç, erk"; nüfûzli, nüfûsli "kudretli, güçlü, sözü geçer kimse" (Şkal.1985, s.495).

nüzul esk. İnme, felç (TS).

* arn.: nozûl "inme, felç" (Meyer, G. 1891, s.311).

oba 1.Göçebelerin konak yeri. 2.Bu konak yerinde konaklayan göçebe halk veya aile. 3.Genellikle bölmeli göçebe çadırı (TS).

* rom.: oba "Nogay'ların taşınabilir kulübeleri,çadırları" (Kak.1973,s.306).

* mac.: oba "taşınabilir kulübe,çadır" (Kak.1973,s.306).

ocak Ateş yakmaya yarayan, pişirme,ısıtma, ısınma gibi amaçlarla kullanılan yer. 2.Odalarda,genellikle duvar kenarlarında tuğla veya taştan yapılmış,bacası olan yer,şömine. 3. Isı vererek üzerine veya içine konulan maddeleri ısıtma,pişiren, kaynata, eriten araç. 4. Kahvelerde, kuruluşlarda çay, kahve vb.nin yapıldığı yer. 5.Taş veya maden çıkarılan yer. 6.Bostanlarda her cins sebze için ayrılmış,çevresi yükseltilmiş toprak parçası. 7.mec. Bir şeyin en çok bulunduğu veya yapıldığı yer. 8. Aynı amaç ve düşünceyi paylaşanların kurdukları kuruluş veya toplandıkları, görev yaptıkları yer. 9. (Bazı deyimlerde) Ev, aile, soy. 10. Bazı hastalıkları iyi ettiğine inanılan aile.11. Yılın 31 gün süren birinci ayı, kânun-sani (TS).

* rom.: oieac "davlumbaz; aile,ev halkı" (Lok.1927,nr.1587); odziak "ocak, fırın süpürgesi" (Mik.1888,s.34); ogiaç, ogiag, hogiag "ocak"; ogiac-aga "ocak ağası" (Kak.1973,s.306).

* bul.: odzak "ocak" (Lok.1927,nr.1587); odzjak, odzak, ozak "ocak" (Mik.1888,

s.34); odzak "ocak" (Kak.1973,s.306).

* sırp.: odzak "ocak" (Lok.1927,nr.1587); odzak "baca"; odzak "saray"; odzakoviç "güzel ve lüks bir evi olan kimse"; odzaklija "ocağı olan oda"; odzacar "baca temizleyicisi" (Mik.1888,s.34); odzak "ocak" (Kak.1973,s.306); odzacar "baca temizleyicisi"; odzak "baca,ocak; ateş yakılan yer"; odzak "ev,ocak,aile; doğum yeri; bir zengine ait olan ve gelen geçen bütün tanrı misafirlerine kapısı açık olan ev; yeniçeri ocağı; dericilerin derileri işledikleri bölüm"; odzaklija "içinde ocağı,şöminesi olan oda; odzakoviç "iyi bir aileden,soydan olan kimse"; odzakzada, odokzada "ocaklı,iyi bir aileden gelen kimse" (Şkal.1985,s.499).

* arn.: odzak "ocak, şömine"; udzak, odzak "aynı" (Mik.1888,s.34); odzak, udzak "ocak, şömine; eski ve köklü aile" (Meyer,G.1891,s.314); oxhak "ocak" (Kak.1973,s.306).

* yun.: ntsakhi, ontsakhi "ocak" (Mik.1888,s.34); ontsakhi "ocak, aile ocağı; kuruluş" (Kak.1973, s.306).

* mac.: ocsák "yeniçerilerin bir kuruluşu"; ogsák aga, ocsák aga "ocak ağası" (Kak.1973,s.306).

oda 1.Evin veya herhangi bir yapının oturmak, çalışmak, yatmak gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb.dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi, göz. 2.Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmî birlik. 3.tar. Yeniçeri kışlası (TS).

* rom.: odae, odăita "oda"; odăias "aynı" (Lok.1927,nr.1584); odaje "oda" (Mik.1888,s.24); odaie "aynı" (Meyer, G.1891,s.314); odăie, hodaie "yeniçeri kışlası"; oda-lalası "oda müfettişi" (Kak.1973,s.307).

* bul.: odaja "oda" (Lok.1927,nr.1584); odaja, odaa "oda"; odadžija "odacı" (Mik.1888,s.34); odaja "oda" (Meyer, G.1891,s.314).

* sırp.: odaja "oda" (Lok.1927,nr.1584); odaja, hodaja "oda"; òda "oda"; òdaja, hòdaja "oda" (Kak.1973,s.307); òda "askeriyede bir sınıfın adı" (Şkal. 1985,s.498).

* arn.: ode, hode "erkeklerle has bölüm" (Mik.1888,s.34); odé, hodé, hode, on-dá "oda"; odadží "odacı" (Meyer, G. 1891,s.314); odá, odě, hodě, hodhě "oda" (Kak.1973,s.307).

* yun.: òntàs "oda" (Mik.1888,s.34; Meyer,G.1891,s.314).; òntàs, ntàs, òntàs "oda; askerî birlik; yeniçeri kışlasındaki kuruluş" (Kak.1973,s.307).

* mac.: oda "yeniçerilikteki oda"; oda fendi "oda efendisi, yeniçeri odasındaki yoklamacı" (Kak.1973,s.206).

odabaşı 1.Hanlarda çalışan uşakların başı. 2.tar.Yeniçeri kuruluşunda görevi alaylarda selâm törenlerini düzenlemek ve yönetmek olan subay (TS).

* rom.: odobàş, odobaşa "oda başı" (Kak.1973,s.307).

* sırp.: odabaša, hodobaša "odabaşı" (Mik.1888,s.34); òdabaša, òdabaša, òdobaša "odabaşı" (Kak.1973,s.307); òdabaša, òdobaša "hanlarda çalışan uşak"; òdobaša, òdabaša "yeniçerilikteki odanın lideri, odabaşı" (Şkal.1985,s.498).

* yun.: òtâmpasis, ontâmpasis, ntâmpasis "yeniçeri ocağındaki askerlerin lideri,odabaşı" (Kak.1973,s.307).

* mac.: oda basa, oda pasa, oda basi "oda başı" (Kak.1973,s.306).

odalık 1.esk. Bir erkeğin nikâhsız olarak aldığı cariye. 2.tar.Padişah ve şehzadelerin, saraya alınan karavaşlar arasından seçtikleri kadın,ikbal (TS).

* rom.: odaliscă "odalık" (Lok.1927, nr. 1586); odaliske "aynı" (Mik. 1888,s.34).

* sırp.: odalika "odalık" (Lok.1927, nr.1586; Mik.1888,s.34); odâliska "odalık; haremdeki kadın köle" (Şkal. 1985,s.498).

odunluk 1.Odun konulan yer. 2.Odun durumuna getirilip yakılmaya elverişli (ağaç). 3.mec. Kalabalık, anlayışsızlık (TS).

* sırp.: odùnluk "kesilmiş odunların bulunduğu yer,odunluk; bahçede odun

kırılan yer" (Şkal.1985,s.498).

oğlan 1.Erkek çocuk. 2.Yetişkin erkek. 3. İskambil kâğıtlarında genç erkek resimli kâğıt, bacak,vale. 4. Cinsel bakımdan erkeklerin zevkine hizmet eden sapık erkek çocuk (TS).

* sırp.: ulan "oğlan" (Lok.1927,nr. 1588).

* mac.:Ogla "şahıs adı" (Kak.1973, s.308).

* bul.: ulan, holam, holan "oğlan" (Mik.1888,s.34).

oğul 1.Erkek evlât. 2.Yaşlı kimselerin genç erkeklere söylediği bir seslenme sözü. 3. Bazı kelimelerin anlamını pe-
piştirmek için kullanılır. 4.Bey denilen bir dişi arıyla kovandan çıkan arı topluluğu (TS).

* bul.: oul "oğul"; oglum, olum "oğ-
lum" (Mik.1888,s.34).

oğul otu bot. Ballı babagillerden, 20-
-150 cm. yükseklikte, tıpta yaprakla-
rından yararlanılan çok yıllık ve otsu
bir bitki, kovan otu, melisa (Melisa
officinalis) (TS).

* sırp.: ògolot, ògulot "oğul otu"
(Şkal.1985,s.499).

okka esk. 1283 gr'lık ağırlık ölçüsü
birimi; 400 dirhem bir okka ederdi,
kıyye (TS).

* rom.: oca, ocalutã "ölçü ve ağırlık"
(Lok.1927,nr.1590); oka "okka" (Mik.
1888,s.35); oca "aynı" (Kak.1973,s.
308).

* bul.: oka "okka" (Lok.1927,nr.1590);
oka, oktar "aynı" (Mik.1888,s.35);
(Meyer,G.1891,s.315); okã "aynı" (Kak.

1973,s.308).

* sırp.: oka "okka" (Lok.1927,nr.
1590; Mik.1888,s.35); òka "aynı"
(Kak. 1973,s.308); òka "eski bir a-
ğırlık ölçüsü" (Şkal.1985,s.500).

* arn.: oke, okatar "okka" (Mik.1888,
s.35); oké, oká "okka"; okatár "bir
okkanın alabileceği kadar olan"
(Meyer,G.1891,s.315); okë "okka"
(Kak.1973,s.308).

* yun.: ókhás "okka" (Mik.1888,s.
35); ókhá "aynı" (Meyer,G.1891,s.
315); ókha "okka" (Kak.1973,s.309).

* mac.: okka, oka "okka" (Kak.1973,
s.308).

oklava Hamur açmakta kullanılan silin-
dir biçiminde uzunca değnek (TS).

* sırp.: oklagija "oklava" (Mik.1888,
s.35); oklãgija "hamur açmakta kul-
lanılan ince sopa, oklava" (Şkal.
1985,s.501).

* arn.: kē-ri, kē-ja, ke-ja, k'ed
"oklava, hamur açmakta kullanılan
silindir" ; oklajé, oklagã, oklaã,
oflagã "oklava" (Meyer,G.1891,s.
224).

okumak 1.Yazıya geçirilmiş bir metne
bakarak bunu sessizce çözümlemeyip
anlamak veya aynı zamanda seslere çe-
virme. 2.Bu biçimde yazılmış olan
bir metnin iletmek istediği şeyleri
öğrenmek. 3.Bir konuyu öğrenmek için
okulda, bir öğretmenin yanında veya
yazılı şeyler üzerinde çalışmak,öğre-
nim görmek. 4. (Şarkı,türkü veya şi-
ir vb. için) Sesli olarak veya ezgi
ile söylemek. 5. Bir şeyin anlamını,
çözmek. 6. Bazı belirtilerle bir anla-

mı, gizli bir duyguyu anlamak,kavramak. 7.Hastalığı iyi edeceğini ileri sürerek okuyup üfleme, üfürükçülük etmek. 8.hlk. Bir yere çağırma, davet etmek. 9.argo Sövmek,küfretmek (TS).

* sırp.: okùisati, okùjisati,kùjisati
"minarede ezan okumak" (Şkal.1985,
s. 501).

olmak 1.Varlık kazanmak, meydana gelmek, vuku bulmak. 2. Gerçekleşmek veya yapılmak. 3. Bir görev, makam,san veya nitelik kazanmak. 4. Bir şeyi elde etmek, edinmek. 5. Bir durumdan ,başka bir duruma geçmek. 6.Herhangi bir durumda bulunmak. 7.Uygun düşmek, yerinde görülmek. 8. Yetişmek,olgunlaşmak.9. Hazırlanmak,hazır duruma gelmek. 10. Bulunmak. 11. (Özne olarak zaman bildiren kelimelerle) Geçmek,tamamlanmak. 12. Sürdürmek, yürütmek. 13.Bir kuruluşla, örgütle ilgili bulunmak,mensup olmak. 14. (Zaman bildiren bir isimle) Yaklaşmak, gelip çatmak. 15. Bir şey, birinin mülkeyitenie geçmek. 16. Özne birisim tamlaması olduğunda, belirtenin belirtilene ait olduğu düşüncesini anlatır. 17.Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılır. 18. Sarhoş olmak. 19. Uymak,tam gelmek. 20. Yitirmek,elinden kaçırmak. 21. Bir yerde doğmuş, yaşamış olmak. 22. Bu fiilin geniş zamanının tekil üçüncü kişisi olumlu olduğunda kabul, olumsuz olduğunda ret anlatır. 23. Bir olayla karşılaşmak; başına kötü bir şey gelmek. 24.(Ne ile birlikte) Ne gibi bir ilginin bulunduğunu sormak veya hiçbir ilgi olmayacağını belirtmek için kullanılır. 25. Yol açmak. 26. Bir isim veya sıfatın belirttiği durumu almak. 27. Sıfat-fiil eki almış kelimelerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren fiilleri oluşturur. 28. (Hastalık anlatan bir kelimeyle) Hastalığa yakalanmak,tutulmak (TS).

* sırp.: öldi "oldu, bitti"; öldi-bitti ! "oldu ve bitti,sona erdi";
ölmadi "olmadı, yapılamadı"; ölmaz
"olmaz, olması mümkün değil"; öl-
sun ! "olsun !" (Şkal.1985,s.501).

oluk 1.Bir şeyin akmasına yarayan üst yanı açık boru. 2.Yağmur sularını damların kenarlarına toplayıp akıtan yatay konumlu, genellikle çinko vb. boru. 3. Bir şeyin üzerinde oyulmuş yol. 4. astr. Ay yüzeyinde görülen uzun yarıklardan her biri (TS).

* rom.: uluk "oluk, su yolu" (Lok.
1927,nr. 1592;Mik.1888,s.35).

* bul.: uluk, oluk "oluk" (Mik.1888,
s.35).

* sırp.: oluk "oluk" (Mik.1888,s.35);
òluk "yağmur sularının akması için
yapılan boru; oluk"; olùkli "oluk-
lu, kanalı olan" (Şkal.1985,s.501).

* arn.: uluk "çatı oluğu" (Mik.1888,
s.35).

* yun.: aúlákhi "oluk" (Mik.1888,s.
35).

onbaşı ask. Erbaş sıralamsının ilk basamağı (TS).

* sırp.: ònbaš^v "askeriyede on kişi -
lik gruptan sorumlu olan asker"
(Şkal.1985,s.502).

* arn.: onbaš^v "onbaşı" (Mik.1888,s.
35); onbâš^v "aynı" (Meyer,G.1891,s.
315).

ondan zm. 1. O zamirinin çıkma durumu.
2. zf. O sebeple (TS).

* bul.: andan sora "ondan sonra"
(Mik.1884,s.11)

orak 1.Ekin biçmekte kullanılan, yarım çember biçiminde yassı, ensiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin biçme aracı. 2.Ekin biçme zamanı (TS).

* bul.: vracija "kesimci, orakçı" (Mik. 1888,s.35).

* arn.: vrāh "küme,yığın,kütle,demet" (Meyer,G.1891,s.478).

ordu 1.Bir devletin silâhlı kuvvetlerinin tümü. 2.Bu topluluğun başlıca bölümlerinden her biri. 3. Amaç,nitelik vb. yönlerden benzeyen, insanların bütünü. 4.Çok sayıda insan,kalabalık (TS).

* rom.: orda, oarda, ordie "ordu; sürü,kamp" (Lok.1927,nr.1594); ordije "ordu" (Mik.1888,s.35); urdie "ordu"; ordu-cadisi "ordu kadısı" (Kak.1973, s.309-310).

* bul.: ordija "ordu" (Lok.1927,nr. 1594); ordija, ordja "ordu" (Mik.1888, s. 35); ordija "aynı" (Kak.1973,s. 309).

* sırp.: ordija "ordu" (Lok.1927,nr. 1594); ordija, hordija, jorgija "ordu" (Mik.1888,s.35); ordija "aynı" (Kak.1973,s.309); ordija "ordu, Osm. İmp.nun ordusu"; ordaga "ordu ağası; yeniçerilikte yüksek bir rütbe" (Şkal. 1985,s.502).

* arn.: ordija "ordu" (Mik.1888,s.35); hordhi, ordhi "ordu" (Kak.1973,s. 309).

* yun.: ordi, örtās, örtnti "ordu" (Mik. 1888,s.309).

* mac.: ordó, ordi "ordu; kamp"; ordukázis "ordu kadısı" (Kak.1973,s.309).

orman Ağaçlarla örtülü geniş alan; bu ağaçların bütünü (TS).

* bul.: orman "orman" (Lok.1927,nr.

1595 ; Mik.1888,s.35).

* sırp.: orman "orman" (Lok.1927,nr. 1595; Mik.1888,s.35); orman "orman" (Şkal.1985,s.503).

* arn.: ruman "orman" (Mik.1888,s. 35); ruman "orman; çalılık,fundalık" (Meyer,G.1891,s.370).

orospu kaba 1.erkeklerin cinsel zevklerine para karşılığı hizmet eden ve bu işi meslek edinen kadın,fahişe. 2. mec. Kolay elde edilen, düşük ahlâklı kadın (TS).

* arn.: rospii "orospu" (Mik.1888,s. 45); rospî "orospu" (Meyer,G.1891, s. 369).

orta 1.iki uçtan eşit uzaklıkta olan yer. 2.(Zaman için) Başlangıcı ile bitimi arasında eşit uzaklıkta olan süre. 3.Bir şeyin kenarlarından yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer. 4.Bir şeyin eşit olarak ayrılabilceği bölüm. 5. Görünür, algılanır durum. 6. (Topluluk) İçinde, arasında. 7. Eğitimde zayıf ile iyi arasındaki derece. 8. Siyasette sorunların çözümünde aşırılıklardan kaçınan,ölçülü bir yöntem izleyen (siyasî parti). 9. Her iki yanda kendi türünden eşit sayıda nesnelere bulunan. 10. İki karşıt nitelik veya durum arasında bulunan,tutarlı, ılımlı, vasat. 11.fiz. Bir olayın,içinde gerçekleştiği yer. 12.mat.orantı. 13. sp.Güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş dereceden üçüncüsüne büyük orta, dördüncüsüne de küçük orta denir. 14. sp.Futbolde oyuncular-dan birinin,topu, kale ağzında duran arkadaşlarına havadan yollamak için yaptığı vuruş. 15. tar. Yeniçeri ocağında tabur (TS).

* rom.: orta "idare,kumanda; ask.alay" (Lok.1927,nr.1597); orta "kıta,müf-reze,birlik" (Meyer, G.1891,s.316); ortà "aynı"; orta-ciaus "orta çavuş-

şu" (Kak.1973,s.310).

* bul.: ortá "tabur" (Kak.1973,s.310).

* sırp.: òrta "tabur" (Kak.1973,s.310);
òrta "orta, orta yer, mec. meydan, açık-
lık; ortalık; yeniçerilikte yaklaşık
400 kişiden oluşan tabur"; ortáluk
"tavan arası" (Şkal.1985,s.503).

* arn.: ortá "müfreze, alay, birlik"
(Meyer, G. 1891, s.316); ortá "aynı"
(Kak.1973, s.310).

* yun.: òrtas "orta, merkez" (Meyer,
G.1891, s.316); òrtas "orta, merkez,
müfreze" (Kak.1973, s.319).

* mac.: orta "yeniçeri ocağında tabur";
orta csaus "orta çavuşu"; orta defter-
dar "orta defterdar; ikinci derecede-
ki defterdar" (Kak.1973, s.310-311).

ortak 1. Birlikte iş yapan, ortaklaşa ya-
rarlarla birbirlerine bağlı kimseler-
den her biri, şerik, hissedar. 2. Kuma.
3. Birden çok kimse veya nesneyi ilgi-
lendiren, onlara özgü olan, onların ka-
tılmasıyla oluşan, müşterek (TS).

* rom.: ortac "arkadaş, yoldaş" (Lok.
1927, nr. 1589); ortác "ortak" (Kak.
1973, s.311).

* bul.: ortak "ortak" (Lok.1927, nr.
1598; Mik.1888, s.35); orták "aynı"
(Kak.1973, s.311).

* sırp.: ortak "ortak" (Lok.1927, nr.
1598); òrtak "aynı" (Kak.1973, s.311);
ortak; ortakluk "ortaklık"; ortakova-
ti, ortaçiti "ortaklık kurmak, ortak-
laşmak" (Mik.1888, s.35); òrtaçiti
"herhangi bir ortaklık kurmak"; òrtak
"ortak, iş arkadaşı"; ortákluk "or-

taklık, iş ortaklığı"; òrtakovati
"bir araya gelmek, ortaklık kurmak"
(Şkal.1985, s.503).

* arn.: ortak "ortak"; ortakeri "or-
taklık"; hortak "ortak" (Mik.1888, s.
35); orták "ortak, iştirakçi"; or-
takéri, ortakení "ortaklık" (Me-
yer, G.1891, s.316); orták "ortak"
(Kak.1973, s.311).

* mac.: ortak "ortak" (Kak.1973, s.311).

otağ, otak Büyük ve süslü çadır (TS).

* rom.: otac "çadır, otak; hayvan ba-
rınağı, ağıl" (Lok.1927, nr.1599).

otluk 1. Otu bol olan yer. 2. Kış için
kurutulmuş ot yığını. 3. Ot konulan
yer (TS).

* sırp.: otlukhàna, otlukàna "köyler-
de ot ve saman koymak için yapılan
yer" (Şkal.1985, s.504).

oturak 1. Oturulacak yer veya şey. 2. Tah-
tadan alçak iskemle. 3. Bir şeyin yere
gelen tarafı, taban. 4. İçine aptes bo-
zulan kap, lâzımlık. 5. İçkili, çalgılı
ve kadınlı eğlenti. 6. Bacaklarında
veya başka bir yerinde, gezmesine engel
olacak bir özrü olduğundan hep evde
oturan (kimse), kötürüm. 7. Boru menge-
nesinin tezgâha oturduğu ve vidalan-
dığı bölüm. 8. den. Kürekli teknelerde
kürekçilerin oturduğu enli tahta
(TS).

* rom.: oturác "emekli asker; savaş
malûlu asker" (Kak.1973, s.313).

* sırp.: òturak, otùrak, oturák "bir
şeyin durmasını sağlayan bölüm; man-
galın yere konulan bölümü; dinlenme
yeri; dinlenme" (Şkal.1985, s.505).

* arn.: oturák "ikametgâh; mesken, ev"
(Meyer, G.1891, s.316); oturák "aynı"
(Kak.1973, s.313).

* mac.: utturác, oturák, otturak "emek-
li asker" (Kak.1973, s.313).

oturmak 1.Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek. 2.Bu biçimde yerleştiği yerde kalmak. 3.Uygun gelmek. 4.Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek. 5.Hiçbir iş yapmadan boş vakit geçirmek, boş durmak. 6.(Toprak veya yapı için) Çökmek, aşağı inmek. 7. Birisiyle beraber yaşamak. 8. Bir işi yapmakta olmak, bir işe başlamak üzere olmak. 9.hlk. Mal olmak. 10. Yer almak, geçmek. 11. Benimsenmek, yerleşmek, kökleşmek. 12.Belli bir yörüngede dönmeye başlamak. 13.(Sıvı tortuları için) Dibe çökmek, dipte toplanmak. 14.Herhangi bir durumda belli bir süre kalmak (TS).

* sırp.: òtur ! , òtura ! "otur !";
otùrisati "oturmak" (Şkal.1985, s.
505; Kak.1973, s.313).

otuz 1.Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren işaret, 30, XXX. 2.mat. üç kere on, yirmi dokuzdan bir artık (TS).

* rom.: otuzbir "otuzbir; bir iskâm-
bil oyunu" (Lok.1927, nr. 1600).

* sırp.: òtuz "otuz" (Şkal.1985, s.505).

ovmaç hlk. 1.Hamuru ovalayarak yapılmış kırıntılarla pişirilmiş çorba. 2.Taze tarhana (TS).

* sırp.: òmaç^v "ince hamurdan yapılan
bir çeşit çorba" (Şkal.1985, s.502).

oynak 1.Kımıldayan, yerinde sağlam durmayan, hareketli. 2.Hareket, canlılık veren. 3. Değişken, kararsız. 4.(Kadın

veya kız için) Davranışları ağırbaşlı olmayan. 5.anat. Eklemlerin bükülüp doğrulmaya elverişli olan çeşidi, oynar eklem (TS).

* sırp.: ojnak "ceviz oyunu" (Mik.
1888, s.34); òjnak, hòjnak "oynanan
şey ; eğlence; ceviz oyunu; yaramaz
çocuk, afacan" (Şkal.1985, s.500).

oyun 1.Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence. 2.Kumar. 3. Şaşkınlık uyandırıcı hüner. 4.Tiyatro veya sinemada sanatçının rolünü yorumlama biçimi. 5.Müzik eşliğinde yapılan hareketlerin bütünü. 6.Sahne veya mikrofonda oynamak için hazırlanmış eser, temsil, piyes. 7.Bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışma. 8. Düzen, hile, entrika. 9.sp. (Güreşte) Hasını yenmek için yapılan türlü biçimlerde şaşırtıcı hareket. 10.sp.(Teniste) Taraflardan birinin dört sayı kazanmasıyla elde edilen sonuç (TS).

* bul.: ujun "oyun; hile" (Mik.1888,
s. 35).

* sırp.: òjn, òjun "oyun; tavla oyunu";
òjna "atın hafif hafif sıçraması";
ojnàdžija "oyuncu, oyun oynamasını
seven kimse"; òjnati "oynamak; alay
etmek, şakalaşmak" (Şkal.1985, s.500).

öd ağacı bot. Dul aptal otugillirden, sı-
cak ülkelerde yetişen, dinî törenlerde
yakılan ve yanarken güzel koku veren,
tropik bölgelerde yetişen, odunu ve
kabuğu hoş kokulu bir ağaç (Aquilaria
agallocha) (TS).

* rom.: odogaci^{uu} "sabır otu; sarı sabır
bitkisi" (Lok.1927,nr. 1515).

öğle 1.Gün ortası. 2.Öğleyin kılınan na-
maz (TS).

* mac.: uylénamaszi "öğle namazı" (Kak.
1973,s.16).

öksüz 1.Anası veya hem anası hem babası
ölmüş olan (çocuk). 2.mec. Kimsesiz (TS).

* sırp.: ùksuz, òksuz "annesi ve babası
olmayan çocuk; kimsesiz, hiçbir yakı-
nı olmayan kimse" (Şkal.1985,s.631).

ölçek 1.Birim kabul edilen herhangi bir
şeyin alabildiği kadar ölçü. 2.Tahıl
ölçmeye yarar kap,kile. 3.esk.Dört ok-
kaya eşit ağırlık ölçüsü. 4.Herhangi
bir ölçek miktarında olan. 5.coğr.ve
mat. Bir harita veya resimde görülen
uzunluklarla bunların işaret ettiği,
karşılıdığı gerçek uzunluklar arasın-
daki oran. 6.fiz. Bir ölçü âletinin
üzerinde çizgilerle ayrılmış bölüm,
kadran (TS).

* sırp.: ùlçek "tahıl ölçmekte kul-
lanılan araç; tahıl ölçülen kutu;
bir ağırlık birimi. Bu birim çe-

şitli yerlere göre değişir, yarım
ölçek, 40 okka ağırlığındadır "
(Şkal.1985,s.631).

ölçü 1.Bir niceliği, o nicelik için ka-
bul edilmiş birimlerden birine göre
oranlayarak değerlendirme,mizan. 2.
Bu değerlendirmede kullanılan birim,
ölçme birimi. 3.Ölçme sonucu bulunan
rakam. 4. Belirlenmiş boyut. 5.mec.
Aşırı olmama,ılımlı, uygun olma duru-
mu. 6.mec. Değer, itibar. 7.mec.ölçüt.
8.müz. Bir ezginin eşit bölümlere ay-
rılışı. 9.ed. Bir manzumede ki dizele-
rin hece ve durak bakımından denk o-
luşu,vezin (TS).

* sırp.: ùlçija "ölçü; bir ölü için
kazılacak olan mezarın ölçüsünü
bulmak için, ölünün uzunluğunun öl-
çüldüğü sopa" (Şkal.1985,s.631).

ölüm 1.Bir insan, bir hayvan veya bit-
kide hayatın tam ve kesin olarak sona
ermesi,mevt, irtihal,vefat. 2.Ölme
biçimi. 3.İdam cezası. 4. Sona erme,
yok olma,ortadan kalkma. 5. mec.Çok
büyük sıkıntı, üzüntü (TS).

* sırp.: ùljum "ölüm"; ùljum-hàsta
"ağır hasta,ölecek derecede hasta o-
lan"; ùljum-hastâluk "ölüm hasta-
lığı" (Şkal.1985,s.632).

ömür 1.Yaşama veya var olma süresi,ya-
şam,hayat. 2.mec. Çok hoş giden (TS).

* arn.: umér,ümér, ümbér "ömür,hayat;

şan, şeref, ün" (Meyer, G.1891, s.457).

1985, s.633).

ördek 1.zool.Perde ayaklılardan, evcil ve yabancı türleri bulunan su kuşu (Anas). 2.Erkek hastaların yataktan kalkmadan içine idrar yapmak için kullanılanları boynu eğri kap. 3.argo Uzak yolculuklarda sürücülerin yollardan aldıkları yolcu (TS).

* bul.: jurdečka "ördek" (Mik.1888, s.35).

örnek 1.Benzeri yapılacak olan, benzetilmek istenen şey, model. 2.Bir bütünü niteliğini anlatmak için bütünden ayrılarak verilen küçük parça, göstermelik, numune. 3.Bir şeyin benzeri, tıpkısı, misil. 4.Bir düşünceyi, kuralı, gözlemi veya savı desteklemek ve açıklamak amacıyla ileri sürülensöz, yapılan davranış, misal. 5. Durumu ve niteliği benimsenmeye değer kimse veya şey. 6.En iyi biçimde olan (TS).

* bul.: jurnék, urnek "örnek, model" (Mik.1888, s.35).

* sırp.: urnek "örnek, model" (Mik.1888, s.35); ùrnék "örnek, model" (Şkal.1985, s.633).

* arn.: jurnek, ùrnék "örnek, model" (Mik.1888, s.35); jurnék, ùrnék "misil, örnek, numune; model" (Meyer, G.1891, s.164).

örtü 1.Örtmek için kullanılan şey. 2.Yapılarda çatı, dam (TS).

* sırp.: urtiya "örtü" (Mik.1888, s.81); ùrtija "örtü, örtmek işinde kullanılan şey" (Şkal.1985, s.633).

örü hlk.Otlak (TS).

* sırp.: ùrija "otlak, mera, özellikle nehir kenarına yakın otlak" (Şkal.

öşür esk.Aşar, ondalık (TS).

* rom.: uşur "vergi" (Mik.1888, s.81); uşur "aynı" (Meyer, G.1891, s.460).

* sırp.: ašar, hašar "öşür, tahıldan alınan vergi" (Mik.1884, s.14); uşur "değirmenci vergisi" (Mik.1888, s.81); ùşur "değirmende, değirmenciye öğüttüğü undanın bir miktar verilen un; tahıldan vergi olarak alınan miktar; bir çeşit vergi" (Şkal.1985, s.634).

özür 1.Bir kusurun, bir suçun elde olmadan yapıldığını ileri sürme veya bu kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, meziyet. 2.Sakatlık, bozukluk, eksiklik veya elverişsizlik, kusur, defo (TS).

* sırp.: ùzur "özür, özür dileme; bir eksiklik veya elverişsizlik"; uzürli "özürlü, özrü olan" (Şkal.1985, s.635).

pâbend, paybent Ayak bağı. Köstek, engel, bağ (Osm.-TS).

* bul.: pajwan "ip" (Lok.1927,nr. 1612); pajvan, pajvant "aynı"; opajven "bağlı,iple bağlanmış olan" (Mik. 1888,s.25).

* sırp.: pajwan "ip" (Lok.1927,nr. 1612); pajvan "at bağlamakta kullanılan ip" (Mik.1888,s.35).

pabuç 1.Ayakkabı. 2.Masa,sandalye gibi mobilyaların ayaklarına takılan metal veya plâstik eklenti (TS).

* rom.: pabuci^u, papuc "hafif,topuksuz ev terliği"(Lok.1927,nr.1625); papuk "pabuç,terlik"; papukar "pabuççu" (Mik.1888,s.37); papuç "aynı" (Kak. 1973,s.317).

* bul.: papuč^v "pabuç"; papudžija "pabuççu" (Mik.1888,s.37; Meyer,G.1891, s.188); papuçi^v, papuçi^v, papuč^v, papuç^v "pabuç" (Kak.1973,s.317).

* sırp.: papuša^v "pabuç" (Lok.1927,nr. 1625); papuč^v, papuča^v "terlik" (Mik. 1888,s.37); pàpuč^v, pàpuča^v "pabuç" (Kak.1973,s.317); pàpuča^v, pàpuče^v "evde giyilen açık ve hafif deri ayakkabı; motorlu taşıtlarda, karesere yapılan ve ayağı koymakta,dayamakta kullanılan çıkıntı"; pàpučar^v "pabuç yapan usta; karısının her de-

diğini yapan kılıbık erkek -mec-"; papuçluk "ev veya camilerde,pabuçların çıkarıldıktan sonra konuldukları yer"; papudžija, papuçija, papuçlija "pabuç yapıp satan kimse" (Şkal. 1985,s.510).

* arn.: keputse "pabuç" (Mik.1888,s. 37); képutsé,kputse, kupúts "ayakkabı" (Meyer,G.1891,s.188).

* yun.: papoútsi, papoutsákhi, papoutsás, papoutsís "papuç" (Mik.1888,s. 37); papoútsi "pabuç,ayakkabı" (Meyer,G.1891,s.188); papoútsa, papoútsi, papoútsi "pabuç" (Kak.1973,s. 317).

* mac.: papucs "papuç" (Mik.1888,s. 37); pàputsa^u "aynı" (Meyer,G.1891,s. 188);papucs, papocs "pabuç" (Kak. 1973,s.317).

paça 1.Pantolon,don,şalvar gibi giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm. 2.Kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı. 3.Kasaplık hayvanların ayaklarından yapılan yemek (TS).

* rom.: pacea "koyun ayağından yapılan yahni" (Lok.1927,nr.1601); paçe^v, pajče^v "aynı" (Mik.1888,s.36).

* bul.: pača^v "paça yemeği" (Mik.1888, s. 36); pače^v "aynı" (Meyer,G.1891,s. 325).

* sırp.: pačē "dondurulmuş et" (Mik. 1888,s.36); pačaluk "çakşır,şalvar gibi giyeceklerin ayak kısmı,paçası; diğer şalvarlardan ayrı bir şekilde dikilen şalvarlara verilen isim"; pačē, pača "inek veya koyun ayağından yapılan bir yemek,paça yemeği"; pačnjača "pastırma yapmak için kesilen bir öküzün ayak kısmından çıkan etlerle yapılan bir yemek" (Şkal.1985,s.506).

* arn.: patšā "bir çeşit yapni" (Meyer,G.1891,s.325).

* yun.: paizās "paça" (Mik.1888,s.36; Meyer,G.1891,s.325).

paçarız Çapraz (TS).

* sırp.: pačariz "bir zarar getiren kimse; zarar,ziyan" ; pačarizluk "zarar ziyan durumu;karışıklık, kargaşalık" (Şkal.1985,s.506).

paçavra 1.Eskimiş bez veya kumaş parçası, çaput. 2.mec. Değersiz ve iğreniş şey veya kimse (TS).

* rom.: paciavră "paçavra,bez; pasaklı kadın; sürtük" (Lok.1927,nr. 1602).

* bul.: pačavra "paçavra,bez; pasaklı kadın,"(Mik.1888,s.36); pačavra, pačaura "aynı" (Meyer,G.1891,s.325).

* sırp.: pačavra "paçavra,bez" (Lok. 1927,nr.1602); pačavra "aynı" (Mik. 1888,s.36); pačavra "eski bir giysiden veya kumaştan çıkarılan ve temizlik işlerinde kullanılan bez; hiç bir değeri olmayan şey" (Şkal.

* arn.: pačaver "paçavra" (Mik.1888,s.36); patšamure,patsavure,patsavré "temizlik bezi; bez parçası,paçavra" (Meyer,G.1891,s.325).

* yun.: paisavra, patsavouira "paçavra" (Mik.1888,s.36; Meyer,G.1891,s.325).

padişah tar.Osmanlı İmparatorluğunda devlet başkanına verilen unvan,hükümdar,sultan (TS).

* rom.: padişah,padişach "padişah" (Lok.1927,nr. 1604); padisâh "aynı" (Kak.1973,s.318).

* sırp.: padišah, patišah "padişah" (Mik.1888,s.36); padišah,padiša,padišah,padišah,padišah "padişah" (Kak.1973,s.317); padišah, padišah "padişah,sultan" (Şkal.1985,s.507).

* arn.: padišaa "padişah" (Mik.1888,s.36); padishâh "aynı" (Kak.1973,s.317).

* mac.: padisah,padisâh,patisâm "padişah" (Kak.1973,s.317).

pafta 1.Büyük harita, plân veya modeli oluşturan ayrı parçalardan her biri. 2. Metal çubuk ve borulara dış açan âlet,yivaçar. 3.Süs için attakımlarına veya başka yerlere takılan metalpul veya çakılan iri başlı çivi. 4.Büyük benek,leke (TS).

* rom.: pafta "toka;çengelli iğne" (Mik.1888,s.36); paftă "aynı" (Meyer,G.1891,s.317); pafta "toka, çengel" (Lok.1927,nr. 165).

* bul.: pafti, puvti, pefti, pevti "üzeri altın veya gümüş düğmeli şerit" (Mik.1888,s.36).

* sırp.: pafta "tüfeklerin namlularının ucuna takviye amacıyla takılan halka; yüzük"; paftalija "paftalı tüfek" (Mik.1888,s.36); päftalija, pävtalija, päftelija "paftalı tüfek"; päfte, pävte, päpte, päfta, pävta, päpta "kadınların kemerlerinde bulunan gümüş veya metal işlemeli, süslü kopça; halk giysilerindeki toka; metal çengel veya kopça" (Şkal.1985,s.507).

* arn.: päfté "metal plâka; gümüş kemer" (Meyer,G.1891,s.317).

pak Temiz (TS).

* sırp.: pâc "temiz,pak"; pâciti (se) "temizlemek,temizlenmek" (Şkal.1985,s.506).

pala 1.Kavisli,kısa,uç bölümü geniş,kabzasına doğru daralan bir tür kılıç. 2.Kürek gibi bazı araçların, enli ve yassı bölümü. 3.Bir yere çaprazlama konulan yassı kiriş veya kereste (TS).

* rom.: pală^u "kısa kılıç"; paloš "kılıç,hançer; bıçak" (Lok.1927,nr. 1615); pale "aynı" (Mik.1888,s. 36); pală^u "aynı" (Meyer,G.1891,s. 320).

* bul.: pala "pala" (Lok.1927,nr. 1615;Mik.1888,s.36; Meyer,G.1891, s. 320).

* sırp.: paloš^v "pala" (Lok.1927,nr. 1615); paloš^v "pala" (Mik.1888,s. 36); pàla "kısa ve geniş, kabzası gümüş işlemeli bir çeşit kılıç; sopa oyununda kullanılan sopa" (Şkal.1985,s.508).

* arn.: palé "kılıç" (Meyer,G.1891,s.

320).

* yun.: pàla "pala" (Meyer,G.1891,s. 320).

* mac.: pallos "pala" (Mik.1888,s.36).

palamar den. Gemileri iskele,rihtım veya şamandıraya bağlamaya yarayan kalın halat (TS).

* rom.: pâlamar^u "demir,çapa halatı" (Lok.1927,nr. 1616).

* bul.: pılimar "uzun ip,halat" (Lok. 1927,nr. 1616); pelimar "uzun ip" (Mik.1888s. 37; Meyer,G.1891,s. 319).

* sırp.: palamar "halat,ip" (Lok.1927, nr. 1616; Mik.1888,s.37); palâmār "büyük ve kalın demir çengel" (Şkal. 1985,s.508).

* arn.: palamar "gemi halatı" (Mik. 1888,s.37; Meyer,G.1891,s.319).

* yun.: palamári "gemi halatı" (Mik. 1888,s.37; Meyer,G.1891,s.319).

palanga Bir halatla makaralardan oluşturulan, ağır cisimleri kaldırmaya, sağa sola döndürmeye yarayan donanım (TS).

* rom.: palange "tahta perde"; pelank, pelant "palanga" (Mik.1888,s. 37).

* bul.: palanka "palanga" (Mik.1888, s. 37); palanka "kasaba" (Meyer,G. 1891,s.319).

* sırp.: palanka, palanga "sırık,çubuk"; poluga "aynı" (Mik.1888,s. 37).

* arn.: palangé "pazar yeri olan büyük köy" (Meyer,G.1891,s.319).

* mac.: palánk "palanga" (Mik.1888,s. 37).

palaska Askerlerin bellerine bağladıkları veya göğüslerine çaprazlama taktıkları, üzerinde fişek,kasatura vb. koymak için yerleri bulunan, genellikle köseleden yapılmış kayış (TS).

* rom.: palaske, palaske "fişeklik" (Mik.1888,s.37).

* bul.: palaska "fişeklik" (Mik.1888, s. 37).

* sırp.: palacke "fişeklik" (Mik.1888, s.37).

* arn.: balaske "palaska" (Mik.1888,s. 37).

* yun.: paláskha "fişeklik,palaska" (Mik.1888,s.37).

* mac.: palasik,palacik "aynı" (Mik. 1888,s.37).

paldım Yük ve binek hayvanının,semer veya eyerinin ileri kaymasını önlemek için arka ayaklarının kaba etleri üzerinden geçirilen kayış (TS).

* bul.: paldem "kuskun" (Mik.1888,s. 37); paldım "aynı" (Meyer,G.1891,s. 319).

* sırp.: paldum "atın arka tarafından geçirilen kayış; yüklerin dağılmaması için onların üzerinden geçirilen deri veya kumaş kayış; mec. birine paldım vurmak: birini bir şey için mecbur etmek" (Şkal.1985,s.508).

* arn.: paldem "paldım, atlara geçirilen kayış" (Mik.1888,s.37); paldém, paldám "kuskun" (Meyer,G.1891,s.319).

palúze Bir çeşit pelte (TS).

* sırp.: palúze, palúza "çeşitli meyvelerden yapılan bir çeşit pelte" (Şkal.1985,s.508).

pamuk bot. 1. Ebe gümecigillerden,koza biçimindeki meyvesi üç,dört, beş dilimli olan,sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisi (Gossypium). 2.Bu bitkinin tohumlarının çevresinde oluşmuş ince, yumuşak tellerin adı. 3.İşlenmiş pamuk. 4. (Dokumacılıkta) İşlenmiş pamuktan yapılmış (TS).

* rom.: bumbak,bumbekar, bumbelos "pamuk" (Mik.1888,s.37); bumbac "pamuk" (Kak.1973,s.318).

* bul.: pamuk,bubak "pamuk"; pamuçen, babuçeren, bombakeren "pamuklu,pamuktan yapılan" (Mik.1888,s.37); pambúk, pamúk "aynı" (Kak.1973,s. 318).

* sırp.: pamuk "pamuk"; pamuçan, pamučar,pamukli, pamuklija, bombak, bumbak "pamuk,pamuklu" (Mik.1888, s.37); pambúk, pamúk "aynı" (Kak. 1973,s.318); pámuk "pamuk"; pamúkli "pamuklu,pamuktan yapılan"; pamúklija "içi pamuk doldurulmuş üst giysisi; bebek yastığı" (Şkal.1985, s. 509).

* arn.: pambuk, pumbak,pumbuk,pamuk "pamuk" (Mik.1888,s.37); pambúk, pamúk; pumbák, pumbúk "pamuk"; pumbuk-té "pamuklu" (Meyer,G.1891,s.320); pambúk, pamúk "aynı" (Kak.1973,s. 318).

* yun.: bambákhi, pampákhi "pamuk"; mpampákhi, mpampakhiá, bambakhéri-

rinos, mpampakherinos, mpampakhäs
"pamuk" (Mik.1888,s.37).

- * mac.: pamuk, pamut "pamuk" (Mik. 1888,s.37); pamuk, pamut, pamot "pamuk"; pamukos, pamutos "pamuklu" (Kak.1973,s.318).

pancar bot. 1.Ispanakgillerden, vitamince zengin bir bitki (Beta vulgaris). 2.Bu bitkinin şeker elde edilen kalın ve etli kökü (TS).

- * rom.: pangea "pancar;pazi" (Lok. 1927,nr. 1621); pandže "aynı" (Mik. 1888,s.37); pangeá "pancar" (Meyer, G.1891,s.321).
- * arn.: pandžár "kırmızı şalgam, pancar" (Meyer,G.1891,s.321).
- * yun.: pantzári "pancar" (Meyer,G. 1891,s.321).

panzehir Zehrin etkisini ortadan kaldıracı özelliği olan madde (TS).

- * arn.: pantzeher "atlara ve eşeklere takılan ve onları çeşitli rahatsızlıklardan koruyacağına inanılan muska şekilli sert bir taş"; (Mik. 1888,s.36); pandzéhér "aynı" (Meyer,G.1891,s.321).

papağan 1.Papağangillerden olan kuşlara verilen ad. 2.mec. Duyduklarını düşünmeden olduğu gibi tekrarlayan kimse (TS).

- * bul.: papagal "papağan" (Mik.1888, s.37); papagal "aynı" (Lok.1927,nr. 147).
- * sırp.: papàgaj, papàgan "papağan" (Şkal.1985,s. 509).

papaz 1.Hristiyan din adamı. 2.Üzerinde papaz resmi olan iskambil kâğıdı (TS).

- * sırp.: pàpaz, pàpazin "papaz"; pàpaz- -čëváb "küçük doğranmış koyun etinden yapılan kebab" (Şkal.1985,s. 509).

papaz yahnisi Soğanlı, sarımsaklı, şaraplı veya sirkeli bir et yemeği (TS).

- * sırp.: papazjähija, papazjähija "papaz yahnisi" (Şkal.1985,s.509).

para 1.Devletçe bastırılan, üzerinde sayı maca değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit. 2.esk. Kuruşun kırkta biri (TS).

- * rom.: para "para"; paralíc, paraleu "paralı, zengin" (Mik.1888,s.38); para "para"; paraleu "paralı, zengin; kudretli aslan"; pãrãlũtã "çayır patyası" (Lok.1927,nr.1626); parã "aynı" (Kak.1973,s.319).

- * bul.: para, pari "para" (Mik.1888,s. 38); para "aynı" (Lok.1927,nr. 1626); parã "aynı" (Kak.1973,s.319).

- * sırp.: para "para"; paradžik "paracık" (Mik.1888,s.38); pari "para"; besparičen "parasız" (Lok.1927,nr. 1626); pãra, pãra "para" (Kak.1973, s. 319); pãra "para; kuruşun kırkta biri"; paračësik, na paračësik "küçük küçük kesilmiş, parçalanmış"; parãli "varlıklı, zengin, paralı"; parãlija, pãralija, parãjlija "çok parası olan kimse"; parãsuz "parasız, parası olmayan kimse" (Şkal.1985,s. 510).

* arn.: para "para" (Mik.1888,s.38);
parā, parē "aynı" (Meyer,G.1891,s.
322); pará "aynı" (Kak.1973,s.319).

* yun.: paraš "para" (Mik.1888,s.38);
parás "küçük değerli para" (Kak.
1973,s.319).

* mac.: para "para" (Kak.1973,s.319).

parça 1.Bir bütünden ayrılan, ayrı sayı-
lan veya artakalan şey. 2.Bir bütün-
den kopmak, kırılmak,yırtılmak vb. yo-
luyla ayrılmış bölüm. 3.Birkaçı bir a-
raya gelince bir bütünü oluşturan şeyle-
rin her biri. 4.Sayı sıfatıyla "tane"
anlamına gelir. 5.Bir edebiyat veya bir
müzik eserinin bir bölümü. 6.mec.(İsim
taamlamalarında) Belirtilen durumda ba-
zen küçümseme ve değersiz sayma anla-
tır. 7.az bir miktar. 8.Ay parçası,el-
mas parçası gibi deyimlerde "benzeri",
"bir örneği" gibi anlamlarda kullanı-
lır. 9.Az miktarda (TS).

* rom.: parçe "parça" (Mik.1888,s.38).

* bul.: parča "parça" (Lok.1927,nr.
1628; Mik.1888,s.38).

* sırp.: parče "parça" (Lok.1927,nr.
1628); parče, parčeta "aynı" (Mik.
1888,s. 38); parče "parça";parça-
cık" ; paramparče, pãramparče,param-
parčad "param parça,küçük parça-
lar hâlinde olan"; parãdzik , parãcık
"parça, parçacık; Hersek'te arpacık
bitkisine verilen ad" (Şkal.1985,
s. 510).

parlamak 1.Güçlü bir ışık çıkarmak,ışık
saçmak. 2.Bir ışık kaynağından gelen
ışınları yansıtma. 3.Tutuşup alev çı-
karmak.4.mec. Ün,şan kazanmak. 5.mec.
Birdenbire öfkelenmek. 6.mec.İşılda-
mak (TS).

* sırp.: parlãisati, sarlãisati "par-

lamak, ışıldamak"; pãrlak "parlak
deri" (Şkal.1985,s.510-511).

parmak 1.İnsanda ve bazı hayvanlarda
ellerin ve ayakların son bölümünü o-
luşturan,boğumlu, oynak, uzunca or-
ganların her biri. 2.Bir tekerleğin
merkezinden çemberine kadar uzanan çu-
bukların her biri. 3.ingiliz uzunluk
ölçüsü olan ayak'ın (fut) on ikide bi-
ri, Zira ve arşın'ın yirmi dörtte bi-
ri; 3 cm kadar gelir. 5.El parmağının
eni kadar olan. 6.Koyu sıvılara daldı-
rıp çıkarılınca parmağa bulaşan (mik-
tar). 7.mec. Bir işe karışmış olma
ilgisi (TS).

* rom.: palmac "baş parmak"(Lok.1927,
nr. 1636).

parmaklık 1.Dik ve biraz aralıklı ola-
rak yan yana dizilmiş tahta, demir vb.
çubuklarla yapılmış bölme veya korku-
luk. 2.Kesik veya yara bulunan parma-
ğı korumak için üzerine geçirilen,ço-
ğunlukla plâstik kılıf (TS).

* rom.: parmac "direk,kazık"; parmak-
lıc "parmaklık" (Lok.1927,nr.1636);
parmak;parmaklık "rampa" (Mik.1888,
s. 38).

* bul.: parmaklık "parmaklık" (Lok.
1927,nr. 1636); parmak, parmaci "tah-
ta parmaklık";parmaklık "aynı" (Mik.
1888,s.38).

* sırp.: pãrmak "parmaklık yapılan ka-
ba kesilmiş tahta"; parmaklık "par-
maklık" (Şkal.1985,s.511).

* arn.: parmak "parmaklık,korkuluk"
(Mik.1888,s.38); parmak "parmaklık,
pencere parmaklığı,kafes" (Meyer,G.
1891,s.322).

pastırma Tuz,çemen,kırmızı biber karı-

şımının et üzerine sürülerek güneşte veya iste kurutulması yoluyla yapılan yiyecek (TS).

* rom.: pastrame, pastramar "pastırma"; pastramadžiü "pastırmacı" (Mik.1888,s.38); pastrama "pastırma" (Meyer,G.1891,s.323); pastrâmă, păstramă "aynı" (Kak.1973,s.320).

* bul.: pastarma, pastrema "pastırma" (Mik.1888,s.38; Meyer,G.1891,s.323); pastrıma "aynı" (Lok.1927,nr.261); pastarmă, pastırmă "aynı" (Kak.1973,s.320).

* sırp.: pastrma, pastrva "pastırma" (Mik.1888,s.38); pastrama "tütsülenmiş et" (Lok.1927,nr.261); pâstrma, pãstrma "aynı" (Kak.1973,s.320); pãstrma "kurutulmuş koyun eti" (Şkal.1985,s.511).

* arn.: pastermoj, pastermak "pastırma" (Mik.1888,s.38); pastérmă, pastérmah "tuzlanmış et"; pastérmóh "tuzlu şey" (Meyer,G.1891,s.323); pastérmă "pastırma" (Kak.1973,s.320).

* yun.: pastramás, pastroumás, pastónu "pastırma" (Mik.1888,s.38; Meyer,G.1891,s.323); pastramás, pastourmás, pastromás "aynı" (Kak.1973,s.320).

* mac.: pasztormán, pasztormány, pásztormány, pasztorma, pásztormán, posztorman "pastırma" (Kak.1973,s.319-320).

pasvan, pasban Gece bekçisi (Osm.-TS).

* sırp.: pasvándžija, pasmándžija, pasvándži "çarşılardaki gece bekçisi" (Şkal.1985,s.511).

paşa 1.tar. Osmanlı İmparatorluğu zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan. 2.Cumhuriyet döneminde general. 3. Uslu, ağır başlı (TS).

* rom.: paşe "paşa"; paşalık "paşalık" (Mik.1888,s.38); păsă, paşă "paşa"; paşalic "paşalık" (Kak.1973,s.321).

* bul.: paša "paşa" (Lok.1927,nr.1640); paša, pašalek, pašica "paşa, paşalık" (Mik.1888,s.38);

* sırp.: paša "paşa" (Lok.1927,nr.1640); paša "paşa"; pašaluk, pašiluk "paşalık"; pašalija, pašajlija, pašinac, pašinica "birpaşanın himayesindeki halk" (Mik.1888,s.38); pãša "paşa"; bašalik, bašaluk, pašaluk "paşalık" (Kak.1973,s.321); pãša "paşa"; pašalija, pašajlija "paşanın adamı, paşaya hizmet eden kimse"; pašaluk "bir paşanın yönetimindeki bölge; paşalık görevi"; pašovati, pašovanje "paşalık görevini yerine getirmek; bir paşa gibi yaşamak" (Şkal.1985,s.511-512).

* arn.: paša "paşa"; pašalii "paşalı" (Mik.1888,s.38); pašá, pašé "paşa" (Meyer,G.1891,s.323); pashá "paşa"; pashallék "paşalık" (Kak.1973,s.321).

* yun.: pasás "paşa" (Mik.1888,s.38); pasás, mpassás, mpasiás "paşa"; pasalikhi "paşalık" (Kak.1973,s.321).

* mac.: basa, pasa "paşa"; pasa kiyaya, basa kihája (tihája), pasa-kihája (tihája) "paşa kahyâsı"; basa-

likam "paşalık" (Kak.1973,s.321).

paşmak, başmak esk. Ayakkabı, paşmak. (TS).

* sırp.: pãsmaga, pãcmaga, bãsmaka, pãsmag, bãsmag "bir çeşit hafif ayakkabı, pabuç"; pãsmãgdžija, pãsmãkčija, basmãgdžija "başmak yapan kimse, ayakkabıcı"; pãsmagič "bir çeşit hafif ayakkabı, pabuç" (Şkal. 1985.s.512).

patlıcan 1.Patlıcangillerden,kalın saplı, uzunca yapraklı otsu bitki (Solanum melongena). 2.Bu bitkinin mor renkli, uzunca veya toparlak ürünü (TS).

* rom.: petledže, petladžean "patlıcan"; petladžine, patladžene "aynı" (Mik.1888,s.38); pãtlãgea, pãtlãgicã "domates" (Lok.1927,nr.161); pãtlãgie (Meyer,G.1891,s.269).

* sırp.: patlidžan "patlıcan"(Mik.1888, s. 38); patlidžan "aynı" (Şkal.1985, s. 512).

* arn.: patelidžane "patlıcan" (Mik. 1888,s.38); mel'inzane,patél'idžane "patlıcan" (Meyer,G.1891,s.269).

* yun.: patlızãna "patlıcan" (Mik. 1888,s.38); melitzãna, meltsãna "aynı" (Meyer,G.1891,s.269).

pay 1. Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden,bu kişilerin her birine düşen bölüm,hisse. 2.Eşit bölüm. 3. mat.Bayağı kesirlerden birinin eşit parçalardan kaç tane alındığını gösteren sayı; paydanın üstüne yazılarak yatık bir çizgi ile ondan ayrılır (TS).

* bul.: paj "pay, hisse" (Lok. 1927,nr. 1610; Mik.1888,s. 36).

* sırp.: pãj "pay,hisse" (Şkal.1985, s. 507).

payanda Yerinden oynamış bir şeyin düşmemesi için konulan eğik veya düz destek,dayak (TS).

* rom.: paiantã "bağ,bent; destek tahatası" (Lok.1927,nr. 1611);pajante, pajant,pajante "payanda"; pajiden "sıkı tutmak,yakalamak" (Mik.1888, s. 36).

* sırp.: pajanta, pajvanta "lâta,paıı davra" (Mik.1888,s.36).

paydaş Bir ortaklık veya mal üzerinde payı olan (kimse), hissedar (TS).

* bul.: pajdaş "arkadaş, ortak" (Kak. 1973,s.322).

* sırp.: pajdaş "dost,arkadaş" (Mik. 1888,s.36); pãjdãş "arkadaş" (Kak. 1973,s.322); pãjdãş "dost,arkadaş" (Şkal.1985,s.507).

* mac.: pajtãş "arkadaş,dost" (Mik. 1888,s.36);pajtãrs, pajtãş, pajk-tãrs, pajtãş "arkadaş,ortak" (Kak. 1973,s. 322).

paye esk.Rütbe, derece, aşama (TS).

* rom.: paje "basamak,derece,kademe" (Mik.1888,s.36); paiã "aynı" (Kak.1973,s.322).

* sırp.: pãja, pãha "paye,derece,;basamak; rütbe" (Şkal.1985,s.507;Kak. 1973,s.322).

* mac.: Pajogli, pãlyiogli "şahıs ismi:Paye oğlu" (Kak.1973,s.322).

payitaht esk.Başşehir, başkent (TS).

* sırp.: pãji-tãht, pãjtaht "başkent"
(Şkal.1985,s.508).

paytak 1.Çarpık, eğri bacaklı. 2.Satranç oyununda piyade taşı (TS).

* sırp.: pãjtak "ayakları yamuk olan ve çarpık yürüyen at"; pãj dak "satranç oyunundaki piyade taşı; kısa çubuk" (Şkal.1985,s.507-508).

payvant Paybent, ayak bağı (Osm.-TS);

* sırp.: pãjvant, pãjvan "atların ayaklarına bağlanan ip, köstek"
(Şkal.1985,s.508).

pazar 1.Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer. 2.Belli bir şeyin satıldığı yer. 3.Haftanın birinci günü, cumartesi ile pazartesi arasındaki gün. 4.Alım satım, alış veriş (TS).

* rom.: bazar, pazar "pazar"; bazarlek "pazarlık" (Mik.1888,s.23); bazar, basar "pazar" (Lok.1927,nr. 278); bazâr, pazâr "aynı" (Meyer,G.1891,s. 29-30)

* bul.: pazar "pazar"; pazarlık "pazarlık"; at pazar "at pazarı" (Mik.1888, s.22); pazar "aynı" (Lok.1927,nr. 278; Meyer,G.1891,s.30).

* sırp.: pazar "pazar"; pazarlija, pazarlija "pazarlı"; pazariste "pazar yeri"; pazariti, pazarivati "pazarlık yapmak" (Mik.1888,s.22-23); pazar "aynı" (Lok.1927,nr.278); pãzâr "pazar, pazar kurulan gün; alış veriş, alım satım"; pãzâr-bũla "tüccar kadın";

pãzarija "pazara satış amacıyla şıkarılan mal, giysi vs."; pazãriste "pazar kurulan yer, pazar yeri"; pazãriti, pazarivati "almak veya satmak; alış veriş yapmak"; pazãrluk "alım satım işi, pazarlık" (Şkal.1985, s. 512-513).

* arn.: bazar, pazar "pazar"; pazarlik "pazarlık, alış veriş" (Mik.1888, s.23); bazar, pazâr, patsâr, potsar "pazar" (Meyer,G.1891,s.29-30).

* yun.: pazãri, mpazãri "pazar"; pazãreuu, mpazãriãsu, mazarislon "pazar, pazarlık" (Mik.1888,s.23); pazãri, mpazaãri "aynı" (Meyer,G.1891, s. 29-30).

* mac.: vãsâr, vaşar "pazar" (Mik.1888, s. 23); pãzare "aynı" (Meyer,G.1891, s.29-30).

pazı bot. İspanakgillerden yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki, yaban pancarı, yabancı ispanak (Beta vulgaris var.cicla) (TS).

* bul.: baze "ıtırılı bir bitki" (Mik. 1888,s.38).

* sırp.: pazija pazjak "pazı" (Mik. 1888,s.38); pãzija "sarımtırak renkli bir sebze" (Şkal.1985,s.513).

* arn.: pazi "pazı" (Mik.1888,s.38); pazı "aynı" (Meyer,G.1891,s.325).

* yun.: pazã, pazıã "pazı" (Mik.1888, s. 38; Meyer,G.1891,s.325).

peçe 1.Eskiden ülkemizde, bu gün bazı ülkelerde kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap.

2.mec.Bir şeyi gizlemek için üzerine çekilen örtü. 3.astr. Yıldız resimlerinin alındığı plâkaların yüzeyinde görülen hafif karartı (TS).

* sırp.: pēca "kadınların yüzlerine taktıkları peçe,örtü; atların gözüne takılan araç -önüne bakması için-" (Şkal.1985,s.513; Kak.1973,s.323).

* arn.: peçe "tül peçe" (Kak.1973,s.323).

* yun.: petsa "peçe" (Kak.1973,s.323).

* mac.: peza, pacs "peçe" (Kak.1973,s.323).

pedavra Köknar ve lâdin ağaçlarından elde edilen,çatı örtüsü olarak kullanılan ince tahta (TS).

* arn.: petavre "çatı yapımı sırasında,kiremitlerin dizildiği ince,dar tahta" (Mik.1888,s.38).

peder esk. Baba (TS).

* sırp.: pēder "baba" (Şkal.1985,s.513).

pehlivan 1.Güreşçi. 2.mec. Boylu poslu ve güçlü kimse (TS).

* rom.: pellivan "hokkabaz; dövândırıcı,hilekâr"; pehlivanie "hırızlık,dolandırıcılık" (Lok.1927,nr.1607); pehlivan, pelivan "ip cambazı"; pehlivanie "cambazlık" (Mik.1888,s.39); pelivân, pälivân "muharip; pehlivan gibi kuvvetli adam" (Meyer,G.1891,s.326); pehlivân,pelivan "pehlivan" (Kak.1973,s.324).

* bul.: pehlivan "güreşçi,pehlivan;yigit" (Lok.1927,nr.1607); pehlivan,pe-

livan, pevlivan, pelivan, pelifan "aynı" (Mik.1888,s.39).

* sırp.: pehlivan "pehlivan,güreşçi" (Lok.1927,nr.1607); pehlivan,pelivan "ip cambazı"; pelivan-djogat "at" (Mik.1888,s.39); pehlivân, pehlivân "pehlivan" (Kak.1973,s.324); pehlivân,pelivân "ip cambazı"; pehlivânluk,pelivânluk "ip cambazlığı; mec. şeytanlık,iblislik" (Şkal.1985,s.514).

* arn.: pelivan "akrobat" (Mik.1888,s.39);pel'ivân "ip cambazı"(Meyer,G.1891,s.326); peljivân, pehlivân "aynı" (Kak.1973,s.324).

* yun.: pekhlevânis, peplivânis "hokkabaz" (Mik.1888,s.39; Meyer,G.1891,s.326); pellivânis, pekhlevânis "pehlivan,sporcu" (Kak.1973,s.324).

* mac.: Pehlivân,Pellovan "şahıs adı"; Pelivân "soyadı" (Kak.1973,s.323).

pek âlâ 1.Benzerlerinden aşağı olmayan. 2. "Dediğin gibi olsun";"öyle kabul edelim" anlamında genellikle bir itiraz cümlesinden önce getirilir. 3.Karşı durum alınacağını anlatan cümlelerin başına getirilir. 4.Çok iyi (TS).

* sırp.: pēkālā "çok iyi,pek iyi; mekteplerde ve medreselerde bir başarı notu" (Şkal.1985,s.514).

peki 1.Verilen buyruk veya söylenen sözün onaylandığını,kabul edildiğini anlatır. 2.İtiraz cümlelerine "pek âlâ, madem öyle" anlamında kullanılır (TS).

* sırp.: pēkē !,pēki ! "olur !,peki !" (Şkal.1985,s.514).

pekmez Genellikle üzüm, dut gibi meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış suyu (TS).

- * rom.: petmez "pekmez" (Kak.1973, s. 324).
- * bul.: petmez "pekmez" (Mik.1888, s. 39); petmez, pekmez "aynı" (Meyer, G.1891, s.325).
- * sırp.: pekmez "elma, armut, üzüm, vs. şurubu" (Mik.1888, s.39); pëkmez, pikmez, petmez "aynı" (Kak.1973, s.324); pëkmez "çeşitli meyvelerin kaynatılmasıyla yapılan şurup" (Şkal.1985, s. 514).
- * arn.: pekmes, pekmez "pekmez" (Mik. 1888, s.39); pekmés-zi "kalın, kıvamlı elma veya üzüm suyu; meyve kompostosu" (Meyer, G.1891, s.325); pekmés, pekpez "aynı" (Kak.1973, s.324).
- * yun.: pekhmézi "pekmez" (Kak.1973, s. 324).
- * mac.: pecsmeg, peszmek, petymeg, pekmez, pekmeç, pökméz "pekmez" (Kak.1973, s. 324).

peksimet Pişirildikten sonra dilimler halinde kesilerek ısı ile kurutulmuş, uzun süre dayanabilen ekmek (TS).

- * rom.: pesmet "peksimet; bisküvit" (Lok.1927, nr.1642); pesmet, pesmetar "aynı" (Mik.1888, s.39); pesmet "aynı" (Meyer, G.1891, s.318); paximát, pacsimád, pecsimád "aynı" (Kak.1973, s. 325).
- * bul.: peksimit "peksimet" (Lok.1927, nr. 1642); peksimit, peksimet, peksimed "aynı" (Mik.1888, s.39); peksi-

met "aynı" (Meyer, G.1891, s.318);

- * sırp.: peksimet, peksimada "peksimet" (Lok.1927, nr.1642); peksimet "aynı" (Mik.1888, s.39); pëksimit, pëksimet, peksîmet, peksîmit, péksimet "peksimet" (Kak.1973, s.325); peksîmet, peksîmit "uzun süre dayanması için iki defa pişirilmiş ekmek; evde yapılan bir çeşit çörek" (Şkal. 1985, s.514).
- * arn.: paksîmath, paksimadhi, peksimet "peksimet" (Mik.1888, s.39); paksimád, paksimadi, peksimét "peksimet" (Meyer, G.1891, s.318); paksimáth, peksimét, peksimádh, peksimét "aynı" (Kak. 1973, s.325).
- * yun.: pazamádi, pazımadi, pasımátion "peksimet" (Mik.1888, s.39); pazımadi "aynı" (Meyer, G.1891, s. 318).
- * mac.: poksimadá "peksimet" (Meyer, G.1891, s.318); peszmet, peszmeç, peszmete, pekszmet, pészmeç, peszmég "peksimet" (Kak.1973, s.325).

pelte 1.Nişasta, şeker ve su karışımının pişirilerek soğutulmasıyla yapılan bir tür tatlı. 2.Bu kıvamda olan madde. 3.kim. Koloidal bir katı içine bir sıvının işlemlerinden sonra, ya bu sıvıya daldırılan koloidin doğrudan doğruya şişmesiyle ya da sıcakta hazırlanan oldukça konsantre çözeltinin soğutulmasıyla oluşan esnek madde (TS).

- * rom.: peltea "meyve suyu ile pişirilen meyveli tatlı, pelte" (Lok.1927, nr. 1645); pelte, belte "aynı" (Mik. 1888, s.39).

* sarp.: pelte "pişirilmiş ayva ile yapılan bir çeşit tatlı" (Şkal.1985, s.515).

peltek 1.Dilini dişlerinin arasına alır gibi konuşan ve bu yüzden s, z gibi sesleri kusurlu söyleyen. 2.Tutuk, titrek bir biçimde (TS).

* rom.: peltic "peltek konuşmak" (Lok. 1927, nr. 1646); peltik "aynı" (Mik. 1888, s.39).

* bul.: peltek "peltek konuşan"; peltekuvan "peltek konuşmak" (Mik.1888, s.39).

* arn.: belbet, belkuk "peltek" (Mik. 1888, s.39).

pembe 1.Beyazla biraz kırmızınının karışmasından oluşan açık renk. 2.Bu renkte olan (TS).

* rom.: pambria "yün"; pembe^u "uçuk kırmızı" (Lok.1927, nr. 1617).

* sarp.: pembe "pembe" (Mik.1888, s.39); pẽmbe, pẽnbe "pembe" (Şkal.1985, s.515).

pencere Yapıları ve ulaşım araçlarını (tren, vapur gibi) aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık (TS).

* rom.: pindzere "pencere" (Mik.1888, s.39).

* bul.: pendzer "pencere" (Lok.1927, nr. 1648); pendzer, pendzera, pendzera "pencere" (Mik.1888, s.39).

* sarp.: pendzer "pencere" (Lok.1927, nr. 1648); pendzer, pendzera "pencere"

(Mik.1888, s.39); pëndzer, pëndzer, pëndzer "aynı" (Kak.1973, s.325); pëndzer, pëndzer "pencere" (Şkal. 1985, s.515).

* arn.: pendzere "pencere" (Mik.1888, s.39); penzere "aynı" (Meyer, G. 1891, s.327); penxtere "aynı" (Kak. 1973, s.325).

* mac.: penczere "pencere" (Kak.1973, s.325).

pençe 1.Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları. 2. mec. Etkisinden kurtulmak olanaksız, etkisi çok güç. 3. Ayakkabının tabanındaki kösele (TS).

* rom.: pihgea "taban, ayakkabı pençesi" (Lok.1927, nr.1620); pindze "yarım ayakkabı pençesi" (Mik.1888, s.39).

* bul.: pençe "taban, pençe" (Lok. 1927, nr. 1620; Mik.1888, s.39; Meyer, G.1891, s.321).

* sarp.: pendze "yarım ayakkabı pençesi, taban" (Lok.1927, nr.1620); pança "tırnak, pençe"; pandza, pendze "ayakkabı tabanına yapılan yarım ilâve" (Mik.1888, s.39); pãndza, pãndza "hayvan pençesi, tırnak"; pëndzeta, pendzeta "ayakkabılara yapılan pençe" (Şkal.1985, s.509, 515).

penes Süs olarak kullanılan, ziynet altını taklidi, sarı tenekeden pul (TS).

* rom.: pinzãrie "penes" (Meyer, G. 1891, s.327).

* bul.: pēnez "penes" (Meyer,G.1891, s.327).

* arn.: penés, penezi "süs amacıyla kullanılan gümüş parçacıkları" (Meyer,G.1891,s.327).

* mac.: pénz "penes" (Meyer,G.1891, s.327).

perçem 1.esk.Başlarını tıraş edenlerin tepede bıraktıkları saç tutamı. 2. Yele. 3.Kâkül (TS).

* rom.: perciun "yahudi" (Lok.1927, nr. 1626); perçjuni "perçem" (Mik. 1888,s.39); perçuna "aynı" (Meyer, G.1891,s.329).

* bul.: perçem,perçin "alna dökülen saç tutamı,perçem" (Lok.1927,nr. 1629); perçim,perçem,perçin,perçem, perçan,perçe, perçence "aynı" (Mik. 1888,s.39; Meyer,G.1891,s.329).

* sırp.: perçin "alna dökülen saç buklesi,perçem" (Lok.1927,nr.1629); perçin,perçina "aynı"; perçinati "dağıtmak,saçı karıştırmak" (Mik.1888, s.39); (Şkal.1985,s.515-516).

* arn.: perçem,perçe,perceia "aynı" (Mik.1888,s.39); pertsé, pertseme, pertsé "uzun saç" (Meyer,G.1891,s. 329).

* yun.: pertsés "perçem" (Meyer,G.1891, s. 329).

perdah 1.Parlatma, parlaklık verme. 2. Tıraştan sonra tersine yapılan ikinci tıraş (TS).

* rom.: perdaf "parlaklık" (Mik.1888, s. 40);

* sırp.: pèrdāh "parlaklık,cila" (Şkal.1985,s.516).

perde 1.Görüşü,ışığı engellemek veya bir şeyi gizlemek için bir açıklığın önüne gerilen örtü. 2.Üzerine bir cismin görüntüsü yansıtılan saydam olmayan yüzey. 3.İki yeri birbirinden ayrılan bölme. 4.mec. Doğruyu görmeye engel olan şey. 5.tıp. Katarakt,ak su,ak basma. 6.tiy. Bir sahne eserinin büyük bölümlerinin her biri. 7.müz.Bir müzik parçasını oluşturan seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi. 8.Bu ses derecelerini sağlamak için çalgılarda bulunup parmaklarla basılan yer. 9.(Ses için) Pes perde. 10. Utanma duygusu. 11. zool.Parmakları birbirine bitiştiiren zar (TS).

* rom.: perdea "perde; tül perde"; perdeluța "perdelik" (Lok.1927,nr. 1639);perde "aynı" (Mik.1888,s. 40 ; Meyer,G.1891,s.328).

* bul.: perde "perde;peçe,tül örtü; parmaklık,korkuluk" (Lok.1927,nr. 1630) Mik.1888,s.40).

* sırp.: perde "yatağın etrafına gerilen tül" (Lok.1927,nr.1630);pèrda "tahta perde" ; pèrda "perde,tül örtü,peçe"; pèrde "yatak perdesi" (Mik.1888,s.40); pèrde,pèrda "pencere,kapı veya başka bir şeyi kapatan,perde; peçe,örtü; tahta perde"; pèrdeta,pèrdetā "telli müzik âletlerinde bulunan perde "(Şkal.1985,s. 516).

* arn.: perde "perde; utangaçlık,mahcubiyet, utanma duygusu" (Mik.1888, s. 40); perdé, perde "aynı" (Meyer, G.1891,s.328).

* yun.: perdés,mperdés "perde" (Mik.

1888,s. 40; Meyer,G.1891,s.328).

- * mac.: brădeauă "perde" (Meyer,G.1891, s. 328).

pergel mat.Yay veya çember çizmekte ve ölçmekte kullanılan araç (TS).

- * rom.: perghel "pergel; üstü kubbeli yer,kemer" (Lok.1927,nr.1635); pergel "aynı" (Mik.1888,s.40).
- * bul.: perigel "pergel" (Lok.1927,nr. 1635; Mik.1888,s.40).
- * sırp.: perđel,pergel "bahta pergel" (Şkal.1985,s.516).
- * arn.: pergjilj "pergel" (Mik.1888,s. 40); pergél "aynı"(Meyer,G.1891,s. 328).

perhiz 1.Sağlığı korumak,düzeltilmek veya fazla para harcamamak amacıyla uygulanan beslenme düzeni,imsak,riyazet,diyet,rejim. 2.Hristiyanların ve Yahudilerin belli günlerde et,yağ gibi bazı yiyecekleri yemeden tuttıkları o- ruç (TS).

- * sırp.: pehriscija "perhiz yapan kimse";pehriziti se "perhiz yapmak" (Şkal.1985,s.514).
- * arn.: perizlék "perhiz,perhiz yapan" (Meyer,G.1891,sv.328).

peri 1.Doğa üstü güçleri olduğuna inanılan,hayali dişi varlık. 2.mec.Çok güzel,alımlı,becerikli kadın (TS).

- * arn.: peri "erkek dağ cini" (Şkal. 1985,s.328).

perişan 1.Dağınık olma durumu,dağınık, düzensiz, karmakarışık. 2.Acınacak durumda olan,zavallı (TS).

- * bul.: perişana "dağılmış ve saçıl- mış durumda olan" (Mik.1888,s.40).

- * sırp.: perişan "karışık,dağınık,dü- zensiz,karmakarışık durumda olan; eskiden kadınların saçlarına taktık- ları gümüş para dizisi" (Şkal.1985, s.516).

pervane 1.Geceleri ışıkgevresinde dönen küçük kelebek. 2.Döndüğünde bir meka- nizmaya işleten bir eksene dikey ola- rak bağlanmış, iki veya ikiden çok kanattan yapılmış âlet. 3.tar. Sel- çuklularda ve İlhanlılarda has, zeamet, tımar ile ilgili olarak verilen fer- man (TS).

- * rom.: pervaneă "küçük güve,perva- ne" (Meyer,G.1891,s.334).
- * arn.: pervan "güve" (Mik.1888,s. 40); pérvané, perván "küçük kelebek; güve" (Meyer,G.1891,.334).
- * yun.: pervanés "güve" (Mik.1888,s. 40).

pervaz 1.Kapı,pençere gibi yerlerin ke- narlarına geçirilen ensiz parça. 2. Giysilerin yaka,kol,etek gibi yerleri- ne veya kumaştan yapılmış diğer eşya- ların kenarlarına geçirilmiş dar, uzun parça. 3.Cilt kapağının iç tarafına konulan deri parçası (TS).

- * rom.: pervaz "çerçeve,pervaz; kapı kenarı" (Lok.1927,nr.1648; Mik.1888, s. 40).
- * bul.: pervaz "çerçeve,pervaz" (Lok. 1927,nr.1648); pervaz "aynı" (Mik. 1888,s.40).
- * sırp.: pervaz "pervaz" (Lok.1927, nr. 1648); pervaz "aynı"; operva- zen "pervaz geçirilmiş olan" (Mik.

1888,s.40); p̄ervāz,p̄ervāz "pervaz, çerçeve; pencere veya kapı kenarındaki tahta pervaz" (Şkal.1985,s. 516).

- * arn.: pervaz "korniş" (Mik.1888,s. 40); pervās-zi "pencere veya kapı kenarı,pervaz " (Meyer,G.1891,s. 329).
- * yun.: pervāzi "pervaz" (Mik.1888,s. 40).

pestil 1.İnce yufka biçiminde kurutulmuş meyve ezmesi. 2.Çok yorgun,güçsüz. 3. argo Hasta (TS).

- * sırp.: bestilj "erik hoşafı,şurubu" (Mik.1888,s.40); b̄estīlj "erikten yapılan köyü: pekmez" (Şkal.1985,s. 139).

peşin 1.Bir alış verişte, alış veriş yapıldığı anda, alınan şeyin tesliminden önce veya teslimiyle birlikte ödenen, veresiye karşısı. 2.Çalışmadan verilen (ücret,aylık). 3.Daha önce,önceden. 4. Tutarın,ücretin önceden ödenmesi şartı (TS).

- * rom.: peşin "derhal,hemen"; peşim "peşin,nakit para" (Lok.1927,nr.133).

peşkeş esk.Armağan (TS).

- * rom.: peşkeş "armağan,bahşiş" (Mik. 1888,s.40); peschēs,pisches "hediye"; peschegiu "hediye sunan,peşkeşçi" (Kak.1973,s.327).
- * bul.: peşkiş,peşteş,peşteža,peşteži,peşteša,peşteši "saygı hediyesi,bahşiş" (Mik.1888,s.40); peşkeş,peşteş "aynı" (Kak.1973,s.327).
- * sırp.: peşkeş,pekşiş, beşket "saygı

hediyesi,bahşiş" (Mik.1888,s.40); peşkeş,peşteş,peşkeş "hediye,armağan; hediye olarak sunulan; hediye verme" (Şkal.1985,s.517); beşket,peşkeş,pekşiş,peşkeş,peşteş,peşkiş "peşkeş,hediye" (Kak.1973,s. 327).

- * arn.: peşkeş, pescgiesc "hediye,armağan" (Mik.1888,s.40); peşkēs,peştēs "hediye,bahşiş" (Meyer,G.1891,s.330); peshqesh "aynı" (Kak.1973,s. 327).

- * yun.: peskhési "aynı" (Mik.1888,s. 40; Meyer,G.1891,s.330); peskhésion,peskhési "hediye" (Kak.1973,s. 327).

- * mac.: pesketz "hediye"; petkeskcsi, peszkecsi "peşkeşçi,hediyeci";pezkesci passa, petkecsi pasa, peskeseci pasa, peskesti pasa "hediye dağıtmakla görevli kimse, peşkeşçi başı" (Kak.1973,s.327).

peşkir 1.(Genellikle pamuk ipliğinden dokunmuş) Havlu. 2.Yemek yerken kullanılan, el kurulan,büyük mendil biçiminde pamuk veya keten bez,peçete (TS).

- * rom.: peschir "peşkir,el havlusu" (Lok.1927,nr. 1660); peşkir "aynı" (Mik.1888,s.40); peschir,pischir "aynı" (Kak.1973,s.328).
- * bul.: peşkir "peşkir,el havlusu" (Lok.1927,nr. 1660;Mik.1888,s.40); peşkir "aynı" (Kak.1973,s.328).
- * sırp.: peşkir "el havlusu,peçete" (Lok.1927,nr.1660; Mik.1888,s.40);

p^vskir, p^vskir, p^vskir "peşkir, el havlusu" (Kak.1973,s.328); p^vskir, p^vskir "el bezi, havlu; köylerde erkeklerin başlarına doladıkları sarık yapılan bir çeşit kumaş" (Şkal.1985, s.517).

* arn.: peşkir "elbezi, peçete" (Mik. 1888,s.40); peşkir "aynı" (Meyer,G. 1891,s.330); peshqir "aynı" (Kak.1973, s.328).

* yun.: peskhiri "el bezi, peçete" (Mik. 1888,s. 40; MeyerG. 1891,s.330); peskhiri "peşkir, peçete" (Kak.1973,s.328).

* mac.: peskir, peskér "peşkir, peçete" (Kak.1973,s.327-328).

peşli Peş eklenerek genişletilmiş (giysi: Peş: hlk.Bazı giysilerin bol olması için yanlarına eklenen kumaş parçası (TS).

* sırp.: peşlija "peşleri olan yelek veya elbise" (Şkal.1985,s.517).

peştahta 1.esk.İş masası gibi kullanılan çekmece. 2.Sarrafların üzerinde para saydıkları tahta (TS).

* rom.: besakta, bisakte "peştahtası" (Mik.1888,s.41).

* sırp.: peştahta "eskiden okullarda kullanılan sıra" (Şkal.1985,s.517).

* yun.: mpeştakhtás "peştahta" (Mik. 1888,s.41).

peştamal 1.Hamamda örtünmek ve kurulanmak için kullanılan ince dokuma. 2.İş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma. 3.Başta örtülen dokuma (TS).

* rom.: pestiman "peştamal; belsiz ka-

dın eteği" (Lok.1927,nr.1674); peştiman "peştamal" (Mik.1888,s.40); peştimal "aynı" (Meyer,G.1891,s. 330); peştimal, peştimen, peşteman "aynı" (Kak.1973,s.328).

* bul.: peştamal, piştimale "bir çeşit örtü" (Mik.1888,s.40); peştamal "aynı" (Meyer,G.1891,s.330); peştemal "peştamal, örtü" (Kak.1973, s. 328).

* sırp.: peştamalj "bir çeşit banyo havlusu" (Mik.1888,s. 40); peştemal, peştemān, peştimal, peştemāly, peştemāj, peştemāl "peştamal" (Kak. 1973,s. 328); peştemāl "hamamlarda kullanılan peştamal, havlu; banyodan sonra kullanılan havlu"; peştemālj "peştamal yapan veya satan kimse; hamamāara girenlere peştamal vermekle görevli kimse" (Şkal.1985,s.517).

* arn.: peştamal "peştamal, havlu" (Mik. 1888,s.40); peştemāl, peştamal "elbezi, havlu" (Meyer,G.1891,s.330); peshtemāl, "peshtamāl "aynı" (Kak. 1973,s.328).

* yun.: pestemāli "havlu, peştamal" (Mik.1888,s.40; Meyer,G.1891,s.320); pestemāli, pestimāl "peştamal" (Kak.1973,s.328).

* mac.: pistimaulu "peştamal" (Meyer, G.1891,s.330); pestimāl, festināl "peştamal" (Kak.1973,s.328).

pey Bir sözleşmede taraflardan birinin öbürüne işten caymayacağını belirtmek amacıyla önceden verdiği güvence

parası (TS).

- * bul.: pej "pey akçesi; akça farkı" (Mik.1888,s.39).

peyda Belli, açık (TS).

- * sırp.: pèjdā, pèjdāh biti "peyda olmak,görünmek, ortaya çıkmak" (Şkal.1985,s.514).

peygamber 1.Tanrı'nın buyruklarını bildiren,haber getiren kimse, yalvaç, elçi,resul,nebi. 2.Hazreti Muhammed (TS).

- * sırp.: pejgâmbër, penjgâmbër, pegâmbër, pengâmbër "peygamber" (Kak.1973, s.329); pejgâmbër,penjgâmbër "Tanrı elçisi,peygamber" (Şkal.1985,s.514).
- * arn.: pejgamber "peygamber" (Kak.1973, s.329).
- * mac.: pegamber "peygamber" (Kak.1973, s. 328).

peygamber çiçeği Mavi kantaron,belemik (Centaurea cyanus) (TS).

- * sırp.: pejgâmbër-çiček, pejgâmbër-çiç "peygamber çiçeği,bot. Convallaria majalis L." (Şkal.1985,s.514).

peyk 1. Uydu. 2.Bir başkasına bağımlılığı olan (TS).

- * rom.: paic "haberci, ulak" (Lok.1927, nr. 1608);paik "koşucu" (Mik.1888, s.29); peic, paic "aynı" (Kak.1973, s.329).
- * sırp.: peik "kurye; sürat postacısı" (Lok. 1927,nr. 1608,Mik.1888,s.39); pëik, pëjik "mesajcı,haber götürücü" (Kak.1973,s.329); pëjik, pëik "haber-

ci, ulak; mec. tez, aceleci davranışınan" (Şkal.1985,s.514).

- * mac.: pajk,pejk "haberci, ulak" (Kak. 1973,s. 329).

pezevenk kaba Erkeklere kadın bularak yolsuz birleşmelere aracılık eden kimse (TS).

- * rom.: pezevenchi^{uu} "pezevenk"; pezevenche "kadın satan kadın, kadın pezevenk";pezevenclîc "pezevenklik" (Lok.1927,nr. 1658);pezeveng,pezevenk, pezevenglîc "aynı" (Mik.1888, s. 40); pezevenghi^{uu} "pezevenklik" (Kak.1973,s.329).

- * bul.: pezevènk "pezevenk" (Kak.1973, s. 329).

- * sırp.: pèzevenk, pènzevenk,pezevenkuša "pezevenk" (Kak.1973,s.329); pèzevenk, pezevènkusa, pènzevenk "kadın satan kadın veya erkek,pezevenk; utanmaz,arsız, yüzüstü kimse" (Şkal.1985,s.517).

- * arn.: pizaveng "pezevenk" (Mik.1888, s. 40); pizavènk-gu "eşcinsel erkek çocuk; pezevenk" (Meyer,G.1891,s. 341); pizavènk "aynı" (Kak.1973,s. 329).

- * yun.: mpezevénis "pezevenk" (Mik. 1888,s.40); mpezevénis, pezevègkhis "aynı" (Kak.1973,s.329).

- * mac.: pezinengh "pezevenk" (Kak. 1973,s.329).

pihtı Koyulaşarak yarı katı duruma gelmiş sıvı (TS).

- * rom.: piftie "dondurulmuş et veya

- * sırp.: pıhtije, pıktije "kelle-
den yapılan bir yemek" (Şkal.1985,
s. 517).
- pınar** 1.Yerden kaynatarak çıkan su, kay-
nak. 2.Bu suyun çıktığı yer,kaynak,mem-
ba (TS).
- * bul.: bunar, bunare "pınar; su kuyu-
su" (Mik.1888,s.33).
- * sırp.: bunar "su kuyusu;pınar"; bunar-
džija "su-kuyusu yapan kimse" (Mik.
1888,s.33); bünār "yer altındaki su
kaynağından su çıkarmak için açılan
kuyu"; bunārdžija "su kuyusu yapan
kimse" (Şkal.1985,s.154).
- * arn.: bonar "su kuyusu,pınar" (Mik.
1888,s.33); bunār "pınar, kaynak" (Me-
yer,G.1891,s.53).
- pırasa** bot.Zambakgillerden,sapından ya-
rarlanılan, çok yıllık bir kış sebze-
si (Allium porrum) (TS).
- * rom.: praž, prašiu "pırasa" (Mik.
1888,s.40); praj,praz "aynı" (Meyer,
G.1891,s.351).
- * bul.: pras,praz "pırasa" (Meyer,G.
1891,s.351).
- * sırp.: praša "pırasa" (Şkal.1985,s.
524).
- * arn.: prasse,preš "pırasa" (Mik.
1888,s. 40); pras, prasé,preš "pıra-
sa" (Meyer,G.1891,s.351).
- * yun.: práson "pırasa" (Mik.1888,s.
40; Meyer,G.1891,s.351).
- * mac.: prasiu "pırasa" (Meyer,G.1891,
s. 351).
- pırtı** 1.Değersiz şey,eşya. 2.hlk. Ufak
tefek ev eşyası. 3.hlk. Basma ve keten-
den yatak,yorgan yüzü, giysilik kumaş
(TS).
- * sırp.: pıte,pınje "artık hiçbir işe
yaramaz eski döşemelik eşya" (Şkal.
1985,s.525).
- piç** 1.Anası ile babası arasında evlilik
bağı olmadan dünyaya gelen çocuk. 2.
mec. Terbiyesiz, arsız çocuk. 3.Her
şeyin küçüğü,aslına benzemeyeni. 4.bot.
Bir ana bitkinin çevresinde yeniden
beliren sürgün ve filizler (TS).
- * rom.: piçiu "bücür, cüce,bacaksız;
arsız çocuk, yumurcak;piç kurusu"
(Lok.1927,nr.1653).
- * bul.: piç "piç, anası-babası belli
olmayan çocuk" (Lok.1927,nr.1653).
- pide** Mayalı hamurdan yapılan, gereğinde
üzerine yumurta, kıyma, peynir,pastır-
ma vb. konarak pişirilen,ekmek yerini
tutan yiyecek (TS).
- * rom.: pıta "ekmek"; pitar "fırın-
cı"; pitărie "fırın" (Lok.1927,nr.
1654; Meyer,G.1891,s.340); pite "ek-
mek"; pitar "fırıncı" (Mik.1888,s.
41); pedeâ "pide" (Kak.1973,s.330).
- * bul.: pita "pasta"; pitice "börek"
(Lok.1927,nr.1654); pita, piten "bö-
rek" (Mik.1888,s.41; Meyer,G.s.340);
pita "aynı" (Kak.1973,s.330).
- * sırp.: pita "pasta,kek" (Lok.1927,
nr. 1654); pita "aynı" (Mik.1888,s.
41); pıta "aynı" (Kak.1973,s.330);
pıta "yufkaların arasına çeşitli
malzemeler konarak yapılan börek"
(Şkal.1985,s.519).

- * arn.: pite "pide" (Mik.1888,s.41);
pit  "pasta" (Meyer,G.1891,s.340); pi-
te,pita " orek" (Kak.1973,s.330).
- * yun.: p ta "turta,pasta" (Mik.1888,
s.41); p ta "aynı" (Kak.1973,s.330).
- * mac.: pita, pite "pide" (Meyer,G.1891,
s. 340); pite " orek, bir çeşit pas-
ta" (Kak.1973,s.330).

pil v Genellikle pirinçten yapılan bir
yemek (TS).

- * rom.: pilaf "pil v" (Lok.1927,nr.
1656); pilaf "aynı"; pilaf i  "pi-
l vcı" (Mik.1888,s.41).
- * bul.: pilav "pil v" (Mik.1888,s.
41).
- * s rp.: pilav "pil v; d g n veya
nik h" (Mik.1888,s.41); pil v,p -
l r "pirin, erişte veya bulgur pi-
l vı" (Şkal.1985,s.518).

pir 1.esk.Yaşlı,koca,ihtiyar. 2.Bir ta-
rikat veya sanatın ilk kurucusu. 3.mec.
Herhangi bir konuda,birmeslekte, tecr -
be kazanmış, eskimiş kimse. 4.Adamakıl-
lı, iyice (TS).

- * s rp.: p r "bir derviş tarikadını li-
deri; bir esnaf teşkil tının kutsal
saydđđı manev  bir lider"; p ru-f ni
" ok yaşlı olan"; p ru-iht j r " ok
yaşlı kimse" (Şkal.1985,s.518-519).

pirinç (I) bot. 1.Buğdaygillerden,kök-
leri bol su içinde yetişen bir bitki
(Oryza sativa). 2.Bu bitkinin besin
olarak kullanılan tanesi (TS).

- * s rp.: pirina  "pirinç" (Mik.1888,
s.41); p rina , p rin , p rmi  "pi-

rin " (Şkal.1985,s.518).

pirinç (II) 1.Bakıra  inko katılarak
elde edilen sarı renkte bir alaşım.
2.Bu alaşımdan yapılmış (TS).

- * bul.: perni  "pirinç" (Lok.1927,nr.
1657); perni  "bronz" (Mik.1888,s.
41).
- * s rp.: bronac "bronz";pirina  "pi-
rin " (Lok.1927,nr.1657); pirina 
"pirinç" (Mik.1888,s.41); p rin ,p -
rind , p rni  "sarı bronz,pirinç"
(Şkal.1985,s.518).
- * arn.: p rind  "pirinç" (Meyer,G.
1891,s.332).
- * yun.: mpro ntsos "pirinç,bronz"
(Mik.1888,s.518).

pis 1.Leke,toz veya kirle kaplı olan,
kirli,iğrendirici,murdar,mülevves.
2. Kendinde pislik olan veya pislens-
miş olan. 3.mec. Beğenilmeyecek durum-
da olan,kötü, zararlı. 4. Kendinde
pislik veya kir olmamasına rağmen ba-
zı sebeplerden dolayı iğrenilen. 5.
 irkin,sevimsiz olan. 6.(Söz için)
Dinleyenleri utandıracak durumda o-
lan. 7. I inden çıkılması çok g c,kar-
rışık (TS).

- * s rp.: p s "pis,kirli,temiz olma-
yan; mec.kötü,iğrenç"; p sluk "pis-
lik,temiz olmama durumu" (Şkal.1985,
s.519).

pisik hlk. Kedi (TS).

- * rom.: pisic  "kedi" (Lok.1927,nr.
1661); pis  "kedi"; pisic , pisa-
 u "erkek kedi" (Meyer,G.1891,s.
339).
- * arn.: piso " ocuk dilinde kedi"

(Meyer,G.1891,s.339).

pişman Yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen, nadim (TS).

* bul.: pişman "pişman"; pişmanlık "pişmanlık"; popişmanja "pişman olmak" (Mik.1888,s.41).

* sırp.: pişman "bir şeye düşkün olan, haris"; pişmanlık "pişmanlık" ; pişmaniti se "pişman olmak" (Mik.1888,s.41); pişman biti, pişman se uciniti "pişman olmak, bir işten dolayı üzüntü duymak"; pişmaniti se "pişmanlık duymak"; pişmanlık, pişmanlık "pişmanlık, nedamet ; kötü bir işten vazgeçen kimseye verilen ödül" (Şkal.1985, s.519).

* arn.: pişman "pişman" (Meyer,G.1891, s.340).

piyade 1.ask. Yaya savaşı askerlerin oluşturduğu sınıf. 2.ask. Bu sınıftan olan asker. 3. Piyon. 4. Bir çift kürekle yönetilen bir tür hafif kayak. 5.esk. Yaya (TS).

* sırp.: pijade "piyade; piyade asker" (Şkal.1985,s.518).

plâçka Çapul, vurgun (TS).

* rom.: plaska "aldatma, yalan, dolan, hile"; pleasca "çapul, yağma" (Lok.1927, nr. 1665); plească "çapul, yağma" (Meyer,G.1891,s.344).

* bul.: plâčka "yağma, çapul" (Meyer,G.1891,s.344).

* arn.: pl'akós "baskına uğratma, gafil avlama; çapul" (Meyer,G.1891,s.

344).

* yun.: pliátskha, pliátsíkho "çapul" (Meyer,G.1891,s.344).

* mac.: plucosescu "çapul, plâçka" (Meyer,G.1891,s.344).

poğaça İçine peynir, kıyma vb. konarak hazırlanan bir tür tuzlu çörek (TS).

* rom.: bogacia, bogaciú "börek" (Lok.1927,nr.322).

* bul.: pogača "aynı" (Meyer,G.1891, s.347).

* arn.: pogatsé, pugatsé "poğaça" (Meyer,G.1891,s.347).

* yun.: fogátsa, pogátsa "poğaça" (Meyer,G.1891,s.347).

* mac.: pogácsa "poğaça" (Meyer,G.1891,s.347).

porsuk zool. Sansargillerden, su kıyılarında kazdıkları deliklerde yaşayan, ot ve etle beslenen, pis kokulu, memeli bir hayvan (Meles) (TS).

* rom.: bursuk "su samuru"; bursuka "aynı" (Mik.1888,s.42); bursuc "samur" (Lok.1927,nr.254).

* bul.: barsek, barsuk "porsuk" (Mik.1888,s.42); barsuk "porsuk" (Lok.1927,nr.254).

* mac.: borz "porsuk" (Mik.1888,s.42).

portakal bot. 1. Turunçgillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen bir ağaç (Citrus aurantium). 2. Bu ağacın kırmızıya çalan sarı, toparlak veya söbe, kabuğu güzel kokulu meyvesi (TS).

- * rom.: portokal "portakal" (Mik.1888, s. 42); portocal "aynı" (Meyer,G.1891, s. 348).
- * bul.: portokal, protokal "portakal" (Mik.1888,s. 42; Meyer,G.1891,s.348).
- * sırp.: partòkal, portòkal, prtòkal "portakal"; partokālī "portakal rengi" (Şkal.1985,s.511).
- * arn.: protokale, portugal "portakal" (Mik.1888,s.42); portokal'e, proto- kal'e, portokâl, portogal'e "portakal" (Meyer,G.1891,s.348).
- * yun.: portogállı, portogaléã "portakal" (Mik.1888,s.42; Meyer,G.1891, s. 348).

postal 1.Konçlu ve kaba potin. 2.mec. Düşkün kadın (TS).

- * bul.: postal, bostal "ayakkabı" (Lok. 1927,nr.1667;Mik.1888, s.42);postal, bostal "çocuk ayakkabısı" (Meyer,G. 1891,s.42).
- * sırp.: posto, postola "ayakkabı" (Lok. 1927,nr.1667); posto, postola "ayakkabı"; postolič, postolar "ayakkabı- cı" (Mik.1888,s.42); pòstule "bir çe- şit hafif ayakkabı" (Şkal.1985,s.522).
- * arn.: bostal'é "lâstik bot" (Meyer,G. 1891,s.42).
- * yun.: postáli "ayakkabı" (Mik.1888, s.42); mpostali, postália "aynı" (Me- yer,G.1891,s.42).

poşu Bir tür kenarları saçaklı ipek,pa- muk, yün, vb.den yapılmış baş örtüsü (TS).

- * bul.: poş^v "mendil;bez"; puşija "tür- ban; şarık" (Mik.1888,s.42); poş^v "mendil" (Meyer,G.1891,s.359).
- * sırp.: poş^v "boyun atkısı; altın nakışlı sarık" (Mik.1888,s.42);poş^v "desenli boyun atkısı, şal" (Meyer, G.1891,s.359); pòş^v "eskiden yeni- çerilerin giydikleri türbana veya sarığa benzeyen başlık; eskiden fes- lerin kenarlarına sarık gibi sarılan bir çeşit kareli şal" (Şkal.1985, s.522).
- * arn.: puş^v "yünlü örtü" (Meyer,G.1891 s.359).
- * yun.: pòsi "türban" (Meyer,G.1891, s.353).

potur 1.Kırmalı ve potlu. 2.Arka taşa- fında kırmaları çok,bacakları dar bir tür pantolon (TS).

- * rom.: potur^u "altı dar,üstü geniş köylü pantolonu" (Lok.1927,nr. 1668); potur^u "geniş pilili pan- tohon" (Kak.1973,s.331).
- * bul.: poturi "köylü şalvarı" (Kak. 1979,s.331).
- * sırp.: pòtur "köylü şalvarı" (Kak. 1973,s.331); pòture "köylü ayakkabısı"; poturlije, pòture, pòturi- ce "köylü şalvarı" (Şkal.1985,s. 523).
- * arn.ı poture (Kak.1973,s.331).
- * mac.: Rotur "şahıs ismi"; potur (Kak.1973,s.331).

pösteki Koyun veya keçi postu (TS).

* sırp.: postèćija, postèkija, pustèćija, pustèkija "pösteki" (Şkal.1985, s. 522).

puf böreği Mayalı hamurdan elde edilen yufkanın arasına peynir veya kıyma konularak yapılan ve tavada kızartılan bir çeşit börek (TS).

* sırp.: pūh-būrek "puf böreği" (Şkal. 1985,s.525).

pul 1.Posta parası karşılığımektuplara, damga resmine karşılık kâğıtlara yapıştırılan ,basılı küçük kâğıt parçası. 2. Eskiden kullanılan akçeden küçük metal para. 3.Bazı giysilerde süs olarak kullanılan parlak, incecik, genellikle metal levhacık. 4. Tavla oyununda kullanılan, plâstik, tahta vb.den yapılmış yassı yuvarlak levhacık. 5. Vida, civata vb. şeylerin boynuna geçirilen, ortası delik metal levhacık. 6.zool. Balıkçılarının, sürüngenlerin ve bazı kuşlarla memelilerin vücudunu kaplayan boynuzsu, sert levhacık .7;.bot. Üzerinde bulunduğu organa yapışık, biçim ve yapıca çokbasit yaprakların herbiri. 8. Propaganda amacıyla kullanılan yazılı küçük kâğıt. 9. Pula benzeyen, pulu andıran (TS).

* bul.: pulove "pullu" (Mik1888,s. 42).

* sırp.: puli, purli "alacalı,karışık renkli"; pirlitati "nakışlı; dokunurken içine çeşitli renkte iplikler katılan dokuma"; pirlitana, pirlitanu, purlatu, puljata "aynı"; populan "böyle dokunan kumaş"; puli-abajija "pullu abayi";puli -duvak "pullu duvak"; pulija "güzel bir tokası olan düğme"; pulčaz "yeleklerin üzerindeki pullar, pulcuklu yelek"; pulja "altmış paralık bir para"

(Mik.1888,s.42); pirlit, pirlitānje "renkli ipliklerle dokunan bir kumaş"; pirlitūša "alacalı dokunmuş kumaştan yapılan elbise";pūla, pūle, pūlka, pūljka "pul,düğme; mektup veya damga pulu; çeşitli kıyafetlere süslemek amacıyla işlenen küçük pulcuklar; tavla oyunundati taşlar; balık pulları; çekiçin tepesi"; pūlati "pulla süslemek,pul işlemek"; pūlčaz "küçük pulcuk,düğme -genellikle kemer ve tokalara takılır-"; pūli, pūrli, pulāli,pulājli "küçük sarı veya gümüş pulcuklarla süslenmiş olan, pullu, pul işlemeli" (Şkal.1985,s.526).

* arn.: pulé "hafif alacalı kumaş; yama parçası; çiçek bozuğu hastalığı; çivi başı"; pul'é "altmış para değerindeki eski bir para"; pul'amene "aynı" (Meyer,G.1891,s. 356).

* yun.: fōla,fōlla, fōllıs "küçük değerli bir Türk parası" (Mik1888, s. 42; Meyer,G.1891,s.356).

pusat 1.Araç. 2.Silâh, zırh gibi savaş aracı. 3.hlk. Giysi veya giysilik kumaş (TS).

* bul.: pusat "silâh" (Mik.1888,s. 42).

* sırp.: pusat, pulsat "koşum takımı; silâh teçhizatı" (Mik.1888,s. 42); pūsat,pūset "silâh; at koşum takımı; mec. erkeklik organı"; pusâtli "silâhlı,silâhlanmış olan" (Şkal.1985,s.526).

pusu 1. Birine saldırmak için saklanarak beklenen yer. 2. Birine saldırmak için hazırlanma durumu (TS).

* sırp.: busija, busije "pusu" (Mik. 1888,s.42); būsija, pūsija "pusu" (Şkal.1985,s.156).

* arn.: pusi "pusu" (Mik.1888,s.42); pus⁺ "pusu,tuzak" (Meyer,G.1891,s. 359).

pušt kaba 1.Eş cinsel erkeklerin cinsel zevklerine hizmet eden sapık erkek çocuk. 2.Ağır ve kaba sövğu sözü (TS).

* rom.: puš, puščlü "hırsız, yankesici; afacan, yaramaz, çapkın"; puš-läu "avare, haylaz, tembel" (Lok.1927, nr. 1673); pušt "aynı" (Mik.1888,s. 43).

* sırp.: pušt "eşcinsel" (Mik.1888, s. 43); pušt "işe yaramaz, serseri"; puštija "çizme, pabuç ve ayakkabıların yukarı kısmı" (Şkal.1985,s.527).

* arn.: pušt "eşcinsel erkek çocuk" (Mik.1888,s.43); pušt "aynı" (Meyer, G.1891,s.359).

* yun.: puštis "eşcinsel erkek" (Mik. 1888,s.43; Meyer,G.1891,s.359).

put 1. Bazı ilkel toplumlarda doğa üstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş. 2. Haç (TS).

* arn.: put "put, sanem" (Meyer,G.1891, s. 359).

püskül Bir ucundan bazı şeylere süs olarak takılan, diğer ucu serbest sacak biçimindeki iplik demeti (TS).

* sırp.: püskul, püščul "fes püskülü"

(Şkal.1985,s.526).

püskürmek 1. Ağzında bulunan bir sıvı veya toz durumundaki bir şeyi hızla savurarak dışarı çıkarmak. 2. (Yanardağ için) Lâv çıkarmak, indifa etmek. 3. mec. (Öfke vb. için) Patlarçasına dışarı vurmak (TS).

* arn.: buşurdis "ağızdan su püskürmek" (Mik.1888,s.43; Meyer,G.1891, s. 56).

Rab Tanrı (TS).

- * sırp.: Rĥb "Tanrı, Allah"; Rĥbum Alāh ! "Allahım ! ,Tanrım !" (Şkal. 1985,s.528).

rabitalı 1.Düzgün,düzenli. 2. Sözü nü bilen,tutarlı, ağır başlı (TS).

- * sırp.: rabiĥali "düzenli,tertipli, güzel bir şekilde tanzim edilmiş olan" (Şkal.1985,s.528).

raf Üstüne öte beri koymak için dolaba veya bir dolabın içine birbirine paralel olarak tutturulmuş, genellikle geniş, uzun tahta veya metal levha (TS).

- * rom.: raft "raf" (Mik.1888,s.43; Meyer,G.1891,s.360).
- * sırp.: raf,rafa, rafe "duvar pervazı; raf" (Mik.1888,s.43); rĥf, rĥfa "duvar rafı, dolap rafı,vs." (Şkal. 1985,s.528).
- * arn.: raft "raf" (Mik.1888,s.43); raft "duvara gömülü dolap; yüklük; raf" (Meyer,G.1891,s.360).
- * yun.: rafi "raf" (Mik.1888,s. 43); (Meyer,G.1891,s.360).

raĥbet 1.İstek,arzu. 2.Beĥenme, itibar (TS).

- * sırp.: rĥbet "raĥbet,itibar; değer verme" (Şkal.1985,s.528).

rahat 1.İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu,huzur. 2.Üzüntü, sıkıntı ve tedirginliĥi olmayan. 3.Sıkıntı veya yorgunluk,tedirginlik vermeyen. 4.Aldırmaz, gamsız. 5.Kolay bir biçimde, kolaylıkla. 6. "Hazır ol" durumunda bulunanlara, oldukları yerde serbest bir durum almaları için verilen komut (TS).

- * rom.: rahat "rahatlık,huzur" (Mik. 1888,s.43); rahat,rehat "aynı" (Meyer,G.1891,s.364); rahat "lokum"; rahatlicum "lokum"; rahagiü "lokum yapıp satan kimse" (Lok.1927,nr. 1684); rahatlikum "aynı" (Mik. 1888,s.43).
- * bul.: rahat, raat raatno "rahat,huzur"; urahati "rahatlamak" (Mik. 1888,s.43).
- * sırp.: rahat "rahat" (Mik.1888,s. 43);rĥhat "rahat,dertsiz,tasasız, huzurlu"; rĥhat-lökum,rĥtlük "lokum"; rahĥtlük, rĥtlük "rahatlık, huzurlu olma"; rĥhat se uçiniti, rĥjet se uçiniti "rahatlamak, huzura kavuşmak,gevşemek"; rahĥtsuz "rahatsız,huzursuz,dertli"; rahatsüz-lük "rahatsızlık, huzursuzluk" (Şkal. 1985,s.529).

- * arn.: rehat "rahat" (Mik.1888,s. 43); réhĥt "rahat,huzur" (Meyer,G. 1891,s. 364).

rahle Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa (TS).

* sırp.: rāhle "rahle, eskiden kullanılan sıra" (Şkal.1985,s.529).

rahmet 1.(Tanrı) Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme. 2.hlk.Yağmur (TS).

* sırp.: rāhmet "Allah'ın merhameti, bağışlaması; yaz yağmuru; Allah'ın rahmetine kavuşmuş olma; öldükten sonra Allah'ın affına uğrama; birinin ölümünden sonra "Allah rahmet eylesin!" sözünde geçer"; rahmêti, rahmêtlija "ölen kimse" (Şkal.1985,s.529); rāhmet "acıma, mağfiret"; rahmêtli, rahmêtlija "mağfiretli" (Kak.1985, s. 332).

* mac.: Rahmat "şahıs ismi" (Kak.1973, s. 332).

raht 1.At takımı. 2.Yolda lâzım olacak şeyler. 3.Döşeme vb.takımları. 4.Pencere ve kapı kanatlarını çerçeveye tutturmuş menteşe takımı (TS).

* rom.: raft "at koşum takımı; çerçeve, raf" (Lok.1927,nr. 1689); raht,raft "aynı" (Mik.1888,s.43); (Meyer,G.1891, s. 360).

* sırp.: raht, rat "at takımı" (Mik.1888,s.43); rāht, rāft, rāt "at koşum takımı,at takımı" (Şkal.1985,s.529).

* arn.: raft "atların alınlarına takılan süs" (Meyer,G.1891,s.360).

rahvan 1.Koşarken bir yandaki iki bacağını aynı anda atan binek hayvanlarının biniciyi sarsmayan koşma biçimi. 2.Bu biçimde koşan (binek hayvanı). 3.(Binek

hayvanı için) Bu biçimde koşarak (TS).

* sırp.: rāhvān, rāvān "atın bir yürüyüş biçimi; böyle rahvan yürüyen ata verilen isim" (Şkal.1985,s.530).

rakam 1.mat. Sayıları göstermek için kullanılan işaretlerden her biri. 2. Bu işaretlerle yazılmış sayı. 3.Nice-lik,miktar (TS).

* bul.: rekam ,rukam "rakam" (Mik.1888,s.43); rıkam "aynı" (Meyer,G.1891,s.364).

* sırp.: rakam "hesap"; rakamica "hesap kitapçağı" (Mik.1888,s.43); rakam "aynı" (Meyer,G.1891,s.364); rākam, rākām "rakam; hesap" (Şkal.1985,s.530).

* arn.: rekam "rakam, hesap" (Mik.1888, s.43); rékóm "hesap cetveli" (Meyer, G.1891,s.364).

rakı Üzüm, incir, erik gibi meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki (TS).

* rom.: rakie, raki^u "rakı"; rakier "rakıcı" (Mik.1888,s.43); rachi^u "rakı"; rachier "rakıcı"; rachierre "meyhane" (Lok.1927,nr.92).

* bul.: rakija "rakı": (Mik.1888,s.43).

* sırp.: rakija "rakı" (Mik.1888,s.43); rakidžija "rakıcı" (Mik.1888, s. 43); rākija "rakı"; rakidžija "sürekli rakı içen kimse,rakıcı" (Şkal.1985,s.539).

* arn.: rakii "rakı" (Mik.1888,s.43); raği "rakı, içki" (Meyer,G.

s.361).

* yun.: rakhi "rakı" (Mik.1888,s.43).

rakkas 1.Sarkaç,pandül. 2.esk.Raksı meslek edinmiş erkek (TS).

* sırp.: rākāz, rekāza "saat sarkacı" (Şkal.1985,s.530).

* arn.: rekās "saat sarkacı,saat rakkası" (Meyer,G.1891,s.363).

ramazan Ay takviminin dokuzuncu ayı, üç aylar adı verilen recep,şaban ve ramazan aylarınınsonuncusu oruç tutulan ay (TS).

* rom.: ramazân "ramazan ayı, oruç ayı" (Kak.1973,s.333).

* bul.: ramazan "ramazan,oruç ayı" (Mik.1888,s.43); ramazân "aynı" (Kak.1973,s.333).

* sırp.: ramazan "ramazan" (Mik.1888, s. 42); ramadan, ramasan, ramazan, ramazân,ramādān "ramazan" (Kak.1973, s.333); ramāzān "aynı" (Şkal.1985, s.530).

* arn.: ramazan, ramadan "ramazan" (Mik. 1888,s.43); ramazân "aynı" (Kak.1973, s. 333).

* yun.: ramazāni "ramazan" (Mik.1888,s. 43; Kak.1973,s.333).

* mac.: Ramadān, Ramadan, Hramadān, ramazan, Ramada "ramazan; erkek ismi"; ramozān, ramazāny "aynı"; Ramadsān "erkek adı" (Kak.1973,s.333).

ra'na Rāna, güzel,hoş görünün (Osm.-TS).

* bul.: raneta "nazikçe,zarifçe" (Mik.

1888,s.44).

rast esk. 1.Doğru. 2.Tesadüf. 3.(Atılan şey) Hedefi vurma (TS).

* arn.: rast "fırsat,vesile;kolaylık" (Meyer,G.1891,s.361).

rastgele 1.Herhangi bir, gelişigüzel. 2. Seçmeden,iyisini kötüsünü ayırmadan, gelişigüzel,lâlettayin. 3."İşiniz rast gitsin" anlamında kullanılan iyi dilek sözü (TS).

* sırp.: rāzdele "rast gele,gelişi güzel" (Şkal.1985,s.532).

rastık 1.Kadınların kaşlarını veya saçlarını boyamak için:sürdükleri siyah boya. 2. Sürme mantarigillerin yol açtığı ve tanelerin içini kurum karası bir tozla dolduran ekin hastalığı ,sürme (TS).

* rom.: restik "rastık,boya" (Mik. 1888,s.44).

* sırp.: rastok "rastık" (Mik.1888,s. 44); rāstok "kozmetik siyah boya" (Şkal.1985,s.531).

* yun.: rastikhi "aynı" (Mik.1888,s. 44).

ravent bot. Kara buğdaygillerden, 1-2 m yükseklikte,büyük yapraklı,beyaz çiçekli çok yıllık ve otsu bir bitki (Rheum officinale) (TS).

* rom.: revent "ravent " (Lok.1927, nr. 136; Mik.1888,s. 44; Meyer,G. 1891,s. 361-362).

* bul.: rewen "ravent" (Lok.1927,nr. 136).

* sırp.: rewed "ravent" (Lok.1927,

- nr. 136); reved "aynı"(Mik.1888,s.44); rāvend, rāved,rēvēnta "ravent, bot. Rheum palmatim L.,fam. Polygonacea " (Şkal.1985,s.532).
- * arn.: ravencēnii "ravent" (Mik.1888, s.44); raventšēnī "aynı" (Meyer,G.1891,s.361)
- * yun.: řavēnti ,řevēntı "ravent" (Mik.1888,s.44;Meyer,G.1891,s.361-362).
- razakı** Kálinca kabuklu,iri ve uzunca taneli, şekerı çok bir tür üzüm (TS).
- * rom.: razachie "iri taneli beyaz üzüm" (Lok.1927,nr. 1715).
- * sırp.: rezácije, rezákije "kuru üzüm" (Şkal.1985,s.535).
- razı** Uygun bulan,benimseyen, isteyen,kabul eden (TS).
- * sırp.: razi "memnun,hoşnut" (Mik.1888, s. 44); rāzī bitı "razi olmak, kabul etmek"; razılık "razılık, rıza gösterme" (Şkal.1985,s.532).
- * arn.: razı, razım "itaat,sadakat" (Meyer,G.1891,s. 362).
- reaya** esk. 1.Bir hükümdarın yönetimi altındaki halk. 2.Tanzimat'tan önce Osmanlı İmparatorluğunun Müslüman olmayan uyrukları. 3.mec. Hristiyan (TS).
- * rom.: raia "Türklerin egemenliği altındaki Hristiyanlar" (Lok.1927, nr. 1693); raja "aynı" (Mik.1888,s.43); raiā, raié "reaya, aynı" (Kak.1973,s.334).
- * bul.: raja "reaya" (Mik.1888,s.43).
- * sırp.: raja "reaya" (Mik1888,s.43);
- iraja, rája "reaya" (Kak.1973,s.333); rája "Osm.İmp. zamanında müslüman olmayan halk; kalabalık,yığın, halk kitlesi" (Şkal.1985,s.530).
- * arn.: raje "reaya" (Mik.1888,s.44); rajé "aynı" (Meyer,G.1891,s. 361); rajá "aynı" (Kak.1973,s.334).
- * yun.: řařās , řađiās řađiādes "reaya" (Mik.1888,s.44; Meyer,G.1891, s. 361).
- * mac.: rája "reaya" (Kak.1973,s.332).
- reçel** Meyveleri şekerle kaynatarak hazırlanan tatlı (TS).
- * sırp.: récelj, réđzelj, réđzel "reçel, şekerle pişirilen meyve" (Şkal.1985,s.533).
- redif** 1.tar.Son dönem Osmanlı ordusunda, askerlik görevini bitirdikten sonra yedeğe ayrılan er. 2.ed.Şiirde uyaktansonra tekrarlanan aynı anlamdaki kelime veya ek, yedek (TS).
- * sırp.: redifa "ihtiyatı olarak yedekte bulundurulanan asker"; rediflija "yedek durumunda olan" (Şkal.1985, s. 533).
- * arn.: radif "ihtiyat eri" (Mik.1888, s.44); radif "aynı" (Meyer,G.1891, s. 360).
- rehb** Ziyade korku (Osm.-TS).
- * arn.: řept, řepšm "korkunç,müthiş, dehşetli" (Meyer,G.1891,s.373).
- rehin** Bir borcun ödeneceğine teminat olarak, ödenince, geri alınmak şartıyla, borçlunun alacaklıya verdiği değerli şey, tutu, ipotek (TS).

* bul.: reim "rehin" (Mik.1888,s.44).

* sırp.: rëhum, rëum "rehin" (Şkal.1985, s. 533).

* yun.: şehemi "rehin" (Mik.1888,s.44).

reis 1.Başkan,ser. 2. den.Küçük tekne + kaptanı (TS).

* rom.: reiz,raiz "reis"; reis efendi, reis-afendi "reis efendi" (Kak. 1973,s.336).

* sırp.: rëis, reiz "reis" (Kak.1973, s. 336).

* yun.: réısis "kumandan kaptan" (Kak. 1973,s.336).

* mac.: réz, irez,reisz,rez "reis; kaptan"; ireisz aga, iriz aga, ireiz "reis aĝa,reis"; reisz effendi, rez-effendi, rész effendi, réz effendi, rezseffendi "reis efendi,reisü'l-küt-tab"; rezseffendi kihaja "reis efendi kahyyası"; rez eming "reis emini, kumandan"; rez kütâb Raiz kitab, rez-kitâb,rezkitap "reisül-küttâb"(Kak. 1973,s.336-337).

rekât Namazda bir kıyam (ayakta durma), bir rükû (ayaktayken eğilme) ve iki secdeden (yere kapanma) oluşan bölüm (TS).

* sırp.: rêcât,rêkât "namazdaki rekât,namaz bölümü" (Skal.1985,s. 533).

rençper 1.Tarla,baĝ,bahçe, yapı ve toprak işlerinde ağır işleri görek gündelikçi,ırgat. 2.Çiftçi (TS).

* arn.: respér "toptancı; tacir,satıcı,hırdavatçı,çerçi"; respere "tüc-

karısı"; respert "alış veriş,ticaret"; respéron "eşya alış verişi" (Meyer,G.1891,s.394).

rende 1.Tahta yüzeyleri pürüzsüz duruma getirmek,biçim vermek için marangozların kullandığı araç. 2.Üzerinde küçük delik ve kesici çıkıntıları bulunan, peynir,soğan, havuç gibi şeyleri ufak parçalara ayırmak için kullanılan mutfak âleti. 3.Bu âletle ufak parçalara ayrılmış şey (TS).

* rom.: rîndea "rende" (Lok.1927,nr. 1699); rînde, rîde "rende" (Mik. 1888,s.44; Meyer,G.1891,s.363).

* bul.: rende,irinde "rende"; irindosam "rendelemek" (Mik.1888,s.44); rende, erende "mutfak rendesi; rende" (Meyer,G.1891,s.363).

* sırp.: erende "mutfak rendesi";rendeisati, rendisati,erendisati "rendelemek" (Mik.1888,s.44); erènde, irènde, rènde, ereènda,irènda,rènda "mutfak veya marangoz rendesi"; èrdati,irendati "rende ile herhangi bir sebzeyi veya şeyi rendelemek" (Şkal.1985,s.270).

* arn.: rende "mutfak rendesi" (Mik. 1888,s.44; Meyer,G.1891,s.363).

renk 1.Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum. 2. mec.Nitelik (TS).

* rom.: renghiü, renchiü "muziplik, şeytanlık; oyun,muzipçe oyun" (Lok. 1927,nr. 1700); rengiü, renkiü "aynı" (Mik.1888,s.44; Meyer,1891, s. 363).

* sırp.: rênjak, rënaç, rënk, rënd

"renk; boya" (Şkal.1985,s.534).

* arn.: renk, rengu "sinsice,haince oyun" (Meyer,G.1891,s.363).

* yun.: renkhi "renk" (Mik.1888,s.44; Meyer,G.1891,s.363).

resim 1.Varlıkların,doğadaki görünüşlerinin kalem,fırça gibi araçlarla kâğıt, bez, vb. üzerinde yapılan biçimleri. 2.Bunu yapmak için gerekli yöntemleri öğreten sanat. 3.Fotoğraf. 4.huk. Bazı eşyadan ve işlerden alınan vergi veya harç (TS).

* rom.: resm, rezm "tören" (Mik.1888,s.44; Meyer,G.1891,s.364)

* sırp.: rësum "vergi,harç" (Şkal.1985,s.534).

* arn.: rezm "mirasta mahfuz hisse" (Meyer,G.1891,s.364).

* yun.: şesmi "âdet,itiyat; vergi,ücret" (Mik.1888,s.44; Meyer,G.1891,s.364).

reşme hık. Hayvanın başlığı, yuları ve gemi (TS).

* sırp.: reşma "dizgin" (Lok.1927,nr.1705); reşma "dizgin"; reşmalija,reşmali "dizginli" (Mik.1888,s.44); reşma "atlara takılan veya kadınların süslenme amacıyla kullandıkları ipe dizilmiş boncuk veya zincirli boncuk dizisi;eksiksiz bütün parçalardan oluşan, lüks sayılabilecek at takımı; zincirli gem; elbiselere dikilen bir çeşit kaytan"; reşmalı "reşme gibi işlenmiş olan"; reşmalija,reşmanlija "süslü gem"; reşmān "reşmelerle süslenmiş olan";

reşmeta, reşme "kırmızı mercandan yapılan bilezik; ipe dizilen mercandan yapılan kolye" (Şkal.1985,s.534).

ret 1.Uygun bulmama,geri çevirme,kabul etmeme. 2.(Aile bireylerinden birinin) Sorumluluğunu üstünden atma, varlığını tanınamama,aileden saymama.(TS).

* arn.: ret "sürgün" (Meyer,G.1891,s.364).

revak Üstü örtülü, önü açık yer, sundurma (TS).

* rom.: răvac "ilk ağızda çıkan mahsül -şarap-" (Lok.1927,nr.1710); revak "bal" (Mik.1888,s.44).

* sırp.: ravak "ilk çıkan bal" (Mik.1888,s.44).

revani Yumurta ve irmikle yapılan,piştikten sonra şerbet dökülen bir tür tatlı (TS).

* sırp.: rahvānija, ravānija "revani tatlısı" (Şkal.1985,s.530).

reyb Şüphe, sanı (Osm.-TS).

* arn.: rebé, rübé "mizaç,huy; inatçılık,dikkafalılık"; rébete, rübete "dostça olmayan tavır,davranış" (Meyer,G.1891,s.362).

rezalet Toplumun duygularını inciten olay veya durum, kepazelik,maskaralık,rezillik (TS).

* reziluk "rezillik,rezâlet, utanılacak olay"; reziliti "rezil olmak" (Şkal.1985,s.535).

reze 1.Menteşe, 2.Kapıyı içeriden ve dışarıdan açıp kapamaya yarayan ve baş parmakta basılarak işletilen düzen (TS).

* bul.: rêza, rize "reze, menteşe" (Mik. 1888, s.44; Meyer, G.1891, s.364).

* sırp.: reza, ereza, "reze"; rezena "sürme, sürgü, kol demiri" (Mik.1888, s.44); rèza, erèza, irèza "kapı sürgüsü, reze" (Şkal.1985, s.535).

* arn.: reze "reze" (Mik.1888, s. 44); reze, rezé "kapı pezesi" (Meyer, G.1891, s. 364).

* yun.: şezes "reze" (Mik.1888, s.44; Meyer, G.1891, s.364).

* mac.: rezā^u "reze" (Meyer, G., 1891, s. 364).

rezil Alçak, aşağılık (TS).

* rom.: rizilic "hor bakmak, horlamak" (Lok.1927, nr. 1681).

* bul.: rezil "ayıp, rezaletli; kepaze, alçak" (Mik.1888, s.45).

* sırp.: rezil "rezil, kepaze; çirkin, iğrenç"; rezil učiniti, reziti "rezil etmek" (Mik.1888, s.45); rēzil "utanmış, rezil olan"; reziliti "birini utandırma, rezil etmek" (Şkal. 1985, s 535).

* arn.: rezil "rezil" (Mik.1888, s.45); rezil "ayıp, namussuzluk, tahkir, alçaklık"; rezilān "pezevenk" (Meyer, G.1891, s.364).

rıza Razi olma, isteme, istek (TS).

* sırp.: rizāluk "razi olma; merhamet" (Şkal.1985, s.535).

rızık 1.esk.Yiyecek, içecek şey, azık. 2.Tanrı'nın herkese verdiği inanan nimet. 3.mec. Yaşamak için gerekli yiyecek, doygu (TS).

* sırp.: rīzk, rīsk "rızık, geçimlik, nafaka" (Şkal.1985, s.536).

rica Dileyiş, dileme, dilek (TS).

* rom.: ridže, redže "rica, istek, rica etmek"; ridželič "ricalık, istek" (Mik.1888, s.45).

* bul.: ridža "rica, dilek"; ridžedži-je "ricacı, dilekte bulunan" (Mik. 1888, s.45); ridze "'aynı" (Meyer, G. 1891s, 366).

* arn.: ridža "rica" (Mik.1888, s.45); ridža "arzuhal, dilekçe" (Meyer, G. 1891, s.366).

* yun.: řitsās, şitsa, şitsades "rica" (Mik. 1888, s. 45).

rical 1.Erkekler. 2. Yüksek makamlarda-kıdevlet adamları (TS).

* bul.: ridžal, ridžel "hizmetçi, uşak"; redželin "şura, heyet, divan" (Mik.1888, s.45).

* sırp.: ridžal "memur" (Mik.1888, s. 45); ridžal "yüksek rütbeli görevli" (Şkal.1985, s.535).

* arn.: ridžal "hami; koruyucu" (Meyer, G.1891, s. 366).

* yun.: řitsālis "rical" (Mik.1888, s. 45).

rida Belden yukarıya örtülen örtü (TS).

* sırp.: rida "örtü, şal" (Şkal.1985, s.535).

risale esk.Küçük kitap, broşür (TS).

* sırp.: risála "broşür, küçük kitapçık" (Şkal.1985,s.535).

roka bot. Turpgillerden, yaprakları salata gibi yenen, 20-40 cm. yüksekliğinde, sebze olarak bahçelerde yetiştirilen kokulu, 1-2 yıllık bir bitki (Eruca sativa) (TS).

* arn.: roké "roka" (Meyer,G.1891,s.368).

* yun.: órka, roukha "roka" (Meyer,G.1891,s.368).

ruba esk. Giysi, giyecek (TS).

* rom.: rufi "çamaşır" (Mik.1888,s.45).

* bul.: rubo, ruvo "giysi,giyecek" (Mik.1888,s.45).

* sırp.: ruba "giysi, kıyafet"; roba, ruba "eşya" (Mik.1888,s.45).

* arn.: rrobe "giysi" (Mik.1888,s.45); róbé, robe "elbise" (Meyer,G.1891,s.374).

* yun.: rolkhon "aynı" (Mik.1888,s.45).

* mac.: ruha "giysi" (Mik.1888,s.45).

ruh 1.Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği canlandırıcı ve etkin ilke. tin. 2.mec. Canlilik, duygu. 3. En önemli nokta, öz. 4. Esans. 5.fel. Bedeni etkin kılan canlilik ilkesi,bedenin hayat gücü (TS).

* sırp.: rûh "halk ve din inançlarına göre, ölürlen, bedenden çıktığı düşünülen madde; ölümden sonraki durum" (Şkal.1985,s.536).

ruhsat 1.esk.İzin,müsaade. 2. İzin belgesi, ruhsatname (TS).

* sırp.: rúhsat "izin, ruhsat, izin belgesi" (Şkal.1985,s.536).

rumuz 1.Sembol,simge,remiz. 2.Gizli anlamları olan işaretler ve sözler (TS).

* sırp.: rúmūz, rumúzāt "rumuz, allegorik kelime" (Şkal.1985,s.537).

ruzname 1.esk.Günlük olayların yazıldığı defter. 2.Gündem. 3. tar.Olayların zamansirasına göre yazılmış bulunduğu defter (TS).

* rom.: ruznameā "günlük,ruzname" (Kak.1973,s.341).

* sırp.: ruznáma "günlük" (Kak.1973,s.341; Şkal.1985,s.537).

* mac.: roznáme,"ruzname,günlük";rezmanecsi, roznamecsia, roznámecsi, raznamecsi, rusznámecsi, raznamecsi, rusznámecsi,rusznámethi,ruznámethi, rozmandsi "ruznameci" (Kak.1973,s.341).

rüsva Ayıplanacak halde olan, rezil (TS).

* sırp.: rúsvāj "ayıplanacak olay,rezillik" (Şkal.1985,s.537).

rüştiye esk. Orta okul derecesinde olan eğitim kurumu (TS).

* sırp.: ruždija "orta okulun ilk kademesi" (Şkal.1985,s.537).

rüşvet Yaptırılmak istenilen bir işte yasa dışı kolaylık sağlanması için bir kimseye mal veya para olarak sağlanan çıkar (TS).

* rom.: rusfet "rüşvet alınarak sağ-

lanan para" (Lok.1927,nr. 1722);
ruşfet, ruşfert "rüşvet"; ruşfetar "he-
diye gibi kabul edilen şey" (Mik.1888,
s. 46); rusfet "aynı" (Meyer,G.1891,
s. 371).

* sırp.: ruşvet "rüşvet"; ruşvēcija
"rüşvet kabul eden kimse,rüşvetçi"
(Şkal.1985,s.537).

* arn.: ruşfet "rüşvet" (Mik.1888,s.
46); ruşfét "yasal olmayan, haksız
olarak kabul edilen hediye"; ruşât
"hediye" (Meyer,G.1891,s.371).

rütbe 1.Mertebe,derece,paye. 2. Subay,
astsubay ve polislerin sahip olduğu
derece,mevki (TS).

* rom.: rutea "rütbe" (Meyer,G.1891,
s. 371).

* sırp.: rûtba "rütbe, derece,basamak"
(Şkal.1985,s.537),

* arn.: rûbe "rütbe,paye,derece" (Me-
yer,G.1891,s.371).

rüya 1.Düş. 2.mec. Gerçekleşmesi imkân-
sız durum, hayal (TS).

* sırp.: rûja "rüya" (Şkal.1985,s.
536).

saat 1. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit zaman parçası. 2. Vakit , zaman. 3. Bir işin yapıldığı belli bir zaman. 4. Yürüyerek bir saatte alınan yol. 5. Günün hangi saati olduğunu gösteren âlet. 6. Savaş (TS).

* rom.: seate "saat" (Mik.1888,s.46).

* bul.: sahat "saat" (Mik.1888,s.66); sahat, sat "aynı" (Meyer,G.1891,s.377); sahatçija "saatçi" (Kak.1973, s. 343).

* sırp.: sahat,sat, sahta "saat"; sad-^vzija "saatçi" (Mik.1888,s.46); sa-^vhâdzija, sahatçija, sajdžija, saçi-^vja "saatçi"; sâhat, sât "saat" (Kak.1973,s.343); sâhat, sât "saat"; sa-^vhâçija, sahadžija, sajdžija, saçija "saatçi"; sahatçinca, sajdžinca "saat yapılan yer"; sâhat-kûla,sât-kûla "üzerinde saat olan kule,saat kulesi" (Şkal.1985,s.542).

* arn.: sahat "saat" (Mik.1888,s.46); sahat "saat" (Meyer,G.1891,s.377; Kak.1973,s.343).

* mac.: sâate "saat" (Meyer,G.1891, s.377); Szahatcsi "soyadı" (Kak.1973, s. 343).

sabah 1. Gündüzün, günün başlangıcı. 2. Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman, sabahleyin,sabah vakti (TS).

* bul.: sabah "sabah,sabah vakti" (Mik.

1888,s.343); sabâhle "sabahleyin" (Kak.1973,s.343).

* sırp.: sabah,saba "sabah; sabah ezanı"; sabaile "sabah ile" (Mik.1888, s.46); sâbah,sâbah, sâba "sabah" (Kak.1973,s.343); sâbah,sâbah,sâba "sabah,sabah vakti; sabah ezanı ile birlikte kılınan namaz"; sâbahçicek, sabahçic "sabah çiçeği,bot. Pharbitis purpurea (L)"; sâbah hâjrôlâ !, sâbahajrôlâ !, sâbah şerif hâjrôlâ ! sabâle hâjrôlâ ! "sabah şerifleri hayırlı olsun"; sâbah hâjrôsum !, sabâle hâjrôsum ! "İyi sabahlar !"; sâbhîle, sâbaîle, sâbâjle "sabah ile, sabahleyin" (Şkal.1985,s.538).

* arn.: sabah "sabah" (Mik.1888,s.46); sabâh "şafakın sökmesi, güneşin doğması" (Meyer,G.1891,s.376); sabâh "sabah" (Kak.1973,s.343).

* mac.: szaba "sabah"; szabanamaszi "sabah namazı" (Kak.1973,s.343).

sabır 1. Acı, yoksulluk,haksızlık gibi üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi,dayanç. 2.Olacak veya gelecek bir şeyi telâş göstermeden bekleme (TS).

* sırp.: sabur "sabır" (Mik.1888,s.46); sâbur "sabır,dayanç"; sâbriti, sâburiti "sabretmek,dayanmak"; sâbur ! "Dayan !;sabret !"; sabürli

"sabırlı"; sabırsız "sabırsız, acele-
ci"; sabırsızlık "sabırsızlık, acele-
cilik" (Şkal.1985,s.539).

* arn.: sabér "sabır,sebat"; sabrušm
"sabırlı, uysal" (Meyer,G.1891,s.
376);saber "aynı" (Mik.1888,s.46).

* yun.: sampri "sabır"(Meyer,G.1891,s.
376); sámpri "sabır" (Mik.1888,s.46).

sabi Küçük çocuk (TS).

* sırp.: sàbija "küçük çocuk";sabiluk
"çocukluk" (Şkal.1985,s.538).

sabretmek Sabır göstermek,sabırlı dav-
ranmak (TS).

* sırp.: sàbur uciniti "sabretmek,da-
yanmak" (Şkal.1985,s.539).

sabun 1.Kirli ve yağlı şeyleri temizle-
mekte kullanılan,türlü yağlarla alkali-
leri berleştirilerek yapılan madde. 2.
Bu maddenin kalıp durumuna getirilmiş
olan biçimi (TS).

* rom.: sepun "sabun" (Mik.1888,s.
46); sàpun "aynı" (Meyer,g.1891,s.
378-379).

* bul.: sapun "sabun";sapundžija
"sabuncu" (Mik.1888,s.46;Meyer,G.
1891,s.378-379).

* sırp.: sapun, safun "sabun" (Mik.
1888,s.46); sàpūn,sàfūn "sabun";
sapūndžija, safūndžija "sabun ya-
pan veya sabun satan kimse,sabuncu"
(Şkal.1985,s.549).

* arn.: sapun "sabun" (Mik.1888,s.
46); sapūn, sapua, sapōi "sabun";
sapunīs "tek sabun" (Meyer,G.1891,

s. 379).

* yun.: sapōni "sabun" (Mik.1888,s.
46); sapōni "aynı" (Meyer,G.1891,
s. 379).

* mac.: szappon "sabun" (Mik.1888,s.
46).

sac 1.Yassı demir çelik ürünü. 2. Bu
nesneden yapılmış dış bükey pişirme
aracı. 3. Sacdan yapılmış olan (TS).

* sırp.: sač "kapak, kap" (Mik.1888,
s. 47); sàč "üzerinde ekmek veya
börek pişirilen ve ateşe konulan
bir çeşit demir kapak" (Şkal.1985,
s. 539).

sacayağı,sacayak Üzerine tencere, tava
gibi şeyler koymaya yarayan, ateş
üzerine oturtulan, üç ayaklı çember
veya üçgen biçiminde demir destek
(TS).

* sırp.: sadžak "üç ayaklı sehpa"
(Mik.1888,s.47); sàdžak "ateş üze-
rine konulan üç ayaklı demir araç;
genellikle üç ayaklı olan herşey"
(Şkal.1985,s.540).

* arn.: sadžak "üç ayaklı sehpa" (Mik.
1888,s.47); satš, sadži "demir ten-
cere,çanak"; sadžak "üç ayak" (Me-
yer,G.1891,s.379).

saç Baş derisin akplayan kıllar (TS).

* sırp.: sadžbag "saçların örgüsün-
de kullanılan şerit,saç bağı" (Mik.
1888,s.46); sàč-boja "saç boyası";
sàdžbak, sàdžbag,sàčbak,sàčbag,
sàndžak "saç örgüsünde kullanılan
şerit" (Şkal.1985,s.539,541).

saçak 1. Bazı giyim eşyalarında veya döşemeliklerde kumaş kenarlarına dikilen süslü iplikten püskül. 2. (Havlu, halı vb. için) Kenarlardaki iplik püskülü. 3. Bir yapının herhangi bir bölümünü güneş ve yağmurdan koruması için, o bölümden dışa taşkın ve altı boşta olarak yapılan örtü. 4. fiz. Bir gaz ortamına yerleştirilen ve yüksek bir potansiyel verilen ve nesnenin yüzeyinde oluşan ışık olayı. 5. Görünüşü saçağı andıran (TS).

* rom.: săgeac "saçak" (Lok.1927, nr. 1748); sedzak "saçak, sundurma" (Mik. 1888, s.46).

* bul.: saçjaci "saçak, sundurma" (Mik. 1888, s.46).

* sırp.: saçak "saçak, sundurma; giysilere veya bayrağa süs olarak geçirilen pervaz" (Şkal.1985, s.539).

saçma 1. Saçmak işi. 2. mec. Yersiz, akla aykırı, tutarsız söz. 3. Bir tür balık ağı, serpmeye ağ. 4. Avda kullanılan fişeklerin içine konulan, türlü boylardaki küçük ve yuvarlak kurşun tanesi. 5. Akla uygun olmayan, yersiz bulunan, pestenkerani. 6. Böyle söz söyleyen veya iş yapan (TS).

* bul.: saçma "tüfek saçması" (Mik.1888, s. 46); saçma "aynı" (Kak.1973, s. 344).

* sırp.: saçma "bir çeşit nakış"; saçmalija, saçmena, saçmana "işlenmiş, nakışlı" (Mik.1888, s.46); saçma "saçma" (Kak.1973, s. 344); saçma "avtüfeklerine konan saçma fişegi; havlu, giysi vs. kenarlarına yapılan süs" saçmalı "çevresinde nakış olan, nakışlı"; saçmalija "nakışları olan gömlek ya da havlu"; saçmen "nakışlarla süslenmiş olan" (Şkal.1985, s.539).

* arn.: saçm "tüfek saçması" (Mik.1888, s. 46); satšm, satšma, té "av saçması" (Meyer, G.1891, s.380); saçma "aynı" (Kak.1973, s.344).

* yun.: satamás "av saçması" (Kak.1973, s.344).

* mac.: szeczma, szatyma "saçma, tüfek saçması" (Kak.1973, s. 344).

sadak İçine ok konulan torba veya kutu biçiminde kılıf (TS).

* rom.: sadak "ok kuburu, okluk" (Mik. 1888, s. 47).

* mac.: sagadak "ok kuburu, okluk" (Mik.1888, s.47).

sadaka 1. Dilenciye verilen para. 2. Yoksullara yardım olarak karşılıksız verilen şey (TS).

* sırp.: sadaka "sadaka, yardım"; sadakai-fitr, sadakai-fitre, vitre "ramazan ayında yoksullara verilmesi gerene para yardımı" (Şkal.1985, s. 540).

sade 1. Süsü, gösterişi olmayan; yalın, gösterişsiz. 2. (Kahve için) Şeker-siz. 3. Yalnızca, yalnız, ancak sadece. 4. (Üslûp için) Yalın, süssüz, anlaşılır olan (TS).

* rom.: sadea "saf, sade" (Lok.1927, nr. 1749); sade "sade; temiz; yürekli" (Mik.1888, s.47); sade "sırf, sadece" (Meyer, G.1891, s.376).

* sırp.: sàde "temiz, saf, duru; süssüz ve sade modelde olan -giysi-; sadece, ancak"; sadeluk "çok ince ve şeffaf kumaş" (Şkal.1985, s.540).

sadece Başka bir şey bulunmaksızın, yalnızca, yalnız, ancak, sade (TS).

* bul.: sade "sadece, ancak, sırf" (Mik. 1888, s.47; Meyer, G.1891, s.376).

* sırp.: sade "sadece, ancak, sırf" (Mik.1888, s.47).

* arn.: sade "sadece, ancak, sırf" (Mik. 1888, s.47); sadé "aynı" (Meyer, G.1891, s. 376).

sadrazam tar.Osmanlı İmparatorluğunda başbakan (TS).

* sırp.: sadràzam, sadriàzam, sadràzan "büyük vezir" (Şkal.1985, s.540).

saf (I) Dizi, sıra (TS).

* sırp.: sâf "sıra, dizi" (Şkal.1985, s. 541).

saf (II) 1.Katıksız, arı, katışıksız, halis, has. 2.mec.Kurnazlığa akli ermeyen, kolaylıkla aldatılabilen (TS).

* sırp.: sâf "saf, temiz, bozulmamış" (Şkal.1985, s.541).

* arn.: safi "saf" (Meyer, G.1891, s. 376).

safra Öd (TS).

* rom.: sabure "safra" (Mik.1888, s. 46)

* bul.: safraliya "safralı" (Mik.1888, s. 47).

* sırp.: sovrnja "safra" (Mik.1888, s. 47); sâfra "kendini kaybetme, bilincini yitirme" (Şkal.1985, s.541).

* arn.: savure "safra" (Mik.1888, s.

46).

* yun.: savoura "safra" (Mik.1888, s. 46).

safran bot. 1.Süsengillerden, baharda çiçek açan, 20-30 cm boyunda, soğanlı bir kültür bitkisi (Crosus sativus). 2.Bu bitkinin tepciklerinin kurutulmasıyla elde edilen, bazı yiyecek ve içeceklere tat, koku ve sarı renk vermekte kullanılan toz (TS).

* rom.: şafran, şofran "safran" (Mik. 1888, s.84); safran, sofran, sofran "aynı" (Lok.1927, nr.2178); sofrân "safran" (Meyer, G.1891, s.480).

* bul.: çafra "safran" (Mik.1888, s. 84); çofra (Lok.1927, nr.2178); cafran "aynı" (Meyer, G.1891, s.480).

* sırp.: cafran, şafran, şavran "safran" (Mik.1888, s.84); şafran "aynı" (Lok.1927, nr.2178); şovran "aynı" (Meyer, G.1891, s.480).

* arn.: safran "safran" (Mik.1888, s.84); zafora "safran" (Meyer, G.1891, s. 480).

* yun.: safrâni, zaporâs, zafrâs "safran" (Mik.1888, s.84); zafrâs "aynı" (Meyer, G.1891, s.480).

* mac.: sófrány "safran" (Mik.1888, s. 84).

sağdıç Dügünde gelin veya güveye kılavuzluk eden kimse (TS).

* sırp.: sâgdiç "sağdıç" (Şkal.1985, s. 541).

sağlam 1.Dayanıklı, kolay bozulmaz, yıkmaz. 2.Zarar görmemiş, bozulmamış. 3. Sakatlık veya hastalığı bulunma-

yan, sağlıklı, sıhhatli. 4. Güvenilir.
5. Gerçek, inanılır bir temeli olan.
6. hlk. Her halde, muhakkak (TS).

* sırp.: sâg^lam, sâg^lan "sağlam, güçlü, düzgün, eksikliği olmayan" (Şkal. 1985, s. 541).

* arn.: saglam "sağlam"; sagllam "süphe-siz, muhakkak" (Mik. 1888, s. 47); saglâm "sağlam, dayanıklı" (Meyer, G. 1891, s. 376).

sağmak 1. Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak. 2. (Balı) Kovandan almak. 3. Yumak durumundaki bir şeyi çözüp açmak. 4. argo Aldatarak parasını çekmek (TS).

* bul.: sagmal "sağmalık koyun"; sagen "koyundan süt sağmak" (Mik. 1888, s. 47).

sağlıcakla Sağlıkla, esenlikle, rahatlık içinde (TS).

* sırp.: salâdzak "hayat, yaşam" (Şkal. 1985, s. 545).

sağrı Memeli hayvanlarda beli ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm (TS).

* sırp.: sagrija "kılıç kını"; sargija "aynı" (Mik. 1888, s. 47); sâgrija, sâr-gija "bıçak veya kılıç sapı"; sâgr-džiija, sagraçkija "hayvan derilerinin kollarını temizleyen kimse, derici" (Şkal. 1985, s. 542).

sahan İçinde yemek ısıtılan vye ayumurta gibi şeyler pişirilen, derinliği az metal kap (TS).

* rom.: sahan "derin tabak, kâse" (Lok. 1927, nr. 1765); sahan, zahan "sahan"

(Mik. 1888, s. 47).

* bul.: sahan "aşçı kazanı" (Lok. 1927, nr. 1765; Mik. 1888, s. 67).

* sırp.: sahan "aşçı kazanı" (Lok. 1927, nr. 1765); sahan, sâh, sahn "bakır tabak, kap"; sahandžiija, sahançija "tabakçı" (Mik. 1888, s. 47); sâhan, sâh "bakır tabak, sahan" (Şkal. 1985, s. 542).

* arn.: sahan, sahan "bakır sahan" (Meyer, G. 1891, s. 377).

* yun.: sakhani "sahan" (Mik. 1888, s. 47; Meyer, G. 1891, s. 377).

* mac.: szahány "sahan" (Mik. 1888, s. 47).

sahih Gerçek, doğru sağıın, hakikî (TS).

* sırp.: sâhîh, sâhî "gerçek, sahi, hakiki, kesin" (Şkal. 1985, s. 542).

* arn.: sakté "emin, şüphesiz" (Meyer, G. 1891, s. 377).

sahip 1. Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen. 2. Herhangi bir niteliği olan kimse, ehil. 3. Bir iş yapmış, üstlenmiş veya bir eser ortaya koymuş kimse. 4. Koruyan, arka çıkan, gözetken kimse (TS).

* bul.: sahibija "sahip" (Mik. 1888, s. 47).

* sırp.: sahibija, saibija "sahip"; muhur-sajibija "mühür sahibi" (Mik. 1888, s. 47); sahibija, saibija "sahip; ev sahibi" (Şkal. 1985, s. 542).

sahtiyan Tabaklanarak boyanmış ve cilâ-

lanmış deri (TS).

* rom.: saftian, safian "sahtiyan" (Lok.1927,nr. 1769); saftian "aynı" (Mik.1888,s. 47; Meyer,G.1891,s. 376); saftiān,sahtian "sahtiyan" (Kak.1973,s. 345).

* bul.: sahtijan "sahtiyan" (Lok. 1927,nr. 1769; Mik.1888,s.47; Meyer, G.1891,s.376).

* sırp.: sahtijan "sahtiyan" (Mik.1888, s. 47); saktijan ,sahtijan, sajti- jan,sāhtijān, sāktijān,sāftijān, sāfi- jān, tāftijān, sājtijān,sāptijān "sah- tiyan" (Kak.1973,s345); sāhtijān, sāf- tijān,sāktijān,sāfijān,tātijān "işlen- miş deri" (Şkal.1985,s.542).

* arn.: saftian "deri,sahtiyan" (Mik. 1888,s.47); saftiān "aynı" (Meyer,G. 1891,s.376); saftjān "aynı" (Kak.1973, s. 345).

* yun.: sakhtiāni "sahtiyan" (Mik.1888, s. 47; Meyer,G.1891,s.376); sakhtiā- ni "aynı" (Kak.1973,s.345).

* mac.: szattyān "sahtiyan" (Mik.1888,s. 47); szattyān,szatyān, zathyan,szot- tyān "sahtiyan" (Kak.1973,s.345).

sahur 1.Ramazan ayında oruç tutanların gün doğmadan önce belirli saatte ye- dikleri yemek. 2.Bu yemeğin yendiği va- kit (TS).

* sırp.: sēhūr,sūfur "sahur" (Şkal.1985, s. 554).

sai 1.Çalışan. 2.Haber götüreren,haberci (Osm.-TS).

* rom.: sait "sürat koşucusu, postacı,

kurye" (Mik.1888,s.47).

* bul.: saija "postacı,kurye,sürat ko- şucusu" (Mik.1888,s.47).

* sırp.: sahija, saija "aynı" (Mik. 1888,s.47).

saka Evlere,çeşmeden su taşımaya iş edinmiş olan kimse (TS).

* rom.: saca "su taşıma işi, su nak- liyatı"; sacagiū "sucu,saka" (Lok. 1927, s. 142); saka "su vagonu"; sakadziū "saka,sucu" (Mik.1888,s. 48).

* sırp.: sāka "saka,su taşıyan kimse" (Şkal.1985,s.543).

sakağı Özellikle atlarda görülen ve insanlara da bulaşan ölümcül bir hay- van hastalığı, ruam (TS).

* bul.: saka "sakağı hastalığı" (Mik. 1888,s.48).

* sırp.: sakaga, sakagija "bir at has- talığı"; sakagljiiv "hastalıklı"; sokak "boyun,gırtlak" (Mik.1888,s. 48); sakàgija "bir at hastalığı" (Şkal.1985,s.544).

sakat 1.Vücudunda hasta veya eksik bir yanı olan (canlı). 2. mec. Bozuk veya eksik (şey) (TS).

* bul.: sakat "sakat"; sakatêvam "sakatlanmak" (Mik.1888,s.48).

* sırp.: sakat "sakat"; sakatiti, o- sakatiti "sakatlanmak ; felâkete sürüklenmek" (Mik.1888,s.48); sàkat "sakat,kusurlu"; sàkatiti "sakatlan- mak"; sakàtluk "sakatlık,eksiklik";

- sākato "tam olmayan,kusurlu" (Şkal. 1985,s.544).
- * arn.: sakat "sakat"; sakateps "sakatlamak" (Mik.1888,s.48); sakât "sakat"; sakateps "sakatlamak" (Meyer,G. 1891,s.377).
- * yun.: sakhâtis,sakhatû "sakat" (Mik. 1888,s.48; Meyer,G.1891,s.377).
- sakınmak** 1.Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek. 2. Olabileceği düşünülen kötülöklere karşı önlemler almak. 3. Kõrumak, esirgemek,gõzetmek (TS).
- * arn.: sakân "yasaklama" (Meyer,G.1891, s. 377).
- sakırğa** hlk. Kene (TS).
- * sırp.: skrga "kene türünden bir böcek" (Mik.1888,s.48).
- sakız** Bazı ağaçların ve özellikle sakız ağacının kabuğundan sızan, çignendiğinde yumuşayan, hoş kokulu,beyaz renkli reçine (TS).
- * rom.: sacîz "sakız";sacîz de vioarâ "reçine" (Lok.1927,nr. 1801); sakez "sakız" (Mik.1888,s.48); sacaz "aynı" (Meyer,G.1891,s. 377);sacâz "sakız" (Kak.1973,s.346).
- * sırp.: sākaz, sākruz "sakız -bir çeşit rakı-";(Şkal.1985,s.544).
- * arn.: sakes "reçine, çam sakızı" (Mik. 1888,s.48); sakés "zift; cilâ" (Meyer,G.1891,s. 377); sakëz "sakız" (Kak.1973,s.346).
- sakız kabağı** bot. Sebze olarak kullanı-
- lan kabak (Cucurbita pepo) (TS).
- * sırp.: sakâzlija "sakız kabağı" (Şkal.1985,s.544).
- sakin** 1.Durgun, hareket etmeyen,kımıldamayan,dingin. 2.Sessiz. 3.Kimseyi rahatsız etmeyen,kızgınlık göstermeyen. 4. Huysuzluğu, rahatsızlığı azalmış veya geçmiş. 5. esk.Bir yerde oturan. 6. (Bir yerde) Oturan kimse, sekene (TS).
- * sırp.: saćin "sakin,sessiz" (Mik. 1888,s.48); saćin "sakin,sessiz,durgun; sakinleşmek,durulmak" (Şkal. 1985,s.540).
- saksı** 1.Pişmiş topraktan yapılan,içine toprak konularak çiçek yetiştirmekte yararlanılan kap. 2.argo Baş,kafa (TS).
- * rom.: sacsie "saksı" (Lok.1927,nr. 1800); sacsie "aynı" (Meyer,G.1891, s. 377).
- * sırp.: saksija "içinde mısırdan somun ekmek pişirilen demir kap"(Mik. 1888,s.48); saksija "içinde çiçek yetiştirilen toprak kap,saksı; ateşin üstünde ekmek pişirilirken,tepsinin altına konulan demir araç" ; (Şkal.1985,s.544).
- * arn.: saksi "çiçek vazosu, çiçeklik" (Mik.1888,s.48); saksî "saksı" (Meyer,G.1891,s.377).
- sal** Birçok kalın direk yan yana bağlanarak yapılan, düz ve korkuluksuz deniz veya ırmak taşıtı (TS).
- * bul.: sal "sal" (Mik.1888,s.48).
- * sırp.: sâlâ "sal; sedye" (Şkal.1985,

s. 544).

salâ Cemaati bayram veya cuma namazına çağırarak veya bazı yerlerde de cenaze için kılınacak namazı haber vermek amacıyla minarelerde okunan salât (TS).

* sırp.: sâla "cenaze namazı için minarelerde okunan salât" (Şkal. 1985,s.544).

salaş 1.Sebze,meyve vb. satmak için kurulmuş, eğreti,derme çatma dükkân. 2. Tahtadan yapılmış (baraka) (TS).

* rom.: sâlas "mesken,konak" (Lok. 1927,nr. 1805); sêlas "aynı" (Mik. 1888,s.48).

* bul.: sâlas "villa" (Lok.1927,nr. 1805); sâlas "loca, çadır; tahta kulübe, baraka" (Mik.1888,s.48).

* sırp.: sala "aynı" (Lok.1927,nr. 1805).

* mac.: szállás, szallani (Mik.1888, s. 48).

salâvat 1.esk.Namazlar. 2. Hz.Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere saygı bildirmek için okunan dua. 3.sp. Yağlı güreşte, yarışmalardan önce cazgırın okuduğu dua (TS).

* sırp.: salâvât "Hz. Muhammed'in adı geçince Arapça olarak edilen dua"; salavâtati "salâvat vermek" (Şkal.1985,s.545).

salep 1.bot.Salepgillerin örnek bitkisi (Orchis). 2.Bu bitkinin yumru durumundaki köklerinden dövülerek hazırlanan beyaz toz. 3.Bu tozun, şekerli süt veya su ile kaynatılmasıyla yapılan sıcak içecek (TS).

* rom.: salep "salep" (Mik.1888,s.49); (Lok.1927,nr. 2001).

* sırp.: salep "salep" (Mik.1888,s. 49); sâlep "aynı" (Şkal.1985,s. 545).

* arn.: selép "salep" (Meyer,G.1891, s. 380).

salhane Kesim evi, kanara,mezbaha (TS).

* rom.: zalhana, zahana "mezbaha,salhane"; zalhanagiü "mezbahacı"(Lok. 1927,nr.1807); salhana,zalhana "aynı" (Mik.1888,s.49).

* bul.: salhana "mezbaha" (Lok.1927, nr. 1807; Mik.1888,s.49).

* sırp.: sâlhana "salhane,mezbaha" (Şkal.1985,s. 545).

salıncak 1.İki ucundan iki iple yüksek bir yere asılan ve üzerine oturulup sallanılan eğlence aracı. 2.Küçük çocukları uyutmak için beşik yerine kullanılan ve karşılıklı iki yere iple bağlı bulunan asılı yatak (TS).

* sırp.: sâlandžak, salândžak "salıncak, bebek salıncağı" (Şkal. 1985,s. 545).

* arn.: salahané "asma salıncak" salanditem "sallandım" (Meyer,G. 1891,s.378).

salkım 1.Üzüm gibi bir çoğu bir sap üzerinde bir arada bulunan yemiş. 2. bot. Ana saptan çıkan yan çiçeklerin sapları hep aynı uzunlukta olan çiçek durumu. 3.bot. Baklagillerden,salkım durumunda mor çiçekler açan ve çoğu asma gibi çardağa sarılan ağaç türü ve çiçeği (Wistaria sinensis). 4.esk. ask. Topla atılan demir parçaları(TS).

- * rom.: salcım "akasya ağacı" (Lok.1927, nr. 1809); salcım "akasya ağacı; üzüm salkımı ve üzüm-salkımını andıran şey" (Mik.1888,s.49).
- * sırp.: sâlkum,sâlkum-töp "eski bir çeşit top" (Şkal.1985,s.546).
- sallamak** 1.Düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek. 2. mec. Bir işi sürekli olarak başka bir zamana ertelemek,savsaklamak. 3.argo Vurma,tokat atmak (TS).
- * bul.: seldisam "düşmek,devrilmek" (Mik.1888,s.49).
- salma** 1.Salmak işi. 2.Pirinçle pişirilen bir tür yemek. 3.Köylerde halktan toplanacak para tutarını sağlamak için herkesçe biçilen pay. 4.Bazı köylü giysilerinde kolun yeninden sarkan kumaş parçası. 5. Kuşların üretilmesine ayrılan oda. 6. Başıboş gezen (hayvan). 7. Sürekli akan (su). 8.tar. Osmanlı devletinde kol gezen kolluk eri (TS).
- * sırp.: sâlma, salâma "otlaklara başıboş bırakılmış hayvan sürüsü; ucunda bir topuz olan zincirli eski bir silâh" (Şkal.1985,s.546).
- salname** esk. Yıllık (TS).
- * sırp.: sâlnâma "yıllık, yıllık takvim" (Şkal.1985,s.546).
- salt** 1.Yalnız, tek,sırf. 2. İçinde yabancı bir öge bulunmayan,mutlak. 3. fel. İçine,kendisine yabancı hiçbir şey karışmamış, arı (TS).
- * rom.: salt "salt,yalnız" (Mik.1888,s.49).
- * bul.: salt, sal "aynı" (Mik.1888, s. 49).
- * sırp.: sâlt, sâlte,sâli "sadece, yalnız,ancak" (Şkal.1985,s.546).
- * arn.: salde, salten "sadece,yalnız" (Mik.1888,s.49).
- saltanat** 1.Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması. 2.mec. Bolluk ve zenginlik,gösterişli yaşayış. 3.mec. Birinin bir işte,bir yerde bulunan kimseler üzerindeki egemenliği (TS).
- * bul.: saltanat"ihtişam,tantana, debdebe"; saltanatlija "ihtişamlı" (Mik.1888,s.49).
- * sırp.: saltânet "ihtişam, gösteriş; gösterişli ve ihtişamlı giysi"; saltânètlî "ihtişamlı, gösterişli" (Şkal.1985,s.546).
- samanlık** Saman saklanan yer (TS).
- * sırp.: sâmanluk,sâmaluk "samanlık" (Şkal.1985,s.546).
- saman rengi** 1.Açık,soluk sarı renk. 2. Bu renkte olan (TS).
- * rom.: samaniû "saman sarısı" (Lok.1927,nr. 1812; Mik.1888,s.49).
- samsun** esk.Savaşta kullanılan köpeklerle verilen ad (TS).
- * rom.: samsôn, samsun, sampson "köpek"; saxongi-basa "samsuncu başı, padişahın köpeklerinden sorumlu olan kimse" (Kak.1973,s.347).
- * sırp.: samsov "kasap köpeği" (Mik.1888,s.49); sâmsov, sâmôv "aynı" (Kak.1973,s.347); sâmsov "büyük köpek" (Şkal.1985,s.547).

* yun.: samfónas "köpek" (Mik. 1888, s. 49); samsóni "aynı" (Kak.1973,s. 347).

* mac.: szamszoncsi bassi, szamzucsi passa, szamszuncsi pasa, szam szoncsi basa "samsuncu başı" (Kak.1973, s. 347).

samur 1.zool. Kuzey Avrupa'da yaşayan, çok yumuşak ve ince tüyleri olan,postu için avlanan küçük hayvan (Martes zibellina). 2. Samur postundan yapılan (TS).

* rom.: samur "samur" (Lok.1927,nr. 1820; Mik.1888,s.49).

* bul.: samur "samur" ; samuren "samurlu"; samurski "samurdan"; samur-kalpak "samur kalpak"; samurlija "samurlu" (Mik.1888,s.49).

* sırp.: samur "samur"; samur-ćurak "pahalı deriden yapılan palto"; samur-kapa "samur kep"; samur-koža "samur derisi"; samurli ćurak "samur kürk"; samurlija "samurlu" (Mik. 1888,s.49); sàmur "samur kürkü veya derisi"; samùrli, samùrlija, samùrija "samurdan yapılan, samurlu" (Şkal.1985,s. 547).

* arn.: samúr "bir kürk" (Meyer,G.1891, s. 378).

* yun.: samoúri, samourógouno, samourógouna "samur,samur kürkü" (Mik.1888, s. 49).

sancak 1.Bayrak,liva. 2. Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak. 3. tar.Osmanlı yönetim teşkilâtında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü, mutasarrıflık. 4.den.Gemi-

lerin sağ yanı (TS).

* rom.: sandžakar "sancaktar" (Mik. 1888,s.50); sangeàc "sancak" (Meyer,G.1891,s. 378); sangiac, sāngiac, sangiat, sangép "sancak"; sangiac beiu "sancak beyi"; sangiac-şerif "sancak-ı şerif" (Kak.1973,s. 348-349).

* bul.: sandžak "sancak"; sandžak-beg "sancak beyi" (Mik.1888,s.50); sancak,sandžak "sancak" (Kak.1973, s. 348).

* sırp.: sandžak "sancak"; sandžak-alajbeg "sancak alay beyi" (Mik. 1888,s.50); sàndžak, sàncak, "sancak"; sàndžak-bëg, sàndžakbeg "sancak beyi"; sàndžaki-šerif "sancak-ı şerif" (Kak.1973,s. 348).sàndžak "sancak,bayrak; eyalet, vilayet"; sàndžak-bëg "sancak beyi"; sàndžaki-šerif "şu anda müzede bulunun Hz. Muhammed'in sancağı"; Sandžaklija "sancaklarda görev yapan"; sandžaktar "sancaktar,bayraktar" (Şkal. 1985,s.548).

* arn.: sandžak "sancak,bayrak" (Mik. 1888,s.50); sandžak, "eyalet,vilayet" (Meyer,G.1891,s.378); Sanzac-hu,sanxhák "sancak" (Kak.1973,s. 348).

* yun.: santsiákhi "sancak" (Mik. 1888,s.50); santsákhia, santsákhia, "sancak,bayrak"; santsákhpé'is "sancak beyi" (Kak.1973,s.348-349).

* mac.: szancsák, szancsok, szangsák, szongyák,szangziak, szandzsák "san-

cak"; Szanzak "soyadı"; Zanchyak bég, szancsák bék (bég), szandzsák bég, szancság bék, szangiak bek, szanzsák bég, szancsiog bég, szandcsák bék, szancsok bék, sandsok bék "sancak beyi"; szandzák serif "sancak-ı şerif" (Kak.1973,s.348).

sancı İç organlarda batar veya saplanır gibi duyulan,nöbetlerle azalıp çoğalan ağrı (TS).

* sırp.: sandzije "böğür sancısı" (Mik. 1888,s.50);sândzija "batmak,sancımak; sancı" (Şkal.1985,s.549).

sandal İnsan taşıyacak biçimde yapılmış, kürekle yürütülen denizteknesi (TS).

* rom.: sandal "sandal" (Mik.1888,s. 50).

* bul.: sandal "sandal" (Mik.1888,s. 50).

* sırp.: sândal "yarı ipekli bir çeşit dokuma" (Şkal.1985,s.547).

* yun.: sandalı "sandal" (Mik.1888,s. 50).

sandalye 1.Arkalıklı, kol koyacak yerleri olmayan,bir kişilik oturma eşyası. 2.mec. Makam,koltuk,mevki (TS).

* sırp.: sândalija "sandalye" (Şkal. 1985,s.548).

sandık 1.İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan, dört köşe, kapaklı ev eşyası. 2.Bir kurumda para alınıp verilen yer. 3.Banka. 4.Yapılarda kum,çakıl gibi şeyleri ölçmek için kullanılan üstü ve altı açık,dört köşeli tahtadan ölçü. 5.esk. Mahalle tulumbacılarının omuzunda taşıdıkları sandık biçimi tu-

lumba (TS).

* rom.: sunduc "sandık" (Lok.1927,nr. 1826); sunduk "aynı" (Mik.1888,s. 50); sunduc "aynı" (Meyer,G.1891, s. 382); sânduc,senduc "sandık" (Kak.1973,s.350).

* bul.: sındık "sandık; bavul" (Lok. 1927,nr.1826); sendak, sendek,senduk, sanduk, sandek "sandık";sende-
çe "sandıkçık" (Mik.1888,s.50); sındak, sınduk "sandık" (Meyer,G. 1891,s.382).

* sırp.: sanduk "sandık" (Lok.1927, nr. 1826); sanduk "aynı"; sandukli "sandıklı" (Mik.1888,s.50); sanduk "aynı" (Meyer,G.1891,s.382); sânduk,sunduk, sandek,sandak "sandık" (Kak.1973,s.350); sânduk "tahta sandık"; sânduk-êmin "kasa sorumlusu, para kasasına ve para durumlarına bakan kimse";sandukhâna "sandıkların bulunduğu yer"; sanduklija "tahta sandığa benzeyen, metal kutu" (Şkal.1985,s.548).

* arn.: séndük, séndék "bavul,sandık" (Meyer,G.1891,s.382); séndük "aynı" (Kak.1973,s.350).

* yun.: sentoukhi "sandık" (Meyer,G. 1891,s.382); sentoukhi "aynı" (Kak.1973,s.350).

* mac.: sandok "sandık" (Kak.1973,s. 350).

sanki 1.Soru cümlelerinde belirtilen konuya ilgiyi çekmek veya uyarıda bulunmak için kullanılır. 2. Sorulu olmayan cümlelerde anlatılan düşüncenin

gerçekte var olmayıp öyle sanıldığını gösterir,sözüm ona,sözde. 3.Bu ikinci kullanışta cümlelerin sonuna "gibi" edatı da katılabilir (TS).

* rom.: sanche "güyâ,sanki"(Lok.1927, nr. 1892).

* bul.: sanki "sanki,güyâ" (Mik.1888,s. 50).

* sırp.: sâncim,sânci "sanki,güyâ" (Şkal.1985,s.547).

sansar zool.Türlü etçil hayvanların ortak adı (Martes martes) (TS).

* sırp.: sânsar,sâmsar "kürkü pahalı olan beyaz sansar" (Şkal.1985, s.549).

santur Kanuna benzeyen, tokmaklarla çalınan bir tür telli çalgı (TS).

* bul.: santura, sentura "santur" (Mik.1888,s.50; Meyer,G.1891,s.378).

* sırp.: sântür "doğu kökenli bir müzik âleti" (Şkal.1985,s.549).

* arn.: samtur "santur"(Mik.1888,s. 50); samtür "telli bir saz" (Meyer,G.1891,s. 378).

sap 1.Bitkinin dal,yaprak, çiçek gibi bölümlerini taşıyan, ağaçlarda odunlaşarak gövde durumunu alan bölüm. 2.Çiçek veya meyveyi dala bağlayan ince bölüm,sak. 3.Bir aracı tutmaya yarayan bölüm. 4. İplik,tire, ibrişim gibi şeylerde iğneye geçirilen bir dikişlik iplik. 5.hlk. Demet durumundaki ekinler (TS).

* rom.: sape "sap,tutacak" (Mik.1888, s.50).

* bul.: sap "kulp,bir şeyin sapı,tutacak tarafı" (Mik.1888,s.50).

* sırp.: sap "sap,kabza"; sapi "atın sağrısı" (Mik.1888,s.50); bıçak,kılıç veya herhangi bir âletin tutulacak tarafı, sapı" (Şkal.1985,s.549).

saplamak Hızla batırmak (TS).

* sırp.: saplaisati "yenmek,galip gelmek"(Mik.1888,s.50).

saraç 1.Koşum ve eyer takımları yapan veya satan kimse. 2.Koşum ve eyer takımlarını işleyen ve süsleyen kimse. 3.Deri,muşamba gibi gereçlerden bavyul,çanta yapan kimse (TS).

* rom.: sarâciü "saraç" (Kak.1973,s. 350).

* bul.: saradžiija,"saraç"; saratçis-ki "saraça ait" (Mik.1888,s.51); saradžiija "saraç" (Meyer,G.1891,s. 381);sarâc "aynı" (Kak.1973,s.350).

* sırp.: sarac "saraç" (Mik.1888,s. 51); sarac "aynı" (Meyer,G.1891,s. 381);sarâc "saraç" (Kak.1973,s. 350); sarac "deriden çeşitli eşya yaparak satan kimse,saraç"; sarachâna "ahırın yakınında, içinde at takımlarının olduğu özel yer"; sarâcluk "saraçlık mesleği" (Şkal. 1985,s.549).

* arn.: seréf,serefdži "saraç" (Meyer,G.1891,s.381);sarâc "aynı" (Kak.1973,s.350).

* yun.: sarâtsis "saraç" (Kak.1973, s. 350).

* mac.: szaracs "saraç" (Kak.1973, s. 350).

saray 1.Hükümdarın veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı. 2.Kamu işlerinin yürütüldüğü büyük yapı. 3.Devlet başkanı ve çevresi. 4.mec.Görkemli, iyi, zevkli döşenmiş yapı (TS).

* rom.: sarai^{uu} "sultan sarayı"; serai-lie "bir çeşit bademli yufka" (Lok. 1927,nr. 1842); saraj "saray" (Mik. 1888,s.53, 379); sarai^u "aynı" (Kak. 1973,s.351).

* bul.: saraj "saray" (Mik.1888,s. 53).

* sırp.: saraj."saray"; sarajlija "Sarayevo şehrinden olan kimse"; sarajlijska "bir cins elma" (Mik.1888,s. 53); sârâj, seraj,sâraj "saray" (Kak. 1973,s. 351);sârâj "saray,konak"; Sâraj-Bosna "Sarayevo şehri"; Sârajevo, Sârâjvo "Eski Yugoslavya'da bir şehir"; sârâji "çok.padişah sarayları, paşa konakları"; sarâjlija "sarayda imâl edilen, yapılan"; Sarâjlija "Sarayevo şehrinden olan kimse" (Şkal.1985,s. 550).

* arn.: saraj "saray" (Mik.1888,s. 53); sarâj "aynı" (Meyer,G.1891,s. 379); sarâj, sêrâj "saray" (Kak. 1973,s. 351).

* yun.: serâgi, sarâgi, sâraî, sarâî "saray" (Mik.1888,s. 53;Meyer,G. 1891,s. 379);sarâgion,şâra "saray" (Kak.1973,s. 351).

* mac.: szaraj,szerâj, szeraiban, szeraile, serâliom "saray,konak; büyük otel" (Kak.1973,s.351).

sargı 1.Esnek bir maddeden yapılmış, uzun, dar ve ince şerit. 2.Bir elek-

trik makinesinde veya aracında aynı devreyi oluşturan iletkenlerin tümü. 3.tıp. Vücudun bir bölümünü yerinde veya baskı altında tutmak amacıyla uygun biçimde sarılmış şerit (TS).

* sırp.: sârgija "sargı" (Şkal.1985, s. 550).

sarhoş 1.Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan (kimse),esrik,esri, mest,sermest. 2.mec. Hoşa giden bir etki ile kendinden geçmiş olan. 3.mec. Bir şeyden çok fazla mutluluk duyan (TS).

* bul.: sarahoş^v "sarhoş" (Kak.1973, s. 351).

* sırp.: sârhoš,saros^v, sârhoš, sâros^v "sarhoş" (Kak.1973,s.351);sârhoš^v, sâros^v "sarhoş, içkici"; sarhošluk "sarhoşluk" (Şkal.1985,s.550-551).

* arn.: sarhošh "sarhoş" (Kak.1973, s. 351).

* mac.: zarhoz, szarhos, szârhoz, szarohos, szaros "sarhoş; soyadı" (Kak. 1973,s. 351).

sarı 1.Güneş ışığının ayrışma tayfında yeşil ile portakal rengi arasında olan renk, altının rengi. 2.Bu renkte olan. 3.Soluk,solgun (TS).

* arn.: sarii "sarı" (Mik.1888,s.50).

sarık Kavuk,fes gibi bazı başlıkların üzerine sarılan tülbent, abanî veya şala verilen ad (TS).

* rom.: sarik "sarık" (Mik.1888,s. 50).

* bul.: saruk "sarık,türban" (Mik. 1888,s.50).

* sırp.: saruk "sarmk"; saru^vcina "aynı" (Mik.1888,s.50); saruk "sarık, türban";saruklija "başında sarığı olan kimse" (Şkal.1985,s.551).

* arn.: sarénk, sarenkı "sütün kaymağı" (Meyer,G.1891,s.379).

* yun.: sarikhi "müslüman kadınların başlarına örttükleri örtü" (Mik.1888, s. 50).

sarılık 1.Sarı olma durumu. 2.Sarı renk. 3. tıp Derinin, dokuların ve organizmadaki sıvıların sarı bir renk almasıyla beliren hastalık (TS).

* sırp.: sariluk "sarılık hastalığı" (Şkal.1985,s.551).

* arn.: sari "sarılık hastalığı" (Meyer,G.1891,s. 379).

sarımsak bot. 1.Zambakgillerden, 25-100 cm.yükseklikte, yapraklarında, saplarında ve toprak altındaki soğan biçimli sürgünlerinde kokulu yağ bulunan bir kültür bitkisi (Allium sativum). 2.Bu bitkinin baharat olarak kullanılan dişli bölümü (TS).

* sırp.: saránsak, sarámsak, saránsak, sarámsak "sarımsak" (Şkal.1985,s. 550; Kak.1973,s. 352).

sarı sabır 1.bot. Zambakgillerden,sıcak bölgelerde yetişen, yaprakları oldukça yüksek bir sapın tepesinde rozet biçiminde toplanmış bulunan bir süs bitkisi (Aloe vera). 2.Bu bitkinin etli ve kalın yapraklarından çıkarılan,kırmızımtırak esmer renkli, hekimlikte ve boyacılıkta kullanılan bir madde (TS).

* rom.: savor, sabur "sarı sabır" (Lok.1927,nr. 1745);savor "aynı" (Mik.1888,s. 46).

* yun.: sapour, sampourati "sarı sibir" (Mik.1888,s. 46).

sarma 1.Sarmak işi. 2. Saran, içine alınan şey,zarf. 3.Yaprak veya başka şeylerle, iç konup sarılarak yapılan yemek. 4. sp.Güreşçinin kendi ayağını arkasında bulunduğu hasmının ayağının iç tarafına sokup dolması. 5.Sarılarak yapılan (TS).

* rom.: sarma "sarma yemeği" (Mik. 1888,s.51); sarma "pirinç ve kıyma ile yapılan lahana veya sebze dolması" (Lok.1927,nr. 1857).

* sırp.: sarma "asma yaprağı veya başka bir bitki yaprağı ile bükülerek yapılan bir yemek" (Mik.1888,s.51); sarma "lahana veya asma yapraklarına iç konarak hazırlanan bir yemek" (Şkal.1985,s.551).

* yun.: sarmās "sarma yemeği" (Mik. 1888,s.51).

* mac.: szárma "sarma yemeği" (Mik. 1888,s.51).

sarmak 1.Çevresini çevirmek,çepeçevre dolanmak. 2.Çerçevelemek,dolayındağa yer almak, kuşatmak. 3. Yayılıp etkisi altına almak,kaplamak. 4. Örtmek. 5. Kucaklamak. 6. Yumak yapmak. 7. Kâğıt veya bir bitki yaprağıyla dürmek. 8. mec.Hoşuna gitmek,zevkini okşamak. 9. Sarılıp tırmanmak. 10. Bir şeyi başka bir şeyin içine koyup onunla kaplamak. 11.mec. Sözle saldırmak,tedirgin etmek. 12. (Taşıt için) Tırmanmak, yükseğe doğru çıkmak. 13.Saldırmak, hücum etmek (TS).

* bul.: sardiša, sardisuwam "sarmak" (Mik.1888,s. 51).

sarınc 1.Yağmur suyu biriktirmeye ya-

rayan yer altı su deposu. 2.Gemilerde bulunan saçtan yapılmış tatlı su deposu (TS).

* arn.: sarandže "içindeki suyu serin tutan, musluklu su fıçısı" (Meyer,G. 1891,s. 379).

sarraf Mesleği, kâğıt ve metal paraları birbiriyle değiştirmek, tahvil alış ve rişi yapmak olan kimse (TS).

* rom.: zaraf "sarraf"; zaraflic, zârâfîe "sarraf dükkânı; sarraflık" (Lok.1927,nr.1860); saraf,zaraf "sarraf"; zerefié, zaraflik "sarraflık" (Mik.1888,s. 50); zarâf, saraf "aynı" (Kak.1973,s. 352).

* bul.: sarafin "sarraf" (Lok.1927,nr. 1860);sarafin, zaraf "sarraf" (Mik. 1888,s. 50); sarâf "aynı" (Kak.1973, s. 352).

* sırp.: saraf "sarraf" (Lok.1927,nr. 1860);sarâf "para değiştiren kimse; altın ve para alım satımıyla uğrasan kimse"; sarâfluk "sarraflık mesleği" (Şkal.1985,s.550); (Kak.1973,s.352).

* arn.: sarraf, sarraff "sarraf" (Mik. 1888,s.50); saraf, sarâf "sarraf"(Meyer,G.1891,s. 379); sarâf, sarrâf "aynı" (Kak.1973,s. 352).

* yun.: sarâfis, serâfis "sarraf" (Mik. 1888,s.50; Meyer,G.1891,s.379); sarâfis "aynı,sarraf,banker" (Kak.1973, s. 352).

satır Et kesmeye,kemik kırmaya yarayan ağır ve enli bir tür bıçık (TS).

* rom.: satîr "büyük kasap bıçağı,sa-

y tır"; satîras "satırla kesmek,doğramak" (Lok.1927,nr. 1873); sater "aynı" (Mik.1888,s.51; Meyer,G.1891, s. 379).

* bul.: satır "satır" (Lok.1927,nr. 1873);sater "satır" (Mik.1888,s. 51; Meyer,G.1891,s.379).

* sırp.: satara "satır" (Mik.1888, s. 51); sâtara "aynı" (Kak.1973,s. 353); sâtura, sâtara "kasap satırı; büyük kasap bıçağı" (Şkal.1985,s. 551).

* arn.: sater "satır" (Mik.1888,s. 51);satér, sater "kasap bıçağı"(Meyer,G.1891,s. 379); satër "aynı" (Kak.1973,s. 353).

satranç İki kişi arasında altmış dört kareli tahta üzerinde değerleri ve adları değişik olan on altışar taşla oynanan bir oyun (TS).

* rom.: şatrançe, şantraçe "satranç" (Mik.1888,s. 61); şatrânge,şatrance, sandrace "aynı" (Kak.1973,s. 353).

* bul.: şahmatna igra "satranç oyunu" (Mik.1888,s. 60); zatriğı "aynı" (Mik.1888,s. 61).

* sırp.: şahı "satranç" (Mik.1888,s. 60); şântrâc "satranç" öykü; bir şeyin veya yerin çevresi, çerçevesi veya parvazı; damalı:desen (Şkal. 1985,s. 549).

* yun.: santrântsi, santrâsı, santrikhi, satrikhi "satranç" (Mik.1888,s. 61); santrântsi "aynı" (Kak.1973, s. 353).

* mac.: szatrançs "satranç" (Kak.1973, s. 353).

savak hlk. 1. Değirmen suyunu başka yöne akıtmak için yapılan düzen. 2. Değirmen arkındaki fazla suyun akması için açılan ikinci su yolu. 3. Bir barajın fazla suyunu akıtmak için yapılan düzen (TS).

* sırp.: sàvak "bahçenin veya avlunun bir kenarından pis suyun akması için yapılan kanal" (Şkal.1985,s. 551).

savat Gümüş üstüne özel bir biçimde kurşuna işlenen kara nakış (TS).

* sırp.: savat "mine işlemeciliği"; savatleisati "minelemek" (Mik.1888,s. 51); sàvat, sàfat "aynı" (Kak.1973, s. 353); sàvat "metallere yapılan nakış; nakışlanmış, işlenmiş gümüş"; savatlàisati, savatlèisati "süslemek, nakış yapmak, bakır veya gümüşü işlemek" (Şkal.1985,s. 552).

* arn.: savát "siyahlık,karalık" (Meyer, G.1891,s. 380); savát "aynı" (Kak.1973,s. 353).

* mac.: szavas "savat" (Kak.1973,s. 353).

savurmak 1.Havaya atıp dağıtmak,saçmak. 2. (Rüzgâr) Bir yeri, bir şeyi şiddetle eserek alt üst etmek,havaya kaldırmak, dağıtmak. 3.Kaldırıp atmak,fırlatmak. 4.Şiddetle döndürülerek sallamak, kaldırarak vurmak. 5.Bir sıvının havalanmasını veya kaynayan sıvının taşmasını önlemek, soğutmak amacıyla alıp yine kendi kabına dökmek. 6.Sallamak,uçurmak,dalgalandırmak. 7.(Yalan, küfür vb. için) Söylemek. 8. Boşuna ve çok miktarda harcamak, israf etmek (TS).

* arn.: savergán "yelpaze" (Meyer,G.

1891,s. 380).

sayeban esk. Gölgelek (TS).

* sırp.: sàjvan,sàjvanč sàjfan,sàjvat,sàjran "çadır; yağmur veya güneş şemsiyesi" (Şkal.1985,s.543).

sayı 1.mat. Sayma, ölçme, tartma gibi işlerin sonunda bulunan birimlerin kaç olduğunu anlatan söz. 2.Gazete ve dergi gibi süreli yayınların bir bütün oluşturan,değişik tarih,numara taşıyan baskılarından her biri,nüsha. 3. sp. Bir spor karşılaşmasında karşılaşanlardan her birinin başarı derecesini tespit eden nicelik (TS).

* rom.: sames "vezne idarecisi" (Lok. 1927,nr. 1821).

* sırp.: sàja "sayma,sayı"(Şkal.1985, s. 543).

sayıklamak 1.Uykuda,bir hastalığın verdiği dalgınlık sırasında anlamsız, tutarsız sözler söylemek. 2.mec. İsteddiği, özlediği bir şeyden sürekli söz etmek (TS).

* arn.: saijój "düşünüp taşınma,bir şeyi ölçüp biçme" (Meyer,G.1891,s. 377).

saymak 1.Bir cinsten kaç parça bulunduğunu anlamak için, bunları birer birer gözden veya elden geçirirken,her defasında bir sayı yükselterek bir sonuca varmak,sayısını bulmak. 2.Sayıları arka arkaya söylemek. 3. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı dolaısıyla bir kimseye veya bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmak, saygı göstermek,sözünü dinlemek,hürmet etmek. 4. Hesaba katmak,dikkate almak. 5. Geçer tutmak. 6. Önem vermek. önemsemek,mühimsemek. 7.Herhangi bir sıraya koymak,herhangi bir sırada yer aldığını kabul etmek. 8. Herhangi bir şey, yerine koymak veya herhangi bir

şey gözüyle bakmak, addetmek. 9. Var saymak, tutmak, farz etmek. 10. Arka arkaya söylemek, sıralamak. 11. Gibi görmek, kabul etmek. 12. Ödemek, peşin vermek (TS).

* bul.: sajdısal "saymak, saygı göstermek" (Mik.1888, s.48).

* arn.: sajdıs "saygı, hürmet" (Mik. 1888, s.48); saidıs, sahidıs "saygı, hürmet"; saidı , sahidı "saygı, hürmet" (Meyer, G.1891, s. 377).

sayvan 1. Güneşten, yağmurdan korunmak için veya süs olarak bir şeyin üzerine çekilen dam saçağı gibi düz veya eğilimli örtü. 2. Evlere bitişik, önü açık direkler üzerine ötürülmüş, üzeri örtülü yer. 3. esk. anat. Kulak keşesi (TS).

* rom.: saia "ahır"; saigiü "ahır veya at hizmetçisi" (Lok.1927, nr. 1779); saivān, saivant, seivan "aynı" (Kak. 1973, s. 354).

* bul.: sajvan "sundurma, saçak" (Mik. 1888, s.47).

* sırp.: sajvan "sundurma" (Mik.1888, s. 47); sâfân, sâjvân, sâjvan, sâjvant, sâjfan, sâjvat, sâjran "sayvan, sundurma" (Kak.1973, s. 354).

* yun.: saıvāni "örtü" (Kak.1973, s. 354).

* mac.: szajvány, szajván, zajván, szijván, széjran, szejván "yarı örtülü yer" (Kak.1973, s.354).

saz (I) 1. İnce kamaş, hasır otu, kiliz, kofa. 2. Sazdan yapılmış (TS).

* bul.: saz "kamaş, saz" (Lok.1927, nr. 1875; Mik.1888, s. 51).

* sırp.: sâsluk "saz, kamaş" (Şkal.1985, s. 551).

saz (II) 1. Her tür müzik aracı, çalgı. 2. Türk halk müziğinde bağlama, cura gibi telli müzik araçlarının genel adı. 3. Türk halk müziğinde kullanılan, gövdesi oyularak yapılmış, telli, uzun saplı çalgı. 4. Çalgı takımı (TS).

* sırp.: sâz "uzun saplı telli bir çalgı"; sâzlija "saz çalan kimse" (Şkal.1985, s. 552).

* arn.: sas, sâzi, saze "müzik" (Meyer, G.1891, s. 380).

sebat Sözüden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna değin sürdürme, direşme (TS).

* arn.: sebet "temel, esas" (Meyer, G. 1891, s. 380); sebet "saik; mucip sebep" (Mik.1888, s. 51).

sebeb Bir şeyin olmasına veya belli bir halde bulunmasına yol açan şey (TS).

* bul.: sebeb "sebeb" (Mik.1888, s. 51; Meyer, G.1891, s. 380).

* sırp.: sèbep, sèbeb, sèvep, sèbet, sèvet "sebeb, neden; birşeyin nedeni"; sebèpli, sevèpli (el) "şanslı, bereketli el" (Şkal.1985, s. 552).

* arn.: sevep "sebeb" (Mik. 1888, s. 51); sebèp "neden, sebeb" (Meyer, G.1891, s. 380).

sebil 1. Kutsal günlerde karşılık beklemeden, hayır için dağıtılın içme suyu. 2. Genellikle camilere bitişik özel bir biçimde yapılmış, karşılık beklemeden, hayır için içme suyu dağıtı-

lan taş yapı, sebilhane. 3.hlk. Meyan kökü şerbetini bir hayır için dağıtma (TS).

* sırp.: sèbīlj "hayır için sokaklara yapılan çeşme" (Şkal.1985,s. 553).

sebze Genellikle pişirilerek yenen bitkiler veya bunların taneleri, göveri, zerzevat (TS).

* rom.: zarzavat "sebze"; zarzavagiū "sebze satıcısı, zerzevatçı" (Lok. 1927,nr. 1747).

* sırp.: sàvza "sebze" (Şkal.1985,s. 552).

seccade Bir kişinin üzerinde namaz kılabilceği büyüklükte, halı veya kumaştan yaygı, namazlık (TS).

* rom.: segedea "seccade" (Meyer,G. 1891,s.384); segedea, sigidea "aynı" (Kak.1973,s. 355).

* bul.: sedzade "seccade" (Mik.1888, s.51); sedzade "aynı" (Meyer,G.1891, s. 384).

* sırp.: sadzada, sidzada, serdzada "seccade"; serdzaza, serdzadi, serdzada, serdzaza, serdjada "seccade" (Mik. 1888,s. 51); sadzada "aynı" (Meyer, G.1891,s. 384); secada, sercada, serdzada, serzada, serza'za, sejdzada, sidzada, secade, serzada, srdzada, sadzada "seccade" (Kak.1973,s. 354); sedzada, serdzada, srdzada, srdzaza "üzerinde namaz kılınan örtü veya halıcık" (Şkal.1985,s. 553).

* arn.: sedzade "seccade" (Mik.1888, s. 51); sidzade, sedzade "yün batta-

ye, halı" (Meyer,G.1891,s. 384); sixhadé, sexhadé "aynı" (Kak.1973, s. 355).

* yun.: sızantés "seccade" (Kak.1973, s. 355).

* mac.: szerdssáde, seccade "seccade" (Kak.1973,s. 354).

secde Namaz kılariken alını, el ayaklarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum (TS).

* sırp.: sedzda, sedzde "secde,namazda alınan bir durum" (Şkal.1985,s. 553).

sedef 1.Midye ve istiridye gibi deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan,sedefçilikte kullanılan,pırıltılı,beyaz, sert bir madde. 2.Bu maddeden yapılmış veya bu madde ile süslenmiş (TS).

* rom.: sedef, sedef "sedef" (Lok. 1927,nr. 1750); sedef "aynı" (Mik. 1888,s. 51).

* sırp.: sedef "sedef" (Lok.1927,nr. 1750); sedef, sedev "sedef"; sedefli, sedeflija "sedefli"; sedefli tambura "sedefli saz"; sedlo sedeflija "sedefli eyer" (Mik.1888,s. 51); sedef, sedef "sedef; sedeften yapılan düğme"; sedefli "sedefli,sedefle süslenmiş olan"; sedeflija, sedeflija, savdelija, sahdelija, sadelija "sedef kakmalı, tüfek, eyer veya saz" (Şkal.1985,s. 553).

* yun.: sintéfi "sedef" (Mik.1888,s. 51).

sedef otu bot. Sedef otu gillerden,50

cm. kadar yükselebilen, özel kokulu, sarı çiçekli ve hekimlikte kullanılan, çok yıllık bir ağaççık (Ruta gravolens) (TS).

* sırp.: sèdefot, sèdef "sedef otu" (Şkal.1985,s. 553).

sefa 1.Gönül rahatlığı, rahatlık,kaygısız ve sakin olma, safa. 2.Eğlence, zevk, neşe (TS).

* rom.: sefa "sefa" (Kak.1973,s. 355).

* bul.: sefa "heves,keyif" (Mik.1888, s. 51; Meyer,G.1891,s. 380); sefâ "aynı" (Kak.1973,s. 355).

* sırp.: sefâeldija, safâeldija "hoş geldi" (Kak.1973,s. 355); sefâeldija, safâeldija "sefa gelmek"; sêfâ èeldun ! sêfâ gèldun !, sêfâ èèldunuz !, sêfâ gèldunuz ! "hoş geldiniz sefa geldiniz !" (Şkal.1985,s. 553-554).

* arn.: sefa "heves,keyif, rahatlık, huzur" ; sefaa "aynı"(Mik.1888,s. 51); sefâ "keyif,rahat" (Meyer,G. 1891,s. 380).

* mac.: czofageldi, csafa geldi, száf-ká geldi, csafagelti "sefa geldi" (Kak.1973,s. 355).

sefer 1.Yolculuk 2.Genellikle yurt dışına yapılan askerî harekât, savaşa gitme, savaş. 3.Kez,yol, defa (TS).

* bul.: sefer "harp; savaşa gitme" (Mik.1888,s. 51 ;Meyer,G.1891,s.380).

* sırp.: sèfer "yol,yolculuk; savaşa gitme,savaşma" (Şkal.1985,s. 554).

* arn.: sefer "savaş" (Mik.1888,s. 51); sefér "sefer,savaş"; süfér "ordu" (Meyer,G.1891,s. 380).

* yun.: seféri "mücadele,savaş" (Mik. 1888,s. 51; Meyer,G.1891,s. 380).

sefer taşı Yemek taşımakta kullanılan ve birbiri üzerine konulup bir sapa geçirilen kaplar takımı veya bunlardan her biri (TS).

* rom.: sefertás "yemek kabı,sefer taşı" (Lok.1927,nr. 1879).

seğmen Bayram günlerinde, düğünlerde törene yerli elbiselerle, atlı ve silâhlı olarak katılan yiğit,seymen (TS).

* rom.: seimen, çok.seimeni "ücretli asker bölüğü" (Lok.1927,nr. 1758); sigmen,seimen,simen,sejmen "asker" (Mik.1888,s. 52);seimén, si- iman,simén, segbani "seğmen" (Kak. 1973,s. 356).

* bul.: segmen, sigmen,sejmen, sejmenin,sejmençe "jandarma" (Mik.1888, s. 52).

* sırp.: sejmanin,segmenin "jandarma" (Mik.1888,s. 52); sègmen,sèjmen, sijmen, sèném "seğmen"; sejmen başa "seymen başı" (Kak.1973, s. 356);sèjmen,sèjmenin,sègmenin "yeniçerilikte piyade takımından bir sınıf; bekçi,jandarma" (Şkal. 1985,s. 556)..

* arn.: saimend,saimen,seimmen "umumî asker,jandarma" (Mik.1888,s. 52); seimén "aynı" (Meyer,G.1891, s. 380); sejmén "aynı" (Kak.1973, s. 356).

* yun.: seiménis "düzensiz yeniçeri askeri"; segmémpasis "seğmen başı"

(Kak.1973,s. 356).

- * mac.: szemén, szejmen,sebán, szemény, szejmény, szejmén,szemjén, szejbán, szajbán, szebán, szejbány, szemin "seğmen,düzensiz asker"; zeguan bas-si, szejmen passa, szemin basi "seğmen başı" (Kak.1973,s. 356).

seki 1.hlk. Evlerin önüne oturmak için taş ve çamurdan yapılan set. 2.hlk. Oturulacak sedir biçiminde taş veya set. 3.hlk. Toprak üstündeki yükseklik,doğal set. 4. coğr.Akar suların iki yakasındaki yamaçlarda, bazı deniz ve göl kıyılarında görülen basamak biçiminde yer yüzü şekli ,set,taraça, teras (TS).

- * sırp.: sèçija "eskiden evlerde bulunan tahtadan sedir " (Şkal.1985, s. 553).

sekte 1.Durma,kesintiye uğrama, kesilme,durgu. 2.esk. Bozukluk. 3.esk.İnme, felç (TS).

- * arn.: ^vsai'tim "inme,felç,nüzul" (Meyer,G.1891,s. 398).

selâm Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzkaşıldığında kendisine sözle ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme (TS).

- * rom.: salamalec "selâm; dalkavukça selâmlama" (Lok. 1927,nr. 1803); selêm "aynı" (Kak.1973,s. 357).
- * bul.: selam, seljam "selâm"; selama-
lek "selâmü'n âleyküm" (Mik.1888, s. 52); selam "aynı" (Kak.1973,s. 357).
- * sırp.: selam "selâm"; selamçete,sa-
lam alam; selam alekim, selamaleç,

selam aleçim, salamalek "selâmü'n aleyküm"; aleç musalem "aleyküm se-lâm" (Mik.1888,s. 52); sêmâm, sâlâm "selâm" (Kak.1973,s. 357);sè-lâm, sâlâm "müslümanca selâmlama sö-zü"; sèlâmage "müslüman düğün alayın-da kalabalığı ilk selâmlayan kimse"; sèlâm âlêjk !, sèlâm âlêjç !, sèlâm âlêc ! "selâmlama sözü"; sèlâm alêj-kum !, sèlâm alêjçum ! "aynı"; se-lâmluk, selâmluk "eskiden müslüman evlerinde, sadece erkeklerin gire-bileceği bölüm,selâmlık; eskiden ve-rilen askerî selâm"; selâmun alêj-kum !,selâmun alêjçum ! sèlâm alêj-kum ! èselâmu alêjkum ! "hepinizi selâmlarım anlamına söylenen söz" (Şkal.1985,s. 556-557).

- * arn.: salamalek, selamaleçin "se-lâmlama sözü" (Mik.1888,s. 52).
- * mac.: zalamaz,szalâm "selâm,selâm-lama sözü" (Kak.1973,s. 357).

selâmet 1.Esen olma durumu, esenlik. 2. Her türlü korku,tasa ve tehlikeden uzak, güvenlik içinde olma. 3. ed.esk. Anlatıma temel olan düşüncenin her bakımdan doğru ve sağlam olması (TS).

- * rom.: silamet "selâmet,esenlik" (Mik.1888,s. 52).
- * sırp.: selamet "selâmet,emniyet" (Mik.1888,s. 52); selâmet,salâmet "selâmet,kurtuluş,esenlik; rahat durum; doğru yol" (Şkal.1985,s. 557).
- * arn.: sellahmet "mutluluk,huzur" (Mik.1888,s. 52); selahmêt "saadet, bahtiyarlık" (Meyer,G.1891,s. 380).

* yun.: selaméti "selâmet,esenlik" (Mik. 1888,s. 52; Meyer,G.1891,s. 380).

semer 1.Beygir,katır gibi hayvanların sırtına yerleştirilen, üzerine yük bağlanan veya binilen,iskeleti ağaçtan yastık. 2.Hamalların yük taşırken kullandığı deriden sırt yastığı,arkalık. 3. jeol. Yukaç (TS).

* rom.: samar "semer" (Lok.1927,nr. 1883); samar "semer"; segmariü "semerci" (Mik.1888,s. 53).

* bul.: semer "yük"; samar "semer" (Mik. 1888,s. 53).

* sırp.: samar "semer"; samarica "aynı"; samariti "semerlemek,semer koymak"; samardzija "semer yapan kimse" (Mik.1888,s. 53).

* arn.: samar (Mik.1888,s. 53).

* yun.: samâri (Mik.1888,s. 53).

* mac.: szamár "eşek" (Mik.1888,s.53).

sent 1.Yan, taraf,cihet. 2. Yerleşim bölgesi (TS).

* bul.: sent "vatan,yurt,memleket" (Mik.1888,s. 53).

* sırp.: sênt, sêmt "yer,taraf,cihet; mec. doğulan yer, memleket" (Şkal.1985,s. 558).

sene Yıl (TS).

* arn.: sene "yıl" (Meyer,G.1891,s. 381).

senet 1.Bir kimsenin yapmaya veya ödemeye borçlu olduğu şeyi göstermek için imzaladığı resmî kâğıt, belgât. 2.esk. Dayanılan veya dayanılacak olan şey (TS).

* rom.: sinet "belge,vesika; mukavele" (Lok.1927,nr. 1823); sinet "aynı" (Mik.1888,s. 53).

* sırp.: sènet "senet,belge,vesika" (Şkal.1985,s. 558).

sepet 1.Saz,kamış veya ince dallardan örülerek yapılan,genellikle sapı olan,yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap. 2.Sepet gibi örülerek yapılmış. 3.Bir sepetin aldığı ölçüde. 4. Sazdan örülmüş balık kapanı. 5.sp. Basketbolde sayı kazanmak için,içine top atılmaya çalışılan demir çembere geçirilmiş altı açık ağ. 6.Senet sepe (TS).

* rom.: sipet, sepet "sandık" (Lok. 1927,nr. 1753); sepet "sepet,sandık" (Mik.1888,s. 53); sipèt,sepet, sêpet "aynı" (Kak.1973,s. 358).

* sırp.: sepet "sepet"; sapete, sepe-ta, sepetka "sepet"; sepetlisanduk "sepetli sandık" (Mik.1888,s. 53); sèpet "sepet" (Kak.1973,s. 358); sêpet "sepet,küfe"; sepètli sânduk, sèpet-sânduk "sandığa benzer,kapaklı bir sepet"; sèpetnjača "sepet malzemesinden örülen büyük sepet, küfe" (Şkal.1985,s. 559).

* arn.: sepet "sepet" (Mik.1888,s. 53); sepét,sepeté "sepet,sandık" (Meyer,G.1891,s. 381).

* yun.: sepéti "sepet" (Mik.1888,s. 53; Kak.1973,s. 358).

* mac.: szepet "sepet" (Mik.1888,s. 53); szepet,szépet"aynı" (Kak.1973, s. 358).

sepi Deri, post vb.yi kullanılabilecek

duruma getirmek için uygulanan işlemlerin tümü, tabaklık (TS).

* sırp.: sèpija "içinde derilerin temizlendiği kireçli su" (Şkal.1985,s. 559).

serahur At uşağı; atların bakımından sorumlu olan kimse (Kak.1973,s. 358).

* rom.: salahôr, sarahol, sarahor, salaor, saraol "serahur, at uşağı" (Kak. 1973,s. 358).

* sırp.: sarâor, saraori, sarâhor, serâhor, salâhor, sarahora, "serahur, at uşağı" (Kak.1973,s. 358).

* mac.: szalahor, szarahor, szalakor "serahur, at uşağı" (Kak.1973,s. 358).

serapa esk. Baştan başa, bütün olarak (TS).

* bul.: sarafan "halktan kadınların giydikleri giysi" (Lok.1927,nr. 1845).

* sırp.: sarafan "halktan kadınların giydikleri giysi" (Lok. 1927,nr. 1845).

seraser Baştan başa, bütün. Kumaş çeşidi (Osm.-TS).

* rom.: serasir "bir çeşit diba kumaş" (Lok. 1927,nr. 1846); serasir "nakışlı diba kumaş" (Kak.1973,s. 359).

* sırp.: seraser "bir çeşit kumaş" (Kak.1973,s. 359).

* mac.: szeraszzer, szârâzzer "bir çeşit kumaş" (Kak.1973,s. 359).

serasker tar.Sadrazamlık göreviyle yükümlü olmayan ve Osmanlı ordusunun komutanlığını yapan vezirin unvanı (TS).

* rom.: serascher, seraschier "harp nazırı" (Lok.1927,nr. 1847); seraschièr, sarascher "aynı" (Kak.1973, s. 359); serascher-paşa "serasker paşası" (Kak.1973,s. 360).

* sırp.: serâšcer, serasker "serasker" (Mik.1888,s.53); serâsker, serâšcer, seraskijer, seraskir, serâštit, serâštit "serasker" (Kak.1973,s. 359); serâsker, serâšcer, sarâsker, sarâšcer "ordunun savaş zamanındaki baş kumandanı, sadece büyük vezirler bu ünvanı alırlar" (Şkal. 1985,s. 559).

* arn.: saraskier "serasker" (Mik. 1888,s. 53).

* yun.: seraskhêris "serasker" (Mik. 1888,s.53); seraskhêris "aynı" (Kak.1973,s. 359).

* mac.: szeraszker, szeraszker, szeraszker, szeraszker, szârâzker, seraskir "serasker" (Kak. 1973,s.359); szerâszker pasa, szeraszker pasa, szaraskyer bassa, szeraszker pasa "serasker paşası" (Kak. 1973,s. 360).

serbest 1.Hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen,erkin. 2. Tutuklu veya bağımlı olmayan,özgür, hür. 3.zamanını istediği gibi kullanabilen,yapacak bir işi olmayan. 4. Bazı kurallara bağlı olmayan. 5. Sıkmadan, şaşırmadan konuşan ve davranan. 6. (Kadın için) Ağır başlı olmayan,hoppa. 7. Hareketi herhangi bir

biçimde engellenmeyen. 8. Rahat, özgür, bağımsız bir biçimde (TS).

* sırp.: serbes "serbest, boş; yasak olmayan" (Mik.1888, s. 53); sèrbez, sèrbes "özgür, serbest, bağımsız; yasaklanmadan, korkusuzca"; serbezija "özgürlük, bağımsızlık"; serbèzluk "özgürlük" (Şkal.1985, s. 559).

serdar esk. (Osmanlı İmparatorluğunda) başkomutan (TS).

* rom.: serdar, serdar "atlı general; asalet unvanı"; serderease, serderie "serdarlık" (Mik.1888, s. 53); serdâr, serdar, sèrdar "serdar, başkomutan" (Kak.1973, s. 360).

* bul.: serdar, serder "kumandan" (Mik. 1888, s. 53).

* sırp.: serdar "serdar, kumandan"; serdarija "kumandanlık" (Mik.1888, s. 53); sèrdâr, sèrdâr "serdar" (Kak. 1973, s. 360); sèrdâr "kumandan, serdar, voyvoda; savaşlarda orduya kumanda eden büyük vezire verilen unvan; yeniçerilikte, herhangi bir sınıfın kumandanına, liderine verilen unvan; Karadağ vilâyetinde, köklü veya soylu bir aileden gelen kişilerin reislerine verilen unvan"; serdarija, serdârija "bir serdarın emri altında olmak" (Şkal.1985, s. 559-560).

* arn.: serdâr "aynı" (Kak.1973, s. 360).

* yun.: serdâris, serntâris "serdar" (Mik.1888, s. 53); serdâris, serntâris "general" (Kak.1973, s. 360).

* mac.: szerdâr, Szerdâr "soyadı"; szerdâl, szeredâl, szeredâly, szerdâly; Derdar Agâ, szerdâr aga "serdar ağası"; szerdâr pasa, szerdâr basa "serdar paşa" (Kak.1973, s. 360-361).

serdengeçti esk.Fedâî (TS).

* rom.: serdenghèsdi, sârdângesci, serdenci, sirdingesci "serdengeçti"; serdenghesdi-agasi "serdengeçti ağası" (Kak.1973, s. 361).

* sırp.: serdenèçdija, serdengeçdija, serdengeçtiija, serdengeçdizija "serdengeçti"; serdenèçaga, serdengeçaga "serdengeçti ağası" (Kak. 1973, s. 361); serdenèçaga, serdengeçaga "serdengeçti ağası"; serdenèçdija, serdengeçdija "yeniçerilikte, özel bir fedâî sınıfı" (Şkal. 1985, s. 560).

* mac.: szerdengesti, szerdengeszti "serdengeçti"; szerdengesti aga, szerdengeszti aga "serdengeçti ağası" (Kak.1973, s. 361).

sergi 1.Alicının görmesi, seçmesi için dizilmiş şeylerin tümü ve bu nesnelere serildiği yer. 2.Halkın gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş ürünlerin, sanat eserlerinin tümü. 3.Bir yerin, bir ülkenin veya çeşitli ülkelerin kendine özgü, tarım sanayi vb. ürünlerin itanıtım için bunların uygun bir biçimde gösterildiği yer, meşher. 4.hlk. Yaygı, kilim (TS).

* sırp.: sèrgija, sèrdija "herhangi bir alışverişte, üzerine para atılan örtü; sergi yapılan yer; tabakçılara

rın derilerini kuruttukları yer"
(Şkal.1985,s. 560).

* arn.: serġi "sergi" (Meyer,G.1891,
s. 381).

serhat esk.Sınır boyu (TS).

* rom.: serhât,sarhat "serhat"; ser-
hatliü "sınır boyunda olan,serhat-
li" (Kak.1973,s. 362).

* bul.: seratlice "serhat" (Mik.1888,
s. 54).

* sırp.: serhad "serhat,sınır"; serat-
lija "sınırdas; muharip asker" (Mik.
1888,s.54); serhad,sêrhat,sêrat
"serhat"; serhâtlija, serâtlija,seh-
râtlija "serhattaki asker" (Kak.1973,
s. 362);sêrhat,sêr'at,sêrat "sınır
boyu,serhat,sınır"; serhâtlija, seh-
râtlija, serâtlija "serhatlı,sınır
boyunda bulunan" (Şkal.1985,s.560).

* yun.: serkhâti "sınır" (Kak.1973,s.
362).

* mac.: szerhât,szarhât, szârhat,sz-
ârhât "serhat,sınır"; szerhatli,
szarhâtli, szerhâtli,szerhâtli "ser-
hatli,sınır boyunda olan" (Kak.1973,
s. 362).

sermaye 1.Bir ticaret işinin kurulması,
yürütülmesi için gereken ana para ve
paraya çevrilebilir malların tamamı,
ana mal,kapital. 2.mec. Varlık,servet.
3.mec.Konu. 4.mec.Genel ev kadını (TS).

* rom.: sermaje, serme "sermaye,ana
para" (Mik.1888,s. 54).

* bul.: sermija, birmija "iktidar,ser-
vet,sermaye" (Mik.1888,s. 54).

* sırp.: sermija "sermaye,servet"
(Mik.1888,s. 54); sêrmija "ana para,
sermaye; ticaret eşyası; sahip olu-
nan servet ; meslekî olarak üreti-
len eşya" ; sermijâsi, sermijâs
"bir şeyler üreten zanaatkâr,üreti-
ci" (Şkal.1985,s. 560).

* arn.: sermaje "sermaye , anapara"
(Meyer,G.1891,s. 381).

* yun.: sermagés, sermage "sermaye"
(Mik.1888,s. 54); (Meyer,G.1891,s.
381).

serpuş esk.Başlık (TS).

* rom.: tarpuz "bir çeşit kadın bere-
si,başlığı" (Mik.1888,s. 68).

* sırp.: tarpoş, torpoş "serpuş,baş-
lık" (Mik.1888,s. 68).

sert 1.Çizilmesi, kırılması, kesilmesi
veya çignenmesi güç olan,pek,katı,yu-
muşak karşıtı. 2.Esnekliği az olan,
kolayca eğilip büktülmeyen. 3.Kolay da-
yanılmayan, zor katlanılan, etkili,
yumuşak karşıtı. 5. Titizlikle uygu-
lanan,sıkı. 6.Güçlü,kuvvetli. 7.Sar-
sıcı niteliği olan,çarpıcı,keskin,ha-
fif karşıtı. 8.Bağışlaması,hoşgörüsü
olmayan. 9.Gönül kırıcı, katı,ters.
10.jeol. Minerallerin çizilmeye karşı
gösterdikleri direnç (TS).

* sırp.: sêrt "sert,sağlam,güçlü; acı,
keskin,katı"; sêrtli "keskin,acı,
dirençli,sert" (Şkal.1985,s. 561).

* arn.: sert "keskin,acı,şiddetli"
(Mik.1888,s. 54); sert "aynı"; sert-
lis "heyecan,hiddet,sertlik,öfke"
(Meyer,G.1891,s. 381).

servi bot.Servigillerden,Akdeniz bölge-

sinde çok yetişen, kışın yapraklarını dökmeyen, ince uzun bir ağaç (Cupressus sempervirens) (TS).

* bul.: selviya, sivilie "servi" (Mik. 1888, s. 53; Meyer, G.1891, s. 381).

* sırp.: selviya "yanlış bir şekilde: meyve" (Mik.1888, s. 53); sèlviya, sèvlija "servi, selvi"; sèlvijast, sèlvijast "servi gibi uzun ve ince olan" (Şkal.1985, s. 558).

* arn.: selvi "servi" (Mik.1888, s.53); selvî "aynı" (Meyer, G.1891, s. 381).

* yun.: selvini "servi" (Mik.1888, s. 53; Meyer, G.1891, s. 381).

ses 1.Kulağın duyabildiği titreşim. 2. Cigerlerden gelen havanın ses yolunda yaptığı titreşim. 3. Güzel ve etkileyici ses. 4.mec.Duygu ve düşünce. 5.mec. Herhangi bir davranış, tutum karşısında uyanan ruhi tepki. 6.müz. Aralarında uyum bulunan titreşimler (TS).

* sırp.: sēs "ses"; sèslî "sesli, yüksek sesli" (Şkal.1985, s. 561).

setre esk.Düz yakalı, önü ilikli bir tür ceket (TS).

* sırp.: sètra "uzun palto"; sètre-pan-tole, sètre-odijelo "alafranga kıyafet" (Şkal.1985, s.561).

sevap 1.Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül. 2.Tanrı tarafından ödüllendirileceğine inanılan davranış (TS).

* sırp.: sevap "hayırlı iş, hayrat" (Mik.1888, s. 54); sèvāb, sèvāp "Allah tarafından ödüllendirileceğine inanılan iyi davranış, hayırlı iş; iyi bir iş için verilen ödül"; sevāpčija

"iyi işler, hayırlı işler yapan kimse" (Şkal.1985, s. 561).

* arn.: sevap "iyi, hayırlı iş" (Mik. 1888, s. 54); sevāp "iyi iş" (Meyer, G.1891, s. 381).

sevda 1.Güçlü sevgi, aşk. 2.Aşırı ve güçlü tutku; istek (TS).

* rom.: sevda "sevgi, aşk" (Mik.1888, s. 54).

* bul.: sevdalie "sevda" (Mik.1888, s. 54).

* sırp.: sevda, sevdah "sevda, aşk"; sevdeliya "sevda" (Mik.1888, s. 54); sèvdāh "sevgi, aşk"; Sèvda "kadın ismi"; sevdālija, sevdāhlija, sevdēlija "âşık, sevda, seven kimse"; sevdālinka "aşk ve sevda üzerine olan halk şarkısı"; sevdāluk, sevdāhluk "sevda, aşıklık, sevgi, aşk"; sèvdi "sevilen, sevgili"; sevdidžān-bāklava, džānsèvdija "bir çeşit baklava"; sèvdisānje "sevmek, âşık olmak"; sèvdisati, srdisati "sevmek, âşık olmak, sevda çekmek" (Şkal. 1985, s. 562).

* arn.: sevdāl'ézé "sevda" (Meyer, G.1891, s. 382).

* yun.: sevntās "sevda" (Mik.1888, s. 54).

sevmek 1.Sevgi ve bağlılık duymak. 2.Birine sevgiyle bağlanmak, gönül vermek. 3.Çok hoşlanmak. 4.Okşamak. 5.Yerini şartlarını uygun bulmak (TS).

* bul.: sevdim ! "sevdiğim, sevgilim !", sevdem "aynı" (Mik.1888,

s. 54).

- * sırp.: sevdisati "sevmek, sevdalanmak"; sevditi "sevmek"(Mik.1888,s. 54); sevdisanje "sevmek; âsık olmak"; sevdisati, srdisati "sevmek, sevdalanmak" (Şkal.1985,s. 562).

seyir 1.Gidiş,yürüyüş,ilerleyiş. 2.Bir yerden başka bir yere gitmek için yola çıkma. 3.Eğlenmek için bakma,hoşlanarak bakma. 4.Bakıp eğlenecek şey, eğlendirici durum (TS).

- * bul.: seir,siir "konuşma,sohbet" (Mik.1888,s. 52).
- * sırp.: sehir,seir "hareket"; sehriti, seiriti "bakma, seyretme "; seir çiniliti "seyretmek"; sehir uçiniliti "seyretmek"; seirdjija,sehidjija,seirdžija,"seyirci";seirdjije,seirdžijam "seyirciler" (Mik.1888,s.52); sehir, sehir,sehir "seyir,bakma, bir şeyi seyretme; güzel bir şeye hayranlıkla bakma"; seiržija,sejiržija "seyreden kimse,seyirci";seiriti,sejiriti,sehiriti "seyretmek,bakmak" (Şkal.1985,s. 554-555).
- * yun.: sergiàni "seyirci; seyretmek" (Mik.1888,s.52).

seyis Ata bakan,tımar eden kimse, at bakkıcısı (TS).

- * rom.: seiz "seyis"(Lok.1927,nr.1776); seiz "aynı" (Meyer,G.1891,s. 382); sacsana "yük,külfet" (Lok.1927,nr. 1777); seiz "seyis"(Mik.1888,s.52); saxana, saxanea, sarsana "bagaj,yük, ağırlık"(Kak.1973,s. 363).
- * bul.: sejiz,seiz,sejizin,sajzin "se-

is"; seisce "küçük seyis" (Mik.1888, s.52); sejsana "yük beygiri" (Mik. 1888,s.52);sejiz "seyis" (Meyer,G. 1891,s. 382).;sejsana,seksana "seyishane" (Kak.1973,s. 363).

- * sırp.: seiz,seizin "seyis" (Mik.1888, s.52); sejsana,seisana,seksana,seizana,sejsana "seyishane" (Mik.1888, s.52); seisana,sejsana,sisana,sehsana,sejisana,seksana,séjsana,sélisana,sejisana,sejksana "seyishane" (Kak.1973,s. 363);seiz,sejiz "seyis"; seizbasa,sejizbasa "seyis başı" (Şkal.1985,s.555).

* arn.: seš,sezi "seyis" (Meyer,G.1891, s. 382).

* yun.: seisis,sešisis,sešisis, "seyis" (Mik.1888,s.52); sašsanšs "at bakım yeri, seyishane" (Kak.1973, s. 363).

* mac.: szekzana,szekszena,szekszena, szekszina "eyer yükü,yük" (Kak.1973, s. 363).

Seylan taşı jeol. Yapısında alümenyum ve demir bulunan birgranat türü,seylan(Şkal.1985,s. 555).

- * sırp.: sejlān, seł'jān,selijān "gerdanlık yapımında kullanılan birçeşit boncuk" (Şkal.1985,s. 555).

seyran Gezme,gezinme (TS).

* yun.: sergiàni "gezme,gezinme" (Mik. 1888,s.52).

seyyar 1.Belli bir yeri olmayan,gezici, gezgin. 2. Kolay taşınabilen,katlanarak taşınabilir duruma getirilebilen,

portatif (TS).

* sırp.: sèjār-muālim "köy köy dolaşarak, evleri ziyaret ederek din dersleri veren öğretmen, muallim"; sèjār-vāiz "köy köy dolaşarak vaazlar veren vaiz" (Şkal. 1985,s. 555).

sıçan zool. 1.Sıçangillerden,fareden ieri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan (Rattus). 2.Fare (TS).

* rom.: sītskan, sītsoran "büyük fare, sıçan" (Mik.1888,s. 55).

* sırp.: siçan "sıçan, fare; fare zehiri, arsenik trioksit"; siçan-jòlan "yeraltı yolu, yeraltına kazılmış yol"; siçan Fare zehiri" (Mik. 1888,s. 55).

* mac.: cickány "sıçan" (Mik.1888,s. 55).

sıçan otu hlk. Arsenik (TS).

* sırp.: siçan otu "arsenik" (Mik. 1888,s.55); siçanot, siçan "sıçan otu, arsenik" (Şkal.1985,s. 563).

sıfır 1.Kendi başına değeri olmayan, ondalık sayı sisteminde sağına geldiği rakamı on kere büyüten işaret (0). 2.mec. Hiç yok. 3.mec. Kötü , başarısız, verimsiz (TS).

* rom.: cifră, tifră "sıfır" (Lok. 1927,nr. 1894).

* sırp.: sūlfur, sīfr "sıfır,; hiç" (Şkal.1985,s. 573).

sıhhat 1.Sağlık, esenlik. 2. Doğruluk (TS).

* sırp.: sıhat "sıhhat, sağlık, afiyet"; sıhatlārōsum ! sıjatlārōsum !, sıhatōlā ! "sıhhatler olsun !" (Şkal. 1985,s. 563).

sıkı 1.Dar. 2.İyice sıkıştırılmış, doldurulmuş, tıkHz; gevşek olmayan. 3. Zorlu, güçlü ve etkili. 4. Dikkatli, titiz ve göz yummadan uygulanan. 5.İlkelerine çok bağlı, hoşgörüsü olmayan, katı. 6.Yoğun ve acele. 7.Cimri.8.Sıkıca, iyice. 9.Zorlayıcı durum. 10. Ağızdan dolma ateşli silâhlarda, barut ve kurşunun üstünden namluya sokulup bastırılan bez ve kâğıt parçaları gibi şeylerin tümü (TS).

* sırp.: sakija, sukija "tüfeklerin içini sıkıca doldurmak için kullanılan bez parçası" (Mik.1888,s.54).

sıklet 1.Ağırlık, yük. 2.esk. Sıkıntı (TS).

* sırp.: saklet, ciklet, srklet "emir, irade, hüküm" (Mik.1888,s. 54); srklet, sâklet "ağırlık, huzursuzluk, asabiyet, yük; bağırarak, çağırmak, huzur bozmak"; srklétli "asabi, huzursuz; ağır yük altında olan, çok dertleri olan" (Şkal.1985,s. 571).

* arn.: siklet "uzun zaman süresi"; sikletis "uzun süren" (Mik.1888,s. 54); siklét "uzun zaman; huzursuzluk; rahatsızlık; tehlike"; sikletis "huzursuz olmak, tedirginleşmek"; sikletsém "tehlikeli"; sikéldis "taciz etme, üzme, huzursuz etme, canını sıkma" (Meyer, G.1891,s. 384).

* yun.: sekhletizu "zorlamak, sıkıştırmak" (Mik.1888,s. 54).

sınır 1.İki komşu devletin topraklarını birbirinden ayıran çizgi, hudut. 2. Komşu il, ilçe, köy veya kişilerin topraklarını birbirinden ayıran çizgi. 3. Bir şeyin yayılabileceği veya genişleyebileceği son çizgi, uç. 4.mec. Uç, son (TS).

* bul.: sinor "Erdel bölgesi" (Mik. 1888,s. 56); sinor "aynı" (Meyer, G.1891,s. 385).

* sırp.: sinor,"sınır"; sinoriti "sınır yapmak" (Mik.1888,s. 56).

* arn.: sinor "sınır"(Mik.1888,s. 56); sinuar,sinori,sinór "sınır"; sinoréps "sınırlamak,sınır yapmak" (Meyer,G.1891,s. 385).

* yun.: sinoron "sınır" (Mik.1888, s. 56); sinoron,sinoreúç:"sınır" (Meyer,G.1891,s. 385).

sıra 1.Bir çizgi üzerinde yan yana veya art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi. 2.Bu biçimdeki topluluğun durumu. 3.Belirli bir düzene ve niteliği göre dizilme durumu. 4.Bir şeye ayrılan, uygun görülen veya rastlayan zaman. 5. Üzerinde birkaç kişinin yer almasına yarar tahtadan oturtacak yer, 6.Dershane,meclis gibi yerlerde kullanılan ve oturup yazı yazacak biçimde yapılmış olan mobilya. 7.Düzen. 8. Sıra durumunda olan, sıra oluşturan. 9. Sıra kelimesi, ardı, arkası,önü ve yanı kelimelerinden sonra gelerek tamamlamalar kurar ve "ardından,arkasından, önünden, yanından, beraberinde" anlamlarında kullanılır (TS).

* rom.: sir "dizi,sıra,saf"; siră "bel kemiği,omurga" (Lok.1927,nr. 1961); sura "sıra" (Meyer,G.1891,s. 382).

* sırp.: sùra "sıra,çizgi,hat" (Şkal. 1985,s. 575).

* arn.: séré "sıra, disiz,saf,kol"; sêravit "sıralı,düzgün, bir sıra halinde" (Meyer,G.1891,s.382).

* yun.: séira "sıra" (Lok.1927,nr. 1961).

sıraca tıp Deride ve daha çok boyunda görülen değişiklik; lenf düğümlenmelerinin şişkinliğiyle beliren tüberküloz türü (TS).

* sırp.: saradza "kızıl dizanteri;bir at hastalığı"; saradzika,saradza "bir bitki" (Mik.1888,s. 54); siridzik, saradzik "kozmetik amacıyla kullanılan bir krem" (Şkal.1985, s. 567).

* arn.: saradzé "beze şişmesi veya düğümlenmesi,sıraca hastalığı"; saradza "bir at hastalığı" (Meyer,G. 1891,s. 379).

sıraca otu bot.Sıracagillerden,birçok türünün kökleri hekimlikte kullanılmış olan birbitki (Scrophularia)(TS).

* sırp.: saradzika, saradzik,siridzik "kozmetik alanında,krem yapmakta kullanılan sıraca otu bitkisi"(Şkal. 1985,s. 549).

sırça 1.Cam, 2.Camdan yapılmış (TS).

* bul.: serçe,syrçe "sırça, cam" (Mik. 1888,s.54).

* sırp.: srça "cam"; srçe "cam şişe, bardak";srçati "camdan yapılmış" (Mik.1888,s. 54); srça "cam"; srçali "camdan yapılmış olan"; srçaluk "camlık; evde cam eşyanın ko-

nulduğu yer" (Şkal.1985,s. 571).

sırık Değnekten uzun ve kalınca ağaç (TS).

* rom.: ^vsirik "sırık" (Mik.1888,s.55).

* sarp.: srg,srgom "çamaşırıları asmak için kullanılan, çamaşır ipinin gerildiği sırık" (Mik.1888,s. 54);sfg "çamaşır asmakta kullanılan sırık; genel olarak uzun sopa" (Şkal.1985, s. 571).

* mac.: csereke "sırık" (Mik.1888,s. 55).

sırma 1.Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.2.Rütbe gösteren şerit. 3. Sırmadan yapılmış veya sırma gibi olan (TS).

* rom.: sirma "altın veya gümüş tel" (Lok.1927,nr. 1962); sirme "aynı" (Mik.1888,s. 55; Meyer,G.1891,s. 382); sirmâ "sırma"; sirmali, sirmali "sırmalı" (Kak.1973,s. 364).

* bul.: serma "gümüş"; sermen "gümüşten yapılan"; sermali,sermalija,sarmanlija "sırmalı" (Mik.1888,s. 55); sırma "gümüş"; srma "gümüş iplik, gümüş" (Meyer,G.1891,s. 382).

* sarp.: srma,srme "gümüş tel"; sirmali, sirmajli,sirmari,sirmalija, sirmajlija "sırmalı" (Mik.1888,s. 55); sirma,sırma "aynı" (Kak.1973,s. 364); sırma "gümüş, saf gümüş, gümüş tel"; sirmâdal "altın veya gümüş iplikçiklerle nakışlanan kadife veya saten kumaş; sırmalı nakışları olan elbise veya yorgan"; sırma,-dzüzdân "sırma işlemeli para kesesi veya cüz-

dan"; srmâli,srmâjli "sırmalı, sırma işlemeli";srmâlija, srmâjlija "gümüş kakmalı tüfek; sırma kakmalı veya işlemeli herhangi bir şey" (Şkal.1985,s. 571).

* arn.: serm "gümüş"; serme, serma "sırma işlemeli";sirme "ipek" (Mik. 1888,s. 55); sermé,sérmâ "gümüş; ipek böceğinin ipliği" (Meyer,G. 1891,s. 382); sêrmâ "sırma" (Kak. 1973,s. 364).

* yun.: sırma "iplik; ipek,altın veya gümüş iplik" (Mik.1888,s. 55) Meyer,G.1891,s. 382).

* mac.: sirmâ "ipek" (Meyer,G.1891,s. 382); szerma,szirma "sırma" (Kak. 1973,s. 364).

sirt 1.Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm . 2.İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan üstbölüm. 3. Kesici araçların kesmeyen kenarı. 4. Dağların ve tepelerin üst bölümü. 5. (İnsan için) Üst, arka. 6. Bir şeyin üstü, üstbölümü. 7.Dikilmiş veya ciltlenmiş kitaplarda dikişin buluntuluğu bölüm (TS).

* sarp.: sirt "sirt; tilki kürkünün kuyruğa yakın bölümü" (Şkal.1985, s. 572).

sızl 1.Hafif ve ince ağrı. 2.Ruhî acı, ıstırap (TS).

* bul.: seske, suska "verem sızısı, ağrısı"(Mik.1888,s. 55).

sicil 1.Resmî belgelerin kaydedildiği kütük. 2.Görevlilerin her türlü durumlarının işlendiği dosya (TS).

* sîrp.: sindzilāt "tasdik,onay"; sindzilātiti "teyit,tevsik etmek,onaylamak,tasdik etmek" (Mik.1888,s. 55); sîzilāt,sidzilāt, sincilat,sindzilāt,sindzilāt "kütük" (Kak.1973,s. 364); sidzil "mahkeme kararı, mahkeme kayıtları"; sidziliti "mahkeme kararıyla işlerin kayıtlarını tutmak; bir şeye dayanmak,bir dayanağının ve anlamının olması" ; sindzelija,sinde-lija "mühürlü,onaylanmış olan"; sindzilāt "mahkeme kararı,belgesi, yargı ile ilgili olan herşey" (Şkal.1985, s. 563, 565-566).

* arn.: sitsilis,sicilis "tayin etmek, teyit etmek" (Mik.1888,s. 55); sidzilis "tayin etmek,teyit etmek, dağıtma"; sindzilāt "teyit etmek,onaylamak"(Meyer,G.1891,s. 584).

* mac.: sziczilat, csincsilāt "sivil işleri,tasdik,onay" (Kak.1973,s.364).

sicim Keten,kenevir gibi bitkilerin liflerinden yapılan ince ip, kınnap (TS).

* sîrp.: sidzim "sicim,ip" (Mik.1888, s. 55); sidzim "sicim,ip" (Şkal.1985, s. 563).

* arn.: sidzim "ip" (Mik.1888,s. 55); sidzim "sicim,kınnap" (Meyer,G.1891, s. 384).

siftah 1.(Bir şey satıp veya satın alıp) Alış verişe başlama. 2.mec.hlk. İlk kez olarak (TS).

* rom.: sefte,safte "ilk,başlangıç" (Mik.1888,s.52); seftea,saftea "ilk alınma,siftah" (Lok.1927,nr. 916).

* bul.: sefte "başlangıç, baş" (Mik. 1888,s. 52).

* sîrp.: sefte Gilk satış,siftah"; seftedzija "ilk müşteri";sefteisati, sefteleisati "siftah yapmak" (Mik. 1888,s. 52).sefte,sèfta "kazanılan ilp para veya yapılan ilk alış veriş; ilk,başlangıç; ilk defa"; seftedzija, seftadzija "bir dükkândan ilk alış verişi yapan müşteri; bir işi ilk yapan kimse"; seftelèisati "seftelemek,açılışı yapmak, bir şeyi ilk almak" (Şkal.1985,s. 554).

* yun.: seutās "siftah,başlangıç" (Mik.1888,s.52).

sigaralık 1.Sigara konulan kap. 2.Sigararağızlığı (TS).

* sîrp.: cigaraluk,cigarluk "sigara ağızlığı" (Şkal.1985,s. 158).

sihir Büyü (TS).

* bul.: sehir "sihir" (Mik.1888,s. 52).

* sîrp.: sehir "mucize,harika";(Meki-1888,s.52); sihir "siher,büyü;büyülemek"; sihirbāz, sihrøbāz,sirbāz,sihirbāzica, sihrøbāzica,sirbāzica "sihirbaz kadın veya erkek, büyücü" (Şkal.1985,s. 563-564).

silâh 1.Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç. 2.mec.Savunmak veya saldırmak için kullanılan, baş vurulan her şey (TS).

* rom.: seleaf "silâh kuşağı" (Lok. 1927,nr. 1906); seleaf "silâh"

(Mik.1888,s. 55); sileâh,seleâf "silâh kemeri,kolan" (Meyer,G.1891,s. 384).

* bul.: siljah, seljah,seljaf,siljaf "silâh" (Mik.1888,s. 55, Meyer,G.1891, s. 384).

* sırp.: silāj,"silâh"; sili, silaj "silâh" (Mik.1888,s. 55); silāh,sī-laj, silāv "silâh" (Şkal.1985,s. 564).

* arn.: siljah "deri silâh kemeri" (Mik.1888,s.55); sil'âh "aynı" (Meyer,G.1891,s. 384).

silâhşor Silâh kullanan kimse,savaşçı (TS).

* sırp.: sarâhor,serâhor,salâhor,sarâ-or "bir yeri korumakla görevli olan kimse, askerî hizmet dışında sadece bu işle görevli olurlar; padişahlık sarayını korumakla görevli olan"; silâhşor "padişahlık sarayını koruyan kimse" (Şkal.1985,s. 550,565).

silâhtar tar. Osmanlılar döneminde padişah,sadrazam, vezirgibi devlet büyüklerinin silâhlarına bakan ve koruyan kimse (TS).

* rom.: silihtar-aga "silâhtar ağa"; silihtar pasa "silâhtar paşa" (Kak. 1973,s. 365- 366).

* sırp.: siliktar,silihtar "silâhtar" (Mik.1888,s. 55); silihtar,siliktar, silihtar,siliftar,siliptar,silih-dar,silâhdār, silihtār,siliptār, siliftār,selèktār "silâhtar" (Kak. 1973,s.365); silâhdār, silih-tār, siliptār,siliftār "silâhlı olarak

padişahı veya veziri korumakla görevli olan kimse" (Şkal.1985,s. 564).

* yun.: selikhtāris "silâhtar" (Mik. 1888,s. 55); silikhtāris,selikhtāris "silâhtar" (Kak.1973,s. 365).

* mac.: szilisztār,sziliktar, szilektār, szelektār,szilihtār "silâhtar"; szelekdār aga, sziliktar aga, szeliktar aga "silâhtar ağası"; sziliktar pasa, sziligtār pasa, sziliktar basa, sziliftār pasa "silâhtar ağası, paşası" (Kak.1973,s. 365-366).

sille Açık elin iç yüzüyle vurulan tokat (TS).

* sırp.: silne "sille,tokat" (Mik.1888, s. 56); sile, sinle, silne, sila, sinla "şamat,tokat,sille" ; silend-žija "zorba, işkenceci,zulüm-kâr" (Şkal.1985,s. 565).

simit 1.Halka biçiminde,genellikle üzerine susam konmuş çörek. 2. Denizde kullanılan halka biçiminde cankur-taran. 3.hlk. İnce bulgur, düğürcük (TS).

* rom.: simit "simit"; simigiū "simitçi" (Lok.1927,nr. 1814);simit,simits "simit"; simidžiū "simitçi" (Mik.1888,s. 53).

* bul.: simid,simit "simit"; simidži-ja "simitçi"; simičice "simitçik" (Mik.1888,s. 55).

* sırp.: simit "simit" (Lok.1927,nr. 144); simit,simita "kaliteli buğday unundan yapılan ekmek"; simid-žija,"simitçi"; semidžijnica "simit satılan yer" (Mik.1888,s.53); simit

hazır olarak alınan yuvarlak bir çörek, simit"; simičija, simitčija, simidžija "simit pişiren fırıncı" (Şkal. 1985, s. 565).

* arn.: sámit, semit, simet, "simit"; simidžija "ekmekçi, fırıncı"; semidale "simit fırın" (Mik. 1888, s. 53); semit "simit"; simité "aynı"; semitsš "simitçi, fırıncı"; semitsšané "fırın" (Meyer, G.1891, s. 381).

* yun.: sémidáli, semidalis "simit" (Mik. 1888, s. 53); semidáli "simit" (Meyer, G.1891, s. 381).

simsar Komisyoncu (TS).

* rom.: samsar "simsar; tellâl" (Lok. 1927, nr. 1836); samsar, simsar "aynı"; semserie "simsarlık, tellâllık" (Mik. 1888, s. 56).

* bul.: samsarin "simsar" (Mik.1888, s. 56).

* sırp.: samsar "simsar, tellâl" (Lok. 1927, nr. 1836); samsar, samsarina "simsarlık" (Mik.1888, s. 56).

* arn.: sensal "simsar; tellâl" (Mik. 1888, s. 56).

sinameki 1.bot. Baklagillerden, sıcak bölgelerde yetişen, birçok türü bulunan bir bitki (Cassia). 2.Bu bitkinin meyvesi. 3.Bu bitkinin bazı türlerinden elde edilen, hekimlikte iç sürdürücü olarak kullanılan bir madde. 4. mec.Mızımız, sevimsiz, başkalarıyla ilişki kurmayan kimse (TS).

* rom.: senamechi, senamichie "sinameki" (Lok.1927, nr. 1822); senameşi, senameni "aynı" (Mik.1888, s. 53).

* sırp.: selamècija, salamècija, mamèkija "sinameki bitkisinin yapraklarında çıkarılan ve hekimlikte kullanılan bir ilaç" (Şkal.1985, s. 557).

sincap zool.Sincapgillerden, ağaçlarda yaşayan, daha çok yemişle beslenen, çok tüylü, uzun kuyruklu, ince gövdeli bir hayvan, değin (Sciurus vulgaris) (TS).

* rom.: sîngeab "sibirya sincabı"; sansar kürkü"; singepiü "kül rengi" (Lok.1927, nr.1912); sindžjap "sâncap" (Mik.1888, s. 56).

* sırp.: singav "kır rengi, sincap rengi, sincabı" (Şkal.1985, s.566).

* yun.: sintsapı "gri" (Mik.1888, s. 87).

sine 1.Göğüs. 2.mec. Gönül, yürek. 3. mec. Bağır iç (TS).

* sırp.: selèmbet, silèmbet "atın göğsünden geçirilen kayış, sinebent" (Şkal.1985, s. 557).

sini Üzerinde yemek de yenilebilen yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi (TS).

* rom.: sinie "yemek veya pasta tepsi, kalıbı" (Lok.1927, nr.1913); sinie "sini" (Mik.1888, s. 56; Meyer, G.1891, s. 382).

* bul.: sinija, sini "sini" (Mik. 1888, s. 56; Meyer, G.1891, s.382).

* sırp.: sinija "düz yemek tabağı, tepsi" (Mik.1888, s. 56); sinija "alçak yemek sofrası, sini" (Şkal. 1985, s. 566).

- * arn.: seni "bir çeşit tepsi" (Mik. 1888,s. 56); senî "büyük metal yemek tepsisi" (Meyer,G.1891,s. 382).
- * yun.: sînion, sîni "sini" (Mik.1888, s. 56); sêni "aynı" (Meyer,G.1891,s. 382).

sipahi tar.Osmanlılarda tımar sahibi bir sınıf atlı asker (TS).

- * rom.: spahi, spahiü "sipahi" (Lok. 1927,nr. 1914); spahiü "sipahi"; spahilar-agasi "sipahiler ağası"; spahioğlan "sipahi oğlanı" (Kak.1973,s. 367-368).
- * bul: spahija, spaija "sipahi"; spaiivçe "küçük sipahi, toprak ve mülk sahibi" (Mik.1888,s. 56).
- * sırp.: spahija, spaija "toprak ve mal-mülk sahibi"; spahiluk "mal-mülk, servet"; spaholjanin "sipahilikte a-cemî er, sipahi oğlanı" (Mik.1888,s. 56); spahia, spâhija, spaïja, spaho, spâija "sipahi"; spahioğlan,spahoglan,spahòğlan,spaholan "sipahi oğlanı" (Kak.1973,s. 367-368); spâhija, spâho "tımar yada sipahilik sahibi; varsıl kimselere verilen unvan"; spahiluk "sipahilik" (Şkal.1985,s. 570).
- * arn.: spahi "sipahi" (Kak.1973,s. 367).
- * yun.: spakhîs "sipahi" (Lok.1927, nr. 1914); spais "aynı" (Mik.1888, s.56); spakhîs,sıpakhîs "sipahi"; spakhokhlanoi "sipahi oğlanı" (Kak. 1973,s. 367-368).
- * mac.: iszpahi, szipahi, iszpai, sz-

pahi,szpâi, eszpai "sipahi"; szpahi oğlârok, szpâi aga,szpâhia aga "sipahi ağası"; szpâhioglan,zpanoglan, szpâhoglan, ispahoglan "sipahi oğlanı"; szpaoglan.aga, szpahoglan aga "sipahi oğlan ağası" (Kak.1973, s. 367-368).

siper 1.Korunulacak, arkasına, altına veya içine girerek saklanılacak yer. 2. Yağmur,güneş ve rüzgârın etkilemediği gizli,kuytu yer,dulda. 3.Güneş ve yağmurun etkisinden korunmak amacıyla şapka ve kasket gibi şeylerin önüne yapılan çıkıntı, siperlik. 4.ask. Askerlerin gidiş gelişinde veya savaşta karşı tarafa hedef olmadan ateş edebilmesi için kazılmış üstü açık hendek. 5.Kuytu, korunabilen (TS).

- * sırp.: siper "küçük bebeklere yemek yerken üzerlerine dökmeleri boyunlarına bağlanan havlu" (Şkal. 1985,s. 566).

sipsi 1.hlk.Ağaç dallarından yapılan düdük. 2.Gemici düdüğü. 3.Zurnanın dudaklara gelen kamış bölümü (TS).

- * arn.: sipsî, supsî, sumsî "çubuk"; simsija "tütün çubuğu" (Meyer,G. 1891,s. 385).

sirke 1.Salatalara, yemeklere ekşilik vermek içinkullanılan ekşimiş üzüm suyu. 2.Birtakım kimyasal yöntemlerle hazırlanmış birleşiklerin ortak adı (TS).

- * sırp.: sirçe "sirke"; sirçeti " baharlamak, çeşni ve tat vermek" (Mik. 1888,s. 56); sirçe "sirke"; sirçetiti "sirkelemek,sirke serpmek" (Şkal.1985,s.567).

siril hlk.Büyük bakraç,su kovası (TS).

- * sırp.: sètīlj, sītīlj "yüksek bir yere zincirle tutturulmuş, bir tarafında musluğu olan ve içi su dolu olan bir çeşit yuvarlak bakır kap" (Şkal. 1985, s. 561).
- sivri** 1. Ucu keskin ve batıcı olan. 2. Ucuna doğru gittikçe incelen. 3. mec. Genel tutumun veya geleneklerin dışında kalan, göze batıcı özelliği olan, aşırı. 4. Palamut (TS).
- * sırp.: sīvrije "kopça yapmakta kullanılan, terzilerin ve abacıların kullandıkları bir çeşit cımbız" (Şkal. 1985, s. 567).
- siyah** 1. Kara. 2. mec. Koyu renkte olan. 3. (Baskıda) Başka harflerden daha koyu görünen harf türü (TS).
- * sırp.: sija "siyah"; sijaluk "bir çeşit siyah koyun pöstekisi" (Mik.1888, s. 55); sījāh, sījā "siyah, kara"; sijāluk "bir çeşit başlık yapılan siyah kuzu postu" (Şkal.1985, s. 564).
- siyaset** 1. Politika, siyasa. 2. Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş ve anlayış (TS).
- * sırp.: sijaset "vakitsizlik, yersizlik" (Mik.1888, s. 55); sijāset "çokluk, kalabalık; kaba ve büyük olan herhangi bir şey; ceza; şanssızlık, belâ" (Şkal.1985, s. 564).
- soba** Bir yeri ısıtmak için içinde kömür, odun veya gaz yakılarak kullanılan bir araç (TS).
- * rom.: sobe "soba; oda" (Mik.1888, s. 56; Meyer, G.1891, s. 389).
- * bul.: soba "soba; oda" (Mik.1888, s. 56).
- * sırp.: soba "soba; oda" (Mik.1888, s. 56).
- * arn.: sob-a "oda" (Mik.1888, s. 56); sobé "(Meyer, G.1891, s. 389).
- * mac.: szoba "oda; koğuş" (Mik.1888, s. 56; Meyer, G.1891, s. 389).
- sof** 1. esk. Bir çeşit sertçe, ince yünlü kumaş. 2. Ham ipekten yapılmış astarlık kumaş (TS).
- * rom.: zof, sof "pazen" (Lok.1927, nr. 1934); (Mik.1888, s.56).
- * Yun.: sófi "kumaş" (Mik.1888, s.56).
- sofa** Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol (TS).
- * rom.: sofa "dinlenme sırası, bank" (Lok.1927, nr. 1935; Mik.1888, s.56; Meyer, G.1891, s. 389).
- * sırp.: sofa "sofa, hol" (Mik.1888, s. 56); sōfa "camilerde, içerde yer kalmadığı zaman, dış tarafta biraz yükseltilmiş bölüm; bahçede dinlenmek amacıyla yapılmış veya yükseltilmiş yer, kameriye" (Şkal.1985, s. 568).
- * arn.: sofe "dinlenme yeri" (Mik.1888, s. 56); sofé "dinlenme yeri"; soft "sıra" (Meyer, G.1891, s.389).
- sofra** 1. Masa, sini gibi şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu. 2. Yemek (yedirme ve yeme). 3. Birlikte yemek yiyenlerin tümü. 4. Genellikle tekerlek biçiminde, üzerinde yemek de yenebilen ayaklı hamur tahtası. 5. Anüs. 6. Halı göbeğinde daire biçimindeki çiçekli bölüm (TS).

- * rom.: sofrā "alçak yemek tepsi"; sofragiü "sofra örtüsü; sofrā hizmetçisi"; sofragerie "yemek odası" (Lok.1927,nr. 1937); sofrā "sofra"; sofradziü "sofracı,sofra hizmetçisi" (Mik.1888,s. 56); sofrā "aynı" (Kak. 1973,s. 369).
- * bul.: sofrā,sohra, sovra "sofra" (Mik.1888,s. 56); sofrā "aynı" (Kak. 1973,s. 369).
- * sırp.: sofrā,sofra, sovra "sofra"; sofradzija "sofracı" (Mik.1888,s. 56); söfra,sövrā, söfra "sofra" (Kak.1973; s. 369); söfra, sövrā, söpro "yemek tepsi, sofrā; çalışırken, üst başın kirlenmesini önlemek için, ön tarafa düğmelerle takılan bir çeşit önlük"; söfrabez "sofranın altına serilen bez"; söfra böşca "sofra bezi, sofrā örtüsü"; sofrāluk "sofra bezi" (Şkal.1985, s. 568).
- * arn.: sufrē,sofrē, sofrē,sofr "sofra" (Mik.1888,s. 56);sofré, sofré, sufré, sufrā "yuvarlak yemek tepsi; tepsi,tabak" (Meyer,G.1891,s. 389); sofrē, sofrē,sofrē, sufrā "sofra"; sofrabéz "sofra bezi" (Kak.1973,s. 369).
- * yun.: sofrās "sofra" (Mik.1888,s. 56;Meyer,G.1891,s. 89); soufrās "aynı" (Kak.1973,s. 369).
- * mac.: supra,supra "sofra" (Meyer, G.1891,s. 389); szofra, szoffra,zofra, sofrā "sofra" (Kak.1973,s. 369).
- softa** 1.esk.Medrese öğrencisi. 2.esk.İlmiyeden olanlara aşığılama amacıyla verilen ad. 3.mec. Bir görüşe,bir inanışa körü körüne bağlanan kimse. 4. mec. Yaşadığı çağın gerisinde kalmış,geri kafalı kimse (TS).
- * bul.: softa "öğrenci" (Mik.1888,s. 57).
- * sırp.: softe,softe "öğrenci" (Mik. 1888,s. 57); söfta, söhta, söpta "medrese öğrencisi" (Şkal.1985,s. 568).
- sofu** Dinin buyruk ve yasaklarına bütünüyle uyan (kimse) (TS).
- * sırp.: söfija "aşırı dindar kimse; mistik felsefeye bağlı kimse" (Şkal. 1985,s. 568).
- soğan** bot. 1.Zambakgillerden,yemeklere tat vermek için yumrusu ve yeşil yaprakları kullanılan ıtırılı bitki (Allium cepa). 2.Çiğdem,lâle,zambak,sarımsak gibi bitkilerin toprak altındaki yumru kökü (TS).
- * sırp.: söğan,sāğan "soğan" (Şkal. 1985,s. 569).
- soğan dolması** Soğan ile yapılan bir yemeğin adı.
- * sırp.: sögandolma,sāgandolma "soğan dolması"; sogānlija,sagānlija "bir çeşit soğan yemeği"(Şkal.1985,s. 569).
- sohbet** 1.Dostça,arkadaşça konuşarak hoş birvakit geçirme, söyleşi, yarenlik, hasbıhal. 2.ed.Söyleşi (TS).
- * bul.: sobat "ziyafet" (Lok.1927,nr. 1922); sobat "sohbet; düğün,nikâh" (Mik.1888,s. 56).
- * sırp.: sobet "ziyafet" (Lok.1927,nr.

1922); sobet "sohbet, eğlence, ziyafet" (Mik.1888, s. 56-57); söhbet, söbet "sohbet, söyleşi, toplantı" (Şkal.1985, s.569).

sokak İl, ilçe gibi yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol (TS).

- * rom.: sokake "sokak" (Mik.1888, s. 57).
- * bul.: sokak "sokak" (Mik.1888, s.57).
- * sırp.: sokak "sokak" (Mik.1888, s.57); sòkāk "sökak" (Şkal.1985, s. 569).
- * arn.: sakak "keçi yolu, patika; sokak" (Mik.1888, s.57); sokāk "dar yol; sokak" (Meyer, G.1891, s. 377).
- * yun.: sokhākhi "sokak" (Mik.1888, s. 57).

sokman hlk. Bir çeşit uzun konçlu çizme (TS).

- * bul.: sukman "bir çeşit kadın giysisi; kaftan" (Mik.1888, s.58).

solak 1. Eller kullanılarak yapılan işlerde daha çok sol elini kullanan. 2. tar. Yeniçeri ocağının, padişahın gözeticiliğini yapan asker sınıfı (TS).

- * rom.: solàc "yeniçerilikte bir sınıf" (Kak.1973, s.370).
- * bul.: sulakçe "sol elini kullanan" (Mik.1888, s.57).
- * sırp.: sòlak "solak" (Kak.1973, s. 370); sòlak "sol elini kullanan; yeniçerilikte bir sınıf" (Şkal.1985, s. 569).
- * arn.: salak "solak" (Mik.1888, s.

s.57); solāk, salak "solak, sol elini kullanan" (Meyer, G.1891, s. 389); sollāk "yeniçeri sınıfı" (Kak.1973, s. 370).

- * yun.: solākhdēs "yeniçerilikte bir sınıf" (Kak.1973, s. 370).
- * mac.: szolak, szulak, szolak, szuljāk "yeniçeri ocağı"; Szulāk "bir at ismi" (Kak.1973, s. 370).

soluk 1. Ak ciğerlere çekilen, ak ciğerlerden atılan hava veya ciğerlere hava alıp verme, nefes. 2. mec. Dikkat çekici, çarpıcı yanları olan kimse veya şey (TS).

- * sırp.: sòluk "soluk, nefes" (Şkal.1985, s.570).

somon Yuvarlak ve şişkin ekmek (TS).

- * rom.: somon "büyük dilim ekmek; dik kafalı, inatçı" (Lok.1927, nr. 1924); somon "dilim ekmek" (Mik.1888, s. 57; Meyer, G.1891, s. 389).
- * bul.: somun "somun, buğday ekmeği" (Mik.1888, s. 57); samun, somun "aynı" (Meyer, G.1891, s.389).
- * sırp.: somun, samun "somun ekmek" (Mik.1888, s. 57); sòmūn, sàmūn "mayalı yuvarlak ekmek; evde yapılan mayalı ekmek" (Şkal.1985, s.570).
- * arn.: samune, samun "somun" (Mik. 1888, s.57); somune, samūn "dilim ekmek" (Meyer, G.1891, s. 289).

son 1. Şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan, ilk karşıtı. 2. En arkada bulunan. 3. Artık ondan ötesi veya baş-

kası olmayan. 4. Bir şeyin en arkadan gelen bölümü, bitimi, nihayet. 5. anat. E-tene, eş, döl eşi, meşime, plâsenta. 6. mec. Ölüm. 7. Olanca (TS).

* sırp.: sön "son, bitim, bitiş, uç, nihayet; sonuncu" (Şkal.1985, s.570).

sonra 1. Daha ileri bir zamanda, müteakiben. 2. Daha uzak ve ileri bir yerde. 3. Makam, sıra, değer ve önemde arkada oluşu bildirir. 4. Yoksa, aksi halde. 5. Arkadan gelen bölüm veya zaman (TS).

* bul.: andansora "sonra, ondan sonra" (Mik.1888, s. 57).

sopa 1. Kalın değnek. 2. Sopayla yapılan vuruş. 3. mec. Dayak, kötek (TS).

* rom.: sopa "sopa, değnek" (Lok.1927, nr. 1925); sope "aynı" (Mik.1888, s. 57).

* bul.: sopa "sopa, değnek" (Lok.1927, nr.1925; Mik.1888, s.57).

* sırp.: sopa "sopa, değnek" (Lok.1927, nr.1925; Mik.1888, s. 57); sôpa "aynı" (Şkal.1985, s. 570).

* arn.: sopate "sopa" (Mik.1888, s.57).

sorguç 1. Bazı kuşların tepelerinde bulunan uzunca tüy. 2. esk. Serpuşların ön tarafına takılan tüy veya püskül biçimindeki süs (TS).

* rom.: surguciü "miğfer tüyü" (Lok. 1927, nr. 1926); surguciü "aynı" (Mik.1888, s.57; Kak.1973, s. 371).

* sırp.: sorguç "sorguç, tüy, tepelik" (Mik.1888, s.57); sôrguç "aynı" (Kak. 1973, s.371) ; sôrguç "sorguç, tüy" (Şkal.1985, s. 570).

* yun.: sergoütsi "sorguç" (Mik.1888,

s.57); sergoütsi "aynı" (Kak.1973, s. 371).

* mac.: szorgucs "sorguç" (Kak.1973, s. 371).

soy 1. Biyolojik özellikleri nesilden nesile değişmeyen kandaş birey topluluğu, ırk. 2. Bir atadan gelen kimsele- rin topluluğu, sülâle. 3. İyi ve üstün nitelikleri bulunan. 4. Cins, tür, çeşit. (TS).

* rom.: soü "cins, tür; cinslik" (Lok. 1927, nr. 1923); soj, soji "soy, cins" (Mik.1888, s. 57).

* bul.: soj "soy"; sojlja "soylu, iyi bir aileden gelen" (Mik.1888, s.57).

* sırp.: soj "ırk" (Lok.1927, nr.1923); soj "sınıf, sosyal durum" (Mik.1888, s.57); sôj "soy, sop; köken; tür, çeşit" ; sôjli "soylu, iyi bir kök ve aileden gelen"; sôjsuz "soysuz, kaba kimse" (Şkal.1985, s.569).

* arn.: soj, sua "sins; soy, sop; akra- balık, hısımlık"; soili "soylu" (Mik. 1888, s. 57); soj "aynı"; soili "soy- lu aileden doğan" (Meyer, G.1891, s. 389).

* yun.: sôgi "soy" (Mik.1888, s.57).

soymak 1. Bir şeyin üzerinden kabuk, de- ri, zar gibi şeyleri çıkarmak. 2. Biri- nin giysilerini çıkarmak. 3. Birinin üstünde, yanında veya bir yerde bulu- nan şeyleri çalarak alıp götürmek" (TS).

* sırp.: sôisati, sôjisati "çalmak, soy- mak; saldırmak" (Şkal.1985, s. 569).

soytarı 1.Söz ve davranışlarıyla halkı güldürüp eğlendiren kimse,maskara.
2.İnc. Hileci,yaltak kimse,kaşmer (TS).

* rom.: sojtar "soytarı"(Mik.1888,s. 57).

* bul.: sjujtare "maskara,soytarı,palyaço" (Mik.1888,s. 57).

* sırp.: sojtarski "soytarıca" (Mik. 1888,s. 57); sđjtarija "doğru dürüst bir işle uğraşmayan; soytarı,maskara" (Şkal.1985,s.569).

sual esk. Soru (TS).

* sırp.: sūāl,sūāl "soru,sual,sorma"; suāldžija, suvāldžija "soru soran kimse; öbür dünyada soru soracaklarına inanılan Münkir ve Nekir adlı meleklerle verilen isim" (Şkal.1985, s. 572).

subaşı 1.Şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı. 2.Acemi ocaklarında küçük aşamalı subay. 3.tar. Osmanlılarda kapıkulu süvarileri arasından,savaşzamanı da vergi toplamak işleri için ayrılan kimse. 4.Rumeli'de çiftlik kâhyası (TS).

* rom.: subašā "en yaşlı köylü,köyün en yaşlı kişisi" (Meyer,G.1891,s. 395); subāsa "subaşı" (Kak.1973,s. 371).

* bul.: subasa, sūbašija,sūbaš "subaşı,güvenlik görevlisi" (Kak.1973, s.371).

* sırp.: subašā "köy bekçisi"; subašovati "subaşılık görevi,bekçilik" (Mik. 1888,s.58); sūbaša, sobaša,"subaşı" (Kak.1973,s. 37); sūbaša "eskiden

ağaların ve beylerin çiftliklerini korumakla görevli olan kimse; eskiden şehirlerin güvenliğinden sorumlu olan kimse"; sūbašovati "subaşılık hizmetini yapmak" (Şkal.1985,s. 572).

* arn.: subaš "subaşı,bekçi" (Mik. 1888,s. 58); subāš "idareci"; subaša "köy bekçisi"(Meyer,G.1891,s. 395); subāsh "aynı" (Kak.1973,s.371).

* yun.: soumpasis "polis veya güvenlik görevlisi" (Kak.1973,s.371).

* mac.: szubasa,szupasa,szubasi,szubbasa,szuhbasi,subaja, szūbasa,szūhbasa,gzubasiler,zubāssa "subaşı, polis görevlisi" (Kak.1973,s.371).

su böreği Fırına koymadan önc yufkası suda haşlanan bir tür börek (TS).

* sırp.: sū-būrek "su böreği" (Şkal. 1985,s573).

sucuk Şişirilip kurutulmuş bağırsak içine baharlı et kıyması doldurularak yapılan bir tür yiyecek. 2.Ceviz,badem içi gibi şeyler, bir ipliği dizildikten sonra nişasta ile koyulaştırılmış kaynar üzüm şirasına batırılarak yapılan tatlı yiyecek (TS).

* bul.: sudžuk,suhžuk "sucuk" (Mik. 1888,s.58).

* sırp.: sudžuk "sucuk" (Mik.1888, s. 58); sūdžuka,sūdžuk "hayvan etinden yapılan sucuk" (Şkal.1985,s. 573).

* arn.: sodžuk "sucuk"(Mik.1888,s. 58); sudžuk "sucuk" (Meyer,G.1891,s. 395).

sulamak 1.(Toprak, bitki vb. için) Su vermek. 2. Hayvana su vermek,suvarmak. 3. argo (Para için) Ödemek,vermek,harcamak (TS).

* sırp.: sulaisati "düzeltmek,tesviye etmek" (Mik.1888,s.58).

sulh Barış (TS).

* sırp.: sül,sülh "barış,anlaşma,uzlaşma,sulh" (Şkal.1985,s.573).

* arn.: sul,sül "anlaşma,uzlaşma" (Meyer,G.1891,s. 395).

sultan tar.1.Müslüman,özellikle Sünnî hükümdarların kullandıkları unvan,padişah. 2.tar. Padişahların erkek ve kız çocukları ile anne ve eşlerine verilen unvan. 3.Bazı Bektaşî azizlerine verilen ad (TS).

* rom.: sultan "hükümdar,sultan" (Lok. 1927,nr. 1945); Mik.1888,s.58); Sultân,Sultanâ "sultanın eşi" (Kak.1973, s. 372).

* bul.: sultan,sultanin "sultan"; sultana "sultan kızı";sultanka "aynı" (Mik.1888,s.58); sultân "sultan"; sultanâ "sultan kızı,kadın sultan" (Kak.1973,s. 372).

* sırp.: sultan,sultanija,sultani "sultan" (Mik.1888,.58); sultân "sultan"; sultana "kadın sultan"; Sultâna,Sultana,Sulta "kadın ismi" (Kak.1973,s. 372); sultân "padişah,sultan"; sultanija "sultan kızı" (Şkal.1985,s. 574).

* arn.: sultan "sultan" (Mik.1888,s. 58); sulltân "aynı" (Kak.1973,s.372).

* yun.: soldânos,souldânos,soultânos

(Mik.1888,s.58); soultânos "sultan" (Kak.1973,s. 372).

* mac.: szoltán, szulthan,szultán, sultan,szultány,sultanus, soldanus "sultan"; szultána "kadın sultan"; sultanın eşi"; szultán zade "sultan oğlu,prens" (Kak.1973,s. 372-373).

sumak 1.bot.Antep fıstığıgillerden,sıcak bölgelerde yetişen,kabuğu hekimlikte,yaprakları dericilikte kullanılan bir ağaç,somak (Rhus coriafia). 2.Bu ağacın, ekşilik vermek için dövülerek yemeklere katılan mercimeğe benzeyen meyvesi (TS).

* rom.: sumac "sumak" (Lok.1927,nr. 1946).

* yun.: soumákhi,soumakha "sumak" (Mik.1888,s.59).

* mac.: szomak,szomok, zomacchu "sumak" (Kak.1973,s. 373).

sundurma 1.Sundurmak işi. 2.Yağmurdan, güneşten korunmak için yapılan ve arkası bir duvara verilen çatı. 3.Sundurma biçiminde olan,sundurma görevini yapan. 4.hlk.Üstü kapalı balkon, evlerin önündeki taşlık (TS).

* rom.: sandrama "tahta baraka; kırık dökük eşya" (Lok.1927,nr. 1948); sândrama "aynı" (Meyer,G.1891,s. 396; Mik.1888,s.57).

* sırp.: sülđrma,sülđurma,sülđrma,sülđurma "sundurma" (Şkal.1985,s.573).

* arn.: sundurma "sundurma" (Mik.1888, s. 57); sundurmá "saçak,sundurma" (Meyer,G.1891,s. 396).

surat 1.Yüz,çehre. 2.Somurtkanlık,asık

yüzlülük. 3.Soğuk davranma (TS).

* bul.: surat "surat"; suratsez "ar-sız, utanmaz"; sura "yüz, çehre, surat"; surovos "hokkabaz, soytarı" (Mik.1888, s. 58).

* arn.: surat "yüz, çehre" (Mik.1888, s. 58); surát "aynı" (Meyer, G.1891, s. 397).

sure Kur'anın bölünmüş olduğu 114 bölümden her biri (TS).

* sırp.: súra, sùre "sure" (Şkal.1985, s.575).

suret 1.Görünüş, biçim. 2.Yazı veya resim kopyası, nüsha. 3.Biçim, yol, tarz. 4.esk.Yüz, çehre. 5.İslâm felsefesinde, varlığın görünen yanına, beş duyu ile algılanan yönüne verilen ad. 6.hlk.Re-sim, fotoğraf (TS).

* rom.: suret "suret, görünüş" (Meyer, G.1891, s. 397).

* sùre, sùret "resim" (Şkal.1985, s. 575).

* arn.: suret "resim, tasvir, portre" ; sùret, sùret "aynı" (Mik.1888, s. 58); surét "suret, tasvir" (Meyer, G.1891, s. 397).

susak hlk. 1.Susamış olan, susayan. 2. mec. Salak, aptal. 3.hlk.Su kabağından yapılmış veya ağaçtan oyulmuş maşrapa (TS).

* sırp.: sùsāk "derin su kaplarından su almakta kullanılan uzun saplı bakır kap; susak gibi yapılmış olan kabak, su kabağı" (Şkal.1985, s.576).

susam bot. 1. Susamgillerden, sıcak böl-

gelerde yetişen küçük bir bitki (Sesamum indicum). 2.Bu bitkinin küçük, sarımtırak tohumu. 3.Süsen (TS).

* rom.: susan "susam" (Mik.1888, s.58).

* sırp.: sùsam "susam" (Şkal.1985, s. 576).

* arn.: sisám, susám "susam" (Meyer, 1891, s. 385).

* yun.: sisámi "susam" (Meyer, G.1891, s. 385).

* mac.: sisame "susam" (Meyer, G.1891, s. 385).

suvat Hayvan suvaracak yer (TS).

* sırp.: sùvāt "hayvanların otlatıldığı dağ otlakları" (Şkal.1985, s. 576).

su yolcu tar.İstanbul'un su yollarını ve bunlara ilişkin kuruluşların bakım, onarım ve işletmesiyle uğraşan kimse (TS).

* rom.: sujuldziū "su kuyusu ustası" (Mik.1888, s.58).

* sırp.: sùjoldzija "şehirlerin su işleriyle uğraşan kimse, su yolcu" (Şkal.1985, s. 573).

sübyan Çocuklar (TS).

* sırp.: sibjān, sibijān "çocuklar, evin büyümemiş, küçük çocukları"; sibjān-mekteb, sibjān-méjtef "düzgün ve oturmuş birbinası ve haftalık ders programı olmayan dini okul" (Şkal.1985, s.563).

sülügen Erimiş kurşunun, bir hava akınında yükseltgenmesiyle üretilen, çok yoğun ve zehirli, pas önleyici astor boyaların hazırlanmasında kullanılan kırmızı boya (TS).

* sırp.: sulügen "közmetikte kullanılan bir boya" (Şkal.1985,s.574).

sülük 1.zool.Sülüklerin örnek asalak hayvanı (Hirudo).2.Sülüklerden,tatlı sularda yaşayan, vücudunda 22 sindirim kesesi olduğu için, bir kezde, ağırlığının sekiz katı kan emebilen,halk arasında bazı kan hastalıklarının tedavisinde yararlanılan hayvan (Hirudo medicinalis). 3.bot. Yaprak veyasapların yanlarında gelişen ince uzantı, asma bıyığı (TS).

* orn.: suluk "kan emen sülük" (Mik. 1888,s. 58); sul'ük "aynı" (Meyer, G.1891,s. 396).

sülümen Ak sülümen (TS).

* rom.: suliman "ruj,düzgün"; sulemeni "kendini düzgünlemek,makyaj yapmak" (Lok.1927,nr. 1942; Mik.1888, s. 59).

* bul.: sjulemen "makyaj,düzgün" (Mik. 1888,s. 59).

* yun.: soulımēs "aynı" (Mik.1888, s. 59).

sümbül bot. Zambakgillerden,soğanla üretilen, 15-20 cm yükseklikte, çiçekleri kuvvetli kokulu ve türlü renkli çok yıllık bir süs bitkisi (Hyacinthus orientalis) (TS).

* rom.: rambilä "sümbül" (Lok.1927,nr. 1947); sambile, zambile, sambul "aynı" (Mik.1888,s. 59).

* bul.: zjumbul,zunbulj "sümbül" (Mik. 1888,s. 59).

* sırp.: zumbul "sümbül" (Lok.1927, nr. 1947; Mik.1888,s. 59); sùmbul, zùmbul "sümbül" (Şkal.1985,s.574).

* arn.: zümbül "sümbül" (Mik.1888,s. 59); zümbül "bir çeşit nergis" (Meyer,G.1891,s. 488).

* yun.: zımpılı, soumpoüli, soümboul "sümbül" (Mik.1888,. 59).

sünger 1.zool.Genellikle denizlerde bir yere tutunarak koloni durumunda yaşayan, çok hücreli ilkel hayvan. 2.Bu hayvanın temizlik işlerinde kullanılan, suyu fazlaca çeken esnek iskeleti. 3.Yapay olarak elde edilen dolgu gereci (TS).

* bul.: sjunger, singerçe "sünger"; sungerlija "süngerli" (Mik.1888,s. 59); sjunger "aynı" (Meyer,G.1891, s. 383).

* sırp.: sundzer, sundjer "sünger" (Mik.1888,s.59); sundzer "aynı" (Meyer,G.1891,s. 383); sùnder "aynı" (Şkal.1985,s. 574).

* arn.: sféngór, sféngér, sfungór, süñér "sünger" (Meyer,G.1891,s.382-383).

* yun.: sofuggári "sünger" (Meyer,G. 1891,. 383).

sünnet 1.Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz. 2.(Erkek çocu kta) Erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi. 3.Sünnet düğünü (TS).

* sırp.: sunet "sünnet";sunetiti "sünnet etmek"; sunecen,sunetlija "sünnetçi"; sunedzija "sünnetçi"

(Mik.1888,s. 59); sünnet "Hz. Muhammed'in söz ve davranışlarının bütünü; erkek çocuklarının sünnet edilmesi işlemi"; sünnetiti "sünnet etmek"; sunètlija "çocukları sünnet yapan kimse; sünnet edilmiş olan"; sunètluk, sùnluk "sünnet sonra tertip edilen eğlence" (Şkal.1985,s. 574).

* arn.: sünnet "sünnet" (Mik.1888,s. 59); sünét,sunet "sünnet" (Meyer,G. 1891,s. 397).

Sünnflik Kuran'a ve Haz. Muhammed'in sünnetlerine göre davranıya en doğru ve tek yol sayan dört büyük mezhep (TS).

* sırp.: sùnije,sùniti "Sünnî" (Şkal. 1985,s. 574).

süpürge 1.Süpürmeye yarayan araç. 2.Elektrik süpürgesi (TS).

* yun.: saporidi, sapòli, sarónu "süpürge" (Mik.1888,s. 59).

süpürmek 1.Bir şeyin,bir yerin üstündeki çer çöp, toz toprak gibi şeyleri süpürge, fırça veyabaşka bir araçla toplamak,temizlemek. 2.mec. Çıkarıp atmak, kovmak. 3.mec. Tüketmek,bitirmek (TS).

* sırp.: supùrisati, sutùrisati "süpürge ile süpürmek; mec. düşüncesizce harcamak, tüketmek,silip süpürmek" (Şkal.1985,s. 575).

sürahi İçecek koymaya yarar,cam veya billûr kap (TS).

* sırp.: suráhija "özel bir şekli olan su kabı,sürahi" (Şkal.1985,s. 575).

sürek 1.Süren,devam eden zaman. 2.hlk. Satmak için paraza götürülen hayvan sürüsü. 3.Hızlı süren,hızlı giden (TS).

* sırp.: sürek "sürü, hayvan, özellikle de büyük baş hayvan sürüsü"(Şkal. 1985,s. 575).

sürgün 1.Ceza olarak belli bir yerin dışında veya belli bir yerde oturtulan kimse,menfi. 2.Bu biçimde sürülme işi ve bu işin sonucu, nefiy. 3. Bir kimsenin sürüldüğü yer. 4. Bir bitkide yeni süren filiz. 5. Olağandan daha çok, daha sık ve sulu dışkı çıkarma,ishal,amel (TS).

* rom.: surgun, surghiun "sürgü,nefiy" (Lok.1927,nr. 1950); surgun "sürgün, sürme" (Meyer,G.1891,s. 397; Mik.1888,s. 59).

* bul.: sjurgjün "sürgün,sürme" (Lok. 1927,nr.1950);sjurdisvam,sjurdisam, sjurgjun "aynı (Mik.1888,s. 59).

* sırp.: surgun,surgum "sürgün";surgunluk "sürgünlük";surgunîsati "sürgün etmek, sürmek" (Mik.1888,s.59); sùrgun "sürgün,nefiy; sürülen,gönderilen, sürgün edilen"; surgunîsati, surgunlêisati "sürgün etmek,göndermek"; surgunluk "sürgünlük,nefiy" sùrisati "sürmek,göndermek, bir yere yollamak" (Şkal.1985,s. 575).

* arn.: surjun,sürgün "sürgün"; surjunis, sürdis "sürgün etme, sürme" (Meyer,G.1891,s. 397); surgjun,surgjunis,sürdis, sürdzün, sürdzün "sürgünlük"; serdzüm "sürgün" (Mik.1888, s. 59).

* yun.: sourgoúni "sürgün" (Meyer,G. 1891,s. 397); sourgoúni, sergoúni,

sourgouned "sürgün" (Mik.1888,s. 59).

sürme 1.Kirpik diplerine sürülen siyah büya. 2.Sürme mantarigillerin yol açtığı ve tanelerin içini kuram karası bir tozla dolduran ekin hastalığı, is, rastık (TS).

* rom.: surma "kaşları boyamakta kullanılan siyah boya, rastık" (Mik. 1888,s. 59; Meyer,G.1891,s. 397).

* bul.: surma "düzgün,makyaj" (Lok.1927, nr. 1952).

* sırp.: surma "sürme, kaşları boyamakta kullanılan siyah boya" (Lok. 1927,nr. 1952; Mik.1888,s. 59); sürma "düzgün,sürme,siyah boya"; surmedán,surmedánluk "içinde sürmenin bulunduğu metal kutucuk veya deriden yapılmış kutucuk; sürmenin sürülebilmesi için, içinde bir çubuk bulunur" (; surmèlijaste oči, sürmenaste oči "sürmeli gibi olan gözler" (Şkal.1985,s. 575-576).

* arn.: surmé "kirpik boyası,sürme" (Meyer,G.1891,s. 397).

sürmek 1.Yönetip yürütmek,sevk etmek. 2.Önüne katıp götürmek. 3.Uzatmak,ile-riye doğru itmek. 4. Dokundurmak,değ-dirmek. 5.Oturduğu, bulunduğu yer veya ülkeden ceza olarak başka bir yer veya ülkeye göndermek,nefyetmek. 6. Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak veya dökmek;serp-mek. 7.Bir malı satışa sunmak,piyasaya çıkarmak. 8. Yasal olmayan yolla piyasa-ya para çıkarmak. 9.Herhangi bir durum içinde bulunmak. 10. Pulluk veya saban-la toprağı işlemek.11.Olmaya devam et-mek. 12. Zaman geçmek. 13. Zaman almak. 14. Yetişip ortaya çıkmak,bitmek, yeşer-mek. 15. (Özne olarak iç veya karın ke-limelerini aldığıında) Olağandan daha çok,daha sık ve salu dışkı çıkarmak.

* sırp.: sürisati "sürmek,sürgün et-mek; bir yere göndermek, uzaklaştı-rmak" (Şkal.1985,. 575).

sürü 1.Evcil hayvanlar topluluğu. 2. Bir insanın bakımı altındaki hayvanla-rın tümü. 3.Birlikte yaşayan hayvan-topluluğu. 4.Düzensiz insan topluluğu. 5.Pek çok (TS).

* bul.: sjurija "hayvan sürüsü"; sju-rii "çok.sürüler" (Mik.1888,s. 59).

* arn.: sirí "aile,nesil; çeşit,cins" (Meyer,G.1891,s. 385).

sürücü Hayvan,at arabası ve motorlu ta-şıt süren kimse, şoför (TS).

* rom.: surugi^u, surugiesc,surugies-te "postacı,posta görevlisi" (Lok. 1927,nr. 1956);surud^vziu,surud^vzia^v "posta görevlisi,sürücü" (Mik.1888, s. 59); surugi^u "posta arabası;sü-rücü" (Kak.1973,s. 375).

* sırp.: surud^vzija, surugd^vzija "sü-rücü" (Kak.1973,s. 375); surud^vzija, surugd^vzija "sürücü, özellikle ha-berleşme ve posta alanında görev yapan kimse; postacı,posta arabası sürücüsü" (Şkal.1985,s. 576).

* yun.: souroutsís "sürücü" (Mik. 1888,s.59).

* mac.:szurucsi, szurucsia "sürücü" (Kak.1973,s. 375).

süsen bot. Süsengillerden,yaprakları kılıç biçiminde,çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görünüşlü ve kokulu,çok yıllık bir süs bitkisi, susam (İris germanica).Bazı bölgelerde bu bitki-ye zambak adı da verilmektedir (TS).

* yun.: solson "süsen" (Mik.1888,s. 58).

sütlü 1.İçinde süt bulunan,sütle yapılan, 2.Süt veren, sağmal. 3.Taneleri sertleşmemiş,yumuşak taneli (mısır,buğday vb.) (TS).

* sırp.: sutlija "pirinç ve sütle yapılan bir yemek" (Mik.1888,s. 58); sùtlija,sùtlijāš "süt,pirinç ve şekerle yapılan bir tatlı"; sùt-pita, sùtli-pita, sùtipita "yumurta ve sütle yapılan bir pite" (Şkal.1985, s. 576).

süvari 1.Atlı, 2.Atlı asker. 3.Gemi kaptanı (TS).

* sırp.: suvajdžija "değirmenci" (Mik. 1888,s.60); suvárija "atlı asker, atlı jandarma" (Şkal.1985,s. 576).

* arn.: suvari "atlı jandarma" (Mik. 1888,s.60).

şadırvan Genellikle cami avlularında bulunan, çevresindeki musluklardan ve ortasındaki fıskiye den su akan, üzeri kubbeli veya açık havuz (TS).

- * bul.: şedravan "şadırvan" (Mik.1888, s. 60).
- * sırp.: şedervan, şerdvan, şadrvan, şadrvanu "şadırvan" (Mik.1888, s. 60); şadr̄vān, şad̄ervān, şed̄rvān "mermer veya betondan yapılan şadırvan" (Şkal. 1985, s. 578).
- * yun.: santrivāni, sapdivāni "şadırvan" (Mik.1888, s. 60).

şafak Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık (TS).

- * sırp.: şevak, şefak "şafak, seher; güneş doğmadan veya batmadan önceki gökteki hafif karanlık durumu" (Şkal. 1985, s. 587).
- * arn.: şefk "sabah" (Meyer, G.1891, s. 401).

şah 1. İnan veya Afgan hükümdarı, şeh. 2. Satranç oyununda en önemli taş. 3. Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi (TS).

- * rom.: şah, sach "şah" (Lok.1927, nr. 1742); şah "aynı" (Kak.1973, s.377).
- * bul.: şah "şah" (Lok.1927, nr. 1762); şah "aynı" (Kak.1973, s. 377).

- * sırp.: şah "şah" (Lok.1927, nr. 1762); şah, şah "şah" (Kak.1973, s. 377); şah "şah, padişah; satranç oyunu; satranç oyunundaki şah adını alan taş"; şah-mât, şah-mât, mât "oyunun -satranç- bitimini bildiren, yenen tarafın rakibine söylediği söz" (Şkal.1985, s. 578-579).
- * arn.: shah "şah" (Kak.1973, s. 377).
- * yun.: sakh "şah" (Kak.1973, s.377).
- * mac.: sah, saah, sah "şah" (Kak.1973, s. 376).

şahadet 1. Tanıklık, şahitlik. 2. Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma (TS).

- * sırp.: şehadet "şahadet, tanıklık"; şehadetnāma "tanıklık, şahitlik"; şehadet-ârmak, şehadet "işaret parmağı" (Şkal.1985, s. 583).

şahin zool. Kartalgillerden, 50-55 cm uzunluğunda, Avrupa ve Asya'nın ormanlık ve çalılık yerlerinde yaşayan yırtıcı bir kuş (Buteo buteo) (TS).

- * rom.: şolm "doğan, atmaca; mec. cesur, cüretli, yiğit adam" (Lok.1927, nr. 1764).
- * bul.: şahin "doğan, atmaca" (Lok. 1927, nr. 1762; Mik.1888, s.60).

* sırp.: ^všahin, ^všaho "şahıs ismi"; ^všahin, ^všain "şahin" (Kak.1973,s. 377); ^všahindzija, ^všaindzija "şahinci" (Kak. 1973,s. 378); ^všahin, ^všain "şahin, özellikle av için yetiştirilen bir şahin cinsi"; ^všahindzija "av esnasında kullanılan şahinlerden sorumlu olan şahin yetiştiricisi" (Şkal.1985,s.578-579).

* yun.: saġnis, saginis "şahin" (Mik. 1888,s. 60).

* mac.: sabinczi bassi, sahingczi passa "şahinci başı" (Kak.1973,s. 378).

şahit Tanık (TS).

* sırp.: ^všahit, ^všajit "görgü tanığı, şahit"; ^všahitōlā !, ^všaitōlā ! "şahit olsun ! Kendisi görsün !" (Şkal.1985, s. 579).

şahtere bot. Şahteregillerden, tarla ve yol kenarlarında yetişen, 20-40 cm yükseklikte, çiçekleri hekimlikte kullanılan, çok yıllık ve otsu bir bitki (Fumaria officinalis) (TS).

* rom.: saftera, saftirea "şahtere" (Lok.1927,nr. 1768); saftere, seftere "aynı" (Mik.1888,s. 60).

şaka Güldürmek, eğlendirmek amacıyla karşısındakini kırmadan yapılan hareket veya söylenen söz, lâtife (TS).

* rom.: ^vşage "şaka" (Mik.1888,s. 60).

* bul.: ^vşaka, ^vşega "şaka"; ^vşeguvam "şaka yapmak" (Mik.1888,s. 60).

* sırp.: ^všega, ^všegarcina "şaka, komiklik"; ^všegaciti se, ^všegati se "şaka-

laşmak"; ^všegali "komik, eğlenceli; gülünç, güldürücü" (Şkal.1985,s. 582-583).

* arn.: ^vşaka "şaka"; ^vşakadžij "şakacı" (Mik.1888,s. 60); ^všaká, ^všaké "şaka"; ^všakadží "şakacı" (Meyer,G. 1891,s. 398).

şakayık bot. Dügün çiçeğigillerden, çiçekleri türlü renkte, çok yıllık güzel bir süs bitkisi (Paeonia mascula) (TS).

* sırp.: ^všekáik, ^všekájik "şakayık" (Şkal.1985,s. 585).

şakirt esk. Öğrenci, çırak (TS).

* bul.: ^všegar, ^všegir, ^všagertin "çırak" (Lok.1927,nr. 1759); ^všegarti, ^všeger, ^všegar, ^všagertin, ^všegarče, ^všegercina, ^všegerte, ^všegarki "çırak" (Mik.1888,s. 60).

* sırp.: ^všegrt "çırak" (Lok.1927,nr. 1759); ^všegrt, ^všegrtica "çırak erkek veya kız"; ^všegrtovati "çıraklık etmek" (Mik.1888,s. 60); ^všegrt "meslek öğrencisi, çırak" (Şkal.1985,s. 583).

* arn.: ^všegert "yardımcı, kalfa" (Mik. 1888,s.60); ^všégért "çırak, kalfa" (Meyer,G.1891,s. 403).

şaklaban 1.Şen, şakacı ve güldürücü (kimse). 2.mec. Dalkavuk (TS).

* sırp.: ^všaklāban "komik ve eğlendirici kimse" (Şkal.1985,s. 579).

* arn.: ^všaklabān "şaklaban" (Meyer, G.1891,s. 398).

şakul esk. fiz. Çekül (TS).

- * sırp.: şākūl "çekül,şakul" (Şkal. 1985,s. 579).

şal 1.Genellikle Hindistan'da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş. 2.Kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı (TS).

- * rom.: şal "şal" (Lok.1927,nr. 1802); şali "aynı" (Mik.1888,s. 60; Meyer, G.1891,s.398).
- * bul.: şal "şal" (Lok.1927,nr. 1802); şali-kosak "bir çeşit kemer"(Mik.1888, s. 60).
- * sırp.: şal "şal" (Lok.1927,nr. 1802; Mik.1888,s. 60); şāl "erkek veya kadınların kullandıkları yün veya pamuklu şal" (Şkal.1985,s. 579).
- * arn.: şal "şal" (Meyer,G.1891,s.398).
- * yun.: şali "şal" (Mik.1888,s. 60; Meyer,G.1891,s. 398).
- * mac.: şal "şal" (Mik.1888,s. 60).

şalaki Şal taklidi kumaş (TS).

- * sırp.: şālākija "kadın elbisesi veya yorgan yüzü yapımında kullanılan bir çeşit yünlü kumaş" (Şkal.1985, s. 580).

şalvar Genellikle ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan geniş üst donu (TS).

- * rom.: şalvarī, şavlarī, şolovar "şalvar" (Mik.1888,s. 62); şalvārī "aynı" (Kak.1973,s. 379).
- * bul.: şalvari "şalvar" (Lok.1927,nr. 1849); şelvari, şalvare "şalvar"(Mik.

1888, s. 62).

- * sırp.: şalvare "şalvar" (Lok.1927, nr. 1849); şalvare "şalvar"(Mik. 1888,s. 62); şālvarē, şālvarā, şarvare, şārvale, şālvari "şalvar" (Kak.1973,s.379); şālvarē, şārvale "yaşlı kimselerin, özellikle de hacıların giydikleri bol pantolon; kadın şalvarı" (Şkal.1985,s.580).
- * arn.: şarvar, şandervar "şalvar" (Mik.1888,s. 62); şarvār, şander-vār "pantolon, şalvar" (Meyer,G.1891, s. 400); şarvār, shallvare "aynı" (Kak.1973,s. 379).
- * yun.: şalvārī "şalvar" (Mik.1888, s. 62); şalvārī "geniş pantolon" (Kak.1973,s. 379).
- * mac.: şalavārī "şalvar" (Mik.1888, s. 62); şalvār geniş pantolon,şalvar"; şalavārī, şalab'ari, şalavār-di, şalvārī, şallavardi,şalavardé "şalvar" (Kak.1973,s. 379).

Şam Suriye'nin baş şehri .

- * rom.: şamalagea "bir çeşit ipek kumaş" (Lok.1927,nr. 1810).
- * bul.: şam, şamija "baş örtüsü,şal"; şami "baş örtüsü"; alşamija "Şam şehriden ithâl edilen bir cins kumaş" (Mik.1888,s.61); şamija "baş örtüsü" (Meyer,G.1891,s.399).
- * sırp.: şam, şam "kadınların başlarının örttükleri örtü, baş örtüsü"; şamlija, şamajlija "Şam'dan gelen bir çeşit kumaş"; şamaladža "şam alacası denilen bir kumaş"; şam-

lijanka "şam kılıcı" (Mik.1888,s. 61); ^Vsāmalad^V "genellikle sarı üzerine kırmızı çizgili olan ve erkek kıyafetleri yapılan bir çeşit kumaş"; ^Vsāmājlīja "şam eyeri"; ^Vsām-dud, ^Vsānduda "Şam'dan gelen bir dut cinsi"; ^Vsāmīja "ince dokumadan yapılan kadın baş örtüsü"; ^Vsāmlijanca "şam kılıcı,Şam şehrinde yapılan bir kılıç" (Şkal.1985,s. 580).

* arn.: ^Vsāmī "baş örtüsü,boyun atkısı; cep mendili" (Meyer,G.1891,s. 399).

şamar Açık elle yüze vurulan tokat (TS).

* bul.: ^Vsamar "tokat,sille,şamar" (Mik. 1888,s. 61).

* sırp.: ^Vsamar "tokat,sille,şamar"(Mik. 1888,s.61); ^Vsāmar "şamar,tokat" (Şkal. 1985,s. 580).

şamata Gürültü,patırtı (TS).

* arn.: ^Vsāmata "gürültü,şamata"; ^Vsama-toj "gürültülü"; ^Vsamat "aynı" (Mik. 1888,s. 61); ^Vsamatá, ^Vsamaté "gürültü; kavga"; ^Vsametóh "gürültülü,kavgalı"; ^Vsamatohem "kavga etmek" (Meyer,G. 1891,s. 398-399).

* yun.: samatḥs "şamata" (Mik.1888,s. 61).

şamdan Üzerine mum yerleştirilen destek (TS).

* rom.: ^Vşandanu "şamdan" (Mik.1888,s. 61).

* bul.: ^Vsandal, ^Vsandan "şamdan" (Mik. 1888,s. 61); ^Vsandal, ^Vsandan, ^Vşamdan,

^Vsandal "şamdan" (Meyer,G.1891,s. 398).

* sırp.: ^Vşamdami, ^Vşanıdamı, ^Vşamıdalı, ^Vsandalı "şamdan" (Mik.1888,s.61); ^Vsemidān,^Vşamidān, ^Vşimidān, ^Vsāndān "şamdan,mumluk" (Şkal.1985,s.585).

* arn.: ^Vsaldan, ^Vsaldan "şamdan" (Mik. 1888,s. 61); ^Vsaldān, ^Vsandān "şamdan" (Meyer,1891,s. 398).

* yun.: sīamntāni, sāmāni, santāni "şamdan" (Mik.1888,s. 61; Meyer,G. 1891,s. 398).

* mac.: ^Usādanu "şamdan"(Meyer,G. 1891,s. 398).

şan 1.Ün,şan,şöhret. 2. Gösteriş,gösterişlilik (TS).

* sırp.: ^Vşān "ün,şöhret; gösterişlilik" (Şkal.1985,s. 580).

şap kim.Alüminyum ve potasyum sülfatından veya amonyum alüminyum sülfatından oluşan,sıcak suda eriyen,tadı buruk,antiseptik bir madde (TS).

* sırp.: ^Vşap "şap" (Mik.1888,s. 60);^Všāp "aynı" (Şkal.1985,s.580).

şapka 1.Keçe,hasır gibi maddelerden yapılan başlık. 2. Boru,baca, direk gibi şeylerin açık olan üst bölümünü havanın etkisinden korumak için takılan başlık. 3.bot. Bazı bitkilerde, özellikle mantarlarda şapın üstünde bulunan, üremem organlarını taşıyan şapka biçimindeki organ. 4.gr. Düzeltme (^)işareti (TS).

* rom.: ^Vşapke, ^Vşepkar "şapka" (Mik. 1888,s.60); ^Vşafca^U "şapka" (Meyer, G.1891,s. 399).

* bul.: šapka "şapka" (Mik.1888,s. 60; Meyer,G.1891,s. 399).

* sırp.: šapka "şapka" (Mik.1888,s. 60).

* arn.: šatke "şapka" (Mik.1888,s. 60); šapké "başlık,şapka" (Meyer, G.1891,s. 399).

* mac.: sapka "şapka" (Mik.1888,s. 60).

şarap Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki (TS).

* rom.: sirop, sirob "içecek"; serbet "koyu meyve suyu" (Lok.1927,nr. 1838).

* bul.: šaráp "şarap" (Kak.1973,s. 380).

* sırp.: sirup "içecek" (Lok.1927,nr. 1838); šarâbe "şarap" (Kak.1973,s. 380).

* arn.: šarap "içecek, şarap" (Mik. 1888,s. 63).

* mac.: sarapoló "ayyaş"; sarapos "tadı çok güzel olan tatlı; tatlı" (Kak.1973,s. 380).

şarkı 1.Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran, uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi. 2. Türk müziğinde aşk üzerine söylenen, nakaratı ve ara nağmesi olan parça. 3.Ezgi, müzik parçası,melodi. 4.ed.Divan edebiyatında bestelenmek için,dörtlükler biçiminde yazılmış olan şiir biçimi (TS).

* sırp.: šàrgija, šàrkija "büyük bir telli saz" (Şkal.1985,s. 580).

* arn.: šarkî "büyük bir telli saz"

šarkija "aynı" (Meyer,G.1891,s. 400).

şart Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey,koşul (TS).

* rom.: şart "uygunluk,münasiplik" (Lok.1927,nr. 1861); šart "nizam, düzen,tanzim" (Mik.1888,s. 61); şart "aynı" (Mik.1888,s. 400).

* sırp.: šàrt "şart, lüzûm, gerekli olan şey" (Şkal.1985,s. 581).

* arn.: šart "şart" (Mik.1888,s.61); šart "hüküm,karar" (Meyer,g.1891, s. 400).

şaşı 1.Birbirine paralel görme eksenini olmayan (göz veya kimse). 2.Gözlerini çarpıtarak (TS).

* rom.: sasiü "şaşı" (Lok.1927,nr. 1866); šasiü "şaşı" (Mik.1888,s.61).

* sırp.: šàšijast, šàšiook "şaşı,şaşı gözlü" (Şkal.1985,s. 581).

şaşkın 1.Düşünceleri dağılmış, karışmış ne yapacağını bilemez duruma gelmiş. 2. Akılsız,sersem,budala (TS).

* rom.: šascânlic "düşüncesizlik" (Kak.1973,s. 381).

* bul.: šaskin "şaşkın" (Kak.1973,s. 381).

* yun.: šaskin "yaramaz, haylaz"(Mik. 1888,s.61); šaskin "şaşkın" (Kak. 1973,s.381); šaskin "şaşıran ,şaşkın bir durumda olan"; šaşav "budala, aptal,düşüncesiz" (Şkal.1985, s. 581).

* mac.: saskin "karışık,anlaşılmaz"

(Kak.1973,s. 381).

şaşmak 1.Umulmayan,beklenmeyen veya olağanüstü bir olay, bir olgu karşısında şaşkın duruma gelmek,hayret etmek. 2.(Fiilin olumsuz soru biçimi veya kendinden sonra gelen olumsuz bir fiille) Yolundan sapmamak,gidişini değiştirmek veya yanılmamak. 3. Şaşırmak (TS).

* rom.: sastisi, sistisi "şaşmak" (Mik. 1888,s. 6); sastisi "aynı" (Meyer,G. 1891,s. 400).

* bul.: saštisam, sestisam, saščisam, sıstisa, sıstisuvanie "şaşmak"(Mik. 1888,s.61); saštisam se "şaşmak"(Meyer,G.1891,s. 400).

* sırp.: saširisati "korkudan aklını yitirmek" (Şkal.1985,s. 581).

* arn.: saštis "hayret etmek,şaşmak"; saštii "şaşmak" (Mik.1888,s. 61); saštis "hayret etmek,şaşmak" ; sestis "sersemleme, kendini kaybetme"; saštî "telâş,dehşet" (Meyer,G.1891,s. 400).

* yun.: sastizu, saštisma, sastikhó "şaşmak" (Mik.1888,s. 61); sastizu "aynı" (Meyer,G.1891,s. 400).

şatır esk.1.Neşeli,keyifli, şen. 2. tar. Tören ve alaylarda padişahın,vezirin yanında yürüyen görevliler (TS).

* rom.: sašer "şatır" (Mik.1888,s. 61); sašir "aynı" (Meyer,G.1891,s. 400).

* arn.: sašér "iç oğlanı" (Meyer,G.1891, s. 401).

* yun.: tsatiris "şatır" (Mik.1888,s. 61).

şayak 1.Kaba dokunmuş,dayanıklı bir çeşit yün kumaş. 2.Bu kumaştan yapılmış (TS).

* sırp.: šajāk "bir çeşit kalın ve kaba yün, çuha kumaş"; šajākli "şayaktan yapılan giysi"; šajčev, šajčev "şayaktan yapılan" (Şkal.1985, s.579).

şayka tar. Türklerin Karadeniz'deki ırmak kıyılarının korunmasında, Kazakların kıyılara saldırmada kullandıkları altı düz, yayvan gemi (TS).

* rom.: saitā "Türk barkası" (Lok. 1927,nr. 1780); sajke, sajkaš "aynı" (Mik.1888,s. 60).

* bul.: sajka "barka" (Lok.1927,nr. 1780); sajka, sajtja "barka,Tuna'da kullanılan kayık" (Mik.1888,s. 60).

* sırp.: sajka "barka"; šiki "bir şeyin yıkandığı tekne" (Lok.1927, nr. 1780); sajka, sajkaš "aynı" (Mik.1888,s. 60).

* mac.: sajka "şayka" (Mik.1888,s. 60).

şebboy bot. Turpgillerden,güzel kokulu, dar yapraklı,değişik renkli çiçekleri olan, çok yıllık ve otsu bir süs bitkisi (Cheiranthus cheiri) (TS).

* rom.: sibouī "şebboy" (Lok.1927, nr. 1743); siboj "şebboy" (Mik. 1888,s. 62); sibouī "aynı" (Meyer, G.1891,s. 401).

* bul.: siboj "şebboy" (Mik.1888,s. 62).

* sırp.: šeboj, šebuj "şebboy" (Mik.

- 1888,s.62); ^Všéboj, ^Všèboj, ^Všènboj "şeb-boy" (Şkal.1985,s. 581).
- * arn.: ^Všébojé "bir; bitki " (Meyer,G. 1891,s. 401).
- şebek** zool. 1.Daha çok Afrika'nın dağlık bölgelerinde yaşayan, uzun veya kısa kuyruklu türleri olan maymunlara verilen ad. 2.mec.Çirkin ve arsız (kimse) (TS).
- * sırp.: ^Všèbek "kırmızı popolu bir çans maymun" (Şkal.1985,s. 581).
- şebeke** 1.Ülke çapında yaygınlaştırılmış ulaşım ve iletişim örgüsü, ağ. 2.mec. Birbiriyle bağlantılı ve gizli çalışan kimselerin tümü. 3.Üniversite öğrencilerinin kimlik kartı (TS).
- * sırp.: ^Všabaka, ^Všabica "şebeke,ağ" (Mik.1888,s.62).
- şecere** 1.Bir kişinin veya bir ailenin en uzak atasından başlayarak bütün kollarını belirten çizelge, soy ağacı, soy kütüğü,hayat ağacı. 2.Atların soyunun yazılı olduğu çizelge (TS).
- * sırp.: ^Všedžera "soy ağacı" (Şkal. 1985,s. 582).
- şeftali** 1.bot.Gülgillerden,ılıman bölgelerde yetişen,8-10 m yükseklikte, pembe çiçekli bir ağaç (Persica vulgaris). 2.Bu ağacın tatlı ve sulu meyvesi (TS).
- * sırp.: ^Všeftelija, ^Všeptelija "şeftali" (Lok.1927,nr. 1755); ^Všeftelija, ^Všeftali, ^Všefteli "aynı" (Mik.1888, s. 62); ^Všeftèlija, ^Všeftèli, ^Vševtèlija, ^Vševtèli, ^Všeptèlija "şeftali" (Şkal.1985,s. 582).
- şehir** Nüfusunun çoğu ticaret,sanayi veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan,tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı,kent (TS).
- * bul.: ^Všeer "şehir" (Mik.1888,s.62); (Meyer,G.1891,s. 401).
- * sırp.: ^Všehir, ^Všeer, ^Všer "şehir"; ^Všehirli "şehirli" (Mik.1888,s. 62); ^Všèher, ^Všèer "büyük şehir,kent"; ^Všèher-čehaja "şehir kâhyası"; ^Všèherli "şehirli,kentli"; ^Všèherlija, ^Všèherlija "büyük şehirli" (Şkal.1985, s. 583).
- * arn.: ^Všehr, ^Všehir "şehir"; ^Všehirli "şehirli" (Mik.1888,s.62); ^Všehir "şehir" (Meyer,G.1891,s. 401).
- şehit** Kutsal bir ülkü veya inanç uğruna savaşırken ölen kimse (TS).
- * bul.: ^Všahif "şehit" (Mik.1888,s. 62); ^Všahit, ^Všeit "şehit" (Meyer,G. 1891,s. 398).
- * sırp.: ^Všeit "şehit"; ^Všejtovah, ^Všehitom "şehit olmak" (Mik.1888,s. 62); ^Všèhit "din savaşlarında ölen kimse; talihsizce ölen"; ^Všehitlucic "şehit mezarlığı" (Şkal.1985,s. 583).
- * arn.: ^Všahit "şehit; şahit" (Mik. 1888,s. 62); ^Všahit "şahit; şehit" (Meyer,G.1891,s. 398).
- şehriye** Çorba yapmakta kullanılan,türlü biçimlerde kesilerek kurutulmuş buğday unu hamuru (TS).
- * sırp.: ^Všehrija "çorbası yapılan kurutulmuş ince hamur telleri" (Şkal.1985,s. 584).

şehvet 1.Cinsel istek,kösnü. 2.mec.Aşırı istek (TS).

* sırp.: ^všehvet "şehvet,cinsel arzu" (Şkal.1985,s. 584).

şehzade tar.Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san (TS).

* sırp.: ^všehzáda, ^všeherzáda "padişahın kızı"; ^vŠehzáda "kadın ismi" (Şkal. 1985,s. 584).

şeker 1.Şeker kamışı, şeker pancarı,patates,havuç,mısır,buğday gibi birçok bitkinin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan,birleşiminde karbon,oksijen ve hidrojen bulunan,beyaz,suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı. 2. Şeker katılarak yapılmış lokum,akide,çikolata gibi tatlı yiyeceklerin genel adı. 3.tıp. Kanda glikozun artması sonucu, idrarda şeker bulunması,çok su içme, çok yemek yeme ve çok idrar yapma ile belâren bir hastalık. 4. mec.Sevimli,cana yakın ve güzel (TS).

* rom.: zahâr, zaher "şeker" (Lok. 1927,nr. 1855; Mik.1888,s. 62).

* bul.: zahar, ^vşeker "şeker" (Lok. 1927,nr. 1855); ^vşeker,zahar "şeker"; ^vşekeren, ^vşekerli "şekerli"; ^vşekerdžija,"şekerçi" (Mik.1888,s. 62; Meyer,G.1891,s.401).

* sırp.: cukra, cukara, ^všećer "şeker" (Lok.1927,nr. 1855); ^všećer, "şekerli"; ^všećerli "şekerli"; ^všćeriti "şekerli"; ^všećerlija "bir cins elma"; zahari "şeker"; ^všećerçe, ^všeća "küçük ve tatlı çocuk" (Mik. 1888,s. 62); ^všèćer, ^všèker "şeker"; ^vŠèćer, ^vŠèker, ^vŠèćan, ^vŠèćo "erkek ismi"; ^všećerdžija, ^všekèrdžija "şeker-

ci,tatlıcı"; ^všećèrdžinca, ^všekèrdžinca "pastane,tatlıcı"; ^všećerlâma, ^všekerlâma, ^všećerlèma, ^všekerlèma "şekerleme,bonbon şeker"; ^všećèrli, ^všekèrli "şekerli,şekerle yapılan" (Şkal.1985,s. 581-582).

* arn.: zahar ; ^všekjer, ^všekjerli "şeker,şekerli"; ^všecjer, zakar "aynı" (Mik.1888,s.62); ^všekér "şeker"; ^všekèrli "şekerli" (Meyer,G.1891, s. 401).

* yun.: sakharon, sákhar "şeker" (Lok.1927,nr. 1855); zâkhârî, zâkhâri "ari, sákharı "şeker" (Mik.1888,s. 62).

şekerpare 1.Çok tatlı bir kayısı çeşidi. 2. Bir çeşit hamur tatlısı (TS).

* sırp.: ^všećerpara, ^všekerpara "bir hamur tatlısı,şekerpare" (Şkal. 1985,s. 582).

şemsiye 1.Bir sapın üzerinde esnektellere gerilmiş, alçılıp kapanabilen, yağmur ve güneşten korunmak için kullanılan,su geçirmez kumaştan yapılmış taşınabilir eşya. 2.Bu biçimde güneşlik. 3.bot. Aynı noktadan çıkan eşit uzunluktaki sapçıkların ucunda bulunan şemsiye görünüşündeki çiçek topluluğu (TS).

* sırp.: ^všemsija "yağmur veya güneş şemsiyesi" (Şkal.1985,s. 585).

şen 1.Yaşamaktan mutlu olduğunu davranışlarıyla belli eden, sevinçli, neşeli. 2.Neşe veren,neşelendiren, eğlenceli. 3.Neşe belirtisi olan (şey)

* bul.: razšani "şenlenmek,neşelenmek"; ^všanlandisali "şenlenmek";

- ^všenliv "neşeli,şen" (Mik.1888,s.62).
- * sırp.: ^všen, ^vşeman "şen"; ^vşemli "şen"; ^vşenluk, ^vşemluk,^vşemlak "şenlik" (Mik. 1888,s.62); ^vşên, ^vşênli "neşeli,şen, güleç" (Şkal.1985,s. 585).
- şendere** 1.Kaplamacılıkta kullanılan ince tahta. 2.Fıçı kaburgası. 3.zool.Tekir cinsinden bir balık (TS).
- * sırp.: ^vşindra, ^vşindra, ^vşindara,şindàra, ^vşimla, ^vşimla, ^vşimlja "çatı yapımında kullanılan ince tahtalar" (Şkal.1985,s. 589).
- şenlik** 1.Şen olma durumu, şetaret. 2. Belli günlerde yapılan,coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü,bayram. 3. Belli bir sanat veya sanatçıya ayrılmış gösteri dizisi,festival.4.mec.Sevinç, neşe (TS).
- * sırp.: ^vşênluk,^vşêmlik, ^vşâmlak "şenlik, tüfek ve tabancalar patlatılarak yapılan eğlence"; ^vşênluçiti, ^vşêmluçiti "eğlence düzenlemek,eğlenmek" (Şkal. 1985,s. 585).
- şer** Kötülük, fenalık (TS).
- * sırp.: ^vşêr "şer,kötülük,fenalık"; ^vşêrluk "kötülük,fenalık" (Şkal.1985, s. 585, 587).
- şerbet** 1.Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek. 2.Belli olaylar sebebiyle konuklara sunulan şekerli içecek. 3.Bazı maddelerin suda eritilmiş (TS):
- * rom.: ^vşerbet "şerbet"; ^vşerbed^{vii} "şerbetçi" (Mik.1888,s. 63); şerbèt, cerbet "şerbet" (Kak.1973,s.381).
- * bul.: ^vşerbet, ^vşirbet "şerbet"; ^vşer-
- betli "şerbetli" (Mik.1888,s.63); ^vşerbèt "şerbet" (Kak.1973,s.381).
- * sırp.: ^vşerbe "bal"; ^vşerbet "şerbet";^vşerbetasçe "şerbet parası"; ^vşerbetlija "bir cins elma" (Mik. 1888,s.63); ^vşêrbet, ^vşêrbe "şerbet" (Kak.1973,s.381); ^vşêrbe, ^vşêrbet "şerbet; tatlı meyve suyu; şerbetlikte kahve yapmak amacıyla kaynatılan su; tatlılara konulan şekerli kaynamış su"; ^vşêrbetiti "kireçlemek, kireç sürmek"; ^vşerbetlâma, ^vşerbetlêma "söndürülmüş hazır kireç"; ^vşêrbetnjâk "şerbet veya kahve pişirmek için kullanılan bir çeşit kap" (Şkal.1985,s. 585-586).
- * arn.: ^vşerbèt "şerbet" (Meyer,G. 1891,s. 402); şherbèt "aynı" (Kak. 1973,s. 381).
- * yun.: sermpéti "şerbet" (Mik.1888, s. 63; sermpéti "şurup,şerbet; limonata" (Kak.1973,s. 381).
- * mac.: serbet, szerbet, sebét,szörbet,sörbet "şerbet,limonata" (Kak. 1973,s. 381).
- şerefe** Minarenin ezan okunan yeri (TS).
- * sırp.: ^vşerêfa, ^vşerêfe "müezzinin minarede ezan okuduğu kısım; evlere yapılan beyaz verandalara da aynı isim verilir" (Şkal.1985,s. 586).
- şeriat** Kuran'daki ayetlerden,Peygamberin sözlerinden çıkarılan,dinî temellere dayanan Müslümanlık kanunları, İslâm hukuku (TS).
- * sırp.: ^vşerijät,^vşeriat, ^vşerijät,

Şerîât "İslâm hukuku" (Şkal.1985, s. 586).

- * arn.: Şeriat "şeriat, İslâm hukuku" (Mik.1888,s. 63); Şerîât "kanun" (Meyer,G.1891,s. 402).

şerit 1.Dar,uzun parça ve özellikle dokuma veya kumaş parçası. 2.Dar,uzun kıyı parçası. 3.Herhangi bir maddenin dar, düz ince ve uzun parçası. 4.Bir kara yolunda trafik çizgileri ile ayrılmış bölümlerden her biri. 5.zool. Şeritgillerden,vücudu yassı, birbirine kenetlenmiş boğumları bulunan ve bazıları metrelerce boyda olan bir bağırsak asalağı, tenya (Taenia). 6.astr.Paralel ve birbirine yakın iki çizgi arasında kalan alan parçası; tayfta birbirine yakın iki dalga boyu arasında kalan parça (TS).

- * rom.: şiret "sarılmış ip,şerit" (Lok.1927,nr. 1886); Şiret, Şirit "şerit" (Mik.1888,s. 64; Meyer,G.1891,s. 402).

- * bul.: Şirit, Şijrit "şerit" (Mik.1888,s. 64); Şirit, Şerit "aynı" (Meyer,G.1891,s. 402) .

- * sırp.: Şerit, Şirit "şerit"(Mik.1888,s.64); Şerit, Şirit "halk giysilerinde süs olarak kullanılan, resmî uniformalarda ise rütbe gösteren kumaş parçası,şerit" (Şkal.1985,s. 587).

- * arn.: Şerit "şerit" (Mik.1888,s. 64; Meyer,G.1891,s. 402).

- * yun.: seiriti "şerit" (Mik.1888, s. 64; Meyer,G.1891,s. 402).

şeyh 1.Tarikat kurucusuna,bir tari-katta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimseye,tarikat büyüklerine veya tarikat kollarından birinin başında bulunan

kimseye verilen ad. 2.Arap kabile ve aşireti başkanı (TS).

- * rom.: seih, seh, seih "şeyh" (Kak.1973,s.382).

- * sırp.: Şeh, Şehovi "şeyh" (Mik.1888,s. 62); Şejh, Şeik, Şeh "şeyh" (Kak.1973,s.382); Şeh, Şejh "tekke büyüklerinden biri; derviş"; Şeho "dindar,derviş kişi; abdest almakta kullanılan,özel şekilli bir kap; kahve ibriklerinin kapağındaki çıkıntı; soğanın tohuma kaçmış olan tepe kısmı" (Şkal.1985,s.584).

- * arn.: sheh "şeyh" (Kak.1973,s.392).

- * mac.: seh "şeyh" (Kak.1973,s.382).

şeyhülislâm Osmanlı İmparatorluğunda, kabinede sadrazamdan sonra yer alan ve din işlerine bakmakla birlikte dünya işlerine de din bakımından karışan üye (TS).

- * rom.: seih-ul islam, seh-islam "şeyhülislâm" (Kak.1973,s.383).

- * sırp.: Şejhul-İslâm, Şehislâm "şeyhülislâm" (Şkal.1985,s.584).

- * arn.: Şejhislam "şeyhülislâm" (Mik.1888,s.62).

- * mac.: sék-iszlám,sehel islam, sehul-iszlám, seh-iszlám , seiszlám "şeyhülislâm" (Kak.1973,s.383).

şeytan 1.Din kitaplarına göre isyancı meleklerin,kötü ruhların başı olarak nitelenen varlık. 2.mec.Kötü düşünce, kötü niyet. 3. mec.Çok kurnaz,uyanık (kimse) (TS).

- * rom.: seitan,soitan "şeytan" (Kak.1973,s. 383).

- * bul.: ^Všeitán, ^Všaitán "şeytan" (Kak. 1973,s. 383).
- * sırp.: ^Všejtan, ^Všeitan "şeytan"(Kak. 1973,s.383); ^Všejtan, ^Všeitan "şeytan; mec.çok kurnaz,şeytansı kimse"; ^Všejtanbet "köylülerin şalvar veya don yapmakta kullandıkları kaba kumaş"; ^Všejtánluk "şeytanlık,iblislik; kurnazlık" (Şkal.1985,s. 584-585).
- * arn.: ^Všidan, sejtan "şeytan" (Mik. 1888,s.62); ^Všeitán "şeytan,iblis" (Meyer,G.1891,s. 401); ^Všeitan,šoitán "şeytan" (Kak.1973,s.383).
- * yun.: seítánis "şeytan" (Kak.1973, s. 383).
- * mac.: Sajtán,Saitan,Sejtán,Sejtá-ny,Sajtány "soyadı" (Kak.1973,s.383).
- şık** 1.Güzel,zarif,modaya uygun. 2.Güzel,modaya uygun giyinmiş olan. 3.mec. Yerinde,gereği gibi (TS).
- * rom.: ^Vşik "şık"; ^Vşiklui "altınlı" (Mik.1888,s.63).
- * bul.: ^Všikosan "altınlı,gümüşlü"; ^Všikosa "aynı"; došikusane "altınlamak"; ^Všikosan,^Všiklosani "şık, gümüşlü" (Mik.1888,s. 63).
- * sırp.: ^Vşik "şık"; ^Vşikli, ^Všikom, ^Všiklisato "şık,süslü" ;^Vžihom, ^Vpožikani "süslenmiş,altınlarla süslenmiş olan" (Mik.1888,s.63); ^Všika "varak ince altın,yaldız"; ^Vşikli,^Všikâli "şık, süslü; güzel giyinmiş; yaldızla süslenmiş olan"; ^Všikosati,^Všiklisati "yaldızlı,parlak" (Şkal.1985,s.589).
- * mac.: sik "şık" (Mik.1888,s.63).
- şıra** 1.Henüz mayalanmamış üzüm suyu. 2. Bazı meyve sebzelerin özlerine verilen ad. 3.argo Süzölmüş afyon (TS).
- * sırp.: ^Všira "şıra" (Mik.1888,s. 64); ^Všira "şıra; henüz mayalanmamış üzüm suyu" (Şkal.1985,s.590).
- * yun.: širi, siraion "şıra" (Mik.1888, 64).
- şiddet** 1.Bir hareketin, birgücün derecesi,yeğinalık,sertlik. 2.Hız. 3.mec. (Duygu ve davranış için) Aşırılık. 4.Karşıt görüşte olanlara,inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma (TS).
- * sırp.: ^Všidet "şiddet,aşırılık"; ^Všidétli "şiddetli, kuvvetli; güçlü,aşırı" (Şkal.1985,s.588).
- şifa** Bedenî veya ruhî bir hastalığın son bulması,hastalıktan kurtulma,onma (TS).
- * sırp.: ^Všifáluk,^Všefáluk "iyileşme, şifa" (Şkal.1985,s.588).
- şifre** Gizli haberleşmeye yarayan işaretlerin tümü (TS).
- * sırp.: ^Všifra "gizli mektup, gizli işaret" (Şkal.1985,s.588).
- Şiflik** Hz.Muhammed'in ölümünden sonra, damadı Ali'nin ilk halife ve imametini ancak onun soyundan gelenlere ait olduğunu kabul edenlerin, sünnîlerden ayrılarak kurdukları mezhep (TS).
- * sırp.: ^Všifje,^Všifiti "Şif,Şiflik" (Şkal.1985,s. 588).
- şikâr** 1.Av. 2.Avlanan hayvan. 3.Düşmandan ele geçirilen mal,ganimet (TS).
- * bul.: ^Všičar, ^Všičarja "şikâr,av;yağ-

ma"; sikerasêt "avlanmak" (Mik.1888, s.63).

- * sîrp.: ^všičar "kazanç,kâr,fayda"; ^všičardžija "ekseriya avlanan,avcı"; ^všičar, ^všičariti "avlanmak" (Mik.1888,s.63); ^všičar "fayda, yarar,kâr,kazanç; hazine,servet"; ^všičardžija "herhangi bir şeyden fayda sağlayan,faydacı"; ^všičariti "faydalanmak,yararlanmak; kâr elde etmek" (Şkal.1985,s.588).

şikâyet Hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı,sızlanma,sızıltı,yakınma (TS).

- * yun.: skhlaéti "şikâyet" (Mik.1888, s.63).

şilte Üstünde oturulan,yatılan, içi yünlü,pamukla doldurulmuş döşek (TS).

- * rom.: saltea "şilte" (Lok.1927,nr.1908); salte "şilte,döşek,minder" (Mik.1888,s.63).
- * bul.: ^všiltina "şilte" (Mik.1888,s.63).
- * sîrp.: ^všilta, ^všilte "şilte,yastık"; ^všilteta, ^všiljte "şilte" (Mik.1888,s.63); ^všiljte, ^všilte "yünlü yastık,şilte; sekilere konulan uzun ve ince içi doldurulmuş yastık" (Şkal.1985, s.589).
- * arn.: ^všiljte "değerli yatakörtüsü" (Mik.1888,.63); ^všil'té, ^všil'te "şilte,döşek,halı" (Meyer,g.1891,s.406).
- * yun.: seltés, seltéda "şilte" (Mik.1888,s.63).

şimdi 1.Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda. 2.Az sonra,yakında. 3.Az önce,)

biraz önce,demin. 4.Artık,bundan böyle, bu duruma göre (TS).

- * rom.: pe ^všin "âni,derhal,çabucak" (Mik.1888,s.64).

şimşek 1.Bir bulutun tabanı ile yer arasında, iki bulut arasında vya bir bulut içinde elektrik boşalırken oluşan kırık çizgi biçimindeki geçiçi ışık. 2.mec.Parıltı (TS).

- * sîrp.: ^všimšik, ^všinšik, ^všinšit "şimşek" (Şkal.1985,s.589).

şimşir 1.bot. Şimşirgillerden, yaprakları her mevsimde yeşil kalan, taşlık,çorak bölgelerde kendiliğinden yetişen veya bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen, odunu sarımsı yeşil renkli ve çoksert olan, 1-5 m yükseklikte bir ağaççık (Buxus sempervirens) 2.Bu bitkinin sert, düzgün sarı renkte kerestesi. 3.Bu keresteden yapılan (TS).

- * rom.: cimsir "şimşir" (Lok.1927, nr.1909); ^všimšir, ^všimšar "şimşir" (Mik.1888,s.64).
- * bul.: ^všimšir, ^včemsir, ^všimšir, ^všimširka, ^všimširen "şimşirden yapılan" (Mik.1888,s.64).
- * sîrp.: ^všimšir "şimşir" (Lok.1927, nr.1909); ^všimšir, ^všimišir "aynı"; ^všimšir-kaša "şimşir kaşık"; ^všimširovina, ^všimširoa, ^všimšeli "şimşirden yapılan" (Mik.1888,s.64); ^všimšir "şimşir"; ^všimširika "bir cins bitki,bot. Berberis vulgaris L."; ^všimširli "şimşir ağacından yapılan" (Şkal.1985,s.589).

- * arn.: ^všimšir "şimşir" (Mik.1888,s.64).

- * yun.: tsimisirion "şimşir" (Mik.

1888,s. 64).

şinik 1.Tahıl için kullanılan,sekiz kiloluk ölçek. 2.Şiniğin alabileceği miktarda olan (TS).

* bul.: ^vşinik "ölçü" (Mik.1888,s.64);
^vşinik,^vşinik "aynı" (Kak.1973,s.384).

* sarp.: ^vşinik,^vşinik, ^vşinik "şinik" (Kak.1973,s. 384); ^vşinik "çeşitli yerlere göre ağırlığı değişebilen bir tahıl ölçü birimi" (Şkal.1985,s. 589).

* arn.: ^vşenik, ^vşinik "kile" (Mik.1888,s.64); ^vşinik, ^vşinik "bir tahıl ölçüsü birimi" (Meyer,G.1891,s.406);
shinik "aynı" (Kak.1973,s.384).

* yun.: sinikhi "şinik" (Kak.1973,s. 384).

* mac.: sink, szinik,sünik,sinak "şinik" (Kak.1973,s. 384).

şiraze 1.Çiltçilikte,kitap yapraklarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş şerit. 2.sp. Pehlivan kispetinin parçası (TS).

* sarp.: ^vşiraze "kitapların yapraklarını düzgün tutmaya yarayan şerit" (Şkal.1985,s. 590).

şirden zool.Geviş getiren hayvanlarda, çiğnenmiş besinin bir kez daha mide sularıyla sindirildiği,dört bölümlü midenin dördüncü bölümü (TS).

* sarp.: ^vşirden "kesilmiş hayvanın içkembesi; ciğer ve pirinçle yapılan bir çeşit yemek" (Şkal. 1985,s.590).

şirk: esk.Tanrı'nın birden çok oldu-

ğuna inanma, tanrı'ya ortak kanıma, eş koşma (TS).

* sarp.: ^vşirk, ^vşirc "çok tanrılık,çok tanrıçılık" (Şkal.1985,s.590).

şirret Geçimsiz,huysuz,kavga çıkarmaktan hoşlanan, edepsiz,yaygaracı (TS).

* rom.: sîret "akıl kumkuması;kurnaz, açığöz; hilekâr"; sîretenie "kurnazlık,hilekârlık" (Lok.1927,nr. 1916); ^vsîret "kurnaz,hilekâr"; ^vsîretluk "kurnazlık,hilêkârlık" (Mik. 1888,s.64).

* sarp.: ^vşeret "şirret,geçimsiz; kurnaz, açığöz"; ^vşeretluk "şirretlik, geçimsizlik" (Şkal.1985,s.586).

şiş 1.Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan,bazen silâh gibi kullanılabilen inc uzun çubuk. 2.Örgü örmekte kullanılan,metal, ağaç,kemik vb:den yapılan uzun çubuk. 3. Şişe geçirilerek veya şişte pişirilmiş olan (et) (TS).

* rom.: şis "şiş" (Lok.1927,nr.1917);
^vşis,^vşis "hançer,kama" (Mik.1888,s.64).

* bul.: ^vşisarka "tıpa,tıkaç" (Lok. 1927,nr. 1918); ^vşis "fırın şişi; kama" (Mik.1888,s. 64).

* sarp.: ^vşisarka "tıpa,tıkaç"; ^vşis "demirden yapılan fırın şişi" (Mik. 1888,s.64); ^vşis,^vşis "kahve pişirmek için yapılan araç; üzerine et geçirip kızartmakta kullanılan fırın şişi ; ucu sivri olan eskiden kullanılan bir silâh; dervişlerin yaptıkları törenler esnasında kullandıkları bir araç" (Şkal.1985,s.590).

* arn.: ^vşis,^vşisec "kama,hançer" (Mik.

1888,s.64); ^{v.v}šist, ^{v.v}šis "kama,hançer;
fırın şişi" (Meyer,G.1891,s. 406).

şişe 1.Sıvıların, özellikle de içkile-
rin konulduğu camdan yapılmış dar ağız-
lı uzun kap. 2.Gaz lâmbasında fitil çev-
resine konulan cam koruyucu. 3.Şişenin
aldığı ölçüde (TS).

* bul.: ^{v.v}šise "şişe" (Mik.1888,s.64).

* sırp.: ^{v.v}šisa, ^{v.v}šise "şişe" (Mik.1888,s.
64); ^{v.v}šiša "şişe,cam kap" (Şkal.1985,
s. 590).

* arn.: ^{v.v}šis, ^{v.v}šise "şişe" (Mik.1888,s.
64); ^{v.v}šise "şişe,özellikle de ilâç şi-
sesi; şişe,vantuz " (Meyer,G.1891,s.
406).

şişhane esk.Namlusu altı yivli tüfek ve-
ya top (TS).

* rom.: ^{v.v}šisanea "uzun tüfek, fitilli
tüfek" (Lok.1927,nr. 1864); ^{v.v}šisane
"aynı" (Mik.1888,s. 63).

* bul.: ^{v.v}šišhane "karabina tüfek" (Mik.
1888,s.53).

* sırp.: ^{v.v}šesana, ^{v.v}šeisana, ^{v.v}šisana "bir
çeşit tüfek" (Mik.1888,s.63); ^{v.v}šesâ-
na, ^{v.v}šisâna, ^{v.v}šeisâna "içinde altı yi-
vi olan uzun bir çeşit tüfek" (Şkal.
1985,s.587).

* arn.: ^{v.v}šisane "bir çeşit tüfek" (Me-
yer,G.1891,s.406).

* yun.: siskhanés, sisanes,sisané
"şişhane" (Mik.1888,s.63).

şiş kebapı Etlerin şişlere geçirilip
ateşte pişirilmesiyle yapılan bi yemek.

* sırp.: ^{v.v}šiščevāb, ^{v.v}šiščebāp "şiş keba-

bı" (Şkal.1985,s.590).

şişman Deri altında fazla yağ toplanma-
sı sebebiyle vücudun her yanı şişkin
görünen (kimse),şiško,mülâhham (TS).

* sırp.: ^{v.v}šiško, ^{v.v}şişman; ^{v.v}šiš-
man "şişmen,göbekli kimse" (Şkal.
1985,s.590).

* arn.: ^{v.v}šišmán "iri,kuvvetli adam"
(Meyer,G.1891,s.406).

* yun.: sionsmánis "şişman"(Meyer,G.
1891,s. 406).

şöhret 1.Herkesçe bilinme,tanınma du-
rumu,ün. 2.Tanınmış,ünlü kimse (TS).

* sırp.: ^všühret "şöhret,tanınmışlık";
^vŠühreta, ^vŠuhra "kadın ismi" (Şkal.
1985,s.592).

* arn.: ^všyhret "sevinç,neşe,zevk"
(Mik.1888,s.64); ^všührét "sevinç,
neşe, zevk; eğlendirmek,oyalandırmak"
(Meyer,G.1891,s.421).

şurup 1.Çok kaynatılarak koyulaştırıl-
mış şerbet. 2.İçinde çok miktarda şe-
ker bulunan koyu sıvı kıvamda olan
ilâç (TS).

* sırp.: ^všurup "çeşitli meyvelerden
kaynatılarak elde edilen sıvı; ilâç,
şurup": (Şkal.1985,s.592).

şükür 1.Tanrı'ya duyulan minneti dile
getirme. 2.Mutlu bir olay veya du-
rumdan, yapılan bir iyilikten duyulan
hoşnutluğu bildirme (TS).

* sırp.: ^všućur "şükür"(Mik.1888,s.
64); ^všũkur, ^všũkur "şükür,Tanrı'ya
edilen teşekkür;şükretmek" (Şkal.

1985,s.591).

- * arn.: ^všičyr "sevinç,neşe,zevk;şükür, minnet" (Mik.1888,s.64); ^všükür,^všikür "şükür" (Meyer,G.1891,s.421).

şüphe Kuşku (TS).

- * bul.: ^všupe "şüphe"; ^všupeliija "şüpheli,zanlı"; ^všupelendisan,^všupelendisvom, ^všupelendisvane "şüphelenmek" (Mik.1888,s. 64;;Meyer,G.1891,s. 419).
- * sırp.: ^všübha, ^všùpha, ^všùvha, ^všùhva "kuşku,şüphe"; ^všubhèli,^všuphèli, ^všuhvèli, ^všuvèli, ^všuhvèli "şüpheli,kuşku-lu"; ^všubhelènisati se "şüphelenmek, bir şeyden kuşkulanmak"; ^všubhèsuz,^všuphèsuz, ^všuhvèsuz, ^všuvèsuz, ^všuhvèsuz "şüphesiz,kuşkusuz"(Şkal.1985,s. 591).
- * arn.: ^všubehá, ^všübe "şüphe,zan" (Meyer, G.1891,s.419).

T

tabak (I) 1.Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap. 2. Herhangi bir tabağın alacağı miktarda olan (TS).

* sırp.: tabak "tabak, tepsi" (Şkal. 1985,s. 593).

* arn.: tabak "kâse, çanak,çukur kap" (Mik.1888,s. 65).

tabak (II) Tabaklama işini yapan işçisi (TS).

* rom.: tabak "tabak,sepici"; tebeçie, terbeçesk, telbeçesk "tabakçılık işi" (Mik.1888,s. 65); tabak "tabak" (Kak. 1973,s. 385).

* bul.: tabak "tabak" (Mik.1888,s.65); tabak "aynı" (Kak.1973,s. 385).

* sırp.: tabak, tabakar "tabak"; tabakarija, tabacina "tabaklama işi" (Mik.1888,s.65); tabak "tabak" (Kak. 1973,s.385); tabak "derici, derileri işleyen kimse" (Şkal.1985,s. 593).

* arn.: tabak "tabak,sepici" (Mik. 1888,s.65); tabak "aynı" (Meyer,G. 1891,s.421).

* yun.: tampakhis "tabak" (Mik.1888, s. 65) ; tampakhis "sepici" (Kak.1973, s. 385).

* mac.: tabak, tobak "tabak" (Mik.

1888,s.65); tabacu "aynı" (Meyer, G.1891,s.421); tabak, tobak, tabakos, tobakos "tabak,sepici" (Kak. 1973,s.385).

tabaka (I) 1.Katman,kat. 2.mec. Bir toplum içinde makam,şöhret,meslek vb. bakımdan ayrılan topluluklardan her biri,kat (TS).

* sırp.: tabak "kâğıt, karton tabakası" (Mik.1888,s. 65); tabak "kâğıt,karton tabakası; sıra,dizi,saf" (Şkal.1985,s.593).

* arn.: tabak "tabak,kâğıt tabakası" (Mik.1888,s.65); tabak "aynı" (Meyer, G.1891,s.421).

tabaka (II) Cepte taşınan tütün veya sigara kutusu (TS).

* arn.: tabak "gümüş tabaka" (Meyer, G.1891,s. 421).

tabakhane Hayvan postunu kullanılacak duruma getirme işleminin yapıldığı yer, sepi yeri (TS).

* rom.: tabăcărie "sepicilik,tabakçılık, tabakhane" (Lok.1927,nr. 453).

* bul.: tabakhana "tabakhane" (Mik. 1888,s.65); tabakhana "aynı" (Lok. 1927,nr. 453).

* sırp.: tabakarija, tabakana "tabakhane" (Mik.1888,s.65); tabakana "aynı" (Lok.1927,nr. 453); tãbhana, tabakhãna, tabakãna "deri işlenen yer,tabakhane" (Şkal.1985,s. 594).

* arn.: tabahane "tabakhane" (Mik.1888, s. 65); tabahane "aynı" (Meyer,G.1891, s. 421).

taban 1.Ayağın alt yüzü. 2.Üstü kapalı bir yerin gezinilen,ayakla basılan yüzü,tavan karşıtı. 3.Ayakkabının alt bölümü. 4. Bir şeyin yere dayanan bölümü veya bir şeyin üzerine oturtulduğu nesne, ayaklık,duraç, kaide. 5. Bir şeyin en alt bölümü. 6.esk.Kılıç vb. yapımında kullanılan iyi cins demir. 7. (Değerlendirmede) En alt derece. 8.Bir toplumu,bir kuluşu oluşturan, yönetime katılmadan etkili olan kitle. 9.coğr. Bir ırmağın en derin olan orta yeri. 10.mat. Bir cismin veya bir biçimin yüksekliğini ölçmek için aşağıdan yukarıya doğru başlama noktası olarak alınan yüzey veya çizgi, kaide. 11. den. Dikey duran direk,çubuk, seren vb.nin alt bölümü (TS).

* rom.: taban "uzun ve ince tahta"; taban "iyi cins demir" (Mik.1888, s.65); taban "lâta,çita,döşeme tahatası" (Lok.1927,nr. 1963).

* sırp.: taban "döşeme"; taban-sablja "iyi cins demirden yapılan kılıç" (Mik.1888,s.65); tãban "ayağın alt kısmı,tabanı; iyi cins demirden yapılan tüfek demiri veya kundağı; ayak ölçüsü; kâselerin kapak konulan üst kısmı" (Şkal.1985,s.593).

tabanca 1.Kasa, hafif, cepte veya belde taşınan ateşli silâh. 2.Boyacılıkta kullanılan,basınçlı hava yardımıyla boya püskürtmeye yarayan araç (TS).

* sırp.: tabandže "tabanca" (Mik.

1888,s. 65); tabandže "küçük tüfek, tabanca" (Şkal.1985,s.593).

* arn.: tapandže, topandže "tabanca" (Meyer,G.1891,s. 424).

tabiat 1.İnsan faaliyetlerinin dışında kendi kendini sürekli olarak yeniden yaratan ve değiştiren güç,canlı ve cansız maddelerden oluşan varlığın hepsi,doğa. 2.Tabii özellik. 3.Bir kimsenin eğilimlerinin,iç güdülerinin hepsi,huy. 4. Güzeli ayırma melekesi, zevk,beğeni. 5.İnsanın büyük aptes bozma kolaylığı veya zorluğu (TS).

* rom.: tabiet "tercih; âdet,alışkanlık"; tabietliu "tembellik,ihmâlcilik" (Lok.1927,nr. 1967); tabiet "huy"; tabetliu "huylu"; teape (Mik.1888,s. 65); tabiét "aynı" (Meyer,G.1891,s. 421).

* bul.: tabijat "hoşuna gitme, beğenme, zevkine uygun bulma" (Mik.1888, s. 65).

* sırp.: tabijat, tabijât "huy,yaradılış özelliği"; tabijâtli,tabijâtli "huylu,geçimsiz; zor beğenen"; tabijâsuz, tabijâsuz "garip huyları olan kimse; garip huy ve alışkanlıklar" (Şkal.1985,s.594).

* arn.: tabiat "huy" (Mik.1888,s.65); tabiât "meyil,kabiliyet; mizaç,huy" (Meyer,G.1891,s. 421).

tabir 1.esk.Deyiş,anlatım,ifade. 2.esk. Terim. 3.Deyim. 4.(Rüya için)Yorma, yorumlama (TS).

* sırp.: tâbîr "yorumlama,düşünme; rüya yorumu yapma"; tabirdžija "rüyaları yorumlayan kimse"; tabiriti "yorum yapmak,özellikle de rüya yo-

rumu yapmak"; tabirname "yorum" kitabi, rüya yorumlarının yapıldığı kitap" (Şkal.1985,s.594).

tabla 1.Satıcı vb.nin kullandığı tahtadan tepsi. 2.Soba,mangal gibi şeylerin altına konulan metalden veya tahtadan yapılan tepsiye benzer altlık. 3.Bir şeyin düz ve geniş bölümü. 4.Sigara külü silkelenen,sigara söndürülen cam, metal vb.den kap. 5.den.Makaraların yüzlerini oluşturan dış bölümleri. 6.Ağaçtan veya ağaç ürünlerinden hazırlanmış büyük yüzeyli düzgün parça. 7.Bir tablanın aldığı miktarda olan (TS).

* sırp.: tábla "servis tepsi" (Şkal. 1985,s. 594).

tabur ask.1.Dört bölükten kurulan,bir binbaşının komutasında bulunan asker birliği. 2.Düzgün sıralar durumunda art arda dizilmiş insan topluluğu (TS).

* rom.: tabur "ordu,kamp" (Lok.1927, nr. 1974); tabere, teberî "kamp"; teberên "asker" (Mik.1888,s.66).

* bul.: tabor "ordugâh,kamp" (Lok. 1927,nr. 1974; Mik.1888,s.65).

* sırp.: tabor "ordugâh,kamp" (Lok. 1927,nr. 1974); tabor,tabor "aynı" utaboriti se "toplanmak,kamplaşmak" (Mik.1888,s.65); tábor "askerî tabur; topluluk,gurup" (Şkal.1985,s. 594).

* arn.: tobor "tabur" (Mik.1888,s. 66); tabur,tobur "tabur"; tabuar "tahkîm etme,yerleştirme" (Meyer,G. 1891,s. 421).

* yun.: tápor,táparon,táparónu, téntónu "tabur" (Mik.1888,s. 66;Meyer,G.1891,s. 421).

* mac.: tábor "ordugâh,kamp; ordu" (Mik.1888,s. 66).

tabut 1.Ölünün mezarlığa götürülürken içine konulduğu sandık. 2.hlk.İçine yumurta konulan uzun sandık (TS).

* sırp.: tábut,tábut "tabut" (Şkal. 1985,s. 594).

* yun.: tamputi "tabut" (Mik.1888, s.66).

tabya ask. Ayrı olarak yapılmış ve silâhlarla güçlendirilmiş istihkâm (TS).

* rom.: tabie "tabya, burç, siper, hendek" (Lok.1927,nr. 1969); tabije "aynı" (Mik.1888,s.65; Meyer,G. 1891,s. 421).

* bul.: tabija "istihkâm siperi,tabya" (mik.1888,s. 65); tabije "aynı" (Meyer,G.1891,s. 421).

* sırp.: tabija "istihkâm siperi, tabya" (Mik.1888,s.65); tábija "taşlardan yapılan ve ardında da topların ateş ettiği siper, hendek" (Şkal. 1985,s. 594).

* arn.: tabé "mazgal" (Meyer,G.1891, s. 421).

* yun.: tápua "tabya" (Mik.1888,s. 65; Meyer,G.1891,s. 421).

taç 1.Soyluluk,iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık. 2.Gelinlerin başlarına taktıkları süs. 3. esk.Bazı tarikatlarda şeyhlerin giydikleri başlık. 4.Genellikle göz düzeyinden yüksek mobilyaların üstlerindeki kabartmalı oymalı süslü bölüm. 5.bot. Çiçeğin dıştan ikinci halkasında bulu-

nan yaprakların hepsi (TS).

* sırp.: tâdž^v "taç, padişahlık tacı; bir çeşit derviş takkesi; satranç oyununda bir terim" (Şkal.1985,s.595).

tafra Kendisini olduğundan büyük gösterip böbürlenme,yüksekten atma (TS).

* bul.: tavruvam "kendine güvenen, mağrur" (Mik.1888,s.66).

* sırp.: tâfra "hakaret etme amacıyla söylenen bir kelime: kibirli,burnu büyük anlamında" (Şkal.1985,s.595).

tafta 1.Bir tür sert,ipekli kumaş. 2.Bu kumaştan yapılmış (TS).

* rom.: taftâ^u "canfes kumaş" (Lok.1927, nr. 1981).

* sırp.: tafet "canfes" (Lok.1927,nr. 1981); tâft "bir çeşit parlak kumaş, canfes" (Şkal.1985,s.595).

tahin Öğütülmüş susamın koyu sıvı durumu (TS).

* rom.: tahîn "lâpâ,macun" (Lok.1927, nr. 1985).

* sırp.: tâhan-hâlva "tahin helvası" (Şkal.1985,s.595).

tahkik Soruşturma (TS).

* sırp.: tâhkîk "soruşturma,sorma; tahkik işleminde bulunma" (Şkal.1985, s.595).

tahkir Aşağılatma, onur kırma, onuruna dokunma (TS).

* sırp.: tâhkîr "aşağılama,onurunu

kırma" (Şkal.1985,s.595).

tahmin 1.Yaklaşık olarak değerlendirme,oranlama. 2. Akla,sezgiye veya bazı verilere dayanarak gelecek bir şeyi, olayı kestirme. 3. Önceden kestirilen,düşünülen şey (TS).

* rom.: tahmin,takmin "yaklaşık olarak tahmin etmek,kıymet taktir etmek; tahmin" (Mik.1888,s. 66).

* sırp.: tâhmin "yaklaşık bir değer biçme; tahmin" (Şkal.1985,s.595).

* arn.: tahmin "niyet,maksat,fikir" (Mik.1888,s. 66); tahmin,tafmâ "niyet,maksat,fikir" (Meyer,G.1891, s. 422).

tahmîs esk.1.Kahve vb. şeyleri kavurma. 2.Kavrulmuş ve öğütülmüş kahve satan yer (TS).

* sırp.: tâhmîs "kahve öğütülüp satılan yer"; tahmîs^{vv}cija "ruhsat alıp kahve kavurup satmakla görevli olan kimse" (Şkal.1985,s. 595-596).

tahrir esk.Yazma,kitabet,kompozisyon (TS).

* sırp.: tâhrîr "çeşitli yerlere süs olarak dikilen renkli şerit,kaytan" (Şkal.1985,s.596).

tahsilât huk.Kamu alacaklarının toplanması veya süresi içinde ödenmeyenlerin zorla alınması (TS).

* sırp.: tahsilât "mal varlığından alınan vergi; devlet tarafından tahsil edilen vergi; tahsil görmek, okumak" (Şkal.1985,s. 596).

tahsildar 1. Bir kimse veya bir kuruluş adına para toplamakla görevli kimse, alımcı. 2. Vergi toplayan kimse, vergici (TS).

* sırp.: tahsildār "vergici, vergi toplayan kimse" (Şkal.1985, s.596).

taht 1. Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk. 2. Hükümdarlık makamı, hükümdarlık (TS).

* rom.: taht, taft "hükümet merkezi, başkent" (Lok.1927, nr.1987); taht, takt "aynı" (Mik.1888, s.66); taht, taft "aynı" (Meyer, G.1891, s. 421).

* sırp.: tāht "hükümdarlık; taht" (Şkal. 1985, s.596).

* arn.: taft "başkent" (Meyer, G.1891, s. 421).

tahta 1. Düz, enlice, uzun ve az kalın biçilmiş ağaç. 2. Bu parçalardan oluşmuş yüzey. 3. Tahtadan yapılmış. 4. Sebze bahçelerinde ayrılan küçük yer (TS).

* rom.: tahtalîk, taftaluk "tahta" (Mik.1888, s.66); taftalûc, tahtalîc "tahta" (Kak.1973, s. 385).

* bul.: pištahta "peş tahtası" (Mik. 1888, s. 66); tahtá "tahta, tabla" (Kak.1973, s. 385).

* sırp.: tāhta "tahta" (Kak.1973, s. 315); tāhta "tahta"; tāhta-pàpuçe "sağlam gönlü deri pabuç"; tahta-pôš, tahtòpeš "eski evlerde, cam eşyanın konulabilmesi içindüvara yapılan kaba raf" (Şkal.1985, s. 596).

* yun.: takhtá "tahta" (Mik.1888, s. 66).

* mac.: taffta "tahta" (Kak.1973, s. 385).

tahta biti zool. Tahta kuruşu (TS).

* bul.: tahtaba "tahta kuruşu" (Mik. 1888, s. 66); tahtaba "aynı" (Meyer, G.1891, s. 422).

* arn.: taktabite, tarda bike, taftabîk "tahta kuruşu" (Meyer, G.1891, s.422).

tahtirevan esk. İnsan omzunda veya deve, fil, at vb. ne yüklenerek götürülen, üstü örtülü, tekerleksiz taşıt (TS).

* sırp.: tahtarevān, tahtirèvān, tater-èvān, tetrivān, revān "dört kişi veya bir hayvan tarafından taşınan taşıt, tahtirevan" (Şkal.1985, s. 596).

takas 1. Mal alıp karşılığında mal vererek ödeme. 2. tic. Kliring (TS).

* sırp.: takāsiti, se, tekāsiti se "bir şeyi takas etmek, değiştirmek" (Şkal.1985, s.597).

takat Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hal, derman (TS).

* sırp.: tākat, tākāt "bedeni dermansızlık, güçsüzlük"; takātsuz "takatsiz, güçsüz" (Şkal.1985, s.597).

takdir 1. Beğenme, beğenip belirtme, değer verme. 2. (Bir şeyin değerini, önemini, gerekliliğini) Anlama. 3. Değer biçme. 4. Tanrı'nın uygun görmesi, Tanrının isteği, kader. 5. (Bu, su, o gibi gösterme sıfatlarıyla birlikte kalma durumunda kullanıldığında) "O durumda, böyle olunca" anlamlarında durum veya şart anlatır (TS).

* arn.: takdir "kader,kısmet,alın yazısı" (Meyer,G.1891,s.422).

takım 1.Bir işte veya bir yerde kullanılan eşya ve âletlerin tamamı. 2.Meslek,davranış,durum vb. yönlerden birbirine uyan kimselerin oluşturduğu topluluk. 3.Görev bakımından birbirini tamamlayan kimselerin topluluğu,ekip,trup. 4. Birbirini tamamlayan şeylerin tümü. 5. Sigara ağızlığı. 6.ask.Bölüğü oluşturan birliklerden her biri. 7.sin. Bir filmin çevriminde görüntüleri alma, aydınlatma, ses alma gibi belli başlı çalışmaları yapmak için gerekli en küçük teknikçiler topluluğu. 8.biy. Canlıların bölümlendirilmesinde, familya ile sınıf arasında yer alan,yakın benzerlikler gösteren organizmaların oluşturduğu birlik. 9.sp.Bir oyunda sahaya çıkan belli kuruluşlara bağlı oyuncular topluluğundan her biri. 10.sp. Birlikte oynayan,kazanmak için birlikte çalışan sporcu topluluğu. 11. (Aşağılayıcı ve küçümseyici anlamda) Topluluk. 12.Benzer,gibi (TS).

* rom.: tacîm "tamamen toplama; sofratakimî; külhanbeyi takımı; herif,fahişe"(Lok.1927,nr. 2000); takîm "aynı" (Mik.1888,s. 66); tacâm "takım" (Meyer,G.1891,s. 422).

* bul.: takam "takım" (Mik.1888,s.66); takam,takum "aynı" (Meyer,G.1891,s. 422).

* sırp.: takum "âlet,araç,malzeme"(Mik. 1888,s.66); tākum "takım; 12 parçadan oluşan şey-kaşık,mendil,vs.-;sigara çubuğunun veya ağızlığının ağza konulan,ağza alınan bölümü; toplamak, derlemek" (Şkal.1985,s.597).

* arn.: takem,takem,takam "takım; erkek giysisi,üniforma; eyer takımı" (Mik. 1888,s. 66); takém,takám "aynı" (Meyer,G.1891,s.422).

* yun.: takhimi "takım" (Mik.1888, s. 66; Meyer,G.1891,s. 622).

takke 1.İnce kumaştan ve çoğunlukla yarım yuvar biçiminde başlık. 2.Yarım küre biçimindeki kubbenin üst bölümü (TS).

* rom.: tichie,chitie "takke" (Lok. 1927,nr. 1997); kitije,kitije "aynı" (Mik.1888,s. 67).

* sırp.: tačadžija "takke yapan kimse" (Mik.1888,s. 67); tĥadžija "kavuk,fes veya sarıkların altına giyilen küçük takkeleri yapan usta; deriden başlık yapan kimse" (Şkal.1985,s.595).

* arn.: taki "takke" (Mik.1888,s. 67); taĥi "fesin altına giyilen takke" (Meyer,G.1891,s. 423).

* mac.: totya "takke" (Mik.1888,s.67).

takla,taklak 1.Başı ve elleri yere koyduktan sonra ayakları kaldırıp vücudu üstten aşırıtarak öne veya arkaya yapılan dönme hareketi. 2.(Otomobil, kamyon vb. için) Devrilip yuvarlanma. 3. (Uçak vb. için) Uzunluğuna veya yanlamasına dönme hareketi (TS).

* yun.: takhlās "takla" (Mik.1888,s. 67).

taklit 1.Belli bir örneğe benzemeye veya benzetmeye çalışma. 2.Birinin davranışlarını,konuşmasını tekrarlayarak eğlenme. 3. Benzetilerek yapılmış (şey) (TS).

* rom.: taclit "tabutu mezara indirmekte kullanılan kuşak; ipekli baş veya boyun şalı" (Lok.1927,nr. 1998).

* sırp.: tàklīd "taklit,benzetme"; tak-
liditi se "benzetmek,taklit etmek"
(Mik.1888,s.597).

takrir 1.esk.Yerleştirme, yerleştirilme.
2.esk.Anlatma,anlatış,der verme. 3.
Önerge. 4.huk. Tapu dairesinde taşın-
maz malını başkasına sattığını veya
ipotek ettiğini söyleme (TS).

* rom.: takrir,taklir "devam; rapor,
layiha; rivayet,söyleme" (Mik.1888,
s. 67).

* sırp.: tàkrīr "bildirme,söyleme;
tapu dairesinde taşınmaz malını baş-
kasına sattığını veya ipotek ettiğā-
ni söyleme" (Şkal.1985,s.597).

taksim 1.Parçalara bölme,bölüştürme.
2.mat.esk.Bölme ve bölü. 3.müz. Türk
müziğinde faslın başında ve ortasında
çalgıcının irticalen yaptığı gezin-
ti (TS).

* sırp.: tàksīm uciniti "taksim et-
mek,bölmek" (Şkal.1985,s.597).

taksirat 1.esk.Kusurlar,suçları2.hik.
Alın yazısı (TS).

* sırp.: taksirāt "felâket,şanssız-
lık,kötülük" (Şkal.1985,s.597).

* arn.: taksérāt "kader,kısmet,alın-
yazısı" (Meyer,G.1891,s.422).

takvim 1.Zamanı yıllara,aylara ve gün-
lere ayıran yöntem. 2.Bir yılın gün-
lerini, aylarını, sayılı günlerini
gösteren çizelge veya defter. 3.mec.
Yapılacak bir işin türlü evrelerini
zamana bağlı olarak gösteren program
(TS).

* sırp.: tákvīm "bütün yıl boyunca
namaz vakitlerini de gösteren tak-
vim" (Şkal.1985,s.598).

talâgan Çobanların yağmurda giydikle-
ri giysi (Şkal.1985,s.598).

* sırp.: talâgan "köylülerin giydik-
leri palto, uzun palto" (Şkal.1985,
s.598).

talâk esk. İslâm dininde evliliğin so-
na ermesi, boşanma (TS).

* sırp.: tâlāk "nikâhın sona ermesi;
kadın boşama" (Şkal.1985,s.598).

talan Yağma,çapul (TS).

* bul.: talan "talih,kader,kısmet,
felek" (Lok.1927,nr. 2005); talan
"Allah vergisi istidat,yetenek"
(Mik.1888,s.67).

talas Kasırga, (Kuzey tü. talaz
"kadırga,börah", (Mik.1888,s.67).

* rom.: talaz,talaze "dalga" (Mik.
1888,s.67).

* bul.: talaz "dalga"(Mik.1888,s.67).

* sırp.: talas "dalga"; talasiti se
"dalgalı" (Mik.1888,s.67); tâlās
"dalga" (Şkal.1985,s.598).

* arn.: talaz "dalga" (Mik.1888,s.
67); talās-zi "dalga; kuvvetli hü-
cum,hamle" (Meyer,G.1891,s.423).

* yun.: tâlassa "aynı" (Mik.1888,s.
67; MeyerG.1891,s. 423).

talas Testere ile biçilen veya rende,
törpü gibi araçlarla işlenen bir şey-
den dökülen kırıntılar (TS).

* bul.: `talaş "matkap kırıntısı"
(Mik.1888,s. 67).

* sırp.: tälās̄, talāsa, talāšika "ta-
laş, kırıntı" (Şkal.1985,s.598).

talebe esk.Öğrenci (TS).

* sırp.: talèbe "öğrenci,talèbe" (Şkal.
1985,s.598).

talih Rastlantıları düzenlediğine ve
insanlara iyi veya kötü durumlar hazır-
ladığına inanılan tabiat üstü güç,kut,
şans,baht, felek (TS).

* rom.: tali "talih" (Meyer,G.1891,s.
423).

* sırp.: taliya, talih "şans,talih"
(Mik.1888,s.67); tálìh,tálija "ta-
lih, şans" (Şkal.1985,s.598).

* arn.: talih "şans,talih" (Meyer,G.
1891,s.423).

talika Dört tekerlekli, üstü kapalı,
yaylı bir tür at arabası (TS).

* rom.: teleage "talika" (Mik.1888,
s. 67).

* bul.: taliga, talêga, telengi "ta-
lika"; telingar "talika sürücüsü"
(Mik.1888,s.67).

* sırp.: taljiga, teljiga "aynı"
(Mik.1888,s. 67).

* mac.: talyiga, talîga,talicska,
talyigás "talika,talika sürücüsü"
(Mik.1888,s.67).

talim 1.esk.Öğretim. 2.Yetiştirme.3.
Alıştırma. 4.Uygulamalı olarak yapı-
lan askerlik öğrenimi,eğitimi (TS).

* rom.: talîm "eğilmek; eğilme,re-
verans"; talîmuri "eğilmek,eğilip

selâm vermek" (Lok.1927,nr. 2008);
tálîm "reverans" (Mik.1888,s.67).

* sırp.: tálum "talim,askerî eğitim";
tálumiti se "talim yapmak, askerî e-
ğitim görmek"; talùmlì "talimli,eği-
timli" (Şkal.1985,s.598).

* arn.: talem "şaka etmek,şaka tar-
zında söylemek"; talmeja "şaka,lati-
fe" (Mik.1888,s.67); tal'im "askerî
eğitim,tatbikat" (Meyer,G.1891,s.
423).

tamah Aç gözlülük,hırs (TS).

* sırp.
tamāšcār,tamāhcār "tamahkâr,hırs-
lı,aç gözlü"; tamašcārlik,tamahcār-
luk "tamahkârlık,aç gözlülük" (Şkal.
1985,s.599).

* arn.: tamāh "hasislik,pintilik";ta-
mahjâr, tamahtsâr Gharis,aç gözlü,
tamahkâr" (Meyer,G.1891,s.423).

taman 1.Bütün,tüm. 2.Eksiksiz. 3.Yanlıs
ve yalan olmayan,doğru. 4.Tamamlan-
mış,bitmiş. 5.Evet,peki olur ! 6.ünl.
Taşıtların yola koyulabileceğini an-
latır. 7.ünl. Beğenilmeyen bir iş ve-
ya öneri karşısında söylenir (TS).

* rom.: taman "doğru, tam" (Lok.1927,
nr.2010;Mik.1888,s. 67).

* bul.: tamam, taman "tamam" (Mik.
1888,s.67).

* sırp.: tamam, tamam, taman."ta-
mam"; tamaniti "imhâ etmek, yok et-
mek" (Mik.1888,s.67); tāmām, tāmān,
tamām, tamān, tāmāh,tamāh "tamam,
bitmiş,tamamen; iyi !; herhangi bir
soruya cevap olarak verilir"; tamā-

niti "yoketmek,kökünü kazımak" (Şkal. 1985,s.599).

- * arn.: tamam "tamam" (Mik.1888;s.67); tamâm "yetişmek,kâfi gelmek; yetmek"; tamamté "tam,tamamiyla" (Meyer,G.1891, s.423).

tambura müz. Türk halk müziğinde kullanılan, cura, bulgari, çögür, bağlama gibi telli ve çalgıçla çalınan çalgıların genel adı (TS).

- * rom.: tambure, tambur "tambura"(Mik. 1888,s.68); tobâ "trampet,davul"; tobosar "trampetçi,davulcu" (Lok.1927, nr. 483); tambûrâ, tambur,tembur "tambura"(Kak.1973,s. 386).

- * bul.: tambura "tambura" (Mik.1888,s. 68).

- * sırp.: tambura,tamburu "tambura"; tamburati "tambura çalmak"; tamburâş "aynı"; tamburdžija "tambura çalan, tamburacı" (Mik.1888,s. 68); tãmbura, tãnbura,tãmbur "tambura"(Kak.1973, s. 286); tãmbura, tãnbura "telli müzik âleti,tambura"; tambûrâş, tanbûrâş "tambura çalmak"; tambûrati "tambura çalmak; vurmak -mec.-"; tambûrija "tambur çalan"; Tambûrija "soyadı"; tãmburtel,tãmbur-tel "tamburun teli" (Şkal.1985,s.599).

- * arn.: tamura "üç telli küçük bir çalgı" (Mik.1888,s.68); tamurâ "aynı"; tamar "gitar"(Meyer,G.1891,s. 423); tamurâ "aynı"(Kak.1973,s.386).

- * yun.: tampollron,tampouşi, tampouşlon, toumpanon,tambollra, tamponrâs "tambura" (Mik.1888,s.68); tampouşra "saz,

gitar" (Kak.1973,s.386).

- * mac.: tambura,tombora,timbora,tambora "tambura" (Kak.1973,s.286).

tamir 1.Onarma,onarım. 2.mec.Yapılan bir yanlışı,kusuru düzeltmeye çalışma (TS).

- * sırp.: tãmir "tamir etme,düzeltilme; tamir,tanzin"; tamiriti "tamir etmek,onarmak" (Şkal.1985,s.599).

tandır 1.Yere çukur kazılarak yapılan bir tür fırın. 2.Bazı yerlerde,kışın ayakları ısıtmak için,alçak bir masanın altına mangal konulup üstüne yorgan örtülerek yapılan düzen (TS).

- * rom.: tandur "ayak ısıtıcısı" (Lok. 1927,nr. 2019; Mik.1888,s.68); tandur "aynı" (Meyer,G.1891,s.422).

- * bul.: tander "mangal,ısıtıcı" (Mik. 1888,s.68).

- * sırp.: tãndara "fırın; mangal"; tãndara-mãndara "saçmalama,saçma sapan konuşma"; tandrãkati "düşüncesizce konuşma, saçmalama" (Şkal.1985, s.599-600).

- * arn.: tagâr,tangâr "mangal"; dagara "mangal" (Meyer,G.1891,s.422).

- * yun.: tantouri "fırın" (Mik.1888, s. 68); tantouri "aynı" (Meyer,G. 1891,s. 422).

tandırname 1.Tandır başında oturulurken söylenen veya okunan masal. 2. mec.Bilgisiz kimselerin inandığı saçma fikirler ve bu fikirlerin yazıldığı sanılan kitap (TS).

- * sırp.: tandrnãma "düşüncesizlik, bir işin sonucunun ne olacağını

kestirememek" (Şkal.1985,s.600).

tane 1.Herhangi bir sayıda olan (şey), adet. 2.Bazı bitkilerin tohumu. 3. Çekirdekli küçük meyve (TS).

* sırp.: tane "kurşun,fişek" (Mik.1888, s.68); tâne "top veya tüfek mermisi; ateşli silâh kurşunu" (Şkal.1985,s.600).

tanımak 1.Daha önce görülen,bilinen bir kimse veya şeyle karşılaşıldığında, bunun kim veya ne olduğunu hatırlatmak. 2.Daha önce görmüş olmak,ilişkisi bulunmak,bilmek. 3.(Bir kimse veya şeyle ilgili) Doğru ve tam bilgisi bulunmak. 4. Bilip ayırmak,seçmek,ayırt etmek. 5. (Hukukî yönden) Varlığını kabul etmek. 6.Boyun eğmek,yargısına uymak,saymak. 7.Sorumlu bilmek. 8.Bir şeyin yapılması, bitirilmesi için belli bir süre vermek (TS).

* bul.: tanadisam "tanımak"(Mik.1888, s.68).

tantana Görkem,şaşaa (TS).

* rom.: dandana "gürültü,patırtı, şamata; kötü iş" (Lok.1927,nr.2020); dandana, danana, dananae "gürültü" (Mik.1888,s.68).

tanzim 1.esk.Sıray koyma,sıralama. 2. Düzeltme, düzenleme, düzen verme,yoluna koyma (TS).

* sırp.: tanzimât "düzenleme,reform"; Tanzimâti-hajrije 1839 yılında Osm. İmp.'da yapılan düzenlemeler" (Şkal. 1985,s.600).

tapmak 1.Tanrı diye tanımak, kulluk etmek. 2.mec.Tutku ile sevmek,'bağlanmak (TS).

* sırp.: tâptisati "tapmak" (Şkal. 1985,s.600).

tapu 1.Bir taşınmazın üstündeki mülkiyet hakkını gösteren belge. 2.Tapu işlerinin yürütüldüğü kuruluş,tapu dairesi (TS).

* sırp.: tâpija "herhangi bir taşınmazın mülkiyet hakkını gösteren belge" (Şkal.1985,s.600).

* arn.: tapı "vesika, belge,senet" (Meyer,G.1891,s.424).

târ 1.Tel,iplik. 2.(Dokumada) Arş (Osm. -TS).

* rom.: teară "dokumada arş" (Lok. 1927,nr.2022).

taraf 1.Ön,arka,sağ,sol,üst,alt vb. yanların her biri. 2.Yön,yan,doğrultu. 3.Yöre,yer. 4.İstekleri,düşünceleri karşıt olan iki kişiden veya iki topluluktan her biri. 5.Bir kişinin soyundan gelenlerin hepsi. 6.Bir şeyin belli bölümü,kısmı (TS).

* rom.: tarafa "küme,gurup,takım,sürü" (Lok.1927,nr. 2023); taraf "parti,gurup,birlik" (Mik.1888,s.68; Meyer,G.1891,s.424).

* sırp.: târaf "taraf,uç; gurup,parti" (Şkal.1985,s.600).

* arn.: taráf "parti,gurup" (Meyer,G. 1891,s.424).

tarak 1.Saçların,sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç. 2.Bahçivanlıkta toprağın taşını ayıklamak için kullanılan,ucu bu biçimde olan araç. 3.Dokuma tezgâhlarında dişleri arasından a-

rış ipliklerinin geçtiği tarak biçiminde araç. 4. Bazı kuşların başında bulunan yelpaze biçiminde tepelik. 5. İnsanda ayağın yüksek olan üstbölümü. 6. (Suda yaşayan hayvanlarda) Solungaç. 7. zool. Yassı solungaçlılardan, kabukları yuvarlak, yelpaze biçiminde bir yumuşakça (Pecten) (TS).

* rom.: tarac, arac "bağcılıkta kullanılan araç"; d̄arac "yün tarağı" (Lok. 1927, nr. 2026); darac "yün tarağı" (Mik. 1888, s. 68).

* bul.: darak "tımar fırçası" (Mik. 1888, s. 68).

* sırp.: t̄arak "tarak; fırça; dokumacılıkta kullanılan bir araç"; tar̄akci-ja "fırça ve tarak yapan kimse, tarakçı" (Şkal. 1985, s. 600).

tarçın bot. 1. Defnegillerden bir ağaç (Cin-
namomum). 2. Bu ağacın, içinde kokulu bir yağ bulunması dolayısıyla bahar gibi kullanılan kabuğu (TS).

* sırp.: darçin "tarçın" (Mik. 1888, s. 45; Meyer, G. 1891, s. 62); t̄arçin, d̄arçin "tarçın"; tarçini "tarçın rengi" (Şkal. 1985, s. 601).

* arn.: dartsin, dartsim, dal'tsim "tarçın" (Meyer, G. 1891, s. 62).

tarhana 1. İçine domates, biber, soğan, kokulu otlar, süt veya yoğurt katılan, bulgurdan veya mayalanmış ve kurutulmuş ufalanmış hamurdan yapılan çorba maddesi. 2. Bundan yapılan çorba (TS).

* rom.: tarhana, trahana "pişmiş hamur" (Lok. 1927, nr. 2071); trahana, tarhana "tarhana" (Kak. 1973, s. 387).

* bul.: tarhana "irmik şehriye" (Mik. 1888, s. 68); tarhaná "tarhana" (Meyer, G. 1891, s. 387).

* sırp.: taran "kıрма; bir çeşit hamur tatlısı" (Mik. 1888, s. 68); trahana, tarhàna, taràna "tarhana" (Kak. 1973, s. 387); tarhàna, taràna "aynı isimli çorbası yapılan, ufalanmış hamur" (Şkal. 1985, s. 601).

* arn.: tarhaná "tarhana" (Kak. 1973, s. 387).

* yun.: trakhanàs "tarhana" (Kak. 1973, s. 387).

tarhun bot. Birleşikgillerden, hekimlikte kullanılan, ıtırılı bir bitki (Artemisia dracunculus) (TS).

* rom.: tarhon "tarhun" (Lok. 1927, nr. 2034).

* bul.: estragon "tarhun" (Lok. 1927, nr. 2034).

tarif 1. Tanım. 2. Bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtme. 3. Bir şeyin bulunduğu yeri, çevre ile ilişkisini belirterek açıklama (TS).

* sırp.: t̄arif uçiniti "tarif etmek, açıklamak" (Şkal. 1985, s. 601).

tarife 1. Fiyat gösteren çizelge. 2. Taşitların gidiş geliş zamanlarını gösteren çizelge. 3. İlâç, âlet vb. şeylerin nasıl kullanılacağını açıklayan kâğıt, tanıtım, prospektüs (TS).

* rom.: tarif, tarifa "vergi koymak" (Lok. 1927, nr. 2037).

* bul.: tarifa "beyannâme, ilân" (Mik. 1888, s. 68).

* sırp.: tarifa "herhangi bir şeyi gösteren, belirten ilân, çizelge" (Şkal. 1985, s. 601).

tarih 1. Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz veya gün. 2. Toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan; bu olaylar arasındaki ilişkileri, daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyetleri, kendi iç sorunlarını inceleyen bilim (TS)?

* sırp.: t̄arih "tarih; eskiden yapılan herhangi bir eserin bir kenarına arap harfleri ve sayıları ile atılan o günün tarihi olan yazı" (Şkal.1985, s. 601).

tarikāt Aynı dinin içinde, tasavvufa dayanan ve bazı ilkelerle birbirinden ayrılan, Tanrı'ya ulaşma arzusuyla tutulan yollardan her biri (TS).

* sırp.: t̄arīk, tarikāt "tarikāt" (Kak. 1973, s. 387); t̄arīk, tarikāt "derviş tarikātı" (Şkal.1985, s.601).

* arn.: tarikāt "tarikāt" (Kak.1973, s. 387).

* mac.: tarekat "tarikāt" (Kak.1973, s. 387).

tarla Tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası (TS).

* rom.: tarla "tarla; dar çiçek tarhı" (Lok.1927, nr.2040).

tartmak 1. Bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulmak. 2. Bir şeyi avuç içinde sallayarak ağırlığını kestirmeye çalışmak. 3. Dikkatle incelemek, değer biçmek. 4. Binek hayvanlarının dizginlerini çekip bırakarak sallamak. 5. mec. Bir şeyin bütün sonuçlarını düşünmek, hesap etmek (TS).

* arn.: tartis "tartmak, veznezmek" (Mik.1888, s.69); tartis "aynı" (Me-

yer, G.1891, s.424).

tarumar esk. Dağınık, karışık, perişan (TS).

* rom.: t̄ir-m̄ir "karışıklık" (Mik. 1888, s.69).

* sırp.: dar mar "karışıklık, darmadağınıklık" (Mik.1888, s.69).

* arn.: tert vert (Mik.1888, s.69).

tarz 1. Özel oluş veya davranış biçimi, üslûp. 2. Bir kimse için özel anlatım biçimi. 3. (Güzel sanatlarda) Üslûp, stil (TS).

* sırp.: t̄arz "tarz, üslûp" (Şkal.1985, s.601).

tas 1. Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb. den yapılmış kap. 2. Bir tasın alabileceği miktarda olan (TS).

* rom.: tas "kurna, leğen" (Lok.1927, nr. 2044; Mik.1888, s.69).

* bul.: tas, taşce "tas; küçük tas" (Mik.1888, s.69).

* sırp.: tas "tas" (Lok.1927, nr.2044; Mik.1888, s.69); t̄ās "çeşitli yerlerde kullanılan derin su kabı, tas" (Şkal.1985, s.601).

* arn.: tas "içki tası" (Meyer, G.1891, s. 624); tas "metalden yapılan yol tası, yolda taşınan kap" (Mik.1888, s. 69).

* yun.: t̄ási "tas" (Mik.1888, s.69).

tas kebabı Üzerine tas kapatılarak kuş başı etle pişirilen bir tür kebab (TS).

* sırp.: tās-čevāb "tas kebabı" (Şkal. 1985,s.601).

taslak 1.Bir şeyi, bir sanat veya edebiyat eserini ancak ana çizgileriyle,türlü bölümleriyle belirten ön çalışma,eskiz. 2.mec.Herhangi bir konuda başaramayacağı bir işe girişen veya kendini o işin ustası olarak kabul ettirmeye çalışan kimse (TS).

* sırp.: taslak "yığın,küme, oluk" (Mik.1888,s.69); tās lak "bir projenin ilk,biçimi,ilk şekli; şekil,form,taslak" (Şkal.1985,s.602).

taslamak 1.Kendinde olmayan bir değeri varmış gibi göstermek. 2.(Taşçılıkta) Bir taşın kaba bölümlerini,çıkıntılarını almak. 3.hlk.Gözetlemek,gizlice izlemek (TS).

* sırp.: taslāisati "kendini önemli biri saymak, gururlanmak,kibirlenmek" (Şkal.1985,s.601).

tasma 1.Bazı hayvanların boyunlarına takılan, bu hayvanları bir yere bağlamaya, çekip götürmeye yarayan kemer biçiminde bağ.2.Nalın ve terliğin ayağı tutan meşin bölümü (TS).

* rom.: tasma "şapka şeridi" (Lok.1927, nr. 2043); tasma "şerit; kan alma başlığı" (Mik.1888,s.69).

taş 1.Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden,tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde. 2.Bazı yerlerde ve işlerde kullanılmak için bu maddeden özel olarak hazırlanmış malzeme. 3.Yapı işlerinde kullanılmak için bu maddeden hazırlanmış malzeme. 4.Mücevherlerde kullanılan yüksek değerli taş. 5.Dama,domino gibi oyunlarda kullanılan metal, kemik veya tahta parçalardan her biri. 6.hek. Bazı organların içinde, özellikle idrar kesesi vb.de oluşan, türlü

biçim ve hacimdeki katı madde. 7.jeol. Batı kütlelerden kopan veya koparılan parça. 8.mec.Üstü kapalı birbiçimde söylenen iğneleyici söz,tariz. 9. Taştan yapılmış,taştan oyulmuş (TS).

* sırp.: tās^v "taş; tavla veya domino oyunlarındaki taş" (Şkal.1985,s.602).

Tatar S.S.C.B.'de Tataristan'da,Kırım'da,Kuzey Kafkasya'da ve Sibiryada yaşayan Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimse.

tatar esk.Posta sürücüsü (TS).

* rom.: tãrtãcutã "ak buğday; yuvarlak kabak"; tatar "tatar, tatar atı"; tãtariã "tatar kırsağı; kürk manto" (Lok1927,nr. 2045); tetarke "aynı" (Mik.1888,s.69); tãtãr "tatar, haberci,kurye" (Kak.1973,s.387).

* bul.: tatarin,tatirhan, taterhan "Tatar,Tatar hanı" (Mik.1888,s.69).

* sırp.: tatarin,tataraan, tatar-han, tatarıhanı, tataranka "tatar oku"; tatarbudža "tatar bucağı,tatar ülkesi"; tatarıja "tatar eyeri" (Mik. 1888,s.69); tãtar,tãtarin "ulak,haberci" (Kak.1973,s.387); tãtar,tãtarin "esk.postacı"; tãtãrija "eski bir Osmanlı eyeri" ; tãtãrka "tatar kamçısı" (Şkal.1985,s.603).

* mac.: tatãr, tatãrka "çalınubüğdäy" (Mik.1888,s. 69); Tatãr, Tattar "soyadı" (Kak.1973,s.387).

tatıl 1.Kanun gereğince çalışmaya ara verileceği belirtilen süre,dinlenme. 2.Okul,meclis,adliye gibi kuruluşların çalışmasını durdurduğu veya kapalı bulunduğu dönem. 3.Eğlenmek,din-

lenmek amacıyla çalışmaksızın geçirilen süre (TS).

* sırp.: tătıl "okul tatili; tatil" (Şkal.1985,s.603).

tatlı 1.Şeker tadında olan. 2.Acı olmayan,içilebilen,yenilebilen. 3.mec.İnsanı çeken; göze,kulağa hoş gelen,rahatlatan,dinlendiren,sevindiren. 4.Şekerle veyaşekerli şeylerle yapılan yiyecek. 5.Sinirlendirmeden,hoşa gidecek bir biçimde, tatlılıkla (TS).

* bul.: tatlija, tatlii "buğday unu ile yapılan bir yemek" (Mik.1888,s.69).

* sırp.: tătli "tatlı,hoş; tatlı yiyecek"; tătliya "tatlı yemek, herhangi bir tatlı" (Şkal. 1985,s.603).

tav 1.İşlenecek bir nesnede bulunması gereken ısının,nemin yeterli olması durumu. 2.(Hayvanlarda) Semizlik. 3. mec. En uygun durum ve zaman (TS).

* sırp.: tōv "hayvanların semirtilmesi, şişman ve besili olmalarını sağlama işi" (Şkal.1985,s.620).

tava 1.Yağ kızdırmak,yiyecek kızartmak gibi işlere yarayan,uzun saplı yayvan kap. 2.Bu kapta pişmiş yemek. 3. Maden eritilen saplı pota. 4.Kireç karıştırılan pota. 5.Tuzlalarda deniz suyu çekilen bölüm. 6.den. Gemilerde borda iskelesinin alt başındaki sahanlık. 7.Fide yetiştirmek için ayrılmış toprak bölümü (TS).

* rom.: tavā^u "pasta kalıbı; tava; fırın" (Lok.1927,nr. 2051); tavā^u "aynı" (Meyer,G.1891,s.425; Mik. 1888,s.65).

* sırp.: tawa "tava" (Lok.1927,nr. 2051); tava "aynı" (Meyer,G.1891,

Mik.1888,s.65); tĥva "uzun saplı mutfak kabı,tava; fırınlarda kuzu ve et kızartılan uzunca kap; tavada pişirilen et yemeği" (Şkal.1985,s. 603).

* arn.: tavé "tencere,tava" (Meyer, G.1891,s.425).

* yun.: tavĥs "tava" (Meyer,G.1891, s 425); tavĥs, ntavĥs "aynı" (Mik. 1888,s.65).

tavaf 1.esk.Bir şeyin çevresini dolaşma veya kutsal bir yeri ziyaret etme. 2.İslâm dininde hac zamanında Kâbeⁱⁿ'nin çevresini dolaşma (TS).

* sırp.: tāvāf "Haz zamanında Kâbe^v'nin etrafını dolaşma" (Şkal.1985, s.603).

tavan 1.Bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay düzey. 2.mec.Bir şeyi değerlendirmede kabul edilen en yüksek seviye veya fiyat (TS).

* rom.: tavan "tavan" (Lok.1927,nr. 2052); tavan, teveni "aynı" (Mik. 1888,s.69).

* bul.: tawan "tavan" (Lok.1927,nr. 2052); tavan "aynı" (Mik.1888,s. 69).

* sırp.: tawan "tavan" (Lok.1927,nr. 2052); tavan "tavan; tavan arası"; tavanice, tavanjača "tavan"; tavaniti "tavan yapmak" (Mik.1888,s. 69); tāvān "tavan; kat, katman" (Şkal.1985,s.603).

* arn.: tavān "tavan" (Mik.1888,s. 69; Meyer,G.1891,s. 425).

* yun.: t vano,tav ni, ntav ni "dam altı " (Mik.1888,s. 69).

tavla (I) At ahırđ (TS).

* rom.: table "at ahırđ" (Mik.1888,s. 70).

* bul.: tavla "at ahırđ" (Mik.1888,s. 70).

* sđrp.: t vla, t vla "tavla, at ahırđ";t vlab sa, t vlib sa "at ahırđnda bulunan en iyi at"; tavl n k, tavl j nik "tavla atđ,ahır atđ,besili at" (Şkal.1985,s.604).

tavla (II) 1.Bölümlere ayrılmış iki yanlı tahta üzerinde on beŐerden otuz pul ve iki zarla iki kişinin karşılıklı oynadığı oyun. 2.Bu oyunun üzerinde oynandığı, iki iş yüzü bölme desenli,dik dörtgen biÇimindeki tahta kutu (TS).

* rom.: tavle "tabla" (Mik.1888,s.69); tavl  "tavla oyunu" (Meyer,G.1891,s. 425).

* bul.: tavla "tavla oyunu" (Mik.1888, s. 69).

* sđrp.: t vla, t vla "tavla oyunu" (Şkal.1985,s.603).

* arn.: tavl  "tepsi,tabla; tavla oyunu" (Meyer,G.1891,s. 425).

* yun.: t vla, tavl s "tavla" (Mik. 1888,s.69); t vla "tepsi"; t vli "tavla oyunu" (Meyer,G.1891,s.425).

tavlamak 1.İŐlenilecek bir nesneye gereken ısıyı veyanemi sağlamak,tav vermek. 2.mec. Yolsuz ve kolay kazanĐ umudu vererek dolandırmak. 3.argo kandırıp elde etmek (TS).

* sđrp.: tavl isati "bir Şeyi iyileştirmek,yumuŐatmak işlemi,örn. tütünü veya giysiyi" (Şkal.1985,s.604),

tavlı 1.TavlanmıŐ,tavđ olan,tav verilmiş. 2.Semiz ,Şişman (TS).

* sđrp.: t vli "işlenmiş, iyileŐtirilmiŐ,ıslah edilmiş; mec.semiz,besili"; t vlija "bir çeşit parlak ipekli kumaş" (Şkal.1985,s.604).

tavuk zool.S l ngillerden,eti ve yumurtası işin üretilen kümes hayvanđ (Gallus) (TS).

* sđrp.: tuka "tavuk veya hindi" (Mik.1888,s.69).

taya esk.Dadı (TS).

* arn.: taj  "s t nine" (Meyer,G. 1891,s.422).

tayfa 1.Bir gemide bulunan,türlü işlerde çalıştırılan sefer iŐileri,mürettebat. 2.hlk. Aynı işi yapan topluluk. 3.hkr.Bir adamın yanında bulunan yordak ılar,koŐuntu (TS).

* rom.: taifas "konuşma,sohbet" (Mik. 1888,s.66).

* bul.: tajfa "sürü,tayfa; aile efradı" (Mik.1888,s.66).

* arn.: tajfe "parti, gurup" (Mik. 1888,s.66); t ife "aynđ" (Meyer,G. 1891,s.422).

* yun.: t ff s "tayfa,kalabalık gurup" (Mik.1888,s.66).

tayın ask. Asker azıĐđ (TS).

* rom.: tain "tayın,ekmek parasđ"

(Lok.1927,nr.1994); tain,tainat "tayın" (Mik.1888,s.66); taïn "aynı" (Kak.1973,s. 388).

* bul.: tajin "pay,hisse" (Lok.1927, nr. 1994); tain "pay,hisse; tayın"; taindžija,tahina "aynı" (Mik.1888,s. 66).

* sırp.: tain , tajin "bölüm,pay,hisse" (Mik.1888,s.66); tâïn, tájin, táin "tayın,hisse" (Kak.1973,s.388).

* yun.: taïni, taïmi "tayın" (Mik.1888, s.66; Kak.1973,s.388).

* mac.: tajin,tajun,tain, tahin, tahiny "tayın,porsiyon; yedek gıda" (Kak. 1973,s.388).

taze 1.Bozulmamış,bayatlamamış olan;solmuş, pörsümüş olmayan. 2.Din,yıpranmamış,yorulmamış. 3.mec. Yeni, son 4 zamanı geçmemiş. 4.Kuru olmayan,körpe. 5.mec.Genç kadın (TS).

* rom.: tazeü, tazei "taze" (Mik.1888, s.70).

* sırp.: taze "taze" (Mik.1888,s.70); táze "taze,yeni"; tazèluk "tazèlik; saflık,temizlik" (Şkal.1985,s.604).

* arn.: taze "taze" (Mik.1888,s.70); tazé "yeni,taze" (Meyer,G.1891,s. 425).

* yun.: tazédikhos "taze" (Mik.1888, s.70; Meyer,G.1891,s.425).

tebdil esk.Değiştirme (TS).

* rom.: tiptil "sessiz sedasız, yavaş,gizlice" (Lok.1927,nr.1966; Mik.1888,s.70; Meyer,G.1891,s. 428).

* bul.: tiptil "değişme,değişiklik"; teptilja "değişerek,değişmiş bir biçimde" (Mik.1888,s.70).

* sırp.: tèbdil, tèvdīl "değiştirme, kılık değiştirme; böyle kılık değiştirerek dolaşma"; tèbdīl-hàva,tèvdīl-hàva "hava değişikliği,iklim değişikliği" (Şkal.1985,s.604).

* arn.: tefdil,tevdil "tebdil,değişiklik" (Mik.1888,s.70); tevdil,tefdil "tanınmamak için kıyafet değiştirmek" (Meyer,G.1891,s.418).

teber 1.esk.Balta. 2.Bazı dervişlerin taşıdıkları sapı uzun,keskisi ayça biçiminde, küçük ve hafif balta. 3.Memişin kesmek için kullanılan araç (TS).

* rom.: topor "balta"; toporiste "balta sapı" (Lok.1927,nr. 1964); topor "aynı" (Mik.1888,s.65).

* bul.: topor "balta"; toporiška "balta sapı" (Mik.1888,s.65).

* sırp.: toporo "aynı"; toporiščo "balta sapı" (Mik.1888,s.65).

* mac.: topor "aynı" (Mik.1888,s.65).

tebeşir 1.Toz zerreciklerinden oluşan, çizdiği yerde iz bırakan,beyaz veya açık renkte kireçli kaya. 2.Bu madde- den yapılan, kara tahta, duvar vb. yüzeylere yazı yazmak için kullanılan, küçük çubuk (TS).

* rom.: tibisir "tebeşir" (Lok.1927, nr. 1965); tibişir "aynı" (Mik.1888, s. 70).

* bul.: tebişir "tebeşir" (Mik.1888, s. 70).

* sırp.: tebèşir "tebeşir" (Şkal.1985,

s. 605).

* arn.: tebeşir "alçı" (Mik.1888,s.70; Meyer,G.1891,s.425).

* yun.: tempesiri "tebeşir" (Mik.1888,s.70).

tebrik Kutlama (TS).

* sırp.: tèbrik "tebrik,kutlama"(Şkal.1985,s.605).

tecelli esk. 1.Belirme,görünme, ortaya çıkma,zuhur etme,meydana çıkma. 2.Tanrı'nın insanlarda ve doğada görünmesi. 3.Alın yazısı, kader (TS).

* sırp.: tedžèlija "alın yazısı,kader" (Şkal.1985,s.605).

tecrübe 1.Deneme,sınama. 2.Görgü. 3.fiz. Deney (TS).

* sırp.: tedžrùba "deney,tecrübe" (Şkal.1985,s.605).

tedarik Araştırıp bulma,sağlama, elde etme (TS).

* rom.: tedarík "elde etme,tedarik etme" (Mik.1888,s.70); tedaríc "yedek gıda stoku" (Kak.1973,s.389).

* sırp.: tedâruc "yedek gıda stoku" (Kak.1973,s.389); tedâruc "iktisatlı tutum; yedekte tutma"; tedâruciti "temin etmek"; tedaruçli "iktisatlı, tutumlu kimse" (Şkal.1985,s.605).

* mac.: tedarik,tihadârik, tedârik, tederik "tedarik,temin etme" (Kak.1973,s.388).

tef Zilli bir kasnağa geçirilmiş kursak zarından oluşan çalgı (TS).

* arn.: def "tef" (Mik.1888,s.46); def "küçük el trampeti,tef" (Meyer,G.1891,s.62).

teferriç 1.Açılma,ferahlama. 2.Gezinti.

* bul.: teveric "konuşma,sohbet,eğlenti" (Mik.1888,s.70).

* sırp.: teferic,teveric, teferidž, tefericovati "gezinti,konuşma,sohbet; eğlenmek,sohbet etmek" (Mik.1888,s.70); tefèric "eğlenme,sohbet etme; güzel manzarası olan ve insanların sohbet edebilecekleri yer"; tefèriciti,tefericovati "eğlenmek; bir güzelliği yaşamak ve bundan da zevk almak"; tefericli "güzel manzarası olan yer" (Şkal.1985,s.605-606).

tefsir 1.Yorumlama. 2.Kuran'ın surelerini açıklayarak,görüşler ileri sürme ve bunları yazma,yorumlama.3.Kuran'ın surelerini açıklayan eser (TS).

* sırp.: tèfsir "Kuran'ı yorumlama ve bu yorumun yapıldığı eser" (Şkal.1985,s.606).

teftiş Bir görevin yolunda yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan araştırma,denetleme,denetim,bakı (TS).

* sırp.: teftiş "tahkikat,araştırma komisyonu, inceleme heyeti"; teftişi "teftiş etmek,incelemek" (Mik.1888,s.70); tèftiş "inceleme, araştırma,teftiş; teftiş edenler, inceleme komisyonu"; teftişlèma "teftiş etme,inceleme" (Şkal.1985,s.606).

teğelti hlk.Binek hayvanlarında eyerin altına konulan keçe (TS).

* sırp.: teğeltija "eyerin altına konulan yumuşak örtü,keçe" (Şkal.1985, s. 606).

tehir 1.Sonraya bırakma, erteleme.2.Geciktirme (TS).

* sırp.: téhir, téir "erteleme,geciktirme, sonraya bırakma"; tehiriti, teirit "ertelemek,sonraya bırakmak" (Şkal.1985,s.607).

tehlikeli Tehlikesi olan,korkulu,kazalı, muhataralı (TS).

* sırp.: tehluçeli "tehlikeli,korkulu" (Şkal.1985,s.697).

tek 1.Eşi olmayan,biricik,yegâne. 2.Yalnız,yalnızca,salt,sadece. 3.mat.İki ile bölünemeyen (sayı). 4.Birbirini tamamlayan veya aynı türden olan nesnelere her biri. 5.Bir kadeh içki.6.Önüne getirildiği cümleye istek ve özlem kavramı katar. 7.mec.Hiç,hiçbir (TS).

* bul.: tek,tık "tek,sadece" (Mik.1888, s. 71).

* sırp.: tek,teke,teker,tekar "sadece, için; bir tek" (Mik.1888,s.71); tək "sadece, yalnızca" (Şkal.1985,s. 607).

* arn.: tek "değişmez,tek" (Mik.1888,s. 71); tek "bir çifti oluşturan her bir şey; değişmez; hemen.hemen; ancak" (Meyer,G.1891,s.425); tek a tsift "-bir oyun- tek çift oyunu" (Meyer,G. 1891,s.425).

tekbir Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü yüceliğini anmak için söylenen ve

Allahu ekber sözü ile başlayan duanın adı (TS).

* sırp.: tekbiri, teçbiri,teçbiri, tedžbiri "tekbir getirmek, Allah'ın adını anmak"; tekbiriti, teçbiriti, teçbiriti,tedžbiriti "tekbir getirmek" (Şkal.1985,s.607).

teker 1.Tekerlek. 2.Bu biçimde olan (şey). 3.astr.Bir gök cisminin çember biçiminde görünen yüzey; cismin gök yüzü üzerindeki iz düşümü (TS).

* rom.: techermecher "ansızın,birdenbire" (Lok.1927,nr. 2059).

tekke 1.tar.Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer,dergâh. 2.İşsiz güçsüz kimselerin buluşup sığındıkları yer. 3.argo Esrar içilen üstü kapalı yer (TS).

* sırp.: tekija "derviş tekkesi" (Mik. 1888,s.71); təkija "dervişlerin toplandıkları yer,tekke" (Şkal.1985, s.607).

* arn.: teke, tetşe "pazar,çarşı" (Meyer,G.1891,s.426).

tekmil 1.esk.Tamamlama,bitirme.2.Bütün,tüm. 3.Eksiksiz. 4.Tekmil haberi (TS).

* sırp.: tèkmil, tèçmil "tamamen,bütünüyle; tamamlamak,bütünlemek" (Şkal.1985,s.607).

tekné 1.Türlü işlerde kullanılmak için çoğu ağaçtan yapılan uzun ve geniş kap. 2.den.Geminin omurga,kaburga ve kaplamadan oluşan temel bölümü. 3.Deniz taşıtı. 4.jeol.Katmanlı kayaların içeri doğru çukur, alçak bölümü. 5.jeol. ve coğr. Yer kabuğundaki kırıkların çukur,alçak yeri,havza (TS).

* rom.: tejke "kova,tekne" (Mik.1888, s. 71).

* sırp.: tekne "kova,tekne" (Mik.1888, s. 71); tèkne "aynı" (Şkal.1985,s. 607).

* yun.: tekhnés "tekne,kova" (Mik.1888, s. 71).

* mac.: tekenö, teknö "aynı" (Mik.1888, s. 71).

tekrar 1.Aynı olayın,işin, hareketin yeniden ortaya çıkışı,tekrarlanması. 2. Bir konuşma veya yazıda aynı düşünceyi,kelimeyi birçok defa söyleme. 3. Bir daha, yine,yeniden,gene (TS).

* bul.: tekraf "yinelemek,tekrar etmek" (Mik.1888,s171).

* sırp.: istekar "aynı" (Mik.1888,s. 71); tèkrār "yinelemek,tekrar etmek; yeniden,gene" (Şkal.1985,s. 607).

tek tük Az, seyrek (olarak) (TS).

* sırp.: tèk-tük "seyrek olarak, az" (Şkal.1985,s.608).

tel 1.Türlü metallerden yapılmış, kopmaya karşı bir direnç gösteren ince uzun nesne. 2.Bu nesneden yapılmış veya bu biçimde olan. 3.Bazı organizmaların demet durumundaki oluşumun meydana getiren ipçiklerin her biri, 'lif. 4.İnsan saçını oluşturan ipçik (TS).

* rom.: tel "demir veya bakır tel" (Lok. 1927,nr.2060); telo "aynı" (Meyer,G. 1891,s.426).

* bul.: tel "tel" (Lok.1927,nr.2060); tel "altın veya gümüş tel"; telna "süzgeç"; telosen "altınlı,altınla kaplanmış olan"; tellicen "telli"

(Mik.1888,s.71).

* sırp.: telej, telo "tel" (Lok.1927, nr. 2060); telej "varak veya yıldız"; telo "tel" (Mik.1888,s.71); tēl "ince ip; altın veya gümüş iplik,telcık; telegraf teli" (Şkal. 1985,s.608).

* arn.: telj "örgü işlerinde kullanılan altın yıldız,nakış teli"; telis "ince tel" (Mik.1888,s.71); tel',tel'é "tel,tel kırıç, altın yıldız,altın telcık"; tel'is "ince iplik; keman teli" (Meyer,G.1891,s. 426).

* yun.: téli "tel" (Mik.1888,s.71; Meyer,G.1891,s.426).

telâtin esk.Bir tür sağlam,yumuşak dana veya öküz derisi (TS).

* rom.: teletin "rusderisi;telâtin" (Lok.1927,nr. 2061).

* bul.: talatin "telâtin derisi"(Mik. 1888,s.71).

telbis 1.Bir şeyin aybını örtme. 2. Sahteleştirme. 3.Doğrucu gözükerek aldatma (Osm.-TS).

* rom.: tēlpiz "hilekâr,hileci" (Lok.1927,nr.2006).

* sırp.: telbiz "kalpazan,sahtekâr" (Mik.1888,s.71).

* arn.: telbis "kurnaz,açıkgöz; hilekâr" (Mik.1888,s.71); tel'bis "aynı" (Meyer,G.1891,s.426).

telef 1.Yok etme, öldürme. 2.Boş yere harcama, yıpratma (TS).

- * sırp.: t lelf "mahvolma, yok olma, telef olma" (Şkal.1985,s.608).
- telhis** esk. 1. zet,özetleme,kısaltma. 2.tar. Sadrazamın bir sorunu kendi düşünceleriyle birlikte  zet olarak yazıp padişaha sunduğu k Ğıt (TS).
- * rom.: talhiŐ "telhis"; talhiŐŐđi "telhisci" (Mik.1888,s.71); talhiŐ, "telhis"; talhiŐci "telhisci" (Kak.1973,s.390-391).
- * sırp.: t lhis "telhis" (Kak.1973,s. 390).
- * yun.: telkhisi "telhis" (Kak.1973, s. 390).
- * mac.: telhisz,telh z,telhez, talesz "telhis"; telhicz csauz "telhis çavuşu"; telhesci,telcsicsi "telhisci" (Kak.1973,s.390-391).
- tell k** Hamamlarda yıkanmak üzere gelenleri keseleyip yıkayan erkek (TS).
- * bul.: tel k, tell k "tell k" (Kak. 1973; s. 391).
- * sırp.: telak, tülük "tell k" (Kak. 1973,s.391); tülük "tell k" (Şkal. 1985,s.598).
- * mac.: tell k "tell k"(Kak.1973,s. 391).
- tell l** 1.Bir Şeyin satılacağını veya herhangi bir Şeyi halka bildirmek için çarşıda,pazarda yüksek sesle bağıran kimse.2.SatıŐlarda aracılık eden kimse (TS).
- * rom.: telal, telelitŐe, telekjke,teleu "tell l"; telal k "tell l k" (Mik.1888,s.71); telal "eskici"; leleleic  "kadın eskici"; telalic "eski eşya ticareti veya d kk nı"; tel l  "serseri" (Lok.1927,nr. 473); tel l,tel r "tell l" (Kak. 1973,s.391).
- * bul.: tela, telalin, telar "tel- l l" (Mik.1888,s.71).
- * sırp.: telal,telar "tell l"; telal- başa "tell l başı"; telaliti,telari- riti "duyurmak,tell llik etmek" (Mik.1888,s.71); telal "kumaş,bez tüccarı" (Lok.1927,nr. 473); telal, t l l,t l r "tell l" (Kak.1973,s. 391); t l l, t l r "haber vermek, bir Şeyin satıŐını bildirmekle görevli olan kimse,tell l"; t l lbaŐa "tell l başı"; telaliŐa "tell llik delayisil ,yapılan satıŐtan alınan k r"; tel liti "duyurmak,il n etmek" (Şkal.1985,s.608).
- * arn.: telal, tellall "tell l" (Mik.1888,s.71); tel l "tell l"; talalis "müzayede" (Meyer,G.1891, s. 426); tel ll, tell ll "tell l" (Kak.1973,s.391).
- * yun.: tel lis,telialis,dialalitis "tell l; tell llik" (Mik.1888,s. 71); tel lis "tell l" (Kak.1973, s. 391).
- * mac.: tellür, tel r, tell l "tel- l l" (Kak.1973, s. 391).
- telli** 1.Teli olan. 2.Teller takınmıŐ, telle süslenmiş (TS).
- * sırp.: t liŐa "altın veya gümüş tellere işlenen bir eşya"; t lli,

têrli "altın veya gümüş tellerle nakışlanmış olan"; têtli diba, têtli diba "altın veya gümüş nakışlı, ağır bir ipekli kumaş"; têtli+pûllî, têtli-pûrli "altın ve gümüş nakışsı veya simli bir çeşit kumaş" (Şkal.1985, s. 608-609).

telve Fincanın dibine çöken kahve tortusu (TS).

* rom.: telve "telve" (Mik.1888,s.71).

* sırp.: telfa "kahve telvesi" (Mik. 1888,s.71); tëlva, tëlfa, tëljva, tëlva, tëlfa, tëljva "kahve telvesi" (Şkal.1985,s.609).

tembel 1.İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), haylaz. 2.tıp. Fonksiyonunu yerine getirmede yavaşlık gösteren (organ) (TS):

* rom.: tembel "ihmalci; geç kalan" (Lok.1927,nr. 2064); tembel "tembel; haylaz" (Mik.1888,s.72); tembel "aynı" (Meyer,G.1891,s.63).

* bul.: denbel "tembel" (Mik.1888,s. 72; Meyer,G.1891,s.63).

* sırp.: dembel "tembel" (Mik.1888,s. 72); dèmbel, tèmèl "tembel; çalışmayan"; dembelhàna "çalışmayan kimse-lerin bulunduğu ev, tembeller evi"; dembèlisànje "tembellik"; dembèli-sati "tembellik etmek, ihmalkâr davranmak"; dembèluk "tembellik" (Şkal. 1985,s. 210-211).

* arn.: demél, dembél "tembel" (Meyer,G. 1891,s.63).

* yun.: ntempèlis, tempèlis, ntempe-

liá, tempeliázu "tembel" (Mik.1888, s. 72); ntempélia "tembel" (Meyer, G.1891,s.63).

tembih 1.Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üstelerek hatırlatma, uyarı. 2.Uyarıma (TS).

* bul.: temba "sıralamak, tasnif etmek" (Mik.1888,s.72).

* sırp.: tèm̄bīh, tènbiḥ "tembih, uyarı; tembih etmek, uyarmak" (Şkal. 1985,s.609).

* arn.: tembixias "yeminle teyit veya tasdik ettirmek" (Meyer,G.1891, s. 426).

temcit Recep, şaban ve ramazan ayları süresince, sabah ezanından sonra minarelerde okunan ve Allah'ın ululuğunu belirten dua (TS).

* bul.: temdzid "sabahları okunan dua" (Mik.1888,s.71).

* mac.: temcsit "sabahları okunan dua" (Kak.1973,s.391).

temel 1.Bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanan olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü. 2.Bu bölümleri yapmak için kazılan çukur. 3. mec. Bir şeyin gelişimi için gereken ilk öğeler. 4. En önemli, belli başlı, ana, esas, asıl (TS).

* rom.: temelie "temel"; temeli^{uu} "temel, esas" (Lok.1927,nr. 2062); temeli^u "aynı" (Meyer,G.1891,s.89).

* bul.: temel "temel, esas" (Lok.1927, nr. 2062); telel "temel"; temeledi-sam "kurmak, tesis etmek, bir şeye dayandırmak" (Mik.1888,s.71); temel

- "aynı"(Meyer,G.1891,s. 69).
- * sırp.: temelj "temel" (Lok.1927,nr. 2062); temelı "temel" (Mik.1888,s.71).
- * arn.: temel "temel" (Mik.1888,s.71); demél,demel'ı̇ "esas,temel"; temél, demel'ób "kurma,tesis etme" (Meyer,G. 1891,s.89).
- * yun.: temelion "temel" (Mik.1888,s. 71); demélion,demelunu "temel" (Meyer, 1891,s.89).
- temenna, temennah** esk. Eli başa götürerek verilen selâm (TS).
- * rom.: temenea "bir şeyin veya birinin huzurunda eğilmek" (Lok.1927,nr. 2011).
- * sırp.: temena "rica etmek" (Mik.1888, s. 72); temēnā, temēnāh "eli başa götürerek selâm verme" (Şkal.1985,s. 609).
- * arn.: temena "eğilme" (Mik.1888,s. 72); temenā "saygılı selâm" (Meyer,G. 1891,s.426).
- * yun.: temenā "temenna" (Mik.1888,s. 72; Meyer,G.1891,s.426).
- temerrüt** 1.esk.Dik kafalılık,kafa tutmak. 2.huk. Direnim (TS).
- * sırp.: temèrut,temèrutin "aptal ve kalın kafalı kimse; herhangi fiziksel bir iş için yetersiz olan" (Şkal.1985, s.609).
- temiz** 1.Kirli,lekeli, pis, bulaşık olmayan,pak. 2.Özenle yapılmış, yanlışsız. 3. Çok az kullanılmış veya hiç kullanılmamış olan, özürü olmayan. 4.Ahlâkça lekesiz,necip, nezih. 5. İyi,düzgün, yoluna,yöntemine uygun biçimde. 6.Bir sıfatıyla kullanıldığında alay yollu "iyice, adamakıllı,çok" anlamında kullanılır (TS).
- * sırp.: tèmiz "temiz,pak " (Şkal.1985 s.609).
- temlik** esk. 1.Mülk olarak verme. 2.huk. Bir hakkın diğer bir kimseye geçirilmesi (TS).
- * sırp.: temnjak "kılıç kuşağı" (Lok. 1927,nr. 2063).
- temren** Ok,kargı gibi şeylerin ucundaki sivri demir (TS).
- * sırp.: tèmre "kargı,mızrak; bayrak sopası; gergefin tutma yeri" (Şkal. 1985,s.609).
- tencere** İçinde yemek pişirilen,kapaklı, genellikle metal kap (TS).
- * rom.: tingire,tingirică^u "tencere" (Lok.1927,nr. 2066); tindzire^v "aynı" (Mik.1888,s.72); tingire "tencere" (Kak.1973,s.392).
- * bul.: tendzera^v "tava" (Lok.1927, nr. 2066); tendzera^v; tendzjura^v "küçük tava" (Mik.1888,s.727).
- * sırp.: tendzera^v "tava" (Lok.1927, nr. 2066); tendzera^v,tendzeric^v "aynı"(Mik.1888,s.72); tēndzera, tēndzera^v "tencere" (Kak.1973,s.392); tēndzera, tēndzera^v "yanlarında tucak yerleri olmayan, derin bakır kap" (Şkal.1985,s.610).
- * arn.: tenxhére "tencere" (Kak.1973, s. 392).
- * yun.: téntseri, tentzerés "tencere"

(Mik.1888,s.72); ténzeres "tencere"
(Kak.1973,s.392).

* mac.: zengczier,fencsére "tencere"
(Kak.1973,s.392).

teneke 1.Yumuşak çelikten yapılmış üzeri kalay kaplı ince sac. 2.Bu maddeden yapılan, yaklaşık 20 litre hacmindeki kap. 3.Bu kabın aldığı miktar. 4.Tenekeden yapılmış (şey) (TS).

* rom.: tinichea "teneke"; tinichigi^u
"tenekeci" (Lok.1927,nr. 2065); tenece, teneker^u
"teneke,tenekeden yapılan"; teneked^vziu "tenekeci" (Mik.
1888,s.72; Meyer,G.1891,s.426).

* bul.: tenekija "teneke" (Lok.1927,
nr. 1927,nr. 2065; Mik.1888,s.72; Meyer,G.1891,s. 426).

* sırp.: tenece "teneke" (Lok.1927,
nr. 2065); tenece,"teneke"; tene^dced-
^vzija "tenekeci" (Mik.1888,s.72); tenece,
tan^ece, ten^eca "teneke"; tene^dced^vzija,
tane^dced^vzija "tenekeci"; tene^dca,
tane^dca "tenekeden yapılan kap" (Şkal.1985,s.610).

* arn.: tenece "teneke" (Mik.1888,s.
72); ten^et^s "madenî levha" (Meyer,G.
1891,s.426).

teneşir Ölü yıkanan kerevet,salacak
(TS).

* sırp.: ten^eşir "teneşir,ölü yıkanan
yer" (Şkal.1985,s.610).

tenha 1.esk.Yalnız,tek. 2.İçinde alışıl-
mandan az insan bulunan,kalabalık ol-
mayan,ıssız (TS).

* sırp.: t^en^han, ten^hanluk,t^en^han,
ten^hanluk "tenha, tenhalık, ıssızlık"

(Şkal.1985,s.610).

tepe 1.Bir şeyin en üstteki bölümü.2.
coğr. Yüksekliği genellikle birkaç yüz
metreyi geçmeyen,çok kez tek başına,
yamaçları yatık yer biçimi. 3.Birinin
yanı başı,baş ucu. 4.Bir yerin,bir
nesnenin vb.nin üstü,tam hizası. 5.
anat.Başın üst,kafa tasının iki kulak
arasında kalan bölümü. 6.mat.a)Çok-
gende veya çok yüzlüde köşelerden her
biri. b) İkiz kenar bir üçgende, eşit
kenarların kesişme noktası; c) bakışım
ekseni bulunan bir eğrinin veya yüze-
yin bu eksenle kesişme noktalarından
her biri (TS).

* sırp.: t^epa "tepe, çıkıntı,yamaç";
t^eped^vzik "küçük tepe,tepecik"; çe-
şitli bölgelerdeki yerleşim birim-
lerine de ad olarak verilir" (Şkal.
1985,s.610).

* arn.: tepe "tepe,tümsek" (Mik.1888,
s.72); tep^e "tepe,çıkıntı,çıkma"
(Meyer,G.1891,s.610).

tepelik 1.Anadolu'da köylü kadınların
kullandıkları, altın ve gümüş para-
larla, bazı değerli taşlarla süslü
başlık. 2.Bir yapının veya bir mobil-
yanın en yukarisına süs olarak yapı-
lan bölüm. 3.Tepeleri çok bulunan
(yer) (TS).

* sırp.: tepe,tepeluk "kadın başlık-
larına süs olarak takılan altın ve-
ya gümüş paracık,levha" (Mik.1888,
s. 72); t^epeluk, t^epaluk "altın ve-
ya gümüş nakışlı, incili veya para-
cıklı bir çeşit kadın başlığı; Her-
sek ve Karadağ bölgelerinde giyilen
başlıkların tepe bölümü; küçüktü-
feklerde, kundak kısmındaki süslü
bölüm; kahve değirmeninin bir par-
çası" (Şkal.1985,s.610).

tepsi 1.Fincan, tabak,bardak gibi şeyleri taşımaya yarayan,türlü büyüklükte, derinliği olmayan düz kap. 2.İçinde börek,tatlı vb. pişirmeye yarayan, az derin,geniş,düz kap. 3.Tepsi biçiminde olan. 4. Bir tepsinin alabileceği miktarda olan (TS).

* rom.: tipsie "tepsi" (Lok.1927,nr. 2056); tepsie "tepsi" (Mik.1888,s. 72; Meyer,G.1891,s.427); tipsie,tepsie "tepsi" (Kak.1973,s. 393).

* bul.: tepcija "tabla,tepsi" (Lok. 1927,nr. 2056); tepsija, tepcija "aynı" (Mik.1888,s.72; Meyer,G.1891, s.427).

* sırp.: tepsija "tabak,tepsi" (Lok. 1927,nr. 2056); tepsija, tevsija "metal tepsi"; tepısija "aynı" (Mik.1888, s. 72);tèpsija, tapsija, tapsja,tepsija, tèvsija "tepsi" (Kak.1973,s. 393); tèpsija, tèvsija "yuvarlak şekilli,bakır veya emaye kap"; tepsi-jānje "çeşitli şarkılarda tepsiye vurarak müzik yapmak" (Şkal.1985,s. 611).

* arn.: tepsii "tepsi" (Mik.1888,s. 72); tepsî "metal tepsi" (Meyer,G. 1891,s.427); tepssy, tepsi "tepsi" (Kak.1973,s.393).

* yun.: tefi, tafi "tepsi" (Mik.1888, s. 72; Meyer,G.1891,s.427); tepsi, tapsi "tepsi" (Kak.1973,s.393).

* mac.: tepsi "tepsi" (Mik.1888,s. 72); tepszi, tepsi, tepsü,tepszia, tepcia, tepchia, tepsia, tepsza, tapszia "tepsi" (Kak.1973,s.393).

ter Derinin gözeneklerinden sızan,kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan,

renksiz, tuzlu sıvı (TS).

* bul.: ajakter "ayak teri" (Mik.1888, s.72).

terane 1.esk.Ezgi,makam,nağme. 2.mec. Çok tekrarlandığından usanç verici bir durum alan söz (TS).

* rom.: tererem "şarkıda ses titrekligi" (Mik.1888,s.72).

teravi Ramazan ayında,yatsı namazından sonra cemaatle kılınan yirmi rekâtlık namaz (TS).

* sırp.: terávija "20 rekâtlık namaz" ramazan ayında ve yatsı namazından sonra kılınır" (Şkal.1985,s.611).

terazi 1.Bir kolun iki ucuna asılı iki kefeden oluşan tartı, mizan. 2.İp cam-bazlarının dengeliyi sağlamak için kullandıkları uzun sıruk. 3.sp. Vücudun, asılarak veya dayanarak yere paralel bulunduğu denge duruşu (TS).

* rom.: tirize,terezie "terazi" (Lok. 1927,nr. 2029); terezie "terazi" (Mik.1888,s.73; Meyer, G.1891,s. 427).

* sırp.: teresije "tartı" (Lok.1927, nr. 2029); teraziye, terezije "terazi" (Mik.1888,s.73); terèzija, teràzije "el terazisi, el tartısı" (Şkal.1985,s.612).

* arn.: terezi "terazi" (Mik.1888,s. 73); terezî "küçük tartı, terazi" (Meyer,G.1891,s.427).

terbiye 1.Eğitim.2.Görgü. 3.Bazı yemeklerin suyunu türlü yollarla koyulaştırma. 4.(Hayvan) Alıştırma (TS).

* sırp.: terbije "terbiye, eğitim";

terbijêli,terbijêtli "terbiyeli; ıslâh edilmiş"; terbijêsuz "terbiyesiz, utanmaz kimse; terbiyesiz,eğitimsiz"; terbijesûzluk "terbiyesizlik"; terbijetiti "eğitmek,terbiye etmek" (Şkal.1985,s.611).

- * arn.: terbiet "terbiye"; terbietlek "terbiye,terbiyeli olma durumu" (Mik.1888,s.73); terbiét "nazik,nezaketli, terbiyeli"; terbietlék "edep ve terbiye" (Meyer,G.1891,s.427).

tercüman Çevirici,dilmaç (TS).

- * rom.: dragoman,tarziman "tercüman" (Mik.1888,s.73); tergimán "aynı" (Kak.1973,s.393).

- * bul.: terdzúmán, terdzémán "tercüman" (Kak.1973,s.393).

- * sırp.: terdzúman,terdzóman,terdzuman "tercüman" (Kak.1973,s.393); terdzúmán "dil çevirmeni,tercüman"; terdzumaniti "tercüme etmek,yorumlamak"; terdzúmánluk "tercümanlık,çevirmenlik" (Şkal.1985,s.612).

- * arn.: terdzúman,terçimen "tercüman" (Mik.1888,s.73); dragomán, terdzúmén, terdzúmán, tertsimén "tercüman" (Meyer,G.1891,s.75).

- * yun.: dragomános "tercüman" (Mik.1888,s.73); tertzoumános "tercüman" (Kak.1973,s.393).

- * mac.: Terdzuman "soyadı"; tercsumán, terdczuma, terdsemán,terdsemány, terdsiman "tercüman" (Kak.1973,s.393).

terk 1.Bırakma,ayrılma. 2.Vazgeçme. 3.

Bırakma,ihmal etme (TS).

- * sırp.: tèrc činiti,tèrk činiti "terk etmek,bırakmak, salıvermek" (Şkal.1985,s.611).

terki 1.Eyerin arka bölümü. 2.Binek hayvanının sağrısı (TS).

- * sırp.: terkija, terçija "eyerin arka bölümü, terki" (Mik.1888,s.73); tèrkija, tèrcija "eyerin arka tarafı; eskiden kadınların giydikleri birgiysi" (Şkal.1985,s.612).

terleme 1.Terlemek işi. 2.bot.Yaprakların gözeneklerinden buhar durumunda su kaybetmeleri (TS).

- * sırp.: terlèma "tifüs hastalığı" (Şkal.1985,s.612).

terlik 1.Genellikle ev içinde giyilen hafif ve türlü biçimlerde ayakkabı. 2.hk.Beyaz patiskadandikilen ve yünden örülen takke,başlık (TS).

- * rom.: terlic,tirlic, çok.terlici "terlik, bir çeşit hafif ayakkabı" (Lok.1927,nr. 2072); terlik,sterlik "terlik" (Mik.1888,s.73); terlic "aynı" (Meyer,G.1891,s.427).

- * sırp.: terluci "bayan terliği" (Mik.1888,s.73); tèrluke, tèrlmçá, tèlu-ke "kadın terliği, özellikle de sahtiyandan yapılan ve nakışlı olan bir cins terlik; erkeklerin çorapların üstüne giydikleri bir çeşit hafif ayakkabı" (terlikçija, terlikçija "terlik yapıp satan kimse" (Şkal.1985,s.612).

ters 1.Gerekli olan duruma karşıt (olarak). 2. mec.uygun olmayan,elverişsiz,münasebetsiz. 3.mec. Gönül ve cesaret kırıcı, huysuz,sert. 4. Bir şeyin içe gelen yanı, arkası. 5.Kesici bir âletin kesmeyen yanı . 6.mec.Bir şeyin aksı, karşıtı (TS).

* sırp.: tērs "ters, düz olmayan; münasebetsiz" (Şkal.1985,s.613).

tersane esk.Gemi yapılan yer, gemilik, tezgâh (TS).

* rom.: arsenal,darsena "tersane" (Lok. 1927,nr. 495); tersanâ, tersana "tersane" (Kak.1973,s.393).

* bul.: teršana,tersana "tersane" (Mik.1888,s173); tersane "aynı" (Meyer,G.1891,s.428); tersana "aynı" (Kak.1973,s.394).

* sırp.: tersâne "tersane" (Kak.1973, s. 394).

* arn.: teršana,tersan "tersane" (Mik. 1888,s.73); tersane "tersane" (Meyer, G.1891,s.428; Kak.1973,s.394).

* yun.: tarsanás "tersane" (Kak.1973, s.394).

* mac.: tarzina,terszena, tercena, terchâne "tersane" (Kak.1973,s.394).

terslik Ters olma durumu veya tersçe davranış, aksilik (TS).

* sırp.: tērluk "terslik; aksilik"; tersuna "tersine, aksine" (Şkal.1985, s.613).

tertip 1.uygun bir sıraya,düzene koyma, sıralama. 2.Düzenleniş,sıralanış biçimi. 3.Düzenleme,hazırlama. 4.mec.Hile, düzen,komplö. 5.doktorun hastaya verdi-

ği ilâç düzeni. 6.Dizgi. 7.Askere alınma dönemi (TS).

* rom.: tertip "tedbir, önleyici tedbir,hazırlık; manevra, düzen, hile"; tertipciü "tertipçi; düzenbaz" (Lok. 1927,nr.2041);tertup "aynı" (Mik. 1888,s.73).

* sırp.: tērtīb "sıra,düzen,intizam; sıralamak,düzenlemek,tertip etmek"; tertibiti "düzenlemek, sıralamak, hizaya sokmak"; tertibli "tertipli, düzenli" (Şkal.1985,s.613).

* arn.: tertip "tertip,düzen" (Mik. 1888,s.73).

* yun.: tertipi "tertip" (Mik.1888, s.73).

terzi 1.Giysi biçip diken kimse. 2.Giysi dikilen yer,terzihane (TS).

* rom.: terzi-başa "terzi başı"(Kak. 1973,s.394).

* bul.: terzija "terzi" (Lok.1927,nr. 2073); terzija, terzijçe "terzi"; terzifcına "terzilik" (Mik.1888,s. 73).

* sırp.: terzija "terzi" (Lok.1927, nr.2073); terzija "terzi"; terziluk "terzilik"; terzibaşa "terzi-başı" (Mik.1888,s.73); tērzija "terti" (Kak.1973,s.394); tērzibaşa "terzi başı"; tērzija "terzi, çuha diken kimse"; terziluk "terzilik mesleği" (Şkal.1985,s.613).

* arn.: terzii "terzi" (Mik.1888,s. 73); terzi "aynı" (Meyer,G.1891,s. 428); terzi "terzi" (Kak.1973,s.

s. 394).

* mac.: Terzi "soyadı" (Kak.1973,s. 394).

tesir esk.Etki (TS).

* sırp.: tésir "tesir,etki; dert,acı, üzüntü,kaygı -herhangi kötü bir haberin veya olayın tesirinden sonra duyulan-" ; tesirluk "dert,kaygı, üzüntü" (Şkal.1985,s.614).

teslim 1.Bir şeyi sahibine verme. 2.Emanet alınan bir şeyi sahibine geri verme. 3.Bırakma, devretme, terk etme. 4.mec.Gerçek olduğunu söyleme,doğrulama. 5.ünl.Teslim ol veya teslim olurum sözünün kısaltılmışı. 6.müz. Fasıl müziğinde peşrevin ve sazsemâsinin her hanesi sonunda tekrarlanan parça (TS).

* rom.: teslim "teslim"; teslimia "teslim etmek" (Mik.1888,s.73).

* bul.: teslim, teslimja "teslim" (Mik. 1888,s73).

* sırp.: teslim "teslim"; teslim uciniti,teslimiti "teslim etmek" (Mik. 1888,s.73); tèsīm "teslim olmak veya etmek; müzayede esnasında söylenen bir terim"; teslimiti (se) "teslim etmek, teslim olmak"; tèsīm-tās "dervişlerin kullandıkları bir sembol"; tèsīm uciniti, tèsīm se uciniti "teslim olmak; Allah'a canını teslim etmek" (Şkal.1985,s.614).

* arn.: teslim "teslim" (Mik.1888,s. 73); teslim "hazır,amade" (Meyer,G. 1891,s.428).

tesbih Dinî sözleri tekrarlamak veya

elde oyalanmak için kullanılan,türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, 33 veya 99 taneden oluşmuş dizi (TS).

* sırp.: despik, tespi, tespije, tesbih "tesbih" (Mik.1888,s.73); tèsbih "tesbih" (Şkal.1985,s.614).

testere Kesilecek malzeme veya yapacağı işe göre değişik biçimler alan ve genellikle üçgen biçiminde dişleri olan dar ve uzunca çelik araç (TS).

* rom.: teskera "testere" (Mik.1888, s.74).

* sırp.: testera, testere "testere"; testerati, testerisati "testere ile kesmek" (Mik.1888,s.74); testèra, testère "testere"; testèrās "testereci,tahta kesen kimse"; testèrati "testere ile bir şeyi kesme" (Şkal. 1985,s.615).

testi 1.Kulplu,geniş gövdeli,dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen toprak kap. 2.Bir testinin alabileceği miktarda olan (TS).

* bul.: testiya "testi" (Mik.1888,s. 74; Meyer,G.1891,s.428).

* sırp.: testiya "testi" (Mik.1888, s.74; Meyer,G.1891,s.428); tèstija "topraktan yapılan su kabı,testi" (Şkal.1985,s.615).

* arn.: testii "testi" (Mik.1888,s. 74); testī "testi" (Meyer,G.1891, s.428).

teşbih esk.Benzetme,benzeti (TS).

* sırp.: tèsbīh olmasun !, tèsbih ol-

- masun ! "benzetmek gibi olmasın !" (Şkal.1985,s.615).
- teşviş** esk.Karıştırmak,bulandırma (TS).
- * rom.: teşmeni "karıştırmak" (Mik.1888,s.74).
- tetik** Ateşli silâhları ateşlemek için çekilen küçük manivelâ (TS).
- * sırp.: têtik,têftik "tetik, tüfek veya tabanca tetiği,manivelâ" (Şkal.1985,s.615).
- tevabi** 1.Bir kimsenin adamları. 2.Bir kimseye fikir bakımından bağlı olanlar. 3. Uşaklar,yardaklar. 4.Bir merkeze bağlı olan yerler. 5. Önündeki kelimeye göre harekelenen kelimeler (Ösm.-TS).
- * sırp.: tevabija "bir kimsenin adamları" (Mik.1888,s.74); tevabija "aynı" (Meyer,G.1891,s.428); tevâbija "yardakçılar, bir kimsenin adamları,maiyyet" (Şkal.1985,s.615).
- * arn.: tevabi,tevabii "maiyyet" (Mik.1888,s.74); tevabî "maiyyet" (Meyer,G.1891,s.428).
- tevatür** esk.Bir haberin ağızdan ağıza yayılması, yaygın söylenti (TS).
- * rom.: tãvãturã "karmakarışık gürültü" (Lok.1927,nr. 2053).
- * bul.: tavaturen "yorucu bir şey,bir iş" (Mik.1888,s.74).
- tevekkel** hlk.Her şeyi oluruna bırakan (TS).
- * sırp.: tevecèlija "budalalık; aptal, budala kimse,ahmak"; tevecèlijast
- "aptallık,budalalık, ahmaklık" (Şkal.1985,s.615-616).
- * arn.: tevetşél "aptal,budala,ahmak" (Meyer,G.1891,s.428).
- tevekkeli** (Olumsuz fiillerle) Boşuna, boş yere, sebepsiz,rastgele (TS).
- * sırp.: tevecèli "boş yere, sebepsiz,boşuna" (Şkal.1985,s.615).
- tevhit** esk. 1.Birkaç şeyi bir araya getirme,birleştirme. 2.Birliğine inanca,bir sayma, bir olarak bakma. 3.Tek tanrıcılık. 4.ed.Allah'ı övmek için yazılan manzume (TS).
- * sırp.: tèvhîd, tèhvîd "toplucu okunan dualar; genellikle bir kimsenin ölümünden sonra, yedinci ve kırkuncu günlerinde, yarı yılında ve ölüm yıldönümünde okunurlar; derişlerin topluca yaptıkları âyinlerde okunan dualar" (Şkal.1985,s.616).
- teyede** Seyrek ve eğreti dikiş (TS).
- * rom.: tighel "arka dikişi; yorgan dikisi" (Lok.1927,nr.2058).
- * sırp.: tēdel, tēdelj,tēgelj "ince disis,eğreti dikiş"; tēdeliti,tēgēljati "ince ve eğreti dikmek" (Şkal.1985,s.605).
- teyemmüm** Su bulunmayan yerde su niyetiyle toprak,kum gibi şeylerle aptes alma (TS).
- * sırp.: tejēmum "teyemmüm" (Şkal.1985,s.607).
- teyze** 1.Bir kimseye göre annesinin kız kardeşi. 2.ünl.Anne yaşıtı kadınlara

söylenen seslenme sözü (TS).

* sırp.: téza, téze "teyze,annenin kız kardeşi" (Şkal.1985,s.616).

* arn.: teze "teyze" (Meyer,G.1891,s.429).

tezek 1.Yakıt olarak kullanılan kurutulmuş sığır tersi. 2.hlk.Kesek (TS).

* rom.: tizik,tisik "bataklık çamuru, balçık; taze sığır tersi" (Mik.1888, s. 74).

tezgâh 1.Genellikle dükkânlarda satıcıların önündeki uzun masa. 2.Kahve,meyhane vb.de müşterilerin üzerinde yiyip içtikleri uzun masa veya büfe. 3.Üzerinde genellikle el veya küçük makinelerle iş görülen yapım aracı. 4.Tersane (TS).

* rom.: težge "tezgâh"; težgetor "kalfa" (Mik.1888,s.74); tejghea "tezgâh" (Meyer,G.1891,s.429); tijghea "tezgâh,tahta tezgâh"; tesghea "aynı"; tejghetar "tezgâhtar" (Lok.1927,nr.499).

* bul.: tezgjah "tezgâh" tesgetar "tezgâhtar" (Mik.1888,s.74).

* sırp.: tezejaj, tezga "iş tezgâhı" (Mik.1888,.74); tezga "tahta masa" (Lok.1927,nr.499); tērdāh,tērdāj,tēžgāh,tēhdāj,tērdžāh,tērdžāj "iş aracının,âletinin durduğu tezgâh,iş tezgâhı; dericilerin, derileri kireçten çıkardıktan sonra serdikleri yer"; tézga, tēzga "dükkân tezgâhı" (Şkal.1985,s.612,616).

* arn.: tezgjah "tezgâh" (Mik.1888,s.74); težgāh "dokuma tezgâhı; küçük

esnaf işleri veya işyeri" (Meyer, G.1891,s.429).

* yun.: tezgākhi "tezgâh" (Meyer,G.1891,s.429).

tezkere 1.Pusula. 2.Bir iş için izin verildiğini bildiren resmî kâğıt.3. ask. Askerlik görevinin bittiğini bildiren belge. 4.ed. Genellikle sairlerin hayatlarıyla manzumelerinden söz eden eser (TS).

* rom.: tescherea "geçiş belgesi, ruhsat; itimatname" (Lok.1927,nr.1976); tescherea, tescherea "aynı" (Kak.1973,s.395); tescheregiu "tezkereci" (Kak.1973,s.396).

* bul.: teskere "geçiş belgesi" (Mik.1888,s.74); teskeré, tezkere "teskere" (Kak.1973,s.395).

* sırp.: teskera "kâğıt parçası;pusula" (Mik.1888, s.747); teskere, tezkere,tēskera "tezkere" (Kak.1973, s.395); teskerēdžija "tezkereci" (Kak.1973,s.396); tēskera "mektup, yazılı kâğıt parçası; izin belgesi; ruhsat"; teskerēdžija "belge vermekle görevli olan kimse,tezkereci" (Şkal.1985,s.614).

* arn.: teskere "pasaport" (Mik.1888, s.74); teskeré "pasaport,geçiş belgesi" (Meyer,G.1891,s.428); teskeré "aynı" (Kak.1973,s.395).

* yun.: teskherés "tezkere, belge" (Mik.1888,s.74); tezkherés "teskere" (Kak.1973,s.395).

* mac.: teszkere "tezkere"; teszkerecsi, tefkerecsi,teszkercsi "tezkere-

ci; divan sekreteri"; teskeregi basi "tezkereci basi"; tezkereci effendi, tezkereci effendi "tezkereci effendi,divan sekreteri" (Kak.1973,s.396).

tıknefes Herhangi bir sebeple solunum sıkıntısı olan,güçlkle kesik kesik nefes alan (TS).

* rom.: tecnefes,ticnafes "astım; astımı olan kimse; kalbi çarpan" (Lok.1927,nr.2067); teknefes "aynı" (Mik.1888,s.72).

* sırp.: teknefes "astımlı; astım" (Mik.1888,s.72); tēknefes, tēk nēfes "astım; astım hastalığı çekme,nefes almakta zorlanma" (Şkal.1985,s.607).

* arn.: teknefēs "astımlı olma durumu, tıknefeslik" (Meyer,g.1891,s.426).

tılsım 1.Tabiat üstü işler yapabileceğine inanılan güç. 2.Büyülü şey,muska. 3.mec. Çare,önlem, kuvvet (TS).

* rom.: talisman "tılsım" (Mik.1888,s.74).

* bul.: talasım "tılsım" (Mik.1888,s.74).

* sırp.: tilisum "tılsım" (Mik.1888,s.74); tılsım,tılsum,tılsun "büyülü şey,işaret,söz vs." (Şkal.1985,s.617).

tımar (I) 1.esk.Yara bakımı. 2.Ağaç bakımı. 3.Binek hayvanlarının killarını, derisini temizleme (TS).

* bul.: timar "bakım" (Lok.1927,nr.2079); timar "tımara,bakım"; timarja, timar çinja "bakım yapmak,timar etmek"; timarene "tımara,bakım evi"

(Mik.1888,s.74).

* sırp.: timar "bakım" (Lok.1927,nr.2079); timar "kaşağı"; timariti "kaşağılamak"; timarovati "timar etmek"; timar çini "timar etmek"; timareci "timar etmek" (Mik.1888,s.75); timār "at bakımı; kaşağı ile atı temizlemek"; timariti "kaşağı ile atı kaşağılamak ve bakımını yapmak" (Şkal.1985,s.617).

* yun.: timare'u, timariutai "timar"; timarion "timar etmek" (Mik.1888,s.74).

tımar (II) tar.Anadolu Selçukluları ve Osmanlılarda, belirli görev ve hizmet karşılığında kişilere verilen, yıllık geliri 3-20 bin akçe olan toprak (TS).

* rom.: timār "tımara"; timar-spahiū "tımara sipahisi" (Kak.1973,s.397).

* bul.: timār "tımara" (Kak.1973,s.397).

* sırp.: timar,timār "tımara"; timār-teftērdār,timār-deftehdār "tımara defterdarı" (Kak.1973,s.397); timār "tımara"; timār-teftērdār,timār-deftehdār "tımara'nın kayıt işlemleriyle görevli olan kimse" (Şkal.1985,s.617).

* arn.: timār "tımara" (Kak.1973,s.397).

* yun.: timāri "tımara" (Kak.1973,s.397).

* mac.: timār, timarus "tımara"; timār-aga "tımara ağası"; timār-deftehdār, timar teftedar "tımara def-

teri"; timar szpáák,timár szpáhia,
timár szehiak "timar sipahisi" (Kak.
1973,s.397).

tırpan 1.uzun bir sapın ucuna tutturulan, ot,ekin vb. biçmeye yarayan, hafifçe kıvrık, uzun çelik araç. 2.sp. Karşı güreşçinin ayak bileklerine hızla ayak vurma (TS).

* sırp.: trpandžuk "tırpan" (Mik.1888,
s.75).

tırtıl zool. Kelebek kurtçuğunun yumurta-
dan çıktıktan sonra krizalit oluncaya
kadarki durumu (TS).

* rom.: tertel "tırtıl" (Mik.1888,s.
75).

tiftik 1.Tiftik keçisinin ince, yumuşak,
parlak yünü. 2.Bu yünden yapılmış olan
(TS).

* rom.: tiftic "keten bezi, tiftiği;
eşarp,omuz atkısı" (Lok.1927,nr.
2076).

* bul.: teftik,tiftik "tiftik" (Mik.
1888,s.75).

* sırp.: tiftik "tamamen parçalanmış,
tiftilmiş,didik didik olan; bir çeşit
pamuklu kumaş" (Şkal.1985,s.616).

* mac.: tépet "tiftik veya pamuklu şe-
rit" (Mik1888,s.75).

tire 1.Dikişte kullanılan pamuk ipliği.
2.Pamuk ipliğinden yapılmış (TS).

* sırp.: tıra "iyi cins bir çeşit pa-
muk ipliği; dokumada kullanılan pamuk
ipliği"; tir İplik,tilİprik "dokuma-
cılıkta kullanılan beyaz pamuklu ip;
iki kez bükülmüş iyi cins ip" (Şkal.

1985,s.617).

tirit 1.Kızartılmış ekmeği et suyuyla
haşlayarak yapılan yemek. 3.hlk.Yaş-
lı ve zayıf (kimse) (TS).

* sırp.: tirit "yufkaların arasına
konulmak için hazırlanan iç; kı-
zartılmış tavuğun üstüne konulan, kı-
zarmış ciğer parçaları" (Şkal.1985,
s. 617).

tirşe 1.Yeşil ile mavi arası renk. 2.
Bu renkte olan. 3.Üzerine yazı yaz-
mak için hazırlanan deri,parşömen
(TS).

* sırp.: tirşe "ince çizgili deri"
(Mik.1888,s.75).

tiryaki 1.Afyon,tütün,kahve, çay gibi
keyif veren maddelere alışmış olan
(kimse). 2.tiy.(Karagöz oyununda) Yaş-
lı ve afyon içmeye alışmış kimse. 3.
mec.Bir şeye çok alışmış,vazgeçemeyen
(TS).

* rom.: teriak, tiriaki^ü "şuurunu
kaybeden" (Mik.1888,s.74); tiriac-
hi^ü "tiryaki" (Kak.1973,s.397).

* bul.: terijak "tiryaki" (Mik.1888,
s. 74).

* sırp.: tirjácija, tirjákija "tiry-
ki" (Kak.1973,s.397); tirjácija, tir-
jákija "kahve,sigara vs. müptelası,
tiryaki"; tirjačiluk "tiryakilik"
(Şkal.1985,s.617).

* arn.: triak "tiryaki" (Mik.1888,
s. 74); tirjaqi "aynı" (Kak.1973,
s. 397).

* yun.: tiriakhi "tiryaki" (Mik.1888,
s. 74).

titiz 1.Çok dikkat ve özenle davranan veya böyle davranılmasını isteyen, memnun edilmesi güç, müşkülpeşent .2.Temizliğe aşırı düşkün olan. 3.Huysuz, öfkeli (TS).

* rom.: tuiš^v "tuhaf" (Mik.1888,s.75).

* sırp.: tizit "titiz; eli sıkı, hasis"; titizluk "hasislik, cimrilik" (Şkal.1985,s.618).

titremek 1.Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak. 2.Kaslar hızlı küçük kasılmalarla sarsılmak. 3.(Ses için) Kısık ve kesik çıkmak. 4.mec.Birinden veya bir şeyden korkmak, korkuya kapılmak. 5.Çok üşümek. 6.(Işık için) Aralıklı olarak gücü azalıp çoğalmak (TS).

* sırp.: titrati se "bir şeyden duyulan aşırı korkudan dolayı titremek"; tetrejika, titreika "pul gibi pırıldayan, parıldayan"; tindirik "pırıldatılı bir iğnenin parlaması, pırıldıması" (Mik.1888,s.75); tetrèika, titrèika "parıldayan kadın mücevheri" (Şkal.1985,s. 615).

toka 1.Kemer,kayış vb.nin iki ucunu birbirine bağlamaya, bunları istenilen genişlikte tutmaya yarayan,türlü biçimlerde tutturmalık. 2.Kadınların saçlarını tutturmaya yarayan,bazen de süs olarak kullanılan araç (TS).

* rom.: toake "toka" (Mik.1888,s.74); toacã^u "aynı" (Meyer,G.1891,s.432).

* sırp.: toke "toka"; tokaliya "tokalı" (Mik.1888,s.76); tōka "kemer tokası; kadın kemerindeki süslü toka"; tokàli "tokalı, kopçalı"; tōkaliya "tokası olan giysi; tokası olan herhangi bir şey, tokalı"; tōke, tōkã "süs amacıyla elbiselere dikilen süslü kopça veya tokacık" (Şkal.

* arn.: toke "kilise çanı gibi bazı yerlerde kullanılan demir veya tahta levha" (Mik.1888,s.76); tokã "kopça,çengel; kadın kemeri tokası"; toké "düşün kemeri; süslü kemer" (Meyer,G.1891,s.431-432).

* mac.: tōka "tahta çan" (Mik.1888,s.76; Meyer,G.1891,s.432).

tokaç Çamaşır yıkarken kullanılan, tah-tadan, yassı tokmak (TS).

* arn.: dakits^v "çekiç, tokmak" (Meyer, G.1891,s.59).

tokmak 1.Ağaçtan yapılmış iri çekiç; 2. Kapı kanadına asılı ve kapı çal-maya yarayan, türlü biçimlerde metal parça. 3.Dibekte dövme işi için kullanılan ağaçtan araç. 4.Davul vb. gibi vurma çalgıları çalmakta kullanılan ve çalgının bir parçası olan araç (TS).

* rom.: tocmac "tokmak" (Lok.1927,nr. 2087); tokmak "aynı" (Mik.1888,s. 76).

* bul.: tokmak "tokmak" (Lok.1927,nr. 2087); tokmak "kapı tokmağı" (Mik. 1888,s.76).

* sırp.: tokmak "tokmak" (Lok.1927, nr. 2087); tokmak "küçük tokmak" (Mik.1888,s.76); tōkmak "kalın tahta tokmak; kapı tokmağı; kahve değirmenindeki demir bir parça; mec. kalın kafalı, anlayıssız, aptal" (Şkal.1985,s.618); tokmãkli^v šesãna, tokmãli^v šesãna, tomãkli^v šesãna "kundak kısmı kaba olan bir çeşit tüfek" (Şkal.1985,s.618).

tomak 1.Ağaçtan yapılmış top. 2.Ağaçtan

yapılmış gürz. 3.esk. Bir tür kalın ve ağır çizme (TS).

* sırp.: tòmake "çizme gibi yüksek olan bir çeşit kadın ayakkabısı" (Şkal.1985,s.619).

tombak 1.Kuyunculukta kullanılan, % 80 bakır, : 20 çinkodan oluşan sarı renkli alaşım. 2.Bu alaşımdan yapılmış olan (TS).

* sırp.: tòm bak, tùm bak "içinde % 8-20 oranında çinko olan ve ibrik, leğen, para ve süs eşyası yapımında kullanılan bakır alaşımı"; tòm bak-uzên-diçe, tùm bak-uzên-diçe "tombak alaşımından yapılan üzengi" (Şkal. 1985,s.619).

* arn.: tumbák, tumák "pirinç"; tumbak-té "pirinçten yapılan" (Meyer,G. 1891,s.451).

tombaz 1.Irmaklarda işleyen, altı düz kayık. 2.Üzerinde köprü kurulan,altı düz kayık biçiminde duba (TS).

* rom.: dubas "feribot,araba vapuru" (Mik.1888,s.76); dombáz, tumbaz "aynı"(Kak.1973,s.398).

* bul.: dumbáz, tumbáz "iri kimse" (Kak. 1973,s.398).

* sırp.: tumbas "köprü teknesi, kayığı" (Mik.1888,s.76); tumbās, tumbās "aynı" (Kak.1973,s.398); tumbās "bir çeşit kayık" (Şkal.1985,s.623).

* mac.: tumbasz, tombás, tumbesz, tombác, dombác "bir çeşit kayık" (Kak. 1973,s.398).

tomruk 1.Kesilmiş ağacın silindir biçimi-

mindeki gövdesi. 2.İşlenmek veya biçilmiş için hazırlanmış taş kütleli. 3.Tomurcuk. 4.esk.Tutuk evi (TS).

* rom.: tumurluk "hapisane"; tumurug "direk,kazık,kütük,takoz" (Lok. 1927,nr.2088); tumurug "aynı" (Mik. 1888,s.76).

* bul.: tomruk "ayak kelepçesi,pranga" (Lok. 1927,nr.2088); tomruk,tomruk "aynı" (Mik.1888,s.76).

* sırp.: tomruk "ayak kelepçesi,pranga" (Şkal.1985,s.2088); tomruk,tomruci "aynı" (Mik.1888,s.76); tòmruk, çoktòmruçi "tomruk,kalaş yakmak amacıyla kullanılan odun; tahtadan su kanalı,künkü; eskiden mahkûmların ayaklarına vurulan prangaya da aynı isim verilirdi"; tomrukçi "yakmak amacıyla odun satan kimse" (Şkal. 1985,s.619).

* arn.: tombruk,trombuk "ayak prangası"; tomruk,tomrukos "aynı" (Mik. 1888,s.76); tombruk,trombuk, tram-bük "pranga" (Meyer,G.1891,s.432).

top 1.Birçok spor oyunlarında kullanılan türlü büyüklükte, genellikle kaçıktan yapılmış toparlak. 2.Bazı âletlerde bulunan toparlağımsı parça. 3.ask.Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silâh. 4.Kumaş,kâğıt vb. şeylerin düzenli bir yığın durumuna getirilmiş bağı. 7. Yuvarlak biçimde olan, toparlak (TS).

* rom.: top "kâğıt topu" (Lok.1927, nr. 2089); top "silâh anlamında"; topçiu "topçu" (Mik.1888,s.76); topçiu "topçu"; topci-basa "topçu başı"; tophana "tophane" (Kak. 1973,s.399-400).

- * bul.: top "töp,gülle" (Lok.1927,nr. 2089); top "aynı"; topçija "topçu" (Mik.1888,s.76).
- * sırp.: top "top,gülle" (Lok.1927,nr. 2089); top "aynı"; topçija,tobdžija "topçu"; topdžiluk "topçuluk"; tobçibaša, tobdžibaša "topçu başı"; topçider "Sava ırmağının bir kolu" (Mik. 1838,s.76); topçia, tōbdžija, tōpçija "topçu"; tōpçaga "topçu ağası"; Topçagić "soyismi"; tōbdžibaša,tōpçibaša "topçu başı"; Topçibašic "soyismi"; topāna,tōphana "tophane" (Kak. 1973,s.399-400); tōp "top,gülle; kağıt veya kumaş topu; kahve değirmeni mekanizması"; tōpçaga "topçu ağası"; tōpçibaša, tōbdžibaša "topçu başı"; tōpçija, tōbdžija "topu ateşleyen kimse,topçu"; topçiluk,tobdžiluk "topçuluk mesleği"; tōphana "top yapılan yer" (Şkal.1985,s. 619-620).
- * arn.: top "top,gülle,top güllesi" (Mik1888,s.76); top "aynı" (Meyer,G. 1891,s.432).
- * yun.: tōpi."top"; toptsis "topçu" (Mik.1888,s.76); topntsis, toptsis "topçu" (Kak.1973,s.399).
- * mac.: topcsi "topçu"; topcsi aga "topçu ağası"; topcsi-bassa,topasabaccia, topczibassi "topçu başı"; tophana, toppona,tippana "tophane" (Kak.1973,s.399-400).
- topal** 1.Bacağındaki sakatlık sebebiyle seker gibi veya iki adımda bir, bir yana eğilerek yürüyen (insan veya hayvan). 2.mec. Ayaklarından biri kısa olan (nesne) (TS).
- * sırp.: topal "topal" (Mik.1888,s. 76); tōpāl,tōpāl,tōpāl "topal"; Topálović "soyadı" (Kak.1973,s.398); tōpāl "bir ayağı sakat olan kimse, topal" (Şkal.1985,s.619).
- * arn.: topal "topal" (Mik.1888,s. 76); topāl "topal"; topáloj "topal-lama, aksama" (Meyer,G.1891,s. 432); topáll "aynı" (Kak.1973,s. 398).
- * yun.: topális "topal" (Kak.1973,s. 398).
- * mac.: Topal,Topa, Topaly, Topály "soyadı" (Kak.1973,s.398).
- toplu iğne** Başında küçük bir toparlak bulunan iğne (TS).
- * bul.: toplijka "toplu iğne" (Mik. 1888,s.76).
- toprak** 1.Yer kabuğunun,toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü. 2.Kara. 3.Ülke. 4.Arazi,tarla. 5.Topraktan yapılmış (TS).
- * sırp.© tōprak "toprak; ülke, memleket; kara; ev-bark, ocak"; toprakāla "içine toparların gizlendiği, kazılarak açılmış siper" (Şkal. 1985,s.620).
- toptan** 1.Toplu olarak,tümüyle,bütünüyle.2.Büyük ölçüde yapılan (TS).
- * rom.: toptanūl "büyük miktarda yapılan alış-veriş"; toptangiū "top-tancı" (Lok.1927,nr.2089).
- * sırp.: tōptan,tōpten "toptan, bir-

den,hepsi birlikte; **ficarette**
toptan yapılan alışveriş" (Şkal.1985,
s. 620).

topuk 1.anat.Ayağın toparlakça olan alt
bölümü. 2. Ökçe (TS).

* bul.: topuk "ayak topuğu" (Mik.1888,
s.76).

* sırp.: topuk "ayak topuğu" (Mik.1888,
s.76); tòpuk,tòpuci "ayakkabı topu-
ğu,ökçe" (Şkal.1985,s.620).

topuz 1.ucu top biçiminde eski bir si-
lâh. 2.Top biçiminde toplanmış saç. 3.
Bir şeyin elle tutulabilen çıkıntısı
(TS).

* rom.: topuz "topuz" (Lok.1927,nr.
2090; Mik.1888,s.76); topúz "aynı"
(Kak. 1973,s.400).

* bul.: topuz ; topuv^vce,topuzina "to-
puz; çıkıntı" (Mik.1888,s.76).

* sırp.: topuz "topuz"; topuzlija "to-
puz taşıyan"; topuzina "çıkıntı"
(Mik.1888,s.76); tòpuz "aynı" (Kak.
1973,s.400); tòpuz "silâh anlamın-
daki topuz" (Şkal.1985,s.620).

* arn.: topuz "topuz" (Mik.1888,s.
76); topús,topuzi "aynı" (Meyer,G.
1891,s.432); topús, topuzi, topúz
"topuz" (Kak.1973,s.400).

* yun.: topoúzi "topuz" (Mik.1888,s.
76); topoúzi "aynı" (Kak.1973,s.
400).

* mac.: Topuz "şahıs ismi"; topuz "to-
puz" (Kak.1973,s.400).

torba 1.Genellikle, iplik,kıl gibi şey-

lerden dokunmuş,türlü boy ve biçimde
küçük, ağız büzülüp bağlanabilen çu-
val. 2.Er bezi,husye,testis (TS).

* rom.: torb^u, tolba^u "torba, av tor-
bası; okluk" (Lok.1927,nr.2091);
tolbe, tolba^v, tulbe "ok kuburu,
okluk" (Mik.1888,s.76; Meyer,G.
1891,s.433); tòrb^u, tolba^u "aynı"
(Kak.1973,s.401).

* bul.: torba "torba, çuval" (Lok.
1927,nr. 2091); torba,turbé "ay-
nı" (Mik.1888,s.76); torba, torbad-
^vza "bir çeşit sırt çantası" (Meyer,
G.1891,s.433); turba, torbá "aynı"
(Kak.1973,s.401).

* sırp.: torba "torba,çuval" (Lok.
1927,nr.2091); torba "sırt çantası";
torbak,torbad^vza "bir çeşit sırt çan-
tatası"; torbanoša "torbacı" (Mik.1888,
s.76); tòrba, tórba "torba; sırtta
taşınan çanta" (Şkal.1985,s.620).

* arn.: torbe "torba" (Mik.1888,s.
76); torbé,torvé "sırt çantası; yem
torbası"; torbad^vzik "köylerde kul-
lanılan erzak çantası" (Meyer,G.
1891,s.432); torbè "torba" (Kak.
1973,s.401).

* yun.: tourbas,torbás "torba" (Mik.
1888,s.76; Meyer,G.1891,s.433);
torbás "torba" (Kak.1973,s.401).

* mac.: turba "torba" (Mik.1888,s.
76); turba, túrba "torba" (Kak.1973,
s. 401).

torlak 1.Genç,toy. 2.Henüz ercilleşeme-
miş,alışmamış (hergele). 3.Derviş
(TS).

- * rom.: turlac "sarhoş" (Lok.1927,nr. 2092); turlak (Mik.1888,s.77; Meyer, G.1891,s.433); turlac "yabanî; düşüncesiz; palavracı" (Kak.1973,s. 401).
- * bul.: torlák "yabanî, düşüncesiz" (Kak.1973,s.401).
- * sırp.: tòrlac; Torlāk "soyadı" (Kak. 1973,s.401); tòrlak "övünen kimse, palavracı; soyadı; Belgrad şehrine yakın bir köyde bulunan tepenin ismi" (Şkal.1985,s.620).
- * arn.: turlak,torolak, trulak "belli değil" (Mik.1888,s.77);torolák,turlák,trulák "hantal,beceriksiz; hoyrat,kaba" (Meyer,G.1891,s.437); torl- lák (Kak.1973,s.401).
- * mac.: Torlak "soyadı" (Kak.1973,s. 401).
- torluk** Toyluk,acemili; torak: Kömürleş- tirilecek ağaç veya pişirilecek tuğla- larla dolu olan ve dışı çamur ile sı- vanan kümbet (TS).
- * rom.: turluc "kömür ocağı" (Lok.1927, nr.2093).
- tortu** 1.Bir çökeltme sonunda bir sıvının dibine çöken katı madde,çökelti,rü- sup. 2.mec. Bir şeyin bayağı,işe ya- ramaz duruma gelmiş olanı. 3.mec.Bir topluluğun soysuzlaşmış üyeleri (TS).
- * rom.: tergie,tiregie "tortu,şarap tortusu"(Mik.1888,s.77).
- toy** esk.Ziyafet,şölen,yemekli eğlence (TS).
- * rom.: to^{uu} "holluk,çokluk; en par- lak kısım; kalabalık"; toi "bağır- mak,çağırarak,gürültü yapmak" (Lok. 1927,nr.2086); toj "sürü,küme,kala- balık" (Mik.1888,s.75).
- toyaka** Bükerek germek için iki kat e- dilmiş bir ipin ucuna geçirilen tah- ta parçası (TS).
- * rom.: tojag "değnek,sopa" (Mik.1888, s.76).
- * bul.: tojaga, tojaička "değnek,so- pa,baston" (Mik.1888,s.76).
- * sırp.: tojaga,toljaga "sopa,değnek" (Mik.1888,s.76); tòjaga,tòljaga "sopa,kalın sopa" (Şkal.1985,s.618).
- toz** 1.Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak. 2.Çok küçük parçacık- lara bölünmüş olan herhangi bir madde. 3. Toz durumunda olan (TS).
- * sırp.: tòz "toz" (Şkal.1985,s.620).
- * arn.: tos,tozi "toz" (Meyer,G.1891, s.433).
- tozluk** Pantolonun paçasını tozdan ko- rumak için ayakkabının üzerine geçi- rilip düğmelenen veya dizden aşağı uzanarak ayağın üstünü örten dar pa- çalık, getr (TS).
- * rom.: tozluc,tuzluc "tozluk" (Lok. 1927,nr.2094); tusluk "tozluk" (Mik.1888,s.77); tusluc "aynı" (Meyer,G.1891,s.433).
- * bul.: tozluk,tuzluk "tozluk,bir çe- şit çorap" (Mik.1888,s.77); tozluk "aynı" (Meyer,G.1891,s.433).
- * sırp.: tozluk,dizluk "ayak kısmı olmayan düğmeli çorap" (Mik.1888,s. 77); tòzluci, tòzluke "yandan düğ- meli,çuha veya yün tozluk" (Şkal.

1985,s.620).

* arn.: toz "toz"; tosluk "tozluk" (Mik. 1888,s.77); tos,tozi "toz"; tozlúk "tozluk" (Meyer,G.1891,s.433).

* yun.: tonsloúkhia "tozluk" (Mik.1888, s.77); tousloúkhi "aynı" (Meyer,G. 1891,s.433).

töhmet 1.Birine isnat olunan suç,işle- nildiği sanılan,fakat henüz aydınlan- mamış suç,suçlama. 2.Kabahat (TS).

* sırp.: tühmet "kuşku,kuşkulama; suç,cürüm" (Şkal.1985,s.622).

* arn.: tüfmét "birine isnat edilen suç" (Meyer,G.1891,s.454).

tömbeki bot.Özellikle İran'da yetişen ve nargile ile içilen bir tütün türü, nargile tütünü (Nicotiana persica) (TS).

* sırp.: tumbècija,tunbècija "tömbe- ki" (Şkal.1985,s.622).

törpü 1.Ağaç veya kurşun,kalay gibi yu- muşak metallerin kabasını almaya yara- yan,dişleri uzun ve aralıklı olan ege. 2.Bir şeyin yüzündeki pürüzleri gider- mek, düzleştirme için kullanılan kısa,ince,pürtüklü ege (TS).

* sırp.: turpija "tahta törpüsü,ege; turpijati,turpeisati "törpülemek" (Mik.1888,s.52); türpija "demirci- lerin ve marangozların kullandık- ları, demir ve tahta törpülemekte kullanılan araç, törpü" (Şkal.1985, s.625).

tövbe İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya ka- rar verme (TS).

* sırp.: tobe "tövbe" (Mik.1888,s. 74); tóba,tèvba, tóbe,tèvbe "gü- nahların af edilmesini dilemek, tövbe etmek,tövbe" (Şkal.1985,s. 618).

tufan 1.Nuh Peygamber zamanında yağdı- ğı ve bütün dünyayı su baskını altın- da bıraktığı anlatılan şiddetli yağ- mur. 2.mec.Şiddetli yağmur. 3.mec.Çok yoğun veşa şiddetli (TS).

* sırp.: túfān "tufan,sel baskını" (Şkal.1985,s.621).

tuğ Sorguç (TS).

* rom.: tuŭ "at kuyruğu" (Lok.1927, nr. 2097); tuj "tuğ" (Mik.1888,s. 77).

* sırp.: tug "tuğ" (Lok.1927,nr. 2097); tug "at kuyruğu-paşalık için- içi-tuglija paşa "iki tuğlu paşa"; uç-tuğli "vezir" (Mik.1888,s.77).; tūg,tūg "tuğ"(Kak.1973,s.402); tūg, tūzi, tugóvā "paşalık simge- si olan tuğ"; tugışāh,tuđışāh "bir bitki,bot. Fritillaria imperialis L." (Şkal.1985,s.621-622).

* yun.: toúgi, toúi "tuğ" (Mik.1888, s.77);

* mac.: tug "tuğ" (Kak.1973,s.402)

tuğla Duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulduk- tan sonra özel ocaklarda pişirilen balık (TS).

* rom.: tuvla "tuğla" (Mik.1888,s. 77).

* bul.: tugla,tuwla "tuğla" (Lok.

1927,nr.2099); tugla,tuvla,tuhla,tula,tuli "tuğla" (Mik.1888,s.77); tugla "aynı" (Meyer,G.1891,s.451).

* sırp.: tūgla "tuğla" (Şkal.1985,s.622).

* arn.: tule,tuvle "topraktan yapılan su borusu" (Mik.1888,s.77); tulé "tuğla"; tuvlé "topraktan yapılan su borusu" (Meyer,G.1891,s.451).

* yun.: touvlon "tuğla" (Lok.1927,nr.2099; Mik.1888,s.77; Meyer,G.1891,s.451).

* mac.: tégla "tuğla" (Mik.1888,s.77); tuvlá "aynı" (Meyer,G.1891,s.77).

tuğra 1.tar.Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları,özel bir biçimi olan sembolleşmiş işaret. 2.Metal paranın resimli yanı,tura (TS).

* rom.: tura "sultanın damgası, işareti; sikkenin baş tarafı"; turâi "başın olduğu taraf,tuğra" (Lok.1927,nr.2100); tura "aynı" (Mik.1888,s.77); turâ "aynı" (Kak.1973,s.402).

* sırp.: tugra,tugre "tuğra"; turali ferman "tuğralı ferman"; tura "paranın tuğralı baş kısmı"; tura "deste,demet,paket"; tura imbrisima "ibrişim destesi" (Mik.1888,s.77); tura "tuğra" (Kak.1973,s.402); tura "osmanlı sultanının sembolü, mührü, fermanlara imza yerine basılır; paranın baş resminin olduğu taraf; ip çilesi; bir oyun esnasında yenilenin ensesine vurulan ucu düğümlü mendil"; tura-jâziya

"yazı- tura oyunu"; turâli "üzerinde tuğrası olan, tuğralı"; turâli-ja "aynı" (Şkal.1985,s.624).

* yun.: tourâs "tuğra" (Kak.1973,s.402).

* mac.: tura,tugra "tuğra" (Kak.1973,s.402).

tuhaf 1.Alışılmamış,yabansı. 2.Şaşılacak,garip. 3.Güldürücü. 4. Gülünç. 5.Anlaşılmaz (TS).

* sırp.: tūhāf, tuhāfli, tūāf,tuāfli "tuhaf,garip" (Şkal.1985,s.622).

tulum 1.Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan,önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi. 2.Gövdesi tulumdan,üfleli çalgı,gayda. 3.Tüp. 4.Göğüs ve pantolon bölümü bitişik giysi. 4.mec. Şişman,tombul (TS).

* rom.: tulum "tulum" (Lok.1927,nr.2103); tulum "aynı" (Mik.1888,s.78).

* sırp.: tulum,tulumina "tulum" (Lok.1927,nr.2103); tulum "tulum"; tulumba^v "tulumbaşı, su boşaltıcısı" (Mik.1888,s.78); tulum "tulum; mec. kalın kafalı,boş kafalı, aptal" (Şkal.1985,s.622).

tulumba 1.Sıvıları alçak yerlerden çekmeye veya yüksek yerlere çıkarmaya yarayan araç. 2.Otomobil lâstiği, futbol topu gibi şeyleri şişirmeye veya herhangi bir sıvıyı sıkmaya, bir şey üzerine püskürtmeye yarayan araç (TS).

* rom.: tulumbă "yangın tulumbaşı"; tulumbagiū "itfaiye neferi"; tulum-bită "ihtikan pompası" (Lok.1927,

nr. 2104); tulumbe, tulumbitse "pompa, yangın tulumbası" (Mik.1888, s. 78).

* bul.: tulumba "yangın pompası" (Mik. 1888, s.78).

* sırp.: tulumba "su veya yangın tulumbası; küçük yumrular şeklinde yapılan bir çeşit tatlı, tulumba tatlısı" (Şkal.1985, s.623).

* yun.: touloumpa "tulumba" (Mik.1888, s.78).

tuman hlk. Don, şalvar (TS).

* sırp.: tumànli "geniş, enli-sadece don ve şalvarlar için-"; tumànlije, tumàjlije "geniş pantolon veya şalvar" (Şkal.1985, s.623).

* arn.: tumane "pantolon" (Meyer, G. 1891, s.451).

* yun.: toumáni "pantolon" (Meyer, G. 1891, s.451).

tunç 1.Bakır, çinko ve kalay alaşımı, bronz. 2.Tunçtan yapılmış olan. 3. Koyu kırmızı renkte olan (TS).

* rom.: tuci^{uu} "dökme, döküm, alaşım; böyle metalden yapılan vazo" (Lok. 1927, nr.2098); tuci^v "dökme demir" (Mik.1888, s.77); tuci^u "aynı" (Meyer, G.1891, s.454).

* bul.: tuç^v "tunç, bronz" (Lok.1927, nr. 2098); tuç^v "dökme demir"; dut-ja "çinko" (Mik.1888, s.77; Meyer, G. 1891, s.454).

* sırp.: tuç^v "bronz, pirinç; çan madeni" (Lok.1927, nr. 2098); tuç^v "çan

demiri, bronz" (Mik.1888, s.77); tuç^v "bronz" (Şkal.1985, s.621).

* arn.: tuç^v "metal" (Mik.1888, s. 77); tuts^v, tunc^v "tunç, bronz" (Meyer, G.1891, s.454).

* yun.: tounts "bakır" (Mik.1888, s. 77); tountsi (Meyer, G.1891, s. 454).

turfanda 1.Mevsimin başında ilk yeti-
şen (meyve, sebze). 2.mec.Yeni, ilk
kez ortaya çıkan (TS).

* rom.: trufanda "turfanda, ilk ürün"
(Lok.1927, nr.2112; Mik.1888, s.78).

* bul.: turfanta "turfanda, ilk ü-
rün" (Mik.1888, s.78).

* sırp.: trofànda "ilk ürün; ilk ol-
gunlaşan ürün" (Şkal.1985, s.621).

* yun.: prutofanis "turfanda" (Mik.
1888, s.78).

turnacı tar.Yeniçeri ocağında padişah-
la ava giden, av köpekleri ve tazı-
lara bakan, bir kaç turna taşıyan bir
sınıf asker (TS).

* rom.: turnagi-basa "turnacı başı"
(Kak.1973, s.402).

* sırp.: turnadži^v "turnacı" (Mik.
1888, s.78); turnadži^vbaša "turnacı
başı" (Kak.1973, s.402); turnadži^vija
"yeniçerilikte bir sınıf, turnacı
sınıfı" (Şkal.1985, s.625).

* mac.: tornaczi passa, turnacsi ba-
si, turnadzibasi "turnacı başı" (Kak.
1973, s.402).

turşu Tuzlu suda veya sirkede bırakı-

larak özel bir kıvama getirilmiş sebze veya meyve (TS).

* bul.: turšija, trušija "turşu" (Kak. 1973,s.403).

* sırp.: turšija "su, şarap veya sar-ke içinde bekletilen meyve veyasebze" (Mik.1888,s.79); tūršija "turşu" (Kak.1973,s.403).; tūršija "aynı" (Şkal.1985,s.626).

* arn.: turshi "turşu" (Kak.1973,s.403).

* yun.: toursi "turşu" (Kak.1973,s.403).

* mac.: torsia "turşu" (Kak.1973,s.403).

turunç 1.bot. Turunçgillerden,bütün Akdeniz ülkelerinde yetişen kışın, yaprağını dökmeyen bir ağaç (Citrus aurantium amara). 2.Bu ağacın portakala benzeyen,suyu acımtırak meyvesi (TS).

* rom.: turungiu "turunç rengi" (Kak. 1973,s.403).

* bul.: torunçou "paslı,küflü; kızıl (renk)" (Mik.1888,s.79).

* sırp.: turundžu "narenciye" (Mik. 1888,s.79); turundži, turundža, tūrundža, tūrundža "turunç" (Kak. 1973,s.403); tūrundža,tūrundža "turunç bitkisi"; turundži "turunç rengi" (Şkal.1985,s.626).

tuti İşittiği sesi taklit eden,bazı sözcükleri ezberleyip tekrarlayan papağan cinsinden bir kuş (Osm.-TS).

* rom.: dudue,duducă "kız,evlenmemiş , evde kalmış kız" (Lok.1927,nr.2119).

tutkal Deri ve kıkırdak gibi hayvansal maddelerden elde edilen, katılaşmış sertleşme özelliğiyle tahta,kâğıt vb. yapıştırmaya yarayan madde (TS).

* bul.: tutkal "zift" (Mik.1888,s.78).

* sırp.: tutkal "tutkal"; tutkaliti, tutkalisati "tutkallamak" (Mik.1888,s.78); tütkal "ayakkabıcı ve marangozların kullandıkları bir yapıştırıcı"; tütkaliti "tutkallamak" (Şkal.1985,s.626).

* arn.: tutkal, tutkale "tutkal" (Mik. 1888,s.78); tutkál,tutkalé "aynı" (Meyer,G.1891,s.454).

tutkun 1.Gönül vermiş,meftun,meclup. 2. Bir şeye alışmış, bağlanmış,düşkün kimse,müptelâ (TS).

* sırp.: tutkun "bir şey bilmeyen,bir şeyden bî-haber, habersiz olan" (Mik.1888,s.78); tütkun "konuşma yeteneği fazla gelişmemiş olan, iyi konuşamayan" (Şkal.1985,s.626).

tutmak 1.Elde bulundurmak,ele almak. 2.Ele geçirmek,yakalamak. 3.Avlamak. 4.Anlamak,farkına varmak. 5.Yanında bulundurmak,alıkoymak. 6.Hürriyetinden mahrum edip bir yere kapamak,tevkif etmek. 7.Kaplamak. 8. (Kırağı,çiğ, kar için) Bir yüzeyde görünür durumda olmak,kalmak. 9.Denetimi ve yetkisi altına almak. 10.Desteklemek,birinden yana çıkmak. 11.Benimsemek,beğenmek. 12.Gereğini yapmak,yerine getirmek. 13. Uygun gelmek,çelişmez olmak. 14. Hizmetine almak veya kiralamak. 15. (Bir işe) Herhangi bir anlayışla girişmek. 16. İçine girmek,girişmek,yapmak. 17.hlk.Kocası olmak. 18.Dokunmak; etkisini göstermek, 19.(Beddua için)Etkisini göstermek,gerçekleşmek,yerine gelmek. 20.Ağrımak,sancımak,musallat

olmak.21.Ulaşmak,varmak. 22.Para toplamı ...-e varmak. 23.Uğramak. 24.Herhangi bir durumda bulundurmak. 25.Var saymak,farz etmek. 26.Hedef olarak almak. 27.Adacağa (veya vereceğe) saymak. 28.Yaklaştırmak. 29. Edinmek,peyda etmek.30. Kullanmak. 31.Bağlamak.32. Başlamak. 33.Beklenen sonucu vermek. 34.İş görebilmek. 35.Sürmek, zaman almak. 36.Kayıt,zabıt,not kelimelerine "etmek" anlamıyla yardımcı fiil olarak katılır. 37. Yapışarak veya sokularak çıkmak olmak. 38. Giyinmesine yardım etmek. 39.Bir cümlede fiilden önce ve fiilin kipinde veya sıfat-fiil durumunda kullanıldığında o fiilin anlattığı işin çok beklenmediği, umulmadığı veya çok uygun düşmediği halde yapıldığını anlatır. 40.Sunmak. 41.İşgal etmek. 42.İzlemek. 43.Alıkoymak. 44.Bırakmamak. 45.Yönelmek. 46.Kaplamak, sarmak, bürümek. 47.Asılmak,çekmek. 48.Bir kimşenin yerini almak. 49. (Otobüs,vapur, uçak,vb.için)Dokunmak,hasta etmek. 50. Herhangi bir durumda kalmasını sağlamak. 51.Bir yerde kalmasını sağlamak. 52. (Yemek için) Hafifçe yanmak. 53. Bir sanat eseri geniş ilgi görmek (TS).

* sırp.: tütisati "tutmak,kavramak" (Şkal.1985,s.626).

* arn.: tuté "korku,endişe,merak";
tus tut "korkutma, ürkütme" (Meyer, G.1891,s.453).

tutsak 1.Savaşta ele geçen düşman,esir. 2.Gitmesine engel olunan,serbestçe hareketine engel olunan. 3.mec.Bir şeye veya bir kimseye çok bağlı,kendisini bir şeyin etkisinden kurtaramayan kimse (TS).

* sırp.: tucak "tutsak,köle ; köle pazarında satılan kimse" (Şkal.1985, s.621).

tutulmak 1.Tutmak işi yapılmak veya tutmak işine konu olmak. 2.(Ay ve Güneş) Tutulma olayına uğramak. 3.Tutuk duruma gelmek. 4.(Bir üyesi) işleyememek olmak. 5. Birine tutkun olmak,sevmek. 6.Bir işe veya birine canı sıkılmak. 7.Yaka-

lanmak (TS).

* arn.: tutul'atem "kendini dünyaya kapatmak; münzevi, dünyadan el çekmiş" (Meyer,G11891,s.454).

tutya esk.1.Çinko. 2.Sürme (TS).

* rom.: tutea "çinko oksidi" (Lok. 1927,nr. 2120; Mik.1888,s.78).

* sırp.: tütija "çinko" (Şkal.1985,s. 626).

* yun.: totia "çinko" (Lok.1927,nr. 2120; Mik.1888,s.78).

tuz 1.Kokusuz,suda eriyen,yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billürsu madde (NaCl). 2.kim. Bir asitteki hidrojenin yerini bir bazın almasıyla oluşan birleşim (TS).

* sırp.: tüz "tuz" (Şkal.1985,s. 626).

tuzla 1.Kıyılarda,tava denilen havuzlara deniz veya göl suyu akıtıldıktan sonra kurutularak tuz çıkarılan yer,memleha. 2.hlk. Davatılara kırdaki tuz verilen düz, taslık ve kayalık yerler. 3.hlk. Tuzlak (TS).

* rom.: tuzla "tuzla" (Lok.1927,nr. 2123 ; Mik.1888,s.78).

* sırp.: tuzla "tuzla" (Mik.1888,s. 78).

tüccar Ticaret yapan,ticarette uğrasan kimse,tacir (TS).

* rom.: tuşar, tuşer "tüccar" (Mik. 1888,78); tuşar "tüccar" (Meyer,G. 1891,si.451).

* mac.: tözsér "iş adamı,tüccar";
tözs "alış-veriş, ticaret" (fik.

1888,s.79).

- * arn.: tudžar "tüctar" (Mik.1888,s.78); tudžar "tüccar" (Meyer,G.1891,s.451).

tüfek Savaş veya avda kullanılan, uzun namlulu ateşli silâh (TS).

- * rom.: tufekciü, tufekdziü "tüfekçi" (Mik.1888,s.79); tufec "tüfek"; tufecciü "tüfekçi"; tufecci-basa "tüfekçi başı" (Kak.1973,s.404-405).
- * bul.: tufek "tüfek" (Mik.1888,s.79); tufek "aynı" (Kak.1973,s.403).
- * sırp.: tufek "tüfek"; tufekcija, tufegdžija "tüfekçi"; tufekcibaša "tüfekçi başı" (Mik.1888,s.73); tufek "tüfek"; tufekcija, tufekcija, tufekcija, tufegdžija "tüfekçi"; Tufekcič, Tufegdžic "soyadı" (Kak.1973,s.403-404); tufek "tüfek; tüfekçi"; tufekcija, tufegdžija "tüfekçi, tüfek tamir eden kimse" (Şkal.1985,s.621).
- * arn.: düfek, dufek "tüfek" (Mik.1888,s.79); dufék, düfék "tüfek" (Meyer,G.1891,s.76); dufék, dyfék, dyfék "tüfek" (Kak.1973,s.403).
- * yun.: toufékhi, toufektzıs "tüfek; tüfekçi" (Mik.1888,s.79); toufeékhiön, toufekhi "tüfek"; toufekhtsıs "tüfekçi" (Kak.1973,s.403-404).
- * mac.: tufek "tüfek"; tebegzi, tüfenkcsi "tüfekçi"; tufekcsi basa "tüfekçi başı" (Kak.1973,s.403-404).

yapılmış bas örtüsü (TS).

- * rom.: tulpan, tulban "bayan baş örtüsü" (Mik.1888,s.51); tulpan "muslinden yapılan baş örtüsü"; tulbent "gelinduvağı"; turban "sarık" (Lok.1927,nr.544); tulpan, tulban "aynı" (Meyer,G.1891,s.78); tulbent, turbent, durbent "tülbent" (Kak.1973,s.136).
- * bul.: tulben, tumban "tülbent" (Mik.1888,s.79); tjulpen "tülbent" (Mik.1888,s.51); turban "sarık" (Lok.1927,nr.544); dulbèn, tulbèn "aynı" (Kak.1973,s.136).
- * sırp.: tulbenta "bayanların bağladıkları baş örtüsü"; tumban "aynı" (Mik.1888,s.73); tulipan "aynı" (Mik.1884,s.51); turban "sarık" (Lok.1927,nr.544); tülbent "tülbent" (Kak.1973,s.136); tülbent, tünbet, tumbet "sarık, bohça vs. yapımında kullanılan bir çeşit çok ince bez"; tülbenta "bir çeşit kadın baş örtüsü" (Şkal.1985,s.622).
- * arn.: dül'bén, tulpenta "ince kadın baş örtüsü" (Meyer,G.1891,s.78); djuljben "tülbent" (Kak.1973,s.136).
- * yun.: toulpáni, touloupáni "tülbent" (Mik.1888,s.79); toulpáni "aynı" (Kak.1973,s.136).
- * mac.: turbán "sarık, türban" (Mik.1888,s.79); tulbendár aga "sultanın sarıklarından sorumlu olan kimse" (Kak.1973,s.136).

tülbent 1.Pamuktan, ince ve seyrek dokunmuş hafif ve yumuşak bez. 2.Bu bezden

türban İnce kumaştan yapılmış, başı sıkıca kavrayan bir bas sargısı (TS).

* sırp.: tûrbān "türban,sarık" (Şkal. 1985,s.624).

türbe Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı (TS).

* sırp.: tûba,tûlbe "türbe, anıt mezar"; turbédār "bir türbeyi koruyan ve temizliğini sağlayan kimse,türbedar" (Şkal.1985,s.624).

* türbié "İslâmî mezar; türbe,anıt mezar" (Meyer,G.1891,s.454).

türlü 1.Çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif. 2.Çeşit veya çeşitleri toplayan daha geniş bir bölüm. 3.Herhangi bir yolda, herhangibir biçimde. 4.Çeşitli sebzelerle pişirilen etli yemek (TS).

* rom.: turliu "türlü" (Meyer, G.1891, s.454).

* sırp.: trli diba "yaldızlı ipekten alacalı bir çeşit kumaş" (Mik.1888, s.79); türlija "çeşitli sebzelerle yapılan bir yemek,türlü"; türli-türli, türli-türli "çeşitli,çeşit çeşit olan" (Şkal.1985,s.625).

* arn.: türlii,turlii "çeşit,tür; tür-lü" (Mik.1888,s.79); türli'i "cins, çeşit,tür" (Meyer,G.1891,s.454).

tütmek 1.Duman veya buhar çıkarmak. 2.Dumanı geri vermek. 3.hlk.Özlemek. 4. hlk.İyi veya kötü kokmak (TS).

* arn.: tütézé "sigara ucu" (Meyer, G.1891,s.453).

tütün 1.bot.Patlıcangillerden,birlesiminde nikotin bulunan,otsu bir bitki (Nicotiana tabacum). 2.Bu bitkinin ku-

rutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı. 3.hlk. Duman (TS).

* rom.: tutun "duman; tütün" ;tutun-giü "tütün tüccarı; tütün satıcısı"; tutungerie "tütüncü dükkânı"; tunarit "tütün vergisi" (Lok.1927, nr. 2121); tjutun,tutun "tütün"; tutundziü "tütüncü" (Mik.1888,s. 79).

* bul.: titjun, tutun "tütün" (Lok. 1927,nr. 2121); tjutjun,titjun,tutun "tütün" (Mik.1888,s.79).

* sırp.: tutun "tütün" (Lok.1927,nr. 2121); tutun,duvan "tütün"; tutundzija "tütüncü"; tutunkesa "tütün kesesi" (Mik.1888,s.79); tütun "tütün"; tutundzija "tütüncü,tütün işleyirle uğraşan"; tütun-kêsa,tütun-êsa "tütün kesesi" (Şkal.1985, s. 626).

* yun.: toutoüni "tütün" (Mik.1888, s. 79).

uçkur 1.Şalvar ve iç donunu bele bağlamak veya torba, kese ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ. 2.mec. Cinsel duygu veya ilişki (TS).

* bul.: uçkur "uçkur" (Lok.1927,nr. 2126); uçkur, jukur, hoçkur "uçkur" (Mik.1888,s.80).

* sırp.: uçkur"uçkur" (Lok.1927,nr. 2126); uçkur "uçkur"; uçkurluk "uçkurluk"; uçkuruk, çukur "don bağı, uçkur" (Mik.1888,s.80); uçkur "don veya şalvar bağı, uçkur"; uçkurluk "içinden uçkur geçirilen yer, uçkurluk" (Şkal.1985,s.627).

* arn.: uçkur, oşkur "uçkur" (Mik.1888, s.80); uçkur, oşkur "bel bağı, pantolon bağı" (Meyer,G.1891,s.459).

uçurmak 1.Uçmak işini yaptırmak. 2.Kesip ayırmak. 3.argo Gizlice alıp gitmek. 4. Hızlı götürmek,hızlı sürmek (TS).

* sırp.: uçurisati "tüketmek, düşünme - den ve hesapsızca bir şeyi harcamak" (Şkal.1985,s.628).

uçurum 1.Dik ve derin yamaç. 2.Büyük fark, ayrılık. 3.mec.Felâketli sonuç (TS).

* sırp.: uçurum "uçurum; zor ve tehlikeli yol" (Şkal.1985,s.628).

uğramak 1.Yola devam etmek üzere, bir yerde,kısa bir süre kalmak. 2.Bir yerin yanından, yakınından,içinden geçmek. 3.Fırlayarak çıkmak,dışarı çıkmak. 4.(Kötü duruma) Konu olmak. 5. Yaklaşmak. 6.Karşılaşmak,maruz kalmak. 7.Cin,peri çarpmak (TS).

* sırp.: ograisati,nagraisati "fenalık gelmek,fenalaşmak"; ograsje "mücadele,savaş; uğraşma" (Mik. 1888,s.80); ograisati,ograjisati "cin çarpmak; herhangi bir talih-sizliğe veya felâkete uğramak"; ograma, agrama "halk inancına göre, cin çarpması sonucu bir kişinin kendini kaybetmesi" (Şkal.1985, s.500).

* arn.: ogradi "huzursuzlanmak,rahatsız olmak"; ogradis "rahatsız etmek, huzurunu kaçırmak" (Mik.1888,s. 80); ogradis "belâya çatmak,rahatsızlanmak"; ogradi "taciz, rahatsızlık" (Meyer,G.1891,s.314).

uğraşmak 1.Bir işi başarmaya çalışmak, iş edinmek. 2.Bir iş üzerinde sürekli çalışmak. 3.Zamanını bir işe verme durumunda kalmak. 4.Birine kötü davranmak. 5.Savaşmak (TS).

* sırp.: oğraş, oğroş, oğraşje "anlaşmazlık,çatışma"; oğraştisati "biriyle uğraşmak,çekişmek" (Şkal. 1985,s.500).

uğur 1. Bazı olaylarda görülen ve insana iyilik getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelere var olduğuna inanılan iyilik kaynağı. 2. Bu nitelikte olduğuna inanılan şey. 3. Meymenet, kadem (TS).

* rom.: ogur "uğur, talih"; ursuz "uğursuz"; ursuzie "uğursuzluk" (Mik. 1888, s.80); ogur "tahmin, kehanet" (Lok. 1927, nr. 1589).

* sirp.: ūgur "uğur, kut, talih, baht; şans getireceğine inanılarak takılan herhangi bir şey, muska"; ūgur ! "şans getirsin ! kutlu olsun ! anlamında söylenen söz"; ugurlārōsum "uğurlar olsun !, kutlu olsun !"; ūgurōlā !, ūgurālā ! "uğurlar olsun ! yolun açık olsun !"; ugūrsuz, gūrsuz "uğursuz, bahtsız; uğursuzluk getiren kimse"; ugursūzluk "uğursuzluk, felâket, şanssızlık" (Şkal. 1985, s. 628-629).

* arn.: ugurim, urim "uğur"; ugursuz "uğursuz" (Mik. 1888, s.80); ugurim "uğurlu, talihli, kutlu" ; ugursūs "uğursuz, talihsiz; şirret, kötülük getiren" (Meyer, G. 1891, s. 456).

ukubet 1. esk. Ceza. 2. hlk. Çok çirkin ve sakil (TS).

* sirp.: ukūbet "talihsizlik, Allah tarafından verilen ceza" (Şkal. 1985, s. 631).

ulak Haberci, haber veren kimse (TS).

* rom.: olac "acele posta"; olācar "atlı postacı" (Lok. 1927, nr. 2130); olak "yedek beygiri" (Mik. 1888, s.80).

* bul.: ulak "kurye, sürat postacısı;

hususî postacı" (Mik. 1888, s.80).

* sirp.: ulak "kurye, sürat postacısı, hususî postacı" (Mik. 1888, s.80); ūlak "haberci, kurye, postacı" (Şkal. 1985, s. 631).

* arn. ulak "postacı" (Mik. 1888, s. 80); ulāk "yaya, yaya olarak giden kimse" (Meyer, G. 1891, s. 457).

* yun.: oūlakis "ulak" (Lok. 1927, nr. 2130); oulakhis "ulak, haberci" (Mik. 1888, s.80; Meyer, G. 1891, s. 457).

ulema 1. Bilginler. 2. Sarıklı din bilginleri (TS).

* rom.: ulēma, ulama "ulema" (Kak. 1973, s. 405).

* sirp.: ulema "ulema" (Mik. 1888, s. 80); ulēma, ulama "aynı" (Kak. 1973, s. 405); ulēma "müslüman din adamı veya din eğitimi gören kimse"; Ulēmā-mēdžlis "İslâmi bir karar alınacağı zaman, pek çok ülkeden gelen din adamlarından oluşan kurul" (Şkal. 1985, s. 631).

ulûfe tar. Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret (TS).

* rom.: leafā^u "maaş, ücret"; lefegiū^u "ücretli asker; ücretli memur" (Lok. 1927, nr. 2132); leafe "aynı" (Mik. 1888, s.80; Meyer, G. 1891, s. 249); léfā^u, lefeā "ulûfe"; lefegiū^u, lefeciū^u, leficiū^u "ulûfeci" (Kak. 1973 s. 406).

* bul.: ulefe, lefe "maaş; emekli maaş" (Lok.1927, nr.2132); lefe "ulufe" (Mik.1888, s.80); lefe "aynı" (Meyer, G.1891, s.249).

* sırp.: ulewa "maaş, ücret" (Lok.1927, nr. 2132); ulafica "küçük kazanç" (Mik.1888, s.80); ulêfa, ulêva, ulâpa "ulûfe"; alufêdžija "ulûfeci" (Kak. 1973, s.405-406); ulêfa, ulêva "maaş, özellikle asker maaşı" (Şkal.1985, s. 631).

* arn.: ülef, ilef "ücret, maaş" (Mik. 1888, s.80); l'ufé, ülüfé, ül'efé, üléf "ulûfe" (Meyer, G.1891, s.249); ýlefe "ulûfe" (Kak.1973, s. 631).

* yun.: loufés, loufén "ulûfe" (Mik. 1888, s.80); loufés "aynı" (Meyer, G. 1891, s.249).

* mac.: wleppe, uleffe, alafa, ülefe, ölefa, ulufe, ulufö, ulefe "ulûfe"; ülefeie, ulefedczi "ulûfeci" (Kak. 1973, s.405-406).

ulus Millet (TS).

* bul.: ulus "ulus" (Lok.1927, nr. 2134).

ummak 1.Bir şeyin olmasını istemek, beklemek. 2.Sanmak, tahmin etmek (TS).

* bul.: umdisam "düşünmek; fikrinde olmak, zannetmek" (Mik.1888, s.80).

* arn.: omuth, omudhi "ümit, güven; inanmak, güvenmek" (Mik.1888, s.80); omúd, omudi "umut, güven, inanma" (Meyer, G.1891, s.315).

un Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeleri (TS).

* bul.: undžijnica "un barakası, unluk" (Mik.1888, s.80).

urgan Keten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden yapılan ince halat (TS).

* sırp.: úrgan "ip, halat" (Şkal.1985, s.633).

urup esk. hlk.arşının sekizde biri uzunluğundaki ölçü (TS).

* sırp.: úrup "arşının sekizde biri uzunluğundaki ölçü" (Şkal.1985, s. 633).

usta 1.Bir zanatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse. 2.Sanat öğrencisi. 3.Zanaatçılar için san. 4.Eli uz, işinin eri, becerikli, mahir. 5.tar.Osmanlı İmparatorluğunda saraydaki cariye ve hizmetlilerin kidemlilerine verilen ad. 6. mec. Akıl veren veya öğretene (TS).

* sırp.: ústa "usta, mahir kişi"; ústabaša "bir esnaf veya meslek teşkilatının en yetkin kişisi" (Şkal.1985, s.633).

* arn.: usta "işçi ustası; mahir, becerikli kimse"; ustallar "(çok.) işçi ustaları"; ušta "usta"; ušta-baş "usta başı" (Mik.1888, s.81); uštá, uštá "işçi ustası; duvarcı" (Meyer, G.1891, s.459).

ustura Tıraş için kullanılan, açılır kapanır çok keskin bıçak (TS).

* sırp.: ustra "ustura" (Lok.1927, nr.2140; Mik.1888, s.81); ústra "ay-

nı" (Şkal.1985,s.633).

usul 1.Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol,yöntem,tarz. 2.Bilimde belli bir sonuca erişmek için, belli bir plâna göre izlenen yol,metot. 3. mec. Yol,yöntem. 4.huk.Bir yasama veya idare işleminin hazırlanması,yapılması veya yürürlüğe konması sırasında uyulması gereken hükümler ve izlenecek yollar. 5.müz. Alaturka müzikte tempo. 6.esk.Yavaş (TS).

* sırp.: ùsûl "yöntem,prensip; metot, sıra,takip edilecek yol" (Şkal.1985, s.633).

* arn.: usûl "şart" (Meyer,G.1891,s. 459).

uydurma 1.Uydurmak işi. 2.Uydurulmuş, yalan,sahte,asılsız,düzme,mürettep (TS).

* sırp.: ujdûrma "yalan,hile, uydurma" (Şkal.1985,s.630).

uydurmak 1.uymasını sağlamak. 2. Hayal gücünden yararlanarak gerçek dışı bir şey söylemek,yakıştırmak. 3. elde etmek, sağlamak,bulmak. 4.kaba Cinsel birleşmede bulunmak,becermek (TS).

* sırp.: ujdûrisati, uzdûrisati "uydurmak,uymasını sağlamak, yerleştirmek,yapmak" (Şkal.1985,s.630).

uygun 1.Yakısır,yarasır,uz,mutabık,mütenasip. 2.Elverişli,yarar,müsait,muvafık. 3.mec. Orantılı,oranlı (TS).

* sırp.: ùjgun "uygun,münasip; yakısır,yarasır" (Şkal.1985,s.630).

uymak 1.Ölçüleri birbirini tutmak.2. Renk,biçim vb. yönünden birbirini tutmak,uygun düşmek. 3.Zevke,anlayışa uygun düşmek. 4.Bir inanca, bir

anlayışa, bir duruma veya egehem bir güce uygun davranışta bulunmak. 5. Bağlı kalmak,tabi olmak. 6.Uygun düşmek, münasip olmak (TS).

* bul.: uidisan , ujdisame, udisa "uymak" (Mik.1888,s.80); midisam se, uidisati "uymak" (Meyer,G.1891,s. 456).

* sırp.: uisati, uisem "iyi durmak, yakışmak, uymak"; ujdurisati "uydurmak,yakıştırmak" (Mik.1888,s. 80); ùjisati, ùisati, ùjdisati "uymak,bir şeyin başka bir şeye denk gelmesi, uygun düşmek"; ùj-maz "uygun olmamak, uymamak" (Şkal. 1985,s.630).

* arn.: uidis "sıralamak,tanzim etmek"; uidii "uygun" (Mik.1888,s. 80); uidis "sıralama, düzenleme"; uidî "techizat,donatma, tanzim ve tertip etme; tevafuk,uygunluk" (Meyer,G.1891,s.456).

* mac.: uidiseseu "uymak" (Meyer,G. 1891,s.456).

uzun 1.iki ucu arasında fazla uzaklık olan. 2.Başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı olan, çok süren. 3.ayrıntı, derinlemesine (TS).

* bul.: uzun "yüksek; uzun boylu; ulu" (Mik.1888,s.81).

* sırp.: uzun "uzun" (Mik.1888,s. 81); ùzun "uzun,yüksek"; Uzunović "soyadı" (Şkal.1985,s.635).

uzuv esk.Organ,iye (TS).

* sırp.: ùzuv "vücut organı" (Şkal. 1985,s.635).

üç 1.İkiden sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam, 3,III. İkiden bir artık olan (TS).

- * sırp.: udžbašlije "bir şeyi bir şeye raptetmekte kullanılan üç başlı çivi"; uctuglija "üç tuğlu" (Mik. 1888,s.81); üç "üç sayısı"; üç-dživar, üç-džèvar "üç taraf, üç kenar"; üçkanatlija "bir çeşit süslü kemer"; üçkat "üç kat, üç kattan yapılan"; üçkatica "üç katı olan bir çeşit süs, bezek"; uctùglija, uctùgli "üç tuğlu paşa ve vezir"; uçündži "üçüncü" (Şkal. 1985,s.627-628).

ülke 1.Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların tümü,diyar,memleket. 2.Devlet. 3. Herhangi bir özelliği yönünden düşünülen bölge (TS).

- * sırp.: ùlçe "ülke,devlet" (Şkal. 1985,s.631).

ümit Umma,beklenti, umut (TS).

- * sırp.: ùmīd "ümit, umut,beklenti" (Şkal.1985,s.632).

üstübeç Boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat (TS) (TS).

- * rum.: štibeciū "üstübeç" (Mik.1888, s. 81).

üstün Arap yazısında bir ünsüzün geniş kısa ve düz (a,e) okunacağını gösteren

işaret,fetha (TS).

- * sırp.: üstun "arap yazısındaki işaret,üstün" (Şkal.1985,s.633).

ütü 1.Gnellikle giysilerin burusuklarını gidermek için bunların üzerinden geçirilen kızgın demir araç. 2.Bu araçla yapılan iş (TS).

- * bul.: jutija "ütü" (Lok.1927,nr. 2145); jutija "aynı" (Meyer,G.1891, s. 460); jutija "ütü" , utjeledisvam, utalagam "ütülemek" (Mik.1888,s.81).

- * sırp.: utija "ütü" (Lok.1927,nr. 2145); utija "ütü"; utleisati "ütülemek" (Mik.1888,s.81); ütija "eski-den kullanılan, uzun saplı ağır demir ütü"; utleisati "ütülemek" (Şkal. 1985,s.634).

- * arn.: ü'tin, ütij "ütü" (Mik.1888, s.81); uti, üt, ül'ti-ni "ütü" (Meyer,G.1891,s.460).

üzengi Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka (TS).

- * bul.: izingija, zjungiji "üzengi" (Lok.1927,nr. 2146); izingija, zengija, zjungija , dzengija "üzengi" (Mik.1888,s.81); izingija, zengija "aynı" (Meyer,G.,1891,s.482).

- * sırp.: uzendjija "üzengi" (Lok.1927,

sf.2146); uzendijja "üzengi" (Mik. 1888,s. 81); uzengi, uzendjija "üzengi" (Meyer,G.1891,s.482); uzèndije, uzèngije "üzengi" (Şkal.1985,s.635).

* arn.: zengji, üzendžii "üzengi" (Mik. 1888,s.81); zengž, üzendžž "üzengi" (Meyer,G.1891,s.482).

* yun.: zengkhi "üzengi" (Mik.1888,s. 81).

vaaz 1.Cami,mescit gibi yerlerde yapılan dinî konuşma. 2.Bir kimseye kalbini yumuşatacak, kendisini iyiliğe götürecektir biçimde söz söyleme (TS).

* sırp.: vâz"vaaz, dinî konuşma"; vâ - ziti "vaaz vermek, dinî konuşma yapmak" (Şkal.1985,s.639).

vade Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için gösterilen süre, mühlet, mehil (TS).

* rom.: vadea "vade,mühlet" (Lok.1927, nr. 2150); vade "aynı" (Meyer,G.1891, s. 81; Meyer,G.1891,s. 461).

* bul.: vade "müddet" (Mik.1888,s.81; Meyer,G.1891,s.61).

* sırp.: veda "vade,mühlet" (Mik.1888, s. 81); vâda "süre,müddet" (Şkal.1985, s. 636).

* arn.: vade "vade"(Mik.1888,s.81); vadé, vade "süre,mühlet" (Meyer,G. 1891,s.461).

vaiz Cami,mescit vb.yerlerde Kuran'dan, hadis kitaplarından örnek getirerek dinî öğüt veren kimse (TS).

* sırp.: vaiz avais "vait"; vajizi "vaizler" (Mik.1888,s.82); vâiz,vâis "vaiz" (Şkal.1985,s.636).

* arn.: vas, vazi "vaiz" (Meyer,G.1891,

s. 464).

vak'a Olay,hadise (TS).

* arn.: vaki "hadise, olay"(Mik.1888, s. 82); vakî "hadise,olay"; vakijâ - de "aynı" (Meyer,G.1891,s.462).

vakıf 1.Bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarla ve resmî bir yolla ayrılarak bir kimse tarafından bırakılan mülk veya para. 2. Bu nitelikte olan (mülk veya para) (TS).

* bul.: vakef , vakuf "vakıf" (Mik. 1888,s.82).

* sırp.: vakuf "vakıf" (Mik.1888,s. 82); vâkuf "İslâmi amaçlar için hizmet veren kuruluş,vakıf"; vakufnâ - ma "bir vakfın tüzüğünü oluşturan belge" (Şkal.1985,s.637).

* arn.: vakof "vakıf"(Mik.1888,s.82); vakôf "dinî kuruluş, dinî vakıf" (Meyer,G.1891,s.462).

* yun.: vakhoufi "vakıf" (Mik.1888,s. 82).

vakit 1.Zaman. 2.Bir işe ayrılmış veya bir iş için ayrılmış saatler. 3.Çağ. 4. Geçim, para bakımından imkân. 5. Tespit edilmiş olan zaman. 6.Zaman anlatan kelimelere belirtilen durumda

gelince "iken" anlamını verir. 7.Ettiği, edeceği biçimindeki söyleyişlerden sonra getirilerek zaman zarfları yapılır.8. İmkân,fırsat (TS).

* bul.: vakat "vakit" (Mik.1888,s.82; Meyer, 1891,s.461).

* sırp.: vakat, vaktom, vaktanimo "vakit,zaman" (Mik.1888,s.82); vâkat "vakit, zaman; namaz vakti"; vakâsuz "vakitsiz,uygun olmayan zamanda"; vaktija "namaz vakitlerini gösteren çizelge"; vâktîle "bazen, ara sıra"; vaktisâhat, vaktisâhat "ölüm zamanı, ecel vakti"; vâktom, fâktom "zamanında, vaktinde, tam saatinde" (Şkal.1985,s.636-637).

* arn.: vaht,vakt "münasip zaman" (Mik. 1888,s.82); vaht, vadt, vakét "vakit" (Meyer,G.1891,s. 461).

vali Bir ilde hükûmeti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi,ilbay (TS).

* rom.: vali,validu "vali" (Kak.1973,s. 411).

* bul.: valija "vali" (Kak.1973,s.411).

* sırp.: vâlija "vali" (Kak.1973,s. 411); vâlija "Osmanlı İmp. zamanında bir yerleşim biriminde görev yapan yüksek rütbeli yönetici, vali"; valilik "valilik mesleği; bir valiliğe dahil olan bölge" (Şkal.1985,s.638).

* arn.: vali "vali" (Kak.1973,s.411).

* yun.: valis "vali" (Kak.1973,s.411).

* mac.: vâli "vali" (Kak.1973,s.411).

vallahi "Tanrı'yı tanık tutarım", "Tanrı hakkı için" anlamında ant (TS).

* bul.: vallaha "vallahî" (Mik.1888, s.82).

* sırp.: vala,valaa,ala "vallahi !" (Mik.1888,s.82); vâlahi !; vâlahi, bîlahi, valaha i bilâha, vâlâ bilâ, vâlahi billâhi tâllahi "yemin sözleri: vallahî, billahî" (Kak.1973,s. 412); vâlâh,valâha,vâlâ, vâlâj "vallahî"; vâlahi ! "Allah'a yemin ederim ki -doğru- !"; vâlahi, bîlahi !, valâha i bilâha !, vâlâ, bilâ ! "vallahi, billahi !"; vâlahi, bîlahi, tâllahi !" (aynı yemin" (Şkal. 1985,s. 637-638).

* mac.: vallaha,vallahi billahi; vallaha,billaha, tallâhi "vallahî, yeminsözü" (Kak.1973,s.412).

varak 1.esk. Yaprak. 2.Yazılı kâğıt. 3.Altın,gümüş veya başka madenleri döverek oluşturulan ince yaprak (TS).

* bul.: varak "altın veya gümüş yaprak"; varaklija, varaklii "varaklı"; varkosuvam, vakarladisuvam,varakleivsa, varakosano "varaklamak; varaklı" (Mik.1888,s. 82).

* sırp.: varak "yaprak halinde altın veya yıldız"; varakli "varaklı"; varakleisati "varaklamak" (Mik.1888, s. 82); vârak "varak, altın veya gümüş yaprak"; varaklâisati, varâsati"varaklamak, varakla kaplamak"; varâkli "varaklı, varak sürülmüş olan; gümüş rengi boya" (Şkla.1985, s. 638).

* arn.: varak "pirinç" (Mik.1888,s. 82); varâk "altın levha" (Meyer,G.

1891,s. 463).

- * yun.: varákhı, varakhúnu "varak";
varakhlısikhos "varaklamak" (Mik.
1888,s. 82).

vâris Kendisine miras düşen kimse, mi-
rasçı, kalıtçı (TS).

- * sırp.: vâris "vâris,mirasçı" (Şkal.
1985,s.638).
* arn.: varif "mirasçı,vâris"; varif-
lek "miras,veraset" (Mik.1888,s.82);
varif "mirasçı,varis"; variflék "mi-
ras,veraset" (Meyer,G.1891,s.464).

varlıklı Malı mülkü olan, zengin (kim-
se) (TS).

- * bul.: varlaklija "muktedir,zengin
kimse" (Mik.1888,s.82).

varmak 1.Erişilmek istenen yere ayak bas-
mak,ulaşmak, vasıl olmak. 2.Belli bir
duruma veya düzeye gelmek. 3.Hoş olma-
yan bir sona ermek. 4. Bir şeyi iyice
anlamak veya duymak. 5. Acımadan, çe-
kinmeden yapmak. 6.(Kadın) Evlenmek.
7. Bir durumdan başka duruma geçmek
(TS).

- * bul.: varaj, avaj "gitmek,yürüme,
ayrılmak" (Mik.1888,s.82).
* sırp.: varaj,vare "; bavrljati, u-
varisati "tahmin etmek; bulmak,keş-
fetmek" (Mik.1888,s.82).

vasi 1.Bir yetimin veya akılca zayıf,
hasta birinin malını yöneten kimse.
2.Ölen bir kimsenin vasiyetini yerine
getirmekle yükümlü olan kimse (TS).

- * sırp.: vâsija "vasi"; vasimûhtâr
"vasilik görevini kontrol eden"
(Şkal.1985,s.638).

vasiyet 1.Bir kimsenin ölümünden sonra
yapılmasını istediği şey. 2.Vasiyet-
name (TS).

- * sırp.: vasijet "vasiyet; vasiyet et-
mek"; vasijetnâma "vasiyet mektubu,
vasiyetname"; vasimûhtâr "vasiyet
ile görevleri yerine getiren kimse";
vasinâzor,vasinâzir "vasiyet işleri-
ni yerine getiren nâzır , görevli"
(Şkal.1985,s.638).
* arn.: vassijet "vasiyet" (Meyer,G.
1891,s.464).

vatan Yurt (TS).

- * sırp.: vâtan "vatan,yurt, doğum ye-
ri; oturulan yer,ülke" (Şkal.1985,
s. 638).
* arn.: vatan "vatan"; vatanlji "va-
tanperver" (Mik.1888,s.83); vatân
"doğum yeri, memleket" (Meyer,G.
1891,s.464).

vazgeçmek 1.Kendi hakkı saydığı bir
şeyi artık istemez olmak. 2.Eskiden
beri yapmakta olduğu bir şeyi artık
yapamaz olmak. 3.Niyetten veya ka-
rardan dönmek (TS).

- * bul.: vizgeçtisuvam "vazgeçmek"
(Mik.1888,s.11).

vecit esk. Sevgi veya heyecandan doğan
coskunluk,kendinden geçme, esrime (TS).

- * arn.: vedzim "hayâl,tecelli" (Meyer,
G.1891,s. 465).

vekâlet 1.Vekillik. 2.Bakanlık (TS).

- * sırp.: veçâlet, vekâlet "vekillik,
vekâlet" (Şkal.1985,s.639).

vekil 1. Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kims. 2. esk. Bakan (TS).

* rom.: vechil "denetçi, murakıp"; vechilet "vekâlet, vekâletname" (Lok.1927, nr. 2154); vekil "vekil" (Mik.1888, s. 83; Meyer, G.1891, s.469); vechîl "vekil" (Kak.1973, s.412).

* bul.: vekil, vekilin "mahallî idare görevlisi"; vikilka "kadın vekil"; vekil-harc^v "muhasibeci" (Mik.1888, s. 83); vekil, veçil "vekil" (Meyer, G.1891, s. 469).

* sırp.: veçil "vekil" (Mik.1888, s. 83); vekil, veçil, veçîl, veçîl "vekil" (Kak.1973, s. 412); veçîl, veçîl "vekil, yardımcı"; veçîlharç^v, veçîlharç^v "genel harcamalardan sorumlu olan kimse"; veçilstvo "vekillik, yardımcılık" (Şkal.1985, s. 639).

* arn.: veçil "vekil" (Mik.1888, s.83); vetşil, veçkil "mümessil, vekil, delegé; bakan" (Meyer, G.1891, s.469); veçil "vekil" (Kak.1973, s. 412).

* yun.: vekhilis "vekil" (Mik.1888, s. 83; Meyer, G.1891, s. 469); vikhilis, vekhilis "vekil" (Kak.1973, s. 412).

* mac.: vekeli, vekell, vetyill, vetyil "vekil" (Kak.1973, s. 412).

velense Bir yüzü uzun tüylü, kalın ve ağır battaniye (TS).

* rom.: velintă^u "velense" (Meyer, G. 1891, s. 465).

* arn.: vel'éndzê, l'evéndzê "battaniye"; velenac "rengarenk halı" (Meyer, G.1891, s. 465).

* yun.: veléntsa "velense" (Meyer, G. 1891, s. 465).

* mac.: velenta "örtü"; velencze "Venedik malı" (Meyer, G. 1891, s. 465).

velet 1. esk. Oğul, çocuk. 2. Çocukları paylarken kullanılır (TS).

* arn.: vel'ét, vel'etâr, vel'eznâr, vel'edzinâ "kurnaz, açıkgöz; hileci"; vel'eti, vel'ezinâ "kurnazlık, açıkgözlük, hilekârlık; hile, desise" (Meyer, G.1891, s. 465).

velvele Gürültü, bağırışma (TS).

* arn.: vel'vel'é "gürültü, velvele" (Meyer, G.1891, s. 465).

verem 1. Herhangi bir organa ve en çok da ak ciğerlere yerleşen Koch basiliinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık, tüberküloz. 2. Bu hastalığa tutulmuş, veremli (TS).

* bul.: verem "verem"; veremlija "veremli" (Mik.1888, s. 83).

* sırp.: vèrem "verem, tüberküloz"; vèremiti "herhangi bir dertten, sevdadan âdeta veremli gibi sararıp solmak, kurumak"; verèmlî "veremli"; vèremot "bir bitki, bot. Mentha pulegium L.; solunum yolları ve astım hastalıklarında kullanılır" (Şkal.1985, s.640).

* yun.: verémi "verem" (Mik.1888, s. 83).

veresiye 1. Karşılığı sonra ödenmek üzere. 2. mec. Özensiz, gönülsüz, önem vermeden (TS).

* rom.: veresie "veresiye, borç" (Lok. 1927, nr. 2161; Mik.1888, s. 83; Meyer, G.1891, s. 466).

* bul.: veresije ,veresia "veresiye" (Mik.1888, s.83); veresija "aynı" (Meyer, G.1891, s. 466).

* sırp.: veresija veresijom, veresiju "veresiye"; uveresijati "veresiye olarak" (Mik.1888, s.83); verèsija "veresiye olarak, peşin para verilmeden yapılan alış-veriş" (Şkal.1985, s. 640).

* arn.: veresie "ödünç, veresiye" (Meyer, G.1891, s. 466).

* yun.: vérésés, vérésé "veresiye" (Mik. 1888, s.83; Meyer, G.1891, s.466).

vergi 1.Kamu hizmetlerine harcanmak için, hükümetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı madde fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan herkesten topladığı para. 2.Bir kimşenin doğuştan sahip olduğu iyi nitelik (TS).

* bul.: vergija "vergi; ev kirası" ; vergidžija "vergici" (Mik.1888, s. 83).

* sırp.: vergija, vergijaš "vergi" (Mik. 1888, s.83); vèrgija, vèrđija, vèrđija "vergi" (Şkal.1985, s. 640).

* arn.: vergii "vergi" (Mik.1888, s. 83); vergi "vergi" (Meyer, G.1891, s. 466).

* mac.: bér "kira" (Mik.1888, s.83).

vermek 1.(Üzerinde veya yakınında olan bir şeyi) Birisine eriştirmek, iletmek. 2. Bırakmak veya bağışlamak. 3. Ondan bilmek, atfetmek. 4. (Düşünce veya bil-

gi anlatan şeyler için) Başkalarına iletmek, bildirmek. 5.Döndürmek, çevirmek, yöneltmek. 6.Herhangi bir duruma yol açmak. 7.(Eğlenceli toplantı) Düzenlemek, konuk çağırıp ağırlamak. 8. (Sanatçı) Topluluk önünde sanatını göstermek, icra etmek. 9.Satmak. 10. Biriyle evlendirmek. 11.Ödemek. 12. Yaymak. 13.Ürün üretmek. 14.Herhangi bir şey ortaya çıkarmak, oluşturmak. 15. Hepsini herhangi bir duruma sokmak. 16.Sahip olmasını sağlamak. 17. (Bir şey üzerinde) Etki yapmak, biçimini değiştirmek. 18.Tespit etmek. 19. Kazandırmak, katmak. 20. Ayırmak, harcamak. 21.Dayamak. 22.Kök veya gövdeleri sonuna -e(-a) zarf-fiil eki almış fiilimsilerle tezlik bildirir. 23. Dilek bildiren birleşik fiiller yapar (TS).

* sırp.: vèrđi "verdi" (Şkal.1985, s. 640).

vesvese Şüphe, kuruntu, işkil (TS).

* sırp.: vesvèsa, nesvèsa "vesvese, kuşku; bir çeşit ruhsal rahatsızlık, melankoli"; vesvesèli "çok kuşkucu olan, vesveseli; ruhsal rahatsızlığı olan, melankolik" (Şkal. 1985, s. 641).

* arn.: vesvesé "şüphe" (Meyer, G. 1891, s. 467).

vezin 1.esk.Tartı. 2.ed. Ölçü (TS).

* sırp.: vèzan "ritmik ölçü, vezin" (Şkal.1981, s. 641).

vezir 1.tar.Osmanlılarda devletin başkanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimselere verilen ad. 2.Satrançta önce ikinci gelen taş, ferz (TS).

* rom.: vizir, vezir "vezir"; vezir-azem "vezir-i âzâm, büyük vezir";

- vezir-chehaiesi "vezir kâhyası" (Kak. 1973,s. 414).
- * bul.: vezir,vizir "vezir"; vezirka "vezir,bakan" (Mik.1888,s.83); vezir "aynı" (Kak.1973,s. 414).
- * sırp.: vezir,vez "vezir" (Mik.1888, s. 83); vezir, bezir,vizir,vesir,vezir ; vesiro, vèzır "vezir" (Kak.1973, s. 414); vèzır "vezir"; vezirlik "vezirlik, vezirlik görevi" (Şkal.1985, s. 641).
- * arn.: vezir "vezir" (Mik.1888,s.83); vezir,vizir "vezir,bakan" (Meyer,G. 1891,s. 469); vezir,vizir "aynı" (Kak. 1973,s. 414).
- * yun.: veziris "vezir" (Mik1888,s.83).
- * mac.: vezir "kumandan,sef" (Mik.1888, s. 83); vezir,vezér, vezirius,vezerius, vizierus "vezir"; vizir azem, vezér tihaja, vezir tihája, vezér tihája "vezir kâhyası" (Kak.1973,s.414).
- vezne** 1.Banka,büro vb.kuruluşlarda para alınıp verilen yer. 2.esk.Terazi (TS).
- * rom.: vizinea "kuyumcu terazisi" (Lok.1927,nr. 2165); vizne,vizine "aynı" (Mik.1888,s. 83); vezneà "terazi, altın,vb. tartan terazi" (Kak.1973,s. 415).
- * bul.: vezne "terazi,kuyumcu terazisi" (Mik.1888,s.83).
- * sırp.:vèzna (Kak.1973,s. 415);vèzma "içine muska koyulan,üç köşeli gümüş kutucuk; içine barut konulan küçük kutucuk" (Şkal.1985,s. 641).
- * yun.: veznés "terazi" (Mik.1888,s. s. 83).
- * arn.: vezne,vizina "terazi" (Mik. 1888,s. 83); vezne, viziné "altın, kuyumcu terazisi" (Meyer,G.1891, s. 469).
- * mac.: veznedar "veznedar" (Kak.1973, s. 415).
- vicdan** Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten,kişinin kendi ahlâk değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç (TS).
- * sırp.: vidždān "vicdan" (Şkal.1985, s. 641).
- vilâyet** 1.İl. 2.esk. Valilik (TS).
- * bul.: velejat,vilajet "vilayet"; velejatski,velejatlija "hemşehri" (Mik.1888,s.83).
- * sırp.: vilaet "vilayet"; vilaetski "vilâyete ait"; vilajetlija "hemşehri" (Mik.1888,s.83); vilâjet,vilâet "vilâyet,il; doğum yeri, memleket" (Şkal.1985,s.641).
- * arn.: vilajet "vilâyet" (Mik.1888, s. 83); vilajét "eyâlet,vilâyet" (Meyer,G.1891,s. 473).
- viran** Yıkık,harap (TS).
- * rom.: viran "boş,vahşi, تنها; sürülmemiş,işlenmemiş"; loc viran "şantiye"(Lok.1927,nr. 2163; Mik. 1888,s.83; Meyer,G.1891,s. 473).
- * bul.: veran "bozulmuş,bozuk" (Mik. 1888,s. 83; Meyer,G.1891,s. 473).
- * sırp.: virânija "yıkık ve harap ev;

metruk yer,virane" (Şkal.1985,s.641).

- * arn.: virân "darağacı ipi, kalın ip";
öirane "şapşal, pasaklı ev kadını";
virane "ihmâl edilmiş gayrimenkul,
ev" (Meyer,G.1891,s. 473).

vişne 1.bot.Gülgillerden,dalları kırmızı-
zımtırak,çiçekleri beyaz renkte,kiraza
benzer bir ağaç (Cerasus vulgaris).2.
Bu ağacın daha çok reçel ve şerbet ya-
pılan,kırmızı renkte ekşimtırak meyve-
si (TS).

- * rom.: vizinâ "vişne"; vişin "vişne
ağacı"; vişinap, vişinat "vişne ruhu,
kiraz suyu" (Lok. 1927,nr.2164).
* bul.: vişnja "vişne"; vüsiné "aynı"
(Meyer,G.1891,s. 473).
* sırp.: vişnja "vişne"; vişnjāb "ek-
şimsi bir çeşit pelte"; višnjèvi
"vişne rengi" (Şkal.1985,s.641).
* arn.: vişj "vişne;kokulu kiraz"
(Meyer,G.1891,s. 473).
* yun.: vlssina "vişne" (Meyer,G.1891,
s. 473).

vurmak 1.Elini veya elinde tuttuğu bir
şeyi bir yere hızla indirmek. 2.Ses çı-
karmak için,bir şeyi başka bir şey üye-
rine hızlıca değdirmek. 3.Etkisi bir ye-
re kadar uzanma,sokulmak,girmek,duyul-
mak,yansımak,aksetmek. 4. Hızla değmek,
çarpmak. 5. mat.Çarpma işlemi yapmak.
6.Sürmek. 7.Bağlamak,takmak,koymak.
8. Olduğundan başka bir biçime çevir-
mek veya olduğundan başka biçimde gö-
rünmek. 9. Batıcı veya kesici cisimle-
ri saplamak,kakmak. 10. Uygulamak,bas-
mak,koymak. 11. mec.Çok etki etmek,
yaralamak. 12.Ses çıkarmak,ses vermek,
çalmak. 13. argo Herhangi bir biçimde
yolsuzca para almak,soymak. 14.argo.
İçki içmek. 15. Amaçladığı şeye rast
getirmek. 16. Hızla çarpmak. 17. Si-
lâhla yaralamak,öldürmek. 18. Dokunmak,

hasta etmek. 19. (Soğuk,dolu gibi şey-
ler için) Zarar vermek. 20. Vuru du-
rumunda olmak, çarpmak. 21.Çıkmak,i-
sabet etmek. 22. Üzerinde görünmek,
üzerine düşmek. 23.Desteklemek,daya-
mak. 24.Çıkmak,görünmek. 25. Sirtına,
omuzuna yerleştirmek veya bir şeyi
başka bir şey üzerine koymak. 26.Tav-
la oyununda pulu kırmak (TS).

- * rom.: urdubelea "hiç beklemediği
halde gelen,olan, vs.; beklenmeyen,
âni" (Lok.1927,nr. 2167).

vücut 1.insan veya hayvan gövdesi,be-
den. 2.esk. Var olma,varlık (TS).

- * sırp.: vùdžud, vùēud "vücut,insan
veya hayvan gövdesi" (Şkal.1985,s.
641).
* arn.: udžūt, vidžūt-di "vücut" (Me-
yer,G.1891,s. 455).
vükelâ esk. (Osmanlı İmparatorluğunda)
Bakanlar,vekiller (TS).
* sırp.: vukèla,vučèla,vučèlja "yük-
sek rütbeli görevliler,bakanlar"
(Şkal.1985,s.642).

Y

yaban 1. İnsan yaşamayan ıssız yer. 2. Böyle yerde yaşayan veya yetişen canlıları belirtmek için isim tamlamalarında tamlayan olarak kullanılır veya bu anlamda birleşik isim yapar. 3. (Bazı bölgelerde) Yabancı, el, yerli halktan olmayan kimse. 4. Yaban olan, yabana özgü olan (TS).

* sırp.: jabàna, jabànac "yabancı, el; tanıdık olmayan; ıssız yer, yabancı yer; düşünmeden edilen söz, saçma sapan söz"; jabànlija "yabancı, el; tanıdık olmayan kimse" (Şkal.1985, s. 356).

yabancı 1. Başka bir milletten olan, başka bir milletle ilgili olan (kimse), ecnebi. 2. Aileden, çevreden olmayan (kimse veya şey), özge. 3. Tanınmayan, bilinmeyen. 4. Aynı türden, aynı çeşitten olmayan. 5. Bir konuda bilgisi, tecrübesi olmayan. 6. Belli bir yere veya kimseye özgü olmayan. (TS).

* rom.: ìbangiù "serseri" (Meyer, G. 1891, s.160); iabangiù "çok gezen; haylaz, tembel" (Lok.1927, nr.921).

* bul.: jabanec, jabandžija "yabancı"; jabandžice "yabancı delikanlı" (Mik. Mik.1884, s. 78).

* sırp.: jabandžija, jabanac, jabanlija, jabana, jabane "yabancı" (Mik. 1884, s. 78); jabàndžija, jebàndžija "yabancı, el"; jabandžiluk "yabancılık; ellik" (Şkal.1985, s.356).

* arn.: jabandži "yabancı" (Mik.1884,

s.78); jabandžì, obandžì "yabancı" (Meyer, G.1891, s. 160).

yabanî 1. İlkel bir durumda yaşayan (insan, hayvan, bitki) vahşi. 2. mec. Görüşü olmayan; kaba ve hoyrat (TS).

* sırp.: jabànî "yabanî, vahşi" (Şkal. 1985, s. 356).

yadigâr Bir kimseyi veya bir olayı hatırlatan nesne (veya kişi) (TS).

* sırp.: adidjar, adidžar, hadidjar, adjudari, odidjar "yadigâr; altın veya gümüş nesne, özellikle de mücevherat" (Mik.1884, s.78); jadiğar, adidđar "değerli taş veya altın para; armağan-armağan olarak verilen değerli bir nesne" (Şkal.1985, s.357).

* arn.: jadiğâr "güzel ve dikkate değer olan" (Meyer, G.1891, s.160).

yafta Üzerine asıldığı veya yapıştırıldığı şeylerle ilgili herhangi bir bilgi veren yazılı kâğıt parçası, etiket (TS).

* sırp.: javta, jafte, javte, javtom "yafta" (Mik.1884, s. 78); jâfta, jâp-ta, jâvta, jâлта "etiket; üzerine bir şey yazılı olan levhâ; gurup, topluluk"; jâftadžija "bir şeyi guruplara veya topluluklara ayıran kimse" (Şkal.1985, s.357).

yağ Birleşiminde stearik,oleik,palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde. 2.Vazelin, mazot gibi, fizik nitelikleriyle yağları andıran ve sanayide kullanılan mineral madde. 3.Vücudun , atılması gereken amonyak,üre gibi bazı maddelerini içine alarak deriden sızan ve ter kokusunu veren madde. 4.Itırlı bitkilerden çıkarılan uçucu,kokulu ve sıvı madde (TS).

* sırp.: jäg "hacıların Mekke dönüşünde getirdikleri kokulu yağ"; yağ"; jägla "yağlı"; jaglâisati "araba, bisiklet vs.ye yağ sürmek, yağlamak"; jâgluk-pita "iyice yağlı bir çeşit börek" (Şkal.1985,s.358).

yağız 1.Esmer. 2.Doru. 3.hlk.Yiğit (TS).

* rom.: oakeš "esmer,kahverengi" (Mik.1884,s.78); oachics "siyah-kahverengi" (Lok.1927,nr. 925).

* sırp.: jagrz "al-beyaz renkli bir ta"; agaz,agazli, jagaz, jagaza "doru at" (Mik.1884,s.78); jâgrz, jâgaz, jâgaziya, âgaz, âgaziya "siyah-kestane renki at"; jagâzli,agâzli "yağızlık,yağız at " (Şkal.1985,s.358).

yağlık hk. Büyük mendil,çevre (TS).

* bul.: jaglak,jalek, jaluk "mendil" (Mik.1884,s.78).

* sırp.: jaglak,jagluk "mendil,çevre" (Mik.1884,s.78); jâgluk,jâglak,jâglek "bir köşesi altın nakışlı olan uzunca bir çeşit bez,örtü" (Şkal.1985,s.358).

yağma 1.Birçokkişinin zor kullanarak ele

geçirdikleri malı alıp kaçması, çapul, talan. 2.tar. Akıncıların düşman topraklarına yaptıkları baskın,çapul. 3. Baskın veya zor kullanarak elde edilmiş olan (TS).

* rom.: jame "yağma"; jamandziu, javandziu "yağmacı" (Mik.1884,s.78); iama "çapul,yağma" (Lok.1927,nr. 923).

* bul.: jama "gasp" (Lok.1927,nr. 923).

* sırp.: jagma "yağma"; na jagma "yağma üzerine"; jagmiti, u jagmio "yağmalamak" (Mik.1884,s.78); jagma "gasp,ganimet" (Lok.1927,nr.923); jâgma "yağma,çapul,talân; bir şeyi ilk defa ele geçirmek"; jâgmiti (se) "yağmalamak,birşeyi talân etmek;önden yürümek" (Şkal.1985,s.358).

yağmurluk 1.Yağmurtan korunmak için giyilen üstlük, trençkot. 2.Çadır bezinden yapılan ve yağmurdan korunmaya yarayan örtü (TS).

* rom.: imurluk, irmuluk, jemurluk "bir çeşit kısımant" (Mik.1888,s.78) imurluc,irmuluc, irmuluc. iâmur-luk "yağmurluk" (Lok.1927,nr.924).

* bul.: jamurluk."yağmurluk" (Mik.1884,s.78); jagmurluk,jamurluk "yağmurluk,palto" (Lok.1927,nr. 924);

* sırp.: jamurluk "yağmurluk" (Şkal.1985,s.361).

yahni Kavrulmuş soğan ve salça ile pişirilen, sade veya sebzeli et yemeği (TS).

* rom.: jahnie "yahni" (Mik.1884,s.

78); iahnie "yahni"; ihneluṭa "aynı" (Lok.1927,nr. 926).

- * sırp.: janija "bir et yemeği" (Mik. 1888,s.78); jâhnija, jânija "yahni yemeği" (Şkal.1985,s.359).

Yahudi 1.Musa dinine bağlı olan (kimse), Musevî. 2.mec. Korkak. 3.mec. Cimri (TS).

- * rom.: çifut "Yahudi; pinti, cimri"; çifut "dikkafalı, serkeş"; çifulek "dikkafalılık" (Mik.1884, s. 41).
- * bul.: çifut "Yahudi erkek"; çifutka "Yahudi kadını"; çifutçe "Yahudi çocuk" (Mik.1884,s.81).
- * sırp.: çivutin, çivut "Yahudi"; çivutana "Yahudi evi" (Mik.1884,s.41); Jehûdija, Jahûdija "Yahudi" (Şkal. 1985,s.367).
- * arn.: haudii "Yahudi" (Mik.1884,s. 81); çifut, çifuterišt "Yahudi" (Mik. 1884,s.41); haudi "Yahudi"; haudie "Yahudilik" (Meyer,G.1891,s.149); tsifût "Yahudi"; tsifuterišt "Yahudilik" (Meyer,G.1891,s.447).

yaka 1.Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü. 2.Giyeceklerin boyna gelen bölümüne eklenen ve türlü biçimlerde olan parçası. 3.Kıyı,kenar, taraf. 4.Eğik yer. 5.Yapıların saçaklarında, suyun içeriye sızmasını önlemek için kiremidin altıyla oluk arasına konulan metal levha. 6.Semt. 7.den. Yelkenlerin kenar ve köşeleri (TS).

- * rom.: jaka, çok. jakale "elbise yakası" (Mik.1884,s.78); iaca "elbise yakası" (Lok.1927,nr. 927).
- * bul.: jaka "elbise yakası" 5 (Mik.

1884,s.78).

- * sırp.: jaku, jaka "elbise yakası" (Mik.1884,s.78); jâka "elbise yakası" (Şkal.1985,s.359).
- * arn.: jak "yaka" (Mik.1884,s.78); jaké "manto yakası; köpek tasma" (Meyer,G.1891,s.160).

yakı Bazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla bir bez üzerine yayılıp vücudun bazı yerlerine konulan, koyuca lâpa veya özel biçimde yapılmış eczalı parça (TS).

- * bul.: jakija "yakı" (Mik.884,s.78; Meyer,G.1891,s.160).
- * sırp.: jakija "at eyerinin delinen yerlerine yapıştırılan madde" (Mik. 1884,s.78); jâkija "yakı; tedavi amacıyla yapılan ve yaralara sürülen merhem" (Şkal.1985,s.359).
- * arn.: jakii "yakı" (Mik.1884,s.78); jaké "pehlivan yakası" (Meyer,G. 1891,s.160).

yakut jeol.1.Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş. 2.Yakuttan yapılmış veya yakutla süslenmiş (TS).

- * sırp.: jâkūt "yakut"; jâkūtī "yakut renginde olan" (Şkal.1985,s. 359).

yalan 1.Aldatmak amacıyla bilerek ve gerçeğe aykırı olarak söylenen söz, kıştır. 2.Gerçek olmayan, asılsız, uydurma (TS).

- * bul.: jalendžijski "yalan, yalan olan" (Mik.1888,s.79).

* sırp.: jàlan "yalan, doğru olmayan; taklit,sahte olan"; jalândži "yalancı" (Şkal.1985,s.359).

* arn.: jalan "yalan" (Mik.1884,s.79); jalán "aynı" (Meyer,G.1891,s. 160).

yalancı dolma Biber,patlıcan,yaprakgibi sebzelerle yapılan zeytin yağlı dolma.(TS).

* jalândži-dòlma "yalancı dolma" (Şkal. 1985,s.360).

yaldız 1.Eşyaya altın veya gümüş görünüşü vermek için kullanılan,ssıvı veya yaprak durumundaki altın,gümüş ve bunların taklidi olan madde. 2.Bu madde ile eşyalara yapılan süs. 3.mec. Aldatıcı dış görünüş,göz boyama (TS).

* bul.: jaldezliji, jaldazliv "yaldızlı" (Mik.1888,s.79).

* sırp.: jàlduz "yaldız; yaldızlı"; jaldùzli "yaldızlı"; jaldùzdžija "bakır eşyalara altın sürerek onları yaldızlayan kimse" (Şkal.1985, s.360)..

yalı 1.Deniz,göl veya ırmak kenarı,düz ve açık su kıyısı,sahil. 2.Su kıyısında yapılmış büyük,görkemli ev (TS).

* sırp.: jaliija,jaliju, jaliija "açıklık; su kenarı" (Mik.1888,s.79); jàliija, jàlijija "ırmak veya deniz açıklığı; açıklık ve تنها yer,ova" ; jàlijās "serseri; yeri-yurdu belli olmayan sorumsuz kimse" (Şkal.1985,s.360).

* arn.: jali "açıklık, ova" (Meyer,G. 1891,s.160).

* yun.: aigialós, gıalós "aynı,yalı" (Mik.1888,s.79; Meyer,G.1891,s.160).

yallah Haydi,yürü, kalk,git (TS).

* sırp.: jàlāh !, jālā ! ve jàlah !, jàla ! "Allahım ! Allahım yardım et !"; jalàkati "yallah diye bağırmak"; jalàknuti "yallah diye bağırmak" (Şkal.1985,s.359).

* arn.: alá "hey!,kalk !"; alá alá "çabuk !, haydi !"; jalá "haydi !, ha gayret !" (Meyer,G.1891,s.7).

yalman hlk. 1.Eğik,eğinik,mail. 2.Sarp, dik. 3.hlk. Kesici ve batıcı araçların kesen veya batan bölümü (TS).

* sırp.: jàlman "tüfek kundağı" (Şkal. 1985,s.360).

yamak 1.Bir işte yardımcı olarak çalışan erkek. 2.tar.Yeniçeri ocağında topçu ve humbaracı gibi askerî kuruluşlarda aday olarak bulunan kimse. 3.mec. Birinin etkisinde kalarak onun sözünden hiç çıkmayan kimse (TS).

* bul.: jamak "yamak,yardımcı"; jamače "küçük yamak,çırak" (Mik.1884,s. 79).

* sırp.: jamak "hizmetçi,yardımcı" (Mik.1884,s.79); jàmak "bayraktar yardımcısı; yeniçeri asker adayı; kalfa yardımcısı; yağ veya kuyruk yağı eritmekte kullanılan bir çeşit tava" (Şkal.1985,s.360).

yamçı Bir yüzü uzun tüylü,kalın yüнден dokunarak yapılmış yağmurluk (TS).

* sırp.: jàmčik "eyere konulan, saçaklı bir çeşit yün örtü" (Şkal.1985, s. 360).

yan 1.(Bir şeyin) Ön,arka, alt ve üst

dışında kalan bölümü. 2.Yön,sağ ve solun ortak adı, taraf. 3.Yer. 4.Üst.5. Birlikte,beraberinde olma. 6.Bedenin bir bölümü.7. Üstte,altta,arkada veya önde olmayan. 8. ask.Savaş düzenindeki ordunun iki kanadından her biri. 9. mec. İstekleri karşıt olan iki kişiden veya topluluktan biri. 10.İkinci derecede olan. 11. Bir yana yönelerek. 12. mat. Bir denklemde "-" işaretiyle ayrılmış olan iki anlatımdan her biri. 13.Tali (TS).

* sırp.: jândan, jândal, jânda "yandan, yan tarafta olan; tek başına , ayrılmış"; jândžik "yan tarafa asılan deri torba; eyerin yan tarafına asılan torba" (Şkal.1985,s.361).

* mac.: jancsig, jancsik, jancsik, jancsiko, jantsuka "yan tarafa asılan deri torba, dağarcık" (Kak.1973,s.417).

yangın 1.Zarara yol açan büyük ateş. 2. hlk. (Hastalıkta) Ateş. 3.mec. Coşkunluk. 4. hlk.Tutkun,âşık (TS).

* sırp.: jângija "yangın,alev,ateş"; jângi-kûla "yangın kulesi"; jângin "serseri,haylaz,sarhoş" (Şkal.1985, s.361).

* mac.: giagkhini "yangın" (Mik.1884, s. 79).

yankesici Bir kimsenin cebinden,çantasından ustalıklı,yavaşça bir şeyler çalan kimse (TS) (TS).

* sırp.: jânčesedžija, jânkosedžija "yankesici,hırsız" (Şkal.1985,s. 361).

yanlış 1.Bir kurala,bir ilkeye,bir gerçeğe uymama durumu,yanılğı,hata. 2. Bir kurala,bir ilkeye,bir gerçeğe uymayan,aykırı olan,hatalı. 3.Yanlış bir biçimde,yanlış olarak,hatalı olarak. 4.fel. Biçimsel düşünme yasalarına uy-

mayan,düşünülen şeyle uyuşmayan (TS).

* sırp.: jânliš "yanlış,hatalı; hatalı olan,doğru olmayan"; janlišluk "yanlışlık; hatalı olma durumu" (Şkal.1985,s.361).

yapalak Bir tür baykuş (TS).

* sırp.: japalak "dost,arkadaş" (Şkal. 1985,s.362).

yapı 1.Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri,bina. 2.Yapılmakta olan konut,yol,köprü vb.inşaat. 3. (Bir kimse,bir kuruluş vb.) Yapma, oluşturma,ortaya konulmuş,meйдana getirme. 4.Canlı bir varlığın ruh veya beden özelliklerinin tümü,bünye, strüktür. 5.Bütünün bir aray getirilişinde uyulan dizge,strüktür. 6.fel. Ögeleriyle somut bağımlılığı olan bütün. 7.sos.Parçaları ve ögeleri arasında yasaya uygunluk,durağan bağlar ve karşılıklı ilişkiler bulunan dizge veya bütün,strüktür (TS).

* bul.: japija "inşaat malzemesi" (Mik.1884,s.79; Meyer,G.1891,s. 161).

* sırp.: japija "bina,yapı" (Mik.1884, s. 79); jâpija "tahta inşaat malzemesi,kereste; kahve değirmeninin iç kısmında bulunan kahveyi öğüten demir parça" (Şkal.1985,s.362).

* arn.: japı "yapı" (Meyer,G.1891, s. 161).

yapıncak (I) hlk.Soğuk havada,açıkta bırakılan atlara örtülen uzun tüylü kebe (TS).

* rom.: ipîndžea "yapıncak" (Mik. 1884,s.79); ipîngea "yağmurluk" (Lok.1927,nr. 934); ipîngea,epange

"aynı" (Meyer,G.1891,s.163).

* bul.: japundže, jepenča, jepenža "manto" (Mik.1884,s.79); japundže, jepenča "yağmurluk" (Lok.1927,nr.934); japundže "aynı" (Meyer,G.1891,s.163).

* sırp.: japundže,; opanak "sandalet, bir çeşit hafif ayakkabı" (Mik.1884,s.79); japundže "yağmurluk" (Lok.1927,nr.934); japundže "yağmurluk; yağmur ve kardan korunmak için,bir çeşit tüylü çuha veya yün palto" (Şkal.1985,s.362).

* arn.: opandže, jopandže, opinge, jopang "sandalet,hafif ayakkabı" (Mik.1884,s.79).

* yun.: giapountsés "yanıpçak" (Mik.1884,s.79); giapountsés "aynı" (Meyer,G.1891,s.163).

yapıncak (II) Seyrek taneli,kırmızı be- nekli bir tür üzüm,kınalı yapıncak (TS).

* sırp.: japundžak "bir tür üzüm" (Şkal.1985,s.362).

yaprak 1.bot.Bitkilerde solunum,karbon özümlemesi,terleme gibi olayların oluştuğu,çoğu klorofilli,yeşil ve türlü biçimlerdeki bölümler. 2.Özellikle asma yaprağı. 3.Börek,baklava gibi şeylerde yufka. 4.Kitap,defter gibi şeylerde ön ve arka yüzü oluşturan kâğıtlardan herbiri, varak. 5.Kat kat ayrılabilen şeylerde kat. 6.esk.Birkaç parça eklenerek yapılan şeylerde her parça. 7.Eni 50 cm, boyu 75 cm. olan bayrak ölçüsü (TS).

* sırp.: jâprak "yaprak; asma yaprağı; asma yapraklarından yapılan bir yemek" (Şkal.1985,s.362).

yar Deniz,göl,ırmak gibi su kıyıları- da veya karada dik yer,uçurum (TS).

* bul.: jar "sark kenar,yalı" (Lok.1927,nr.935).

* sırp.: jarak "büyük çukur,hendek" (Lok.1927,nr.935).

yarak 1.esk.Silâh. 2.kaba Erkeklik or- ganı (TS).

* sırp.: jarak, jaraka "silâh"; jara- çiti "at yarışlarında koşan at" (Mik.1888,s.78); jârak "silâh, aske- ri techizat"; jârak "suyun akması için açılan kanalcık, tarla kanalı"; jâračiti, jâračenje "atı at yarışı için hazırlamak"; jarâkli "yarış atı" (Şkal.1985,s.362).

yaralı 1.Yarası olan,yaralanmış (kim- se),mecruh. 2.mec. Dertli,üzüntü- lü (TS).

* bul.: aralija "yaralı"; jarš "önem- li yarık,mec.yara" (Mik.1884,s.79).

* yun.: giarâs "yara"; giarâdes "ya- ralı" (Mik.1888,s.79).

yaramaz 1.Uygun ve yararlı olmayan,bir işe yaramayan. 2.(Çocuk için) Söz din- lemeyen,uslu durmayan,yasaklanan şey- leri yapmakta ayak direyen,haşarı. 3.Çapkın (TS).

* sırp.: jaramaz "faydasız, işe yara- mayan" (Mik.1884,s.80); jarâmaz, jarâ- mazin "yaramaz;uslu durmayan; ser- seri"; jaramâzluk "yaramazlık; haşa- rılık; serserilik" (Şkal.1985,s.362).

* arn.: aramaz "kavgacı,dövüşken" (Mik.1884,s.80); jaramâs-zi,aramâs

"kavgacı,dövişken;katil " (Meyer,G. 1891,s.161).

yâran 1.Dostlar. 2.tar.Bir amaç çevre-
sinde toplanmış veya aynı amacı gü-
tükleri için biraraya gelmiş olanların
tümü (TS).

* bul.: ponajaran "arkadaş olan,dost
olan" (Mik.1884,s.79).

* sırp.: jaran "arkadaş,dost"; jaranik,
jaranika,jaranica "aynı"; jaraniti
se "arkadaş olmak; âşıkdaşlık etmek"
(Mik.1884,s.79); jârân,jârân "arka-
daş,dost"; jarànica "bayan arkadaş;
sevgili"; jaràniti "döst olmak; se-
vişmek"; jarànstvo "dostluk,arkadaş-
lık" (Şkal.1985,s.363).

* arn.: jaran "dost,sevgili" (Mik.1888,
s.79); jarân "âşıkdaş,gösterişli,
yakışıklı,boyu posu yerinde" (Meyer,
G.1891,s. 161).

yaratmak 1.(Tanrı) Olmayan bir şeyi var
etmek. 2.Zekâ ve düşünce gücünden ya-
rarlanarak o zamana kadar görülmeyen
yeni bir şey ortaya koymak,yapmak. 3.
mec. Olmasına,ortaya çıkmasına yol aç-
mak,sebep olmak (TS).

* bul.: jaratisam "yaratmak" (Mik.
1884,s.80); jaratisam "aynı" (Me-
yer,G.1891,s. 14).

* sırp.: jarâtisati "yaratmak" (Şkal.
1985,s.363).

* arn.: aratis, jeretis "yaratmak"
(Mik.1884,s.80); aratis,jeretis "ay-
nı" (Meyer,G.1891,s.14).

yardım 1.Kendi gücünü ve imkânlarını
başka birinin iyiliği için kullanma,
muavenet (TS).

* bul.: jardam,jardem "yardım" (Mik.
1884,s.80).

* sırp.: jârdum "yardım"; jârdumdži-
ja "yardımcı, yardım eden kimse"
(Şkal.1985,s.363).

yarık 1.Yarılarak açılmış veya yarı-
larak oluşmuş. 2.Yarılarak açılmış
yer,geniş çatlak,gedik,rahne. 3.
İnce bir çizgi durumunda açılmış ya-
ra. 4.fiz.Küçük bir ışık demeti elde
etmek için ışık kaynığını önüne ko-
nulan,saydam olmayan bir düzlem üze-
rine açılmış,dik dörtgen biçiminde
küçük delik (TS).

* rom.: jeruge "yarık" (Mik.1884,s.
80).

* sırp.: jaruga,jalak "hendek,siper";
jarak "aynı" (Mik.1884,s.80); ja-
ruga "boğaz,geçit; çukur yol" (Lok.
1927,nr. 938); jâruga "yarık; uç-
rum; hendek" (Şkal.1985,s.363).

* mac.: ârok "aynı" (Mik.1888,s.80).

yarlık tar.Hükümdar buyruğu,ferman
(TS).

* bul.: jarlık "makbuz; yazılı izin
kâğıdı" (Lok.1927,nr. 937).

yarma 1.Yarmak işi. 2.Engebeli bir yer-
de, bir yolu geçirmek için açılmış
yer. 3.Kolay yarılan ve çakırdeğinden
ayrılan. 4.İri,gelişigüzel kırılmış
(tahıl) (TS).

* bul.: jarma "kıрма-tahıl-" (Mik.
1884,s.80).

* sırp.: jârma "yarma,yarılmış tahıl,
özellikle de mısır" (Şkal.1985,s.
363).

yasak 1. Bir işin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel, memnuiyet. 2. Yapılmaması istenmiş olan, memnu (TS).

* rom.: iasacciu^u, iesacciu^u "yasakçı"
(Kak.1973,s.418).

* bul.: jasad "yasak"; jasad^vcija "yasakçı"
(Mik.1884,s.80); jasad, jasad "yasak; yasaklama"
(Lok.1927,nr.939).

* sırp.: jasad "yasak"; jasad^vcija "yasakçı; muhafız"
(Mik.1884,s.80); jasad "yasak etmek, yasaklamak"
(Lok.1927,nr.939); jasad^vcija, jasad^vcija "yasakçı"
(Kak.1973,s.418); jasad "yasak; men etme ; bir şeyin yasak olduğunu bildiren emir"; jasad^vcija "muhafız, bekçi; nöbetçi asker"
(Şkal.1985,s.363).

* arn.: jasad, jasad^t "yasak"; jasad ba "yasak etmek, men etmek"
(Mik.1884,s.80); jasad^t, jasad^t, jasad^t "yasak"
(Meyer,G.1891,s.161).

* yun.: diasakhtsis "yasakçı" (Kak.1973, s. 418).

* mac.: jaszakcsi, jaszekcsi, jaszakcsia, jaszekcsia "yasakçı" (Kak.1973, s. 418).

yasemin bot. 1. Zeytingillerden, beyaz, kırmızı veya sarı renkli çiçekleri güzel kokulu olan bir ağaççık (Jasminum). 2. Bu ağaççıktan yapılmış olan (TS).

* rom.: iasmin, iasamie, asmanie "yasemin"
(Lok.1927,nr.942).

* bul.: jasmin "yasemin" (Lok.1927, nr.942).

* sırp.: jasmin "yasemin" (Lok.1927,

nr. 942); jasmīn, jasēmīn ^vçesmīn "yasemin"
(Şkal.1985,s.363).

* arn.: jasemī, asēmīn "yasemin"
(Meyer,G.1891,s.161).

* yun.: giasēmi "yasemin" (Meyer,G. 1891,s.161).

yastık 1. Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan, içi yün, pamuk, kuş tüyü gibi şeylerle doldurulmuş küçük minder. 2. Bu biçimde yapılmış ve türlü işlerde kullanılan şey. 3. Fide yetiştirmek için ince toprak ve gübreden hazırlanmış yüksekçe yer. 4. Yapılarda, makinelerde bazı bölümlerin üzerine dayandığı parça (TS).

* bul.: jastak^vce "yastıkçık" (Meyer, G.1891,s.161); jastak^vce "yastık, yastıkçık"
(Mik.1888,s.81); jastık "aynı"
(Lok.1927,nr. 940).

* sırp.: jastuk "yastık" (Mik.1884,s. 81); jastuk "aynı" (Lok.1927,nr. 940); jastuk "yastık"; jastuk-böşca^{vv} "yastık kılıfı"
(Şkal.1985,s.364).

* arn.: jasték, jasték^v, jasték, jostik "yastık"
(Meyer,G.1891,s.161); jasték, jostik, jastek, jastek "aynı"
(Mik.1888,s.81).

yaşa, yaşasın ünl. Hoşnutluk, sevinç gibi duyguların anlatmak veya alkışlamak için söylenir (TS).

* sırp.: jâša^{v-}!, jâsasun^v!, jâsasun^{v-}!
"yaşasın!, çok yaşa!" (Şkal.1985, s. 364).

yaşmak 1. esk. Kadınların ferace ile birlikte kullandıkları, gözleri açıkta bırakan, ince yüz örtüsü. 2. hlk. Başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü (TS).

* bul.: ja^vsmak "yaşmak"(Mik.1888,s. 80).

* sırp.: ja^vsmak "yaşmak" (Mik.1884,s. 80); ja^vsmak "kadınların eskiden so- kağa çıkarken ferace giydikten sonra başlarına örttükleri örtü,yaşmak" (Şkal.1985,s.364).

yatağan Namlusu kavisli,iki yanı da kesici,bir tür uzun savaş bıçağı (TS).

* rom.: jatagan "yatağan" (Mik.1884,s. 80); iatagan "aynı" (Lok.1927,nr. 944).

* bul.: jatagan, jatan "yatağan" (Mik. 1884, s.80); jatagan "hançer" (Lok. 1927,nr. 944).

* sırp.: jatagan "yatağan,hançer" (Mik. 1884,s.80); jatagan "hançer" (Lok. 1927,nr. 944); jatâgan,jatâgân "bir çeşit eğri hançer" (Şkal.1985,s.364).

* arn.: jatagan,tagan "yatağan" (Mik. 1884,s.80); jatagân "yatağan; büyük bıçak" (Meyer,G.1891,s.162).

* yun.: giatagâni " yatağan" (Mik.1884, s. 80).

yatak 1.Uyumak,dinlenmek gibi amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya. 2.Yün, pamuk,kuş tüyü vb. maddelere kılıf geçirerek yapılan şilte. 3.Üzerine şilte konulan karyola,somya, kerevet, vb. 4. Üzerinde yatılabilecek her türlü şey. 5. Irmak,çay,dere gibi suların,içinde aktıkları yer,akak,mecra. 6.Katmanlaşmış herhangi bir madde yığını. 7.Bir şeyin çok bulunduğu yer. 8. zool.Katmanlı bir kaya bütününden maden filizi veya taşıl döküntüsünden oluşan çok ince tabaka. 9.Maden veya fosil örneklerinde birbirini izleyen iki maden, taş veya kömür tabakası arasında uzanan damar. 10.Çanak biçimindeki bir

havzada vyea buna benzer bir oluşumda toplanmış petrol birikintisi. 11. Gizli barınak veya bir suçluyu gizlice barındıran yer. 12.Makinelerde hareketli bölümleri içine alan hareketli veya sabit parça. 13.Fideleri gömmek için toprakta açılan çukur.14. Turunçgillerin ve yumurta gibi ürünlerin korumak için konuldukları saman vb.den yararlanılarak yapılan yer (TS).

* rom.: iatac "yatak odası" ; rahat yer" (Lok.1927,nr. 945); jatak "yatak odası" (Mik.1884,s.80).

* bul.: jatak "yatak; hırsız yatağı" (Lok.1927,nr.945); jatak "yatak" (Mik.1884,s.80).

* sırp.: jatak "yatak; hırsız yatağı,barınağı"; pojatak "birkarı-kocanın yatak odası" (Lok.1927,nr. 945); jatak,jatake "hırsız yatağı" (Mik.1884,s.80); jâtak "yatak,döşek; haydutları ve suçluları,kanunsuz olarak barındıran kimse"; jâtakovati "haydutları korumak,barındırmak,yatakılık etmek" (Şkal.1985,s.364).

* yun.: giatâkhi "yatak" (Mik.1884,s. 80).

yatsı 1.Güneşin batmasından birbuçuk, iki saat sonraki vakit. 2.Akşam namazından sonra yatmadan önce kılınan namaz (TS).

* rom.: iatâ^u "yatsı" (Kak.1973,s.418).

* sırp.: jacija,jaciju,jacijah,jaciji,jacijama "yatsı; yatsı namazı" (Mik.1884,s.81); jâcija "aynı" (Kak. 1973,s.418); jâcija "yatsı namazı vakti; beş rekatlık kılınan yatsı namazı" (Şkal.1985,s.357).

* mac.: jaczi, jadczi "yatsı" (Kak. 1973,s.418).

yavaş 1.Hızlı olmayan. 2.Yumuşak huylu, yumuşak başlı. 3.Alçak,hafif. 4.Hızlı olmayarak (TS).

* rom.: iavaş "yavaş; yavaşlık;rahatlık" (Lok.1927,nr.946).

* sırp.: avaš "yavaş" (Mik.1884,s.81); jávaš "yavaş,sakin; yavaşça, sessizce; javâšati "yavaşlamak; hafiflemek, sakinleşmek"; javâšli "yavaş,sakin;yavaşça, sessizce"; javâšlija "sakin ve rahat olan, paniğe kapılmayan kimse"; javâšluk "yavaşlık,sakinlik; dinginlik, huzur" (Şkal.1985,s.364).

yavaşa hlk.Huysuz atları yola getirmek için dudaklarına takılan tahta kışkaç (TS).

* rom.: iavaşa, iabaşa "yavaşa,huysuz atlara takılan araç" (Lok.1927,nr.947).

* sırp.: javâša "huysuz atlara takılan araç,yavaşa" (Şkal.1985,s.364).

yaver 1.esk.Yardımcı. 2.Devlet ve hükümet başkanlarıyla komutanların yanında bulunan ve onların buyruklarını yazmakla,gereğinde yerine ulaştırmakla görevli subay,emir subayı (TS).

* sırp.: jáver "yaver"(Şal.1985,s.365).

* arn.: javer "yaver" (Meyer,G.1891, s. 162).

yavuklu hlk. 1.Sözlü,nişanlı. 2.Sevgili (TS).

* sırp.: jauklija "sevgili" (Mik.1884,

s.81);jauklâš "sevgili,sevilen"; jauklija "sevilen kadın, kadın sevgili" (Şkal.1985,s.364).

yay 1.Ok atmaya yarayan,iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk. 2.Çeşitli amaçlarla ve çeşitli biçimlerde yapılan esnek makine bölümleri. 3.Keman,viyolonsel gibi çalgılarda,titreşim yoluyla ses çıkarmaya yarayan parça. 4.mat.Bir eğriden alınan parça. 5.Zemberek. 6.Halılacın pamuk veya yünü atmak için tokmak yardımıyla kullandığı araç (TS).

* bul.: jaj "çatal" (Mik.1884,s.78).

yaya 1.Yürüyerek giden (kimse). 2.Yürüyerek,yayan (TS).

* sırp.: jaija "yaya,yürüyerek" (Mik. 1884,s.78); jáija "yaya" (Şkal.1985, s. 359).

yaygı Yere veya döşeme üzerine serilen örtü,yazgı (TS).

* sırp.: jâjgija "sedirlerdeki minderleri örten örtü,yaygı" (Şkal. 1985,s.359).

yaylak coğr. Hayvanların yayılıp otlamasına uygun yer,otlak (TS).

* sırp.: jâjlak "yaylak, otlak; yüksek yer tepelerde bulunan, hayvanların otladıkları yerler" (Şkal.1985,s. 359).

yazı 1.Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazmak işi. 2.Düşünceyi tespiti yarayan işaretler düzeni,alfabe. 3.Harfleri yazma biçimi. 4.Herhangi bir harf düzeninde biçim ve sanat bakımından özellik gösteren tür. 5.Herhangi bir konuda yazılmış bilim, düşünce ve sanat ürünü. 6.Anlam,sanat veya biçim bakımından yazılan şey,

makale. 7.Bilinen yazıdan ayrı olan anlatım aracı. 8.mec.Alın yazısı,yazgı. 9. Metal paraların üzerinde değeri yazılan yüzü (TS).

* bul.: jazadži^vija, jazadži^vice "yazıcı" (Mik.1884,s.81).

* sırp.: jazija "yazı" (Mik.1884,s.81); jazidži^vija "yazıcı"; jàzi-çàge "yazılmış kâğıt"; jàzija "yazı,yazma ; paranın değerinin yazılı olduğu taraf"; jazili "yazılı,yazılmış olan" (Şkal.1985,s.365).

yazık 1.Herkesi üzebilecek şey, günah. 2. ünl.Acınma,üzüntü anlatır. 3.ünl. Kınama anlatır (TS).

* bul.: jazek,jazak "yazık" (Mik.1884,s.81).

* sırp.: jazuk "yazık" (Mik.1884,s.81); jàzuk,jàzuk ! "zarar,ziyan; yazık ! yazıklar olsun !"; jazuklâr-ösum ! "yazıklar olsun !,tüh !" (Şkal.1985,s.365).

yazma 1.Yazmak işi,tahriri. 2.Bohça,yemeni,baş örtüsü, yorgan gibi şeyler yapmakta kullanılan,üstüne boya ve fırça ile veya tahta kalıplarla desen yapılmış bez. 3. Bu bezden yapılmış baş örtüsü. 4.hlk.Kaba kulak hastalığı. 5. Basım tekniğinin gelişmediği dönemlerde,elle yazılmış (kitap,vb) (TS).

* sırp.: jàzma "el yazısı; el yazması, yazma" (Şkal.1985,s.365).

yedek 1.Gereğinde kullanılmak için fazladan bulundurulan,ayrılmış olan. 2.Bir şeyin gereğinde kullanılmak için elde bulundurulan eşi veya benzeri. 3.Yularından çekilerek götürülen boş binek hayvanı. 4. Hayvanı yedeğe alan ip,yular. 5. ed.Şiirlerde uyaktan sonra tekrarlanan aynı anlamdaki kelime veya ek,

redif (TS).

* rom.: jedec,edec "teferruat; yolcu eşyası,yük; çekme halatı" (Lok.1927,nr. 948).

* sırp.: jedek, jedeku "merasim atı" (Mik.1884,s.81); jèdek "yedek olarak götürülen atın ipi,yuları; atın rahat otlaması için yeterli uzunlukta olan ve bir yere bağlanan ip; ip,halat; yedek,yedekte bekletilen,örn. yedekte götürülen at; bir çeşit oyun"; yèdekilè "yedek olarak götürülen at"; jedèklija "bir çeşit kumaş"; jedèkteš "yular" (Şkal.1985,s.366).

* arn.: jedek "yedek" (Mik.1884,s.81).

yekpare 1.Bir parçadan oluşan,tek parça,bütün. 2.Tek parça olarak,bütün olarak (TS).

* sırp.: jeçpare "tek parça, bütünlünde" (Şkal.1985,s.366).

yekûn Toplam (TS).

* sırp.: jècûn "toplam" (Şkal.1985,s.366).

yel 1.Havanın yer değiştirmesinden oluşan esinti,rüzgâr. 2.hlk.Romatizma ağrısı. 3.hlk. Bağırsakardaki gaz (TS).

* rom.: iele,ele "aksama,topallama, felç; kötü peri,cin" (Lok.1927,nr. 1423); iele "aynı" (Meyer,G.1891,s. 162).

yele 1.at,aslan gibi bazı hayvanların ensesinde ve boynunda bulunan uzun kıllar. 2.(Balıklarda) Sırt yüzgeci (TS).

* arn.: hyselé "yele"; hjelán "yeleli"
(Meyer,G.1891,s.153).

yelek 1.Ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysi. 2.hlk.Kuş kanadının büyük tüyü,telek. 3.Okun yay girişine takılan bölümündeki tüy (TS).

* rom.: ilic "uyuz köy elbisesi" (Lok. 1927,nr.951); ilik "aynı" (Mik.1884, s.81; Meyer,G.1891,s.142).

* bul.: žilet, žiletka "yelek" (Lok. 1927,nr. 951); elek, eleče, elečina "yelek" (Mik.1884,s.81; Meyer,G. 1891,s. 162).

* sırp.: žilet "yelek" (Lok.1927,nr. 951); jelek "yelek" (Mik.1884,s. 81); jèlek "yelek; tek veya birbirine yakın üç düğmeli ve iliklenen bir çeşit kısa kadın yelege" (Şkal. 1985,s.367).

* arn.: jelek "yelek" (Mik.1884,s.81); jel'ék "aynı" (Meyer,G.1891,s.162).

* yun.: yelékhi "yelek" (Mik.1884,s. 81).

yelken 1.den.Rüzgâr gücünden yararlanarak geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettiren kumaş veya şeritlerin tümü. 2.Yelken takmış, yelkeni olan göl veya deniz aracı,yelkenli (TS).

* sırp.: elčen "yelken" (Mik.1884,s. 81); jèlčen, èlčen "yelken"; jelčè-nuşa "yelken,yelkenli gemi veya tekne" (Şkal.1985,s.367).

yelkovan 1.Saatin,dakikaları gösteren ve akrepten daha uzun olan ibresi.2. Yelin yönünü göstermek için dik bir

eksene geçirilen türlü biçimlerde,hafif levha. 3.zool. Yelkovangillerden, kanatları sivri,siyahımsı veya küll rengi gövdeli bir deniz kuşu (Puffinus) (TS).

* rom.: elcovan "buz kuşu; balıkçıl, deniz kırlangıcı" (Lok.1927,nr. 952).

* sırp.: jelkòvan "balıkçıl,deniz kırlangıcı" (Lok.1927,nr. 420).

* mac.: jelkouan "aynı" (Kak.1973,s. 420).

yelpaze 1.Satıldığında küçük bir hava akımı yapan ve özellikle yüzü serinletmeye yarayan,küçük,katlanabilir,taşınabilir araç. 2.Bu biçimde olan (TS).

* bul.: elpeze "yelpaze" (Mik.1884, s. 82).

* sırp.: lepeze "yelpaze" (Mik.1884,s. 82); elpèza, elpèze "yelpaze" (Şkal. 1985,s.267).

yemek 1.Yemek yeme,karın doyurma işi. 2.Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş,taam. 3.Günün belli saatlerinde yenilen besin. 4.Çağrılıları veya konukları yemekleşağırlama (TS).

* rom.: emiklik "yemeklik,yiyecek" (Mik.1884,s.82).

* sırp.: jemek "yemek"; yedžek "yiyecek" (Mik.1884,s.82); jemek "yemek" (Mik.1884,s.58); jèmek "hazırlanmış, pişirilmiş yiyecek; ziyafet,şölen" (Şkal.1985,s.367-368).

yemeni 1.Kalıplaşbasılıp elle boyanan,kadınların başlarına bağladıkları tülbent. 2.Bir tür hafif ve kaba ayakka, b1 (TS).

* rom.: imenii "bir çeşit terlik" (Mik. 1884,s.82); imene^U "terlik" (Meyer,G. 1891,s.161); imine^U "düğmeli,tokalı bir çeşit köylü terliği" (Lok.1927, nr. 931); imine^U, imini^U "aynı" (Kak. 1973,s.420).

* sırp.: jemenije,çok.jemenlije,jemenlije "bir tür terlik"; jemenija,jemenjom "baş örtüsü" (Mik.1884,s.82); jëmenija,emënija,jemënija "baş örtüsü" (Kak.1973,s. 420); jemënija,emëni- ja "ince kumaştan yapılan baş örtüsü"; jëmenije,jëmenlije,jëmelije "renkli ve hafif bir çeşit ayakkabı, terlik; pabuç; kırmızı pabuç"; jemenidžija "pabuç,terlik yapan kimse" (Şkal.1985,s.368).

* arn.: jamul^z, jamolⁱ "çaprak; yün örtü,halı" (Meyer,G.1891,s.161); jemeni (Kak.1973,s. 420).

* yun.: gemeni "peçe,yaşmak" (Mik.1884, s. 82); giameni "iran keteni"; gemeni "peçe,yaşmak" (Meyer,G.1891,s.161); géméni (Kak.1973,s.420).

* mac.: jemerih "yemeni" (Kak.1973,s. 420).

yemin Ant (TS).

* sırp.: jemin "yemin" (Mik.1884,s. 82); jëmīn,ëmīn "yemin; yemin etmek, ant içmek";jemināšce "birini ölü- münden sonra, onun bütün günahlari- nin bağışlanması için,yoksullara da- ğıtılan para" (Şkal.1985,s.368).

* arn.: jemin "kutsal şeyler üzerine edilen yemin" (Mik.1884,s.82); jemin

"yemin" (Meyer,G.1891,s.162).

yemiş 1.Bitkilerde, dölleme sonunda çiçeği meyve yapraklarından oluşan ve tohumu taşıyan organ,meyve. 2.hlk.İncir (TS).

* bul.: jemiš "kuru yemiş"; jemiš- lak "yemişlik" (Mik.1884,s.82).

* maç.: gyümölc "yemiş" (Mik.1884,s. 82).

yenge 1.Bir kimsenin kardeşinin,dayısının veya amcasının karısı. 2.Bir erkeğin kendi karısından söz ederken kullandığı ad. 3. (Kadınlar için)Bir seslenme sözü. 4.hlk.Düğünde geline kılavuzluk eden kadın (TS).

* sırp.: endja,endjija,jendja,jendji- bula,jendjice,jendje "geline kılavuzluk eden kadın" (Mik.1884,s.82); jëndā,jëndā, jëndija,jënga,jénga, jëngija, ënda, énda,ëndija,ënga,énga, èngija "geline kılavuzluk eden ka- dın"; jëndibā^v, èndibā^v, jëndibu- la,jëngibula,èndibula,èngibula,ëndi- ja bula"yenge; baş yenge kadın"; jendijstvo "yengelik; geline yapı- lan kılavuzluk"; jendiluk,jengiluk "aynı" (Şkal.1985,s.368-369).

yengeç zool.Eklem bacaklılardan,birinci ayak çifti iki kısaç olarak gelişmiş, eti için avlanan,suda yaşayanbırböcek (TS).

* sırp.: jëngeč^v,ëngeč^v, èngija, èn- geč^v "yengeç" (Şkal.1985,s.369).

yeni 1.Kullanılmamış olan. 2.Oluş veya çıkışından beri çok zaman geçmemiş o- lan. 3.en son edinilen. 4.İşe henüz başlamış. 5.0 güne kadar söylenmemiş, görülmemiş olan; değişik. 6.Tanınma-

* sırp.: jèralma "yer elması" (Şkal. 1985,s. 369).

yerli 1.Taşınamayan,başka yere götürülemeyen. 2.Belli bir bölgede yetişen. 3.Yurt içinde yapılan veya bir yurdun kendine özgü niteliklerini taşıyan. 4.Oturduğu bölgede doğup büyüyen,ataları da orada yaşamış olan (kimse) (TS).

* sırp.: jèrli-beg "yerli bey,bir yerin beyi"; jèrlija "yerli"; jèrli-kul,jèrli-kol,jèrlu-kul,jèrlu-kol "bir dizdarın emri altında olan ve şehrin korumakla görevli olan askerler"; jèrlu-aga,jèrli-aga,jèrlaga "yerli ağa"; Jèrlagić "soyadı" (Şkal.1985,s.370).

yeşil 1.Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan,bitki yapraklarının çoğunda görülen renk. 2.Bu renkte olan. 3.(Sebzeler için) Kurumamış,taze, 4.(Meyveler için) Olmamış,ham (TS).

* sırp.: jèšil,jàšar "yeşil"; ješiluk,ješirluk "sebze ve pirinçle yapılan yumurta yemeği" (Şkal.1985,s. 370).

* arn.: ješilj "yeşil" (Mik.1884,s. 80); ješil', ešil' "yeşil"; ješil'-òh "yeşil" (Meyer,G.1891,s.163).

yeşim min.Açık yeşil ve pembe renkli, kolay işlenen,değerli bir taş (TS).

* sırp.: jašma "yeşim" (Lok.1927,nr. 941).

yeter İhtiyacı karşılayacak kadar olan, kâfi (TS).

* yun.: itéri,téri "eşit" (Mik.1884, s.82).

yetim Babası ölmüş olan çocuk (TS).

* sırp.: jètīm "yetim; hiç kimsesi olmayan ,anası-babası olmayan çocuk" (Şkal.1985,s.370).

* arn.: jetim "anasız-babasız çocuk; yetim" (Meyer,G.1891,s. 163).

yetmiş 1.Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı,70,LXX. 2.Yedi kere on,altmış dokuzdan bir artık (TS).

* sırp.: jètmiş^v "yetmiş sayısı" (Şkal. 1985,s.371).

yezit mec.Nefret edilen kimseler için kullanılan bir sövgü sözü (TS).

* sırp.: jèzid "inatçı ve geçimsiz kimse; aşırı sinirli çocuk" (Şkal. 1985,s.371).

yılankavi Dolambaçlı,dolanarak giden (TS).

* rom.: langavie "zikzak,fisto -nakışta-" (Lok.1927,nr. 969).

yıldız 1.(Güneş ve Ay dışında) Gök yüzünde görülen ışıklı gök cisimlerinden her biri. 2.Sinema ve müzikhol sanatçısı, star. 3.Bir toplulukta,birmeslekte, üstün başarı gösteren kimse. 4.Bir noktadan çevreye doğru çekilmiş birçok kısa çizgiden veya üçgenlerden oluşan şekil. 5.den. Kuzey. 6. Baht,şans,talih. 7.Yıldız biçiminde olan (TS).

* sırp.: jılduz,ılduz "yıldız; yıldız çiçeği,bot. Callistephus chinensie (L.) Nees";Jılduza "kadın ismi"; jilduznâma "yıldız falı" (Şkal. 1985,s.371).

yırlamak hlk.Türkü,şarkı söylemek,ırla-

mak, teganni etmek (TS).

* sırp.: arlati "gürültü etmek" (Mik. 1884,s.51).

yiğit 1.Güçlü ve yürekli,kahraman,alp. 2. Delikanlı,genç erkek. 3.mec.Gözü pek,düşüncelerini açıkça söylemekten çekinmeyen (kimse)(TS).

* sırp.: jigit,jîğit,džigit "yiğit,kahraman,cesur kimse; iyi ata binen kimse; esnaf loncalarının yürütme organı" (Şkal.1985,s.371).

yirmilik 1.Yirmi lira değerinde kâğıt para. 2.İçinde yirmi tane bulunan. 3. esk.Yarım kuruş değerinde para, yirmi para (TS).

* rom.: irmilic "yirmi kuruş değerindeki eski gümüş sikke" (Lok.1927,nr. 958).

* sırp.: jigirmiluk,igirmiluk,jegirmiluk,girmirluk "II.Mahmut zamanında çıkarılan bir para birimi" (Şkal. 1985,s.371).

yiyecek 1.Yenmeye elverişli olan her şey. 2. Yenebilen (TS).

* sırp.: jêđzek "yiyecek,yemek,gıda" (Şkal.1985,s.367).

yoğun 1.fiz. Hacmine oranla, ağırlığı çok olan,kesif. 2.Koyu,ağır,kalın. 3.(Koku vb.) Etkisi güçlü olan,ağır. 4. mec.Artmış,çoğalmış bir durumda olan. 5.mec.Dolu,sıkı,çok. 6.hlk. (Elek,iğne için) Kaba,kalın, iri (TS).

* sırp.: jogunast "inatçı,serkeş"; jogunica,jügunluk "inatçılık,dik kafalılık" (Mik.1884,s.82); jögun,jogünast,jogünica "saldırgan,inatçı,

serkeş"; jogünluk "dik kafalılık,saldırganlık,inatçılık" (Şkal.1985,s. 371).

yoğurt Maya katılarak koyulaştırılmış beyazkıvamlı süt ürünü (TS).

* rom.: iaurt "mayalanmış koyun sütü,yoğurt"; iaurgiü "yoğurt satıcısı,yoğurtçu" (Lok.1927,nr. 960); jaurt "yoğurt"; jaurdziü "yoğurtçu" (Mik.1884,s.82); iaürt,iogurt "aynı" (Kak.1973,s. 424).

* bul.: jagurt "yoğurt" (Mik.1884,s. 82); jagürt,jogürt,ugürt "yoğurt" (Kak.1973,s. 424).

* sırp.: jögurt "yoğurt" (Kak.1973,s. 424); jögurt "aynı" (Şkal.1985,s. 371).

* yun.: giagóurti "yoğurt" (Mik.1884, s. 82); giargóurti,giagóurti, iaóurti "yoğurt" (Kak.1973,s. 424).

* mac.: jugurt "yoğurt" (Kak.1973,s. 424).

yok 1.Bulunmayan,mevcut olmayan nesne, kimse,vb. var karşıtı. 2.Yasaklanmış olan şey, yasak. 3.Olmayan,bulunmayan şey. 4. "Hayır" anlamında kullanılır. 5. Birbirine karşıt iki cümleden,ikincisinin başına getirilir. 6.bağ. Birinin söylediği sözlerden kuşkulanıldığında veya sözler hafifsendiğinde kullanılır. 7.Savunulan bir düşünceyi doğrulayan sözün başına getirilir (TS).

* sırp.: jok "hayır"; joktur "yoktur" (Mik.1884,s.82); jök !, jök "yok !, hayır !"; jök džánum ! "yok canım, öyle değil !, yok kardeşim !, olmaz !"; jökluk "yokluk,yoksulluk"; jöktur "yok,yoktur"; jök vâlā ! "yok

vallahi, Allah'a yemin ederim ki,
yok !" (Şkal.1985,s.372).

* arn.: jo,joĸ é jo,jore "hayır" (Meyer,G.1891,s.163).

yol 1.Karada,havada,suda bir yerden bir yere gitmek için aşılın uzaklık,tarik. 2.Karada insan veya hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş; yürümeye uygun yer. 3.Genellikle yerleşim alanlarını bağlamak için düzeltilerek açılmış ulaşım şeridi. 4.İçinden veya üstünden bir sıvının geçtiği,aktığı yer. 5.Yolculuk. 6.Gidiş çabukluğu,hız. 7.mec. Bir amaçla ulaşmak için başvurulması gereken çare,yöntem. 8.Davranış,tutum,gidiş veya davranış biçimi. 9.uyulan ilke,sistem,usul,tarz. 11.Uzun çizgi. 12.hlk. Kez,defa (TS).

* sırp.: jŏl "yol"; jŏldŏzija, jŏldŏija "yolcu"; joldŏiluk "yolculuk,seyahat"; jŏlpaz "çok gezen; serseri"; jŏltasi "yolculukta kullanılan bir kap"; jŏltava "saplı uzunca tava veya tencere"; jŏl-tèskera,jŏlteskera "yol teskeresi,pasaport";jŏluk,jŏlluk,jŏnluk "yolluk, yolda yenen yiyecek" (Şkal.1985,s.372).

yoldaş 1.Yol arkadaşı. 2.Arkadaş,dost. 3.mec.Ortak bir görüşü benimseyenlerden her biri (TS).

* bul.: joldaş "yoldaş" (Mik.1884,s.82).

* sırp.: joldaş "yoldaş" (Mik.1884,s.82); jŏldāš "yoldaş,yol arkadaşı" (Şkal.1985,s.372).

yonca bot.Baklagillerden,başak durumundaki çiçekleri kırmızı veya mor renkli,hayvanlara yem olarak yetiştirilen çayır bitkilerinin genel adı (Trifoli-

um) (TS).

* sırp.: jŏndŏza "yonca"; jondŏaluk "yoncalık" (Şkal.1985,s.372-373).

yonga Kesilen,yontulan veya rendelenen bir şeyden çıkan parça,kamga (TS).

* sırp.: jŏnga "ağırlık ölçüsü, özellikle yağ ve yün tartmakta kullanılan ölçü; bir buçuk okka ağırlığındaki ölçü" (Şkal.1985,s.374).

yongar Üç telli bağlama (TS).

* arn.: jongár "üç telli küçük bir saz" (Meyer,G.1891,s.163).

yordam 1.esk.Çeviklik,çabukluk. 2.esk.Çalım. 3.Yatkınlık,alışkanlık,yeti,meleke. 4.hlk.Kılavuz,yardımcı (TS).

* sırp.: jordam "muhteşem debdebe, haşmet,saltanat"; jordamdŏija "kendisine güvenen,mağrur" (Mik.1884,s.83); jŏrdām,jŏrdān "mağrurluk,kibir,gururlanma"; jordāmdŏija, jordāmdŏija "gururlanan,kibirlenen"; jordāmiti,jordāmiti "kibirlenmek"; jordāmlı "bencillik,kibir,gurur"; jordāmuša, jordānuša "bir çiçek demeti" (Şkal.1985,s.373).

* arn.: jerdām "kibir,gurur",sıf."kibirli,gururlu" (Meyer,G.1891,s.162).

yorga Biniciyi sarsmayan at yürüyüşlerinden biri (TS).

* sırp.: jŏrga "aynı,biniciyi sarsmayan at yürüyüşlerinden biri" (Şkal.1985,s.373).

yorgan Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk,yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü (TS).

* rom.: iorgan "yatak örtüsü veya yorgan"; iorgangiü "pamukçu,yüncü" (Lok. 1927,nr. 961); jurganu "yorgan" (Mik. 1884,s.83).

* bul.: jurgan "yorgan" (Lok.1927,nr. 961); jurgan,jorgan "yorgan"; jurgandzija "yorgancı" (Mik.1884,s.83).

* sırp.: jorgan, kumašli jorgan "yorgan"; jorganluk "yorganlık" (Mik.1884, s.837; jōrgan "içi doldurulmuş örtü, yorgan"; jorgândzija "yorgan dolduran,yapan veya satan kimse"; jorgánluk "yorgan yüzü yapılan kumaş" (Şkal. 1985,s.373).

* arn.: jorgan, jergan "yorgan" (Mik. 1884,s.83); jorgán,jergán "yorgan" (Meyer,G.1891,s.163).

yufka 1.Oklava ile açılan ince, yuvarlak hamur yaprağı. 2.hlk.Sacda pişen bir ekmek türü. 3.mec.İnce ve çabuk kırılır,dayanaksız (TS).

* rom.: efca,efcale "bir çeşit pasta" (Lok.1927,nr. 962); juht 3aynı" (Mik. 1884,s.83).

* sırp.: jufka "yufka" (Mik.1884,s. 83); jūfka, jūhka,jūpka "börek, tatlı veya tuzlu yemekler yapmakta kullanılan ince hamur, yufka" (Şkal. 1985,s.373).

* arn.: juk,jufék "bir çeşit erişte" (Meyer,G.1891,s. 164).

yular Bir yere bağlamak veya çekerek götürmek için hayvanın başlığına veya tas-

masına bağlanan ip (TS).

* bul.: jular "yular" (Lok.1927,nr. 965; Mik.1884,s.83).

* sırp.: jular, ular "yular" (Lok.1927, nr. 965; Mik.1884,s.83); jūlār,ūlār "yular" (Şkal.1985,s.374).

* arn.: jular "yular" (Mik.1884,s. 83); julār "aynı" (Meyer,G.1891,s. 164).

yumak 1.Yuvarlak biçimde sarılmış iplik,yün vb.şey. 2.Yuvarlak biçimde sarılmış olan (TS).

* sırp.: jumak "makara,bobin" (Mik. 1884,s.82); jūmaciti,jumácenje "halk giysilerine yapılan süsme,nakış vs."; jūmak,ūmak "yumak,makara; ipek,altın veya gümüş iplik makarası; halk giysisi süsü,nakışı; su almakta kullanılan küçük bakır kap" (Şkal.1985, s. 374).

yumru 1.Yuvarlak,şişkin şey,kabartı. 2.Şişkin,kabarık,yuvarlak biçimli. 3.Yamru yumru. 4.Sap,kök veya dallarda bulunan,yedek besin taşıyan şişkinlik (TS).

* sırp.: jūmrija "bir kazancı âleti" (Şkal.1985,s.374).

yumruk 1.Parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim. 2.Elin bu biçimiyle yapılan vuruş, yumrukla vuruş,yumruk darbesi. 3.mec.Baskı (TS).

* bul.: jumruk "yumruk" (Mik.1884,s. 83).

* sırp.: jūmruk "yumruk haline getirilen el,yumruk" (Şkal.1985,s374).

yurt 1.Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası; vatan. 2.İnsanın doğup büyüdüğü,yaşadığı yer,memleket. 3.mec. Kimi nitelik veya değerleri taşıyanların çok bulunduğu yer,diyar. 4.mec.Bir şeyin ilk veya çok yetiştirildiği yer,vatan. 5. Bir grup insanın oturduğu, yetiştirdiği veya bakıldığı kurum. 7. Toplu olarak bir iş öğretilen yer. 8.Hastaların tedavi edildiği yer. 9.esk.Sahip olunan arazi,emlak. 10.hlk.Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer (TS).

* bul.: jurta "mesken,oba" (Mik.1884,s. 83).

yük 1.Araba,hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi. 2.Araba,hayvan vb.nin taşıyabildiği miktar.3.Eşya. 4.mec.Birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev. 5.fiz.Bir cismin yüzeyinde biriken elektrik miktarı,şarj. 6.esk.Yüklük. 7.hlk.Doğacak bebek,cenin.8.mec. Tedirginlik veren şey,engel (TS).

* bul.: juk "yük,balya, denk" (Lok. 1927,nr. 964; Mik.1884,s.83).

* mac.: yük "yük" (Kak.1973,s.425).

yüklük Evlerde yatak,yorgan gibi şeyler koymaya yarayan,yerli büyük dolap veya yatak yorgan konulan yer,yük (TS).

* bul.: jukljuk "yatak yorgan konulan yer,yüklük" (Mik.1884,s.83).

* sırp.: jùkluk "yüklük" (Kak.1973,s. 425);jùkluk "aynı" (Şkal.1985,s.374).

yün 1.Güzün kırkılan koyun yünü. 2.Genel olarak koyun yünü. 3.Genel olarak hayvan tüyünden yapılmış (TS).

* sırp.: jünbasma "döşek yapımında kullanılan, bir çeşit dokuma" (Şkal. 1985,s.374).

yürekli Tehlikeyi korkusuzca karşıla-

yan, koçak,cesaretli, cesur (TS).

* bul.: jurecēn "cesur,yiğit" (Mik. 1884,s.83).

yürük 1.Çok ve çabuk yürüyen,iyi yol alan,hızlı giden. 2.tar.Osmanlı İmparatorluğunda otuzar kişilik ocaklar olarak Rumeli'ye yerleştirilen ve savaş zamanlarında geri hizmetlerde çalıştırılan tımarlı asker. 3.Göçebe (TS).

* sırp.: juruk "yörük,göçebe" (Mik. 1884,s.83); jùruk "yeniçerilikte yardımcı bir sınıf" (Şkal.1985,s. 375).

yürüyüş 1.Yürümek işi veya biçimi. 2. Spor amacıyla yapılan yürüme. 3.Bir olayı protesto etmek,bir konuya dikkati çekmek amacıyla topluca yürüme. 4.ask.Birliklerin bir yerden başka bir yere gitmesi (TS).

* rom.: iurus, iures "hücum,taarruz" (Lok.1927,nr.967); juriš, juruš (Mik.1884,s.83); iurus "aynı" (Meyer,G.1891,s. 461).

* bul.: jurjuš "hücum" (Lok.1927,nr. 967); jurjuš "aynı" (Meyer,G.1891, s. 461); jurjuš, gjures, juriš "aynı" (Mik.1884,s.83).

* sırp.: juriš "hücum" (Lok.1927,nr. 967); uriš, juriš "hücum,yürüyüş"; jurišati, jurišili "hücum etmek, saltıdmak"; jurnuti, adjuriti "aynı" (Mik.1884,s.83); juriš "aynı" (Meyer,G.1891,s. 46); jüriš "yürüyüş,hücum"; jurišati "hücum etmek, saldırmak"; jüriti "önden hızlıca gitmek"; jürun! "yürüyün ! Hücum !" (Şkal.1985,s.374-375).

- * arn.: ürüs^V "Mik.1884,s.83); ürüs^V "hücum,saldırma" (Meyer,G.1891,s.461).
- * yun.: yïouroúsi "yürüyüş,hücum,saldırma" (Mik.884,s.83); yïouroúsi "aynı" (Meyer,G.1891,s.461).

metal halka. 2.Yüzük oyunu (TS).

- * sîrp.: jûzuk,jûsuk "yüzük" (Şkal.1985,s.375).

yüzbaşı ask. Orduda rütbesi üsteğmenle binbaşı arasında olan subay (TS).

- * rom.: iuzbaşă^u "yüzbaşı" (Meyer,G.1891,s.164); iûzbăsa "aynı"(Kak.1973,s.426).
- * bul.: juz-băsi^vja "yüzbaşı" (Mik.1884,s.83; Meyer,G.1891,s.164).
- * sîrp.: jûzbaşă^v,jûzbaşic^v "yüzbaşı" (Kak.1973,s.426); jûzbaşă^v "yüzbaşı" (Şkal.1985,s.375).
- * arn.: yüzbaş^v "yüzbaşı" (Mik.1884,s.63); juzbâš^v,jûzbâš^v "yüzbaşı" (Meyer,G.1891,s.164); juzbâsh,jyzbash "aynı" (Kak.1973,s.426).
- * yun.: yioûzmpasos "yüzbaşı" (Kak.1973,s.426).
- * mac.: yuzbasa,yusztbasa "yüzbaşı" (Kak.1973,s.426).

yüzlük 1.Yüzlira değerinde olan kâğıt para. 2.mat. On kuralına göre yazılmış bir tam sayıda sağdan sola doğru üçüncü basamak. 3.Yüzü,yüz tanesi bir arada olan (TS).

- * rom.: juzluk "altın lira, eski bir para birimi" (Mik.1884,s.83); iuzluc "aynı" (Lok.1927,nr.968).
- * bul.: juzluk "bir ağırlık ölçüsü" (Mik.1884,s.83).

yüzük 1.Parmağa geçirilen genellikle

Z

zabit esk.1.Rütbesi teğmenden binbaşıya kadar olan asker,subay. 2. mec.Tuttuğunu koparan,dediğini yaptıran (TS).

* rom.: zaptš "zaptiye" (Mik.1888,s.84).

* bul.: zabitin "hakim; kadı" (Mik.1888,s.84).

* sırp.: zabit "zabit" (Mik.1888,s.84); zâbit "memur" (Şkal.1985,s.643).

* arn.: zabit "hükümet; hükümet makamları"; zapti "zapteden, yakalayan" (Mik.1888,s.84); zabit "hükümet; hükümet makamları"; zapti "tutan,yakalayan" (Meyer,G.1891,s.479).

* yun.: tsapitis, zapti, zâpi "zabit" (Mik.1888,s.84); zapını "aynı" (Meyer,G.1891,s.479).

zade esk. 1.Oğul,evlât. 2.Doğmuş (TS).

* sırp.: begzada, begza "bey oğlu"; buradan soyadı: begzadić (Mik.1888,s.84); zâde, zâda "aynı" (Kak.1973,s.427).

* yun.: zantés "zade" (Kak.1973,s.427).

zağar Bir cins av köpeği (TS).

* rom.: zagargi-başa "zağarcı başı" (Kak.1973,s.427).

* bul.: zagar, zegeri "bir cins av köpeği" (Mik.1888,s.84; Meyer,G.1891,s.480).

* sırp.: zagar "av köpeği" (Mik.1888,s.84); zâgar "av köpeği" (Şkal.1985,s.644).

* arn.: zagar,zar "av köpeği" (Mik.1888,s.84); zagâr, zâr "av köpeği, tazı" (Meyer,G.1891,s.480).

* yun.: zagâri "av köpeği" (Mik.1888,s.84; Meyer,G.1891,s.480); zagargides "zağarcılar" (Kak.1973,s.427).

* mac.: zagarcsi passa,zajârcsi passa, zagârgi basi "zağarcı başı" (Kak.1973,s.427).

zagara esk. Yakanın üzerine dikilen kürk, yaka kürkü (TS).

* sırp.: zâgarija "kuzu derisinden yapılan bir palto" (Şkal.1985,s.644).

zahire Greeğinde kullanılmak için saklanan tahıl (TS).

* rom.: zahirea, zaharea "harp stoğu; erzak, iâşe,kumanya" (Lok.1927,

- nr. 2183); zahere, zahara "aynı" (Mik. 1888,s.84); zahareâ, zahara,zahrea "yiyecek stoku" (Kak.1973,s.423).
- * bul.: zajre, zaḡere "yiyecek,erzak" (Lok.1927,nr.2183; Mik.1888,s.84); zehiré "aynı" (Kak.1973,s.428).
- * sırp.: zaḡira, zaira "yiyecek,erzak" (Lok.1927,nr.2183; Mik.1888,s.84); zahira, zahira, zaıra "yiyecek,erzak" (Kak.1973,s.428); zahira, zaıra "yiyecek -insan ve hayvan-; gıda" (Şkal. 1985,s.644).
- * arn.: zaire,zahir (zahiir) "zahire" (Mik.1888,s.84); zaḡır "ekmek işe-si,kumanya" (Meyer,G.1891,s.480).
- * mac.: szahira-bûza "buğday" (Kak. 1973,s.427).
- zahmet** Sıkıntı,güçlük ,yorgunluk,eziyet, meşakkat (TS).
- * bul.: zagmet "rahatsızlık" (Lok.1927, nr. 2184); zagmet, zamet "aynı" (Meyer,G.1891,s.480).
- * sırp.: zamet "zahmet,rahatsızlık" (Lok.1927,nr. 2184); zamet "aynı"; zahmediju,zamediju "bir zahmet karşılığında ödenen para" (Mik.1888,s. 84); zahmedija, zamedija "herhangi bir iş veya hizmet karşılığında ödenen para"; zâhmet,zâmet "rahatsızlık,zahmet,eziyet"; zahmêtli "zor, zahmet verici, vakit kaybettirici" (Şkal.1985,s.645).
- * arn.: zahmet "güçlük,müşkül"; zahmet^v "güç,müşkül,çetin" ; zahmet "aynı" (Mik.1888,s.84); zahmêt "aynı"; zahmet^v "aynı" (Meyer,G.1891, s. 480).
- zakkum** bot. Zakkumgillerden,Akdeniz ülkelerinde yetişen,çiçekleri beyaz veya pembe renkli,kışın yapraklarını dökmeyen zehirli bir ağaççık,ağı ağacı (Nerium oleander) (TS).
- * sırp.: zâkûm, zékûm "zakkum" (Şkal. 1985,s.646).
- zalim** Acımasız ve haksız davranan,kıyıcı, zulmeden (TS).
- * sırp.: zâlim "zalim, zulmeden" (Şkal.1985,s.646).
- zaman** 1.Bir iş veya oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre,vakit. 2.Bu sürenin belirli bir parçası, vakit. 3. Belirlenmiş olan an. 4.Çağ,mevsim. 5.Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler. 6. Dönem,devir. 7.Bir süre ile ilgili durum ve şartlar. 8.gr.Fiillerin belirttikleri geçmiş zaman,şimdiki zaman,gelecek zaman,geniş zaman kavramı. 9.jeol. Yer kabuğunun geçirdiği gelişimde belirlenen ve fosillere göre dörde ayrılan geniş evrelerden her biri. 10.müz.Ölçü bölümü. 11. astr. Güneş ve yıldızların öglene göre açısal uzaklığına karşılık bir ölçü (TS).
- * rom.: zemane "zaman" (Mik.1888,s. 85); zâmane "aynı" (Meyer,G.1891,s. 481); zamân "aynı" (Kak.1973,s. 256).
- * bul.: zaman, zamenj "zaman; her zaman,daima" (Mik.1888,s.84; Meyer,G. 1891,s.481).
- * sırp.: zaman,zeman "zaman"; bir zaman "bir zaman"; babazeman "eski-den" (Mik.1888,s.84,85); zaman,zé-

mān,zāman, zāhman "zaman" (Kak.1973, s. 256); zēmān "zaman" (Şkal.1985, s. 651).

* arn.: zaman "zaman" (Mik.1888,s.85); zamān,zahmān "aynı" (Meyer,G.1891,s. 481); zemān, zamān "aynı" (Kak.1973, s. 256).

* yun.: zamāni "zaman" (Mik.1888,s.85; Meyer,G.1891,s.481); zamān "aynı" (Kak.1973,s.256).

zambak bot.Zambakgillerden, 90-100 cm. yüksekliğinde,güzel ve iri çiçekli,çok yıllık bir süs bitkisi (Lilium candidum) (TS).

* bul.: zamba^çe "beyaz zambak" (Mik. 1888,s.85; Meyer,G.1891,s.481).

* sırp.: zambak "zambak" (Mik.1888,s. 85); zāmbak,zānbak "zambak" (Şkal. 1985,s.646).

* arn.: zambak, zammak "zambak" (Mik. 1888,s.85); zambāk, zamāk "aynı" (Meyer,G.1891,s.481).

zampara Sürekli kadın peşinde koşan erkek,çapkın erkek (TS).

* rom.: zampara "zevk-ü sefâ,sefâhat"; zamparagiü "işret arkadaşı, akşamcı"; zamparalıc "zevk-ü: sefâ, sefâhat,işret" (Lok.1927,nr. 2197; Mik. 1888,s.85).

zanaat 1.İnsanların maddeye dayanan ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte tecrübe ve ustalık gerektiren iş,sınaat. 2.El ustalığı isteyen işler (TS).

* rom.: zenate "zanaat" (Mik.1888,s. 49).

* bul.: zanat "zanaat" (Meyer,G.1891, s. 481); zanaat,zanajat,zanat "aynı"; zanajatçija "zanaatçı" (Mik. 1888,s.49).

* sırp.: zanat "zanaat"; zanatak "aynı"; zanadžija "zanaatkâr" (Mik.1888, s. 49); zānāt "zanaat"; zanāçija "herhangi bir zanaatla uğraşan kimse,zanaatkâr" (Şkal.1985,s.646).

* arn.: zanāt "zanaat; marifet"; zanatsi "zanaatkâr" (Meyer,G.1891,s. 481); zenat, zanat "aynı" (Mik. 1888,s.49).

* mac.: zānate "zanaat" (Meyer,G. 1891,s.481).

zapt 1.Zor kullanarak ele geçirme. 2. Tutma,hâkim olma. 3.Zabıt (TS).

* rom.: zapciü "bir rütbe" (Lok.1927, nr. 454).

* bul.: zaptisam "durdurmak" (Mik.1888 s. 84).

* sırp.: zapt "zaptetme; disiplin altına alma"; zaptiti, zavtiti "zaptetmek,disiplin altına almak"; uzaptiti "aynı" (Mik.1888,s.84); zāpt,zāft,zāvt "disiplin, cebr; zaptetme,tutma"; zāptadžija,zāptaçija "birine engel olan;zapt eden; tutan; izin vermeyen"; zāptisati "zaptetmek,engel olmak"; zāptiti,zāftiti "bir disiplin ve sıra altına almak; engel olmak,tutmak,izin vermemek" (Şkal.1985,s.647).

* arn.: zapetoj,zapoj "kapmak,tutmak, yakalamak"; zaptue "birini bir şey-

den mahrum bırakmak" (Mik.1888,s.84);
zaptóh, zapétóh, zapón "emri altına
almak; zaptetmek" (Meyer,G.1891,s.
479).

zaptiye tar.1. Osmanlı İmparatorluğunda
toplum güvenliğini sağlamakla görevli
askerî polis kuruluşu. 2.Bu kuruluştan
olan er (TS).

* bul.: zaptija "zaptiye" (Mik.1888,s.
84).

* sırp.: zaptija , zavtija "zaptiye;
polis görevlisi" (Şkal.1985,s.647).

zar (I) 1.esk.İnce perde veya örtü. 2.
esk.Kadınların örtündükleri çarşaf,
car. 3.anat. İnce ve yumuşak yaprak du-
rumundaki organlara ve organ bölümlerine
verilen ad; epitelyum örtüsünün
özelliklerine göre bu organlara sümük-
sü veya telsi zar denir. 4. bot.Bir-
birine sımsıkı yapışık hücre veya mole-
küllerden oluşan ve bitkilerin çeşitli
bölümlerini tır kın gibi saran ince
tabaka (TS).

* sırp.: zār "örtü,tül; kadınların so-
kağa çıkarken örtündükleri örtü.

Zar çoğu basma,kumaş veya ipekden
yapılırdı" (Şkal.1985,s.647).

zar (II) Tavla ve başka oyunlarda kul-
lanılan kemik,fil dişi,plâstik gibi
maddelerden yapılan ve altı yüzünde,
birden altıya kadar benekler bulunan
oyun aracı (TS).

* rom.: zar "zar" (Mik.1888,s.85;
Meyer,G.1891,s.481).

* bul.: zar "zar" (Mik.1888,s.85;
Meyer,G.1891,s.481).

* sırp.: zār "tavla oyununda oynanan
zar" (Şkal.1985,s.647).

* arn.: zar "zar" (Mik.1888,s.85);

zār "zar; oyunlardaki şans";zaré
"hayâli mahlûk, cin"; zâréz "cins,
nevi,çeşit" (Meyer,G.1891,s.481).

* yun.: zâri "zar" (Mik.1888,s.85; Me-
yer,G.1891,s.481).

zarar Bir şeyin,bir olayın yol açtığı
çıkarcı kaybı veya kötü sonuç,dokunca,
ziyan,mazarrat (TS).

* rom.: zărare "zarar" (Mik.1888,s.
85).

* bul.: zarar "zarar" (Mik.1888,s.
85).

* sırp.: zarar "zarar" (Mik.1888,s.
85); zârar,zârâr "zarar,ziyan" (Şkal.
1985,s.647).

* arn.: zarar "zarar"; zaroj "zarar
vermek, ziyan yapmak" (Mik.1888,s.
85); zârâr ."ızarar,ziyan"; zararóh
"aynı" (Meyer,G.1891,s.481).

* mac.: zârare "zarar" (Meyer,G.1891,
s. 481).

zarf 1.esk.Kap,kılıf,sarma. 2.İçine
mektup veya başka kâğıtlar konulan
kâğıttan kese. 3.İçine fincan veya
bardak oturtulan metal kap. 4.gr.Bir
fiilin,bir sıfatın veya bir başka
zarfın anlamını zaman,yer,ölçü,nite-
lik, soru kavramları bakımından etki-
leyen; kelime,belirteç (TS).

* rom.: zarf "fincan tabağı, küçük
tabak" (Lok.1927,nr.2202); zarf "ça-
nak,kâse; ayaklı kupa" (Mik.1888,
s. 85).

* sırp.: zarf "küçük tabak,çanak"
(Lok.1927,nr.2202); zarf "bir çe-
şit küçük fincan" (Mik.1888,s.85);

zârf, zâlf, zâf "ayaklı süslü bardak; kapak, kapakçık" (Şkal.1985, s.647).

* arn.: zarfe "zarf" (Mik.1888, s.85); zarfé "türk kahvesi fincanlarının küçük tabakları, fincan tabağı" (Meyer, 1891, s. 481).

* yun.: zârfi "aynı" (Mik.1888, s.85).

zarif 1.Çekicilik, biçim, görünüş, durum ve davranışlarıyla hoş giden, beğenilebilir. 2.(Dil, konuşma, vb. için) Beğenilir ve nükteli. 3. Hoşa gider bir biçimde konuşan (TS).

* rom.: zarif "nazik, ince, zarif" (Lok.1927, nr. 2203); zarif "ince, ki-bar, nazin, zarif" ; zariflik "ufak-tefek şey; moda olan şey; süs, ziynet" (Mik.1888, s.85).

* yun.: zarifis, zarifiâ, zariflikhi "zerafet, güzellik" (Mik.1888, s.85).

zaruret 1.Mecburiyet, zorunluluk, zorunluk. 2.Sıkıntı, şoksulluk, fakirlik (TS).

* sırp.: zaruret "zarûri olan, elzem; onsuz olunmaz" (Mik.1888, s.85); zarûret "gereklilik, lâzım olan şey"; zarûreti-hâl "aslında yasaklanmış olmakla birlikte âcilen ihtiyaç duyulan şey veya durum" (Şkal.1985, s. 648).

zat 1.Kimse, kişi. 2.esk.Kendi, öz (TS).

* sırp.: zât "kişi, kimse; fert, şahıs" (Şkal.1985, s.648).

zavallı 1.Acınacak kadar kötü durumda bulunan, mutsuz. 2.mec. Gücü bir şeye yetmeyen, âciz (TS).

* sırp.: tàvalē !, zàval ! "zavallı !, tüh yazık !"; zavali "talihsiz, şanssız, zavallı" (Şkal.1985, s.648).

zayıf 1.(İnsan, hayvan için) Eti, yağı az olan, sıska, cılız, arık. 2.Görevini yapacak yeterli gücü olmayan. 3.Sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan. 4.mec. Bilgi yönünden yeterli olmayan, yeteksiz. 5.Kişilik ve ruhsal yönden gereği kadar güçlü olmayan. 6.Önemli, güvenilir olmayan. 7.Enerjisi, etkisi, yoğunluğu az olan (TS).

* rom.: zaif "zayıf, hastalıklı, dermansız kimse"; zaiflic "zayıflık, dermansızlık" (Mik.1888, s.85); zaif "rahatsız, zayıf"; zaiflic "zayıflık" (Lok.1927, nr. 463).

* bul.: zajif "zayıf" (Mik.1888, s. 85).

* sırp.: zâif, zâjif, zâif, zâjif "zayıf, hastalıklı, güçsüz"; zaifluk, zajifluk "zayıflık, dermansızlık" (Şkal.1985, s.645).

* yun.: zaifis "zayıf" (Mik.1888, s. 84).

zeamet Tımar (TS).

* sırp.: zijamet "ganimet, pay; tımar" (Mik.1888, s.87); ziâmet, zijâmet "aynı" (Kak.1973, s.430); ziâmet, zijâmet "yıllık 20 bin ile 100 bin akçe arasında; gelir getiren mülk"

* yun.: ziaméti "zeamet" (Kak.1973, s. 430).

* mac.: ziamet "zeamet" (Kak.1973, s. 430).

zabanî 1.Cehennem bekçisi. 2.Zebellâ (TS).

- * sırp.: zebânija "cehennem zebani-si; mec. kötü kadın, aşırı sinirli ve saldırgan kadın" (Şkal.1985, s. 649).

zebun esk.Güçsüz,zayıf,âciz (TS).

- * sırp.: zabun "şaşkın,afallamış"; zabuniti "afallamak" (Lok.1927,nr. 2176); zabun "şaşkın"; zabun uçini-ti "afallamak"; zabundisan "derin düşüncelere dalan,aşırı dalgınlaşan" (Mik.1888,s.84); zâbun "güçsüz,halsiz,dermansız" (Şkal.1985,s.643).

zehir Organizmaya girince kimyasal etki-siyle fizyolojik görevleri bozan ve mik-tarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı,sem (TS).

- * bul.: zehir "zehir" (Mik.1888,s. 85; Meyer,G.1891,s.482).
- * sırp.: zêher,zêher "zehir"; zêheriti "yemek yemek,mec.tıkmak" ; zehêr-li "zehirli; çok acı,zehir gibi acı" (Şkal.1985,s.650).
- * arn.: zêher,zêheer "zehir"; zeheer-liis "zehirlemek" (Mik.1888,s.85); zehêr "zehir"; zeherleis "zehirle-mek" (Meyer,G.1891,s.482).

zekât Müslümanlıkta sahip olunan mal ve paranın kırkta birinin, her yıl sadaka olarak dağıtılması; İslâmın beş şartından biri (TS).

- * sırp.: zêcât,zêkât "zekât" (Şkal. 1985,s.649).

zelzele Deprem (TS).

- * sırp.: zelzèle,zerzèla "zelzele, deprem" (Şkal.1985,s.651).

zemberek 1.Saatlerin çeşitli parçalarını harekete geçiren yay. 2.Kapılara takılan yaylı kapama düzeneği. 3.tar. Hayvan sırtında taşınabilen küçük top. 4.tar. Çelik veya pirinçten yapılmış ok (TS).

- * rom.: zemberek "zemberek" (Mik.1888, s.85); zimbirik "kapı mandalı; saat zembereği" (Meyer,G.1891,s.482); zimberèc "zemberek" (Kak.1973,s. 428).

- * bul.: zemberek "mandal"; zjumbildek "zemberek,yay" (Mik.1888,s.85; Meyer,G.1891,s.482).

- * sırp.: zèmberek "zemberek" (Kak. 1973,s.428); zèmberek "zemberek, yay; zembereği olan eski bir tüfek veya top" (Şkal.1985,s.651).

- * arn.: zemberek "zemberek" (Mik. 1888,s.85); zemberék "kapı manda-lı; tüfek mandalı" (Meyer,G.1891, s. 482); zemberék "kapı zembereği" (Kak.1973,s.428).

- * mac.: zemberechcsi "zemberekçi" (Kak.1973,s.428).

zembil Hasırdan örülmüş saplı torba (TS).

- * rom.: zambil,zimbil "el sepeti" (Lok.1927,nr.2193;Mik.1888,s.84); zimbil "aynı" (Meyer,G.1891,s. 485).

- * sırp.: zembil "sepet" (Lok.1927,

nr. 2193; Mik.1888,s.86); zèmbīlj,zèmbīl "hasırdan örülen veya deriden özel şekilli yapılan bir çeşit torba" (Şkal.1985,s.651).

- * arn.: zimbile,zemil "zembil,sepet" (Mik.1888,s.86); zimbile,zémil "sepet" (Meyer,G.1891,s. 485).
- * yun.: zempili "zembil" (Mik.1888,s. 86; Meyer,G.1891,s.485).

zencefil 1.bot. Zencefilgillerden,Hindistan ve Malezya'da yetişen, yaklaşık 100 cm. yüksekliğinde, kamyş görünüşünde, çok yıllık ve otsu bir bitki (Zingiber officinale). 2.Bu bitkiden elde edilen ve baharat olarak kullanılan toz (TS).

- * rom.: ghimber, zingifil,zinzifil "zencefil" (Lok.1927,nr.1930).
- * bul.: kinowar "zencefil" (Lok.1927, nr. 1827).
- * sırp.: džendžefil, djendjefil "zencefil" (Mik.1888,s.86); džendžefil, dumbir "zencefil" (Lok.1927,nr. 1930); zendžefil,zindžefil,džendžefil,đendžefil "zencefil" (Kak.1973,s. 429); zendžefil,zindžefil,džendžefil,đendžefil "zencefil" (Şkal.1985, s. 651).
- * arn.: dzindzife "zencefil" (Mik.1888, s. 86).
- * yun.: zıggivéris, zıggibéri, ntzentzefili, tzintséfon, gıggvéri, zıggivéras, zanzaplı, zızıvéri "zencefil" (Mik.1888,s.86).
- * mac.: gyömbér "zencefil" (Mik.1888, s. 86); senczefil "zencefil" (Kak. 1973,s.429).

zengin 1.Parası,malı çok olan,varlıklı. 2.Yararlı veya kendisinden beklenilen,istenilen nitelikleri çok olan. 3.Verimli. 4.Gösterişli (TS).

- * bul.: zengin "zengin" (Mik.1888, s. 86; Meyer,G.1891,s.483).
- * sırp.: zendjil,zendjiluk "zengin, zenginlik" (Mik.1888,s.86); zèndil,zèndin,zèngin "zengin,varlıklı"; zendiliji,zendiniji "zenginlik"; zendiluk,zendinluk,zenginluk "zenginlik,varsıllık" (Şkal.1985,s.651).
- * arn.: zenjin "zengin" (Mik.1888,s. 86); zenin "aynı" (Meyer,G.1891,s. 483).

zerbafte Sırmalı kumaş, ustufa (Osm.-TS).

- * rom.: zarpa "diba; diba kumaşından yapılan elbise; altın işlemleri olan at örtüsü" (Lok.1927,nr.2200).

zerdali 1.bot. Kayısı ağacının Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen küçük meyveli bir türü (Armeniaca vulgaris). 2.Bu ağacın sarı, etli ve tatlı,acı çekirdekli meyvesi (TS).

- * rom.: zarzer, zarzere "zerdali" (Mik.1888,s.86).
- * bul.: zarzala "bir çeşit kayısı" (Lok.1927,nr. 2211); zarzala,zerzali,j,zarzalajka,zederlija "zerdali" (Mik.1888,s.86).
- * sırp.: zerdeliya "zerdali" (Lok. 1927,nr. 2211; Mik.1888,s.86); zerdeliya,zèrdeliya, rezdèliya "zerdali, bir cins erik" (Şkal.1985, s. 652).

- * arn.: zerdellii, zerdlii "zerdali" (Mik. 1888,s.86); zerdellî, zerdliî "kayısı" (Meyer,G.1891,s.483).
- * yun.: zernteli, zarntaloûdi, ntzarntaloûdi, zerzalón, zarzalóu, zartaloú "zerdali" (Mik.1883,s.86).
- zerde** Safranla renk ve koku verilen bir çeşit şekerli pirinç peltesi (TS).
- * sırp.: zerde "soğuk yenilen bir çeşit un yemeği" (Mik.1888,s.86); zèrde "şekerli,pirinçli ve safranlı bir tatlı,zerde" (Şkal.1985,s.652).
- zerdeçal** Zencefilgillerden,kök saplarından safranı andıran boyalı bir madde çıkarılan,yaprakları sivri uçlu,çiçekleri sarı renkte,çok yıllık bir bitki,Hint safranı,sarı boya (Curcuma longa) (TS).
- * sırp.: zerdècaf, zerdècef, zerdècap "aynı isimli bitkiden elde edilen boya" (Şkal.1985,s.652).
- zerdeva** zool.Ağaç sansarı (Martes) (TS).
- * sırp.: zerdav, zrdaliju "samur" (Mik. 1888,s.86); zerdànlija, zerdàlija "zerdeva kürkünden yapılan bir çeşit şapka"; zèrdav "zerdeva" (Şkal.1985, s.651-652).
- * yun.: zerdavh̄s "zerdeva" (Mik.1888, s.86).
- zerre** 1.Çok küçük parçacık. 2.esk.Molekül (TS).
- * sırp.: zèhra, zèra "zerre,minik parçacık" (Şkal.1985,s.650).
- * arn.: zèr "zerre,molekül" (Meyer,G. 1891,s.483).
- zerrin** 1.esk.Altından yapılmış. 2.Altın rengi,sarı. 3.bot.Fulya (TS).
- * rom.: zarnacadea "nergis" (Lok.1927, nr. 2204).
- * sırp.: zèrīn̄, zerina "nergis; zerrin" (Şkal.1985,s.652).
- zerzevat** bot.Sebze,göveri,göverti,sebzevat (TS).
- * rom.: zarzavat "zerzevat"; zarzavadžiū "bahçıvan; sebze tüccarı" (Mik.1888,s.51); zarzavat "zerzevat,sebze"; zarzavagiū "sebze satıcısı" (Lok.1927,nr.1747).
- * sırp.: zèrzèvāt, zarzāvāt "sebze, yeşillik" (Şkal.1985,s.652).
- zeval** esk.1.Yok olma,yok edilme. 2. Suç, kabahat,sorumluluk,mesuliyet. 3.Bozulma, 4.esk. Öğle (TS).
- * bul.: zaval "hata,yanlışlık,kusur; eksiklik,noksanlık" (Mik.1888,s. 86).
- * sırp.: zèvāl "son,netice; sonuçlanma; güneşin en yüksekte bulunduğu öğle zamanı"; zāvāl "hata,kusur;sakinme, korunma" (Şkal.1985,s.648).
- zevk** 1.Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu. 2. Güzeli çirkinden ayırt etme yetisi,beğeni. 3.Hoşa giden ve eğlendiren şey. 4.Tat,lezzet. 5. mec. Eğlence (TS).
- * rom.: zefliū "eğlenceli, eğlendirici; komik,gülünç"; zefleme "istihza,

- alay; alay etmek" (Lok.1927,nr. 2212); zefke, zefk "zevk"; zefliü "zevкли" (Mik.1888,s.86); zefc "aynı" (Meyer, G.1891,s.482).
- * sırp.: zevak "rahatlık,kolaylık" (Mik. 1888,s.86); zèvkli "ilginç; hoş ve güzel" (Şkal.1985,s.652).
- * arn.: zefk "konuşma,sohbet,eğlence; ziyafet" (Mik.1888,s.86; Meyer,G. 1891,s.482).
- * yun.: zèukhi "zevk,eğlence" (Mik. 1888,s.86); zèfkhi "aynı" (Meyer,G. 1891,s.482).
- zevzek** Tatsız ve çok konuşan,geveze (TS).
- * rom.: zevzec "ahmak,aptal,budala; geri zekâlı"; zevzelic "aptallık,budalalık" (Lok.1927,nr.2213).
- * sırp.: zèvzek "gülünç,eğlendirici kimse"; zèvzekast "aptal,ahmak,budala"; zevzèkluk "zevzeklik, komiklik veya şaka yapmak" (Şkal.1985,s. 652).
- zeyrek** Anlayışlı, uyanık,zeki (TS).
- * sırp.: zèjrek "zeki,akıllı kimse" (Şkal.1985,s.650).
- zeytin** 1.bot.Zeytingillerden,Akdeniz ülkelerinde yetişen, 10-20 m yüksekliğinde, dalları dikensiz,yaprakları karşılıklı, küçük ve gümüş renginde, uzun ömürlü bir ağaç (Olea europea). 2.Bu ağacın taze iken yeşil,sonradan kararan, yüksek besin değeri taşıyan yağlı meyvesi. 3.Zeytin ağacından yapılmış,zeytin kaplamalı (TS).
- * sırp.: zejtin "zeytin ağacı" (Lok. 1927,nr.2187); zejtin "zeytin ağacı"; zejtin "zeytin yeşili" (Mik. 1888,s.85); tèjtin,zèitin "zeytin yağı; genel olarak yağ"; zejtinluk "zeytinlik,zeytin bahçesi"; zèjtin-táne "zeytin tanesi"; zejtin̄ "zeytin yağı renginde olan" (Şkal. 1985,.650).
- zıbın** 1.Bebeklere iç çamaşırı olarak giydirilen,ince pamukludan kısa ve kollu giysi. 2.hk.Kolsuz giysi (TS).
- * rom.: zăbun "pamuklu köylü bulûzu" (Lok.1927,nr. 2176); zebun "aynı" (Mik.1888,s.86); zăbun,zeban,zebon, zobon "zıbın" (Kak..1973,s.432).
- * bul.: zabun^v "ceket" (Lok.1927,nr. 2176; Mik.1888,s.86); zubun,zibun, zabun "zıbın" (Kak.1973,s.432).
- * sırp.: zubun "ceket" (Lok.1927,nr. 2176); zubun,zobunac "ceket altına giyilen giysi" (Mik.1888,s.86); zûbun,zûbun "aynı" (Kak.1973,s.432); zûbun,zûbun "kısa kollu veya kolsuz üstlük; kadın veya erkek giysisi" (Şkal.1985,s. 655).
- * arn.: zabun (Kak.1973,s.432).
- * mac.: zubon,zupon,zobon,zobbon,zubony, szubbon,zubbony,suppony,zubbon,zûbon,zubbân "zıbın" (Kak.1973, s. 432).
- zıh** 1.Giysilerin kol,yaka, etek vb.ke-narlarına dikilen şerit veya kaytan. 2.Marangoz işlerinde ince kenar pervazı. 3.Sayfa çevresine çekilen çizgi (TS).
- * rom.: za "yüziük,halka; zincir halkası"; zale "zincir"; zaoe "zırh,

- cebe" (Mik.1888,s.85).
- * sırp.: zèh "elbiselerin veya çeşitli eşyaların kenarlarına dikilen ipekli şerit,kaytan; böyle kaytan dikilen eşya veya giysi"; zèhati "zih dikmek, süslemek"(Şkal.1985,s.649).
- * arn.: zave "toka" (Mik.1888,s.85).
- zımba** 1.Delgeç. 2.Delgeçle açılan delik (TS).
- * bul.: zamba "zımba" (Mik.1888,s.86).
- * sırp.: zumba "zımba,delgeç,özellikle de deri delmekte kullanılan araç" (Mik.1888,s.86); zumba "deri vs.delmekte kullanılan araç; mühür vurmakta kullanılan düzene" (Şkal.1985, s.656).
- zıvana** 1.İki ucu açık küçük boru. 2.Bir kilit dilinin yerleşmesi için açılmış delik (TS).
- * rom.: giuvanea "piponun ağızlığı" (Lok.1927,nr.2174).
- * sırp.: zuvàna,zuàna "birbirine boru gibi takılan parçalardan her biri; sigara ağızlığı" (Şkal.1985,s.657).
- zift** Katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen,kolay kırılan, az ısı ile eriyen,katı,siyah,parlak madde, kara sakız (TS).
- * bul.: zift "zift" (Mik.1888,s.87; Meyer,G.1891,s.484).
- * sırp.: zift "tütün çubuğunda biriken madde,zift" (Mik.1888,s.87); zift "kara ve katranımsı madde,zift; çubuk veya sigaralıklarda biriken zehirli madde" (Şkal.1985,s.653).
- * arn.: zift "zift" (Mik.1888,s.87); zift,züft "aynı" (Meyer,G.1891,s.484).
- zihin** 1.psikol. Canlının duyu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünlüğü, an. 2.Yaşantıları,öğrenilen konuları,bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü,bellek,hafıza. 3.Anlayış,kavrayış. 4.Bilinç,dimağ (TS).
- * sırp.: zihinli "hafızası kuvvetli olan" (Şkal.1985,s.653).
- zikir** 1.Anma,söyleme,sözünü etme. 2. (Bir tarikata bağlı olanlar için) Tanrı'nın adını art arda söyleme işi (TS).
- * sırp.: zikir,zikir "Allah'ın adını anma; dervişlerin Allah'ın adını topluca söyledikleri tören"(Şkal. 1985,s.653).
- zil** 1.İşaret vermek,uyarmak,çağırarak için kullanılan ve bir çan ile bu çana vuran bir tokmaktan oluşan, elle veya başka düzenlerle işletilebilen araç. 2.müz. Birbirine çarparak ses çıkarmak için parmaklara veya tefin kasnağındaki deliklere takılan metal kurs (TS).
- * bul.: zilu "zil ; bir müzik âleti" (Lok.1927,nr.2220).
- * sırp.: zile "parmaklara geçirilen zil" (Mik.1888,s.87); zil,zile "parmaklara geçirilen ve birbirine vurularak çalınan metal plâkacıklar; küçük zil,çingirak"; zildzija "tunçtan çeşitli eşyalar yapan veya bunlara satan kimse" (Şkal.1985,s.654).

* arn.: zil'e "zil,çingirak" (Meyer,G. 1891,s.615).

zina Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki (TS).

* sırp.: zináluk "zina,yasak cinsel ilişki" (Şkal.1985,s.654).

zincir 1.Birbirine geçmiş bir sıra mental halkadan oluşan bağ. 2.Art arda gelen şeylerin oluşturduğu dizi. 3.mec.Ke-sintisiz süren olaylar,sebep vb.dizisi. 4.esk.Hükümlülerin eline, ayağına vurulan demir bağ,pranga (TS).

* rom.: zingir "zincir" (Lok.1927,nr. 2194); zindžir "aynı"(Mik.1888,s. 87); zingir,singir "aynı" (Kak.1973, s. 431).

* bul.: zindžir "zincir" (Lok.1927,nr. 2194; Mik.1888,s.87); zindžir,sindžir,sindžir "zincir"(Meyer,G.1891, s. 485); cindžir "zincir" (Kak.1973, s. 431).

* sırp.: sindžir "zincir" (Lok.1927, nr. 2194); sindžir,sindžirli,sindžir- lija "zincirli"; sinžirčiči "zincir" (Mik.1888,s.87); sindžir, sincir, sindir,sinder, sinžir,sindžijer,sin- džir "zincir" (Kak.1973,s.431).

* arn.: zindžir, sendžir, zénir,džin- džir "zincir" (Mik.1888,s.87); zin- džir,zidžir, séndžir,sidžir "zincir; gerdanlık veya saat zinciri" (Meyer, G.1891,s.485); senzyr,zinxhir "aynı" (Kak.1973,s.431).

* mac.: csincsér, chynger,czenczér, czönczer,czönczér, csintér "zincir" (Kak.1973,s.431).

zindan 1.Tutuklu veya hükümlülerin içi- ne konulduğu kapalı yer. 2.mec. Çok karanlık ve sıkıntılı yer (TS).

* bul.: zendan,zandan, zondan "zin- dan"; zendandžija, zendadžija,zon- dadžija "zindancı" (Mik.1888,s.87; Meyer,G.1891,s.485).

* sırp.: zindan "zindan" (Mik.1888,s. 87); zindān "zindan" (Şkal.1985,s. 654).

* arn.: zindan, zandan "zindan" (Mik. 1888,s.87); zindān "hapishane,zin- dan"; zandān, zaldān "pranga" (Me- yer,G.1891,s.485).

ziraat Çiftçilik,tarım (TS).

* sırp.: zirāt, zirāt,zirātnī,zirāt- nī "tarım yapılan toprak"; zirāti- ti "toprağı sürmek ve ekip biçmek işi" (Şkal.1985,s.654).

ziyafet Konukları yemekli,eğlenceli a- ğırlama,şölen,toy (TS).

* rom.: ziafet,zaifet "ziyafet" (Mik. 1888,s.87); ziafet "ziyafet; resmî tören ve ziyafet"(Lok.1927,nr.516).

* bul.: zijafet,zijavet,zjafet,zifet, zefet "ziyafet" (Mik.1888,s.86);zi- jâfet "aynı" (Lok.1927,nr.516).

* sırp.: zijafet "ziyafet" (Mik.1888, s.87); zijâfet "ziyafet,şölen; önem- li kişilere verilen ve güzel yiye- ceklerden oluşan sofrası"(Şkal.1985, s. 653).

* arn.: zjafet "ziyafet" (Mik.1888,s. 87); zjaft "aynı"(Meyer,G.1891,s.

s.485).

* yun.: zıaféti "ziyafet" (Mik.1888, s. 87).

ziyan Zarar (TS).

* bul.: zjan "zarar,ziyan" (Lok.1927, nr. 2217); zjan "aynı" (Mik.1888,s. 87).

* sırp.: zijan "zarar" (Lok.1927,nr. 2217);zijan,zejan "ziyan,zarar"; zijaniti "ziyan olmak" (Mik.1888,s. 87); slijān "zarar,ziyan,kayıp"; zijāncer "zarar yapan, bir zarar veren kimse"; zijāniti "kaybetmek, ziyan etmek, zararda olmak"; zijān uçiniti "ziyan etmek" (Şkal.1985,s.653).

ziyaret 1.Birini görmeye,biriyle görüşmeye gitme,görüşme. 2.Bir yeri görmeye gitme (TS).

* sırp.: zijâret "ziyaret;seyahat amacıyla yapılan ziyaret"; zijâreti-kâbur "kabir ziyareti" (Şkal.1985,s. 564).

ziynet Süs,bezek (TS).

* sırp.: zinet "mücevher,ziynet" (Şkal. 1985,s.654).

zor 1.Sıkıntı,güçlük,rahatsızlık. 2.Sıkıntı veya güçlükle yapılan. 3.Yüküm, mecburiyet. 4.Baskı. 5.Güçlülükle,zorla. 6.ünl. Yapamazsın ! (TS).

* rom.: zor "acele,telâş,hız"; zori "hızla, acele acele sürmek" (Lok.1927, nr. 2223); zor,zori "zorlamak,mecbur etmek" (Mik.1888,s.87).

* bul.: zor "zor" (Lok.1927,nr.2223);

zor,zorum "zor,zorla" (Mik.1888,s. 87).

* sırp.: zor "zor"; zoran "büyük,kocaman; şiddetli" (Lok.1927,nr.2223); zor "şiddetli,sert,kuvvetli"; zor-no "şiddetlice, kuvvetlice"; zorli, zoriti "zorlu,çok yiğit" (Mik.1888, s. 87); zôr "zor; ağır,güç; zorla, zor kullanarak"; zôran "zorlu,kolay olmayan"; zôrli "zorlu,güç olan; çok ağır ve yapması güç olan"; zôrzôrilē, dörôrice "zorla,büyük zorluklar içinde" (Şkal.1985,s. 655).

* arn.: zor "zor" (Mik.1888,s.87); zôr "şiddetli,sert,kuvvetli"; zôr "güçlük,zorluk"; tşorē "kuvvet,şiddet, otorite"; zoris "zorlamak,mecbur etmek" (Meyer,G.1891,s.486).

* yun.: zôris "zor" (Mik.1888,s.87).

zorba Gücüne güvenerek başkalarının hakkını alan, mestebitli(TS).

* rom.: zorba,zurba "isyan, ayaklanma, kavga"; zurbagiü "kavgacı,işyankâr"; zurbatic "isyan"; zurbalfeğiü "âsi, isyancı" (Lok.1927,nr.2224); zorba "isyan, ayaklanma"; zurbalîc, zurbadzilic,zurbelui, zurbului "zorbalık" (Mik.1888,s.87); zorbâ, zurba "aynı" (Kak.1973,s. 432).

* bul.: zorbalok,zorbalog "zorbalık" (Mik.1888,s.87); zorbâ "zorba" (Kak. 1973,s.431).

* sırp.: zorba "kargaşalık,isyan" (Mik.1888,s.87); zôrba "zorba" (Kak. 1973,s.432); zôrba "terör,kargaşa"

(Şkal.1985,s.655).

* yun.: zorpās "zorba" (Mik.1888,s.87); zorpās "soyguncu,haydut" (Kak.1973,s.431).

* mac.: zorba,szorba "soyguncu" (Kak.1973,s.432).

zuhur esk.Ortaya çıkma,görünme,belirme,baş gösterme,mejdana çıkma (TS).

* sırp.: zuhur "inatçı,dik kafalı" (Mik.1888,s.87); zùhur se uciniti,zùhūr uciniti "meydana çıkma,görünme,ortaya çıkma" (Şkal.1985,s.655).

zulüm Güçlü kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı kötü durum,kıyım,kıyğı,acımasızlık,haksızlık,cefa (TS).

* rom.: zulum "zulüm" (Mik.1888,s.88); zulum "aynı" (Meyer,G.1891,s.480).

* bul.: zulum "zulüm"; zulumdžija,zulumkjar "zalim" (Mik.1888,s.88).

* sırp.: zulum "zulüm"; zulumčar "zalim,zorba" (Mik.1888,s.88); zulum "zulüm"; zulumčar "zalim" (Meyer,G.1891,s.480); zulum "zulüm,haksızlık,zorbalık"; zulumčija,zulumdžija "zulümkār,zalim,zorba"; zulumčār "aynı" (Şkal.1985,s.656).

* arn.: zulum "zulüm"; zulumkjar,zolum "zalim" (Mik.1888,s.88); zālém "zalim,despot"; zulum "insafsızlık,zulüm";(zulumkār,zolumtžār,zalumtsār "zalim,despot" (Meyer,G.1891,s.480).

* yun.: zoulú,zoulizú "sıkıştırma,

yok etme" (Meyer,G.1891,s.480).

zurna Keskin bir ses çıkaran ve çoğu zaman davulla veya dümbelekle birlikte çalınan nefesli çalgı (TS).

* rom.: surle "zurna" (Mik.1888,s.59); surlă "iki ağızlı düdük"; surlar "düdük çalan kimse" (Lok.1927,nr.1953); sùrlă "borozan;zurna"; surmaciū,sirmaciū "borozan çalan" (Kak.1973,s.483).

* bul.: zurna "düdük" (Mik.1888,s.88); surna "aynı" (Lok.1927,nr.1953); zurnadžija "zurnacı" (Kak.1973,s.433).

* sırp.: zurna "türk müziği müzik âleti" (Mik.1888,s.88); surla "hortum" (Mik.1888,s.59); surna "düdük" (Lok.1927,nr.1953); zurna,zùrla "zurna" (Kak.1973,s.433); zurna,zùrla "çok keskin bir sesi olan bir müzik âleti,zurna" (Şkal.1985,s.657).

* arn.: zurne "klârnet" (Mik.1888,s.88); zurné,zùréné,džurá,tsurl'é,tsul'é "zurna,klârnet" (Meyer,G.1891,s.487); tsuruna "pınarın çağlarken çıkardığı ses" (Mik.1888,s.59); zurně,zurná "müzik âleti" (Kak.1973,s.433).

* yun.: zournás,sourla "klârnet,zurna,borazan" (Kak.1973,s.433).

* mac.: Zurnazán "soyadı"; zurnazán "klârnet çalan kimse"; Szurnazón "şahıs adı" (Kak.1973,s.433).

züğürt alay Parasız,yoksul,meteliksiz olan (kimse) (TS).

- * sırp.: zućur,zurdjut "fakir,yoksul, züğürt" (Mik.1888,s.88); züğurt, züğur,züğut "parası olmayan kimse, züğürt,yoksul"; zuđútluk "yoksulluk, züğürtlük" (Şkal.1985,s.655).

Zülfikar Muhammed Peygamberin kullanıp, Ali"ye armağan ettiği,Ali'nin kahramanca kullanışlarıyla ün almış olan ağız çatalı kılıç (@sm.-TS).

- * sırp.: zulfikār "bir çeşit ağır kılıç"; Zulfikār, Zülfo,Zúko "erkek ismi" (Şkal.1985,s.656).

zülüf 1.Şakaklardan sarkan saç lülesi
2. Sevgilinin saçı (TS).

- * rom.: zulf "saç tutamı,bukle" (Lok.1927,nr. 2230; Mik.1888,s.87).
* bul.: zolufi,zulove "zülüf" (Mik.1888, s.87).
* sırp.: zulovi,solufi "zülüf,saç tutamı" (Mik.1888,s.87).
* arn.: dzulafe, tsulufe,giülüff "zülüf" (Mik.1888,s.87); tsulufe, dzulufe,dzülüf "zülüf,saç lülesi; başak dikenini" (Meyer,G.1891,s.442).
* yun.: tzoulófi "zülüf" (Mik.1888,s. 87).

zümrüt 1.Doğal alüminyum ve berilyum silikati; cam parlaklığında,yeşil renkte,saydam bir süs taşı. 2.Bu taştan yapılmış olan ; 3. Zümrüt renginde, yeşili(TS).

- * bul.: zumrud "zümrüt" (Lok.1927,nr. 2233; Mik.1888,s.88).

* sırp.: zumùrut,zumùrud,zumùrlut, zùmrut "zümrüt,değerli bir taş" (Şkal.1985,s.656).

* yun.: zoumrouğ, zoumrouğti "zümrüt" (Mik.1888,s.88).

zürafa zool. Geviş getiren memelilerden,Afrika'da yaşayan,çok uzun boylu ve boyunlu, derisi alacalı,ot yiyen hayvan (Giraffa camelopardalis) (TS).

* rom.: girafă "zürafa" (Lok.1927,nr. 2234).

Í N D E K S

ŞEHİRCİLİK, YAPILAR, YAPI UNSUR VE MALZEMELERİ

<u>İsim</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bal.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
ağıl		X				
ahır		X	X	X	X	X
ambar	X	X	X	X	X	X
aralık	X		X	X		
ark		X				
avlu	X	X	X	X		
ayak yolu			X			
baca	X	X	X	X	X	
badana		X	X	X		
bağlama	X	X	X			
balkon	X	X	X	X		
basamak		X	X			
baskı		X	X			
bedesten	X	X	X	X	X	X
bent	X	X	X			
biçme						X
bina	X	X	X	X		
bini			X			
burç				X		
cadde			X	X		
cami	X	X	X	X	X	X
çadır	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
çardak	X	X	X	X	X	X
çarşı		X	X		X	
çatı					X	
çeşme	X	X	X	X		X
çiftlik	X	X	X	X	X	X
dam		X				
davlumbaz		X	X			
dayak			X	X		
direk	X	X	X	X	X	X
durak			X			
duvar		X	X			
dükân	X	X	X	X	X	X
eyâlet	X		X			
geriz		X	X	X		
hamam	X	X	X	X	X	X
han	X	X	X	X	X	X
hapis	X	X	X	X	X	X
harem	X	X	X	X	X	X
hastahane			X	X		
havra		X	X	X	X	
havuz	X	X	X	X		
hayat		X	X	X		
helâ		X	X	X	X	
hendek	X	X	X	X	X	
hisar			X			X
hücre			X	X		
imaret			X		X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
izbe	X	X		X		
Kâbe			X	X	X	X
kabir			X	X	X	
kafes	X	X	X	X	X	
kâgir	X					
kahve(hane)	X	X	X	X	X	X
kaldırım	X	X	X			
kale		X		X		
kalıp	X	X	X	X	X	X
kalkan	X	X	X	X	X	
kanal				X		
kanara	X		X	X		
kanat	X	X	X	X	X	
kapı	X	X	X	X	X	X
karakol	X	X	X	X	X	X
kasaba		X	X	X		
kat	X	X	X	X		
kaza	X	X	X	X	X	X
kenef	X		X		X	
kepenk	X	X	X	X		
kereste	X	X	X	X		
kerhane		X	X			
kerpiç		X	X	X		
kervan(saray)	X	X	X	X	X	X
kışla	X	X	X	X		X
kışlak			X			
kiler	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kilit			X			
kiremit	X	X	X		X	
kiriş		X	X			
konak	X	X	X	X	X	X
korkuluk			X	X		
köprü		X	X		X	
köşe		X	X	X		
köşk	X	X	X	X		
köy			X			
kubbe	X	X	X	X	X	X
kulê-	X	X	X	X	X	
kulübe	X	X	X	X	X	
kurna			X			
kümes			X	X		
künk			X	X		
lâgım	X	X	X	X	X	X
mabeyin			X			
mağaza			X	X	X	
mahalle	X	X	X	X	x	
mahzen	X	X	X	X	X	
makas	X		X	X	X	X
mazgal	X	X	X	X		
medrese			X			
mektep			X			
memişhane			X			
menzil	X	X	X		X	X
merdiven			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
mertek	X	X	X			X
mescit	X	X	X		X	X
metris	X	X	X	X	X	
meyhane		X	X	X		
mezar			X			
mihrap			X			
minare	X		X	X	X	
musalla			X			
mutfak	X	X	X			X
müşebbek		X	X			
nahiye	X	X	X	X		
oba	X					X
ocak	X	X	X	X	X	X
oda	X	X	X	X	X	X
odunluk			X			
oluk	X	X	X	X	X	
otağ	X					
örtü			X			
parmaklık	X	X	X	X=		
payanda	X		X			
pedavra				X		
tabakhane	X	X	X	X		
pencere	X	X	X	X		X
pervaz	X	X	X	X	X	
raf	X		X	X	X	
reze		X	X	X	X	X
salaş	X	X	X			X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
salhane	X	X	X			
samanlık			X			
saray	X	X	X	X	X	X
sayvan	X	X	X		X	X
sebil			X			
semt		X	X			
siper			X			
sofa	X		X	X		
sokak	X	X	X	X	X	
sundurma	X		X	X		
şadırvan		X	X		X	
şehit		X	X	X		
şendere			X			
şerefe			X			
şiş hane	X	X	X	X	X	
taban	X		X			
tahmis			X			
tahta	X	X	X		X	X
tavan	X	X	X	X	X	
tavla	X	X	X			
tekke			X	X		
tersane	X	X	X	X	X	X
tezgâh	X	X	X	X	X	
tomruk	X		X			
tuğla	X	X	X	X	X	X
türbe			X	X		
vakıf		X	X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
yapı		X	X	X		
yarık	X		X			
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Toplam:159	88	101	146	96	63	44

İŞ, UĞRAŞ ve MESLEK ADLARI; MESLEK ARAÇ ve GEREÇLERİ

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
abdal			X			
acemi	X	X	X	X	X	
ağa	X	X	X	X	X	X
akıncı	X		X			X
alemdar			X			X
araba (-cı)	X	X	X	X	X	X
ases	X		X			X
asker	X	X	X	X	X	X
aşçı	X	X	X	X		X
av (-cı)	X		X			X
aylak		X				
bahadır	X					X
bahçıvan		X	X			
bakkal	X	X	X	X	X	X
balta (-cı)	X	X	X	X	X	X
baş (+)	X	X	X	X	X	X
başbuğ	X					X
başıbozuk	X	X		X		
batakçı	X	X	X			
bayraktar	X	X	X	X	X	X
bedevî	X	X	X			
bekçi		X	X	X		

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
bekri	X	X	X	X	X	
berber	X	X	X	X	X	X
bey (+)	X	X	X	X	X	X
bezirgan	X	X	X	X	X	X
binbaşı	X	X	X		X	
binici	X		X			
biz				X		
borazan	X	X	X		X	X
bostan (-cı)	X	X	X	X	X	X
boz doğan	X	X	X		X	X
bölük (+)	X	X	X	X	X	X
burgu	X	X	X	X		
burma	X	X	X	X		
cambaz	X	X	X	X	X	
cebeci	X		X		X	X
celep	X	X	X			
cellât	X	X	X	X	X	
cerrah	X	X	X	X		
cetvel			X			
cıda	X		X			X
cımbız	X	X	X	X	X	X
cirit	X	X	X	X	X	X
cop	X			X		
çalgıcı			X			
çalpara	X	X	X	X		
çark	X	X	X	X	X	
çavuş	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
çekiç	X	X	X	X	X	X
çengi	X		X			X
çerçi	X					
çeribaşı	X		X	X	X	X
çeşni (-ci)			X			X
çırak	X	X	X	X	X	X
çiftçi		X	X			
çilingir						X
çoban	X	X	X	X	X	X
çomak	X		X	X		
çorba (-cı)	X	X	X	X	X	X
çuhadar	X	X	X		X	X
dadı	X	X	X	X	X	X
daire	X		X	X		
damasko		X	X	X	X	
davul	X	X	X	X		
defter (-dar)	X	X	X	X	X	X
değnek		X	X			X
deli (+)	X	X	X	X	X	X
derbeder	X		X			
derbent	X	X	X	X	X	X
derbeyi			X			
derviş	X	X	X	X	X	X
dilenci		X				
dilmaç	X	X	X			X
dimişki		X	X	X		X
dizdar	X		X	X		X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
doğramacılık			X			
düdük		X	X			X
dülger	X	X	X	X		
dümbelek	X	X			X	
dümen (-ci)	X	X	X	X	X	X
ebe			X	X		
ecza (-cı)			X			
eğe			X			
ekmek (-çi)		X	X			X
ekser			X			
elçi	X	X	X	X	X	X
emin	X	X	X	X		X
emir	X	X	X	X	X	X
esnaf	X	X	X		X	
eşkıya			X			
eşkinici			X			
fıskiye			X			
fişek	X	X	X	X	X	X
gaddare			X			
gayda		X	X		X	X
gazi	X	X	X			X
gemi (-ci)	X	X	X	X	X	X
gönüllü	X		X			X
gözbağcılık		X	X			
gülle	X	X	X	X		
haber (+)	X	X	X	X	X	
hacı	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arna</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
hafız			X			X
haham	X		X			
hâkim			X			X
hallaç			X			
hamal	X	X	X	X	X	X
hamam (-cı)			X			
han	X	X	X			X
haraç (-çı)	X	X	X	X	X	X
haramî	X	X	X	X	X	X
harbe	X	X	X	X		
hareme (-ağa)	X	X	X	X	X	X
haseki (+)	X	X	X			X
haydut	X	X	X	X	X	X
hazine (+)	X	X	X	X	X	X
hekim		X	X	X		
helva (-cı)	X		X	X	X	X
hırsız	X	X	X			X
hizmet		X	X	X		
hoca	X	X	X	X	X	X
hokkabaz	X			X		
hünkâr (+)						X
ırgat	X	X	X	X		
iç (+)	X		X			X
iç oğlanı	X	X	X		X	X
imrahor	X		X		X	X
işçi			X			
kabadayı			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kabza	X	X	X			
kadı	X	X	X	X	X	X
kahve (-ci)	X	X	X	X	X	X
kâhya	X	X	X	X	X	X
kalafat	X	X	X	X	X	X
kaifa	X	X	X	X	X	X
kalıp (-cı)	X	X	X	X	X	X
kalp (+)	X	X	X		X	
kantar (-cı)	X		X			
kapı (+)	X	X	X	X	X	X
kaptan	X	X	X	X	X	X
kard	X		X	X		X
kargı			X	X		
kasap	X	X	X	X	X	X
katır (-cı)		X	X			X
katil			X	X		
kâtip	X	X	X	X	X	X
kavaf	X					
kavas	X	X	X	X		
kaymakam	X	X	X	X	X	X
kazasker	X		X	X	X	X
kazaz			X			
keman		X	X	X		
kervan (-cı)	X	X	X	X	X	X
kese (+)	X	X	X	X	X	X
keşiş			X			
kethüda	X					

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kılavuz	X	X	X	X	X	X
kılıç	X	X	X	X		X
kira (-c1)	X	X	X	X	X	X
kol (+)			X			
korsan		X	X	X	X	
köçek			X			
kul (+)	X	X	X	X		X
kumbara (-c1)	X	X	X	X	X	X
kundak	X	X	X	X	X	X
kuyumcu		X	X	X		
külhan	X		X			
küstere			X			
kütük			X			
lağım	X		X	X	X	X
lala	X	X	X	X	X	X
levent	X	X	X		X	X
mal (-c1)		X	X			
mancılık	X					
maskara	X	X	X	X	X	X
matara (-c1)	X		X			X
matkap			X			
mehter (+)	X	X	X			X
memur			X			
menzil (+)	X	X	X		X	X
meyhane (-ci)		X	X	X		
mızrak	X	X	X	X		
mimar	X	X	X		X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
miralay	X		X			
mirza	X		X			X
molla	X	X	X			
muavin			X			
muhafız	X		X			X
muhasebe (-ci)		X				
muhtar		X	X			
mukallit	X					
mum (-cu)	X		X			X
muşta	X	X	X		X	X
mutaf (-çı)			X			
mübaşir			X			
müderris			X	X		
müdür			X			
müezzin	X		X			
müfettiş			X			
müftü	X	X	X	X	X	X
mühendis			X			
mühür (+)	X	X	X	X	X	X
müjde (-ci)			X		X	
mülâzım		X	X			
müsellem			X			
müsellim	X		X		X	X
müteferrika	X		X			X
mütevelli	X	X	X		X	X
naip	X		X			
nakkaş	X		X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
nalbant	X	X	X	X	X	
nazır	X		X			X
nefer	X		X			
ney (+)	X		X		X	
nişancı	X		X	X	X	X
odabaşı	X		X		X	X
odalık	X		X			
onbaşı			X	X		
padişah	X		X	X		X
pala	X	X	X	X	X	
papaz			X			
pasvan			X			
paşa	X	X	X	X	X	X
pehlivan	X	X	X	X	X	X
peyk	X		X			X
pezevenk	X	X	X	X	X	X
piyade			X			
pusat		X	X			
reis	X		X		X	X
rençber				X		
sadrizam			X			
sai	X	X	X			
saka	X		X			
samsun (+)	X		X		X	X
sancak (+)	X	X	X	X	X	X
saraç	X	X	X	X	X	X
sarrafi	X	X	X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
seğmen	X	X	X	X	X	X
serahur	X		X			X
serasker	X		X	X	X	X
serdar	X	X	X	X	X	X
serdengeçti	X		X			X
seyis	X	X	X	X	X	X
silâh	X	X	X	X		
silahşor			X			
silâhtar	X		X		X	X
sipahi	X	X	X	X	X	X
sivri			X			
softa		X	X			
sofu			X			
soytarı	X	X	X			
subaşı	X	X	X	X	X	X
sultan	X	X	X	X	X	X
su yolcu	X		X			
sürücü	X		X		X	X
süvari			X	X		
şah	X	X	X	X	X	X
şakirt		X	X	X		
şaklaban			X	X		
şehzade			X			
şeyh	X		X	X		X
şeyhülislâm	X		X	X		X
tabak	X	X	X	X	X	X
tabanca			X	X		

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
tahsildar			X			
takke(-ci)			X			
talebe			X			
tambura	X	X	X	X	X	X
tane			X			
tatar	X	X	X			
taya				X		
tayfa	X	X		X	X	
telhis (+)	X					X
tellâk		X	X			X
tellâl	X	X	X	X	X	X
teneke (-ci)	X		X			
terazi	X		X	X		
tercüman	X	X	X	X	X	X
terzi	X	X	X	X		X
testere	X		X			
tetik			X			
tımar (+)	X		X			X
tiryaki	X	X	X	X	X	
tomruk	X	X	X	X		
top (+)	X	X	X	X	X	X
topuz	X	X	X	X	X	X
törpü			X			
tulumba	X	X	X	X		
turnacı	X		X			X
tüccar	X					X
tüfek	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
ulak	X	X	X	X	X	
ulema	X		X			
usta			X	X		
ustura			X			
vaiz			X	X		
vali	X	X	X	X	X	X
vâsi			X			
vekil	X	X	X	X	X	X
vezir	X	X	X	X	X	X
vükelâ			X			
yabancı	X	X	X	X		
yalman			X			
yamak		X	X			
yankesici			X			
yarak			X			
yatağan	X	X	X	X	X	
yaver			X	X		
yaya			X			
yazı (-c1)		X	X			
yelken			X			
yeniçeri	X	X	X	X	X	X
yerli (+)			X			
yumru			X			
yürük			X			
yüzbaşı	X	X	X	X	X	X
zabit	X	X	X	X	X	
zade			X		X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
zağar (+)	X	X	X	X	X	X
zampara	X					
zanaat	X	X	X	X		X
zaptiye		X	X			
zımba		X	X			
zıvana	X		X			
zorba	X	X	X		X	X
zurna (+)	X	X	X	X	X	X
zülfikâr			X			
<hr/> Toplam: 328	<hr/> 218	<hr/> 168	<hr/> 280	<hr/> 148	<hr/> 122	<hr/> 154

EV ve MUTFAK EŞYALARI

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
ağırşak			X			
anahtar		X			X	
antika			X			
askı		X		X		
aynı		X	X			
badya	X					
bakraç		X	X	X	X	X
balçak		X	X			
balta	X	X	X	X	X	X
bardak	X	X	X	X		
bel				X		
beşik		X	X			
bıçak		X	X	X	X	X
bıçkı	X	X	X			
bozuk (II)				X		
buhurdan	X		X			
bukağı		X	X	X		
cam	X	X	X	X	X	
cezve		X	X	X		
çakı		X	X			
çakmak		X	X	X	X	
çan			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
çanak	X		X	X	X	X
çapa	X	X		X	X	
çekiç	X	X	X	X	X	X
çekmece	X		X			
çengel	X	X	X	X	X	
çerçeve	X	X	X	X	X	
çeşme	X	X	X	X		X
çıkrık	X	X	X	X	X	
çingirak			X			
çıra		X	X			X
çini		X	X	X	X	
çivi		X	X	X		
çotra	X	X	X	X	X	X
çömlek				X		
çuvaldız			X			
debbe			X			
dibek	X		X	X		
dikel		X		X	X	
divan	X	X	X	X	X	X
divit		X	X			
dolap	X	X	X	X	X	
döşek		X	X	X		
döşeme	X		X	X		X
duraç			X	X		
dürbün		X	X	X		
eşya			X			
fağfur	X	X	X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
fıçı			X	X		X
fırça	X		X	X	X	
fırın	X	X	X	X	X	
fil dişi	X	X	X	X	X	
fincan	X	X	X	X	X	X
güğüm	X	X	X			
güveç	X		X			
halı		X	X	X	X	
halka	X	X	X	X	X	
hamam (+)			X			
hançer	X	X	X	X	X	X
haranı			X			
hasır	X	X	X	X		
havan		X	X	X		X
havlu		X	X	X	X	X
heybe			X	X		
hilâl			X			
hokka			X			
huni		X		X	X	
ızgara		X		X	X	
ibrik	X	X	X	X	X	X
iğne	X		X			
imbik	X	X	X		X	
iskemle	X	X	X		X	X
kabza	X		X			
kâğıt			X			X
kalem	X	X	X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kama			X			
kamçı		X	X	X	X	
kanca	X	X	X		X	X
kandil		X	X	X	X	
kantar	X	X	X	X	X	X
kapak	X	X	X			
kaparı	X	X				
kâse	X		X	X		
kaşığı			X	X		
kaşık	X		X	X		
kaval	X	X	X	X		
kavanoz	X		X			
kavata	X			X	X	
kazan	X	X	X	X	X	X
kazma	X		X	X		
kefe	X		X			X
kenar			X			
kepçe			X			
kerata			X			
kerevet	X	X	X	X	X	X
keser			X	X		
kevgir			X			
kılıf	X	X	X	X		
kırba			X			
kırbaç	X	X	X	X	X	X
kibrit	X	X	X	X	X	
kilim	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
koçu		X	X	X		X
koldemir				X		
koltuk	X		X			
kopuz	X			X	X	X
kova	X	X	X	X	X	x
kovan			X			
kubur	X	X	X		X	
kurs	X			X		
kutu	X	X	X	X	X	X
küfe	X		X			
külünk			X			
küp	X	X	X			
kürek				X		
küskü			X	X		
leğen	X	X	X	X	X	X
lenger			X	X		
levha			X			
lif			X			
lobut		X	X			
lüle	X	X	X	X	X	
mahya			X			
makara	X	X	X			
mandal	X	X	X	X	X	
mangal	X	X	X		X	
marpuç	X		X			
masat			X			
maşa			X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
maşrapa	X	X	X	X	X	X
matara	X		X	X	X	X
mekik			X	X		
mengene		X	X	X	X	
meşale	X	X	X	X	X	X
miskal	X					X
mil		X	X	X		
mine			X			
misvak			X			
mukavva	X	X	X			
mum	X		X			X
musluk	X					
muşamba	X	X	X	X		
nacak		X	X	X		
nalça			X			
nargile	X		X			
oklava			X	X		
orak		X		X		
oturak	X		X	X		
palamar	X	X	X	X	X	
palanga	X	X	X	X		X
perde	X	X	X	X	X	X
pergel	X	X	X	X		
peşkir	X	X	X	X	X	X
peštahta	X		X		X	
pösteki			X			
rahle			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
rende	X	X	X	X		
sabun	X	X	X	X	X	X
sac			X			
sacayağı			X	X		
saçma		X	X	X	X	X
sadak	X					X
sahan	X	X	X	X	X	X
saksı	X		X	X		
sal		X	X			
salıncak			X	X		
sandal	X	X	X		X	
sandalye			X			
sandık	X	X	X	X	X	X
santur		X	X	X		
sarnıç				X		
satır	X	X	X	X		
sayeban			X			
saz			X	X		
sefertası	X					
seki			X			
sepet	X		X	X	X	X
sırça		X	X			
sırık	X		X			X
sini	X	X	X	X	X	
sipsi				X		
sitil			X			
soba	X	X	X	X		X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
sofra	X	X	X	X	X	X
sopa	X	X	X	X		
sofra	X	X	X	X	X	X
sopa	X	X	X	X		
susak			X			
süprüge					X	
sürahi			X			
şakul			X			
şamdan	X	X	X	X	X	X
şarkı			X	X		
şayka	X	X	X			X
şemsiye			X			
şilte	X	X	X	X	X	
şinik		X	X	X	X	X
şiraze			X			
şiş	X	X	X	X		
şişe		X	X	X		
tabak			X	X		
tabaka (II)				X		
tabla			X			
tahtırevan			X			
takım	X	X	X	X	X	
takvim			X			
talika	X	X	X			X
tandır	X	X	X	X	X	
tas	X	X	X	X	X	
tatar			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
tava	X		X	X	X	
tavla	X	X	X	X	X	
teber	X	X	X			X
tef				X		
tekne	X		X		X	X
tencere	X	X	X	X	X	X
tepsi	X	X	X	X	X	X
testi		X	X	X		
tırpan			X			
tokaç				X		
tokmak	X	X	X			
tombak			X	X		
toplu iğne		X				
torba	X	X	X	X	X	X
toyaka	X	X	X			
tulum	X		X			
ütü		X	X	X		
yafta			X			
yastık		X	X	X		
yatak	X	X	X		X	
yay		X				
yaygı			X			
yongar				X		
yorgan	X	X	X	X		
yumak			X			
yüklük		X	X			
zar	X	X	X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
zarf	X		X	X	X	
zemberek	X	X	X	X		X
zembil	X		X	X	X	
zil		X	X	X		
zincir	X	X	X	X		X
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Toplam: 241	122	128	211	140	84	59

GIYİM-KUŞAM; KUMAŞ, DERİ, İP, NAKIŞ ve AKSESUARLAR:

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
aba	X	X	X		X	X
abanî			X			
ağızlık		X				
alaca	X	X	X	X	X	X
arakçin			X			
arkan	X					
astar	X	X	X	X	X	X
atlas	X	X	X		X	
ayakkabı			X			
bağan		X	X			
basma	X	X	x			
başlık				X		
başmak	X	X	X	X	X	X
bez	X	X		X		
bilezik		X	X	X		X
biniş	X	X	X	X	X	
boğası	X	X	X	X	X	X
bohça	X	X	X	X	X	X
boncuk	X	X	X			X
boyunbağı			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
bükme	X		X			
bürd				X		
bürümcük	X	X	X			X
camadan	X	X	X	X	X	
canfes			X			
car	X					
cep		X	X	X	X	X
cepken	X					
cübbe	X	X	X	X	X	
cüzdân	X		X			
çakşır	X		X		X	
çalma	X	X	X	X	X	X
çamaşır			X			X
çanta	X	X	X	X		
çapraz	X	X	X	X	X	
çarık	X		X			
çarşaf	X	X	X	X	X	
çatkı			X			
çekme			X			
çekmen	X					
çelenk		X	X	X		
çember	X	X	X	X	X	X
çerge	X	X	X	X		X
çevre	X	X	X		X	
çeyiz		X	X			
çift		X	X	X		
çile				X		

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
çintıyan			X			
çit	X		X		X	X
çizme	X	X	X	X		X
çorap	X	X	X	X	X	
çubuk	X	X	X	X	X	
çuha	X	X	X	X	X	X
çul	X	X	X	X	X	X
çuval		X	X		X	
dağarcık	X	X	X	X	X	
destmal	X	X	X	X	X	X
diba			X			
dikiş	X		X			
dimi	X	X	X	X	X	X
diz (-lik)		X	X	X		
dizi			X			
dolama	X	X	X	X	X	X
don		X	X			
duvak		X	X	X		
düğme		X	X			
entari	X	X	X	X	X	
esvap			X			
ferace	X	X	X	X	X	X
fermene	X		X	X		
fes	X	X	X	X	X	
fistan	X	X	X	X	X	X
fıtil	X	X	X	X	X	X
futa	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
gecelik	X		X			
geçirme			X			
gerdanlık	X	X	X	X		
gergef	X	X	X		X	
giysi			X			
gön			X			
göt (-lük)			X			
gözlük			X	X		
güvez			X			
halhal	X		X	X	X	
halka	X	X	X	X	X	
hamail	X	X	X	X	X	X
harar	X		X	X	X	X
hare			X			
harir			X			
hırka			X			
hilak	X		X			
hindî			X			X
Hürmüz	X					
ibre	X		X			
ibrişim	X	X	X	X	X	X
içlik			X			
ihram			X			
ilic			X			
imame	X		X			
inci			X	X		X
ipek			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
işleme		X	X			
kaban	X		X		X	
kabara			X			
kadife	X	X	X	X		
kafes			X			
kaftan	X	X	X	X	X	X
kakım	X					
kalçın	X	X	X		X	
kalkan			X			
kalpak	X	X	X		X	X
kaplama	X	X	X	X		X
kasnak			X			
kavuk	X	X	X	X	X	X
kayış		X	X			
kayseri			X			X
kaytan	X	X	X	X	X	X
kebe	X		X			
keçe	X		X		X	X
kefen			X			
kellepuş			X	X		
kemer	X	X	X	X	X	
kemha		X	X		X	X
kepenek	X	X	X			X
kerrake	X		X			
kese	X	X	X	X	X	X
kesme			X			
kılaptan		X	X			X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kınnap		X	X	X		
kıyafet	X		X	X	X	
kispet			X			
kolan	X	X	X	X	X	X
kolçak	X	X	X			
konç			X			
kopça	X	X	X	X		X
koyun		X				
kösele	X	X	X		X	X
köstek				X		
kumaş	X	X	X	X	X	
kundura	X	X	X	X	X	
kuşak		X	X			
kutnu	X		X			
külâh	X	X	X	X		
kürk	X	X	X	X		X
lâhurî			X			
lâta			X			
libas	X	X	X			
mahrâma	X	X	X	X	X	X
makat	X		X			
mendil			X			
menguş	X	X	X			X
mercan	X	X	X	X	X	X
mest	X		X	X	X	
meşin	X				X	
minder	X	X	X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
mintan	X		X			
mukaddem			X			
muslin	X	X	X	X		X
mutaf		X	X	X		
nakış			X			
nalın		X	X			
pabuç	X	X	X	X	X	X
pafta	X	X	X	X		
palaska	X	X	X	X	X	X
pamuk (+)	X	X	X	X	X	X
paşmak			X			
peçe			X	X	X	X
penes	X	X		X		X
pervaz	X	X	X	X	X	
peşli			X			
peştamal	X	X	X	X	X	X
postal		X	X	X	X	
poşu		X	X	X	X	
potur	X	X	X	X		X
pul		X	X	X	X	
püskül			X			
rida			X			
ruba	X	X	X	X	X	X
saç (+)			X			
saçak	X	X	X			
saçma			X			
sahtiyân	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
sarık	X	X	X	X	X	
savat			X	X		X
seccade	X	X	X	X	X	X
sedef	X		X		X	
seraser	X		X			X
serpuş	X		X			
setre			X			
sırma	X		X	X	X	X
sicim			X	X		
sigaralık			X			
sof	X				X	
sokman		X				
sorguç	X	X			X	X
şal	X	X	X	X	X	X
şalakı			X			
şalvar	X	X	X	X	X	X
Şam (+)	X	X	X	X		
şapka	X	X	X	X		X
şayak			X			
şerit	X	X	X	X	X	
tafta	X		X			
tahrir			X			
takke	X		X	X		X
taklit	X					
talağan			X			
târ	X					
tarak	X	X	X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
tasma	X					
tatar	X					
tavlı			X			
teğelti			X			
tel	X	X	X	X	X	
telâtin	X	X				
telli			X			
temlik			X			
temren			X			
tepelik			X			
terki			X			
terlik	X		X			
tespih			X			
teyel	X		X			
tiftik	X	X	X			
tire			X			
tirşe			X			
toka	X		X	X		X
tomak			X			
tozluk	X	X	X	X	X	
tuğ	X		X		X	X
tuman			X	X	X	
tülbent	X	X	X	X	X	X
türban			X			
uçkur		X	X	X		
urgan			X			
üç (+)			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
varak		X	X	X	X	
velense	X			X	X	X
yağlık		X	X			
yağmurluk	X	X	X			
yaka	X	X	X	X		
yamçı			X			
yapıncak	X	X	X	X	X	
yaşmak		X	X			
yelek	X	X	X	X	X	
yelpaze		X	X			
yemeni	X		X	X	X	X
yılankavi	X					
yün			X			
yüyük			X			
zağara			X			
zar			X			
zerbafte	X					
zerdeva			X		X	
zıbın	X	X	X	X		X
zıh	X		X	X		
zincir	X	X	X	X		X
ziynet			X			
<hr/> Toplam:259	<hr/> 145	<hr/> 126	<hr/> 233	<hr/> 110	<hr/> 89	<hr/> 76

YİYECEK ve İÇECEKLER; BAHARATLAR

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
ağda			X			
akide	X	X				
aşure			X			
ayran		X	X			
badem ezmesi			X			
baharat				X		
baklava	X		X			
bal	X					
bazlama			X			
boza	X	X	X	X	X	X
börek		X	X			
bulamaç			X	X		
bulgur	X	X	X	X	X	X
bumbar			X			
cibre			X			
çay	X	X	X		X	
çerez			X			
çerviş	X					
çorba	X	X	X	X	X	X
çörek	X		X			
çullama	X					

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
dolma	X		X		X	
dondurma			X			
ekmek		X	X			X
ekmek kadayıfı			X			
ekşi			X			
erişte			X	X		
erzak			X			
gevrek	X	X	X			
göden	X					
gözleme			X			
gülâb			X			X
gülbeşeker			X			
güllâç			X			
güveç			X			
hâmur			X			
hardaliye			X			
havyar		X	X			
helva	X	X	X	X	X	X
hoşaf		X	X	X		
höşmerim				X		
hurda			X			
içki			X			
imambayıldı			X			
irmik helvası			X			
işkembe çorbası			X			
kaçamak		X	X	X		
kadayıf	X		X			
kadınbudu			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kadıngöbeği			X			
kahvaltı	X	X	X		X	X
kahve	X	X	X	X	X	X
kalya	X		X			
kapama			X			
kavurmak		X	X	X	X	
kaygana		X	X	X		
kaymak	X	X	X	X	X	
kebab		X	X			
keşkek	X	X	X			
keten helva			X			
kıyma			X			
kimyon	X	X	X	X	X	
koz helva			X			
köfte	X	X	X	X	X	
köfter			X			
kurabiye	X		X	X		
külbastı			X			
lâpa	X			X	X	
leblebi		X	X	X		
lokma	X		X	X	X	
lokum	X	X	X		X	
macun	X	X	X		X	
maya	X		X			
meyanbalı	X					
meze	X	X	X	X	X	
muhallebi			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
musakka			X			
müselles			X			
nane			X	X		
nişasta	X	X	X	X	X	
nohut	X	X	X			
nöbet şekeri			X			
ovmaç			X			
paça	X	X	X	X	X	
paluze			X			
papaz yahnisi			X			
pastırma	X	X	X	X	X	X
pekmez	X	X	X	X	X	X
peksimet	X	X	X	X	X	X
pelte	X		X			
pestil			X			
plıhtı	X		X			
pide	X	X	X	X	X	X
pilâv	X	X	X			
poğaç	X	X		X	X	X
puf böreği			X			
rakı	X	X	X	X	X	
reçel			X			
revak	X		X			
revani			X			
tirit			X			
turşu		X	X	X	X	X
tuz			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
türlü			X			
un		X				
yağ			X			
yahni	X		X			
yalancı dolma			X			
yemek	X		X			
yemiş		X				X
yeni bahar	X	X				
yiyecek			X			
yoğurt	X	X	X		X	X
yufka	X		X	X		
zahire	X	X	X	X		X
zencefil	X	X	X	X	X	X
zerde			X			
zeytin			X			
Toplam: 143	62	51	129	44	37	24

BİTKİ İSİMLERİ

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
abanoz	X	X	X			
afyon	X	X	X	X	X	x
ağaç			X			
anason	X	X	X		X	
Antep fıstığı	X					
ardıç			X			
armut			X			
arpa	X	X	X			
arpacık	X	X	X	X		
asma	X	X	X			
ayva			X			
badem		X	X	X		
bakam	X	X	X		X	
bakla			X	X		
baldıran						X
bamya	X	X	X	X	X	
bezir	X					
biber		X	X	X	X	X
bostan	X	X	X	X	X	X
budak			X			
burun otu		X	X	X		X
can eriği			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
ceviz			X			
çalı		X	X			
çam	X		X	X		
çam sakızı		X	X			
çay	X	X	X		X	
çayır	X	x	X	X		
çınar		X		X		
çiçek		X	X	X	X	
çimen		X	X			
çöğür			X			
çörek otu			X			
çükündür		X	X			
dal	X					
duman	X	X	X	X		X
dut	X	X	X	X		
elma	X		X			X
enginar	X	X			X	
erguvan	X		X	X	X	X
fasulye	X	X		X	X	X
fesleğen		X	X	X	X	
fındık	X	X	X	X	X	X
fıstık	X	X	X	X	X	
fidan		X	X	X	X	
gonca		X	X	X	X	
gül		X	X	X	X	
gülâb			X			
hardal		X	X		X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
harnup				X	X	
haşhaş		X	X	X		
havuç		X			X	
hurma	X	X	X	X	X	x
ıtır	X					
iğde			X			
incir			X			
kahve	X	X	X	X	X	X
kamış		X	X	X		
karanfil	X	X	X	X	X	
karnabit	X			X	X	
karpuz	X	X	X	X	X	
kasımpatı			X			
katmer			X			
kavak		X	X		X	
kavun			X			
kayısı	X	X	X	X	X	X
keçi boynuzu				X		
kenevir		X	X			
kereviz			X			
kestane	X	X	X	X	X	X
keten			X			X
kına	X	X	X		X	
kimyon	X	X	X	X	X	
koçan	X		X	X	X	X
kokoroz		X	X			
lâden			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
lâhana			X	X	X	
lâle	X	X	X		X	
leylâk	X	X		X	X	
limon	X	X	X	X	X	X
mahmude					X	
marul	X	X	X	X	X	
maslak	X	X	X			X
maydanoz		X	X	X	X	
mazı			X			
menekşe	X	X	X	X	X	
mera	X		X			
mercimek		X				
meyve			X			
misket			X			
muşmula	X	X	X	X	X	
mürver			X			
nane			X	X		
nar			X			
narenciye	X	X	X	X	X	X
nergis			X		X	
nilüfer	X				X	
nohut	X	X	X			
oğul otu			X			
orman		X	X	X		
öd ağacı	X					
örü			X			
pamuk	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
pancar	X	X			X	
patlıcan	X		X	X	X	
pazı		X	X	X	X	
peygamber çiçeği			X			
pırasa	X	X	X	X	X	X
pirinç			X			
portakal	X	X	X	X	X	
ravent	X	X	X	X	X	
razakı	X		X			
roka				X	X	
safran	X	X	X	X	X	X
sakız kabağı			X			
salep	X		X	X		
salkım	X		X			
sarımsak			X			
sarı sabır	X				X	
kavak			X			
saz		X	X			
sebze	X		X			
sedef otu			X			
servi		X	X	X	X	
sıraca otu			X			
sinameki	X		X			
soğan			X			
sumak	X				X	X
susam	X		X	X	X	X
sümbül	X	X	X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
süsen					X	
şahtere	X					
şakayık			X			
şebboy	X	X	X	X		
şeftali			X			
şimşir	X	X	X	X	X	
tarçın			X	X		
tarhun	X	X				
tatar	X					X
tömbeki			X			
turunç	X	X	X			
tütün	X	X	X		X	
vişne	X	X	X	X	X	
yapıncak			X			
yaprak			X			
yasemin	X	X	X	X	X	
yenibahar	X	X				
yer elması			X			
yıldız			X			
yonca			X			
zakkum			X			
zambak		X	X	X		
zencefil	X	X	X	X	X	X
zerdali	X	X	X	X	X	
zerdeçal			X			
zerrin	X		X			
zerzevat	X		X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
zeytin			X			
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Toplam: 158	75	79	132	65	64	27

HAYVAN İSİMLERİ

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
ahtapot		X	X	X	X	
akrep	X		X	X	X	
arı				X		
arслан	X	X	X	X	X	X
at	X	X	X	X	X	X
atmaca		X	X			X
bağa			X			
balık		X	X	X		
barak		X	X	X		
barbunya		X			X	
bat	X	X	X	X		
boğa	X	X		X	X	
buzağı		X			X	X
bülbül	X	X	X	X	X	X
çakal	X		X	X	X	
çakır (doğan)	X		X			X
deve			X	X		X
doğan	X	X	X			X
domuz	X		X	X		X
ejder		X	X	X		
eşek			X			
fil	X	X	X	X		X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
gazal	X		X			
geyik			X			
haşarat			X			
himar	X	X	X	X	X	X
hindî			X			
horoz			X			
hüdhüd			X			
kabuk	X					
kakım	X					
kaplan	X	X	X	X	X	X
kaplumbağa	X					
karakulak	X					
kara kuş	X	X	X			
karga		X	X		X	
karınca				X		
kartal		X				
katır	X	X	X			X
keçi				X	X	X
kerkes			X			
kırkayak	X		X			
koyun		X				
köpek			X			
kumru			X			
kuzu		X	X			
leylek	X	X	X	X	X	
maymun	X	X	X	X	X	X
ördek		X				

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
papağan		X	X			
pervan	X			X	X	
pisik	X			X		
porsuk	X	X		X		
sakırğa			X			
samsun	X		X		X	X
samur	X	X	X	X	X	
sansar			X			
sıçan	X		X			X
sincap	X		X		X	
sülük				X		
sünger		X	X	X	X	
sürü		X		X		
şahin	X	X	X		X	X
şebek			X			
tahta biti		X		X		
tavuk			X			
tırtıl	X					
yapalak			X			
yelkovan	X		X	X		
yengeç			X			
zağar	X	X	X	X	X	X
zerdeva			X		X	
zürafa	X					
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Toplam: 73	35	33	52	31	23	19

TİCARET ve PARA; AĞIRLIK, SAYI ve ÖLÇÜ

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
dinar	X		X	X	X	
dirhem	X	X	X	X	X	
dirlik			X			
dönüm	X	X	X			X
düzine			X	X		
endaze			X	X		
faiz		X	X			
fidye-i necat			X			
fiyat	X		X			X
gelir	X			X		
gümrük	X	X	X	X	X	X
gündelik		X	X			
haraç	X	X	X	X	X	X
harç	X	X	X	X	X	X
has	X		X		X	X
hazine	X	X	X	X	X	X
hesap		X	X	X		
hezar			X			X
hisse			X	X		
irat	X		X			
kâr		X	X	X		
kefil		X	X			
kelepir	X		X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kesat			X			
kesim			X			
kırat	X			X	X	
kile	X	X	X	X	X	X
kira	X	X	X	X	X	X
maaş			X			
mahmudiye	X		X			
mal		X	X	X	X	
mangır	X		X	X	X	X
masraf		X	X			
mecidiye			X	X		
metelik			X			
mezat	X	X	X			
mihenk	X	X				
miras	X	X	X	X	X	
mirî	X	X	X	X	X	X
miskal	X		X			
mudi				X		
müflis	X	X	X	X	X	
mülk			X			
müsadere	X					
müşteri	X	X	X	X	X	
nafaka	X		X	X		
nakit	X			X		
narh	X	X	X	X		
okka	X	X	X	X	X	X
ortak	X	X	X	X		X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
otuz	X		X			
ölçek			X			
ölçü			X			
öşür	X		X			
para	X	X	X	X	X	X
pay		X	X			
pazar	X	X	X	X	X	X
peşin	X					
pey		X				
rakam		X	X	X		
rehin		X	X		X	
resim	X		X	X	X	
ruhsat			X			
rüşvet	X		X	X		
saat	X		X	X	X	
sayı	X		X			
senet	X		X			
sermaye	X	X	X	X	X	
sıfır	X		X			
siftah	X	X	X		X	
simsar	X	X	X	X		
şikâr		X	X			
tapu			X	X		
tarife	X	X	X			
tayın	X	X	X		X	X
tezkere	X	X	X	X	X	X
tımar	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
toptan	X		X			
ulûfe	X	X	X	X	X	X
urup			X			
üç			X			
vade	X	X	X	X		
veresiye	X	X	X	X	X	
vergi		X	X	X		X
vezne	X	X	X	X	X	X
vilâyet		X	X	X		
yekûn			X			
yetmiş			X			
yirmilik	X		X			
yonga			X			
yüzlük	X	X				
zarar	X	X	X	X		X
zeamet			X	X		X
ziyan		X	X			
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Toplam: 119	72	60	104	62	35	29

ATLAR ve AT TAKIMLARI

<u>Kelimeler</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
abayi	X		X			X
abraş	X	X	X	X		
at	X	X	X	X	X	X
aygir		X	X			
beygir	X		X			
binek		X	X			
bukağı		X	X	X		
çaprak	X					X
çatal		X	X			
çıkıntı	X					
çifte			X			
çil			X			
çul	X	X	X	X	X	X
dizgin	X	X	X	X		
doru		X	X	X		
eşkin			X			
gem			X		X	
ham				X		
hergele	X	X	X	X		
kaltak			X			
kantarma	X		X			
kaşağı		X	X			
kolan	X	X	X	X	X	X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
koşum		X				
köstek	X	X	X	X		
kula		X	X			
kuskun		X	X	X		
küheylân			X			
link				X		
mahmuz	X	X	X	X	X	X
mekkâre			X			
paldım		X	X	X		
paytak			X			
payvant			X			
raht	X		X	X		
rahvan			X			
reşme			X			
semer	X	X	X	X	X	X
terki			X			
tımar		X	X		X	
tombak (üzengi)			X			
üzengi		X	X	X	X	
yağız	X		X			
yamçı			X			
yavaşa	X		X			
yedek	X		X	X		
yele				X		
yorga			X			
yular		X	X	X		
<u>Toplam: 49</u>	<u>18</u>	<u>21</u>	<u>43</u>	<u>21</u>	<u>8</u>	<u>7</u>

TIP ve SAĞLIK TERİMLERİ; İNSAN ve HAYVAN UZUVLARI

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
afiyet			X			
ağız		X		X		
aşık	X	X		X		
bacak		X	X			
bağırsak	X					
baldır		X				
balgam			X	X		
beden	X	X	X	X	X	
belsoğukluğu			X			
ben	X	X	X			
boğaz	X	X	X	X	X	X
boy	X	X	X	X	X	
böbrek		X	X	X	X	
but	X	X	X	X		
can		X	X		X	
cerrah	X	X	X	X		
ciğer		X	X		X	
çakır	X		X			X
çatma		X	X			
çehre	X		X			
çene			X			
çıban			X			
çolak	X	X	X	X		X

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
dalak	X	X	X	X		
damla	X	X		X		
diş			X			
dudak		X				
düz taban			X			
frengi	X	X	X			
gaga		X				
gırtlak	X					
göğüs				X		
hap	X	X	X	X	X	
hasta			X			
ilâç		X	X	X		
ishâl			X			
işkembe	X	X	X			
kafa	X		X			
karakuş			X			
kaş			X			X
kilit			X			
kirpik				X		
kör	X	X	X	X		
köse		X	X	X	X	X
kötürüm				X		
kuduz			X			
kulak			X			
kursak					X	
kuyruk		X	X			
maraz	X		X	X	X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
mayasıl		X	X	X		
merhem	X	X	X	X	X	X
mide			X			
nabız		X				
nefes			X			
neşter	X		X	X	X	
nüzul				X		
ölüm			X			
ömür				X		
parmak	X					
pençe	X	X	X			
perhiz			X	X		
safrâ	X	X	X	X	X	
sakağı		X	X			
sakat		X	X	X	X	
sancı			X			
sarılık			X	X		
sıhhat			X			
sıraca			X	X		
sırt			X			
sızl		X				
sine			X			
soluk			X			
surat		X		X		
şası	X		X			
şifa			X			
sirden			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
tabiat	X	X	X	X		
terleme			X			
tıknefes	X		X	X		
topal			X	X	X	X
topuk		X	X			
uzuv			X			
verem		X	X		X	
vücut			X	X		
yaralı		X			X	
yel	X					
zayıf	X	X	X	X		
zebun			X			
zihin			X			
<u>Toplam:90</u>	<u>30</u>	<u>40</u>	<u>69</u>	<u>37</u>	<u>16</u>	<u>8</u>

METALLER, TAŞLAR ve KİMYASAL MADDELER

<u>Kelimeler</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
ağız otu				X		
alçı			X	X		
altın	X	X	X	X		X
bakır		X	X	X	X	X
baldıran						X
barut		X	X	X	X	
bezir	X					
bileği		X	X			
billur		X	X	X	X	
cevahir	X	X	X	X	X	
cevher	X		X	X		
cıva				X		
cilâ				X		
çelik	X	X	X	X		
çiriş	X	X	X	X	X	X
demir	X	X	X			X
ecza			X			
elmas		X	X	X	X	
enfiye		X	X			
firuze	X	X	X	X	X	
gümüş		X	X			
iksir	X					
kâfur			X		X	

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kalay	X	X	X	X	X	X
kantaşı		X				
kasnı	X					
katran	X	X	X	X	X	X
kav				X		
kehribar	X	X	X	X	X	X
kezzap	X		X			
kireç		X	X	X		
kömür		X	X	X		
kurşun	X	X	X	X	X	X
kükürt			X			
lehim			X			
lök	X	X	X			
maden	X	X	X	X		X
mermer		X	X	X	X	
neft	X		X		X	
nışadır		X	X			
panzehir				X		
pirinç		X	X	X	X	
sakız	X		X	X		
sepi			X			
seylan taşı			X			
sıçan otu			X			
sülüğen			X			
şap			X			
taş			X			
tebeşir	X	X	X	X	X	

<u>kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
teneke	X	X	X	X		
tombak			X	X		
tunç	X	X	X	X	X	
tutkal		X	X	X		
tutya	X		X		X	
üstübeç	X					
yakı		X	X	X		
yakut			X			
yeşim			X			
zehir		X	X	X		
zift		X	X			
zümrüt		X	X		X	
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Toplam: 62	24	33	51	33	19	9

BOYA, RENK, KOKU ve KOZMATİK

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
al		X	X	X		
ala		X	X			
amber	X	X	X		X	
bakam	X	X	X		X	
beyaz			X			
boya	X	X	X	X	X	
çivit	X		X			
gülgün	X					
güvez	X		X	X		
kara	X	X	X	X	X	X
kına	X	X	X		X	
kırmız	X	X	X	X	X	
kızıl			X			
koku			X			
koyu			X			
lâcivert	X	X			X	
lâl			X			
mavi		X	X	X	X	
mazı				X		
meneviş			X			
misk	X		X	X		
mor	X	X	X	X		
mürekkep		X	X	x		

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
pembe	X		X			
rastık	X		X		X	
renk	X		X	X	X	
saman rengi	X					
sarı				X		
siyah			X			
sülümen	X	X			X	
sürme	X	X	X	X		
yeşil			X	X		
Toplam: 33	18	14	26	14	11	1

FİLLER

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
acımak		X		X		
alışmak		X	X	X		
âmed	X					
artmak	X	X	X		X	
aşılmak		X	X			
azletmek	X				X	
azmak	X	X	X	X	X	
bağışlamak		X				
basmak		X	X			
batmak		X	X	X		
bayılmak			X	X	X	
beğenmek		X	X	X	X	
beklemek		X				
benimsemek		X	X			
benzemek			X			
beslemek			X		X	
bezmek		X		X	X	
bırakmak				X		
bilmezlenmek			X			
bitirmek	X		X			
bitmek	X	X	X	X		
bozmak		X	X			
bozuşmak		X				

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
buyurmak		X	X		X	
çalışmak	X	X	X	X		
çatmak			X			
çıkılmak			X	X		
dalmak				X		
dayanmak	X		X		X	
değmek			X	X		
dinlemek			X			
dokunmak			X			
dolanmak		X		X	X	
dolmak	X		X			
donatmak				X		
durmak	X		X	X		X
duymak			X			
düzmek		X				
eğlenmek	X		X	X	X	
gelmek		X	X		X	
gezmek		X	X	X		
ıslatmak			X			
ısmarlamak			X			
kabarmak			X			
kaçırmak	X		X			
kaldırmak			X			
kalmak				X		
kandırmak			X			
kapamak			X			

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
kapmak				X		
kavramak			X			
kavurmak		X	X	X	X	
kaymak			X			
kazanmak		X	X		X	
kazmak			X			
kırmak	X		X	X		
kıskanmak		X		X		
kıymak		X	X			X
konuşmak			X			
kopmak			X			
korkmak			X			
kullanmak			X	X		
kurmak		X	X	X		
kurtarmak		X	X			
kuşatmak			X			
mahvolmak			X			
okumak			X			
olmak			X			
oturmak			X			
parlamak			X			
püskürmek				X		
sabretmek			X			
sağmak		X				
sakınmak				X		
sallamak		X				

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
saplamak			X			
sarmak		X				
savurmak				X		
sayıklamak				X		
saymak		X		X		
sevmek		X	X			
soymak			X			
sulamak			X			
süpiirmek			X			
sürmek			X			
şaşmak	X	X	X	X	X	
tamir (et-)			X			
tanımak		X				
tapmak			X			
tartmak				X		
taslamak			X			
tavlamak			X			
terk(et-)			X			
teslim (et-)	X	X	X	X		
titremek			X			
tutmak			X	X		
tutulmak				X		
tütmek			X	X		
uçurmak			X			
uğramak			X	X		
uğraşmak			X			
ummak		X		X		

<u>Kelime</u>	<u>Rom.</u>	<u>Bul.</u>	<u>Sırp.</u>	<u>Arn.</u>	<u>Yun.</u>	<u>Mac.</u>
uydurmak			X			
uymak		X	X	X		X
varmak		X	X			
vazgeçmek		X				
vermek			X			
vurmak	X					
yaratmak		X	X	X		
yenmek			X			
yırlamak			X			
zapt (et-)	X	X	X	X		
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Toplam:	17	42	82	42	15	3

KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR BİBLİYOGRAFYASI

- Acaroğlu, M.Türker: "Bulgarca-Türkçe ve Türkçe- Bulgarca Sözlükler", Türk Dili 4, (37, Ekim 1954),s. 28-30.
- Acaroğlu, M.Türker : "Bulgarca'ya geçen Türkçe Atasözleri", Ülkü, 3. Seri, 2 (14,1948), s. 24-25.
- Acaroğlu, M.Türker: Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu, Kültür Bak.Yay., Ankara, 1988.
- Acaroğlu, M.Türker: "Tarih boyunca Türkçe lakap, ad ve soyadı alan Bulgar ünlüleri", Türk Kültürünü Araştırma Dergisi, Prof. Dr.Şerif Başstav armağanı özel sayısı, 1988,s. 45-89.
- Adamoviç, Milan: "Turcizmi" Sırpkohırvatskom Jeziku Svjetlost", (Abdulah Şkalyiç), TDAY Belleten, 1969, s. 289-292) (Not.Kitap tanıtma).
- Ago, Arif: "Makedonca'da Kullanılan Türkçe Adlar ve Ekler", IV. Mill. Ara. Türk.Kongr. 1982.
- Aitzet Müller Rudolf: Altbulgarische Grammatik als Einführung in die Slavische Sprachwissenschaft, Freiburg 1978.
- Alexandrescu, Alexandra Roceric: Fono-statistica Limbii Române, Bucureşti, 1968.
- Altheim F.: Attila und die Hunnen, Baden Baden, 1951.
- Altınkurt, Orhan: "Türkçe'nin Romen dilleri üzerindeki tesirleri", Türk Kültürü, Ekim 1967.
- Alp, İlker: "Tarihte Türklerin Bulgarlaştırılması", Türk Dünyası Araştırmaları, İstanbul, Sayı: 37, Ağustos 1985,s. 100-116.
- Alpan, Necip: Tarihin Işığında Bugünkü Arnavutluk, Ankara, 1975.
- Andreev, Stefan: Rečnik Na Turskiya Govor v.s. Durac, Razgradski Okrig, 1964, Sofya (Mezuniyet Tezi).
- Arseven, Veysel: "Türkçe'nin Romenler üzerindeki etkileri", Türk Folklor Araştırmaları, 3 (63, 1954), s. 997-999.

- Asbóth, Oskar-Gombocz, Z.: "Die Bulgarisch-Türkischen lehnwörter in der Ungarischen Sprache", KSz. XIII, 1912-1913, s. 322-337.
- Aslan, Haner: "Gagauzlar", TDAE, S. 17, Nisan 1982, s. 221-227.
- Ayneddin, Ahmerov : Bulgar Tarihi, Kazan 1911.
- Babinger, Fr.: Tahbuch einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien, München-Leipzig 1923.
- Bako, Ferenc: A Magyar szókészlet Román elemeinek Története, Budapest 1982.
- Bakotić, Lujo: Rječnik Srpskohrvatskog književnog jezika, Beograd, 1936.
- Bal, Halil: Son Devir Bularistan"daki Yer İsimleri, İst. Ü. Edb.Fak. 1986 (Doktora Tezi).
- Balgarsko Turski Rečnik, Sastaviteli: N.Vančev, Ju, Kerimov, G.Klasov, Str.Nikolov, Tr.Popov, Sofia 1961.
- Balkanlı, Ali Kemal: Şarkî Rumeli ve Buradaki Türkler, Ankara 1986.
- Bárczi Géza: "A propos de vieux mots d'emprunt turcs en hongrois", AOH XVIII, 1965.
- Bárczi, G.: "Notes sur les vieux mots d'emprunt turcs en hongrois" (Macarca'da ödünçleme yoluyla alınan eski Türkçe kelimeler üzerine notlar), AOH, 18.c., 1965, s.47.-
- Bárczi, G.: "Quelques conclusions tirées de l'étude des plus anciens mots d'emprunt turcs du hongrois" (Macarca'daki en eski Türkçe alıntı kelimelerin incelenmesinden çıkan sonuçlar), AOH, 25.c., 1972, s.383-390).
- Baştav, Şerif: "İtil (Volga) Bulgar Devleti", "Avar İmparatorluğu", Tarihte Türk Devletleri, C.1, Ankara 1987, s. 183-195.
- Bayramov, Sabahattin: Türk Atasözleri, Sofya 1965.
- Bayrav, Süheyla: Romen Dillerinin Doğuşu ve Gelişmesi, İstanbul 1967.
- Bedevian, Armenag K.: Illustrated Palyglottic Dictionary of Plant Names in Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkish Languages, Cairo, 1963.
- Benzing, Johannes: "Das Hunnische, Donaubulgarische und Wolgabulgarische"

- Philologiae Turcicae Fundamenta, Wiesbaden 1959, s. 685-695.
- Benzing, Johannes: "Die angeblichen bulgarisch-türkischen Lehnwörter im Ungarischen", ZDMG XCVIII, 1942, s. 24-27.
- Bereczki, Gabor: "A török nyelvek hatása a magyarra" (Türk dilinin Macarca üzerindeki tesiri), MSFO, 63, 185, 1983, s. 59.-
- Bergstrasser, G.: "Zur Phonetik des Türkischen nach gebildeter Konstantinopler Aussprache", ZDMG, LXXII (1918), s. 233-262.
- Berneker, E.: Slavisches Etymologisches Wörterbuch, I (A-L); II (M-mor), Heidelberg, 1924.
- Bese, Lajos: "Eski Türk Özel Adları hakkında", IV. Mill. Ara. Türk. Kong. 1982.
- Beşevliev, Veselin: "Bemerkungen über die epigraphischen Reste der Proto-Bulgarischen Sprache", Materialia Turcica, 9 (1983), s. 1-9.
- Beşevliev, V.: Die Protobulgarischen Inschriften, Sofia, 1933.
- Beşevliev, V.: "Die protobulgarischen Inschriften und die Slavistik", Zeitschrift für Slavistik, I (1958), s. 1-7.
- Beşevliev, Veselin, Prvo-bilgarski Nadpisi, Sofia, 1979.
- Beyhan, M.: "Slav dillerinin Türk dillerinden etkilenimi üzerine birkaç söz", Türk Dili, XXXVII, c., S. 318, 1978, s. 185-188.
- Bilgarski Etimologičen Rečnik, Sofija, 1962.
- Bilguer, V.: Macedonisch-türkische Wörtersammlung, Schwerin, 1889.
- Blaskovics, J.: "Some toponyms of Turkic origin in Slovakia" (Slavcadaki bazı toponomik Türkçe kaynaklar), AOH, c.27, 1973, s. 191.-
- Blaskovič, J.: Türkische Urkunden aus Rimavská Sobota aus der Zeit der Türkenherrschaft in der Slowakei (1600-1686). I-II. Bratislava (Manuscrit. Les données sont citées selon le numéro d'ordre des documents).
- Blau, Otto: Bosnisch-Türkische Sprachdenkmäler, Leipzig, 1868.
- Blédy, Geza: Influenta Limbii Române Asupra Limbii Maghiare, Sibiu, 1942.
- Bobčev, S.S.: "Bilgarsko-turski usporednici v juridičeskite ni poslovice i značenieto im za narodno pravo", Naučen pregled, g. III, knj.g. s. 121-133.

- Bobčev, S.: "Türski poslovitsi i Bulgarija" (Bulgaristan'da Türk Atasözleri), *İzvestija na Narodnija Etnografskija Muzej v Sofija*, 1932.
- Boev, E.: "Za predturskoto tjurksko vlijanie v balgarskija ezik", *Balgarski Ezik*, Sofya, XV, 1965, c.1, s.10.-
- Boisacq, emile: *Dictionnaire Etimologique de la Grecque*, Heidelberg, Paris, 1938.
- Bombaci, A.: *La "Regola del parlare turcho" di Filippo Argenti*, Napoli, 1938.
- Bombaci, A.: "Padre Pietro Ferraguto e la sua Grammatica turca", *Ann.I* (1940), s. 205-236.
- Boretzky, Norbert : *Der Türkische Einfluss auf das Albanische*, Wiesbaden, Teil 1, 1975, Teil 2, 1976.
- Bruce-Biswell A.: "The Kipchak Turks", *The Slavonic Review*, VI, 1927, s. 68-85.
- Brückner, A.: *Slownik Etymologiczny Jezyka Połskiego*, Krakow, 1927.
- Budenz, J.: "Die türkischen Elemente in den südost-undosteuropaischen Sprachen von Fr.Miklosich, Wien, 1884", *Nyelvtudományi Közlemények*, XIX: 2 (1886), s. 287-296).
- Budenz, J.: "Jelentés Vambéry, A magyar, török szóegyezéséről" (Vambéry'nin Macar-Türk kelime uygunluklarından malumat), *NyK*, t. 10, 1873, s.67.
- Bulatov, A.: "Ličnye imena u drevnih bulgarı", *Onomastika Povolžja*, 2, Gorkij, 1971, s. 79-81.
- Bulgaristan'daki Yerleşme Bölgelerinin Türkçe Adları, Sofya, Sofya Büyükelçiliği, 1985 (Haz. Peter Koledarov-Nikolay Miçev).
- Burmov, Al-Kosev, D.-Hristov, Hr.: *İstariya na Bilgariya (Bulgaristan Tarihi)*, Sofya 1976.
- Burmov, Al : "K'm b*prosa za proizkhoda na prab'lgarsta" (İlk Bulgarların menşei hakkında), *Bulgar Tarih Kurumu Yazıları*, XXII-XXIV, Sofya, 1948.
- Carbagnano, Cosimo Comidas da: *Primi principi della grammatica turca ad uso dei Missionari apostolici di Constantinopoli*, Roma 1794.

- Castellan, Georges: Histoire des Balkans, XIX-XX siècle, Geogrges Castellan, Fayard 1991.
- Cengiz, Atila: "Bulgaristan'da Türk Dili", Türk Kültürü, Eylül 1967.
- Christian, F.- F.Ioneccu: "Romen Yer Adları ve Türk Tesiri", IV. Mill.Ara. Türk.Kongr. 1982.
- Cihac A.de: Dictionnaire d'étimologie Daco-Romane Elements Slaves, Magyars, Turces, Greces modernes et Albanas, Francfort, 1879.
- Cioranescu, Alejandro: Diccionario Etimologico Rumano, Fasc. 1-6, Tenerife-Madrid, 1958-1961.
- Cipra, F.: "Sarajevski turcizmi i beogradski turcizmi", Zagreb, "Nova Hrvetska", 15. VIII.1941.
- Clodius, J.Ch.: Compendiosum lexicon latino-turcico-germanicum... cum prefatione de lingua et literatura Turcarum, Leipzig 1730.
- Conev, B.: Istoriya na Balgarski Ezik (I,II), Sofya, 1919-1937.
- Conev, B.: "Turski dumi v bulgarski ezik", Godišnik na Sofijskija univerzitet, Istorisko-filologičeski fakultet, XXV, 4.
- Constantinescu, N.A.: Dictionar onomastic romînesc, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Bükreş, 1963.
- Coteanu, I.: Elemente de Dialectologie A Limbii Române, Bucureşti, 1961.
- Coukidis, C.: Leksilogion Ellinikon Lekseon Paragomenon ek tis Tourkikis, Atina, 1960.
- Curtius, Geörg.: Grundzüge der Griechisches Etymologie, Leipzig, 1879.
- Cvetkova, Bistra: "Bibliographie de travaux turcologiques en Bulgarie", Turcica XI (1979), s. 210-254.
- Çilingirov, Stilyan: "Turski poslovitsi i harakterni izrazi" (Türkçe atasözleri, deyimler ve karakter ifadeler), İzvestiya na Narodniya Etnografski Muzey, Sofya, 1922-1923, s. 56-95.
- Danič, Dj, Daničić: Rječnik Hrvatskoga İli Srpskoga Jezika, Zagreb, 1880.
- Décsy, Gyula: Die Ungarischen Lehnwörter der Bulgarischen Sprache, Wiesbaden 1959.
- Deguignes: :histoire générale des Huns, des Turcs, des Mongols et des

- autres Tartares occidentaux, I-IV Paris 1756-1758 (Türkçe tercüme: Hüseyin Cahid), İstanbul 1923.
- Den, Jean: "Une inscription en langue proto-bulgare découverte à Preslav", Revue des Etudes Byzantines, 5, Bucarest 1947, s. 225-239.
- Densusianu, Ovide: Histoire de La Langue Roumaine, Paris, 1901.
- Densusianu, O.: Histoire de LA Langue Roumaine, Tome Premier, Bucuresti, 1929.
- Derzavin, N.S.: Slavjane v Drevnosti (Eski Devirde Slavlar), Moskva (tarihsiz).
- Devi, L. Marcel : Dictionnaire Etymologique des Mots Français d'Origine Orientale (Arabe, Persan, Turc, Hébreu, Malais), Paris 1876.
- Dizdari, T.N.: Huazime orientalizmash ne shqipet, Buletin i Univerzitetit shteteror te Tiranes, Seria Shkecat shoqerore, 1960.
- Djindjic, Slavoljub: "Yugoslav Türkolojisinde bir leksikografik proje", IV. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1982.
- Dmirtriev, N.: "Etyudi po Serbsko-tureckomu yazikovamu vzaimodeystviyu", DAN (Dokladi Akademii Nauk), 1928, 2, s. 17-22; II 1928, 12, s. 268-275; III 1929, 5, s. 89-95; IV, 1929, 6, s. 103-108.
- Dmirtriev, N.K.: "Materialy Verkoviča kak tjurkologičeskij pamjatnik: Lidovenprovodkij jiomakedonske z rukopisu St. Verkovičovyč", Vydali P.A. Lavrov, J. Polivka, Rozprovy Česke Akademie ved a umeni, Trida 3, číslo 70 (1932), s. 343-384.
- Dmirtriev, N.: "Zametki po bulgarsko-tureckim govoram", DAN (Dokladi Akademii Nauk SSSR), X, 1927, s. 210-216.
- Doğan, İsmail: "Türk dil ve Kültürünün Ruslar üzerindeki etkileri", Türk Kültürü, Eylül 1987.
- Doğru, A. Mecit: "Kırım ve Maykop'un yer adları", TDAE, Belleten, S. 46, Şubat 1987, s. 237-.
- Doğru, A. Mecit: "Yukarı Kür Boylarının yer adları üzerinde bir araştırma", TDAE (Belleten), S. 39, Aralık 1985, s. 131-224.
- Drimba, V.: "Sources roumaines de la dialectologie historique turque" (I)", Les écrits en langue turque d'Anton Pann, Revue de linguistique VIII,

- 1963, N-1, Bükreş, s. 133-161.
- Eckhart, F.: Macar Tarihi, çev. İ. Kafesoğlu, TTK, Ankara 1943.
- Eckmann, J.: "Die türkische Mundart von Warna", KCSA. III (1941), s. 144-214).
- Eckmann, J.: "Kumanova (Makedonya) türk ağzı", Németh Armağanı, Ankara 1962, s. 111-144.
- Eckmann, J.: "Razgrad Türk Ağzı", Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar, I., Ankara 1950, s. 1-25.
- Elezović, Td.: Rečnik Kosovsko-Metochiskog Dijalekta", I-II, Beograd, 1932-1936.
- Eren, İsmail: "Güney İslav (Sırp-Hırvat, Bulgar, Makedon) dillerinde kullanılan Türkçe ěkler", XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildirilerden Ayırbaşım, Ankara, 1968.
- Eren, İsmail: "Makedonların kullanmış oldukları Türk Atasözleri ve deyimleri", Sesler, XI/ 100 (Kasım 1975), s. 150-157.
- Ergenç, Leman: Bulgar Yayınlarında Türkler, TTK Yayın, Ankara 1989.
- Esih, Ivan: Turcizmi, Zagreb, 1942.
- Esih, Ivan: Turcizmi-Rječnik turskih, arapskih i persijskih riječi u hrvatskom književnom jeziku i pučkom govoru, Zagreb, 1942.
- Evangelopoulos, Yu.: Yengi Grek tilide Türkî tiller elementleri, ÖTE, 1962/2, s. 68.
- Féher, Géza: "Bulgar Türkleri ile Macarlar ve Rumlara Akraha Olan Milletlerin Kültürü, Türk Kültürü'nün Avrupa'ya Tesiri", Ankara, 1986.
- Féher, Géza: Bulgar Türkleri Tarihi, Ankara 1984.
- Féher, G.: "Die Sprachreste der Donauproto Bulgaren", Izvestiya na Blg. Arch. Inst., V, 1928-1929, s. 127-168,
- Féher, G.: "İmenikit na pırvite bulgarski hanove", Godişnik na Narodniya Muzey, Sofiya 1926, s. 237-313.
- Féher, G.: "Les monuments de la culture protobulgare et leurs relations hongroises", Archaeologia Hungarica VII, Budapest 1931.
- Féher, G.: "Turko-Bulgar, Macar ve bunlara akraha olan milletlerin kültürü", II. Türk Tarih Kongresi, İstanbul, 1937, s. 290-300.

- Fekete, Lajos: Budapest a törökök korában (Budapest à l'époque turque), Budapest, 1944.
- Fekete, L.: Türkische Schriften aus dem Archive des Palatins Nikolaus Esterházy 1606-1645, Budapest 1932.
- Fodor, I.: "Archaeological Traces of the Volga Bulgars in Hungary of the Arpád Period", AOH, XXXIII, 1979, s. 315-325.
- Frangu i Bardhe: "Dictionarium latino-epiroticum, Roma 1635", St. Stachovski, Der Türkische Dialekt des XVII. Jh. in Albanien, FolOr. VIII, 1967, s. 177-195.
- Gening, B.F.- A.Kh.Khalikov: Raniye Bolgarı na Volga (İdil Boyunda Erken Bulgarlar), Kazan, 1964.
- Gerov, N.: Rečnik na Bulgarskij Jazik, Plovdiv, 1895-1908.
- Gligič, Vojin: Etimološki Botanički Rečnik, Sarajevo, 1954.
- Gödap, Z.: "The influence of Turkish upon the Macedonian Slavonic dialects", Fo, I (1959), s. 26-45.
- Golden, Peter, B.: "Turkic Calques in Medieval Eastern Slavic" (Ortaçağ Doğu Slavcasındaki Türkçe deyimler), JTS, 8.c., 1984, s. 103-.
- Golubovsk, P.: Peçegi, Torki /Oğuz, Uzlar/ i Bolovtsi / Kumanlar/ do našestvya tatarı... (Peçenekler, Türk/Oğuzlar ve Kumanlar, Tatar akınına değin), Kiev, 1884.
- Gombocz, Zoltán-Asböth, Oskar: "Die bulgarisch-türkischen Lehnwörter in der ungarischen Sprache" (Macara'da Bulgar Türkçesi Alıntı Kelimeler), KSz, 13.c., 1912-1913.
- Gombocz, Z.: "Die bulgarisch-Türkischen Lehnwörter in der ungarischen Sprache", MSFOu XXX, Helsingfors, 1912.
- Gombocz, Z.- Melich Janos: "Magyar etymológiai szótár" (Dictionnaire étymologique de la langue hongroise), E volume et chapiers XI-XVII: Budapest 1914-1944.
- Gökbilgin, Tayyib: Rumeli'de Yürükler, Tatarlar ve Evlâd-i Fatihan, İstanbul Ü., Edebiyat Komitesi Yayınları, no: 743, İstanbul 1957.
- Gregoire, H.: "Le Glozel Khazare", Byzantion Mecmuası, T.XII, Bruxelles, 1937, s. 225-266.

- Grønbech, K.: Komanischen Wörterbuch, Kobenhavn, 1942.
- Grulich, R.: "Die Türken in Rumanien", Materialia Turcica, I (1975), s. 108-.
- Guboğlu, Mihail: "Gagauz Lehçesinin özellikleri ve Türk lehçeleri arasındaki yeri", IV. Mill.Ara.Türk.Kongr.1982.
- Guboğlu, M.: Relatiile Române-Turce in decursul veacurilor (Yüzyıllar boyunca Türk-Romen İlişkileri), Bucureşti, 25 Ekim 1940 (Mezuniyet Doktora Tezi).
- Guboğlu, M.: "Romen ulusunun menşei ve eski Türk kavimleri ile ilişkileri", Hayat Tarih Mecmuası, S.7, Temmuz 1976, s. 56-60.
- Guboğlu M.: "Romen ulusunun eski Türk kavimleri ile ilişkileri hakkında", VIII. Türk Tarih Kongresi Tebliğleri, C.II, Ankara 1981, s. 751-782.
- Györffy, I.: "A kunok megtérése" (Kumanların Hristiyanlığa geçişi), Protestans Szemle, XXXIV, 1925, s. 669-681.
- György, Györffy: "Kumanların İsimleri Üzerine" (Almanca), IV. Mill.Ara. Türk. Kong. 1982.
- Györffy, I.: "Rumanische Ortsnamen", UJb, VI, 1926, s. 146-152.
- Hafız, Nimetullah: "Prizren'de Türk Deyim ve Atasözleri", II, Çevren Bilim, Toplum, Yazın ve Sanat Dergisi, Priştine, Yıl V, S.14, s. 125-134.
- Hafız, N.: "Yugoslavya'da Yayınlanan Türkçe Sözlük ve Türkçe Konuşma Kitapları", TDAED, S. XXI, s. 159-174.
- Hahn, G.von.: Albanesische Studien, Wien, 1853.
- Hakımyanov, Ferit: "Volga Bulgarları Devletinde XIII-XIV. Asırlardaki Türk Dillerinin İlişkileri", IV. Mill.Ara.Türk. Kongr. 1982.
- Hall, Robert A.Jr.: "The reconstruction of Proto-Romance", Language 26, s.6-27 (1950) (Reprinted in Joos -ed.- Readingis in Linguistics, s. 303-314).
- Halasi Kun, T.: "Kipchak Philology and the Turkic loan words in Hungarian", AEMA, I, 1975, s. 155-210.
- Hazai, G.: "Beitrage zur Kenntnis der türkischen Mundarten Mazedoniens", ROr. XXIII, 1960, s. 83-100.

- Hazai, G.: "Prinos kam vaprosa za klasifijata na balkanskite turski govori", EEIP (Ezikovedsko-etnografski izsledvanija v pamet na akad. St. Romanski) 1960, s. 505-510.
- Hazai, G.: "Remarques sur les emprunt turcs des langues sud-slaves", Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae, VII, 1961, s. 97-138.
- Hazai, G.: "Textes turcs du Rhodope", AOH, X (1960), s. 185-229, (Glossaire), s. 216-229.
- Hindoğlu, Artin: Sammlung der zum Sprechen nöthigsten Wörter und Redensarten der türkischen, neugriechischen und deutsche Sprache, Wien, 1840.
- Hirth, F.: "Über Wolga-Hunnen und Hiung Nu", Sitzungsberichte der philo- und der hist. Cl. d. k. k. Akad. d. Wiss. zu München, 1899.
- Hóman, Szekfü: Magyar történet (Macar Tarihi), I-IV, Budapeste, 1943-1944.
- Hope, T. E.: Lexical Borrowing in the Romance Languages, Oxford, 1971.
- İlçev, Stefan: Rečnik Na Ličnite i Familni İmena u Balgarite" (Bulgarlar' da Has İsimler ve Soyadları Sözlüğü), Sofya, 1969.
- Illésházy, J. Nemeth: "Die türkische Sprache in Ungarn im siebzehnten Jahrhundert", Budapeste (Akad. d. W.), 1970, Bibliotheca Orientalis Hungarica, XIII.
- Istoriya na Bilgariya (Bulgaristan Tarihi), C. III ve IV, Sofya 1983.
- Iveković, F.-Broz, Ivan: Rječnik hrvatskog jezika, sv. I-II, Zagreb, 1901.
- Jašar-Nasteva, O.: "Makedonskite kalki od turskiot jazik", Makedonski jazik, 13-14, 1962-63, s. 109-172.
- Jelavich, B.: History of the Balkans, vol. i: Eighteenth and Nineteenth Centuries, Cambridge 1983.
- Jireček, K.: Geschichte der Serben, I, Gorka, 1911.
- Kafesoğlu, İbrahim: Türk Bulgarların Tarihi, İstanbul, 1983.
- Kafesoğlu, İbrahim: Bulgarların Kökeni, İstanbul, 1985.
- Kakuk, S.: "A bulgariai török nyelvjárások és a magyar nyelv oszmán-török jövevényslavai", MTA 1, Oszt. Közl. X, 1956, s. 61-64.
- Kakuk, S.: "Cultural words from the turkish occupation of Hungary" (Macaristan'ın Türk fethinden kültür kelimeleri), Studia Turco-Hungari-

ca, tomus IV, Budapest 1977.

- Kakuk, S.: "Die Südslawische Vermittlung bei den osmanisch-türkischen Lehnwörter der ungarischen Sprache", Actes du premier Congis International des études Balkaniques et sud-est européens, VI, Sofia, 1968, s. 763-.
- Kakuk, S.: "Die türkische Mundart von Küstendil und Michailovgrad", ALingu, XI (1961), s. 301-386 (Glossarie s. 373-386).
- Kakuk, S.: "Les manuscrits inédits de Kossuth sur la langue turque", AOH, VII (1969), s. 81-105.
- Kakuk, S.: "Les monuments de la dinanderie turque dan sel langues balkaniques et le Hongrois", Acta Orient.Hung. XIX, 1966, s. 67-77.
- Kakuk, S.: "Les mots d'emprunt turcs-osmanli, dans le hongrois et les recherches d'histoire phonétique de la langue turque osmanlie", Acta Orient.Hung. Tomus V., Fasc. 3.
- Kakuk, S.: "Macar diline Türkçe'den girmiş olan kelimelerin bugünkü durumu", IV. Mill.Ara.Türk.Kongr., 1982.
- Kakuk, S.: "Recherches sur l'histoire de la langue Osmanlie des XVI et XVII siecles, Les elements osmanlis de la langue hongroise" (16-17. yüz yıllarda Osmanlı dil tarihine dair araştırmalar: "Macar dilinde Osmanlıca unsurlar), BOH XIX, Budapest 1973.
- Kakuk, S.: "Textes turcs de Kazanlyk", II:AOH, VIII (1958), s. 241-311, (Glossaire, s. 303-311).
- Kazais, Z.: "The status of turkisms in the present day Balkan languages", Aspects of Balkans (Ed.H.Birnbaum, S.Vrjonis Jr.), The Hague-Paris: Mouton 1969, s. 87-116.
- Kalešić, Hasan: "Die Turzismen im Serbo-kroatischen", Ural- Altaische Jahrbücher, Band 30 (1967), Heft 1-2, s. 121-130.
- Kalešić, H.: "Turski uticaji u tvorbi reči u albanskom jeziku", Zbornik Filozofskog Fakulteta u Prištini, VII (1970), s. 165-199.
- Kanitz: Donau-Bulgarien und der Balkan, 2.basım, Leipzig, 1881, III.c.
- Karaağaç, Günay: "Türkçe ve Komşuları", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, E.Ü. Edebiyat Fak. Yay, S. 5, s. 67-81, İzmir, 1989.
- Karadeniz, H.Basri: "Yugoslavya'da Türk hakimiyeti ve sonrası", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Ekim, 1993, S. 82, s. 37-47.

- Karadimitrov: Midri turski izrečeniya (Hikmetli Türkçe cümleler), Sofya, 1933.
- Karadžić, Vuk Stef.: Srpske narodne poslovice, Beç, 1849.
- Karadžić, Vuk Stef.: Srpski Rječnik, Beograd, 1898, 1935.
- Katon, Emil: "Balkan Türk atasözlerinin eski kayıtları", Çevren VI/4, Aralık, 1979, s. 25-35.
- Kaynak, İsmail-Smailoviç, İsmet: "Sarajevo Dil ve Edebiyat Enstitüsünün yeni çıkardığı Müslüman adlarını içine alan bir kitap üzerine", I. Milli Türkoloji Kongr., İstanbul, 6-9 Şubat 1978, s. 23-27.
- Kemura: "Sarajevske džamije i druge javne zgrade turske dobe", Glasnik, Z.M., 1910.
- Kerestedjijan, Bedros: Dictionnaire étymologique de la Langue Turque, Londra, 1912.
- Kerimov, Yusuf-Şişmanov, Beytullah: Türk Atalarsözü ve Özlü Sözler, Sofya, 1955-1960.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin: Yukarı-Kür ve Çoruk Boylarında Kıpçaklar, İlk-Kıpçaklar (M.Ö.VIII- M.S. VI.yy) ve son Kıpçaklar (1118-1195) ile Ortodoks-Kıpçak Atabekler Hükümeti (1267-1578) (Ahıska/Çıldır Eyaleti Tarihinden), Ankara, 1992.
- Kissling, H.J.: Zu den Turzismen in den südslawischen Sprachen, Zeitschrift für Balkanologie, 1964.
- Klaić, Bratoljub: Rječnik stranih, riječi, Zagreb, 1951, 1958.
- Knežević, Anton: Die Turzismen in der Sprache der Kroaten und Serben, Slavisch, Baltisches Seminar der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster-Westf. 1962.
- Kniezsa: "A szlávok östörténete" (Slavların en eski tarihi), Szekfü'nün yayınladığı A Magyar és a Szlávok adlı eserde, Budapeste, 1942, s. 7-40.
- Koneski, Blaže: Istoriya na makedonskiot yazik (Makedon dili tarihi), Üsküp, 1965.
- Kongur, Imart Mandoky: "Two Hungarian verbs of old Turkic Origin" (Eski Türkçe kaynaklı Macarca iki fiil), AOH, 33.c., 1979, s. 291-299.

- Koledarov, Petir- Miçev Nikolay: Promenite v imenata i soluta na seliştata v Bulgariya (Bulgaristan'da Yerleşim Merkezlerinin Adlarında ve Statüsünde Değişiklikler), Sofya, 1973.
- Korsch, Theodor: "Fr.Miklosich,Die türkischen Elemente in den südost-und osteuropaischen Sprachen",AfSPh (Archiv für Slavische Philologie), VIII (1885), s. 643.
- Kosev,D.-Hristov, Hr.-Angelov,D.: Bulgaristan Tarihi, Sofya, 1966.
- Kowalski,Tadeusz: "Kuzeydoğu Bulgaristan Türkleri ve Türk Dili",çev. Ö.F.Akün,TDE der.S.III/ 3-4, s. 477-500.
- Kowalski,T.: "La methodologie des resherches sur les mots empruntés de turc dans les langues slaves", Sbornik Praci I. Sjezdu Slovanskych Filologu v Praze 1929, Praha 1932, s. 554-556.
- Kowalski,T.: Les Turcs et La Langue Turque de la Bulgarie du Nort-Est, Krakow,1933.
- Kowalski,T.: "Osmanish-türkische Dialekte", EI, IV (1938), s. 991-1011.
- Kowalski,T.: "Osmanisch-türkische volkslieder aus Mazedoniens", WZKM (Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes XXXIII, 1926, s. 161-231.
- Kowalski,T.: "Türk dilinin komşu millet dilleri üzerindeki tesiri", Ülkü 4:20 (1934), s. 98-105.
- Kowalski,T.: "Türkische Volksratsel aus Nordbulgarien", Festschrift für Georg Jacob zum siebzigsten Geburtstag, Leipzig 1932, s. 128-145.
- Kowalski, T.: Zagadki Ludowe Tureckie, Krakow, 1919.
- Kowalski,T.: "Zu den türkischen Monatsnamen", AO (Archiv Orientalni), II, 1930, s. 3-26.
- Köprülü,M.Fuad: "şimalişarki Bulgaristan'da Türkler ve Türk dili",Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar, 1934, s. 293-310.
- Kraelitz,friedrich von-Greifenhorst: "Corollarien zu Miklosich,"Die türkischen Elemente in den südost-und osteuropaischen Sprachen, Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu Wien,Philosophisch-historische Classe, 166:4, 1911, s.1-65.

- Krajni, Anton: "Bref apreçu des emprunts turcs à l'Albanais", *Studia Albanica*, 2, 166, s. 85-96.
- Kreševljaković, H.: *Sarajevska čaršija, njeni esnaf i obrti za osmanlijske uprave*, Zagreb 1927.
- Kuno: "Spuren der Türkenherrschaft im ungarischen Wortschatz" (Macar kelime hazinesinde Türk egemenliğinden izler), *KSz*, 2.c., 1901, s. 211-271.
- Kunos, Ignacz: *Ada-kálei török népdalok (Chansons populaires turques d'Ada-kaleh)*, Budapest 1906.
- Kunos, Ignacz: "Materialen zur Kenntnis des rumelischen Türkisch", Teil I., *Türkische Volksmarchen aus Adakale*, Leipzig-New York 1907.
- Kunos, Ignacz: *Oszmán-török népköltemény gyűjtemény (Recueil de poésies populaires du turc-osmanli)*, I-II, Budapest 1887-1889.
- Kurat, Akdes Nimet: "Eski Slavca'daki Türkçe Sözlere Dair", *Türkiyat Mecmuası*, C.IV, 1934, s. 89-97.
- Kurat, A.N.: *IV-XVIII. YY. larda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*, Murat Kitabevi Yay., 2. bas. Ankara, 1992.
- Kurat, A.N.: *Peçenek Tarihi*, İstanbul 1937.
- Laszlo, R. Nagy: "Adalékok török tulajdonneveinkhez" (Türkçe özel isimlerimiz üzerine bilgiler), *NyK*, 46.c., 1923-1927.
- Legrand, E.: *Recueil de poèmes historiques en grec vulgaire, relatifs à la Turquie et aux principautés Danubiennes*, publiés, traduits et annotés, Paris, 1877, 3 vol.
- Ligeti, L.: "A magyar nyelv török kapcsolatai és ami körülöttük van Zs. Kakuk, *AOH*, 33.c., 1979, s. 278-281.
- Ligeti, L.: *A magyar nyelv török kapcsolatai a honfoglalás előtt és az Arpad-korban*, (Yurt Tutuş Öncesinde ve Arpad devrinde Macarca-Türkçe ilişkileri), Budapest 1986.
- Ligeti, L.: "Quelques problèmes étymologiques des anciens mots d'emprunt turcs de la langue hongroise" (Macarca'da Türkçe'den geçmiş eski alıntı kelimelerin etimolojisinde bir kaç problem), *AOH*, 29.c., 1975, s. 279-.

- Lokotsch, K.: Etymologisches Wörterbuch der europäischen (germanischen, romanischen und slavischen) Wörter orientalischen Ursprungs, Heidelberg, 1927.
- Lot, F.: Les invasions Barbares et le peuplement de l'Europe, I-II, Paris 1937.
- Löbel, T.: "Contribuțiuni la stabilirea originii orientale a unor cuvinte românești; observativni relative la opera "Influența orientală asupra limbii și culturii românești" de Lazar Șăineanu", Analele Academiei Române, S. II, t. XXX, Mem. Sect. Lit., București, 1908, s. 237-.
- Löbel, T.: Elemente turcești, arabe și persane în limba română, Leipzig, 1894.
- Mahmut, Enver: "Romen dilinde Romen-Türk melez deyimler", V. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1983, s. 125-144.
- Mándoky, E.: "Étymologie de deux mots hongrois provenant de l'ancien turc", BOH, XXV, 1972, s. 391-403.
- Maneviç, T.: Prilog pro učavanju govora Juruka u Makedoniji", JF (Južnoslovenski Filolog), XX/ 1-4, 1954, s. 334-341.
- Marinkovitch, Louka K.: "Vocabulaire des mots persans, arabes et turcs introduits dans la langue serbe avec un exposé de la littérature serbe", In Verhandlungen des 5. International Orientalisten - Congresses gehalten zu Berlin im September 1881, 2. Teil, 2. Hälfte, Berlin, 1882, s. 299-332.
- Marjan: Hrvatske narodne pjesme, što se pjevaju u gornjoj Hrvatskoj i u turskoj Hrvatskoj, Svezak I., U Zagrebu, 1864.
- Marjanović, Dušan: "Turske reči u srpskom jeziku", rukopisna zbirka SAN, s. 316-378.
- Menges, K.: "Altaic Element in the Proto-Bulgarian Inscriptions", Byzantion XXI, fascicül 1, 1951, s. 85-118.
- Menges, K.: "Altajische Kulturwörter im Slavischen", Ural-Altäische Jahrbücher, XXXIII: 1-2, 1961, s. 107-116.
- Menges, K.: "Altajische Lehnwörter im Slavischen", Zeitschrift für Slavische Philologie, XXIII: 2, 1955, s. 327-334.

- Menges, K.: "A note on the Compound Titles in the Proto-Bulgarian Inscriptions", Byzantion, XXVIII, 1958, s. 441-453.
- Menges, K.H.: "Influences altaïques en slave", Bull. de l'Acad. royale de Belgique (Closse des lettres), 5-e, sy. XLIV, 1958, s. 518-541.
- Menges, K.H.: The Turkic Languages and peoples; An introduction to Turkic studies, Wiesbaden 1968.
- Meyer, G.: Etymologisches Wörterbuch der albanischen Sprache, Strassburg, 1891.
- Meyer, G.: Türkische Studien, I. Die griechischen und romanischen Bestandtheile im Wortschatze des Osmanisch-Türkischen, Wien, 1893.
- Meyer-Lübke W.: Romanisches etymologisches Wörterbuch, Heidelberg 1911-1920.
- Meyer, W-Lübke: Romanisches Etymologisches Wörterbuch, 3. Vollständig neubearb., Aufl. Heidelberg 1935.
- Mikkola, J.J.: "Die Chronologie der türkischen Donaubulgarer", JSFOu, 30:33, 1915, s. 1-25.
- Miklosich, Fr.: Die slavischen, magyarischen und rumunischen Elemente im türkischen Sprachen, I-II, Wien, 1884-1889.
- Miklosich, Fr.: Die türkischen Elemente in den südost- und osteuropäischen Sprachen, Nachtrag, I-II Wien, 1888-1890,
- Miklosich, F.: Die türkischen Elemente usw. Recension in Nyelvtudományi közlemények, XIX, Band, II. Heft, s. 161-328.
- Miklosich, Fr.: Etymologisches Wörterbuch der Slavischen Sprachen, Wien 1886.
- Mikov, Vasil: Predistoričeski selišta i nahodki v Bulgariya, Sofya 1933.
- Miller, Boris: "Tureckiya narodniya pesni", Trudy po vostokovedeniyu, izdavaemye Lazarevskim Īns.voyt.Yaz., 17, 1903.
- Minns, E.: Skythians and Greek, Cambridge 1913 (Eski Türk, İskit ve diğer kavimlere ait eski Yunan ve Latin kayıtları gösterilmiştir).
- Mirčev, Kiril: Īstoričeska grammatika na bulgarskiya ezik (Bulgar dilinin tarihî grameri), Sofya, 1963.

- Mirčev, Kiril.: "Za sadbata na turcizmite vo bulgarski ezik", *Izvestija na Institua za Bulgarski ezik*, kn. II, 1952, s. 117-127.
- Miyatev, Petir: "Bulgaristan Türklerinin dili üzerindeki karşılıklı yabancı etki", *I. Mill. Ara. Türk. Kongr.*, 1973, s. 500-504.
- Mladenov, St.: *Balgarski talkoven rečnik s oglod kam narodnite govori*, Sofia I, 1951.
- Mladenov, St.: "Ein Beitrag zum türkischen Sprichwörtertschatz", *ZDMG (Zeitschrift des Deutschen Morgenlandischen Gesellschaft)*, LXVII, 1914, s. 687-694.
- Mladenov, St.: *Etimologičen i pravopisen rečnik na balgarskija knižoven ezik*, Sofia, 1941.
- Mladenov, St.: *Geschichte der bulgarischen Sprache*, Berlin-Leipzig 1929.
- Mladenov, St.: *Rečnik na tuđzite dumi v blgarskijat jezik*, Sofia 1947.
- Mladenov, St.: "Tursko-bulgarski usporedici v oblastta na Gatankite", *İnem (İzvestiya na Narodniya Etnografičeski Muzej v Sofya)*, 1927.
- Mollova, M.: *Balgarskiyat vaziojdenec Penčo Radov: negoviyot "Kratkiy Tursko-bolgarskiy rječnik: razgovornik"*, *Balgarski ezik*, kn. 4, 1966, s. 379-384.
- Mollova, M.: "Etude phonetique sur les turcismen en bulgare", *Linguistique balkanique*, XII, 1967, s. 115-153.
- Mollova, M.: "Le futur dans un parler turc de Bulgarie", *Linguistique Balkanique* V/2, 1962, s. 87-97.
- Mollova, M.: "Les noms des jours chez les Turcs des Balkans", *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, XX/1, 1967, s. 101-110.
- Mollova, Mefkure: "Parler turc de Florian", *LB*, XIII, 1968, s. 95-127.
- Mollova, M.: "Quelques lexèmes turks septentrionaux en bulgare", *Linguistique Balkanique*, XI/2, s. 79-86.
- Mollova, M.: "Şar kavimlerinden geçen bazı Bulgar ad ve Soyadları", *Türkiyat Mec.*, 18.C., 1973-1975, s. 315-330.
- Mollova, M.: "Une sérieuse étude sur les lexèmes turks dans la langue roumaines", *Linguistique Balkanique*, IX/2, 1965, s. 101-114.
- Moravcsik, Gy.: "Byzantinoturcica, I. Die byzantinischen Quellen der Ge-

- schichte der Türkvölker, II. Sprachreste der Türkvölker in den Byzantinischen Quellen", Zweite durchgearbeitete Auflage, Berlin, 1958.
- Morina, İrfan: "Arnavut Atasözlerinde Türkçe Sözcükler", I, Çevren dergisi, y.1, XII, Sayı 46/ 1985, s. 31-57.
- Moskov, Moško: Kam viprosta za peçenejko-kumanskiya superstat v Bilgarski ezik (Bulgar dilinde Peçenek-Kuman etkisine dair), Sofya 1970.
- Moşkov, V.: "Tureckiya Plemena na Balkanskom poluostrove", İzv. İmp. Russk. Geograf. Obeçestva XL/3, s. 406-417.
- Moşkov, V.A.: Tureckie plemena na balkanskom poluostrove (Balkan Yarımadasında Türk Halkları), St. Petersburg, 1904.
- Mrivkarova, M. Marija: "Bulgaristan Tatarlarının özel isimlerinin biçimleri", IV. Mill. Ara. Türk. Kongr., 1982.
- Mulaku, Latif: "Kosova'daki Türkçe yer adları üzerine", IV. Mill. Ara. Türk. Kongr., 1982.
- Mulaku, Latif: "Kosova'da Türk Kökenli Toponimler", V. Mill. Ara. Türk. Kongr., 1983, s. 149-154.
- Munkacsi, Bernat: "Adalékok a magyar nyelv régi török és mongol elemeihez" (Macarca'daki eski Türkçe ve Moğolca Elementler Üzerine Bilgiler), NyK, 32.c., 1902, s. 271-369.
- Munkacsi, Bernat: "Ujabb adalékok a magyar nyelv török elemeihez" (Macarca'nın Türkçe elementleri üzerine en yeni bilgiler), NyK, 20.c., 1885-1887, s. 467-.
- Mutafçiev: Bulgares et Roumains dans les pays du Danube, Sofia, 1927.
- Mutafçiev, P.: Istoriya na Bilgarskiya Narod (Bulgaristan Halkı Tarihi), I.c., Sofya 1918.
- Nametak, A.: Islamski kulturni spomenici turskog perioda u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1939.
- Narodne pjesme muslimana u BiH, sabrao Kosta Hörman, knj. I ve II, Sarajevo, izd. 1933.
- Nasteva, Yaşar: Turskiot govor vo gdstivarskiot kraj (Gostivar Türk Ağzı), sobranie na opština Gostivar, Gostivar, 1970.

- Nasteva, Olivera Yaşar: *Turskite leksički elementi vo Makedonskiot yazik* (Makedon dilinde Türkçe leksikoloji elemanları), Doktora Tezi, Filozofski Fakultet, Skopje, 1962.
- Németh, Gyula: "A magyarorzagi oszmán-török nyelv" (Macaristan'daki Osmanlı Türk dili), NyK, 69.c., 1967, s.57-.
- Németh, Gyula: *Attila es Hunjai* (Attila ve Hunları), Budapest 1940, çev. Şerif Baştav, D.T.C.F., Yay. 1962.
- Németh, J.: "Die Herkunft der Names Kobrat und Esperüch", KCSA, II, 1932, s.44-47.
- Németh, J.: "Die Türken von Vidin, Sprache, Folklore, Religion", BOH, X, Budapest 1965.
- Németh, j.: "Die türkische Sprache in Ungarn im siebzehnten Jahrhundert", Budapest 1970, BOH., XIII (Glossaire, s. 149-209).
- Németh, Gy.: "Traces of the Turkish Language in Albania", Acta Orient. Hung. XIII, 1961, s. 9-29.
- Németh, J.: *Zur Einteilung der türkischen Mundarten Bulgariens*, Sofia, 1956.
- Oy, Aydın: *Yugoslavya'da Türk Açılığının Etkileri Konusunda Bir Araştırma Denemesi*, Şükrü Elçin Armağanı, Ankara, 1983.
- Paasonen, Henrik: "A magyar nyelv régi török jövevényiszava" (Macarca'nın eski Türkçe alıntı kelimeleri), NyK, 42.c., 1913, s. 36-.
- Paasonen, Henrik: "Die türkischen Lehnwörter im Mordwinischen", JSFOu, XV, 1897.
- Paasonen, H.: "Ungarisch-türkische Etymologien" (Macarca-Türkçe Etimolojiler), KSz, 3.c., 1902, s. 232- .
- Palló Margit K., "Die vertretung ung.sz (s) türk.jin der ungarischen sprache" (Macarca'da eski Türkçe menşeli alıntı kelimeler), UAJ, 33. c., 1961, s.128-.
- Palló, K. Margit: "Régi török eredetű igéink studia Uralo-Altaica", (Eski Türkçe kaynaklı fiillerimiz), Supplementum 1., Szeged 1982.
- Peisker, J.: *The expansion of slaves*, Cambridge Mediaval History, II, 1914.
- Pelliot, P.: "A propos des Comans", Journal Asiatique, XI, serie, t. XV,

1920, no.1.,s.138-156.

- Penișoara, Ion: "Dobruca yer adlarında istiareli kulānılan türk terimleri", V.Mill.Ara.,Türk.Kongr., İstanbul, 1983, s. 185-188.
- Petrova, Svoboda: "Bulgarca Cümle Teşkilleri Üzerinde Türkçe'nin Tesiri" (Almanca), IV.Mill.Ara.Türk.Kongr.1982.
- Pigulevskaya, N.V.: "Avari i Slovare v siriyskoj istoriografii", Vestnik Vostokovedov, II, s. 27-37.
- Pletneva, A.S.: "Peçenegi, torki i polovci v yužno russkih stepyarkh", Materiali po Arkh. SSSR, No. 2, 1958, s.151-226.
- Popović: Turkische und andere orientalische Wörter im Serbischen, Belgrad, 1884.
- Popović, Corce: "Turske i druge istočnačke reči u našem jeziku" (Dilimizde Türkçe ve diğer Şark kelimeleri), Glasnik srpskog učenogdrdušva, C.59, Belgrad 1884, s. 1-275.
- Poppe, N.: "On some Altaic loan words in Hungarian", UAS I, 1960, s.139-147.
- Prince, J.D.: "Surviving Turkish elements in Serbo-Croatian", JAOS 51:3, 1931, s. 241-261.
- Prince J.D.: "Surviving Turkish Elements in Serbo-Croatian", JAOS (Journal of the American Oriental Society), 51:3, 1937-1938, s. 166-190; 336-366; 481-505.
- Pritsak, O.: "Bulgarische Etimologien I-III", UAJb. (Ural-Altäische Jahrbücher), XXI, 1957, s. 200-214.
- Pritsak, O.: "Die bulgarische Fürstenliste und die Sprache der Protobulgaren", Ural-Altäische Bibliothek I, Wiesbaden, 1955.
- Puljevski, Dj.M.: "Rečnik: ot četiri jezika, I. Srpsko-albanski, II. Albanski-arnautski, III. Turski, IV. Grčki", 2 Theile, Beograd, 1873-1875.
- Radić, Ante: Naši turci, "Novi Behar", XIII, 1940, s.19-22.
- Radloff, W.: "Das tütrische Sprachmaterial des Codex cumanicus, Aus den Mémoires de l'Académie Impériale des sciences de St.Pétersbourg,

- 1887, VII, série, Tome XXXV, N.6.
- Radloff, W.: Die Sprachen der türkischen Stämme Südsibiriens und der Dsungarischen Steppe, I.Abtheilung, Proben der Volkslitteratur.
- Radloff, W.: Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte, I-IV, Sankt-petersburg 1893-1911.
- Radov, Penço: Kratkij tursko-bolgarskij rječnik i razgovornik (Küçük Türkçe-Bulgarca sözlük ve mükâleme), 1851, Belgrad.
- Rasanen, M.: "Über die langen Vokale der türkischen Lehnwörter im Ungarischen", FUF, XXIV, s. 246-255.
- Rasanen, Martti: Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Turk-Sprachen, Helsinki, 1969.
- Rásonyi: Kiskunság Kumanca Yer Adları, Németh Armağanı, Ankara, 1962, s. 341-352.
- Rásonyi: Kuman Özel Adları, Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara, TKAE Yay.
- Rásonyi: "Les Anthroponymes Comans de Hongrie", AOH, 1967, s. 135-149.
- Rasonyi, Laszlo: Tarihte Türklük, Ankara, 1971.
- Rásony : "Török adatok a Magyar Etymologiai szótárhoz" (Macar Etimolojik Sözlüğüne Türkçe veriler), NyK, 74.c., 1972, s. 281-.
- Rásony, L.: "Török edetü. hlynevek" (Türk menşeli yer adları), NyK, 46.c., 1923-1927, s. 464-.
- Rasony, Laszlo: Tuna Köprüleri, Ter. Hicran Akın, Ankara, 1984.
- Rasonyi, L.: "Türk Özel adları ve leksikografyası", XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler, Ankara, 1968, s. 44-.
- Rasovskiy, D.A.: Pečenegi, Torki i Berendei na Rusi iv Ugrii (Rus Yurdu ve Macaristan'da Peçenekler, Torklar ve Berendeler), Seminarium Kondakovianum (VI.1933'den ayrı).
- Rasovskiy, D.A.: Polovtsı (Kumanlar), Seminarium Kondakovianum, VII, 1935, VIII 1936, IX 1937, X 1938.
- Rečnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Na svijet izdaje Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, Zagreb, I (1880).

- Rečnik na Čuydite Dumi v Bilgarskiya Ezik (Bulgar Dilindeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü), Bulgar Bilimleri Akademisine bağlı Bulgar Dili Enstitüsü Yay., 1982, Sofya.
- Rečnik na makedonskiot jazik so srpskohrvatski tolkuvanja, I-III, Skopje 1961-1966.
- Rečnik ot četiri jezika: I.Sirpsko-Allbanski, II.Arbanski-Arnautski, III.Turski, IV. Grčki.Skrojena i napisana ot Dorda M.Pulevski, Beograd 1873.
- Rečnik ot tri jezika, S.Makedonski, arbanski i Turski.Knjiga II., Napisao Dorda M. Pulevski, Beograd 1875.
- Rečnik srpskohrvatskog kniževnog i narodnog jezika, Beograd I, 1959.
- Róna-Tas, A.Fodor, S.: Epigrafica Bulgarica, A Volgai Bolgar-Török Feliratok, Szeged 1973.
- Róna-Tas, A.: "A Volga Bulgarian Inscription from 1307", AOH, XXX, 1976, s. 153-186.
- Rösler, R.: Die griechischen und türkischen Bestandtheile im Romanischen, Aus dem V. Band der Sitzungsberichte, Wien, 1865.
- Rudow, W.: "Neue Belege zu türkischen Lehnwörtern im Rumanischen", Z.R.Ph., XVIII, 1894, s. 85-.
- Runciman, St.: A History of the first Bulgarian empire, London 1930.
- Sandfeld, K.: Linguistique balkanique: problèmes et résultats, Paris, Société de linguistique, 1930.
- Samsarevo, Penka: "Volga Protobulgarlarının mezar yazıtlarının Arapçası", IV.Mill.Ara Türk.Kongr. 1982.
- Schaller, H.W.: Die Balkan sprachen: eien Einführung in die Balkanphilologie, Sprach-Wissenschaftliche Studien bücher, 1975.
- Scheinhardt, Hartwig: Typen türkischer Ortsnamen, Einführung, phonologie, Morphologie, Bibliographie, Heidelberg, C.Winter Universitätsverlag, 1979.
- Schmaus, Alois: "Gramatički rod turskih imenica u južnoslovenskim jezicima", Zbornik za filologiju i linguistiku, Novi Sad, 4-5, 1961-1962, s. 300-308.

- Schmaus, Alois: "Pojave tursko-sirpskohrvatske jezičke interferencije", Godišnjak, VI, Centar za balkanološke ispitivanja, knj. 4, Sarajevo, 1968.
- Schmaus, A.: "Zur Lautgestalt der türkischen Lehnwörter in der südslavischen Sprachen", Münchener Studien zur Sprachwissenschaft, Heft, 6, München, 1955, s. 104-123.
- Schubert, Gabriela: "Türkçe Oda ile Macarca Szoba"nın ve bunlarla ilgili ev kültürünün Balkan yarımadasında yayılması" (Almanca), IV. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1982.
- Skok, P.: "Prilozi proučavanju turcizma u sirp.hrv.jeziku", Slavia 15, 1937-38, s. 166-190; 336-366; 481-505.
- Skok, P.: "Restes de la langue turque dans les Balkans", Revue Internationale des Etudes Balkaniques, 2, 1935, s. 246-260.
- Slawski, F.: Słownik etymologiczny jezika polskiego, Kraków, 1952.
- Słownik jezika polskiego, Warszawa, 1900-1927.
- Smailagić, Meho: Pjesan naših muhamedovaca zabilježio Dr. Fr. S. Krauss. Auss der Narodna Biblioteka, XIX, U Bubrovniku, 1886.
- Smirnov, A. P.: Volzskiye Bulgari (İdil Bulgarları), Trudi Mosk. Gosud. Muzeya, Vyp. XIX, 1951.
- Stachowski, Stanislav: "Beiträge zur Chronologie der Albanischen Turcismen", Folia Orientalia, Tome X, 1969, s. 51-58.
- Stachowski, Stanislav: "Bulgar dilindeki Türkçeden alınmış kelimelerin kronolojisinin tetkikleri", Studia nad chronologia turcyzmow w języku Bułgarskim, Kraków, 1970.
- Stachowski, Stanislav: "Der türkische Dialect des XVII. Jh. in Albanien", Polia Orientalia, Tome VIII, 1957, s. 177-195.
- Stachowski, S.: "Die Osmanisch-türkischen Lehnwörter im Serbokroatischen und ihre Bedeutung für die historische Phonetik des Osmanisch-Türkischen", Folia Orientalia, IX, 1963, s. 143-170.
- Stachowski, S.: "Osmanisch-türkische Wörter im Wörterbuch von P. S. Pallas", 1787-1789, Fol. Or. IX, 1967, s. 53-68.
- Stachowski, S.: "Przyczynek do chronologii turcyzmow w języku serbsko-

- chorwachim", Nadbitka ze Studiow z filologii Polskiej i slowianskiej, T.VIII, 1969, s. 303-309.
- Stachovski, S.: "Sırp-Hırvat Dilindeki Türkçeden Alınmış Kelimelerin Kronolojisinin Tetkikleri, Studia nad chronologia turcyzmow w jeziku Serbsko-chorwaachim, Krakow, 1969.
- Stachowski, S.: Studia nad chronologia turcyzmow w jezyku serbsko-chorvackim zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellonskiego CXLV, Prace jezykoznowcze, Zeszyt 18, Krakow, 1967.
- Stachovski, S.: "Studien über den Osmanisch-türkischen Wortschatz", Folia Orientalia, V, 1964, s. 78-88; VI 1965, s. 41-54; VII, 1966, s. 75-89.
- Suciu, Emil: "Osmanlı Türkçesi Menşeli Aktüel Roman Kelime Hazinesi", IV. Mill. Ara. Türk. Kongr., 1982, (Fransızca).
- Şaineanu, L.: Elemente turceşti în limba română, Aus der Revista pentru istorie, arheologie şi filologie, Bucureşti, 1885.
- Şaineanu, L.: Incercare asupra semasiologiei limbii Române, Bucureşti, 1887.
- Şaineanu, L.: Influenta orientala asupra limbii şi culturii române, I-III, Bucurueşti 1900.
- Şaineanu, L.: L'influence orientale sur la langue et la civilisation roumaines, I. La langue, Les éléments orientaux en roumain, Paris 1902 (Extrait de la Romania XXX-XXXI).
- Şefikoğlu, İskender Muzbeg: "Kosova'da kullanılan Arnavut ve Sırp atasözlerinde Türkçe kelimeler", V. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1983, s. 219-228.
- Şerifgil, Enver, M.: "Göçler ve yer adları, Türkler, Pomaklar ve Bulgarlar, Toponimik bir araştırma", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, İstanbul II, 17 Ağustos 1980, s. 81-126.
- Şişçiç, F. von: Geschichte der Kroaten, I, Zagreb, 1917.
- Şkalyić, A.: Turcizmi u narodnom govoru i narodnoj književnosti Bosna i Hercegovine, I-II, Sarajevo 1957.
- Şkalyić, Abdulah: Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku, Sarajevo 1966. Edition antérieure, reproduite en plusieurs exemplaires: Sarajevo

1957 (II.bası: 1985).

Şulek, Bogoslav: Jugoslavenski imenik bilja, Zagreb, 1879.

Tamáš, Lajos: "Zur frage slavisch -rumanischen sprachlichen Beziehungen",
StSl. 4; 1958, s. 385-394.

Tamer, Mefkûre: "Türkçe'nin Romence'ye Tesiri", Türk Kültürü, Ocak 1966.

Tekin, Talât: Volga Bulgar Kitabeleri ve Volga Bulgarı, TDK Yay.,
Ankara, 1988.

Tietze, Andreas-Heinz-F. Wendt: "Die türkischen Elemente im Rumanischen"
(Romencedeki Türkçe elementler), Or, 15.c., 1962, s. 463-.

Tietze, Andreas- N. Boretzky: "Der türkische Einfluss auf das Albanische"
(Arnavutça'ya Türkçe'nin etkisi), OLz, 73.c., 1978, s. 477-.

Thomsen, Kaare: "Zur wolgabulgarischen Epigraphie", Acta Orientalia
Havniae, XXVI, 3-4, 1962, s. 189-192.

Thompson, E.A.: A History of Attila and the Huns, Oxford, At the Clarendon Press, 1948.

Tomıcı, Mile: "Sırp Hırvat dilinden Romeni diline giren Türkçe üsurlar",
IV. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1982.

Uzer, Tahsin: Makedonya Tarihi ve Son Osmanlı Yönetimi, Ankara, 1970.

Ühas, Péter: Türko-Bilgari i Macari (Türk Bulgarlar ve Macarlar), Bulgaristan Bilimler Akademisi, Sofya 1895.

Ülküsal, Müstecib: Orta Asya'da Sürgünde ve Romanya Dobruçasında Yaşayan Kırım Türk Tatarlarının Konuştukları Lehçe, Şive ve Ağız Çeşitleri",
IV. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1982.

Vámbéry, Hermann: Etymologisches Wörterbuch der turkotatarischen Sprachen, Ein Versuch zur Darstellung des Familienverhältnisses des turkotatarischen Wortschatzes, Leipzig 1878.

Veljačić, Snježana: Sırp-Hırvat Diline Girmiş Olan Türk Maddî Kültür Unsurları, İ.Ü. Edb. Fak. Doktora Tezi, İstanbul 1966.

Venedikov, İ.: "Novootkritiyat v Preslav pirvobilgarski nadpis", Bul-

- letin de l'Institut Archeologique Bulgare, 15, 1946, s. 146-160.
- Venedikov: Trois inscriptions protobulgares, Raskopki IV, 1950, s.167-177.
- Veselin, İ.-Beşevliev, İ.: Prvo Bilgarite (İlk Bulgarlar), Sofya 1982.
- Vujaklija, Milan: Leksikon stranih riječi i izraza, Beograd, 1937, 1954.
- Weigand: "Ursprung der südkarpatischen Flüssnamen in Rumanien", XXVI-XXIX, Jb.d.Inst.für Rum.Sprache, s. 70-103.
- Wendt, H.F.: Die Türkischen Elemente im Rumanischen, Berlin, 1960.
- Yakın, Aziz: Bulgar dilinde Türkçe kelimeler, Türk Kültürü, Mayıs 1969.
- Yaşar, Nabi: Balkanlar ve Türklük, Ankara, 1936.
- Yordanov, Yordan: "Osmanlı Belgelerinde Bulgar yer adları", IV.Mill.Ara. Türk.Kongr.1982.
- Yusuf, M.Nevzad: Romen antroponomisinin sisteminde Türk unsurları", IV. Mill.Ara. Türk.Kongr.1982.
- Yusuf, Süreyya: "Pristine'de Türk atasözleri", Çevren, Bilim, Toplum, Yazın ve Sanat Dergisi, Pristina, Yıl.III, S.9, 1975, s. 35,51.
- Yücel, Yaşar: "Bulgarca'ya Türkçe'den ve Türklerden geçen sözcükler", Belleten, C.LV, 213, Ankara 1991, s. 529-.
- Zaimov, Yordan: Bilgarski geografski imena -PRinos kim slavyanskiya onomastičen atlas, Sofya 1973.
- Zajackowski, V.: "Balkan yarımadasının toponiminde Türk unsurları", Actes du Premier Congrès International des Etudes Balkaniques, VI, Sofya, 1968, s. 101-105.
- Zajackowski, V.: "Die türkmenischen Personen namen", Folia Orientalia, XIII, 1971, s. 323-342.
- Zajackowski, A.: Glosy Tureckie w zabytkach staropolskich, I.Katechizacja Turecka Iana Herbiniusa, Wroclaw, 1948.
- Zieme, Peter-Ligeti, L.: A magyar nyelv török kapcsolatai es ami kötülötök van.I (Macar dilinin Türkçeyle İlişkileri Hakkındakiler), OLz, 75.c., 1980, s. 569-.

Zichy, Gr.: Magyar östörténet (Macarların en eski tarihi), Budapeste, 1938, Magyar Szemle Kincsestaria, No.5.

Zlatarski, V.N.: Geschichte der Bulgaren I. von der Gründung des Bulgarischen Reiches bis zur Türkenzeit (679-1396), Leipzig, 1918 (Bulgarische Bibliothek).

Zlatarski, V.N.: İstoriya na Bilgarskata dirjava (Bulgaristan Devleti Tarihi), Sofya, 1918.

Zoltan, G.: Arpadkori török személynéveink (Arpat çağına ait Türkçe yer adlarımız), MNy, 11.c., 1915, s. 28-.

Zoltan, G.: Régi török jövevényiszavaink (Eski Türkçe alıntı kelimelerimiz), MNy, 8.c., 1912, s. 401-.

Zoltan, Gombocz: Török jövevényiszavaink hangtanához (Türkçe alıntı kelimelerimizin fonetiği üzerine), MNy, 10.c., 1914, s. 27-.

KAYNAKLAR

- Acaroğlu,M.Türker: Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu,Kültür,Bak. Yay., Ankara,1988.
- Ago,Arif: "Makedonca'da Kullanılan Türkçe adlar ve ekler", IV.Mill.Ara. Türk.Kongr.,1982.
- Altınkurt,O.: "Türkçe'nin Romen dilleri üzerindeki tesirleri", Türk Kültürü,Ekim, 1967.
- Alp,İlker: "Tarihte Türklerin Bulgarlaştırılması",Türk Dünyası Araştırmaları,İstanbul,Sayı: 37, Ağustos 1985, s. 100-116.
- Alpan,Necip: Tarih'in Işığında Bugünkü Arnavutluk, Ankara, 1975.
- Arseven,Veyssel; "Türkçe'nin Romenler üzerindeki etkileri", Türk Folklor Araştırmaları, 3 (63, 1954), s. 997-999.
- Aslan,Haner: "Gagauzlar",TDAE, S.17, Nisan, 1982, s. 221-227.
- Acaroğlu, M.Türker: "Bulgarca'ya geçen Türkçe Atasözleri", Ülkü, 3.seri, 2(14,1948), s. 24-25.
- Beyhan,M.: "Slav dillerinin Türk dillerinden etkilenimi üzerine birkaç söz", Türk Dili, XXXVII, S. 318, 1978, s. 185-188.
- Christian,F.-F.Ionecsu: "Romen yer adları ve Türk tesiri", IV. Mill. Ara, Türk.Kongr. 1982.
- Djindijic, Slavoljub: "Yugoslav Türkolojisinde bir leksikografik proje", IV.Mill.Ara. Türk.Kongr. 1982.
- Doğan,İsmail: Türk dil ve kültürünün Ruslar üzerindeki etkileri", Türk Kültürü, Eylül, 1987.
- Doğru,A.Mecit: "Kırım ve Maykop'un Yer Adları", TDAE, Belleten, S.46, Şubat 1987, s. 237-.
- Doğru,A.Mecit: "Yukarı Kür Boylarının yer adları üzerinde bir araştırma", TDAE, S. 39, Aralık 1985, s. 131-224.

- Eckmann,J.: "Kumanova (Makedonya) Türk ağızı", Németh Armağanı,Ankara, 1962, s. 111-144.
- Eckmann,J.: "Razgrad Türk ağızı: Türk dili ve tarihi hakkında araştırmalar",I, Ankara, 1950, s. 1-25.
- Eren,İsmail: "Güney İslav (Sırp,Hırvat,Bulgar ve Makedon) dillerinde kullanılan Türkçe ekler", XI, Türk Dil Kurultayı'nda Okunan Bilimsel Bildirilerden Ayırbaşım, Ankara, 1968.
- Ergenç, Leman: Bulgar Yayınlarında Türkler, TTK Yay., Ankara, 1989.
- Guboğlu, Mihail: "Gagauz Lehçesinin Özellikleri ve Türk Lehçeleri arasındaki yeri", IV.Mill.Ara.Türk.Kongr., 1982.
- Kakuk,S.: "Les mots d'emprunt turcs-osmanli, dans le hongrois et les resherches d'histoire phoétique de la langue turque osmanlie", Acta Orient,Hung., Tomus V, Fasc.3.
- Kakuk,S.: Macar diline Türkçe'den girmiş olan kelimelerin bugünkü durumu, IV.Mill.Ara.Türk.Kongr. 1982.
- Kales^Vî,Hasan: "Arnavut dilinde kullanılan Osmanlıca-Türkçe Ekler",Bilimsel Bildiriler , 1972, TDK Yay., s. 141-.
- Karadeniz ,H.Basri: "Yugoslavya'da Türk Hakimiyeti ve Sonrası", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Ekim, 1993, 8. 82, s. 37-47.
- Koneski,Bla^Vže: Istoriya na makedonskiot yazık (Makedon dili tarihi), Üsküp,1965.
- Kowalski, Tadeusz: "Kuzeydoğu Bulgaristan Türkleri ve Türk dili", çev. Ö.F.Akün, TDE Der. S. III/ 3-4, s. 477-500.
- Kowalski, T.: "Türk Dilinin komşu millet dilleri üzerindeki tesiri",Ül- kü 4:20, 1934, s. 98-105.
- Köprülü,M.Fuad: "Şimalişarki Bulgaristan'da Türkler ve Türk dili", Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar,1934, s. 293-310.
- Kurat,Akdes, Nimet: "Eski Slavca'daki Türkçe Sözlere Dair",Türkiyat Mec- muası,C.IV,1934, s.89-97.
- Kurat,A.N.: IV-XVIII. YY.larda KaradenizKuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri,Murat Kitabevi.Yay., 2.bas.Ankara, 1992.

- Lokotsch, K.: Etymologisches Wörterbuch der europäischen (germanischen, romanischen und slavischen) Wörter orientalischen Ursprungs, Heidelberg, 1927,
- Mahmut, Enver: "Romen dilinde Romen-Türk melez deyimler", V. Mill. ara. Türk. Kongr. 1983, s. 125-144.
- Meyer, G.: Etymologisches Wörterbuch der Albanischen Sprache", Strassburg, 1891,
- Miklosich, Fr.: Die slavischen, magyrischen und rumunischen Elemente im türkischen Sprachen", I-II, Wien, 1884-1888.
- Miklosich, Fr.: Die türkischen Elemente in den südost- und osteuropäischen Sprachen, Nachtrag, I-II, Wien, 1888-1890.
- Miklosich, Fr.: Etymologisches Wörterbuch der Slavischen Sprachen, Wien, 1886.
- Miyatev, Petir: "Bulgaristan Türklerinin dili üzerindeki karşılıklı yabancı etki", I. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1973, s. 500-504.
- Mollova, Mefkûre: "Şar kavimlerinden geçen bazı Bulgar ad ve soyadları", Türkiyat Mec., 18. c., 1973-1975, s. 315-330.
- Morina, İrfan: "Arnavut Atasözlerinde Türkçe sözcükler", I, Çevren dergisi, y.1, XII, S. 46/ 1985, s. 31-57.
- Mulaku, Latif: "Kosova'daki Türkçe yer adları üzerine", IV. Mill. ara. Türk. Kongr. 1982.
- Mulaku, Latif: "Kosova'da Türk Kökenli Toponimler", V. Mill. Ara. Türk. Kongr. 1983, s. 149-154.
- Penişoara, Ion: "Dobruca yer adlarında istiareli kullanılan Türk terimleri", V. Mill. ara. Türk. Kongr., İstanbul, 1983, s. 185-188.
- Rasonyi, Laszlo: Tarihte Türklük, Ankara, 1971.
- Rasony, L.: Tuna Köprüleri, çev. Hicran Akın, Ankara, 1984.
- Şefikoğlu, İskender Muzbeg: "Kosova'da kullanılan Arnavut ve Sırp atasözlerinde Türkçe kelimeler", V. Mill. ara. Türk. Kongr. 1983, s. 219-228.
- Şkalyiç, Abdulah: Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku, Sarajevo, 1985.
- Tamer, Mefkûre: "Türkçe'nin Romenceye Tesiri", Türk Kültürü, Ocak 1966.

Tekin,Talât: Tuna Bulgarları ve Dilleri, TDK Yay., Ankara, 1987.

Veljačić, Snježana: Sırp-Hırvat diline girmiş olan Türk maddî kültür unsurları, İ.Ü.Edb. Fak., Doktora Tezi, İstanbul, 1966.

Wendt, H.F.: Die türkischen Elemente im Rumanischen,Berlin, 1960.

Yakın,Aziz:"Bulgar dilinde Türkçe kelimeler", Türk Kültürü, Mayıs 1969.

Yücel,Yaşar:"Bulgarca'ya Türkçe"den ve Türklerden geçen sözcükler",Bel-
leten,C.LV, 213, Ankara 1991, s. 529-.

★

